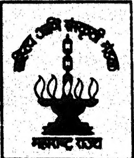
मराठी गुजराती शब्दकोश

संपादक

श्री. स. ज. उर्फ भाऊ धर्माधिकारी

महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई.

मराठी-गुजराती शब्दकोश

: ग्रंथकर्ता :

श्री. स. ज. उर्फ भाऊ धर्माधिकारी

महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ

प्रथमावृत्ती : जाने., १९९२

प्रकाशक : सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई–४०० ०३२.

मुद्रक : मायक्रोग्राफ, दादी संतुक लेन, जे. एस. एस. रोड, मुंबई ४०० ००२.

किंमत रु. : १३०.००

निवेदन

१९ नोव्हेंबर, १९६० रोजी महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाची स्थापना झाल्यापासून सूची, तालिका कोश वगैरे संदर्भ साहित्य निर्मितीसाठी मंडळाने पुढाकार घेऊन असे साहित्य वेळोवेळी प्रकाशित केले आहे. तसेच संदर्भग्रंथाच्या प्रकाशनास अनुदानही दिलेले आहे. भारतासारख्या खंडप्राय देशात विविध भाषा बोलल्या जातात. प्रवास, नोकरी, व्यापार, उद्योग वगैरे कारणांमुळे भारतीय नागरिकाची मातृभाषा कोणतीही असली तरी त्याचा अन्य भाषिकांशी संपर्क येत असतो. काहींना अन्य भाषा शिकण्याचा छंदही असतो. महाराष्ट्रात विशेषतः गुजराती, कन्नड, उर्दू, हिंदी यापैकी कोणतीतरी एक मातृभाषा असलेले अनेकजण राहतात त्यांना जसे मराठी शिकावे लागते तसेच मराठी मातृभाषा असलेल्यांना अन्य भाषा अवगत असणे आवश्यक होते. विविध भारतीय भाषाभगिनीमध्ये सतत देवाणघेवाण होणेही जरूर असते. हे लक्षात घेऊन महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाने आजवर गुजराती-मराठी, उर्दू-मराठी, कन्नड-मराठी असे शब्दकोश प्रकाशित केले आहेत. तसेच गुजराती, कन्नड, बंगाली, तमिळ, मल्याळम् भाषाप्रवेश या शीर्षकाची पुस्तकेही प्रकाशित केली आहेत.

गुजराती-मराठी शब्दकोश तसेच गुजराती भाषाप्रवेश हे संपादित ग्रंथ मंडळाला प्रकाशित करणे शक्य झाले ते नामवंत गांधीवादी श्री. भाऊ धर्माधिकारी यांनी मंडळाला दिलेल्या सहकार्यामुळे. आता प्रकाशित होत असलेला मराठी-गुजराती शब्दकोश त्यांनी १९७० सालीच सिद्ध केला होता पण त्याचे प्रकाशन करण्यात मंडळाने या-ना-त्या कारणामुळे वीस वर्षाहून अधिक काळ घेतला. श्री. भाऊ धर्माधिकारी यांना दीर्घ काळ वाट पहावी लागल्यामुळे जो मनस्ताप झाला तो त्यांच्या मनोगतात त्यांनी व्यक्त केलाच आहे. त्याबद्दल आता सध्याच्या मंडळाच्या अध्यक्षाने अधिक काही लिहिल्यामुळे फरक पडेल असेही नाही. इतक्या दिरंगाईनंतर का होईना हा उपयुक्त ग्रंथ प्रकाशित झालेला पहावयास मिळत आहे. हेही नसे थोडके.

मराठी शब्दकोशाचे प्रमुख संपादक श्री. य. रा. दाते यांनी १९३९ साली लिहिलेल्या प्रदीर्घ प्रस्तावनेत गुजराती-मराठी तसेच मराठी-गुजराती कोश तयार करण्याचे प्रयत्न कोणीच करीत नसल्याबद्दल खंत व्यक्त केली होती. त्यानंतर पन्नास वर्षांनी का होईना ही उणीव दूर होत आहे ती श्री. भाऊ धर्माधिकारी यांच्यामुळे. त्याचे सर्व श्रेय त्यांच्या निर्धाराला आणि चिकाटीने पाठपुरावा करण्याच्या वृत्तीलाच द्यावयास हवे. मराठी तसेच गुजराती भाषिक त्यांचे कायमचे ऋणी राहतील.

य. दि. फडके
अध्यक्ष,
महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ.

मुंबई.
दि. १० जुलै, १९९२.

मनोगत

'मराठी-गुजराती शब्दकोश' खास करीने गुजराती भाषकोने उद्देशीने बनाववामां आव्यो छे. एटले ज आ 'मनोगत' अने आगळनी सूचनाओ वगेरे 'गुजरातीमां ' लखी छे. महाराष्ट्रमां वसता गुजराती बांधवोनी संख्या ठीक मोटी छे. अही आंवीने वसेला गुजरातीओनो मुख्य व्यवसाय व्यापार रह्यो छे. तेने लीधे मराठी लोकोसाथे अने तेमनी भाषा साथे तेमनो संपर्क हर हंमेशनो ने निकट छे. अहींज ऊछरेला ने भणेला घणा गुजराती युवकोनो मराठी साहित्यसाथे पण संपर्क आवे छे. नाट्यकलामां महाराष्ट्र अग्रेसर छे अने घणा नाटको बालगंधर्वना काळथी गुजरातीओने पण प्रिय थयी पडेलां छे. केटलांक मराठी नाटकोनो अने कथा-नवलकथाओनो गुजरातीमां अनुवाद पण थयो छे अने थतो रह्यो छे. एवा अनुवाद करवानी कळा तो बन्ने भाषाओनी खूबी जाणनारज करी शके छे. शब्दोना भिन्न भिन्न अर्थोनी ने भावोनी खूबी पण ते माटे जाणी लेवानी जरूर रहे छे. मुंबई जेवा महानगरोमां रहेता गुजराती–मराठी संमिश्र वस्तीमां एक बीजाने समजवानी ने समजाववानी गरज रहे छे. आ बधा कारणोसर मराठी-गुजराती शब्दकोशनी गरज भासती हती, ते हवे आ कोशथी थोडी घणी पूरी थशे एवी अपेक्षा करी शकाय. ते हेतुथीज आ कोशमां मराठी शब्दो ने तेना गुजराती पर्यायोज आप्या नथी तो शब्दथी बनता वाक्प्रचार पण गुजराती पर्यायोसहित आपवानी कोशिश करी छे.

१९३९ मां 'मराठी शब्दकोश' ना प्रमुख संपादक श्री. य. रा दातेए पोतानी प्रदीर्घ संपादकीय प्रस्तावनामां मराठीमां प्रकट थयेला अनेक भिन्न भाषाओना कोशोनो उल्लेख करी खेद व्यक्त कर्यो हतो के 'हजीसुधी मराठीमां 'गुजराती-मराठी' के 'मराठी-गुजराती' जेवो कोश तैयार करवातरफ कोईए ध्यान आप्युं नथी.'' तेवो प्रयत्न आपणे केम न करीए एवा विचारथी में १९६६ मां 'गुजराती-मराठी शब्दकोश' बनाववानुं शरू कर्युं अने ते कोश 'महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ मान्य करीने १९६७ मां प्रकाशित पण कर्यो हतो. ते साथेज में मराठी अभ्यासकोने माटे, 'गुजराती भाषा प्रवेश' नामनुं मराठी माध्यममांथी गुजराती स्वयंशिक्षक जोवुं पुस्तक तैयार कर्युं हतुं. ते पण 'साहित्य आणि संस्कृती मंडळे' प्रसिध्द कर्युं ने तेनी ५००० नी प्रतो हवे खलास थयी गयी छे.

मारो गुजराती साथे परिचय ने भाषाशिक्षण अमदाबादमां गुजरात महाविद्यालयमां थयुं हतुं. नामवंत गुजराती साहित्यिक अने अध्यापक श्री. रामनारायण पाठक मारा अध्यापक हता. त्यां शिक्षणनुं माध्यम गुजराती होवाथी अने हुं अमदाबादमांज रहेतो होवाथी गुजराती भाषा साथे मारो सारो एवो परिचय थयो हतो. तेनो लाभ मने आ बन्ने कोश बनाववामां थयो छे.

हवे आ 'मराठी-गुजराती शब्दकोश' बहार पडे छे. एनी तैयारी १९७० मांज पूरी थयी हती. पण जेम व्यक्तिनुं एक दैव होय छे, तेम वस्तुंनी ललाटपर पण भाग्य रेखा लखी होय छे के केम एम लागे छे. गत २० साल आ कोशना प्रकाशनमाटे हुं मथतो रह्यो हतो. 'साहित्य आणि संस्कृती मंडळ' तरफथीज सोंपवामां आवेलुं आ काम मंडळना प्रमुख तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी ते पदथी मुक्त थतांज मंडळना ते काळना सचिवे मुल्तवी राख्युं. एक प्रकारे नकार्युं ज. राह जोईने मारे बीजो कोई प्रकाशक खोळी काढवानी मथामण करवी पडी. पण

कोशनुं काम आ कदनुं- मोटुं. तेथी ते मा हुं फाव्यो नहि. १९८७ मां ते वखतना 'साहित्य आणि संस्कृती मंडळ'ना प्रमुख डॉ. सुरेन्द्र बारलिंगेए मने न्याय आप्यो अने प्रकाशन करवानुं स्वीकार्युं. पुणेमां एक प्रसिध्द मुद्रणालयमां पहेलां १४४ पृष्ठो छापवामां पण आव्या, पण मुद्रणालयने मंडळना ते वखतना सचिवे कागळनो पुरवठो वखतसर न करवाथी अने लगभग एक सालसुधी आगळना फरमाओना बीबांना चोकठां बेकार पडी रह्याथी व्यवस्थापके काम बंद कर्युं, एटलुं ज नहि पण छापेलां पृष्ठो रद्दीमां वेची नाख्यां! सचिव महाशय ऊंघमांज रह्या. मारे ज आ अंधाधूंधी तरफ प्रमुख महाशयनुं ध्यान खेंचवुं पड्युं ने आखरे डॉ. बारलिंगेए ज्यां त्यांथी आखा कोशना पृष्ठो मेळववानी महेनत करवी पडी. वचला केटलाक खोवायी गयेलां पृष्ठो मने फरी पाछां लखवां पड्या. डॉ. बारलिंगे प्रमुखपदथी मुक्त थया पण आजना मंडळना सचिव श्री. पंढरीनाथ पाटील आ कोशनी छपाईना कामतरफ खंतथी सतत ध्यान आपता रह्या, एक सारा कांप्युटर प्रेसने ते काम तेमणे सोंप्युं ने हवे आ कोश आखरे एवा सुंदर रूपमां प्रकाशित थवानुं भाग्य पाम्यो छे.

आ कोशमां गुजराती भाषानी लिपी नागरी राखवामां आवी छे. आमां मुद्रण सुविधा उपरांत, बधी अखिल भारतीय भाषाओनी लिपी एक देवनागरी ज रहेवाथी भिन्न भिन्न भाषकोने अरसपरस अन्य भाषानो परिचय करी लेवो सुलभ थशे एवो 'आंतरभारती' विचार पण कारणीभूत छे. मराठीनी लिपी नागरी ज छे, गुजरातीनी पण लगभग नागरी ज छे, बहु थोडा अक्षरोमां फेर छे.

आ कोशमां लगभग बधा व्यवहारोपयोगी प्रचलित शब्दोनो अंतर्भाव करवानो प्रयत्न कर्यो छे. आधुनिक मराठी साहित्याभ्यासी गुजरातीओने तेमां घणा मराठी शब्दो समान ने सदृश मळशे. एनुं कारण आ बन्ने भाषाओनूं मूळ संस्कृत भाषा छे. कोशमां तत्सम शब्दोनी साथे खास गुजराती पर्याय पण आप्या छे. तेथी मराठी अभ्यासकने माटे पण खास गुजराती शब्दोनो परिचय थशे. ते ज स्थिती अन्य अरबी–फारसी जेवी भाषाओना शब्दोनी पण छे. विशेषतः शासकीय व्यवहारमां आजसुधी जे फारसी–अरबी शब्दोने उपयोग थतो आव्यो छे ते बन्ने भाषाओमां सरखा ज छे. क्वचित् थोडा फेरथी आ शब्दोनुं रूप ते ते भाषानी प्रकृति अनुसार अपभ्रष्ट थयुं छे.

आ कोशमां आधुनिक मराठी काव्यमां वपराता शब्दो मळशे, पण जूना काव्यना शब्दोनो एमां अंतर्भाव कर्यो नथी. तेवो उद्देश पण नथी, प्रमाणित (स्टँडर्ड) मराठी भाषा ज कोश माटे प्रमाणभूत मानी छे. कोशनो आकार अने शब्दसंख्या मर्यादित राखवानो जाणीजोईने प्रयत्न छे. विद्यार्थीओ अने सामान्य वाचकोमाटे पूरतो एवो शब्दभंडार आमां संग्रहित करवानी दक्षता लीधी छे. आमां केवळ शब्दोनो ज अंतर्भाव नथी, शब्दोपरथी बनता वाक्प्रचारनो पण अंतर्भाव कर्यो छे ते उपर कह्युं ज छे. तेथी आ कोशनी उपयुक्तता घणी वधी छे. अनेक मराठी वाक्प्रचारोना समान एवा गुजराती वाक्प्रचारो आमां मळशे. मात्र शब्दोनी ज संख्या २२००० थी उपर थयी छे. उपरांत ते ते शब्दोपरथी बनता वाक्प्रचार.

अंकना शब्दो कोशमां आपवा करतां स्वतंत्र रीते आपवा अभ्यासक माटे सुविधाजनक लाग्युं तेम ज सरवाळो बोलवानी मराठी ने गुजराती रीतो पण दाखला तरीके नोंधवी अवश्य लाग्युं एटले ते बधुं 'संख्या परिशिष्ट' मां कोशना अंते आपवामां आव्युं छे. गुजराती ने मराठी बन्ने भाषको माटे ते उपयुक्त थशे.

कोशमां जे सांकेतिक चिह्नो ने अक्षरो वापर्या छे तेमनो खुलासो आ 'मनोगत' पछी आपवामां आव्यो छे, ते अभ्यासके जोई जवो.

हवे मारे कृतज्ञता व्यक्त करवानी रहे छे. अन्यायथी घणा काळसुधी स्थगित रहेलुं कोशनुं प्रकाशन फरी

पाछुं हाथमां लेवानुं डॉ. सुरेंद्र बारलिंगेए स्वीकार्युं अने ते काम आगळ धपाव्युं ते माटे तेमने विषे अहीं हुं कृतज्ञता व्यक्त करूं छुं. डॉ. बारलिंगे अध्यक्षपद थी मुक्त थवा पछी पण आजना मंडळना सचिव श्री. पंढरीनाथ पाटीले बीजो सुयोग्य प्रेस खोळी काढी तेने आ काम सोंप्युं, एटलुंज नहि पण आज सुधी एनो खंतथी पीछो पकड्यो ने सारीरीते पूरुं करवानी काळजी लीधी ते माटे तेमनो हुं ऋणी छुं. मारा सन्मित्र श्री. कांतीभाई परीख (पुणेवासी) नो पण मने हमेशा साथ मळयो छे. आ काममां 'नवजीवन प्रकाशन' नो 'जोडणी कोश' मारो मार्गदर्शक रह्यो छे.

मायक्रोग्राफ ए एक काम्प्युटर पर चालतो प्रेस छे. तेना मालिक श्री. प्र. र. देसाईए घणी दक्षता राखी कोशनी छपाई निर्दोष करवानी महेनत करी ते माटे तेमनो ने तेमना कर्मचारीओनो हुं आभारी छुं. तेमनी चीवटनुं फळ आ कोशना सुंदर छपाई रूपे प्रत्यक्ष थाय छे.

हुं गुजराती भाषानो पूर्ण जाणकार होवानो दावो करतो नथी. मारुं जे अल्प स्वल्प ज्ञान छे ते मराठी-गुजराती बन्ने पडोसीओने भाषाद्वारा जोडवामां वापरवानुं में आ कोशथी साहस कर्युं छे. गुजराती जाणकारोए कोशनी चकासणी करीने जे पास कर्युं ते ज एमां राख्युं छे एटलुं हुं कही शकुं छुं. भूलो ने खाळीओ होय तो मारी बीजी पीढी ए ते सुधारी वधारी बीजो निर्दोष कोश जनता आगळ धरवो. तेवी आशा राखीने आ 'मनोगत' पुरुं करुं छुं.

एप्रिल १९९१. **— भाऊ धर्माधिकारी**

कोशनो वापर करनार माटे सूचना

१. गुजरातीमां 'क्ष' ने 'ज्ञ' स्वतंत्र वर्णो नथी, जोडाक्षरो मनाया छे, मराठीमां ते स्वतंत्र वर्णो मनाया छे. माटे आ कोशमां ते वर्णोथी शरू थता शब्दो 'ह' ना शब्दो पछी आखरमां आप्या छे.

२. मराठीमां 'चवर्ग' ना 'च' ने 'ज' वर्णो ना बे उच्चारो थाय छे – एक, संस्कृत 'च' ने 'ज' जेवा, एटले के तालव्य (जेमके, 'चतुर' 'जल', प्रमाणे) अने बीजो उच्चार दंत्य (जेम के, 'च़वच़ाल', 'ज़हाज़' प्रमाणे) एमांथी बीजा एटले दंत्य उच्चारो ते ते वर्णनीचे नुक्तो एटले टपकुं मूकीने अलग बताव्या छे (जेमके, 'च़मच़ा', 'ज़रा' इ.)

३. कोशनी गोठवण नीचे प्रमाणे करी छे:
(१) प्रथम जाडा (bold) टाईपमां मूळ मराठी शब्द,
(२) ते शब्दनुं व्युत्पत्तिदर्शक संकेतचिह्न् चोरस कंसमां [सं.], [अ.], [फा.] प्रमाणे (तेनुं स्पष्टीकरण आगळ 'सांकेतिक चिह्नोना खुलासा' मां जुओ.)
(३) ते शब्दनुं व्याकरणरूप, एटले के नाम होय तो संकेतमां लिंग बतावीने, सर्वनाम, विशेषण, अव्यय होय तो (सर्व.) (वि.) (अ.) एवा संकेत चिह्नोथी, क्रिया धातु होय तो (स. क्रि.), (अ. क्रि.) एवा सांकेतिक चिह्नोथी आप्युं छे. नामनुं वचन बहुवचन होय तो ज (ब.व.) एवा अक्षरोथी बताव्युं छे. एकवचन माटे कंईज संकेत चिह्न वापरेलुं नथी.
(४) ते पछी अपसरण चिह्न् (–) करीने ते शब्दनो एक के अनेक गुजराती पर्यायी शब्द के शब्दो आप्या छे. अने दरेक गुजराती नामशब्दनुं लिंग ने वचन पण बताव्युं छे.
(५) गुजराती पर्यायी शब्द के अर्थ आपतां मूळ मराठी शब्दना जेटला भिन्न अर्थो थाय छे तेटला भिन्न गुजराती पर्यायो (१), (२) एवा संख्यांक नाखीने दरेक वच्चे अर्धविरामनुं चिह्न् करीने आप्या छे.

४. मूळ मराठी शब्दना समानार्थी गुजराती पर्यायी शब्द एक करतां वधारे होय तो दरेकनी वच्चे स्वल्पविरामनुं चिह्न टांक्युं छे. (जेमके, चिंच़ोका – चिचूको, किचूको (पु.))

५. आ कोशमां बधे मराठी विशेषणदर्शक शब्दनो गुजराती पर्याय गुजराती भाषानी शैली अनुसार आप्यो छे. जेम के, 'चांगला– (१) सारुं, (२) भलुं.'

६. ज्यां मराठी शब्द के पर्यायी गुजराती शब्द फरीफरी आवतो होय त्यां ते शब्दने बदले अध्याहारसूचक (-) आवुं चिह्न करीने पताव्युं छे. ते अभ्यासीए ध्यानमां लेवुं. जेम के.

ग्राहक (पु.) – ग्राहक, घराक (पु.)
- (वि.) – ग्रहण करनारुं, समजी लेनारुं.
वाट (स्त्री.) –
– मार्‍या (पु.)

– टेवर पडणे –

वाण (पु.) –

– (पु.) लागणे – पास बेसवो, – लागवो ....

७. शब्दनो सीधो ने लाक्षणिक, व्यंगात्मक, उपरोधदर्शक एवा पण अर्थो थाय छे. गुजराती पर्याय आपतां ते विशेष दर्शाववा कंसमां तेवो उल्लेख करीने पर्याय आपवामां आव्यो छे. जेमके,

जोखणे (स.क्रि.) - (१) जोखवुं, तोलवुं .... (२) (लाक्ष.) परखी लेवुं

प्रताप [सं.] (पु.)– (१) सामर्थ्य, शौर्य; (२) (उपरोध.) खोटां काम

दिवटा (पु.) – १) मशाल, (२) मशालची; (३) (व्यंगा.) कुलांगार पुत्र.

८. शब्दप्रयोग एटले शब्दपरथी बनता वाक्प्रचार (Idiom, phrase), मराठी वाक्प्रचार जे शब्दथी छे ते शब्द नीचे तेना पेटमां अध्याहार सूचक (–) आवुं चिह्न करीने ते आप्यो छे ने तेनो गुजराती पर्याय तेनी सामे आप्यो छे. जेमके,

घाट –

– घालणे – घाट – बेत – रचवो, मनसूबो करवो.

– जमणे – मनपसंद आकार मळवो

– बांधणे – ओवारो बांधवो

९. सांकेतिक चिह्नो नो खुलासो –

(पु.) – पुल्लिंगी, (स्त्री.) स्त्रीलिंगी, (न.) नपुंसकलिंगी, (ब.व.) –बहुवचनी प्रयोग,

(सर्व.) – सर्वनाम, (वि.) – विशेषण, (अ.) – अव्यय.

(अ.क्रि.) – अकर्मक क्रियापद, (स. क्रि.) – सकर्मक क्रियापद

[सं.] – संस्कृत, [अ.] –अरबी, [फा.] – फारसी, [तु.] –तुर्की, [का.]– कानडी, [पो.] – पोर्तुगीज,

[इं] – इंग्रजी, [हिं.] – हिंदी, (उपरोध.) उपरोध दर्शक, (लाक्ष.)– लाक्षणिक, (व्यंगा.) – व्यंगात्मक

१०. बाराखडीमां अनुनासिक वर्ण अंतमां आवे छे (अं, तं. इ.,) आ कोशमां तेवा वर्णोथी आरंभ थता शब्दो (जेमके, अंत, खंत, बंबाळ) ते ज अनुक्रमने अनुसरीने दरेक वर्णनी आखरे आप्या छे, उदा. 'अंग' शब्द 'अघ' नी मालिकामांज आखरे जोवो.

जेमना विषेनी निःसीम श्रध्दाथी
मारो गुजराती भाषा अने साहित्यसाथे
सदंतर संबंध बंधायो ते पूज्यश्री
गांधीजीना चरणमां आ कृति समर्पण

— भाऊ

मराठी – गुजराती शब्दकोश

अ

[मराठीमां 'अ' ने 'आ' स्वरोथी प्रारंभ थता शब्दोनी घणीवार अदलाबदली थाय छे. माटे अहीं 'अ' मां जे शब्दो न मळे ते 'आ' मां जोवा.]

अ [सं.] (नकारदर्शक, अनौचित्यदर्शक, विरोधभावदर्शक उपसर्ग. उदा० 'अभाव', 'अयोग्य', 'अनीति' इ.) गुजरातीमां पण ए ज अर्थोनो उपसर्ग. उपरांत, 'अति' आ अर्थे पण योजाय. उदा० अघोर, अचपळ.

अईन (पु.)– ऍन, आईन, सादडो (पु.) (एक झाड के तेनुं लाकडुं).

अऋण (–णी) [सं.] (वि.) अऋणी, अनृणी, ऋणविनानुं.

अकटोविकट (वि.) (१) अतिभयंकर, अति कदरूपुं; (२) (व्यंग्या०) अति अल्प (ज्ञान).

अक (–क) ड (स्त्री.)– (१) अकडाई, अक्कडपणुं (न.), मगरूरी (स्त्री.) (२) फांकडाई (स्त्री.).

–बाज (वि.) – फांकडुं, वरणागियुं; (२) मगरूर, तोरवाळुं, अभिमानी; (३) आंकडा वाळेली मूछवाळुं.

अकरकी (स्त्री.) – अगियारी (स्त्री.) (११×११=१२१ थी ११×२०=२२० सुधीनो घडियो (पु.).

अकरताळ(–ळ्या) (वि.) – (१) जक्की, हठीलुं; (२) माथाफरेलुं, अविचारी.

अकरनकर (वि.) – (१)अवळुं करनारुं; (२) कहे तेथी ऊलटुं करनारुं; (३) अवळचंडुं.

–रीचा वसा (पु.) – कहे तेथी ऊलटुं करवानुं व्रत के हठ, अवळचंडाई (स्त्री.).

अकरमासा (वि.) – (१) अनौरस; (२) जारज, राखेलीना पेटनुं; (३) कमजात; (४) मिश्रजातिनुं.

अकराळ विकराळ (वि.) – अकराळ विकराळ, अतिभयंकर.

अकर्म [सं.] (न.) – अकर्म, खोटुं काम, खराब कर्म (न.).

अकर्मक [सं.] (वि.) (व्याक.) – अकर्मक, कर्म न होय एवुं (क्रियापद) (एथी ऊलटुं 'सकर्मक').

अकर्मी (वि.) – अभागी, दुर्भागा, कमनसीब.

अकळं(–लं)क [सं.] (वि.) – निष्कलंक, दोष– एब–रहित.

अकल्पित [सं.] (वि.) – अकल्पित : (१) नहि कल्पेलुं, न धारेलुं; (२) ओचिंतुं.

–पणे (अ.) – ओचिंतुं, एकदम, अणधारी रीते.

अ(–आ)कस [अ.] (पु., स्त्री.) – अकस, द्वेष, खार (पु.), अदावत (स्त्री.).

–ठेवणे – द्वेष के खार राखवो, आमळो राखवो, मनमां डंख सेववो.

–खोर (वि.) – अकसखोर, खारीलुं, अदावती.

अकसीर [अ.] (वि.) – अकसीर, आबाद, रामबाण, निष्फळ न जाय तेवुं.

अकस्मात् [सं.] (अ.) – अकस्मात्, अचानक, एकाएक.

अकांडतांडव [सं.] (न.) – (१) अकस्मात् शरू थयेलुं शिवनुं भयानक तांडव नृत्य; (२) एकाएक शरू करेलो शोरबकोर के तोफान के धिंगाणुं.

अकारण [सं.] (वि.) – निष्कारण, कारणवगरनुं, निष्प्रयोजन. –(अ.) वगर कारणे, नकामुं.

अकाल [सं.] (पु.) – (१) अकाल, अयोग्य समय, कवखत; (२) दुकाळ; (३) शीख धर्ममां ईश्वरनुं नाम– 'सत् श्री अकाल'; (४) कालातीत ईश्वर.

–प्रौढ [सं.] (वि.) – अकालप्रौढ,–वृद्ध, युवावस्थामां ज घरडुं थयेलुं.

–मृत्यु [सं.] (पु.) – अकालमृत्यु, अकाळे थतुं मरण.

–वृष्टी [सं.] (स्त्री.] – अकालवृष्टि, अकाळे थतो वरसाद, मावठुं (न.).

अकाली(पु.)-अकाली, शीखधर्मनो एक फांटो के तेनोअ नुयायी.

अकालीन [सं] (वि.) – अकालीन, कवखतनुं.

अकाळवणी (न.) – अकाळे थतो वरसाद, मावठुं (न.).

अकिंचन [सं.] (वि.) – अकिंचन, साव गरीब, निष्कांचन.

अकुंठित [सं.] (वि.)– अकुंठ (–ठित), अटकाव विनानुं.

–पणे (अ.) – अटकावविना, रोकटोकवगर.

अकृत्रिम [सं] (वि.) – अकृत्रिम : (१) स्वाभाविक, कुदरती; (२) साचुं, बनावटी नहि एवुं.

अक्कल [अ.] (स्त्री.)– अक्कल (स्त्री.) : (१) बुद्धि; (२) समज, समजण; (३) डहापण.

–गुंग होणे – अक्कल न चालवी, – बहेर मारी जवी.

–जाणे – अक्कल न चालवी, – गाम जवी.

–विकत घेणे – अक्कल वेचाती लेवी, उछीनी लेवी, भाडे लेवी, बीजापासेथी शीखवुं.

–शिकविणे, –सांगणे –सलाह आपवी, डहापण शीखववुं.

–काढा, –खार (पु.) – अक्कलकरो, – गरो (पु.), एक ओसडियुं.

–दाढ (स्त्री.) – वीसनी उमरे के ते पछी आवती छेल्ली दाढ.

–हुशारी (स्त्री.) – अक्कल होशियारी, बुद्धि ने सावधानता.

–लेचा कांदा, –चा गड्डा (पु.)– अक्कलनो इस्कोतरो, अक्कलनो खां (पु.), मूर्ख माणस.

–लेचे तारे तोडणे– डहापण करवुं, डहापण उमेरवुं, वगर समज्ये वचमां पोतानी वात के डहापण उमेरवां.

अक्का [का.] (स्त्री.)– मोटी बहेन.

–बाई (स्त्री)– लोककथामां वर्णवेली लक्ष्मीदेवीनी मोटी बहेन जे दुर्दशानुं प्रतिरूप मनाय छे; ते उपरथी (१) दुर्दशा; (२) दुर्बुद्धि; (३) कजियाखोर स्त्री.

–बाई आठवणे–(१) दुर्बुद्धि थवी; (२) अवदशा जाते वहोरवा जेवुं काम करवुं.

–बाईचा फेरा (पु.)– दुर्दैवनो फेरो, खराब काळ, अवदशा.

अक्रल (वि.)–(१) रुक्ष, लूखुं; (२) असात्त्विक.

अक्रसणे (अ. क्रि.)– 'आकसणे' जुओ.

अक्रस्ताळ (-ळ्या) (वि.)– 'अकरताळा' जुओ.

अक्रीत (वि.)–(१) बेहद, अतिशय; (२) आश्चर्य पमाडे तेवुं, आश्चर्यजनक.

अक्रोड (पु.)– अखरोट, अखोड, एक झाड के तेनुं फळ.

अखत्यार [अ.] (पु.)– अखत्यार, अधिकार.

अखबार [अ.] (पु.)– अखबार (पु., न.), छापुं, समाचार-पत्र.

–नवीस [फा.] (पु.)– अखबारनवीस : (१) खबरपत्री; (२) पत्रकार, 'जर्नालिस्ट'.

अखंड [सं.] (वि.)– अखंड : (१) आखुं, अतूट; (२) सळंग, समग्र.

अखंडित [सं] (वि.)– अखंडित, सळंग.

–पणे (अ.)– सतत, खंड न पडे एवी रीते.

अ (–आ) खाड (पु.)– अखाड, आषाढ (पु.) (महिनानुं नाम).

अ (–आ) खाडा (पु.)–अखाडो (पु.) : (१) कुस्तीनुं तालीम-खानुं (न.); (२) कसरतशाळा (स्त्री.); (३) अड्डो (पु.) (महन्तोनो के बावाओनो).

अ (–आ) खात [सं.] (न.)– अखात (न.), जमीनमां पेसेलो समुद्रनो फांटो (पु.).

अ (–आ) खुडणे (अ. क्रि.)– टूंकावुं, संकोचावुं.

अ (–आ) खूड (वि.)–(१) टूंकुं, नानुं; (२) अपूरतुं.

अखे (न.)– कंठाळनुं एक पासुं, घोडा के गधेडा उपर माल लादवानी गूणनुं एक पासुं (न.).

अखेर (–री) (स्त्री.)– आखर (स्त्री.), अंत, छेवट (पु.).

–आढावा (पु.)– (साल) आखरनुं सरवैयुं (न.).

–चे (वि.)– आखरनुं, आखरी, छेवटनुं, छेल्लुं.

–मारणे, –साधणे–आखरे बाजी जीतवी, आखरे विजयी थवुं.

अखवा (वि.)– आखुं, अभंग, अखंड.

अ (–आ) गड (पु.)– अग (–ग) ड (पु.), साठमारीनुं मेदान (न.).

अगडधूत (पु) अगडधूत : (१) एक जातनो अवधूत; (२) घणो जाडो माणस.

अगडबंब (वि.)– अगडबंब : (१) घणुं जाडुं, फांदवाळुं; (२) उघाडुं, नागुं.

अगणित [सं.] (वि.)– अगणित, अगण, असंख्य.

अगत (–त्य) [सं.] (न.)–(१) अगत्य (न., स्त्री.), महत्त्व (न.), जरूर (स्त्री.); (२) कदर, बूज (स्त्री.).

–वाटणे, –असणे– अगत्य आपवुं (–वी), महत्त्वनुं मानवुं, कदर करवी.

–त्यपूर्वक (अ.)–(१) जरूर, अवश्य; (२) कदरदानीथी; (३) चूक्याविना.

अगदी (अ.)– तद्दन, साव, बिलकुल, एकदम.

अ (–आ) गप (पीक) (वि.)– आगोतर (–रुं), वहेलुं, अगाउनुं.

अगबाई (फक्त स्त्रीच्या तोंडी असलेला उद्गार) (अ.)– आश्चर्य के भय प्रकट करतो मात्र स्त्रीनां मोढामां ज आवतो उद्गार, ओ मारा बाप.

अगम्य [सं.] (वि.)– अगम्य : (१) अगम, गूढ, न कळी शकाय एवुं; (२) दुर्गम; (३) निषिद्ध.

–लीला [सं.] (स्त्री.)– अकल (–ळ) कला (–ळा), न कळे एवी माया.

अगर –[फा.] (अ.)– अगर, अथवा, किंवा, के, या, वा.

अगरबत्ती (स्त्री.)– अगरबत्ती, धूपसळी (स्त्री.).

अगला (वि. पु.)– आगलुं.

–मागला – (वि. पु.) आगलुं पाछलुं.

अगवळ, अगूळ (पु.)–अंबोडो बांधी राखवानी दोरी (स्त्री.), नाडुं (न.).

अगस्ता (–स्त्या) [सं.] (पु.)– अगथियो (पु.), एक झाड जेनां फूलोनुं शाक बनावे छे.

अगळ (पु., स्त्री.)– आगळो (पु.), अर्गला, भूंगळ (स्त्री.).

अगा, अगाह, अगाही [फा.] (स्त्री.)–(१) आगाही (स्त्री.), पूर्वसूचन; (२) पूर्वकल्पना (स्त्री.), ख्याल (पु.).

–बांधणे– अगाउथी संभाळ राखवी.

अगा (पुरुष उद्देशी संबोधन) (अ.)– ओ, हे, रे.

अ– (–आ) गाऊ (अ.)– अगाऊ, पूर्वे, पहेलां.

अगाध [सं.] (वि.)– अगाध : (१) अति ऊंडुं; (२) अगम्य,

अकळ; (३) कठिन, अशक्य.
– पण (न.) – गूढता (स्त्री.), ऊंडापणुं, ऊंडाण (न.)
अगांतुक (वि.) – आगंतुक, वगर नोतरे आवेलुं.
अगाशी (–सी) (स्त्री.) – अगाशी (–सी) गच्ची.
अगे, अगं (स्त्रीउद्देशी संबोधन) (अ.) – ओ, रे, हे.
अगोचर [सं.] (वि.) – (१) अगोचर, इंद्रियोने न कळे एवुं; (२) तोफानी, मस्तीखोर.
अगोदर (अ.) – पहेलां, पूर्वे.
– चा (वि.) – पहेलानुं, पूर्वेनुं.
अग्नी [सं.] (पु.) – अग्नि (पु.); (१) देवता (पु.); (२) जठराग्नि.
– काष्ठ [सं.] (न.) – बळतां लाकडां (न. ब. व.).
– काष्ठ भक्षिणे – (१) अग्निमां प्रवेश करी मरी जवुं; (२) चिता खडकी सती जवुं.
– देणे – अग्नि मूकवो (जेम के चितामां), सळगाववुं.
– दिव्य (न.) – जुओ 'अग्निपरीक्षा'.
– परीक्षा (स्त्री.) – (१) अग्निमां नाखीने परीक्षा करवी ते; (२) आकरी कसोटी.
– पात्र [सं.] (न.) – आगदान, आगियुं (न.).
– प्रवेश [सं.] (पु.) – आगमां होमाई जवुं ते.
– मांद्य [सं.] (न.) – अग्निमांद्य (न.), जठराग्निनी मंदता भूख न लागवी ते.
– रथ [सं.] (पु.) – अग्निरथ, आगगाडी (स्त्री.).
– वर्धक [सं.] (वि.) – अग्निवर्धक, जठराग्निने प्रदीप्त करे एवुं.
अग्या (पु.) – (१) आगेवानी (स्त्री); (२) आगियो, खद्योत (पु); (३) खजूरी (स्त्री.), खंजवाळ लावे एवी वनस्पती.
– घेणे, पत्करणे – आगेवानी लेवी, – स्वीकारवी.
अग्यारी (स्त्री.) – अगियारी (स्त्री), पारसीओनुं अग्निमंदिर.
अग्र [सं.] (न.) – अग्र (न.) : (१) आगळनो – सौथी उपरनो – चडियातो के श्रेष्ठ भाग; (२) मोखरो (पु.); (३) टोच, अणी (स्त्री.).
– गण्य (वि.) – अग्रगण्य: (१) गणतरीमां पहेलुं, मोखरे रहेलुं; (२) श्रेष्ठ.
– ज (वि.) – अग्रज, पहेलुं जन्मेलुं.
– ज (पु.) – मोटो भाई.
– णी (पु.) – अग्रणी, आगेवान, नेता (पु.).
– धान्य (न.) अग्रधान्य (न.), खरीफ (स्त्री.), चोमासानो पाक (पु.).
– फूल (न.) – स्त्रीओना चोटलामां बिराजतुं सोनानुं फूल.
– भोजन (न.) – (मानदर्शक) सौथी पहेलां भोजन करवुं ते.
– मान (पु.) – अग्रमान, सौथी पहेलुं मान (न.).
– लेख (पु.) – अखबारनो मुख्य लेख, तंत्रीनो लेख.
– सर (वि.) – जुओ 'अग्रेसर'.
– हार (पु.) – अग्रहार (पु), ब्राह्मणने के देवस्थानने राज्यतरफथी अपायेली जमीन.
अग्रेसर [सं.] (वि.) – अग्रेसर, मोखरे रहेनार, प्रमुख.
अग्रोदक [सं.] (न.) – (१) झरणानुं के नदीनुं ताजुं पाणी; (२) अग्रोदक उदक (न.).
अघटित [सं.] (वि.) – न बने एवुं, आश्चर्यकारक.
– घटना (स्त्री.) – न बने एवो बनाव बनवो ते, आश्चर्यकारक घटना.
अघड (वि.) – नहि घडायेलुं, अणघड.
अघ (– घा) ळणे (स. क्रि.) – लंबा (– गा)ळवुं.
अघळपघळ (वि.) – (१) मोकळाशवाळुं, मोकळुं, खुल्लुं; (२) फेलायेलुं; (३) लांबुं ने पहोळुं, विस्तार–लंबाणवाळुं.
– (अ.) – (१) मोकळाशथी; (२) विस्तारथी.
अघाडा (पु.) – अघा (– घे) डो (पु.), अपामार्ग [सं.], एक छोड.
अघाडी (स्त्री.) – (१) मोखरो (पु.), आगळनो भाग; (२) सैन्यनो आगळपडतो भाग.
– (अ.) – आगळ, मोखरे, अगाडी, सामे.
– घेणे – आगेवानी लेवी, आगळ धपवुं.
– मारणे – मोखरो तोडवो, – भागवो, सफळतापूर्वक पहेल करवी.
– साधणे – पहेल करवी.
– पिछाडी (स्त्री.) – (१) मोखरानो ने पाछळनो भाग; (२) फोजनो मोखरो (पु.) ने हरोल (स्त्री.).
अघोर [सं.] (वि.) – अघोर : (१) अतिभयानक; (२) अतिक्रूर, घातकी; (३) अमंगल, अपवित्र; (४) बेफिकर, निश्चित.
–(पु.) – शिवनुं एक नाम.
– जप [सं.] (पु.) – पिशाचमंत्रनो जप.
– पंथ [सं.] (पु.) – बावाओनो एक पंथ जे भूतपिशाचादिनी साधना करे छे.
– विद्या [सं.] (स्त्री.) पिशाच विद्या, मेली विद्या.
अघोरी (वि.) – (१) अघोरपंथी; (२) भयानक कर्मो करनार
– (पु.) – अघोरपंथी बावो.
अंक [सं.] (पु.) – अंक (पु.); : (१) संख्यानुं चिह्न, आंकडो (पु.); (२) आंको (पु.) चिह्न; (३) डाघो (पु.), कलंक; (४) नाटकना प्रमुख विभागमांनो एक विभाग; (५) खोळो (पु.)(६) सामयिकनुं नियत समय नीकळतुं पुस्तक के पत्रिका
– टाकणे – आंकवुं, आंको पाडवो.
– गणित [सं.] (न.) – अंकगणित.

अंकणकडवे (न.)– गीतनी टेक (स्त्री.), ध्रुपद (पु.), गीतनी पहेली फरीफरी आवती कडी.
अंकपट्टी (स्त्री.)– बीजक, भरतियुं, 'बिल'.
अंकपाश [सं.] (पु.) – अंकपाश, संख्यारचनाविषयक गणितनो एक प्रकार, 'परम्युटेशन'.
अंकमोडणी (स्त्री.)– गणतरी (स्त्री.), हिसाब (पु.), 'कॅलक्युलेशन'.
अंकलिपी (स्त्री.)– (अंक अने लिपिनी माहिती आपती) बाळपोथी (स्त्री).
अंकित [सं.] (वि.)– अंकितः (१) निशानी के छापवाळुं; (२) मर्यादित, जेनी रीत के रूप आंकेलु छे एवुं; (३) अधीन, तावेदार, आसांकित; (४) (अमुक रीते) नियत करेलुं, 'इयरमार्कड'.
अंकी (वि.)– (१) अंक विषेनुं; (२) अंकोथी बतावेलुं (एथी ऊलटुं– 'अक्षरोथी बतावेलुं'); (३) अंकवाळुं (नाटक) (जेम के 'तीनअंकी').
अंकुर [सं.] (पु.) – (१) अंकुर, फणगो (पु.); (२) वंशज संतान (न.).
– **णे**, – **फुटणे**, – **येणे** – अंकुर आववो, – बेसवो, – फूटवो, फणगो नीकळवो.
अंकुश [सं.] (पु)– अंकुश (पु.) : (१) कजक (स्त्री.), परोणो (पु); हाथीने काबूमां राखवानुं साधनु (२) काबू, दाब.
– **ठेवणे** – अंकुश मूकवो, दाब राखवो, नियंत्रणमां राखवुं
– **मारणे** – अंकुश लगाडवो.
अंकुशी (स्त्री.)– अंकडी (स्त्री.).
अंकोल (–ळ) (पु., स्त्री.)– अंकू(–को)ल (न), एक वनस्पति.
अंग [सं.] (न.)– अंग (न) : (१) शरीर, (२) शरीरनो अवयव, इंद्रिय, (३) घटक, अविभाज्य भाग; (४) (लाक्ष.) अंदरथी संबंध,(५) आंतरडानो गुदामांथी बहार आवतो भाग; (६) बाजू, दिशा; (७) पोतानो हिस्सो; (८) जाण, आवडत (स्त्री.) ('त्याला गाण्याचे अंग आहे').
–(पु.)– अंगदेश, बंगाळना एक भागनुं प्राचीन नाम.
– **असणे** – हाथ होवो, छूपो संबंध होवो.
– **काढणे**, – **काढून घेणे** – सहभागी ना रहेवुं, अंग काढी लेवुं.
– **घालणे**–दुःखावेगथी वारे वारे जमीनपर जातने पछाडवुं.
– **घासणे** – शरीर मसळवुं, – चोळवुं.
– **चोरणे** – (१) अंग चोरवुं, काममांथी जात बचावी लेवी; (२) शरीर संकोची लेवुं, – संकोडवुं.
– **जड करणे** – अंग साचववुं, शरीरने श्रम न पडे ए रीते वर्तवुं.
– **झडणे** – मेद ऊतरवो.
– **झाडणे** – (१) अंग झाटकवुं; (२) (लाक्ष.) काममांथी जात बचावी लेवी; (३) साव अमान्य करवुं.
– **टाकणे**–(१) लेवाई जवुं;(२) शरीर जमीनपर ढळी पडवुं.
– **टेकणे**–शरीरने जराक आराम आपवो,थोडो विसामो लेवो.
– **दर्शविणे** – पोतानो संबंध होवानुं दर्शाववुं.
– **देणे** – आश्रय आपवो, मदद करवी.
– **धरणे** – (१) अंग झलावुं, शरीर अकडावुं, (२) अंगवळवुं, शरीर पाछुं सारुं थवुं.
– **भरणे** – अंग वळवुं, शरीर पुष्ट थवुं, –वळवुं.
– **मारणे** – (१) 'अंग चोरणे' जुओ; (२) जोरथी धंसवुं.
– **मुरडणे** – (१) अंग मरडवुं; आळस खावी; (२) नखरां करवां.
– **मोडून काम करणे** – तनतोड महेनत करवी.
– **मोडणे** – कसमोडा खावा, अंग मरोडवाना उकांटा आववा.
– **मोडून येणे** – अंग मराई आववुं (तावनी निशानी).
– **सावरणे**–(१) अंग वळवुं;(२) शरीरनो समतोल साचववो.
– **हलके होणे** – (१) आराम थवो; (२) जुम्मेदारीमांथी मुक्त थवुं.
– **उघार** (वि.) – अंगउघार, अंगत शाखउपर धीरेलुं.
– **कळा** (स्त्री.) – अंगरंग (पु.) शरीरनी कांति (स्त्री).
– **काठी** (स्त्री.) – कद, बांधो (पु.), काठुं (न.).
– **काढू** (वि.) – जातने बचावतु, कामचोर,हाडकांनुं हराम.
– **चुकार** (वि.) – कामचोर, कामकरवे चोर, हाडकांनुं हराम, हाडकांनुं आखुं, आळसुं.
– **ज** [सं.] (वि.) – अंगज, शरीरमांथी जन्मेलुं.
– **ज** (पु.) – पुत्र.
– **जा** [सं.] (स्त्री.) – कन्या.
– **जड** (वि.) – (१) जाडुं; (२) आळसुं, सुस्त.
– **ज़ोर** (पु.) – अंगबळ (न.) – शरीरबळ.
– **घट** (वि.) – शिरजोर, उद्धत.
– **घटाई** (स्त्री.) – शिरजोरी, जबरदस्ती (स्त्री.); (२) अशिष्ट वर्तन/
– **पिळा** (पु.)– अंगमोडा, कसमोडा (पु. ब. व.), अंगभंग.
– **पीडा** (स्त्री.)–जनमथी पेदा थयेलो विकार, शरीरव्याधि.
– **पुसणे** (न.) – अंग लूछवानुं कपडुं (न.); अंगूछो, टुवाल (पु.).
– **प्रत्यंग** [सं.] (न.)– अंगप्रत्यंग, (बधा अवयवो सहित) आखुं शरीर.

– बळ (न.)– अंगबळ, शरीरबळ.
– बाधा [सं.] (स्त्री)– शरीरव्याधि.
– बांधा (पु.)– बांधो, कद (पु.), कांठुं (न.).
– भंग [सं.] (पु.) –अंगभंग : (१) अंग तूटवुं–शरीर फाटवुं ते; (२) अंग जुठुं पडी जवुं ते; (३) अंगविक्षेप (पु.), नखरां (न. ब. व.).
– भर (वि.)– अंग ढांकवापूरतुं.
– भूत [सं.] (वि.)– अंगभूत, अंग के अवयव जेवुं पोतानुं बनेलुं.
– मर्दन [सं] (न.) –अंगमर्दन, अंग चोळवुं–रगडवुं ते, मालिश (स्त्री.).
– मस्ती (स्त्री.)– (बीजानां शरीरसाथे कराती) मस्ती, डांडाई (स्त्री.).
– मेहनत (स्त्री.)– अंगमहेनत, जातमहेनत, पोते करेला श्रम.
– मेळ (पु.)– शरीरसंबंध.
– मोड (स्त्री.)– सखत–तनतोड महेनत (स्त्री.).
– मोडा (पु.)– 'अंगपिळा' जुओ.
– यष्टी [सं.] (स्त्री.)–शरीरनो बांधो (पु.).
– रस (पु.) – अंगरस (पु.), पाणी मेळव्याविनानो फळनो रस.
– रखा (पु.) –अंगरखो (पु.) अंगरखुं, पहेरण, (न.).
– राग [सं.] (पु.) – अंगराग (पु.), उबटण (न.) शरीरने चोळवानुं एक सुगंधी द्रव्य.
– रेटा (पु.)–(धकेलवा माटे) आखुं शरीरबळ लगाडवुं ते.
– लट (स्त्री.) – शरीरनो बांधो.
– लट (टी) येणे –(१) जातपर ऊलटावुं (२) नुकसानमां आववुं; (३) हाथोहाथ मारामारीपर आववुं.
– लेणे (न.) – शरीरनो अलंकार.
– वस्त्र [सं.] (न.) – अंगवस्त्र : (१) खेस, उपरणो (पु.) (२) (लाक्ष.) रखात (स्त्री.).
– वळ (पु.) – 'अंगवळ' जुओ.
– वळण (न.) – टेव, आदत (स्त्री.).
– वळणी पडणे– टेव–आदत–पडवी, महावरो थई जवो.
– वाटा(पु.)–खेतीनी ऊपजना त्रण हिस्साओमांथी खेडूतनो हिस्सो (पु).
– विक्षेप [सं.] (पु.) – अंगविक्षेप (पु), भावने व्यक्त करवा शरीरना अवयवोनी चेष्टा, अंगभंगी (स्त्री.).
– संकोच [सं.] (पु.) – शरीर संकोडवुं ते.
– संग [सं.] (पु.)– (१) शरीरमीलन; (२) संभोग; (३) धक्काधक्की (स्त्री.).
– सफाई (स्त्री.) – (१) शरीर स्वच्छ करवुं ते; (२) अंगचापल्य, शरीरनी स्फूर्ति.
– संस्कार [सं.] (पु.)– (१) अंगसंस्कार (पु.), शरीरनी टापटीप (स्त्री.); (२) अंगस्पर्श.
– सुख [सं.] (न.) – रतिसुख, संभोगनुं सुख.
– सौष्ठव [सं.] (न.) – शरीरनुं सुडोळपणुं, शरीरसौंदर्य.
– स्वभाव [सं.] (पु.) – जन्मजात स्वभाव.
– हीन – [सं.] (वि.) – अंगहीन, अपंग, कोई अंगनी खोडवाळुं.
अंगचा (वि.) –(१) अंगभूत, स्वाभाविक; (२) जन्मजात.
– कल्पक (वि.) – जन्मजात कसबी.
– खांब (पु.) – पथ्थरमां कोतरेलो थांभलो.
– जोड (स्त्री.)– घडतर साथे ज करेलुं जोडकाम.
– झरा (पु) – कुदरती झरणुं (न.).
– धणी (पु.) – पोते पोतानो धणी,–मालिक (पु.).
– वक्ता (पु.) – जन्मजात वक्ता.
– शहाणा (वि.) – उपजत डाह्युं.
– ची कळा (स्त्री.)– अंगभूत चातुर्य.
– चे देऊळ (न.)– पहाडना पथ्थरमां कोतरेलुं मंदिर.
अंग (गो) छा (पु.)– (१) अंगूछो, टुवाल (पु.), उपरणो (पु.)
अंगठा (पु.)– अंगूठो (पु.).
– करणे – (लखतनीचे दस्कतने बदले) अंगूठो आपवो, अंगूठानी निशानी करवी.
– छाप,–बहाद्दर (वि.)–सहीने बदले अंगूठानी निशानी करवाजेटलुं अभण, निरक्षर.
– दाखविणे– अंगूठो देखाडवो–बताववो, ठेंगो करवुं, अंगूठो अमुक ढबे बतावीने ना सूचववी.
अंगठे धरणे– ऊभा थई नीचा वळी पगना अंगूठा झालवा (एक सजा).
अंगठी (स्त्री.)–(१) वींटी (स्त्री.); (२) मुद्रा, सीलनी वींटी.
अंगडे (न.)– झबलुं (न.).
– टोपडे (न.)– बाळकनो पोशाक.
अं (-आं) गण (न.)– आंगणुं (न.), अगवाडो (पु.), (२) मेदान.
अं (-आं) गळी (स्त्री.)– आंगळी (स्त्री.).
अंगाई (स्त्री.)– बाळकने सुवाडवुं ते, हालरडुं (न.) बाळकने सुवाडवानुं गीत.
– करणे– बाळके सुवुं.
– गीत (न.)– हालरडुं (न.).
अंगाचा आकडा होणे– अंग रही जवुं, अंग जकडाई जवुं.
– आळापिळा करणे– (१) अंग मरडवुं; (२) अंग

तोडवुं.

– **खुर्दा होणे** – (१) अंग तूटवुं; (२) अंग भराई आववुं, हाडकेहाडकुं दूखवुं.

– **भडका होणे**– (१) लायथी शरीर बळवुं; (२) रीसथी सळगी ऊठवुं.

– **तिळपापड होणे**– गुस्साथी बळवुं.

– **ची आग–लाही–होणे**– (ताव के क्रोधथी) शरीरनी बळतरा थवी.

– **ची चौघडी करणे** – (१) कसरतमां शरीरनी गडी करवी, शरीर वाळवुं; (२) ढींचण पेटसरसुं लईने सूवुं.

– **चे अंथरूण करणे** – पोते दुःख वेठीने बीजाने माटे तनतोड काम करवुं.

– **चे चकदे–वाभाडे-काढणे**– चामडी तोडी नाखवी, खूब पीटवुं.

– **चे पाणी करणे** – खूब मेहनत करवी.

अंगात मांग शिरणे – रीसथी आंधळुं थवुं, क्रूर बनवुं.

– **येणे**– ओझट लागवी, भूतप्रेतनी झापटमां आववुं, भूतप्रेत अथवा देवनो संचार थवो.

– **वारे शिरणे** – खूब जुस्साथी कामने वळगवुं,–नी उपर तूटी पडवुं.

अंगाबाहेर टाकणे – अंग उपर न लेवुं, न स्वीकारवुं.

अंगावर काटा उभा राहणे – शरीरपर रूवांटां ऊभां थवां, रोमांचित थवुं.

– **काढणे** – दवापाणी न करतां सहन करता जवुं, इलाज न करवो.

– **असणे** – देणुं माथे रहेवुं, हाथपर रकम बाकी रहेवी.

– **कोसळणे** – (१) शरीरउपर ढळी पडवुं; (२) (लाक्ष.) आफत के जवाबदारी आवी पडवी, आवी चडवुं.

– **घेणे** – (१) अंगउपर–माथे–लेवुं; (२) (माए बाळकने) धवडाववुं.

– **तुटून पडणे** – नी उपर तूटी पडवुं: (१) जोरथी अने निश्चयथी काममां वळगवुं; (२)–ना उपर हुमलो करवो.

– **देणे** – अंगउपर – जातउपर – करज आपवुं, पोतानी जवाबदारी उपर नाणां आपवां, अंगउधार आपवुं.

– **पडणे** – माथे आवी पडवुं, माथे पडवुं : (१) जवाबदारी आवी पडवी; (२) – ने कारणे नुकसान वेठवुं पडे एवी हालतमां आववुं.

– **पिणे** – धाववुं (बच्चाए), स्त्रीनुं के मादानुं दूध पीवुं.

– **येणे** – अंग उपर आववुं : (१) मारवा तडवुं; शरीरपर धसी आववुं; (२) पोताने जाते करवानुं के वेठवानुं थवुं.

– **शेकणे** – (१) नुकसानमां आववुं – ऊतरवुं; (२) आळ चडवुं, – चोटवुं.

– **वरचे जाणे** – अत्यार्तवनी पीडा थवी, 'मेनोर्‌हेजिया'.

– **वरचे तोडणे** – धावण छोडाववुं, – मुकाववुं.

– **वरून वारे जाणे** – अंग रही जवुं, लकवो थवो.

अंगास येणे – बंधबेसतुं थवुं– आववुं.

– **लावणे** – गुनो–दोष–चोंटाडवो.

अंगी असणे – स्वभावमां होवुं (गुण, कला इ.).

– **आणणे** – केळववुं, शीखवुं (स. क्रि.).

– **खिळणे** – (ज्वर, दोष, व्यसन) चोटी रहेवुं, वळगी रहेवुं.

– **जिरणे** – टेव – आदत – पडी जवी.

– **ताठा भरणे** – अकडावुं, फुलावुं.

– **तुटणे** – (बच्चुं) लेवाई जवुं (मानुं दूध न मळवाथी).

– **नसणे** – (१) स्वभावमां न होवुं; (२) पंडे अनुभव न होवो.

– **फुटणे** – रोग शरीरपर देखावो.

– **लागणे** –(१) फाववुं, फावतुं आववुं, माफक आववुं (२) गुनो चोंटवो.

अंगार [सं.] (पु.) – (१) अंगार, सळगतो कोळसो, देवता (पु.); (२) बळतरा (स्त्री.).

– **होणे** – (१) बळतरा थवी, लाय थवी; (२) (लाक्ष.) गुस्साथी बळवुं.

अंगारा (पु.) – आशिका, यज्ञनी रक्षा (स्त्री.), मूर्तिपासे मूकेलुं भस्म.

– **धुपारा** (पु.) – मंत्रतंत्र (न.).

अंगीकारणे [सं.] (स. क्रि.) – (१) अंगीकारवुं, स्वीकारवुं; (२) कबूल–मान्य–करवुं.

अंगु (– गू) र (न.) – अंगूर, लीली द्राक्ष (स्त्री.).

– **शिरका** (पु.) – द्राक्षासव (न.).

अं (–आं) गूळ (न.) – (१) आंगळ, लंबाईनुं [illegible] (न.); (२) आंगळी (स्त्री.); (३) अंगूठो (पु.).

अंगुली [सं.] (स्त्री.) – आंगळी (स्त्री.).

अंगुष्ठ [सं.] (पु.) – अंगुष्ठ, अंगूठो (पु.).

– **ष्ठाची आग मस्तकात जाणे** – खूब गुस्से थवुं.

– **ष्ठावरून दशशिर (रावण) करणे** – अंगूठानो रावण करवो, रजनुं गज करवुं, अतिशयोक्ति करवी.

अंगुष्ठाण–अंगुस्तान (न.) – अंगूठी (स्त्री.), सीवतीवखते दरजीलोको आंगळीमां पहेरेछे ते खोली (स्त्री.).

अं (–आ) घोळ (–ळी) (स्त्री.)– अंघोळ (न.), नाहवुं ते, स्नान.

अचकट विचकट (वि.) – (१) असभ्य, अशिष्ट, भूंडुं; (२) नठारुं.

अचक वचक (अ.) – अव्यवस्थित रीते, गमे तेम.

अचडे बचडे (न.) – लाडकणुं बच्चुं (न.), बचु (पु., स्त्री.), छोकरामाटे लाडवाचक शब्द.

अचपळ (वि.) – (१) अति चपळ; (२) अटकचाळुं, उत्पाती.

अचंबा (पु.) – अचंबो (पु.), आश्चर्य (न.).

–वाटणे – अचंबो लागवो – थवो.

अचंबीत (अ.) – अचानक, एकाएक, ओचिंतुं.

अ(–आ) चरट (वि.) – (१) वाहियात; (२) छोकरवाद.

अचळ [सं.] (वि.) – अचळ, दृढ, स्थिर.

अचाट (वि.) – (१) अफाट, खूब विशाळ; (२) आश्चर्य पमाडे तेवुं; (३) अनूठुं, अनेरुं; (४) अमर्याद; (५) (व्यंग्या.) वाहियात .

अचानक (अ.) – (१) अचानक, एकाएक; (२) ओचिंतुं; (३) सीधी रीते, वांधाविना; (४) अनायास.

अचावचा (अ.) – (१) गंदी रीते (खावुं) (२) मेळ न खाय एवी रीते– असंबद्ध (बोलवुं).

अचिरेकरून (अ.) – थोडा ज समयमां.

अचूक (वि.) – अचूक, चुके नहि एवुं, आबाद.

–(अ.)– अचूक, चूक्या विना.

–विचक (वि.) – (१) असंबद्ध, अर्थहीन; (२) अनुचित.

–विचक (अ.) – अनवधानथी, बेभानीमां.

–संधान (न.) – खाली न जाय एवी नेम (स्त्री.).

अचेत [सं.] (वि. – अचेत : (१) चेतनविनानुं, जड; (२) बेभान.

अचेतन (वि. – निर्जीव, जड; (२) बेशुद्ध, बेभान, निश्चेष्ट.

अजब [अ.] (वि.) – अजब, अजायब, आश्चर्य पमाडे तेवुं.

–खाना [अ.] (पु.) – अजायब घर (न.).

अजम [अ.] (वि.) – आज(–झ)म, मोटुं, माननीय.

अजमाव (–वा) [फा.] पु.) – **वणी** (स्त्री.) – } (१) अजमायश, अजमाश (स्त्री.) (२) अडसट्टो, अंदाज (पु.).

–वणे (स. क्रि.) – अजमावबुं, अंदाज काढवो.

अज (–द)मास [फा.] (पु.) – 'अजमाव' जुओ.

–पंचे दाहोदरसे – (१) अटकळपचीशी (–सी) (स्त्री); (२) अंदाजी विधान.

अज(–द)मासे (अ.) – आशरे, अंदाजे.

अजमोदा [सं.] (न.) – अजमोद, अजमो (पु.), एक औषधि (स्त्री.), तेनां बीज.

अजस्त्र [सं.] (वि.) – (१) अजस्त्र, गंजावर; (२) राक्षसी, अडाबीड.

अजागळ (वि.) – (१) अव्यवस्थित; (२) शिस्तविनानुं; (३) ढीलुं.

अजाण (वि.) – (१) अजाण, गेरवाकेफ, अज्ञान; (२) अबु-(–बो)ध, अणसमजु, दुनियाना ज्ञानविनानुं, हलेतुं; (४) कृतघ्न.

–णता (अ.) – अजाण्ये: (१) न जाणतां; (२) अणसमजथी

अजातशत्रू [सं.] (वि.) – अजातशत्रु, जेने शत्रु नथी एवुं.

अ(–आ)जीजी [अ.] (स्त्री.) – आंजीजी (स्त्री.), कालावाला (पु. ब. व.).

–करणे – आजीजी करवी, करगरवुं, कगरवुं, कालावाला करवा.

अज्जी [फा.] (अ.) – साव, बिलकुल, मुद्दल.

–नसणे – बिलकुल–मुद्दल–न होवुं.

अजीबात (–द) [फा.] (अ.) – (१) बिलकुल, तद्दन, (२) छेका, साव.

अजीर्ण [सं.] (वि.) – अजीर्ण : (१) जीर्ण न थयेलुं, नहि फाटेलुं; (२) न पचेलुं, हजम न थयेलुं.

–(न.) – अजीरण (न.), अपचो (पु.).

अजु(–जो)रा (पु.) – वेतरुं (न.), अति महेनत (स्त्री.)

अजून(–नी) (अ.) – अद्यापि, हजी(–जु).

–तरी (अ.) – हजु तो.

अजोड (वि.) – (१) अजोड, अद्वितीय; (२) जोड–सांधण नहीं एवुं, सळंग.

अंचल(–ळ) (पु., स्त्री.) – (१) पालव (पु.), (२) आंतरो (पु.); (३) आंतरी (स्त्री.).

अं(–आं)चवण (न.) – चळुं करवुं ते, जमीने हाथ मों धोवुं ते.

अं(–आं)चवणे (अ. क्रि.) – चळुं करवुं.

–(स. क्रि.) – गुमावबुं, खोवुं.

अंजन [सं.] (न.) – (१) अंजन, काजळ, आंजण (न.); (२) एवु काजळ जे आंजवाथी भूमिगत द्रव्य दृष्टिगत थाय छे; (३) एक औषधीय वनस्पति.

–शलाका [सं.] (स्त्री.) – अंजनशलाका, आंजवानी सळी (स्त्री.).

अंज(–जु)ली [सं.] (स्त्री.) – अंजलि (स्त्री.) : (१) खोबो, पोश (पु.); (२) खोबामां माय तेटलुं अनाज इ. (३) अभिवादन करवानी एक रीत (श्रद्धांजली, आदरांजली वि.).

–जोडणे – (प्रणाम करवा) हाथ जोडवा.

अंजारणे गोंजारणे (अ. क्रि.)– लाड लडाववा.

– (स. क्रि.)– पंपाळवुं, मनाववुं.

अंजीर (फा.) (पु., न.)– अंजीर (न.), एक मेवो(लालुं के सूकुं फळ).

– राचे झाड– अंजीरी (स्त्री.), अंजीरनुं झाड.

– री (वि.)– अंजीरियुं, अंजीरना जेवा रंगनुं, धूपछांव रंगनुं.

अट (स्त्री.)– (१) शरत (स्त्री.); (२) अटकण (स्त्री.); (३) हठ (पु.); जिद्द (स्त्री.); (४) आंट (-टी) (स्त्री.), कीनो (पु.).

– खोर (वि.)– जिद्दी, हठीलुं.

– घालणे– शरत करवी.

अटक (स्त्री.)– (१) अटक, अटकायत (स्त्री.); (२) सीमा, हद (स्त्री.), (३) केद पकडावुं ते, गिरफतारी (स्त्री.); (४) भारतनी वायव्य सीमापरनुं एक गाम.

– करणे– अटक करवी, पकडवुं, केद करवुं.

– अटकेत घालणे– केदमां राखवुं.

– पडणे– केद थवुं.

– के वर झेंडा लावणे– (भारतनी वायव्य सीमा पासेनुं गाम हाथ करीने त्यां मराठी साम्राज्यनो झंडो फरकाव्यो हतो तेनापरथी) मोटो विजय मेळववो.

अटकण न. – ऊगट (स्त्री.), (ऊभी गाडीनां पैडांनी आगळ– पाछळ मूकातुं) अटकण (स्त्री. न.), चांप (स्त्री. .

अटकणे (अ. क्रि. – अटकवुं, थोभवुं, रोकाई जवुं.

अटकविणे, (स. क्रि.)– (१) 'अटकणे'नुं प्रेरक; (२) अटक करवी, पकडीने केदमां राखवुं.

अटकळ (स्त्री.)– अटकळ (स्त्री.), अनुमान (न.).

– करणे– अटकळ करवी,– बांधवी, अनुमान करवुं, तर्क चलाववो.

– पंचविशी (स्त्री.)– अटकळपचीशी (–सी) (स्त्री.), अटकळ उपर मंडायेलो धंधो के काम.

– बाज (वि.)– अटकळबाज, अटकळ करवानी शक्ति के शोखवाळुं.

अटकाव (पु.)– (१ अटकाव (पु.), रोकवुं ते, (२) हरकत.

– णे (स. क्रि.) – जुओ 'अटकविणे'.

अटकीचा दगड (पु.)– खेतरनी हद बतावतो पथ्थर.

अटके (न.)– छालकानुं के गूणनुं एक पासुं (न.).

अ (-आ) टणावळ (स्त्री.)– धातु गाळवानी मजूरी.

अटणी (स्त्री.)– (१) मूस, धातु गाळवानी कुलडी (स्त्री.). (२) धातुनुं पीगळी जवुं ते; (३) कष्ट, त्रास; (४) धाक (पुं, स्त्री.), दहेशत (स्त्री.), जरब (पु.); (५) शोष, सोस (पु.); (६) महेनत (स्त्री.).

अ (-आ) टणे (अ.क्रि.)– (१) सुकावुं (प्रवाहीनुं); (२) (गाय-भेंसनुं) ऊंची जवुं, कवावुं, वसूकी जवुं; (३) टूंकावुं, संकोचवुं; (४) ऊकळीने घाटुं थवुं; (५) (धातुनुं) ओगळवुं; (६) ओसवावुं.

अ (-आ) टप, आटोप (पु.)– अवेर (न.), समेटावुं ते. एकठुं थवुं ते.

अ (-आ) टपणे, आटोपणे (अ. क्रि.)– (१) पूरुं थवुं, समाप्त थवुं; (२) (लाक्ष.) मरवुं.

– (स. क्रि.)– (१) आटोपवुं, पूरुं करवुं, पतावबुं; (२) गोठववुं; (३) संकेलवुं.

अटप (-फ) ळ (न.)– पछेडी, पिछोडी (स्त्री.).

अटपाअटप (स्त्री.)– झडपथी आटोपवुं– समेटी लेवुं– ते,– पूरुं करवुं ते, पतावबुं ते.

अटबाज (वि.)– 'अटखोर' जुओ.

अटबाजी –(स्त्री.) – जिद्दीपणुं, हठीलापणुं (न.).

अटरणे (अ. क्रि.)–(१) रूठवुं; (२) सखत थवुं; (३) अल्पावुं, टूंकावुं, संकोचावुं.

अटळ (वि.)– अटळ, न टळे तेवुं.

अटाअट (स्त्री.)– (१) तंगी, ताण, अछत (स्त्री.); (२) कूवो के तलाव सुकाई जेवो ते.

अटाट (-टी) अटापीट (स्त्री.)–(१) तकलीफ (स्त्री.); (२) जहेमत, महेनत (स्त्री.), दोडधाम.

अटापिटा (पु.)– जुओ 'अटाट'.

अटाला (पु.)– अटारो (पु.), सरसामान, घरवाखरुं (न.) (खास करीने जूनुं भांग्युंतूट्युं).

अटीचा, अटील (वि.)– जक्की, जिद्दी.

अटीतटी (स्त्री.)– (१) चडसाचडसी (स्त्री.); (२) पराकाष्ठा (स्त्री.); (३) जिद्द (स्त्री.).

– चा (सामना, प्रयत्न)–(१) चडसाचडसीवाळुं; (२) जिदनुं (३) पराकाष्ठाथी करेलुं.

अ(-आ) टीव (वि.)– (१) घाटुं, घट्ट, लचकादार; (२) ओसवायेलुं, शोषाई ओछुं थयेलुं.

अ (-आ) टोका (पु.)– अवकात, मगदूर, गुंजाश (स्त्री.), गजुं (न.).

अ (-आ) टोकाट (वि.)– हदपारनुं, अमर्याद, पराकाष्ठाथी करेलुं.

अ (-आ) टोप (पु.) 'अटप' जुओ.

– णे (स. क्रि.)– 'अटोपणे' जुओ.

अ टो (-ठो) ळी (स्त्री.)– (१) ठळियो (पु.) केरी–फणस– जांबु–खारेकनुं बियुं (न.); (२) अंड (न.), पेळ (पु.).

अट्टल (वि.)– अठ्ठल, पाकुं, अठंग.

अट्टाहास [सं.] (पु.)– (१) अट्टहास (पु., न.), खडखडाट हसवुं ते; (२) प्रयत्ननी पराकाष्ठा, जहेमत (स्त्री.).

– धरणे– (१ जिद्द पकडवी, (२) महत्त्वाकांक्षा राखवी.

अठरा धान्यांचे कडबोळे (न.)–(१) अढार प्रकारना अनाजना लोटनी तळीने करेली गोल गोल आकारनी एक फरसी वानगी

(२) (लाक्ष.) भिन्न भिन्न वस्तुओनी सेळभेळ (स्त्री.) (३) **संकर** (पु.); (४) संकर जातिनी व्यक्ति; (५) अनौरस अपत्य (न.).

अठरा पगड जात (स्त्री.)– अढारे आलम,–कोम (स्त्री.), बधा वर्णो के जातिओ.

अठरा पद्मे वानर (पु. ब. व.)– (लाक्ष.) जवानोनुं दल (न.).

अठरा पर्वे भारत (न.)– (लाक्ष.) कंटाळो ऊपजावे तेवुं दीर्घ कथन.

अठरा बाबू (पु. ब. व.)– (लाक्ष.) अढार बाबु, लुच्चाओनी टोळी.

अठरा विसवे (-श्वे) (वि.)–पराकाष्ठानुं, अतिशय, अमाप, पारविनानुं.

– दारिद्र्य (न.) – पारविनानुं दारिद्र (न.).

अठरा स्थानी वाकडा (वि.)– अढारे वांका होवा, बधी ज रीते बेडोळ के अपलक्षणुं के खोडीलुं.

अ (–आं) ठी (स्त्री.)–(१) करचळी (कपाळपरनी); (२) आंटी (स्त्री.); (३) बाथ (स्त्री.), आलिंगन.

– घालणे– (१) कपाळनी करचळीथी त्रस्तता अथवा नापसंदगी बताववी; (२) मेटी पडवुं.

अठ्ठया (पत्त्यांच्या पानातील) (पु.)– अठ्ठे (पु.) (रमवानां पानांमांनो).

अड (स्त्री.)– (१) आडाई (स्त्री.), हठ (पु.); (२) प्रतिबंध, अटकाव (पु.).

अडकण (न.)– (१) अटकण (स्त्री.); (२) ठेस (स्त्री.), नानुं अटकण (न.).

अडकणी (स्त्री.)– आगळी (स्त्री.); अडथलो (पु.).

अडकणे (अ. क्रि.)– (१) फस (–सा) वुं, सपडावुं, संडोवावुं, गूंथावुं; (२) अटवावुं.

अडकविणे (स. क्रि.)–(१) 'अडकणे' नुं प्रेरक; (२) संडोववुं.

अडका (पु.)– अटको (पु.), तांबानो जूनो हलको सिक्को (पु.), दोकडो.

अडकित्ता [का.] (पु.)– सूडी (स्त्री.), सोपारी कातरवानुं साधन.

– त्यात धरणे (लाक्ष.) – मुश्केलीमां– पेंचमां– नांखवुं– ('सूडी वच्चे सोपारी').

– त्यात सापडणे (लाक्ष.) – सूडीवच्चे सोपारी जेवी अवस्था थवी, संकडावुं, मुश्केलीमां आववुं.

अडखळणे (अ. क्रि.)–(१) लथडवुं, लडथडवुं; (२) लडबडवुं; (३) तोतडावुं, बोलतां अचकवुं (४) आनाकानी करवी.

अडखळविणे (स. क्रि.)– लथडाववुं.

अडगळ (स्त्री.)– अटारो, भांग्युंतूटयुं सामान, भंगारनो जथ्थो निरुपयोगी सामान.

अडगा (वि.)– (१) जक्की, हठी; (२) अनाडी, गमार.

अडचण (स्त्री.)–(१) अडचण (–न), मुश्केली, ओपटी (स्त्री.) (२) अगवड (स्त्री.); (३) अटारो (पु.) (४) नडतर (स्त्री.); (५) अड (स्त्री.).

– उत्पन्न होणे– अडचण–मुश्केली–आववी.

– येणे– (१) मुश्केली थवी; (२) सूतक पडवुं; (३) अभडावुं

– वाटणे– अगवड पडवी, मुश्केली लागवी.

– सांगणे– (१) सबब कहेवी, बहानुं काढवुं; (२) मुश्केली कहेवी.

– होणे– अगवड थवी.

– णीची वाट (स्त्री.)– विकट वाट (स्त्री.) अघरो रस्तो–मार्ग.

– णीचे दुःख (न.) – गुह्यभागनुं दुःख के व्याधि.

– णीत सापडणे– ओपटीमां आववुं, मुश्केलीमां आववुं.

अडचणणे (अ. क्रि.)– (१) गेरसोई थवी, अगवड थवी; (२) दाटी–भीड–मां कचडावुं.

अडची (स्त्री.)–शेलो (पु.), गाय–भेंसना पगे बंधातुं दोरडुं (न.)

अडण (न.)–अडण (न.), ढोरनुं दूध आपतुं अंग, बावलुं (न.) आंचळ. (पु.).

अडणा (पु.)– आगळो (पु.), भूंगळ (स्त्री., न.).

अडणी [का.] (स्त्री.) (१) बेसणी (स्त्री.); (२) त्रिपाई (स्त्री.); (३) आगळो (पु.); (४) टेको (पु).

– वरचा शंख – (१) बेसणीपर बराबर गोठवेलो शंख (जेनी पूजा थाय छे); (२) (लाक्ष.) उच्च स्थाने बेठेलुं मूर्ख माणस (न.).

अडणूक (स्त्री.) – (१) अडथलो (पु.); (२) रोकाण (न.), अटकायत (स्त्री.)

अडणे (अ. क्रि.) – (१) नडवुं, रोकावुं, अटकवुं, थोभवुं; (२) हठ लेवी; (३) मुवावडमां नडतर आववी.

– अडून बसणे – अडी बेसवुं, – रहेवुं, हठ लेवी.

– अडून राहणे – (१) अडी पडवुं,–ना विना न चालवुं; (२) खोरंभे पडवुं, थोभवुं.

– अडलेला (वि.) – अटकेलुं, खंचायेलुं.

– अडला नारायण (पु.) – (लाक्ष.) अडचणमां आवेलो श्रेष्ठ माणस.

– अडला भिडला (वि.) – संकटमां– भीडमां– आवेलुं.

अडत (स्त्री.) – (१) आडत, 'एजन्सी' (स्त्री.), मालेकना वती काम करवुं ते; (२) हकसाई, दलाली (स्त्री.).

अडती (स्त्री.) – (१) अडथलो, विरोध (पु.) (२) नडती, नडतर (स्त्री.).

— **घालणे**— नडवु, हरकत करवी.

अडत्या (पु.) — आडतियो, दलाल (पु.).

अडथळा (पु.) — (१) अडथलो (पु.), हरकत (स्त्री.); (२) खोटी (स्त्री.).

अ (–आ) डदांड (वि.) — (१) डांड, लांठ; (२) आडवीतरुं.

अडणा (पु.) — आगळो (पु.), भूंगळ (स्त्री.).

अ (–आ)ड नाड, अडनीड (वि.) — (१) पूर्ण परिमाणमां न होय तेवी (संख्या); (२) विषम, एकी, बेवडे निःशेष भागी न शकाय एवी.

— **(अ.)** — अगवडभरी रीते.

अडपता दडपता (वि.) — (१) नियंता, नियममां राखनार, शिस्तमां राखनार; (२) धाकमां–दाबमां– राखनार.

अडपदडप (स्त्री.) — धाक (पु. स्त्री.), जरब (पु.).

अडबं (–बं) की (स्त्री.) — उलाळो, ऊभो आगळो (पु.).

अडमुठा (वि.) — (१) अडबंग; (२) आळवीतरुं; (३) अडाणी, अनाडी.

अडली (पु.) — अमलदारनो हजूरियो सेवक, ' ऑर्डर्ली '.

अडवण (स्त्री. न.)— (१) अडथलो (पु.), हरकत (स्त्री.); (२) अडचण (स्त्री).

अडवाण (स्त्री.) — ' आडवट ' जुओ.

अडवणूक (स्त्री.) — ' रुकावट (स्त्री.), प्रतिबंध, विरोध.

अडवारणे (अ. कि.) — आडुं सूवुं.

अडविणे (स. कि.) — रोकवुं, अटकाववुं.

अडसट्टा (पु.) — अडसट्टो, अंदाज (पु.).

अडसण (न.)—सोवेलुं के सोवामाटे सूपडामां मूकेलुं अनाज (न.).

अडसणे (स. कि.) — (१) सोवुं, झाटकवुं; (२) डाळां तोडी-नाखवां; (३) कसवुं, सखत बांधवुं.

अडसर (पु.) — (१) आगळी (स्त्री.), आगळो (पुं); (२) उलाळो (पु.).

— **घालणे** — उलाळो पाडवो.

— **काढणे**— उलाळो खेंचवो.

अ (–आ) डाखा (पु.) — (१) अडसट्टो; (२) ताळो; (३) मेळ; (४) ताळेबंद; (५) युक्ति (स्त्री.).

अडाण (न.) — अडण, बावलुं (न.).

अडाणी (वि.)—(१) अडाणी, अनाडी, गमार; (२) अकुशल, अनभ्यस्त; (३) जंगली, असभ्य.

अडीअडचण (स्त्री.) — अडचण, मुश्केली, भीड (स्त्री.).

— **णीला** (अ.) — अडीओपटीए.

अडीच (वि.) — अढी, बे ने अडधुं.

अडुळसा (पु.) — अरडूसी (स्त्री.),–सो (पु.), एक औषधीय वनस्पति.

अडेल (वि.) — अडियल, अटकणियुं, आडा थई बेसवाना के अडी रहेवाना स्वभाववाळुं, हठीलुं.

— **तट्टू** (न.) — अडियलट्टू, अटकणारा हठीलुं माणस.

अडोशीपडोशी (वि.) — आडोशी पाडोशी.

— (**अ.**) — आसपास, नजीकमां.

अ (– आ)डोसा (पु.) — आंतरो, आडपडदो, आशरो, ओळो (पु.), आडश (स्त्री.).

— **करणे** — आंतरो भरवो.

— **घेणे** — आडश लेवी, आशरो लेवो.

आडोशाला (अ.) - (१) आशरे, ओळे; (२) नजीक, अडासे

अड्डा (पु.)— (१) अड्डो, अखाडो (पुं.), बेठक (स्त्री.); (२) मथक (न.); (३) पडाव. (पु), थाणुं (न.).

— **जमणे** — अड्डो–अखाडो – जामवो (पुं.).

— **जमविणे** — अड्डो जमाववो.

अड्याल, अल्याड (अ.) — आ मेर, आ बाजु.

अड्याल पड्याल, अल्याड पल्याड (अ.) — आ मेर पेली मेर

अढळ (वि.) — अढळ, अचळ, स्थिर, न डगे तेवुं, अडग.

— (न.) — अढळपद.

अढा (पु.) — (१) थांभलाने दोरीथी करेलो वींटाळो (पु.); (२) दोरडानो फांसो (पुं.).

अढावेढा (पु.) — (१) प्रतिबंध (पुं.); (२) हठ (पुं.).

अढी (स्त्री.) — (१)कीनो (पु.), आंटी (स्त्री.); (२) ओर (स्त्री), केरीने पाकवा करेली गोठवण (स्त्री.); (३) ढगलो (पु.); (४) पगोनी चोकडी वाळी बेसवुं ते; (५) दोरडीनो वींटी (पुं.); (६) गूंच, आंटी (स्त्री); (७) कपाळपरनी करचली (स्त्री); कपाळपरनो वळ (पु.); (८) अंटेवाळ (स्त्री), गाय भेंसने दोहती वखते पाछला पगे घलाती आंटी (स्त्री).

— **काढून टाकणे** — आंटी छोडवी, कीनो काढी नाखवो.

— **घालणे** — ओरमां फल मूकवां (पकाववा माटे).

— **धरणे, –ठेवणे** — आंटी राखवी, कीनो राखवो.

— **मारून झोपणे** — सोड ताणीने सूवुं.

— **खोर** (वि.) — कीनाखोर.

— **च्या दिढी** (अ.) — (१) वधारीने; (२) बेहद.

अढे [का.] (न.) — (१) मोभ (पु.), अडसर (स्त्री), छापराना टेकारूप मुख्य आडुं लाकडुं (न) (२) मोटी करवत (बेजणथी चालती); (३) अडण, बायलुं.

— **पाट** (पु.) — मोभनुं लाकडुं (न.), पाटडो, वहेरेलो पासादार भारवटियो (पु.).

— **अढ्याला पाय लावून निजणे** — मोभसुधी पग ताणीने सूवुं; (२) (लाक्ष.) तद्दन गाफेल रही निरांते सूवुं.

— **एका अढ्याखालचे** (वि.) — एक छापरानीचे रहेतां,

एक घरनां, – कुटुंबनां.

अ (–आ)ढेवेढे (पु. ब. व.) – (१) वांधाओ (पु. ब. व.), हरकतो (स्त्री ब. व.); (२) आनाकांनी (स्त्री.) ढचुपचु होवानी दशा.

–घेणे – (१) वांधाओ उठाववा; (२) आनाकानी करवी.

अणकुची (स्त्री.) – अणि (–णी) (स्त्री.), टोंचणुं (न.).

–दार (वि.) – अणियाळुं, अणीदार.

अणवट (पु.) – जोटलुं (–वुं) (न.), पगना अंगूठानुं घरेणुं.

अणि (–णी) (स्त्री.) – (१) अणि (–णी), आर (स्त्री.); (२) टांच (स्त्री.); अग्र (पुं.); (३) अंकुर (पुं.); (४) कटोकटीनो समय.

–दार (वि.) –अणियाळुं, अणीदार.

अणु [सं.] (पु.) – अणु, (समयनो के कोई पदार्थनो – द्रव्यनो, सूक्ष्मातिसूक्ष्म अंश (पु.) ' ॲटम् '.

– (वि.) – जराजेटलुं, अतिसूक्ष्म.

– मात्र (वि.) – अणुमात्र, जराक ज, बिलकुल थोडुं.

– रेणू (पु.)– अणुरेणु (पुं.), अत्यंत झीणी रजकण (स्त्री.).

– वाद (पु.) – पदार्थमात्र अणुना बनेला छे एवो एक विज्ञानसिद्धान्त, (' ॲटमिक थियरी ').

– व्रत [सं.] (न.) – (गृहस्थोनुं) नानुं सुगम व्रत (जैनधर्ममां).

अंड [सं.] (न.) – अंड, वृषण (न.), पेळ (पुं.).

– कुली (स्त्री.) **– कुले** (न.) – बन्ने पेळ मळीने थतो अवयव.

– कोश (पु.) – पेळनी कोथळी.

– गोल (पु.) – वृषण, पेळ.

– ज (वि.) – अंडज, ईंडामांथी पेदा थयेलुं.

– ज (न.) – पंखी के तेनुं बच्चुं (न.).

– पंचा (पु) – ढीचण सुधीनुं पंचियुं (न.).

– वृद्धी (स्त्री.) – अंडवृद्धि, अंडकोश मोटो थई जवानो रोग, वधरावळ (स्त्री.).

अंडाकार,–कृती (वि.) – अंडाकार,–कृति, ईंडाना आकारनुं लंबगोळ आकारनुं, ' इलिप्सॉईड '.

अंडी पिल्ली (न. ब. व.) – ईंडाबच्चां; (२) (लाक्ष.) बधी गुह्य वातो; (३) काळी कृतिओ.

– बाहेर काढणे – गुह्य वातो के काळी कृतिओ बहार लाववी.

अंडील (वि.) – (१) खसी न करेलो (बेल के पाडो); (२) (लाक्ष). तगडुं, जुवानजोध, जुस्साभरेलुं; (३) कामासक्त.

अंडे (न.)–ईंडुं, बेदुं (न.).

– गाळणे – (१) ईंडुं मूकवुं (कूकडीए); (२) खो खो नी रमतमां वपरातो एक शब्दप्रयोग.

अतः [सं.] (अ.) – अतः, एटले, तेथी.

अत एव [सं.] (अ.) – अतएव, तेथी ज, एटले ज.

अतः पर [सं.] (अ.) – अतः पर, हवेपछी, पाछुं, फरीथी.

अतर्कित [सं.] (वि.) – (१) अणधार्युं, ख्यालबहारनुं; (२) आकस्मिक.

अतर्क्य [सं.] (वि.) – अतर्क्य, तर्क– कल्पनामां न आवे एवुं.

अति [सं.] (अ.) – (१) अति, घणुं, पुष्कळ; (२) उपसर्ग– ' अमर्याद ', ' अतिशय ', ' पराकाष्ठानुं ', ' वधारे पडतुं ' एवा अर्थो बतावतो. (खालील शब्द पाहा).

– परिचय [सं.] (पु.)–अतिपरिचय, वधारे पडतो संबंध.

– प्रसंग [सं.] (पु) – (१) अमर्यादा (स्त्री); (२) विनयभंग, सभ्यतानो भंग, अडाअडी (स्त्री); (३) वधारे पडतुं लागटुं (न.); (४) अनर्थ.

– बद्ध [सं.] (वि.) – अतिकृपण, घणुं कंजूस.

– बळी – (वि.) – अति बलवान्, बलिष्ठ.

– मनुष्य – [सं.] (पु.) – अतिमनुष्य, ' सुपरमॅन ', अतिमानव.

– मानुष [सं.] (वि.)–मानवशक्तीथी पर, मनुष्यशक्तिना गजाउपरनुं; (२) अलौकिक.

– रथी [सं.] (पु.) – अतिरथी, महान् योद्धो (पुं.); (२) (लाक्ष.) वादविवादमां हार न जाय एवो वक्ता.

– रथी महारथी (पु.) – एकथी एक चडे एवा महान् योद्धाओ.

– रंजित [सं.] (वि.) – (१) अस्वाभाविक रीते चीतरेलुं– आलेखेलुं; (२) अतिशयोक्तिपूर्ण, वधारीने कहेलुं.

– रिक्त [सं.](पु.)–(१) अतिरिक्त, बहु ज; (२) वधारानुं

– रेक [सं.] (पु.) – (१) अतिरेक (पुं.), अतिशयता (स्त्री); (२) पराकाष्ठा, कमाल (स्त्री.).

– वयस्क (–स्कर) (वि.) – अतिवृद्ध, घरडुं.

– शय [सं.] (वि.) –अतिशयः (१) घणुं ज; (२) जादा.

– (पु.) – अतिरेक (१) जुओ.

– शयोक्ती [सं.] स्त्री. – अतिशयोक्ति (स्त्री.): (१) अत्युक्ति (स्त्री.) वधारीने बोलवुं ते, अतिरंजित कथन (न.); (२) वाचाळपणुं, बडबड (स्त्री ; (३) एक काव्यालंकार.

– शयोक्ती करणे – वधारीने कहेवुं के बोलवुं.

– शहाणा (वि.) – (१) दोढडाह्युं (२) मूर्ख.

– सार [सं.] (पु.) –अतिसार (पुं.), संघरणी (एक रोग).

– स्वार्थ [सं.] (पु.) – (१) अतिलोभ; (२) आपस्वार्थ (पुं.).

– स्वार्थी (वि.) – (१) अपमतलबी; (२) अतिलोभी हावरुं (३) एकलसूरुं, एकलपटुं.

अतित (पु.) – अतिथि, परोणो (पु.).

– अभ्यागत [सं.] (पु.)–अतिथि, महेमान, परोणो (पुं.).

अतिथी [सं.] (पु.) – जुओ 'अतित'.

– काळ (पु.) – महेमान-परोणो आववानो एटले भोजननो समय.

– पूजन,– सत्कार (पु.) – परोणागत (स्त्री.).

अतीत [सं.] (वि.) (१) अतीत, वीतेलुं, गत; (२)– ने वटावी गयेलुं.

अतीव [सं.] (वि.)– अतीव, अत्यंत, बहु, घणुं, झाझुं.

अतु (–तू) ट (वि.) -(१) अतूट, अखंडित, सळंग; (२)अखूट,
– (अ.) –तूट्या वगर.

अतृप्त – [सं.] (वि.)– अतृप्त, अछीप, अधरायुं, असंतुष्ट.

अतोनात (वि. – घणी संख्यामां, विपुल, अतिशय.

अत्तर [अ.] (न.) –अत्तर (न.).

– गुलाब (पु.) –अत्तर गुलाब, (लाक्ष.) सत्कारनुं साहित्य.

– गुलाब करणे – अत्तर गुलाब करवां, ते आपीने सत्कार करवो.

– जाळणे, अत्तराचे दिवे लावणे – (१) अत्तर बाळवुं.
– ना दीवा लगाडवां; (१) (लाक्ष.) भभकाथी रहेवुं–वर्तवुं; (३) वेडफवुं, नकामुं खरची नाखवुं, उडावी देवुं.

– दाणी (स्त्री.) – अत्तरदानी (स्त्री.), अत्तरियुं (न.).

– वाला (पुं.) – अत्तरियो, अत्तरी, अत्तरवाळो.

अत्यंत [सं.] (वि.) – अत्यंत, अतिशय, घणुं ज, बेहद.

अत्यवस्थ [सं.] (वि.) – (१) अत्यवस्थ, अतिबीमार; (२) मरणोन्मुख.

– स्था (स्त्री.) – विकट दशा, बुरी हालत (स्त्री.).

अत्याग्रह [सं.] (पु.) – अत्याग्रह, अति आग्रह (पु.), घणी विनंति (स्त्री.); (१) अती हठ (पु.), ताण (स्त्री.).

– ही (वि.) – अत्याग्रही, हठीलुं, जिद्दी, जक्की.

अत्याचार [सं.] (पु.) – (१) बलात्कार, जुलम (पु.); (२) हिंसा (स्त्री.); (३) अधर्माचरण, अनुचित आचार; (४) अतिशयता करवी ते.

अत्रत्य [सं.] (वि.) – अत्रत्य, अहींनुं.

अथ [सं.] (अ.)– अथ : (१) लेखनना आरंभनो के मंगलवाचक शब्द; (२) हवे; (३) अथवा.

– पासून इतिपर्यंत – अथथी इतिसुधी, पहेलेथी छेल्लेसुधी संपूर्ण, पूरेपूरुं.

– वा [सं.] (अ.)– अथवा, किंवा, के, या.

अथाक, अथांग (वि.) – (१) अथाक (-ग), अथाह, अगाध, अताग; (२) पारविनानुं.

अथाव (वि.) – अताग, अथाक.
–(पु.) – (१) ऊंडुं पाणी (न); (२) ऊंडाई (स्त्री.).

अदब [अ.] (स्त्री.) – अदब (स्त्री.) : (१) आदर (पु.); (२) नम्रता (स्त्री,); (३) विवेक, मर्यादा.

– चालविणे, राखणे – अदब राखवी, मर्यादा साचववी

– धरणे, बजावणे – अदब वाळवी.

– शीर (वि.) – (१) सुरक्षित; (२) मान–मर्यादा साचवे तेवुं.

– शीर (अ.) – अदबसर, अदबपूर्वक.

अदबी [अ.] (स्त्री.) – आदर, मर्यादा, नम्रता.

अदमण (पु.) – अधमण (न.).

अदमुरे (वि.) – पूरतुं नहि आखरेलुं (दूध), तद्दन मोळुं (दही).

अदम्य [सं.] (वि.) – अदम्य, दबाय के दाबी शकाय नहि तेवुं.

अदला (वि.) – आगलुं, हारमां पहेलुं के सहुथी आगळ पडतुं.

– दिवस (पु.) – अमुक दिवसना आगलो दिवस.

– जन्म (पु.) – आ पहेलांनो जनम (पु.).

अदलाबदल (स्त्री.) – (१) अदलाबदली (स्त्री.), अदलोबदलो, फेर बदलो (पुं.), आ ने बदले ते ने ते ने बदले आ; (२) अरसपरस लेवुंदेवुं ते.

अद (०ले) मद (–ध) ले (वि.) – (१) वचलुं; (२) अधवचरुं, वच्चे लटकतुं.

अदल्या घरचा (वि.) – अगाउना संबंधथी थयेलो (पुत्र).

अ (–आ) दळ (स्त्री.) – (१) पछाड (स्त्री.); (२) वपराक्ष (स्त्री.) वसारो (पु.).

– आपट (स्त्री.) – धमपछाडा (पु. ब. व,), तोफान ने अधीराई, पछाड, अफळाट (स्त्री.).

अ (–आ) दळणे (अ. कि.) – (१) अफळावुं, टिचावुं; (२) चडी–धंसी–आववुं.
– (स. कि.) – अफाळवुं, टीचवुं, पछाडवुं, पटकवुं.

अदा [अ.] (पु.) – (१) लाभ, नफो (पु.); (२) संग्रह (पु.), पूंजी, मालमिलकत (स्त्री.); (३) महेसूल (पु.), वसूलात (स्त्री.); (४) फेड, भरपाई; (५.) आपेली रकम (स्त्री.) (६) नर्तिकानी अदा (स्त्री.), नर्तिकानो अंगविन्यास.

– करणे – (१) अदा करवुं, वाळवुं, फेडवुं, चूकते करवुं; (२) नृत्यनो प्रारंभ करवो.

– पावती (स्त्री.) – प्राप्त रकमनी रसीद, पहोंच (स्त्री.).

अदालत [अ.] (स्त्री.) – (१) अदालत, न्याय कचेरी (स्त्री.), 'कोर्ट' (स्त्री.); (२) मुकद्दमो (पु.), तपास (स्त्री.).

अदावत [अ.] (स्त्री.) – (१) अदावत (स्त्री.), वेर (न.);

(२) घा (पु.); (३) बला (स्त्री.).

– **ती,–त्या** (वि.) – अदावतियुं, अदावत राखनारुं.

अदृश्य [सं.] (वि.)– अदृश्य; (१) जोई न शकाय तेवुं; (२) अलोप, लुप्त.

अदृष्ट [सं.] (वि.)– अदृष्ट नहिं दीठेलुं, नहि जणायेलुं.

–(न.)– नसीब, भाग्य (न.).

– **खर्च** (पु.)– दानधर्म इ. न देखातो खर्च (जेनुं फळ पाछळना जन्ममां मळे छे).

– **पूर्व** [सं.] (वि.)– अदृष्टपूर्व, पूर्वे कदी न देखेलुं, अपूर्व, तद्दन नवुं.

– **फल** [सं.] (न.) – भविष्यमां मळनार फळ.

– **वशात्** [सं.] (अ.)–अदृष्टवशात्, दैवयोगे, संजोगवशात्

– **हीन** [सं.] (वि.) – भाग्यहीन.

अदृष्टार्थ, अदृष्टमतवाद (पु.) – दैववाद (पुं.).

अदेखाई (स्त्री.) – अदेखाई, ईर्ष्या (स्त्री.).

अद्दल [अ.] (स्त्री.) – (१) अदल (स्त्री.), न्याय, इन्साफ (पुं.); (२) (लाक्ष.) सजा (स्त्री.), प्रायश्चित्त (न.); (३) ठेस, ठोकर (स्त्री.).

–(वि.)– (१) अदल, चोक्कस, सचोट, बराबर; (२) प्रमाणसर, वाजबी; (३) अव्वल, प्रवीण.

– **घडणे** – सजा मळवी, प्रायश्चित्त मळवुं.

अद्यतन [सं.] (वि.)– अद्यतन : (१) वर्तमान, आजनुं; (२) छेल्लामां छेल्लुं; (३) ताजुं, ताजेतर, आजलगीनुं, आधुनिक, 'अप टु डेट'.

अद्यापि (**प**) (अ.)– अद्यापि, हजुपण, चालु घडीसुधी.

अद्व्यय [सं.] (वि.)– अद्वय, एकरूप.

अद्वातद्वा (वि.) – (१) अशिष्ट, असभ्य, (२) एलफेल, आडुं-अवळुं, गमे तेवुं.

– (अ.)– (१) मनमां आवे तेम, (२) असभ्य रीते.

अद्वितीय [सं] (वि.) अद्वितीय, अजोड.

– **मनुष्य**– अद्वितीय–अजोड–मानवी, एक्को (पु.).

अधकाव (वि.)– (१) अधिक–बाकी–रहेलुं, वधारानुं; (२) फालतुं.

अधकोर (पु.)– आठमो भाग, अष्टमांश.

अधचा मधचा (वि.)–' अदला मदला ' जुओ.

अधम [सं] (वि.)– अधम : (१) हलकुं, कनिष्ठ; (२) नीच, नठारुं.

अधर [स.] (वि.)– अधर, नीचेनुं.

– [सं.] (पु.)– अधर, नीचलो होठ (पुं.); (२) अधर–नीचली– दिशा.

– **पान** [सं] (न.)– अधरपान, चुंबन (न.).

अध (**ध्ध**)**र** (वि.)– (१) असहिष्णु, अधीर, उतावळुं; (२) अध्धरताल, लटकतुं; (३) अनिश्चित (४) अधांतरे, वच्चे.

– (अ)– अध्धर, अधर, हवामां लटके तेवी रीते, टेका-विना, निराधार.

– **ठेवणे**– (१) लटकतुं राखवुं; (२) अध्धर राखवुं, दुवि-धामां मूकवुं.

– **राहणे**– लटकतुं रहेवुं, लटकवुं, आधारवगर रहेवुं.

अधलंड मधलंड (वि.)–' अधचा मधचा ' जुओ.

अधवणी (न.)– आधण (न.) गरम करवा मूकेलु पाणी.

अधांतरी (अ.)– अध्धर, अंतरियाळ.

अधाशी (वि.)– (१) खाउधरु, (२) हावरुं, अतिलोभी; (३) अकरांतियुं.

अधिक [सं.] (वि.)– (१) अधिक, वधारे, वधारानुं; (२) चडियातुं; (३) अदकुं, अदकेरुं; (४) विशेष, निष्णात.

– (अ.) वधता.

– **करणे** (वाढविणे)– उमेरवुं, वधारवुं (स. क्रि.).

– **होणे**– (१) जादा थवुं; (२) (फळ) वणसवुं, बगडवुं.

– **आगळे** (वि.)– वधारे पडतुं, थोडुं वधारे.

– **उणे** (वि)–ओछुवत्तुं, कमजादे; (२) नानुं मोटुं, सारुंनरसुं

– **पणा** (पु.) – (१) अधिकाई (स्त्री.); (२) फाजलपणुं, फालतुपणुं.

– **प्रसंग** (पु.)– छेडती (स्त्री.), अडपलुं (न.).

– **मास** [सं.] (पु.)– अधिकमास, वधारानो महिनो (पुं.), पुरुषोत्तम मास

अधिकाधिक (वि.)– अधिकाधिक, घणुंवधारे.

– (अ.)– वधारे ने वधारे.

अधिकार [सं.] (पु.)– अधिकार (पु.) : (१) सत्ता, हकूमत (स्त्री.), अमल (पुं.); (२) अखत्यार, हक (पुं); (३) योग्यता लायकात (स्त्री.).

– **री** (वि.)– अधिकारी : (१) पात्र, लायक; (२) हकदार

– (पु.)– अधिकारी (पुं.) : (१) अमलदार, होद्देदार (पु.); (२) हकदार, वारस (पु.); (३) पात्रतावाळो पुरुष,–वाळी स्त्री; (४) चालक, व्यवस्थापक.

अधिकृत (सं.) (वि.)– अधिकृत : (१) (अधिकार सोंपी–ने) नीमेलुं; (२) सत्तावाळुं, (३) प्रमाणित.

अधिकोत्तर [सं] (वि.)– अधिकोत्तर : (१) (हदथी) वधारे; (२) अलौकिक, विलक्षण; (३) एकथी एक सरस.

अधिकोष [सं] (पु.)– शासकीय कोष, सरकारी खजानो (पुं.), 'ट्रेझरी '.

अधिनियम [सं] (पु.)–अधिनियम, धारो, कायदो (पुं.),'ॲक्ट'

अधिपती– [सं] (पु)– अधिपति : (१) मालिक, धणी; (२)

नायक, सरदार; (३) राजा.

आधिमधी, अधेमधे (अ.) –(१) अधवच, मध्यमां, वचमां; (२) कवखते.

आधिवेशन [सं] (न.)– अधिवेशन : (न.) (सभा इ.नी) बेठक, सत्र, 'सेशन'.

आधिष्ठान [सं] (न.)– अधिष्ठान (नं.) : (१) आधार, पायो पं. , चणतर (नं.); (२) स्थान, ठेकाणुं (न.).

अधिसूचना [सं] (स्त्री.) – जाहेर खबर (स्त्री.) , जाहेर बयानं (न.), 'नोटिफिकेशन'.

अधिक्षेप [सं.] (पु.) – (१) दूषण (न.), आरोप (पुं.); (२) निंदा; (३) अपमान.

अधीक्षक [सं.] (पु.)–अधीक्षक, प्रमुख निरीक्षक, 'सुपरिंटेंडेंट'

अधीत [सं.] (वि.) – अधीत : (१) भणेलोगणेलो (माणस); (२) पढेलो (ग्रंथ).

अ(–आ)धीन [सं.] (वि.) – अधीन, वश, ताबेदार.

–पण (न.) – ताबेदारी, अधीनता.

अधीर [सं.] (वि.) – धीरज खोई बेठेलुं, उतावळुं, अधीरुं.

–पणा (पु.) – अधीरापणुं (न.) चंचलता (स्त्री.).

अधुरा (वि.) – अधूरुं, ऊणुं, बाकी.

अधू (वि.)– (१) पांगळुं, पंगु; (२) कदरूपुं, बेढब; (३) नरम, पोचुं.

अधेला (पु.) – अधेलो, अडधो पैसो (जूना जमानानो).

अधेली (स्त्री.) – अधेली (स्त्री.), अडधा रुपियानो सिक्को.

अधोगती [सं.] (स्त्री)– अधोगति (स्त्री.): (१) अवनति, पडती (स्त्री); (२) नीच दशा; (३) नरकमां पडवुं ते, अवगति.

अधोगामी [सं.] (वि.) – अधोगामी; (१) पतनतरफ जनुं; (२) नीचे ढळतुं.

अधोड (न.) – अधोडुं, काचुं चामडुं (न.), खाल (स्त्री).

अधोडी (वि.) – (१) काचा चामडानुं (खासडुं); (२) (लाक्ष.) हावरुं, लोभी.

अधोपरी (वि.) – (जन्मथी नहीं पण) पोताना कर्तृत्वथी थयेलुं ('अधोपरी श्रीमंत'–पोताना कर्तृत्वथी धनसंपन्न).

– (अ.) – अधवचमां.

अधोमुख [सं.] (वि.) – अधोमुख : (१) नीचा मोंवाळुं; (२) (लाक्ष) शरमिंदुं, खिन्न.

अध्यात-मध्यात (अ.) – (कोईनी) पंचातमां, भांजगडमां.

– न पडणे – (कोईनी) पंचातमां न पडवुं, कोईनी वातमां माथुं न मारवुं.

अध्यापन [सं.] (न.) – अध्यापन (न.), शीखववुं ते.

अध्यारोप [सं.] (पु.) – अध्यारोप, मिथ्यारोप (पु.), तहोमत (स्त्री.).

अध्यास [सं.](पु.)– अध्यासः (१)तहोमत (स्त्री.), आळ (न); (२) ऊंडुं चिंतन.

अध्यासन [सं.] (न.) – विद्यापीठमां अमुक विषयना अभ्यास माटे योजायेलुं पद, 'चेअर'.

अध्याहृत [सं.] (वि.) – वाक्यमां लुप्त राखेलुं (पद).

अध्वर्यू [सं.] (पु.) – अध्वर्यु : (१) यज्ञमां विधि चलावनार मुख्य ऋत्विज; (२) (ल.क्ष.) नेता, प्रमुख.

अन (अ.) – अने.

अनघटित (वि.) – (१) न बनेलुं, न बने तेवुं; (२) कठिन, मुश्केल.

अनघड (वि.) –(१)अणघड, केळवायाविनानुं; (२) असंस्कारी.

अनधिकारी [सं.] (वि.) – अनधिकारी, अधिकारविनानुं, अपात्र.

अनध्याय [सं.] (पु.) – अनध्याय, अभ्यासमांथी छुट्टी

अननस (न.) – अन(–ने) नास, एक फळ.

अनंतमूळ [सं.] (न.) – अनंतमूल (न.), उपलसरी (स्त्री.).

अनंतर [सं.] (अ.) – अनंतर, पछी, त्यारबाद.

अनन्य [सं.] (–वि.) (१) अनन्य, अन्य नहि रहेलुं, एकरूप; (२) एकनिष्ठ; (३) अजोड; (४) एकाकी, साथ विनानुं; (५) स्वकीय, पोतानुं.

–गती / **–गतिक** [सं.] (वि.)–अनन्यगतिक, जेनी आगळ बीजो मार्ग ज नहि रह्यो एवुं, अनन्यशरण.

–शरण [सं.] (वि.) – अनन्यशरण, बीजो आधार के आशरो नहि रह्यो होय तेवुं.

–साधारण [सं.] (वि.) – अनन्यसाधारण, असामान्य, अलौकिक.

अनन्वित [सं.] (वि.) – (१) अनन्वित, असंबद्ध; (२) शास्त्र के रूढीनी विरुद्ध एवुं; (३) क्रूरतापूर्ण; (४) बेहद, अमर्याद.

अनपत्य [सं.] (वि.) – अनपत्य : (१) अपत्य विनानुं; (२) वांझियुं.

अनपेक्षित [सं.] (वि.) – अनपेक्षित, अणधार्युं, अकल्पित, अणचिंत्युं.

–पणे (अ.)– ओचिंतुं, अचानक, एकाएक, अणधारी रीते.

अनबनाव (पु.) – अणबनाव, कजियो (पु.), तकरार (स्त्री.).

अनभिज्ञ [सं.] (वि.) – अनभिज्ञ : (१) अजाण, अज्ञान; (२) मूढ.

अनभ्यस्त [सं.] (वि.) – अनभ्यस्त : (१) नहि भणेलुं–शीखेलुं; (२) नहि भणेलुं गणेलुं, (३) महावराविनानुं; (४) गेरवाकेफ, अकुशल.

अनमान (पु.) – (१) संकोच, आचको (पु.), आनाकानी (स्त्री.); (२) संशय, शंका; (३) बेदरकारी, उपेक्षा.

– करणे – (१) आनाकानी करवी, आचको खावो; (२) बेदरकारी बताववी, दुर्लक्ष करवुं.
– न ठेवणे, – न धरणे – संकोच न राखवो, आचको न खावो.
– धपका (पु.) – अनुमान, तर्क, अंदाज.
अनमोल (वि.) – अमूल्य, अमू (–मो) लख, अमूलुं.
अन (-ना) रसा (पु.) – अनारसुं, तळेली एक मीठी वानी, अपूप.
अनर्गळ [सं.] (वि.) – अनर्गळ, आगळाविनानुं, (लाक्ष.) उच्छृंखळ, अंकुशविनानुं.
अनर्थ [सं.] (पु.) – अनर्थ : (१) खोटो अथ; (२) मोटु अरिष्ट (न.), आफत (स्त्री.); (३) केर, जुलम, गजब (पुं.).
अनलस [सं.] (वि.) – अनलस, आळस विनानुं.
–(अ.) – आळस–जडता मेलीने, उद्यमथी, खंतथी.
अनवधान [सं.] (न.) – अनवधान, अवधान के लक्षनो अभाव, दुर्लक्ष.
अनवरत [सं.] (अ.) – अनवरत, सतत, निरंतर, हंमेश (शा).
अनवसर [सं.] (पु.) – (१) अनवसर, कवखत (पु.); (२) फुरसेत के सगवड न होय तेवो समय; (३) जगानो अभाव; (४) संकट, आपत्ति.
अनवस्था [सं.] (स्त्री.) – (१) अनवस्था, अव्यवस्था, गोटाळो (पु.); (२) अस्थिर के अनिश्चित स्थिति.
– प्रसंग (पु.) – (१) अनिष्ट स्थिति; (२) निराधार स्थिति; (३) गोटाळो (पु.).
अनवाणी (अनवाहाणी) (वि.) – उघाडपगुं, अडवाणुं अडवुं.
– (अ.) – उघाडपगे.
अनशावे, अनोशी (–शो) (वि.) – कंई न खाधेलुं, खाली (पेट).
– पोटी (अ.) – खाली पेटे.
अनसूट (वि.) – (१) एठुं न करेलुं, नहि खाधेलुं; (२) न वापरवा–खर्चवाजेवुं; (३) एठुं न करवाजेवुं; (४) संभोगनो अनुभव न लीधेलो (पुरुष) के न लीधेली (स्त्री.); (५) खसी न करेलो (बळद).
अनहित (न.) – अहित, अकल्याण, नुकसान.
अनागोंदी (वि.) – अंधाधूंध, अव्यवस्थित.
– कारभार (पु.) – अंधाधूंध कारोबार (पु.) (अंधेर नगरी जेवुं खातुं).
अनाचार [सं.] (पु.) – अनाचार : (१) दुराचार; (२) खराब वर्तन.
अनाठायी (अ.) – (१) अयोग्य ठेकाणे; (२) अयोग्य कारणे; (३) गेर रीते; (४) व्यर्थ, फोगट.
अनाडी (वि.) – (१) अनाडी, अनघड, गमार; (२) मूरख.
अनादर [सं.] (पु.) – अनादर : (१) आदरनो अभाव; (२) अवमान; (३) अवज्ञा.
अनादी [सं.] (वि.) – अनादि : (१) आदि–आरंभ–रहित; (२) उत्पत्ति–जन्म–रहित; (३) चिरंतन.
– अनंत [सं.] (वि.) – आदि ने अंत रहित.
– (पु.) – परमेश्वर.
– परंपरा [सं.] (स्त्रि.) – अतिप्राचीन परंपरा.
– सिद्ध [सं] (वि.) – (१) स्वयंभु, स्वयंसिद्ध; (२) अतिप्राचीन काळथी सिद्ध.
अनान (वि.) – अलग अलग, जुदुं जुदुं.
अनामत [सं.] (वि.) – (१) अनामत, साचवी राखवा सोंपेली (रकम); (२) उपलक, कोई खास खाते नहि नोंधेली; (३) अगाउ आपेली, 'ॲडव्हान्स';
– (अ.) – (१) खाते न लखतां; (२) जेम ने तेम; (३) वगर हिसाबे, अध्धर.
– (स्त्री.) – थापण (स्त्री.).
– ठेवणे – अनामत मूकवुं, साचवी राखवा सोंपवु.
– राहणे – अनामत रहेवुं, कोई ना खातामां न पडवुं.
– राखणे – अनामत राखवुं, कोईना नक्की खातामां (रकम) न नाखवी.
अनामिक [सं.] (वि.) – अनामिक, ननामुं, जेने नाम नथी एवुं.
– (पु.) – (१) जेने नाम आपेलुं नथी एवी (पंचम) जातिनो माणस, अतिशूद्र. (२) परमेश्वर.
अनामिका [सं.] (वि.) – जेने नाम आपेलुं नथी तेवी (वस्तु इ.).
– (स्त्री.) – टचली आंगळी पासेनी आंगळी (स्त्री.).
अनायकी (वि.) – नायक–नेता–नहि एवी (स्थिति), अंधाधूंधवाळुं.
अनायास – से (अ)–विनायास, सहेलाईथी, सहेजे.
अनार [फा.] (न.) – अनार, दाडम (न.).
अनावड (– डी) (स्त्री.) – अरुचि, अप्रीति, नापसंदगी (स्त्री.), अणगमो (पु.).
अनावर (वि.) – (१) अधीन–ताबामां न रहे एवुं; (२) निरंकुश; बेलगाम.
अनावरण [स.] (न.) – अनावरण, आवरण–आच्छादन दूर करवुं ते, उद्घाटन.
अनावसर (पु.) – अयोग्य समय.
अनावृष्टी [स.] (स्त्री.) – अनावृष्टि (स्त्री.), वरसाद न पडवाथी पडेलो दुकाळ.
अनास्था [सं.] (स्त्री.) – दुर्लक्ष (न), बेफिकराई (स्त्री.).

अनाहत ध्वनी [स.] (पु.) – अनहत नाद (पु.); (२) एकाग्र-स्वस्थ थया पछी संभळातो अन्तर्नाद.

अनाहूत [स.] (वि.) – अनाहूतः (१) अणबोलाव्युं, आगंतुक; (२) आकस्मिक, अनपेक्षित.

अनिच्छा [स.] (स्त्री.) – (१) अनिच्छा, नाखुशी (स्त्री); (२) इच्छानो अभाव.

अनित्य [सं.] (वि.) – अनित्य, नश्वर.

अनिमि (–मे)ष [सं.] (पु.) – अनिमेषः (१) पलकारो न थाय तेवी आंखोनी स्थिति; (२) जेनी आंख मींचाय नहि तेवो देव के माछलुं.

–(अ.) पलकारो न थता, मीट मांडीने, टगरटगर, मटकुं मार्या बिना जोवुं ते.

अनियत [सं.] (वि.) – अनियतः (१) अनिश्चित, अचोकस, नियमवगरनुं; (२) अनियंत्रित, काबू वगरनुं, बेलगाम.

अनियंत्रित [सं.] (वि.)– अनियंत्रितः (१) अनिर्बंध, निरंकुश; (२) अमर्याद, स्वैर; (३) नियम वगरनुं (समयमां के क्रममां).

अनिर्णीत [सं.] (वि.) – अनिर्णीतः (१) नक्की नहि थयेलुं; (२) संशयित.

अनिर्वाह [सं.] (पु.) – (१) निर्वाह–चरितार्थ–नो अभाव; (२) विकट के कठिन अवस्था; (३) लाचार अवस्था

–पक्षी (अ.) (१) अशक्य थयुं होय तो; (२) विवशताथी, लाचारीथी, नाछूटके.

अनिवार [सं.] (वि.) – (१) अनिवार, निवारी न शकाय तेवुं; (२) अतिशय, बेशुमार; (३) लांठियुं, गांठे नहि तेवुं, तोफानी.

अनिवार्य [सं.] (वि.) – अनिवार्य, 'अनिवार' (१) जुओ.

अनिश्चित [सं.] (वि.) – अचोक्कस, निश्चित नहि एवुं.

–पणा (पु.) – (१) अनिश्चय (पु.) अचोकसाई (स्त्री.) (२) आनाकानी, हा ना (स्त्री.).

अनिष्ट [सं.] (वि.) – अनिष्ट : (१) नहि इच्छेलुं; (२) अप्रिय; (३) न इच्छवाजोग, बूरूं.

–(न.) – (१) भूंडुं (न.) (२) अहित; (३) नुकसान; (४) अनर्थ.

–सूचक (वि.) – अनिष्टसूचक : (१) भावी अनर्थनुं सूचक; (२) अभद्र, अमंगळ.

अनिष्टापत्ती [सं.] (स्त्री.) – अनिष्टापत्ति (स्त्री.) : (१) नहि इच्छेलुं आवी पडवुं ते; (२) अमुक सिद्धान्तनी युक्तता बताववा तेनाथी तद्दन ऊलटानुं बेहूदापणुं बतावबुं ते.

अनु [सं.])– (उपसर्ग) मराठी मुजब गुजरातीमां समान अर्थे.

–कंपा [सं.] (स्त्री.) – अनुकंपा, दया, सहानुभूति.

–करण [सं.] (न.) – अनुकरण, नकल (स्त्री.).

अनुकूल (-ळ) [सं.] (वि.) – अनुकूल (-ळ) : (१) बंधबेसतुं, फावतुं; (२) हितकर, माफक, पथ्य, सवडवाळुं.

–असणे – अनुकूळ आववुं,–पडवुं, फाववुं, रुचवुं.

–करणे – अनुकूळ करवुं, फावे रुचे के अनुमत थाय एम करवुं के एम करवानो प्रयत्न करवो.

–होणे – अनुकूळ थवुं, साथे मळता थवुं.

–ता [सं.] (स्त्री.) – अनुकूलता : (१) संमति, सहमति (स्त्री.); (२) समर्थता (स्त्री.), कौवत (न.).

अनुक्त [सं.] (वि.) – (१) अनुक्त; नहीं कहेवायेलुं; (२) शास्त्रमां निषिद्ध, अविहित.

अनुक्रम [सं.) (पु.) – अनुक्रम : (१) क्रम, एक पछी एक आववुं ते; (२) पद्धति, नियम, विशिष्ट नियमप्रमाणे गोठवण (स्त्री.).

–णिका [सं.] (स्त्री.) – अनुक्रमणिका, पुस्तकमां आवेलां प्रकरणोनी क्रमवार सूची (स्त्री.), सांकळियुं (न.).

–मे (अ.) – क्रमानुसार, क्रमप्रमाणे.

अनुगमन [सं.] (न.) – अनुगमनः (१) पाछळ जवुं ते, अनुसरण; (२) सती जवुं ते.

अनुगामी [सं.] (वि.)– पाछळ जनार,–रहेनार.

– (पु.)– (१) अनुचर, नोकर; (२) अनुयायी.

अनुगृहीत [सं.] (वि.) –अनुग्रह के कृपा पामेलुं.

अनुग्रह [सं] (पु.) – अनुग्रहः (१) कृपा, महेरबानी (स्त्री.) (२) प्रसाद (पु.) (गुरुनो के देवतानो).

अनुघडी (अ.)– हरघडी, वारंवार.

अनुचर [सं.] (पु.)– (१) सेवक; (२) अनुयायी.

अनुज [सं.] (पु.) अनुज, पछी जन्मेलो भाई, नानो भाई.

– जा (स्त्री.)– पछी जन्मेली (नानी) बहेन.

अनुताप [सं.] (पु.)–अनुताप, पश्चात्ताप, पस्तावो (पु.)

– पी (वि.)– (१) पस्तावो करनार; (२) दुःखी.

अनुत्तर [सं] (न.)–अनुत्तर, जवाबनो अभाव, सवालउपर मौन.

अनुत्तरित [सं.] (वि.)– अनुत्तरित, जेनो जवाब मळयो नथी एवुं.

अनुदात्त [सं.] (वि.)– अनुदात्तः (१) उदात्त–उच्च वृत्तिनुं– नहि एवुं; (२) नीचा स्वरवाळुं.

– (पु.)– उदात्त, अनुदात्त अने स्वरित एवा स्वरना त्रण भेदोमांनो एक.

अनुदान [सं.] (न.)– सहायरूपे आपेली रकम, 'ग्रॅन्ट'.

अनुदार [सं.] (वि.)– अनुदारः (१) क्षुद्र सांकड़ा–संकुचित

मननुं; (२) कंजुस, कृपण.
अनुदिन (-नी) [सं.] (अ.)– दररोज, प्रतिदिन.
अनुनय [सं.] (पु.)– अनुनयः (१) विनवणी (स्त्री.); (२) विनयशील आचरण; (३) आराधन (न.)
अनुनासिक [सं.] (वि.)– अनुनासिक, नाकमांथी उच्चारातुं, – (न.)– अनुनासिक वर्ण ('ङ', 'ण', 'न', 'म')
अनुपकारक [सं.] (वि.) (१) अनुपकारी, उपकार न करे एवुं; अनुदार, वृत्तिथी कृपण; (२) सहायक नहि थाय एवुं.
अनुपम [सं.] (वि.)– (१) अनुपम, जेने उपमा नथी एवुं, सर्वोत्तम; (२) अद्वितीय.
अनुपयुक्त [सं.] (वि.)– (१) अनुपयुक्त, उपयोगमां न आवे एवुं; (२) अयोग्य; (३) व्यर्थ, नकामुं.
अनुपस्थित [सं.] (वि.) – (१) अनुपस्थित, गेरहाजर; (२) लुप्त, प्रचलित नहि तेवुं.
– ती (स्त्री.)– अनुपस्थिति, गेरहाजरी (स्त्री.)
अनुपान [सं.] (न.) – (१) अनुपान, औषधीनी साथे लेवाती तेने मददरूप वस्तु; (२) उतार (उतारवानो उपाय).
– जमणे,– साधणे– प्रधान वस्तुनी साथे गौण वस्तुओनो मेळ बेसवो.
अनुप्राणित [सं.] (वि.)–अनुप्राणित, प्राण–चेतना–उत्साह पूरेलुं होय तेवुं.
अनुबंध [सं.] (पु.)–अनुबंधः (१) बंधन, पाश; (२) नजीकनो के आगळपाछळनो संबंध, (३) चालु अनुक्रम (पु.), सांकळ (स्त्री.).
–धी–(वि.)–(१) संबंधी; (२) आनुषंगिक, अवलंबित.
अनुबोध [सं.] (पु.) अनुबोध; (१) पाछळथी थयेलुं ज्ञान; (२) ज्ञाननुं स्मरण.
– पट (पु.)– माहिती आपनारो चित्रपट.
अनुभव [सं.] (पु.)–अनुभवः (१) प्रत्यक्ष ज्ञान, प्रतीति, प्रत्यय; (२) जाते जाणवुं ते के जाण्युं होय ते, (३) वीतक (न., स्त्री.); (४) उपभोग.
– घडणे– अनुभव थवो.
– घेणे– अनुभव लेवो.
– येणे – अनुभव करवो, कळावुं, प्रतीत थवुं, लागवुं.
– गम्य [सं.] (वि.) – अनुभवगम्य, अनुभवी शकाय तेवुं, प्रत्यक्ष अनुभवथी समजी शकाय एवुं.
– जन्य [सं.] (वि.)– अनुभवजन्यः (१) अनुभवथी मेळवी शकाय एवुं; (२) अनुभवमांथी नीपजेलुं.
अनुभाविक (वि.)– (१) अनुभव लीधेलुं, पाकुं; (२) अनुभवथी पुरवार थयेलुं.
अनुभवी (वि.)– अनुभवी, अनुभव थयेलुं; (१) कसायलुं, पुख्त.

अनुभूती [सं.] – जुओ 'अनुभव'.
अनुमत [सं.] (वि.)– अनुमत, संमत.
–ती (स्त्री.)– अनुमति ;(१) संमति; (२) मंजूरी.
अनुमान [सं.] (न.) अनुमान, तर्क, अंदाज, अटकळ, (स्त्री.)
– काढणे– बांधणे– तर्कसरणीथी निष्कर्ष काढवो.
–धपका (पु.)–अटकळपचीसी (स्त्री.) अडसट्टो (पु.)
अनुमोदन [सं.] (न.) – अनुमोदन, संमति, टेको (पु.).
– क (वि.) – अनुमोदक, टेको–संमति–आपनार.
अनुयायी [सं.] (वि.) – अनुयायी : (१) पाछळ जाय ते; अनुसरतुं; (२) अमुक पंथ–मत-पक्ष माने ते.
– (पु.) – अनुयायी : (१) शिष्य; (२) नोकर, अनुचर; (३) नेतानी पाछळ जतो तेनो सहायक के सोबती.
अनुरक्त [सं.] (वि.) – (१) अनुरक्त, प्रेमी; (२) असक्त; (३) निष्ठावंत, परायण.
– क्ती (स्त्री.) – अनुरक्ति : (१) आसक्ति, प्रीति (स्त्री.); (२) स्नेह (पु); (३) निष्ठा.
अनुराग [सं.] (पु.) – (१) अनुराग, प्रेम, आसक्ति; (२) रढ, लगनी (स्त्री.).
अनुरूप [सं.] (वि.) – अनुरूप : (१) योग्य, शोभे एवुं, (२) सयुक्तिक, (३) सदृश, समान,–ना जेवुं.
– (अ.) – अनुसार, मुजब, प्रमाणे.
अनुरोध [सं.] (पु.) – (१) अनुरोध, आग्रहभरी विनंति; (२) रुख (पु.), वलण (न.), गति, रीति (स्त्री.).
अनुलक्षून (अ.) – (१) अनुलक्षीने, उद्देशीने; (२) – नी तरफ जोईने.
अनुलेप [सं.] (पु.) – अनुलेप, अनुलेपन, चोपडवुं – लपेडवुं ते, लेप उपर लेप करवो ते;
– (**–न**) (न.) – (१) जुओ 'अनुलेप'
अनुवर्ती [सं.] (वि.) – (१) अनुवर्ती,–ने प्रमाणे वर्तनारुं; (२) आज्ञांकित; (२) हंमेशा निकट रहीने चाकरी करनारुं, 'अॅटेंडंट'; (४) निकट रहेनारुं; (५) अंगभूत होय–समाविष्ट होय–एवुं; (६) आधार आपनारुं.
अनुवाद [सं.] (पु.) – अनुवादः (१) भाषांतर (न.), तरजुमो (पु.); (२) कहेली वस्तु फरी कहेवी ते.
– क (पु.) – अनुवादक, भाषांतरकर्ता.
– न [सं.] (न.) – अनुवाद–भाषांतर–करवुं ते.
– णे (स. क्रि.) – (१) अनुवादवुं, भाषांतर करवुं; (२) फरीफरी कहेवुं–बोलवुं–गोखवुं; (३) बोलवुं, कहेवुं; (४) स्पष्ट करवुं.
अनुवृति [सं.] (स्त्री.) – अनुवृत्ति : (१) वाडवडिलोथी चालती आवेली वृत्ति के पेशो–व्यवसाय (पु.); (२) पुनरावृत्ति.

अनुशासन [सं.] (न.) – अनुशासन : (१) आज्ञा (स्त्री.) हुकम (पु.) (२) कायदो, नियम, धारो (पु.); (३) राज्यकारोबार, अमल (पु.); (४) विवरण (न.), समजूती (स्त्री.); (५) शिस्त (स्त्री.), पोते पोताने माटे स्वीकारेलुं नियमपालन.

– क (पु.) – अनुशासक, नियम–कायदा–प्रमाणे शासन करनार.

अनुशीलन [सं.] (न.) – (१) अनुशीलन, सतत अभ्यास, परिशीलन; (२) एकनिष्ठ सेवा; (३) आसक्ति, अनुरक्ति.

अनुषंग [सं.] (पु.) – (१) अनुषंग, संगति, निकट साहचर्य; (२) आश्रय, आशरो (पु); (३) अवश्यंभावि परिणाम.; (४) संदर्भ.

अ (– आ)नुषंगिक [सं.] (वि.) – (१) अनुषंगी, परिणाम; रूप; (२) संयुक्त, संबंधी.

अनुष्ठान [सं.] (न.) – अनुष्ठान : (१) विधिपूर्वक धर्मकृत्य; (२) मोटा कार्यनो प्रारंभ.

अनुसंधान [सं.] (न.) – अनुसंधान, आगळनी वस्तुसाथेनुं जोडाण, संगतवार जोडाण (न.); (१) ध्यान, अवधान (न.); (३) लागो, वगवसीलो (पु); (४) युक्ति (५) चोकसाई, बारीकतपास (स्त्री.); (६) समन्वय, मेळ (पु.); (७) क्रमप्राप्त बनाव (पु.); (८) प्रस्ताव (पु.), प्रस्तावना (स्त्री.).

– नी (वि.) – (१) चतुर, युक्तिबाज; (२) शोधक, करामती.

अनुसरणे [सं.] (स. क्रि.) – अनुसरवुं : (१) पाछळ–पाछळ जवुं; (२) उपदेशप्रमाणे वर्तवुं; (३) अनुकूळ थवुं; (४) मतनो–पंथनो स्वीकार करणे; (५) वश थवुं; (६) अनुरक्त थवुं; (७) अधीन थवुं.

अनुसार [सं.] (अ.) – अनुसार, प्रमाणे, मुजब.

अनुसूचित [सं.] (वि.) – अनुसूचित, सूचीप्रमाणेनुं, यादीवार

अनुसूची [सं.] (स्त्री.) – अनुसूचि, यादी, तालिका (स्त्री.)

अनुस्यूत [सं.] (वि.) – (१) अनुस्यूत,–नी साथे संबंधित; (२)अखंडित, खंड न पडतां चालेलुं के चालतुं; (३) एकधारुं, एकसरखुं.

– पणे (अ.) – खंड न पडतां, नियमिततांथी, अखंडित रीते

अनुस्वार [सं.] (पु) – अनुनासिक उच्चार, तेनुं (ं) एवुं चिह्न.

अनुज्ञा [सं.] (स्त्री.) – अनुज्ञा, संमति, अनुमति.

अनूढ [सं.] वि.) – अविवाहित, लग्न नही थयेलुं, अपरिणीत

अनृणी, – ण [सं.] (वि.) – अऋणी : (१) देवुं नथी एवुं; (२) ऋण पूरतुं चूकव्युं होय तेवुं.

अनेक [सं] (वि.) – अनेकः (१) एकथी वधारे; (२) पुष्कळ, बहु.

– वचन (न.) –अनेक–बहु–वचन (व्याक.).

– विध [सं.] (वि.) – अनेकविध, जुदाजुदा प्रकारनुं, विधविध.

– कानेक (वि.) – (१) अनेकानेक, घणुं, पुष्कळ; (२) विधविध.

अनेकान्तवाद [सं.] (पु.) – अनेकान्तवाद, स्याद्वाद (पु.) (दरेक वस्तुने अनेक पासा होय छे एवो एक जैनमत).

अनोठा (वि.) अनोखुं, नवीन, विलक्षण, अनेरुं.

अनोळखी (वि.) – अजाण्युं, अपरिचित, नाहित.

अनौचित्य [सं.] (न.) – अनौचित्य, औचित्य – उचितपणा–नो अभाव.

अनौरस [सं.] (वि.) – **अनौरस : (१) विवाहसंबंधथी न थयेलुं; (२) औरस नहि तेवुं, दत्तक (३)** अनपत्य, **वांझियुं.**

अन्न [सं.] (न.) – अन्न : (१) खावानी वस्तु (२) जाथी पोषण थाय तेवो पदार्थ; (३) अनाज; (४) रांधेलुं शेकेलुं बाफेलुं अनाज; (५) आहार, खोराक (पु.); (६) भक्ष्य, भोज्य; (७) निर्वाहसाधन.

– अंगी लागणे – (१) अन्न पचन – हजम – थवुं; ठीक पोषण मळवुं; तबियत सारी थवी (२) अन्ननो उपयोग थवो

अंगी न लागणे – खाधेलानो फायदो न थवो, अन्ननुं पाणी थवुं.

– अन्न करणे – अन्ननी झंखना करवी, अन्नान्न दशा थवी

– अन्न करीत फिरणे – खावानां सांसा पडवा, अन्नमाटे दरदर घूमवुं.

– चारणे – अन्न खवडाववुं (स. क्रि.).

– जाणे – अन्न खाई शकवुं.

– लागणे, – मिळणे – (१) अन्न भेगुं थवुं; खावा पामवुं

– कूट [सं.] (पु.) – अन्नकूट, अणकूट (पु.), खावाना पदार्थोनो राश–ढगलो (पु.),भगवाननी आगळ धरावेलो भोग

– छत्र [सं.] (न.) –अनाछत्र, अन्नक्षेत्र, अन्नसत्र, सदाव्रत (न.).

– छत्र घालणे – अन्नदान करता रहेवुं, सदाव्रत खोलवुं.

– धान्य (न.) – अनाज (न.); दाणा (पु. ब. व.).

– द्वेष (पु.) – अन्न अकारुं लागवुं ते; अन्न झेर थई जवां ते, खावा प्रत्ये अणगमो.

– परब्रह्म (न.) – (१) अन्न एज सर्वस्व, बधी वस्तुओथी श्रेष्ठ वस्तु, (२) अन्ननो कीडो, खाउधरो (पु.), जेने खावामां ज रस छे तेवुं.

– पाणी (न.) (१) अन्नजळ, खावुं पीवुं; (२) निर्वाहनुं साधन.

– पाणी तुटणे – खावुं पीवुं झेर थई जवां, खावापीवानुं

ओछुं थवुं, नोकरी जवी.

– पाणी सोडणे – खावापीवानुं छोडी देवुं, अनशन करवा.

– पूर्णा [सं.] (स्त्री.) – अन्नपूर्णा, अन्न पूरुं पाडनारी देवी.

– मय कोश [सं.] (पु.) – अन्नमय कोष, पार्थिव देह.

– मोड (पु.) – भूखनी शांति, भूख मटवी ते.

– वस्त्र,– आच्छादन (न.) – जीवनावश्यक चीजो.

– व्यवहार [सं.] (पु.) – रोटी व्यवहार, पंक्तिव्यवहार.

– शांती (स्त्री.) –भूख्यांने अन्न आपीने करेली तेमनी शांति.

शुद्धी, – शूद्ध (स्त्री.) – (१) पीरसेलां अन्ननी शुद्धि करवानो संकेत तरीके भात उपर घी पीरसवुं ते, तेनो विधि; (२) अन्नगार (पु.), घी (न.).

– शेष [सं.] (न.) – एठुं, उच्छिष्ट (न.).

अन्नावर उठणे – (कोईना) निर्वाहसाधनमां विघ्न नाखवुं, पेटपर पाटुं मारवुं.

अन्नाचा किडा (पु.) – (१) अन्ननो कीडो, – नो पिंड, खाउधरो (पु.); (२) अन्नपर जीवतो जीव (वृद्ध के बाळक जेवो).

– पिंड (पु.) – आश्रित, अवलंबित – ना अन्नपर पोसायेलो.

– ची रुची न राहणे –खावा प्रत्ये अरुची थवी.

– ची लाज धरणे – कृतज्ञ रहेवुं.

चे पाणी होणे – अन्ननुं पाणी थवुं, खाधेलानो फायदो न थवो.

–च्या गारगोटया (स्त्री. ब. व.)– ठंडुंगार के वासी अन्न.

अन्नात माती कालविणे – 'अन्नावर उठणे' जुओ (लाक्ष.).

– माशी पडणे – खावाना अन्नमां माखी पडवी, (लाक्ष.) सिद्ध थता काममां ओचिंतुं विघ्न आवी पडवुं.

अन्नास जागणे– लूण हलाल करवुं, जेनुं अन्न खाधुं तेने वफादार रहेवुं, कृतज्ञ रहेवुं.

– महाग,– मोताद (वि)– खावाना सांसा (पुं. ब. व).

– महाग–मोताद–होणे– खावाना सांसा पडवा.

– लावणे– खावा मळे एवी व्यवस्था करवी, कामे लगाडवुं, काम आपवुं.

अन्नान्नगत, –दशा (स्त्री.)– अन्नान्नदशा (स्त्री.), भीख मागवानी दशा.

अन्नावणे (अ. कि.) भूखथी व्याकुळ थवुं, भूखे मरवुं.

अन्नाहार– [सं.] (पु.)– अनाजनो आहार, निरामिषाहार.

अन्नोत्पादन [सं.] (न.)– अन्नोत्पादन, अन्ननी–दाणानी–ऊपज (स्त्री.).

अन्नोदक [सं.] (न.)–अन्नोदक, अन्नजळ (न.) : (१) दाणोपाणी, खावापीवानुं साधन; (२) अन्न मळवानो योग; (३) लेणादेणी (स्त्री.), ऋणानुबंध.

अन्य– [सं.] (वि.)– अन्य : (१) बीजुं; (२) पारकुं, भिन्न.

– त्र [सं.] (अ.)– अन्यत्र, बीजे ठेकाणे.

– था [सं.] (अ.)– अन्यथा : (१) बीजी रीते; (२) नीकर, नहि तो; (३) गेररीते; (४) व्यर्थ.

– था– (वि.)– (१) जुदुं, खोटुं, मिथ्या; (२) बीजुं.

अन्याय [सं.] (पु.)– (१) अन्याय, गेरइन्साफ (पुं); (२) अपराध; गुनो (पु.); (३) अनीति, अधर्म, शास्त्रातिक्रम, (४) जुलम (पुं.), जबरदस्ती (स्त्री.).

– यी (वि.)– (१) अन्यायी, अयोग्य रीते वर्तनारुं, न्यायथी न वर्तनारुं; (२) अधर्मी; (३) अपराधी, गुनेगार; (४)कायदो मेलीने वर्तनारुं.

अन्यून [सं.] (वि.)– (१) अव्यंग, एबविनानुं; (२) पूर्ण.

अन्योक्ति [सं.] (स्त्री.)– अन्योक्ति (स्त्री.), एक अर्थालंकार जेथी एकने उद्देशीने बोलेलुं बीजाने लागु पडे छे.

अन्योन्य [सं.] (वि.)– अन्योन्य, परस्पर, एकमेक.

अन्वय [सं.] (पु.)– अन्वय (पु.) : (१) संबंध; (२) (व्याक.) वाक्य के कवितानी कडीमांना पदोनो परस्पर योग्य संबंध; (३) आगला पाछलानो मेळ (पु); (४) वंश; (५) आधार; (६) योग, संयोग.

– लावून बोलणे– आगला पाछलानो मेळ साधीने बोलवुं; (२) सौजन्यथी बोलवुं, दिल न दूभे तेवुं बोलवुं; (३) काम साधवुं; (४) लांबी वात चलाववी.

– व्यतिरेक [सं] (पु.)– अन्वयव्यतिरेक : 'अन्वय' एटले आगला पाछलानो मेळ अने 'व्यतिरेक' एटले आगलुं न होय तो पाछलुं पण न होय एवो संबंध.

अन्वर्थक [सं.] (वि.)– अन्वर्थक, अर्थने अनुसरतुं, यथार्थ.

अन्वित [सं.] (वि.)– अन्वित, युक्त, संबद्ध.

अन्वेषण [सं.] (न.)– अन्वेषण : (१) तपास, शोध (स्त्री.); (२) संशोधन.

अंत [सं.] (पु.) – अंत : (१) आखर, समाप्ति; (स्त्री.); (२) छेवट, छेडो (पु.); (३) हद, सीमा; (४) आवरखूटो, मृत्यु (पु.), अवसान (न); (४) तळियुं, छेक नीचेनो भाग, तरसाळुं (५) कसोटी, दिव्य, कठिन परीक्षा; (६) टोच (न.).

– पाहणे– (१) कसोटी लेवी, अंत जोवो; (२) अंत काढवो (कोई जलाशयनो); (३) खूब सतावvुं.

– लागणे – (१) तळ हाथ लागवो, तळियासुधी पहोंचवुं; (२) (लाक्ष.) संपूर्ण अवगत थवुं–माहिती मळवी.

–होणे– मृत्यु पामवुं, मरवुं, नाश पामवुं, अंत आववो.

अन्तक [सं] (पु.)– अंतक : (१) यम, काळ; (२) घातक,

मारो (पु.); (३) जन्मजात शत्रु (पु.).

अन्तकाळ [सं] (पु.)– अंतकाळ, आखरनो समय (पु.), मोतनी घडी (स्त्री.).

अंतःकरण [सं.] (न.)– अंतःकरण (न.) : (१) हृदय, मन, दिल, अंतर (न.); (२) मनोदेवता, 'कॉन्श्यन्स'.

– **जळणे** (१) दिल बळवुं; (२) ईर्ष्या थवी.

– **णात घर करणे**– मनमां रही जवुं.

– **णास चटका लावणे**– लागणी थवी, लागी आववुं.

अंतःकलह [सं.] (पु.)– गृहकलह, कंकास (पुं.).

अंतपार (पु.)– छेवट, अंत (पु.), आखर, सीमा (स्त्री.).

अंतमाळ (स्त्री.)– **आंतरडां (न. स. व.).**

अंतर [सं.] (न.)– अंतर : (१) बे वस्तुओ-स्थितिओ-व्यक्तिओ वच्चेनो गाळो–फासलो–आंतरो (पुं); (२) अवधि (पु); (३) फरक, फेर, तफावत (पु.); (४) विपरीत मत, असंमति; (५) भेदभाव, कजियो (पुं.); (६) मन, हृदय, दिल, अंतःकरण (न.); (७) मननो अभिप्राय; (८) कसूर (स्त्री.), न्यून (न.); (९) (समासमां पदनी आखरमां होय तो 'अन्य, बीजुं' एवो अर्थ थाय छे (उदा. 'भाषांतर' स्थलांतर ' इ.)

– **ठेवणे** – अंतर राखवुं.

– **देणे** – दूर करवुं,– मुकवुं.

– **पडणे** – (१) अंतर पडवुं, फेर पडवो; (२) ओछुं थवुं, न्यूनता आववी; (३) संबंध ओछो थवो.

– **होणे** – फेर होवो, तफावत पडवो.

– **कळा** (स्त्री.) – अंतःकरण, मन.

– **गृह** [सं.] (न.) – (१) अंतःपुर, जनानखानुं (न.); (२) घरनो वचलो भाग; (३) रसोडानो ओरडो (पु.).

– **पट,– पाट** [सं.] (पु.) – अंतरपट, वचलो पडदो (पुं.), लग्नमां वर ने कन्या वच्चे राखातो परदो.

– **वेधी** [सं.] (वि.) – (१) अंतरने आकर्षे एवुं; (२) अंतरनी वात जाणनार.

– **वेल** (पु., स्त्री.) – अंतरवेल, अमरवेल (स्त्री.) एक वेल.

– **साल** (स्त्री.) – अंतरछाल, वृक्षनी अंदरनी छाल.

– **सुती** (वि.) – (१) अर्धसुतराउ; (२) (लाक्ष.) अंदरथी काम करनार, खटपटी.

– **स्थ** [सं.] (वि.) – (१) मनमां रहेलुं; (२) अंतःस्थ, अंदरनुं; (३) गुप्त, छूपुं.

– **स्थ हेतु** (पु.) – गुप्त हेतु.

– **ज्ञ** [सं.] (वि.) – (१) अंतर-मन-जाणनारुं; (२) अंतर्ज्ञानी.

अंतरणे (स. क्रि.) – छोडवुं, त्यजवुं, खोवुं.

–(अ. क्रि.) – (१) जुदुं थवुं, नोखुं पडवुं, अंतरावुं; (२) चूकवुं, वंचित थवुं; (३) मरवुं.

अंतरा, अंत्रा (पुं.) – (संगीत) चीजनो उत्तरांश, आंतरो (पु.).

अंतराय [सं.] (पु.) – अंतराय, गाळो, आंतरो (पु).

– **उभा होणे,– येणे** – (१) अंतराय आववो,– पडवो; (२) बाधा पडवी, विघ्न थवुं.

– **उभा करणे,– आणणे**– अंतराय करवो, हरकत नाखवी, विघ्न करवुं.

अंतराल (–ळ) [सं.] (पु., न.) – अंतराळ(-ळ) (न.), पृथिवी ने आकाशवच्चेनो गाळो, वचगाळो, अवकाश (पु.).

अंतराळी, अंत्राळी (अ.) – अंतरियाळ, अध्धर.

अंतरीची खूण (स्त्री.) – (१) एकबीजाना मननी वात (स्त्री.); (२) अंदरनो संकेत.

अंतर्गत [सं.] (वि.) – (१) अंतर्गत, अंदर समायेलुं, समाविष्ट; (१) अंदरनुं, गुप्त.

– (न.) – गुप्त हेतु, – गुप्त मसलत (स्त्री.).

अंतर्गर्भ [सं.] (पु.) – (१) अंदरनो भाग, गर, फळनी अंदरनो मागो (पु.); (२) (लाक्ष.) गर्भितार्थ, गूढार्थ.

अंतर्गोल [सं.] (वि.) – अंतर्गोळ, अंदरपडतुं वर्तुळाकार, 'कॉन्केव'.

अंतर्भिंग (न.) – अंतर्गोळ काच (पु.), 'कॉन्केव लेन्स'.

अंतर्चक्षू, अंतश्चक्षू [सं.] (वि.) – अंतश्चक्षु, बीजानुं अंतर जाणनार, अंतर्ज्ञानी.

– (पु.) – बीजानुं अंतर जाणी लेवानी दृष्टी, अंतर्दृष्टि.

अंतर्जकात (स्त्री.) – नाकावेरो (पु.), 'एक्साईज'.

अंतर्दशा [सं.] (स्त्री.) – अंतर्दशा : (१) अंदरनी खरी हालत (स्त्री.); (२) मननी स्थिति.

अंतर्दाह [सं.] (पु.) – अंतर्दाह (पु.) : (१) अंदरनी गरमी (स्त्री.) (तावनी के वासनानी); (२) हृदयनी बळतरा–दाझ (स्त्री.); (३) बीजाथी छुपावेली वेदना.

अंतर्दृष्टी [सं.] (स्त्री.) – अंतर्दृष्टि : (१) अंतरमां– हृदयमां ऊतरीने जोवुं ते, अंतरावलोकन; (२) अंतर्ज्ञान, अंतर्ज्ञानथी जाणवुं ते.

– वि.) – (१) अंतर्ज्ञानी; (२) अंतर्मुख थई जोनारुं.

अंतर्द्वार [सं.] (न.) – (१) अंतःपुरनुं– जनानखानानुं– बारणुं (न.); (२) अंदरनुं– छूपुं–द्वार.

अंतर्धान [सं.] (न.) – अंतर्धान : (१) अलोप– अदृश्य– थवुं ते; (२) आच्छादन.

– **पावणे** – अलोप थवुं.

अंतर्बाह्य [सं.] (न.) – अंतर ने बाह्य, अंतरंग ने बाह्यांग, अंतःकरण ने आचरण.

– (अ.) – (१) अंदरथी ने बहारथी, सर्वांगे; (२) सर्व रीते.

अंतर्भाव [सं.] (पु.)–अंतर्भाव : (१) समावेश; (२) मनोभाव, अंतरनी वृत्ति.
अंतर्भूत : [सं.] (वि.)– अंतर्भूत, अंतर्गत, समाविष्ट, समायेलूं.
अंतर्भेद [सं.] (पु.) – अंतर्भेद : (१) खानगी– गुह्य– वात (स्त्री.), रहस्य (न.); (२) तेनो भेद– स्फोट; (३) गुप्त वात उघाडी पाडवी ते.
– दी,–द्या (वि.)– अंतर्भेदी : (१) रहस्यनो स्फोट करनारुं; (२) घरभेदु; (३) जाणभेदु.
अंतर्मुख [सं.] (वि.)– (१) अंतर्मुख, अंतर– चित्त– तरफ मोंवाळुं, पोताना मननुं परीक्षण करवानां वलणवाळुं; (२) अंतर्निष्ठ; आत्मनिष्ठ (३) निवृत्तिमार्गी, विरागी.
अंतर्याम [सं.] (न.)– अंतर्याम : (१) अंतःकरण, चित्त, मन; (२) आत्मा, जीव; (३) अंतरंग.
– कळवळणे – हृदय पीगळवुं, व्याकुळ थवुं.
– तपासणे – पोताना मननी तपास लेवी.
अंतर्यामी [सं] (पु.) – अंतर्यामी, आत्मा, अंतरमां रहेतो परमेश्वर
अंतर्यामी रडणे – मनमां ने मनमां रोवुं – दुःख करवुं
– वास करणे – हृदयमां वसवुं
– ची खूण – (१) मननी वात; (२) प्रत्यय, मननो अनुभव
अंतर्वैर – [सं.] (न.) – अंतर्वैर हाडवेर, अंदरनुं ऊंडुं वेर (न).
– री – (पुं) – (१) हाडवेरी; (२) गुप्त शत्रु.
अंतस्त – (न.) मननी वात, गुह्य.
अंतःस्थ [सं.] (वि.) – (१) – अंतरनुं, मननुं; (२)अंदरनुं; (३) गुप्त, आपसमांनुं.
– (न.) (१) मध्यस्थ (पु); (२) (लाक्ष.) लांच (स्त्री).
अंतिक [सं.] (वि.) – अंतिक, पासेनुं, नजीकनुं.
अंतिम [सं.] (वि.) अंतिम, छेल्लुं, छेवटनुं.
– धाम – [सं] (न)–अंतिम धाम, आखरनुं निवासस्थान– विश्रामस्थान.
अंती (अं) – अंते, छेवटे, आखरे.
अंतेवासी [सं] (वि.) – अंतेवासी, (१) पासे रहेनार; (२) पासे रहीने सेवा करनार
– (पु.) – (गुरुजी साथे रहेनार) शिष्य, शागिर्द (पुं.).
अंते (– त्ये) ष्टी [सं.] (स्त्री) – अंत्येष्टि, अंत्यक्रिया, उत्तरक्रिया, मरेलाना अंत्यसंस्कार.
अंत्य [सं.] (वि.) – अंत्य, छेवटनुं, छेल्लुं.
– ज (वि. – चारे वर्णोथी नीचुं एवुं, अस्पृश्य मनाती जातिनुं.
– ज (पु) – अस्पृश्य मनाती-जातिमां जन्मेलो माणस.

अंत्याक्षरी [सं.] (स्त्री.) – अंत्याक्षरी, अंतकडी, बोलायेली कवितानुं छेल्लुं अक्षर उपाडीने बीजी कविता बोलवानी रमत (स्त्री.).
अं (–आं) थरणे – (१) आथरवुं, पाथरवुं (२) आच्छादवुं, ढांकवुं.
अं (–आं) थरी (स्त्री) – आथरण (न.), जमीनपर आथरेलुं पाथरणुं (न.), जाजम, शेतरंजी (स्त्री).
अंथरूण (न.) – आथरण (न), पथारी (स्त्री), बिस्तरो (पु).
– पाहून पाय पसरणे – आथरणानी लंबाई जेटला ज पग पसारवा, (लाक्ष.) अवकात जेटलुं ज काम हाथमां लेवुं, आवक जेटलो ज खरच करवो.
– धरणे – पथारीए पडवुं, मांदु पडवुं.
– पांघरूण (न.) – आथरण ने ओढण, (लाक्ष.) बधुं सामान.
अंदाज (–जा) [फा.] (पु.)– (१) अंदाज, तर्क (पु.), अनुमान (न).; (२) शुमार, अडसट्टो, आंक (पु.); (३) परिमाण आशरो (पु.).
– पत्रक (न.) – अंदाजपत्र, –क (न.), वार्षिक जमा ने खर्चनो अंदाजी-हिसाब बतावतुं कागळियुं, 'बजेट'.
– णे (स. क्रि.) – (१) आंकवुं; (२) अनुमान करवुं, तर्क करवो.
– जी (वि.) – अंदाजी, अंदाजथी नक्की करेलुं, आशरापडतुं.
– जे (अ.) – आशरे, शुमारे, लगभग.
अंदेशा [फा.] (पु.) – (१) अंदेश (–शो), वहेम (पु.); (२) अटक, शंका (स्त्री), मननो खचको (पु.).
– येणे,– उत्पन्न करणे– अंदेश आववो, – जवो, वहेमावुं –(अ. क्रि.) संदेह पेदा थवो.
– ठेवणे – अंदेशो राखवो.
अंध – [सं.] (वि.) – (१) अंध, आंधळुं; (२) (लाक्ष.) विवेकहीन, समजणवगरनुं
अंधक, अंधुक (वि.) – (१) झांखुं, आंछा प्रकाशवाळुं; (२) फीकुं, मंद
अंधकणे (अ. क्रि.) – आछुं–अस्पष्ट–थवुं.
अंधकार / **अंधार** } (पु) – अंधकार (पु.), अंधारुं (न.)
– पडणे, – होणे – अंधारुं थवुं.
– सोडणे – अंधारुं मूकवुं, अंधारुं करवुं.
– पसरणे – अंधारुं वळवुं.
अंधत्व [सं.] (न.) – अंधत्व (न.) अंधापो (पु.).
अं (–आं) धळे वि. –(१) आंधळुं अंध, (२) आंख फुटयुं–.

आंख विनानुं; (३) (लाक्ष.) अज्ञानी, अविचारी.

— ळी कोशिंबीर (स्त्री.) — एक रमत जेमां आंखोने पाटा बांधीने छोकराओ रमे छे, आंधळो पाटो (पु.).

— ळी गाय (स्त्री) — (लाक्ष.) रांक—सालस— माणस.

— पणा (पु.) — अंधापो (पु.).

अं (—आं) धळ्यांची माळ — अंधाओनी कतार, —नी परंपरा, (लाक्ष.) गाडरियो प्रवाह.

अंदा (—धा) धुंद (—ध) / **अंदाधुंदी** (स्त्री.) — (१) अंधाधुंधी, अंधेरी, अंधेरनगरी (स्त्री.); (२) बेबंध कारोबार (पु.).

अंदाधुंद— (वि.) — बेबंध, अव्यवस्थित.

अंधार कोठडी (स्त्री) — (१) अंधारी, अंधारी कोटडी (स्त्री.), तेमां पूरवानी सजा (स्त्री.).

अंधारणे (अ. क्रि.), **अंधारून येणे** — अंधारवुं, अंधरावुं, वादळांथी घेरावुं.

अंधारी, अंधेरी (स्त्री.) — (१) अंधारां (न. ब. व.), तम्मर, चक्कर (स्त्री.); — (१) आंखढांकणी (स्त्री.); (३) अंधारी, अंधार कोटडी (स्त्री.).

अंधुक (वि.)— जुओ 'अंधक'.

अंधेर नगरी (स्त्री.)— अंधेरनगरी, अंधेरी, साव अंधाधूधी, अराजक स्थिति.

अपकरा (पु.)— (१) पूजापात्रनी झारी; (२) लग्नवखते वरनी-पाछळ तेनी बहेन जे जलपूर्ण कुंभ हाथमां लईने ऊभी रहे छे ते.

अपकर्ष [सं] (पु)— अपकर्ष, हीन स्थिति, पडती, अवनति (स्त्री.), ऱ्हास (पु).

— ण (न.)— (१)पाछा पाडवुं—नीचे पाडवुं ते; (२) घटाडो थवो ते.

अपकार [सं.] (पु.) — अपकार : (१) नुकसान, हानि; (२) उपद्रव, पीडा.

—क (वि.)— (१) अपकारक, अपकारी, उपद्रवकारी; (२) हानिकर; (३) द्रोही.

अपकीर्ती [सं.] (स्त्री.) — अपकीर्ति : (१) बदनामी, निंदा (स्त्री.); (२) अपजश (पु); (३) अपमान.

—होणे— (१) बदनाम थवुं, (२) अपजश मळवो.

—करणे— बदनामी— निंदा— करवी.

अपकृत्य [सं.] (न.)— अपकृत्य, खराब काम, दुराचरण (न.)

अपक्व [सं.] (वि.)— (१) अपक्व, काचुं; (२) (लाक्ष.) बिन-अनुभवी.

अपघात [सं.] (पु)— (१) अपघात, (पु.) कमोत (न.); (२) (मरण उपजावे तेवो) अकस्मात (पु.), दुर्घटना (स्त्री.)

—ती (वि.)— (१) साहसिक, साहसी; (२) अकस्मातथी नीपजेलुं.

अपंक्त [सं] (वि.)— (१) अपांक्तेय, पंक्तिमां साथे समानभावे बेसी न शके एवुं; ऊतरती जातीनुं; (२) नातबहार काढेलुं, —मुकेलुं.

अपंग [सं.] (वि.)— अपंग, पंगु, पांगळुं, कोई अंगनी खोडवाळुं

अपंगिस्त (वि.)— स्वावलंबी, स्वतंत्र.

अपचन [सं.] (न)— (१) अपचन, अपचो, अजरो (पु.); (२) अजीरण (न.).

अ (—आ) पटणे (स. क्रि.)—(१) अफाळवुं, पछाडवुं; (२)आछ (—छे)टवुं; आशटवुं; (३) टीचवुं.

— (अ. क्रि.)— अफळावुं, अखडावुं, अथडावुं, पछडावुं, आफळवुं.

अ (—आ) पटणे धोपटणे (स. क्रि.)— (१) ठोकवुं; (२) टीचवुं

अ(—आ)पटून धोपटून (अ.)— मारी ठोकीने, जबरदस्तीथी, मारीकूटीने.

अ(—आ)पटी (स्त्री-)— अफळाट (पु.); (१) नुकसान (न.); खोट (स्त्री.); (३) ठोकर, ठेस (स्त्री.); (४) असफळता (स्त्री.)

—खाणे— (१) ठोकर खावी; (२) खोटे आववी; (३) असफळ थवुं.

—देणे— छेतरीने नुकसानमां नाखवुं.

अपत्य [सं.] (न.)— अपत्य, अपत, संतान (न.).

अपथ्य [सं,] (न.)— अपथ्य (न.) : (१) वर्ज्य पदार्थ सेववो ते, कुपथ्य (न.); (२) वर्ज्य खाद्यपदार्थ.

अपपाठ [सं.] (पु.) — अपपाठ (पु.) : (१) खोटो पाठ; (२) खोटुं पाठांतर (न.).

अपप्रयोग [सं.] (पु.)— अपप्रयोग : (१) खोटो प्रयोग—वापर (पुं.); (२) अशुद्ध प्रयोग—वापर (शब्द इ. नो).

अ (-आ) पबळ (अ.)— आपबळे, पोताना बळउपर के तेने आधारे.

अपभाषण [सं.] (नं.)— अपभाषण (न.), खराब भाषा वाणी, गाळ (स्त्री.)

अपभ्रंश [सं.] (पु.)— अपभ्रंश : (१) शब्दनी विकृती; (२) विकृत करेलो शब्द.

अपमान [सं.] (पु.)— (१) अपमान, अवमान (पुं.) अवगणना (स्त्री.); (२) अप्रतिष्ठा, बेआबरू (स्त्री.).

— करणे — अपमान—अवमान करवो, अप्रतिष्ठा करवी.

— गिळणे — अप्रतिष्ठा गळी जवी,—सहन करवी.

अपमृत्यू [सं.] (पु.)— अपमृत्यु (पुं.), घातकी मरण, कमोत (न.).

अपयश [सं.] (न.)— (१) अपयश, अपजश (न.), बदनामी

(स्त्री.); (२) पराजय, (पुं.), हार (स्त्री.); (३) कार्यनी असफलता.

–शी, अपेशी (वि.)– अपजशियुं, अपजश अपात्रे एवुं.

–शाचा धनी (पु.)– (१) बीजाना अपजशनुं तहोमत पोतापर लेवुं ते; (२) बीजाना अपजशनुं प्रायश्चित्त पोते करवुं ते.

–शाचे खापर फुटणे– अपजशनो दोषारोप आववो.

अपर [सं.] (वि.)– अपरः (१) बीजुं, अन्य; (२) भिन्न; (३) पाछळनुं; (४) पश्चिमनुं; (५) सावकुं, ओरमान; (६) (लाक्ष.) अतुल, अजोड.

– पर्याय [सं.] (पु.)– पर्याय, समानार्थ शब्द.

– पक्ष–[सं.] (पु)– (१) वद्य (कृष्ण) पक्ष; (२) बीजो पक्ष, प्रतिवादी; (३) पितृपक्ष, श्राद्ध पक्ष (पु.) शरधियां (न. ब. व.).

–पाठ [सं.] (पु.)–बीजो पाठ, पाठभेद.

– मात (स्त्री.)– आळ, तहोमत (न.), खोटो आरोप (पु.),

– माय (स्त्री.)– (१) अपरमा, सावकी मा (स्त्री.); (२) जाणे बीजी मा; (३) श्रेष्ठ माता.

– रात्र, अपरात्र (स्त्री.)– पाछली रात्र, उत्तररात्र

– वय (न.)– बुढापो (पु.) घडपण (न.).

अपरंपार [सं.] (वि.)– अपरंपार, अपार, पुष्कळ, विपुल.

अपराध [सं.] (पु.)– अपराधः (१) दोष (पु.), कसूर (स्त्री.) (२) गुनो (पु.).

– पोटात घालणे– अपराध सहन करवो, अपराधनी क्षमा करवी.

– धी (वि.)– अपराधीः (१) दोषी; (२) गुनेगार.

अपराह्ण [सं.] (पु.)–अपराह्ण, पाछलो पहोर, बपोरना त्रणथी छः सुधीनो समय.

अपरिग्रह [सं.] (पु.)– अपरिग्रह, असंग्रह, धन–मालमत्तादिनो संग्रह न राखवो ते.

अपरिचित [सं.] (वि.)–[सं] (वि.) अपरिचित, अजाण्युं

अपरिमित [सं.] (वि.)– (१) अपरिमित, अमाप, अगणित; (२) अमर्याद, प्रमाणथी घणुं अधिक.

अपरिहार्य [सं.] (वि.) – अपरिहार्य, टाळी न शकाय तेवुं, अनिवार्य.

अपरीती [सं.] (स्त्री.)– गेर रीत, खोटी रीत (स्त्री.).

अपरूप [सं.] (वि.)– (१) विचित्र, चमत्कारी, विलक्षण; (२) दुर्लभ.

अपरूपाई, अपूर्वाई (स्त्री.) – (१) अपूर्वाई, नवाई (स्त्री); (२) दुर्लभपणुं (न.).

अपरोक्ष [सं.] (वि.)–अपरोक्ष, प्रत्यक्ष, आंखनी सामेनुं.

– (अ)– (१) आंखसामे, प्रत्यक्षतः, हजूर; (२) गेर-हाजरीमां (एवा ऊलटा अर्थमां पण मराठीमां वपराय छे).

अप (-ब)लक्षणी (वि.)– (१) अपलक्षणवाळुं, अपलखणुं; (२) उत्पातियुं; (३) खोडियुं.

अपलाण (–णी) (वि.)– पलाण–सवारीनुं सामान– न गोठवेलो (घोडो).

अपलाप [सं.] (पु.)– अपलापः (१) खरी वात छुपाववी ते; (२) वात उडाववी ते.

अपवाद [सं.] (पु.)– अपवादः (१) सामान्य नियममां बाध (तेवी वस्तु के तेवुं उदाहरण); (२) आळ, तहोमत (न.); (३) निंदा, नालेशी (स्त्री.).

– करणे– अपवाद करवो, सामान्य नियमबहार राखवुं के समजवुं.

– मानणे–समजणे– अपवाद गणवो.

– येणे– अपवाद बेसवो,–लागवो, माथे आळ लागवुं.

अपव्यय [सं.] (पु.) –अपव्यय, खोटुं खरच (न.), पैसानो बगाड (पु.)

– यी (वि.)– उडाउ, व्यर्थ खर्च करनार.

अपशकुन [सं.] (पु.)– अपशुकन (पु.), दुश्चिन्ह (न.).

– नी– (वि.)– अपशुकनियाळ, अपशुकनियुं.

अपशब्द [सं.] (पु.)– अपशब्दः (१) गाळ (स्त्री.); दुर्वचन (न.); (२) अशुद्ध शब्दप्रयोग.

अ (-आ)पसुक (अ)– पोतानी मेळे, राजीखुशीथी.

अपसूर [सं.] (पु.)– अपस्वर, खोटो–वर्ज्य–स्वर.

– (वि.) बसूरूं, बेसूरुं.

अपस्मार [सं.] (पु.)– फेफरुं (न.).

अपहार [सं.] (पु.)– अपहार (पु.), अपहरण (न.), उपाडी जवुं ते.

अपात्र [सं.] (वि.)– अपात्र, नालायक, लायकातवगरनुं, अयोग्य.

अपाप, (-आ) पो आप (अ.)– आपोआप, एनी मेळे, पोतानी मेळे.

अपाय [सं.] (पु.)– अपाय (पु.): (१) शारीरिक ईजा, हानि; (२) आफत (स्त्री.).

– कारक, अपायी (वि.)–अपायकारी, ईजा पहोंचाडनार, हानिकारक.

अपार [सं.] (वि.)– अपार, पारविनानुं, खूब.

अपिल [इं.] (न.)– अपील (स्त्री.): (१) आग्रहभरी विनंति; (२) नीचली अदालतना चुकादासामे उपरी अदालतने करेली अरजी (स्त्री.).

अपुरते, अपुर्ते (वि.)– (१) अपूरतुं, अधूरुं; (२) ओछुं,

खूटतुं.

अपूप [सं.] (पु.)– अनारसुं, चोखाना लोटनुं बनावेलुं ने घीमां तळेलुं एक मीठुं पक्वान्न.

अपूर्व [सं.] (वि.)– अपूर्व: (१) अवनवुं; अनूठुं; (२) विलक्षण, असाधारण.

–(न.) अवनवी, पूर्वे कदी न बनेली एवी बात, अद्‌भुत. (न.)

अपूर्वाई (स्त्री.) – (१) 'अपरूपाई' जुओ; (२) कौतुक (न.), अजायबी, नवाई (स्त्री.); (३) उत्कृष्टता, सरसता (स्त्री.).

अपेक्षिणे (सं. क्रि.)– अपेक्षवुं, इच्छवुं, अपेक्षा राखवी.

अपेक्षित [सं.] (वि.)– अपेक्षित : (१) इच्छवाजोग; (२) वांछित.

अपेश (न.)– 'अपयश' जुओ.

अपेष्टा (स्त्री.)– कष्ट (पु.), विटंबणा (स्त्री.)

अपैशून्य [सं.] (न.)– अपैशून्य : (१) प्रमाणिकता, सरलता; (२) सौजन्य, सभ्यता.

अ (-आ) पोशन (न.) –
अपो (-पू) ष्णी (स्त्री.) – { अपू (-पो)शण, अपुशान, जमवा-पहलां ने जमी रह्यापछी करातुं आचमन.

अपौरुष [सं.] (न.)– अपौरुष (न.);(१) पुरुषत्वहीनता (स्त्री.), बायलापणुं (न.); (२) पराक्रमनो अभाव.

– (वि.)– (१) बायलुं;(२) ईश्वरी, पुरुष–मनुष्य–कृत नहि एवुं.

–**षेय** [सं.] (वि.)– अपौरुषेय; ईश्वरी.

अप्रकट [सं.] (वि.)– अप्रकट : (१) बहार न पडेलुं; (२) छानुं (३) अप्रकाशित.

अप्रगल्भ [सं.] (वि.)– अप्रगल्भ : (१) पुख्त–पाकुं–नहि एवुं, काचुं, अनुभवविनानुं; (२) लज्जाशील, शरमाळ.

अप्रतिम [सं.] (वि.)– अप्रतिम : (१) अजोड, अनुपम; (२) अद्वितीय, श्रेष्ठ.

अप्रतिष्ठा [सं.] (स्त्री.)– अप्रतिष्ठा : (१) अपमान, मानहानि; (२) फजेती, बेआबरू (स्त्री.)

अप्रतिहत [सं.] (वि.)– अप्रतिहत, अनिरुद्ध, अटकावविनानुं, स्वैर.

अप्रत्यक्ष [सं.] (वि.)– अप्रत्यक्ष, आडकतरुं, आडुं, परोक्ष.

अप्रबुद्ध [सं.] (वि.)– अप्रबुद्ध : (१) अप्रगल्भ, अपक्व बुद्धिनुं; (२) अज्ञानी, मूर्ख, ठोठ; (३) अपारंगत, अजाण.

अप्रमत्त [सं.] (वि.)– अप्रमत्त : (१) दक्ष, जाग्रत; (२) उन्मत्त न थयेलुं, विनीत.

अप्रयोजक [सं.] (वि.) – अप्रयोजक : (१) गेरवाजबी, अनुचित; (२) निरुपयोगी, नकामुं.

अप्रशस्त [सं.] (वि.) –(१) अप्रशस्त, अशिष्ट, निंद्य; (२) सांकडुं, सकुंचित.

अप्रसिद्ध [सं.] (वि.)– (१) अप्रसिद्ध, प्रसिद्धी न पामेलुं; (२) सांचुं अस्तित्व न धरावतुं (उदा. 'खपुष्प', 'वंध्यापुत्र' इ.); (३) अप्रकाशित.

अप्रस्तुत [सं.] (वि.)– (१) अप्रस्तुत, चालु समयने–प्रसंगने–विषयने गेरलागु एवुं, अप्रासंगिक; (२) अनुचित, विसंगत.

अप्रासंगिक [सं.] (वि.)– अप्रासंगिक : (१) चालु प्रसंगने के घडीने न छाजे एवुं; (२) अणघटतुं, असामयिक.

अप्रिय [सं.] (वि.)– अप्रिय, न रुचतुं, अणगमतुं, नापसंद.

–(न.)– अनिष्ट, भूंडुं.

अफरातफर (-री) [अ.] (स्त्री.) – (१) अफरातफर (-री) (स्त्री.); (२) तफडंची (स्त्री.), अपहार (पुं.); (३) गोटाळो (पुं.), गडबड (स्त्री.).

अफरातफरा (वि.)– परागंदे, नष्ट.

अफलातुन [अ.] (वि.) – अ (-आ) फलातून, सुंदर, सर्वोत्तम.

अफवा, अफवाई [अ., फा.] (स्त्री.)– (१) अफवा, अवाई, हवाई, उडती खबर (स्त्री.); (२) गाम गपाटो (पुं.)

– **उठणे** – अफवा ऊडवी–चालवी, गप फेलावी.

अफसोस [फा.] (पु.) – अफसोस, शोक, पस्तावो (पुं.), दिलगीरी (स्त्री.)

–(अ.)– शोकनो–पस्तावानो–उद्‌गार, अरेरे !

अफळ [सं.] (वि.)– निष्फळ.

अफाट (वि.)–(१) अफाट, खूब विशाळ, अनंत विस्तारवाळुं; (२) आश्चर्यकारक.

– **गुरूं** (न.) –(१) उनड– बेफाट जानवर (न.); (२) (लाक्ष.) ठोठ माणस

अफीण (-म) (स्त्री.) – अफीण, अफू (न.).

ण्या (-म्या) (वि. पु.)– अफीणियुं, अफीणी.

अफू (स्त्री.)– 'अफीण' जुओ.

– **बाज** (वि.)– अफीणी.

अबकारी (वि.)– आबकारी, मादक पदार्थोविषेनुं.

–[फा.] (स्त्री.)– (१) आबकारी, दारू इ. मादक पदार्थ बनाववानो धंधो (पुं); (२) एवा पदार्थोपर लेवातो कर.

अ (-आ) बदा (स्त्री.) – आबदा, आपदा, आफत (स्त्री.)

अबदागीर [फा.] (स्त्री.)– अबदागीरी (स्त्री.), तडकाथी बचाववा राजा महाराजाओना माथापर जे साधनथी छाया करे छे ते.

अबनाल (–ळ) [अ.] (न.)–अबनाल (स्त्री.) : (१) तलवारना म्यान उपरनुं ढांकण; (२) तलवारनी मूठउपरनो शणगार (पुं.).

अबब ! (अ.)– अ ब ब ब ! (आश्चर्यनो उद्‌गार.)

अबर चबर (न.) – काचरकूचर (न.).

अबलक (–ख) [अ.] (वि.) – अबलक(–की–ख–खी) काबरचीतरो (घोडो).

अ (–आ) बा (पु.) – अब्बा, बापा, पिताजी (पु.).

अबाध (–धित [सं.] (वि.) – (१) अबाध, बाधित–दूषित–नहि एवुं; (२) बाधा–विघ्न विनानुं; (३) कायम, बाधा न पामेलुं; (४)शास्त्रसंमत, बांधो के आक्षेप नहि लेवा-येलुं–न लेवाय तेवुं.

अबीर [अ.] (पु.) – अबीर (न.), एक सुगंधीदार नारंगी रंगनुं द्रव्य–तेनी भूकी (स्त्री.)

अबुध्या [अ.]– अजाण्ये, अजाणता.

अबोट (वि.) – (१) आंगळी न लगाडेलुं, अस्पृष्ट, सोळुं; (२) नहि चाखेलुं. अनुच्छिष्ट.

अबोध [सं.] (वि.) – अबोध : (१) अबुध, अणसमजु; (२) अ (–ह) लेतुं, अल्लड, अबूझ.

अबोल, अबोलका, अबोल्या (वि. पु.) – (१) अबोल, बोली न शके तेवुं, मूंगुं; (१) अल्पभाषी, मितभाषी.

अबोला (पु.) – (१) अबोला (पु. ब. क.), रिसाईने अमुकनी साथे न बोलवुं ते, अक्का (स्त्री.); (२) मौन.

अब्ज (वि.) – सो करोड.

अब्रह्मण्य [सं.] (वि.) – निषिद्ध, शास्त्रने असंमत.

– (न.) – पाप, निषिध्द कृत्य.

– (अ.) – निषेधात्मक उद्गार.

अब्रू [अ.] (स्त्री.) – (१) आबरू, इज्जत, शाख (स्त्री.); (२) नामना, कीर्ति (स्त्री.).

– **घेणे** – आबरू लेवी, – लूंटवी,– उपर हाथ नाखवो, स्त्रीपर बलात्कार करवो.

– **जाणे** – आबरू जवी, –तूटवी.

– **ची चाड** (स्त्री.)– आबरूनी चाड,– चानक,– काळजी.

– **जाण्याचा प्रसंग येणे** – आबरूउपर वात आववी.

– **च्या ठिकऱ्या** (स्त्री. ब. व.) – आबरूना कांकरा (पु. ब. व.), फजेती, बेआबरू (स्त्री.).

– **वर शितोडे येणे** – आबरूउपर आववुं.– जवुं.

– **दार** (वि.) – आबरूदार,– वाळुं.

– **दारपणे** (अ.) – ऊभी आबरूए, आबरूसाथे.

– **नुकसानी** (स्त्री.) – आबरू नुकसानी : (१) आबरूनी हानि; (२) तेनुं वळतर (न.) के भरपाई (स्त्री.).

अभंग [सं.] (पु.) – काव्यनो एक छंद.

– (वि.) – (१) भंगे नहि तेवुं; (२) भांगेलुं नहि तेवुं, आखुं, अखंड.

अभंड [सं.] (न) – पाश (–सं) ग (न.

– (वि.) – (१) अमर्याद, खूब; (२) कुभांडी, अटकचाळुं; (३) लडकणुं, कजियाखोर.

अभद्र [सं.] (वि.) – अभद्र, अशुभ, अनिष्ट, अहितकर.

– (न.) – अरिष्ट (न.).

अभय [सं.] (न.) – अभय (न. पु.) : (१) भयनो अभाव; (२) सुरक्षितपणुं (न.).

– **देणे** – सुरक्षानी खातरी आपवी, रक्षण आपवुं.

अभर [सं.] (स्त्री.) – आकंठ तृप्ति, पूर्ततानो संतोष.

– (वि.) – अतितृप्त, समृद्ध, सभर भरेलुं.

अभक्ष्य [सं.] (वि.) – (१) अभक्ष्य, अखाज, नहि खावाजेवुं; (२) खावाने माटे निषिद्ध गणेलुं.

अभागी [सं.] (वि.) – अभागी, अभागियुं, अक्कर्मी.

– **ण्याची पुतळी** (स्त्री.) – (लाक्ष.) अभागण (–णी), अकर्मण (वि. स्त्री.).

अभाव [सं.] (पु.) – अभाव : (१) अस्तित्व नहि होवुं ते; (२) ऊणप, खोट (स्त्री); (३) नास्तिकपणुं (न.).

अभावी (अ.) – अभावे, न होय तो, गेरहाजरीमां, –ना विना

अभावणी (स्त्री.) – आनावारी (स्त्री.), अडसट्टो, पाकनो अंदाज (पु.).

अभावितपणे (अ.) – (१) अजाण्ये; (२) ओचिंतुं, एकदम, अनपेक्षित रीते.

अभिचार [सं.] (पु.) – जारण मारण (न.), मेला मंत्रप्रयोग.

– **क** (पु.) – एवा मंत्रप्रयोग करनारो मांत्रिक, भुवो (पु.).

अभिजन [सं.] (पु., न.) – अभिजन (न.); वतन (न.), स्वदेश; (२) संबंधी जन (पु.); (३) उच्च कुल; (४) सेवक-वर्ग (पु.).

– **सत्ता** [सं.] (स्त्री.) – उमरावशाही (स्त्री.) 'ॲरि-स्टॉक्रसी', अमीरवर्ग जेमां प्रभुत्व धरावतो होय तेवुं शासन.

अभिजात [सं.] (वि.) – अभिजात : (१) कुलीन, खानदान; (२) शिष्ट, उमदा, श्रेष्ठ.

अभिनय [सं.] (पु.) – अभिनय : (१) कोईनी नकल करवी ते; (२) नाटकमां वेश भजववो ते.

अभिनंदन [सं.] (न.) – अभिनंदन : (१) शाबाशी, तारीफ (स्त्री.); (२) स्वागत (न.), आवकार (पु.).

अभिनव [सं.] (वि.) – अभिनव : (१) तद्दन नवुं; (२) अपूर्व, विलक्षण.

अभिनिवेश [सं.] (पु.) – (१) अभिनिवेश, आग्रहीपणुं (न.), हठ (पु.); (२) कल्पना, पूर्वग्रह.

अभिनेता [सं.] (पु.) – अभिनेता, अभिनय करनार, नट, 'ॲक्टर'.

– **त्री** [सं.] (स्त्री.) – अभिनेत्री, नटी, नाटकमांनुं स्त्री-

पात्र (न.).

अभिप्राय [सं.] (पु.) – अभिप्राय : (१) मत (पु. न.); (२) हेतु, मतलब (पु.).

अभिमान [सं.] (पु.) – अभिमान (पु. न.); (१) गर्व, तोर (पु.); (२) गौरवनी भावना.

– धरणे, बाळगणे – (१) गर्व करवो,–होवो; (२) गौरव होवो, अभिमान राखवो.

अभिमानास बळी पडणे,–पेटणे – जिद्द पकडवी, हेठे चडवुं, अभिमानने लीधे सानभान भूलवुं.

अभिमानी (वि.) – अभिमानवाळुं.

अभिमुख [सं.] (वि.) – अभिमुख,– ना तरफ मुखवाळुं, संमुख.

अभियंता [सं.] (पु.) – तंत्रविशारद अधिकारी, इजनेर, 'एंजीनियर'.

अभिराम [सं.] (वि.) – अभिराम, मनोहर, सुंदर, मनने आनंद आपनारुं.

अभिरुची [सं.] (स्त्री) – अभिरुचि (स्त्री), रुचि, प्रीति (स्त्री), शोख (पु.).

अभिलाष [सं.] (पु.) – अभिलाष, अभिलाख (पु.) :

– षा (स्त्री) – (१) मनोकामना, उत्कट इच्छा; (२) लोभ (पु.), लालच (स्त्री).

– षी (वि.) – अभिलाषी, लालचु, लुब्ध

अभिलेख [सं.] (पु.) – (१) दस्तावेज (पु.); (२) कागळ-पत्रोनुं दफ्तर (न.), 'रेकॉर्ड'.

अभिवचन [सं.] (न.) – अभिवचन, वचन (न.), कोल (पु.).

अभिवादन, **– वंदन** [सं.] (न.) – (१) अभिवादन, अभिवंदन (न.), प्रणाम (पु.); (२) पोतानो परिचय आपीने करेलुं वंदन.

अभिवृद्धी [सं.] (स्त्री) – अभिवृद्धि : (१) वधारो (पु.); (२) उत्कर्ष.

अभिव्यक्ती [सं.] (स्त्री) – अभिव्यक्ति : (१) प्रकटन, प्रकटीकरण; (२) स्पष्टता.

अभिषिक्त [सं.] (वि.) – अभिषिक्त : (१) अभिषेक थयेलुं; (२) तख्तनशीन.

अभिषेक [सं.] (पु.) – अभिषेक, जलसिंचन के तेनो विधी (मूर्तिउपर के राजाउपर).

– पात्र (न.) – अभिषेकपात्र, अभिषेक करवानुं पात्र, जळाधारी (स्त्री.).

अभिसार [सं.] (पु.) – अभिसार : (१) पूर्वसंकेतानुसार प्रणयीजनोनुं मीलन; (२) प्रेमीने मळवा जवुं ते.

अभूतपूर्व [सं.] (वि.) – अभूतपूर्व, अपूर्व, पूर्वे कदी नहि थयेलुं.

अभेद [सं.] (पु.) – अभेद : (१) भेदरहितपणुं (न.); (२) एकरूपता; (३) अद्वैत.

अभेद्य [सं.] (वि.) – अभेद्य, न फूटे न तूटे तेवुं.

अभोगत (वि.) – (१) हिसाबमां – गणत्रीमां नहि लीधेलुं; (२) अनिश्चित; अनिर्णीत.

अभ्यंग [सं.] (न.) – अभ्यंग (पु.) : (१) शरीरे तेल, सुगंधीद्रव्य चोळावવા ते; (२) तेवा द्रव्यो.

– स्नान (न.) – अभ्यंगस्नान, अभ्यंगसहित स्नान, तेल आदि लगाडीने करेलुं स्नान.

अभ्यंतर [सं.] (न.) – अभ्यंतर : (१) अंतरंग, अंतःकरण; (२) गुह्य हेतु.

– (वि.) अंदरनुं.

अभ्यास [सं.] (पु.) – अभ्यास : (१) पुनरावृत्ति, पुनरुक्ति; (२) टेव (स्त्री.), महावरो, व्यासंग (पु.), रियाज (स्त्री); (३) तेथी मेळवेलुं प्राविण्य; (४) संशोधन.

– णे (स. क्रि.) – अभ्यासवुं : (१) अभ्यास करवो; (२) बरोबर भणवुं के जाणी लेवुं.

– सी (वि.)–अभ्यासी : (१) अभ्यास करतुं; (२)अभ्यासक, संशोधक.

– सू (वि.) – अध्ययनशील, अभ्यास करवानी वृत्तिवाळुं.

अभ्युदय [सं.] (पु.) – अभ्युदय : (१) उपर आववुं – ऊगवुं ते; (२) उत्कर्ष (पु.), आबादानी (स्त्री).

अभ्र [सं.] (न.) – अभ्र, वादळुं (न.).

अभ्रक [सं.] (न.) – अभ्रक, अबरक (– ख.) (न.).

अभ्रा (पु.) – (१) खोळीयुं; (२) सरपोश (न.).

अमका (वि.) – (१) फलाणुं, अमुक, चोकस; (२) अनिश्चित

– तमका (वि.) – फलाणुं ढीकणुं, अमुक तमुक.

अमद (–दा)नी [फ.] (स्त्री.)– आमद, आमदनी, आमदानी, आवक, प्राप्ति (स्त्री.); (२) पेदाश, ऊपज (स्त्री.), (३) जकात (स्त्री.); (४) मोसम (स्त्री.); (५) चडतीनो –उत्कर्षनो काळ; (६) अवांतर प्राप्ति; (७) अमल (पु.) वहीवट, कारकीर्दी (स्त्री.).

अमनचमन,–चैन [अ.] (स्त्री.)–(१) अमनचमन, मोजमजा (स्त्री.); (२) शांति-समृद्धि.

अमर्याद [सं.] (वि.) – अमर्याद : (१) मर्यादारहित, अफाट; (२) निरंकुश, स्वैर; (३) निर्लज्ज, उद्धत, विवेकहीन.

– दा [सं.] (स्त्री.) – अमर्यादा : (१) अशिष्ट वर्तन; (२) अनादर, अवमान (पु.), बेअदबी (स्त्री.); (३) निर्लज्जता, उद्धताई.

अमल [अ.] (पु.) – अमल : (१) सत्ता, हकूमत (स्त्री), अधिकार (पु.); (२) कारकीर्दी, वहीवट (स्त्री.); (३) केफ (पु.स्त्री.), नशा (स्त्री.); (४) केफनो गुण (पु.);

(५) होद्दो (पु.), पद, अधिकार.
– उतरणे – अमल-केफ ऊतरवो.
– करणे – (१) अमल करवुं, नशा करवी; (२) आचरवुं, कह्यानुसार काम करवुं, आचरणमां उतारवुं.
– चालविणे, गाजविणे–सत्ता–अधिकार चलाववो, अमल बजाववो.
– चढणे– केफ चढवो.
– होणे– अमल थवो, कह्यानुसार काम थवुं.
– दार (पु.)– अमलदार, अधिकारी, होद्देदार.
– दारी (स्त्री.)– अमलदारनो होद्दो (पु.) के एनुं काम, होद्देदारी (स्त्री.).
– बजावणी (स्त्री.)– अमलबजावणी (स्त्री.), अमलमां मूकवुं ते.
– लात आणणे– अमलमां लाववुं,– आणवुं,– मूकवुं.
– ली– (वि.) (१) अमली, केफी, (२) शासकीय.
अमसु (-सो) ल (नं.)– कोकमछाल (स्त्री.), आमचुं (न.).
– तेल– (न.)– कोकमतेल (न.) कोकमनुं घी.
अ (-अं) मळ (वि.) – थोडुंक.
–,–सा (अ.) – सहेज, जरा.
अमानत [अ.] (स्त्री.)– (१) 'अनामत' जुओ; (२) टांच, जपती (स्त्री.).
– दार (पु.) – वाली, 'ट्रस्टी'.
– दारी (स्त्री.)– वालीपणुं, 'ट्रस्टीशिप'.
– नामा (पु.)– अमानतनामुं, 'ट्रस्टडीड.'
अमानवी [सं.] (वि.)– अमानवी, अमानुष, दैवी,अतिमानवी.
अमानित्व [सं] (न.)– अमानित्व, निरभिमानिता.
अमाप (वि.)–अमाप, अढळक, बेहद.
अमावास्या– [सं.] (स्त्री)– अमाव (–या) स्या, अमास (स्त्री.), महिनानो छेल्लो दिवस (चांद्रमासनो).
अमीन [अ.] (पु.)–(१) अमीन, वाली (पु.);(२) मामलतदार (पु.).
– नी (स्त्री.) – अमीननो होद्दो.
अमीर [अ.] (पु.)– अमीर: (१) सरदार, उमराव (पु.);(२) उच्च कुलनो पुरुष; (३) उदार पुरुष; (४) अफगानिस्ताननना राजानो होद्दो.
– उमराव (पु.ब.व.)–अमीर–उमराव, सरदार इ. नो वर्ग.
– राई (स्त्री)– अमीरनो होद्दो; (१) अमीरनुं वैभव.
– री (स्त्री) अमीरी : (१) सत्ता; (२) ठाठमाठ (पु.)
अमूक (वि.)– जुओ 'अमका.'
– इतका (वि.)– चोक्कस आटलुं.
– तमुक (वि.)– फलाणु.
अमूप (वि.)– जुओ 'अमाप'.
अमूर्त [सं.] (वि.)– अमूर्त : (१) आकाररहित, (२) कल्पनामांनुं, काल्पनिक.
अमूल्य [सं.] (वि.)– अमूल्य, अणमूल, अमू (–मो) लख, अमूलुं
अमृत [सं.] (नं.)– अमृत, अमी (न.)
अमेध्य [सं] (वि.) (१) यज्ञ माटे अयोग्य; (२) गंदुं, गलिच.
– (न.)– विष्टा, मळ.
अमोघ [सं.] (वि.)– अमोघ, अचूक, अफळ न थाय एवुं.
अमोरासमोर (अ)– आमनेसामने, समक्ष.
अमोल [सं.] (वि.)– जुओ 'अमूल्य'.
अम्मल (पु)– जुओ 'अमल'.
अम्मा [स. प्रा.] (स्त्री)– मा., बा (स्त्री.)
अ (–आ) म्ल [सं] (वि.) – अम्ल, खाटुं
– (न-)– अम्ल (न.), रासायनिक खाटो द्रव, तेजाब (पु.), 'ॲसिड'.
अम्लान [सं.] (वि.)– अम्लान : (१) नहि करमायेलुं, ताजुं; (२) प्रफुल्ल, तेजस्वी.
अंबकटी, अंबोशी (स्त्री.)– आंबोळियुं, आमचुं (न.), काची केरीनी सूकवेली चीरी (स्त्री.)
अं (–आं) बट (वि.)–(१) खाटुं, आमटुं, अंबट; (२) (लाक्ष.) नाराज.
– करणे– (१) खाटुं करवुं; (२) (लाक्ष.) नाराज –निराश थवुं.
– होणे – (१) निराश थवुं (२) बगडवुं.
– ओले (वि.)– आछुं भीनुं.
– चिंबट (वि.)– खाटुं.
– ढाण (वि.)– खाटुं घंड, एकदम खाटुं.
– तोंड (न.)– (१) खाटुं दिल (न.);(२) खिन्न मुद्रा (स्त्री.)
– शौक (पु.)– भूंडो शोख (पु.), भूंडी मोज (स्त्री.).
– शोकी (वि.) – भूंडी मोज माणनार.
– वरण (न.)– आमली गोळ मेळवीने वघारथी छमकारेली दाल (स्त्री.).
– सर (वि.)– आछुं खाटुं.
– टाई (स्त्री.) – खटाई (स्त्री.).
अं (–आं) बणे (अ. क्रि.)– (१) अंबावुं, आंबवुं, खटावुं, अथावबुं (२) ऊतरी जवुं, वणसवुं; (३) अंग भराई आववुं; (४) अभावो थवो; (५) कोई विषयमां पाकुं थवुं.
अं(–आं) बत पडणे – कोई कामनो झट पार न आववो, नाहक लंबातुं रहेवुं.
– टाकणे – (कोई कामनो) झट पार न आणवो, नाहक लंबाववुं.

अंब (–बू) र (पु., स्त्री.) – जंबूर (न.), खील खेंची काढवानुं ओजार.

अंबर (पु.) – अंबर, एक सुगंधी पदार्थ.

–[सं.] (न.) – (१) अंबर, वस्त्र, कपडुं (न.); (२) आकाश (न.).

–[फा.] (पु.) – अंबार, भंडार (पु.), धान्य वि. भरी राखवानी जगा.

– लुटणे – धान्यनो भंडार लूटवो.

– खाना (पु.) – धान्यागार (न.), अंबार (पु.).

अंबवण (न.) – (१) खमीर (न.); (२) आवरण (स्त्री.)

अंबवणी (न.) – खाटियुं, पनुं (न.), काची केरीने बाफीने बनावातुं एक पेय, बाफलो.

अं(–आं)बविणे, अंबटावणे } (स. क्रि.) – आथवुं, खमीर चडाववुं, अंबोळवुं (स. क्रि.)

अंबविण्याची क्रिया – आथो (पु.)

अंबाडा (पु.) – अंबा (–बो) डो (पु.), माथाना केशनी पाछळ वाळवामां आवती गांठ (स्त्री.).

– बांधणे – अंबोडो लेवो; अंबोडो गुंथीने बांधवो.

– ड्याची गाठ वालणे – अंबोडो वाळवो.

अंबाडा (पु.), **–डी** (स्त्री.) – अंबाडां (न. ब. व.), एक जातनां खाटां फळ; अंबाडी (स्त्री.)(एक खाटा पाननी भाजी)

अंबार (न.) – अंबार, भंडार, ढगलो (पु.).

अंबारी [अ.] (स्त्री.) –(१) अंबाडी, हाथी उपरनी बेठक (स्त्री.) (२) भंडारियुं (न.).

–त बसणे–(लाक्ष.) उच्च पदने पहोचवुं, अंबाडीनशीन थवुं.

– उलटी अंबारी (स्त्री.) – (लाक्ष.) भीखमंगानी झोळी (स्त्री.).

अं (–आं) बी, अंबेकरी (पु.) – वहाणवटी, नाविक, नदीमां होडी चलावनार.

अंबुटकी (स्त्री.) – तद्दन काची केरी (स्त्री.).

अंबुसणे (अ. क्रि.) – जुओ 'आंबणे.'

अं (–आं) बूस (वि.)– खटाशवाळुं.

अं (–आं) बेमोहोर (पु.) – आंबामोर (पुं.) (सुगंधी चोखानी एक जात.)

अंबोण (न.) – दाणियुं, ढोंचरुं, गोतुं (न.).

अंबोळी (स्त्री.) – चोखा अने अडदना लोटमिश्रित बनावेली एक सच्छिद्र वानी, दोसो (पु.).

अया (–य्या) (पुं.) – (१) लिंगायत संप्रदायिओनो पुरोहित, ' जंगम ' (पु.); (२) रसोइयो (पु.).

अ (–आ) याळ [फा.] (स्त्री., न.) – केशवाळी (स्त्री.), सिंह के घोडानी गरदन उपरना वाळ (पु. ब. व.).

अयोग्य [सं.] (वि.) – अयोग्य : (१) अघटित, अघटतुं, गेरवाजबी; (२) अपात्र, नालायक.

अरकस (–सी) [फा.] (पु.) – करवत (स्त्री).

– दार (पु.) – करवतियो, करवत चलावनार (पु.).

– बरकस (स्त्री.) – (१) काचरकूचर, रुक्ष खाणुं (न.); (२) बाफ्कळ लवारो (पु.), (३) कंकास, क्लेश (पु.).

अरगजा, अर्गजा [फा.] (पु.) अरगजो (पुं.), एक सुगंधी पीळी भूकी (स्त्री.).

अरगिन [इं.] (स्त्री.)– घासलेटनी एक जातनी घणा अजवाळावाळी बत्ती (स्त्री.) (जे छतपरथी नीचे लटकावाय छे).

अरगीपारगी (स्त्री.)– (१) अदलाबदली (स्त्री.), अदलोबदलो (पुं.), (२) हाथोहाथ पहोंचाडवानी क्रिया.

अरड (स्त्री.)–कूटो, (तेल गाळवा माटे करेलो तेलबियांनो चूरो).

– काढणे– (१) कूटो करवो,–वाळवो; (२) (लाक्ष.) मारीपीटीने हेरान करवुं. कच्चरघाण काढवो.

– निघणे – (१) कच्चरघाण नीकळवो; (२) थाकी–गळी– जवुं.

अरडीदरडी (स्त्री.)– कराड (स्त्री.), नदीनो भेखडवाळो कांठो (पुं).

–(अ.) –(१) खाडा खाचरामां, (२) जंगल पहाडोमां.

जीव घालणे,–पाडणे (१) झोखममां झंपलाववुं, (२) वैतरुं करवुं.

जीव पडणे – संकटमां आववुं, जोखममां आववुं.

अरण्यपंडित [सं.] (पु.)– अरण्य एटले निर्जन प्रदेशमां पंडित, मूर्ख के ठोठ माणस.

– रुदन [सं.] (न.)– (१) निर्जन प्रदेशमां रोवुं ते, (२) (लाक्ष.) व्यर्थ काकलूदी (स्त्री.).

अरतणे परतणे (स. क्रि.) – ऊंधुंचत्तुं करवुं.

अर (–रू) ता (अ.) – आ बाजु.

–परता (अ.)–(१) आगळपाछळ, (२) आ मेर पेली मेर, (३) आसपास, नजीक.

अरत्र (अ.)– आ लोकमां.

– ना परत्र (अ.) – न अहीं न तहीं.

अरबट चरबट (वि.) – निःसत्त्व, रुक्ष, अवडचवड (खाणुं), – (न.)–(१) काचरकूचर (न.),(२) लवारो, बकवाट (पुं.).

अरबुज (-द) (वि.)– (१) अविनयी, उद्धट, जंगली; (२) अनाडी, ठोट.

अरेरे (अ.)– अरर, अफसोस (दुःखप्रदर्शक उद्गार).

अरव (पु.)– फणगो, अंकुर (पु.)

अरस परस (अ.)–(१) अरस परस, परस्पर; (२) आजूबाजू आसपास, चारेबाजू.

अरशी (–सी) (स्त्री.) – (१) नानो आयनो (पुं); (२) चश्मां (न. ब. व.)

अराजक [सं.] (वि.) – अराजक : (१) शासन विनानुं; अंधाधूंधवाळुं; (२) बळवाखोर.

– (न.) – अंधाधूंधी (स्त्री.), शासननो अभाव.

अराटी (स्त्री.) – कांटेरी झाडवां (न. ब. व.)

अ (-आ) रागूक (स्त्री.) (१) समाधान (न.), शाता (स्त्री.); (२) आराम (पुं.), स्वस्थता (स्त्री.)

अ (-आ) रास (फा.) (स्त्री.)– आरास्तगी, कळा (स्त्री.). शणगार (पुं.).

– करणे – कळा करवी, शणगारवुं.

अरिठा, रिठा (पु.)– (१) अरीठो (पु.), अरीठानुं झाड; (२) अरीठुं (फळ) (न.).

अरिष्ट [सं.] (न.) – अरिष्ट, संकट (न.)

अ (-आ) री (स्त्री.) – आर (स्त्री.), आरगणुं, मोचीनुं टोचणुं (न.).

अरुची [सं.] (वि.)–(१) अरुचि (स्त्री.), अभाव (–वो).(पुं.); (२) अणगमो (पु.).

– उत्पन्न होणें – अभाव आववो, अबखो आववो.

अरुंद (वि.) – सांकडु, पहोळाईमां ओछुं.

अरे [सं.] (अ.) (पुरुषनेमाटे)– (१) रे (संबोधनवाचक), (२) अरे ! (उद्गार वाचक).

– ए (अ.) – अबे !, एई.

– च्चा ! – ओत्तारी ! (दुःख, चिंता, आश्चर्य व्यक्त करतो उद्गार).

– अरे करणे – 'हां हां' नो–मनानो– उद्गार काढवो, मना करवी.

– कारे, –तुरे (न.) – उद्धताई थी बोल्वुं ते.

– कारे, –तुरे करणे } उद्धताईथी बोल्वुं, वर्तवुं, हांसातुसी करवी.
– तुरेवर येणे }

–बापरे ! (अ.) – ओ मारा बाप (आश्चर्य नो के भयनो उद्गार).

– राव (पु.) – तिसमारखां, मिजाजी माणस.

– रावी (स्त्री.)– (१) हकूमत (स्त्री); (२) जुलम (पुं.), जबरदस्ती (स्त्री.); (३) बडाई (स्त्री.).

अर्क [सं.] (पु.)– (१) अर्क, अरक (पुं.), सत्त्व (न.); (२) मद्य (न.); (३) उकाळो (पुं.); (४) गरभ, गाभो, अंदरनो गर (पुं.); (५) (व्यंग्या.) अट्टल बदमाश(पु.).

अर्कुले, अर्कूल (न.) – (१) रेफ (पु.); (२) रेफनुं चिह्न.

अर्गळ,–ळा,–ला [सं.] (स्त्री.)– (१) अर्गला (–ळा) (स्त्री.); आगळो (पु.), भूंगळ (स्त्री.); (२) सांकळ, बेडी (स्त्री.); (३) (लाक्ष.) निग्रह, प्रतिरोध, अटकाव (पु.)

अर्घ्य [सं.] (पु.) – अर्घ्य (पुं.) : (१) सन्मान, सत्कार (पु.), पूजा (स्त्री.); (२) पूजापो (पु.).

– देणे – अर्घ्यआपवुं, सन्मान करवो, सत्कारवुं.

– घेऊन उभे राहणे – (कटाक्ष.) पायमाल करवानी तक जोवी.

अर्ज [अ.] (पुं)– जमीननी पहोळाई (स्त्री.), जमीननो विस्तार.

– काठी (स्त्री.) – जमीन मापवानी लाकडी (स्त्री.)

अर्ज (पु.), **अर्जी** (स्त्री) – (१) अरज, विनंति (स्त्री.); (२) फरियाद (स्त्री.); (३) विनंति लखेलो कागळ (पु.)]

– दार (वि.) – अरजदार.

अर्जन [सं.] (न.)– अर्जन, कमावुं ते.

अर्जित [सं.] (वि.) – अर्जित, कमायेलुं, मेळवेलुं.

अर्थ [सं.] (पु.) – अर्थ (पुं) : (१) हेतु, मतलब (पुं.) (२) मायनो, इरादो (पु.); (३) धन, संपत्ति; (४) साध्य वस्तु, प्रयोजन, गरज; (५) चार पुरुषार्थमांनो एक;(६) कस, सत्त्व (न.); (७) आशय.

– गर्भ [सं.] (वि.) – अर्थगर्भ, अर्थथी भरेलुं, अर्थपूर्ण.

– गौरव [सं.] (पु.) – अर्थगौरव, अर्थनुं ऊंडाण (न.).

– घन [सं.] (वि.) – अर्थघन, अर्थथी भरेलुं.

– परायण [सं.] (वि.) – अर्थपरायण : (१) धन-संपत्तिने परम मानतुं; (२) ते मेळववामां ज मशगूल – लीन.

– बोध [सं.] (पु.) – अर्थबोध, खरा अर्थनुं ज्ञान.

– भेद [सं.] (पु.) – अर्थभेद, भिन्न अर्थ.

– वाद [सं.] (पु.)–अर्थवाद : (१) एवुं विधान के जे अमुक विधिनुं पालन करवाथी थतो लाभ अने पालन न करवाथी थती हानि एनुं विवरण करे छे अने तेने माटे ऐतिहासिक दाखलाओ आपे छे; (२) स्तुति, तारीफ (स्त्री.); (३) मुख्य विषयनुं स्पष्टीकरण के गौरव करतुं विवेचन; (४) अर्थ (संपत्ति) ने जीवनमां प्रधान स्थान आपतो वाद.

– शास्त्र [सं.] (न.) – अर्थशास्त्र: (१) संपत्तिशास्त्र; (२) राजनीति (प्राचीन अर्थमां)

– लागणे – (१) मतलब समजवो; (२) (लाक्ष.) अन्वय बेसवो.

अर्थाअर्थी – (अ.) (१) वास्तविक रीते; (२) जरापण, कोईपण रीते.

अर्थात् (अ.)– (१) अर्थात्, एटले के; (२) अलबत्त, खचित

अर्थार्थी [सं.] (वि.) – अर्थार्थीः (१) धनलोभी; (२) स्वार्थी; (३) कोई हेतुवाळुं.

अर्दली (पु.)– जुओ ' अडली.'

अर्ध [सं.] (वि.) – अर्ध, अडधुं, आधुं

— **ओजळ** (स्त्री.) — आडो खोबो (पु.)
— **कच्चा** (वि.)— (१) काचुं पाकुं; (२) अधूरुं
— **गोल** (पु.) — पृथ्वीना गोळनो अर्धो भाग, 'हेमिस्फियर'
— **गोलाकार** (वि.) — अर्धवर्तुळाकार, अर्धगोळ.
— **चंद्र** (पु.)— अर्धचंद्र : (१)सुद आठमीनो चांद; (२)तेवा आकारनी कोई पण वस्तु; (३) तेवा आकारनो हाथनो पंजो (पु.), (४) गरदन उपर तेवो पंजो मूकीने आपेलो धक्को, (पु.) (लाक्ष.) हांकी मूकवुं.
— **चंद्र देणे** — गरदन पकडीने हडसेलवुं—धकेलवुं.
— **दग्ध** [सं.] (वि.) — अर्धदग्ध : (१) अर्धुं बळेलुं; (२) अधकचरा ज्ञानवाळुं.
— **नार** (स्त्री.) — हीजडो (पु.)
— **नारी नटेश्वर** (पु.)—अर्धनारी नटेश्वर, शिवजीनुं एक रूप.
— **पोटी** (वि.)— भूख्युं.
— **बाटगा** (वि.) — (१) लगभग वटलायेलुं, धर्मभ्रष्ट थयेलुं; (२) बाप एक जातिनो अने मा बीजी जातिनी एवुं (अपत्य); (३) अडधोपडधो संस्कार (वाटवा—कूटवा—रांधवामां) थयेलुं एवुं (अन्न)
— **बिंब** [सं.] (न.) — अर्धचंद्र ने उपर मींडुं एवी आकृति (ँ)
— **मेला** (वि.) — अधमूउं
— **मेला करणे** — अधमूउं करवुं, अडधुं करी नाखवुं, मारथी लोथपोथ करी देवुं.
— **वट** (वि.) — (१) अधवचरुं; (२) अधवधरुं; (३) अजोळ, लटकतुं, अधवच, (४) जराक गांडुं, (५) अनिश्चित मननुं.
— **वट असणे** — (१) गांडुं जेवुं होवुं; (२) मननुं अनिश्चित होवुं.
— **शिशी** (स्त्री.) — आदा (—धा) शीशी (स्त्री.), अडधुं माथुं दूखवुं ते.
अर्धा (वि.) — अडधुं, अर्धुं.
— **जीव होणे** — (१) ऊंचुं ने ऊंचुं रहेवुं, सचिंत रहेवुं; (२) अधीर थवुं; (३) जर्जर थई जवुं.
— **अधिक** (वि.) — अर्धाथी थोडुं वधारे, अडधुं पडधुं.
— **अर्ध** (वि.) — अडधो अडध.
— **मुर्धा** (वि.) — अडधुं पडधुं, अर्धुं पर्धुं, आखुं पाखुं.
अर्धांगवायु [सं.] (पु.) — अर्धांगवायू, पक्षाघात, लकवो (पु.)
अर्धेल (स्त्री.) — अडधो हिस्सो (पु.)
— **ली** (स्त्री.) — अर्ध हकदारी (स्त्री.)
अर्ध्या वचनात असणे — आज्ञामां — कह्यामां — तत्पर ताथी रहेवुं
अर्ध्या हळकुंडाने पिवळे होणे — थोडा लाभथी फूली जवुं.
अर्पिणे [सं.] (स. क्रि.) — (१) अर्पवुं, ईजवुं; (२) आपवुं (स्वीकारवा माटे), धरवुं.
अर्भक [सं.] (न.) — अर्भक, बाळक (न.)
अर्वाच्य [सं.] (वि.) — (१) अनिर्वाच्य, बोलतां न शोभे एवुं, अभद्र, अश्लील; (२) अटकचाळुं, अडपलुं.
अलकट पालकट (न.) — पलांठी (स्त्री.)
अलग (वि.) — अलग: (१) विखूटुं; (२) दूर, छेटुं; (३) जुदुं
अलगत (—द) (अ.) — (१) अलत्रे, लीलाए; (२) अध्धर, वगरटेके के आधारे; (३) एक बाजुथी
अलगणे (अ. क्रि.) — चीरवुं, फाटवुं
अलगूज (— जे) (पु. न.) — अलगोजा, पावो (पु.)
अलटा पालट (स्त्री.) — ऊथलपाथल — ऊंधुंचत्तुं — थवुं ते, परिवर्तन
अलता भलता (वि.) — (१) भलतुं; (२) अजाण्युं
अलबत (—त्ता) [अं.] (अ.) — अलबत (—त्तां), खचित
अलबत्या गलबत्या (पु.) — कोईपण सामान्य माणस.
अलबेला [हिं.] (वि. पु.) — (१) अलबेलुं, फांकडुं; (२) इश्की
— **ली** (वि. स्त्री.) — चटकचांदनी
अ (—आ) लम [अं.] (वि.) — समस्त, आखुं
— **गीर** [अं.] — (१) दुनियाने जीतनारो, जगज्जेता; (२) औरंगझेब बादशाहे धारण करेलो खिताब
अलमस्त [फा.] वि.)— अलमस्त: (१) मदमातुं, मस्तान; (२) हृष्टपुष्ट.
अलमारी [पो.] (स्त्री.)— अलमारी (स्त्री.), कबाट (न.)
अलवान (-ण) [अ.] (स्त्री., न.)— एक जातनुं लाल कपडुं.
अलाबला, अलाई बलाई (स्त्री.) —अलाबला (स्त्री.), पीडा, अलैयां बलैयां (न. ब. व.)
— **घेणे**— अलाईबलाई लेवी, ओवारणुं लेवुं, नजर उतारवी.
अ (-आ) लावा [हिं.] (पु.)— अलाव (पुं.), मोहरमने अंगे आसपास नाचवा सळगावातो अग्नि.
अलाहिदा [अं.] (वि.)— (१) अलायदुं, भिन्न, जुदुं; (२) विरल (—लुं), दुर्लभ.
अलिकडचा, अलिकडील (वि.)— (१) आ मेरनुं, आ पारनुं; (२) आजकालनुं, सांप्रत, हालनुं.
अलिकडे (अ.)— (१) आ मेर, आ बाजु; (२) आजकाल.
अलुतेदार (पु.)— वसवायो, नारू (पुं.), गामतरफथी पसायतां आपी वसावेला कसबी लोकोमांनो एक.
— **बलुतेदार** (पु. न. व.)—नारूकारु (पु. ब. व.)
अलोचन [सं.] (वि.)— पलकाराविनानुं, अनिमेष (जागरण), मटकुं मार्या विनानुं.

अलोट (वि.)– (१) अपार, अपरंपार; (२) दुर्निवार, अनिवार.

अलौकिक [सं.] (वि.)–अलौकिकः (१) अद्‌भुत, असामान्य; (२) दैवी.

अल्प [सं.] (वि.)– अल्पः (१) थोडुं, जराक, लगार, सहेज; (२) क्षुल्लक, नजीवुं.

– **कर्णी** (वि.) – काननुं काचुं.

– **भाषी** (वि.)– ओछाबोलुं, थोडाबोलुं, मितभाषी.

– **मोली** (वि.)– अल्पमूल्य, सस्तुं.

– **स्वल्प** [सं.] (वि.)– अल्पस्वल्प, थोडुं, किंचिन्मात्र.

अल्लड (वि.)– (१) निष्पाप, सालस; (२) अ (–ह)लेतुं, अणसमजुं; (३) बालसदृश.

अल्लाची गाय (स्त्री.) (लाक्ष.)– गरीब, रांक, सालस माणस (न.).

अल्लाद (अ.)– (१) अछंग, अध्धर; (२) अलवे, लीलाए.

अवई, अवाई (स्त्री.)– अवाई, अफवा (स्त्री.)

– **उठणे**– अफवा ऊठवी,– चालवी.

अवकळा (स्त्री.)– अवकळा, अवदशा, पडती (स्त्री).

अवकात (–द) (स्त्री.)–(१) अवकात, ताकात, गुंजाश (स्त्री); (२) गुजारो, निर्वाह (पुं.).

अवकाल (-ळ) [सं.] (पु.)– (१) कवखत (पु.), (२) दुर्दशा, अवदशा (स्त्री.)

अवकाश [सं.] (पु.)– अवकाश (पु.) : (१) अवधि, समय, (२) फुरसद (स्त्री.); (३) खाली जगा (स्त्री.); (४) विलंब (पु.), मोडुं (न.); (५) आकाश; (६) सगवड (स्त्री.); (७) तक (स्त्री.), लाग (पु.)]

अवकृपा [सं.] (स्त्री.)– अवकृपा, इतराजी, कफा मरजी (स्त्री).

अवखळ (वि.)– (१) अडपलुं, तोफानी, चांदवुं; (२) ताबामां न रहे एवुं.

अवगणणे [सं.] (स. क्रि.)– अवगणवुंः (१) लेखामां न लेवुं, उपेक्षा करवी; (२) अवमांनवुं, तुच्छ करवुं.

– **ना** [सं.] (स्त्री.)– अवगणन : (१) उपेक्षा; (२) तुच्छकार (पु.).

अवगणे (अ. क्रि.)– वंठी जवुं, हाथथी जवुं, बगडवुं.

अवगत [सं.] (वि)– (१) अवगत, ज्ञात; (२) आवडेलुं; (३) प्राप्त करेलुं.

अवगती [सं.] (स्त्री.)– अवगति : (१) खराब दशा (स्त्री.) मरणपछी नीच योनीमां गमन.

अवगुण [सं.] (पु.)– अवगुणः (१) दोष, दुर्गुण; (२) माठुं परिणाम (न.); (३) अनिष्ट क्रिया.

– **णी** (वि.)– (१) अवगुणी, दुर्गुणी; (२) अनिष्ट करे– अपाय करे एवुं; (३) स्वैर; (४) अपलखणुं, अपशुकनियुं; (५) अडपलुं, तोफानी.

अवघड (वि.)– (१) अवघड, मुश्केल, कठण, अघरुं; (२) अडचण–भीड–लागे एवुं, प्रतिकूळ; (३) सांकडुं; (४) लोकबाह्य, विलक्षण.

– **वाटणे, –होणे**– (१) संकोच थवो; (२) ठीक न लागवुं, असमाधान थवुं; (३) मुझावुं; (४) असह्य थवुं.

– **जागा** (स्त्री.)– गुह्यभाग, (साथळजेवी) नाजुक जगा.

– **णे** (अ. क्रि.)–(१) संकोचावुं; (२) सांकडुं पडवुं, सांकडे आववुं; (३) अमुझावुं; (४) गोथां खावां, (५) अटकी पडवुं; (६) भारे पगे होवुं, गर्भनो भार थवो; (७) भारे लागवुं, शरीर अकडावुं.

अवघा – (वि.)– आखुं, पूरु, सळंग; (२) समस्त; (३) दरेक.

अवघ्राण [सं.] (न.) – अवघ्राण, वहालथी माथुं सूंघवुं ते.

अवचट (अ.) – अचानक ओचिंतुं, एकदम, एकाएक.

अवचित (अ.) – जुओ 'अवचट'.

अवचिन्ह(–ह्न) [सं.] (न.) – अवचिह्न, अपशुकन, दुश्चिह्न (न.).

अवच्छेद [सं.] (पु.) – अवच्छेद : (१) भाग; (२) छेदन, जुदुं पाडवुं ते; (३) बीजाथी अलग बतावतुं चिन्ह; (४) विशेषता.

अवच्छेदकावच्छेदेकरून [सं.] (अ.)– बधा मळीने एकीसाथे, एकी वखते, एकदम.

अवजड (वि.) – (१) खूब भारे, वजनदार; (२) मुश्केल, कठण.

अवजार (न.) – ओजार साधन, हथियार. (न.)

अवटणे (न.) – अरुचि (स्त्री.), अबखो (पु.).

अवटी (स्त्री.) – छाप (स्त्री.), सिक्को (पु.), बीबुं (न.), चोकठुं (न.).

–(पु.) – माप-वजन उपर चोकी राखनार अधिकारी.

अवठाणू (पु.) – गूमडुं (न.), शरीर पर ऊठतो टेटा जेवो गठो.

अवडंबर [सं.] (न.) – आडंबर (न.), खोटो डोळ, ठाठ (पु.).

अ(–आ)वंढा (पु.) – (१) लाळ–थुंक-नो गटको (पु.); (२) डूसकुं (न.) ध्रुसकुं.

– **गिळणे**–(१) थूंकनो गटको गळी जवो; (२) डूसकुं दबाववुं

अवतरण [सं.] (न.) – अवतरण : (१) नीचे ऊतरवुं ते; (२) उतार, ऊतरतो ढाळ (पु.); (३) उतारो (पु.), टांचण (न.); (४) टीका, भाष्य.

– **णे** (अ.)– अवतरवुं : (१) जन्मवुं क्रि; (२) नीचे ऊतरवुं; (३) उतारी लेवुं; (४) अवतार लेवो.

अवता भवता, अवती भवती (अ.) – चारे बाजु, चोतरफ,

आजुबाजु.

अवतार [सं.] (पु.) – अवतार : (१) कोई देवतानुं पृथिवीपर प्रगट थवुं–जन्मवुं–ते; (२) अवतरण; (३) (व्यंग्या.) विचित्र वेष,– रूप; (४) (लाक्ष.) अटकचाळुं माणस; (५) आयु-मर्यादा, आवरदा (स्त्री.).

– घेणे, – धरणे (अ. क्रि.) – (१) जन्मवुं; (२) विशिष्ट रूप धारण करवुं.

– आटोपणे, संपणे (अ. क्रि.) – (१) मरी जवुं; (२) दमाम-अमल-कर्तृत्व अलोप थई जवुं.

अवतीर्ण [सं.] (वि.) – अवतीर्ण : (१) नीचे ऊतरी आवेलुं; (२) जन्मेलुं.

– होणे – (१) नीचे ऊतरी आववुं; (२) जन्मवुं; (३) अवतार लेवो.

अवदशा [सं.] (स्त्री.) – अवदशा, दुर्दशा, पडती (स्त्री.).

अवदसा (स्त्री.) – (१) कंकासियण (स्त्री.); (२) दुर्बुद्धि, कुबुद्धि.

– आठवणे – कुबुद्धि थवी.

अवदाणा, अवघणा, अवधाण (पु.) – जांघमां के सांधामां आवती गांठ, वेळ (स्त्री.).

अवधंडा (वि.) – (१) कंजियाखोर; (२) डांड; (३) मारकणुं.

अवधान [सं.] (न.) – अवधान : (१) लक्ष, ध्यान, एकाग्र-चित्त; (२) मननुं वलण (न.).

– नी (वि.) – अवधानी, ध्याननी शक्तिवाळुं.

अवधी [सं.] (पु.) – (१) अवधि (पु.), हद, कमाल (स्त्री.); (२) अंत; (३) मुद(–द्द)त (स्त्री.).

अवधूत [सं.] (वि.) – (१) अवधूत, विरागी, विरक्त; (२) नग्न, दिगंबर.

– (पु.)– (१) दत्तात्रेयनो अवतार; (२) विरागी बावो (पु.)

अवनती [सं.] (स्त्री.) – अवनति, ह्रास, अपकर्ष, पडती.

अवमर्यादा [सं.] (स्त्री.) – (१) अवगणना, अवज्ञा; (२) अवमान, तुच्छकारो (पु.) मर्यादा लोपवी ते.

अवमानणे (स. क्रि.) – अवगणवुं, उथापवुं, उलंघवुं.

अवमूलन [सं.] (न.) – मूल्यमां घट थवी ते.

अवयव [सं.] (पु.) – (१) अवयव, अवेव, अंग, शरीरनो कार्यकर भाग; (२) घटकभाग (संख्यानो इ.).

– यवी [सं.] (वि.) – शरीरी, देहधारी, अवयववाळुं

अवर [सं.] (वि.) – (१) अवर, कनिष्ठ, नानुं; (२) नीच, ऊतरतुं (दरज्जाथी); (३) पश्चिमनुं.

–(अ.) – आ मेर.

अ(–आ)वरजून(–जून) (अ.)– वर्ज्य कर्याविगर, अगत्यताथी.

अवरोध [सं.] (पु.) – अवरोध (पु.) : (१) प्रतिबंध (पु.), अटकायत (स्त्री.); (२) अन्तःपुर (न.), जनाना (पु.).

अवरोह [सं.] (पु.) – अवरोह : (१) नीचे ऊतरवुं ते; (२) (संगीत.) स्वरनुं क्रमथी ऊंचाईपरथी नीचे ने नीचे आववुं ते.

–ण [सं.] (न.) – अवरोहण, नीचे आववुं– ऊतरवुं–ते.

अवर्षण [सं.] (न.) – अवर्षण : (१) वर्षा न थवी– वरसाद न पडवो ते; (२) अनावृष्टि; (३) तेथी थतो दुकाळ (पु.).

अव(–व्व)ल [अ.] (वि.) – अवल : (१) पहेलुं, मुख्य; (२) पहेला दरज्जानुं, उत्कृष्ट.

– अखेर (अ.)– अवल आखर, आदिथी अंतसुधी, अथथी इतिसुधी.

– आढावा (पु.)– सरवैयुं (न.) (जे बीजा सालनी शरू– आतमां हिसाबमां गणीने चोपडो लखाय छे)

– कारकून (पु.)– मुख्य कारकून, 'हेडक्लार्क'

– कोर्ट (न.)– मूळ दावानी तपास पूरी रीते करी ज्यां फैसलो आपवामां आवे छे ते अदालत (स्त्री.)

– पुरावा (पु.)– कोर्ट जाते ज जोई शके ते माटे हाजर करेलो प्रत्यक्ष पुरावो (पु.)

अवलंब [सं.] (पु.)– (१) अवलंब, आधार, आश्रय; (२) लंब, (भूमिति) ('पर्पेडिक्युलर')

– णे (स. क्रि.)– (१) अंगीकारवुं; स्वीकारवुं; (२) लटकवुं; (३) अवलंबन लेवुं.

– णे (अ. क्रि.)– नो आधार लेवो.

अवलंबित [सं.] (वि.)– अवलंबित, आश्रित, आधारे रहेलुं.

अवलक्षण [सं.] (न.)– (१) अवलक्षण, नठारुं लक्षण; (२) अपशुकन (पुं); (३) एब, खोड (स्त्री.)

– णी (वि.) (१) अपलखणुं, दुर्गुणी; (२) अपशुकनियाळुं; (३) एबवाळुं.

अवलाद [अ.] (स्त्री.)– ओलाद (स्त्री.) : (१) वंश, कुल; (२) संतति.

अवलिया [अ.] (पुं.)– (१) ओलियो, संत पुरुष (पु.); (२) लहेरो–स्वच्छंदी माणस.

अ (–आ) वले (न.)– हलेसुं (न.), होडी चलाववानो चाटवो (पु.)

– करी, अवल्या (पु.)– हलेसां मारनार, हलेसादार (पु.)

अवशी (स्त्री.)– रात्रिनी शरुआत (स्त्री.), रात्रिनो पहेलो पहोर (पुं.)

– स,– चा – (अ.) सांजरे.

अवश्य [सं] (वि.)– अवश्य, वशमां न रहे एवुं.

– (अ.)– अवश्य, जरूर, अलबत्त, खचित

– मेव [सं.] (अ.)– अवश्यमेव, खचित ज.

अ (–आ) वस (स्त्री.)– अमास, अमावास्या. (स्त्री.)

अवसर [सं.] (पु.) – अवसर : (१) तक (स्त्री.), लाग (पु.); (२) फुरसद, नवराश (स्त्री.); (३) टाणुं (न.), अवसो (पुं.); (४) वळगण, ओझट (पिशाचनी) (स्त्री).
– री,–ऱ्या (वि.)– जेने ओझट लागी छे तेवुं.
– (पु.)– भूत पिशाचनो मांत्रिक, भुवो.
अवसान [सं.] (न.)– अवसान (न.) : (१) अंत (पु.), आखर (स्त्री.); (२) मोत (न.), (३) अटकवुं ते, खंड, विराम; (४) ओसाण (–न), हिंमत, (स्त्री.) जुस्सो (पु.), (५) ओखात, ताकात (स्त्री.); (६) अणीनो समय (पुं), ऍनवेळा (स्त्री.)
– आणणे– (१) जोर मारवुं, हिंमत करवी; (२) शक्तिनो डोळ करवो.
– तुटणे,–सुटणे – धीरज–हिंमत–तूटवी–खूटवी.
– घातकी (वि.)– (१) ऍन समये निराश करे तेवुं; (२)ऍन समये मददनी ना पाडे तेवुं.
– अवसानात असणे– अवकातमां–गुंजाशमां–होवुं.
– अवसानातून जाणे– अवकातथी वधारे थवुं.
अवसानी (वि.) – (१) समयसूचक, अकललकडियुं, तरत बुद्धिवाळुं; (२) धीर.
अवस्ता (अ.)– अचानक, ओचींतुं, एकदम,
अवस्था [सं.] (स्त्री.)– अवस्था : (१) स्थिति, दशा (स्त्री.); (२) फिकर, चिंता (स्त्री.).
अवहेलना [सं.] (स्त्री.) – अवहेलना; अनादर, तिरस्कार, अवगणवुं ते
अ [–आ] वळ (वि.)–(१) गच्च, सजड; (२) सांकडुं.
अ [–आ] वळणे (स. क्रि.)– (१) आमळवुं, वळ देवो; (२) सजड करवुं; (३) मजबूतीथी पकडवुं; (४) छातीसरसुं चांपवुं; (५) लूटवुं, झूंटवी लेवुं.
अ (–आ) वळणे (अ. क्रि.)– (१) अल्पावुं, संकुचित थवुं; (२) मजबूत–वाडुं–कठण थवुं.
अवळसर (वि.)– किंचित् सजड.
अ [–आ] वळा (पु.)– आवळुं, आमळुं (न.), एक तूरुं फळ
– देऊन कोहळा काढणे– आवळुं आपीने कोळुं मेळववुं; (लाक्ष.) ओछुं आपीने वधारे मेळववानुं कौशल्य वापरवुं.
आवळ्याची मोट (स्त्री.)– एकसामटी न रही शके एवी वस्तुओनी गांसडी, (लाक्ष.) एकत्र न रही शके एवी व्यक्तिओनो समूह.
– बांधणे– एकत्र न रही शके एवी व्यक्तिओनो संघ बनाववो.
अवळी (स्त्री.) – आमळी (स्त्री.), आमळानुं झाड.
– भोजन (न.) – (१) कारतक सुद १४ मीए आमळीनीचे भेगा थईने कराती उजाणी (स्त्री.); (२) (सामान्य) वनभोजन.
अ (–आ) वा (पु.) – कुंभारनी भट्ठी.
अ (–आ) वाई (स्त्री.) – अवाई, अफवा, लोकवायका (स्त्री.).
अ (–आ) वाका (पु.) – (१) अवकात, ओकात, ताकात (स्त्री.), गजुं (न.), (२) पकड (स्त्री.); (३) अटकळ, समज (स्त्री.).
अवाच्या सवा (वि.) – (१) प्रमाणथी ज्यादे, ज्यादा, वधारे, (२) मनमान्युं.
अवाजवी (वि.) – गेरवाजबी, अयोग्य.
अवाड (न.) – (१) वाडो (पु.), (२) आंगणुं (न.).
अवाढव्य (व.) – विशाळ; गंजावर
अवांतर (वि.) – (१) अन्य, बीजुं; (२) इतर, फालतु, भिन्न; (३) गौण, क्षुल्लक.
– प्राप्ती(स्त्री) – गौण के आडे रस्ते करेली मिलकत (स्त्री.).
– खर्च (पु.) – इतर खर्च
अवाक्षर (न.) – एक पण अक्षर,–शब्द,–अवाज,चूं चा (न.).
अविकळ [सं.] (वि.) – अविकळ : (१)अखंड; (२) व्यवस्थित; (३) विकाररहित; (४) अव्यंग.
अविचार [सं.] (पु.) – अविचार, अविवेक, विचार के विवेकनो अभाव.
– री (वि.) – अविवेकी, उतावळियुं, चीडियुं
अविछिन्न [सं.] (वि.) – (१) अविच्छिन्न, अखंड; (२) अतूट
– (अ.) – सतत
अविट (वि.) – (१) रंग झांखो न पडे एवुं (लूगडुं इ.); (२) कंटाळो न उपजावे एवुं; (३) दमकदार.
अविद्यमान [सं.] (वि.) – अविद्यमान, विद्यमान–अस्तित्वमां–न होय तेवुं, हयात नहि एवुं.
अविद्या [सं.] (वि.) – अविद्या (स्त्री.) : (१) लौकिक ज्ञान, वस्तुज्ञान (आत्मज्ञानथी अलग); (२) अज्ञान; (३) माया
अविधवानवमी [सं.] (स्त्री.) – अविधवानवमी, सुहागण अवस्थामां मरी गयेली स्त्रीओनुं श्राद्ध करवानो भादरवा वद नोमनो दिवस.
अविनय [सं.](पु.) – अविनय, उद्धताई, असभ्यता,
अविंध [सं.] (वि.) – वींधायेलुं नहि एवुं; अणवींध्युं.
– (पु.) – म्लेच्छ, यवन, मुसलमान.
अविभक्त [सं.] (वि.) – अविभक्त : (१) मजियारुं, संयुक्त; (२) अलग नहि एवुं, एकरूप.
अविरत [सं.] (वि.) – अविरत, अनारत, सातत्ययुक्त.
– (अ.) – (१) सतत, नित्य, निरंतर; (२) विराम न लेतां.
अविलंब [सं.] (पु.) – शीघ्रता, जलदी, त्वरा (स्त्री.).
– बेकरून (अ.) – मोडुं कर्याविना, उतावळथी, त्वराथी,

तरत.

अविवेक [सं.] (पु.) – अविवेक : (१) विवेकनो अभाव, अविचार; (२) अविनय.

– की (वि.) – अविवेकी, अविचारी

अविवाहित [सं.] (वि.) – अविवाहित, कुंवारुं.

अविश्रांत [सं.] (वि.) – अविश्रांत : (१) अविरत, अथाक; (२) अखंडित.

(अ.) – 'अविरत' जुओ.

अविश्वास [सं.] (पु.)– अविश्वास, अणभरोंसो (पु.) अणपतीज (स्त्री.)

– सी (वि.) – (१) कोईविषे विश्वास न राखे एवुं; (२) विश्वासने अपात्र एवुं.

– सू, –सूक (वि.) – भरोंसालायक नहि एवुं, अविश्वसनीय.

अवीट (वि.) – अभाव के अबखो पेदा न करे एवुं.

अवेळ (स्त्री.) – अयोग्य वेळा (स्त्री.), कटाणुं (न.)

– सवेळ (स्त्री.) – योग्य– अयोग्य समय, अनुकूल–प्रतिकूल काळ.

अवेळी (अ.) – अवेळुं, अयोग्य समये, कटाणे.

अव्यंग [सं.] (वि.) – अव्यंग, मणा – एब – खोटखगरनुं, ऊमण

अव्यभिचार [सं.] (पु.) – अव्यभिचार : (१) आडोव्यवहार के संबंध न होवो ते; (२) एकनिष्ठता.

अव्यय [सं.] (न.) – अव्यय (न.) : (१) (व्यय–विकार–न पामे एवुं) ब्रह्म; (२) (व्याक.) जेने विकार थतो नथी एवो शब्द (जेमके, 'तुरत', 'कदी' इ.).

– (वि.) – अव्यय; न बदले एवुं, विकार न थाय एवुं

अव्यवस्था (स.) (स्त्री.) – अव्यवस्था : (१) व्यवस्था–टापटीप–नो अभाव; (२) गोटाळो (पु.); (३) अंधाधूंध (स्त्री.)

अव्यापारेषु व्यापार [सं.] (पु.) – अव्यापारेषु व्यापार, जेमां माथुं मारवानी आवडत नथी तेमां माथुं मारवुं ते.

अव्याहत [सं.] (वि.) – अबाधित, निर्विघ्न.

– पणे (अ.)– कोईपण बाधावगर, धमधोकार.

अव्वल (वि.) – 'अवल' जुओ.

अव्हाट (स्त्री.)– आडी वाट (स्त्री.), आडा मार्ग (पु.), आडो रस्तो.

– णे (अ. क्रि.) – आडुं जवुं, आडे रस्ते जवुं,

अव्हेर (पु.) – (१) अस्वीकार, (२) अनादर, अवज्ञा; (३) तिरस्कार, फिटकार (पु.).

– णे (स.क्रि.) – (१) नकारवुं, ना कहेवी, स्वीकार न करवो; (२) फिटकारवुं, छिटकारवुं.

अशक्त [सं.] (वि.) – (१) अशक्त, नबळुं, कमताकात; (२) नालायक.

अशक्य [सं.] (वि.) – अशक्य (१) ओकातबहारनुं; (२) असंभवित.

अशास्त्र [सं.] (वि.) – शास्त्रविरुद्ध, अविहित, निषिद्ध.

अशास्त्रीय [सं.] (वि.) – अशास्त्रीय; (१) शास्त्रशुद्ध नहि एवुं; अवैज्ञानिक; (२) 'अशास्त्र' जुओ.

अशिष्ट [सं.] (वि.) – (१) अशिष्ट, ग्राम्य, असभ्य; (२) असंस्कारी, शिष्टोने मान्य न होय एवुं; (३) रूढ न होय एवुं; (४) लज्जास्पद, अश्लील.

अशिक्षित [सं.] (वि.) – अशिक्षित; (१) अभण, अणपढ; (२) अज्ञान (– नी).

अशी (वि. स्त्री.) – एवी.

– तशी (वि. स्त्री.) – सामान्य, नानीसूनी, क्षुल्लक, जेवी तेवी.

अशील [अ.] (पु.) – अशील, वकीलनो कुळ (पु.).

अशुद्ध (– द्ध) ळ (वि.) – (१) अशुद्ध, गलीच; (२) अव्यवस्थित; (३) भूलोथी भरेलुं (लखाण); (४) मेळ–परस्पर संगति–न होय तेवुं, ताळमेळ विनानुं.

अशुभ [सं.] (वि.) – (१) अशुभ, अमंगल, भूंडुं; (२) अपशुकनियुं.

– (न.) – अशुभ; अमंगल, अकल्याण.

अशेष [सं.] –ख (वि.) – तमाम, पूरुं, बाकी न रहे एवुं.

अशोक [सं.] (पु.) – आसोपालव (पु.), एक झाड.

अशोधित [सं.] (वि.) – (१) शुद्ध न करेली (धातु); (२) नहि शोधेलुं, अज्ञात.

अशौच [सं.] (न.) – अशौच (न.) : (१) मलिनता, अशुद्धि; (२) सूतक (न.).

अश्रफी [अ.] (स्त्री) – अशरफी, सोनामहोर (स्त्री.).

अश्राप (वि.) – (१) अशराफ, ईमानदार; (२) निरागस, निष्कपट; (३) खानदान.

अश्रु [सं.] (पु.),– आंसु (न.).

– धूर [पु.] – अश्रुवायु, 'टियरगॅस'.

अश्लील [सं.] (वि.) – श्लील एटले शोभावे तेवुं न होय एवुं, बीभत्स, नठारुं, असभ्य.

अश्व [सं.] (पु.) – अश्व, घोडो (पु.).

– खाद्य [सं.] (न.) (लाक्ष) – चणा (पु. ब. व.).

अश्वत्थ [सं.] (पु.) – अश्वत्थ, पीपळो (पु.).

अश्विनी [सं.] (स्त्री.) – अश्विनी : (१) घोडी (स्त्री.); (२) एक नक्षत्रनुं नाम.

अष्टक [सं.] (न.) – अष्टक (न.) : (१) आठनो जथ्थो (पु.);

(२) आठ श्लोकोनुं स्तोत्र के कविता.

अष्टकोण (– **न**) [सं.] (पु.) – अष्टकोण (पु.), आठ खूणावाळी आकृति.

– **णी** (–**णी**) (वि.) – अष्टकोण,– णी, आठ खूणावाळुं.

अष्टपदी [सं.] (स्त्री.) – अष्टपदी, आठ पदवाळुं – कडिओवाळुं गीत के कविता.

अष्टपुत्री [सं.] (वि.) – (१) आठ पुत्रवाळी; (२) लग्नवखते कन्या पहेरे छे ते वस्त्र.

अष्टपैलू (वि.) – (१) आठ पासावाळुं; (२) (लाक्ष.) चतुर; (३) अनेक विद्या–कळाओ-नो जाणकार.

अष्टभाव [सं.] (पु. ब. व) – अष्टभाव (पुं. ब. व.), काव्यशास्त्रमां वर्णवेला आठ भावो (स्तंभ, स्वेद, स्वरभंग, रोमांच कंप, वैवर्ण्य, अश्रुपात अने प्रलय).

– **दाटून येणे** – भावथी ऊभराई जवुं, रोमांचित थवुं, गद्‌गदित थवुं.

अष्टमी [सं] (स्त्री.) – अष्टमी तिथि, आठम (स्त्री.)

अष्टाधिकार [सं.] (पु.) (लाक्ष.) – बधा अधिकार, तमाम हक (पुं.)

अष्टाक्षरी (वि.) – आठ अक्षरवाळो (मंत्र).

अष्टाध्यायी [सं.] (वि.) – अष्टाध्यायी, आठ अध्यायवाळी (चोपडी इ.)

– (स्त्री.) – पाणिनीना व्याकरणग्रंथनुं नाम.

अष्टावधानी [सं.] (वि.) – अष्टावधानी, आठ एटले के अनेक अलग अलग आठ वस्तुओ के क्रियाओउपर एकी साथे समान ध्यान आपी शके एवुं; (२) दक्ष.

अष्टावक्र [सं.] (वि.) – आठ अंगे वांकु एवुं.

– (पु.) – एक पौराणिक ऋषि.

अष्टौप्रहर [सं.] (अ.) – आठे पहोर, आठे जाम.

असंग [सं.] (वि.) – असंग : (१) दुनियादारीना संबंधोथीं अलग, विरक्त, निःसंग; (२) संगतिविनानुं, एकलुं; (३) संगतिमाटे अयोग्य (' असंगाशी संग प्राणाशी गाठ ').

– (पु.) – (१) अनासक्ति; (२) संगतिनो अभाव.

असंगत [सं.] (वि.) – असंगत : (१) मेळ न खातुं, परस्पर-विरोधी, विपरीत; (२) अयुक्त, अनुचित.

असंगती [सं.] (स्त्री.) – असंगति, असंबद्धता (स्त्री.), परस्पर-विरोध (पुं.)

असडणे (सं. क्रि.) – (१) आचको आपवो; (२) सोवुं, झाटकवुं (सूपडाथी); (३) आछटवुं.

– (अ. क्रि.) – (१) अफळावुं; (२) फटकारवुं; (३) (गाळोनो) मारो चलाववो.

असडा (पु.) – (१) आचको; (२) फटको, फटकारो; (३) धक्को; (४) उबेलो (पुं). चूक (स्त्री.)

असडा–डी–डिक, (वि.) – (१) वगर खांडेला (चोखा इ.); (२) ओछुं खांडेलुं (अनाज)

असणे (अ. क्रि.) – होवुं, अस्तित्वमां होवुं, रहेवुं.

असते नसते (वि.) – अप्रस्तुत, जेनी गरज नहि एवुं.

असतेपण (न.) – होवापणुं, अस्तित्व.

असंतोष [सं.] (पु.) – असंतोष : (१) नाराजी, नाखुशी (स्त्री); (२) कचवाट (पुं.)

असंबद्ध [सं.] (वि.) – असंबद्ध : (१) नहि जोडेलुं, पृथक, अलग; (२) अर्थशून्य, असंगत.

–**बडबड** (स्त्री.) – अर्थशून्य बकवाट, लवारो (पुं.)

असबाब [अ.] (स्त्री.) – (१) असबाब, सरसामान (पुं.), ' डेड्स्टॉक'; (२) युद्धसाहित्य.

असभ्य [सं.] (वि.) – (१) असभ्य, अशिष्ट, अश्लील; (२) रीतभातविनानुं, जंगली.

असंभव [सं.] (पु.) – असंभव, संभवनो–शक्यतानो अभाव.

असंभवनीय, असंभाव्य (वि.) – असंभव, असंभवित, अशक्य.

असमंजस (वि.) – (१) असमंजस, मूर्खाईभरेलुं; (२) समजी न ले एवुं, दुराग्रही; (३) अणसमजु, अणसमजणुं.

असर (अ.) (पु.) (स्त्री.) – असर (स्त्री.) : (१) छाप (स्त्री.), प्रभाव (पुं.); (२) परिणाम.

असल [अ.] (वि.) – असल : (१) मूळ, पहेलुं, अव्वल; (२) उत्तम, उत्कृष्ट; (३) सांचुं, खरुं; (४) कुलीन, खानदान; (५) औरस.

असलग (वि.) – (१) लागेलुं, वळगेलुं; (२) सुगम, सहेलुं.

असला (वि. पु.) – एवो, आ प्रकारनो, आ जातनो.

असली [फा.] (वि.) – असली, असलनुं, खरुं, नकली नहि एवुं.

असवर्ण [सं.] (वि.) – असवर्ण, भिन्न वर्णनुं, – जातिनुं.

असहकार [सं.] (पु.) – असहकार : (१) सहकार–संबंध–न राखवो ते; (२) गांधीजीए शरू करेली लडत (स्त्री.)

असहनशील [सं.] (वि.) – असहनशील, अक्षम, खमी न शके एवुं, न खमवाना स्वभावनुं.

असहाय [सं.] (वि.) – असहाय : (१) सहाय–मदद–विनानुं; (२) साथी विनानुं, एकलुं; (३) अनाथ, दीन, निराधार.

असहिष्णुता [सं.] (स्त्री.) – असहिष्णुता : (१) सहन न करवानी वृत्ति के स्वभाव; (२) ईर्ष्या; (३) अमरख (पुं.), अदेखाई (स्त्री.).

असह्य [सं] (वि.) – असह्य : (१) सहन न करी शकाय एवुं; (२) आकरुं.

– **वाटणे** – असह्य थवुं, आकरुं पडवुं, आकरुं लागवुं.

असा (वि. पुं.) – जुओ 'असला'.
 – (अ) – एवी रीते, ए रीते.
 – **च** (वि.) – (१) चोक्कस एवो; (२) कोई सामान्य; (३) एवो ज.
 – **तसा** (वि.) – जेवुं तेवुं, सामान्य. क्षुल्लक; (२) नालायक
असाधारण [सं.] (वि.) – असाधारण : (१) असामान्य, विशेष, खास, अनोखुं; (२) अलौकिक.
असाध्य [सं.] (वि.) – असाध्य : (१) साधी न शकाय एवुं; (२) प्राप्त न करी शकाय एवुं; (३) इलाज न थाय एवुं.
असांप्रत [सं.] (वि.) – (१) अप्रस्तुत, चालु काळने विसंगत; (२) अनुचित.
असामान्य [सं.] (वि) – जुओ 'असाधारण'.
असामी [अ.] (पुं., स्त्री.)– आसामी (पु.स्त्री.), (१) व्यक्ति (स्त्री), माणस (न);(२) करजदार, देणेदार (पु); (३) माझूत (पु); (४) गणोतियो (पु); (५) तालेवान–पैसादार माणस; (६) हाजरीपत्रक उपरनी नोंध (स्त्री); (७) घराक (न.), असील (पुं).
 – **दार** (पु.) – जागीरदार, वतनदार (पु.).
 – **वार** (अ.) – (१) होद्दा के निमणुक अनुसार; (२) माणसदीठ.
असार [सं.] (वि.) – असार : (१) सारविनानुं, निःसत्त्व; (२) निरर्थक; (३) तुच्छ.
असार (पु.) – (१) छेडुं (न.); (२) दीवालनी पहोळाई (स्त्री.) (३) बारणुं के बारीना बे बाजुओनुं अंतर.
असारा (पु.) – ताणो (पु), वणवामाटे ताणेला लांबा-ऊभा तार
असारी (स्त्री) – वणाट काममां वपरातुं एक ओजार जेना उपर ताणो करवा सूतर उतारवामां आवे छे ते, एक जातनो मोटो फाळको (पु.).
असावध (वि.) – असावध, गाफेल.
असिधाराव्रत [सं.] (न.) – असिधाराव्रत, तलवारने खांडे चालवा जेवुं कष्टदायक व्रत, पगेपगे सावधान–जाग्रत रहेवुं पडे तेवुं काम.
असीम [स] (वि.) – असीम, वेहद, पारविनानुं.
असुडणे (स. क्रि.) – झूंटवी लेवुं, पडावयुं, छीनवी लेवुं.
असुरवेळा (स्त्री.) – सांझनो समय, राक्षसी वेळा.
अ (–आ) सुरी (वि.) – आसुरी : (१) राक्षसी, तामसी; (२) क्रूर.
 – **अन्न** (न.) – (१) अडद, बाजरा इ. मापान्न; (२) जेनां वाळ जडे एवुं अन्न.
 – **उपाय** (पुं) – अधोर इलाज (पु.).
 – **खाणे** (न.) – (१) सामान्य माणसना करतां खूब ज वधारे खावुं ते; (२) मांस, शराब इ. नुं सेवन.
 –**विद्या** [सं] (स्त्री.) – जारण मारण एवी मेली ने मायावी विद्या.
असू (पु, नः) – आंसु (पुं.).
असूक्त (वि.) – अयोग्य ('सूक्तासूक्त' = विहित–अविहित)
असूत (–द) (न.) – अंतरस, अंतराश (न.), पाणी के खोराकनुं श्वासनलिकामां पेसी जवुं ते.
 – **जाणे** – अंतरस थवुं.
असे (वि., अ.) – (वि.) एवुं; (अ.) एम.
 – **करता** (अ.) – एम करतां.
 – **असले तरी** (अ.)– एम छतां.
 – **च्या असे** (अ.) – एम नुं एम.
असो (अ.) – छो, भले, खेर.
असोशी (–सी) (स्त्री.), **असोस** (पु.) – (१) आतुरता; (२) अतिलोभ (पुं.), हावरांपणुं (न.); (३) उत्कट इच्छा.
असोसपण (न.) – हावरापणुं (न.).
अस्खलित [सं.] (वि.)– अस्खलित : (१) स्खलन के भूल कर्या-विनानुं; (२) अडग; (३) अखळ, धोधजेवुं अस्खलित.
 – **(अ.)**–(१) वच्चे अटक्यावगर;(२)भंग न पडे एवी रीते.
अस्तगिरी [सं.] (पु.) – (१) सूर्यबिंब जेनी पाछळ जईने आथमे छे ते पश्चिमनो पर्वत; (२) (महाराष्ट्रमां) सह्यगिरी, सह्याद्रि.
अस्तनी [फा.] – बांय (स्त्री.)
 – **तील निखारा** (पु.)– (लाक्ष.) घरभेदु (न.), मित्रना रूपमां छूपो शत्रु.
 – **अस्तन्या वर सारणे** – बांय उपर चडाववी, लडवा – मारामारी करवा तैयार थवुं.
अस्तबाल [अ.] (पु.) – (१) तबेलो (पु.); (२) पागा, घोडार (स्त्री.)
अस्तमान [सं.] (पु., न.) – अस्तमान वेळा (स्त्री.), आथमती वेळा.
अस्तर [फा.] (न.) – अस्तर, अंदरनुं पड, 'लायनिंग'.
अस्ताई (स्त्री.) – अस्ताई, संगीतमां – रागदारीमां – चीज़नो पूर्वार्ध, स्थाय (पु.).
अस्ताचल [सं.] (पु.) – 'अस्तगिरी' जुओ.
अस्ताव्यस्त [सं.] (वि.) – (१) इतस्तत : – आमतेम–फेलायेलुं, वेरायेलुं; (२) अव्यवस्थित.
 – , –**पणे** (अ.) – (१) अव्यवस्थित रीते; (२) फेंदायेली अवस्थामां.
 – **फेकणे** – उछेटवुं, फेंदवुं (स. क्रि.)
अस्तित्व [सं.] (न.)–अस्तित्व (न.), अस्ति,हस्ती,हयाती(स्त्री).

अस्तिनास्ति [सं.] (न.) – हो-ना (स्त्री.), होकारो के नकारो (पु.).

–(अ.)– (१) हां के ना कहीने, (२) आनाकानीथी.

अस्तिपक्षी [सं.] (वि.) – हकारात्मक, हकारवाळुं, हा कहेतुं.

अस्तु [सं.] (अ.) – अस्तु : (१) छो, भले, खेर; (२) तथास्तु, तेम थाओ.

अस्तुरी (स्त्री.) – स्त्री, बैरी (स्त्री.).

अस्थी [सं.] (स्त्री.) – अस्थि (न.) : (१) हाडकुं (न); (२) फूल, शबने बाळयापछी रहेलां हाडकां (न.) ब. व.

– **पंजर** [सं.] (पु.) –हाडपिंजर, करंक (न.)

– **समर्पण** [सं.] (न.) – चितामांथी काढेलां फूल पवित्र-तीर्थमां पधरावां ते.

अस्थिर [सं.] (वि.) – अस्थिर : (१) हालतुं, डगमगतुं; (२) चंचळ; (३) अनिश्चयी; (४) कायमी न होय तेवुं, अस्थायी, अनित्य.

अस्निग्ध [सं.] (वि.) – अस्निग्ध : (१) चीकाश विनानुं; (२) स्नेह–प्रेम–रहित एवुं.

अस्पर्श [सं.] (पु.) – अस्पर्श, स्पर्श न करवो ते; अछोट (पु.)

अस्पृश्य [सं.] (वि.) – अस्पृश्य : (१) स्पर्श न कराय एवुं; (२) अडीए तो अभडाय एवुं;(३) गंदुं; (४) अछूत, अस्पृश्य मनाती कोमनुं.

– (पु.) – अस्पृश्य–अछूत गणाता कोमनो माणस.

अस्पष्ट [सं.] (वि.) – अस्पष्ट : (१) आछुं; (२) संदिग्ध, अचोक्कस.

अस्पृष्ट [सं.] (वि.) – (१) नहि चोटेलुं; (२) स्पर्श न करेलुं, नहि छूएलुं.

अस्मादिक [सं.] (सर्व.) – अमे, खुद (पोताने विषे बहुमान-वाचक संबोधन).

अस्मान [फा.] (न.) – (१) आसमान, आकाश (न.); (२) स्वर्ग (पु.).

– **ची परी** (स्त्री.)–(१) आसमाननी परी,स्वर्गनी अप्सरा, (२) अत्यंत रूपवती स्त्री.

– **जमीनची तफावत** (स्त्री.) – आसमान–जमीननो तफा-वत (पु.).

– **ठेंगणे होणे**– आकाशने हाथ पहोंचवा, आकाशमां चडवुं, आसमानपर चडवुं, खूब फुलाई जवुं.

– **नी** (वि.) – आसमानी : (१) आकाशना रंगनुं; (२) दैवी.

– **नी (स्त्री.)** – आसमानी (स्त्री.), दैवी आफत (स्त्री.)

– **नी सुलतानी** (स्त्री.)– (१) आसमानी सुलतानी, अण-धारी आफत, दैवी कोप; (२) जुलम (पु.)

अस्मिता [सं.] (स्त्री.) – अस्मिता, हुंपणुं, पोतापणानुं भान (न.)

अस्वल (न.) – रींछ (न.)

– **ली** (स्त्री.) – रींछडी (स्त्री.)

अस्वस्थ [सं] (वि.) – अस्वस्थ : (१) अशांत, बेचेन; (२) अस्थिर; (३) बीमार;

– **ता** (स्त्री.); – **पणा** (पु.) – (१) अशांति, अजंपो (पु.) बेचेनी (स्त्री.); (२) बीमारी (स्त्री.); (३) अस्थिरता.

अस्वाभाविक [सं.] (वि.) – अस्वाभाविक : (१) स्वाभाविक–नैसर्गिक-कुदरती नहि एवुं; (२) कृत्रिम, 'बनावटी' जुओ.

अस्वास्थ्य [सं.] (न) – अस्वस्थता.

अहमहमिका [सं.] (स्त्री.) – अहमहमिका, चडसाचडसी, स्पर्धा (स्त्री.).

अहर्निश [सं.] (अ.) – अहर्निश, दिनरात.

अहवाल [अ.] (पु.)–अहेवाल, हेवाल (पु.) बीना,हकीकत (स्त्री).

अहा, अहाहा (उद्‌गार. अ.)– अहा, अहाहा, (संतोषप्रदर्शक उद्‌गार).

अहाटणे (स. क्रि.) – (चडेली दाळने) घूंटवुं, आटवुं.

अहारणे (अ. क्रि.)–(१) खावाथी सुस्तावुं; (२) बेसी जवुं, भांगी पडवुं (घर इ.); (३) हाथमांथी छटकवुं, नीचे पडवुं.

अहाळणे (अ. क्रि.)– दाझवुं (लायथी).

अहिराणी (स्त्री.)– (१) खानदेशमां प्रचलित एक बोलीभाषा, अ (-आ)हीर जमातनी बोली (२) आहीराणी, आहीरनी (स्त्री.).

अहीमही (पु. ब. व.)– तुल्यबळ पुरुषोनी जोडी (स्त्री.).

अहीर (पु.)– आहीर (पु.), भरवाड, गोवाळिया जेवी एक जमात.

अहेतुक [सं.] (वि.)– अहेतुक, (१) हेतुविनानुं, निरुद्देश; (२) निष्काम.

– **पणे** (अ)– हेतु वगर; (२) अजाणतां, अजाण्ये.

अहेर (पु.)– (१) लग्नभेट;(२) आदरणी;(३) पहेरामणी (स्त्री.) (४) चांल्लो (पु.).

अहेव (स्त्री.)– (१) सौभाग्यवती स्त्री., सुहागण (स्त्री); (२) सुहाग (पु.), सौभाग्य, (स्त्रीनुं) हेवातन. (न.)

– **तंतू ,– मणी** (पु.)– मंगळसूत्र (न.).

– **नवमी** (स्त्री) –जुओ 'अविधवानवमी '.

– **पण** (न.)– सुहाग (पु.) सौभाग्य (न.) हेवातन.

– **मरण** (न.)– सुवासणी अवस्थामां मरण (स्त्रीनुं.)

अहो (अ.)– (१) अहो (आश्चर्य के प्रशंसादर्शक उद्‌गार); (२) ध्यान खेंचवा उच्चारातुं संबोधन (मानार्थी).

– **जाहो** (पु., न.)– आदरपूर्वक बोलवानो के बोलाववानो

संकेत.

– भाग्य [सं.] (न.)– अहोभाग्य, मोटुं भाग्य (न.).

– रात्र (अ) – अहोरात्र, दिनरात.

अळकुडी (स्त्री.)– अलुखडुं (न.), अळवीनी गांठ (स्त्री.).

अळखा विळखा (पु.)– 'अळापिळा 'जुओ.

अळंटळं (न., स्त्री.)– (१) गल्लांतल्लां, गांगांतल्लां, बहानां (न. ब. व.), आनाकानी (स्त्री.); (२) अनिश्चितता (स्त्री.) अचोक्कसपणुं (न.).

– करणे– (१) गल्लांतल्ला करवां, आनाकानी करवी; (२) सीधो जवाब न आपवो.

अळणी (वि.)– (१) अलूणुं, मीठावगरनुं; (२) फीकुं; (३) बेस्वाद; (४) (लाक्ष.) सत्त्वहीन, मालवगरनुं, निर्माल्य (माणस).

अळ (-ळि) ता (पु)– अळतो (पु.); (१) उकाळेली लाखमांथी बनावेलो लाल रंग; (२) मेंदीनो छूंदो (जे स्त्रीओना हाथ, पग ने नख रंगवामां काम आवे छे).

अळबी, अळिंबे (न.)– अळंबो, बिलाडीनो टोप (पु.); वरसादमां ऊगती धोळाश पडती छत्री जेवी वनस्पति.

अळशी (-सी) (स्त्री.)– अळशी (–सी) (स्त्री.), एक तेली बी.

–चे तेल– अळशि (–सि) युं, अळशीनुं तेल(न.).

अळापिळा (पु.)– अंगनो मरडाट (पु.).

अ (-आ) ळी (स्त्री.)–इयळ (स्त्री.), एक जीवडुं.

अळीमिळी गुपचिळी (स्त्री.)– बाळकोनी चूप बेसवानी के बेसाडवानी एक रमत.

– घालणे– न बोलवानी–चूप बेसवानी शपथ–सोगन घालवा.

अळू (न.)– अळु (न.), अळवी (स्त्री); मोटां पानांनुं भाजीनुं एक छोड (न.).

–अळवावरचे पाणी (लाक्ष.)– (अळवीनां पांदडा उपरना पाणीनुं जेम) क्षणभंगुर, अस्थिर.

अ (-आ) ळे (न.)– क्यारो (पु.) आळवाळ (पु.न.), क्यारडी, क्यारी (स्त्री.).

अळेबळे (अं)– (१) केमे करीने; (२) बेळेवेळे, पराणे; (३) नाखुशीथी.

अळोखे पिळोखे (पु. ब. व.) – 'अळापिळा ' जुओ.

अक्षक्रीडा (सं.) (स्त्री.) – अक्षक्रीडा (स्त्री.), जूगटुं (न.), पासांथी रमवुं ते.

अक्षई (-यीं) (अ.)–(१) हमेशा, सर्वदा; (२) अखंड, अखंडित रीते.

अक्षत [सं.] (वि.)– अक्षत : (१) ईजा पाम्या विनानुं, अखंड, अभंग, सुरक्षित; (२) सज(-ज्ज) ड, मजबूत.

– (स्त्री)– (१) अक्षत (पु. ब. व.), (धार्मिक क्रियामां वपराता) वगरभांगेला चोखादाणा, (२) लग्न के मुंजनुं निमंत्रण आपवा नीकळेलुं सरघस (न.).

– टाकणे– (१) प्राणप्रतिष्ठा करेली देवतानुं विसर्जन करवुं; (२) पोतानी मालीकी त्यजवी; (३) परणावी देवुं.

– घेणे– निमंत्रणनो स्वीकार करवो.

– देणे– निमंत्रण आपवुं.

– निघणे – सरघसे नीकळवुं, निमंत्रणना अक्षत प्रथम भगवानने धरवा अने पछी चुनंदा महेमानोने आपवा वाजते गाजते नीकळवुं–जवुं.

– लावणे – (१) चोखादाणा कुंकुममंडित करवा; (२) गाम आखाने निमंत्रण आपवुं; (३) भावी जोवामाटे देवमूर्तिने अक्षत चडाववा.

– वाहणे – मंत्रो भणी कंकुममिश्रित चोखादाणा मूर्तिउपर नाखवा.

– योनी (वि. स्त्री.) – अक्षतयोनी, जेनुं कौमार्य भंग थयुं नथी एवी (स्त्री.).

– तोंडावर अक्षत पडणे – गमे ते बोलवुं, गमे तेवा अपशब्द काढवा.

अक्षता (स्त्री. ब. न.) – (१) आखा (पुं. ब. व.); (२) 'अक्षत (न.)' जुओ.

– उतरून टाकणे – अक्षत उतारवा.

– टाकणे – (लाक्ष.) –परणाववुं.

– पडणे – लग्न थवुं, परणी जवुं.

– वाटाण्याच्या अक्षता लावणे (लाक्ष.) – नकारवुं, नकार आपवो, दाद ना आपवी.

अक्षम [सं.] (वि.) – अक्षम : (१) असमर्थ, अयोग्य, अपात्र; (२) असहिष्णु, ईर्ष्यालु.

अक्षम्य [सं.] (वि.) – अक्षम्य, क्षमा करवा–खमवा–पात्र नहि एवुं, क्षमा न करी शकाय एवुं.

अक्षय [सं.] (वि.) – अक्षय : (१) कदी क्षय न पामे एवुं, अविनाशी; (२) अखूट; (३) चिरंतन.

– तृतीया [सं.] (स्त्री.) – अक्षय तृतीया, वैशाख शुद त्रीज, अखात्रीज (स्त्री.).

अक्षयी (अ.) – सदा, सर्वदा, सर्वकाळ.

अक्षर [सं.] (न.) – अक्षर : (१) वर्णनो चित्रसंकेत, वर्णनुं चित्र; (२) हरफ, बोल. (पु.) (३) ब्रह्म.

– (वि.)– अक्षर, अविनाशी.

– ओळख (स्त्री.) – अक्षर परिचय, अक्षरज्ञान, लेखनशिक्षणनी शरूआत.

– जीवी, अक्षरोपजीवी (वि.) – (१) लखवांनो धंधो

करनार (गुमास्तो, लेखक); (२) विद्यार्थी आजीविका चलावनार.

– धाम [सं.] (न.) – अक्षरधाम, ब्रह्मलोक, मुक्ति.

– न्यास [सं.] (पु.) – (१) वर्णमाळानी योजना; (२) शुद्ध लेखन कळा, जोडणी (स्त्री.).

– पद्धती [सं.] (स्त्री.) – अक्षरपद्धति, वर्णमाळानी योजना.

– शः [सं.] (अ.) – अक्षरशः, अक्षरे अक्षर.

– शत्रू, – शून्य (वि.)– अक्षरशत्रु, साव अभण.

अक्षरार्थ [सं.] (पु.) – अक्षरार्थ : (१) केवळ शब्दार्थ, शब्दनो बाह्यार्थ, वाच्यार्थ; (२) संकुचित अर्थ.

अक्षरी (अ.)– अक्षरमां, अंके, रकमनो आंकडो शब्दोमां (उदा. 'अक्षरी वीस').

– लिहिणे – अंके बांधवुं,– करवुं.

अक्षंतव्य [सं.] (वि.)– अक्षंतव्य, अक्षम्य, क्षमा न करी शकाय एवुं.

अक्षुण्ण [सं.] (वि.) – अक्षुण्ण : (१) पगरवट–अवरजवर–नहि एवुं; (२) अपराजित.

अज्ञ [सं.] (वि.) – अज्ञ, अजाण.

अज्ञात [सं.] (वि.) – अज्ञात : (१) अजाण्युं; (२) गुप्त.

– वास [सं.] (पु.) – अज्ञातवास, (१) छूपा रहेवुं ते.

अज्ञान [सं.] (न.) – अज्ञान (न.) : (१) ज्ञाननो–माहितीनो–अभाव; (२) अबुधपणुं (न.) (३) अणजाण (स्त्री.), समजनो अभाव (पु.); (४) अशिक्षितपणुं (न.).

– (नी) (वि.) – अज्ञानी : (१) अज्ञान (वि.), जेने सान-समज नथी एवुं; (२) अभण, अशिक्षित; (३) अज्ञाण; (४) (कायदाप्रमाणे) काची उमरनुं, सगीर.

– पालक [सं.] (पु.)– सगीरनो वाली, पालक (पु.).

आ

[एमां न मळता शब्दो 'अ' मा जोवा.]

आ (पु) – आ : (१) एक स्वर; (२) तेवो शब्द के ध्वनि; (३) उघाडेलुं मों (न.).

– करणे – मोढुं उघाडवुं.

– पसरणे – मोढुं पहोळुं करवुं.

– पसरून बसणे – मोढुं पहोळुं करीने बेसवुं (१) (लाक्ष.). आशा–लालच–राखवी; (२) आरजूमंद थवुं.

– वासणे – मोढुं उघाडुं राखवुं; (२) चकित थवुं.

आं! (अ.) –(१) एं ! (आश्चर्य–भय–सूचक उद्गार); (२) हुं?

आः ! (अ) – दुःख के हताशा दर्शावतो उद्‌गार.

आइंदा [फा.] (अ.)– (१) आयंदे, हवेपछी; (२) आवते वरसे.

आई (स्त्री.) – मा, बा (स्त्री.).

– बाप (पु. ब. व.)– मा बाप (न. ब. व.).

–बाप, – माय उद्धरणे – मा बापनुं नाम लईने गाळो उचारवी.

आऊ (स्त्री.) – आऊ, बावलुं, अडण (न.).

आऊत (पु., न.) – (१) खेतीकामनुं ओजार (न.); (२) हळ (पु.).

आ (–आं) कडा (पु.) – (१) आंकडो (पु.), आंकडी (स्त्री.); (२) आंक, अंक, 'नंबर' (पु); (३) डंखनो झेरी कांटो (पु); (४) घोडो, चाप (छत्रीमां होय छे ते) (पु); (५) लांबु वांकुं मरचुं (न.); (६) वांकुं लांबु आमलीनुं फळ.

– वळणे – (१) आंकडी आववी; (२) ताण के चूंकनुं दरद थवुं.

आ (–आं) कडी (स्त्री)– ताण, रगोनी खेंच (एक रोग); (२) चूंक, आंतरडामां थती पीडा (स्त्री.).

आकडी (वि.)– शुद्ध, पाणीना मिश्रण विनानुं (दूध).

आकडे पत्रक (न.)– (१) आंकपत्रक (न.), आंकनो आलेख (पु.); (२) आंकडावही (स्त्री.), भरतिया नोंधवानो चोपडो (पु.).

आकडेशास्त्र (न.) – आंकडाशास्त्र, 'स्टॅटिस्टिक्स'.

आकण (न.)– (जुवार आदिनां) मसळेलां कणसलां (न. ब. व.).

आकंठ [सं] (अ). – आकंठ : (१) गळासुधी; (२) तृप्ति थाय त्यांसुधी.

आकबंध (वि.) – अकबंध, जेमनुं तेम, वगर खोलेलुं–तोडेलुं.

आकर्ण [सं.] (अ.) – आकर्ण, कानसुधी.

आकर्षक [सं] (वि.) – आकर्षक : (१) खेंचे एवुं; (२) मोहक, रमणीय.

आकर्षण [सं.] (न.) – आकर्षण : (१) खेंचाण (न.), (२) मोह (पु.).

– णे (स. क्रि.) – आकर्षवुं: (१) खेंचवुं; (२) ध्यान खेंचवुं, मोह पमाडवुं.

आकर्षित [सं.] (वि.) – आकर्षित, आकर्षायेलुं.

आकलन [सं.] (न.) – आकलन (न.): (१) ग्रहण (न.), बोध (पु); (२) ज्ञान (न.), समजण (स्त्री); (३) गणन; (४) ताबो (पु.).

आकस (पु.) – 'अकस' जुओ.

– णे, आक्सणे (अ. क्रि.) – टूंकावुं, अल्पावुं, चडवुं, संकोचावुं.

आकस्मिक [सं.] (वि.) – आकस्मिक, ओचिंतुं, अणधार्युं, अकस्मात् बनेलुं.

आकळण (न.) – (१) समज (स्त्री.); (२) विवेकबुद्धि; (३) 'आकलन' जुओ.

– णे (स. क्रि.) – निग्रह करवो; ताबे राखवुं.

– (स. क्रि.) – समजवुं, जाणवुं, बोध थवो.

आकांत [सं.] (पु.) – आकांत, क (–ळ) कळाट (पु.).

– करणे, –मांडणे – ककळी ऊठवुं.

– करणारा (वि.) – ककळाटियुं.

आका (–क्का)बाई (स्त्री.) 'अक्का बाई' जुओ.

आकार [सं.] (पु.) – आकार (पु.): (१) आकृति (स्त्री.), घाट (पु.), रूप (न.); (२) कद (पु.) बाह्यरूप; (३) विघोटी (स्त्री.), दर वीघे आकारातुं के भरवानुं महेसूल (न.); (४) शुमार (पु.), हिसाब (पु.), गणतरी (स्त्री.).

– मान (न.) – (१) परिमाण (न.); (२) विस्तारमान (न.).

आकारणी (स्त्री.) – आकारणी (स्त्री.): (१) आकार नक्की करवो ते, जमाबंधी (स्त्री.), (२) किंमत करवी ते, अडसट्टो (पुं.).

आकारणे (स. क्रि.) – आकारवुं: (१) मूलववुं, मूल्य नक्की करवुं; (२) अडसट्टो काढवो; (३) जमीनमापणी करवी; (४) मूर्त थवुं.

आकारास येणे – (१) स्पष्ट थवुं; (२) मूर्त थवुं; (३) कंईक रूप लेवुं.

आकाश [सं.] (न.) – आकाश (न.): (१) शून्यता (स्त्री.), पोलाण (न.); (२) आसमान, आभ (न.); (३) वातावरण (न.); (४) अंतराळ (न.).

– कुसुम [सं.] (न.) – आकाश कुसुम (न.), तेवी असंभवित वात.

– दिवा (पु.) – आकाशदीवो (पु.), कागळनो सुशोभित करीने लटकावेलो दीवो.

– भाषण [सं.] (न.) – कोई व्यक्तिने सामे न राखतां के कोई व्यक्तिने संबोधीने न बोलतां हवामां बोलवुं ते, स्वगत भाषण.

– मंडळ [सं.] (न.) – आकाशमंडळ (न.), खगोल (पुं.).

– यान [सं.] (न.) – आकाशयान, विमान.

– वाणी [सं.] (स्त्री.) – आकाशवाणी: (१) देववाणी, आकाशमां अदृश्य रीते थयेली वाणी; (२) रेडियोनी वाणी.

– दोन बोटे उरणे – आसमाने चडवुं, फुलाई जवुं.

– पाताळ एक करणे – आकाशपाताळ एक करवुं: (१) प्रयत्ननी पराकाष्ठा करवी, प्रयत्न करवामां मणा न राखवी, भगीरथ प्रयत्न करवो; (२) गजब करवो, भारे ऊथलपाथल करवी.

– पाताळ एक होणे – आकाश पाताळ एक थई जवुं: (१) प्रलय थवो; (२) गजब थवो, मोटी आफत आवी पडवी.

– पाताळाचे अंतर (न.) – आभ–जमीन जेटलो फेर (पु.)

आकाशाला घेरा घालणे – (लाक्ष.) आकाशना तारा उतारवा–उतरवा, भारे ऊथमात–ऊथलपाथल करवी.

– गवसणी घालणे – आभनी साथे बाथ भीडवी (–बांथ भरवी), गजाउपरांत साहस खेडवुं.

– ची कुऱ्हाड कोसळणे – आभ तूटी पडवुं, मोटी आफत आवी पडली.

– ची साल काढणे – आभ फाटयुं त्यां थीगडुं देवुं, व्यर्थ फांफां मारवा.

– तून उतरणे, –पडणे – आकाशमांथी अवतरवुं, दैवी शक्तिनुं होवुं.

–स ठिगळ लावणे – आभ फाटयुं त्यां थीगडुं देवुं.

आकुंचणे (अ. क्रि.) – (१) संकोचवुं; (२) 'आक्रसणे' जुओ

आकुंचन [सं.] (न.) – आकुंचन: (१) संकोचवुं ते; (२) संकोडावुं ते.

आकुल (–ळ) (वि.) – (१) आकुळ व्याकुळ, अति अस्वस्थ; (२) घेरायेलुं, ग्रस्त.

आकृती [सं.] (स्त्री.) – आकृति (स्त्री.): (१) रेखाथी दोरेलो आकार; (२) आकार; (३) मूर्ति.

आक्रंदणे [सं.] (अ. क्रि.) – ककळी ऊठवुं, आक्रंद करवो, विलाप करवो.

– न – [सं.] (न.) – आक्रंदन, रुदन (न.), विलाप, ककळाट (पुं.).

आक्रम [सं.] (पु.) – आक्रम (पु.): (१) चड(–ढ)वुं ते, चडा(–ढा)ई (स्त्री.); (२) वर्चस्व (न.); (३) ओळंगी जवुं ते.

आक्रमण [सं.] (न.) – आक्रमण (न.): (१) चडाई (स्त्री.), हुमलो (पुं.); (२) टपी जवुं ते.

आक्रसणे (अ. क्रि.) (१) 'आकसणे' जुओ; (२) कोकडावुं, कोकडुं वळवुं, चामडीनुं के शरीरनुं वळी–चडी जवुं के संकोचावुं ते.

आक्रान्त [सं.] (वि.) – आक्रान्त: (१) घेरी लीधेलुं, जीती

लीधेलुं; (२) दबायेलुं; (३) ओळंगेलुं.

आक्रोश [सं.] (पु.) – आक्रोश (पु.) : (१) विलाप; (२) रुदन; (३) घांटो पाडीने बोलवुं–रडवुं ते; (४) बुमराण (न.)

आंक (–ख)णी (स्त्री.) – (१) आंकणी (स्त्री.), आंकवानुं के दोरवानुं साधन; (२) योजना, गोठवण (स्त्री.).

आंकडी – (१) 'आकडी' जुओ; (२) एक अथवा बन्ने छेडेथी वाळेलो सळियो (पुं), 'हूक'; (३) गळ (पुं.); (४) अंकोडो (पुं.), अंकोडी (स्त्री.); (५) अजोवणी (स्त्री.), कांटा–झरडां खेंचवानी लेढानी आंकडीवाळी लाकडी.

आख (पु.) – (१) लमणुं (न.), लमणो (पुं.); (२) आंस (पुं.), धरी (स्त्री.).

आखडणे (अ. क्रि.) – (१) गर्वथी अकडावुं; (२) (शरीरना सांधानुं) अकडावुं, झलाई जवुं.

– (स. क्रि.) – (१) 'अमुडणे' जुओ; (२) 'अकसणे' जुओ; (३) आटोपवुं.

आखणे (स. क्रि.) – आंकवुं, दोरवुं.

आखर (पु., स्त्री.) – पादर (न.).

आखा (-ख्खा) (वि.) – आखुं.

आखाड (पु.) – आखाड, आषाढ (महिनो) (पु.).

–सासरा (पु.) – (लाक्ष.) घरमां कठोर अमल चलावतो पुरुष.

आखाडा (पु.) – अखाडो (पु.), तालीमखानुं (न.).

– **ड्यात उतरणे** – (१) कुस्तीमाटे सज्ज थवुं; (२) सामनो करवो.

आखाडी (स्त्री.) – (१) आषाढ महिनानी शुद्ध अग्यारस (स्त्री.); (२) आषाढ मासनी झडी (स्त्री.); (३) ऊणप, ओछप, खोटी (स्त्री.).

आखात (न.) – 'अखात' जुओ (पु.).

आखु (–खू) ड (वि.)– टूंकुं.

आख्यान [सं.] (न.) – आख्यान (न.), कथा, पुराणमांनी कहानी (स्त्री.).

आख्यायिका [सं.] (स्त्री.) – (१) परंपराथी चालती आवेली कथा; (२) दंतकथा (स्त्री.).

आग (स्त्री.) – आग (स्त्री.); (१) देवता, अग्नि (पु.); (२) दाह (पु.), लाय, बळतरा (स्त्री.); (३) (लाक्ष.) क्रोध (पु.), चीढ (स्त्री.); (४) झनून (स्त्री., न.), आवेश (पु.); (५) तावं, ज्वर (पु.); (६) तोपमारो (पु.).

–असणे – (१) लालसा होवी; (२) घणुं तेज मिजाजनुं होवुं.

–ओकणे – (१) दारूगोळाओनो वर्षाव करवो, –झडी वरसाववी; (२) आग ओकवी, क्रोध काढवो.

– **पडणे (पोटात)** – पेटमां लाय लागवी, खूप भूख लागवी.

– **पाखडणे** – गाळ भांडवी, गंभीर दोषारोप करवो.

– **बंद होणे** – अगन बेसवी, बळतरा मटवी.

– **मारणे** – देवतामां कोलसो पूरवो.

– **लागणे** – आग लागवी,– सळगवी.

– **लावणे** – आग मूकवी,–मेलवी,–सळगाववी, (लाक्ष.) झगडो करवावो.

– **होणे** – लाय–बळतरा थवी, अगन ऊठवी.

आगीत लावून निवणे – (लाक्ष.) कडक कसोटीमांथी नीकळवुं, अग्निदिव्यमांथी शुद्ध थई नीकळवुं.

– **तेल ओतणे** – आगमां घी रेडवुं, (लाक्ष.) झघडो वधारे तीव्र करवो.

– **उडी घेणे** – आगमां के साहसमां झंपलाववुं, साहस खेडवुं.

आगीतून निघून फुफाट्यात पडणे – ओलामांथी नीकळी चूलामां पडवुं, एक संकटमांथी बीजा संकटमां सपडावुं.

आगकाडी (स्त्री.) – दीवासळी, कांडी (स्त्री.).

आगगाडी (स्त्री.) – आगगाडी, रेलगाडी (स्त्री.).

आगजाळी, –जाळ्या (वि. पु.) – (१) आग लगाडनार; (२) उपद्रवकारी, भांजघडियुं; (३) तामसी, जहाल, (४) दूंशीलुं, कीनाखोर; (५) त्रागाळुं, कजियाळुं; (६) खराब, गलिच.

आगटी (स्त्री.), **–टे** (न.)– (१) तापणी (स्त्री.), तापणुं (न.); (२) अंगीठी (स्त्री.); अंगीठुं (न.).

– **पेटविणे** – (लाक्ष.) कंकास चेतववो.

आगड (न.) – 'अगड' जुओ.

आगपाणी (न.) – (१) गंधकनो तेजाब (पु.); (२) नाइट्रिक आम्ल (न.).

आगपेटी (स्त्री.)– दीवासळीनी पेटी (स्त्री.).

आगडोंब (पु.) – लाय लाय (स्त्री.).

आगत स्वागत (न.) – आगता स्वागता (स्त्री.), आदर-सत्कार (पु.).

आगंतुक, अगांतुक (वि.) – आगंतुक : (१) आवी चडेलुं; (२) वगर नोतरे आवेलुं.

– (पु.) – (१) गोलैयो, वगर नोतरे जमतो फरतो आदमी; (२) मुसाफर, यात्री; (३) अतिथि.

– (अ.) – ओचिंतुं, अचानक, वगरनोतरे.

– **खर्च** (पु.) – अनपेक्षित खर्च (न.).

– **गुण** (पु.) – जन्मजात नहि अनुकरणथी लेवाता गुण.

– **लाभ** (पु.) – अकल्पित लाभ.

– **वृत्ती, अगांतुकी**(स्त्री.) - वगरनोतरे जमवा जवानी वृत्ति.

आगप (वि.) – 'अगप' जुओ.

आगबंब (पु.) – आग होलववानो बंब.

आगम [सं.] (पु.) – आगम (पु.) : (१) आगमनिगम, वेद; (२) धर्मशास्त्र, शास्त्र; (३) प्राचीन जैन धर्मग्रंथ; (४) मंत्र शास्त्र, तंत्रशास्त्र; (५) प्राप्ति, मिलकत (स्त्री.); (६) खत (न.), दस्तावेज, पुरावाना लेख (पु.); (७) आरंभ (पु.); (८) आगमन, आववुं ते.

– **निरपेक्ष** (वि.) – आगमनी–लेखित दाखलानी–जरूरत न होय तेवी (मिलकत).

– **निर्गम** (पु.)– (१) आवक जावक (पु. स्त्री.); (२) आरंभ ने आखर (स्त्री.); (३) (लाक्ष.) बधो कारभार (पु.).

– **विरहित** (वि.) – आगमरहित.

– **संपादक** (पु.) – मिलकतनो मूळ संपादक,–मेळवनार, संपादन करनार.

आगमाग (पु.)– भाळ (स्त्री.), पत्तो (पु.) ठामठेकाणुं (न.).

आगर (पु. न.) – (१) नारियेळ, पोफळ इ. नो बाग (पु.) के वाडी (स्त्री.); (२) शाकभाजी थाय तेवी परसाळ (स्त्री.); (३) मीठुं पकववानी क्यारी के जमीन (स्त्री.), अगर (पु.); (४) खजानो, भंडार (पु.); (५) खाण (स्त्री.).

आगरी (पु.)– अगरियो (पु.), मीठुं पकवनारो, अगर राखनारो.

आगलाव्या (वि.)– (१) आग लगाडनार; (२) कजिया–कलह–करावनार.

आगवाला (पु.) – आगवाळो, भठ्ठी के बॉयलरमां कोलसा पूरनार.

आगस (– प.) (वि.) – आगोतर (– नुं).

आगसणे (अ. क्रि.) – समय पहेलां–मोसम पहेलां–पकवुं के तैयार थवुं.

आगळा (वि.)– (१) आगळुं, चडियातुं; (२) वधारानुं; (३) जुदुं, अलग, अलायदुं.

आगळा (स्त्री.) – अर्गळा, आगळी, भूंगळ (स्त्री.).

आगळीक (स्त्री.)– (१) भूल, चूक (स्त्री.) (२) गफलत (स्त्री); (३) त्रास (पु.), छेडती (स्त्री.).

आगा (पु.) – पहेरणनो आगलो भाग.

आगाऊ (अ.) – ' अगाऊ ' जुओ.

आगापीछा (पु.)– (१) आगोपीछो, अंगरखानो आगलो तथा पाछलो भाग; (२) सगांसंबंधिओ (पु. ब. व.); (३) भाळ (स्त्री.), पत्तो (पु.).

– **पाहणे** – (१) पूर्वापर संबंध जोवो; (२) सगांसंबंधिओ जोवा.

आगामी (वि.) – आगामी, आवनारुं, भविष्यनुं.

आगार [सं.] (न.) (१) आगार, निवासस्थान (न.); (२) भंडार (न.).

आगाही [पु.] (स्त्री.)– ' अगाही ' जुओ.

आगिया (पु.) – ' आग्या ' जुओ.

आगे (अ.) – आगे, आगळ, पूर्वे.

– **मागे** (अ.) – आगळपाछळ.

आगेवान (वि.) – आगेवान, आगळ चालनार.

– (पु.) – आगेवान, नेता, सरदार (पु.).

आगोट,–टी,–ठ (स्त्री.)– चोमासानी शरुआत (स्त्री.).

आग्या (पु.) – (१) आगियो (पु.) अडकवाथी लाय बळे एवो एक छोड (पु.); (२) जंगली मधमाखी (स्त्री.).

– (वि.) – (१) डंखीलुं; (२) आकळुं, तेज.

– **वेताळ** (पु.)–(१) वेताल (पु.) (२) (लाक्ष.) अतिक्रोधी के आकळो माणस.

– **मोहोळ** (पु.) – जंगली मधपूडो (पु.).

आग्रह [सं.] (पु.) – (१) आग्रह, आग्रहो (पु.); (२) खंत, धार्युं करवानी वृत्ति; (३) हठ (पु.), जिद (स्त्री); (४) अरज (स्त्री.).

– **आग्रहास पेटणे**– हठ–जिद–पकडवी.

आग्रही (वि.)– (१) आग्रही; (२) हठीलुं, जिद्दी, दुराग्रही; (३) खंतीलुं; (४) एकमतियुं.

आंकण (न.)– घरना खंडमां बे मोभावच्चेना भागनुं क्षेत्रफळ,

आंकण कडवे (न.)– टेक (पुं, स्त्री.) कवितानुं–गीतनुं–ध्रुवपद (न.)

आंगण (न.)– 'अंगण' जुओ.

आंगत पंगत (स्त्री.)– छोकराओनुं भेगा मळीने एक पंक्तिमां बेसीने खावुं ते, छोकराओनी पंगत (स्त्री.).

आंगरखा (पु.)– ' अंगरखा ' जुओ.

आंगले (न.)– ' अंगडे ' जुओ.

आंगसूट (वि.)– चपळ, चबराक.

आंगागणिक (वि.)– जणदीठ.

आंगुळ (न.)– ' अंगुल ' जुओ.

आचार [सं.] (पु.)– आचार (पु.) : (१) आचरण, वर्तन (न.); (२) रीत भात (स्त्री.), (३) विधि, संस्कार (पु.); (४) रूढी (स्त्री.); (५) सदाचार; (६) धर्मशास्त्रमां कहेला आचारना नियमो.

– **वान** [सं.] (वि.)– सदाचारी, शिष्टाचारी.

– **विचार** (पु. ब. व.)– आचार विचार, रीतभात.

– **शील** [सं.] (वि.)– आचारशील, सदाचारी.

– **संहिता** [सं.] (स्त्री.)– आचारसंहिता (स्त्री.), आचार-धर्म के तेना नियमो.

आचारी (पु.)– रसोइयो (पुं.).

आचार्य [सं.] (पु.)– आचार्य : (१) विद्या शीखवनार, गुरु;

(२) मंत्रोपदेश करनार, धर्मगुरु; (३) गोर (पु.); (४) विद्वान पुरुष.

आच्छादणे (स. क्रि.)– आच्छादवुं, ढांकवुं, ओढाडवुं, ओछाडवुं, आवरवुं.

– न [सं.] (न.)– आच्छादन : (१) ओढाडवुं के ढांकवुं ते; (२) ढांकवानुं के ओढाडवानुं साधन.

आज (अ.)– आज, आजे.

– (पु.)– आजनो दिवस.

– उद्या करणे– टल्ले–वायदे–चडावबुं, विलंब करवो.

– काल (अ.)–आजकाल, हाल,हमणां, वर्तमान जमानामां.

– तागयत,– पर्यंत (अ.)– आजसुधी,– लगी.

– दिवशी (अ.)– आगळ आ ज दिवसे.

– मितीला (अ.)– आज के दिवसे.

– ला (अ.)– आजे, आजने दिवसे,

– वर (अ.)– आजसुधी.

आजन्म [सं.] (अ)– आजन्म : (१) जन्मथी मांडीने; (२) आजीवन, जिंदगीभर.

आजन्मान्त [सं.] (अ.) – जनमथी अंतसुधी, आखी जिंदगीमां.

आजमा (पु.) – 'अजमोदा' जुओ.

आजा (पु.) – (१) बापनो बाप, दादा; (२) मानो बाप, आजो (पु.).

आज़ार (पु.) – (१) मंदवाड, आजार; (२) दरद (पु.).

– री (वि) – (१) मांदुं; (२) दरदी, रोगी.

– रीपण (न.) – मंदवाड (पु.), कसवाण, मांदगी (स्त्री.).

आजी (स्त्री.)– (१) बापनी मा, दादीमा; (२) मानी मा, नानी.

– (वि.) – आजनुं, विद्यमान, चालु.

आजीव [सं.] (वि.)– आजीवन, जीवन सुधीनुं.

आजीविका [सं] (स्त्री) – (१) आजीविका, गुजरान (स्त्री.);

आजूबाजू (स्त्री.)– चारेतरफनो भाग.

–,–स (अ.) – चोतरफ, अडखेपडखे, आजुबाजुए.

आज़े पणज़े (पु. ब. व.)– दादा पडदादा, (लाक्ष.) बापदादा, पूर्वजो.

– सासरा (पु.)– ससरानो के सासुनो बाप, वरनो के वधुनो दादो (पु.).

– सासू (स्त्री.)– ससरानी के सासुनी मा, वरनी के वधुनी दादी (स्त्री.).

आज़ोळ (न.)– मोसाळ (न.).

आज़ोबा (पु.)– दादाने के आजाने के कोई पण बूढा माणसने ल्यातुं मानार्थी संबोधन.

आंच (स्त्री.)– (१) आंच (स्त्री.), सख्त ताप (पु.); (२) सखत फिकर (स्त्री.); (३) ध्रासको (पु.), डर (स्त्री.).

आंचका (पु.)– (१) आंचको, झटको (पु.) ताण (स्त्री.); (२) ध्रासको.

आंच(-चू)ळ (पु.)– आंचळ, स्तन (पु.), धाई (स्त्री.).

आंचवणे (स. क्रि.)– 'अंचवणे' जुओ.

आट (स्त्री.)– (१) आंटी, गूंच (स्त्री.); (२) हठ (पु.); जिद (स्त्री.).

– (पु.)– संताप, क्लेश (पु.)

आटके (न.)– अडधा शेरनुं जूनुं माप; (२) आठ वस्तुओनो जथ्थो (पु.).

आटणी (स्त्री.)– (१) 'अटणी' जुओ, (२) श्रम, क्लेश; (३) उकाळवुं ते.

आटणे (अ. क्रि.)– 'अटणे' जुओ.

आटप (पु.)– 'अटप' जुओ.

– णे (सं. क्रि.)– 'अटपणे' जुओ.

आटपता (वि.)– प्रमाणसर, माफकसर.

आटपा आटप (स्त्री)– 'अटपा अटप' जुओ.

आटपाट नगर (न.)– बाळ कहानीमांनुं एक कल्पित नगर

आटवळ (न.)– कांजी, पेज (स्त्री.).

आटविणे (सं. क्रि.)– (१) आटवुं, छूंदी घूंटी एकरस करवुं; (२) (धातुने) गाळवुं, आंच दई ओगाळवुं; (३) उकाळवुं, उकाळीने ओछुं करवुं; (४) सुकाववुं.

आटा (पु.)– (१) आंटो, पेच (पु.); (२) वळ (पु); (३) घउनो लोट, आटो (पु.).

– आट,–टी (स्त्री.)– परिश्रम, कष्ट (पु.), दोडधूप (स्त्री.).

– घाट,– पीट (स्त्री.) – 'अटाट' जुओ.

– पाणी (न.) (लाक्ष.)– अन्नजळ, दाणापाणी (न.).

आटी (स्त्री.)– (१) श्रम, प्रयास (पु.), जहेमत (स्त्री.); (२) पेच, आंटो (पु.).

आटीव (वि.)– 'अटीव' जुओ.

आटोका (पुं.)– 'अटोका' जुओ.

आटोकाट (वि.)– 'अटोकाट' जुओ.

आटोप (पु)– (१) 'अटप' जुओ; (२) जोश; आवेश (पु.); (३) फेलावो, व्याप (पुं); (४) सुयंत्रणा (स्त्री.) संगठन (न.).

– शीर (वि.)– माफक, प्रमाणसर.

– णे (सं. क्रि.)– (१) 'अटपणे' जुओ; (२) टपी जवुं.

– णे (अ. क्रि.)– (१) ऊकलवुं, पार पडवुं; (२) मटवुं.

आट्यापाट्या (पु.)– आटापाटा, खारोपाट (पु.).

आठव (पुं.)– याद (स्त्री.), स्मरण (न.).

आठवडा (पु.)– अठवाडियुं (न.), सप्ताह (पु.).

– **पत्र** (न.)– **पत्रिका** (स्त्री.)– अठवाडिक (न.).

आठवण (स्त्री.)– (१) 'आठव' जुओ; (२) यादगार वस्तु (स्त्री.), संभारणुं (न.).

– **णीचा धड** (वि.)– याददास्तवाळुं.

– **णे** (सं. क्रि.) –याद करवुं, संभारवुं, स्मरवुं, समरवुं.

– **णे** (अ. क्रि.)– याद आववुं.

आठुरणे (अ. क्रि.)– 'अटणे' जुओ.

आंठी (स्त्री.) – 'अठी' जुओ.

आंठोळी (स्त्री.) – 'अटोळी' जुओ.

आड (पु. व.) – कूवो (पु.), कूई, कुवाली (स्त्री.)

– **जवळ करणे** – कूवो करवो, कूवो हवाडो करवो, कूवामां डूबी आपघात करवो.

आड (स्त्री.) – (१) आडच, बेनी आडे आवती वस्तु (स्त्री.); (२) प्रतिबंध (पु.), हरकत (स्त्री.).

– **येणे** – आडे आववुं,– पडवुं, वांधो उठाववो.

– (अ.) – (१) आडुं, आडी बाजुए; (२) आडे, सामे, (३) वचमां.

– **घालणे** – रक्षण माटे जातनें वच्चे मूकवुं, – लाववुं.

– **होणे, –दडणे** – रक्षण–शरण–लेवुं.

– **जाणे** – आडे रस्ते जवुं.

– **पडणे** – आडे पडवुं, वांधो उठाववो.

– (वि.) (प्रत्यय) – 'गौण' एवो अर्थ बतावतो प्रत्यय (उदा. 'आडकाम', 'आडखाणे').

आडकथा (स्त्री.) –आडकथा : (१) कथा मां आवती उपकथां; (२) विषयांतर; (३) वाहियात वातो (स्त्री. ब. व.).

आडकाठी (स्त्री.) – आड (स्त्री.), अडथलो, वांधो, प्रतिबंध (पु.).

आडकाम (न.) – आनुषंगिक–गौण–काम.

आडकाम्या (वि.) – फुटकळ काम माटे उपयोगी (माणस).

आडकूट (न.) – (१) आडीभींत (स्त्री.); (२) वाडो (पु.). वाड (स्त्री.).

आडकुशी, –कुशीस (अ.) (१) आडेपासे, एक बाजुए; (२) आडफेटे, अवळे मार्गे.

आड खर्च (पु.)– आड खरच,–खर्च (न.), सामान्य खर्च उपरांतनुं आडुं अवळुं खर्च.

आडखाणे, –खाद (न.) – काचरकूचर (न.), परचूरण खाद्य वस्तुआ; (२) खावाना नियत समय उपरांत खावुं ते.

आडखोर (वि.)– अडियल; (२) जिद्दी, हठीलुं.

आडखिळी,–खीळ (स्त्री.)–(१) आगळो (पु.), आंगळी (स्त्री) (२) विघ्न, कासळ (न.); (३) 'आडकाठी' जुओ.

आडगल्ली (स्त्री.)– आडशेरी (स्त्री.).

आडगिऱ्हाइक (पु., न.) – आडकतरुं– अप्रत्यक्ष– घराक (न.) (जे दुकानदार साथे प्रत्यक्ष व्यवहार नथी करतुं).

आडगिऱ्हाइकी (स्त्री.) – आडकतरी घराकी (स्त्री.).

आडतट्टू (न.) – 'अडेलतट्टू' जुओ.

आडताळा (पु.) – आडताळो (पु.), ऊलटी रीते जवाब मेळवी जोवो ते पद्धति (स्त्री.).

आडनाड (अ.) – 'अडनाड' जुओ.

आडनाव (न.) – अट (–ड) क, कुलनाम (न.).

आडनावाचा (वि.) – मात्र नामधारी.

आडपडदा (पु) – आडपडदो (पु), आडश (स्त्री,) अंतराय.

आडपसारा (पु.) – 'अडगळ' जुओ.

आडबाजू (स्त्री.) – आडफेटो प्रदेश (पु.).

आडभिंत (स्त्री.)– आडभींत (स्त्री.), आड करवा वच्चे बांधेली पातळी ने अधूरी भींत.

आडमाप (न.)– (१) वाजबी के चालू मापथी ओछुं के वधारानुं माप.

– (अ.) – प्रमाणबहार, गमे तेवी रीते (वधेलुं).

आडमार्ग (पु.) – आडरस्तो (पु.); गलीकूचींनो रस्तो; (२) आडो–खोटो–रस्तो.

आडमिळकत (स्त्री.) – (१) वधारांनी कमाई (स्त्री.); (२) गौण कमाणी (स्त्री.).

आडमोरी (अ.) – (१) आडेथी, संताईने; (२) खूणाखाचरामां, आडफेटे.

आडरात (स्त्री.) – अधरात (स्त्री.).

आडरान (अ.)– (१) निर्जन प्रदेश; (२) आडरस्तो.

– **घेणे** – आडुं फाटवुं, वांकुं बोलवुं, मुद्दो छोडीने बोलवुं.

– **नात शिरणे,–भरणे** – (लाक्ष.) अज्ञाननो बुरखो लेवो, जाणी जोई गांडापणुं बताववुं.

आडवट (न.) – (१) आडो तार, वाणो (पु); (२) आडो मोभ, लाकडानो अणघड सोटो (पु.).

आडवस्ती (स्त्री.) – गामथी बहार पडेली वस्ती.

आडवस्त्र (न.) टूंकुं वस्त्र, पंचियु (न.)

आडवळण (न.) – (१) आडरस्तो; (२) आडफेटे जवुं ते (३) आडे रस्ते वळांक लेवो.

– **णी** – (वि) – आडफेटुं.

आडवा (पु.) – आगळो (पु.).

आडवा (वि.) – (१) आडुं; (२) (डिले) जाडुं; (३) त्रासुं, वांकुं; (४) विरुद्ध, प्रतिकूल.

आडवाट (स्त्री.) – उवाट, खोटो रस्तो, उन्मार्ग (पु.).

आडवाटेला जाणे – आडे मार्गे जवुं; ऊथडवुं.

आडवे (अ.) – (१) आडे; (२) सामसामे.

– **उभे घेणे** – आडु ने ऊभूं लेवुं, खूब धमकाववुं.
– **घेणे** – (१) वांको अर्थ लेवो; (२) धमकाववुं.
– **जाणे** – (१) सामुं जवुं, स्वागत करवुं; (२) हरकत करवी; (३) रस्ता उपर थईने जवुं, ओळंगवुं.
– **टाकणे** – ओळंगवुं, ओळंडवुं (स. क्रि.).
– **ठाकणे** – (हरकत तरीके) वच्चे–आडे आवीने ऊभुं थवुं, अडथलो करवो.
– **नेसणे** – टूंकुं वस्त्र लपेटी लेवुं.
– **पडणे** – (१) आडुं थवुं; (२) वचमां पडवुं; मध्यस्थी करवी; (३) दंडवत करवो, लांबा थई पगे लागवुं; (४) अजीजी–दयानी याचना करवी. (५) हरकत करवी, आडुं फाटवुं, सामे जवुं.
– **बोलणे** – (१) वांकुं–सामे थईने–बोलवुं, (२) मुद्दो मेलीने बोलवुं.
– **लावणे** – (१) वांको अर्थ लेवो, (२) 'आडवे नेसणे' जुओ, (३) वेण संभळाववुं, (४) वांधाओ उठाववा.
– **येणे** – (१) आडे आववुं; (२) हरकत करवी; (३) (प्रसूति वखते) योनिद्वारमां बाळक अटकवुं, (४) (स्वागत माटे) सामु जवुं; (५) सामसामे मळवुं.
– **होणे** – (१) आडु थवुं, सूवुं, आळोटवुं; (२) (लाक्ष.) नीचे पडी जवुं, जमीनसरसुं थवुं; (३) जाडु थवुं; (४) आडे आववुं.

आडव्या अंगाचा–काठीचा – बांध्याचा–हाडाचा } (१) लठ्ठ, जाडुं, (२) बांधी दडीनुं, बेठा घाटनुं.

आडव्या जिभेचा (वि.) – (१) वांकुंचूंकुं बोलनार; (२) कजियाखोर, झघडालु.

आडव्या हाताने घेणे – आडुं अवळुं लेवुं.

आडव्यात शिरणे – (१) अवळुं बोलवुं; (२) वाम मार्ग लेवो; (३) विषयांतर करवुं.

आडवा अडव (स्त्री.) – (१) चोतरफथी रोकवुं ते; (२) तकादो (पु.), पीछो पकडीने करेली हेरानगत (स्त्री.).

आडवेतिडवे (वि.) – आंडुत्रांसुं, आडुअवळुं.
–(अ.) – आडुतेडुं, वांकुंचूंकुं; ऊलटुं सूलटुं.

आडवे फुटणे – आडीअवळी रीते फूटवुं.

आडवार (पु.) – आडो दहाडो (पु.), आडो दिवस.

आडविहीर करणे – कूवो हवाडो करवो, कूवा हवाडामां डूबी आपघात करवो.

आडवळ (स्त्री.) – भळती वेळा, कवेळा (स्त्री.).

आडसर (पु.) – (१) 'अडसर' जुओ; (२) पाणीचुं, पाणीथी भरेलुं नाळियेर (न.).

आडसाल (न.) – आडसाल, एकांतरुं साल (न.).

आडहत्यार (न.) – आडहथियार (न.), मोटा शस्त्रने अभावे वपरातुं नानुं कटार जेवुं शस्त्र.
– **री** (वि.) – तेवुं शस्त्र वापरनार (सिपाई).

आडाखा (पु.) – 'अडाखा' जुओ.

आडासन (न.) – कमर, केड (स्त्री.).

आडी (स्त्री.) – आडी, हेड (स्त्री.), गायभेंसना गळामां पग-वच्चे रहे एवी रीते बंधातुं लांबुं लाकडुं.

आडून (अ.) – (१) कोईनी आड थईने के संताईने; (२) आडकतरी रीते.
– **गोळी मारणे** – (१) आड थईने – संताईने – गोळी मारवी; (२) (लाक्ष.) आडकतरी रीते वगोवणी करवी के बोलवुं.

आढे (-ढे) (न.) – 'अढे' जुओ.

आडोसा (पु.) – 'अडोसा' जुओ.

आडोशी पाडोशी (पु. ब. व.) – 'अडोशी-पडोशी' जुओ.

आढणी (स्त्री.) – आडणी (स्त्री.), आखलियो (पु.).

आढळ (पु.) – (१) मळी जवुं ते; (२) पत्तो (पु.), भाळ, बातमी खबर (स्त्री.); (३) भेटवुं (स्त्री.), मेळाप (पु.); (४) अवकाश (स्त्री.).
– **णे** (स. क्रि.) – (१) मळवुं; (२) जणावुं, देखावुं, ध्यानमां आववुं.
– **णे** (अ. क्रि.) – हाथ लागवुं.

आढळून जाणे – मळी जवुं.

आढावा (पु.) – सरवा (-वै) युं, तारण (न.).

आढी (स्त्री.) – 'अढी' जुओ.

आढे (न.) – 'अढे' जुओ.

आढेवेढे (पु.ब.व.) – 'अढेवेढे' जुओ.

आढ्य [सं.] (वि.) – आढ्य : (१) धनवान्; (२) युक्त, पूर्ण
– **ता** [सं.] (स्त्री.) – आढ्यता (स्त्री.); अहंकार (पुं), गुमान (न.).

आढ्या करवत (पु) – बेजणथी चलावाय एवी मोटी करवत (स्त्री.).

आणखी (अ.) – (१) वळी, उपरांत, वधारामां; (२) फरी पाछुं.

आणणावळ (स्त्री.) – आणवानी मजूरी, वहेवडामण (स्त्री.)

आणणे (स. क्रि.) – लाववुं, लई आववुं.

आणभाक (स्त्री.) – शपथ, सोगन, सम (पु.ब.व.).

आणविणे (स. क्रि.) – (१) अणाववुं, लवडा(–रा) ववुं; (२) मंगाववुं.

आणा (पु.) – आनो (पु), (एक जूनो सिक्को).

आणेली (स्त्री.) – आनी (स्त्री.).

आणेवारी (स्त्री.) – आनावरी (स्त्री).

आणाआण (स्त्री.) – आणाआण (स्त्री.), उपराउपरी–बधेथी आण्या करवुं ते.

आणि (अ.) – अने, ने.

आणिक (अ.) – अने, वळी, उपरांत.

– (वि.) – (१) वधारानुं; (२) जुदुं.

आणीबाणी (स्त्री.) – (१) कटोकटी, अडीवेळा (स्त्री.); (२) मोटो लागनो प्रसंग.

– **चे काम** (न.) – अगत्यनुं काम.

आत (अ) – अंदर, मां, महीं.

– **बट्टा** (पु.) – खोट, तूट (स्त्री.).

– **बाहेर करणे** – (१) बेचेनीथी अंदर जवुं बहार आववुं एम आंटा मारवा; (२) (लाक्ष.) आनाकानी करवी.

– **येणे** (लाक्ष.) – खोट आववी.

– **ल्या आत** (अ.) – (१) मनमां ने मनमां, अंतरमां; (२) छानामाना; (३) मांहोमांहे.

– **ला, आतील** (वि.) – (१) अंदरनुं, माहेनुं; (२) गुप्त.

– **ल्या गाठीचा** (वि.) – मींढुं, मनमां राखे ने बीजाने जाणवा न दे एवुं.

आत, आते, आत्या (स्त्री.) – फोई, फोईबा, बापनी बहेन (स्त्री.).

आतता (–त्या) ई [सं.] (वि.)– (१) आततायी, अत्याचारी, खूनी; (२) गुनेगार, अपराधी; (३) दुःसाहसी.

– **पणा** (पु.) – (१) आततायीपणुं; (२) दुःसाहस (न.) (३) गुनो (पु.).

आतश (–ष) [फा.] (पु.) – आतश (–स) : (१) अग्नि (पु.); (२) दारूखानुं (न.).

– **खाना** [फा.] (पु.) – तोपखानुं (न.).

– **बहेराम** [फा.] (पु.) – आतशबहेराम (पु.), पारसीओनी अगियारी (स्त्री.).

– **बाजी** (स्त्री.) – (१) आतशबाजी (स्त्री.), आगखेल; (२) विलास, नाचरंग (पु.).

आता (अ.)– अत्यारे, हवे.

– **शा,** – **शी** (अ.) – हाल, आजकाल, हमणां.

आतिथ्य [सं.] (न.) – आतिथ्य, परोणागत (स्त्री.), सत्कार (पु.).

आतुर [सं.] (वि.) – आतुर, उत्सुक, अधीरुं, उन्मनुं, आरत.

– **ता** [सं.] (स्त्री.) – आतुरता, उत्सुकता.

आतून (अ.) – (१) अंदरथी; (२) छूपी रीते.

आत्ता, आत्ताच (अ.) – अत्तरघडी, अबघडी, हमणां ज.

आत्म [सं.] (वि.) – (समासमां पूर्वपद तरीके उपयोग) पोतानुं, पोतासंबंधी, पोताविषे.

– **कथा** [सं.] (स्त्री.) – आत्मकथा, पोतानी जीवनकथा, आपवीती (स्त्री.).

– **घात** [सं.] (पु.) – (१) आपघात (पु.), आत्महत्या (स्त्री); (२) पोतानी हानि (स्त्री.).

– **घातकी** (वि.) – आपघातियुं.

– **निवेदन** [सं.] (न.) – आत्मनिवेदन : (१) नवविधा भक्तिमांनो आखरी ने सर्वश्रेष्ठ प्रकार; जातने ईश्वरार्पण करवुं ते; (२) पोतानी तरफनो खुलासो.

– **निष्ठ** [सं.] (वि) – आत्मनिष्ठ : (१) आत्मामां निष्ठा राखनार; (२) आत्मलक्षी 'सब्जेक्टिव' (३) पोतापूरतुं ज जोनारं, पोताने केंद्र करीने विचार करनारुं, 'सेल्फसेंटर्ड'.

– **निष्ठा** [सं.] (स्त्री.) – आत्मनिष्ठा : (१) आत्मामां निष्ठा; (२) आत्मविश्वास.

– **प्रचिती** [सं.] (स्त्री.) – आत्मप्रतीति : (१) जातने अनुभव थवो ते; (२) आत्म साक्षात्कार.

– **प्रशंसा** (सं.) (स्त्री.)– आत्मप्रशंसा, आत्मस्तुति, पोते पोतानी वखाण करवी ते.

– **प्रौढी** [सं.] (स्त्री.) – 'आत्मप्रशंसा' जुओ.

– **यज्ञ** [सं.] (पु.) – आत्मयज्ञ, पोतानुं बलिदान आपवुं ते

– **रक्षण** [सं.] (न.) – आत्मरक्षण, जातनुं रक्षण.

– **लिंग** [सं.] (न), – (१) शिवनु पोतानुं लिंग; (२) आत्मस्वरूप; (३) (लाक्ष.) जानी दोस्त (पु.).

– **वंचना** [सं.] (स्त्री.) – आत्मवंचना, जातने छेतरवी ते.

– **विश्वास** [सं.] (पु.) आत्मविश्वास (पु.), आत्मश्रद्धा.

– **विस्मृती** [सं.] (स्त्री.) – आत्मविस्मृती : (१) पोताने भूली जवुं ते; (२) भान भूली जवुं ते.

– **विसर्जन** [सं.] (न.)–आत्मविसर्जन : (१) आत्मसमर्पण, आत्मत्याग; (२) आत्मविलोपन.

– **वृत्तान्त** [सं.] (पु.) – आत्मवृत्तान्त, पोतानी हकीकत, आत्मकथा.

– **संतुष्ट** [सं.] (वि.) – आत्मसंतुष्ट : (१) पोतामां संतुष्ट रहेनारुं; (२) अहंमानी, बीजाना अभिप्रायनी परवा न करनारुं.

– **साक्षात्कार** [सं.] (पु.) – आत्मसाक्षात्कार : (१) आत्मानुं दर्शन थवुं ते; (२) पोताने जाणवुं ते.

– **सात्** – आत्मसात् : (१) पोताना जेवुं; (२) पोतानुं

– **स्तुती** [सं.] (स्त्री.) – 'आत्मप्रशंसा' जुओ.

– **हत्या** [सं.] (स्त्री.) – आत्महत्या (स्त्री.), आपघात(पु.)

– **हत्यारा** (वि.) – आत्महत्यारुं, आपघातकी.

आत्मा [सं.] (पु) – आत्मा (पु.); (१) पोते, खुद; (२)

जीव (पु.), जीवनतत्त्व (न.), (३) परमात्मतत्त्व, (४) मन, अंतःकरण, (५) प्रकृति, स्वभाव.

आत्मानंद [सं.] (पु) – आत्मानंद, पोतामां ज मळतो आनंद, आत्मसाक्षात्कारथी मळतुं सुख.

आत्मानात्म [सं.] (न.) – आत्मानात्म, चेतन अने जड तत्त्व, आत्मा अने तेथी भिन्न एवुं बधुं अनात्म.

आत्मीय [सं.] (वि.)–आत्मीय : (१) आत्मानुं, (२) पोतानुं, अंगत, (३) सगुं.

– ता [सं.] (स्त्री.) – आत्मीयता, स्वकीयता, आत्मीयपणुं.

आत्यंतिक [सं.] (वि.) – आत्यंतिक : (१) अति, अतिशय, (२) पराकोटीनुं, परम, (३) घोर, प्रचंड, सखत

आत्या (स्त्री.) – 'आत' जुओ.

आदत [अ.] (स्त्री.) – आदत, टेव (स्त्री.), महावरो (पु.).

आदर [सं.] (पु.) – आदर : (१) अदब (स्त्री.), (२) सन्मान, सत्कार (पु.) परोणागत (स्त्री.).

– राखणे – मान राखवो, अदब राखवी.

आदरून (अ.) – (१) अंतःकरणपूर्वक, खरा दिलथी, (२) निश्चयपूर्वक, साफ साफ, (३) जाणीजोईने बुद्धिपूर्वक.

आदळ आपट (स्त्री.) – 'अदळ' जुओ.

आदळणे (अ. क्रि.) – 'अदळणे' जुओ.

आदा [अ.] (स्त्री.) – 'अदा' जुओ.

आदिकरून (अ.) – आदिक, वगेरे, इत्यादी.

आदित (-त्य) वार (पु.) – आदित्यवार, आतवार, रविवार.

आदेश [सं.] (पु.) – आदेश : (१) आज्ञा; (२) उपदेश; (३) (व्याक.)एकने बदले बीजो वर्ण आवे ते (अ+उ ने बदले 'ओ' एवो आदेश थाय छे).

आद्यन्त [सं.] (पु.) – आदि अने अंत, आरंभ अने छेवट (पु.) – (अ.) – आदिथी अंतसुधी.

आद्या (पु.) – नफो (पु.), प्राप्ति (स्त्री.).

आध (वि.) – आध, आडधुं.

आधण (न.) – आधण, आधरण (न.).

आधार [सं.] (पु.) – आधार, आशरो (पु.), शरण (न.).

– स्तंभ [सं.] (पु.) – मुख्य आधार.

आधी [सं.] (स्त्री.) – आधि, मानसिक पीडा.

– व्याधी (स्त्री.) – आधि अने व्याधि, मननी अने शरीरनी पीडा.

आधी (अ.) – 'अधी' जुओ.

आधीन [सं.] (वि.) – 'अधीन' जुओ.

आधुनिक [सं.] (वि.) – आधुनिक, आजकालनुं, हमणांनुं.

आनंद [सं.] (पु.) – आनंद, हर्ष (पु.), प्रसन्नता, खुशी (स्त्री.).

– णे (अ. क्रि.) – खुश थवुं.

– विणे (सं. क्रि.) – आनंद आपवो, खुश करवुं.

आनंदी (सं.) – आनंदी, खुशमिजाजी.

– आनंद (पु.) – सर्वत्र आनंद, व्यापेलो आनंद.

आन (वि.) – आन, अन्य, बीजुं, इतर.

आनन [सं.] (न.) – आनन, मों (न.), चहेरो (पु.).

आनाकानी (स्त्री.) – आनाकानी (स्त्री.); (१) हा ना करवी ते, ढचुपचु होवानी अवस्था; (२) दुर्लक्ष (न.); (३) टाळाटाळ, –ळी (स्त्री); (४) संकोच, आचको (पु.)

आनुमानिक [सं.] (वि.) – आनुमानिक, अनुमानपर–अटकळपर–आधारेलुं.

आनुवंशिक [सं.] (वि.)– वंशपरंपराथी चालतुं आवेलुं.

आनुषंगिक [सं.] (वि.) – आनुषंगिक : (१) सहवर्ती, पाछला संबंधथी आवेलुं–उत्पन्न थयेलुं ; (२) गौण.

आतडे (न.) – (१) आंतर, आंतरडुं (न.) (मोटुं); (२) आंतरडी (नानी) (स्त्री).

– कातडे एक असणे / **– होणे** – रक्तमांस एक होवुं,–थवुं, लोहीनुं (पासेनुं) सगपण होवुं.

– तुटणे – (१) व्याकुळ थवुं, दुःखी थवुं; (२) दया आववी.

– रंगणे (लाक्ष.) – हृष्टपुष्ट थवुं.

– रंगविणे (लाक्ष.) – हृष्टपुष्ट करवुं.

आंतडी (न. ब. व.) – आंतरडां, कांचोळां (न. ब. व.).

– उघडणे, गळ्यात घालणे / **– बाहेर काढणे** – (लाक्ष.) (१) ऊधडुं लेवुं, सखत ठपको आपवो; (२) स्फोट करवो, उघाडुं पाडवुं.

– वाळविणे – आंतरडां सुकाववां, नकामुं अनशन करवुं, तेम करीने दुःख वेठवुं.

आंतड्याला पीळ पडणे – काळजुं कोराई जवुं, हैयुं ककळी ऊठवुं.

– ची माया – आंतरडानी माया, खरा मननी माया (स्त्री.).

आंदण (न.) – (१) भेट (स्त्री.), बक्षिस, ईनाम (न.); वरपक्षने वधुपक्ष तरफथी अपाती दहेजसिवायनी जमीन आदिनी भेट.

आंदुळणे (सं. क्रि.) – (१) हींचोळवुं, हींचको नाखवो; (२) डोलाववुं.

आंदोल [सं.] (पु.) – आंदोळ, हींचको (पु.).

– न [सं.] (न.) – आंदोलन : (१) डोलन (न.), झुलाववुं; ते; (२) हिलचाल (स्त्री.), खळभळाट (पु.).

आंधळा (वि.) – 'अंधळा' जुओ.

आप (सर्व.) – पोते.

– (वि.) – (१) खुद, (२) निजी.

– **खुशी** (स्त्री.) – आपखुशी, स्वेच्छा.
– **खुशीने** (अ.) – आपखुशीथी.
– **गरजी (–र्जी)** (वि.) – आपमतलबी, आपमतलबियुं, खुदगरजी.
आपंगिणे (स. क्रि.) – (१) अपनाववुं, (२) आशरो आपवो; (३) ममताथी उछेरवुं.
आपंगिता (वि.) – पोशिंदुं, आशरो आपनार.
आपटणे (अ. व. क्रि.) – 'अपटणे' जुओ.
आपटा (पु) – आपटो, एक झाड.
आपटी (स्त्री.) – 'अपटी' जुओ.
आपण (सर्व) – (१) पोते; (२) आपणे; आप.
– **होऊन** (अ.)– आपमेळे, आप खुशीथी, स्वेच्छाथी.
आपत् [सं.] (स्त्री.) – आपत्, आफत, आपद (स्त्री.).
आपदृष्टी (स्त्री.)– पोतापूरती दृष्टिवाळुं, आपमतलबी, स्वार्थी.
आपन्न [सं.] (वि.) – आपन्न : (१) आपद्ग्रस्त; (२) प्राप्त, मळेलुं.
आपपर (वि.) – आपपर, पोतीकुं ने पारकुं.
– **भाव** (पु.) – आपपरभाव, भेदभाव (पु.) मारातारापणुं (न.).
आपबळ (न) – आपबळ, पोतानुं बळ.
आपमतलबी (वि.) आपमतलबी, आपमतलबीयुं, आपस्वार्थी
आपमती (वि.) – आपमतिवुं (–लुं), पोतानी बुद्धिअनुसार चालनारुं.
आपमरण (न.) – यथाकाळ आवेलुं मरण.
आपमुखत्यार (वि.) – आपमुखत्यार, स्वेच्छानुसार करवानी सत्तावाळुं.
– **री** (स्त्री) – आपमुखत्यारी (स्त्री.).
आपरस (पु.) – अंगरस (पु.).
आपरूपी (वि.) – मा के बापनुं नहि पण पोतानुं स्वतंत्र रूप लेतुं आवेलुं.
आपलपोटचा, अप्पलपोटचा (वि.)– आपस्वार्थी, एकलपेटुं.
आपल (–अप्पल) पोटेपणा (पु.) – आपस्वार्थ.
आपलाला (वि.)– पोतपोतानुं, आपआपणुं.
आपला ('आपण' या सर्वनामाचे षष्ठी विभक्तीचे रूप) (१) आपणुं, (२) आपनुं.
– **लेपणा** (पु.) – आपोपुं, पोतापणुं (न.).
– **मानणे** – पोतानुं मानवुं.
– **सा करणे** – (१) वश करी लेवुं, (२) अपनाववुं.
– **च हेका धरणे** – पोतानी ज हठ चलाववी.
आपले ते खरे करणे– कक्को खरो करवो.
आपसात (अ.) – आपसमां.
आपला आपसात, आपापसात – आप आपमां, आपस आपसमां, मांहोमांहे.
आपसातील (वि.)– मांहोमांहेनुं, आंतर
आपसुक (अ) – 'अपसुक' जुओ.
आपाततः [सं.] (अ.) – आपाततः, पहेली नजरे, नजर पडतां ज एकदम.
आपाद मस्तक [सं.] (अ.) – आपाद मस्तक, पगथी माथा-सुधी, नखशीख.
आपुलकी (स्त्री.) – (१) स्वकीयता, (२) ममता, हेत (न.).
आ (–हा)पुस – रत्नागिरी तरफनी केरीनी एक सर्वोत्कृष्ट जात.
आपोआप (अ.) – आपोआप, अपोपुं, अपोपे, आपमेळे.
आपोषण (न.) **आपोष्णी** (स्त्री.)– अपू (–पो) शण (न.)
आप्त [सं.] (पु.) – आप्त (पु.) : (१) सगुं (न.), (२) विश्वास-पात्र माणस.
– [सं.] (वि.) – आप्त : (१) मेळवेलुं, (२) नजीकना संबंध-वाळुं, (३) विश्वासपात्र.
– **वचन, वाक्य** (न.) – आप्त वाक्य, प्रमाणभूत वचन
आफत [अ.] (स्त्री.)– आफत (स्त्री.); संकट (न.).
आब [फा.] (पु., न.) – आब (पु., न.) : (१) पाणी; (२) तेज, नूर (न.); (३) प्रतिष्ठा, आबरू, इज्जत (स्त्री.); (४) ख्याति (स्त्री.); लौकिक (न.), वक्कर (पु.).
– **राखणे** – (१) आबरू साचववी, इज्जत राखवी; (२) कदर करवी, बूज राखवी.
आबकारी [फा.] (स्त्री.) – आबकारी (स्त्री.) : (१) शराब व. केफी चीजोपर लेवातो कर; (२) दारू गाळवानुं काम; (३) एने लगतो शासकीय विभाग.
– (वि.) – दारू व. केफी पदार्थोने लगतुं.
आबदार (अ.) – हळवे, धीरेथी, काळजीपूर्वक.
आबाद [फा.] (वि.)– आबाद : (१) समृद्ध, भरपूर; (२) सलामत, सुखी, स्वस्थ.
आबादानी [फा.] (स्त्री.) – आबादानी, समृद्धि (स्त्री.).
आबादी (स्त्री.) – (१) आबादी, आबादानी समृद्धि, (२) सुखस्वास्थ्य; (३) जमीन महेसूल (पु.).
– **आबाद** (स्त्री.) : (१) बधे त्यां सुखचेन होवुं ते (२) घणी समृद्धि.
आबाळ (स्त्री.) – (१) निगाह–संभाळ–नो अभाव; (२) उपेक्षा, बेदरकारी (स्त्री.); (३) दुर्दशा.
आभार [सं.] (पु.) – आभार (पु.) : (१) उपकार (पु.), अहेशान (न.); (२) भार, बोजो (पु.).
– **मानणे** – आभार मानवो, उपकृत थवुं.
– **री** (वि.) – आभारी, उपकृत, अहेशानमंद, कृतज्ञ.

आभास [सं.] (पुं.) : आभास : (१) खोटो देखाव, भ्रम (पु.); (२) सादृश्य.

आभाळ (न.) – (१) आभ, आकाश (न.); (२) वादळुं (न.)

– कोसळणे – आभ तूटी पडवुं, आभ पडवुं; मोटुं संकट आवी पडवुं.

– दोन बोटे उरणे | **– ठेंगणे होणे** } आभ ठींगणुं थवुं, आभना तारा देखवा, गर्वथी फूलवुं,

– फाटणे – आभ फाटवुं, चोतरफथी विपत्ती आवी पडवी.

– फाटले तेथे ठिगळ कसे देणार ? } आभ फाटयुं त्यां थींगडुं केम देवाय ?, अशक्यने शक्य केवी रीते करी शकाय ? (करी शकाय ज नहि एवो अर्थ.).

– येणे, – भरून येणे – (१) वादळ चडी आववुं; (२) (लाक्ष.) संकटोथी घेराई जवुं.

– ळाला हात टेकणे – आकाशमां चडवुं, आकाशमां जई पहोंचवुं, खूब फुलावुं.

– ळावर थुंकणे (लाक्ष.) – मोटाओनी–श्रेष्ठजनोनी– निंदा करवी (जे पोता उपर ज ऊलटे छे एवो भावार्थ.).

– ळाची सावली (स्त्री.) – आभनी छाया जेवो भंगुर आधार, पाणीनो परपोटो (पु.).

– ळाशी भांडणे– (१) (कोई नहि तो) आभ साथे भांडवुं; (२) (लाक्ष.) कजियाखोर स्वभावनुं होवुं; (३) आकाशनी साथे वातो करवी, आकाशने अडवुं; (४) (लाक्ष.) खूब ऊंचुं होवुं.

आम [सं.] (स्त्री.) – (१) आम (पु.), जळस (न.); (२) मरडो (पु.).

– (पुं.) – केरी (स्त्री).

– [अ.] (वि.) – (१) आम, सर्वसामान्य; (२) सार्वजनिक.

– जनता (स्त्री.) – साधारण जनसमाज, ' मासेस '.

– दार (पु.) – राज्यनी धारासभानो सभ्य (पु.).

– (अ.) – एवी रीते.

आमचा – अमारुं

आमटी (स्त्री.) – खाटी दाळ,(दरवनी ढबनी.)

आमदनी [फा.] (स्त्री.)– आमद, आमदानी, आमदनी, प्राप्ति (स्त्री.).

आमनेसामने (अ.) – आमनेसामने, सामसामे.

आमरण [सं.] (अ.) – आमरण, मरतां सुधी.

आमराई, आंबराई (स्त्री.)– ' अमराई ' जुओ, आंबावाडियुं.

आमा (पु.) – थान (न.), धाई (स्त्री.)

आमान्न [सं.] (न.) – आमान्न, सीधुं (न.), काचा चोखा (पु. ब. व.), ब्राह्मणने अपातुं काचुं अनाज.

आमांश [सं.] (पु.) – आम, जळस; (२) मरडो.

आमिष [सं.] (न.) – आमीष (न.) : (१) मांस (न.); (२) लालच (स्त्री.); (३) गल (पु.).

आमेन [हि.] (अ.) – आमीन : (१) ' शांति ' (नो उद्गार); (२) तथास्तु.

आमोद [सं.] (पु.) – आमोद : (१) आनंद; (२) सुगंध.

आम्ही (सर्व.) – अमे.

आंब (स्त्री.)– चणाखार (पु.).

– कटी,– काठी (स्त्री.)– आंत्रोळियुं (न.).

' आंबण ', ' आंबणे ', ' आंबरस '– ' अ 'मां जुओ.

आंबा (पु)–(१) आंबो (पु.), केरीनुं झाड; (२) केरी (स्त्री.), आम्रफळ.

आंबेमोसम (पु.)– आंबागाळो (पु.).

आंब्याचे साट (न.)– आंबापोळी (स्त्री.).

आय [सं.] (पु.)– (१) आय (पु.) आवक, प्राप्ति (स्त्री.); (२) लाभ, फायदो (पु.); (३) कौवत (न.), जोर (पु.) आगमण (स्त्री.).

– कर (पु.)– आवकवेरो, कमाणी उपरनो कर, ' इन्कम टॅक्स '.

आयत [सं.] (वि.)– आयत, लंबचोरस.

– (पु.) -- जात्यचतुष्कोण, लंबचोरस (पु.).

आयता (वि.)– आयतुं, मफतियुं, अनायासे मळेलुं

– (अ.)– एळे, वगरमहेनते, सहजमां

– तोबा – आयताराम (पु.)

– त्या पिठावर रेघा ओढणे– आयतापर रायतुं.

– त्यावेळी (अ.)– ऍन वखते, अणीने समये.

आयपत (स्त्री.)– (१) कौवत, मगदूर (स्त्री.); (२) आर्थिक समर्थता.

आयना (पु.)– आयनो, अरीसो (पु.).

आया [पोर्तु.] (स्त्री.)–आया, छोकरांने संभाळवा राखेली बाई.

आयात (वि.)– आयात (माल), अंदर आवेलुं.

– (स्त्री.)– आयात (स्त्री.), बहारना मालनो आवरो (पु.).

– जकात (स्त्री.)– आयात वेरो (पु.)

आयाबाया (स्त्री. ब. व.)– आडोशण पाडोशण (स्त्री. ब. व.)

आयाबहिणी (स्त्री. ब. व.)– मावहेनो (स्त्री. ब. व.), बीजा घरनी स्त्रीओविषे आदरार्थी संज्ञा.

आयास [सं.] (पु.)–आयासः (१) कष्ट (पु.) महेनत (स्त्री.); (२) प्रयत्न; (३) थाक (पु.); (४) मानसिक पीडा.

– सायास (पु.)– घणी महेनत (स्त्री.), महाप्रयत्न (पु.), जहेमत (स्त्री.).

आयासी (वि.)– आयासीः (१) महेनतु; (२) थाकेलुं; (३) दुःखी.
आयाळ (स्त्री.)– ' अयाळ ' जुओ.
आयु [सं.] (न.)– आयु (न.): (१) आयुष्य (न.), जिंदगी (स्त्री.); (२) वय (न.), उमर (स्त्री.).
–रारोग्य [सं. (न.) – आयुरारोग्य (न.), दीर्घ आयुष्य अने स्वास्थ्य, नीरोगी लांबुं जीवन (न.).
आयुर्दाय [सं.] (पु.)– जिंदगी (स्त्री.), जीवनकाळ (पु.)
आयुर्विमा (पु.)– जिंदगीनो वीमो (पु.).
आयुष्य [सं.] (न.)– आयुष्य, आयखुं (न.), आवरदा (स्त्री.)
– मर्यादा (स्त्री.)– आवरदा.
– ष्याची दोरी (स्त्री.)– आयुष्यदोरी, जीवनदोरी (स्त्री.)
आर (स्त्री.)– आर (स्त्री.): (१) (लोढानी) अणी (स्त्री.); (२) (२) परोणी (स्त्री.); (३) तीव्र चिंता, फिकर (स्त्री.); (४) मोचीनुं टोचणुं, आरगणुं (न.); (५) आर (पु.), कांजी, खेळ (स्त्री.); (६) आरो (पैडानो) (पुं.).
आरड (पु.)– आराव, घांटो, बराडो, पोकार (पु.), बूम (स्त्री.).
– णे (अ. क्रि.)– बूम पाडवी, घांटो पाडवो.
आरडा ओरडा (पु.)– बूमाबूम (स्त्री.), बूमराण (न.).
आरत (स्त्री.न.)– आरत (स्त्री.), ओरियो, कोड (पु.), उत्कट इच्छा (स्त्री.).
आरती (स्त्री.) – आरती (स्त्री.) : (१) पूज्यने ओवाळवानी क्रिया के विधि; (२) ते वखते गवातुं गीत; (३) आरतियुं (न.).
– करणे– (१) आरती उतारवी, ओवाळवुं; (२) (लाक्ष.) स्तुति गावी.
– पात्र– आरतियुं (न.).
आरपार (अ.) – आरपार, सोंसरुं.
आरमार [पोर्तु.] (न.) – अरमार, मनवार (स्त्री.).
आरंभ [सं.] (पु.) – आरंभ, उपाडो (पु.), शरूआत (स्त्री.).
– णे (सं. क्रि.) – आरंभवुं, आदरवुं, उपाडवुं, शरू करवुं.
– शूर (वि.) – आरंभशूर (– रुं), आरंभे शूर.
आरव [सं.] (पु.) – कूकडेकूक (न.), कूकडानो शब्द.
– णे (अ. क्रि.) – कूकडेकूक करवुं, कूकडो बोलवो.
आरशी (स्त्री.) – चश्मां (न. ब. व.).
आरसपान (पु.) – आरसपहाण, संगेमरमर, एक जातनो लीसो पथ्थर (पु.).
– नी (वि.) – आरसपहाणनुं.
आरसा (पु.) – आरसो, अरीसो, आयनो (पु.).
– सेमहाल (पु.) – आयनामहाल (पु.).
आरा (पु.) – (१) खेडेली जमीननो नानो टुकडो (पु.); (२) एक हळथी खेडवाजेटलो जमीननो टुकडो.
आराखडा (पु.) – (१) आराखडुं (न.); (२) खरडो (पु.); (३) स्थूळ योजना (स्त्री.), ' स्केच '.
आराजी [अ.] (स्त्री.) – (१) खेत (न.), जमीन (खेतीनी) (स्त्री.); (२) क्षेत्रफळ (न.).
आराधणे (सं. क्रि.)– आराधवुं : (१) मनाववुं; (२) उपासना करवी, पूजवुं, भजवुं.
आराम [सं. फा.] (पु.) – आराम (पु.) : (१) विसामो (पु.); (२) सुखस्वास्थ्य (न.).
– खुर्ची (स्त्री.) – आरामखुरशी (–सी) (स्त्री.).
– प्रिय (वि.) – आरामतलब.
– शीर (वि.) – आराम आपे तेवुं, सुखकर.
आरारूट [इं.] (पु.) – आरारूट (न.) : (१) एक कंद जेनो लोट खावामा वपराय छे; (२) तवखीर (न.).
आरास [फा.] (स्त्री.) – ' अरास ' जुओ.
आरीबोरी (स्त्री.) – कांटावाळां झाडझांखर (न. ब. व.)
आरूढणे (स. क्रि.) – चढी बेसवुं, सवार थवुं.
आरेख [सं.] (पु.) – रेखाकृति (स्त्री.), आलेख (पु.), स्थूल रूपरेखा.
णे (सं. क्रि.) – आले (–ळे) खवुं, दोरवुं, रेखाकृति काढवी.
आरोगण (न.) – आरोगणुं (न.), रुचिथी भोजन करवुं ते.
आरोगणे (स. अ. क्रि.) – आरोगवुं, रुचिथी खावुं.
आरोग्य [सं.] (न.) – आरोग्य, स्वास्थ्य (न.) तंदुरुस्ती (स्त्री.).
– विज्ञान [सं.] (न.) – आरोग्यविज्ञान,–शास्त्र (न.), तंदुरुस्तीने लगता नियमोनुं शास्त्र.
आरोप [सं.] (पु.) – (१) आरोप, आक्षेप (पु.); (२) तहोमत, आळ (न.).
– खोटा ठरणे,–नाहीसा होणे – आळ ऊतरवुं.
– ण [सं.] (न.) – आरोपण (न.) : (१) रोपवुं, लगाडवुं ते; (२) तहोमत, आळ; (३) एकना गुणधर्म बीजाने लगाडवा ते; (४) स्थापना (स्त्री.).
– णे (सं. क्रि.) – आरोपवुं : (१) आळ के आक्षेप मूकवो; (२) परोववुं, घालवुं, लगाडवुं; (३) एकना गुण बीजाने लगाडवा.
– येणे – आळ चडवुं,–चोंटवुं,–बेसवुं.
– पी (वि.) – आरोपित.
– पी (पु.) – आरोपी, तहोमतदार (पु.).
आरोह [सं.] (पु.)–आरोह : (१) चडाण (न.), चडाव (पु.);

(२) सप्तस्वरोनी चडती-श्रेणी, षड्जथी निषादतरफ जवुं ते.

– ण [सं.] (न.) – आरोहण (न.), चडवुं ते; (२) सवारी करवी ते; (३) (ऊंचा आसनपर चडीने बेसवुं ते.

आरोळी (स्त्री.) – बूम (स्त्री.); बराडो (पु.), पोकारण (न.), चीचवाटो (पु.), चीस (स्त्री.).

– ठोकणे,–मारणे – बूम पाडवी, चीस पाडवी,–नाखवी, मोटेथी पोकारवुं.

आर्जव [सं.] (पु) – आर्जव (न.), ऋजुता, सरळता, निखालसता (स्त्री.).

आर्ज़व (पु.) – (१) विनवणी (स्त्री.); (२) कालावाला (पु. ब. व.).

– वी (वि.) – आर्जवी, आर्जवयुक्त, कालावाला करतुं.

आर्त [सं.] (वि.) – आर्त : (१) पीडित; दुःखी; (२) आतुर, आकुळ.

– (स्त्री.) – (१) पीडा, दुःख, (२) आतुरता, आकळाश (स्त्री.).

– स्वर (पु.) – दुःखनो–पीडानो–पोकार (पु.).

आर्तव [सं.] (वि.) – आर्तव : (१) ऋतुने लगतुं, ऋतुसंबंधी, (२) रजस्रावने लगतुं.

– (न.) – रजस्राव (पु.).

आर्थिक [सं.] (वि.)– आर्थिक, अर्थ–संपत्ति–संबंधी

आर्द्र [सं.] (वि.)– आर्द्र : (१) भीनुं; (२) द्रवतुं.

– ता [सं] (स्त्री.)– आर्द्रता (स्त्री.) : (१) भीनाश (स्त्री) (२) मायाळुपणुं (न.).

आर्य [सं.] (पु.)– आर्य (पु.), ए नामनी प्रजा, ए नामनो मानववंश (पु.).

– (वि.)– कुलीन, सुधरेलुं.

– पुत्र (पु.)– पति, स्वामी (पु.) (संस्कृत साहित्यमां पत्नी पती ने आ नामथी संबोधे छे.

आर्या [सं.] (स्त्री.)– आर्या (स्त्री) : (१) कुलीन स्त्री; (२) एक मात्रावृत्त (न.).

आलट पालट (स्त्री.)– पलटापलटी (स्त्री.); 'अलटापालट' जुओ.

आलटून पालटून– फेरबदलथी, फरीफरीथी .

आलय [सं.] (न.)–आलय (न.) : (१) घर, निवासस्थान; (२) भंडार (न.).

आलवण (न.)–' अलवान ' जुओ.

आला (' येणे ' धातुनुं पु. ए. व. भूतकाळनुं रूप)– आव्यो.

– गेला (वि.)– अभ्यागत, अतिथि.

– दिवस (अ.)– हररोज, प्रत्येक दिवस.

आला [अ.] (वि.)– आला, उंची जातनुं, सर्वोत्कृष्ट.

आलाप [सं.] (पु.)– आलाप (पु.) : (१) वातचीत (स्त्री.), संभाषण (न.); (२) गायननो एक प्रकार.

– चारी (स्त्री.)– आलाप लेवा ते, रागसाधना.

आलापाला (पु.)– आलोपालो (पु.) कंदमूळ इ.

आलापी (स्त्री.)– ' आलापचारी ' जुओ.

आलिंगणे [सं.] (स. क्रि.)– आलिंगवु, भेटवुं, बाथमां लेवुं.

आलिंगन [सं] (न.)– आलिंगन (न.),छातीसरसुं चांपवुं–भेटवुं ते.

आलीशान [फा.] (वि.)– आलेशान : (१) खूब ऊंचुं,–मोटुं; (२) भभकादार.

आले (न.)– आदुं, अद्रक (न.).

– पाक (पु.)– आदापाक (पु,).

आल्याचा रस (पु.)– अदरस (पु.).

आलेख [सं.] (पु.)– आलेख (पु.) : (१) लखाण (न.) लखावट (स्त्री.); (२) रेखाचित्र, आरेखन (न.); (३) सारणी (स्त्री.)

– न [सं] (न.)– आलेखन (न.) : (१) चित्र बनाववुं ते; (२) लखवुं ते.

आलोचन (न.)– आलोचन, अवलोकन, निरीक्षण (न.).

– (वि.) (जागरण)– ' अलोचन ' जुओ.

– ना [सं.] (स्त्री.)– आलोचना, टीका, समीक्षा (स्त्री.), गुणदोष–विवेचन (न.).

आल्या पावली (अ.)– (१) वळता पगे; (२) आवतवेंत.

आव (पु.)– (१) डोळ, देखाव (पु.); (२) ठाठमाट (पु.) (३) महत्त्व (न.); (४) धैर्य, ओसान (न.).

आवई (स्त्री.)– ' अवई ' जुओ.

आवजाव (स्त्री.)– (१) अवरजवर (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) आंटो (पु.).

आवक (स्त्री.)– आवक (स्त्री.), आवरो (पु.) : (१) उत्पन्न (न.) पेदाश, कमाणी (स्त्री.); (२) आवेला पत्रो इ.

– जावक– आवक जावक (स्त्री.); (१) आवेला ने जता पत्रो वगेरे; (२) तेमनी नोंध (स्त्री.) (३) आवतो जतो माल (पु.); (४) जमा ने खरच (पु.).

आवड (स्त्री.)– (१) गमो (पु.), गमवुं ते, रुचि (स्त्री.), (२) इच्छा (स्त्री.).

– णे (स. क्रि.)– गमवुं, रुचवुं, प्रिय लागवुं.

– ता (वि.)– (१) गमतुं, रुचतुं, (२) प्रिय, वहालुं.

– नावड (स्त्री.)– गमो-अणगमो (पु.).

– निवड (स्त्री.) – पसंदगी– नापसंदगी, रुचि–अरुचि (स्त्री.).

– डी (स्त्री.)– प्रीत (स्त्री.), हेत, वहाल (न.).

आवण (न.)– डांगरना छोडवा रोपवा ते.

आवतणे (स. क्रि.)– नोतरवुं, आमंत्रवुं.
– (न.)– नोतरुं, आमंत्रण (न.).
आवती मोवती (अ.) – 'अवता भवता' जुओ.
आवर (पु. स्त्री.) –(१) अटोप, आभोक (पु.); (२) नियंत्रण (न.), काबू, निग्रह (पु.); (३) अवेर (पु.).
– **णे** (स. क्रि.) – (१) अवेरवुं, आटोपवुं, संकेलवुं; (२) पाछुं लेवुं; (३) देखरेख करवी; (४) आवरवुं, आच्छादवुं वींटाळवुं; (५) जाळववुं, जतन करवुं; (६) नियमन करवुं;
आवरण (सं.) (न.)– आवरण (न.) : (१) ढांकण, आच्छादन (न.); (२) ढांकवानी क्रिया.
आवरदा (वि.) – आवेलुं.
– (पु.) (१) आयात माल; (२) आमद (– दा) नी (स्त्री)
आवरा आवर (स्त्री.) –(१) बधेथी अवेरवुं – संकेली लेवुं ते, अवेर, संकेलो (पु.), संकेलणी (स्त्री.).
आवर्जणे [सं.] (स. क्रि.)– वर्ज्य करवुं, तजवुं, छोडी देवुं.
आवर्जून (अ.) – 'अवर्जून' जुओ.
आवर्त [सं.] (पु.) – आवर्त (न.) : (१) आंटो, चकरावो (पु.); (२) चकरी, भमरी (पाणीमां) (३) फरी फरी आववुं ते.
– **न** [सं] (न.)– आवर्तन (नं.) : (१) फरी फरी वांचवुं के गोखवुं ते; (२) चक्कर (न.), गोळ फरवुं ते.
– **णे** (स. क्रि.) – (१) पारायण करवुं; (२) गोखवुं.
आ (–आं) वस (स्त्री.) – 'अवस' जुओ.
आवसा (पु.) – झूंपडी (स्त्री.), झूंपडुं (न.)
आवळणे (स. क्रि.) – (१) कसवुं, तंग करवुं; (२) आलिंगवुं, छाती सरसुं चांपवुं.
आवळ (वि.) – 'अवळ' जुओ.
– **काठी** – आमलानुं आमचुं (न.), आमलानी सुकवणी.
आवळा (पु.) – 'अवळा' जुओ.
–**ळी** (स्त्री.) – 'अवळी' जुओ.
आवळी जावळी (न. ब. व.) – जोडकां (न. ब. व.).
आवा (पु.)– ईंटवाडो, भठ्ठो, निभा (–मा) डो (पु.)
– (स्त्री.) (१) बाई, स्त्री; (२) खात (स्त्री.),
आवांका (पु.) – (१) कौवत, शक्ति, मगदुर (स्त्री.); (२) पहोंच (स्त्री.), गजुं (न.); गुंजाश (स्त्री.).
आवाज़ [फा.] (पु) – (१) अवाज, ध्वनि (पु.); (२) घांटो, नाद (पु.).
– **काढणे** – (१) बोलवुं, शब्द काढवो; (२) तकरार उठाववी; (३) चूं के चां करवुं.
– **देणे** – पोकारवुं, मोटेथी बोलाववुं. हांकारो भणवो.
आवाजी (स्त्री.) – अवाजी (स्त्री.) गायकनो कंठ (पु.).
–**मतदान** (नं.) – 'हां' के 'ना' एवा अवाजथी थतुं मतदान (धारासभा इ. मां).
आवार (न., पु.) – (१) वाडो (पु.); (२) महोल्लो (पु.); (३) आंगण, आंगणुं (न.); (४) वाड (स्त्री.); (५) उपर-वाड (स्त्री.).
आवारा (पु.)– नाश, नुकसान.
–[फा.] (वि.) – आवारुं, रखडेल, वंठेल, नकामुं.
आवास [सं.] (पु.),– आवास, घर, निवासस्थान (न.).
आवाहन [सं.] (न) – आवाहन (नं.) : (१) आमंत्रण; (२) देवतानी प्रतिष्ठापना करवी ते.
आवाळू (न.) – गोड, ढीमणुं (न.).
आविर्भाव [सं.](पु.) – आविर्भाव (पु.) (१) प्रगटवुं ते, प्रकटन; (२) अवतार, जन्म (पु.); (३) (कोई आवेगनो के भावनो) अभिनय.
आवेग [सं.] (पु.) –आवेग (१) जुस्सो, जोर (पु.); (२) ऊभरो (पु.); (३) क्षोभ, संताप (पु.); (४) उतावळ, दोडा-दोड (स्त्री.), (५) तीव्र वेदना (स्त्री.)
– **येणे** – ऊभरो–संताप–आववो, संताप चडवो.
– **कमी होणे, उतरणे** – ऊभरो शमवो–बेसवो.
आवेदन [सं.] (न.) – आवेदन, निवेदन (न.), प्रार्थना, अरज (स्त्री.); (२) फरियाद (स्त्री.).
– **पत्र** [सं.] (न.)– आवेदनपत्र (न.), फरियादनी अरजी (स्त्री.).
आवेश [सं.] (पु.) – आवेश (पु.) : (१) जुस्सो, ऊभरो (पु.), (२) उकरांटो, उकाटो, (३) उश्केरणी (स्त्री.), उश्केराट (पु.).
– **चढणे** – आवेश चडवो, ऊछळवुं.
आव (स्त्री.) – आम (पु.), जळस (न.), मरडो (पु.).
– (पु.) – अभिनय, सोंग (पु.).
आशक [सं.] (वि.) – आशक, अनुरक्त, मोहित, फिदा.
– (पु.) – प्रियकर, प्रेमी (पु.)
– **माशूक** (न.) – आशक माशूक (न. ब. व.), वहालो-वहाली (स्त्री.), प्रियतम-प्रिया.
आशय [सं.] (पु.) – आशय (पु.) : (१) तात्पर्य, सार (न.); (२) हेतु, इरादो (पु.); (३) स्थान, अधिष्ठान (न.).
आशंका [सं.] (स्त्री.)– आशंका (स्त्री.) : (१) शंका (स्त्री.), वहेम, संदेह (पु.); (२) संकोच (पु.); (३) आक्षेप (पु.)
आशा [सं] (स्त्री.) – आशा (स्त्री.) : (१) उमेद, धारणा, अपेक्षा (स्त्री.); (२) विश्वास (पु.); (३) आस्था (स्त्री.); (४) प्रेम, हेत (न.), चाह (स्त्री.).
– **करणे** – आशा करवी, अपेक्षा–उमेद–राखवी.
– **खचणे** – आशा भांगी जवी, उमेद हारवी.

– **धरणे,– बाळगणे** – आशा बांधवी,– राखवी,–सेववी.
– **सुटणे** – (१) आशा पडवी- बंधावी; (२) उमेद हारवी.
– **लागणे, आशावणे** – आशा बंधावी, लोभावुं.
– **जनक** (वि.) – आशाजनक, आशा उपजावे एवुं.
– **बद्ध** (वि.) – (१) लोभी, हावरुं; (२) लोभपाशमां जकडायेलु.
– **वादी** (वि.) – आशावादी, उमेदवार, उमेद राखनारुं
– **ळभूत, आशाळू** (वि.) – (१) अति हांवरूं, (२) (२) आरजूवाळुं.
आशिष [सं.] (पु.)
आशीर्वचन [सं.] (न.) } —आशीर्वाद (पु.), दुआ (–वा)
आशीर्वाद [सं.] (पु.)
(स्त्री.).
आश्चर्य [सं.] (न.) – आश्चर्य, अचरज (न.), अचंबो (पु.), अजायबी, नवाई (स्त्री.).
– **वाटणे** – अचरज पामवुं, अचंबो लागवो, नवाई लागवी.
– **कारक** (वि.) – आश्चर्यकारक, अचंबाभरेलुं, अजायब.
आश्रम [सं.] (पु.) – आश्रम (पु.) : (१) तापस-तपस्वी-नुं रहेठाण (न.), झूंपडी (स्त्री.); (२) विसामानुं स्थान (न.).
आश्रय [सं.] (पु.) – आश्रय (पु.) : (१) आशरो, आधार (पु.), (२); शरणुं (न.).
आश्रित [सं.] (वि.) – आश्रित, कोईना आधारे-आशरे रहेलुं, आवरदो, आशरागत, आशरागतियुं.
आश्वासन [सं.] (न.) – आश्वासन (न.) : (१) सांत्वन (न.), दिलासो (पु.); (२) हिंमत (स्त्री.).
आश्विन [सं.] (न.) – आश्विन, आसो मास (पु.).
आषक [अ.] (वि.) – ' आशक ' जुओ.
आषाढ [सं.] (पु.)– आषाढ, आषाढ मास (पु.).
आस (स्त्री.) – ' आशा ' जुओ.
– **लागणे** – उत्कंठा होवी, आतुर रहेवुं.
आ (–आं) स (पु.) – आंस (पु.), धरी (स्त्री.).
आसक्त [सं.] (वि.) – आसक्त : (१) अनुरक्त, (२) लंपट, चोंटेलुं.
– **क्ती** – [सं.] (वि.) = आसक्ती (स्त्री.) : मन चोंटवुं ते, (२) प्रेम.
आसन [सं.] (न.) – आसन (न.) (१) आसनियुं (न.) बेठक, बसेवानी वस्तु (स्त्री.), (२) योगक्रियामांनी एक क्रिया (स्त्री.), (४) शारीरिक चलननी–कसरतनी–एक ढब, 'पोझ', (४) खानुं (न.) कोठो (पु.), (५) विद्यापीठमां कोई एक विषयना अध्ययननुं स्थान, ' चेयर '

– **ओळखणे** – (घोडा ए) सवार ओळखवो.
– **करणे** – आसन (योग के कसरत–क्रिया) करवुं–वाळवुं.
– **गुंडाळणे** – घर-वाखरो समेटवो.
– **घालणे,– ठोकणे** –आसन वाळवुं, (२) आसन मांडवुं,
– जमाववुं, स्थिर थवुं. (३) अडी बेसवुं.
– **जमणे** – अड्डो जामवो.
– **जमविणे** – (१) अड्डो जमाववो, (२) प्रभाव पडवो.
– **डळमळणे** – (१) आसन के बेठक डगमगवी, (२) (लाक्ष.) भविष्य अनिश्चित थवुं.
– **ढळणे** – आसन अस्थिर थवुं, – ढळी पडवुं.
– **सोडणे** – स्थान–पद–दरज्जो–जगा छोडवी.
आसन्न [सं.] (वि.) – आसन्न, नजीक आवेलुं.
– **मरण** [सं.] (वि.) – आसन्नमरण, जेनुं मरण पासे आवेलुं छे एवुं.
आसपास (अ.) – आसपास : (१) आजुबाजु; (२) अगल-बगल, नजीकमां.
आसमंत [सं.] (पु.) – आसपासनो प्रदेश (पु.).
– **तात** [सं.] (अ.) – आसपास, चारेबाजू.
आसरा (पु.) – (१) आशरो (पु.), ओथ (स्त्री.), (२) छत्र, रक्षण, शरणुं (न.), ओसार (स्त्री.).
– **घेणे, आसऱ्यास जाणे** – आशरे जवुं, आशरो लेवो–करवो.
– (स्त्री.) – जळ के स्थळदेवता.
आसव [सं.] (न., पु.) – आसव (पु.) : (१) गाळेलो दारू (पु.); (२) अरक (अर्क) (पु.), सत्त्व (न.).
आसवे (न. ब. व.)–आंसु, आंखियां, झळझळियां (न.ब.व.)
– **गळणे** – आंसु खरवां, – पडवां.
– **गाळणे** – आंसु ढाळवां, – पाडवां.
– **पुसणे** – आंसु लूछवां,– लोहवां.
आसान [फा.] (वि.) – आसान : (१) सहेलुं, (२) नरम.
आसार [सं.] (स्त्री.) – आसार (पु.), झापटुं (न.), जोरदार वृष्टि.
आसार, आसारी (स्त्री.)–'असारी' जुओ.
आसावणे (अ. क्रि.) (१) 'आशावणे' जुओ; (२) उत्कंठित थवुं.
आसुड (पु.) – कोरडो, चाबुक (पु.).
– **णे** (स. क्रि.) (१) झाटकवुं, (२) जोरथी खंखेरवुं.
आसुरी [सं.] (वि.) – आसुर (–री) : (१) असुरसंबंधी, (२) राक्षसी, जंगली, घोर.
– **उपाय** (पु.) – जंगली–घोर–इलाज (पु.).
– **विवाह** (पु.) – जेमां कन्याने जबरदस्तीथी–लडीझघडीने

झूंटवामां आवे छे एवां लग्न.
आंसड (पु.) – आंचळ (पु.), आउ (न.).
आंसू (न.) – आंसु, अश्रु (पु.).
असोस (पु.), **– शी (–सी)** (स्त्री.) – 'असोशी' जुओ.
आस्कंध (पु.) – आसं (–सों) ध, अश्वगंधा (स्त्री.) (एक वनस्पति).
आस्तिक [सं.] (वि.) – आस्तिक : (१) ईश्वर ने धर्मनुं अस्तित्व माननारुं; (२) श्रद्धाळु.
– वाद (पु.) – आस्तिकवाद; ईश्वरनुं अस्तित्व अने तेनुं प्रभुत्व माननारो सिद्धान्त.
आस्तिक्यबुद्धी (स्त्री.) – आस्तिकपणुं (न.), धार्मिकता (स्त्री.).
आस्ते (फा.) (अ.) – आस्ते, धीमे.
– कदम (अ.) – धीमी चालथी.
आस्था [सं.] (स्त्री.) – आस्था (स्त्री.) : (१) खंत, चीवट, काळजी (स्त्री.); (२) उत्सुकता, उत्कंठा (स्त्री.); (३) आत्मीयता (स्त्री.), अपनापन (न.); (४) श्रद्धा.
आस्थेवाईक (वि.) – आस्थावान्, आस्थावाळुं.
आस्वाद [सं.] (पु.) – आस्वाद (पु.) : (१) चाखवुं– स्वाद लेवो ते, रुचि, रसानुभव; (२) माणवुं ते.
आहा, आहाहा (अ.) – आहा, आहाहा, ओहो (आश्चर्य के आनंद सूचवतो उद्गार.).
आहार [सं.] (पु.) – आहार (पु.) : (१) खोराक (पु.), अन्न (न.); (२) खानपान (न.); (३) खावानुं परिमाण (न.).
– णे (अ. क्रि.) – 'अहारणे' जुओ.
– तुटणे – आहार ऊतरी जवो.
– वाढणे – आहार वधवो.
– विहार [सं.] (पु.) – आहारविहार (पु.), खानपान, हरवुं फरवुं ते एटले रहेणीकरणी (स्त्री.).
– रात असणे – ओकात–अवकातमां होवुं, गजामां होवुं.
– री आणणे – अंकुशमां लेवुं, ताबामां लेवुं.
– री जाणे (१) ताबामां जवुं, अधीन थवुं; (२) असरतळे जवुं.
आहाळ (पु.)– खाल केळववामाटे जे कुंडउपर ते टंगाय छे ते
– (स्त्री.) – झाळ, ज्वाळानी आंच (स्त्री).
आहुती [सं.] (स्त्री.)– आहुति (स्त्री.) : (१) होमवुं ते (२) होमवानुं द्रव्य के बलि; (३) (लाक्ष.) बलिदान (न.), आत्माहुति (स्त्री.).
– घेऊन उभे असणे – नाश करवानो लाग जोवो.
– देणे – (१) होमवुं; (२) बलिदान करवुं.
आहे (अ. क्रि.) (१) छुं; (२) छे.
– पणा (पु.) – हस्ती (स्त्री.), अस्तित्व (न.).
– सा (वि.) – छे जेवुं, भासमात्र.
– स ('असणे' नुं द्वि. पु. ए) व. वर्त. काळनुं रूप. छे, छो
आह्निक [सं.] (वि.) – आह्निक, दैनिक.
– (न.) – नित्यकर्म, नित्यक्रम.
आह्वान [सं.] (न.) – आह्वान (न.) : (१) लडवामाटे आमंत्रण (न.); (२) पडकार (पु.), आमंत्रण; (३) आवाहन (न.).
– देणे – पडकारवुं, लडवा बोलाववुं.
आळ (पु.) – (१) आळ, आळु, तहोमत (न.); (२) बहानुं (न.), खोटो आरोप.
– घेणे – आळ मूकवुं,–चोंटाडवुं,–बेसाडवुं.
– नाहीसा होणे – आळ ऊतरवुं,– जवुं.
– येणे – आळ बेसवो,– लागवो.
आळणे (अ. क्रि.) – (१) द्रवनुं घन – घाडुं – थवुं; (२) सुकावुं.
आळवण (-णी) (स्त्री.) – मनामणुं (न.), विनवणी (स्त्री.).
– णे (स. क्रि.) – 'अळविणे' जुओ.
आळशी (वि.) – 'अळशी' जुओ.
– (वि.) – आळसु, सुस्त.
– शांचा राजा (लाक्ष.) – आळसुनो पीर, – ढगलो (पु.).
आळस [सं.] (पु.)– (१) आळस (स्त्री., न.), एदीपणुं (न.), सुस्ती (स्त्री.); (२) दुर्लक्ष (न.), उपेक्षा (स्त्री.); (३) उद्योग, व्यायाम इ. विषे अणगमो (पु.).
– करणे – (१) दुर्लक्ष करवुं, बेदरकार रहेवुं; (२) निष्क्रिय रहेवुं; (३) आळसवुं.
– झाडणे – आळस उतारवुं,– झटकवुं.
– देणे – आळस मरडवुं.
– येणे – आळस आववी,– चडवी, – सुस्ती लागवी.
आळसाई (स्त्री.) – सुस्ती.
आळसावणे, आळसणे – (१) अल (-ळ)सावुं, आळसवुं, आळस खावी; (२) थाक खावो.
आळसट (वि.) – आळसु, मंद.
आळसुंदे (पु. न. व.) – चोळा (पु. न. व.).
आळा (पु.) –(१) बंधन (न.), प्रतिबंध (पु.), रुकावट (स्त्री.); (२) बांधवानुं–तंग करवानुं साधन; (३) नियंत्रण (न.), अंकुश (पु.), मर्यादा (स्त्री.).
– घालणे – (१) प्रतिबंध करवो; (२) अंकुश मूकवो.
– टाळी (स्त्री.)– टाळाटाळी, ढील (स्त्री.).
– बसणे– (१) बंध थवुं, प्रतिबंध थवो; (२) मर्यादामां

आववुं.

आळी (स्त्री.)–(१) 'अळी' जुओ; (२) शेरी, पोळ (स्त्री.).

आळी पाळीने (अ.)– वाराफरती.

आळू (न. पु.) – 'अळू' जुओ.

आळोखे पिळोखे (पु. ब. व.) } आळसना मरडाट, मरोड़ा.
आळोपिळे (पु. ब. व.) } (पु. ब. व.).

– **देणे**– आळस मरडवी.

आक्षिप्त [सं.] (वि.)– आक्षिप्तः (१) फेंकेलुं, नाखेलुं; (२) वांधो काढेलुं, वांधो उठावेलुं; (३) विद्वानोने अमान्य.

आक्षेप [सं.] (पु. – आक्षेप पु.): (१) फेंकवुं ते; (२) आरोप (पु); (३) वांधो (पु); (४) शंका (स्त्री.); शंकाप्रश्न (पु.); (५) निंदा (स्त्री.), दूषण (न.).

आक्षेपून (अ.)– (१) जाणीजोईने, बुद्धिथी; (२) 'अवर्जून' जुओ.

आज्ञा [सं.] (स्त्री. – आज्ञा (स्त्री.) : (१) हुकम (पु.); (२) रजा, परवानगी, संमति (स्त्री.).

– **करणे** – आज्ञा आपवी, फरमाववुं.

– **देणे**– (१) आज्ञा आपवी, रजा आपवी, विदाय आपवी; (२) हुकम करवो, फरमाववुं.

– **पाळणे**– आज्ञा मानवी, – माथे चडाववी, आज्ञा पाळवी.

– **मागणे**– (१) रजा मागवी; (२) विदाय लेवी.

– **धारक** (वि.)–आज्ञाकारी, आज्ञांकित.

– **पालन** (न.) आज्ञापालन (न.), मन्या (स्त्री.) मानवुं.

आज्ञांकित राहणे– आमन्यामां रहेवुं.

आज्ञाविणे (स. क्रि.) – (१) आज्ञा करवी, फरमाववुं; (२) सोंपवुं.

इ

इकडचा, इकडील (वि.)– आमनुं, आ बाजुनुं, अहींनुं.

– **डोंगर तिकडे करणे**–कंईक अफाट–अति कठण एवुं–काम करवुं.

– **सुर्य तिकडे उगवेल**– अशक्य वात कदाच शक्य थाय.

– **तिकडचा** (वि.)– (१) अहीं तहींनुं, आमतेमनुं; (२) नाना विषयोनुं.

इकडून (अ.)– अहींथी, आबाजुथी, आमथी.

– **तिकडून** (अ.)– (१) अहीं तहींथी; (२) आमतेमथी, गमे त्यांथी.

इकडे (अ.)– अहीं, अहींयां, आम, आणीकोर, आणीतरफ.

– **तिकडे** (अ.)– आमतेम, अहींतहीं, अरूपरू.

– **तिकडे** (स्त्री.)– गल्लांतल्लां (न. ब. व.).

इंगणे (अ. क्रि.)– थाकी जवुं, गळी जवुं.

इंगळ (-ळा) (पु)– इंगार (-रो), अंगारो (पु.).

इंगळी (स्त्री.)– एक अति झेरी वींछी (स्त्री).

इंग्रज (पु.)– अंग्रेज (पु.).

इंग्रजी (वि.)– अंग्रेजी

– (स्त्री.)– अंग्रेजी भाषा.

इंगा (पु.)– खुरपन, चामडुं उझरडवानुं मोचीनुं एक ओजार (न.).

– **दाखविणे** (लाक्ष.)– (१) धमकाववुं, धमकी आपवी, डराववुं; (२) पोतानुं बळ बताववुं.

इंगित [सं.] (न.)– (१) इंगित (न.), संकेत, इशारो (पु.); (२) मर्म, रहस्य (न.); (३) मननो भाव, अभिप्राय (पु.) (४) मननो भाव प्रकट करतो हावभाव (पु.).

इच्छा [सं.] (स्त्री.)– इच्छा (स्त्री.).

– **धीन** (अ.)– इच्छावश.

– **फल** (न.) – (१) इच्छित फल (२) इष्ट राशि (गणित).

– **भोजन** (न.)– इच्छाभोजन, भावतुं भोजन (न.).

– **मरण** (न.)– इच्छा थतां ज आवतुं मरण.

– **मरणी** (वि.)–इच्छामरणी, इच्छानुसार मरवानी शक्तिवाळुं.

– **शक्ती** (स्त्री.)– इच्छाशक्ति (स्त्री.), संकल्पबळ(न.).

इच्छिणे (स. क्रि.)– इच्छवुं.

इच्छुक (वि.)– इच्छुक, इच्छावाळुं.

इजा [अ.] (स्त्री.) – ईजा (स्त्री.) (१) शारीरिक दुखावो (पु); –हानि (स्त्री.); (२) पीडा (स्त्री.).

– **करणे** – इजा करवी, कदवुं, मारवुं.

– **होणे** – ईजा थवी, – पहोंचवी.

इज़ा बिज़ा तिज़ा (स्त्री.) – कोई घटनानी एक पछी एक एवी त्रणवार पुनरावृत्ति (स्त्री.).

इज़ार [अ.] (स्त्री.) – इज़ार, सुरवाळ, लेंघी (स्त्री.).

इज़ारत (स्त्री.) – इज़ारो, ठेको (पु.).

इज़ारदार (पु.) – इज़ारदार, ठेकेदार (पु.).

इज़ारपट्टा (पु.) – इज़ारानी सनद (स्त्री.).

इज़ारा (पु.) – ' इज़ारत ' जुओ.

इज्ज़त [अ.] (स्त्री.) – इज्ज़त, आबरू, प्रतिष्ठा (स्त्री.).

–घेणे – इज्ज़त लेवी.

–जाणे – इज्ज़त जवी.

–दार – (वि.) इज्ज़तदार, आबरूदार, प्रतिष्ठित.

इंच [इं.] (पु.) – इंच (पु.) लंबाई मापवानुं परिमाण, फूटनो बारमो भाग.

–न् इंच (वि.)– (लाक्ष.) आखुं, संपूर्ण, तमाम, बधुं.

इंजन, [इं.] (न.) – एंजिन (न.).

इंजीनिअर, इंजनेर [इ.] (पु.) – एंजीनियर, इंजनेर, अभियंता (पु.).

इटकुली मिटकुली (बाळ भाषा) (वि. स्त्री.) } नानकडी.

इटा (पु.) – बरछो (पु.), एक भाला जेवुं हथियार.

इडली [का.] (स्त्री.) – इडली, एक दाक्षिणात्य वानी (स्त्री.).

इडापिडा (स्त्री.)– अलाबला (स्त्री.).

–टळो अमंगळ पळो – ओवारणां लेवां, अशुभनुं वारण करवा माटे आशीर्वचन आपवानी एक रीत.

इत उपर [सं.] (अ.) – हवे पछी; (२) एम छतां.

इतःपर [सं.] (अ.) – इतःपर, हवे पछी, आयंदे.

इतका (वि.) – (१) आवडुं, आटलुं, एटलुं, एवडुं; (२) आट आटलुं; (३) आटलुं–एटलुं बधुं.

इतकासा (वि.) – जरी, जरीक, जराजेटलुं.

इतक्यात (अ.) – एटलामां, एवामां.

इतपत (अ.) – आटली मर्यादामां, आटलामां, आटलासुधी –(वि.) –आटला पूरतुं.

इतमाम [अ.](पु.)–इतमाम, सरंजाम, रसालो, परिवार (पु.).

इतर [सं.] (वि.) – इतर : (१) अन्य, बीजुं; (२) क्षुल्लक; (३) भिन्न

– त्र [सं.] (अ.) – इतरत्र, अन्यत्र, बीजे ठेकाणे.

इतराजी [अ.] (स्त्री.) – इतराजी, गेरमरजी, नाराजी (स्त्री.)

इतरेजन [सं.] (पु. ब. व.) – अन्य जन, पारका लोको (पु. ब. व.)

इतस्ततः [सं.] (अ.) – इतस्ततः (१) अहीं तहीं, आमतेम, (२) अस्तव्यस्त.

इति [सं.] (अ.) – इति, आ प्रमाणे.

– (स्त्री.) – समाप्ति (स्त्री.), छेवट (पु.).

– कर्तव्य [स.] (वि.) – कृतकृत्य, कर्तव्य पूरुं करी चूक्या होय एवुं.

– कर्तव्य [सं] (न.) – कर्तव्य (नं.), फरज (स्त्री.)

– कर्तव्यता [सं.] (स्त्री) – इतिकर्तव्यता (स्त्री.), कृतकृत्यता, फरज अदा करी चूक्यानी भावना.

– वृत्त [सं.] (नं.)–इतिवृत्त (न.), बनेली हकीकतनुं ब्यान (न.) अहेवाल (पु.).

– श्री [सं.] (स्त्री). – इतिश्री, समाप्ति (स्त्री.).

इतिहास [सं.] (पु.) – इतिहास (पु.) तवारीख (स्त्री.), भूत काळनुं वृत्तान्त (नं.)

इत्थंभूत (सं.) (वि.)– इत्थंभूत : (१) आ प्रकारे बनेलुं; (२) समग्र, आखुं.

इत्यलम् [सं.] (अ.) – इत्यलम्, हवे बस, आटलुं बस.

इत्यादी [सं.] (वि.) – इत्यादि, वगेरे

इदगा [अ.] (पु.)– ईदगाह, ईद उजववानी जगा (स्त्री.)

इनकार, इन्कार [अ.] (पु.) – इनकार (पु.) : (१) नाकबूली (स्त्री.) (२) नामंजूरी (स्त्री); (३) निषेध (पु.)

– करणे – इनकारवुं (स. कि.), इनकार करवो.

इनसाफ, इन्साफ [अ.] (पु.) – इन्साफ : (१) न्याय; (२) चुकादो (पु.)

– करणे, – देणे – इन्साफ आपवो.

इनाम [अ.] (न.) – (१) इनाम, अकराम (न.); (२) भेट (स्त्री.), अदियो (पु.).

इनामत (स्त्री.) – इनाम (न.), पुरस्कार (पु.).

इनामती, इनामी (वि.) – इनामी : (१) इनामतने लगतुं; (२) इनाममां मळेलुं.

इनामदार (पुं.) – इनामदार (पु.), इनाम मळेलां गाम के गामोनो मालिक.

इंतज़ाम [अ.] (पु.) – इंतेजाम, बंदोबस्त (पु.), व्यवस्था (स्त्री.).

इंद्रजाल [सं.] (न.) – इंद्रजाल (–ळ), जादु, नजरबंधी (स्त्री.)

इंद्रधनुष्य [सं.] (न.) – इंद्रचाप (न.), मेघधनुष्य.

इंधन [सं.] (न.) – ईंधण (न.), इंधनकाठी (स्त्री.), बळतण(न.)

इब्लिस [अ.] (पु.) – इब्लिस, शयतान (पु.).

– (वि.) – नठारुं, राक्षसी.

इभ्रत [अ.] (स्त्री.) – (१) आबरू, प्रतिष्ठा (स्त्री.); (२) धाक (पु., स्त्री.), रोफ (पु.)

इमला [अ.] (पु.) – इमलो (पु.) : (१) मजलो (पु.); (२) बांधकाम (न.); (३) घर (न.), महोलो (पु.)

इमान [अ.] (न.) – ईमान (पु., न.) : (१) प्रामाणिकता, सच्चाई (स्त्री.), (२) श्रद्धा, निष्ठा, आस्था (स्त्री.); (३) अंतर्याम (न,), मनोदेवता (स्त्री.); (४) धर्म (पु.)

–इतबार [अ.] (पु.)– प्रमाणिकता, निष्ठा (स्त्री.),विश्वास (पु.)

– करणे, –देणे – वचन आपवुं, शपथ लेवी, सोगंद लेवा

– **गुंतणे** – वचनमां बंधाई रहेवुं
– **नास जागणे** – (१) ईमान राखवुं; (२) उपकारोनुं स्मरण राखवुं, कृतज्ञ रहेवुं.
इमानी (वि.) – ईमानी, प्रमाणिक, अशराफ.
इमाने इतबारे (अ.) – प्रमाणिकताथी, निष्ठाथी.
इमाम [अ.] (पु.) – इमाम, मुस्लिम धर्मगुरु (पु.).
– **दांडगा** (वि.) – डांडगुं, मस्तीखोर, जबरुं, जबरदस्त, तोफानी.
इमारत [अ.] (स्त्री.) – इमारत (स्त्री.) : (१) मोटुं मकान, (२) बांधकाम (न.).
– **फळा येणे** – कार्यनी पूर्तता थवी.
इयत्ता [सं.] (स्त्री.) – इयत्ता (स्त्री.) : (१) ठरावेली मर्यादा, (२) प्रमाण (न.), दरज्जो (पु.); (३) निशाळमांनुं धोरण(न.)
इरकली (वि.) – इलकल (कर्नाटकना एक गाम) मां बनेली (साडी).
इरजिक (स्त्री.), **इरजे** (न.) – (१) खेतमजूरोने कामना मोंबदलामां अपातुं जमण (न. , (२) खेती काममां एक–बीजाने अपातो सामुदायिक सहकार (पु.).
इरड [फा.] (स्त्री.) – (१) ओखर, नरक (न.); (२) नरक खावा माटे ढोरोनुं भटकवुं ते.
– **करणे** – (१) ओखरवुं (स. कि.); (२) (लाक्ष.) परस्त्री–साथे संबंध राखवो.
– **करणारे (जनावर)** (वि.) – ओखरियुं.
इरले (न.) – खूंपडो (पु.), खाखरो-साग इ. नां पांदडांनु बनावेलुं आच्छादन.
इरसाल [अ.] (ख.) – चुनंदु, उत्कृष्ट, (लाक्ष.) पाकुं, उस्ताद.
इराकत (स्त्री.) – (१) पेशाब (पु.), मूतर (न.); (२) ते करवानी क्रिया.
इरे (स्त्री.) – ईर्ष्या (स्त्री.)
इरेफ (वि.) – त्रांसुं, कतरातुं, वांकुं.
– **कापणे** – त्रांसु– कतरातु– कापवुं.
इलम [अ.] (स्त्री.) (पु.) – इलम (पु.) : (१) विद्या, कळा (स्त्री.), शास्त्र (न.); (२) जादु (स्त्री.); (३) मेली (भूत पिशाचनी) विद्या; (४) युक्ति, उपाय.
– **बाज, इलमी** (वि.)–(१) इलम जाणनारुं, (२) काबेल, होशियार.
इलाखा [अ.] (पु.) – इलाखो (पु.) : (१) प्रांत (पु.); (२) शासननो– हकूमतनो– प्रदेश.
इलाज़ [अ.] (पु.) – इलाज (पु.) : (१) उपाय; (२) उपचार; (३) दवा (स्त्री.).
– **करणे** – (१) इलाज करवो; (२) ओसड करवुं, दवा करवी.
इलायची [ता.] (स्त्री.) – इलायची (स्त्री.), 'वेलदोडा' जुओ.
– **केळे** – केळांनी एक जात.
इशारत [अ.] (स्त्री.) } इशारत (स्त्री.), इशारो (पु.), सान
इशा (–षा) रा (पु.) } (स्त्री.), संकेत, अणसारो (पु.).
इश्क (–ष्क) [अ.] (पु.) – इश्क (न.); (१) प्रणय, विलास (पु.); (२) शॉख (पु.).
– **बाज** (वि.) – इश्कबाज, विलासी.
– **बाजी** (स्त्री.) – इश्कबाजी, विलासिता, प्रणयक्रीडा (स्त्री.).
इश्की (–ष्की) (वि.) – (१) प्रेमी; (२) फक्कड, छेल.
इष्ट [सं.] (वि.) – इष्ट : (१) इच्छेलुं; (२) मनगमतुं; (३) कल्पेलुं; (४) योग्य; (५) हितावह.
– **अंक (इष्टांक)** [सं.] (पु.) – (गणित.) इष्ट राशि (स्त्री.)
– **काल** [सं.] (पु.) – शुभ वेळा (स्त्री.).
– **देवता** [सं.] (स्त्री.)– आराध्य देव (पु.), –देवता(स्त्री.).
– **मित्र** [सं.] (पु. ब. व.)– स्नेहीजन, आप्तजन (पु.ब.व.)
– **सिद्धी** [सं.] (स्त्री.)– इष्ट वस्तुनी प्राप्ति (स्त्री.).
इष्टानिष्ट [सं.] (वि.) – (१) योग्य–अयोग्य; (२) गमतुं–अणगमतुं; (३) शुभाशुभ.
इष्टापत्ती [सं.] (स्त्री.) – इष्टापत्ति : (१) आपत्ति पण हितकारी; (२) इच्छित बनवुं ते.
इसप(–ब) गोल [फा.] (पु.) – इसप (–ब)गोळ. ऊंटियुं जीरुं (न.).
इसब (न.) – एक जातनी खस, दराज (स्त्री.), 'एक्झीमा'.
इसम [अ.] (पु.)–इसम (पु.), आसामी (पु.), (स्त्री.), माणस (न.), व्यक्ति (स्त्री.).
इसवी [अ.] (वि.) (१) ईशूने लगतुं; (२) ईसवी.
– **सन** (पु.)– ईशूना जन्मथी शरू थतो संवत्सर (पु.).
इसार (–रा) (पु.) – 'विसार' जुओ.
इस्टेट [इं.] (स्त्री.) – मालमिलकत, जायदाद (स्त्री).
इस्तरी,, इस्त्री (स्त्री.) – इस्तरी, इस्त्री (इस्त्री.).
इस्पिक (पु.) – रमवानां पानांमा काळी बदामतुं पत्तुं ने तेनो जथ्थो, 'स्पेड'.
इस्पिट (न.) – (१) गंजीफो (पु.); (२) तेमानुं एक पत्तुं (न.)
इस्पितळ [इं.] (न.) – इस्पिताल (–ळ) (न.), 'हॉस्पिटल'.
इह [सं.] (अ.) – इह, अहीं, आ लोकमां.
– **वृत्त** [सं.] (न.) – स्थानीय समाचार, अहीं नो हेवाल.
इळा खिळा (पु.) – (१) घरवाखरी (स्त्री.); (२) परचूरण सामान (पु.), सरसामान (पु.).

ई

ईड, –नि (–लिं)बू (न.) –जंबूरी लींबु.
ईन मीन तीन (वि.) – (१) मात्र तीन ज; (२) (लाक्ष.) घणाज अल्पसंख्य.
ईप्सित [सं.] (न.) – ईप्सित, इच्छेलुं.
ईर (स्त्री.) – (१) होड, चडसाचडसी (स्त्री.); (२) बाधा, आपत्ति (स्त्री.).
– रेस घालणे –(१) होडमां पाडवुं, (२) पोताना बचाव-माटे बीजाने जोखममां नाखवुं.
– रेस पडणे, – पेटणे – (१) हठे पडवुं, – भरावुं; (२) कमर कसवी.
ईर्ष्या [सं.] (स्त्री.)– ईर्ष्या; (१) अदेखाई; (२) शरम (स्त्री.).
– ईर्ष्येला चढणे, – पेटणे – होडमां–शरतमां–ऊतरवुं.
ईशान्य [सं.] (स्त्री.) – ईशान दिशा, पूर्व अने उत्तर वच्चेनी दिशा (स्त्री.) के खूणो (पु.).
ईश्वर [सं.] (पु.) – ईश्वर (पु.) (१) जगतनो स्वामी, जगत्प्रभु; (२) स्वामी, मालेक, (३) राजा (पु.).

उ

उऋण [सं.] (वि.) – अऋणी, अनृण (–णी).
उकटणे (सं. क्रि.) – टांकवुं, खणवुं, कोतरवुं (जेमके, घंटी).
– (अ. क्रि.) सैयड नीकळवा.
उकटी (स्त्री.) – (१) घंटी टांक्यापछी कांकरां नीकळी जाय ते माटे दळेलुं मुठ्ठीभर अनाज; (२) टांकणुं, टांकवानुं ओजार (न.).
उकड (स्त्री.) – (१) बाफवानी क्रिया; (२) बाफेली वानी.
– हंडी (स्त्री.) – हांडलामां काची मगफळी मूकीने ऊलटुं करी एनापर अंगार मूकीने मगफळीं बाफवानी–भूंजवानी–क्रिया.
उकडणे (स. क्रि.) – बाफवुं.
– (अ. क्रि.) – गरमी थवी, उकळाट थवो.
उकडा (वि.)– बाफेलो.
– डे तांदूळ (पु. ब. व.)– बाफी काढेला डांगरना चोखा (पु. ब. व.).
उकडीव (वि.)– बाफेलुं.
उक (–कि) रडा (पु.)– (१) उकरडो, उकेरो (पु.), कचरापट्टी (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) वस्तुओनो अस्तव्यस्त फेलावो (पु.).
उकरणे (स. क्रि.) – खोदवुं, उकांसवुं, खणवुं.
उकराई (स्त्री.) – खोदवानी मजूरी (स्त्री.)
उकल (पु., स्त्री.) – (१) उकेल, खुलासो (पु.), (२) समज, समजण (स्त्री.).
उकलणे (अ. क्रि.) – (१) ऊकलवुं, गडी के गूंचगांठनुं खूलवुं; (२) ऊखळवुं, वळनुं ऊकली जवुं; (३) खुलासो थवो.
– (स. क्रि.) – (१) उकेलवुं, गूंच छूटी करवी; (२) (२) खुलासो करवो, समजण आपवी.
उकळ (स्त्री.) – उकाळो (पु.).
– णे (अ. क्रि.) – ऊकळवुं, ससडवुं, कढावुं, ककडवुं.
– (स. क्रि.) – (१) उकाळवुं; (२) (लाक्ष.) पडावी लेवुं, झूंटी लेवुं.
–विणे (स. क्रि.) – (१) उकाळवुं; (२) उकळाववुं, ससडाववुं.
– ता (वि.) – ककडतुं, कडकडतुं.
उकळी (स्त्री.) – उबाळो (पु.).
उकळीत (स्त्री., न.) – (१) वसूलात; (२) मीखीने मेळवेली वस्तु.
उकळेगिरी (स्त्री.) – जबरदस्तीथी पैसा व. पडावी लेवानो धंधो (पु.)
उकाडा (पु.) – (१) ऊकडो (पु.); (२) रातब; (३) हप्तो (पु.); (४) उकळाट, बफारो, घाम (पु.) (५) तेजाब (पु.).
उकाळ (–ळा) (पु.) – (१) उकाळो, काढो (पु.); (२) वसूलात (स्त्री.); (३) उकेल (पु.).
उकिडवा, उकडा (वि.) – ऊकडुं, उभडक, अधू(–दू)कडुं, ऊबडुं.
उकीर (पु.) – (१) उखाड; (२) पोगडो (पु.); (३) कचरो (पु.).
उक्का (वि.) – (१) ऊघड, उघ्घड; (२) थोकबंध, जथाबंध.
उक्ती [सं.] (स्त्री.) – उक्ति (स्त्री.) : (१) वचन, वाक्य (न.); (२) सुभाषित (न.); (३) कहेवत (स्त्री.).
उखडणे (सं. क्रि.) – (१) उखा (–खे)डवुं, मूळ खेंची नाखवुं; (२) (लाक्ष.) पदच्युत करवुं.
– (अ. क्रि.) – (१) ऊखडवुं, जडमूळथी नीकळी जवुं;

(२) ऊतरी पडवुं, ऊखडी पडवुं, वढवुं (अ. क्रि.).
उखडंपट्टी (स्त्री.) – (१) ऊचलबांगडी, टांगाटोळी (स्त्री.);
उखणणे (अ. क्रि.) – उखाडावुं, खाडा पडवा.
– (स. क्रि.) – ओखणवुं, खोदी काढवुं.
उखर (वि.) – ऊखर, रेताळ, जेमां-कांई पाके नहि एवी (जमीन).
– **वाखर** (वि.) – (१) खरबचडुं; (२) आडाझूड, आडुं-अवळुं, पथरायेलुं.
उखळ (न.) – ऊखळ (–ळुं) (न.), ऊखळी, उपली (स्त्री.), खांडणियो (पु.).
– **पांढरे करणे** – ऊजळुं वाळवुं.
– **पांढरे होणे** – नसीब ऊघडवुं.
– **णे** (स. क्रि.) – (१) उखाळवुं, (२) पहेलवहेलां खेतर खेडवुं; (३) उखाडवुं.
– **ळात डोके देणे** – जीव जोखममां नाखवो.
उखळी (स्त्री.) – ऊखळी, ऊखडी (स्त्री.), अनूखळ(–ळो) (पु.).
उखाणा (पु.) – उखाणुं (न.), उखाणो (पु.), ओखाणुं (न.), समस्या (स्त्री.).
– **घालणे** – कूटप्रश्न मूकवो.
– **घेणे** – पतीनुं नाम पत्नीए के पत्नीनुं पतीए कोई काव्यात्मक रचनामां गूंथाईने लेवुं.
उखाळी पाखाळी (स्त्री.) – जूनो झगडो ताजो करवा ते, जूना झगडानुं उकांसण (न.).
– **उखाळ्या पाखाळ्या काढणे** – जूनो भुसायेलो झगडो उकांसवो.
उगणे (अ. क्रि.) – (१) ऊगवुं; (२) ऊमलवुं
उगम [सं.] (पु.) – उगम (पु.) : (१) मूळ; (२) प्रारंभ.
उगराणी (स्त्री.) – उघराणी, लेणानी वसूलात करवी ते.
उगला (वि.) – (१) चुपचाप, मूंगुं; (२) फोकट, व्यर्थ, नकामुं.
उगवण (स्त्री.) – (१) फूटी नीकळवुं ते (अछबडा, शीळी व.); (२) उदय (पु.); (३) उकेल (पु.).
उगवणूक (स्त्री.) – उघराणी, वसूलात (स्त्री.)
उगवणे (अ. क्रि.) – (१) ऊगवुं, उदय पामवुं, (२) फूटी नीकळवुं, ऊमटवुं.
– (स. क्रि.) – (१) उकेलवुं, (२) उबेळवुं.
उगवविणे (स. क्रि.) – उगाडवुं, ऊगववुं.
उगवती (स्त्री.) – उगमण, पूर्व दिशा (स्त्री.).
– **कडील** (वि.) – उगमणुं, उगमणी बाजुनुं.
– **ता मावळता** (अ.) – सवारथी सांझसुधी.
– **त्या सूर्याला अर्घ्य** – (लाक्ष.) ऊगता सूरजनी पूजा.
उगविणे (स. क्रि.) – (१) उकेलवुं, गूंचवणमांथी छूटुं करवुं, (२) स्पष्ट करवुं.
उगळ (स्त्री.)–(१) बकारी, ऊलटी (स्त्री.), (२) ओगाळ (पु.); (३) ओगाट (पु.).
उगळणे (अ. क्रि.) – (१) थुकवुं, (२) ऊलटी करवी.
– (स. क्रि.)– (१) मोढामांथी बहार नाखवुं, (२) पडावेलुं पाछुं आपवुं, (३) गुप्त वात प्रगट करवी, (४) वागोळवुं.
उगा (अ.) – (१) चुपचाप, छानामाना, मूंगेमोढे, (२) विना महेनते; (३) अकारण, निष्कारण, वगर कारणे, (४) फोगट, व्यर्थ.
उगाच, उगाचच, उगाचच्या, उगाच (अ.) } 'उगा' (३) ने (४) जुओ.
उगारणे (स. क्रि.)– उगामवुं.
उगाळ (पु.) – (१) 'उगळ' जुओ, (२) (लाक्ष.) खीचडो (पु.) सेळभेळ (स्त्री.)
– **दान** (न.) – थूंकदानी, पिकदानी (स्त्री.)
– **णे** (स. क्रि.) – (१) लसोटवुं, (२) वाटवुं, (३) (लाक्ष.) एक ज वात फरीफरीथी उच्चारवी–बोलवी, एक ज तकरार फरी फरी उठाववी.
उगी (अ.) – (१) शांत; (२) स्तब्ध, गुपचुप, छानामाना.
– **करणे**– (१) चुप करवुं, (२) सांत्वन करवुं.
– **राहणे** – चुप–शांत रहेवुं.
– **च** (अ.) (१) 'उगा' जुओ; (२) अमस्तुं, निष्कारण, विनानिमित्त, वगर कारणे.
उगे (अ.) – 'उगा' जुओ.
– **पण** (न.) – मूंगापणुं, मूकपणुं (न.).
उग्र [सं.] (वि.) – उग्र, कडुं, आगियुं
– **ट** (वि.) –तीव्र, तीखुं, तेज.
उघड (वि.) – उघाडुं, खुल्लुं, ऊघड.
– (अ.) – छचोक, छडेचोक, खुल्ली रीते.
– **उघड** (अ.) –साफसाफ, चोख्खे चोख्खुं, बिलकुल स्पष्ट.
– **करणे** – उघाडुं करवुं.
– **झाक** (–प) (स्त्री.) – उघाडवास (स्त्री.).
– **णे** (अ. क्रि.) – (१) ऊघडवुं, खूलवुं, उघाडुं थवुं; (२) उघाड नीकळवो, आकाश निरभ्र थवुं.
– **णे** (स. क्रि.) – खोलवुं, उघाडवुं, उघाडुं करवुं.
– **माथा** (अ.) –उघाडे माथे.
– **मीट** (स्त्री.) – 'उघड झाक' जुओ.
– **वाघड** (अ.) – खुल्लं खुल्ला, उघाडे छोगे.
– **वासरा** (पु.) –खुल्लुं मेदान (न.).
– **विणे** (सं. क्रि.) – उघडाववुं.

उघडा (वि.) – (१) उघाडुं; (२) ऊघडुं; (३) जाहेर, खुल्लुं; (४) अरक्षित, अनाथ.

– करणे – (१) नागुं– आच्छादनरहित– करवुं; (२) (लाक्ष.) फजेत करवुं; (३) निराधार करवुं.

– पडणे – निराधार–अनाथ–निराश्रित थवुं.

– पाडणे – उघाडु करवुं,–पाडवुं, जाहेरमां बदनाम थाय तेम करवुं.

– बोडका (वि.) – (१) उघाडा माथानुं,– अंगनुं, (२) (लाक्ष.) निराधार, घरबार–विनानुं, अनाथ, उघरुं.

– वाघडा,–नागडा,–बंब – (१) तद्दन ऊघडुं, तद्दन कपडा–विनानुं; (२) नागुं.

– हिशेब (पु.) – उघाडो–खुल्लो हिसाब (पु.).

उघडीक (स्त्री.) – जाहेर थवुं ते, जाहेरात, परिस्फुटता (स्त्री.)

उघडीप (स्त्री.) – वरसादनुं बंध थवुं ते, उघाड (पु.).

– होणे – उघाड नीकळवो, वरसाद बंध थवो.

उघडी मांडी करणे,–टाकणे– (लाक्ष.) निर्लज्ज थवुं, अशिष्ट रीते वर्तवुं.

उघड्यावर आणणे – जुओ 'उघडा पाडणे'

उघळ (स्त्री.) – चक्कीमां रहेला आखरना दाणा (पु. ब. व.).

– णे (स.क्रि.) – चक्कीमां रहेला आखरना दाणा काढी लेवा.

उघाड (पु.), **उघाडी** (स्त्री.) – 'उघडीप' जुओ.

उच़क (वि.) (किंमत) – ऊधड, अंदाजे ठरावेली (भाव–तोल कर्याविगर).

उच़कटणे (सं. क्रि.) – (१) उझरडवुं; (२) उशेटवुं; (३) उमळाववुं.

– (अ. क्रि.) – (१) ऊभळवुं; (२) ऊखडवुं.

उच़कटा उच़कट (स्त्री.) – उचलाउचल (स्त्री.), ज्यां त्यांथी ऊंचकाऊंचकी करवी ते.

उच़कणे (सं. क्रि.) – (१) उठाववुं; (२) नजर चुकावीने उपाडवुं, चोरवुं; (३) उथलाववुं; (४) उखाडवुं; (५) डुबाववाना हेतुथी उधार लेवुं.

उच़का (पु.) – उचाट (पु.).

– (स्त्री.) – उचापत (स्त्री.).

– उच़क (स्त्री.) – (१) उथामो; (२) उधामो (पु.); (३) उचापत (स्त्री.).

– उच़क करणे – उथामवुं, आमथी तेम ऊंचकवुं ने मूकवुं.

उच़की (स्त्री.)– (१) ऊचकी, वांधणी, हेडकी, अटकडी (स्त्री.); (२) आचकी (स्त्री.).

– लागणे – (१) ऊचकी ऊपडवी; (२) मरणकाळनी हेडकी ऊपडवी.

उच़क्या (पु.) – उचक्को, भामटो (पु.).

–(वि.) – उठाउ, उठाउगीर.

उच़टणे (सं. क्रि.) – (१) उखाडवुं, उचेडवुं; (२) उघेडवुं.

– (न.) – उखडियो, तवेथो (पु.)

उचंडळणे (अ. क्रि.) – ऊभरवुं, छलकावुं.

–(स. क्रि.) – उभराववुं.

उचंबळ (पु., स्त्री.)– ऊभरो, उबाळो (पु.), उभरण (न.)

– णे (अ. क्रि.) – (१) ऊभरावुं; (२) छलकावुं.

– ळून येणे – ऊभरावु.

उच़ल (स्त्री.) – (१) उठावणी (स्त्री.); (२) धसारो, छापो, हुमलो (पु.); (३) अनामत आपेली के लीधेली रकम, ऊचकुं (न.)

– करणे – उठावणी करवी, धसारो करवो, छापो मारवो.

– खाणे – ऊठवुं, फरीने जागवुं, फरीने जोर करवो.

– घेणे (१) फरी पाछुं ऊभुं रहेवुं, फरी पाछुं स्थिर थवुं; (२) अनामत रकम लेवी.

– देणे – (१) उश्केरवुं, उत्तेजवुं, प्रवृत्त करवुं; (२) अनामत रकम आपवी.

उच़लणे (अ. क्रि.) – (१) ऊपसवुं, बहार नीकळवुं, (२) फूलवुं.

– (स. क्रि.) – ऊचलवुं, ऊचकवुं, उठाववुं, उपाडवुं, ऊंचकवुं.

उच़लविणे (स. क्रि.) – उचकाववुं, उचलाववुं, उपडाववुं,

उच़लबांगडी (स्त्री.) – (१) ऊचलबांगडी, टांगाटोळी (स्त्री.). (२) हांकी काढवुं ते.

उच़लाउच़ल (स्त्री.) – ऊचलाऊचल (–ली), ऊंचकाऊंचकी (स्त्री.), उथापो (पु.)

उच़लून देणे – (१) आपखुशीथी आपी देवुं; (२) अलग काढी आपवुं.

– धरणे – (१) उचकाववुं, उपडाववुं, (२) टेको आपवो

– नेणे – ऊचलवुं, उचाळवुं.

उच़लेगिरी (स्त्री.) – उडाउपणुं (न.), उठावगीरी (स्त्री.), भामटापणुं (न.)

– करणे – उठाववुं.

उच़ल्या (पु.) – 'उचक्या' जुओ, लेभागु (पु.)

उचाट (पु.) – (१) कंटाळो, अणगमो, उद्वेग (पु.),(२) उचाट (पु.), उत्कंठा (स्त्री.); (३) विरक्ति, उदासी (स्त्री.)

– येणे, – खाणे } – कंटाळवुं, कंटाळो चडवो.
उचाटणे (अ. क्रि.) }

– भरणे – उचाटमां पडवुं, उत्कंठा– अधीराई थवी.

उचाटा (पु.) – (१) ओठुं (न.), साचो (पु.), बीबुं (न.)

'मॅट्रिक्स'

उच्चापत (स्त्री.) – (१) भांजघड, झंझट (स्त्री.); (२) झघडो (पु.); (३) उधारो (पु.), उधार माल; (४) ऊचकुं (न.); (५) करज (न.)

– ती,–त्या,– खोर (वि.)–भांजघडियुं, भांजघड करनार.

उचित [सं.] (वि.) – उचित, योग्य, घटित.

उच्च [सं.] (वि.) – उच्च, ऊंची जातिनुं,– दरज्जानुं.

– वर्णीय [सं.] (वि.) – (१) उच्चवर्णीय, ऊजळियात कोमनुं; (२) ऊजळुं.

उच्चाटण (–न) [सं.] (न.) – (१) उच्चाटन (न.), ऊचल-बांगडी (स्त्री.); (२) एक मंत्रतंत्र प्रयोग.

उच्चार [सं.] (पु.) – उच्चार (पु.), मोढामांथी शब्द के ध्वनी काढवो ते.

– ण [सं.] (न.) – (१) 'उच्चार' जुओ; (२) शब्द के बोल काढवानी रीत के क्रिया.

– णे (स. क्रि.) – उच्चारवुं, ऊचरवुं, ओचरवुं, उचारवुं.

– करायला लावणे – उचरावबुं.

उच्चालक [सं.] (पु.) – उच्चालन (न.), वजन ऊंचुं करवानी एक तरकीब, 'लीवर'.

उच्छाद (पु.) – (१) उद (–ध) मात, उपद्रव (पु.); (२) लूटफाट (स्त्री.), जुलम (पु.).

– आणणे,–मांडणे – उदमात करवो.

– येणे – त्रासी जवुं, कंटाळी जवुं.

उच्छिष्ट [सं.] (वि.) – उच्छिष्ट, एठुं, बोटेलुं.

– (न.) – छांडण (न.).

उच्छृंखल [सं.] (वि.) – उच्छृंखल : (१) उच्छृंखळ, उछंखलित; (२) उछांछळुं.

उच्छेद [सं.] (पु.) – उच्छेद, समूळो नाश (पु.).

– णे (स. क्रि.) – उच्छेदवुं, जडमूळथी काढवुं.

उच्छ्वास [सं.] (पु.) – उच्छ्वास (पु.) : (१) श्वास लेवो ते; (२) जाळियुं (न.); (३) प्रकरण, कांड.

उजखुरा,–खोरा (वि.) – जमणेरुं, जमणा हाथथी काम करवानी आदतवाळुं.

उजगरा (पु.) – (१) उजागरो (पु.), जागरण (न.); (२) (लाक्ष.) श्रम, त्रास.

उजगारी (स्त्री.) – (१) उत्कर्ष; (२) प्रसिद्धी.

उजदार (न.) – मोखरानुं बारणुं (न.).

उजरणे (स. क्रि.) – दुरस्त करवुं, समारवुं.

उजवट (वि.) – ऊजळुं, उजागर, गोरुं.

उजवण (स्त्री.) – (१) ऊर्जित दशा; (२) आखर करवी ते, समापन; (३) विदाय (स्त्री.); (४) सरलता; (५) परणाववुं ते.

– णी (स्त्री.) – ऊजववुं ते, ओच्छव (पु.).

– णे (स. क्रि.) – (१) पार पडवुं, विधिसर समाप्त थवुं; (२) आपत्तिमांथी ठीक पार पडवुं, (३) विवाहनो संस्कार थवो.

उजविणे (स. क्रि.) – (१) ऊजववुं; (२) ठीकठाक करवुं, (३) शणगारवुं; (४) कोई मंगल प्रसंग विधिसर पूरो करवो; (५) कन्याने परणावी देवी.

उजवा (वि.) – (१) जमणुं; (२) सरस; (३) गमतुं (लाक्ष.)

– हात (पु.)–(१)जमणो हाथ (पु.), (२) (लाक्ष.) विश्वासु सहायक.

उजवी (स्त्री.) – जमणी बाजु.

– घालणे – कोई वस्तु के व्यक्तिने जमणी बाजुए राखीने प्रदक्षिणा करवी.

– बाजू (स्त्री.) – (१) जमणी बाजु, दिशा, (२) (लाक्ष.) दरबारमां जमणी बाजुए बेठेला प्रमुख दरबारी, (३) थाळीनी जमणी बाजुए मूकाता पदार्थो [जेम के शाकभाजी व.].

उजळ (वि.) – ऊजळुं, उजागर, उज्ज्वल.

– करणे – (१) उजाळवुं; (२) (लाक्ष.) शोभाववुं.

– तोंड–माथा होणे – दोषमुक्त थवुं, अपजस धोई जवुं.

– पणा (पु.) – ऊजळाट (द.), ऊजळाश (स्त्री.), ऊजळापणुं (न.).

– पणे, – माथ्याने (अ.) – उघाडे माथे, आबरूभेर.

– पाजळ (वि.) – चळकतुं.

उजळणी (स्त्री.) – (१) फरीथी वांचवुं बोलवुं ते, पाठनुं पुनरावर्तन; (२) ऊजळाई, ऊजळाश (स्त्री.), ऊजळापणुं (न.)

– चे पुस्तक – बाळपोथी, आंकना गडियानी चोपडी (स्त्री.)

उजळणे (अ. क्रि.) – ऊजळ थवुं

– (स. क्रि.) – मांजवुं, ऊटकवुं, मांजी– ऊटकीने चळकतुं करवुं.

उजळा (पु.) – (१) झले (स्त्री.); (२) चळकाट (पु.), झळक, भभक (स्त्री.); (३) (लाक्ष.) ताजगी (स्त्री.)

– देणे – (१) ओप आपवो, – चडाववो; (२) (लाक्ष.) ताजुं करवुं.

– ई (स्त्री.) – झले चडाववानी क्रिया के तेनी मजूरी (स्त्री.)

उजागर (-रा) (पु.) – (१) उजागरो (पु.), जागरण (न.); (२) नीडरता, साहसिकता.

– (वि.) – नीडर, साहसिक.

– (अ.) – जाहेर, खुल्ली रीते.

– घडणे – उजागरो थवो, जागरण थवुं.

– री (स्त्री.) –(१) खुल्लो–उघाडो–व्यवहार; (२) निर्भयता, नीडरता (स्त्री.); (३) बेशरमी, निर्लज्जता.

– रीस आणणे – उघाडुं करवुं, खुल्लुं पाडवुं.

– रीस येणे – उघाडुं थवुं, खुल्लुं पडवुं.

उजाड (वि.) – उज्जड, ऊजाडा, वेरान.

– पणा (पु.) – उजाड (पु.), उज्जडपणुं (न.).

– करणे – उजडाववुं, उजाडवुं, वेरान करी नाखवुं.

– होणे – ऊजडावुं, वेरान थवुं.

उजाडणे (अ. क्रि.)– (१) उजासवुं; (२) परोढ थवुं, पो फाटवुं.

उजा (–जे) डतां (अ.) – मळसके, परोढिये.

उजाडी (स्त्री.) –उज्जडपणुं (न.).

उजाळ (पु.), **– ळे** (न.)– (१) उजाश (–स) (पु.), अजवाळुं (न.); (२) धोळापणुं (न), धोळाश (स्त्री.).

उजू (वि.) – (१); सीधुं (२) सीधा स्वभावनुं, ऋजु.

– (न.) वजू (न.) (निमाज पढता पहेलां) हाथ, पग, मों धोवां ते

– हाती (अ.) – सीधी रीते

उजेड (पु.) – उजा (–जे) श (पु.), अजवाळुं (न.)

– करणे – अजवाळवुं (स. क्रि.), अजवाळुं करवुं.

– पडणे – (१) अजवाळुं थवुं; (२) (व्यंग्या०) नाम काढवुं.

– पाडणे – (१) अजवाळवुं; (२) (व्यंग्या०) नाम बगाडवुं

उज्ज्वल [सं.] (वि.) – उज्ज्वल : (१) ऊजळुं, चमकतुं, (२) स्वच्छ, निर्मल.

उंच (वि.) – (१) ऊंचुं; (२) चडियातुं, उच्च, उमदा, (३) अतिताणेल के लंबावेल सूर (संगीत); ऊंचा स्वरसप्तकनुं.

– (अ.) – ऊंचे, उपर

– नाक – (लाक्ष.) (१) चडियातापणुं (न); (२) प्रतिष्ठा, ऊंची मूछ (स्त्री.).

– नाक करून – निर्लज्जताथी, तोछडाईथी

– नीच (वि.) – ऊभट

– सखल (वि.) – ऊंचुंनीचुं, खाडाखैयावाळुं

– वट (वि.) – ऊंचवट.

– वटा (पु.) – ऊंचाण (न.), नानी टेकरी (स्त्री.).

उंचाड (न.) – ऊंचाण (न.).

– (वि.) – उले (–ल्ल) र

उंचापुरा (वि.) – कदवान, कदावर.

उंचावणे (अ. क्रि.) – (१) ऊंचुं थवुं; (२) वधवुं; (३) ऊंचे जवुं; (४) ऊडवुं, चगवुं.

– (स. क्रि.) – (१) ऊंचकवुं; (२) उपसाववुं; (३) ऊंचुं करवुं.

उंचावरचा (वि.) – ऊंचेनुं, उपलाण, उपरतुं.

उंची (स्त्री.) – ऊंचाई, उभारणी (स्त्री.); (२) कद (न.).

– (वि.) – (१) आला दरज्जानुं; (२) बहुमूलं, बहूमूल्य; (३) उच्च, उमदा (–दुं), चडियातुं.

उंचेला (वि.) – ऊभ, ऊभट; ऊभा कदनुं, ऊंचुंसरखुं.

उट (–टी), ऊट (स्त्री.), **उटा** (पु.) } (१) अटकण (स्त्री.); (२) ऊगट (स्त्री.).

उटणे (न.) – उटवणुं, उबटणुं, उबटण, उटणुं, उगटणुं (न.).

– (स. क्रि.) – (१) चोळवुं; (२) ऊटकवुं, मांजवुं.

उटारेटा (पु.),**– टी** (स्त्री.) – (१) माथाकूट, माथाझीक, नकामी पंचात (स्त्री.); (२) अजंपो (पु.).

उटारेटी (अ.) – नकामी भांजगडमां,– माथाकूटमां.

उटाळा (पु.) **– ळी** (स्त्री.) – उच्चालन (न.), 'लीवर'.

उटाळे (न.) – ' उट ' जुओ.

उटिंगण (न.) – अठींगण (न.); टेको, तकियो (पु.).

उटी (स्त्री.) – 'उटणे' जुओ.

उट्टे (न.) – (१) बळतर (न.); (२) बदलो (पु.); (३) वेर (न.).

– काढणे – बदलो लेवो, वेर वाळवुं, कसर काढवी.

उठणे (अ. क्रि.) – (१) ऊठवुं, ऊभां थवुं; (२) जागवुं, जाग्रत थवुं; (३) सावध थवुं; (४) पूरुं करीने ऊभां थवुं (जेमके सभा, अदालत व.); (५) ओचिंतु खडुं थवुं (जेमके बंड, दरद, सणको व.); (६) (दिल) ऊतरी जवुं, राग के प्रेम जतो रहेवो; (७) सज्ज थवुं (सैन्य व.) (८) बराबर ऊठवुं,– ऊपसवुं (जेमके छाप, रंग व.); (९) खीलवुं, ताजां थवुं.

– माणसातून उठणे (लाक्ष.) –(१) रीतनीत छोडी देवी; (२) एकाकी पडी जवुं.

उठून जाणे – ऊठी जवुं, चाल्यां जवुं.

– दिसणे – विशेषे देखावुं, स्पष्ट देखाई आववुं.

– रोज़ उठून (अ.) – रोज ऊठीने, दररोज.

उठत बसत (अ.) – थोभी थोभीने, धीरे धीरे.

उठता बसता, उठल्यासुटल्या (अ.) – ऊठतां बेसतां, हरघडी, हरदम,

उठबशी, उ (–ऊ) ठबस (स्त्री.) **उठाबशा** (स्त्री. ब. व.) } – ऊठ बेस (स्त्री.).

उठवण (स्त्री.) – (१) ऊठवा असमर्थ एवी स्थिति; (२) दुर्बल दशा.

– नसि येणे – अतिशय थाकी जवुं.

उठवणे (अ. क्रि.) – उठावुं (' माराथी उठातुं नथी '),

ऊठवा समर्थ थवुं.
उठविणे (स. क्रि.) – (१) उठाडवुं; (२) ऊभुं करवुं.
उठवळ (वि.) – (१) आळसु, कामचोर; (२) उछांछळुं; (३) स्वैराचारी.
उठाउठी (अ.) – झटपट, जलदी.
उठाठेव (स्त्री.) – (१) पंचात, माथाकूट; (२) बरदाश (स्त्री.).
उठाणूं (व.) – ढीमणुं (न.), गांठ जेवो कठिण सोजो (पु.).
उठाव (पु.) – (१) उठाव (पु.); (२) उठावो, उपाड (पु.), खपत (स्त्री); (३) काढुं (न.), बांधो (पु.).
उठावणी (स्त्री.) – (१) उठावणी, उश्केरणी (स्त्री.); (२) बळवो (पु.).
उठावणे (अ. क्रि.) – (१) सज्ज थवुं, तैयार रहेवुं; (२) उठावणी–चडाई थवी; (३) कूच करवुं, आगळ चालवुं.
उठावदार (वि.) – (१) उठावदार; (२) असरकारक; (३) चित्ताकर्षक; (४) ऊपसेलुं.
उठावा (पु.) – 'उठाव', 'उठावणी' जुओ.
उठित (वि.) – खेडायेलुं.
उडगण [सं.] (स्त्री.) – गोकळगाय (स्त्री.).
उडुगण [सं.] (पु.) – उडुगण, तारासमूह.
उडणे (अ. क्रि.) – (१) ऊडवुं, हवामां अध्धर जवुं; (२) फेलावुं (अफवा व.) (३) जवुं, भागवुं ('ऊंघ ऊडवी'); (४) खूब खपत थवी ('माल ऊडी गयो'); (५) चडी–धसी–आववुं; (६) झडपवुं; (७) फीकुं पडवुं ने जतुं रहेवुं (रंग व.); (८) हवामां बरोबर चगवुं (पतंग व.); (९) ऊडी जवुं (गायनुं दूध व.); (१०) नरपशुए मादाउपर संभोगार्थ चडवुं.
उडतउडत (अ.)–(१) नाचतां कूदतां; (२) अस्पष्टपणे; (३) कर्णाकर्णी, कर्णोपकर्णी; (४) टूंकामां.
उडत बातमी (स्त्री.)– ऊडती वात, गप (स्त्री.)
उडदी (वि.) – अडदियुं, अडदना रंगनुं.
उडव(–वि)णे (माशी इ.) (स. क्रि.)– उडा(–रा) डवुं
उडवा (पु.),– **वी** (स्त्री.)– कडबीनी–घासनी–गंजी (स्त्री.)
उडविणे (पतंग इ.) (स. क्रि.)– उडाववुं, चगाववुं.
– (लाक्ष.) – उडाडवुं, उडावी देवुं, खेरसल्ला करवुं.
उडवाउडव (:वी) (स्त्री.) – अध्धरवात.
– **करणे**– अध्धर उडाववुं, टाळाटाळ करवी.
– **वीचे उत्तर** (न.)– अध्धर जवाब (पु.).
उडव्या, उडाऊ (वि.)– उडाऊ.
उडाउडी (अ,)– तरत ने तरत.
उडाणटप्पू वि.)– ऊडेल (–लुं)
उडी (स्त्री.)– (१) कूदको, कुदकारो (पु.), छलंग (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) मगदुर (स्त्री.), कौवत (न.).
– **घालणे,–टाकणे,–मारणे**– (१)कूदवुं (अ. क्रि.) छलंग भरवी,–मारवी; (२) रक्षण करवा दोडी आववुं.
– **घेणे**– आगळ पडवुं, झंपलाववुं (अ. क्रि.).
उड्या पडणे– (लाक्ष.) चडसाचडसी थवी, तूटी पडवुं, भीड थवी; (२) (माल व. नी) घणी मांग थवी; (३) घणी खपत थवी.
– **मारणे**– (लाक्ष.) (१) गर्व करवो, गुमान धरवुं, बडाई मारवी,– हांकवी; (२) मोजमजा करवी ('वडिलांच्या जिवांवर तुम्ही उड्या मारताय')
उडी मारून पलिकडे जाणे– ठेकवुं (स. क्रि.), ठेकडो मारी कूदी जवुं.
उडीद (पु.)– अडद (पु.).
उडदांचे बनविलेले (खाद्य) (वि.)– अडदालुं, अडदियुं.
उड्डाण [सं.] (वि.)– उड्डाण, उडाण (न.)
उणखूण (स्त्री.)– (१) कामना (स्त्री.), इरादो (पु.); (२) रहस्य (न.), भेद (पु.); (३) खांतरी (स्त्री.); (४) लक्षण (न.), खूण (स्त्री,).
उणवट (वि.)– अल्पमूल्य, सस्तुं, हलकी कीमतनुं.
उणा– (वि.)– (१) ऊणुं, कमी, खूटतुं; (२) हलकुं, उतरती कोटीनुं; (३) ओछपवाळुं, मानहानिकारक.
–**दुणा** (वि.)– अपमानकारक, मर्मभेदक; (२) ओछुं अदकुं
– **पुरा** (वि.)– ओछुंवत्तुं, आशरे.
उणावणे (अ. क्रि.) (१) ऊणावुं, ओछुं थवुं; (२) क्षीण थवुं.
उणीव (स्त्री.)– ऊणप (–म), ओछप, खोट (स्त्री.); (२) व्यंग (न.); (३) कसर,. न्यूनता (स्त्री.).
उणे (न.)– (१) ओछप, खोट (स्त्री.); (२) व्यंग (न.), अपूर्णता, कमी (स्त्री.)
– **वि.**– कमी, ओछुं.
– (अ)– बाद करतां.
– **असणे**– कमी–ऊणप–होवी,–रहेवी.
– **आणणे**– ओछुं आणवुं, लजाववुं.
– **करणे**– उणाववुं (स. क्रि.)
– **घेणे**–ओछुं आववुं,–लागवुं.
– **पाहणे**, – **काढणे** (बीजाना) दोष काढवा, – जोवा, खोदणी करवी.
– **होणे**– उणावुं (अ. क्रि.).
– **उत्तर** (न.)– (१) अपमानजनक जवाब; (२) सामो जवाब (पु.).
– **उत्तर करणे**– कडवो के सामो जवाब आपवो.
उणेपणा (पु.)– ऊणप, ओछप (स्त्री.).

उंट (पु.) – ऊंट, ऊंटडो (पु.).
उंटाड (वि.) – ऊंटियो, ऊंट जेवो ऊंचो.
उंटीण (सांडणी) (स्त्री.) – ऊंटडी, सांढ, सांढणी (स्त्री.).
उंटवान (सारवान) – ऊंटवाळो, सारवान (पु.)
उंटाचे पिलूं (न.) – (व्यंग्या.) लांबटांगियुं माणस (न.), ऊंटियो (पु.)
उंटावरचा शहाणा – (व्यंग्या.) ऊंटीयो, मंदबुद्धि के मूर्ख
उंटावरून शेळ्या हाकणे – (लाक्ष.) पोते आरामथी बेसी बीजाने काम करवानी मात्र सलाह आपवी, के बीजाथी तेवी अपेक्षा करवी.
उंड (पु.) – गोळो, नळाश्रित वायु (पु.).
उंडगळ, उंडगा [का.] (वि.) – आवारु, रखडेल, बंठेल.
उंडरणे (अ. क्रि.) – (१) स्वैर भमवुं, रखडवुं; (२) मस्तीमां आववुं.
उंडा [का.] (पु.) – कणकनो पिंडो (पु.).
उंडारणी (स्त्री.) – (१) मस्ती (स्त्री.); (२) अक्कडपणुं (न); (३) स्वैरवर्तन.
 – णे (अ. क्रि.) – रझळवुं, भटकवुं, रखडवुं
उंडी (स्त्री.) – (१) कणकनो बाफेलो पिंडो (पु); (२) नैवेद (-द्य) (पु.); (३) एक जातनो चंपो (पु.), पुन्नाग; (४) पिंड, भातनो वाळेलो गोळो (पु.).
उतटणे (अ. क्रि.) – (१) तडकवुं, फाटवुं; (२) तणाईने तंग थवुं.
 – (स. क्रि.). – उतरडवुं, ऊतडवुं.
उतणणे (अ. क्रि.) – गर्वथी फुलावुं.
 – (स. क्रि.) – छापरानुं छाज वगेरे काढी नाखवुं.
उतणे (अ. क्रि.) – (१) ऊभरावुं (दूध, कढी व); (२) गर्वथी फुलावुं, अक्कड थवुं; (३) खदखदवुं; (मिलामाना तेलथी) फोल्लीओ नीकळवी.
उतू जाणे, उतास जाणे – (१) ऊभर (-रा)वुं,(दूध व.) आंचथी उपर आवी ढोळी पडवुं; (२) (लाक्ष.) ऊभरावुं, (जुस्सो व.) न मावाथी बहार आववुं, छलकावुं.
 – येणे – ऊभरावुं.
उतर (-रं)ड, उतरण (स्त्री.) – उतरड, उतरेवड (स्त्री.).
उतरण (स्त्री.) – (१) ढाळ, उतार (पु.); उतरण (स्त्री.); (२) उतार (नदीनो) (पु.).
उतरणे (अ. क्रि.) – ऊतरवुं : (१) उपरथी के (ऊंचेथी नीचे आववुं) (२) बरोबर नीवडवुं (हिसाब,भविष्य इ.); (३) बराबर–आबेहूब थवुं (नकल, छबी व.); (४) उतारो–मुकाम–करवो; (५) वाहनमांथी नीचे आववुं, –नीकळवुं; (६) (आवेश इ.) ओछुं थवुं, शमवुं (७) करमावुं, फीकुं पडवुं (मों); (८) घटवुं, ओछुं नीवडवुं, बगडवुं (गुण, स्थिति, (स्वभाव इ. मां); (९) नीवडवुं, हाथमां आववुं (फळ इ.); (१०) (व्याधि इ.मांथी) पार पडवुं; (११) उत्तीर्ण थवुं, पास थवुं; (१२) (मन, ध्यान इ. मां) बराबर जवुं, टसवुं, समजावुं; (१३) मरजीमांथी जवुं; (१४) ओसरवुं (अ. क्रि.).
 – (स. क्रि.); – (१) उतारवुं, उपरथी नीचे लाववुं; (२) (माल, बोजो) उतारापर मूकी देवो; (३) नीचे लई आववुं,–लेवा मदद करवी; (४) लखी लेवुं, नकल करवी; (५) (नदी) ओळंगवी, पार करवी; (६) वळगाड काढवा माथे फेरववुं; (७) (माथुं इ.) अवयव तोडवो; (८) (कपडुं, घरेणुं) काढी देवुं; (९) (झेर, नशा इ. नी) असर ओछी थवी, तेनी असरमांथी मुक्त थवुं; (१०) (पानानी रमतमां) पत्तुं नाखवुं; (११) झाडपरथी फळ काढवां; (१२) घर उपरनो माळानो इ. भाग काढी नाखवो.
उतरता (वि.) – (१) ढळतुं, ऊतरतुं; (२) हलकुं, ओछुं.
 – दिवस – आथमतो दिवस, पाछली उमर, घसाती स्थिती.
उतरती (स्त्री.) – (१) उतरण (स्त्री.), ढाळ, उतार (पु.); (२) ह्रास, अवनति
 – (वि.) – ऊतरतुं, क्रमशः ढाळे पडतुं.
 – कमान (स्त्री.) – (लाक्ष.) क्रमशः ऊतरती – अवनत थती अवस्था (आर्थिक के उमरनी).
 – कळा (स्त्री.) – विपन्नावस्था.
 – भांजणी (स्त्री.) – ऊतरती भांजणी (स्त्री.); गणितनी एक रीत (मोटा परिमाणमांथी नाना परिमाणमां रकमने फेरववानी रीत).
उतरल (-ला) (पु.) –बारणानी चोकठाउपरनो आळियो (पु.).
उतरवट (वि.) – सहेज ऊतरतुं.
उतरवण (न.) – उतरण (स्त्री.), उतार (पु.).
 – णी (स्त्री.) – कांजी (स्त्री.).
उतरवाट (स्त्री.) – ढळतो रस्तो (पु.).
उतरविणे, उतरून घेणे – (१) उतारवुं; (२) उतरावुं.
उतराई (स्त्री.) – (१) उतरामण (स्त्री.); (२) कृतज्ञभावथी उपकारनो बदलो वाळवो ते.
 – वि. – ऋणमुक्त, अनृणी.
उतरून टाकणे – (१) ओवाळवुं, उतारवुं; (२) नीचे काढी नाखवुं; (३) नरघानो तणाव ओछो करवो.
उतवणी (स्त्री.) – आधणनुं पाणी.
उतवणे (अ. क्रि.) – आधण आववुं.
उताणा (वि.) – (१) चत्तुं, चीत; (२) (लाक्ष.) सुस्त, ढीलुं.
 – चालणे – गर्वथी फुलाई जवुं, अकडवुं, छाती काढीने चालवुं.

–पडणे – (१) चत्तुं–चीत थईने पडवुं, नीचे आववुं; (२) दरिद्र थवुं; (३) मांदुं थवुं; (४) बेकार थवुं, निरुपयोगी थवुं; (५) हारवुं.

उतार (पु.) – (१) उतार, ओतार (पु.); (२) उतरण (स्त्री.), ढाळ (पु.); (३) ओट (पु., स्त्री.); (४) तरनुं भाडुं; (५) झेर, केफ, भूतबाधा इ. ने उतारवानो उपाय; (६) पलटो (पु.).

– (वि.) – ऊतरतुं.

–करू (पु.) – उतारु, प्रवासी, मुसाफर (पु.).

– घाट (पु.) – नदीपरनो ओवारो (पु.).

– चढ (पु.) – ऊतरचड (स्त्री.).

– चावडी (स्त्री.) – गामडामांनी धर्मशाळा.

– चिठी (स्त्री.) – (१) जलमार्गथी सफर करवानो परवानो (पु.); (२) नकल (स्त्री.).

– तळ (पु.) – गाडीअड्डो (पु.).

– तोंड (न.) – वाटना उतारनो प्रारंभ.

– दिवस (पु.) – (१) जिंदगीना आखरना दिवसो, वार्धक्य; (२) आपत्काळ.

– पान (न.) – (१) पानानुं रमवानुं पत्तुं (न.); हिसाब आगे लई जवानुं पानुं (न.).

– पेठ (स्त्री.) – व्यापारनुं मथक एवुं शहर के बंदर (न.).

– मान (पु.) – (१) अवमान, अप्रतिष्ठा; (२) वृद्धावस्थां-तरफ जती वयोवस्था.

– माल (पु.) – वहाणमां पेली पार मेजवानो माल.

– वय (न.)– वृद्धावस्था (स्त्री.), घडपण (न.).

– वस्त्र (न.) – शरीरपरथी काढेलुं कपडुं (न.).

– वेळ (स्त्री.) – सांझनो वखत (पु.).

उतारा (पु.) – (१) ताळो, मेळ (पु.); (२) क्रियानो परिणाम; (३) उतार (पु.); (४) उतारो (पु.).

उतारी (स्त्री.) – जुओ 'उतारपान'

उतारू (पु.) – (१) उतारू, उतारो करनार (धर्मशाळामां); (२) सवारी (स्त्री.).

उताऱ्या (पु.) – खारवो, नाविक (पु.).

उतावळ, –ळी (स्त्री.) – (१) उतावळ, जलदी, त्वरा (स्त्री.); (२) झडप (स्त्री.); (३) अधीराई (स्त्री.).

– करणे – अधीराई–जलदी–करवी, धाई करवी.

उतावळा, उतावीळ (वि.) –(१) उतावळियुं; (२) उतावळुं, अधीरुं, अधर्युं, आकळुं.

– असणे – अधीराई राखवी, उचाटमां पडवुं, (२) आकळुं रहेवुं.

– होणे – अधीरुं–ऊंचु नीचुं–थवुं, अकळाई जवुं.

उतावळेपणा, उतावीळपणा (पु.) – (१) अधीराई (स्त्री.), (२) आकळापणुं (न.), अधीरज, उचाट (पु.).

उत्कट [सं.] (वि.) – उत्कट, तीव्र, प्रबळ.

उत्कंठा [सं.] (स्त्री.) – उत्कंठा, आतुरता.

उत्कंठित [सं.] (वि.) – उत्कंठित, आतुर, अधीरुं, उतावळुं.

उत्कृष्ट [सं.] (वि.) – उत्कृष्ट, उत्तम, सरस.

उत्तम [सं.] (वि.) – उत्तम, सौथी सरस, श्रेष्ठ.

– अंग [सं.] (न.) – उत्तमांग, माथुं (न.).

– गती [सं.] (स्त्री.) – पुण्यकर्मोने मर्यापछी मळतो उत्तम लोक, स्वर्ग इ.

– पुरुष [सं.] (पु.) – उत्तम पुरुष : (१) श्रेष्ठ माणस (पु., न.), (२) ईश्वर; (३)(व्याक.) प्रथम पुरुष (हुं, अमे).

उत्तर [सं.] (न.) – उत्तर : (१) जवाब, रदियो (पु.); (२) इष्टफल (गणितमां).

–(स्त्री.) – उत्तर दिशा.

– (वि.) – (१) पाछलुं, पछीनुं; (२) डाबुं; (३) वधतुं.

– क्रिया (स्त्री.) – उत्तरक्रिया, मरण पछीनी अंतिम क्रिया.

– पंथ [सं.] (पु.) – उत्तरपथ, हिमालयपर ऊंचे ने ऊंचे जतो मार्ग, देवयान.

– पक्ष [सं.] (पु.) – उत्तरपक्ष : (१) बचाव पक्ष, प्रतिवादी; (२) प्रतिवादीनो जवाब.

– पूजा [सं.] (स्त्री.) – उत्तरपूजा, देवादिनुं विसर्जन करती वेळानी छेल्ली पूजा.

– प्रत्युत्तर [सं.] (न.) – सवाल जवाब, वादविवाद (पु.).

– रात्र [सं.] (स्त्री.) – रात्रिनो पाछलो भाग.

– वय [सं.] (न.) – 'उतार वय' जुओ.

उत्तरणे (अ. क्रि.) – जवाब आपवो.

उत्तरायण [सं.] (न.) – उत्तरायण (न.), सूर्यनुं उत्तर तरफना राशिषट्कमां जवुं ते.

उत्तराधिकार [सं.] (पु.)–उत्तराधिकार, वारसानो अधिकार.

–री (पु.) – उत्तराधिकारी, वारस, वारसदार (पु.).

उत्तरार्ध [सं.] (पु.) – उत्तरार्ध, वस्तुनो पाछलो अर्धभाग.

उत्तरीय [सं.] (न.) – उत्तरीय, उपवस्त्र, उपरणुं (न.).

उत्तरेकडील (वि.) – उतरादुं, ओतरादुं, उत्तर दिशा तरफनुं.

उत्तरोत्तर [सं.] (अ.) – उत्तरोत्तर : (१) वधारे ने वधारे; (२) दिवसे दिवसे; (३) क्रमशः.

उत्तान [सं.] (वि.) – उत्तान : (१) चत्तुं; (२) छीछरुं.

उत्तीर्ण [सं.] (वि.) – उत्तीर्ण : (१) तरीपार ऊतरेलुं; (२) पास थयेलुं (परीक्षा इ. मां.); (३) ऋणमुक्त.

– होणे – (१) पास थवुं; (२) ऋणमुक्त थवुं.

उत्तुंग [सं.] (वि.) – उत्तुंग, खूब ऊंचुं.

उत्तेजक [सं.] (वि.) – उत्तेजक : (१) प्रेरक; (२) उद्दीपक.
–जन [सं.] (न.) – उत्तेजन, प्रोत्साहन.
–जना [सं.] (स्त्री.) – उत्तेजना : (१) उश्केरणी (स्त्री.); (२) उद्दीपन (न.).
उत्पन्न [सं.] (वि.) – उत्पन्न : (१) जन्मेलुं, अवतरेलुं; (२) नीपजेलुं; (३) बनेलुं; (४) ऊगेलुं.
–(न.) – उत्पन्न : (१) पेदाश, ऊपज, नीपज (स्त्री.); (२) कमाई, आमद, आमदनी (स्त्री.).
–करणे – उपजाववुं (स. क्रि.), सर्जन करवुं.
उत्पात [सं.] (पु.) – उत्पात : (१) अरिष्ट, तोफान (न.); (२) भावी अरिष्टनुं सूचक चिन्ह (न.), अपशुकन (पु.); (३) मस्ती, छेडती (स्त्री.); (४) पीडा (स्त्री.), त्रास (पु.).
–ती (वि.) – (१) उत्पातियुं, तोफानी; (२) साहसिक; (३) जंपीने न बेसे एवुं.
उत्पादक [सं.] (वि.) – उत्पादक, उत्पन्न– पेदा करनारुं.
–न [सं.] (न.) – उत्पादन (न.) : (१) उत्पन्न करवुं ते; (२) पेदाश, ऊपज (स्त्री.).
उत्प्रेक्षा [सं.] (स्त्री.) – उत्प्रेक्षा, एक काव्यालंकार (जेमां उपमेय ते उपमान वस्तुतः एक ज छे एवी संभावना करवामां आवे छे; जेम के 'चंद्रमुखी').
उत्सव [सं.] (पु.) – उत्सव : (१) ओच्छव, आनंदनो मेळावडो (पु.); (२) तहेवार (पु.), उजवणी (स्त्री.).
–मूर्ती [सं.] (स्त्री.) – (१) सरघसमां वपराती देवतानी मूर्ति; (२) (व्यंग्या.) मात्र देखाडपूरतुं माणस के वस्तु.
–करणे – ऊजववुं (स. क्रि.), ओच्छव करवो.
उत्साह [सं.] (पु.) – उत्साह (पु.), होंश, उमंग, ऊलट (स्त्री.)
–हाने (अ.)– उमंगथी, होंशथी, ऊलटभेर.
उथळ (वि.) – छीछरुं, ऊतलुं.
–बुडाचा (वि.) – (१) अल्पसंतोषी; (२) भोळुंभट.
उथ(–था)ळा (पु.) – थांबलाने तळे आधार माटे मूकेलो घडेलो पत्थर, कूंभियो (पु.).
उदई(–यी)क (अ.) – आवती काले.
उदक [सं.] (न.) – उदक, जल, पाणी (न.).
– क्रिया [सं.] (स्त्री.) – उदकक्रिया; मूएलाने तिलांजलि इ. आपवानो विधि.
– सोडणे – (लाक्ष.) (१) स्वामित्व छोडवुं, मालिकी छोडवी; (२) संकल्प करवो.
– हातावर घालणे – (लाक्ष.) दान करवुं, अर्पण करवुं.
उदकाडी (स्त्री.) – अगरबत्ती, धूपसळी (स्त्री.).
उदंड (वि.) – घणुं, पुष्कळ.
– (अ.) – अतिशय.

उदबत्ती (स्त्री.) – उदबत्ती, अगरबत्ती.
उदमी (पु.). – वेपारी (पु.).
उदय [सं.] (पु.) – उदय : (१) ऊगवुं ते; (२) उद्भव; (३) वढती, उन्नति (स्त्री.).
– पावणे – (१) उदय पामवुं, ऊगवुं; (२) चडती थवी
– यास येणे – (१) ऊगवुं (अ. क्रि.); (२) चडती थवी, प्रसिद्धि थवी.
उदर [सं.] (न.) – उदर : (१) पेट, जठर (न.); (२) गर्भाशय; (३) एक रोग जेमां पेटमां पाणी भराय छे, जलंदर (पु.).
– भरण [सं.] (न.) – उदरभरण, पेट भरवुं ते.
– रंभरी (वि.) – उदरंभरि : (१) केवळ पेट भरी जाणनारुं, संकुचित स्वार्थवाळुं; (२) अकरांतियुं.
उदात्त [सं.] (वि.) – उदात्त : (१) उच्च, उन्नत; (२) उदार, सखी दिलनुं; (३) ऊंचा स्वरवाळुं.
उदार [सं.] (वि.) – उदार : (१) सखी दिलनुं, दानशील; (२) खुला मननुं, निखालस, सरळ.
– कर्ण (वि.) – कर्णजेवुं अतिउदार.
उदास [स.] (वि.) – उदास, अणमणुं, अणोसरुं, गमगीन, खिन्न.
– सी (वि.) – उदास रहेनारुं, रंजीदा, खिन्न.
– सी (पु.) – उदासी, संन्यासीओनो एक पंथ.
उदासीन [सं] (वि.) – उदासीन : (१) बेफिकर; (२) तटस्थ, पक्षपातरहित; (३) विरागी.
उदाहरण [सं.] (न.) – उदाहरण (न.), दाखलो, दृष्टान्त (पु.); (२) गणितनो सवाल.
– घालणे – गणितनो सवाल पूछवो.
– देणे – दाखलो आपवो.
– णार्थ (अ.) – दाखला तरीके, जेम के.
उदीम (पु.) – (१) कामधंधो, वेपारधंधो (पु.); (२) उद्योग (पु.].
– करणे – वेपारधंधो करवो.
–मी, उदीमदार (पु.) – 'उदमी' जुओ.
उदे (–दो) उदे(–दो) (पु.) – (१) उदो उदो, देवतानो जयध्वनि; (२) (लाक्ष.) खुशामत, पळशी (–सी) (स्त्री.).
–करणे – खुशामत करवी.
उद्गम [सं.] (पु.) – उद्गम : (१) ऊगम, उत्पत्तिस्थान; (२) आरंभ, जन्म; (३) उपर ऊठवुं ते.
उद्गार [सं.] (पु.) – उद्गार, उच्चार, बोल (पु.).
–णे (स. क्रि.) – उद्गार काढवो, उच्चारवुं, ओचरवुं.
–वाचक (वि.) – विस्मयादिबोधक.

—**चिन्ह** [सं.] (न.) — उद्‌गारचिन्ह, लागणीभर्यो उद्‌गार सूचवतुं '!' आवुं चिन्ह.
उद्घोष [सं.] (पु.) — उद्‌घोष : (१) घांटो, पोकार (पु.); (२) मोटेथी रटन करी जाहेर करवुं ते, फरीफरी एक ज वात पोकारवी ते, ढंढेरो (पु.).
उद्दंड [सं.] (वि.) — उद्धंड : (१) उद्धत, सामे थतुं; (२) डांड, लांठ.
उद्दाम [सं.] (वि.) — उद्दाम : (१) उद्धत, विनय–शिष्टता–हीन; (२) अंकुशविनानुं; (३) जहाल, उग्र; (४) अविचारी, साहसी.
— **पणा** (पु.) — अशिष्ट–उद्धत–वर्तन (न.). बेअदबी (स्त्री.).
उद्देशणे (सं. क्रि.) — उद्देशवुं, अनुलक्षीने बोलवुं–कहेवुं.
उद्देशून (अ.) — उद्देशीने.
उद्दाम (वि.) — उद्धत, अविनीत.
— **टाई** (स्त्री.) — उद्धताई (स्त्री.).
उद्धरण [सं.] (न.) — (१) उद्धरण, खेंचीने उपर के बहार काढवुं ते; (२) मुक्त करवुं ते, मुक्ति (स्त्री.); (३) अवतरण, टांचण (न.), उतारो (पु.); (४) जीर्णोद्धार, सुधार (पु.).
उद्धरणे (सं. क्रि.) — (१) उद्धारवुं, उद्धार करवो; उपर उठाववुं (२) मुक्त करवुं; (३) (व्यंग्या.) गाळ आपवी ('आईबाप उद्धरले'); (४) उगारवुं.
उध्दृत [सं.] (वि.) उध्दृत : (१) उगारेलुं; (२) उपर उठावेलुं; (३) उतारो–अवतरण तरीके लीधेलुं.
उद्‌बोधक [सं.] (वि.) — उद्‌बोधक : (१) जाग्रत करनारुं; (२) शिखामण आपनारुं.
उद्‌भव [सं.] (पु.) — उद्भव : (१) जन्म, उत्पत्ति; (२) प्रारंभ; (३) प्रकटीकरण.
— **णे** — (अ. क्रि.) — उद्भववुं : (१) उत्पन्न थवुं, जन्मवुं, पेदा थवुं; (२) खडुं थवुं; (३) मनमां ऊगवुं; (४) प्रगट थवुं.
उद्यत [सं.] (वि.) — उद्यत : (१) तैयार, तत्पर, सज्ज; (२) उगायेलुं.
उद्यम [सं.] (पु) उद्यम : (१) उद्योग, धंधो (पु.); (२) यत्न, महेनत (स्त्री.)
— **मी** (वि.)—उद्यमी : (१) महेनतु, खंतीलुं; (२) धंधादार.
उद्या (अ.) — आवती काले.
— **कडे** (अ.) — आजे के आवती काले.
उद्यान [सं.] (न.) — उद्यान, बगीचो, वाडी (स्त्री.).
उद्यापन [सं.] (न.) — उद्यापन, कोई धर्मकर्म के व्रतनी समाप्तिनी उजवणी (स्त्री.).
— **करणे** — धर्मकर्म के व्रतनी उजवणीपूर्वक समाप्ति करवी.
उद्युक्त [सं.] (वि.) — उद्युक्त : (१) तैयार, सिद्ध, तत्पर, सज्ज; (२) कार्यमां मग्न.
उद्योग [सं.] (पु.) — उद्योग : (१) धंधो, रोजगार (पु.); (२) काम (न.); (३) प्रवृत्ति.
— **गी** (वि.) — उद्योगी, उद्यमी, खंतीलुं.
उद्विग्न [सं.] (वि.) — उद्विग्न, खिन्न, गमगीन.
उद्वेग [सं.] (पु.) — उद्वेग, खिन्नता, चिंता.
उधड (वि.) — ऊधड, भावताल के वजन कर्याविना एमनुं मए आपेलुं,–राखेलुं.
— **माप** (न.) — ऊधडमाप (न.), अंदाजे करावेलुं माप.
— **णे** (सं. क्रि.) — (१) उतेडवुं, उतरडवुं, सीवण उकेलवुं; छाल उतारवी,– उधेडवी.
उधणी, उधवणी (स्त्री.) — (१) धुमाडियुं (न.); (२) गोख (पु.).
उधवणे (अ. क्रि.) — उछळवुं, उछाळो मारवो.
उधळ (स्त्री.) — (१) उछाळणी (स्त्री.), उछाळवुं ते; (२) गेरवाजबी–अति–खरच (पु.)
— **खोर, उधळया** (वि.) — उडाऊ, अति खर्चाळ.
— **पट्टी,–माधळ** (स्त्री.) — उछाळियां (न. ब.व.), खूब अने नकामो खर्च.
— **पट्टी करणे** — उछाळियां करवां, उछाळवुं, गमे तेम खरचवुं, वेडफी नाखवुं.
उधळण (–णी) (स्त्री.) — उछाळ (स्त्री.) : (१) ऊंचे फेंकवुं ते, उछाळणी (स्त्री.); (२) उछाळवुं–वेडफी–नाखवुं–ते.
— **णे** (स. क्रि.) — (१) उछाळवुं (स. क्रि.), ऊंचे फेंकवुं; (२) उडाववुं, वेडफी नाखवुं.
— **णे** (अ. क्रि.) — ऊघळवुं, नासी जवुं; (२) रखडवुं; (३) ऊछळवुं.
उधळेपणा (पु.) — उडाऊपणुं (न.).
उधाण (न.) — उधान (न.), मोटी भरती (स्त्री.) (समुद्रनी)
— **येणे** — उधान चडवुं, मोटी भरती आववी.
उधार (वि.) — उधार (–रं.), पैसा नगद आप्या विना लीधेलुं के लीधाविना आपेलुं.
— (पु.) — करज, ऋण (न.)
— **बोलणे** — उपलक बोलवुं.
— **री** (स्त्री.) — उधारो (पु.), उधार हिसाब; (२) उधार लीधेलो माल (पु.); (३) वायदानुं वेचाण (न.).
उध्वस्त [सं.] (वि.) — उध्वस्त : (१) उखाडेलुं; (२) उछाळेलुं; (३) अस्तव्यस्त.
उनाड (वि.) — ऊनड, रखडुं.

उनाडकी (स्त्री.) – ऊडेलपणुं, ऊनडपणुं (न.).
उनाडणे (अ. क्रि.) – (१) स्वैर रखडवुं; (२) अडपलां करवां; (३) बेकार रखडवुं.
उनाड मैना (स्त्री.) – (लाक्ष.) स्वैराचारी स्त्री.
उन्नती [सं.] (स्त्री.) – उन्नति : (१) चडती, आबादी (स्त्री.), उत्कर्ष; (२) मोटाई, महत्ता (स्त्री.)
उन्मत्त [सं.] (वि.) : उन्मत्त : (१) गांडुं, भान वगरनुं; (२) केफी, छाकटुं; (३) अहंकारी, गर्विष्ठ; (४) तोछडाईभरेलुं.
उन्मळणे (अ. क्रि.) – जडमूळथी उमेळावुं.
– (सं. क्रि.) – जडमूळथी उखाडवुं.
उन्माद [सं.] (पु.) – उन्माद : (१) घेलछा (स्त्री.), गांडपण (न.); (२) तोर, मद (पु.); (३) सनेपातनो एक प्रकार.
उन्मादक [सं.] (वि.) – (१) उन्मादक मत्त करनारुं; (२) केफी.
उन्मीलन [सं.] (न.) – उन्मीलन : (१) आंखोनुं ऊघडवुं ते, जाग्रत थवुं ते; (२) खीलवुं–विकसित थवुं ते; (३) खुल्लुं–प्रगट–करवुं ते
उन्मुख [सं.] (वि.) – उन्मुख : (१) –नी तरफ जतुं,–नी तरफ प्रवृत्त; (२) आतुर, उत्कंठित, उत्सुक.
उन्मूलन [सं.] (न.) – उन्मूलन : (१) जडमूळथी उखाडवुं ते; (२) निकंदन (न.).
उन्मेष [सं.] (पु.) – उन्मेष : (१) पलकारो (पु.), आंखनी उघाडवास (स्त्री.); (२) विकसन (न.), खीलवुं ते; (३)बुद्धिनो विकास, स्फुरण; (४) दीप्ति, चमक (स्त्री.).
उंदीर (पु.) – उंदर, चूवो (पु.), कोळियुं (न.).
उन्हवणी (स्त्री.) – गरम पाणी.
उन्हातान्हाचा (अ.) – खरे बपोरे, खरा तडकामां.
उन्हाळा (पु.) – उनाळो (पु.).
– **सुरू होणे** – उनाळो बेसवो.
घराचा उन्हाळा करणे – घर उखेडी नाखवुं.
उन्हाळी (स्त्री.) – (१) गरमाटो (–वो) (पु.); (२) ऊनवा (पु.) (एक मूत्ररोग).
– (वि.) – उनाळु, उनाळानी मोसमना.
– **पीक** – उबेतर (न.), उनाळामा–करेलो पाक. (पु.).
उन्हाळे (न.) – (१) गरम झरो (पु.); (२) ऊनवा (पु.).
उपकरण [सं.] (न.) – उपकरण (न.) : (१) साधन; (२) साहित्य; (३) पूजापो, पूजानो सामान (पु.).
उपकार [सं.] (पु.) – उपकार : (१) कल्याण, भलुं करवुं ते; (२) मदद (स्त्री.), सहाय (न.); (३) आभार, पाड (पु.), अहेशान (न.).
– **करणे** – उपकार करवो, अबगरवुं (स. क्रि.)
– **ठेवणे**– उपकार न वाळवो,–न फेडवो.
– **बाळगणे,–स्मरणे**– कृतज्ञ रहेवुं.
– **होणे**– उपकार–पाड–चडवो.
– **क,–कारी** (वि.)– उपकारी, उपकार करवाना स्वभाव–वाळो.
उपकृत [सं.] (वि.)– उपकृत, आभारी, कृतज्ञ.
उपक्रम [सं.] (पु.)– उपक्रम : (१) आरंभ (पु.), शरूआत (स्त्री.) ; (२) कार्य (न.), उद्योग (पु.).
उपखंड [सं.] (न.)– उपखंड, पेटाखंड (पु.).
उपग्रह [सं.] (पु.)– उपग्रह, मुख्य ग्रहनी आसपास फरतो ग्रह.
उपचार [सं.] (पु.)– उपचार : (१) इलाज (पु.); (२) सारवार (स्त्री.); (३) पूजाविधि, (४) मानपान, रूढ आचार; (५) देखंतुं–देखवापूरतुं वर्तन (न.).
– **करणारा** (वि.)– इलाजी, इलाज करवावाळो.
उपज (स्त्री.)– ऊपज (स्त्री.); (१) पेदाश, नीपज (स्त्री.); (२) आवक (स्त्री.); (३) नफो (पु.) (४) नवीन कल्पना, सूझ (स्त्री.); (५) जन्म, उत्पत्ति.
– **णे** (अ. क्रि.) – ऊपजवुंः (१) पेदा थवुं, जनमवुं; (२) मळवुं, सधावुं.
– **त** (वि.)– (१) जन्मजात; (२) स्वाभाविक.
– **निपज** (स्त्री.)– ऊपजनीपज (स्त्री.) : (१) उदय ने प्रगति; (२) जन्म ने वृद्धि.
– **विणे** (स. क्रि.) – उपजाववुं.
उपजाऊ (वि.)– उपजाउ, फळद्रुप, आबाद.
उपजीविका [स्त्री.] (स्त्री.)– उपजीविका, उपजीवन, आजी-विका (स्त्री.) गुजरान (स्त्री.).
उपट (स्त्री.)– (१) अन्ननी आवादी,–अला (स्त्री.); (२) अन्नखो, अभावो (पु.); (३) फरी पाछां ऊभां थवुं ते; (४) उछाळो (पु.).
– **खाणे** – (१) ऊथलो खावो, पलटो खावो; (२) ऊछळवुं (अ. क्रि.).
– **सुंभ** (वि).– (१) आवारुं; (२) त्राहित, असंबंधित; (३) अणबोलाव्युं आवेलुं, ओचिंतुं खडुं थयेलुं.
– **सूळ** (वि.) – (१) झघडाळु; (२) दखलियुं.
– **सूळ** (पु.) – मगफळीनी एक जात.
उपटणे (स. क्रि.)– (१) ट्रंपवुं, मूळमांथी खेंची काढवुं, खूंटवुं; (२) युक्तिथी हाथ करवुं, पचाववुं; (३) ओळखवुं,, पचावी पाडवुं.
– (अ. क्रि.) – (१) ऊपसावुं; (२) पाछुं उद्भववुं; (३) ओचिंतुं आवीने खडुं थवुं.
उपटाउपटी (स्त्री.)–उचापत (स्त्री.),युक्तिथी पचावी पाडवुं ते.

उपटून काढणे (सं. क्रि.)– उखा(–खे)डवुं.
उपडा (वि.)– उंधुं.
उपणणी (स्त्री.) – ऊपणी (स्त्री.), ऊपणुं (न.), अनाजने पवन नाखी चोख्खुं करवुं ते.
– णे (स. क्रि.)– ऊपणवुं (स. क्रि.), (अनाजने) पवन नाखी चोख्खुं करवुं.
उपदंश [सं.] (पु.) – उपदंश, गरमीनो रोग, चांदी (स्त्री.).
उपदेश [सं.] (पु.) – उपदेश : (१) बोध; (२) शिक्षण; (३) शिखामण, सलाह (स्त्री.).
– णे (स. क्रि.)– उपदेशवुं, उपदेश करवो, सलाह आपवी.
उपद्रव [सं.] (पु.) – उपद्रव : (१) पजवणी (स्त्री.); (२) ईजा, पीडा (स्त्री.); (३) त्रास (पु.), उपाधि (स्त्री.); (४) विशाचबाधा; (५) अपकार (पु.), नुकसान (न.); (६) अडथळो (' न्युइसन्स '); (७) रोग, शारीरिक दोष.
– वी (वि.) – उपद्रवी, उपद्रवकारी.
उपद्व्याप (पु.) – (१) महेनत, जहेमत (स्त्री.), कष्ट (पु.); (२) व्याप, खटाटोप, पसारो (पु.); (३) झंझट, पंचात, नकामी पीडा.
– पी (वि.) – (१) महेनतु, उद्यमी; (२) अटकचाळुं, आळीगरुं, पंचातियुं, पंचात-खोर.
उपनगर [सं.] (न.) – उपनगर, मुख्यनगरनुं परुं (न.).
उपनयन [सं.] (न.) – उपनयन, गुरुनी पासे विधिपूर्वक लई जवुं ते, जनोई आपवानो– मुंजबंधननो संस्कार.
उपनाम [सं.] (न.) – उपनाम, अटक.
उपनियम [सं.] (पु.) – पेटानियम, ' बाय लॉ '
उपनेत्र [सं.] (पु.) – उपनेत्र, चश्मां (न. ब. व.).
उपन्यास [सं.] (पु.) – उपन्यास : (१) प्रस्तावना, भूमिका (स्त्री.); आरंभ (पु.); (२) सामे मूकवुं ते; (३) व्यान, आख्यान (न.).
उपपत्ती [सं.] (स्त्री.) – उपपत्ति (स्त्री.) : (१) प्रमाण (न.), पुरावो (पु.); (२) कार्यकारण संबंध, स्पष्टीकरण, विवेचन; (३) सिद्धान्त, युक्ति, तर्क.
उपपत्नी [सं.] (स्त्री.) – उपपत्नी, पत्नी जेवी ज पण अविवाहित स्त्री.
उपपद [सं.] (न.) – उपपद : (१) पूर्वे बोलायेलो के आगळ मूकायेलो शब्द; (२) समासनो पहेलो शब्द; (३) उपाधि, अटक; (४) अंग्रेजी भाषाना ' ए, ' ' ॲन ', ' धी ' शब्द.
उपप्रश्न [सं.] (पु.) – उपप्रश्न, प्रश्नपरथी नीकळतो प्रश्न.
उपभोक्ता [सं.] (पु.) – उपभोक्ता : (१) ग्राहक, उपभोग–खपत करनारो; (२) उपयोग करनारो; (३) अनुभव करनारो.
उपभोग [सं.] (पु.) – उपभोग : (१) भोगवटो (पु); (२) अनुभव; (३) लहावो (पु.).
– णे (स. क्रि.) – उपभोगवुं, उपभोग करवो, अनुभव करवो.
उपमर्द [सं.] (पु.) – (१) मानभंग, अपमान; (२) सताम-(–व) णी (स्त्री.).
उपमाता [सं.] (स्त्री.) – उपमाता : (१) धाव (स्त्री.); (२) अपरमा (स्त्री.).
उपयुक्त [सं.] (वि.) – उपयुक्त, उपयोगी, खपतनुं, कामनुं, योग्य.
उपयोग [सं.] (पु.) – उपयोग : (१) वापर, वपराश (स्त्री.), काम (न.); (२) लाभ, मतलब (पु.), (३) आवश्यकता, जरूरी (स्त्री.).
– गी (वि.) – उपयोगी, उपयुक्त, कामनुं.
उपयोजणे (स. क्रि.) – उपयोग करवो, काममां लेवुं.
उपर (अ.) – (१) –ना करतां वधारे; (२) आ उपरांत.
उपरणा (पु.), **–णे** (न.) – उपरणो (पु.), –णुं (न.).
उपरती [सं.] (स्त्री.) – उपरति : (१) विराग (पु.), विरक्ति (स्त्री.); (२) पस्तावो (पु.).
उपरसाल (स्त्री.) – छाल (स्त्री.).
उपरा, –री (वि.) – त्राहित, पारकुं.
उपराउपरी (अ.) – तरत ज, ताबडतोब.
उपरांत (अ.) – उपरांत : (१) पछी, त्यारबाद; (२) सिवाय, वळी.
उपराळा (पु.) – (१) वधारानी सामग्री, –सामान (न.); (२) अधिकता; (३) खरीदेला माल उपरांत मळतो वधारानो मफतनो माल; (४) पशुनी पीठपर एक बाजुए मूकेला मालना भारोभार बीजी बाजुए मूकातुं लाकडां वि. नुं वजन.
उपरी (पु.) – उपरी, वरिष्ठ अधिकारी, ' बॉस '.
उपरोध [सं.] (पु.) – उपरोध : (१) रोकाण (न.), अडथलो (पु.); (२) संकोच, शरम (स्त्री.), (३) मर्मभेदी वचन.
– क, – धिक (वि.) – उपरोधी, मर्मभेदी.
उपलब्ध [सं.] (वि.) – उपलब्ध : (१) प्राप्त, मळे तेवुं : (२) ज्ञात.
उपलाण (वि.) – पलाण-घोडानां सामान–वगरनुं
उपवर [सं.] (वि.) – उपवर, विवाहयोग्य.
उपवस्त्र [सं.] (न.) – (१) उपरणुं (न.); (२) (लाक्ष.) राखेली स्त्री
उपवास [सं.] (पु.) – उपवास, अपवास (पु.), अनशन (न.).
– सी (वि.) – उपवासी, अपवास करनारुं
उपसंहार [सं.] (पु.) – उपसंहार : (१) समाप्ति, आखर, इति (स्त्री); (२) सारांश, टूंकामां आटोपी लेवुं ते.

उपसणे (सं. क्रि.) – (१) उलेचवुं, (होज व. मांथी) पाणी खेंची काढवुं; (२) म्यानमांथी शस्त्र खेंचवुं.

उपसर्ग [सं.] (पु.) – उपसर्ग : (१) पीडा, त्रास; (२) (व्याक.) धातु के धातुसाधित नामने आरंभमां जोडातो शब्द जेथी तेना अर्थमां फरक पडे छे (जेम के 'उपयोग', 'प्रतियोग')

उपसा (पु.) – पाणी व. बहार खेंची काढवानी क्रिया, उलेचवुं ते.

उपळ, -ळी, -ळण (स्त्री.) – झरणां (न. ब. व.), ओज (न.).

उपांग [सं.] (स्त्री.) – (१) गौण अंग; (२) पूरक के सहायक वस्तु.

उपाधी [सं.] (स्त्री.) – उपाधिः (१) पीडा, आपदा (स्त्री.); (२) जंजाळ, पंचात (स्त्री.); (३) पदवी, 'डिग्री'; (४) विशेष लक्षण; (५) खिताब, इल्काब (पु.).

– **धीत सापडणे** – ओभावुं (अ. क्रि.), उपाधि के पंजातमां आवी पडवुं.

उपाध्याय [सं.] (पु) – उपाध्याय, पुरोहित, गोर (पु.).

उपान्त्य [सं.] (वि.) – उपान्त्य, छेल्लाने लगतुं.

उपाय [सं.] (पु.) – उपाय, इलाज (पु.).

– **योजणे** – उपाय लेवो, इलाज करवो.

– **सफळ होणे** – उपाय चालवो, इलाज लागू पडवो.

उपास (पु.) – 'उपवास' जुओ.

– **पडणे** – कडाका पडवा, –थवा.

– **मार** (स्त्री.) – अन्नान्न दशा (स्त्री.), खावाना सांसा (पु. ब. व.).

उपाहार [सं.] (पु.) – उपाहार, नास्तो (पु.).

उपेक्षा [सं.] (स्त्री.) – उपेक्षा : (१) बेदरकारी (स्त्री.), दुर्लक्ष (न.); (२) अनादर, तिरस्कार; (३) उदासीनता.

उपेक्ष (-क्षि) णे (स. क्रि.) – उपेक्षवुं, अणगणवुं, उवेखवुं.

उपेक्षित [सं.] (वि.) – (१) उपेक्षित, दुर्लक्षित; (२) तिरस्कृत

उपोद्घात [सं.] (पु.) – उपोद्घात, आरंभ, प्रस्ताव (पु.).

उपोषण [सं.] (न.) – 'उपवास' जुओ.

उफणणे (सं. क्रि.) – जुओ 'उपपणे'

– (अ. क्रि.) – (१) ऊफणवुं, (झाड, छोड व.) खीलवुं, वधवुं; (२) ऊपसवुं; (३) सडवुं, कोहवुं (फळ व.); (४) (दूध) फाटी जवुं; (५) गर्वथी फूलवुं.

उफराटा (वि.) – (१) उफारांडुं, अवळुं; (२) ऊलटुं, प्रत्युत्तर– वाळुं.

– **टी गंगा** – ऊलटी गंगा, सवळाने बदले अवळुं थवुं ते.

– **टी दुनिया** – ऊलटो – विपरीत– दुनियानो वहेवार.

– **ट्या काळज़ाचा** (वि.) – (१) निष्ठुर; (२) *कृतघ्न; (३) अविचारी, अति साहसी.

उफाड्याचा (वि.) (१) काठाळुं, कदवान; (२) बांधी दडीनुं.

उफाळ (वि.) – वधारेपडतुं, वधारानुं.

उफाळा (पु.) – उभरण (न.), लागणीनो उछाळो, जुस्सो, आवेश (पु.).

उफाळणे (अ. क्रि.) – (१) ऊभर(–रा)वुं; (२) ऊछळवुं; (३) गर्वथी अकडावुं; (४) ऊथळवुं, नासी जवुं.

उबग (पु.) – ऊबक, ऊबको (पं.), वांती (स्त्री.); (२) कंटाळो, अणगमो, उकांटो, कमकमाट (पु.).

– **णे** (अ. क्रि.) – कंटाळवुं, त्रासवुं, अकळावुं.

उबट (वि.) – (१) आछुं गरम; (२) ऊबट, उबाई –बगडी– गयेलुं.

– **णे** (अ. क्रि.) – (१) उबावुं, कोवावुं; (२) ऊबवुं.

उबणे (अ. क्रि.) – (१) गरम-ऊनुं थवुं; (२) उकळाट– कठारो–थवो, कठवुं; (३) त्रासी जवुं, बेचेन थवुं; (४) उबावुं.

उबव(-वि)णे (स. क्रि.) – (१) (पाकवा) बफारामां राखवुं; (२) सेववुं ('मरघी इंडां सेवे' = कोंबडी अंडी उबवते.)

उ(-ऊ)बदार (वि.) – हूंफवाळुं, गरम, कोसुं, हूंफाळुं.

उबटाण (स्त्री.) – उलाई जवाथी आवती दुर्गंध (स्त्री.).

उबळ (स्त्री.) – (१) उछाळो, ऊबको (पु.); (२) ठांसो (पु.); (३) ऊभरो, लागणीनो उछाळो (पु.).

उबारा (पु.) – (१) हूंफ, गरमी (स्त्री.); (२) बफारो, घाम (पु.); (३) (लाक्ष.) पूंजी (स्त्री.); (४) आशरो (पु.).

– **देणे** – हूंफ आपवी, तपाववुं (सं. क्रि.).

उबाळा (पु.) – (१) ऊभरो (पु.); (२) उमळको (पु.).

उबेजणे (अ. क्रि.) – कठारो थवो, बफावुं.

उभट (वि.) – (१) ऊभट, ऊभ; (२) ऊभुं; (३) ऊंचा कदनुं, उभेडुं, उभाळ.

उभड, उभंड (पु) – उभरण (न.), ऊभरो (पु.).

उभय [सं.] (वि.) – उभय, बन्ने.

– **ता** (अ.) – बन्ने, जोडीथी, साथे.

उभवणी (स्त्री.) – (१) घडतर (न.), बनावट (स्त्री.); (२) स्थापना.

– **वणे** (अ. क्रि.) – ऊभवुं, खडुं थवुं.

– **विणे** (सं. क्रि.) – ऊभुं करवुं, बनाववुं, रचवुं.

उभा (वि.) – ऊभुं : (१) पगपर खडुं; (२) थोभेलुं, थंभेलुं; (३) टटार, सीधुं; (४) तैयार, सिद्ध; (५) सीधी चडाणवाळुं; (६) आखुं एक लांबा पटमां पडेलुं (जेमके– 'उभा दांडा'= ऊभो रस्तो) (७) संपूर्ण, समग्र (जेमके 'उभा गाव' = आखुं गाम).

–दावा (पु.) – हाडबेर (न.).
–दोरा – फांटियो (पु.), आछो दोरो भरवो ते.
–पहारा (पु.) – (१) खडो पहेरो (पु.); (२) (लाक्ष.) अविश्रान्त महेनत (स्त्री.).
–पाऊस (पु.) – मुशळधार वरसाद (पु.).
–बाजार (पु.) – आखो बाजार (पु.).
–मार्ग (पु.) – (१) आखो रस्तो (पु.); (२) धोरी रस्तो, राजमार्ग; (३) (लाक्ष.) शाहजोग वहेवार (पु.).
–माल (पु.) – ऊभो पाक (पु.).
–सोट (वि.) – सरळ–सीधुं.

उभाउभी (अ.) – (१) ऊभे पगे, ऊभाऊभ, ऊभांऊभां, खडे जोडे; (२) आवतांवेंत.
उभाट (वि.) – जुओ 'उभट'.
उभाड, उभाड्याचा (वि.) – जुओ 'उफाड्याचा'.
उभार (पु.) – (१) उभार (पु.), उभारणी (स्त्री.); (२) उमंग (पु.); (३) घडतर (न.), रचना.
–(वि.) – (१) आडुं नहि तेवुं, ऊभुं; (२) सीधुं.
–णी (स्त्री.) – (१) घडतर, रचना; (२) ऊभुं रहेवुं ते.
–णे (स. क्रि.) – (१) ऊभुं करवुं, उभाड(-व)वुं; (२) रचवुं, स्थापवुं; (३) चालु करवुं; (४) ऊंचकवुं.
–णे (अ. क्रि.) – ऊठवुं, ऊभुं रहेवुं, खडुं थवुं.

उभारी (स्त्री.) – जोश, उत्साह (पु.), उमंग (स्त्री.).
उभी (वि. स्त्री.) – ऊभी, खडी.
–चढण (स्त्री.) – खडी चड(–ढ)ण (स्त्री.), सीधां चडाण.
–चाकरी (स्त्री.) – ऊभे–खडे–पगे चाकरी, सतत रोकाई रही कराती चाकरी.
–दुपार (स्त्री.) – खरो बपोर (पु.)
–रास (स्त्री.) – (१) ऊभो– मापतोल वगरनो–राश (पु.); (२) (लाक्ष.) कुटुंबनी आखी मत्ता.

उभे (वि.) – (१) ऊभुं; (२) आखुं.
–आयुष्य (न.) – आखी जिंदगी (स्त्री.), आखो जन्मारो (पु.).
– काम (न.) – ऊभु काम, अगत्यनुं काम.
– दुखणे (न.) – सादी मांदगी (स्त्री.).
– वैर (न.) – हाडवेर, पाकुं वेर (न.).
– करणे – (१) ऊभुं करवुं, खडुं करवुं; (२) बनाववुं, घडवुं, रचवुं; (३) आडुं पडेलुं खडुं करवुं; (४) थोभाववुं. थंभाववुं, रोकवुं, अटकाववुं.
– जाळणे – (१) ऊभुं करीने सळगाववुं; (२) (लाक्ष.) अति पीडवुं, घणुं सताववुं, घणो जुलम करवो.
– टाकणे – (१) ओचिंतुं आवी चडवुं; (२) सामे आवीने खडुं थवुं.
– धरणे – अंकुशमां–निबंधमां–राखवुं, ऊभुं ने ऊभुं राखवुं, जरा जंपवा न देवुं.
– नेसणे, – लावून घेणे – नहावापहेलां पहेरेलुं कपडुं बदलीने आडुं वस्त्र पहेरवुं.
– राहणे, – होणे – (१) खडुं–ऊभुं–थवुं, – रहेवुं (२) थोभवुं, अटकवुं.

उभ्या उभ्या (अ.) – ' उभाउभी ' जुओ.
उभ्या जन्मात (अ.) – आखी जिंदगीमां.
उभ्याने (अ.) – ऊभे ऊभे.
उमका (–खा) (स्त्री.) – प्रबळ इच्छा, आवेग.
उमग (पु.) – (१) पत्तो (पु.), भाळ (स्त्री.); (२) समज, समजण (स्त्री.).
– णे (स. क्रि.) – ध्यानमां आववुं, समजवुं, जाणवुं.
– णे (अ. क्रि.) – (१) ऊमगवुं, स्फुरवुं; (२) जणाई आववुं, खूलवुं.
उमग्या (वि. पु.) – पत्तो लगाडनार, शोधक.
उमज़ (स्त्री. पु.) – (१) समज, समजण (स्त्री.), ज्ञान, बोध; (२) अक्कल, आकलनशक्ति.
– णे (स. क्रि.) – जाणवुं, समजवुं.
– णे (अ. क्रि.) – जणावुं, ध्यानमां आववुं.
उमजीक (वि.) – (१) समजु, समजणुं; (२) होशियार, बुद्धिशाळी.
उमट (पु.) –(१) भाळ (स्त्री.), पत्तो (पु.); (२) उठाव (पु.), ऊपसीने नजरे आववुं ते; (३) पूर्ण कल्पना, पूर्ण ज्ञान.
– णे (अ. क्रि.) – आकृती पडवी, छाप आववी.
उमदा (वि.) – उमदा (–दुं), उदार मननुं.
उमदेपणा (पु.) – उमदाई, उदारता (स्त्री.), उमदापणुं (न.).
उम (–म्म) र (स्त्री.) – उमर (स्त्री.), वय (न.).
उमरठा, उमरा, उंबरा (पु.) – ऊमरो, उंबरो (पु.).
– झिजविणे – ऊमरा घसवा, – ठेकवा, ओटलो घसी नाखवो, वारंवार कोईने घेरे जवुं.
उमराव [अ.] (पु.) – उमराव, अमीर, धनवान् माणस.
उमलणे (अ. क्रि.) – ऊमलवुं, खीलवुं.
उमस (पु.) – (१) सास, श्वास, दम (पु.); (२) आराम (पु.), स्वास्थ्य (न.); (३) उत्साह, स्फूर्ति.
उमळ (स्त्री.) – (१) ऊबको (पु.), ऊलटी थवानो उछाळो (पु.), बकारी (स्त्री.); (२) ओज (न.), जमीनमांथी नीकळतो भेज (पु.).
उमळट (स्त्री.) – ' उमळ ' जुओ.
उमळणे (अ. क्रि.) – (१) ऊबको आववो; (२) झरवुं, झरववुं

ओज नीकळवुं, (२) ऊखडवुं.

उमाठा (पु.) – (१) टेकरो (पु.); (२) डुंगर (–रो) (पु.); (३) क्षितिज (न.), (४) उंबरो (पु.).

– ठ्यावर येणे – क्षितिजपर आववुं, (२) टेकरापर ऊगवुं.

– ठ्यास येणे – देखाई आववुं.

उमाप (वि.) – खूब, अपरिमित, अगणित.

उमास(– सा) (पु.) – (१) निसासो, दम (पु.), (२) फुरसद (स्त्री.), विसामो (पु.); (३) ठांसो (पु.); (४) ऊबको (पु.), बेकारी (स्त्री.).

– टाकणे – निसासो नाखवो,– मूकवो.

– खाणे – दम खेंचवो,–खावो.

उमाळा (पु.)– (१) (लागणीनो) ऊभरो (पु.); (२) डूसकुं (न.); (३) उछाळो (पुं.); (४) उमळको (पु.).

उमेद [फा.] (स्त्री.) – (१) उमेद, आशा, अपेक्षा (स्त्री.); (२) खातरी (स्त्री.), भरोंसो (पु.) (३) धीरज (स्त्री.); (४) जुवानी (स्त्री.).

– दी (स्त्री.) – जुवानी (स्त्री.), जुवानीनो जोश (पु.).

– दीस येणे – (१) भरजुवानीमां आववुं; (२) जोशमां आववुं; (३) तेजी के बरकत थवी.

– वार (वि.) – जुवान.

– वार (पु.) – उमेदवार : (१) इच्छुक; (२) परीक्षार्थी; (३) नोकरीनी आशाथी नाममात्र वेतनपर के विनावेतन काम करनार; (३) शिखाऊ.

– वारी (स्त्री.) – उमेदवारी (स्त्री.) : (१) आशा, हिंमत; (२) जुवानी; (३) अस्थायी काम करवुं ते; (४) इच्छुक के परीक्षार्थी थवुं ते.

उंबर (पु.) – उंबरो, ऊमरो, उदंबर (–रो), गूलरो, औदुंबर (पु.), गूलर (न.).

– राचे फूल (न.) – (लाक्ष.) अलभ्य वस्तु के व्यक्ति.

उंबरठा (पु.)– 'उमरठा' जुओ.

उंबरा (पु.) – ' उमरठा ' जुओ.

उंबऱ्या (वि.) – उंबराना रंगनुं.

उंबी (स्त्री.) – घऊंनुं डूंडुं,– कणसलुं (न.).

उरक (पु.) – अटोप (पु.), जलदी अने सारुं काम करवानी आवडत.

– णे (स. क्रि.) – (१) अटोपवुं, आटोपवुं; (२) पतावबुं, पूरुं करवुं.

उरकाउरक (स्त्री.) – त्वराथी काम आटोपवानी क्रिया.

उरणे (अ. क्रि.) – (१) बचवुं, बाकी रहेवुं; (२) वधवुं.

उरता (स्त्री.) – बाकी, सिलक (स्त्री.).

उरफाटे (वि.) – अफरांडुं, ' उफराटे ' जुओ.

उरफोड, उरस्फोड (स्त्री.) – वैतरुं (न.), माथाफोड.

उरविणे (स. क्रि.) – वधारवुं, बचत करवी, बाकी राखवुं.

उरलासुरला (वि.) – रह्युं सह्युं.

उराउरी (अ.) – (१) उराउर (–री), उरसाथे उर चांपीने, बाथ भरीने (मळवुं) (२) झट, तरत.

उराळणे (अ. क्रि.) – उलाळवुं, ऊलळवुं.

उरूस [अ.] (पु.) – उरस, ओरस (पु.).

उरोटा (पु.) – पाणीनुं कूंडुं, बदनुं (न.).

उर्फ [अ.] (अ.) – उर्फे, उरफे.

उर्मट (वि.) – मगरूर, चढेल, फाटेला मगजनुं.

– पणा (पु.) – मगरूरी, उद्धताई (स्त्री.).

उलगडणे (स. क्रि.) – (१) उकेलवुं, छूटुं करवुं; (२) पार पाडवुं, पतावबुं.

– (अ. क्रि.) – (१) पतवुं, पार पडवुं, पूरुं थवुं; (२) ऊखळवुं, वळ व. ऊकली जवुं.

उलगडा (पु.) – (१) उकेल, खुलासो (पु.); (२) पतावट (स्त्री.), निकाल (पु.).

उलगणे (अ. क्रि.) – (१) ऊलवुं, (मोसमनुं) खलास थवुं; (२) पतवुं, पूरुं थवुं.

– (स. क्रि.) – (१) पतावबुं. पूरुं करवुं; (२) साफ–खलास–करवुं.

उलघाम (वि.) – उकळाट, कढापो (पु.).

उलघाल (स्त्री.) – (१) बेचेनी, अस्वस्थता (स्त्री.), अजंपो (पु.); (२) भांजघडवाळो वहेवार.

उलट (स्त्री.) – (१) पलटो (पु.) (२) समुद्रनी ओट (स्त्री.) (३) बदलानुं वळण (न.).

उलट (अ.) – ऊलटानुं.

– (वि.) – (१) ऊलट, अवळुं, उफरांडुं; (२) पाछुं.

– उत्तर (न.) – सामो जवाब, ऊथलो (पु.).

– उत्तर देणे – ऊथलो वाळवो, सामो जवाब आपवो.

– टपाली (अ.) – ऊलट–वळती–टपाले.

– तपासणी (स्त्री.) – ऊलट तपास, ऊलट पालट (स्त्री.)

– भेट (स्त्री.) – वळती भेट (स्त्री.)

– सुलट (वि.) – ऊलटसूलट, ऊलटपूलट अवळुं सवळुं.

– णे (अ. क्रि.) – (१) ऊलटवुं, ऊधुं थई जवुं; (२) फरी जवुं

(आजार) – णे – ऊथलो खावो.

(गाडी) – णे – ऊलळवुं, उथली पडवुं.

उलटविणे (स. क्रि.) – ऊंधुं करवुं, ऊथलावुं, उलटाववुं.

उलटापालट (स्त्री.) – ऊथलपाथल (स्त्री.).

उलटी (स्त्री.) – (१) ऊलटी, ओकारी, बकारी (स्त्री.); (२) गुलांट (स्त्री.).
उलटून (अ.) – (१) पाछुं (अ.); (२) ऊलटुं, आडेथी.
उलटे (वि.) – (१) ऊलट (–टुं); (२) आडुं, अवळुं; (३) सामुं; (४) ऊंधुं.
– **पालटे** (वि. व न.) – ऊंधुंचत्तुं (वि. ने न.).
– **पालटे करणे** – (१) उथलाववुं, ऊंधुंचत्तुं करवुं; (२) आडनुं दोढ करवुं; (३) आडुं तेडुं वेतरवुं.
उलंडणे (सं. क्रि.) – (१) (लात मारीने) हडसेलवुं; (२) उथलाववुं.
– (अ. क्रि.) – ऊथल(–ला)वुं.
उलणे (अ. क्रि.) – फाटवुं (चामडीनुं).
उलथणे (स. क्रि.) – (१) उथलाववुं, उथापवुं (स. क्रि.); (२) उलटाववुं; (३) फेरववुं, उफरांटवुं (४) ऊंधुंचत्तुं करवुं, (५) तळेउपर करवुं.
– (अ. क्रि.) (१) ऊंधुं थवुं, ऊलटवुं; (२) (लाक्ष.) मरी जवुं
उलथणे (न.), **उलथा** (पु.) – तवेथो, उखडियो (पु.).
उलथून पडणे – ऊथलो खावो.
उलथापालथ (स्त्री.) – (१) ऊथलपाथल (स्त्री.), ऊंधुंचत्तुं थवुं ते; (२) परिवर्तन.
– **करणे** – (१) ऊथलपाथल करवी, ऊंधुंचत्तुं करवुं; (२) भारे उधमात करवी.
उलाढाल (स्त्री.) – (१) ऊथलपाथल; (२) प्रवृत्ति, उद्योग, व्यवसाय; (३) खटपट, कडाकूट (स्त्री.); (४) मोटुं परिवर्तन, क्रांति, (५) कावतरुं.
– **ढाल्या** (वि. पु.) – (१) खटपटियो, कडाकूटियो; (२) कारस्तानी.
उल्लंघणे (स. क्रि.)– उलं(–ल्लं)घवुं, ओळंगवुं, पार करवुं.
उल्लंघन [सं.] (न.) – उल्लंघन : (१) ओळंगी जवुं ते, पार जवुं ते; (२) उपरवट, अवगणना (स्त्री.), अतिक्रम (पु.).
उल्लसित [सं.] (वि.) – उल्लसित, हर्षथी प्रफुल्लित.
– **करणे** – उल्लास आपवो, उलसाववुं (स. क्रि.), आनंदित करवुं.
– **होणे** – उल्ल(–ल्ला)सवुं.
उल्लास [सं.] (पु.) – **उल्लास, हर्ष, उमंग(गुं).**
– **णे** (अ. क्रि.) – उल्ल(–ल्ला)सवुं.
उला(–ल्ला)ळ (पु.) – उलाळो, उछाळो, कूदको (पु.), **छलंग** (पु.).
उल्लू (वि.) – (१) उल्लु, मूरख, गमार; (२) उतावळुं; (३) लंपट.
– **पणा** (पु.) – (१) अधीरापणुं (न.); (२) गमारपणुं (न.)

उल्हाटयंत्र [सं] (न.) – उल्हाटयंत्र, तोप, गरनाळ (स्त्री.).
उल्हास (पु.) – जुओ 'उल्लास'
उशागती (स्त्री.)–शिराणुं, ओशीकुं (न.).
– (अ.) –शिराणे.
उशी (स्त्री.) – ओशीकुं, उशीकुं, शिराणुं, उशीसुं (न.).
– **उशाला घेणे** – ओशीकुं लेवुं, ओशीकुं करवुं. माथा–नीचे ओशीकुं मूकवुं.
उशी (चेंडूची) (स्त्री.) – उछाळो, थेकडो (पु.), छलंग (स्त्री.).
उशीर (पु.) – मोडुं (न.), ढील (स्त्री.), विलंब (पु.).
– **करणे** – मोडुं करवुं, ढील करवी, विलंब करवो.
– **होणे** – मोडुं थवुं, – पडवुं.
– **रा** (अ.) – मोडेथी, मोडुं करीने.
उष्टावण (न.) – (१) अन्नसंस्कार, बाळकने पहेलवहेलां अन्न चटाडवानो विधि, बोटण; (२) एठुं खावुं ते.
– **णी** (स्त्री.) – (१) एठुं अन्न; (२) एठुं पाणी (न.).
– **णे** (स. क्रि.) – (१) एठुं करवुं, एठुं करीने छोडवुं; (२) चाखी जोवुं; (३) बोटवुं.
उष्टा नवरा (पु.) – (लाक्ष.) बीजवर (पु.).
उष्टे (न.) – एठुं (न.).
– (वि.) – एठुं, अजूठुं.
– **खरकटे** (न.) – एठवाड, अजीठवाड (न.).
उष्ण [सं.] (वि.) – उष्ण, गरम.
– (न.) – ऊनवा (पु.).
उसकटणे (स. क्रि.) – (१) चूंथवुं, फेंदवुं; (२) उतेडवुं.
उसकटाउसकट (स्त्री.) – (१) चूंथाचूंथ (स्त्री.); (२) मोटा प्रमाणमां उतेडवुं ते.
उसकणे (स. क्रि.) – 'उसकटणे' जुओ, ऊथलावुं.
उसण (स्त्री.) – केडवा (पु.).
– **भरणे** – केडवाथी वेदना थवी.
उसने (वि.) – उछीनुं (– तुं).
– (न.) – उछीती लीधेली रकम, उछीनां लीधेलां नाणां (न. ब. व.).
– **घेणे** – उछीनुं लेवुं.
– **देणे** – उछीनुं आपवुं.
– **फेडणे** – उछीनुं पाछुं आपवुं.
– **उगाविणे, –फेडणे** – बदलो लेवो.
– **अवसान** (न.) – (लाक्ष.) (स्वभावगत नहि) पराणे आणेलुं–उपरछल्लुं–धैर्य.
उसनवार (वि.)– 'उसने (वि.)' जुओ.
– **री** (स्त्री.) – ऊछियो (पु.), उछीती लीधेली रकम.
– **री करणे** – उछीनुं लेवुं.

उसंत (स्त्री.) – फुरसद, नवराश (स्त्री.).
उसपणे (स. क्रि.) – ' उपसणे ' जुओ.
उसपा (पु.) – ' उपसा ' जुओ.
उसवण (न.) – उतरडवुं ते.
  – णे (सं. क्रि.) – उतरडवुं, उतडवुं, ऊतडवुं. सिवण डकेली नांखवी.
उसळणे (अ. क्रि.) – ऊछळवुं : (१) (पाणी) ककडवुं; (२) जोश के आवेशमां आववुं.
उसळविणे (स. क्रि.) – (१) उछळाववुं; (२) कढाववुं.
उसळणी (स्त्री.) – (१) उछाळो (पु.), आवेश; (२) उनारण (स्त्री.).
उसळ (स्त्री.) – कठोळनी एक वानी (स्त्री.).
उसळी, उसाळी (स्त्री.) – (१) उछाळो, उछळाट (पु.); (२) उघलावो, उफाळो (पु.),
  – मारणे – ऊछळवुं.
उसाभर (स्त्री.) – (१) महेनत (स्त्रि.), कष्ट; (२) पंचात, माथाकूट (स्त्री.).
उसासणे (अ. क्रि.) – निसासा मूकवा.
उसासा (पु.) – निसासो (पु.).
उसे (न.) – (१) ' उशागत ' जुओ; (२) उशीसुं (न.) ओशीकुं (न.)
उस्करणे (स. क्रि.) – (१) छापरुं उकेलवुं; (२) उतेडवुं; (३) उकेलवुं; (४) छूटुं करवुं.
उस्तवारी [फा.] (स्त्री.) – (१) उस्तवारी, मावजत (स्त्री.), उपचार; (२) बंदोबस्त (पु.); (३) व्यवस्था; (४) दुरस्ती (स्त्री.); (५) पंचात, तलाश (स्त्री.); (६) खेडाण (न.).
उस्ताद [फा.] (पु.) – गुरु, तज्ज्ञ.
  – (वि.) – उस्ताद, काबेल.
  – दी (स्त्री.) – (१) उस्तादपणुं, काबेलियत (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) चालाकी.
उस्मरणे (अ. क्रि.) – (१) दम ऊपडवो, जोरथी श्वास चालवो; (२) रहीरहीने डुसकां खावां; (३) निसासो नाखवो.

ऊ

ऊ (स्त्री.) – जू (स्त्री.).
ऊट (स्त्री.) – अटकण, ऊगट (स्त्री.).
ऊठबस (स्त्री.) – (१) ऊठबेस (स्त्री.); (२) ऊठवेठ (स्त्री.).
ऊत (पु.) – ऊभरो (पु.), उभरण, उभरामण (न.).
  – येणे, ऊतास येणे – (१) ऊभरावुं; (२) अति थवुं; (३) ऊभरो आववो.
  – मात (स्त्री.) – तोर, मद (पु.).
ऊद [अ.] (पु.) – केरबो (पु.), सुगंधी गुंदरजेवो पदार्थ जे बाळवाथी सुगंध फेलाय छे.
  – बत्ती (स्त्री.) – जुओ ' उदबत्ती '.
ऊन (–न्ह) (न.) – तडको (पु.).
  – (वि.) – गरम, ऊनुं, तपेलुं.
ऊन [हिं.] (स्त्री.) – ऊन (स्त्री., न.), घेटाना वाळ जे कंताय छे.
ऊब (स्त्री.) – (१) हूंफ (स्त्री.); (२) गरमावो (पु.).
ऊर (न.) – (१) ऊर, हैयुं (न.); (२) स्तन (पु.), (३); छाती (स्त्री.).
  – काढून चालणे – छातीभेर चालवुं, एँट्वुं (अ. क्रि.)
  – दडपणे, –दबणे – अकळावुं, मूंझावुं, गभरावुं, गलित-धैर्य थई जवुं.
  – दाटणे – हैयुं भराई आववुं.
  – फाटणे – हैयुं फाटवुं, दुःख असह्य थवुं.
  – फुटणे, उरी फुटणे – छाती तोडवी (श्रमथी).
  – बडविणे – छाती कूटवी (शोकथी).
  – उरावर बसणे – (१) छातीउपर बेसवुं; (२) (लाक्ष.) जबरदस्ती करवी.
  – उराशी धरणे – हैये दबाववुं, छातीसरसुं चांपवुं.
ऊर (स्त्री.) – (१) सिलक, वधेली रकम (स्त्री.); (२) बचत
ऊर्ध्व [सं.] (पु.) – श्वास, ऊर्ध्व श्वास, दम (पु.)
  – (वि.) – ऊंचुं, उपरनुं.
  – पुण्ड्र [सं.] (पु.) – ऊभुं टीलुं (न.).
  – लागणे – श्वास ऊपडवो, – घेरावो, कंठे प्राण आववा.
ऊष्मा (पु.) – उष्मा, गरमी (स्त्री.).
ऊस (पु.) – शेर (–ल) डी, ईख, ऊस (स्त्री.).
ऊसदार (न.) – (१) आगळनो दरवाजो (पु.); (२) घर-आंगणुं (न.).
ऊहापोह [सं.] (पु.) – ऊहापोह (पु.), चर्चा (स्त्री.)

ऋ

ऋजु [सं.] (वि.) – ऋजु, सरल, सीधुं, भलुं.
  – ता [सं.] (स्त्री.) – ऋजुता, सरलता, भलाई (स्त्री.)
ऋण [सं.] (न.) – ऋण, देवुं (न.).
  – करणे – ऋण करवुं, करज करवुं
  – फिटणे – ऋणमांथी मुक्त थवुं, उऋण थवुं, करज चुकाई-पतावी–जवुं.
  – फेडणे – करज चूकवुं,–पतववुं, देवु भरपाई करवुं
  – करी (वि.) – ऋणवाळुं, देण (–वा) दार.
  – को (वि.) – करजदार, करजी.
ऋणानुबंध [सं.] (पु.) – लेणादेणी (स्त्री.).
ऋणाईत (वि.)–(१) देवादार; (२) आभारी, उपकृत, कृतज्ञ.
ऋणी (वि.) – 'ऋणाईत' जुओ.
ऋतु [सं.] (पु.) – ऋतु : (१) मोसम (पु.); (२) रजःस्राव, अटकाव (पु.).
काल [सं.] (पु.) – ऋतुकाल (–ळ) (पु.), गर्भाधाननो समय.
  – दर्शन [सं.] (न.) – ऋतुदर्शन, अडकाववुं देखावु ते, रजोदर्शन.
  – दान [सं.] (न.) – गर्भाधान (न.)
  – पती [सं.] (पु.) – ऋतुपति, ऋतुराज, वसंत ऋतु.
  – प्राप्ती [सं.] (स्त्री.) – ऋतु प्राप्ति, 'ऋतु दर्शन' जुओ.
  – मती [सं.] (वि.) (स्त्री.) – ऋतुमती, अडकाव आवेली, रजःस्वला.
  – शांती [सं.] (स्त्री.)– ऋतुशांति, गर्भाधाननो संस्कारविधि.
  – येणे – (स्त्रीने) अडकाव आववो.
ऋषी [सं.] (पु.) – ऋषि : (१) तपस्वी, मुनी; (२) मंत्रदर्शन करी शक्यो छे एवो पुरुष.
  –धान्य (न.)–जमीनमां स्वाभाविक रीते ऊगेलुं अनाज(न.)

ए

ए (अ.) – कोईने तुंकारीने बोलाववानो उद्‌गार, अरे, ओ.
एक (वि.) – एक : (१) संख्याक्रममां पहेलुं; (२) अजोड, अद्वितीय (३) कोई एक; (४) एकसरखुं, समान ('तुम्ही आम्ही एक'); (५) अमुक एक, निश्चित ('एक काय ते सांगा'); (६) संख्यावाचक शब्द साथे जोडवाथी 'आशरे', 'अंदाजे' एवो अर्थ ('पाचेक', 'शंभरेक').
  – असणे – एक मनना होवुं.
  – करता बेक होणे – एक करवा जतां भलतुं ज थवुं.
  – धरून बसणे – अपनी–हठ–जिद–पकडी राखवी.
  – नाही नि दोन नाही – (१) चूं के चां न करवुं; (२) मूक–मूंगुं–रहेवुं, तद्दन चूप रहेवुं.
  – एक (वि.) – एक एक, अकेक.
  – एकटा (वि.) – एकल, एकाकी.
  – कल्ली (वि.) – एकलंत.
एकंकार (वि.)– (१) एकाकार, एकरूप; (२) एकाग्र, तल्लीन
  – (पु.) – (१) संकर, मिश्रण; (२) मेळसेळ (स्त्री); (३) गोलमाल, खूब भीड (स्त्री); (४) ऐक्य.
एकखांबी (वि.) – एकथंमु, (लाक्ष.) एक जणने आधारे चालतुं.
  – छत्री (वि.) – एक छत्र, एक राजावाळुं.
  – जात (वि.) – एक एक मळीने बधा, समस्त, तमाम.
  – जिनसी (वि.) – एकजात, एकजातीय.
  – जीव (वि.) – एकजीव, एकरस, बराबर मळी गयेलुं.
  – जीव करणे – एकरस करवुं, ओटवुं (सं. क्रि.)
  – जूट (स्त्री.) – एकगांठ (स्त्री.), संप, मेळ (पु.)
  – जुटीने (अ.) – संपथी, एकतंबे.
एकटा (वि.) – एकला, एकाकी,
  – ट्याने (अ.) – एकले हाथे.
  – दुकटा, एकट दुकट (वि.) – एकाकी, एकलुं, एकल-दोकल.
एक तर (अ.) – कां तो.
एक तरफी (–र्फी) (वि.) – एक तरफी, एक बाजुनुं.
एकतान (वि.)– एकतान, एकचित्त.
एकतारी (स्त्री.)– एकतारी (पु.).
एक तंत्री (वि.)– (१) एकहथ्थु, (२) एकमतियुं, जिद्दी.
  – (अ.)– एकचकवे, एकचके, एक ज जणना हाथमां बधी सत्ता राखीने.
एकत्र [सं.] (अ.)– एकत्र, एक मळीने,–साथे.
  – त्रित (वि.)– एकत्रित, एकठुं.
एकत्रितपणे (अ.)– एकसाथे, जोडे,
एकथोक (–प) (अ.)– थोकबंध.
एकदम (अ.)– (१) एकदम, तरत, एकाएक, ताबडतोब;

(२) एकसाथे, सामटुं; (३) ओचिंतुं (' चारजण एकदम पटकले ')

एकदां (अ.)– एकदा, एकवार.

– चा (अ.)– केमे करीने, आखरे (' एकदाचा निर्णय झाला ').

एकदाणी (स्त्री.)– एकदाणियुं, मंगळसूत्र (न.).

– (वि.)– एकदाणी, बधा दाणा सरखा होय तेवुं, एकसरखुं

एकदिली (स्त्री.)– एकदिली (स्त्री.), संप, मेळ (पु.).

एकदोरी (वि.)– सीधुं, सरळ.

एकधारी (वि.)– एक ज बाजुपर धार होय तेवुं.

एकंदर (वि.) – एकंदर, बधुं मळीने थतुं, कुल.

– रीने (अ.) – कुल्ले, सरवाळे, एकंदरे.

एकपरी (अ) – (१) एकरीते,–प्रकारे; (२) एकबारगी.

एकपाखी (वि.) – एकढाळियुं.

एकपिकी (वि.) – एकफसली.

एकबीच (वि.) – एकांतर, वचमां एक आंतरी पडे एवुं.

एकभाव [सं.] (पुं.) – एकतान (न.), पूर्णभाव भक्ति (स्त्री.)

– (वि.) – एकभावुं, एकज भावनुं, सरखी किंमतनुं.

एकभुक्त [सं.] (वि.)– एक भुक्त, एक टंक ज खानारुं.

एकमज़ली (वि.) – एकमजली, एक माळवाळुं.

एकमत (न.) – एकमती (स्त्री.), ' युनॅनिमिटी. ' सर्वसंमत

– (वि.)– एकमत, संमत.

एकमार्गी (वि.) – एकमार्गी, सरळ.

एकमुठी,–मूठ (स्त्री.) – संपीलुं.

– (अ.) – एकीवखते, संपथी.

एकमेक (वि.) – एकबीजुं.

– कात (अ.) – मांहो मांहे, परस्पर, अरसपरस.

एकमेळ (पु.) – एकमेळ, संप, मेळ (पु.).

एकरकमी (अ.) – एक हप्ते, एक रकमथी, एकी वखते.

एकलकोंडा वि.)– – एक्कड, एकलुं रहेवाना स्वभाववाळुं.

एकला (वि.) – (१) अकेलुं, एकाकी, एकलडुं; (२) एक ज, एकनु एक.

एकवचन [सं] (न.) (व्याक.) – एकवचन, एक ज वस्तुनो बोध करे तेवुं वचन.

– नी (वि.) – (१) एकवचनी, बोल्युं पाळे एवुं; (२) (व्याक.) एक ज वस्तुनो बोध करे तेवुं.

एकवट (अ.) – साथे मळीने, सामटुं, एक साथे.

– णे (अ. क्रि.) – (१) एकत्र थवुं, साथे मळवुं; (२) संगठित थवुं.

– णे (स. क्रि.) – एकत्र–भेगुं– संगठित करवुं.

– टा (पु.) – संप, मेळ (पु.).

– टून (अ.) – एकी साथे, एकत्रित थईने के एकत्र करीने.

एकवर्णी (वि.) – एकवर्ण, एकरंगी.

एकवसा (पु.) – एकान्त, एकान्त स्थान.

एकवाक्यता [सं] (स्त्री.)– एकवाक्यता: १) एक मत होवानी स्थिति; (२) मेळ, संप, ऐक्य.

एकवार (अ.) – एकदा, एक वखत; (२) एक बारगी, एक फेरो.

एक विचार (पु.) – एकमत.

– राने (अ.) – एकमतथी.

एकविध (वि.) – (१) एकविध, एक प्रकारनुं; (२) निष्ठा-युक्त.

एकविसाचा पाढा (पु.) – एकवीसा (पु. ब. व.), २१×१ थी २१×१० सुधीनो घडियो (पु.).

एकशे (वि.) – एक सो.

एकसंध (वि.) – एकसंधि, सळंग, सांधाविनानुं.

एकसमयावच्छेदेकरून (अ.) – एकसह, एकीसाथे, एकदम.

एकसष्ठी (स्त्री.) – षष्टिपूर्ति, साठ वर्ष पूरां थवां ते के तेनुं पर्व (न.).

एकसहा, एकसा (अ.) – एकसान, एकसरखुं.

– (अ.) – सतत, निरंतर, लगातार.

एकसांज (अ.) – एकटाणे.

एकसाथ (अ.) – एकसाथे, सौ साथे मळीने.

एकसारखा (वि.) – (१) एकसरखुं; (२) एकसान; (३) एक-धारुं.

– (अ.) – सतत, लगातार, निरंतर.

एकसाली (वि.) – एकसाल पूरतो पट्टो आपेली (जमीन, खेती)

एकसुती (वि.) – ताणा–वाणामां अकेक धागो होय तेवुं.

– (अ.) – अगाउना जेम सतत, लगातार.

एकसुरा (वि.) – एकलमूडियुं, एकलमूडुं, एकलेएकलुं, स्त्री-पुत्रादि परिवार विनानुं.

एकसुरी (वि.) – एक ज एक स्वरवाळुं, कंटाळो ऊपजावे एवुं.

एक सोडून, एक आड करून (अ.) – एकांतरे.

एक सोडून एक (वि.) – एकांतर.

एकहाती (वि.) – एकहथ्थुं.

एकही (वि.) – एक पण, अक्के.

एकाएकी (अ.) – एकाएक, एकदम, अवसात, ओचिंतुं.

एकाकार (न.) – ' एकंकार ' जुओ.

एकाकी (वि.) – एकलडुं, एकल.

एकांकिका [सं] (स्त्री.) – एकांकिका, एक अंकवाळुं नाटक.

एकांगी (वि.) – एकांगी : (१) एकतरफी; (२) हठीलुं, आग्रही.

एकांडा (वि.) – अकोणुं, एकड (–ल).
एकांडेपणा (पु.) – अकोणापणुं (न.).
एकाद, एखादा (वि.) – एकाद (–दुं), कोई.
एकादशी [सं.] (स्त्री.) – एकादशी : (१) अगियारस (स्त्री.); (२) ते तिथिनो उपवास.
 – करणे – अगियारसनो उपवास करवो.
 – मोडणे – अगियारस भांगवी, – तूटवी.
एकादष्णी (स्त्री.) – कोई मंत्रनां अगियार आवर्तनो करवानुं व्रत.
एकांत [सं.] (वि.) – एकान्त : (१) खानगी; (२) निर्जन; (३) अवरजवर विनानुं.
 – (पु.) – एकान्त : (१) अवरजवर विनानी–निर्जन–जगा (स्त्री.); (२) गुप्त–खानगी वात करवी ते; (३) एकान्त स्थिति.
एकान्तर (न.) – एक दिवस अपवास करीने दर बीजे दिवसे जमवुं एवुं व्रत.
एका माळेचे मणी – (लाक्ष.) एक माळाना मणका, बधा सारखा, सरखे सरखा.
एकाचा आकडा (पु.) – एकडो (पु.).
 – काढणे – एकडो काढवो, – लखवो.
एका पायावर (अ.) – तत्क्षण, ते ज क्षणे, तावडतोब.
एकामागून एक (अ.) – एक पछी एक, उपराउपर, उपरा-उपरी, उपराछापरी.
एकारणे (अ. क्रि.) – (१) (बोजो वधारे थवाथी) एक बाजुए झूकवुं, – ढळवुं, –लची पडवुं; (२) लटकवुं; (३) (दोरो व. नुं) गूंचवावुं.
एकी (स्त्री.) – (१) एकता, ऐक्य; (२) (लाक्ष.) पेशाबनी हाजतना संकेत तरीके टचली आंगळी बतावची ते.
एकीकडचा,–कडील (वि.) – एकतरफनुं.
एकीकडून (अ.) – एक बाजुएथी.
एकीकडे (अ.) – एक बाजुए, आ बाजुए.
एकुलता,– एक (वि.) – एकतुं एक.
एकूण (वि.) – कुल. एकंदरे.
 – एक (वि.) – तमाम, एकेएक.
एकूणात (अ.) – कुलजमे, कुल जोडथी.
एखूर (पु.) – आखलो, सांढ, गोधो (पु.).
एकेरी (वि.) – (१) एकवड,– वडियुं; (२) तुंतांवाळुं.
 – वर येणे – (१) तुंकारवुं (सं. क्रि.); (२) लडी पडवुं.
 – पणा (पु.) – सरखापणुं (न.).
एकोत्रा (पु.) – दरमाह दर सेंकडे एक रुपियानो व्याजनो दर.
 – त्री (स्त्री.),**– त्रे** (न.) – अगियारी (स्त्री.), ११×११ थी ११×२० सुधीनो ऩडियो (पु.).
एकोदर [सं.] (वि.) – एकोदर, सहोदर, एक पेटनुं.
एकोदरशे (वि.) – एक सो एक.
एकोपा (पु.) – संप, मेळ (पु.), ऐक्य (न.).
एक्का (**पत्त्यातील**) (पु.) – (१) एक्को (पु.), रमवानां पानांमानुं एक संज्ञावाळुं पत्तुं (न.); (२) एक्को, एक बळदनी गाडी.
एजंट [इं.] (पु.) – एजंट : (१) आडतियो (पु.); (२) प्रतिनिधि, वकील, मुखत्यार.
एड (स्त्री.) – एडी (स्त्री.).
एडका (पु) – बकरो, मेंढो (पु.).
एतद्देशीय [सं.] (वि.) – एतद्देशीय, आ देशने लगतुं.
 – (पु.) – आ देशनो वतनी, 'नेटिव'
एतावता [सं.] (अ.) – (१) सरवाळे, एकंदरे; (२) तेथी, एटले.
एरंड (पु.) – एरंडो, दिवेलो (पु.), एक तेलबीनुं झाड.
एरंडेल (न.) – एरंडियुं, दिवेल (न.).
एरवा (**– व्हा**) (अ.) – आजथी आगले के पाछले चोथे दिवसे.
एरवी (**– व्ही**) (अ.) – (१) अन्यथा, बीजी रीते; (२) अमथुं, सहेजसाज; (३) पेली छोडी बीजी बाबतोमां.
एलगार [तुर्की] (पु.) – धसारो, हुमलो, हल्लो (पु.).
एलची (स्त्री.) – एलची, इलायची (स्त्री.), एलदोडो (पु.).
ए (– वे)लदोडा (पु.) – 'एलची' जुओ.
एल्ची [तुं] (प्र.) – एलची, राजदूत, देशनुं प्रतिनिधित्व बीजा देशमां करनारो वकील, 'ॲम्बॅसडर'.
एवंगुणविशिष्ट [सं.] (वि.) – एवा एवा गुणोथी युक्त.
एवंच [सं.] (अ.) – एटले, एकंदरे, तात्पर्य के.
एवढा (वि.) – (१) आवडुं, एवडुं; (२) आटलुं, एटलुं.
 – ठ्याकरिता (अ.) – एटलामाटे.
 – ठ्यात (अ.) – (१) आटलामां; (२) एवामां.
एवीतेवी (अ.) – आम के तेम.
एव्हां (अ.) – हव (– म)णां, अत्यारे, आ घडिए.
 – ना (अ.) – एवामां, आटला समयमां, अत्यारसुधी.
ए (–ये)शेल (न.) (**तेल**) – खावानुं तेल (न.).
ए (–ये)ळकोट [अ.] (पु.) – (१) मलारी देवनो जयघोष; (२) एक सामटो करेलो प्रयत्न; (३) (लाक्ष.) गोंधळ, गरबड गोटाळो (पु.).

ऐ

ऐकटपत्र (न.) – संप–ऐक्य राखवानुं करारपत्र.
ऐकणा (वि.) – साबूत काननुं.
ऐकणे (सं. क्रि.) – (१) सांभळवुं, श्रवण करवुं; (२) ध्यान आपवुं, अवधान राखवुं.
– (अ. क्रि.) – (१) मानवुं; (२) कह्युं मानवुं.
ऐकमत्य [सं.] (न.) – ऐक्यमत्य(न), एकमती (स्त्री.), एकमत होवुं ते.
ऐकविणे (सं. क्रि.) – (१) संभळाववुं; (२) कडक वेण कहेवी; (३) बोध आपवो; (४) कहेवुं.
ऐकीव (वि.) – (१) काने आवेलुं, सांभळेलुं; (२) प्रत्यक्ष प्रमाण न होय तेवुं, (तेथी) ओछुं भरोसालायक.
ऐक्य [सं.] (न.) – ऐक्य, एकता, संप.
ऐच्छिक [सं.] (वि.) – ऐच्छिक, मरजियात.
ऐट (स्त्री.) – (१) अकडाई (स्त्री.), अक्कडपणुं, फांकडापणुं (न.); (२) वरणागी, छेलाई (स्त्री.); (३) शान (स्त्री.), ठाठ (पु.).
– **दाखविणे** – (१) ईतराबुं, फूल मारवी, ऍंटवुं; (२) डोळडमाक देखाडवो.
– **बाज** (वि.) – शानदार, छटादार.
ऐतखाऊ (वि.) – जुओ ' आयतोबा '.
ऐता (वि.) – जुओ ' आयता '.
ऐदाण (न., स्त्री.) – कराई, कश, कोश (स्त्री.).
ऐदी (वि.) – ऍदी, आलसु, सुस्त
ऐन (पु.) – ' अइन ' जुओ.
ऐन (वि.)– (१) ऍन, भर, पूर्ण (ऐन दुपारी);(२) मूळ, असल (' ऍन मुद्दल ').
– **उन्हाळा** (पु.) – ऍन उनाळो (पु.).
– **पावसाळा** (पु.) – भरचोमासुं. (न.)
– **हिंवाळा** (पु.) – भरशियाळो (पु.).
– **कर्ज़** (न.) – ऍन करज, मूळ करज, असल देवुं (न.).
– **किंमत** (स्त्री.) – ऍन किंमत, खरी मूळ किंमत (स्त्री.).
– **खर्च** (पु.) – ऍन खरच (–र्च), मुख्य खरच (न.).
– **गल्ला** (पु.) – (१) ऍन ऊपज (स्त्री.), कुल खेतीनी नीपज (स्त्री.); (२) जमीननुं महेसूल (न.).
– **घाई** (स्त्री.) – ऍन उतावळ (स्त्री.) खरी उतावळ.
– **जमा** (स्त्री.) – ऍन जमा, जमीन महेसूलनी आवक (स्त्री.).
– **जवानी** – ऍन जुवानी, भर जुवानी (स्त्री.).
– **जिन्नस** (पु.) – ऍन ऊपज, जमीननी (अनाज इ. नी) नीपज.
– **जिनसी** (अ.) – मुद्दामाल साथे के कृति थतां के पुरावा साथे प्रत्यक्ष.
– **जिनसी** (वि.)– (१) प्रत्यक्ष मालना रूपमांनुं;(२) ते ज प्रकारनुं.
– **दुपार** (स्त्री.) – ऍन बपोर, खरी बपोर (स्त्री.).
– **वसुली** (स्त्री.) – रोकड वसूल (न.).
– **वेळ** (स्त्री.) – ऍन वेळा, खरी अणीनी वेळा (स्त्री.).
– **वेळी** (अ.) – ऍन समये, अणीनी वखते.
– **संधी** (स्त्री.) – ऍन तक (स्त्री.), खरी तक.
ऐनक [अ.] (पु.) – (१) आयनो, अरीसो (पु.); (२) चश्मां (न.ब.व.).
ऐना (पु.) – ' आयना ' जुओ.
ऐपत (स्त्री.) – ' आयपत ' जुओ.
ऐब [अ.] (पु.) – एब, खोड (स्त्री.), व्यंग, (न.)
– **दार** (वि.) – एबदार,–वाळुं.
– **लागणे** – एब लागवी, कलंक चोंटवुं.
ऐबते गैबते, ऐबू गैबू (वि.) – (१) ' अलबत्या गलबत्या ' जुओ; (२) त्राहित, जेनो कई संबंध नथी एवुं कोई पण.
ऐरण (स्त्री.) – एरण, –णी (स्त्री.).
ऐल (वि.) – आ पारनुं, आणी कोरनुं.
– **काठ,–तीर** (पु.) – आणी कांठ, –तीर (पु.).
– **तीरी** (अ.) – आणीपार, आ पारनुं.
– **पैल** (अ.) – आ ने पेली तरफ.
ऐलाड (अ.) – आ भेर,–पार.
ऐलीकडचा (वि.) – आणी तरफनुं.
– **कडे** (अ.) – आणी तरफ.
ऐवज़ (पु.) – (१) रोकड (स्त्री.), रोकडा पैसा; (२) मालमत्ता, जायदाद (स्त्री.); (३) सत्त्व, ओज, तेज; (४) दृढपणुं, सामर्थ्य; (५) मूल्य, किंमत, (६) नगद उघराणी (स्त्री.).
– **जी** (अ.) – नी जगाए, बदलामां.
ऐश (–ष) आराम (पु.) – एश (स्त्री.), एश आराम (पु.).
ऐश्वर्य [सं.] (न.) – ऐश्वर्य : (१) वैभव, प्रतिष्ठा; (२) सत्ता, प्रभुत्व.
ऐसपैस (वि.) – मोकळुं, मोकळाशवाळुं; (२) विस्तारवाळुं, लांबुंचोडुं, पहोळुं.
– (अ.) – मोकळाशथी, विस्तारथी.
ऐहिक [सं.] (वि.) – ऐहिक, आ लोकनुं, आ लोकविषेनुं.

ओ

ओ (स्त्री.) – सादनो जवाब (पु.), हांकारो भणवो.
– (अ.) – हां जी.
– **देणे** – साद देवो.
– **येईपर्यंत** (अ.) – ठांसीने (खावुं).

ओईरणे (स. क्रि.) – ओरवुं, रांधवा माटे दाणा आधणमां नाखवा.

ओक (पु.) – ओक, ऊलटी, बकारी (स्त्री.), बकारी थईने बहार पडेलुं अन्न व.
– **काढणे** – ऊलटी करीने अन्न इ. बहार काढवुं.
– **णे** (अ. क्रि.) – ओकवुं, ऊलटी थवी.
– **णे** (सं. क्रि.) – ओकवुं : (१) ऊलटी करीने बहार पाडवुं; (२) (लाक्ष.) गुप्त वात कही नाखवी; (३) लीधेलुं पराणे पाछुं आपवुं; (४) मनमां राखेलुं प्रगट करवुं.

ओकविणे, ओकायला लावणे (स. क्रि.) – ओकाववुं, 'ओकवुं' नुं प्रेरक; (२) ओके एम करवुं; (३) (लाक्ष.) लूटीने के छेतरीने लीधेलुं वापस कराववुं.

ओकारी (स्त्री.) – (१) ओकारी, बकारी, ऊलटी (स्त्री.); (२) उकांटो (पु.).

ओक्साबोक्सी (अ.) – पोक मूकीने.

ओके (वि.) – (१) सूनुं, निर्जन; (२) उज्जड, वीरान; (३) नागुं, निष्पर्ण (झाड).

ओखट(–टे) (वि.) – खराब, गंदुं, गलिच.

ओगरणे (स. क्रि.) – पीरसवुं.

ओगराळ(–ळे) (न.) – ओघराळो, डूघो (पु.), उंडाणवाळो चमचो.

ओघ (पु.) – (१) वहेण (न.), प्रवाह; (२) वहेळो, नानो प्रवाह (पु.); (३) पूरनुं पाणी (न.); (४) परंपरा (स्त्री.), शिरस्तो, रिवाज (पु.).

ओघाओघाने (अ.) – (१) बोलवाना प्रवाहमां; (२) संदर्भने लईने; (३) क्रमवार.

ओघास येणे – क्रमने लईने आववुं, संदर्भने लईने आववुं.

ओघाबरोबर वाहणे – (१) प्रवाह-वहेण-साथे थवुं; (२) (लाक्ष.) सामाजिक प्रथानुसार चालवुं.

ओघळ (पु.) – (१) वहेळो, नानो प्रवाह (पु.); (२) प्रवाही सुकाई जवाथी पडेलो डाघ (पु.).
– **णे** (अ. क्रि.) – (१) ओगळवुं; (२) सरी पडवुं.

ओघळी (स्त्री.) – (१) वहेळो; (२) वहेणनो खाडो (पु.).

ओंगण (वंगण) (न.) – ऊंजण, ऊंजवानुं द्रव्य (न.), मशीनना सांधामां नखातुं तेल.

ओंगळ (वि.) – गलिच, गंदुं.
– **वाणा** (वि.) – (१) गलिच, गंदुं; (२) कंटाळो ऊपजावे तेवुं.

ओचकारा (पु.) –उझरडो, उझेडो (पु.).

ओचा (पु.) – ओटी (स्त्री.), साडी अथवा धोतीयानी आगली पाटली.

ओज़ (वज़) (स्त्री.) – संभाळ, काळजी (स्त्री.).
– **राखणे** – संभाळ राखवी.
– **विणे** (सं. क्रि.) – (१) खंत-चीवट-थी पूरुं करवुं; (२) माणसोने लायक करवुं.

ओज [सं.] (न.) – ओज (न.) : (१) कांति, तेज; (२) वीर्य, (३) धातुपरनी चळक (स्त्री.).

ओझर (पु.) – (१) झरण (न.), नानो प्रवाह; (२) झरपवुं ते.

ओझरता (अ.) – (१) आछुं, अस्पष्ट रीते; (२) ओचिंतुं.

ओझे (न.) – (१) बोजो, भार (पु.), हेल (स्त्री.); (२) जवाबदारी (स्त्री.).
– **करी** (पु.) – हमाल, हेलकरी (पु.).

ओंज़ळ (स्त्री.) – अंजलि (स्त्री.), खोबो, पोश (पु.).

दुसऱ्याच्या ओंज़ळीने पाणी पिणे – (लाक्ष.) (१) परतंत्र–परवश-रहेवुं; (२) बीजानां मतप्रमाणे चालवुं.

ओट (पु.) – अटकण, ऊगट (स्त्री.).

ओटा (पु.) – ओटलो, ओटो (पु.).

ओटी (स्त्री.) – (१) ओटली (स्त्री.); (२) ओटी, कमर उपरना वस्त्रनुं पाटली वाळीने बंध जेवुं करातुं पड (न.); (३) पेडु(न.).
–**पोट** (न.) – पेडु (न.).
–**भरण** (न.) – गर्भाधान (न.), खोळो भरवो.
–**भरणे** – सुवासिनीनो खोळो चोखा, सोपारी इ. मंगळ चीजोथी भरवो.
–**त घालणे** – कोई स्त्रीना खेळामां अर्पवुं,– संभाळवा आपी देवुं, दत्तक आपवुं.
– **त घेणे** – स्वीकारी लेवुं, दत्तक लेवुं (स्त्रीए).

ओठ (पु.) –ओठ, होठ (पु.).
– **उघडणे** – (कटाक्ष.) मों खोलवुं, शब्द नीकळवो.
– **करपणे** – होठ बळी जवा, फजेत थवुं, हारवुं.
– **चावणे** – ओठ पीसवा, गुस्से थवुं.
– **पिळले तर दूध निघेल असा** (वि.) – मोढे धावण सुकावुं न होय तेवुं, अल्लड, अलेलुं.
– **ओठापर्यंत येणे** – ओठसुधी आववुं, हमणां बोलाय

तेवुं थवुं.

ओठंगणे (अ. क्रि.) – ओठंगावुं, अठिंगवुं, अढेलावुं.

– (न.) – ओठिंगण, अठिंगण (न.), पीठ टेकवानो आधार.

ओढ (स्त्री.) – (१) खेंच (स्त्री.), खेंचाण (न.), आकर्षण; (२) प्रवाही (पाणी इ.) नो वेग, आर (पु.); (३) तंगी अछत (स्त्री.); (४) वल(–ळ)ण (न.), प्रवृत्ति; (५) सहानुभूति; (६) होंश (स्त्री.).

– काढणे – तंगी भोगववी.

– लागणे – (१) आतुर–आकळुं थवुं; (२) चिंता थवी.

– ग (–घ)स्त – तंग, अछतवाळुं.

ग (–घ)स्ती (स्त्री.) – तंगी, अछत, खेंचताण (स्त्री.)

– ण (न., स्त्री.) – (१) आगलां पानापरनी सरवाळानी रकम नवा पानापर लेवी ते, आगली सिलक; (२) परंपराथी चालती आवेली प्रथा आगळ चलाववी ते; (३) खेंचाण (न.)

– णी (स्त्री.) – (१) ओढणी (स्त्री.), ओढणुं (न.); (२) खेंचाण (न.), आंचको (पु.).

ओढणे (स. क्रि.) – (१) खेंचवुं; (२) ताणवुं; (३) (छींकणी) सूंघवी; (४) (बीडी) पीवी; (५) (पतंग) एँचवुं.

–(अ. क्रि.) (१) लेवावुं, लेवाई जवुं; (२) जिद पकडवी, हठ पकडवो.

ओढता घेणे – हठीने लेवुं, पोतानुं ज खेंचवुं.

– दोरा (पु.) – गाळो, फांसो (पु.), सरकावी शकाय तेवुं नाडुं (न.).

ओढवणे (अ. क्रि.) – (१) गुजारवुं, वीतवुं; (२) आवी बनवुं.

ओढा (पु.) – (१) आकर्षण, सहानुभूति; (२) वल (–ळ)ण; (३) वहेळो, वोकळो (पुं.); (४) लेप (पु.).

– ओढ (स्त्री.) – (१) खेंचाताण; (२) घाई, मीड, धांधल (स्त्री.).

– ओढी (स्त्री.) – रकझक (स्त्री.).

– ताण (स्त्री.) – (१) खेंचाखेंच (स्त्री.); (२) मानसिक अकळामण, अमूंझण (स्त्री.).

ओढाळ (वि.) – (१) खेंची लई जाय तेवुं; (२) तोफानी; (३) चांदवुं.

– की, –गिरी, – ळी (स्त्री.) – (१) अटकचाळुं, अडपलुं (न); (२) स्वैराचार (पु.), ऊलडपणुं (न.).

ओढून काढणे (काम) – (काम) उतावळथी अधकचरुं पतववुं, काचुं कापवुं.

– घेणे – (१) वहोरवुं, वहोरी लेवुं; (२) खेंची लेवुं.

– चंद्रबळ आणणे – (जन्मपत्रिकामां चंद्रनुं स्थान हलकुं होय तो केमे करीने ते ऊंचुं बतावvुं तेना उपरथी) (१) ताकातनो डोळ करवो; (२) (हां कहेवानी इच्छा छतां) देखंती ना कहेवी.

– ताणून (अ.) ताणीखेंचीने, ताणीतूशीने, मुसीबतथी, मारीमचकीने.

– धरणे – जिद–हठ–पकडवी, हठे भरावुं.

ओणवणे (अ. क्रि.) – केड मरडवी, नीचे नमवुं, केड वंकावीने ऊभुं रहेवुं, वांकुं वळवुं.

ओणवा (वि.) – नीचे वांकुं वळेलुं, वांकुं, नमणुं.

ओंडा, ओंडका (पु.) – खोडसुं (न.); सूका थडनो कटको (पु.), लाकडानुं ठूणकुं.

ओत (पु.) – (१) उभ्राळो, ऊभरो (पु.), ओसामण (न.); (२) पूरना वेगथी जमीनपर धसी आवतो पाणीनो प्रवाह; (३) वणाटनो आडो–वाणानो–धागो (पु.).

– काम (न.) – ओतणी, ढाळणी (स्त्री.), भरतरनुं काम

– णी (स्त्री.) – (१) बीबुं (न.) सांचो (पु.); (२) धातु गाळीने रेडवानी क्रिया.

– णे (स. क्रि.) – (१) रेडवुं; (२) ओतवुं, ढाळवुं.

प्रोत [सं.] (वि.) – (१) ओतप्रोत, एकबीजामां परोवायेलुं, एकाबीजा साथे वणाई गयेलुं–गूंथेलुं. (२) तल्लीन, तन्मय; (३) पूरेपूरुं.

– शाळा (स्त्री.) – ओतकामनुं कारखानुं (न.); (२) बीबा–शाळा (स्त्री.).

ओतारी (पु.) – ओतारी, भरतियो (पु.), ढाळवानुं काम करे ते.

ओतीव (वि) – भरतर (–ल), ढाळेलुं.

ओथंबणे (अ. क्रि.) – (१) (फळभारथी) लदावुं–भराई जवुं, लची पडवुं; (२) (रसथी) लदबदवुं, तरबोळ थवुं; (३) टेको–आधार–लेवो.

ओथंबा (पु.) – (१) टेको, थांभलो (पु.), आधारस्तंभ (पु.); (२) (लाक्ष.) आश्रयदाता, आधार.

ओनामा (पु.) – (१) ('ॐ नमः सिद्धम्' उपरथी) अक्षर-ज्ञाननो प्रारंभ; (२) आरंभ.

ओप (पु., स्त्री.) – ओप (पु.) : (१) चळकाट, ढोळ (पु.); (२) सफाई, शोभा (स्त्री.).

– णी (स्त्री.) – (१) वावणी, ओरवानी–बी पेरवानी–क्रिया; (२) ओपणी, ओप चडाववानुं ओजार (न.).

– णे (सं. क्रि.) – (१) सोंपवुं, हवाले करवुं; (२) अर्पण करवुं.

– देणे, –विणे (स. क्रि.) – (१) ओप आपवो, –चडाववो; (२) (सोनारूपानो) ढोळ चडाववो, ओपवुं; (३) शुभ्र–सफेद-करवुं; (४) शोभावुं.

ओपटणे (अ. क्रि.) – लेवाई जवुं, फीकुं पडवुं.

ओबडधोबड (वि.) – (१) खडबचडुं; (२) बेढब, बेडोळ, रूप-आकार विनानुं.

ऑफस (न.)– घवाय नमः, घवडको (पु.), बधुं नकामुं थवुं ते.
– होणे – घवडको वळवो,– थवो, निष्फळ थवुं.
ओंबट (वि.) – गरम, कोकरवायुं, जरातरा ऊनुं.
ओंब,–बी (स्त्री.) – 'उंबी' जुओ.
ओं भवती [सं.] (स्त्री.) – (लाक्ष.) भिक्षा मागवी ते, भिक्षा-याचना.
– करणे – भिक्षा मागवी, भीख मागता फरवुं.
– पक्ष (पु.) – (लाक्ष.) भिक्षावृत्ति.
ओरखडणे (स. क्रि.) – उझरडवुं; उझेडवुं, लबूरो भरवो.
– (अ. क्रि.) – उझरडावुं.
ओरखडा (पु.) – उझरडो, उझेडो, लबूरो, लसरडो (पु.).
ओरट (पु.) –(१) मरचां शेकवाथी फेलातो तीखो दर्प (२) तमाखु–तपकीरनी जेहु (स्त्री.).
ओरड (स्त्री.) –(१) बूम (स्त्री.); (२) तकरार, फरियाद (स्त्री)
– डा (पु.)– (१) बराड, पोकार (पु.), बूम (स्त्री.); (२) फरियाद.
– डा ओरड (स्त्री.) – बूमाबूम, जोरनी तकरार (स्त्री.).
– णे (अ. क्रि.) – बराडवुं, बूम पाडवी.
ओरपणे (स. क्रि.) – (१) सबडको भरवो,–मारवो; (२) ओनाळवुं, ओर्ये जवुं, चाव्यावगर गटकावबुं; (३) झूंटी लेवुं, लूंटवुं.
– (अ. क्रि.) – (१) ओरपवुं, उझरडवुं; (२) तपावेला सळियाथी चपचप डाम देवा.
ओरंब (–बा) डणे (स. क्रि.) – (१) ओरपवुं; (२) उपर उपरथी नांगरवुं.
ओरंबा (पु.) – माटीनो बांध,–ढगलो (पु.).
ओरवा (पु.) – ओरवो (पु.), वहाणो नांगरवानी जगा (स्त्री.), वहाणोनी वस्ती करवानुं ठेकाणुं (न.).
– करणे – वहाण नांगरवुं,
ओल – (स्त्री.) –(१) भीनाश (स्त्री.), अमी, ओज (न.), भेज (पु.).
– ट,–वट,–सर (वि.) – भीनाशवाळुं, भेजवाळुं.
– विणे (स. क्रि.) – (१) ओरववुं, (खेतरने पोचुं करवा) पाणी पावुं; (२) भींजववुं, कस्मोववुं.
ओल (स्त्री.) – ओल (स्त्री.), जामीन तरीके–सानमां मूकेलुं के लीधेलुं माणस के वस्तु.
– लीस ठेवणे – जामिन तरीके राखी लेवूं, सानमां मूकवुं.
ओलवाहू (वि.) – बागायत.
ओला (वि.) – (१) भीनुं, पलळेलुं; (२) तर, ताजुं; (३) आळुं
–चिंब,– कचकचीत (वि-) – भीनुं भदडक, साव भीनुं, तरबोळ.

– दुष्काळ (पु.) – लीलो दुकाळ (पु.).
ओलीकरू (स्त्री.) – सुवावडीनी कूख (स्त्री.).
ओली खरूज (स्त्री.) – (१) परूवाळी खस (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) झंझट.
ओली भिक्षा (स्त्री.) – रांधेला अन्ननी भिक्षा.
ओली सुकी करणे – सिक्को उछाळीने जे बाजु चती होय तेनापरथी फेंसलो करवो, 'टॉस'
ओले कोरडे पाहणे – चाखी जोई खावुं.
ओले जाळणे – (लाक्ष.) जुलम करवो, अत्याचार करवो.
ओलेती (वि. स्त्री.) – अंगउपरनुं कपडुं भीनुं थयेली (स्त्री)
ओलेते (न.) – भीनुं पहेरेलुं वस्त्र, अंगउपरनुं भीनुं कपडुं (न.)
ओलेपाले (न.) – लीलुं घास (न.).
ओलांडणे (स. क्रि.)– (१) ओळंडवुं, ओळंगवुं; (२) उलंघवुं, वटाववुं (स. क्रि.).
ओवण (न.) – (१) परोववुं ते; (२) गुंफ (पु.), गूंथण (न.).
ओवणे (स. क्रि.) – परोववुं, पोरववुं.
ओवरी (स्त्री.) – ओवरी, अडाळी (खास करीने मंदिरमां बनावेली) (स्त्री.).
ओवळा (वि. पु.) – सोळानुं ऊलटुं, अबोट नहि एवुं.
ओवा (पु.) – अजमो (पु.)
ओवाळणी (स्त्री.) – (१) ओवाळवानी–मोढाउपर दीप फेरवीने उतारवानी–क्रिया; (२) ओवाळती वखते अपाती भेट (स्त्री.)
ओवाळणे (स. क्रि.) – (१) ओवाळवुं; (२) आरती उतारवी.
– ळून टाकणे – (१) वळगेलुं भूत व. काढवामाटे लींबु, राई मोढापर फेरवीने फेंकी देवां; (ते परथी); (२) तिरस्कृत के तुच्छ गणीने काढी नाखवुं, त्यजवुं.
ओवी (स्त्री.) – मराठी काव्यवृत्तमांनुं एक वृत्त (जेमां 'ज्ञानेश्वरी' लखायी गयी छे).
– व्या गाणे – (लाक्ष.) माहात्म्य गावुं, स्तुति करवं
ओशट (वि.) – चीकाशवाळुं, चीकट, तेलना पासवाळुं.
– (न.) – चीकाश (स्त्री.), तेल व. नो पास.
ओशाळ, ओशाळा (वि.) – ओशियाळुं.
ओशाळगत (स्त्री.)– ओशियाळापणुं. (न.).
ओशाळणे (अ. क्रि.) – (१) झंखवावुं; (२) शरमावुं; (३) ओशियाळुं होवुं, भारनीचे होवुं.
ओशेटा (पु.) – (१) ओझम, वणछो (पु.); (२) झांखी (स्त्री.)
ओस (न.) – ओस (पु., स्त्री.), झाकळ (स्त्री. न.).
–(वि.) – (१) खाली, ठालुं, निर्जन; (२) पडतर (जमीन).
ओसंग (न.) – (१) छायो (पु.); (२) घाटी झाडी (स्त्री.); (३) उच्छंग, खोळो (पु.).
ओसंडणे (अ. क्रि.) – ऊभर (–रा) वु, छलकावुं.

ओसणणे (अ. क्रि.) – ऊंघमां लववुं–बरेलवुं.

ओसर (पु., स्त्री.) – (१) बीजाने वाट करी आपवी ते; (२) ओट (स्त्री.,पु.), पूरनां पाणीनुं उसरण (न.).

– णे (अ. क्रि.) – (१) ओसरवुं, ऊसरवुं, एसरवुं; (२) (शरीर) ओगळी जवुं.

ओसरी (स्त्री.) – ओसरी, अडाळी (स्त्री.).

ओसा (पु.) – पडतर जमीननो टुकडो (पु.).

ओसाड (वि.) – (१) उज्जड, निर्जन; (२) वेरान.

– डी (स्त्री.) – (१) उज्जड रान; (२) निर्जन स्थान.

ओसारा (पु.) – (१) (व्यापार इ. नी.) मंदी (स्त्री.); (२) खंड, गाळो (पु.).

ओसावणे (अ. क्रि.) – (शरीर) सुकावुं, गळी जवुं.

ओहटणे (अ. क्रि.) – ओसरवुं.

ओह (–हो) टी (स्त्री.) – ओट, ओसरती (स्त्री.).

– स लागणे – वळतां पाणी थवां.

ओहोळ (पु.) – वहेळो (पु.), वहेण (न.).

ओ हो ! (अ.) – ओ हो, ओत्तारी, वाह रे !

ओळ (स्त्री.) – (१) ओळ (स्त्री.); (२) लीटी (स्त्री.); (३) अलगार, अलार. लांबीहार, पंक्ति (स्त्री.).

– काढणे – लीटी दोरवी.

ओळकंबणे (अ. क्रि.) – (१) लटकवुं, लबकवुं, टिंगावुं; (२) झूलवुं.

ओळख (स्त्री.) – (१) ओळख, पिछाण (–न) (स्त्री.); (२) ओळखाण (स्त्री.); ओळखवानुं चिह्न के साधन; (३) ओळखाण पिछाण, ओळखीता माणसनी खातरी (स्त्री.).

– णे (स. क्रि.) – ओळखवुं, जाणवुं, पिछानवुं.

– ला जाणे – ओळखावुं (अ. क्रि.).

– देणे,–पटविणे – (१) ओळखावुं; (२) परखावुं.

ओळखीचा (वि.) – ओळखीतो.

ओळंगणे (स. क्रि.) – (१) ओळंडवुं, उलंघवुं; (२) आलिंगवुं, वळगवुं.

ओळणे (अ. क्रि.) – (१) खेंचाई जवुं, वळवुं; (२) अनुकूल–प्रसन्न थवुं.

ओळंबणे (अ. क्रि.) – (डाळ लचे एवी रीते) लबडवुं, लदावुं

ओ (–व) ळंबा (पु.) – ओळंबो, अरजोळो (पु.).

ओळा (पु.) – शिस्त, रीतभात (स्त्री.)

ओळीचा (वि.) – तुल्य, बरोबर ऊतरे एवुं, समान योग्यतावाळुं.

औ

औकात (–द) – 'अवकात' जुओ.

औचित्य [सं.] (न.) – औचित्य, उचितपणुं (न.), योग्यता.

औट (वि.) – ऊठ (–ठूं) साडात्रणगणुं.

– [इं.] (अ.) – बाद, 'आउट'.

औटकी (स्त्री.)– ऊठां (न. ब. व.), साडात्रणना गुणाकारवाळा घडिया (पु. ब. व.).

औट घटकांचा (वि.) – अल्पकाळनुं,

औटी (स्त्री). – (१) ओठुं, बीबुं (न.), कोई आकृति ढाळवानुं चोकठुं (स्त्री), 'डाय'; (२) ढीमचामां फाचर मारवा माटे पाडेलो चीरो (पु.).

औत, आउत (न.) – (१) हळ (पु.); (२) खेतीनुं कोई पण ओजार (न.).

– करी (पु.) – हळधर (पु.).

– काठी (स्त्री.) – खेतीनां ओजार (न. ब. व.).

– की (स्त्री.)– दरेक हळपाछळ नक्की करेलो अनाज लेवानो पटेलनो हक.

–पट्टी (स्त्री.) – हळपाछळ लेवातो कर (पु.).

औत्या (पुं.) – हळखेडु, हळ चलावनार खेडु (पु.)

औदुंबर [सं.] (पु.) – औदुंबर, उदुंबर, उमरडो (पु.)

औदासीन्य [सं.] (न.) – औदासीन्य : (१) उदासीनपणुं (न.) (२) विराग (पु.); (३) दुर्लक्ष, (न.), उपेक्षा (स्त्री.).

औद्योगिक [सं.] (वि.) –औद्योगिक, उद्योगने लगतुं, 'इंडस्ट्रियल'.

औपचारिक [सं.] (वि.)– औपचारिक : (१) उपचार के विधि के शिष्टाचार पूरतुं ज; (२) उपचार के शिष्टाचारने लगतुं.

और [हिं.] (वि.) – (१) ओर, अन्य, बीजुं; (२) विचित्र, निराळुं, असाधारण; (३) शानदार.

औरंग [फा.] (न.) – (१) तख्त, राजपाट (न.); (२) ईस्ट इंडिया कुंपनीनी वखार.

औरत [अ.] (स्त्री.). – (१) ओरत, स्त्री, बैरी (स्त्री.); (२) कोई पण स्त्री.

औरस [सं.] (वि.) — औरस, परणेली स्त्रीथी पेदा थयेलुं (संतान).

– चौरस (वि.) – पूर्ण चोरस, लंबाई ने पहोळाईवाळुं, लांबुंपहोळुं.

– (अ.) – (१) चोमेर, चारेतरफ; (२) लंबाईमां ने

पहोळाईमां.

औषध [सं.] (न.) – (१) औषध, ओसड (न.), दवा (स्त्री.); (२) उपाय, इलाज (पु.).

– करणे – इलाज करवो.

– पाणी (न.) – दवादारू, वैदवारुं (न.).

– औषधाला नसणे – तद्दन अछत होवी, नामपूरतुं पण ना होवुं.

औषधी (वि.) – दवाना गुणवाळुं.

– [सं.] (स्त्री.) – औषधि, वनस्पति (स्त्री.) (औषधना गुण धरावती.)

औक्षण (न.) – आरती उतारवी तें, ओवाळणां (न. ब. व.).

औक्षवंत (वि.) – आयुष्यवंत, चिरायु.

औंस [इं] (पु.) – औंस, एक अंग्रेजी वजन (रतलनो १२ मो के १६ मो भाग).

क

क (एक संस्कृत प्रत्यय) – मराठीनी जेम गुजरातीमां पण धातु-साधित नामने अन्ते जोडवाथी ते क्रिया करनार एवो अर्थ थाय छे; जेम के, 'चालक', 'बोधक' इ.

ककार [सं.] (पु.) – (१) 'क' उच्चार क अक्षर; (२) (लाक्ष.) सुषुम्ना नाडी.

कंकण [सं.] (न.) – कंकण : (१) कांगरावाळी चूडी,– बंगडी (स्त्री.); (२) काचनी के सोनानी बंगडी; (३) कंकण—कांकण-दोरो (पु.)

– बांधणे – (लाक्ष.) बीडुं झडपवुं (अमुक काम पार पाडवानी) प्रतिज्ञा लेवी.

कंकर, – रा (पु.) – रेण, रेत (स्त्री.), कांकरो (पु.).

कंकाल (–ळ) [सं.] (वि.) – (१) कंकाल, हाडपिंजर (न.); (२) पिशाच, झोटिंग (पु.).

कंकास (पु.) – कंकास, कुटुंबकलह (पु.).

कंकोल (–ळ) [सं.] (पु.) – कंकोल (पु.) चिनिकबाला (पु.), कंकेळ (स्त्री.), 'मिर्टस पिमेंटा'.

कंगण (पु.) – (१) कंकण, बंगडी; (२) पाघडीनो वळीवाळो आगळ पडतो भाग.

कंगवा (पु.) – कंगवो (पु.) कांसको (पु.)

कंगाल (वि.) – (१) कंगाल (–ळ), दरिद्र; (२) दीन.

– ली (स्त्री.) – कंगालियत (स्त्री.), दैन्य (न.)

कंगोरा (पु.) – कनेरी, किनार, कोर (स्त्री.).

कच (स्त्री.) – (१) हार, पीछेहठ (स्त्री.); (२) रेण, रेत; (३) कांकरो (पु.).

– खाणे – हार खावी, पीछे हठवुं, दबाई जवुं.

– खाऊ (वि.) – हारखाउ.

कच (पु.) – खांच (स्त्री.), खांचो, नानो खाडो (पु.).

कचक (स्त्री.) – (१) मारामारी, झपाझपी (स्त्री.); (२) सणको (पु.), शूळ (पु.).

– उडणे – झपाझपी थवी.

– करणे – सणको आथवो,–थवो.

कचकच (स्त्री.) – (१) चावतां दांतनीचे आवतो रेणनो अवाज; (२) रेण, रेत, रज (स्त्री.); (३) कचकच, नकामी माथाफोड (स्त्री.), कजियो (पु.).

– (अ.) – तेवो अवाज करीने (खावुं, झघडवुं)

– णे (अ. क्रि.) – (१) दांतनीचे रेण आववी; (२) दांत पीसवा.

कचकचा (अ.) – दांत पीसीने, गुस्से थईने.

कचकचाट (पु.) – कचकचाट (पु.) : (१) कजियो (पु.), तकरार (स्त्री.); (२) 'कचकच' एवो अवाज करवो ते.

कचकचीत (वि.) – (१) काचुं; (२) भीनुंभदडक; (३) रेतवाळुं (४) छनछनीत, नगद, रोकडुं.

कचकडी (वि.) – तकलादी (सेल्युलॉईडनुं)

कचकणे (अ. क्रि.) – (१) भार पडवाथी सहेज भांगवुं; (२) भयथी सटकवुं; (३) दबाई जवुं; (४) (लाक्ष.) हार खावी, पाछुं हठवुं; (५) शरणे जवुं.

कचकन, – दिशी (अ.) – कट दईने, खच दईने.

कचका (पु.) – (१) आचको (पु.); (२) अतिखेंच (स्त्री.); (३) लाकडीनो सपाटो (पु.); (४) रोफ, दबदबो (पु.).

कचकावणे (स. क्रि.) – (१) जोरथी बांधवुं; (२) मारवुं, पीटवुं; (३) वढवुं.

कचकावून (अ.) – (१) जोरथी, जोरभेर; (२) अति, खूब, भरचक

कचरणे (अ. क्रि.) – (१) 'कच खाणे' जुओ; (२) बीवुं, हा ना करवी.

कचरा (पु.) – कचरो (पु.), कचरु, कस्तर (न.); (२) उकरडो (पु.)

कचाट (पु. न.) – (१) युक्ति; (२) कठण काम; (३) पंचात, झंझट, खटपट (स्त्री.).

कचाटी (स्त्री.) – (१) पेच (पु.), मुश्केली (स्त्री.); (२) पकड (स्त्री.).

— त सापडणे — (१) पेचमां पडवुं; (२) पकडमां-पंजामां आववुं.

कचाट्या (वि.) — खटपटी.

कचेरी (स्त्री.) — (१) कचेरी (स्त्री.), कार्यालय; (२) न्यायालय, 'कोर्ट'

कच्चा (वि.) — (१) काचुं; (२) कडक.

— खर्डा (पु.) — (१) खरडो (पु.), काचुं लखाण (न.); (२) बजेट, अंदाजपत्र (न.).

— डाक (—ग) — कामचलाऊ सांधो (पु.).

— दोरा,—धागा (पु.) — काचो तांतणो (पु.).

— पाढा (पु.) — संक्षिप्त—टूंको—वृत्तान्त.

— माल (पु.) — काचो माल (पु.).

कच्चीबच्ची (न. ब. व.) — कच्चांबच्चां (न. ब.व.), छोकरां छैयां.

कच्चे खाते (न.) — हंगामी खातुं (न.).

कच्चेपणा (पु.)— (१) कचाश (स्त्री.); (२) कसर, न्यूनता (स्त्री.) (३) अधूरापणुं (न.).

कच्चेपक्के (वि.) — अधकचरुं, काचुंपाकुं, जरा काचुं.

कच्छ [सं.] (पु.) — कच्छ : (१) कछोटो (पु.); (२) किनारो, किनारानो प्रदेश; (३) काचलो (पु.).

— प [सं.] (पु.) — काचलो (पु.).

कच्छपी लागणे — (१)— नी पाछळ जवुं,— ने अनुसरवुं; (२) —नो रंग लाववो; (३) —ना तंत्रथी चालवुं.

कजाग (वि.) — कजियाखोर

कजा (पु.) — (१) कजियो, टंटो (पु.), तकरार (स्त्री); (२) न्यायालयमां दाखल थयेलो मुकद्दमो (पु.), 'केस'.

— खोकला (पु.) — कजियारजिया (पु. ब. व.), कजियो-टंटो (पु.).

कज्जेखोर (वि.) — कजियाखोर.

कज्जेदलाल (पु.) — कजियादलाल (पु.).

कंजूष [सं.] (वि.) — कंजूस, कृपण.

— पणा (पु.) — कंजूसाई (स्त्री.).

कट (पु.) — (१) कारस्तान, कावतरुं (न.); गुप्त मसलत (स्त्री.); (२) संप (पु.), ऐक्य; (३) टोळुं (न.); (४) सैन्यनी एक व्यूहरचना; (५) दाळनुं ओसामण (न.), कढण (न.); (६) सोगठांना पटपरनुं चोकडी घाटना चिह्ननुं खानुं (न.). (जेमां सोगठुं मरतुं नथी); (७) हाथीनुं गंडस्थळ (न.).

— (स्त्री.) — कट, कटि, केड, कम्मर (स्त्री.).

कटकट (स्त्री.) — (१) खटखट, माथाकुट (स्त्री.); (२) कचकच (स्त्री.), कचवाट (पु.), नकामी माथाफोड (स्त्री.); (३) तकरार (स्त्री.).

—टी,—ट्या (वि.) — कचकचियुं, कजियाखोर, कचवाटियुं.

कट्कन् (अ.) — कट दईने.

कटका (पु.) — कटको (पु.).

कटघर (न.) — (१) वाड (स्त्री.); (२) कठेडो (—रो) (पु.).

कटणे (अ. क्रि.) — (१) कटावुं, काट के मेल चडवो; (२) कटावुं, कपाई जवुं; (३) लणावुं (खेत); (४) घटवुं (खर्च, वेतन व.); (५) (काळ इ.) वीतवुं; (६) चाली जवुं.

कटून मरणे — लडतां लडतां मरवुं.

— लढणे — मारतां मारतां लडवुं.

कट (—ड) दोरा (पु.) — कंदोरो (पु.), कटिसूत्र (न.).

कटमिती (स्त्री.) — व्याजनी गणतरीनो एक प्रकार (जेमां करजनी मूळ रकम जे प्रमाणमां वापस अपाती होय ते प्रमाणः व्याज घटाडवामां आवे छे).

कटवणी (स्त्री.) — (१) नराज, कोश (स्त्री.); (२) ओसामण, कढण (न.); (३) सलाटनुं टाकणुं (न.).

कटविणे (स. क्रि.) — (१) कापवुं; (२) घटाडवुं; (३) (लाक्ष.) तरत विदाय आपवी.

कटाकटी (स्त्री.) — (१) कटाव (पु.) (पतंगोनो); (२) काटछांट (स्त्री.).

कटाकटी, — ने (अ.) — जेमतेम, मुश्केलीथी.

कटाप (पु.) — कटाव (पु.), पत्तांनी रमतमां अमुक पत्तां न होवां ते.

कटा (—ट्या)र (स्त्री.) — कटार (—री) (स्त्री).

— जिवाला कट्यार लागणे — घणी चिंता थवी, चिंताथी आकुळ व्याकुळ थवुं.

— उरावर कट्यार राहणे — जोखममां रहेवुं, माथे तलवार लटके तेम रहेवुं.

कटारा (पु.) — कठेडो (—रो) (पु.).

कटाव (पु.) — कटाव : (१) एका छंद के वृत्त; (२) पतंगोना पेच थवा ते; (३) सुघटित रचना, — बनावट (स्त्री.); (४) रंगीन कपडानां फूल व. बनावी ते वडे कपडापर वेलबुट्टो करवो ते; (५) कापाकापी.

कटासन [सं.] (न.) — कटासणुं, घासनुं आसन, दर्भासन (न.)

— घालून बसणे — (लाक्ष.) (१) तप आदरवुं; (२) तपश्चर्यानो डोळ करवो.

कटाह [सं.] (पु.) — कटाह, पेणो (पु.), मोटी कढाई (स्त्री.),

कटाक्ष [सं.] (पु.) — कटाक्ष : (१) तीरछी नजर (प्रणयनी के गुस्सानी); (२) वक्रदृष्टि; (३) वक्रोक्ति, व्यंग्यार्थी वचन.

— पूर्वक पाहणे — मर्मभरी त्रांसी नजर करवी, कोरीखावुं, (स. क्रि.).

कटि [सं.] (स्त्री.) – कटि, केड, कम्मर (स्त्री.).

– बद्ध [सं.] (वि.) – कटिबद्ध, सज्ज, तत्पर, केड बांधीने ऊभेलुं.

– बंध (पु.) – कटिबंध : (१) कमरपट्टो, कंदोरो (पु.); (२) पृथ्वीगोलना पाच भागोमांनो एक (तापमानना ख्याल–थी करेलो).

– वात [सं.] (पु.) – केडवा (पु.).

– शूळ [सं.] (पु.) – कटिशूल (–ळ), कमरनो दुखावो.

कटोरा (पु.) – कटोरो, वाडको (पु.).

– री (स्त्री.) – कटोरी, वाडकी (स्त्री.).

कट्टा (पु.) – ओटो, ओटलो (पु.).

– (वि.) – (१) कट्टर, कट्टुं; (२) चुस्त.

कट्टी (स्त्री.) – कट्टी (स्त्री.), दोस्तीनो भंग.

– करणे – अक्का करवी.

कठडा (पु.) – कठेडो (–रो).

कठिण (वि.) – (१) कठण, अघरुं; (२) आकरुं.

कठोर [सं.] (वि.) – कठोर, निर्दय, कडक.

– वर्ण [सं.] (पु.) – कठोर वर्ण 'क' वर्गथी 'प' वर्गसुधीना वर्णोमां पहेला बे (एटले 'क', 'ख', 'च', 'छ', 'ट', 'ठ', 'त', 'थ', 'प', 'फ' (अने 'श', 'ष', 'स', आ वर्णो).

कड (स्त्री.) – (१) बाजु, तरफेण (स्त्री.), पक्ष; (२) कोर, किनार (स्त्री.), वस्तुनो छेडो (पु.); (३) बाजुपरनो थोडोक भाग; (४) दिशा; (५) निकाल (पु.), पतावट (स्त्री.); (६) छेल्ली हद, पराकाष्ठा, कमाल, चरम सीमा (स्त्री.); (७) कमर, केड (स्त्री.).

– गाठणे – छेल्ली हदे जवुं, पराकाष्ठा–कमाल–करवी, छेल्ले पाटले बेसवुं.

– घेणे – तरफेण करवी, समर्थन करवुं, पक्ष लेवो.

– लावणे – पतावट करवी.

कडेचा (वि.) – छेडानुं, छेवटनुं.

– ला (अ.) – कोर–किनार–पर, कांठापर.

कडक (वि.) – कडक : (१) कठण, आकरुं, उग्र; (२) सख्त, अवकट; (३) मोंघुं; (४) सूकुं; (५) तीव्र, तीक्ष्ण.

– पणा (पु.) – कडकाई,–श (स्त्री.), करडाकी.

– पणे (अ.) – कडकाईथी, ककडीने, कडक रीते

कडकड (स्त्री.) – (१) कडकडाट (पु.); (२) उपद्रव (पु.), पीडा, कचकच (स्त्री.).

– णे (अ. क्रि.) – कडकडवुं, ककडवुं : (१) कडकड एवो अवाज करवो; (२) कडकड थाय एटलुं ऊकळवुं.

कडकडत, कडकड करीत (अ.) – कडकड एवा अवाज–साथे, ककडभूस करतुं.

कडकडा (अ.) – (१) कडकडीने; (२) ककडभूस; (३) बडूको बोले एवी रीते.

– दात खाणे – ककडवुं, कडकडवुं, कटकटाववुं (अ.क्रि.).

कडकडाट (पु.) – कडकडाटी (स्त्री.).

कडकडीत (वि.) – (१) कडक, आकरुं; (२) कडकडतुं.

कडकडून (अ.) – (१) आवेशमां, जुस्सामां; (२) गुस्सामां, घसाराबंध; (३) कडकडीने, सख्त रीते; (४) दृढताथी.

कडकणे (अ. क्रि.) – (१) सुकावुं; (२) तडकवुं (सुकाई जवाथी); (३) (शरीर) सुकावुं, दूबळुं पडवुं; (४) बडूको, बोलवो, कठण वस्तु भांगतां एवो अवाज थवो; (५) बाजार–भाव वधी जवा.

– कडकून बोलणे – गुस्सामां कडकाईथी बोलवुं.

कड (–डा) का (पु.) – तीव्रता, कडकाई (स्त्री.).

कडकावणी (स्त्री.) – (१) फटकारो (पु.); (२) चाबखानो अवाज.

– णे (स. क्रि.) – (१) धधडाववुं, खूब ठपको आपवो; (२) जुस्सामां बोलवुं; (३) धमकाववुं, ऊधडुं लेवुं; (४) फटको मारवो; (५) चाबखानो अवाज करवो.

कडकावून, कडकून (अ.) – (१) जोरथी, धमकावीने; (२) झट, तरत.

कडकी (स्त्री.) – (१) गरमी (स्त्री.); दाह, ताप (पु.) झीणो ताव.

कडगुले (न.) – बाळकनी कल्ली (स्त्री.),–हाथना कांडानुं घरेणुं (न.).

कडंग (वि.) – सुकाईने कडक थयेलुं.

– णे (अ. क्रि.) – सुकाईने कडक थवुं.

कडची (–छी) (स्त्री.)– (१) कडछी (स्त्री.); (२) कडा (–ढा) (स्त्री.).

कडदण (न.) – कठोळ (न.), ओळिया (पु.ब.व.).

कडनिकड (स्त्री.) – जब्बरो प्रयत्न, सख्त कोशिश.

कडबा (पु.) – कडब (स्त्री.), जार–बाजरीना सूका सांठा (पु. ब. व.).

कडबू [फा.] (पु.) – एवी पूरी जेमां रांधेला चणानुं पूरण होय छे.

कडबोळे (न.) – (१) कडबोळुं, भेळसेळ, मिश्रण; (२) तळेली एक तमतमी वानी.

कडमड (स्त्री.) – (१) वच्चे आवी गडबड करवी ते; (२) कसमोडा (पु. ब. व.).

– णे (अ. क्रि.) – (१) फरी फरी वचमां आववुं,–माथुं मारवुं; (२) कसरवुं, अंग भरावुं.

कडमोडा (पु.) – कसमोडा, अंग भरावुं ते, तावनी निशानी.

कडवट (वि.) – (१) कडूतुं; (२) कडवुं, करडुं; (३) कटाणुं (मॅं.).

— **पणा** (पु.) – कडवाट (–श) (स्त्री.).

— **होणे**– (१) कडवुं थवुं; (२) (लाक्ष.) कटवुं (अ. क्रि.), कडु थवुं.

कडवळ (न.) – (१) उनाळामां थती चार (स्त्री.); (२) मकाई डोडा (पु. ब. व.).

कडवा (वि.) – (१) कडवुं, कडु; (२) कट्टर, चुस्त; (३) ऊग्र, घणुं सखत.

कडवे (न.) – कडवुं (न.), गीतनी कडीओनो एक भाग.

कडसणी (स्त्री.) – (१) (न.) नाडुं (न.); (२) घूमडवुं ते, वलोवण, मंथन (न.); (३) भेदभाव.

— **त धरणे** – गूंचवणमां नाखवुं.

— **स लागणे** – दुर्दशा थती जवी.

— **णे** (स. क्रि.) – (१) कसवुं, तंग करवुं, सखत बांधवुं; (२) वलोववुं.

— **णे** (अ. क्रि.)– (१) कसवुं, कस लेवो; (२) चूंटी काढवुं.

कडसर (वि.) – 'कडवट' जुओ;

— (स्त्री.)– उतार (पु.), उतरण (स्त्री.).

कडसरी (स्त्री.)–(१) पहाडनी भेखडोनो प्रदेश; (२) टोपली–नो मजबूत कांठो (पु.).

कडा (पु.) – भेखड, कराड (स्त्री.).

कडाकड (–डा) (अ.)–(१) कडाकड, तेवा अवाज साथे (चाववुं); (२) गुस्साथी मोढे आवे तेम (बोलवुं).

कडाकूट (स्त्री.) – (१) करमकूट, नकामी महेनत, माथाकूट (स्त्री.); (२) महाप्रयास (पु.), जहेमत (स्त्री.); (३) आवेश, जोर (पु.).

कडा (–डे) कूट (वि.) – पाको, मक्कम, पूर्ण (बंदोबस्त)

— (पु.) – भेखडउपर चणेलो कोट (पु.)

कडाबीन [तु.] (स्त्री.)–कडा (–रा)बीन, एक नानी टूंकी बंदूक.

कडी (स्त्री.) – कडी (स्त्री.) : (१) गोळ वाळेलो सळियो (पु.); (२) बारणानी आंकडी, सांकळ (स्त्री.); (३) सरसाई(स्त्री.) चडियातापणुं (न.).

— **पाट** (पु.) – कडीओ ठोकेलां छतनां पाटियां (न.ब.व.).

— **लावणे** – आंकडी देवी,– चडाववी .

— **कुलुप लावणे** – (१) तालुं ठोकवुं, –मारवुं; (२) (लाक्ष) पाको बंदोबस्त करवो; (३) बारणुं पाकुं वासी देवुं.

कडु (वि.) – कडवुं, तीखुं.

— **औषध** (न.) – कडवाणी (स्त्री.), कडवुं ओसडियुं.(न)

— **औषध देणे**– कडवाटवुं(स. क्रि.), कडवुं ओसड आपवुं.

— **बोलणारा** (वि.)– कडवाबोलुं, कडवुं बोलतुं.

— **जहर,–झार** (वि.)–कडवुं झेर, खूब कडवुं.

कडू (–डो) सा (पु.) – संधिप्रकाश.

कडे (अ.) – (१) तरफ, बाजु, भणी; (२) केडे, केडउपर (लेवुं); (३) पासे; (४) जवाबदारीपर, सिपुर्दी, सोंपेलुं तेम ('माझ्याकडे हे काम लागले').

— **कपाट** (–र) (न.) – (१) दरी-भेखड, कराड ने गुफा; (२) दुर्गमस्थान.

— **कोट** (वि.)– जुओ काकूट (वि.),

— **लोट** (पु.) – भेखडपरथी नीचे ऊंडाणमां धकेलीने मारवानी सजा (स्त्री.); (२) परमावधि, पराकाष्टा, हद, कमाल (स्त्री.); (३) अतिरेक.

कडो विकडी (स्त्री.)–(१) द्व्यर्थी वात, पेचीली वात (स्त्री.); (२) दाव, पेच (पु.); (३) पराकोटी (स्त्री.).

— (वि.) – (१) द्व्यर्थक, व्यंग्यपूर्ण; (२) पेचीलुं, दावपेच–वाळुं; (३) सुरक्षित; (४) पराकोटीनुं, अतिरेकी.

— (अ.) – मक्कमताथी,पूरा जोरथी, बधी ताकद वापरीने.

कडोसरी (स्त्री.) – कडे–कमर–नी–जमणी बाजु

कड्याळ (न.) – भेखड, कराड (स्त्री.).

कढ (पु.) – (१) उबाळो (पु.), ओसामण (न.); (२) खेंचाण, ताण (स्त्री.) ('उभे राहून पायांना कढ आला'); (३) (लाक्ष.) ऊभरो, उमळको (पु.).

— **काढून रडणे** – पोक मूकीने रोवुं.

— **जिरविणे** – (१) चडता चोखानुं ऊभरातुं जतुं पाणी अंदरने अंदर जीरववुं; (२) (लाक्ष) आवेग जीरववो.

कढण (न.)–(१) उकाळो (पु.) ओसामण, कढण (न.); (२) कढापो (पु.).

कढणे (अ. क्रि.)–(१) ऊकळवुं, कढवुं (अ. क्रि.); (२) गुस्से थवुं, कढापो करवो.

कढलेला (वि.) – कढियल, कढेलुं, खूब उकाळेलुं.

कढविणे (स. क्रि.) – कढाववुं, उकाळवुं (स. क्रि.).

कढई (स्त्री.) – कडाई, पेणी (स्त्री.).

कढी (स्त्री.) – कढी (स्त्री.).

— **पातळ होणे** – (लाक्ष.) (१) भयथी अकळाई जवुं, गभरावुं; (२) मांदगीमां सुकाई जवुं, लेवावुं.

— **खाऊ** (वि.)– (व्यंग्या.) नामर्द.

— **लिंब** (पु.) – मीठो लीमडो (पु.).

— **शिळ्या कढीला ऊत आणणे** –(१) भुलायेलुं ताजुं करवुं, उकासवुं; (२) जुओ 'उखाळ्या पाखाळ्या काढणे.'

कण [सं.] (पु).–(१) कण, सूक्ष्म अंश, कणिका; (२) परमाणु; (३) दाणो (पु.), कणुं (न.); (४) अनाज (न.);

(५) चिनगारी (स्त्री).

कणकण (–णी) (स्त्री.) – कसमोडा (पु. ब. व.), तावनी लागणी (स्त्री).

– णे (अ. क्रि.) – कसरावुं, ताव आवे तेम थवुं.

कणखर (वि.) – (१) मजबूत, सज्जड; (२) दृढ, पाकुं.

कणगा (पु.) – वांसनो बनावेलो कडियो (पु.) (जेमां आनज संघरी रालवामां आवे छे)

कणव (स्त्री.) – करुणा, दया.

कणशः [सं.] (अ.) – कणशः, कणकण करीने, करकसरथी.

कणा (पु.) – (१) घरी (स्त्री.), लठ्ठो, आंस, कणो (पु.) (२) करोड, वरडानी ऊभी हाडमाळा (स्त्री.).

कणी (स्त्री.) – कणकी, कणिका, झीणी करची (स्त्री.)

कणीक (स्त्री.) – (१) कणिक, कणक (स्त्री.), (घउंनो) बांधेलो लोट (पु.); (२) आटो (पु.).

– तिंबणे – (१) कणक केळववी,– गूंदवी, आटो बांधवो; (२) (व्यंग्या.) खूब पीटवुं.

कणीस (न.) – कणसुं, कणसलुं, कणिश, डोडुं (न.).

कणे(-ण्हे)र, कण्हेरी (स्त्री.) – (१) कनेरी, कणवीर, चोखानी कणकीनी कांजी (स्त्री.); (२) करेण(-णो) (पु.), एक फूलझाड.

कण्हणे (अ. क्रि.) – कणवुं, कणसवुं (अ. क्रि.).

– (न.) – कणसाट (पु.).

कंटाळणे (अ. क्रि.) – (१) कंटाळवुं, त्रासवुं; (२) अणगमो ऊपजवो, कमकमाट छूटवो, (३) आळसवुं.

कंटाळवाणे (वि.) – कंटाळो उपजावे एवुं.

कंटाळा (पु.) – कंटाळो : (१) अणगमो (पु.); (२) आळस (पु.).

कंठ [सं.] (पु.) – कंठ : (१) गळुं (न.), डोक (स्त्री.); (२) अवाज (पु); (३) अवाजी (स्त्री.), सूर, साद (पु.).

–गत [सं.] (वि.) – मोढे करेलुं, याद राखेलुं; (२) गळचियुं, गळासुधी आवेलुं.

–फुटणे – कंठ फूटवो : (१) वाचा आववी; (२) घांटी फूटवी; (३) पक्षीने कांठलो आववो.

–मणी [सं.] (पु.) – (१) हैडियो (पु.); (२) (लाक्ष.) अत्यंत प्रियजन (न.).

–शोष [सं.] (पु.) – कंठशोष : (१) सोस (पु.); (२) (लाक्ष.) (कंठ सुकाय त्यांसुधी करेलो) पोकार (पु.).

– सूत्र [सं.] (न.) – कंठसूत्र : (१) जनोई (स्त्री., न.) (२) मंगळसूत्र (न.).

– स्थ [सं.] (वि.) – कंठस्थ, कंठे–मोढे–याद थवुं होय तेवुं.

– स्नान [सं.] (न.) – (१) गळासुधी नहावुं ते; (२) (लाक्ष.) शिरच्छेद (पु.), कतल (स्त्री.).

– कंठास लावणे – भेटवुं, छातीसरसुं चांपवुं, आलिंगन आपवुं.

– कंठी प्राण उरणे – केवळ श्वासोच्छ्वास चालवो, मरणोन्मुख थवुं.

– कंठी प्राण येणे – कंठे प्राण आववा, अधमुउं थई जवुं.

कंठणे (स. क्रि.) – (१) वितावvुं, पसार करवुं; (२) (रस्तो) कापवो.

– (अ. क्रि.) – सोसवुं.

कंठा (पु.) – कंठो (पु.), कंठी (स्त्री.).

कंठाळ, –ळी (स्त्री.) – कंठाळ (स्त्री.), घोडा के गधेडापर माल लादवानी बेपासिया गूण (स्त्री.).

कंठाळी (वि.) – अनेक विषयोने समेटी लेतुं, ('कंठळी ठराव').

कंड (स्त्री.) – (१) कंड (–डू), खंजवाळ (स्त्री); (२) खस, खूजली (स्त्री.); (३) चळ (स्त्री); (४) (लाक्ष.) प्रेरणा.

कंडका (पु.) – कट(–ड)को (पु.).

– पाडणे – (१) कटको करवो, तोडवुं; (२) (लाक्ष.) फडचो लाववो.

कंडा (पु.) – सरसाई (स्त्री.), चडियातापणुं (न.) ('माझा त्याच्यावरही कंडा').

कंडी (स्त्री.) – (१) अफवा, अवाई (स्त्री.), गामगपाटो (पु.); (२) कुमांड, तहोमत (न.).

– उठणे, –पिकणे – अफवा ऊठवी,–चालवी, गप फेलावी.

– उठविणे,– पिकविणे – (१) गप फेलाववी; (२) कुमांड फेलाववुं.

कंडी [हिं.] (स्त्री.) – कंडियो, करंडियो (पु.) (पहाडपर चडता यात्राळुने जेमां बेसाडीने कूली लई जाय छे ते).

कतरण (न.) – कापलिओ (स्त्री. ब. व.).

कतरबेत (पु.) – (१) करकसर, काटछाट (स्त्री.); (२) खीसामारी (स्त्री.), 'पीकपॉकेटिंग'.

– ती (वि.) – (१) करकसरियुं; (२) खीसाकातरु, 'पिक-पॉकेट'.

कतार [हिं.] (स्त्री.) – कतार, हार, अलगार (स्त्री.).

कत(–त्त)ल [अ.] (स्त्री.) – कतल, कापाकापी, खूनरेजी (स्त्री.).

– करणारा (वि.) – कताल, खूनी, कतल करनारो.

– ची रात्र – कतलनी रात्र : (१) महोरमनी आगली रात; (२) खूब कटोकटीनो के तडामारीनो वखत.

–खाना (पु.) – कतलखानुं (न.).

– होणे – कतल–फना–थवुं.

कथ(–थ्थ)ई (वि.) – कथ्थाई.

कथला(-ळा) (पु). – (१) कजियो, झघडो (पु.); (२) पंचात, भांजघड (स्त्री.).
कथा [सं.] (स्त्री.) – कथा : (१) वार्ता, कहाणी, कथनी (स्त्री); (२) वृत्तान्त, हेवाल (पु.); (३) हरिकीर्तन (न.); (४) चरित्रना के पराक्रमना प्रसंगो; (५) (लाक्ष.) महत्त्व (न.), विसात (स्त्री.) ('त्याची काय कथा !')
कथानक [सं.] (न.) – कथानक (न.), कथानो किस्सो, 'प्लॉट'.
कथील (न.) – कथीर (न.).
कथेकरी (पु.) – कथाकार, कथा कहेनार, पुराणी (पु.).
कद (पु.) – कद, एक जातनुं रेशमी वस्त्र, अबोटियुं (न.).
  – (स्त्री.) – (१) कद (स्त्री.), शरीरनो बांधो (पु.), काठुं (न.); (२) वजन (न.), भार (पु.); (३) पदवी (स्त्री.), दरज्जो (पु.).
  – मोडणे – हुंपणुं के गर्व उतारवो.
  – पाहणे – कस जोवो, पाणी जोवुं,– पारखवुं.
कद (-दा) न्न (न.) – (१) निःसत्त्व अनाज के अन्न (न.); (२) घीवगरनुं अन्न (न.).
कदम [अ.] (पु.) – कदम (न.) : (१) पग (पु.) डगलुं (न.), बे डगवच्चेनुं अंतर; (२) प्रवेश (पु.), पहोंच (स्त्री.).
कदर [अ.] (स्त्री.) –(१) कदर, बूज (स्त्री.), घटतुं मूल्य; (२) आदर, मान; (३) प्रभाव, शक्ति.
  –करणे – कदरवुं (स. क्रि.), कदर करवी.
  – काढणे, –सोसणे – त्रास सहन करवो, मरजी संभाळवी.
  – णे (अ. क्रि.)– (१) त्रस्त थवुं, नाराज थवुं; (२) वढवुं.
  – दान [अ.] (वि.) – कदरदान, गुणज्ञ.
  – दानी (स्त्री.) – कदरदानी, गुणज्ञता (स्त्री.).
कदाकाळी (अ.) – (१) कदीपण; (२) कदीक, कोइक ज वार; (३) कोई प्राचीन काळमां.
कदाचित् [सं.] (अ.) – (१) कदाच, दैवयोगे, रखेने; (२) क्यारेक, कोई वखते.
कदू [सं.] (वि.) – कदरज, कंजूस, कृपण.
कधी (प्रश्नार्थक अ.) – क्यारे, कये वखते.
  – (अ.) – कोईक वेळा.
  – कधी (अ.) – कोई कोई वार.
  – काळी (अ.) – कोई काळे, कदाच, कोईवार.
  – च (अ.) – कदीय, कदीपण ('नहि' ए भावमां).
  – चा (वि.) – क्यारनो.
  – तरी (अ.) – कोई दिवस, कोई वखत.
  – नव्हत (अ.) – कदी नहि ने कोईवार,
  – ही (अ.) – कदीपण, क्यारेय.

कनवट (स्त्री.) – केडनी कोर.
कनवाळू (वि.) – दयाळु, मायाळु.
कनात (–थ) [अ.] (स्त्री.) – कनात (स्त्री.), तंबूनी कापडी भींत (स्त्री.).
कनिष्ठ [सं.] (वि.) – कनिष्ठ : (१) सौथी नानुं; (२) छेक हलकुं, हीन.
  – पक्ष (-क्षी) (अ.) – ओछामां ओछुं, एटलुं तो
कन्या [सं.] (स्त्री.) – कन्या (स्त्री.) : (१) कुंवारी छोकरी; (२) पुत्री, दीकरी; (३) एक राशि; (४) कुमारी दुर्गा के पार्वती.
  – गत [सं.] (न.) – कन्यागत : (१) कन्या राशिमां गुरू आवे छे ते पर्वकाळ; (२) स्त्रीधन.
  – धन [सं.] (न.) – कन्याधन, कन्यादायो, कन्याने अपातो दायजो (पु.).
कंतान (न.) – कंतान (न.) : (१) शणनुं कपडुं, शणियुं (न.); (२) गूणपाट, टाटियुं (न.).
कंत्राट (न.) – कंट्राक्ट, कंट्राट (पु.), करार करीने करवानुं काम.
  – घेणे – कंट्राट लेवो.
  – देणे – कंट्राट अपवो.
  – दार (पु.) – कंट्राटी, ठेकेदार (पु.).
कंथा [सं.] (स्त्री.) – कंथा (स्त्री.) : (१) चीथरानुं बनावेलुं वस्त्र; (२) गोदडी (बावा लोकोनी.) (स्त्री.).
कंद [सं.] (पु.) – कंद (पु.).
  – मूळ (न.) – कंदमूळ (न.).
कंदन [सं.] – कंदन, निकंदन (न.), कतल (स्त्री.), संहार.
कंदर (न.), **– रा** (स्त्री.) [सं.] – कंदर (न.), –रा (स्त्री.), गुफा, बखोल (स्त्री.).
कंदील [अ.] (पु.) – कंडी (–दी)ल, फानस (न.).
कंदु (-दो) री (स्त्री.) – (१) कंदोरी (स्त्री.), –रो (पु.); (२) कंठी (स्त्री.) (तावीज जेवुं जे गळामां पहेराय छे); (३) मुसलमानोमां एक भोजन समारंभ; (४) भंडारो; (पु.) (५) बकरानुं मांस.
कप [इं.] (पु.) – कप, प्यालो (पु.).
कपची (स्त्री.) – कपची (स्त्री.), पत्थरनो पातळो टुकडो. (पु.).
कपट [सं.] (न.) – कपट : (१) कावतरुं, कूड (न.); (२) ढोंग (न.), ढोंगबाजी (स्त्री.)
  – नाटक [सं.] (न.) – ठगबाजीनो खेल, ढोंग.
  – निंदा [सं.] (स्त्री.) – कपट निंदा, निंदानुं ढोंग.
  – वेष [सं.] (पु.) – कपटवेश, बनावटी वेश, सोंग (पु.).

– स्तुती [सं.] (स्त्री.) – कपटस्तुति, छेतरवा माटे करेली स्तुति.
कपटा (पु.) – चक्ररखी, कापली (स्त्री.), कागळियुं (न.).
कपटी (वि.) – कपटी : (१) कपटवाळुं, – भर्युं; (२) कपट करनारुं.
कपडा (पु.) – (१) कापड, लूगडुं (न.); (२) पहेरवानुं वस्त्र.
– लत्ता (पु.) – कपडांलत्तां, पहेरवानां लूगडांलत्तां (न. ब. व.).
कपर्दिक (–का) (स्त्री.) – कपर्दिका, कोडी (स्त्री.).
कपाट (न.) – (१) कबाट (पु., न.); (२) कमाड, बारणुं (न.).
कपात (स्त्री.) – कपात, कापकूप (स्त्री.), घटाडो (पु.).
कपारी (स्त्री.) – गुफा, गुहा (स्त्री.), कोतर (न.).
कपाल [सं.] (न.) – कपाल (–ळ) (न.) : (१) ललाट (न.); (२) खोपरी (स्त्री.); (३) (लाक्ष.) भाग्य (न.).
कपाळ (न.) – कपाळ, ललाट (न.).
– करंटा (वि. पु.) – अभागी, दुर्दैवी, फूटेला कपाळनुं.
– मोक्ष (पु.) – माथुं फूटवुं के फोडवुं ते.
– शूळ (पु.) – माथानो सणको (पु.).
– उठणे – (लाक्ष.) (१) माथुं दूखवुं; (२) त्रासी जवुं.
– काढणे – भाग्य खूलवुं, नसीब ऊघडवुं.
– जाणे – (लाक्ष.) अभागी थवुं.
– फुटणे – कपाळ फूटवुं; (१) कमनसीबी थवी; (२) पायमाल थई जवुं; (२) (स्त्रीने) वैधव्य आववुं.
–कपाळाची रेषा उमटणे – अचानक नसीब खूलवुं, नसीबनुं पांदडुं फरवुं.
– कपाळाला हात लावणे – (लाक्ष.) कपाळे हाथ देवो : (१) भाग्यने ठपको आपवो; (२) खिन्न–निराश–थवुं.
– कपाळी येणे – नसीबे आववुं, कपाळे चोंटवुं.
– कपाळी लिहिलेले असणे – भाग्यमां लखावेलुं होवुं.
– कपाळीचा डाग (पु.) – कलंक, डाघ, बुट्टो (पु.).
कपाशी (स्त्री.) – कपास, कपासनो छोड.
कपास (पु.) – कपास (पु.), बी साथेनुं रू.
कपिलाषष्ठी [सं.] (स्त्री.) – (भादरवानी वद छठ, हस्तनक्षत्र, व्यतिपात ने मंगळवार एवो योग आवे ते तिथि) कपिलाषष्ठी (स्त्री.).
– चा योग (पु.) – (लाक्ष.) जवल्ले ज आवतो योग, भाग्ये ज बनी शके एवा सजोगो.
कपूत (पु.) – कपूत, कुपुत्र.
कपोल [सं.] (पु.) – कपोल, गाल (पु.).
– कल्पित [सं.] (वि.) – कपोलकल्पित, जोडी काढेलुं, कल्पनाथी रचेलुं, बनावटी.
कपी [सं.] (पु.) – कपि, वांदरो (पु.).
कपी (–प्पी) (स्त्री.) – कप्पी (स्त्री.), बोजो ऊंचकवामाटे बनावेली गरेडीवाळी यंत्ररचना.
कफ [सं.] (पु.) – कफ (पु.) : (१) शरीरनी त्रण धातुओमांनी एक; (२) खांसी, उधरस (स्त्री.); (३) गळफो, बळखो (पु.).
– [इं.] (पु.) – कफ (पु.), खमीसनी बांयनो खास पटादार छेडो (पु.).
– ज्वर [सं.] (पु.) – कफज्वर, कफने लीधे आवतो ताव (पु.).
कफनी [अ.] (स्त्री.) – कफनी (स्त्री.) : (१) फकीरनो वेश; (२) टूंकी बांयनुं लांबुं ढीलुं पहेरण (न.).
कफल्लक [सं.] (वि.) – दरिद्र, कंगाळ.
कबजा [अ.] (पु.) – (१) कबजो, ताबो (पु.); (२) आभोक, भोगवटो (पु.); (३) बांयवगरनुं के टूंकी बांयनुं बदन (न.) के चोळी (स्त्री.).
– करणे – कबजो करवो, ताबामां लेवुं.
– मिळविणे – कबजो मेळववो, कायदेसर भोगवटो लेवो.
कबजे गहाण (वि.) – भोगवटाना हक साथे गीरवी मूकेली (मालमत्ता के जमीन).
कबड्डी (स्त्री.) – हुतुतुतु (न.).
कबर [अ.] (स्त्री.) – कबर (स्त्री.).
– स्तान [अ.] (न.) – कबरस्तान (न.), मकबरो (पु.).
कबरा (वि.) – (१) काबरियुं, काबरुं, काबरचीतरुं; (२) राखोडीयुं, राखोडीना रंगनुं.
क (–का) बाड (न.) – (१) वैतरुं (न.); (२) घासचारानो भारो (पु.).
– कष्ट (पु.) – (१) कबाडकठ (पु.), खूब सखत मजूरी (स्त्री.), गधधावैतरुं (न.); (२) हलकी मजूरीनुं काम.
– डी, –ड्या (वि. पु.) – (१) भारवाहक; (२) मात्र वैतरुं करनार, वैतरो.
कबाब [फा.] (पु.) – कबाब, मांसनुं भजियुं (न.).
कबिला [अ.] (पु.) – कबीलो (पु.) : (१) बैरांछोकरां (न. ब. व.); (२) कुटुंब परिवार.
कबिलेदार (वि.) – कबीलादार, परिवारवाळो, वस्तारी.
कबुतर [फा.] (न.) – कबूतर, पारेवडुं (न.).
– खाना (पु.) – कबूतरखानुं (न.).
कबुलात, कबुलायत (स्त्री.) – कबूलातनामुं, – पत्र, करारनामुं (न.).
कबूल [अ.] (अ.) – कबूल, मान्य, मंजूर.
– करणे – कबूलवुं (स. क्रि.) हा पाडवी, स्वीकारवुं.

कबूली (स्त्री.) – कबूलात (स्त्री.).
–जबाब (पु.) – गुनानी कबूलात आपतुं आरोपीनुं निवेदन, गुनानो के भूलनो एकरार (पु.).
कम [फा.] (वि.) – कम : (१) ओछुं; (२) खराब.
– अक्कल (वि.) – कमअक्कल, कमसमज.
– अस्सल (वि.) – कमअसल, कमजात, अकुलीन.
– कसर (वि.) – ओछामा ओछुं.
– कुवत (वि.) – कमकौवत, कमताकात, दुर्बळ.
– जात (वि.) – कमजात, 'कमअस्सल' जुओ.
– जादा,–जास्त (–स्ती) – कमजादे, ओछुंवत्तुं, कमवेश.
– नशीबी (वि.) – कमनसीब, दुर्भागी.
– बख्त [फा.] (वि.) – कमबखत, कमबख्त : (१) कमनसीब, हतभागी; (२) बदमाश.
–बख्ती (स्त्री.) – कमबख्ती (स्त्री.) : (१) कमनसीबी (स्त्री.), हतभाग्य (न.); (२) बदमाशी (स्त्री.).
कमचा (–ची) (स्त्री.) – कांब, कांबडी (स्त्री.), वांसनी चीप (स्त्री.).
कमठा (पु.) – कामठुं (न.), धनुष्य.
कमतरता, कमताई (स्त्री.) – (१) खोट (स्त्री.), सांसा (पु. ब. व.), तंगी, अछत (स्त्री.), (२) ऊण, ऊणप, कमी, ओछप, कसर (स्त्री.).
कमताचा (पु.) – वटाव (पु.), हूंडियामण (न.).
कमती (स्त्री.) – ऊण, ऊणप.
– (वि.) – कमती, ओछुं.
कमनीय [सं.] (वि.) – कमनीय : (१) चाहवाजोग; (२) सुंदर.
कमर (स्त्री.) – कम (– म्म)र, कडे (स्त्री.).
– पट्टा (पु.) – कमरपटो (– ट्टो) (पु.).
– बंद (वि.) – कमरबंध, तत्पर, तैयार.
– बंद (पु.) – (१) कमरबंध,–पट्टो (पु.); (२) कटिसूत्र (न.), कंदोरो (पु.).
– मोड (वि.) – कमरतूट,–तोड.
– कसणे – कमर–केड–कसवी,–बांधवी.
– कसून (अ.) – (१) काछडो मारीने,–वाळीने, कमर कसीने; (२) जोर करीने.
– खचणे – कमर (केड) तूटवी,– भागवी.
– धरणे – कमर अकडावी,केड झालवी.
– बांधणे – 'कमर कसणे' जुओ.
– मोडणे – (१) 'कमर खचणे' जुओ; (२) (लाक्ष.) हताश थवुं; (३) सखत महेनत करवी; (४) अंगविक्षेप करवा, नखरां करवां.
– वाकणे – (१) केड मरडवी; (२) (वा थी)केड वळवी; (३) क्षीण थवुं, घसाई जवुं; (४) (लाक्ष.) नम्र थवुं, कमर झूकवी.
कमरेचा ढिला (वि.) – (१) कमरनुं ढीलुं, पोचुं, हिंमतवगरनुं; (२) दुर्बळ, कमजोर.
कम(–मा)विणे (स. क्रि.) – (१) कमावुं, रळवुं, उपराजवुं; (२) शरीर केळववुं.
कम(–मा)वणे (स. क्रि.) – (१) चामडुं कमाववुं, –कसणवुं, –केळववुं; (२) जमीन खेडवी.
कमाई (स्त्री.) – (१) कमाई, कमांणी, आयपत (स्त्री.); (२) वळतर (न.); (३) पूर्वसंचित; (४) महेनतनी मजूरी; (५) (चामडुं) कमाववानी मजूरी; (६) केळववुं ते.
कमाऊ, कमावता (वि.) – कमाउ, कमातुं, रळतुं.
कमान (स्त्री.) – (१) अर्धवर्तुळनो आकार; (२) महेराब (पु.), आरकुं (न.); (३) कामठुं, धनुष (न.); (४) स्थितिस्थापक गुणवाळुं गूंछळुं (न.), 'स्प्रिंग'.
कमाल [अ.] (स्त्री.) – कमाल, अवधि, हद, पराकाष्ठा (स्त्री.)
– (वि.) – (१) आखरनुं; (२) शिखरनुं, सौथी ऊंचुं के उपरनुं.
– करणे – कमाल–अवधि करवी, भारे करवी.
– होणे – गजब थवो, अवधि–कमाल–थवी.
– खानी हार (पु.) – मोटो अनेक पडवाळो ढींचणसुधीनो लांबो हार.
कमाविशी (–स) (स्त्री.) – (१) सरकारी उघराणी; (२) उघराणी (स्त्री); (३) कारभारनी देखरेख,–व्यवस्था (स्त्री.)
कमाविसदार (पु.) – कुमाविसदार (पु.), महेसूल उघरावनार आदमी.
कमिट करणे (खटला)– नीचला न्यायाधिकरणे उपरना न्यायाधिकरणने पोताना अभिप्रायसाथे केस सोंपवो.
कमिशन [इं] (न.) – कमिशन : (१) दलाली, हकसाई (स्त्री.); (२) नियुक्त पंच (पु.).
– एजंट [इं.] (पु.). – कमिशन एजंट, दलाल (पु.).
कमी (वि.) – (१) ओछुं, कम, कमी; (२) न्यून, ऊणुं; (३) हलका दरज्जानुं.
– करणे – (१) ओछुं करवुं; (२) काढी मूकवुं.
– होणे – (१) ओछावुं, ओछुं थवुं; (२) उणावुं, ऊणुं थवुं.
– पडणे (स. क्रि.) – ओछुं पडवुं, अपूर्ण–खूटतुं–थवुं.
– पडणे (अ. क्रि.) – ओछुं आववुं, पोताने विषे कमी लागवानी मनपर असर थवी, न्यूनभाव अनुभववो.
– अधिक, –जास्त (वि.) – जुओ 'कम जादा'
– पणा (पु.) – (१) ओछप (स्त्री.); (२) ऊणप, खोट

(स्त्री.); (३) आछ, ऊनता (स्त्री.).

— पणा अनुभवणे,— वाटणे — ओछुं आणवुं,—आववुं,—लाववुं.

— पणा घेणे — दोष के ओछप वहोरी लेवी.

कंप [सं.] (पु.) — (१) कंप, ध्रुजारो, कंपारो (पु.); (२) धाक (पु., स्त्री.), डर (पु.); (३) ओतार (पु.), शरीरमां संचार थवाथी ऊपजतो कंप.

— न [सं.] (न.) — कंपन, कंपवुं ते (न.), थथराट (पु.).

कंपनी [इं.] (स्त्री.) — (१) कंपनी, कुंपनी, मंडळी, भागीदारो बनावीने काढेली पेढी (स्त्री); (२) फोजनी टुकडी,—टोळी (स्त्री.).

कंपवायु [सं.] (पु.) — कंपवायु, कंपवा. (पु.).

कंबर (स्त्री.) — 'कमर' जुओ.

कंबल (—ळ) (स्त्री.) — कामळी (स्त्री.).

कयास (पु.) — (१) क्यास, तर्क, अनुमान, अंदाज (पु.); (२) धारणा (स्त्री.), विचार(पु).

कर [सं.] (पु.) — (१) कर, हाथ (पु.); (२) कर, वेरो (पु.); (३) जकात (स्त्री.).

कर — प्रत्यय : (१) शब्दने लगाडतां कर्तृत्व बतावे छे; जेम के, 'सुखकर', 'भयंकर' इ. (२) गामना नामने अंते ते गामवाळा ए अर्थे; जेमके, 'पुणेकर' इ.

करक (स्त्री.) — केडमां सणक (स्त्री.), केडवा, कटिशूळ (पु.).

— भरणे — केडवा ऊपडवो.

करकचून (अ.) — कसीने, खेंचीने, तंग करीने.

— बांधणे — कसकसवुं (स. क्रि.), खूब खेंचीने बांधवुं.

करकोचा (पु.)— (१) आंको, सोळ, सळ (पु.); (२) उझरडो (पु.); (३) करचलियो (पु.) (एक पक्षी बगलाजेवुं).

करकरीत (वि.) — (१) ऍन ('करकरीत तीन्ही सांज' = ऍन सांझ); (२) तद्दन नवुं, कोरुं कडकडतुं, कोरेकोरुं.

करंगळी (स्त्री.) — टचली आंगळी, कनिष्ठिका (स्त्री.)

करचुकवा (वि.) — जकात चुकावनार—करवेरो न भरे ते.

करज़गार (पु.) — शस्त्रकार, 'कारचकर' जुओ.

करंजी (स्त्री.) — (१) 'कानवला' जुओ; (२) करंज (न.), कणजी (स्त्री.), एक झाड.

करंजेल (न.) — कणजियुं, कणजीना बीनुं तेल (न.).

करंटा (वि.) — (१) अभागी, कमनसीब; (२) कंगाळ, दरिद्र.

करंटेपणा (पु.) — कमनसीबी (स्त्री.), दुर्भाग्य (न.).

करंटी, करटी, करवंटी (स्त्री.) — (१) खोपरी, करोट (—टी) (स्त्री.); (२) ऊलको (—खो) (पु.), काचली (स्त्री.); (३) ऊलकानुं बनावेलुं पात्र.

— हाती घेणे — (लाक्ष.) भीख मागवी, भीखवुं (अ. क्रि.), भिखारी थवुं.

करड (स्त्री.) — करड (स्त्री.), डांगरनुं एकवारियुं (न.), उभेळो (पु.).

— करणे — उभेळवुं, डांगरनी करड करवी.

— काढणे — (लाक्ष.) उतावळथी काम पतावबुं, भरडी काढवुं.

— कणी (स्त्री.)— चारकणुं (न.).

करडई, करडी (स्त्री.)— करडी (स्त्री.).

— तेल (न.)— करडियुं (न).

करडा (वि.)— (१) काळाधोळा एवा मिश्र रंगनुं; करडुं, आकरुं, सख्त.

— अमल (पु.)—कठोर—निर्दय शासन.

करडूं (न.)— बकरीनुं बच्चुं, लवारुं (न.).

करडेपणा (पु.)— करडाकी (—गी), कडकाई, सख्ताई (स्त्री.); (२) रंगनुं काळाधोळापणुं.

करडो (—ढो) क (पु.)— करचलियो (पु.).

करणावळ (स्त्री.)— बनावी लेवानी मजूरी.

करणिक (स्त्री.)— (पु.)—कारकुन, लेखनकाम करनारो (पु.).

करणी (स्त्री.)—करणी (स्त्री.): (१) करतूक (न).; (२) थापी (स्त्री); (३) वर्तणूक; (४) (खराब) आचरण; (५) चमत्कार (पु.), जादु (स्त्री.); (६) कारकरियावर (पु.); पहेरामणी (स्त्री.); (७) चेटक, कामण टूमण (न.).

करणे (स. क्रि.)—करवुं: (१) आचरवुं; (२) बनाववुं; (३) अमलमां मूकवुं, (४) भाडे राखवुं ('तांगा केला').

करंडा (पु.)— (१) कंकावटी (स्त्री.); (२) करंडियो (पु.).

—डी (स्त्री.)— नानो करंडियो, कंडियो. (पु.)

करतल [सं.] (अ.)— करतल, करतळियुं (न), हथेळी (स्त्री.)

— लामलकवत [सं.] (अ.) — करतल के हथेळीउपर मूकेला आमळाजेवु अत्यंत स्पष्ट देखातुं.

करताल (—ळ) (स्त्री.)— (१) करताल (—ळ), ताळी (स्त्री.); (२) झांझ (स्त्री.), कांसीजोड (पु.), कांसां (न. ब. व.).

करतूत [हिं.] (स्त्री.) — कर्तृत्व (न.), कार्यशक्ति (स्त्री.).

करदाटा (पु.)— 'कटदोरा' जुओ.

करनकरी (—च्या) (वि.) — जुओ 'अकरनकर'.

— चा वसा (पु.) — जुओ 'अकरनकरीचा वसा'.

करपणे (अ. क्रि.)—(१) बळी जवुं; (२) (लाक्ष.) दुःखी थवुं, करमावुं (अ. क्रि.).

करपल्लवी (स्त्री.) - करपल्लवी (स्त्री.), हाथनी आंगळीओना चाळाथी विचार जणाववा समजाववानी क्रिया.

करपविणे (स. क्रि.)— बाळवुं.

करपात्री [सं.] (पु.)— कर—हाथ— ने ज पात्र करी खावानी

क्रिया करे तेवो योगी (पु.).

करपुतळी [सं.] (स्त्री.)— शुकन के भविष्य जोवानी मांत्रिकोनी एक क्रिया (जेमां कांसानी थाळीने काजळी चोपडी दीवाना उजासमां तेनापर आकृतिओ बतावाय छे).

करबंदी (स्त्री.)— करबंधी (स्त्री.), कर आपवानुं बंध करवुं ते.

करभार [सं.] (पु.)— करभार (पु.), खंडणी, किस्त (स्त्री.).

करमणूक (स्त्री.)—रंजन (न.), मोज (स्त्री.), खेलविनोद (पु.)

करमोड (पु.)— कसमोडा (पु. ब. व.) अंग मरोडवाना उकांटा आववा ते.

करवट (स्त्री.)— करोठ (स्त्री.), पासुं (न.).

करवंटी (स्त्री.)— 'करंटी' जुओ.

करवंडी (स्त्री.)— पेटनी खाई (स्त्री.), पेटनो खाडो (पु.).

करवत (-ती) (स्त्री.)— करवत(-ती)(स्त्री.), आडियु (न.).

—तीचा दात (पु.)—करवतनो दांतो, काकर (पु.).

— त्या (पु.) —करवतियो, कराई (पु.).

— आडवा करवत घालणे— (लाक्ष.) आडो हाथ देवो, रोकवुं, अटकाववुं (सं. क्रि.).

— जिवाला करवत लागणे— घणी फिकर थवी.

— करवतीखाली धरणे—खूब सतावबुं.—पजववुं (सं. क्रि.).

करवा (पु.)— गंडेरी (स्त्री.), मकरवो, बडवो (पु.).

करवी (अ.) — मारफत, द्वारा.

करळ (वि.) — उखेड, रेती मिश्रित (जमीन).

करामत [अ.] (स्त्री.)— (१) करामत, कारीगरी (स्त्री.); (२) कळा (स्त्री.), कसब (न.); (३) हिकमत, युक्ति, (स्त्री.); (४) चातुरी, खूबी (स्त्री.); (५) चमत्कार.

— ती (वि.)— करामती, करामतवाळुं.

करार [अ.] (पु.)— (१) करार, ठराव (पु.), कबूलात (स्त्री.); (२) वचन.

— नामा [अ.] (पु.)—करारनामुं,—पत्र(न.),करारदाद (पु.).

— मदार (पु.) — कोलकरार (पु.); करारनामुं (न.) ठराव (पु.).

—जुना करार (पु.) — बाइबलना बे विभागोमांनो पहेलो विभाग, 'ओल्ड टेस्टामेंट'.

— नवा करार (पु.) — बाइबलनो बीजो विभाग, 'न्यू टेस्टामेंट'.

करारी (वि.)— (१) वचनी, वचन पाळनारुं; (२) निश्चयी, पाकुं, दृढ, अडग.

कराल [सं.] (वि.)—कराल, भयंकर, बिहामणुं.

करिता (अ.) — माटे, सारु, —ने काजे.

करुण [सं.] (वि.)— करुण, दयाजनक.

— णा [सं.] (स्त्री.) — करुणा, दया, अनुकंपा.

— भाकणे — दया याचवी, करगरवुं (सं. क्रि.).

करेला (पु.) — करेलुं (न.), मगदळनो एक प्रकार

करोड [हिं.] (वि.) — करोड, कोटि, सो लाख.

—गिरी (स्त्री.) — (१) दाणविभाग, जकातविभाग, 'कस्टम'; (२) जकातवेरो (पु.).

कर्क [सं.] (पु.) — कर्कः (१) करचलो (पु.); (२) एक राशिनुं नाम; (३) एक रोग.

कर्कश [सं.] (वि.) — कर्कशः (१) कठोर, आकरुं; (२) कानने कठोर लागतुं.

— शा [सं.] (वि. स्त्री.) — कर्कशा : (१) कंकासियण; (२) कठोरवचनी (स्त्री.).

कर्ज़ [अ.] (न.) — करज, देवुं, ऋण (न.).

— काढणे — करज काढवुं, — करवुं, करजे काढवुं.

— चुकविणे — (१) करज चूकववुं, — पतववुं, देवुं भरपाई करवुं; (२) देवुं टाळवुं.

— फेडणे — 'कर्ज चुकविणे' (१) जुओ.

— दार (वि.) — करजदार, करजी, देवादार.

— बाज़ारी (वि.) — घणुं करज जेने होय ते.

— मुक्त (वि.) — उरणियुं, अनृणी.

— रोखा (पु.) — **खत** (न) — करजनो लेखपत्र,— दस्तावेज (पु).

कर्जाऊ (वि.) — करजाउ, व्याजुकुं.

— देणे — करजे आपवुं, धीरवुं, ऊचववुं (स. क्रि.).

कर्ण [सं.] (पु.) — कर्णः (१) कान (पु.); (२) काटखूण त्रिकोणमां काटखूणानी सामेनी बाजु (स्त्री.); (३) सुकान (न.); (४) (लाक्ष.) अत्यंत उदार माणस; (५) महाभारतमांनुं एक वीर पात्र.

— कटु [सं.] (वि.) — कर्णकटु, कानने कठोर लागे तेवुं

— जप (पु.) — (१) कानमां कहेलो जाप, गुप्तमंत्र (पु.); (२) गुफ्तेगो (स्त्री.).

— धार [सं.] (पु.) — कर्णधार, सुकानी (पु.).

— पिशाच [सं.] (न.) — कर्णपिशाच (न.), कानमां आवी कहेतुं पिशाच.

— पिशाची (पु.) — भूत भविष्य कहेनार जोषी (—शी) (पु.)

— फूल (न.) — कर्णफूल, कानमां पहेरवानुं सोनानुं फूल (न.)

—मूळ (न.) — कर्णमूल (—ळ), कानना मूळ आगळनो भाग.

— शूळ (पु.) — कर्णशूळ, कानमां थतो सणको (पु.).

कर्णोपकर्णी (अ.) — कर्णोपकर्ण (—र्णि), कर्णाकर्णी, एक कानेथी बीजा काने एम.

कर्तबगार (वि.) — बाहोश, कर्तृत्ववान.

— री (स्त्री.) — बाहोशी, कार्यशक्ति, होशियारी (स्त्री).
कर्ता-करविता (वि.) — करतुं — कारवतुं
कर्तुक (स्त्री.) — (१) बहादुरी(स्त्री.); (२) जादुटोणा (न. ब. व.);.
कर्म [सं.] (न.) — (१) कर्म, करम, काम, कृत्य (न) (२) धार्मिक विधि; (३) दैव, नसीब (न.) (४) विशिष्ट-धंधानुसार आवेलुं — काम.
— कटकट (स्त्री.), — (१) खटखट, माथाकूट (स्त्री.) (२) दुर्भाग्य (न.) बदनसीबी (स्त्री.).
— कथा, — कहाणी (स्त्री.) — करमकथा, — कहाणी, वीतककथा (स्त्री.).
— कांड (न.) — कर्मकांड (न.), धार्मिक विधिओ ने कर्मो.
— गती (स्त्री.) — (१) दैवगति, नसीबनो फेरो; (२) कर्मनो परिपाक.
— चांडाळ (पु.) — कर्मचंडाळ (पु.) : (१) विधिनिषेध न माननार माणस; (२) करकर्मी माणस.
— जात [सं.] (न.) — दरेक कर्म (न.), दरेक वहेवार (पु.)
— धर्म (न.) — नैसर्गिक कर्म अने धार्मिक आचार इ.
— धर्म संयोग (पु.) — संजोग, दैवयोग (पु).
— धर्मसंयोगेकरून (अ.) — संजोगवशात्, दैवयोगे.
— धारय [सं.] (पु.) — कर्मधारय (पु.) (व्याक.) समासनो एक प्रकार, जे तत्पुरुष समासमां बन्ने पदो समानाधिकरण होय ते समास.
— फळ [सं.] (न.) — कर्मफल (—ळ) (न.), करेलां कर्मनुं परिणाम (न.)
— भूमी [सं.] (स्त्री.)— कर्मभूमि : (१) कार्य करवानुं क्षेत्र; (२) इहलोक.
— भोग [सं.] (पु.)— कर्मभोग, करमना भोग (पु. ब. व.); (२) सर्जित, संचित (न.).
— भ्रष्ट [सं.] (वि.) —कर्मभ्रष्ट, धर्मकर्मथी विमुख.
— मार्गी (वि.) — कर्तव्यकर्म के कर्मकांड आचरी मोक्षमार्गे चडतुं.
— योग [सं.] (पु.) — कर्मयोग : (१) निरासक्त कर्मनी साधना; (२) नसीबनो जोग (पु.).
— वीर [सं.] (पु.) — कर्मवीर : (१) धर्मकर्म के कर्तव्य आचरवामां वीर—बहादूर; (२) बहादुर लोकसेवक.
— सूत्र [सं.] (न.) — कर्मकांडनी परंपरा.
— हीन [सं.] (वि.) — कर्महीन, धर्माचारविहीन.
कर्मठ (वि.) — कर्मठ; (१) आन्हिक कर्ममां चुस्त; (२) सनातनी.
कऱ्हा (पु.) — ऊंटनुं बच्चुं (न.).
कऱ्हाडा (पु.) — महाराष्ट्रना ब्राह्मणोनो एक प्रमुख जातिभेद (बीजा : कोंकणस्थ अने देशस्थ).
कल (पु.) — (१) वलण (न.), झोक (पु.); (२) ओट (पु.,स्त्री.) उतार (पु.).
कलकल (स्त्री.) — कलबल (स्त्री.).
कलकलाट (पु.) — कलकलाट, घोंघाट (पु.).
कलगी [तु.] (स्त्री.) — कलगी (स्त्री.) : (१) फूलोनो गोटो (पु.); (२) मुगटपर के माथेपर मूकवानो एक शणगार (पु.); (३) लावणीनो एक प्रकार.
कलंक [सं.] (पु.) — कलंक : (१) डाघ (पु.); (२) लांछन(न.), बट्टो (पु.).
कलंडणे (अ. क्रि.) — (१) आडुं थवुं; (२) आडुं पडवुं, सूवुं; (३) एक बाजुए झूकवुं.
— (स. क्रि.) — (१) आडुं करवुं; (२) जुओ ' कलंडविणे ' (३) ढोळाई जवुं.
कलंडविणे (स. क्रि.) — (१) ऊंधुं करवुं; (२) एक बाजुए झुकाववुं, नमाववुं,—ढोळी—देवुं.
कलणे (अ. क्रि.) — एक बाजुए झूकवुं,— नमवुं.
कलता (वि.) — (१) झूकतुं, नमतुं; (२) लटकतुं.
कलथणे (अ. क्रि.) — वळवुं, ऊलटवुं, ऊंधुं थई जवुं.
— (स. क्रि.) — उथलाववुं, उथापवुं, उलटाववुं.
कलथा (पु.) — उखडियो, तवेथो (पु.).
कलंदर [अ.] (पु.) — (१) कलंदर, मुसलमान साधु के फकीर (पु.); (२) जंगली बिलाडी जेवुं पशु (न.);
— (वि.) — स्वच्छंदी.
कलदार [हि.] (वि.) — अंग्रेजी चलणनुं (रूपानुं नाणुं)
कलप (पु.) — कलप (—फ) (पु.), वाळ रंगवानी एक बनावट (स्त्री.).
कलम [सं., अ.] (न.) — कलम (स्त्री.) : (१) लेखण (—णी) (स्त्री.); (२) पींछी (चित्रकारनी) (स्त्री.); (३) कंडिका (स्त्री.), फकरो (पु.) ' पॅरा '; (४) करारनी शरत (स्त्री.); (५) (कलमनी पेठे) त्रांसी कापीने रोपवाने करानी बीजा झाडने सांधवानी क्रिया; (६) ते रीते वधेलो छोड के झाड.
— करणे — कलम करवी : (१) सारी जातना झाडनी डाळी बीजा झाडपर बांधवी; (२) कलम करवुं, कापी नाखवुं.
— बहाद्दर,—बाज़ (वि.) — कलमबाज, कलमकश, छटादार लेखन करवामां कुशळ.
— वार (अ.) — कलमवार, अकेक कलम लईने.
कलमा [अ.] (पु.) — कलमो (पु.), इस्लामी धर्मवचन (' ला इलाह इल्लिलाह मुहम्मद रसूलिल्लाह ').
— पढणे — कलमो पढवो.

कलमी (वि.) – कलमी : (१) कलम करीने उगाडेलुं, कटावदार; (२) ऊंची जातनुं (फळ); (३) लिखित.

कलरव [सं.] (पु.) – कलरव, कलशोर (पु.) (पक्षीनो शब्द).

कला [सं.] (स्त्री.) – कला : (१) कसब, इलम (पु.); (२) युक्ति, हिकमत (स्त्री.); (३) चंद्रबिंब नो सोळमो अंश; (४) कालमापननुं एक प्राचीन परिमाण; (५) तेज, कांति.

कलागत (स्त्री.) – (१) एकबीजामां झघडो पेदा करवो ते; (२) कलह, झघडो (पु.).

– लावणे – एकबीजामां टंटो पेदा करवो.

– ती (वि.) – एकबीजामां कलह पेदा करनार.

कलाटणी (स्त्री.) – पलटो (पु.), पलटी (स्त्री.), ओचिंतो थयेलो फेरबदल.

– मिळणे – ओचिंतो फेरफार थवो, बनावनुं रूप अचानक पलटावुं, जुदो वळांक लेवो.

कलाबतू , कलाबूत [फा.] (स्त्री.) – कलाबूत, कसब, सोनेरी के रूपेरी तारथी वींटेलो रेशमनो तार (पु.).

कलाल (पु.) – कलाल, शराबनो दुकानदार (पु.).

– ली (स्त्री.)– कलाली (स्त्री.), शराब वेचवानो धंधो(पु.).

कलावंत [सं.] (वि.) – कलावंत, कसबी, कलानिपुण, कळाकार.

कलावंतीण (स्त्री.) – कलावंतणी, नृत्यादि कलामां निपुण एवी कंचनी (स्त्री.).

कलिंगडे (न.)–कलिं (–लिं)गड(–डुं), कालिंगडुं, तडबूच(न.).

कलिजा [हिं.] (पु.) – कलेजुं (न.).

कली [सं.] (पु.) – कली : (१) चालु युगनुं हिंदु नाम; (२) कलह; (३) पापबुद्धि; (४) भिलामो (पु.).

– काल (पु.) – कलिकाल : (१) कलियुगनो काळ; (२) पापप्रवृत्तिनो काळ.

– पुरुष [सं.] (पु.) – कलिपुरुष : (१) कलह पेदा करनार दुष्ट माणस; (२) (नाटक) खलपुरुष.

– युग [सं.] (न.) – कलियुग, कळजुग (न.).

– युग येणे – कळजुग बेसवो, – आववो.

– संचरणे – (१) कलि संचरवो, – पेसवो, एकबीजामां कलहनी प्रेरणा थवी; (२) पापबुद्धि पेदा थवी.

कलेवर [सं.] (न.)–कलेवर : (१) शरीर; (२) खोळियुं (न.); (३) प्रेत, मडदुं (न.).

कल्प [सं.] (न.) – कल्प : (१) पुराणमां वर्णवेलुं अब्जावधि वर्षोनुं एक कालमान; (२) यज्ञक्रिया इ. नो बोध आपनारुं एक वेदांग; (३) विकल्प, संशय (पु.); (४) एक औषध–योजना (कायाकल्प); (५) औषधी पाक.

– क [सं.] (वि.) – कल्पक, संशोधक, हिकमती.

– तरू (पु.) – कल्पतरु, कल्पवृक्ष (पु.).

कल्पना [सं.] (स्त्री.) – कल्पना.

– तरंग (पु.) – कल्पनाविलास, बुट्टो (पु.).

कल्पांत [सं.] (पु.) – कल्पान्त : (१) जगतनो प्रलय; (२) रडारोळ (पु.).

– करणे – आक्रांत करवो, ककळी ऊठवुं.

– ती (अ.) – जगतना अंतसुधी पण, (एटले) कदीपण (नकारार्थी प्रयोग).

कल्पिणे (स. क्रि.) – कल्पवुं, कल्पना करवी.

कल्पित [सं.] (वि.) – कल्पित, कल्पेलुं, जोडी काढेलुं.

– कादंबरी (स्त्री.) – कल्पित–जोडी काढेली–वार्ता, गप (स्त्री.)

कल्याण [सं.] (न.) – कल्याण, हित, भलुं.

– (पु.) – (समर्थ रामदास स्वामीनो ते नामनो पट्टशिष्य हतो–तेना उपरथी) पट्टशिष्य.

कल्ला [फा.] (पु.) – (१) गाल–लमणा उपरना वाळ (पु.); (२) थोभिया (पु. ब. व.); (३) कल्लो, घोंघाट, शोरबकोर, (पु.) कोलाहल.

कल्लोळ [सं.] (पु.) – (१) कल्लोल; (२) मोजुं (न.); (२) घोंघाट, ककलाण (पु.).

कल्हई [अ.] (स्त्री.) – कलाई (स्त्री.), वासणपर चडावातुं कलाईनुं पातळुं पड (न.).

– करणे – कलाई करवी.

– गार (पु.) – कलाईगरो, – गार,– वाळो (पु.).

कव (स्त्री.) – बाथ, उंडळ (स्त्री.), कांपो (पु.).

– घालणे – बाथ भरवी.

– कवेत घेणे – बाथमां लेवुं.

कवकवीत (वि.) – (१) मोळुं, फिक्कुं; (२) बेस्वाद.

कवच [सं.] (न.) – कवच : (१) बख्तर, उरस्राण (न.); (२) कोटलुं (न.); (३) तावीज (न.) के भूत पिशाचथी रक्षण करतो मनातो मंत्र.

कवची (स्त्री.) – (१) कोटलुं (न.); (२) करोटी (स्त्री.); (३) काचली (स्त्री.).

कवटाळ (न.) – (१) चेटक; (२) कुभांड, तरकट (न.).

– करणे– चेटक करवुं.

– रचणे – कुभांड रचवुं.

– णे (स. अ. क्रि.) – (१) बाथमां लेवुं, भेटवुं; (२) वींटाळवुं, लपेटवुं.

– ळी (स्त्री.) – बाथ (स्त्री.).

– ळीण (स्त्री.) – चेटकीण (स्त्री.).

कवटी (स्त्री.) – करोट (–टी), खोपरी (स्त्री.).

कवठ (न.) – कोठ (–ठुं) (न.).

–ठी (स्त्री.) – कोठनुं झाड, कोठी, कैथी (स्त्री.)

कवडसा, कडोसा (पु.) – हेरियुं (न.), बाकामांथी पडतुं सूर्यनुं किरण (न.).

कवडा (पु.) – (१) होलो (पु.), कबूतर (न.); (२) मोटा आकारनी कोडी (स्त्री.).

कवडी (स्त्री.) – (१) कोडी (स्त्री.); (२) पूर्वकाळनुं एक हलकुं चलण (न.), कवडी (स्त्री.).

– उलटी पडणे – दाव ऊंधो पडवो.

– कवडी साठविणे – करकसर करीने बचत करवी.

– किंमतीचा,–मोल (वि.) – कोडीनुं : (१) क्षुद्र; (२) नजीवुं.

– चुंबक (वि.) – कंजूस.

कवड्या ऊद (पु.) – कोडीनी भातवाळो केरबो (पु.).

कवति (–तु) क, कौतुक (न.) – (१) नवल (न.); (२) गुणग्रहण (न.), वखाण (स्त्री.).

कवन [सं.] (न.) – कवन, गाणुं, गीत (न.).

कवल (–ळ) [सं.] (पु.) – कवल(–ळ), कोयिळो, ग्रास (पु.).

कवळ (स्त्री.) – ऊंडळ (स्त्री.), आलिंगन (न.).

– णे (स. क्रि.) – भेटवुं, आलिंगन आपवुं, ऊंडळमां लेवुं.

कवळा (पु.) – (१) ऊंडळमां माय एटली झूडी (स्त्री.), कोळियुं (न.).

कवळी (स्त्री.) – (१) कल्लो, हाथमां माय एटलो जथ्थो (पु.) (२) कृत्रिम दांतोनुं चोकठुं (न.); (३) आलिंगन; (४) दंतपंक्ति.

कवाई (–य) त [अ.] (स्त्री.) – कवायत (स्त्री.), लश्करी तालीम, 'ड्रिल.'

क (·कि) वाड (न.) – कमाड, बारणुं (न.).

–लावणे – कमाड देवुं,–वासवुं.

कवाडी (स्त्री.) – झांपो (पु.), फाटक (न.).

कवा (–व्वा) ली (स्त्री.)– कवा (–व्वा) ली (खासकरीने सूफी पंथियोनी मझल).

कविता [सं.] (स्त्री.) – कविता (स्त्री.), काव्य (न.).

कवित्व [सं.] (ना.)– कवित्व, काव्य करवानी शक्ति के प्रतिभा, काव्यगुण.

कवी [सं.] (वि.) – कवि, कविता का रचयिता.

कशमला (प्रश्ना. अ.) – शामाटे, शेने, शुं करवा.

कशिदा [अ.] (पु.) – कशी (-सी) दो (पु.), जरीनुं के रेशमनुं भरतकाम (न.)

कश्मल [सं.] (न.) – कश्मल : (१) दोष, मल (पु.), पाप (न.); (२) कचरो (पु.), गंदकी (स्त्री.).

कषाय [सं.] (पु.) – कषाय : (१) उकाळो (पु.), कावो; (२) भगवो रंग.

– (वि.) – (१) कडवाशवाळुं; (२) भगवुं.

कष्ट [सं.] (पु.) – कष्ट (न.) (१) महेनत (स्त्री.), श्रम (पु.); (२) ओडांमण, तकलीफ (स्त्री.); (३) थाक (पु.); (४) मानसिक व्यथा.

– करी (वि.) – कामगार, काम–महेनतमजूरी करनार.

– कारक [सं.] (वि.) – कष्ट आपनारुं, घणी महेनतनुं.

– णे (अ. क्रि.) – कष्टवुं (अ. क्रि.).

– भोगणे – ओडावुं (अ. क्रि.), श्रमवाळुं जीवन जीववुं.

– साध्य [सं.] (वि.) – कष्टसाध्य, महामहेनते मळी शके तेवुं.

कष्टार्जित [सं.] (वि.) – कष्टार्जित, कष्ट करीने के कष्टथी मेळवेलुं.

कष्टाळू (वि.) – कष्टगरुं, कामगरुं, उद्यमी, महेनतु.

कष्टी (वि.) – कष्टी, दुःखी, खिन्न.

– होणे – कष्टावुं, कष्टी–दुःखी थवुं, कचवाटवुं, दिलगीर थवुं.

कस (पु.) – कस (पु.) : (१) सार, माल, दम (पु.), सत्व (न.); (२) बळ (न.), जोर (पु.); (३) पुष्टि आपवानो गुण; (४) परीक्षा, कसोटी (स्त्री.); (५) कसोटी करवानो काळो पथ्थर, निकष.

– दार (वि.) – कसदार, सत्त्ववाळुं, पौष्टिक.

– कसास उतरणे– कसोटीमां ऊतरवुं, ऊतरी जवुं.

– कसास लावणे – कसोटीए चडाववुं, चकासवुं.

कसकस (स्त्री.)–कसमोडा (पु· ब. व.), तावनी लागणी(स्त्री).

कसकसे (अ.) – केवी रीते, कई कई रीते.

कसलाही (वि.) – कशुं पण, केवुं पण.

कसणे (अ. क्रि.) – कसवुं (अ. क्रि.) : (१) सखत बांधवुं; (२) जोरथी खेंचवुं.

– (स. क्रि.) (१) खेडवुं (खेतर इ.); (२) कसोटी करवी, अजमाववुं (स. क्रि.); (३) तंग करवुं

कसप (-स्प) ट (न.) – कस्तर, तणखलुं (न.), कीट (पु.)

– टाप्रमाणे मानणे – तुच्छ–क्षुद्र–गणवुं.

कसब [अ.] (न.) – कसब (पु.) : (१) हुन्नर (पु.) कळा, कारीगरी (स्त्री.), (२) युक्ति, हिकमत (स्त्री.).

– चोर (पु.) – कसबचोर (पु.), पोतानो हुन्नर कोईने न देखाडे–सीखवे तेवो आदमी.

– बी (वि.) – कसबी, कळाकुशळ.

– बीण (स्त्री.) – कसबण, कलांवंतण (स्त्री.).

कसम [अ.] (स्त्री.) – कसम, सोगंद (पु.).

– खाणे – कसम खावा, सोगंद खावा,–लेवा.

कसर [अ.] (स्त्री.) – कसर (स्त्री.) : (१) घट, खोट (स्त्री.); (२) कचाश, अपूर्णता (स्त्री.); (३) खामी, कसूर (स्त्री.); (४) करकसर (स्त्री.). [आगळ आपेला अर्थोमां मात्र मराठीमां ज वपराय छे : (५) आधिक्य, वधारापणुं (न.); (६) झीणो ताव (पु.); (७) कापकूप, कपात (स्त्री.); (८) आंतरी, कापड के चोपडीमां पडती एक जीवात (स्त्री.), कुथ्थो (पु.)].

– काढणे – कसर काढवी, भूलनो के खोटनो खंग वाळवो.
– येणे – बारीक ताव आववो.
– लागणे – कुथ्थो लागवो, आंतरी लागवी.
– णे (अ. कि.) – ओछावुं, ओछुं थवुं, उतरवुं (अ. कि.).
– कुसर (स्त्री.) : घट, खोट, न्यूनता (स्त्री.).

कसरत [हिं.] (स्त्री.) – कसरत (स्त्री.) : (१) व्यायाम; (२) अभ्यास, महावरो (पु.), तालीम (स्त्री.).

– खाना (पु.) – तालीमखानुं (न.), व्यायामशाळा, कसरतशाळा (स्त्री.), अखाडो (पु.).
– ती (वि.) – कसरती, कसरतबाज.

कसवट(–टी) (स्त्री.) – कसोटी : (१) सोनानो कस जोवानी पथरी (स्त्री.); (२) आकरी परीक्षा; (३) खेडाण (जमीननुं)

कसलेला (वि.) – कसायेलुं, पलोटायेलुं, अनुभवी.

कसा (पु.) – (१) नाणां राखवानी सांकडी थेली (स्त्री.); (२) गजवुं, खिस्सुं (३) नाडी (स्त्री.); (४) कश(–स), बटनने बदले भीडवानी नानी दोरी (स्त्री.).

– (प्रश्ना० वि.) – केवुं.
–(अ.) – केवी रीते.
– तरी, – बसा (अ.) – केमे करीने, महामुश्केलीथी, महामहेनते, जेमतेम.

कसाई (पु.) – (१) कसाई, खाटकी (पु.); (२) गळकट्टो; (३) (लाक्ष.) निर्दय पुरुष.

कसाब [अ.] (पु.) – जुओ 'कसाई'.

– करणी (स्त्री.) – क्रूर कर्म.
– बी (स्त्री.) – कसाईनो धंधो (पु.).

कसाबसा – जुओ 'कसा'मां.

कसूर [अ.] (स्त्री.) – (१) कसूर, भूलचूक (स्त्री); (२) वांक गुनो (पु.); (३) बेदरकारी (स्त्री.); (४) ऊणप (स्त्री.).

कसे काय ? (प्रश्ना. अ.) – केम छे ?, केम चाले छे ?

कसेसे (वि.) – (१) बेचेन जेवुं; (२) न कही शकाय तेवुं; (३) न गमे तेवुं.

कसोटी (स्त्री.) – जुओ 'कसवट(–टी)'.

– स उतरणे – कसोटीमां ऊतरवुं, पास थवुं.
– लावणे – कसोटीए चडावयुं.

कसोशी (स्त्री.) – (१) दक्षता, चीवट, काळजी (स्त्री.); (२) चोकसाई (स्त्री.); (३) आयास, कष्ट (पु.); (४) महामहेनत, जहेमत (स्त्री.).

कस्तर (न.) – कस्तर (न.) : (१) धातुनां वासण सांधवानुं रेण; (२) झाळवानी क्रिया, धातुनुं सांधण (न.).

– णे (स. क्रि.) – कस्तर करवुं, झाळवुं.

कहर (पु.) – (१) जुलम, अत्याचार, गजब, केर (पु.); (२) कमाल, अतिशयता (स्त्री.).

– करणे – (१) गजब करवो; (२) कमाल करवी.

कहाणी (स्त्री.) – (१) कहाणी, वार्ता (स्त्री.); (२) आपवीती (स्त्री.); (३) कोई व्रतने लगती कथा; (४) शिखामण (स्त्री.), उपदेश.

कहार (पु.) – भोई (पु.), म्यानो–पालखी ऊंचकनारो.

कह्या [हिं.] (पु.) – कह्युं (न.), कहेलुं– बोलेलुं– ते, आदेश.

– त असणे – (कोईना) कह्यामां–वशमां–होवुं.
– त राहणे – कह्यामां– आमन्यामां– रहेवुं.

कळ (स्त्री.) – (१) कळ, (स्त्री.), कळतर (न.), सणको (पु.); (२) कळ, अळ, चांप (स्त्री); (३) कला, खूबी (स्त्री), रहस्य (न.); (४) युक्ति, करामत (स्त्री.); (५) अमळाट (पु.), आंकडी, चूंक (स्त्री.); (६) कलहनुं निमित्त (न.), झघडो (पु.); (७) अडपलुं (न.), छेडती (स्त्री.).

– उठणे – कळ चडवी, सणको थवो,–लागवो.
– उतरणे – कळ ऊतरवी,– वळवी.
– करणे – अमळावुं (अ. क्रि.), पेटमां दूखवुं.
– काढणे – अडपलुं करवुं, झघडो थाय तेम वर्तवुं.
– दाबणे – (१) कळ– चांप– दबाववी,– दाबवी,– फेरववी,– मरडवी; (२) अमळाट दबावी राखवो.
– लावणे बे पक्षोमां कलहनुं निमित्त पेदा करवुं.

कळक – (पु.) – पोलो वांस, बांबु (पु.).

कळकट (अ. क्रि.) – (१) कटाणुं, कसाणुं; (२) काट चडेलुं; (३) मलिन.

कळकणे (अ. क्रि.) – कटावुं (अ. क्रि.).

कळकविणे (स. क्रि.) – कटाववुं, काट चडे एम करवुं.

कळकळ (स्त्री.) – (१) आस्था, काळजी (स्त्री.); (२) तालावेली (स्त्री.); (३) ककळाट (पु.).

– णे (अ. क्रि.) – (१) तपवुं, तापथी पीडावुं; (२) माथुं फरवुं, चक्कर आववां (ताप लागवाथी); (३) ऊकळवुं, ससडवुं; (४) ककळवुं, बूमराण करी मूकवी; (५) बेबाकळुं थई जवुं, वलखवुं; (६) भूखथी व्याकुळ थवुं.

कळगोटा (वि.) – बे पक्ष वच्चे बखेडो पेदा करनार.

कळंक (पु.) – (१) कलंक, डाघ, बुट्टो (पु.); (२) काट,

धातुने लागतो मेल के तेनो विकार (पु.), कीट (स्त्री.)
– काढणे – काट उतारवो.
– चढणे – काट खावो, – चडवो.
– चढण्याजोगा (वि.) – कटामणुं
कळंकी (पु.) – (१) कल्की अवतार; (२) पातकी माणस.
कळणा (पु.) – (१) भरडो (पु.); (२) ऊटोकूटो (पु.).
– कोंडा (पु.) – ऊटोकूटो.
कळणे (अ. क्रि.) – जणावुं, समजावुं.
– (स. क्रि.) – (१) कळी जवुं; (२) जाणवुं, समजवुं.
कळत, कळता (अ.) – (१) जाणीने, समजीने; (२) कळतां, जाणतां; (३) जाणीजोईने.
कळत नकळत (अ.) – (१) भूलथी; (२) जाण्ये अजाण्ये; (३) न समजाय तेवी रीते, सहेज, जरा.
कळप (पु.) – (१) जथो (-थ्थो) (पु.), जूथ, झुंड (न.); (२) (लाक्ष.) जमात (स्त्री.).
कळपा (पु) – (१) रूझ (स्त्री.); (२) पत्थरनी कपची (स्त्री.), लाकडानुं छोडियुं (न.), छाल (स्त्री.).
कळमळ (स्त्री.) – ऊबको (पु.).
– णे (अ. क्रि) – चूंथावुं, जीव डहोळावो, ऊलटी थाय एम थवुं.
कळलाव्या (वि) – 'कळगोटा' जुओ
कळवळणे (अ. क्रि.) – (दया के लागणीथी) द्रववुं. पीगळवुं, व्याकुळ थवुं.
कळवळा (पु.) – दया, लागणी, व्याकुळता (स्त्री.).
कळवाकळव (स्त्री. – मोढामोढे संदेशो जवो ते.
कळविणे (स. क्रि.) – (१) कहेवुं; (२) जणाववुं; (३) कहेवडा– (–रा)ववुं, खबर-जाण-करवी (स. क्रि.).
कळशी (स्त्री.) – नानी गागर, कळसली (स्त्री.)
कळस (पुं.) – (१) कळश (पु.); (२) इंडुं (न.), शिखरपरनो कळश (पु.).
कळसूत्र (न.) – (१) कठपूतळी (स्त्री.). कळथी पूतळा नचाववानो संचो (पु.); (२) (लाक्ष.) मध्यवर्ती सूत्र (न.).
– त्री (वि.) – मध्यवर्ती सूत्रथी नाचे–हाले एवुं.
– त्री (स्त्री.) – ऊथलपाथल, क्रांति (स्त्री.).
– त्री बाहुले (न.) – कठपूतळी (स्त्री.) : (१) सूत्रथी हालनारुं–नाचनारुं–पूतळुं (न.); (२) (लाक्ष.) बीजानी दोरवणीथी वर्तनारुं माणस (न.).
कळा (पु) – (१) डोडो, दोडो (पु); (२) केळियो (पु.); (३) केळडोडो (पु.).
– (स्त्री.] – (१) कला (बधा अर्थोमां); (३) किरण; (३) तेज; (४) मनःस्थिति, (५) युक्ति.

– कौशल्य [सं] (न.) – कळाकौशल्य (न.), कळानी आवडत (स्त्री).
– खाऊ (वि.) – कळहीण, कळाहीन.
– धर (वि.) – (१) कलावान; (२) पंडित.
कळाशी (स्त्री.) – (१) साल (न.), बंधबेसतो सांधो (पु.); (२) आंकणुं (न.).
कळी (स्त्री.) – (१) कळी (स्त्री.; (२) मरडियो, चूनानो कांकरो (पु.); (३) मोतीचूर.
– चा चुना (पु.) – मरडियो (पु.).
कक्षा [सं] (स्त्री.) – कक्षा (स्त्री.) : ओरडो (पु.); (२) खंड (पु.); (३) मर्यादा, सीमित क्षेत्र.
का (प्रश्ना. अ.) – कां, केम, शामाटे, शुंकाम.
– की (अ.) – केमके, –जे, कारण के.
काकडणे (अ. क्रि.) – ककडवुं, ठंडीथी कंपवुं.
काकडा (पु.) – काकडो, अंचळवो (पु.), तेलमां बोळी सळगावेली दोरडी (स्त्री.).
काकडी (स्त्री.) – (१) काकडी (स्त्री.), चीथराने वळ आपी बनावेलो नानो काकडो (पु.); (२) आरियुं, चीभडुं (न.).
काकण (न.) – कंगण, कांकण (न.), काचनी बंगडी (स्त्री.).
– णे भरणे – (१) बंगडी पहेरवी; (२) (व्यंग्या.) नामर्द– कायर–थवुं.
– वाढणे – बंगडी तूटवी–फूटवी.
– भर (वि.) – जराक, थोडुंक, स्हेज.
काकदृष्टी [सं.] (स्त्री.) – (१) काकदृष्टि, कागडाना जेवी तीक्ष्ण दृष्टी; (२) (लाक्ष.) मात्र खराब ज जोवानी दृष्टि.
काकपद [सं.] (न.) – काकपत्र (–द), हंसपद (न.), कागडाना पगना आकारनुं ('Λ') आवुं चिह्न.
काकर (स्त्री.) – काकर (स्त्री.), पींजणने छेडे तांतनी नीचे रहेती चामडानी अक्कड ककरी के पट्टी (स्त्री.).
काकवी (स्त्री.) – काकवी (स्त्री.), काकम (पु.), गोळनी रसी.
काकळूत, काकुळत (–ती) (स्त्री.) – काकलूदी, आजीजी (स्त्री.), कालावाला (पु. ब. व.).
– तीस येणे – करगरवुं (अ. क्रि.), आजीजी करवी.
काका (पु.) – काको (पु.) (तेनुं मानवाचक रूप), पिताना भाई.
– मामा करणे – काका मामा करवा, खुशामद करवी, भाईबापा करवुं.
काकी (स्त्री.) – काकी, काकानी पत्नी.
काकू (स्त्री.) – काकीनुं मानवाचक संबोधन.
काख (स्त्री.) – काख, काखली, बगल (स्त्री.).
– मांजरी (स्त्री.) – काखबलाई, काखबिलाडी, बामली (स्त्री.).

– **काखा वर करणे** – (१) बगलो उंची करवी,–देखाडवी; (२) (लाक्ष.) देवाळुं काढवुं.

– **वाजविणे** – (१) काखली कूटवी, बगलो कूटवी; (२) (लाक्ष.) राजी राजी थई जवुं.

– **काखेचे केस** – काखा (पु. ब. व.).

– **केस काढणे** – बगलना वाळ मूंडवा, बगल लेवी.

– **केस वाढणे** – बगल वधवी, बगलना वाळ वधवा.

– **त ठेवणे** – काखमां राखवुं, बगलमां दबावाय तेम पकडवुं, दाबमां–सत्तानीचे–राखवुं.

– **स मारणे** – बगलमां मारवुं, कबजे करवुं.

काखोटी (स्त्री.) – बगल (स्त्री.).

कागद (पु.) – (१) कागद (–ज, –ळ) (पु.); (२) पत्र (पु., न.), चिठी (स्त्री.); (३) दस्तावेज (पु.); (४) वचनचिठ्ठी (स्त्री.).

– **पत्र** (पु. ब. व.) – दस्तावेज (पु.), खतपत्र (न.)

– **दी** (त्रि.) – कागदी : (१) कागदनुं; (२) पातळी छालवाळुं (फळ); (३) तकलादी.

– **दी** (पु.) – कागदी, कागळ बनावनारो कारीगर (पु.).

– **दी घोडे नाचविणे** – तुमारे चडवुं, कागळियां करवां, पत्रव्यवहार लंबाव्या करवो परंतु निर्णय न आववो.

– **दोपत्री** (अ.) – (१) पत्र के लखाणमां; (२) पत्र के लेखरूपे.

कांकूं (स्त्री.) – आनाकानी, टाळाटाळ, हा ना (स्त्री.).

कांगावा (पु.) – (१) अन्याय थयानी जुठी फरियाद (स्त्री.); (२) खोटां रोदणां (न. ब. व.), त्रागुं.

– **वखोर** (वि.) – (१) खोटा रोदणां रडनार; (२) पोते गुनो करीने पोते ज अन्याय थयानी जुठी फरियाद करनार.

काच [सं.] (स्त्री.)– काच (पु.).

– **कागद** (पु.) – काच कागळ, ' पॉलिश पेपर ' (पु.).

– **बिंदु** (पु.) – मोतियो (पु.), झामर.

– **मिना** (पु.) – काचनी मीनाकारी (स्त्री.), ' एनॅमेल '

काच़ (पु.) – (१) त्रास, जुलम (पु.); (२) दबाण (न.); (३) सतामणी (स्त्री.).

– **कूच़** (स्त्री.) – (१) आनाकानी, हा ना करवी ते; (२) वामा टामा (पु. ब. व.).

काच़णी (स्त्री.) – (१) सळ, वळ (पु.); (२) भारे चिंतानी बेचेनी (स्त्री.); (३) सतामणी (स्त्री.).

– **णे** (अ. क्रि.)– (१) अमळावुं (अ. क्रि.); (२) घसी जवुं, (शरीर) सुकाई जवुं.

– **णे** (स. क्रि.) – (१) सताववुं, दबाववुं, सखत अंकुशमां राखवुं; (२) वळ–सळ–पडवो.

काच़री (स्त्री.) – (१) काचरुं, चीरियुं (न.); (२) करचली (स्त्री.);

काच़विणे (स. क्रि.)– काचनो ढोळ–ओप–चडाववो, एनॅमेल करवुं.

काच़ळ (स्त्री.) – पत्थरनी चीप (स्त्री.).

काचा (–च्या) (पु.) – काछडो, कछोटो, काछोटो (पु.)

– **मारणे** – (१) काछडो वाळवो,–मारवो; (२) (लाक्ष.) कमर कसवी, सज्ज थवुं.

काचावणे (अ. क्रि.) – (१) (दुःख के चिंताथी)घसाई जवुं; (२) खमचावुं, खचावुं (अ. क्रि.).

काची (–छी) (पु.) – काछियो (पु.), शाक वेचवानो धंधो करनार आदमी.

काचीण (स्त्री.) – काछियण (स्त्री.).

काचुक (न.) – गिल्लीडंडानी रमतमां ऊडेली गिल्ली बराबर झीली लेवानी क्रिया, ' कॅच '.

काच़ोळी (स्त्री.) – वांसापर गाठ बांधवानी के बोरियां घालवानी फॅशनवाळी चोळी, कांचळी (स्त्री.),

काचोळे (न.) – गंध, हळद, कंकु इ. मूकवानुं अलग अलग खानावाळुं पात्र (न.).

काज़ (न.) – काज (न.) : (१) कार्य, काम (न.); (२) कारण, प्रयोजन (न.); (३) मनोरथ.

काज़वा (पु.) – आगियो, आतशियो, खद्योत (पु.).

– **व्याचा उजेड** (पु.) – (लाक्ष.) क्षणभंगुरता (स्त्री.), पाणीपरनो परपोटो (पु.).

– **डोळ्यांपुढे काज़वे चमकणे** – (लाक्ष.)आघातथी आंख आगळ चकचक थवुं, आंखमां अंधारां आववां.

काज़ळ (न.) – (१) काजळ (न.), मेश (स्त्री.); (२) आंजण (न.).

– **कुंकू** (न.) – काजळकंकु (न. ब. व.), स्त्रियोनों शणगार (न.).

– **घालणे** – काजळ आंजवुं,–सारवुं.

– **णे** (अ. क्रि.) – (१) काजळवुं, कजळावुं, काजळ–मेश वळवी, काळुं थवुं; (२) (लाक्ष.) बट्टो लागवो.

– **ळाची कोठी** (स्त्री.) – काजळनी कोटडी (स्त्री.), सहेजे कलंक लागे तेवुं स्थान.

– **ळी** (स्त्री.)–काजळी (स्त्री.), जाळुं (न.), राखनुं पातळुं पड (न.), मेश.

– **धरणे** – जाळुं बाझवुं.

– **कागद** (पु.) – नकल करवामाटे वपरातो शाहीवाळो कागळ, ' कार्बन पेपर '.

काजी (–झी) [अ.] (पु.) – काजी (–झी), इस्लामी न्यायाधीश

– पंडित (पु.).

काजू (पु.) – काजु (पु.), एक सूको मेवो.

काजे (न.) – कांडुं, बटन (बोरियुं) घालवानुं काणुं,– नाकुं (न.), गाज. (स्त्री.)

कांचन [सं] (न.) – कांचन, कंचन (न.) : (१) सोनुं (न.); (२) (लाक्ष.) धनदोलत (स्त्री.)

कांजिण्या (स्त्री. ब. व.) – अछबडा (पु. ब. व.)

– निघणे – अछबडा नीकळवा.

– मावळणे – अछबडा नमवा.

कांजी (स्त्री.) – (१) कांजी, राब (स्त्री.); (२) खेळ (स्त्री.); (३) कनेरी (स्त्री.).

काट (न.) – (१) कढण, ओसामण (न.); (२) नागरवेलनां बगडेलां पानां कापीने रहेलुं कतरण(न.); (३) कटायेलुं (काट खायेलुं).

– (पु.) – (१) काटछाट (स्त्री.); (२) छेको (पु.); (३) कापो (पु.).

– (स्त्री.) – नुकसान (न.).

– छाट (स्त्री.) – काटछाट (स्त्री.).

– देणे,–मारणे – छेकी नाखवुं.

काटक (वि.) – (१) खडतल, खरवाण; (२) मजबूत.

काटकसर (स्त्री.) – करकसर; कसर, कापकूप (स्त्री.).

– री (वि.) – कसरियुं, करकसरियुं.

काटकी (स्त्री.) – करांठी (स्त्री.).

काटकुळा (वि.) – सुकलकडी, कामडुं, एकवडिवुं.

काटकोन (पु.) – काटखूण,–णो (पु.), नेवुं अंशनो खूणो, ' राइट ॲंगल '.

– चौकोन (पु.) – काटखूण चोखूण (पु.), काटखूणावाळो चतुष्कोण.

काटणी (स्त्री.) – (१) कापणी, लणणी (स्त्री.); (२) छांट (स्त्री.), छेदन (न,).

काटणे (अ. क्रि.) – (१) काट चडवो,–खावो; (२) मेलुं थवुं (वासण).

– (स. क्रि.)– (१) काटवुं, कापवुं; (२) छेदवुं; (३) विताडवुं (४) तोडी पाडवुं.

काटवट (स्त्री.) – कथरोट (स्त्री.).

काटवण(–न) (न.)–कांटावाळा झाडोनुं वन (न.),कांट(स्त्री.).

काटशह (पु.) – (शेतरंजमां) काट (पु.), काटशेह (स्त्री.), चालनी सामे चाल.

काटसरी (स्त्री.)–वणतीवखते कपडानो पनो ताणेलो राखवामाटे बन्ने छेडे टोकदार बनावेलो धनुष्याकार गज (पु.).

काटा (पु.) – कांटो (पु.).

उपटणे,–काढणे – (१) कांटो काढवो; (२) (लाक्ष.) काट काढवो, नडतर दूर करवुं.

– मोडणे – (१) (पाणीनी) गरमी ओछी करवी, गरम पाणी नवशेकुं करवुं, कोकरवरणुं करवुं; (२) पगमां कांटो भोंकवो.

– भर (वि.) – थोडुंक, जरीक.

काटाकाट (स्त्री.) – (१) काटाकाट, मारकाट (स्त्री); (२) काटछांट, कापकूप (स्त्री.).

काटाळे (न.) – (१) काटलुं, त्राजवुं (न.); (२) (लाक्ष.) कांटो, रोमांच (पु.).

काटाळा (पु.) – (१) कांटो, रोमांच; (२) भय, त्रास; (३) त्राजवुं (न.); (४) पाशं(–सं) ग (पु.).

का (–कां) टी (स्त्री.) – कांटावाळी वाड, कंटवाड (स्त्री.).

काटेकोर (वि.)–(१) ('कांटोकांट' उपरथी) बराबर, बिनचूक, चोकस; (२) कडक, शिस्तबद्ध; (३) बारीक, सूक्ष्म.

काटेतोल (वि.) – (१) भूलचूक विनानुं, बिनचूक; (२) बराबर, समतोल; (३) अत्यंत सूक्ष्म.

काटेरी (वि.) – कंटल, कांटाळुं.

– कुंपण (न.) – कंटवाड (स्त्री.), कांटाळी वाड.

काठ (पु.) – (१) कांठो, ओवारो, किनारो (पु.); (२) कोर, किनार (स्त्री.); (३) छेडो (पु.)

– सर (अ.) – कांटोकाट.

काठारा (पु.) – काठियो, गाडानो लाकडानो सामान (पु.) खो खुं (न.).

काठाळी (स्त्री.) – (साडी व. नी) किनार (स्त्री.), पालव (पु.)

काठी (स्त्री.) – काठी (स्त्री.) : (१) लाकडी, सोटी (स्त्री.); (२) झंडो (पु.), धजा (स्त्री.) (२) डोलकाठी (स्त्री.), वहाणनो कूवाथंभ (पु.);(४)जमीन मापवानुं एक माप (न.); (५) शरीरनो बांधो (पु.), काठुं (न.).

– शिखरास लागणे – (लाक्ष.) इच्छित साध्य थवुं, सार्थक थवुं.

– सारखे पडणे – साष्टांग दंडवत करवो, लांबा थई पगे लागवुं.

काठोकाठ (अ.) – कांटोकांट, छलोछल.

काड (स्त्री. न.) – (१) सरांठी (स्त्री.); (२) भूसुं (न.).

– काड (अ.) – कडकड, एवो अवाज करीने.

– कन् (अ.) – कट दईने.

– वात (स्त्री.) – सळियाने छेडे कपास वींटाळीने कराती एक जातनी दिवेट (स्त्री).

काडतुस [पो.] (न.) – कारतुस, ' कार्टरिज '

काडी (स्त्री.) – (१) तरणुं (न.), घासनी सळी (स्त्री.); (२)

कांडी, दीवासळी (स्त्री.); (३) सळी (धातुनी व.); (४) कोईपण वस्त्रना छेडे मूकेली किनार (स्त्री.).

– **कस्पट** (न.) – केरकचरो (पु.).

– **चा** (वि.) – लगार, जराय, कांईपण.

– **पहिलवान** (पु.) – (व्यंग्या.) पातळुं–दूबळुं–माणस (न.), सुकलकडी माणस.

– **मोड** (स्त्री.) – इतलाख (पु.), छूटाछेडा (पु. ब. व.).

– **मोड करणे** – छूटाछेडा लेवा,–करवा.

काढघाल (स्त्री.) – काडघाल, घालमेल (स्त्री.).

काढणी (स्त्री.) – (१) कापणी, लणणी (स्त्री.); (२) कपासना सूतरनी के शणनी बनावेली दोरडी–सूतळी (स्त्री.).

काढणे (स. क्रि.) – काढवुं (स. क्रि.) : (१) बहार खेंचवुं,–लाववुं,–लेवुं (' पाणी काढले आहे '); (२) दूर करवुं, अलग करवुं (' त्याला धरातून काढा '); (३) रद करवुं (' हा शब्द काढा '); (४) आलेखवुं, दोरवुं (' कावळ्याचे चित्र काढा '); (५) कहेवुं, बोलवुं, उच्चारवुं (' शब्द काढलास तर ठोकीन '); (६) नवुं खोलवुं, शरू करवुं, स्थापवुं (' त्यांनी एक शाळा काढली '); (७) बनाववुं, तैयार करवुं (' मागावर शर्टिंग काढले '); (८) उपजाववुं (' एकरी पंचवीस मण धान्य काढतो '; (९) हस्तगत करवुं, महेनतथी मेळववुं (' त्यांच्याकडून शंभर रुपये काढले '); (१०) करजाऊ–उधार लेवुं (' सावकाराकडून पांचशे काढले '); (११) उठाववुं, उपस्थित करवुं, रजु करवुं (' मग त्यांनी हा विषय काढला '); (१२) प्रगट–व्यक्त करवुं (' दोष काढला '); (१३) वितावुं, पसार करवुं (' अन्नावांचून दोन दिवस काढले ').

– (अ. क्रि.) – ऊतरवुं, शमवुं ओछुं थवुं (' ताप काढला काय ? ').

– **आभाळ काढणे** – वादळां भरी जवां.

– **दुखणे काढणे** – (१) बीमारी सहेवी; (२) मांदगीमां सेवाचाकरी करवी.

– **नवे रान काढणे** – नवी जमीन खेडवी.

– **भांडण काढणे** –कजियो ऊभो करवो, झघडो शरू करवो.

– **मुद्दा काढणे** – मुद्दो पेश करवो,–रजू करवो.

काढविणे, काढायला लावणे – ' काढवुं 'नु प्रेरक, कढाववुं (स. क्रि.).

काढता (वि.) – पाछुं, हठतुं.

– **पाय** (पु.),– **ते पाऊल** (न.) – पाछुं पगलुं (न.), पाछी पानी (स्त्री.).

– **पाय घेणे** – पाछी पानी करवी, पाछुं पगलुं भरवुं.

काढा (पु.) – कावो, काढो, उकाळो (पु.).

काढाकाढ (स्त्री.) – (१) उतावळथी काढवुं ते; (२) खेंचाखेंच (स्त्री.).

काढून घेणे – उठाडी लेवुं, काढी लेवुं.

काणा (वि.) – (१) काणुं; (२) बाडुं; (३) त्रांसुं.

– (**–ना**) **डोळा करणे** – आंख आडा कान करवा.

कांड [सं.] (न.) – कांड (पु.) : (१) पेरी (स्त्री), पेरियुं (न.); (२) अध्याय(पु.), प्रकरण (न.).

कांडकूट (स्त्री.) – खांडकूट (स्त्री.).

कांडण (न.) – खांडणुं (न.).

– **णे** (स. क्रि.) – खांडवुं (स. क्रि.).

कांडविणे (स. क्रि.)–खंजवाळाववुं, खंजवाळी लेवुं (स. क्रि.).

कांड (– डा)ळणे (अ. क्रि.) – (१) घसी जवुं; (२) घसीने चळ शमाववी; (३) चळ छूटवी.

कांडात काढणे – खूब पीटवुं.

कांडी (स्त्री.) – (१) कांड (पु.), पेरी (स्त्री.); (२) लसणनी कळी (स्त्री.); (३) वरुनो ककडो (पु.) (जेनापर वाणानुं सूतर भराय छे ते); (४) लाकडीनो बारीक कटको (पु.); (५) जादुगरनी मंतरेली लाकडी (स्त्री.).

– **फिरविणे** – जादुगरे मंत्र मारीने लाकडी फेरववी.

कांडे (न.) – (१) कांड, पेरी; (२) सांधो (पु.); (३) झाडनुं थड (न.).

– **करी** (पु.) – सुतार (पु.).

कात (स्त्री.) – (१) कातडी (स्त्री.); (२) कंचुक (पु.), कांचळी (सर्पनी) (स्त्री.).

– **टाकणे** – (१) (सर्पे) कांचळी उतारवी; (२) (लाक्ष.) पाछां जवान थवुं.

– **तीला येणे** – (लाक्ष.) घडपण आववुं.

कात (**–थ**) (पु.) – काथो (पु.).

– **गोळी** (स्त्री.) – काथागोळी (स्त्री.).

कातकरी, कातोडी (पु.) – (१) काथो बनावती एक जमात; (२) ते जमातनुं माणस.

कातकाम (न.) – खरादकाम (न.).

– **करणारा कारागीर** (पु.) – खरादी, कंतारी (पु.).

कातडी (वि.) – चामडानुं.

– (स्त्री.) – चामडी (स्त्री.).

कातडे (न.) – चामडुं (न.).

– **डोळ्यांवर कातडे ओढणे,– पांघरणे**– (लाक्ष.) आंख आडा कान करवा, चामडुं ओढवुं, जाण होवा छतां अजाण होवानो डोळ करवो.

– **सोलणे** – ओखववुं (स. क्रि.), खाल उतारवी, (लाक्ष.) हालबेहाल करवा.

– **कच्चे कातडे**– खाल (स्त्री.), ओला (पु.), काचुं चामडुं (न.).

– **पक्के कातडे**– केळवेलुं चामडुं (न.).

कातण, कातीण (स्त्री.) – कातण (स्त्री.), करोळिया जेवुं एक जीवडुं (न.)

कातणे (स. क्रि.) – (१) कांतवुं; (२) खरादवुं; (३) सतावबुं.

कातयंत्र (न.) – खराद (स्त्री.), संघाडो (पु.).

कातर [सं.] (वि.) – कातर : (१) बीकण, कायर; (२) अंगचोर.

– **वेळ (-ळा)** (स्त्री.) – ऍन सांझनी वेळा (स्त्री.).

कतार, कात्री (स्त्री.) – (१) कातर, कतरणी, केंची (स्त्री.); (२) कतरणी (स्त्री.) (धातुना पतरानी.).

कातरण (न.) – कापलीओ (स्त्री. ब. व.).

– **णी** (स्त्री.) – कातरणी (स्त्री.), कापवानी रीत.

कातरणे (स. क्रि.) – (१) कातरवुं; (२) कापवुं, घटाडवुं (स. क्रि.).

– (अ. क्रि.) – बीवुं, हार खावी, पीछे हठवुं.

कातरा (पु.) – (१) कतरण (स्त्री.); (२) तरड (स्त्री.); चीरो (पु.).

कातळ (न.) – काळो पत्थर, – खडक (पु.).

कातावणे (अ. क्रि.) – हेरान–त्रस्त–थवुं.

कातीव (वि.) – (१) खरादेलुं, खरादीने लीसुं करेलुं; (२) रूपाळुं, घाटीलुं, सुडौल.

काथा (–थ्या) (पु.) – काथी (स्त्री.), काथो (पु.).

– **दोरी** (स्त्री.) – काथादोरी (स्त्री.).

– **कूट** (पु.) – करमकूट, नकामी चर्चा (स्त्री.), रूक्ष वादविवाद.

कादंबरी [सं.] (स्त्री.) – नवलकथा (स्त्री.), उपन्यास (पु.).

कान (पु.) – (१) कान (पु.); (२) पात्र ऊंचकवा तेनी बन्ने बाजुओमां राखेली कडीओ (स्त्री. ब. व.).

– **उघाडणी** (स्त्री.) – झाटकणी (स्त्री.), सखत ठपको (पु.).

– **उघाडणी करणे** – सखत ठपको आपवो, आडुंअवळुं लेवुं, कान आमळवा.

– **उपटणे** – (१) कान आमळवा, – मरडवा; (२) (लाक्ष.) झाटकणी काढवी.

– **कापणे** – कान कापवा, (लाक्ष.)–ना करतां चडियाता थवुं.

– **कापून देणे** – (लाक्ष.) प्रतिज्ञापूर्वक बोलवुं.

– **किटणे** – (१) फरीफरी सांभळीने कंटाळी जवुं; (२) घोंघाट सांभळवानुं असह्य थवुं.

– **कोरणे** – कान खोतरवो.

– **झाडणे** – कानतळे काढवुं, सांभळ्युं न सांभाळ्युं करवुं.

– **टवकारणे** – कान मांडवा, कान धरवा, कान सरवा करवा.

– **टोचणे** – कान कोचवा,– वींधवा.

– **सोनाराने कान टोचणे** – (लाक्ष.) योग्य माणसे समज आपवी, डहापण सिखाडवुं.

– **देणे** – कान देवा, ध्यानथी सांभळवा प्रयत्न करवो.

– **धरणे** – कान पकडवो : (१) भूल बतावबा–सानमां लाववा कान झालवो; (२) पोतानी भूल कबूल करवी.

– **धरून** (अ.) – (१) बुजरग होवाना हकथी; (२) जबरदस्तीथी.

– **निवणे,– थंड होणे** – कान (कांईक अनुकूल सांभळवाथी) तृप्त थवा, समाधान थवुं.

– **पाडणे** – (लाक्ष.) (१) धीरज खूटवी, गभराई जवुं (२) पाछुं हटवुं; (३) रांक थवुं; (४) सांभळ्या उपर लक्ष न आपवुं.

– **पिळणे** – (१) 'कान उपटणे' जुओ; (२) पाछी भूल न थवा देवा जाग्रत रहेवुं.

– **फुंकणे** – (१) कान फूंकवा, भंभेरवुं; (२) कानमां फूंक मारवी.

– **फुटणे**– (१) कान फूटवा, घोंघाट असह्य थवो; (२) (कटाक्ष) अकल वधवी.

– **लांबणे**– (लाक्ष.) मूर्ख–मूढ–बनवुं, दोढडाह्युं थवुं.

– **कोंडा** (वि.)– (१) ओशीयाळो (–ळुं); (२) सांभळी न शकवानुं ढोंग करवावाळुं.

– **कोंडे** (न.)– (१) ओशियाळपणुं (न.), संकोच (पु.); (२) दुर्लक्ष.

– **कोंडे वाटणे** – ओशियाळ लागवुं, दबाई जवुं.

– **कोरणे** (न.)– कानकोरणी (स्त्री.)

– **गच्ची** (स्त्री.)– (१) कानपटाथी कान बंध करवा ते; (२) अनिष्ट न संभळाय ते माटे कान बंध करी लेवा ते.

– **गोष्ट** (स्त्री.)– (१) कानगोष्ठी, गूज, छूपी वात (स्त्री.); (२) गुसपुस (स्त्री.).

– **टोपी** (स्त्री.)– कानटोपी,– ढांकणी (स्त्री.).

– **ठळी** (स्त्री.) – काननो पडदो (पु.).

– **ठळी (–ळ्या) बसणे**– कानना पडदा बधिर थवा, कान सूना थई जवा, कान फाटी जवा.

– **पट (–टी)** (स्त्री.)–लमणुं (न.), लमणो (पु.).

– **फट** (स्त्री),– **फड** (न).– लमणुं.

– **फाट्या**(पु.)– कानफटो (पु.), कान वींधीने मोटुं कडुं पहेरनार साधु, गोरखपंथी वेरागी (पु.)
– **फुशी** (स्त्री.)– कानफूसियां (न. ब्र. व.), कानभंभेरणी (स्त्री.)
– **मंत्र** (पु.)– (१)– छूपी सलाह (स्त्री.), गुप्त बोध; (२) कानभंभेरणी.
– **वडा** (वि.)– (१) एकपडखे सूतुं; (२) मों फेरवेलुं.
– **वसा** (पु.)– 'कानोसा' जुओ.
– **शील** (न.)– कानशील (पु.), कानना बहार पडतो भाग.
कानाचा चावा घेणे– (लाक्ष.) (१) कान करडवा, गुपसुप मसलत करवी; (२) कान भंभेरवा.
– **जड** वि.– (१) झट सांभळी न शके एवुं; (२) मंदबुद्धि.
– **तिखट** (वि.)– झट सांभळी शके तेवुं.
– **हलका** (वि.) –काननुं काचुं, बीजानुं सांभळी झट भरमाई जाय तेवुं.
– **चे किडे झाडणे**– (लाक्ष.) (१) कान खंखेरवा; (२) आंटी दूर करवी; (३) बरोबर समजण पाडवी; (४) कान उघाडवा.
कानात तुळशीपत्र घालणे– (१) वैराग्यनो ढोंग करवो; (२) कानमां कांकरा घालवा, सांभळ्युं न सांभळ्युं करवुं.
– **वारे भरणे**– (१) हर्षघेलुं थवुं; (२) अविचारथी उछांछळुं थवुं.
– **या कानाने ऐकणे व त्या कानाने सोडून देणे**– कानेथी काढी नाखवुं.
– **या कानाचे त्या कानास कळू न देणे**– वात छानी राखवी.
– **कानामागे टाकणे**– सलाह ध्यानमां न लेवी.
– **कानाला खडा लावणे**– अक्कल सीखवी, बोध लेवो.
– **कानांवर हात ठेवणे**–काने हाथ देवा,–धरवा,–मूकवा, कंई खबर नथी एम जणाववुं.
– **कानावरून जाणे**– (१) काने आववुं, सांभळवामां आववुं; (२) सांभळ्युं न सांभळ्युं थवुं.
– **कानाशी लागणे**– कान करडवा, गुसपुस वातो करवी.
– **कानी कपाळी ओरडणे**– वारेघडीए–वारंवार–चेतववुं.
– **कानी मनी नसणे**– कल्पना पण न होवी.
कानडे (वि.)– (१) दुर्बोध; (२) कन्नड भाषानुं.
कानवला, कानोला (पु.)– कानना आकारनी चीनी जे कोपरुं भरेली ने तळेली एक वानी (स्त्री.)
कानस (स्त्री.) – कानस (स्त्री.), रेतडो (पु.).
– **णे** (स. क्रि.) – कानसथी घसवुं.
काना (पु.)– कानो (पु.) अक्षरना माथे अपाती मात्रा.
– **डोळा करणे**– आंख आडा कान करवा.
– **कोपरा** (पु.)– 'कोनाकोपरा' जुओ.
– **मात्रा** (स्त्री. ब. व.)–(१) कानोमातर (पु. ब. व.), 'नी' आवुं चिह्न; (२) (लाक्ष.) लेशमात्र (न.).
कानू [अं.] (पु.)–कानून (पु.) : (१) धारो (पु.); (२) रिवाज, वहीवट (पु.); (३) शरत (स्त्री.).
– **कनात** (स्त्री.) – कायदाकानून (पु. ब. व.), कायदा–अंगेनी बधी सामग्री.
कानेकोचे (पु. ब. व.)– (१) खांचखूंच, झीणवट (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) खूबी (स्त्री.), गूढार्थ, मर्म.
कानोला, कानवसा (पु.)– कानसूरो (पु.), (सांभळवा माटे) कान मांडवा ते.
कांत– [सं.] (पु.)– कांत : (१) प्रीतम (पु.); (२) वर, पति.
कांता [सं.] (स्त्री.)– कांता : (१) प्रिया; (२) पत्नी.
कांती [सं.] (स्त्री.)– कान्ति : (१) शोभा, सौंदर्य, मनोहरता; (२) तेज, नूर (न.), चळकाट (पु.).
कांदा (पु.)– कांदो (पु.) : (१) कंद (कोईपण) (पु.); (२) डुंगळी (स्त्री.)
– **द्याचे बी** (न.)– कणोजी (न.).
काप (पु.) – काप (पु.) : (१) चीरो, कापो (पु.); (२) कापवुं ते; (३) स्त्रीओना काननुं एक घरेणुं (न.); काटछांट (स्त्री.), 'कट' (बजेटमां व.).
– (स्त्री.) – चीरी (स्त्री.).
कापड (न.). – कापड, कोरुं कपडुं (न.).
– **चोपड** (न.) – कापड ने एवी ज कपडानी अन्य चीजो.
कापडी (वि.) – कापडी, कापडनुं बनावेलुं.
– (पु.) – कापडी, जात्रालु, कार्पटिक (पु.).
कापणी (स्त्री.) – (१) कापणी, लणणी (स्त्री.); (२) छोटणी (स्त्री.).
कापणे (स. क्रि.) – (१) कापवुं, वाढवुं (स. क्रि.); (२) वहेरवुं (स. क्रि.).
– (अ. क्रि.) – (१) कपावुं; (२) कंपवुं, ध्रूजवुं.
कापरे (न.) – कंप, कंपारो (पु.), ध्रूजारी, ध्रुज (स्त्री.).
– **भरणे,–सुटणे** – (भयथी) कंप छूटवो, ध्रुजारी छूटवी.
– (वि.) – कांपतुं, ध्रूजतुं.
कापशा (वि.) – भमपोल.
कापशी (स्त्री.) – कपास, कपासनो छोड (पु.).
कापूर (पु.) – कपूर (न.).
कापूस (पु.) – कपास (पु.).
काफर [अ.] (वि.)–कांफर : (१) इस्लाम धर्मने नहीं माननार;

(२) लुच्चुं, हरामखोर.

– **री** (पु.) – काफरी, हबसी (पु.).

काफ़ला [अ.] (पु.) – काफलो, कारवां (पु.) : (१) संघ, समुदाय (पु); (२) लडायक वहाणोनो समूह.

का(-कॉ)फी (स्त्री.) – कॉफी, एक पीणुं (न.).

काबरा (वि.) – काबरुं, काळाधोळा रंगनुं.

काबली (स्त्री.) – भूंजेला काबुली चणा (पु. ब. व.).

काबाड (पु.) – वैतरुं, सखत महेनतनुं काम (न.).

– **कष्ट** (पु. ब. व.) – कबाडकठ, घणा कष्ट (पु.).

काबीज़ [अ.] (वि.) – सर, ताबे, अधीन.

– **करणे** – सर– ताबे– कबजे करवुं.

काबील [अ.] (वि.) – काबेल : (१) होशियार, बाहोश; (२) समर्थ, मजबूत.

काबू [तु.] (पु.) – काबू, अखत्यार (पु.), सत्ता (स्त्री.), नियंत्रण (न.).

काम (न.) – काम (न.) : (१) कर्म; (२) उद्योक, धंधो (पु.); (३) क्रिया; (४) वहेवार (पु.); (५) उपयोग, प्रयोजन, (६) मुकद्दमो, 'केस' (पु.).

– **करी,–गार** (पु.) – कामगार, मजूर (पु.).

– **काज़** (न.) – कामकाज, नानुं मोटुं कोई पण काम (न.).

–गत (स्त्री.) – कामग (–गा) री (स्त्री.), नोकरीने अंगे करवानुं काम.

– **गिरी,–गारी** (स्त्री.)–(१) विशेष काम, (२) कामगिरी कामधंधो (पु.), (३) कामनी पूर्ति, (४) करामत, कारीगरी (स्त्री.).

– **चलाऊ** (वि.) – कामचलाउ.

– **चुकार** (वि.) – कामचोर.

– **दार** (पु.) – सरकारी नोकर, अमठदार (पु.).

– **साधू** (वि.) – कामसाधु, स्वार्थसाधु, आपमतलबी.

– **सू** (वि.) – कामकरदुं, महेनतु, ऊगमदास्त.

– **सूपणा** (पु.) – ऊगमदास्ती, खंत (स्त्री.), महेनतुपणुं (न.).

– **काढणे** – (१) काम ऊभुं– पेदा – करवुं; (२) (लाक्ष.) युक्तिथी पोतानो मतलब साधवो.

– **चोरणे** – काम–कसब–चोरवुं.

– **चालणे** – मुकद्दमो–केस–चालवो.

– **नसणे** – (१) बेकार होवुं, (२) खप न होवो.

– **बजावणे** – काम पार पाडवुं.

– **मनावर घेणे** – (१) काम करवा तैयार थवुं; (२) खंतथी काम करवुं.

– **साधणे** – (१) (अमुक काम करवानी) खूबी–कौशल–हाथ आववुं; (२) मतलब साधवो; (३) काम सरवुं.

– **कामातून काम उरकणे**–एक काममां बीजु काम साधवुं.

– **कामातून जाणे** – निरुपयोगी थई जवुं, खपनुं न रहेवुं.

– **कामाला येणे** – (१) काम आववुं, उपयोगी थवुं; (२) काम करतां करतां खपी जवुं.

– **कामाचा** (वि.) – खप–उपयोग–नुं.

– **कामाचा जड** (वि.) – आळसु, जड.

– **कामी येणे, – कामास येणे** – लडाईमां मरण आववुं.

काम [सं.] (पु.) – काम : (१) कामदेव, मदन; (२) विषयेच्छा, वासना; (३) इच्छा; (४) चार पुरुषार्थोमांनो एक.

– **चेष्टा** [सं.] (स्त्री.) – कामचेष्टा, विषयवासनाथी करेला चाळा (पु. ब. व.).

– **ज्वर** [सं.] ((पु.) – तीव्र संभोगेच्छा.

– **दुधा, – धेनू** [सं.] (स्त्री.) – कामधेनु (स्त्री.).

– **बाण** [सं.] (पु.) – कामदेवनो बाण (स्त्रीना कटाक्षरूपे).

– **रूप** [सं.] (वि.) – कामरूप, इच्छानुसार रूप लेतुं.

– **रूप** (पु.) – कामरूप, असम राज्यनो एक भाग.

– **ण्णा** [का.] (पु.) – कर्णाटकमां पूजातुं कामदेवनुं पूतळुं (न.).

कामाटी (स्त्री.) – हलनचलन (न.), हालचाल (स्त्री.), कर्म (न.), व्यापार (पु.).

कामाठी (पु.) – (१) कामाटी (–ठी), तेलंगणनी एक जमात के तेनो माणस; (२) घरकामनो नोकर (पु.); (३) लश्करमांनो कूली (पु.).

कामि(–मी)ण (स्त्री.) – कमळी (स्त्री.), कमळो (पु.).

कामी [सं.] (वि.) – कामी, विषयासक्त, लंपट.

– (वि.) – (१) उद्योगी; (२) खपनुं, उपयोगनुं.

कांब (स्त्री.) – कांब (स्त्री.) : (१) वांसनी लांबी चीप (स्त्री.); (२) वांसनो गज (पु.); (३) लोढानी लांबी पट्टी (स्त्री.); (४) कांडुं (न.).

– **बी, कांबीट, कांबट** (स्त्री.) – (१) कामठी (स्त्री.), सादुं धनुष्य; (२) छडी, लाकडी (स्त्री.).

कांबळ, – ळी (स्त्री.) – कामळ (–ळी) (स्त्री.).

काय [सं.] (पु.) – काय (स्त्री.), देह (पु.), शरीर (न.).

– **चिकित्सा** [सं.] (स्त्री.) – कायचिकित्सा, वैद्यकीय तपास ने सारवार (स्त्री.).

काय (प्रश्ना॰ सर्व॰) (अ.) – शुं.

– (वि.) – शुं ('काय शोभा', 'काय मौज').

– **म्हणून (प्रश्ना. अ.)** – शुंकाम, शामाटे.

– **सा** (वि.) – कंईक, कशुंक.

— **होय** (अ.) — (तुच्छता.) तेनुं शुं, विसात शी.
कायदा [अ.] (पु.) — कायदो (पु.) : (१) नियम, धारो (पु.); (२) सरकारी कानून (पु.).
— **देपंडित** (पु.) — धाराशास्त्री (पु.).
— **देभंग** (वि.) — कायदाभंग (पु.).
— **देमंडळ** (न.) — धारासभा (स्त्री.).
— **देशीर** (वि.) — कायदासर, नियमसर,
कायम [अ.] (वि.) — कायम, स्थिर, स्थायी.
— **करणे** — (१) (नोकरी इ. मां) कायम—स्थायी—करवुं; (२) कायम राखवुं, मंजूर राखवुं.
— **ठशाचा** (वि.) — कायमी छापनुं, बंधायेला स्वरूपानुं.
कायरस (पु.)— कोईपण काचा फळनुं मीठुं रायतुं (न.)
काया [सं.] (स्त्री.) — काया, देह, शरीर.
— **पालटणे** — कायानो पलटो थवो, नवो अवतारलेवो.
— **वाचा मनाने** (अ.) — काया—वाचा मनथी, सर्वथैव
कायिक [सं.] (वि.) — कायिक, शरीरने लगतुं.
कार (पु.) — (१) एक जातनो काळो कठण पत्थर (पु.); (२) जुवारनी एक जात (स्त्री.); (३) करार, ठराव (पु.), वचन.
— **करणे** — ठराव करवो, करार करवो.
कारकीर्द [फा.] (स्त्री.) — कारकर्दगी, कारकीर्दी (स्त्री.).
कारकून [फा.] (पु.) — कारकुन, गुमास्तो, महेतो, लहियो (पु.).
— **नी** (स्त्री.) — कारकुननुं काम, लखवानुं काम.
कारखाना [फा.] (पु.) — कारखानुं (न.) : (१) उद्योग; (२) मोटा उत्पादक कामकाजनुं खातुं (न.).
— **नदार** (पु.) — कारखानदार (पु.).
— **ननीस** (पु.) — (१) सरकारी अनाज भंडारनो अधिकारी; (२) एक मराठी अटक (स्त्री.).
कारगत [अ.] (स्त्री.) — कारकीर्दी (स्त्री.).
कारंजकर, कारंजकर, कारंजगार, करजगार } (१) कंसारो (पु.); (२) शस्त्रो बनावतार कारीगर.
कारट (न.) — काय(— र)टुं (न.), मरणपछी करवामां आवती क्रिया.
— **टा** (पु.) — काय(— र)टिपो (पु.)
कारण [सं.] (न.) — कारण : (१) हेतु; (२) निमित्त, प्रयोजन; (३) प्रमाण, आधार; (४) गरज (स्त्री.), काम (न.).
— **की** (अ.) — कारण, कारण के, केमके.
— **णे** — (अ.) — (१) ने लीधे; (२) सारु, — ने माटे.
— **णीभूत** [सं.] (अ.) — कारणीभूत, निमित्त थईने.
— **णी लागणे** — उपयोगी थवुं, काम मां आववुं.
— **ण परत्वे,—वशात्** — कारणसर, कारणने लीधे.
कारभार (पु.) — कारभार; (१) कारोबार (पु.), व्यवस्थानुं काम; (२) कार वहेवार (पु.).
— **री** (पु.) — (१) कारभारी, कारसाज (पु.); (२) स्त्रीनो धणी, कंथ (पु.).
— **रीण** (स्त्री.) — (१) कारभारण (स्त्री.), कारभार—कारवहेवार करनार स्त्री.; (२) पत्नी, गृहस्वामिनी, घरवाळी.
कारली (स्त्री.) — कारेली (स्त्री.), कारेलानो वेलो (पु.).
— **ले** (न.). — कारेलुं (न.).
कारवाई (स्त्री.) — (१) कारवाई, युक्ति, करामत (स्त्री.); (२) कामकाज; (३) कार्यवाही (स्त्री.), अमल (पु.); (४) कारस्तान (न.) कावतरुं.
कारवान [अ.] (पु.) — (१) घोडाओ वेचवानो धंधो करनार अरब; (२) एवा अरबोनो काफलो, कारवां (पु.).
कारस्थान [फा.] (अ.) — (१) कारस्तान (न.); (२) गुप्त मसलत (स्त्री.); (३) बंदोबस्त (पु.), व्यवस्था.
कारंजे (न.) — कारंज(—जो), फुवारो (पु.).
कारागिरी [फा.] (स्त्री.) — कारीग(—गी)री, करामत (स्त्री.).
— **गीर** (पु.) — कारीगर, कसबी (पु.).
कारागृह [सं.] (न.) — कारागृह, कारागार, केदखानुं (न.).
कारु(—रू) (पु.) — कारु (पु.) : (१) कसबी, कारीगर (पु.); (२) गामडामांनो शिल्पी (पु.).
— **नारू** (पु. ब. व.) — कारुनारु (पु. ब. व.) गामतरफथी पसायातां आपी वसावेला हजाम, धोबी व. कारीगरो, वसवाया (पु. ब. व.).
कार्तिकी [सं.] (स्त्री.) — कारतकमां आवती शुक्ल एकादशी
— (वि.) — कारतकी.
कार्य [सं.] (न.) — कार्य (न.) : (१) करवानुं ते, कर्तव्यकर्म (न.), फरज (स्त्री.) कारज; (२) क्रिया, कृति (स्त्री.); (३) परिणाम (कारणमांथी परिणमतुं); (४) विवाह इ. मंगलकार्य; (५) उत्सव (पु.), उजवणी (स्त्री.).
— (वि.) — करवालायक.
— **उठणे** — मोटो उत्सव के समारंभ पार पडवो.
— **उरकणे** — काम पार पडवुं,—पूरुं थवुं.
— **तत्पर** [सं.] (वि.) — कार्यतत्पर, कार्य करवा तैयार.
— **भाग** (पु.) — योजेलुं काम, उद्दिष्ट (न).
— **भार** (पुं) — कामनी जवाबदारी (स्त्री.).
— **वाह** (पु.) — कार्यवाहक, कारभारी, 'सेक्रेटरी'.
— **वाही** (स्त्री.)—(१) अमल, वहेवार (पु.); (२) कार्य चलाववानी रीत, ' प्रोसीजर '.

– साधू (वि.) – पोतानो मतलब साधी लेतुं, मतलबी.
– सिद्धी [सं.] (स्त्री.) – कार्यसिद्धी, कार्यनी पूर्तता.
– क्षम (वि.) – कार्यक्षम : (१) कामने लायक; (२) काम करीशके एवुं, पावरधुं.
कार्यान्वित [सं.] (वि.) – कार्यान्वित, अमलमां मूकायेलुं.
– करणे – अमलमां मूकवुं.
काल (अ.) – गयी करणे.
काल [सं.] (पु.) – काल : (१) समय, वखत (पु.); (२) यम, काळ, मृत्यु; (३) मोसम, ऋतु (स्त्री.).
– क्रमण [सं.] (न.), **–णा** (स्त्री.) – कालक्रमण : (१) वखतनुं वहे जवुं ते; (२) वखत.
– क्षेप [सं.] (पु.) – कालक्षेप, कालखेपत (न.), वखत गुजारवो ते.
गती [सं.] (स्त्री.) – कालगति : (१) कालप्रवाह; (२) दैवगति.
– ग्रस्त [सं] (वि.) – (१) काल ग्रस्त; लाभूत काळमां विलीन थयेलुं; (२) काळना मोढामां रहेलुं.
– चक्र [सं.] (न.) – कालचक्र : (१) काळनो फेरो (पु.); (२) भाग्यनो फेरो; (३) जिंदगीना वाराफेरा (पु. ब. व.).
– त्रयी (अ.) – कदापि, कदीपण, कोईपण काळे.
– परत्वे (अ.) – कालानुसार.
– मान [सं.] (न.) – कालमान : (१) समयनुं माप (नं.) (२) संजोगोनी योग्यायोग्यतानी गणतरी (स्त्री.).
– हरण [सं.] (न.) – कालहरण : (१) समय जवा देवो ते; (२) जाणीजोईने विलंब करवो ते.
कॉलर [इं.] (स्त्री.) – कॉलर, कांठलो (पु.).
कॉलरा [इं.] – कॉलेरा (पु.), कोगळियुं (न.).
कालवड (स्त्री.) – कले(–लो)डी (स्त्री.), वेतर न थयेली गाय, गायनुं मादा बच्चुं (न.), वाछरडी (स्त्री).
कालवण (न.) – (१) ढीलुं (न.), लूखा खाणासाथे खवातुं कोई पण प्रवाही (न.); (२) सायणुं (न.).
कालविणे (स. क्रि.) – (१) कालववुं; (२) मेळववुं (स. क्रि.), मिश्रण करवुं;
– (अ. क्रि.) – ऊबकानी भावना थई आवी, (पेटमां) चूंथावुं.
–विटाळ कालविणे – (१) आभडछेट न पाळतां भळवुं, अडाअडी करवी; (२) अभडावुं.
कालवा (पु.) – (१) मेळसेळ (स्त्री.); (२) घोंघाट, कल्लो (पु.); (३) भीड, गिरदी (स्त्री.); (४) नहेर (स्त्री).
– कालव (स्त्री.) – (१) मेळसेळ (स्त्री.); (२) पेटनी बेचेनी (स्त्री.); (३) हृदयनो चूंथारो.
काला (पु.) – (१) मेळसेळ; (२) गारो (पु.).

कालांतराने (अ.) – कालांतरे, वखत जतां.
कालावधी [सं.] (पु.) – कालावधि : (१) अमुक मुदत (स्त्री); (२) खोळंबो, विलंब (पु.), ढील (स्त्री.).
काव (स्त्री.) – गोरु (पु.).
– (पु.) – चीड (स्त्री.), त्रास (पु.).
– काव (स्त्री.) – (१) काउकाउ (स्त्री.), कागडानो शब्द; (२) घोंघाट, कागारोळ (पु.).
कावड(–डी) (स्त्री.) – कावड(–डी) (स्त्री.), खांधे बोजो उपाडवाने बनावेली तुला (स्त्री.).
– काढणे – (लाक्ष.) वखोडवुं (स.क्रि.).
– ड्या (पु.) – कावडियो, कावड ऊंचकनारो (पु.).
कावणे (अ. क्रि) – (१) कावुं, हेरान–कायर–थई जवुं; (२) चिडावुं, चीडवुं; (३) तडूकवुं (स. क्रि.).
कावराबावरा (वि.) – कावरुंबावरुं, बावरुं, गभरायेलुं, बेबाकळुं.
कावळा (पु.) – (१) काग, कागडो, काउ, कौवो (पु.) (एक पक्षी); (२) दाळ पीरसवा माटेनुं एक विशिष्ट आकारनुं वासण (जेने चांच जेवुं आगळ पडतुं मोढुं होय छे).
– पोटात कावळे कोकलणे– (लाक्ष.) सखत भूक लागवी, भूखथी व्याकुळ थवुं, पेटमां बिलाडां बोलवां.
– कावळ्याचे आयुष्य असणे – (लाक्ष.) दीर्घायुषी होवुं.
कावा (पु.) – कावो (पु.), कावतरुं (न.).
कावीळ (स्त्री.) – कमळो (पु.).
कावेबाज़ (वि.) – कावतराबाज, कपटी, धूर्त.
काशीफळ (न.) – (१) कलिंगडुं, तरबूच (न.); (२) भोपळुं, पतकाळुं (न,) कोळुं.
काशीद (पु.) – कासद, पत्रवाहक, खेपियो (पु.).
काषाय [सं.] (वि.) – काषाय, भगवुं.
काष्टा (पु.) – कच्छ, काछोटो, काछडो (पु.).
– ष्ट्याचा ढिला (वि.) – (लाक्ष.) काछडीनो छूटो, काछडीछूटो, व्यभिचारी.
– ष्ट्याचा बळकट (वि.) – (लाक्ष.) संयमी, जितेंद्रिय
काष्ठ [सं.] (न.) – काष्ठ : (१) लाकडुं (न.); (२) (लाक्ष.) सुकलकडी माणस (न.).
– भक्षण करणे – (१) काष्ठ भक्षण करवुं, चिता सळगावी होमी जवुं; (२) सती जवुं.
– युद्ध (न.) – शेतरंजनी रमत (स्त्री.).
– वळणे, होणे – सुकलकडी थवुं, कृश थवुं.
– वत् [सं.] (वि.) – लाकडाजवुं, अक्कड.
कास (स्त्री.) – (१) गाय भेंसनुं बावलुं, आउ, अडण (न.); (२) कछोटो (पु.); (३) कमर, केड (स्त्री.); (४) आधार,

आशरो (पु.).

– कसणे – (१) कछोटो वाळवो; (२) कमर कसवी.

– घालणे – (१) कछोटो वाळवो; (२) आड वधतुं जवुं.

– धरणे – कोईना आशरे जवुं.

– कासेस लावणे – आशरो–आधार–देवो.

कासंडी (स्त्री.) – काशंडी (स्त्री.), काशीनी बनावटनो मोटा पेटनो पडघीवाळो लोटो (पु.).

कासरा (पु.) – बळदनी लगामनुं दोरडुं (न.).

कासव (न.) – काचबो, कामठ (पु.).

– वाची चाल (स्त्री.) – कच्छपगति, मंद– धीमी– चाल (स्त्री.).

कासार (पु.) – (१) कंसारो, धातुनां वासण घडवा– वेचवानो धंधो करनार कारीगर; (२) काचनी बंगडी बनावनार–बेचनार (पु.), मणियार.

– रीण (स्त्री.) – कंसारण, कंसारानी स्त्री (स्त्री.).

कासाविशी (स्त्री.) – उकरांटो (पु.), तालावेली, घालावेली, उत्कट अधीराई (स्त्री.).

कासावीस (वि.) – आकुळव्याकुळ, अति अधीर.

– होणे – अति अधीर थवुं, व्याकुळ थवुं.

कासे (न.) – कांसुं (न.).

कासोटा (पु.) – कछोटो, कच्छ (पु.).

कास्तकार (पु.) – खेडु, खेडूत (पु.).

काहार (पु.) – कहार, भोई (पु.).

काहि (–ही)ल (स्त्री.) – काईल (स्त्री.), पेणो (पु.).

काहिली (स्त्री.) – लाय, बळतरा, आग (स्त्री.).

काही (वि.) – (१) कंई, कांई, अमुक; (२) कशुं.

– एक (वि.) – (१) कशुंक; (२) कांईक; (३) कशुपण (नकारमां).

– करून (अ.) – केमेकरी,–करीने.

– काही (वि.) – (१) थोडुं; (२) केटलाक; (३) कांईक.

– तरी (वि.) – (१) गमे ते; (२) भलतुं.

– ना काही (वि.) – कशुं, कंईक तो.

– च्या काही (वि.) – कईनुं कंई.

– च्या काही करून ठेवणे – ओडनुं चोड वेतरवुं.

– नाही तरी,– नसले तरी (अ.)–कंई नहीं तो, ओछामां ओछुं.

– सा (वि.) – (१) कंईक; (२) केटलुंक; (३) आछुं, झांखुं; (४) थोडुं घणुं.

काहूर (न.) – (१) बूमराण (न.), धांदाधांट (स्त्री.); (२) कुभांड, आळ (न.), तहोमत (स्त्री.); (३) अमूझण, अकळामण (स्त्री.); (४) गाढ अंधारुं (न.).

– उठविणे – (१) बूम पाडवी, पोकार उठाववो; (२) जाहेर रीते नालेशी करवी.

– माजणे – (१) अमूझण–अकळामण–थवी; (२) पोकार थवो, बूम पडवी.

– माजविणे – ' काहूर उठविणे ' जुओ.

काळ (पु.) – (१) ' काल ' जुओ; (२) अरसो (पु.); (३) दुकाळ (पु.); (४) नसीब (न.); (५) परिस्थिति (स्त्री.).

– कंठणे – काळ गुजारवो,– वितावो.

– झोप (स्त्री.) – आखरनी नींद, काळनिद्रा (स्त्री.).

– तोंड्या (वि.) –(१) काळमुखुं; (२) अपशुकनियुं; (३) दुर्दैवी; (४) दुष्ट.

– धाड (स्त्री). – आकस्मिक आपत्तिनो हुमलो (पु.).

– रात्र (स्त्री.) – (१) काळरात्रि (स्त्री.); (२) घोर– मरणवेळानी–रात (स्त्री.).

– वखे (न.) – अंधारुं (न.).

– वट (वि.) – (१) काळुं, काळाशवाळुं : (२) काळी माटीनी (जमीन).

– वेळ (स्त्री.) – (१) वेळप्रसंग (पु.); (२) खोटा–खराब– दिवस.

–चालता काळ (पु.)– चडतुं पासुं, अनुकूळ काळ (पु.), चडती कळा (स्त्री.).

– पडता काळ (पु.) – आपत्तिना दिवसो (पु. ब. व.).

काळजी (स्त्री.) – (१) काळजी, हृदयपूर्वक सांभाळ, चीवट (स्त्री); (२) चिंता, फिकर (स्त्री.).

काळवीट (पु.) – काळियार (पु.).

काळा (वि.) – (१) काळुं; (२) कपटी; (३) दुष्ट, घाती.

– उन्हाळा (पु.) – (१) सखत उनाळो (पु.); (२) दुकाळनो–तंगीनो–वखत (पु.).

– कभिन्न,– कुळकुळीत (वि.)– काळुंकट,– भम्मर,– मेश.

– बाजार (पु.) – काळुं बजार (न.), गेरकायदे चालतुं नफाखोरीनुं बजार.

– बाजार करणारा (वि.) – काळाबजारियो (पु.).

– सावळा (वि.) – काळुं शामळुं, भीना वाननो.

काळिमा (स्त्री.) – काळप (स्त्री.), लांछन (न.), बट्टो (पु.).

काळी (स्त्री.)– काळी माटीनी– घणी उपजाउ– जमीन (स्त्री.).

काळीज़ (न.) – कलेजुं, काळजुं (न.).

– कठीण करणे – (१) दिल कठण करवुं. (२) दृढताथी सोसवुं.

– काढून देणे – काळजानी कोर काढी आपवी.

– खाणे – (लाक्ष.) (१) पजववुं, हेरान करवुं; (२) पस्तावो

करवो; (३) काळजुं छोलवुं.
– थरारणे – (बीकथी) दिल थरकवुं.
– धडकणे – काळजुं धडकवुं, (लाक्ष.) हिंमत हारवी.
– नसणे – दया–करुणा–न होवी.
– काळज़ाचे पाणी होणे – काळजुं फाटी जवुं
–काळज़ाला लागणे,–भिडणे– काळजुं फाटी जवुं, दिलमां भारे वेदना थवी.
– उफराट्या काळज़ाचा (वि.) – क्रूर, लागणी विनानुं
काळे (वि.) – काळुं, खराब.
– (न.) – (लाक्ष.) छळकपट, पाप (न.).
– कृत्य (न.) – काळुंधोळुं, अपकृत्य (न.).
– ढवळे (न.) – अंदेशो, वहेम (पु.) काळुंधोळुं.
– पणा (पु.) – काळप, काळाश (स्त्री.).
– बेरे (न.) – (१) काळुधोळुं, खराब काम (न.); (२) दुष्ट इच्छा; (३) अनिष्ट कल्पना, कुशंका; (४) कपट.
– करणे (तोंड) – (१) काळुं करवुं, टळवुं, दीसता रहेवुं; (२) कलंकित करवुं.
– तोंड घेऊन जाणे – शरमने मारे नीकळी जवुं.
– शार (वि.) – काळुं डिबांग.
काळोख (पु.) – अंधारुं (न.).
– खी (स्त्री.) – (१) अंधारां (न. ब. व.), चक्कर (न.), चकरी, तम्मर (स्त्री,); (२) डाघ, बट्टो (पु.).
काळ्यामाळ्या (स्त्री. ब. व.) – घुमरडी खावानी एक बाळ-रमत (स्त्री.).
– घालणे – घुमरडी खावी.
कांक्षणे (सं. क्रि.) – कांक्षा–अपेक्षा–इच्छा राखवी.
कांक्षा [सं.] (स्त्री.) – कांक्षा : (१) अपेक्षा; (२) इच्छा, कामना; (३)अंदेशो (पु.), आशंका, (स्त्री.);(४) कल्पना, विचार.
– (–क्षी) खोर (वि.) – (१) संशयी, वहेमी; (२) अकोणुं, चक्रम; (३) आनाकानी करतुं.
किंका (चा) ळणे (अ. क्रि.) – चीस पाडवी.
किंका (चा) ळी (स्त्री.) – चीस (स्त्री.).
किंकिणी [सं.] (स्त्री.) – किंकिणी (स्त्री.), घूघरीवाळो कंदोरो (पु.).
किचकट (वि.) – (१) न वंचाय एवुं, कूट; (२) गूंचवणियुं; (२) सुकलकडी.
किंचित् [सं.] (अ.) – सहेज, जरा.
– (वि.) – किंचित्, थोडुंक, सहेज.
किंचिन्मात्र [सं.] (वि.) – किंचिन्मात्र, किंचित ज, घणुं थोडुं, जरासरखुं.

– (अ.) – जरापण.
किटण (न.) – (१) मेलनो थर, कीट (पु.); (२) काट (पु.); (३) कांटो (पु.), इंटो के नळियां पकवतां पीगळीने गट्ठो थयेली माटी (स्त्री.)
किटणे (अ. क्रि.) – (१) मेलनो के तेलनो थर बाझवो; (२) कीट चडवो; (३) कानमां कूचा भरावा.
किटा (पु.) – काष्ट, बळतण (न.).
किटा (–डा) ळ (न.) – (१) आळ, कुंभांड (न.), तहोमत (स्त्री.); (२) अरिष्ट (न.), आफत (स्त्री.); (३) चिण (–न) गी, चिण (–न) गारी (स्त्री.), तणखो (पु.).
किडका (वि.) – कीडखदुं; कीडाथी खवायेलुं.
किडणे (अ. क्रि.) – (१) जीवडां थवां; (२) जीवडाए कोतरी खावुं; (३) बगडवुं.
किडकिडीत (वि.) – सुकलकडी, कामडुं, करकाटियुं.
किडा (पु.) – कीडो (पु.).
– माकोडा (पु.) – कीडीमकोडी (स्त्री.).
– किडे पडणे – कीडा पडवा, सडवुं (अ.क्रि.).
किडुक मिडुक (न.) – परचूरण घरेणां (न. ब. व.).
किण (–णा) (पु.) – (१) आंटण (न.); (२) क्षत(न.), व्रण (पु.).
किणे (वि.) – आंटणवाळुं.
कितपत (वि.) – केटलुं, क्यांसुधीनुं
– (अ.) – केटला–क्यां–सुधी.
कितवा (वि.) (प्रश्न.) – क्रममां कयुं, केटलामुं.
किताब [अ.] (पु.) – (१) किताब, चोपडी (स्त्री.); (२) किताब, पदवी, 'डिग्री' (स्त्री.), इल्काब (पु.).
खाना (पु.) – किताबखानुं, ग्रंथभंडार (न.).
– त (–ती) (स्त्री.) – (१) इल्काब, खिताब (पु.), पदवी (स्त्री.); (२) खबर, हकीकत (स्त्री.).
कित्ता (पु.) – कित्तो, आदर्श खरडो– नमूनो (पु.).
– (अ.) – कित्तो, एजन, उपरप्रमाणे.
– गिरविणे – (१) कित्तो घूंटवो, (२) (लाक्ष.) तंतोतंत अनुकरण करवुं.
– घालून देणे – (१) पोताना आचारथी उदाहरण आपवुं; (२) नमूनो आगळ मूकवो.
किती (वि.) – केटलुं.
– एक, कित्येक (वि.) – (१) केटलुंय; (२) अनेक.
– केले तरी (अ.) – (१) गमे तेम पण; (२) खरुं–साचुं– जोतां, खरी रीते.
– तरी (वि.) – घणुंय, केटलुंय, पुष्कळ.
– दा (अ.) – (१) केटलीयवार, अनेकवार; (२) केटली

वार (प्रश्ना.).
किन खाब [फा.] (पु.) – किनखाब (पु.).
किनतान (न.) – कंतान (न.).
किनरा (वि.) – गूंगणुं, नाकमांथी बोलतुं.
किनार (–री) (स्त्री.) – (१) किनार (–री) (स्त्री.); (२) आंतरी, कोर (स्त्री.); (३) कनेरी (स्त्री.), कनेरुं (न.).
किनारा (पु.) – किनारो, नदीनो के समुद्रनो तट (पु.)
किंत (–तु) (पु.) – संशय, कीनो, शक (पु.)
किन्निमित्त [सं.] (प्रश्ना.) – किन्निमित्त, शा कारणे.
किफायत [अ.] (स्त्री.) – किफायत (स्त्री.), लाभ, नफो (पु.)
– **ती** (वि.) – किफायती, फायदापडतुं, लाभदायक.
किमया [फा.] (स्त्री.) – कीमियो (पु.) : (१) हल्की धातुने कीमती बनाववानी गुप्त रसायणविद्या; (२) (लाक्ष.) इलम, युक्ति (स्त्री.).
– **गार** (पु.) – कीमियागर (पु.) : (१) कीमियो करी जाणनारो आदमी; (२) (लाक्ष.) युक्तिबाज आदमी.
किमर्थ [सं.] (प्रश्नां. अ.) – किमर्थ, शामाटे, शुं काम.
किमान (न.) – किमान, ओछामां ओछुं.
– **पक्षी** (अ.) – ओछामां ओछुं तो.
किंपुरुष [सं.] (पु.) – किंपुरुष (पु.) : (१) नीच–तुच्छ माणस, कापुरुष(पु.);(२) किन्नर, पुराणमांनो एक स्वर्गीय गायकवर्ग.
किंमत (स्त्री.) – किंमत, कीमत (स्त्री.) : (१) मूल्य, वळतर (न.); (२) कदर, बूज (स्त्री.).
– **करणे** – (१) किंमत आंकवी; (२) कदर करवी, बूज राखवी.
– **चुकविणे** – किंमत चुकाववी, – अदा करवी.
– **ठरविणे** – किंमत मूकवी, – ठराववी.
– **होणे** – (१) किंमत थवी; (२) पोत जणाई आववुं; (३)
किंमती (वि.) – कीमती, मूल्यवान.
किरकिर (स्त्री.) – (१) घसवाथी 'करकर' एवो थतो अवाज (पु.); (२) तकरार (स्त्री.).
– **णे** (अ. क्रि.) – (१) करकर एवो आवाज करवो; (२) धीमे धीमे रडवुं, ककलवुं.
किरकिरे (न.) – करकर आवाज करतुं एक रमकडुं (न.).
– (वि.) –(२) मांदलुं, कायली; (२) रोतुं.
किरकोळ (वि.) – (१) किरकोल (–ळ), परचूरण, फुटकळ, छूटक; (२) करकाटियुं, सुकलकडी, एकवडियुं; (३) बारीक (अवाज).
– (अ.) छूटक, थोडुं थोडुं करीने.
– **प्राप्ती** (स्त्री.) – अवांतर–परचूरण–लाभ; तेवी आवक (स्त्री.).
– **भाव** (पु.) – फुटकळ भाव ('थोक'ना ऊलटुं).
किरटा (वि.) – (१) वांचवा मुश्केल एवुं बारीक (अक्षर); (२) (लाक्ष.) कंजूस; (३) कंगाल, दळदरी; (४) कमजोर (अवाज)
किरडू (न.) – नानो साप (पु.), सापोलियुं (न.).
किरण [सं.] (पु.) – किरण (न.,पु.), प्रकाशनी रेखा (स्त्री.).
– (न.) – निशान, ताकवानुं लक्ष्य (न.), नेम (स्त्री.).
– **साधणे** – निशान ताकवुं.
किरळी (स्त्री.) –(१) दरोने–दूर्वाने–फूटेली नवी फणगी (स्त्री.); (२) पूराता घामां आवती नवी चामडी (स्त्री.), अंगुर (पु.).
– **धरणे** – अंगुर आववो.
– **फुटणे** – फणगो फूटवो.
किराणा (पु.) –(१) करियाणुं, तज, लविंग, जीरुं इ. मसालाना पदार्थो; (२) गांधीवटुं (न.). गांधीनो धंधो (पु.).
– **णी** (पु.) – गांधी, करियाणुं वेचतो वेपारी (पु.).
किराया [अ.] (पु.) – किरायुं, भाडुं (न.).
कि (–की) र्द (स्त्री.) – रोजनामुं (न.), रोजमेळ (पु.).
– **सार** (वि.) – (१) खेडाण; (२) खेडतर.
किलकि (–बि) लाट (पु.) – (१) किलकिलाट, कलरव, कलबलाट (पु.); (२) किंगलाण (न.), हर्षध्वनि (पु.)
किलकिल (वि.) – आधुं खूलुं,– ऊघडतुं.
किलची (स्त्री.) – पाटियुं (न.).
किलकारी (स्त्री.) – किलकार (पु.),–री (स्त्री.), आनंद के हर्षनी किकियारी (स्त्री.).
किल्बि (–ल्मि) ष [सं.] (न.) – किल्बि (–ल्मि) ष (न.) : (१) मेल, कचरो (पु.); (२) पाप (न.), दोष (पु.); (३) पापशंका.
किल्ला [अ.] (पु.) – किल्लो (पु.).
– **ल्लेकोट** (पु.) – किल्ला जेवुं मक्कम बांधकाम (न.), किल्लेबंधी (स्त्री.).
– **ल्लेदार** (पु.) – किल्लेदार (पु.).
– **ल्लेनशीन** (वि.) – किल्लामां बंध–केद–थयेलुं.
किल्ली (स्त्री.) – (१) चावी, कूंची (स्त्री.); (२) कळ (स्त्री.); (३) उपाय, युक्ति.
– **देणे** – चावी आपवी–चडाववी.
– **फिरविणे** – (१) चावी फेरववी; (२) (लाक्ष.) चेतववुं, उश्केरवुं (स. क्रि.).
– **बसणे** – चावी बेसवी, –लागु थवी.
– **लावून पहाणे** – (१) चावी लगाडवी; (२) (लाक्ष.) उपाय अजमाववो.
किवचणे (स. क्रि.) – (१) चूंथवुं; (२) कचूंदवुं (स. क्रि.).

किंवदंती [सं.] (स्त्री.) – किंवदंती, लोकवायका, अफवा, अवाई (स्त्री.).
किंवा (अं.) – किंवा, के, का, कां तो.
कि (–खि)सगणती (स्त्री.) – गणतरी (स्त्री.), लेखुं (न.).
किसणी (स्त्री.) – छीणी (स्त्री.).
– **णे** – छीणवुं.
कि (–खि)समिस (स्त्री.) – किसमिस (स्त्री.), एक जातनी सूकी द्राक्ष.
किसान [हिं.] (पु.) – किसान, खेडुत (पु).
किस्त (–श्त) [अ.] (स्त्री.) – किस्त (स्त्री.), हप्तो (पु.)
– **बंदी** (स्त्री.)–किस्तबंधी (स्त्री.), कांधां करवां–किस्तथी रकम आपवी ते.
किस्ती (स्त्री.) – किस्त (स्त्री.) : (१) खेती (स्त्री.), वावेतर, (न.); (२) होडी (स्त्री.).
किस्सा [अ.] (पु.) – किस्सो (पु.), कहाणी (स्त्री.), अद्भुत बनाव.
किळस (स्त्री.) – सूग, चीतरी, कमकमाटी (स्त्री.).
– **येणे** – कमकमवुं (अ. क्रि.), सूग चडवी.
– **वाणा** (वि.) – गलीच, सूग ऊपजावे एवुं.
कीट (न.) – (१) 'किटण' जुओ; (२) कीटो (–डो) (पु.); (३) ऊल (स्त्री.).
– **(जिभेवरील) घासून काढणे** – ऊल उतारवी.
कीट (पु.) – कीडी (स्त्री.), जंतु (पु.).
कीड (स्त्री.) – कीड (–ट), ऊध (स्त्री.).
– **खाद** (वि.) – कीडखदुं.
– **मुंगी** (स्त्री.) – कीडीमंकोडी (स्त्री.), जीवजंतु (पु.).
– **लागणे** – (१) कीड लागवी; (२) (लाक्ष.) क्षीण थतुं जवुं.
कील [सं.] (पु.) – (१) घंटीनो खीलडो, खूंटो (पु.); (२) फाचर, फांस (स्त्री.); (३) दोर बांधवानो खीलो (पु.), मेख (स्त्री.).
कीस (पु.) – (१) छीणीउपर पाडेलो छूंदो (पु.) (२) लाकडानो के लोढानो चूरो (पु.).
– **काढणे** – (१) छीणवुं, छीणी उपर घसीने छूंदो पाडवो; (२) घसीघसीने भूको पाडवो (वाच्यार्थे ने लक्ष्यार्थे पण).
कीं (अ.) – के.
कींव (स्त्री.) – करुणा, दया, लागणी (स्त्री.).
– **करणे** – करुणा करवी, लागणी बताववी.
– **येणे** – अनुकंपा थवी, दया आववी.
कुइरी (स्त्री.) – केरीना आकारनी कंकु डब्बी (स्त्री.).
कुई (स्त्री.) – शियाळोनी हूकोहूको (स्त्री.).
– **घालणे** – बूमाबूम करवी.
कुक (कोंबड्याची) (स्त्री.) – कूकरेकूक, कूकडानो शब्द.
कुकडे (न.) – कोकडुं (न.).
कुकर [इ.] (पु.) – कूकर (पु.) (जेमां बाफथी पदार्थ पकाववामां आवे छे).
कुंकुम [सं.] (न.) – जुओ 'कुंकू'.
– **पत्रिका** [सं.] (स्त्री.) – कंकोतरी (स्त्री.).
कुंकू (न.) – (१) कंकु (न.); (२) कंकुनो चांदलो.
– **बळकट असणे**– कंकुनो धणी एटले पति दीर्घायु होवो, सौभाग्य अखंड रहेवुं.
कुंकवाचा धनी – (लाक्ष.)– (१) पति; (२) (व्यंग्या.) नाममात्र पति.
कुचकामी (वि.) – निरुपयोगी, कई पण कामनुं नहि तेवुं, नकामुं.
कुचकुच (स्त्री.) – कुचकुच, गुचपुच (स्त्री.).
– **णे** (अ. क्रि.) – गुचपुच करवी.
कुचंबणा (स्त्री.) – (१) गूंगळामण (स्त्री.); (२) अडचण, भीड (स्त्री.); (३) (रोग, बीमारी, वार्धक्य इ. ने लीधे आवेली) पराधीनता.
कुचंबणे, कुचमणे (अ. क्रि. – (१) गूंगळावुं, रूंधावुं; (२) दबाई जवुं, – रहेवुं; (३) अटकी पडवुं, गति रोकावी.
कुचर (वि.) – कामचोर.
कुचराई (स्त्री.) – (१) वामाटामा (पु. ब. व.), टाळो (पु.); (२) कसबचोरी (स्त्री.).
कुचलणे (स. क्रि.) – (१) टोकवुं, पीटवुं; (२) छूंदवुं (स.क्रि.).
कुचला (पु.) – झेरीबीयानुं एक झाड, झेरकचूलो.
– **ली** (स्त्री.) – एक झेरी बी (न.).
कुचाळ (वि.) – (१) निंदाखोर; (२) अडपलांखोर.
– **की, कुचाळी** (स्त्री.) – (१) निंदा, कदखोळ (स्त्री.); (२) कुचेष्टा.
– **की करणे** – कूथली करवी, ओटलो भागवो.
कुची (स्त्री.) – सांकडी गली, कूची (स्त्री.).
कुजकट, कुजट, कुजके (वि.) – (१) कोहेलुं, सडेलुं, बगडेलुं; (२) (लाक्ष.) कुत्सित.
कुजटाण (स्त्री.)– सडेलांनी दुर्गंध (स्त्री.).
कुजणे (अ. क्रि.) – सडवुं, कोवावुं, बगडवुं.
कुजविणे (स. क्रि.) – सडववुं, कोवडा (–रा)ववुं.
कु (–खु)जा (पु.) – कूजो, कुंजो, भोटवो, चंबु (पु.).
कुंचडे (न.) – नानो बोचलो (पु.), पीण्सुधी पहोंचे तेवी नाना छोकराओनी टोपी.
कुंचला (पु.) – कूचडो (पु.), जाडा वाळनी पींछी, 'ब्रश',

(२) 'कुंचा' जुओ.

– **ली** (स्त्री.) – कूचडी, पीछी (स्त्री.).

कुंचा (पु.) – (१) कूचडो (पु.), वणाटनी पवायतवखते धागाओ अलग अलग राखवामाटे वपरातुं साधन; (२) आरियुं, घंटीमांथी लोट वाळवानुं नाळिपेरनुं छोडुं(न.) (३) कूचो (पु.).

कुंची (स्त्री.) – कूंचली (स्त्री.), बोचलो (पु.).

कुंज [सं.] (पु.)– कुंज (स्त्री.), लतामंडप.

कुटका (पु.) – कटको (पु.).

– **तोडून देणे** – (लाक्ष.) साफ ना पाडवी.

कुटकी (स्त्री.) – (१)कपची (स्त्री.) (२) एक वनस्पति.

कुटके (वि.) – तूटेलुं.

कुटणे (स. क्रि.) – (१) कूटवुं; (२) खांडवुं; (३) छूंदवुं; (४) मारवुं, पीटवुं; (५) निष्फळ चर्चा करवी.

कुटलेला (वि.) – अधखोखरुं, कूटेलुं, खांडेलुं.

कुट्टा (पु.) – (१) कूटो, भंगार, भूको (पु.); (२) कचरियुं (न.).

कुटाई (स्त्री.) – (१) कुटामण (न, स्त्री.); (२) कूटवानी मजूरी.

कुटाकुटी, – कूट (स्त्री.) – (१) ठोकाठोक (स्त्री.); (२) रकझक (स्त्री.); (३) कुटामण (न.).

कुटाळ, –खोर (वि.) – 'कुचाळ'जुओ.

– **की** (स्त्री.) – 'कुचाळकी' जुओ.

कुटुंब [सं.] (न.) – कुटुंब (न.).

– **कबीला** (पु.) – कुटुंब कबीलो, खटलो, कटलो (पु.), आडीवाडी (स्त्री.).

– **काबाडी** (वि.) – (१) कुटुंबनो मात्र भारवाही; (२) कुटुंब माटे घणा कष्ट करनारुं.

– **नियोजन** [सं.] (न.) – संतति नियमन (न.).

– **वत्सल** [सं.] (वि.) – (१) कुटुंबी, कुटुंबवाळुं; (२) कुटुंबविषे हेत राखनारुं; (३)वस्तारी.

कुटुंबी (वि.) – (१) कुटुंबी; (२) आप्तजन (न., पु.), सगा.

– **जन** (पु.) – कुटुंबमांनुं दरेक माणस (न.).

कुठचा,–ला (वि.) – क्यांनुं, कया देश के स्थाननुं.

– **कोण** (वि.) – अपरिचित.

कुठपर्यंत, कुठवर (अ.) – क्यांसुधी.

कुठार [सं.] (स्त्री.) – कुठार : (१) कुहाडो (पु.); (२) फरसी (स्त्री.).

– **मूले कुठारः** [सं.] (अ.) – मूले कुठारः मूळ उपरज प्रहार–घा (पु.).

कुठून, कोठून (अ.) – क्यांथी.

कुठे, कोठे (अ.) – क्यां, कहीं.

– **कुठे, कोठे कोठे** (अ.) – कहीं कहीं, क्यां क्यां.

– **तरी** (अ.) – (१) क्यांक, कहींक; (२) क्यांय.

– **ही** (अ.) – क्यांय, कहीं पण.

कुड(–कू) ड (न.) – (१) कामडी ने माटी–छाणथी लींपीने बनावेली भींत; (२) कुडांतरो (पु.).

कुडण (न.) – वाड (स्त्री.).

कुडते (न) – कुड (–र) तुं (न.).

कुडबुडे (न.)– डाखलुं (न.).

– **ज्या जोशी** (पु.) – डाखलुं वगाडतो आवनार ने भविष्य भाखनार जोषी (पु.).

कुडा (वि.) – वांकुं, दुष्ट.

कुडावा (पु.) – रक्षण (न.), बचाव (पु.).

कुडी (स्त्री.), – (१) देह; (२) (लसण इ. नी) कळी (स्त्री.); (३) कुटी, झूंपडी (स्त्री.); (४) करडुं, (न.), स्त्रीओना काननुं एक घरेणुं.

कुडे (न.) – बूरुं, अहित (न.).

कुढंग (पु.) – कढंग (न.), कुचाल (स्त्री.).

कुढणे (अ. क्रि.) – कूडवुं, कढवुं, दुभावुं, मनमां ने मनमां हिजरावुं.

कुढा (–ढ्या) (वि.) – कढणियुं.

कुढापा (पु.) – (१) कढापो, बळापो; (पु.); (२) मत्सर.

कुणकुण (स्त्री.) – (१) गटपट, छानी मानी वात (स्त्री.); (२) भाळ (स्त्री.); (३) झीणी अवाई (स्त्री.).

– **लागणे** – भाळ पडवी,–मळवी.

कुणगा (पु.) – (१) संताडेलुं–जमीनमां दटायेलुं–धन; (२) (लाक्ष.) अकस्मात लाभ.

कुणबी (पु.). – कणबी (पु.) : (१) ए नामनी खेडूत ज्ञाति के ते ज्ञातीनो माणस; (२) गामडियो, अभण माणस (पु.).

– **ण** (स्त्री.) – कणबण, कणबीनी स्त्री. (स्त्री.).

कुणबाऊ (वि.) – (१) कणबीने साजे एवुं; (२) गामडियुं.

– **वावा** (पु.) – (१) खेती (स्त्री.); (२) अमुक सरकारी महेसूलनी वतन जमीन.

कुणी (स्त्री.) – मेख, खूंटी, खीली (स्त्री.).

कुणी, कोणी (प्रश्ना. सर्व.) – कोणे.

– **कुणी, कोणी कोणी** (सर्व.)– (१) कोणे कोणे (प्रश्ना.); (२) कोई कोई.

कुंट (– टी –) ण (स्त्री.) – कुट्टणी, कूटणी (स्त्री.).

– **खाना** (पु.) – कुंटणखाणुं, खांजरुं (न.).

कुंठणे [सं.] (अ. क्रि.) – (१) रुंधावुं; अटकवुं, थोभी–थंभी जवुं; (२) अडी पडवुं, खोटी थवुं.

कुंठविणे (स. क्रि.)– अटकाववुं, थोभाववुं (स.क्रि.).
कुंठित [स.] (वि.) – कुंठित, रूंधायेलुं, अटकी पडेलुं
कुंड [सं.] (न.)– कुंड (न.) : (१) पाणी संघरवामाटे जमीन खोदीने बांधेलो होज. (पु.); (२) (होम इ. माटे तैयार करेली) वेदी (स्त्री.); (३) हवेडो (पु.).
कुंडली [सं.] (स्त्री.) – (१) कुंडली (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) नसीब, भाग्य (न.).
कुंडा (पु.) – कुंडी (स्त्री.) (चमार, रंगारो इ. ने लगतुं माटीनुं वासण).
कुंडी (स्त्री.) – (१) कूंडुं (न.), फूलझाड लाववा माटेनुं माटीनुं पात्र (२) नानो हवाडो (पु.).
कु(–खु) तनी (स्त्री.) – गरभरेशमी पट्टावाळुं कपडुं (न.)
कुतरओढ (स्त्री.)– (१) कूतराओ टुकडो मोढामां पकडीने करे छे ते खेंचताण (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) जीवलेण खेंचताण, खेंचाखेंची (स्त्री.); (३) (लाक्ष.) धांधल (स्त्री.).
कुतरा (–त्रा) (पु.) – कूतरो (पु.).
– री (–त्री) (स्त्री.) – कूतरी (स्त्री.).
– रे (–त्रे) (न.) – (१) कूतरुं (न.); (२) उलाळो, ऊथो, आगळो (पु.); (३) कुतरियुं (न.), कूतरी (स्त्री.); एक जातनुं घास (न.).
– रे हाल खाईना – कफोडी स्थिति थई !
– रे होऊन राहणे – (१) द्वारमां कूतरुं थईने रहेवुं; (२) (लाक्ष.) चापलूसी–खुशामद–करीने रहेवुं.
कुत्र्याची झोप (स्त्री.) – कूतरानी ऊंघ, झट जागी जवाय तेवी ऊंघ (स्त्री.).
– चे जिणे (न.) – (लाक्ष.) ओशियाळी जिंदगी (स्त्री.).
– चे तोंड (वि.) – (१) भस्या करवानी टेववाळुं (मोढुं); (२) (लाक्ष.) गाळो आपवानी के वराडा पाडवानी टेववाळुं; (३) आखाबोलुं, कडडाबोलुं.
– चे पिलू (न.) – कुरकुरियुं (न.).
– चे शेपूट (न.) – (लाक्ष.) कूतराना पूछडानी जेम हमेश वांकुं, हमेशा अवळी चाल चलतो माणस (पु.).
– चे पाय मांजराचे पाय काढणे – (लाक्ष.) बिलाडां चीतरवां, न समजाय–न वंचाय एवी रीते लखवुं
– च्या भोकावर (अ.) – (लाक्ष.) कूतराना भसवानो अवाज पहोंचे तेटलुं ज दूर.
– च्या मोताने मरणे – कूतराने मोते मरवुं, बूरे हाले मरवुं.
कु (– कुं) थणे (अ. क्रि.) – करांजवुं, झाडे फरतां गुदाने जोर आपवुं; (२) कणसवुं; (३) (लाक्ष.) काम सिद्ध करवा जोरथी मथवुं.
कुदकणे (स. क्रि.) – दंडुकाथी पीटवुं,–ठोकवुं.
कुदणे (अ. क्रि.) – (१) कूदवुं; (२) ओळंगी जवुं; (३) छलंग भरवी.
कुदरत [अ.] (स्त्री.) – कुदरत (स्त्री.) : (१) निसर्ग; (२) दैवी शक्ति.
– ती (वि.) – कुदरती, नैसर्गिक, प्राकृतिक, स्वाभाविक.
कुदळ (स्त्री.)– कोदाळी (स्त्री.), कोदाळो (पु.); कंठाल (स्त्री.).
– (वि.)– कोदाळ, जाडी बुद्धिनुं.
कुंद (वि.) (हवा)– रूंधायेती, अगवहेती (हवा).
– (पु.) कुंद, एक सुंदर धोळा फूलोवाळुं छोड (न.).
कुंदा (पु.)– (१) दरो जेवुं एक घास (न.); (२) दस्तो, हाथो (पु.).
कुंदी (स्त्री.)– (१) कुंदी (स्त्री.), लाकडानी मोगरी; (२) धोयेला कपडाने सफाईदार करवानी क्रिया.
कुप (पु.)– जंगली लाकडां तोडीने करेलो ढगलो (पु.).
कुपथ्य [सं.] (न.) – कुपथ्य, अपचार (न.).
कुपाटी (स्त्री.) – कंटवाड (स्त्री.).
कुपित्त (न. – (१) अपचो (पु.); (२) न पचेलुं अन्त; (३) आंतरडांनी अंदर रहेती मळनी गांठो (स्त्री. ब. व.); (४) अंटस (पु.).
कुपी (स्त्री.)– नानी शीशी (स्त्री.).
कुप्पा (पु.)– चामडानी कुल्लो (स्त्री.).
कुबट (कुबटलेला) (वि.)– वास मारतुं, खोरुं, ऊचट.
– णे (अ. क्रि.) – उबावुं, ऊबवुं.
कुबड (न.) – खूंध (स्त्री.).
– डा (वि.)–कूबडुं, खूंधुं.
– डी (स्त्री.)– कूबडी (स्त्री.) : (१) लंगडानी चालती वखते सहायरूप लाकडी (स्त्री.), घोडी, (२) बावाओनो बगलनीचे लेवातो एक विशिष्ट आकारने टेको (पु.).
– डी (वि.)– कूबडी, खूंधी, कुब्जा (स्त्री.) कुरूप, (स्त्री)
कुबलणे (सं. क्रि.)– लातमुक्काओ जमावी देवा.
कुबेर [सं.] (पु.)– कुबेर (पु.) : (१) देवोनो कोषाधिकारी; (२) (लाक्ष.) अति धनवान्–मालदार माणस.
कुबोल (पु.)– कुवेण (न.).
कुभांड [सं.] (न.)– कुभांड (न.) : (१) खोटुं तहोमत (न.), आळ (स्त्री.); (२) कारस्तान (न.)
– आणणे– खोटुं तहोमत मूकवुं, खोटो आरोप करवो.
– रचणे – कारस्तान रचवुं.
कुमक [तु.] (स्त्री.) – कुमक, मदद (स्त्री.) (खास करीने युद्धमां).
– कुमकेस येणे– कुमके आववुं, मदद करवा पहोंचवुं.

कुमंत्र [सं.] (पु.) – कुमंत्र (पु.), बदसलाह (स्त्री.).

कुमारी (स्त्री.) – (१) टेकडीओनी तळेटीपासेनी अणखेडेली जमीन; (२) 'कुमारिका' जुओ.

कुमारिका [सं.] (स्त्री.) – कुमारिका, कुंवारका, कुंवारी कन्या (स्त्री.).

कुमुहूर्त [सं.] (पु.) – कुमुहूर्त, अजोग (पु.), कमुरत (न.).

कुंप (पु.), **कुंपण** (न.) – वाड (स्त्री.).

– **णाने शेत खाणे** – (लाक्ष.) वाडे चीभडां गळवां, रक्षके ज भक्षक बनवुं.

कुंभार (पु.)– (१) कुंभार, ओझो (पु.), माटीनी वस्तुओ बनावनारो कारीगर; (२) कराळियो, माटीनां वासण वेचनारो (पु.).

– **राची भट्टी** (स्त्री.)– 'आवा' जुओ, निभाडो.

– **रीण** (स्त्री.)– कुंभारण, ओझी (स्त्री.).

कुरकुर (स्त्री– (१) चडभड, तकरार (स्त्री.); (२) 'कुरकुर' एवो अवाज (ममरा इ. खाती वखते थाय छे तेवो).

– **णे** (अ. क्रि.)– (१) तकरार करवी; (२) कुरकुर एवो अवाज करवो.

कुरकुरीत (वि.) – कुरकुर एवो अवाज करतुं, ताजुं,

कुरघोडी (स्त्री.)– कुरघोडी (स्त्री.), छोकराओनी एक रमत (जेमां एक छोकरो बीजा छोकरांनी पीठपर छलंग मारी सवार थाय छे); (२) (लाक्ष.) चडाई, सरजोरी (स्त्री.)

– **करणे**– सरजोरी करवी.

कुरटा (–ठा) वि.)– माळो (पु.) (पक्षीनो).

कुरडई (स्त्री.)–घउंना सत्त्वनी सेव.

कुरडू (पु.)– स्त्रीओना काननुं एक घरेणुं, करडुं (न).

कुरण (न.)– चरो (पु.), गोचर (न.).

कुरतडणे (स. अ. क्रि.) – कोरवुं, कोतरवुं, करपवुं (स. अ. क्रि.).

कुरबुर (स्त्री.)– आपसमां तकरार (स्त्री.).

– **णे** (अ. क्रि.) – तेवी तकरार थवी के करवी.

कुरमुरे (पु. ब. न.)– ममरा (पु. बं. व.).

कुरवंडणे (स. अ. क्रि.) – (१) वारी जवुं; (२) ओवाळवुं; (३) न्योछावर करवुं.

कुरवंडी (स्त्री.) – (१) उतार (पु.), वारी जवुं ते, ओवाळवानी क्रिया; (२) न्योछावर (न.).

कुरवाळणे (स. क्रि.) – पंपाळवुं (स. क्रि.), लाड लडाववा.

कुर (–रु)ळी (स्त्री.) – कपडानी दशा,–दशी, आंतरी (स्त्री.), छेडे छूटा धागा रखाय ते.

कुरळा (वि.) (**केस**) – वांकु, वांकडिया.

कुरापत [अ.] (स्त्री.) – छेडणी (–ती) (स्त्री), पजवणी.

– **काढणे** – (१) खीजववुं; (२) छेडती शोधवी, पजववानो लाग जोवो.

– **ती** (वि.) – अटकचाळुं, छेडती शोधनारुं, सळी करे ते.

कुरी (स्त्री.) – ओरणी (स्त्री.), वावणियो (पु.), चावडुं (न.).

कुरुंद (पु.) – घंटी जेनी बनाववामां आवे छे ते पत्थर.

कुरूप (वि.) – कदरूपुं.

कुर्निसात, कुर्निस [सं.] (पु.) – कुर्निश (स्त्री.), अभिवादन (न.).

कुरबान, कुर्बान [अ.] (पु.) – कुरबानी (स्त्री.), बलिदान.

– **करणे** – न्योछावर करवुं.

कुर्रा [अ.] (पु.) – (१) अक्कडाई (स्त्री.), तोर (पु.); (२) चडस (स्त्री.).

– **रेबाज़** (वि.)– (१) अक्कडबाज, मिजाजी; (२) नखरांबाज.

कुऱ्हाड (स्त्री.) – कुहाडी (स्त्री.),– डो (पु.), फरशी (–सी) (स्त्री.).

– **पाजळणे** – कुहाडीने धार काढवी.

– **डीचा दांडा** (पु.) – कुहाडीनो हाथो (पु.).

– **आकाशीची कुऱ्हाड** – (लाक्ष.) दैवी आपत्ति.

कुऱ्हाडा (पु.) – खोलवणुं, पेचियुं (न.), 'स्क्रूड्रायवर'

कुल [अ.] (वि.)– कुल : (१) एकंदर, बधुं मळीने थाय एटलुं; (२) तमाम.

– **अखत्यार** (पु.), **–री** (स्त्री.) – कुल अखत्यार, बधो अधिकार (पु.), पूरी सत्ता.

– **अखत्यारी** (वि.) – कुलकुलां, कुलअखत्यार भोगवतुं.

कुल [सं.] (न.) – कुल (–ळ) : (१) कुटुंब (न.), वंश (पु.), खानदान (न.); (२) टोळुं, जूथ (न.); (३) नदीनो किनारो (पु.).

– **कलंक** (वि.) – कुलकलंक.

– **कम** (पु.) – कुलधर्म.

– **गुरु** (पु.)– (१) कुलनायक, विद्यापीठनो बीजा क्रमांकनो वरिष्ठ अधिकारी, 'व्हाइस चॅन्सेलर; (२) कुलनो पुरोहित, गोर (पु.).

– **घातक** (वि.) – कुलघाती.

– **ज** (वि.) – कुलज, कुलीन, मोटा कुळनुं.

– **देव** (पु.)– **देवता** (स्त्री.) } कुळनो इष्ट देव के देवता.
– **दैवत** (न.) }

– **नारी** (स्त्री.) – कुलवधु, सारा कुटुंबनी वहु (स्त्री.).

– **पती** (पु.) – (१) विद्यापीठनो सौथी वरिष्ठ अधिकारी, 'चॅन्सेलर'; (२) कुटुंबनो के कुळनो वडो (पु.); (३) दश हजार शिष्योंने खवडावीने शिक्षा आपनार ऋषि.

– **परंपरा** (स्त्री.) – कुलपरंपरा : (१) वंशावळि (स्त्री.), पेढीनामुं (न.); (२) कुळरीत (स्त्री.).
– **पुरुष** (पु.) – कुळनो पहेलो पूर्वज.
– **स्वामी** (पु.), – **स्वामिनी** (स्त्री.) – 'कुलदेव,– देवता' जुओ.
कुलकर्णी (पु.) – कुलकर्णी, प्राचीन ग्रामसत्तानो एक अधिकारी
कुलंगडे (न.) – लचाड, लफरुं (न.), बला, लप (स्त्री.).
कुलटा [सं.] (स्त्री.) – कुलटा, अकर्मण (स्त्री.), चारित्र्यहीन स्त्री
कुलडा [हिं.] (पु.) – कुलडी (स्त्री.), माटीनो प्यालो (पु.).
कुलपी (वि.) – (१) जाप्तो राखेलुं; (२) चांपवाळुं (ताळुं).
– **गोळा** (पु.) – 'बॉंब' (पु.).
कुलविणे (स. क्रि.), – ईचवुं, कोलवुं (स. क्रि.).
कुले (–ल्ले) (न.) – कूलो, धगडो (पु.).
– **ल्ल्याला पाय लावणे** (लाक्ष.) – नासी जवुं, भागी जवुं.
कुलांगार [सं.] (वि.) – कुलांगार, कुलघातक.
कुलाबा [अ.] (पु.) – (१) कुलाबो (पु.), भूशिरनी जमीन; (२) महाराष्ट्रनो कोकणपट्टीनो एक जिल्लो (पु.) (आजनो रायगड जिल्लो).
कुली [तु.] (पु.) – कुली, भार ऊंचकनारो मजूर (पु.).
कुलीन [सं.] (वि.) – कुलीन, खानदान, कुळवान.
कुलं (–लुं)**गी** (**कुत्रे**) (वि.) – छोटा कदनु ने लांबा वाळथी भरेलुं.
कुलूप (न.) – ताळुं (न.).
– **घालणे,–लावणे** – ताळुं लगाडवुं,– मारवुं.
कुवत [अ.] (स्त्री.) – कौवत, अवकात, ताकात (स्त्री.), सामर्थ्य (न.).
कुवा (पु.) – कूवो (पु.).
कुविद्या [सं] (स्त्री.) – कुविद्या, मेली विद्या, पिशाचसंबंधी मंत्रविद्या.
कुवेळ (स्त्री.) – कवेळा (स्त्री.), अशुभ समय, कुअवसर (पु.)
कुंवर (पु.) – कुंवर (पु.) : (१) कुंवारो, छोकरो (पु.); (२) राजकुमार; (३) दासीपुत्र.
– **कांडे** (न.) – कुंवार (स्त्री.), एक वनस्पति– औषधि.
– (वि.) – कुंवारुं, नहि परणेलुं.
– **रीण** (स्त्री.) – कुंवारी, अपरिणीत (कन्या).
– **फोड** (स्त्री.) – कुंवार, एक वनस्पति, –औषधि (स्त्री.), 'ॲलो परफोरिएटा'.
कुशब्द [सं.] (पु.) – कुवेण (स्त्री.).
कुशल [सं.] (वि.) – कुशल (–ळ) : (१) तंदुरुस्त, नीरोगी; (२) शुभ; (३) प्रवीण, निपुण, होशियार.
– (न.) – आबादी ने तंदुरुस्ती (स्त्री.), सुखस्वास्थ्य (न.).
– **क्षेम** [सं.] (न.). – क्षेमकुशळ (न.).
– **प्रश्न** [सं.] (पु.) – कुशलप्रश्न ('केम छो ?', 'ठीक छे ने' इ.).
कुशी (स्त्री.) – पासुं, पडखुं (न.), कलांठी, कूख (स्त्री.).
कुश्चळ, कुश्चीळ (वि) – (१) कढंगुं; (२) अपशुकनियुं; (३) अमंगळ, मलिन.
कुष्ठ(–**ष्ठ**) [सं.] (पु, न.) – कुष्ठ, कोढ (न.).
– **ष्ठी** (वि.) – कोढी.
कुष्टाण (न.) – सडेलांनी गंध (स्त्री.).
कुसकरणे (**कुस्करणे**) (स. क्रि.) – चूंथवुं, फेंदवुं, रोळवुं चोळवुं.
कुसक (–**स्क**) **र,–रा** (पु.) – चूंथो (पु.).
कुसंतान [सं.] (न.) – कुसंतान, बट्टो लगाडनारुं संतान (न.).
कु (–**खु**) **सपट** (न.) – (१) क्षुद्र दोष के भूल; (२) झघडानुं निमित्त.
– **काढणे** – झघडानुं क्षुद्र निमित्त आगळ करवुं,– काढवुं.
कुसर,–री (स्त्री.) – (१) कसब (पु.), कळा, कारीगरी (स्त्री.) (२) नक्शी (स्त्री.); (३) कोतर काम (न.).
कुस (**सू**) **र** [अ.] (पु.) – (१) वेर (न.); (२) कीनो, अंटस (पु.).
– **काढणे** – वेर वाळवुं.
कुसवा (पु.) – कूख (स्त्री.), पेट (न.), गर्भाशय (पु.).
कुसळ (न.) – (१) घास उपरनो झीणो कांटो (पु.); (२) कीट (पु.), कस्तर (न.).
– **ळी** (वि.) – झीणा कांटावाळुं.
कुसुंब (–**बा**) (पु.). – (१) कसुंबो (पु.); (२) एना फूलमांथी नीकळतो रंग; (३) पाणीमां घोळेलुं अफीण (न.).
कुसू (न.) – (१) सांधो जोडवा लांकडामां जे खांच करे छे ते; (२) गाम, घर के बगीचानी चोफेर बांधेली भींत के वाड (स्त्री.).
कुसूर [अ.] (स्त्री.) – 'कसूर' जुओ.
कुरूकरी (स्त्री.) – भलतुं रूप (न.).
कुहर [सं.] (न.) – (१) – गुफा, बखोल (स्त्री.); (२) कोठार (पु.); (३) विवर (न.); (४) धुम्मस (न.).
कुळ (न.) – (१) 'कुल' जुओ; (२) 'कूळ' जुओ.
–**कथा** (स्त्री.) – (१) कुलनो इतिहास; (२) हकीकत (स्त्री.) (प्रारंभनी).
– **वाडी** (पु.) – (१) खेडु, खेडूत (पु.); (२) शूद्र (पु.).
– **वाडी** (स्त्री.) – खेती (स्त्री.).
कुळव (पु.) – रांपडी (स्त्री.).

कुळवण(–णी) (स्त्री.) – रांपडीथी नींदणी करीने खेत साफ करवुं ते.

कुळविणे (स. क्रि.) – रांपवुं, रांपलवुं (स. क्रि.).

कुळागत (न.) – (१) गामडामां स्थायी एवुं वतनदार कुटुंब (२) परंपरागत कुळधर्म.

कुळागर (न.) – (१) फोफळांनी सोपारीनी वाडी (स्त्री.); (२) घर चोंफेरनो बगीचो (कोंकणमांनो) (पु.).

कुळी (स्त्री.) – कुळ (न.), वंश (पु.), ज्ञाति (स्त्री.).

कुळीथ (पु. स्त्री.) – कळथी (स्त्री.)

कूक (स्त्री.) – कूक (न.), कूकडेकूक (न.), कूकडानो शब्द (पु.).

कूच (स्त्री.) – कूच (स्त्री.) : (१) रवाना थवुं ते; (२) मुकाम उपाडी चालता जवुं ते; (३) लश्करनी आगळनी चाल (स्त्री.), 'मार्च'.

– करणे – आगे चालवुं,–चालता थवुं.

– दर कूच (अ.) – मजल दर मजल.

कूज (स्त्री.) – कोह, कोहवारो, सडो, ऊधो (पु.), ऊबटाण (न.).

कूट (न.) – चूरो (तेजानानी चीजोनो अथाणुं इ. माटे बनावेलो) (पु.); (२) कूटो, भूको (पु.).

– [सं] (न.)– कूट (न.) : (१) कोयडो (पु.); (२) उखाणो (पु.); (३) पर्वतशिखर.

– (स्त्री.) – कूड, कपट (न.), ठगाई (स्त्री.).

– खाणे – कूथली करवी.

– साक्षी (वि.) – जुठ्ठी साक्ष आपनारुं.

– स्थ [सं.] (न.) – कूटस्थ (न.) : (१) कायानी अंदर रहेलो आत्मा; (२) वंशनो पहेलो पुरुष, कुटुंबनुं मूळ (न.).

कूड (पु.) – 'कुड' जुओ.

– (न.) – कूड, कपट (न.).

– (वि.) – (१) बेईमान, खोटुं; (२) कपटी.

कूप (कुंप) (पु.) – 'कुंपण' जुओ.

– [सं.] (पु.) – कूप : (१) कूवो (पु.); (२) खोदेलो खाडो (पु.).

कूस (स्त्री.) – (१) पाबुं (न.); (२) कूख (स्त्री.); (३) अवकाश (पु.), खाली जगा (स्त्री.) 'मार्जिन'.

– ठेवणे – अवकाश राखवो.

– भरणे – (१) पेट भरवुं; (२) खामी–खोट–पूरवी; (३) (लाक्ष.) अपत्यप्राप्ति थवी.

– धन्य करणे – जण्यानुं सार्थक करवुं.

कूळ (न.) – (१) गणोतियो (पु.); (२) वकीलनो असील (पु.); (३) माहूत (पु.) (४) आसामी (पु.).

कृतज्ञ [सं.] (वि.) – कृतज्ञ, अहेसानमंद, उपकृत.

कृतघ्न [सं.] (वि.) – कृतघ्न, निमकहराम, अवगुणियुं.

कृताकृत [सं.] (वि.) – (१) कर्युं न कर्युं ए विषे उदासीन; (२) विनाखंत करेलुं; (३) अनासक्त (कर्म).

कृतांत [सं.] (पु.) – कृतान्त : (१) काळ, मृत्यु (पु.); (२) दैव.

कृती [सं.] (स्त्री.) – कृति (स्त्री.) : (१) कर्म, कार्य; (२) हालचाल (स्त्री.), व्यापार (पु.); (३) क्रिया, रीत (स्त्री.); (४) रचना (स्त्री.).

कृत्य [सं.] – कृत्य : (१) काम, कार्य; (२) (भूमिति) रचना करवा अंगेनो सिद्धांत, 'प्रॉब्लेम'.

कृत्या [सं.] (स्त्री.) – कृत्या, डाकण, वंतरी (स्त्री.).

कृत्याकृत्य [सं.] (न.) – भलुं बूरुं कर्म, योग्य–अयोग्य कर्म; करवाजेवुं–न करवाजेवुं कर्म.

कृत्रिम [सं.] (वि.) – कृत्रिम, बनावटी.

कृपण [सं.] (वि.) – कृपण : (१) कंजूस; (२) रांक.

कृपा (स्त्री.) – कृपा : (१) महेरबानी, दया (स्त्री.); (२) अनुग्रह, उपकार; (३) सद्भाव.

कृपाण (न.) – शीरवोनी कटार (स्त्री.).

कृमी [सं.] (पु.) – कृमि : (१) जंतु, कीडो (पु.); (२) करमियो (पु.).

कृष्ण [सं.] (वि.) – कृष्ण, काळुं.

– (पु.) – भगवान् कृष्ण.

– कृत्य (न.) – काळुं–अधम–कृत्य.

– सर्प (पु.) – (१) काळो–घणो झेरी–सांप (पु); (२) घातकी माणस.

– सार [सं] (पु.) – काळियार (पु.).

क्लृप्ती [सं.] (स्त्री.) – (१) युक्ति; (२) उपाय; (३) गूंचवाळी रचना.

केक (–का) टणे (अ. क्रि.) – करुणाजनक चीसो पाडवी, भसवुं.

केकत, केकताड (न.), **केतकी** (स्त्री.) – धायपात (पु.).

केतकी [सं.] (स्त्री.) – केतक, केवडो (पु.).

केंदाळ (न.) – एक जलपर्णी, पाणीमांनी वनस्पति.

केंद्र [सं.] (न.) – केंद्र, मध्यवर्ती बिंदु के स्थान.

– सरकार (न.) – केंद्रशासन (न.).

केंबळ (न.) – छापरापरनुं जूनुं घास (न.).

– ळी (वि.) – घासथी पाथरायेलुं–छवायेलुं.

केर (पु.) – कचरो (पु).

– केचरा (पु.) – कचरो, उसरडो (पु.).

केवडा (पु.) – केवडो (पु.).

केवढा (प्रश्ना. वि.) – केवडुं.

– **सा** (वि.) – केवडुंक, केटलुं.
– **व्याचा** (वि.) – केटलानुं, केटली किंमतनुं.
– **व्यांदा** (अ.) – केटलें मोटेथी.
केवल [सं.] (स्त्री.) – केवळ : (१) शुद्ध, निर्भेळ; (२) मात्र, फक्त; (२) एकमात्र.
केविलवाणा (वि.) – दया ऊपजावे एवुं, दीन, लाचार.
केवा (पु.) – महत्त्व (न.), किंमत (स्त्री.).
केव्हां (प्रश्ना. अ.) – क्यारे.
– **तरी** (अ.) – क्यारेक.
– **ही** (अ.) – क्यारेय, गमे त्यारे.
– **च** (अ.) – आ पूर्वे– आ पहेलां–ज.
– **चा** (वि.) – क्यारनो.
केशर [सं.] (न.) – केशर (–स) र (न.).
– **री** (वि.) – केशरी, केशरवाळुं, केशरी रंगनुं.
केस (पु.) – वाळ, केश (पु.).
– **काढणे** – वाळ काढवा, हजामत करवी.
– **पांढरे होणे** – वाळ धोळा थवा, पळियां आववां, (लाक्ष.) घडपण आववुं.
– **बोडणे (विधवेचे)** – वाळ उतारवा,
– **भर** (वि.) – जराक.
– **साने गळा कापणे** – वाळथी गळुं कापवुं, (लाक्ष.) विश्वास आपी घात करवो.
– **सास धक्का लागणे** – वाळ वांको थवो.
केस [इं.] (पु.) – केस (पु.) : (१) मुकद्दमो (पु.); (२) दरदीनो कागळ (दवाखानामां करे छे ते); (३) बाबत (स्त्री.), प्रकरण (न.), मामलो (पु.).
केसर (पु., न.) – केसर (न.), परागतंतु (पु.).
केसरिया (पु.) – केसरियां (न. ब. व,), केसरी वाघा पहेरीने मरणिया थवुं ते.
– **करणे** – केसरियां करवां.
केळ (स्त्री.) – (१) केळ (स्त्री.), केळां बेसे छे ते झाड; (२) केळुं (न.).
– **केळीच्या गाभ्या सारखा** (वि.) – केळना गर्भ जेवुं लीसुं सुंवाळुं, अतिनाजुक.
केळवण (न.) – खाटुंवडुं (न.), टीमण (न.) लग्न पहेलां वर के कन्याने जमवा तेडवानो समारंभ.
केळी (स्त्री.) – (१) 'केळ' जुओ; (२) माटीनी कळसली (स्त्री.).
केळे (न.) – केळुं, केळनुं फळ (न.).
कैक (वि.) – (१) केटलाय; (२) घणा.
कैंग (–गा) टी (स्त्री.) – अकळामण, बेजारी (स्त्री.).
– **स येणे** – बेजार थवुं, अकळाई जवुं.
कैची (स्त्री.) – (१) कैंची (स्त्री.); (२) मोटी कातर (स्त्री.); (३) पकड (स्त्री.).
– **त पकडणे** – आंटीमां लेवुं, –नाखवुं, दावमां आणवुं, अडचणमां नाखवुं.
– **त सापडणे** – आंटीमां आववुं, अडचणमां आववुं,– सपडावुं,–फसावुं.
कैद [अ.] (स्त्री.) – कैद, बंधी (स्त्री.), बंधन; (२) अटकायत (स्त्री.).
– (वि.) – केद, बंधनयुक्त.
– **खाना** (पु.) – केदखानुं, बंदीखानुं (न.).
– **वार** (अ.) – शिस्तवार, हुकमप्रमाणे.
कैदाशी (–सी) ण (स्त्री.) – कदासण, कंकासियण (स्त्री.).
कैदी (वि.) – केदी.
– (पु.) – केदी, बंदीवान (पु.).
कैपक्ष (पु.) – पक्ष (पु.), तरफेण, बाजु (स्त्री.), उपराणुं (–ळुं) (न.).
– **घेणे** – बाजु लेवी, तरफेण करवी, उपराणुं लेवुं.
– **क्षी** (वि.) – पडखियुं, समर्थक.
कैफ [अ.] (पु.) – (१) केफ, नशो (पु.), घेन (न.); (२) केफी चीज (स्त्री.).
– **येणे, –चढणे** – केफ–नशो–चडवो.
कैफी (वि.) – (१) केफी, नशाबाज; (२) केफी चीज.
कैफीयत [अ.] (स्त्री.) – (१) केफियत, जुबानी (स्त्री.); (२) वर्णन (न.), बीना (स्त्री.).
कैरी (स्त्री.) – काची केरी (स्त्री.).
– **ची चीर,– फाक** (स्त्री.) – कचूरियुं (न.).
कैवार (पु.) – 'कैपक्षी' जुओ.
कोक [इं.] (पु.) – कोक, एक जातनो कोळसो (पु.).
– (न.) – खूंध (स्त्री.).
– **डे** (वि.) – (१) खूंधवाळुं; (२) अकडायेलुं.
कोंकणी (स्त्री.) – कोंकणी : (१) मराठीनी कोंकण प्रांतनी बोली (स्त्री.); (२) कोकण विभागनुं.
– वि. – कोंकणी बोलीनुं.
कोकणे (अ. क्रि.) – (१) कूकडो बोलवो; (२) चीस पाडवी.
कोकम (पु.) – कोकम, एक खाटा फळनुं झाड के तेनुं फळ.
कोकंबेल (न.) – कोकनुं तेल के घी.
कोकरु (अ.) – घेटानुं बच्चुं, घारुं, गिदरडुं (न.).
कोकलणे (अ. क्रि.) – (१) बूम पाडवी, घाटो-बराडो-पाडवो; (२) मोढापर ऊंधी मुठी मारीने बूम पाडवी; (४) (लाक्ष.) फरियाद करवी.

कोका (पु.) – केळडोडो (पु.).
कोकाट (पु.) – घोंघाट, शोरबकोर (पु.), गल्बुं (न.).
कोकिल (–ळ) (पु.) – कोकिल (पक्षी) (पु.).
– **ला** [सं.] (स्त्री.) – कोकिला, कोयल (स्त्री.).
कोकी (स्त्री.) – कोकी, पाघडीनी टोच (स्त्री.).
कोंगाडी (पु.) – बहुरूपी (पु.).
कोच [इं.] (पु.) – कोच (पु.).
कोच (स्त्री.) – अणि (–णी), टोच (स्त्री.).
– **णे** (स. क्रि.) – टोचवुं, भोंकवुं.
कोजागरी (स्त्री.) – कोजागरी, माणेकठारी (पूनम) (स्त्री.).
कोट (पु.) – (१) कोट (पु.), गढी (स्त्री.); (२, किल्लानी दीवाल (स्त्री.); (३) सैन्यनी व्यूहरचना (स्त्री.); (४) (पानांनी रमतमां) एकदम सात हाथ करी लेवा ने सामाने एकपण हाथ न करवा देवो ते.
कोट (वि.) – ' कोटी ' जुओ.
कोट [इं.] (पु.) – (पहेरवांनो) कोट, डगलो (पु.).
कोटर [सं] (न.) – कोटर (न.), झाडनी बखोल (स्त्री.).
कोटिक्रम (पु.) – खूबीदार दलील (स्त्री.).
– **लढविणे** – चतुराईथी दलील करवी,–विवेचन करवुं.
कोटी (वि.) – कोटि, करोड, सो लाख.
– (स्त्री.) (१) श्लेष (पु.); (२) निरुत्तर करे एवुं खूबीदार भाषण; (३) कोटी (स्त्री.), वर्ग, प्रकार.
कोटे (न.) – माळो (पक्षीनो) (पु.).
कोट्यवधी (वि.) – कोटिक, करोडो, असंख्य.
कोठला,–चा, कोठे इ. – ' कुठे ' जुओ
कोठडी (स्त्री.) – कोटडी (स्त्री.).
कोठनीस, कोठावळा (पु.) – कोठारी (पु.).
कोठा (पु.) –(१) कोठार (न.);(२) होजरी (स्त्री); (३) माळो (पु.).
कोठार (न.) – कोठार (पु.), अनाज व. भरवानो ओरडो.
कोठी (स्त्री.) – कोठी (स्त्री.) : (१) कोठार (पु.); (२) पेढी, दुकान (स्त्री.); (३) खजानो (पु.); (४) भंडार (न.), वखार (स्त्री.); (५) एक दारूखानुं (न,).
– **वाला** (पु.) – कोठारी (पु.)
कोड (पु, न.) – कोढ (पु.).
– (न.) – कोड (पु.) : (१) होश, उमेद (स्त्री.); (२) लाड (पु. ब. व.).
– **पुरविणे** – कोड पूरवा.
– [इं.] (न.) – कायदानुं पुस्तक (न.).
कोडगा (वि.) – कोरगुं, नफ्फट.
कोडी (वि.) – कोढीलुं, कुष्ठी, कुष्ठरोगवाळुं.
कोडे (न.) – कोयडो (पु.); (२) कोडियुं, माटीनुं शकोरुं (न.)
कोण (प्रश्न. सर्व.) – कोण, कयुं.
– (वि.) – केटलुं (' मला कोण प्रयास पडले ').
– **ता** (वि.) – कयुं.
– **जाणे** (अ.) – कोण जाणे, शी खबर !
कोण [सं.] (पु.) – खूणो (पु.).
कोणी (सर्व.) – (१) कोई; (२) कोई पण.
– **उक** (वि.) – कोई एक, कोक,
– **कडे** (अ.) – (१) क्यां; (२) कई दिशाए; (३) कये ठेकाणे.
– **का असेना** – गमे ते हो
– **तरी** (सर्व.) – कोईक.
कोणी (स्त्री.) – कोणी (स्त्री.), खभानीचेनो हाथनो सांधो (पु.) के तेनुं अणीदार हाडकुं (न.).
कोडणे (स. क्रि.) – अडकाववुं, कोटडीमां पूरवुं.
कोंडमारा (पु.) – गूंगळामण (स्त्री.).
कोंडवाडा (पु.) – कोठो, डब्बो (पु.), ढोरोने सजा तरीके पूरवानी जगा.
कोंडा (पु.) – कुशकी (स्त्री.), ऊटोकूटो, भूको (पु.), थूलुं, छडाण (न.), फीफां (न. ब. व.).
– **(डोक्याचा)** (पु.) – खोडो (पु.).
– **ड्याचा मांडा करणे** – फीफांने पण मिष्टान्न गणी खावुं, (लाक्ष.) कंगाळीमां पण राचीने रहेवुं.
कोंडाळणे (अ. क्रि.) – (१) चक्कर खावुं, घूमरी आववी; (२) पाणीमां वमळ ऊठवो, – चडवो.
कोंडाळे (न.) – (१) कूंडाळुं (न.); (२) क्यारो (पु.)
कोंडी (स्त्री.) – (१) घेरावो (पु.); (२) गोळ बेठक (स्त्री.).
– **करणे** – घेरावो करवो, घेरी लेवुं.
कोतवाल (पु.) – कोटवाल (पु.), कोटनो–शहेरनो–गामनो बंदोबस्त राखनार अमलदार.
– **ली** (स्त्री.) – कोटवाली (स्त्री.).
कोता [फा.] (वि.) – कोता : (१) (विचार इ. मां) संकुचित; (२) (अवाज) झीणो; (३) (ज्ञान) अधूरुं.
– **ई** (स्त्री.) – कोताई (स्त्री.), कोतापणुं (न.).
कोथळा (पु.) – (१) कोठो (पु.); (२) कोथळो, थेलो (पु.); (३) आंतरडां (न. ब. व.).
– **ळी** (स्त्री.) – कोथळी, थेली (स्त्री.)
कोथिंबीर (स्त्री.) – कोथमीर (स्त्री.).
कोद्रू (न.). – कोदरा (पु. ब. व.), एक हलकुं अनाज (न.).
कोन (पु.) – (१) खूणो (पु.); (२) सुवावड (स्त्री.).
– **येणे** – सुवावड थवी.

कोनवासा (पु.) – भारोटियो, खूणानो पत्थर (पु.).

कोना (पु.) – (१) खूणानो घडायेलो पत्थर (पु.); (२) भारोटियो (पु.).
- **– कोपरा** (पु.) – (१) खूणेखूणो (पु.); (२) खूणोखाचरो (पु.); (३) (लाक्ष.) अकेक स्थान–प्रदेश.

कोनाडा (पु.) –गोखलो (पु.).

कोंदट (वि.) – गूंगळावे–श्वास रूंधावे–एवुं.

कोंदणे (न.) – रत्न इ. नी बेसणी (स्त्री.), रत्न जडवाने माटे बनावेलुं सुंदर चोकठुं (न.).

कोंदणे (अ. क्रि.) – (१) दाटी थवी; (२) शरदीथी नाक बंध थवुं, गूंगळाई जवुं (स्त्री.)

कोंदाकोंदी (स्त्री.) – (१) ठासीने भराई जवुं ते; (२) दाटी, भीड (स्त्री.).

कोंदाट (स्त्री.) – (१) दाटी; (२) विपुलता.
- **– णे** (स. क्रि.) – ठांसवुं, ठोंसवुं (स. क्रि.).
- **– णे** (अ. क्रि.) – भराई जवुं (अ. क्रि.).

कोप (–पी) (स्त्री.) – झूंपडुं (न.).

कोप [सं.] (पु.) – कोप, क्रोध, गुस्सो, रीस (पु.).
- **– णे** (अ. क्रि.) – क्रोध करवो, गुस्से थवुं, रीस चडवो.

कोपर (न.) – (१) कोणी (स्त्री.); (२) कोणीनुं अणीदार हाडकुं, कोपरियुं (न.).
- **– खळी** (स्त्री.) – (१) कोपरियुं (न.), कोणी (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) महेणुं (न.).
- **– खळी मारणे** – (१) कोणियाटवुं, कोणीए मारवुं; (२) (२) (लाक्ष.) महेणुं मारवुं, टोणो मारवो.

कोपरा (पु.) – खूणो (पु.).
- **– धरणे** – खूणो पकडवो : (१) (लाक्ष.) रूठवुं; (२) अटकाव आववो.

कोपरी (स्त्री.) – बांडियुं (न.).

कोपिष्ट, कोपी (वि.) – शीघ्रकोपी, तापट, रिसामणुं.

कोबा (पु.) – डूबो, कोबो (पु.), छो (कांकरीट)वाळी जमीन.

कोबी,–ज़ (स्त्री.) – कोबी, – (स्त्री.), करमकलो (पु.).

कोमणे, कोमेजणे (अ. क्रि.) – (१) करमावुं, चीमळावुं; (२) (लाक्ष.) निस्तेज–फिक्कुं–थवुं.

कोमट, कोंबट (वि.) – कोकरवरणुं, कोकरवायुं, हशेकुं.

कोंब (–भ) (पु.) – कोंटो, फणगो (पु.).

कोंबडा (पु.) – कूकडो, मरघो (पु.).
- **– डी** (स्त्री.) – कूकडी, मरघी (स्त्री.).

कोंबणे (स. क्रि.) – ठां(–ठं)सवुं, खोसवुं, पराणे खोसवुं (स. क्रि.).

कोय (स्त्री.) – गोटलो (पु.), गोटली (स्त्री.), केरीनुं बियुं, ठळियुं (न.) (पु.).

कोयंडा (पु.) – सांकळ के कडी वासवानो खीलो (पु.).

कोयता (पु.) – कोईतो (पु.), – तुं (न.).

कोयनेल (न.) – क्विनिन (न.).

कोर (स्त्री.)– कोर (स्त्री.) : (१) वस्तुनो छेडो (पु.), किनार (स्त्री.); (२) किनारपर मूकाती भात (स्त्री.); (३) बाजू (स्त्री.); (४) बाजुपरनो ककडो, अंश (पु.); (५) कण (पु.), कांगरी, कोरण (स्त्री.).
- **– दृष्टी** (स्त्री.)– आडी के तीरछी दृष्टि.
- **– दार** (वि.) – कांगरीवाळुं.
- **– भर** (वि.)– चोथियाजेटलुं.

कोरड (स्त्री.)– (१) सोस (पु.); (२) सूकवानी क्रिया.
- **– पडणे**– सोस पडवो.
- **– वाहू** (वि.)– ज(–जि) रायत.

कोरडा (वि.) – (१) सूकुं, लूखुं, कोरडुं; (२) नगद; (३) औपचारिक, देखतुं; (४) व्यर्थ, नकामुं; (५) कोराडुं(–णुं), कोरुं.
- **– अधिकार** (पु.)– नामपूरतो अधिकार.
- **– अभिमान** (पु.)– खाली दमाम, उभार (पु.).
- **– आदर** (पु.) – देखीतो आदर.
- **– खडक–, पाषाण** (पु.)– (१) अति कठिण खडक (पु.); (२) (लाक्ष.) कांई असर न पडे एवो माणस.
- **– डौल** (पु.) – (१) अमथो अभिमान; (२) बहारनो देखाव, डोळ.
- **– पगार** (पु.) – नगद वेतन (न.) (जेमां खावापीवानो समावेश न होय अेवुं).
- **– द्वेष** (पु.)– अमथो द्वेष.
- **– धंदा** (पु.)– नुकसानीनो धंधो (पु.).
- **– ब्रह्मज्ञानी** (पु.)– अनुभवविना ज्ञानोपदेश करतो पंडित (पु.);
- **– मान** (पु.)– कशुं कर्याविना मळेलुं–व्यर्थ–मान (न.).
- **– विचार** (पु.)– (१) नकामी पूछपरछ (स्त्री.); (२) निष्क्रिय बकवास (पु.), आचारशून्य विचार.

कोरडी आग (स्त्री.) – (१) भयंकर गरमी (स्त्री.), अवर्षणनो ताप (पु.), (२) असह्य थाय एवी खंजवाळ (स्त्री.); (३) शरीरे बळती लाय.
- **– ओकारी** (स्त्री.) – सूकी बकारी (स्त्री.), ऊलटीना ऊचका.
- **– किरकिर** (स्त्री.) – निष्कारण खटखट (स्त्री.).
- **– खटपट** (स्त्री.)– नकामां फांफां (न. ब. व.).
- **– खरूज** (स्त्री.) – लूखस (स्त्री.).
- **– चाकरी** (स्त्री.) – नगद वेतन लईने कराती चाकरी (स्त्री.)

– **भिक्षा** (स्त्री.)– कोरी (नहि रांधेली) भिक्षा, सीधुं (न).
– **माया** (स्त्री.)– देखीती ममता (स्त्री.).
– **मेजवानी** (स्त्री.) – मात्र फळो ने मीठाईनी उजाणी (स्त्री.), (लाक्ष.) मोटी मोटी नकामी वातो.
कोरडे अंग (न.)– वांझपणुं (न.).
– **काम** (न.)–(१) किरकोळ काम (न.).
–**बोलणे** (न.) – लागणीवगरनुं भाषण (न.), निरर्थक वात.
कोरडा (पु.)– कोरडो, चाबखो (पु.).
कोरड्यास (न.)– सायणुं (न.).
कोरणी (स्त्री.)– कोरणी, कोरवानुं ओजार (न.).
कोरणे (स. क्रि) :– कोतरवुं, आछुं आछुं खोदवुं, कंडारवुं (स. क्रि.).
कोरवाण (न.) – (१) कोरुं कपडुं; (२) हलकी जातनुं कपडुं.
कोरीव (वि.)– को(–खो)तरेलुं.
– **लेणी** (न. ब. व.)– गुफामांनुं सुंदर खोतरकाम (न.).
कोरे (वि.)– कोरुं : (१) नवुं; (२) ताजुं के पाणीमिश्रणविनानुं (दूध); (३) नहि धोयेलुं; (४) नहि वापरेलुं; (५) लूखुं; (६) लख्याविनानुं (पत्तुं, कागळ इ.); (७) संस्कारविनानुं, 'अन्सॉफिस्टिकेटेड्'.
कोऱ्या कागदावर सही (स्त्री.) – कोरे कागळे मतुं (न.), (लाक्ष.) पूरा विश्वासथी सोंपेलुं ते.
कोरान्न (न.)– कोरुं सीधुं (न.), रांध्याविनानुं अनाज.
कोर्ट [इ.] (न.)– कोर्ट, कोरट, न्यायमंदिर (न), अदालत (स्त्री.).
– **कोर्टाची पायरी चढणे**– कोरटे जवुं,–चडवुं.
कोरीव कातीव (वि.)– (लाक्ष.) सुघड, शोभीतुं, प्रमाणबद्ध, सुंदर, नाजुक, सुघड.
कोलणे (सं. क्रि.)– (१) कोल्वुं, (मोई दंडानी रमतमां) हीचवुं; (लाक्ष.) पोतानी जवाबदारी बीजाउपर नाखवी; (३) (वादमां) हराववुं; (४) फिटकारवुं, धकेलवुं.
कोलती, कोलीत (स्त्री.)– (१) उबाडियुं (न.) अलात (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) झघडो करवानुं साधन.
– **लावणे**– (१) आग लगाडवी; (२) (लाक्ष.) झघडानुं बीज वाववुं.
कोलदांडा (पु.)– अटवाण, अटेवाळ (स्त्री.).
कोलमडणे (अ. क्रि.)– (१) गबडवुं, नीचे पडवुं; (२) ठोकर खावी, लथडवुं.
कोलवाकोलव (स्त्री.) – गल्लांतल्ला (न. ब. व.), टाळा (पुं. ब. व.).
कोलांटी (स्त्री.)– गुलांट, उलांट (स्त्री.), गोटीमडुं (न.).
– **ट्या** (स्त्री. ब. व.) – उलांट गुलांट (स्त्री.).
कोलाहल, कोल्हाळ (पु.) – उबाळो, कल्लो, घोंघाट (पु.)

कोली, कोलण (स्त्री.) – अगल, गबी (स्त्री.), मोईदंडा रमवा करातो नानो खाडो (पु.).
कोलू (पु.) – घाणी (स्त्री.).
कोल्हाटी (पु.) – बजाणियो, नट, दोरडाउपर नाचनार ने कसरतना खेल बताववानो धंधो करनार माणस.
– **ण** (स्त्री.)– बजाणियानी स्त्री.
कोल्हार (पु.) – कुंभार (पु.).
– **री** (वि.) – कुंभारे बनावेलुं; (२) बनावटी, कृत्रिम.
कोल्हे (न.) – कोलुं (न.), शियाळ (पु., स्त्री.).
– **कुई** (स्त्री.),– लाळी, जांगर (स्त्री.), शियाळनुं बोलवुं ते, (लाक्ष.) निंदा.
कोल्हू (पु.) – कोलुं (पु.), चरक (न.), शेरडीनुं कोलुं (न.).
कोवळा (वि.) – (१) कूमळुं, कूंळुं, कूणुं; (२) काचुं, पाकुं न थयेलुं; (३) काची उमरनुं; (४) (लाक्ष.) लागणीवाळुं.
कोवळीक (स्त्री.) – (१) कुमळाश, कूणप (स्त्री.); (२) नव तारुण्य (न.), नवजुवानी (स्त्री.); (३) कुमाश (स्त्री.).
कोश (–ष) [सं.] (पु.) – कोश (पु.) : (१) भंडार, खजानो (पु.); (२) आवरण, घर (न.); (३) कोशेटो (पु.); (४) कळी (स्त्री.), पुष्पगर्भ (पु.); (५) म्यान (न.); (६) शब्दकोश (पु.);
– **कार** (पु.). – (१) रेशमनो कीडो (प.); (२) कोश रचनार ग्रंथकार.
कोशा (वि.) – भूरुं.
– (पु.) – रेशमनो फेंटो (पु.).
कोशिंबीर (स्त्री) – कचुंबर (न., स्त्री.), कचूमर (स्त्री.).
कोशीश [फा.] (स्त्री.) – कोशिश, महेनत (स्त्री.), प्रयत्न, प्रयास (पु.).
कोशेटा (पु.) – कोशेटो (पु.), रेशमना कीडानुं घर.
– **टे** (न.) – एक जातनुं जाडुं रेशम (न.).
कोष्टक [सं.] (न.) – कोष्टक (न.), कोठो (पु.), 'टेबल'.
कोष्टम (न.) – लफरुं, लचांड (न.).
कोष्टी (पु.) – वणकर (पु.).
कोष्ठबंधक [सं.] (वि.) – कबज, बंधकोश करे एवुं.
कोस (पु.) – कोस, गाउ (पु.), दोढेक माइलनो फासलो (पु.).
कोसला (पु.) – कोशेटो (पु.).
कोसळणे (अ. क्रि.) – (१) ढसवुं, ढसळवुं; (२) ऊंचेथी नीचे गरी पडवुं; (३) ककडभूस पडवुं, बेसी जवुं, पडी भांगवुं.
कोह (–हा) ळा (पु.) – कोळुं (न.).
– **ळ्याचा वेल** (पु.)– कोळी (स्त्री.) कोळानो वेलो (पु.).
कोळ (पु.)– (१) आमली केरी. इ.नो मावो –गर(पु.); (२) बळीने कोलसो थई जवो ते, राख, खाक (स्त्री.).

– णे – (स. क्रि.) – आमली, केरी इ. फळनो चूंथीने मावो काढवो.

कोळपणे (अ. क्रि.)– (१) बळवुं; (२) उपरटपके बळीं जवुं, जेवुं थवुं, काळुं थवुं.

– (स. क्रि.) – (खेत) कळपवुं, रांपडी फेरववी.

कोळपे (न.) – कळपी, कळब, रांपडी (स्त्री.).

कोळंबा (पु.) – (१) कोलम, डांगरनी एक जात; (२) हवाडो (पु.).

– **बी** (स्त्री.) – एक जातनी माछली (स्त्री).

कोळसंडणे (अ. क्रि.) – बहारथी बळीने काळुं थवुं.

कोळसा (पु.) – कोलसो, कोयलो (पु.).

कोळी (पु.) – (१) कोळी, मच्छीमार, माछीमार (पु.); (२) करोळियो (पु.).

– **ण**, **कोळण** (स्त्री.)– माछीमारनी स्त्री, माछण (स्त्री.).

कोळिष्टक (न.) – ओर्शि (–र्शी) जाळुं (न.) बावुं.

कौतुक [सं.] (न.)– (१) 'कवतुक' जुओ; (२) नवाई, अजायबी (स्त्री.); (३) हेत (न.); (४) लालन पालन (न.); (५) मजा (स्त्री.), विनोद (पु.).

– **काने** (अ.) – (१) सहेजे, सहेलाईथी; (२) कुतूहलथी

कौपीन [सं.] (स्त्री.) – कौपीन (न.) : (१) संन्यासीनी लंगोटी (स्त्री.); (२) कफनी (स्त्री.).

कौल (पु.)– कोल (पु.), खातरी (स्त्री.), वचन, आश्वासन (न.)

– **करार** (पु.) – कोल करार (पु.).

– **प्रसाद** (पु.) - देवता ए जवाब तरीके आपेलो प्रसाद.

– **मागणे** – आश्वासन मागवुं,

– **लावणे** – देवनापासे संमति मागवी.

कौल (न.) – कवेलुं, नळियुं (न.).

– **ले** (न. ब. व.) **कौलांची रांग** (स्त्री.) – कावुं (न.),

कौलारू (वि.) – खपरेल,–लुं,–नळियांना छापरावाळुं.

क्याट [इं.] (न.) – गंजीफो (पु.), रमवानां पानांनो जथो (पु.).

क्याटलाग [इं.] (न.) – (१) हाजरीपत्रक (न.); (२) चीजोनी फेहरिस्त (स्त्री.).

क्यांप [इं.] (पु.) – (१) छावणी (–नी) (स्त्री.); (२) पडाव (पु.).

क्रमणे (स. क्रि. (मार्ग) – (१) उलंघवुं, (२) ओळंगवुं; (३) विताडवुं.

– (अ. क्रि.) – चालवुं, जवुं, आगळ वधवुं, रस्तो कापवो.

क्रमशः [सं.] (अ.) – क्रमशः, क्रमथी, एक पछी एक.

क्रमिक [सं.] (वि.) – क्रमिक : (१) क्रमप्रमाणे आवतुं; (२) पाठ्यक्रमप्रमाणे धोरणवार बनावेलुं (पाठ्यपुस्तक).

क्रय [सं.] (पु.) – क्रय (पु.), खरीदी (स्त्री.).

– **विक्रय** [सं.] (पु.) – क्रयविक्रय, –खरीदी वेचाणनो वहेवार (पु.).

क्रियमाण [सं.] (वि.) – क्रियमाण, करातुं, थतुं, बनतुं.

– (न.) – (१) पूर्वजन्मना संचितनुं फळ; (२) जे करवुं छे ते कार्य; (३) हाथमां लीधेलुं काम; (४) संस्कारविधि.

क्रिया [सं.] (स्त्री.) – क्रिया : (१) करवुं ते; (२) करवानी रीत (स्त्री.); (३) कृति, कर्म, (३) मरणपछीनो विधि; (४) संस्कारविधि; (५) क्रियापद (न.).

– **कर्मांतर** [सं.] (न.) – मरणपछीना बधा विधि.

– **नष्ट** [सं.] (वि.) – (१) वचनभंग करनारुं; (२) कृतघ्न.

– **भ्रष्ट** [सं.] (वि.) – धार्मिक विधिनो आचार न करनारुं.

क्रीड [इं.] (न.) – (१) आद्य तत्त्व, उद्दिष्ट (न.); (२) अंतिम हेतु (पु.); (३) प्रतिज्ञा.

क्रीडा [सं.] (स्त्री.) – क्रीडा (स्त्री.), खेल (पु.), रमत गमत (स्त्री.).

क्रीडांगण [सं.] (न.) – क्रीडांगण, खेलनुं मेदान (न.).

क्रूड, **क्रूडॉइल** [इं.] (न.) – क्रूड तेल, काचुं–कुदरती स्थितिमांनुं –खनिज तेल.

क्रूस [इं.] (पु.) – क्रूस : (१) चोकडी घाटनो (†) वधस्तंभ; (२) क्रिश्चनोनुं धर्मचिह्न.

क्रोड (पु., स्त्री.) – करोडनी –एक कोटीनी–संख्या.

– (न, पु.) – (१) छाती; (२) भूंड, डुक्कर (न.).

– **पत्र** (न.) – पूर्ति (स्त्री.), वधारो (पु.), परिशिष्ट, 'अॅपेंडिक्स'.

क्रोध [सं.] (पु.) – क्रोध, गुस्सो, रीस (पु.).

क्रोधायमान [सं.] (वि.) – क्रोधायमान : (१) क्रोधे भरायेलुं; (२) खफा थयेलुं.

क्लान्त [सं.] (वि.) – क्लान्त, थाकेलुं.

– **न्ती** [सं.] (स्त्री.) – क्लान्ति (स्त्री.), थाक (पु.).

क्लिष्ट [सं.] (वि.) – क्लिष्ट : (१) समजवामां महेनत पडे एवुं; (२) अर्थनी खेंचताण करवी पडे तेवुं, अघरुं.

क्लेश [सं.] (पु.) – क्लेश : (१) कष्ट, मेहेनत; (२) वेदना, पीडा.

क्वचित् [सं.] (अ.) – क्वचित्, कोकवखत.

– **च** (अ.) – जवल्ले, कोई ज वार.

क्विंटल [इं.] (पु.) – क्विंटल, १०० किलोग्रॅम जेटलुं वजन.

ख

ख [सं.] (न.) – ख : (१) आकाश; (२) पोलाण, शून्य (न.).
खकाणा (पु.) – (१) धूळ (स्त्री.); (२) (तमाखु, मरच्युं एवा पदार्थोनी) जेहु (स्त्री.).
खगोल [सं.] (पु.) – खगोल (–ळ) : (१) आकाशना ग्रहगोल; (२) ज्योतिः शास्त्र; (३) गोलाकार आकाश.
खग्रास [सं.] (वि.) – पूरेपूरुं ग्रासेलुं, – गळेलुं.
– (पु.) – पूर्ण ग्रास.
खंक (–ख) (वि.) – खंख : (१) दरिद्र, अकिंचन; (२) कंजूस; (३) खाली; (४) दुर्बळ.
खंकाळ (वि.) – (१) दुष्ट; (२) उग्र; (३) क्रोधी, तामसी, तापट; (४) तापट, तेज (घोडो).
खंगणे (अ. क्रि.) – (१) घसाई जवुं, लेवाई जवुं; (२) (लाक्ष.) निर्धन थवुं.
खंगार (पु.) – पाकी ईंट (स्त्री.).
खंगाळणे (स. क्रि.) – खंखाळवुं, झबकोळीने धोवुं.
खच (पु.) –(१) राश (स्त्री.), खगलो (पु.); (२) दाटी (स्त्री.)
खचणे (अ. क्रि.) – (१) दबवुं, बेसी जवुं; (२) पडी भांगवुं; (३) धीरज खूटवी, आशा नष्ट थवी; (४) फोगट थवुं; (५) खूब भीड थवी, खीचोखीच भराई जवुं.
– (स. क्रि.) – जडवुं, जोडवुं, गोठववुं ('रत्न खचणे')
खचित [सं.] (वि.) – खचित, जडेलुं ('रत्नखचित').
खचित (अ.) – खचीत, अलबत, चोक्कस.
खच्ची (वि.) – (१) खस्सी करेलुं; (२) कापेलुं, छेदेलुं.
– **करणे** – (१) खस्सी करवुं; (२) छेदवुं, कापवुं; (३) (लाक्ष.) नाउमेद करवुं.
खच्चून (अ.) – ठांसीने.
खजानची (पु.) – जुओ 'खजीनदार'
खजाळ (वि.) – (१) कजियाखोर; (२) लंपट (३) अटकचाळुं
– **ळी** (स्त्री.) – अडपलुं (न.), छेडती (स्त्री.).
खजिना (पु.) – खजानो (पु.), भंडार (न.).
खजीनदार (पु.) – खजानची, कोशाध्यक्ष (पु.).
खजील (वि.) – झंखवाणुं, भोंठुं, खसियाणुं.
खजूरी (स्त्री.) – खजूरी (स्त्री.).
खजूर (पु.) – खजूर (न.).
खंजीर [फा.] (पु.) – खंजर (न.), कटारजेवुं एक बेधारुंशस्त्र.
खंजीरी (स्त्री.) – खंजरी (स्त्री.), हाथथी वगाडवानुं डफ जेवुं एक चर्मवाद्य.
खट (वि.) – खटनट, नटखट.
खटकणे (अ. क्रि.) – खटकवुं, खूंचवुं.
खटकर्म (न.) – (१) खटकर्म (न.), ब्राह्मणनां छ धर्मकार्यो (न. ब.व.), (२) कंटाळाभर्युं कर्म.
खटका (पु.) – तकरार, चकमक (स्त्री.); (२) चांप, कळ (स्त्री.); (३) 'खट्' एवो अवाज(४) (लाक्ष.) शक, अंदेशो, खटको (पु.).
– **उडणे** – तकरार थवी.
खटखट (स्त्री.) – (१) 'खटखट' एवो अवाज, (२) खटखट, पंचात, माथाकूट (स्त्री.) (१) खटखटारो, कंटाळो आवे एवी माथाझीक (स्त्री.).
खटणे (अ. क्रि.) – अडी बेसवुं, हठ पकडवी; (२) रिसावुं; (३) मुलतवी रहेवुं.
खटपट (स्त्री.) – (१) महेनत (स्त्री.), उद्यम, परिश्रम, प्रयत्न (पु.); (२) कटाकूट (स्त्री.); (३) कटकट (स्त्री.).
– **णे** (अ. क्रि.)–(१) परिश्रम महेनत– करवी; (२) मथवुं.
खटराग (पु.) – खटराग (पु.) : (१) कंकास, अणबनाव (पु.); (२) सांसारिक जंजाळ, (३) बोजदार सरसामान (न.), घरवाखरो (पु.).
खटला (पु.),**–ले** (न.) – खटलो (पु.) : (१) कंकास, अणबनाव; (२) मुकद्दमो, दावो (पु.); (३) कुटुंबकबीलो, परिवार, (पु.); (४) सरंजाम, सरसामान (न.); (५) गूंचवणवाळुं काम; (६) लचांड (न.)
– **ले ओढणे** – कष्टथी संसार चलाववो.
– **ले तुटणे** – संबंध तूटवो.
– **वाईक** (वि.) – (१) कुटुंबी; (२) जमीन मिलकत वाळुं.
खटाई [हि.] (स्त्री.) – खटाई (स्त्री.), खाटापणुं (न.), खटारा (स्त्री).
खटाटोप [सं.] (पु.) – **खटाटोप** (पु.) : (१) महेनत, हेरानगत (स्त्री.); (२) मोटुं तोस्तान (न.); (३) आडंबर, मोटो-खोटो–देखाव (पु.).
खटारा (पु.) – (१) खटारो, कठेडो (–रो) (पु.); (२) (२) गाडानो साटो (पु.).
खट्टा [हिं.] (वि.) – खाटुं : (१) खटाशवाळुं; (२) असंतुष्ट, नाउमेद.
– (पु.) – (१) कमरनो सांधो (पु.), केडनो मंकोडो (पु.); (२) अकडाट (पु.), मगरूरी (स्त्री.).
खट्टू (वि.) – खाटुं, नाराज.
– **होणे** – नाराज थवुं.
खट्याळ (वि.) – (१) नटखट; (२) टीखळखोर, मश्करुं; (३) चांदवुं.

खडक (पु.) – खडक (पु.).
खडकणे (अ. क्रि.) – (१) सुकाई जवुं; (२) खडवुं, अटकवुं, थंभी जवुं.
खडकावणे (स. क्रि.) – वढवुं, झाटकवुं, ठपको आपवो.
खडकाळ (वि.) – खडकाळ, पथ्थरियुं.
खडखड (अ.) – (१) खडखड, तेवो अवाज करीने; (२) खुल्लंखुल्ला, खुल्लेखुल्ली रीते, साफसाफ; (३) झटझट.
 – णे (अ. क्रि.) – खडखडवुं, तेवो अवाज थवो.
खडखडाट (पु.) – (१) खडखडाट (पु.), खडखड एवो गाडीनो के खाली वासणनो अवाज (पु.); (२) पूर्ण अभाव, शून्याकार ('घरात धान्याचा खडखडाट आहे' =घरमां हांला खखडे छे.)
खडखडावणे (स. क्रि.) (दार) – खटखटाववुं.
खडखडीत (वि.) – (१) शुष्क, सुकुं; (२) सुकाईने कडकथयेलुं (३) मजबूत, पूर्ण नीरोगी, मांदगीमांथी पूरी रीते ऊठेलुं; (४) स्पष्ट, उघाडुं, खुल्लेखुल्लं.
 – (अ.) – साफसाफ, छडेचोक.
खडण (वि.) – (१) पानोचोर (गाय, भेंस); (२) फाटेल, वंठेल, छकी गयेलुं, उपद्रवी.
खडणे (अ. क्रि.) – खरवुं, खरी पडवुं, गरवुं.
खडतर (वि.) – (१) आकरुं, उग्र, कठण; (२) पीडाकारी.
खडप (पु.) – (१) खडकवाळो पृष्ठभाग; (२) एठां वासणोनो खडकलो (पु.).
खडपा (पु.) – कराड (स्त्री.) : (१) खडक (पु.); (२) भेखड (स्त्री.).
खडबडीत (वि.) – खरबचडुं, ककरुं; (२) अखडबखड.
खडसणी (स्त्री.) – (१) कापाकाप (स्त्री.); (२) ताकीद (स्त्री.) (३) ठपको (पु.).
 – णे (स. क्रि.) – (१) झाडनी डाळीओ तोडवी; (२) धमकाववुं, ठपको आपवो.
खडसावणे (स. क्रि.) – (१) चेत (–ता)ववुं, ताकीद आपवी, (२) झाटकवुं; ऊधडुं लेवुं.
खडसून (अ.) – ताकीद आपीने.
खडळ (पु.) – खडकुं (न.), कांकरो (पु.).
खडा (पु.) – (१) कांकरो, कंकर (पु.); (२) मरडियो (पु.); (३) (हींग, काथी इ. नो) ककडो (पु.); (४) (वींटीमां जडेलुं) रत्न के काचनो पासावाळो ककडो; (५) पेटमां सूकी गयेला मळनी गांठ; (६) गोळनी चाकी (स्त्री.).
 – (वि.) – (१) खडुं, ऊवुं; (२) सज्ज, जाग्रत.
 – टाकून पाहणे – (लाक्ष.) अंदाज लेवो, अजमाववुं.
 – न खडा (वि.) – तंते (–तो) तंत, पूरेपूरुं ('खडान् खडा भविष्य बरोबर').
 – पहारा (पु.) – खडो पहेरो (पु.), खडी चौकी (स्त्री.)
खडाऊ (स्त्री.) – खडा, खडाऊ, चाखडी, पावडी (स्त्री.).
खडाखडी (स्त्री.) – कुस्तीनो एक दाव, ऊभां ऊभां लडवुं ते.
खडाजंगी (स्त्री.) – (१) खांडाजंगी, झपाझपी (स्त्री.); (२) चकमक, तकरार (स्त्री.).
खडाष्टक (न.) –खडाखाष्टुं, खडाखासट्टुं (न.), खडाखाट (पु.)
खडी (वि.) – सज्ज, तैयार.
 – ताजीम [अ.] (स्त्री.)– खडी ताजीम (स्त्री.), ऊभां थईने आपवानी सलामी (स्त्री.).
 – दुपार (स्त्री.) – ऐन बपोर (स्त्री.).
 – फौज (स्त्री.) – खडी फोज (स्त्री.), कायमी लश्कर (न.).
 – (स्त्री.) – खडी (स्त्री.) : (१) पत्थरनां कांकरां, मरडिया (पु. ब. व.) (२) कपडापर छापेली अभ्रकथी चमकती नक्शी (स्त्री.); (३) टेकरी (स्त्री.).
 – फोडणे – (१) पथ्थर फोडवा; (२) (लाक्ष.) जेलमां कडी सजा भोगवी.
 – साखर (स्त्री.) – साकर (स्त्री.), खांडना पासादार गांगडा (पु. ब. व.).
खडूळ (न.) – कळूंटुं (–ढुं) पाणी.
 – णे (अ. क्रि.) – कळूंटुं थवुं.
 – णे (स. क्रि.) – कळूंटुं करवुं.
खडू (पु.) – (१) खडी, खडी माटी (स्त्री.); (२) ते माटीथी बनावेलुं लखवानुं साधन.
खडे (वि.) – खडुं, ऊभुं ने ऊभुं.
 – खडे (अ.) – (१) ऊभे पगे, खडाखड, उतावळथी; (२) ऊभां ऊभां.
 – चारणे – (लाक्ष.) (१) हराववुं, चीत करवुं; (२) सताववुं.
 – फोडणे (**– च्या नावाने**) – (लाक्ष.)– ने नामे तकरार करवी,– ने ठपको आपवो.
खडेघाट (पु.) – ओवारो, नाहवाधोवानो घाट (पु.).
खड्डा (पु.) – खाडो, खांचो, काप (पु.).
खण (पु.) – (१) बे मोभोमांनो आंतरो (पु.), खानुं (न.); (२) खण, टेबलनुं के कबाटनुं खानुं; (३) खंड, रेजो (पु.); (४) कोई दैवत माटे लीधेलुं व्रत.
खणका (पु.) – खणको, रणको (पु.)
खणखणणे (अ. क्रि.) – रणकवुं, खणखण एवो रणकार थवो.
खणखणाट (पु.) – खणखणाट, रणझणाट (पु.).
खणखणित (वि.) – (१) सज्जड, मजबूत; (२) नीरोगी, तंदुरस्त; (३) आखात्रोलुं, स्पष्ट.

खणणे (स. क्रि.) – खणवुं, खोदवुं, ओखणवुं.
खणती (स्त्री.) – खोदवुं ते, खोदकाम (न.);
– लावणे – खोदकाम करावदुं,– करी लेवुं.
खणते (न.) – खोदवानुं ओजार (कोदाळी, कोश इ.)
खणपट (स्त्री.) –हठ, पीछो (पु.).
– टीस बसणे – पीछो पकडवो.
खणाळे (न.) – खंड के रेजानो ताको (पु.).
खणीचा कोळसा (पु.) – खनिज कोलसो (पु.).
खंड [सं.] (पु.) – खंड (पु.) : (१) कककडो, टुकडो, हिस्सो (पु.); (२) प्रकरण; (३) अनेक प्रकरणोनो बनेलो एक विभाग (ग्रंथनो); (४) भूभाग (आशिया इ.); (५) ओरडो (पु.). (६) भंग, अंतराय (पु.); (७) गणोत (स्त्री, न.), सांथ (स्त्री.); (८) करार, मक्तो, कंट्राट (पु.);(९) खंडणी (स्त्री.); (१०) फडचो, निवेडो (पु.).
– करी (पु.) – गणोतियो (पु.).
– काम (न.) – कंट्राटनुं काम.
– काव्य [स] (न.) – खंडकाव्य, कथाकाव्य.
– चिठ्ठी (स्त्री.) – गणोतनामुं (न.).
– पडणे – अंतराय पडवो.
खंडण (–न) [सं.] (न.) – खंडन (न.), रदियो, प्रतिवाद (पु.).
खंडणी (स्त्री.) – (१) खंडणी (स्त्री.), करभार (पु.); (२) जबरदस्तीथी उघरावेलुं धन.
खंडणूक (स्त्री.) – कामनु कंट्राट (न,), –इजारो,–ठेको (पु.).
खंडणे (स. क्रि.) – खंडवुं (स. क्रि) : (१) तोडवुं, ककडा करवा; (२) नाश करवो; (३) दलीलने रदियो आपवो; (४) करार करवो; (५) ठरावतुं, निश्चित करवुं; (६) इजारो लेवो.
खंडा (पु.) – (१) खांडु (न.), एक दोधारी तलवार (स्त्री.); (स्त्री.); (२) ईडुं (रमतमां) (न.).
– ईत (पु.) – खांडाधर (पु.).
– करणे – इंडुं चडाववुं.
खंडित [सं] (वि.) – खंडित : (१) भांगेलुं, तुटेलुं, खांडुं; (२) वचमा अटकायेलुं, मोकुफ–मुल्तवी राखेलुं; (३) खंडन करेलुं; (४) कंट्राटमां लीधेलुं.
खंडी (स्त्री.) – (१) वीसनी संख्या; (२) वीस मणनुं माप,खांडी (स्त्री.) (वजनी).
– गणती, खंडोगणती (वि.) – (१) खांडीबंध; (२) अमाप.
खंडून घेणे – खंडी मूकवुं,–लेवुं,
खत [अ.] (न.)– (१) खत (न.) लेख, लखत, दस्तावेज (पु.).
– पत्र (न.) – खतपत्र (न.).
खत (न.)– (१) खातर (न.); (२) क्षत (न.), घा (पु.); (३) लाकडापर दोरेली खांचवाळी रेषा,–लीटी (स्त्री-)
खतम [अ.] (वि) – खतम, समाप्त, नष्ट, खलास.
– करणे – (१) समाप्त करवुं, अंत आणवो; (२) मारी नाखवुं.
खतरा [अ.] (पु) – खतरो (पु.) : (१) भय, जोखम (न.); (२) हानिनो अंदेशो (पु.).
खतावणी (स्त्री.) – (१) खतवणी, खातावही (स्त्री.); (२) आंकणुं (न.), सुतारनुं आंकवानुं ओजार (न.).
– णे (स. क्रि.) – (१) खतववुं, खातावार नोंध करवी; (२) खातरवुं, जमीनमां खातर नाखवुं.
खताविणे (स. क्रि,) – कोहवुं, सडवुं (अं. भि.)
खत्रूड (वि.) – (१) कंजूस, कृपण; (२) दुष्ट, नीच; (३) सुकलकडी.
खद खदणे (अ. क्रि.) – (१) खदखदवुं; (२) सडसडवुं; (३) (लाक्ष.) मनमां ऊकळवुं.
खदखदा (अ.) (**हसणे**) – खडखड (हसवुं).
खदिर [सं.] (पु.) – खदिर, खेर, काथो (पु.).
– रांगार [सं.] (पु.) – काथांना लाकडानो तेज के तप्त अंगार (पु.).
खनिज [सं.] (वि.) – खनिज, खाणमांथी नीपजेलुं.
खंत (स्त्री.) – (१) खेद (पु.), दिलगीरी (स्त्री.); (२) शरम, सुग (स्त्री.), तिरस्कार; (३) काळजी, चीवट (स्त्री.); (४) तलसाट (पु.), अति आतुरता.
खंतावणे (अ. क्रि.) – (१) चिंता करवी; सचिंत रहेवुं; (२) खेद थवो.
खंदक (पु.) – (१) खंदक (पु.) किला के गढनी चोतरफ बनावेली पाणीथी भरेली खाई (स्त्री.), (२) खाधरो, ऊंडो खाडो (पु.).
खंदा (वि.) – (१) पराक्रमी, शूर, साहसी; (२) मजबूत, पाकुं, जबरुं (३) (घोडो) तेज.
खप (पु.) – खप (पु.) : (१) वापर, वपराश (पु.); उपयोग; (३) मालनो उपाड (पु.), खपत (स्त्री); (४) व्यय, खर्च; (५) महेनत (स्त्री.), श्रम (पु.).
– णे (अ. क्रि.) – (१) कष्टवुं, महेनत करवी; (२) ऊपडवुं, खपवुं, वेचावुं, उपाड होवो; (३) खरचवुं, खतम थवुं; (४) खपी जवुं.
– ती (वि.) – (१) चीवट, खंतीलुं; (२) तेज, पाणीदार; (३) निश्चयी; (४) तापट, गरम मिजाजनुं.
खपरेल [हिं.] (वि.) – खपरेल, नळियांथी छायेलुं.
खपला (पु.) – (१) करोटी (स्त्री.), –टुं (न.); (२) पोपडुं

(न.); (३) भिंगडुं, छोडियुं (न.), छाल के तेनो ककडो (पु.).

— **ली** (स्त्री.) — (१) पोपडुं (न.); (२) जमीन, घा रुझाईने आवती नवी चामडी (स्त्री.), अंगुर (न., पु), रूझ (स्त्री.); (३) घउंनी एक जात.

— **काढणे** — (१) उभळाववुं (स. क्रि.); (२) (लाक्ष.) पोपडा उखाडवा, जूनी गयीगुजरी (न काढवा जेवी) वातो फरीथी काढवी.

— **बसणे** — अंगुर आववो, रूझ आववी.

खपविणे (स. क्रि.) — खपाववुं : (१) वेची नाखवुं; (२) खतम करवुं; (३) मारी नाखवुं.

खपा (–फा) [अ.] (वि.) — खफा, नाखुश.

खपाट (न.), **–टी** (स्त्री.) — (१) खाली पेट (न.); (२) बखोल (स्त्री.), पोलाण (न.).

— **टीस लागणे (पोट)** — पेट तद्दन खाली थवुं.

खपी, खप्या (वि.) — महेनतु, उद्यमी, हंमेशा काममां गरक एवुं.

खप्पड (वि.) — चपटा–बेठेला–दबायेला गालोनुं.

खप्पी (वि.) — खंधुं, धूर्त, लुच्चुं; (२) पीछो लेतुं, चिकाटी-वाळुं.

खबदड, –डी (स्त्री.) — अलडबखड गुफा के बखोल (स्त्री.).

खबर [अ.] (स्त्री.) — खबर (स्त्री.) : (१) बातमी, वार्ता (स्त्री.), समाचार (पु.); (२) जाण (स्त्री.), ज्ञान.

— **घेणे** — खबर लेवी, वेर लेवुं.

— **दार** (वि.) — खबरदार : (१) होशियार, काबेल; (२) जाग्रत, सावधान.

—**दार** (उद्‌गार. अ.) — जाग्रत– सावध रहेवानी सूचना आपतो पोकार.

— **दारी** (स्त्री.) — (१) काळजी, संभाळ (स्त्री.); (२) बंदोबस्त (पु.); (३) मजबूती (स्त्री.).

— **बात** (स्त्री.) — बातमी, वार्ता (स्त्री.), समाचार (पु.).

खबऱ्या (पु.) — (१) छूपीने खबर आपनारो जासूस (पु.); (२) खबरपत्री, बातमीदार (पु.).

खमकाविणे (स. क्रि.) — (१) धमकाववुं, ठपको आपवो; (२) जोरथी आमळवुं.

खमक्या (वि.) — (१) होशियार, पाणीदार; (२) बधुं खमीने जुस्साथी काम चलावनार.

खमंग (वि.) — (१) तमतमुं, मसालावाळुं, चटकदार; (२) (लाक्ष.) खधुं, पक्कुं.

— **काकडी** (स्त्री.) — खमणकाकडी (स्त्री.).

खमंगाई (स्त्री.) — तमतमाट, घमघमाट (पु.).

खमीर [अ.] (न.) — खमीर, खटाश के आथो चडावनारुं तत्त्व.

खमीस (पु.) — खमीस, एक जातनुं पहेरण (न.).

खंबीर (वि.) — (१) मजबूत, दृढ; (२) उस्तवार, जबरुं; (३) निश्चयनुं पाक्कुं.

— **पणा** (पु.) — उस्तवारी, मजबूती, पक्कापणुं.

खर (स्त्री.) — (१) कोलसी (स्त्री.), कोलसानो भूको (पु.); (२) करगस (स्त्री.); (३) रेतना कण (जे पेशाबमां जाय छे); (४) कांकरा (पु. ब. व.).

खरकटणे (स. क्रि.) — (१) घसरडवुं, बिलाडां खेचवां, लीटा ताणवां; (२) खरडावुं, खराब–मेलुं–करवुं.

— (अ. क्रि.) — (२) घूंटणियां भरवां, बाळके ढींचणवडे चालवुं; (२) एठुं थवुं.

खरकटे (न.) — एठवाड (पु.), एठुं (न.).

— (वि.) — (१) एठुं; (२) रांधेलुं (अन्न).

— **सावडणे**— एठवाडो काढवो, एठुं जूठुं काठीने साफ करवुं.

खरखर (स्त्री.) — (१) आंखनी बळतरा, चरचर (स्त्री.); (२) खरखरो, अनुताप (पु); (३) चटपटी, चिंता (स्त्री.); (४) कंड, वलूर, खंजवाळ. (स्त्री.)

— **णे** (अ. क्रि.) — खखरवुं (अ. क्रि.).

— **मुंड्या** (वि.) — (१) गुंदरियुं, चोटणवृत्तिनुं. (२) हठीलुं, सतावचुं.

खरखरा (पु.)—(१) कसोटीनो पथ्थर (पु.); (२) खखरो (पु.).

खरखरीत (वि.) — (१) खरबचडुं; (२) शुष्क.

खरचटणे (अ. क्रि.) — उझरडावुं.

खरजुला (वि.) — खरजवाळुं, खसथी भरेलुं.

खरड (स्त्री.) — (१) घसडपट्टी (स्त्री.), ढसरडो (पु.), गमेतेम लख्या करवुं ते; (२) ठपको, धूत्कार (पु.).

— **णे** (अ. क्रि.) — (१) ढसरडवुं, गमे तेम लखवुं; (२) उझरडावुं; (३) वाळ बोडवा.

— **णे** (स. क्रि.) — (१) घसरडवुं; (२) उझरडवुं (३) चोटेलो मेल उखेडीने साफ करवुं.

— **पट्टी** (स्त्री.) — झाटकणी (स्त्री.).

— **पट्टी काढणे** — झाटकवुं, खूब ठपको आपवो.

खरडा (पु.) — (१) लीलां मरचां भूंजीने तेनी थोडा तेलमां तवापर ज वाटेली चटणी (स्त्री.); (२) 'खर्डा' जुओ.

खरडी (स्त्री.) — ऊगट, अटकण (स्त्री.) (बळदगाडीनी).

खरपड (न.) — खरडियुं (न.), सुकवणुं, दुकाळजेवुं साल (न.).

खरपी (स्त्री.) — खरेटो, दाझी गयेला अन्ननो पोपडो (पु.).

खरपुट (न.) — खरी (स्त्री), केटलाक चोपगा प्राणीओना पगना आंगळाने ठेकाणे जे नख होय छे ते.

खरपुडी (स्त्री.) — (१) पोपडो (पु.); (२) खरड (स्त्री.),

कडपलुं (न.); (३) अंगुर (न. पु.).

खरपूस (वि.) – (१) पूरतुं भूंजेलुं के तळेलुं के उकाळेलुं; (२) स्वादिष्ट, रुचिकर; (३) (लाक्ष.) चोख्खुं, खुल्लुं; (४) कडक, उग्र.

– समाचार घेणे – (१) पूरतो बदलो वाळवो; (२) खूब मारवुं; (३) खूब धूत्कारीने बोलवुं.

खरबूज (न.) – (१) खडबूच, तरबूच (न.); (२) खडबूची (स्त्री.).

खरमरा (–च्या) (वि.) – (१) कडक, जबरुं; (२) प्रखर; (३) कठोर.

खरमरीत (वि.) – (१) तीखुं; (२) आखाबोलुं.

खरवड (स्त्री.) – खरवड (स्त्री.), खरेटो (पु.), खबडुं (न.)

– णे (स. क्रि.) – (१) घसडीने मांजवुं; (२) घसडवुं.

खरवस (पु.) – खरेटांनी एक वानी, बळी (स्त्री.).

खरा (पु.) – लसरडो, उझरडो (पु.).

खराट (न.) – काटकूट (स्त्री.), तूटेलो फूटेलो सामान (न.).

खराटा (पु.) – (१) (नाळियेरनी खळिओनो) सावरणो (पु.); (२) सुकवणुं, खरडियुं (न.).

– फिरणे – (लाक्ष.) सर्वनाश थवो.

– फिरविणे – (लाक्ष.) सर्वनाश करवो.

खराडी (स्त्री.) – गरगडी (स्त्री.).

खराद (पु.) – खराद (स्त्री.), संघाडो(पु.), लाकडुं – हाथीदांत वगेरेनो घाट उतारवानुं यंत्र.

– णे (स. क्रि.) – खरादवुं (स. क्रि.).

खरादी (पु.) – खरादी, संघाडा (लेथ)उपर काम करनारो कारीगर (पु.).

खराब [अ.] (वि.) – खराब : (१) नठारुं; (२) बगडेलुं; (३) भ्रष्ट; (४) खेडवालायक न होय एवी (जमीन).

– करणे– (१) खराब करवुं, बगाडवुं; (२) पैसा उडाववा.

खराबा (पु.) – खराबो (पु.) : (१) खेडवालायक न होय ते वी जमीन; (२) छीछां पाणीमां ढंकीयेलो खडक (पु.); (३) नुकसान (न.).

– बी (स्त्री.) – खराबी (स्त्री.), बगाड (पु.).

खरारा (पु.) – खरेरो (पु.), घोडा, बळद इ.नुं अंग साफ करवानुं ओजार (न.).

खरावणे (अ. क्रि.) – आंख लाल थवी (पीडाथी).

खरीदणे (स. क्रि.) – खरीदवुं, वेचातुं लेवुं.

खरी (–रे)दी (स्त्री.) – खरीदी (–द) (स्त्री.).

– खत (न.) – खरीदनामुं (न.).

– दार (पु.) – खरीदियो (पु.), खरीद करनारो.

खरीप (–फ) [अ.] (पु.)– खरीफ (स्त्री.), चोमासुं पाक (न.)

खरूज (स्त्री.) – खरज, खस, खूजली (स्त्री.), खरजवुं (न.).

खरे (वि.) – (१) खरुं, साचुं; (२) शुद्ध, असल; (३) साचाबोलुं, ईमानदार; (४) पाकुं, बरोबर.

– (न.) – साच (न.).

– करणे – (१) पोतानो हठ पूरो करवो; (२) पूरवार करवुं, खरुं करवुं.

– होणे – खरुं पडवुं, साचुं पुरवार थवुं

– खोटे करणे – खरुं खोटुं कराववुं, मोढा मोढा साचुं खोटुं नक्की करी लेवुं, पूरवार करी बताववुं.

– च (उद्‌गार. अ) – खरे, खरेखात, साचे ज.

– रे खरे ! (उद्. अ.) – हा रे हा.

खरोखर (अ.)– खरे (–रो) खर, खरेखात.

– रीच्चा (वि.)– (१) साचो ज; (२) प्रत्यक्ष, मूर्तिमान.

खर्च (पु.)– खरच (न., पु.) : (१) वापर, व्यय, विनियोग (पु.); (२) खरचेलां नाणां (न. ब. व.), किंमत (स्त्री.).

– णे (स. क्रि)– (१) खरचवुं; (२) वापरवुं.

– होणे– (१) खरच थवुं; (२) (लाक्ष.) मरी जवुं, खपी जवुं.

खर्चिक (वि.)– (१) खरचाउ, खरचाळ; (२) उडाउ.

खर्चाळ (वि.)– वधारे खरच थाय एवुं, मोंघुं.

खर्ची (स्त्री.)– खरची (स्त्री.) : खरचवाने माटे जोईती रकम (स्त्री.); (२) गुजराननुं साधन (न.) (३) खरचीपाणी, परचूरण खरच.

– पडणे–खरच थवुं.

खर्ज (पु.)– (संगीत.) मध्यम सप्तकना नीचेना सप्तकनो स्वर, मंद्रस्वर.

खर्डा (पु.) – खरडो (पु.) : (१) घूंटवाना अक्षरोनो कागळ (पु.); (२) काचुं लखाण (न.), मुसद्दो (पु.);

खर्डेघाशी (स्त्री.– घसडबोरो (पु.), लखलख करवानी महेनत, कारकुनी (स्त्री.).

खल [सं.] (वि.) – खल, दुष्ट, शठ.

– पुरुष [सं.] (पु.)– (१) नाटक के कथामांनो खलनायक (पु.); (२) दुष्ट पुरुष.

खल (पु.)–खल (पु.) : (१) कचरवानुं के घूंटवानुं पथ्थरनुं के धातुनुं वासण (न.), (२) चर्चा, मसलत (स्त्री.); (३) ऊहापोह (पु.).

– णे (स. क्रि.)– खलवुं, घूंटवुं.

– करणे– मसलत करवी.

– बत (न.)– खलबत, खिलवत, छूपी मसलत, खानगी बेठक (स्त्री.).

– बत्ता (पु.) – खलबत्तो (पु.) : (१) उपरवटणो (पु.);

(२) खांडणी दस्तो (पु.).

खलाटी (स्त्री.)– (१) नीचाण (न.); (१) गामना चौतरफनी सीमाडानी जमीन.

खलाशी (–सी) (पु.)– (१) खलासी, खारवो (पु.); (२) गोलंदाज (पु.).

खलास [अ] (वि.)– खलास, समाप्त, पूरुं, खतम.

खलिता [फा.] (पु.)– खली(–री)तो, लखोटो (पु.); परबीडियुं (न.).

खलीफा [अ] (पु.) – खलीफ (–फा) (पु.), हजरत पैगंबरपछी इस्लामी धर्मनो ने राज्यनो वडो.

खलेल [अ.] (स्त्री.)–खल (–ले) ल (स्त्री.,न.) : (१) हरकत, अडचण (स्त्री.); (२) दखल (स्त्री.), हस्तक्षेप (पु.); (३) रोकाण (न.), खंड, अंतराय (पुं.); (४) तोफान, अटकचाळुं (न.); (५) स्वैरपणुं (न.); (६) अडियलपणुं (न.).

– **करणे**– खलेल नाखवुं–पाडवुं, दखल करवी.

खल्लक (वि.)– (१) कंगाळ; (२) कृश, करकाटियुं.

खवखव (स्त्री.) – (१) वळवळ (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) लोभ, हावरापणुं; (३) तीव्र वासना (४) चटपटी (स्त्री); (५) भूखनी पीडा.

– **णे** (अ.क्रि.)–(१) (गळामां) वळवळवुं; (२) चळ थवी, उद्दीपित थवुं, उतावळुं थवुं; (४) मनमां बळ्या करवुं.

खवचट वि.)– (१) बगडेलुं (नाळियर, कोपरुं), खोरुं; (२) (गळामां) वळवळे एवुं; (३) (लाक्ष.) अतडुं; (४) कुत्सित.

खवट (वि.)– (१) बगडेला स्वादनुं, –वासनुं (कोपरुं); (२) 'खवचट' (२) जुओ; (३) चीडियुं, चिडकणुं

खवडव (वि.)–(१) खीजववुं ते; (२) कूथली, नालेशी (स्त्री.), (३) दखल (स्त्री.).

खवडा (पु.)–खोडो (पु.),माथामां खूजली जेवो थतो एक रोग.

खवणणे (स. क्रि.)– खमणवुं, छीणवुं (स. क्रि..)

खवणा (पु.),–**णी** (स्त्री.)– खमणी, छीणी (स. क्रि.)

खवला (पु.)– साप इ. नी चामडीपरनी कवची (स्त्री.).

खवळणे (अ. क्रि.)– खळभळवुं, खिजावुं; (२) चडवुं (पित्त); (३) ऊखळवुं.

–**पित्त खवळणे** – (१) पित्त माथे चडवुं; (२) (लाक्ष.) गुस्से थवुं, चिडावुं.

खवा (पु.)– मावो (पु.).

खवाट (–**टा**) (पु)– खभो (पु.), खांध (स्त्री.).

खवास (पु.)– खवास, हजूरियो, तहेनातमां रहेनारो नोकर (पु.).

खवीस (पु.)– (१ खवीस (पु.), एक जातनुं भूत (न.); (२) खुन्नसी माणस.

खस (पु.)– (१) खस (स्त्री.), वीरणनो वाळो (पुं); (२) तेनुं काढेलुं अत्तर (न.).

खसकन्,– दिशी (अ.)– खच दईने.

खसखशीत (वि.)– (१) छडेचोक, साफ साफ; (२) आखाबोलुं.

खसखस (स्त्री.)– खसखस (स्त्री.).

– **पिकणे** – (लाक्ष.) 'खिस खिस पिकणे' जुओ.

खस्त [फा.] (वि.)– खस्त, अस्तव्यस्त, वेरणछेरण.

– **करणे** – पायमाल करवुं.

– **खाणे** – नुकसान वेठवुं.

खस्ता – (स्त्री. ब. व.) – ऊठवेठ (स्त्री.).

– **खाणे** – घणी ऊठवेठ करवी, कष्टपूर्वक सेवा शुश्रूषा करवी.

खळ (स्त्री.)– आर (पु.), खेळ (स्त्री.).

– **लावणे** – आर चडाववो, खेळ चडाववी, खळवुं.

खळ (पु.) – (१) खंड, व्यत्यय (पु.), बाधा (स्त्री.); (२) तहकुबी (स्त्री.).

– **खळ** (स्त्री.)–(१) वांधाओ (पु. ब. व.); (२) खटखट (स्त्री.); (३) कष्ट (पु.), महेनत (स्त्री.); (४) खटपट (स्त्री.), (५) खळखळ (एवो अवाज).

– **खळ करणे** – वांधाओ उठाववा, आनाकानी करवी.

खळगा – (पु.) – खाडो, खांचो (पु.).

– **गी** (स्त्री.) – पोलाण (न.)., अवकाश (पु.), खाली जगा (स्त्री.); (२) खाडो (पु.).

– **गी भरणे** – खाडो भरवो.

खळणे (अ. क्रि.) – (१) अटकवुं; (२) थोभवुं; (३) अंतराय पडवो, रोकाण आववी; (४) वीर्यपात थवो.

खळबळ (स्त्री.) – (१) कपडुं पाणीमां खंगाळवुं ते; (२) खळभळ (स्त्री.), मननो अजंपो, गभराट (पु.), बेचेनी, अकळामण (स्त्री.); (३) उश्केराट (पु.).

– **माजणे**– खळभळी ऊठवुं, अस्वस्थ थवुं.

खळबळाट (पु.) – (१) उश्केराट (पु.); (२) गडबड, अशांति (स्त्री.).

खळबळणे (स. क्रि.) – खंखा(–गा)ळवुं, खखळाववुं, कपडुं पाणीमां धोवामाटे हलाववुं.

–(अ. क्रि.) – (१) उश्केरावुं; (२) पेट्यां खळखळाट थवो; (३) अकळावुं, बेचेन थवुं.

खळमळ (स्त्री.)– (१) मेल (पु.), गंदकी (स्त्री.); (२) ओवाळ, नदी के दरियाने किनारे तणाई आवेलो कचरो (पु).

खळवाद (पु.) – माथाझीक, वितंडा (स्त्री.).

– **द्या** (वि.) – वितंडावादी, वितंडी.

खळाळ (पु.) – खळखळ (स्त्री.), खळखळाट (पु.), वहेता

पाणीनो अवाज.

— णे (अ. क्रि.) — खळखळ अवाज साथे जोरथी वहेवुं.

खळी (स्त्री.) — (१) खाडो (पु.); (२) खंजन, हसतां गालमां पडतो नानो खाडो(पु.); (३) खेल (स्त्री.).

खळे (न.) — (१) खळुं (न.), कणसलां गूंदीने के झूडीने अनाज काढवामाटे बनावेली जगा (स्त्री.); (२) चंद्र के सूर्यने फरतुं वर्तुळ —कुंडाळुं (न.).

— उलगणे — (१) हाल्रानुं काम पूरुं थवुं.

— करणे — (१) खळुं बनाववुं; (२) हालरानुं काम करवुं.

खाई (स्त्री.) — (१) खाई, कोटने फरती खाड (स्त्री.); (२) अंगारथी भरेलो खाडो (पु.) के चिता (स्त्री.).

खाऊ (पु.) — खाउ, खावानुं, खावानी चीज (स्त्री.), (लाक्ष.) बाळकने गमती मीठाई.

— खाऊ (सामासिक शब्दने अंते आवतां) — खानारुं (गुजरातीमां पण तेवो ज उपयोग ते ज अर्थे; जेम के 'लांच-खाऊ,' 'दहीखाऊ' इ.)

खाक [फा.] (स्त्री.) — (१) खाक (—ख), राख (स्त्री.); (२) धूळ (स्त्री.); (३) 'काख' जुओ.

— (वि.) — राख—धूळ— थयेलुं.

खाकर (स्त्री.), —रा (पु.) — खाखरो (पु.),—री (स्त्री.).

खाकरणे (स. क्रि.) — खूंखारवुं, खोंखारवुं, कांसवुं (अ. क्रि.).

खाकी वि.) — खाकी (—खी), तेवा रंगनुं.

— (स्त्री.) — तेवा रंगनी (पोलिस इ. नी) वरदी (स्त्री.),— गणवेश (पु.).

खाक्या (पु.) — (१) शिरस्तो, रिवाज (पु.); (२) रीत (स्त्री.). हंमेशनो वर्तनक्रम.

खाखा (स्त्री.) — (१) खाउधरावेडा (पु. ब. व.), (२) हावरो (पु.), ताव गयापछी ऊघडती भूख (स्त्री.).

— ई (स्त्री.) — सखत भूख (स्त्री.).

— सुटणे, खाखावणे (अ. क्रि.) — सखत भूख लागवी

खा (—खां)च (स्त्री.) — खांच (स्त्री.), खांचो (पु.).

— खळगा (पु.) खाडो खैयो (पु.).

— खोंच (स्त्री.)— खांचखूंच, झीणवट (स्त्री.).

खाचणे (स॰ क्रि.)— घटाडवुं, कापवुं.

— (अ. क्रि.) — (१)थाकवुं, भांगी पडवुं; (२) खांच पडवी.

खाचर (न.) — (१) खाडो (पु.); (२) नीक (स्त्री.), खांचो (पु.); (३) डांगरनी क्यारी (स्त्री.).

खाचविणे (स. क्रि.) — खांचो पाडवो.

खाचाखोचा (स्त्री. ब. व.) — खूबीओ (स्त्री. ब. व.).

खाज़ (स्त्री.) — (१) खाज, कंड, चळ (स्त्री.); (२) तालावेली, चटपटी (स्त्री.).

— जिरविणे — चळ भांगवी.

खाज़ (— ज़े) (न.) — खाजुं (न.), खावानी एक वानी (स्त्री.)

खांज़ण (न.) — डुंगरना तळे डांगरनी खेतीमाटे काढेली जमीन.

खाज़णे (अ. क्रि.) — (१) वळवळवुं; (२) खंजवाळ आववी.

खाज़रा (वि.) — 'खाज़ाळ' जुओ.

खाज़विणे (स. क्रि.) — (१) वलूरवुं, खणवुं; (२) (लाक्ष.) खीजववुं (स. क्रि.).

— वून खरूज़ काढणे — (लाक्ष.) उकांसवुं (स. क्रि.) भुलायेलो झघडो ताजो करवो.

— वून पान्हा आणणे — (लाक्ष.) उश्केरवुं.

खाज़ाळ,— ळू (वि.) — खंडूरियुं.

खाट (वि.) — (१) पीडा करनारुं, दुष्ट; (२) निष्ठुर, कडक.

— (पु.) — तमाखु, मरचुं व. नी जेहु (स्त्री.).

— (स्त्री.) — खाटलो, खाट (पु.). चारपायी (स्त्री.).

— ले (न.) — खाटली, माची (स्त्री.).

— लेबाजले (न.) — मृग नक्षत्रनो तारकापुंज.

खाटीक (पु.) — खाटकी, कसाई (पु.).

खाटा (वि. स्त्री.) - खाटी, खटाशवाळी.

— टी डाळ (स्त्री.) — खाटी दाळ, आमटी (स्त्री.).

— टी मेजवानी (स्त्री.) — मांसनुं भोजन, मांसना पदार्थोनी उजाणी (स्त्री.).

खाडा (पु.) — (१) खाडो, खाधरो (पु.); (२) खंड (पु.), काममांथी छुट्टी लेवी ते.

खाडी (स्त्री.) — खाडी (स्त्री.), जमीनमां पेसेलो दरियानो सांकडो प्रवाह, 'क्रीक'.

खाडू (वि.) — (१) नटखट, अटकयाळुं; (२) नपुंसक.

खाण (स्त्री.)—(१) खाण (स्त्री.) खनिज पदार्थोनुं उत्पत्तिस्थान (२) उगमस्थान (न.) ('खाण तशी माती'); (३) भंडार (न.). (रत्नोनुं व.)

खाणचोर (पु.) — खातरपडो,—पाडु, घरफोडीने चोरी करनारो.

खाणणे (स. क्रि.) — (१) खोदी काढवुं (२) ऊखडी काढवुं.

खाणे (स. क्रि.) — खावुं : (१) जमवुं; (२) वेठवुं, खमवुं; ('मार खाणे'); (३) सेवन करवुं, भोगववुं ('हवा खाणे'); (४) खोवुं, गुमाववुं ('या आजाराने पाचशे रुपये खाल्ले'); (५) (लाक्ष.) लांच खावी.

— शपथ खाणे — शपथ—सोगंद—खावी.

— शब्द किंवा अक्षरे खाणे — शब्द के अक्षरो खाई जवा,— भुलाई जवा,— रही जवा.

—मन खाणे — मनमां डंखवुं,—खटकतुं रहेवुं

—दातओठ खाणे — दांत होठ पीसवा, खूब गुस्से थवुं.

— (न.) — खावानुं, खाड (न.).

खाऊनपिऊन सुखी – खाने आबाद, खाधेपीधे – पैसेटके सुखी.

खांड (पु.) – खांडुं (न.), तलवार (स्त्री.).

– (स्त्री.) – (१) तरड, फाट, तड, चीर (स्त्री.); (२) खांड, खांड, खांडसारी (स्त्री.); (३) खाण (स्त्री.), धारवाळी वस्तुनी धारमां पडेलो खचको (पु.).

– (न.) – (१) (सोपारी इ. नो) कटको (पु.); (२) पाटडो, भारवटियो (पु.); (३) टोळुं (न.) (घेटां व. नुं); (४) थड (न.); (५) भरडो, चूरो (पु.) (६) खेतनो टुकडो (पु.).

खांडकी (स्त्री.) – खाणकी (स्त्री.), एक जातनो घडेलो पथ्थर (पु.).

खांडके (न.) – शेरडीनी पेरी (स्त्री.), – नो कांड (पु.)

खांडक्या (न.) – शेरडीना ककडा पाडनारो.

खांडण (न.) – खांडणुं (न.), खांडवुं ते.

– **णे** (स. क्रि.) – टुकडा पाडवा; (२) छेदवुं, तोडवुं, छाटवुं; (३) खणवुं, खोदवुं; (४) निरसन करवुं, खंडन करवुं.

खांडा (पु.) – खाण (स्त्री.).

खांडाईत (पु.) – खांडाधर, तलवार वापरनार.

खांडुक (न.) – (१) खोडो (पु.); (२) ऊंदरी (स्त्री.).

खां (-खं)डेनवमी (स्त्री.)–अश्विन नवरात्रनो आखरनो दिवस (ते दिवसे शस्त्रोनी पूजा करवामां आवे छे).

खांडोळे (न.) – ककडो (पु).

– **ळी करणे** – ककडे ककडा उडाववा, (मारीने) टुकडे टुकडा करवा.

खात (न.) – (१) खातर (न.); (२) खातरमाटेनोकचरो.

खातड (स्त्री.) – उकरडो (पु.).

खात मुहूर्त [सं.] (पु.) – खातमुहूर्त,– मूरत (न.), बांधकामनो पायो नाखवांनु मूरत.

खातर (स्त्री.) – (१) खातर, चोरे भींतमां पाडेलुं बाकुं (न.); (२) परवा, दरकार (स्त्री.); (३) खातरी (स्त्री.), भरोसो (पु.); (४) मरजी (स्त्री.); (५) आस्था (स्त्री.); (६) सत्कार, मान.

– **करणे** – (१) खातरी आपवी, विश्वास आपवो; (२) सत्कार करवो.

– **जमा** (स्त्री.) – खातरजमा, –निशा, खातरी, साबीती, पूरवार (स्त्री.).

– **दारी** (स्त्री.) – (१) सत्कार (पु.), सरभर (स्त्री.); (२) खातरी, बांयधरी (स्त्री.).

– **दारी करणे** – सत्कार करवो, सरभरा करवी, बरदाश राखवी.

– (अ.) – माटे, –ने काजे.

खातरी (–त्री) (स्त्री.) – (१) खातरी (स्त्री.), पाको भरोसो; (२) कोल (पु.), हामी (स्त्री.); (३) निश्चय.

– **चा** (वि.) – खातरीवाळुं, भरोसालायक.

– **दार** (वि.) – खातरीवाळुं.

– **पूर्वक** (अ.) – खातरीथी, खातरीपूर्वक.

खातवट (–ड) (पु.) – उकरडो (पु.).

खाता जेवतां, – पिता (वि.) – खातुंपीतुं, ठीकठीक गुजराननां साधनवाळुं.

– **मरणे** – खातांपीतां–सुख भोगवतां–मरवुं.

खाती तोंडे (न. ब. व.) – पोसवानां नाणसो (न. ब. व.), अवलंबित परिवार.

खातीर [अ.] (स्त्री.) – (१) खातरी (स्त्री.), दिलासो (पु.); (२) खातर, बरदाश (स्त्री.).

– **दारी** (स्त्री.) – जुओ, 'खातरदारी'.

खाते (न.) – (१) खातुं (न.); (२) हद, सीमाक्षेत्र ('पुणे-खातीं ही लढाई झाली'); (३) कामकाजनी फाळवणीनुं अंग, प्रकरण (न.); (४) लेणुं देणुं (न.), उधारीनो जमा-खर्च (पु.).

– **ठेवणे**–खातुं खोलवुं, – पाडवुं, चोपडामां अमुकना नामे हिसाब नवेसर उघाडवो.

– **बंद करणे** – खातुं–लेणादेणानो वहेवार–बंध करवो.

– **दार** (पु.) – खातेदार (पु.).

– **पोते** (न.) – खातांपोतां (न. ब. व.), जमाखर्च (पु.).

– **मिळवणी** (स्त्री.) – नामांनी मेळवणी, 'ॲडजस्टमेंट ऑफ अकौंट्स'.

– **वही** (स्त्री.) – खातावही (जेमां खातावार हिसाब लखाय छे).

खातेरे (न.) – मळमूत्र (न.), गंदकी (स्त्री.), उकरडो (पु.).

खाद (स्त्री.) – (१) खाध (स्त्री.), खोराक, आहार (पु.); (२) पौष्टिक आहार; (३) लांच (स्त्री).

खादगी (स्त्री.) – (१) लांच; (२) खाधाखोराकी (स्त्री.), भरणपोषण माटे जरूरी रकम.

खादाड (वि.) – खाधरुं, अकरांतियुं.

– **पणा** (पु.) – अकरांतियावेडा (पु. ब. व.).

खादी (स्त्री.) – खादी, खद्दर (स्त्री.) : (१) जाडुं कपडुं (न.); (२) हाथे कांतेलुं हाथे वणेलुं कपडुं (न.).

खादीचे शरीर – हृष्टपुष्ट शरीर, खाधेपीधेलुं शरीर.

खान (न.) – (१) खोदाण (न.); (२) खाध (स्त्री.), खाद्य (न..)

– [फा.] (पु.) – खान, मुसलमान सरदार के अमीर (पु.).

खानगी (वि. – (१) खानगी, पोतीकुं, अंगत; (२) राजानुं के अमीरनुं खास अंगत खातुं के माणस.

खानदान [फा.] (न.) – खानदानी (स्त्री.), कुलीन–उच्च–वंश (पु.) के घरानुं (न.).

– नी (वि..) – खानदानने –पकुलीनणाने, शोभे एवुं.

खानपान (न.) – (१) खानपान, खावुंपीवुं ते; (२) खावापीवानी चीजो (स्त्री. ब. व.).

खानवटा (न.) – वंश, घरानुं.

खानसामा [फा.] (पु.) – खानसामा (पु.), मुसलमानी के अंग्रेजी ढबनी रसोई करतो रसोइयो (पु.).

खाना [हिं.] (पु.) – (१) खाणुं (न); (२) खानुं, घर (न.), घरनो खंड (पु.); (३) स्थान (न.), जगा (स्त्री.) ('तोफखाना' तोपखानुं); (४) पेटीपटारो के मेज इ. मां करेलो विभाग; (५) लखाणनो अलग विभाग के कोठो (पु.), स्तंभ, 'कॉलम'.

खानाखराब, –बा (पु.) – खानाखराबी (स्त्री.), सत्यानाश (पु.).

खानाजंगी (स्त्री.) – (१) खानाजंगी (स्त्री, कंकास (पु.); (२) झघडो, कलह (पु.).

खानेसुमारी [फा.] (स्त्री.) – खानाशु (–सु) मारी, वस्तीनी गणतरी (स्त्री.).

खांद (पु.) – खांध (स्त्री.) : (१) खभो (पु.) कांट (स्त्री.), ढेको (पु.), खूंध (स्त्री.).

– (स्त्री.) – आंटण (भार वहेना पशुनी गरदनपर पडतुं.)

– करी, खांदेकरी (पु.) – खांधियो (पु.), खांधे ऊंचकी लई जनारो.

– चोर (पु.) – 'खाणचोर' जुओ.

– येणे – खांध आववी, पशुनी गरदनपरनी चामडी छोलाई-जई पाकी जवी.

खांदणे (स. क्रि.) – खोदवुं, खणवुं, ओखणवुं (स. क्रि.).

खांदा (पु.) – खभो (पु.), कंध, कांध (स्त्री.), कंधोलुं (न.).

– देणे – खांध आपवी, खभो देवो, ऊंचकवामां खभो आपी मदद करवी.

खांदी (स्त्री.) – (झाडनी) डाळी (स्त्री.), डाळुं (न.).

खांदेपालट (पु.) – अदलबदल, फेरबदल, जवाबदारीनो के मालीकीनो बदल, (पु.), हस्तांतर (न.).

– उडविणे – खभो चडाववो (ना कहेवाना के 'खबर नथी' ए अर्थमां).

– खांद्याला खांदा लावून,– भिडवून – (लाक्ष.) साथे मळीने.

खाप (स्त्री.) – (१) काप, कापो (पु.); (२) एक ककडो (पु.) चीरी (स्त्री.).

खापर (न.) – (१) खापडुं, ठीकरुं (न.); (२) खोपरी (स्त्री.); (३) (लाक्ष.) अपयशनी तहोमत (स्त्री.).

– फुटणे – (लाक्ष.) आळ चडवुं, आक्षेप आववो.

– फोडणे – (लाक्ष.) आळ मूकवुं, माथे गाळ मूकवी.

– पणजा (पुं.) – चालु पेढीथी छठ्ठो वडवो (पु.).

– पणजी (स्त्री.) – तेनी स्त्री (स्त्री.).

– पणतू (पु.) – चालू पेढीथी छठवी पेढीनो वंशज (पु.).

खापरी (स्त्री.) – कवेलुं (न.), ठीकरुं.

– [पोर्तु.] – काफरो, काफरी (पु.), आफ्रिकानो मूळवतनी (पु.).

खाबड (वि.) – ऊंचुंनीचुं, खाडाखैयावाळुं.

खाबू (वि.) – (१) खाधरुं, खाउधरुं; (२) लांचखाउ.

– गिरी (स्त्री.) – लांचखोरी (स्त्री.).

खामखा [फा.] (अ.) – (१) खामुखा, इच्छाअनिच्छाए, नाछूटके; (२) निष्कारण, वगरकारणे.

खामी [फा.] (स्त्री.) – खामी (स्त्री.); (१) दोष (पु.), ऊणप (स्त्री.), व्यंग (न.); (२) खोट, घट (स्त्री.).

खांब (पु.) – खाम, थांभलो, थंभो (पु.).

खार (पु.) – (१) खार (पु.); (२) लूणो (पु.), छारी(स्त्री.); (३) नुकसान; (४) उभरण (न.), आथो चडवो ते.

– (स्त्री.) – (१) खारपाट (पु.), जेमां मीठ पाके तेवी जमीन; (२) मोर जेथी बळी-गरी जाय छे तेवुं धुम्मस (न.); (३) खिसकोली (स्त्री.).

– खाणे – (लाक्ष.) खार राखवो, वेर राखवुं.

– णे (अ. क्रि.) – अथावुं.

– (वि.) – खारवाळुं, ऊखर.

– लागणे – (लाक्ष.) नुकसान थवुं, फटको पडवो.

– ट (वि.) – खारुं.

– वणी (स्त्री.) – खारुं पाणी.

– पदराला लावून घेणे – (लाक्ष.) पोते नुकसान वेठवुं.

खारवा (पु.), – वे (न.) – खारवुं, खोळियुं (न.) (तळाई, गोदडुं इ. नुं लाल रंगनुं होय छे ते).

खारवा, –वी (पु.) – (१) खारवो, खलासी; (२) नाविक(पु.)

खाराईत (पु.) – खारवाने रंग आपतो रंगारो (पु).

खारा वारा (पु.) – दरियापरथी आवतो ठंडो पवन (पु.).

खारी (स्त्री.) – (१) वादळुं (न.); (२) ठंडी, ठंड, शरदीवाळी हवा (स्त्री.).

– सुटणे – दरियापरथी ठंडो पवन चालवो.

खारीक (स्त्री.) – खारेक (स्त्री.).

खारीज़ [अ.] (वि.) – रद बातल.

खारे दाणे (पु. ब. व.) – चिनाई सिं(–सीं)ग (स्त्री.), मीठुं चडावेली सींग.
खारेपाट (पु.) – खारपाट (पु.), जेमां मीठुं पाकतुं होय तेवी जमीन.
खारोणी – 'खारवणी' जुओ.
खाल (स्त्री.) – (१) खाल, खालडी, छाल (स्त्री.); (२) चामडुं (न.); (३) खोळिवुं (न.).
– (अ.) – नीचे.
– **चा** (वि.) – (१) नीचलुं, नीचा स्तरनुं; (२) ताबेदार; (३) पूर्वदिशा तरफनुं.
– **पट** (वि.) – (१) ढाळियुं, ढाळदार; (२) हेठलुं, तळेनुं.
– **मुंडी** (अ.) – (१) ऊंधमूंध, ऊंधे माथे; (२) मों नीचे घालीने (३) नीचुं जोई चालनारो.
– **मुंड्या**, – **मान्या** (वि.) – देखीतुं रांक पण अंदरथी अटकचालुं.
– **वर** (अ.) – तळेउपर.
– **वरचा थर**,–**चा वर्ग** (पु.) – सामान्य जन, अशिक्षित-अभण समाज (पु.).
– **वर घालून निजणे** – पाथरेलुं ज अडधुं ओढीने सूवुं.
– **वर नजर ठेवणे** – बधे नजर होवी, – राखवी.
– **वर मन होणे** – ऊंचुं ने ऊंचुं रहेवुं, ऊंचुं नीचुं थवुं.
खालट (वि.) – (१) नीचलुं; (२) ढळतुं, ऊतरतुं; (३) ठींगणुं. बेठुं.
खालती, – **कडे** (अ.) – (१) नीचे; (२) पूर्वनी तरफ.
खालती येणे – (१) नुकसानमां जवुं; (२) नीचे ऊतरवुं; (३) पडती थवी.
खालसा [फा.] (वि.) – खालसा, सरकारे जपत करेली (जमीन के गाम).
– (पु.) – शीखोनो एक पंथ (पु.) (गुरु गोविंदसिंहे प्रवर्तावेलो).
खालाट,–**टी** (स्त्री.) – (१) नीचाण–ढोळाव–तरफनो प्रदेश; (२) दरियाकांठांनी जमीन.
खालावणे (अ. क्रि.) – (१) अवदशा आववी, ह्रास थवो; (२ (तबियत) क्षीण थवी.
खाली [सिं.] (वि.)– (१) खाली, ठालुं, कशुं भर्यावगरनुं, (२) बेकार, नवरुं; (३) नकामुं, व्यर्थ.
– **करणे**– (१) खाली करवुं, रिक्त करवुं; (२) नीचे करवुं, लेवुं.
– **पिली** (अ.)– खालीपीली, बगरकारणे, अमथुं.
– **मैदान** (न.)– (१) खुल्लुं मेदान (न.); (२) (लाक्ष.) अनिर्बंध प्रदेश.
खाली (अ.)– (१) नीचे, तळिये, (२) हाथनीचे; (२) विभागमां, क्षेत्रमां, खाते ('पुण्याखाली हा भाग येतो.');
– **पडणे**– (१) नीचे पडवुं; (२) रिक्त रहेवुं, वपराशवगर रहेवुं.
– **येणे**– (१) नीचे आववुं, ऊतरवुं; (२) (लाक्ष.) अवदशा थवी.
–**राहणे**–बाकी–तळे–रहेवुं ('पाचातून दोन गेले, खाली राहिले तीन.')
– **वर होणे** (जीव)– टंगातुं रहेवुं, ऊंचुं ने ऊंचुं रहेवुं, अस्वस्थ थवुं.
– **जीव खाली– भांड्यात–पडणे**– स्वस्थ थवुं, निश्चिंत थवुं.
– **खाली** (अ)– नीचे ने नीचे, अधोगतिए.
खालोखाल (अ.)– क्रममां तरत नीचे.
खाल्लेला (वि.)– खाधेलुं.
– **खाल्ल्या घरचे वासे मोजणे**– (लाक्ष.) जेनुं खाधुं तेनुं बुरुं करवुं–खावुं तेनुं खोदवुं.
खावटी (स्त्री.)– खावटी (स्त्री.) : अनाजनो संग्रह; (२) जिवाई (स्त्री.).
खावं (–विं) द [फा.] (पु.)–खावं(–विं)द, महाराज, मालिक, धनी, सेट.
खाशी ! (उर्दू. अ.)– खास्सुं, सुंदर, बेश.
खाशी (वि.)– खासुं : (१) रूडुं, बेश; (२)खास विशिष्ट.
– **पंगत** (स्त्री.)– खास–विशिष्ट के उच्च लोकोनी पंगत (स्त्री.).
– **मंडळी** (स्त्री.) – खासा मंडळी, शाही मिजलस (स्त्री.)
– **स्वारी** (स्त्री.)– (१) खुद राजासाहेब; (२) यजमान पोते (पु.).
खाष्ट (वि.)– (१) दुष्ट, तामसी; (२) तकरारियुं, कूथलीखोर; (३) सतावनारुं.
खास (वि.)– खास : (१) राजा के राज्यसंबंधी; (२) पोतीकुं, अंगत, (३) विशिष्ट, (४) खरुं, असल, ऐन; (५) उच्च, चुनंदुं.
– (अ.)– (१) खचित; (२) खास करीने; (३) जाते.
– **खेल** [अ.] (पु.)– सेनापती (पु.).
– **गत** (वि.)– खासगत : खासगी, पोतानुं, अंगत.
– **गी, खाज़गी** (वि.)– खासगी: (१) पोतानुं, अंगत; (२) खानगी, गुप्त.
– **गीवाले** (पु.) – खाजगी कारभारी, – दीवान (पु.) (मराठी पेशवानो)

— **दार** (पु.)— (१) संसद सदस्यनो खिताब; (२) हजूरियो (पु); (३) अश्वपाल, साईस (पु.).

— **नवीस,—नीस** (पु.) — खासनबीस, खानगी लहियो के मंत्री, ' प्राइवेट सेक्रेटरी '.

—**बाग** (स्त्री.) — राजानी खास मालिकीनो बगीचो (पु.).

खांसणे (अ. क्रि.)— खांसवुं (अ. क्रि.).

खांसी [हिं.] (स्त्री.)— खांसी (स्त्री.), उधरस.

खासडा (पु.)— खासडुं (न.) : (१) जूतुं (न.); (२) (लाक्ष.) जूतांनो मार

खासा (वि.)— खासुं : (१) रूडुं, मजेनुं; (२) ऊंच, उच्च.

खास्त (—**स्ती**. (स्त्री.) — (१) झरापो, तलसाट (पु.); (२) कूथली (स्त्री.).

— **खोर** (वि.)— तोछडुं.

— **घेणे,—धरणे**— झूरवुं, तलसवुं (अ. क्रि.).

खाळ (पु.)— खाळ (पु.), (स्त्री.) — गंदा पाणीनी नीक (स्त्री.).

— **कुवा** (पु.)— खाळकूवो (पु.), जाजरूमाटे करेलो कूवो

खिंकाळणे (अ. क्रि.) — (१) हणहणवुं, खूंखारवुं (घोडानो शब्द); (२) (व्यंग्य) खी खी करीने हसवुं.

खिचडी (स्त्री.)— (१) खींचडी (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) खीचडो; गोटाळो (पु.) :(२) सेळभेळ (स्त्री.) जातजातना माणसोनो मेळावो.

खिज़ (—स) गणती (स्त्री.) — ' किसगणती ' जुओ.

खिज़णे (अ. क्रि.)— (१) खिजावुं; (२) झांखुं पडवुं.

खिज़वणी (स्त्री.)— खिजवणी, खीजववुं ते.

खिजविणे (स. क्रि.)— खीजववुं, चीडववुं (स. क्रि.).

खिज (—द) मत [अ.] (स्त्री.) — खिज(—द)मत, सेवा, चाकरी(स्त्री.)

— **गार** (पु.) — खिज (— द) मतगार, सेवक (पु.).

खिटी (स्त्री.)—(१) खीलो, खूंटो (पु.); (२) मेख, फाचर (स्त्री.).

खिडकी (स्त्री) — खिडकी, बारी (स्त्री.).

खिंड (— डी) (स्त्री.) — खिंड, खीण (स्त्री.), कोतर (न.).

खिंडार (न.) — (१) भगदाळुं (न.); (२) खंडियेर (न.); (३) खातर (न.)

खितपणे, खितपतणे (अ. क्रि.) — मांदगीमां घणा समयसुधी पथारीवश रहेवुं, व्यथा — पीडा घणा काळसुधी सहेता रहेवुं.

खिदाखिदणे (अ. क्रि.) — खी खी करीने हसवुं.

खिदडणे (अ. क्रि.) — मस्ती करवी, तोफान करवुं.

— (स. क्रि.) — डांटवुं (स. क्रि.).

खिदळणे (अ. क्रि.) — खीखी करीने हसवुं ने मस्ती करवी, दांत काढवा.

खिन्न [सं.] (वि.) — खिन्न, गमगीन, दिलगीर, अणोसरुं.

खिमा [फा.] (पु.) — खीमो, मांसनो छूंदो (पु.).

— **करणे** — (लाक्ष.) चूरेचूरा करवा, कच्चरघाण काढवो.

खिरटणे (अ. क्रि.) — ' खुरटणे ' जुओ.

खिरटा (वि.) — ' खुरटा ' जुओ.

खिरणे (अ. क्रि.) — स्रववुं, झरवुं (अ. क्रि.).

— (स. क्रि.) — गाळवुं, चाळवुं (स. क्रि.).

खिरा (पु.) — काकडीनी एक जात, खीरुं (न.).

खिरापत (स्त्री.) — प्रसाद (पु.)

खिलाडी, (—डू) (वि.)—(१) खेलाडु, खेलाडीना स्वभावनुं, खेलदिल; (२) रमतमां प्रवीण.

खिलाप(—फ)त (स्त्री.) — खिलाफत, खलीफात (स्त्री.), पेगंबर साहेबनी गादी, खलीफानी गादी के सत्ता (स्त्री.).

खिला (—ल्ला)र (न.) — जूथ, टोळुं (न.) (गाय—बळदोनुं), गोधण.

— **री** (पु.) — गोवाळियो (पु).

खिल्ली (स्त्री.) — मजाक, मश्करी (स्त्री.).

खिसाणा (वि.) — (१) खसियाणुं, लज्जित; (२) दुःखी, खिन्न.

खिसकणे (अ. क्रि.) — खीजवुं, गुस्से थवुं, चिडावुं.

खिसखिस (स्त्री.) — (१) माथाझीक (स्त्री.); (२) गुस्सो (पु.); (३) खी खी (स्त्री.).

— **(खसखस) पिकणे** — खी खी करीने बधाए हसवुं, हसाहस थवी.

खिसणे (स. क्रि.) — ' किसणे ' जुओ.

खिसा (पु.) — खिस्सुं, खीसुं, गजवुं (न.).

— **कातरणे** — खीसुं कातरवुं—खीसुं कापवुं, (लाक्ष.) खीसुं कापीने चोरी करवी.

— **कातरू, —कापू** (वि.) — खीसाकातरु,

— **गरम करणे** — खीसां तर करवां, लांच आपवी, पैसाथी खीसां भरवां.

— **भरू** (वि.) — खीसाभरु, लांचियुं.

— **खिशात टाकणे** — (१) खीसुं भरवुं (२) (लाक्ष.) ताबे करवुं.

खिस्त (स्त्री.) — किस्त ' जुओ.

— **स्ती** (पु.)— शराफ, धीरधारनो धंधो करनार, नाणावटी (पु.).

— **स्ती** (स्त्री.) — शराफी (स्त्री.), नाणावटुं (न.)

खिळखिळा (वि.) — (१)डगमगतुं, ढीलुं; (२) नरम, कमजोर.

खिळखिळी (स्त्री.) — ढीलापणुं (न.), डगमगाट (पु.).

खिळणे (स. क्रि.)—(१)जडवुं, सज्जड बेसाडवुं (खीलो ठोकीने).

व.); (२) आगळो अडकाववो.

— **खिळविणे** (अ. क्रि.) — (१) रोकावुं; (२) जडाई जवुं, जकडावुं (अ. क्रि.).

खिळविणे (स. क्रि.) — जकडवुं, थंभी राखवुं.

खिळा (पु.) — (१) खीलो (पु.); (२) खीली (स्त्री.); (३) छापखानामां अक्षरनुं बीबुं (न.), 'टाईप'.

— **ठोकणे,—मारणे** — खीलो चोडवो, — मारवो, — ठोकवो.

खिळे जुळविणे — बीबां गोठववां, 'कंपोझ'.

खीज (स्त्री.) — खीज, चीड (स्त्री.), गुस्सो (पु.).

खीर (स्त्री.) — खीर, दूधभातनी एक मीठी वानी (स्त्री.).

खीळ (स्त्री.) — (१) नानो उलाळो (पु.), चांप (स्त्री.); (२) खीली (स्त्री.).

— **घालणे** — अडथलो करवो, गति रोकवी.

खुज़ट (वि.) —(१) ठींगरायेलुं, कुंजरायेलुं, वधता अटकी पडेलुं.

खुज़ा (वि.) — (१) ठींगणुं; ठींगुं; (२) ठींगरायेलुं.

खुजा (पु.) — कूजो (पु.), सुराई (—ही) (स्त्री.), मोटवो (पु.).

खु (—खुं) टणे (अ. क्रि.) — (१) अटकवुं, अटकी पडवुं; (२) कुंठित—निरुत्तर—थवुं; (३) अडी बेसवुं; (४) घटवुं; (५) टूंकुं थवुं; (६) खूटवुं, पूरुं थवुं. खूटी पडवुं.

खुट्टरुट्टु (अ.) — (१) केमे करीने, मुश्केलीथी; (२) धीमेथी, हळवे.

खुडकणे (अ. क्रि.) — (१) अकडावुं; (२) अटकी पडवुं.

खुडणी (स्त्री.) — टूंपामण (न.), चूंटणी (स्त्री.).

— **णे** (स. क्रि.) — चूंटवुं, टूंपवुं, खूंटवुं (स. क्रि.)

खुडलणे (स. क्रि.) — (१) नखोथी टूंपवुं; (२) (लाक्ष.) डांटवुं, फिटकारवुं.

खुडा (पु.) — (१) टूंपामण (न.), खूंटवुं ते; (२) छोडनां उपर उपरनां पांदडां (न. ब. व.).

खुडुक (अ.) — बधा अवयवो समेटीने.

खुडे (वि.) — अकडायेलुं,

खुण (—णा) विणे (स. क्रि.) — इशारो करवो.

खुंट (पु.) — (१) खुंटडुं, खूंठुं, झाडनुं ठूंठुं (न.); (२) थांभलो (पु.), मेख (स्त्री.); (३) खोपो (पु.), सांठो काप्यापछी रही गयेलुं जडियुं (न.); (४) खूंपरो (पु.), हजामत करतां रही गयेला खांपाजेवा वाळ (पु.); (५) अड्डो (पु.); (६) खूणो (पु.), शेरी के रस्तानो छेडो (पु.); (७) (लाक्ष.) वंशनो आधार.

खुंटविणे (स. क्रि.) — अटकाववुं, रोकवुं, रूंधवुं (स. क्रि.)

खुंटा (पु.) — (१) 'खुंट' जुओ; (२) कुतुब, रूवो, घंटीनो खीलडो (पु.); (३) घंटीनो हाथो (पु.).

— **गाडणे** — (१) खूंटो घालवो, पायो नाखवो; (२) घंटी बेसाडवी.

—**बळकट असणे** — खूंटी जबरो होवो; (लाक्ष.) पीठबळ-आधार सबळ होवो.

— **हलवून बळकट करणे** — (लाक्ष.) मुद्दो चर्चीने पाको—दृढ करवो, फरी फरी हा पडाववीने पाकुं करवुं.

खुंटाड (न.) — खूंठुं, ठूंठुं (न.).

खुंटाळे (न.) — खींटीओनो समूह.

खुंटाळ्या (पु.) — हजाम (जे रस्ताना के शेरीना खूणापर बेसी घराकनी राह जुए छे), वाळंद (पु.).

खुंटी (स्त्री.) — (१) खींटी, खूंटी (स्त्री.); (२) खूंट (पु.), जमीननी हद बतावतो पथ्थर.

— **पिरगाळणे** — (१) तंतुवाद्यनी खींटी आमळवी; (२) (लाक्ष.) उश्केरवुं, कलहने उत्तेजन आपवुं.

— **मारणे** — खीली मारवी, विघ्न नाखवुं.

— **ला अडकविणे** — (लाक्ष.) खींटीए पोतियुं मूकवुं, (लाक्ष.) (काम) कोईने सोंपी दई नीरांत थवुं.

— **वरचा कावळा** (पु.) — (लाक्ष.) कोई अचानक आवेलो अपरिचित (पु.).

खुद (—द्द) [फा.] (अ.) — खुद, पोते, जाते, पंडे.

— **असामी** (पु.) — कर्तृत्ववान माणस.

— **खर्च** (पु.) — खानगी खर्च.

— **खुद** (अ.) — मलक मलक, मंद मंद (हसवुं).

— **गर्जी** (स्त्री.) — खुदगरजी (स्त्री.), स्वार्थीपणुं (न.).

— **पसंती** (स्त्री.) — (१) खुद पसंदगी (स्त्री.); (२) अहंमन्यता.

— **मुखत्यार** (वि.) — आपमुखत्यार.

खुदा [फा.] (पु.) — खुदा, अल्लाताला, परमेश्वर (पु.)

— **ई** (वि.) — ईश्वरी.

— **वत** (पु.) — 'खावंद' जुओ.

खुद्द (अ.) — (१) 'खुद' जुओ; (२) खास, असल ('तो खुद्द पुण्याचा आहे'); (३) सरकार, राजासाहेब ('खुद्द स्वारी'); (४) पत्नी पतिने माटे वापरे छे.

खुनशी (—सी) (वि.) — खुन्नसी, खुन्नसवाळुं.

खुनी — (वि.) — खूनी, खूनखार,

खुन्नस (पु., स्त्री.) — खुन्नस (स्त्री., न.), झेरी लागणी (स्त्री.), वेरनी तरस (स्त्री.), खून्नस (स्त्री., न.).

— **बाळगणे**— खुन्नस राखवुं, वेरभाव सेववो.

— **सी** (वि.) — 'खुनशी' जुओ.

खुपणी (स्त्री.)— खूंचवुं ते.

— **णे** (अ. क्रि.)— खूंचवुं, सालवुं (अ. क्रि.).

खुपरा (पु.) —आंखमां थती खूंच, भोंक (स्त्री.)

– (वि.)– आंखने खूंचतुं.

– री (स्त्री.)– पोपचामांना फोल्ला (पु. ब. व.)

खुपसणे (सं. (क्रि.)– (१) घोंचवुं, भोंकवुं; (२) घुसाडवुं, पेसाडवुं (स. क्रि.)

खुबसूरत [फा.] (वि.)– खूबसूरत, सुंदर, रूपाळुं.

– ती– खूबसूरती (स्त्री.), सौंदर्य (न.).

खुबा (पु.)– (१) खमानो के केडनो सांधो (पु.); (२) एक जातनी छीप (स्त्री.).

खुबी (स्त्री.)– खूबी (स्त्री.): (१) सुंदरता; (२) रहस्य, खास गुण; (३) चतुराई (स्त्री.), कसब (न.).

– दार– वि.– खूबीदार.

खुमखुम (–मी) (स्त्री.)– (१) उछाळो, उत्साह (पु.); (२) चटपटी, तालावेली (स्त्री.); (३) तोर (पु.), अडंगी (स्त्री.).

खुमारी [अ.] (स्त्री.)– (१) ल (–लि) ज्जत, मजा (स्त्री), स्वाद (पु.); (२) खूबी, मर्म.

खुमास (पु.)– (१) शोभा, सौंदर्य; (२) लज्जत.

– दार (वि.)– (१) लज्जतदार, स्वादयुक्त; (२) मार्मिक.

खुरखुर (स्त्री.)– (१) चटपटी, तालावेली (स्त्री.; (२) अकळामण (स्त्री.); (३) अधीराई (स्त्री.)

– णे (अ. क्रि.) – टलसवुं (अ. क्रि.).

खुरचा (पु.)– खुड (–र) दो (पु.) : (१) परचूरण (न.); (२) ककडेककडा (पु. ब. व.)

– पाडणे– ककडेककडा करवा.

खुरट (वि.)– गंठाई गयेलुं.

– णे (अ. क्रि.)– (१) गंठाई जवुं, ठींगरावुं; (२) कुंजरावुं.

खुरडणे (अ. क्रि.)– पेटे–भांखोडे–सरकवुं, ढसडतां जवुं.

खुरंदळणे (स. क्रि.)– (१) खूंदवुं; (२) पगवडे गदडवुं.; (३) चूंथवुं.

खुरंदळा (पु.)– खूंदाखूंद, चगदाचगदी (स्त्री.).

खुरपण (न.)– नींदण (न.)

– णी (स्त्री.) – नींदामण (स्त्री.).

– णे (सं. क्रि.) – नींदवुं (सं. क्रि.).

खुरपी (स्त्री.) – खरपडो, (पु.).

खुरपे (न.) – खूरपी (स्त्री.).

खुरा (पु.) – पगरखानी एडी (स्त्री.),

– लावणे – पगरखाने एडी ठोकवी, – चोंटाडवी.

खुराक – [फा.] (पु.) – (१) पुष्टिवर्धक खाणुं (न.); (२) रतिब (स्त्री.).

खुराडे (न.) –(१) कबूतरनुं खानुं (न.); (२) तेवा खाना जेवी रहेवानी सांकडी ओरडी (स्त्री.).

खुरी (स्त्री.) – (१) खरी (स्त्री.); (२) खुर (–री) (स्त्री.).

खुर्ची (स्त्री.) – खुरशी (–सी) (स्त्री.).

खुर्द [फा.] (वि.) – (१) नानुं; (२) कनिष्ठ (गामने लगतुं).

खुर्दळा (पु.) – (१) ककडेककडा; (२) खूंदाखूंद (स्त्री.).

खुर्दा (पु.) – खुड(–र)दो (पु.) : परचूरण (पु.), मोटा सिक्कांनी किंमतना नाना सिक्का;(२) ककडेककडा (पु.ब.व.), कच्चर घाण (पु.).

खुर्देकरी (पु.) – खुरदियो (पु.), परचुरण सिक्का वेचनार.

खुलणे (अ. क्रि.) (१) खूलवुं, ऊघडवुं; (२) खीलवुं, प्रसन्न थवुं (३) रंगनी शोभा वधवी (४) रंग शोभवो.

खुलविणे (स. क्रि.) – (१) खीलववुं (स. क्रि.), (२) दीप-(–पा) ववुं (स क्रि.); (३) रंग जमाववो.

खुला (वि.) – खुल्लुं : (१) उघाडुं; (२) मोकळुं; (३) अणघेरायेलुं; (४) नागुं, ढांकेलुं नहि तेवुं; (५) चोख्खुं, निखालस; (६) स्पष्ट; (७) अनिश्चित, अनिर्णित.

– कागद (पु.) – खुल्लो–बीडयावगरनो–कोईपण वांची शके तेवो कागळ (पु.).

– कारभार (पु.) – खुल्लो वहेवार (पु.), चोख्खो वहेवार.

– पदर (पु.) – (लाक्ष.) (विवाहित स्त्रीनुं) निष्पाप वर्तन.

– व्यापार (पु.) – खुल्लो–आयात वेरावगरनो–व्यापार, 'फ्री ट्रेड'.

– हिशेब (पु.) – चोख्खो–प्रमाणिक–हिसाब (पु.).

– खुली चाकरी (स्त्री.) – अनिर्बंध–मुद्दतविनानी–मनमानी–चाकरी (स्त्री.).

– खुली मुदत (स्त्री.) – अनिश्चित मुद्दत (स्त्री.).

खुलावट (स्त्री.) – सजावट, शणगार शोभा (स्त्री.).

खुलास (वि.) – (१) मोकळुं; (२) अनियंत्रित; (३) सीधुं, निखालस.

– बोलणे (न.) – खुल्ली वात (स्त्री.).

खुलासा (पु.) – खुलासो (पु.) : (१) चोखवट, स्पष्टता (स्त्री.); (२) मतलब, भावार्थ (पु.); (३) विगत (स्त्री.); (४) नीरांत (स्त्री.).

खुश [फा.] (वि.) – खुश, आनंदी, संतुष्ट, प्रसन्न.

– खबर (स्त्री.) – खुशीना समाचार, कुशळ समाचार (पु. ब. व.).

– मस्करी, –या (पु.) (१) खुशामतियो (पु.); (२) राजानो मस्करो (पु.); (३) ठट्ठाखोर–हसामणुं माणस (न.).

– मिजाजी (वि.) – खुशमिजाजी, आनंदी स्वभाववाळुं.

– मौजी (वि.) – मौजमजा माणनार.

– रंग (वि.) – भोगविलासी; लहेरी.

खुशकी (श्की,–ष्की) [फा.] (स्त्री.) – खुशकी (स्त्री.), भूमिमार्ग.

खुशामत [फा.] (स्त्री.) – खुशामत (–द), पळशी (स्त्री.), हदबहारनां वखाण (न. ब. व.).
 – ती (वि.) – खुशामतियुं.
खुशाल [फा.] (वि.) – खुशाल : (१) तंदुरस्त; (२) सुखी.
 – (अ.)– (१) सुरक्षित–कुशल–अवस्थामां; (२) बेफिकर थईने.
 – चंद,–चेंडू (वि.) – (१) उडाउ, बेफिकरुं; (२) फक्कड, स्वच्छंदी.
 – ली (स्त्री.) – खुशाली (स्त्री.) : (१) तंदुरस्ती (स्त्री.), क्षेमकुशल (न.) (२) खुशहाल्त (स्त्री.).
खुशी (–षी) (स्त्री.) – खुशी, प्रसन्नता (स्त्री.).
 – चा सौदा (पु.) – (१) खुशीनो सोदो (पु.), मरजीनी वात (स्त्री.).
खुश्की (स्त्री.) – (१) 'खुशकी' जुओ; (२) दुकाळ, अकाल (पु.), अवर्षण (न.).
खुशनुमा [फा.] (वि.) – खुशनुमा, रमणीय.
खुशखुशीत (वि.) – (१) ककरुं; (२) स्वादिष्ट, रुचिकर.
खुसपट (न.) – (१) नानीशी एब, – कसर, – खोडखांपण (स्त्री.); (२) नानुंसनुं कलहनुं निमित्त (न.).
 – काढणे – (१) छेडती शोधवी; (२) नानीशी कसर खोळी काढवी; (३) सळी करवी.
खुळचट (वि.) – (१) बाघुं, गतागमविनानुं; (२) मूर्खाईभरेलुं
खुळखुळणे (अ. क्रि.) – (१) 'खुळखुळ' एवो आवाज थवो; (२) (लाक्ष.) पासा के कोडीओ जेम हाथमां रमवुं ('पैसे हातात खुळखुळताहेत'– पैसो घणो छे ओ अर्थमां); (३) कोगळो करवो.
खुळखुळा (पु.) – खुळखुळ अवाज करतुं बाळकनुं एक रमकडुं (न.), रमवानो घुगरो
खुळा (वि.) – (१) बाघुं, मूरख; (२) गांडुं, घेलुं; (३) अपंग
खुळावणे (अ. क्रि.)– गांडु थवुं, पागल बनवुं, घेला थवुं.
खुळेवेडे (वि.)– (१) गांडुं घेलुं; (२) नादान.
खुळेश्वर (पु.)– मूरखराज (पुं.).
खूट (स्त्री.)– खूट, खोट (स्त्री.),खूटको (पुं), घट, ओछप (स्त्री.)
खूण (स्त्री.) – (१) खूण, निशाणी (स्त्री.), चिह्न, एंधाण (न.); (२) संकेत (पुं.); (३) लक्षण (नं.).
 – खाण (स्त्री.)– ओळख, ओळखवानुं चिह्न (नं.), आलामत, निशानी (स्त्री).
 – गाठ (स्त्री.) – पाकी खातरी (स्त्री.),– निश्चिती.
 – गाठ बांधणे – पाकी खातरी राखवी, मनमां गांठ बांधवी.
 – धरणे – ध्यानमां राखवुं.
 – सांगणे – एंधाण आपवुं.
खून [फा.] (पुं)– (१) खून (नं.), मनुष्यवध (पुं.), हत्या (स्त्री.); (२) खूनस (स्त्री.).
 – खराबा (पुं.) – खूनखराबो (पुं.), कतल (स्त्री.).
 – चढणे – (१) खूनसे भरावुं; (२) हत्या करवानी लागणीथी भराई जवुं.
खूब (वि.) – खूब, घणुं, पुष्कळ.
 – (उद्. अ.) – वाह, खूब !
खूर (पु.) – (१) खरी (स्त्री.); (२) खाट, खुरसी इ.नो पग (पु.); (३) गाय भेंसनुं अडण (न.).
खूळ (नं.) – (१) घेलछा, धून (स्त्री.); (२) दंगो, उपद्रव (पु.); (३) बंड (न.), बळवो (पु.).
 – पिकणे – (१ घेलछा के लत फेलावी; (२) बळवो फेलावो.
 – मातणे, – मातणे – हुल्लड (न.) ऊटवुं, दंगल मचवी.
 – लागणे – (१) माथुं चसकवुं; गांडा थवुं; (२) (लाक्ष.) – नी पाछळ घेलुं थवुं, घेलछा लागवी, धून चडवी; (३) लत लागवी.
खूब (वि.) – 'खुश' जुओ.
खेकटे (नं.) – (१) लचांड, लफडुं (नं.), उपाधि, लप (स्त्री.); (२) मसलत, युक्ति; (३) तहोमत (स्त्री.), आळ (न.); (४) गोटाळो, छबरडो (पु).
 – खोर (नि.) – खटपटियुं.
खेकडा (पु.) – खेंकडो, करचलो, कर्क (पु.).
खेकसणे (अ.क्रि.) – तडूकवुं, घांटो पाडीने बोलवुं, खिजावुं (अ. क्रि.)
खेचकाम (नं.) – बीबां गोठववानुं काम.
खेचणी (स्त्री.) – खेंच, खेंचाण (स्त्री.).
 – णे (सं. क्रि.) – खेंचवुं, ताणवुं (सं. क्रि.)
 –खेचून धरणे – (१) खेंची राखवुं; (२) नमतुं न आपवुं.
खेचर (न.) – खच्चर (न.).
खेचाखेंचं (स्त्री.)– खेंचाखेंच, – ची) (स्त्री.).
खेटणे (अ. क्रि.) – (१) अडोअड–लगोलग–थवुं; (२) मजल मारवी; (३) भीड–दाटी–करवी, भीडवुं (अ. क्रि.).
 – (स. क्रि.)– (१) ओळंगवुं, उल्लंघवुं, (२) खिसकाववुं, रस्तामांथी हटाववुं.
खेटर (नं.) – खासडुं, जूतुं (नं.).
खेटा (पु.) – वारोफेरो (पु.).
 – टे घालणे – वारोफेरा करवा, आंटा मारवा.
खेटाखेट (स्त्री.) – (१) दाटी, गिरदी (स्त्री.); (२) धक्काधक्की (स्त्री.).

खेटून (अ.) – अडोअड, लगोलग.
खेडणे (स. क्रि.)– खेडवुं, जमीन हळवडे नांगरवी.
खेडवळ (वि.) – (१) गामडियुं; (२) अज्ञानी, अभण, गमार.
खेडहक्क (पु.) – जमीन खेडवानो हक (पु.).
खेडूत, खेडू (पु.) – खेडूत (पु.)
खेडे (न.) – खेड, गामडुं (नं.)
खेत (न.) – (१) खेत, खेतर (नं.); (२) रणक्षेत्र (न.); (३) मेदान (न.); (५) पुण्यक्षेत्र (नं.).
– **वाडी** (स्त्री.) – खेतीवाडी (स्त्री.) : (१) खेडूतनो काम धंधो (पु.); (२) खेतर ने शोकभाजीनी वाडी.
खेती (स्त्री.) – खेतीनो उद्योग, खेती (स्त्री.).
खेत्री (पु.)– (१) खेतीकार, खेडूत (पु.); (२) क्षत्र, क्षत्रिय, योद्धो (पु.); (३) ते नामनी एक जमात.
खेद [सं.] (पु.) – खेद (पु.), दिलगीरी (स्त्री.).
– **जनक** [सं.] (वि.) – खेदजनक, अफसोसजनक.
– **मानणे**– खेदावुं, खेद पामवुं, अफसोस करवो.
खेप (स्त्री.) – खेप (स्त्री.), आंटो, फेरो (पु.); (२) वारो (पु.); (२) अथडापण (स्त्री.).
– **टाकणे** – आंटो मारी जवुं, आवी जवुं, फेरो खावो.
– **पेसरसा** (अ.) – चालु कामनी साथे ज, फेरोभेगा.
– **प्या** (पु.) – खेपियो, कासद (पु.).
खेमा (पु.) – डेरो, तंबु (पु.).
खेरीज (अ.)– खेरीज : (१) सिवाय, विना; (२) वधारामां, बळी, उपरांत.
खेलखाना [फा.] (पु.) – खेलखाना (पु.) : (१) लश्करनो असबाब (पु.); (२) अटारो, घरवाखरो (पु.) (खास करीने भंगार).
खेवैया [हिं.] (पु.) – सुकानी (पु.).
खेळ (पु.) – खेल (पु.) : (१) रमत (स्त्री.); (२) तमाशो, नाटक इ.; (३) (लाक्ष.) लीला (स्त्री.).
– **करणे** – (१) खेल करवो, नाटक इ. भजववुं; (२) उडाववुं.
– **मांडणे** – (१) खेलनी रचना करवी; (२) (लाक्ष.) संसारनो प्रारंभ करवो; (३) दाव रमवो.
– **कर** (वि.) – (१) रमतुं, खेलाडु; (२) आनंदी (३) रमतियाळ.
– **खंडोबा** (पु.) – अस्तव्यस्तता, वेरविखेर थयेली अवस्था (स्त्री.).
– **गडी** (पु.)– रमतनो साथी, भिल्लु (पु.).
– **णे** (न.). – (१) रमकडुं, एलवणुं, खिलोणुं (न.); (२) रमवुं ते, रमवानी क्रिया.
– **णे** (अ. क्रि.) – (१) खेलवुं, रमवुं; (२) (नाटक इ.) भजववुं.
खेळिया (पु.)– (१) खेलाडी (पु.); (२) नट, सोंग भजवनार
खेळी (स्त्री.) – (१) खेल (पु.); (२) गंमत (स्त्री.); (३) दाव, रमतमां आवतो वारो (पु.).
– **मेळी** (स्त्री.) – १ दोस्ती (स्त्री.), मेळ (पु.), मळतावडापणुं (न.); (२) मोज (स्त्री.), खेल (पु.).
– **मेळीने** (अ.) – मेळथी, एकतंबे, एकरागथी
खैर (पु.) – खेर (न.), खदिर (पु.), काथानुं झाड.
– [अ.] (स्त्री.) – (१) खेरियत (स्त्री.), क्षेमकुशळ (न.); (२) सुस्थिति, सुखरूप होवुं ते; (३) ईश्वरनी कृपा.
– **असणे** – (१) क्षेम कुशल होवुं, सुखस्वास्थ्य रहेवुं; (२) ईश्वरनी कृपा होवी.
– **होणे** – (१) पीडा टळवी; (२) उपकार थवो.
– **खा (–ख्वा)ह** [फा.] (वि.) – खेरखाह, भलुं चाहनारुं, हितचिंतक.
खाही (स्त्री.) – खेरखाही (स्त्री,) भलुं चाहवुं ते.
खैरत – खेरियेत (स्त्री.), भलुं (न.), भलाई (स्त्री.), सदिच्छा.
खैरा (वि.)– कथ्थाई (रंगनुं).
– **बांडा** (वि.) – काबरचीतरुं.
खैरात [अ.] (स्त्री.) – खेरात (स्त्री.) : (१) दान (न.), सखावत (स्त्री.); (२) मसीदना के फकीरोना खर्चमाटे अपायेली जमीन, (३) (लाक्ष.) कुर्बानी (स्त्री.).
– **ती** (वि.) – सामान्य, हलकी जातनुं, क्षुद्र.
खो(खो खो) (पु.) – खो, खोखो (स्त्री.), एक रमत.
– **खो घालणे** – (लाक्ष.)– विघ्न नाखवुं, आडे आववुं.
– **खो देणे** – (लाक्ष.) स्थानेथी हटाववुं, उठाडी मूकवुं.
खोक (स्त्री.) – माथाने थयेली जखम (स्त्री.),– पहोंचेला घा (पु.); (२) खांसी, ठांसी (स्त्री.).
खोकड (न.) – (१) शियाळनी जातनुं एक जंगली पशु; (२) (व्यंग्या.) डोकरुं, डोसुं.
खोकणे (अ. क्रि.) – खांसवुं (अ. क्रि.), खांसी खावी.
खोकरणे (अ. क्रि.) – (१) घसाई जवुं; (२) फूटवुं, तुटवुं; (३) ओसरवुं, घटवुं.
खोकला (पु.)– खोखलो, ठांसो (पु.), उधरस (स्त्री.).
– **विकत घेणे** – (लाक्ष.) नकामी पंचात माथे लेवी, आफत वहोरवी.
– **औषधावाचून खोकला गेला !** – (लाक्ष.) इलाज करवा पहेलां ज पीडा टळी !
खोकलेकरी (वि.) – खोखलुं, उधरस खातुं.

खोका (पु.) – खोखुं (न.) : (१) (देवदारनी) हलकी बनावटनी पेटी (स्त्री.); (२) भरपाई थयेली हूंडीनो कागळ (पु.).
खो खो (अ.) – खडखड, मोटेथी (हसवुं).
खोगीर [फा.] (न.) – खोगीर, जीन, घोडानुं पलाण (न.).
– चढविणे,–ठेवणे – जीन चडाववुं, – कसवुं.
– भरती (स्त्री.) – (लाक्ष.) खोगीरनी भरती (स्त्री.); नकामां माणसोनो संघरो (पु.).
खोच (स्त्री.) – (१) घोंच (स्त्री); भोंकावाथी थयेलो घा (पु.); (२) खांचो (पु.), धारवाळी वस्तुनी धारमां पडतो खाडो के काप (पु.); (२) खूबी (स्त्री.), मर्म (न.); (४) खोट, कमीना (स्त्री.); (५) उपरोध, व्यंगोक्ति; (६) अणि (स्त्री.); धातुनो भोंकाय एवो झीणो छेडो (पु.).
– (अ. क्रि.) – तरडावुं, नोक लगीने फाटवुं.
– मारणे – (लाक्ष.) टोणो मारवो, मर्मवचन कहेवुं.
– णे (स. क्रि.) – (१) खोसवुं, अंदर पेसाडवुं, घालवुं (स. क्रि.); (२) घोंचवुं (स. क्रि.).
– (अ. क्रि.) – संकडावुं, भीडमां आववुं लुगडां के धोतियानी खोसेली पाटली.
खो(–खों)चा (पु.) – ओटी (१) (स्त्री.); (२) खोंच (स्त्री.); खांचो (पु.); (३) शल्य (न.), कांटो (पु.);(४)खूमचो (पु.), (५) तरड, फाट (स्त्री.).
खोचेवाला (पु.) – खूमचावाळो (पु.).
खोट (स्त्री.) – खोट (स्त्री.), नुकसान (न.).
– खाणे – खोट खावी, नुकसान खमवुं.
– जाणे – खोट आववी, नुकसान थवुं.
खोटारडा (वि.) – जुठुं बोलनार,– कहेनार.
– डेपणा (पु.) – जूठाणुं (न.), लबाडी (स्त्री.).
खोटी (स्त्री.) – खोटी, ढील (स्त्री), विलंब (पु.).
– करणे (१) – खोटी करवुं, विलंबवुं (अ. क्रि.); (२) राह जोवडाववी, थोभाववुं.
– होणे – अटकी पडवुं, थोभावुं.
खोटे (वि.) – खोटुं : (१) जूठुं (जुठ्ठुं), असाच, असत्य (न.); (२) खराब, नठारुं.
– (न.) – (१) खोटुं काम; (२) असत्य.
– नाटे (वि.) – मिथ्या, असत्य, आळपंपाळ, अलावडुं.
– पणा (पु.) – खोटाई (स्त्री.), जूठापणुं (न.), जुठाणुं.
खोड (स्त्री.) – (१) खो, आदत, कुटेव (स्त्री.); (२) एब, खोडखांपण, खामी (स्त्री.); (३) खोड, भूल (स्त्री.), दोष (पु.); (४) छेडती (स्त्री.). ।
– असणे – कुटेव–खो–आदत–होवी.
– असलेला (वि.) – एबियल, खोडीलुं.
– कर (वि.) – अटकचाळुं, आळीगाळुं, नटखट.
– काढणे – (१) खोड–एब–बताववी; (२) छेडती करवी; (३) अटकचाळुं करवुं.
– मोडणे – सजा करवी, पाठ आपवो.
– सतरा खोडी असणे – (१) अढार वांकां होवां; (२) वधारे पडता गमा अणगमा होवा.
खोड (न.) – (१) खोड, खोडसुं (न.); (२) खोगीरनुं चोकठुं (न.) (३) माखड गाय के भैंस (स्त्री.); (४) (झाडनुं) ठूंठुं, थडियुं (न.); (५) सुखडनुं ठूणकुं (न.).
खोडकी (स्त्री.) – अडपलुं (न.).
– जिरविणे – (लाक्ष.) सजा करीने अडपलां भांगवां.
खोडणे (स. क्रि.) – छेकवुं, भूंसी नाखवुं.
खोडवा (पु.) – पाक काढी लीधा पछी रहेलो खांपो (पु.).
– घेणे – खांपाने पोसीने फरीथी पाक लेवुं.
खोडा (पु.) (१) हेड (स्त्री.), सकंचो (पु.); (२) संधीवाथी अकडावुं ते.
– घालणे – (१) हेडमां नाखवुं; (२) हेड बांधवी; (३) (लाक्ष.) पेच रचवो.
खोडावणे (अ. क्रि.) – अकडावुं (अ. क्रि.)
खोडाखोड (स्त्री.) – छेकाछेक, चेराचेर (स्त्री.).
खोडाळी, खोडी (स्त्री.) – चाळा (पु. ब. व.), अडपलां (न. ब. व.); (२) छेडती (स्त्री.).
– काढणे – छेडवुं, पजववुं (स. क्रि.).
खोंड (पु.) – आखलो, गोधो, सांढ (पु.).
खोत (पु.) – (१) इजारदार (पु.); (२) (कोंकणमां) एक जातनो मालगुजार, – वतनदार.
– ती (स्त्री.)– (१) इजारो (पु.); (२) मालगुजारी(स्त्री.) (कोंकण मां).
खोदकाम (न.) – (१) खोदकाम (न.); (२) कोतरकाम, नक्शीकाम (न.).
खोदणे (स. क्रि.) – (१) खोदवुं, खणवुं (स. क्रि.); (२) कोतरवुं; (३) उखा(–खे)ळवुं (स. क्रि.).
खोदणावळ (स्त्री.) – खोदाई, खोदामण (स्त्री.).
– खोदून खोदून विचारणे – खणखोज (–द) करवी.
खोदीव (वि.)– कोतरेलुं, कंडारेलुं.
खोप (स्त्री.)– (१) खोप (पु.), नेतर (न.); (२) खोपडुं. छांपरुं (न.); (३) माळो (पु.) (पक्षीनो); (४) गुफा (स्त्री.); (५) बखोल (स्त्री.).
– ट (न.)– खोपटुं, खोरडुं (न.).
खोपडे (न.),**–डी** (स्त्री.), **खोपरी** (स्त्री.)– खोपरी (स्त्री.), माथानुं पेटीजेवुं हाडकुं (जेमां मगज होय छे).

खोपा (पु.)– (१) माळो (पु.); (२) अंबोडानी एक भात (स्त्री.) ; (३) एकान्त स्थान.

खोबण (–णी) (स्त्री.)– खोभण (–णी) (स्त्री.); (१) बखोल (स्त्री.), पोलाण (न. ; (२) चीलो (पु.); (३) खोडो (पु.) (ठेस, चांप के उलाळो अटके एवो.)

खोबरे (न.)– कोपरुं, टोपरुं (न.).

– पाक (पु.)– कोपरापाक (पु.).

– ल (न.)–कोपरेल, कोपरानुं तेल (न.).

– होणे– (लाक्ष.) नाश होवो ('त्याच्या योजनेचे खोबरे झाले'), असफळ थवुं.

खोबळा (पु.)– (१) खाडो (पु.); (२) पट्टानी पोली मूठ (स्त्री.) के हाथो (पु.), (३) खभानो सांधो (पु.); (४) ढांकणुं (न.); (५) लठियुं (न.), गाडीनो नीचलो भाग जेमां गाडाना पैडानी लोखंडी धरी रहे छे ते.

खोबी (स्त्री.)– घाणीनुं तळियुं (न.).

खोमणे (न.)– खमणी, छीणी (स्त्री.).

– (स. क्रि)– (१) खोसवुं; (२) गाडवुं, दाटवुं; (३) खोडवुं.

– (अ. क्रि.)– घोंचवुं. खोचवुं.

खोरणे,–णे (न.)– (१) पावडो (पु.), (२) उखडियो, तवेथो (पु.); (३) संकोरवानुं ओजार (न.).

– लावणे– (लाक्ष.) तकादो करवो.

खोरणे (स. क्रि.)– खोरवुं, खखेरवुं, तळेउपर करवुं (देवताने सतेज करवा व.).

खोरे (न.)– (१) पावडो (पु.); (२) दरी, खीण (स्त्री.).

– खोऱ्याने पैसा ओढणे– (लाक्ष.) खूब कमावयुं.

खोल (वि.)– (१) ऊंडुं; (२) कीनाखोर; (३) गूढ, गहन, घेरुं.

– गट,– वट, खोलट (वि.)– ऊंटाणियुं, थोडुं ऊंडुं.

– पाण्यात,– खोलात– शिरणे – (लाक्ष.) २) ऊंडुं ऊतरवुं, विगतमां जवुं, खणखोज करवी; (२) ऊंडा पाणीमां ऊतरवुं, जोखम खेडवुं.

– बुद्धीचा (वि.)– (१) गंभीर, विचारवंत; (२) मुत्सद्दी.

खोलणे (स. वि.)– (१) खोलवुं, उघाडवुं; (२) स्थापवुं, नवुं ऊभुं करवुं.

– (अ. क्रि.)– खुल्लुं थवुं, ऊघडवुं.

खोलविणे (स. क्रि.)– ऊंडुं करावयुं.

खोली (स्त्री.) – (१) ऊंडाण (स्त्री.); ऊंडापणुं (न.); (२) ओरडी (स्त्री.).

खोवणे (स क्रि.)– (१) खोसवुं, घंचवुं; (अंबाडामां) पेसाडवुं, घालवुं; (३) वाववुं, रोपवुं.

खोवणी (स्त्री.)– अटकण (स्त्री.), (२) टेको (पु.).

खोसडखाऊ (वि.)– (१) खासडांखाऊ, जेने खासडां पडे (वारंवार ठपको मळे) एवुं; (२) कोरगुं.

खोळ,–ळी (स्त्री.)– (१) खोल (–ळ) (स्त्री.) (गादी, तकिया वगेरेनुं उपलुं पड); (२) खोई (स्त्री.), बाळकने सुवाडवा माटे बांधेली के करेली झोळी (३) कांचळी, सापे उतारेली चामडी (स्त्री.); (४) ओर (स्त्री.), गर्भउपरनुं वेष्टन.

खोळंबणे (अ. क्रि.)– (१) खोभवुं, थोभवुं; (२) खोटी थवुं, (३) खोळंभे पडवुं, अटकी पडवुं, ढीलमां पडवुं.

खोळंबविणे (स. क्रि.)– थोभाववुं, खोळंभे नाखवुं.

खोळंबा (पु.)– खोळंबो (–भो), विलंब (पु.), ढील (स्त्री.).

ख्याती [सं.] (स्त्री.)–ख्याति, प्रसिद्धि, कीर्ति, नामना (स्त्री.).

ख्याल (पु.)– (१) ख्याल, खयाल, विचार (पु.), (२) कल्पना (स्त्री.), तर्क (पु.); (३) छंद (पु.), लहे (स्त्री.); (४) गायननो एक प्रकार.

– तमाशा (पु.)– (लाक्ष.) विलास रंग, नाचतमाशो (पु.).

ख्यालिया (पु.)– ख्यालियो, ख्याल प्रकार गानारो (पु.)

ख्याली (स्त्री.)– रंगीलुं, विलासी.

– खुशाली (स्त्री.)– (१) खेमकुशळ (न.), (२) चेनबाजी (स्त्री.), विलास (पु.).

ख्रिश्चन [इं.] (वि.)– ख्रिस्ती धर्मनुं, ख्रिस्ती, ईसाई.

ख्रिस्ती (वि.)– ख्रिस्ती, ख्रिस्त धर्मानुयायी.

ग

ग (पु.) – 'गर्व'नुं संकेतनाम.

– ची बाधा – गर्वनी लागणी (स्त्री.).

गई (स्त्री.) – (१) मोभ (पु.); (२) 'गय' जुओ.

गगन [सं.] (न.) – गगन, आकाश, आभ (न.).

– चुंबी (वि.) – गगनचुंबी, बहु ऊंचुं,

– मंडळ [सं.] (न.) – आकाशनुं पोलाण (न.).

– नाला गवसणी घालणे – आकाशने खोळ चडाववी, गगननां फूल वीणवां, असंभवित काम करवा मथवुं.

– नाला हात पोचणे – (१) घणुं ऊंचुं होवुं; (२) घणुं मोटुं थवुं; (३) फुलाई जवुं.

गगनी दिवा लावणे – (लाक्ष.) बधे नामना करवी.

गंगाजमनी (वि.) – गंगाजमनी, उमामहेश्वरी, बे बाजु जुदा

जुदा रंगोवाळुं,

गंगायमुना (स्त्री.ब.व.)– (लाक्ष.) झळझळियां,आंसु (न.ब.व.)

गंगाजळी (स्त्री.) – गंगाजळी, साचवी राखेली बचत (स्त्री.).

गंगापुत्र [सं.] (पु.) – (१) भीष्म (पु.); (२) पंडो (पु.).

गंगाभागीरथी (स्त्री.) – विधवा स्त्रीना नाम पहेलां वपरांती मानार्थी उपाधि, गुजरातमां 'गंगास्वरूप' (गं. स्व.) एम कहेवाय छे.

गंगावन (न.) – कृत्रिम वाळ (पु.) (स्त्रीओ पोताना ओछा वाळने जोड तरीके वापरे छे ते.

गच्कन, – दिशी (अ.) – (१) खच दईने; (२) गच दईने, गच-फच एवा अवाजनी साथे.

गच्कणे (अ. क्रि.) – (१) खमचावुं, आचको खावो; (२) (लाक्ष.) मरवुं.

गचकळणे (अ. क्रि.) – नाक मोढामां पाणी जवाथी बेबाकळुं थवुं, गचकडिया खावां.

गच्कळी, गचंगळी (स्त्री.) – गचकडुं, गचकियुं, गचकडियुं (न.).

गच्का (पु.) – (१) आंचको (पु.); (२) ठोकर (स्त्री.).

गच्णे (अ.क्रि.) – कादवमां फसाई जवुं.

गचाटी, गचांडी (स्त्री.) – (१) अर्धचंद्र (पु.); (२) गळची, बोची (स्त्री.)

– **देणे, – मारणे** – अर्धचंद्र आपवो, बोची पकडीने धकेलवुं.

गचावणे (अ.क्रि.) – (१) गचकडियुं खावुं; (२) (लाक्ष.) धंधामां खोट खावी; (३) हिंमत हारवी, तोतडावुं; (४) खूटवुं (अ.क्रि.).

गचाळ (वि.) – तद्दन खराब, निकृष्ट.

गच्च (अ.) – (१) गच्च, सजड–मजबूत–रीते; (२) ठांसीने (भरवुं); (३) अडोअड.

– (वि.) – (१) सजड, मजबूत; (२) घाडुं(–ढुं.)

– (पु.) – (१) गच, चूनो, केल (पु.); (२) गच्ची (–च्छी) (स्त्री.).

गच्ची (स्त्री.) – गच्ची (–च्छी), अगासी (स्त्री.).

गच्चू (पु.) – नकार (पु.), टाळ (स्त्री.).

गच्छंती (स्त्री.) – (१) गच्छंती (स्त्री), नासी जवुं ते; (२) हकालपट्टी (स्त्री.), (३) मरण (न.).

गज़ (पु.) – गज (पु.) : (१) धातुनो नक्कर सळियो, गजियो (पु.); (२) बंकदूनी नालमां दारू ठांसवामाटे वपरातो सळियो (पुं.); (३) तंतुवाद्य वगाडवा वपरातुं धनुष जेवुं घोडाना वाळवाळुं साधन; (४) अंग्रेजी ३ फूट के एक यार्डनुं माप, चोवीस तसु; (५) गजुं (नं.), अवकात (स्त्री.).

– [सं.] (पुं.) – गज, हाथी (पुं.).

– **कर्ण** (पुं.) – गजकर्ण(–करण) (पुं.), दराज, दादर (स्त्री.).

गजगती [सं.] (स्त्री.) – गजगति : (१) हाथीनी चाल (स्त्री.); (२) तेना जेवी मंद ने डोलती चाल.

गजघंटा (स्त्री.) – गजघंट (–टा) (स्त्री.; (१) हाथीनी पीठ-परथी बे बाजुए लटकती घंटाओ (जे हाथीनी चाल साथे अवाज करती जाय छे); (२) (व्यंगा.) घांटो पाडीने बोलनार स्त्री.

गज़नी (स्त्री.) – (१) अर्धरेशमी कपडुं (न.), (२) एक बाजुए रंगीन एवुं कपडुं.

गजपिंपळी (स्त्री.) – गजपीपर, कुंजरपीपर, एक वनस्पति–औषधि (स्त्री.).

गज़बज़ (स्त्री.)–(१) दाटी, भीड, गिरदी (स्त्री.);(२) गडबड (स्त्री.), धांधाट (पु.); (३) खळभळ (स्त्री.), मननो अजंपो, (पु.); (४) गभराट (पु.).

– **णे** (अ. क्रि.) – (१) दाटी, भीड, थवी; (२) गडबड–धमाल– होवी; (३) अमूझावुं, गभरावुं.

गजबहर (पु.) – फूलोनी मस्त बहार (स्त्री.).

गजबाव (स्त्री.) – पथ्थर–चूनाथी बांधेलो पको कूवो (पु.).

गजर (पु.) – (१) गजर (घडीनो) (पु.); (२) जयध्वनि (पु.); (३) वाद्योनो एकसामटो अवाज; (४) पोकार (पु.); (५) ढंढेरो (पु.).

गज़रा (पु.) – गजरुं (न.), –रो (पु.), अंबोडे घालवानुं फूलोनुं गूंथण (न.).

गज़ल [फा.] (पु., स्त्री.). – गझल, फारसी के उर्दू काव्य–रचनानो एक ढाळ (बुं.).

गजान्तलक्ष्मी [सं.] (स्त्री.). – हाथीओ पण पाळवा पोषवा जेटली संपत्ति, घणी मोटी श्रीमंताई (स्त्री.).

गजेंदर (वि.)– गंजावर, घणुं मोटुं.

गंज (पु.) – काट (पुं.), धातुने चडतो मेल (पुं.).

गंज (– **जी**) (स्त्री.) – (१) गंजी, घासनी पूळिओनो राशि (पु.), (२) कांजी, राब (स्त्री.).

गंजाड (वि.) – (१) गंजावर; (२) गंजेटी (– री), भांग–गांजानो व्यसनी.

गंजीखाना (पु.) – गंजीखानुं, गंजीओ एक ठेकाणे रचवा माटे योजेलुं मेदान (न.).

गंजीफराक (पु.) – गंजीफराक (न.) अंदरथी पहेरवानुं बांडिया-जेवुं कपडुं.

गंजीफा (स्त्री.ब.व.) – जूना काळनां रमवांनां गोल ९६ (छन्नु) दशावतारी पत्तांनो जथो.

गंजेटी (–डी) (वि.) – गंजेटी (–री).
गट (पुं.) – (१) जथ्थो (पु.), जूथ (नं.); (२) वर्ग (पु.); (३) टोळी, मंडळी (स्त्री.).
– करणे – (१) टोळी बनाववी, पक्ष ऊभो करवो; (२) वर्ग पाडवो; (३) 'गटकावणे' जुओ.
गटकावणे (सं. क्रि.) – (१) गटकाववुं, गटगट पी के खाई जवुं; (२) हडप करी जवुं, खराब रीते पडाववुं.
गटागट, –टा (अ.) – गटक गटक.
गटं (–टा) गळी (स्त्री.) – डूबकी (स्त्री.), गचकडिवुं (नं.).
–खाणे – गचकडियुं खावुं.
गटणे (अ. क्रि.) – (१) टोळुं बनवुं, जथ्थो बनवो; (२) संपथी ऊभुं रहेवुं; (३) गदवुं, दृढताथी ऊभुं रहेवुं; (४) फांदामां फसावुं.
गटपट (स्त्री.) – खटपट (स्त्री.), कारस्तान (न.).
– णे (अ. क्रि.) – अमूंझावुं, गभराई जवुं.
गट (–टां) र [इं.] (न,) – गटर, गंदा पाणीनी नीक, खाळ (स्त्री.).
– गप (स्त्री.) – गामगपाटो (पु.), गाममां चालती कोईनी बदगोईनी अफवा (स्त्री.).
– गप्पा (स्त्री. ब. व.) – कूथलीनी गपसप (स्त्री.).
गटाविणे (सं. क्रि.) – (१) पोतांना पक्षनुं करी लेवुं; (२) पोताना फांदामां फसाववुं.
गट्टुणा (वि.) – बटकुं ने जाडुं.
गट्ट (अ.) – गट, गटाप.
– करणे – गटाप करवुं, ओइयां करवुं.
गट्टी (स्त्री.) – दोस्ती, एकगांठ (स्त्री-).
– करणे – दोस्ती करवी.
– मोडणे – कट्टी करवी.
गट्टू (वि.) – 'गट्टुणा' जुओ.
गट्टेछोड, – सोड (वि.) – गंठीछोड, गंठियुं.
गठडी (स्त्री.) – गठडी, पोटली (स्त्री.).
– उपटणे, – लांबविणे – लूंटवुं.
– करणे – पोटली बांधवी.
– वळणे (स. क्रि.) – हाथपगनी पोटली बांधवी.
– वळणे – (अ. क्रि.) – हाथपगनी पोटली बंधाई जवी.
गठळी (स्त्री.)– (१) 'गठडी' जुओ; (२) गडी, आंटी (स्त्री.).
गठाण (स्त्री.) – गांसडी (स्त्री.).
गंठीछोड (पु.) – जुओ 'गट्टेछोड'.
– (वि.) – कृपण, कंजूस.
गट्ठा (पु.) – (१) गांसडो (पु.); (२) (लाक्ष.) पूंजी (स्त्री.)
गड (पु.) – गढ, किलो (पु.).
– करी (पु.) – गढवी (पु.).
– कोट (पु.) – किल्ले कोट (पु.).
गडगंज वि. – अढळक, भरपूर, पुष्कळ.
गडगडणे (अ. क्रि.) – (१) गगडवुं, गांजवुं; (२) गडगड अवाजनी साथे दसळवुं.
गडगडा (अ.) – जुओ 'गडबडा'.
गडगडाट (पु.) – गगडाट, गडगडाट, गडेडाट (पु.).
गडगडी (स्त्री.) – गरगडी (स्त्री.), फरे तेवुं नानुं पैडुं (न.).
गडगणेर [का.] (न.) – खाडुंवडुं, टीमण (न.).
गडगा (पु.) – (१) पथ्थरोनी एकपर एक रचीने करेली वाड (स्त्री.); (२) चोतरो, चबूतरो (पु.).
गडण, –णी (स्त्री.) – बहेनपणी, सहेली (स्त्री.).
गड (–ढ)णे (अ. क्रि.) – (१) दटाई जवुं; (२) (लाक्ष.) गरक थवुं; (३) कायम थवुं (नोकरी इ. मां.); (४) पिछाण ओळखाण–थवी.
गडद (वि.) – (१) घन, घाडुं, गीच (जंगल व.); (२) घोर, गाढ (अंधारुं व.); (३) मुशळधार (वरसाद); (४) काळुं मेश (६) घाटा रंगनुं.
– णे (स. क्रि.) – दाटी मूकवुं.
– णे – (अ. क्रि.) – (१) गाढ अंधारुं थवुं; (२) घाडुं थवुं; (३) दटाई जवुं.
गडदा (पु.) – (१) खाडो (पु.); (२) (लाक्ष.) पेटनो खाडो.
गडदू (पु.) -- गामसीमानो पथ्थर (पु.).
गडप (अ.) – अलोप, गुम.
– करणे – (१) गुम करी देवुं; (२) गळी जवुं, पडावी लेवुं.
गडबड (स्त्री.) – (१) गड (–र) बड (स्त्री.), गोटाळो (पु.); (२) विशेष हलनचलन (न.).
– णे (अ. क्रि.), **–डून जाणे**– (१) मूंझावुं;(२) गूंगळावुं (३) गभराई जवुं; (४) अफरतफर– उथलपाथल– थवुं.
– गुंडा (पु.) – (१) गडबडगोटो, गोटाळो (पु.); (२) उतावळथी करातुं के करेलुं काम.
गडबडा (अ.) – तळेउपर थई, गबडीने.
गडबड्या (वि.) – गडबडियुं; गोटाळो करे एवुं.
गडवा (पु.) – गडवो, त्रोटवो. (पु.)]
गडी (पु.) – (१) सोबती, साथी (पु.); (२) चाकर, घरनोकर (पु.); (३) आसामी (पु.); (४) मिन्दु, भेरु (पु.).
– (स्त्री.) – (१) 'गट्टी' जुओ; (२) जूडी (स्त्री.), जूडो (पु.).
– फू करणे – इट्टा–कट्टा–करवी, दोस्तीनो भंग करवो.
– माणूस (न.) – नोकरचाकर (पु. ब. व.).

गड्डू (पु.) – नानो गडवो (पु.).
गड्डा (पु.) – (१) कंद (पु. न.); (२) मूळ (न.) (जेमांथी फणगो फूटे छे ते); (३) नाभि (स्त्री.), पैडानो मध्यभाग.
गड्डी (स्त्री.) – जूडी (स्त्री.).
गढी (स्त्री.) – गढी (स्त्री.), नानो गढ. (पु.)
गदुळणे (अ. क्रि.) – जुओ ' खडुळणे ', डहोळावुं.
गढूळ (वि.) – कलुंठुं (–ढुं), डहोळुं.
  – पणा (पु.) – कदूरत (स्त्री.), डहोळापणुं (न.).
गण [सं.] (पु.) – गण (पु.) : (१) टोळुं, मंडळ (न.); (२) जात (स्त्री), वर्ग; (३) विभाग, वर्ण; (४) शिवनो सेवक–समुदाय; (५) सदस्योनी कार्यक्षम संख्या-मर्यादा, ' कोरम '; (६) तमाशामानुं प्रारंभ –गणेश गीत (न.).
  – क [सं.] (पु.) – गणक, जोशी, ज्योतिष जोनारो.
  – कयंत्र (न.) – गणित हिसाब जोडतुं यंत्र, ' कॉम्प्यूटर '.
  – गोत (न.) – नातजात (स्त्री.).
  – गौळण (स्त्री.) – तमाशामां कृष्णलीलानां गीतो.
  – तंत्र [सं.] (न.) – गणतंत्र (न.) : (१) प्राचीन भारतमांनी एक लोकराज्य पद्धति; (२) लोकतंत्र (न.).
  – पूर्ती [सं.] (स्त्री.)– बेठकनुं काम चलाववा पूरती सदस्य–संख्या, ' कोरम '.
  – वेष (पु.) – गणवेष, (पु.), वरदी (स्त्री.).
  – सत्ताक [सं.] (वि.) – गणसत्ताक, गणतंत्रथी चालतुं.
  – सवाशीण (स्त्री.) – धार्मिक भोजनमां निमंत्रित पुरुष ने सुवासिनी, सजोडुं (न.).
गणगणणे (अ. क्रि.) – (१) गणगणवुं, गगणवुं, नाकमां बोलवुं; (२) गणगण एवो अवाज करवो.
गणगी (स्त्री.) – कांडी (स्त्री.) (अगरबत्तीनी) के दीवासळी (स्त्री.).
गणंग (पु.) – (१) कांगडुं (न.), ओगणा (पु. ब. व.); (२) (व्यंगा.) संस्कार न थाय एवुं माणस.
गणणे (स. क्रि.) – गणवुं : (१) संख्या काढवी; (२) हिसाब के गणितनो दाखलो करवो; (३) (लाक्ष.) लेखामां लेवुं, मानवुं, आदरवुं.
गणती (स्त्री.) – गणती, गणतरी (स्त्री.).
  – स लागणे – (१) नोंधाई जवुं, नोंध थवी; (२) शामिल थवुं, आवी भळवुं.
  – (अ.) – (समासमां) –ने हिसाबे ('खंडोगणती धान्य').
गणना [सं.] (स्त्री.) – गणना (स्त्री.) : (१) गणतरी; (२) समावेश, अंतर्भाव.
गणपती [सं.] (पु.) – गणपति, श्रीगणेश; (२) गणनायक (पु.).
  – बसणे – गणपति बेसवा.
  – बसविणे – गणपति बेसाडवा.
गणमणणे (अ. क्रि.) – (१) आधुंपाछुं जोवुं; (२) शंकित थवुं; (३) हठवुं, पाछा पडवुं.
गणा (पु.) – जुवार बाजरा बरू व. ना पेरीनो ककडो (जे वणकरो धागो वींटाळवा वापरे छे).
गणिक (अ.) – दीठ, लेखे (' माणसागणिक ').
गणित [सं.] (न.) – गणित.
  – ती – गणिती, गणितज्ञ.
गणेशचतुर्थी [सं.] (स्त्री.) – गणेशचोथ (स्त्री.)
गंड [सं.] (पु.) – गंड (पु.) : (१) लमणो (पु.); (२) गाल (पु.); (३) गाललमणासहित चहेरानी एक बाजु; (४) ग्रंथी, गांठ (स्त्री.) (वाच्यार्थे ने लक्ष्यार्थे).
  – माळा (स्री. ब. व.) – गंड–कंठ–माळ (स्त्री.); गळानो एक रोग.
गंडविणे (स. क्रि.) – ओळववुं, पचावी पाडवुं, ठगवुं.
गंडा (पु.) – गंडो (पु.), मंतरेलो दोरो (पु.)
  – घालणे – (१) जुओ ' गंडा बांधणे '; (२) कोकरवुं, फोसलाववुं.
  – बांधणे – (१) गंडो बांधवो, कोईनो शिष्य थवुं के कोईने शिष्य करवुं; (२) मंतरेलो दोरो कांडामां बांधवो.
गंडांतर (न.) – अरिष्ट, मोटुं संकट (न.).
गंडेरी (स्त्री.) – गंडेरी (स्त्री.), शेरडीनो छोलेलो ककडो (पु.).
गत (स्त्री.) – गत (स्त्री.) – : (१) गति, दशा, स्थिति; (२) वाद्यपर वगाडाती स्वरोनी रचना; (३) आधार (पु.), शरण (न.); (४) परिणाम, अंत.
  – घेणे – भूतयोनिमांथी जीवात्मा मुक्त थवुं.
गत [सं] (वि.) – गत : (१) गयेलुं, वीतेलुं, भूतकाळनुं; (२) मरी गयेलुं
  – होणे – गत थवुं, गुजरी जवुं.
गत (अ.) – (समासने अंते) – मां आवेलुं,– ने अंगेनुं के–ने लगतुं,– नुं (' व्यक्तिगत ', ' अंतर्गत ' इ.).
गतानुगतिक [सं.] (वि.) – गतानुगतिक, गाडरियुं, चीले चालनारुं.
गती [सं.] (स्त्री.) – गति : (१) चाल (स्त्री.), हलनचलन (न.); (२) झडप (स्त्री.), वेग (पु.), (३) समज, मति (स्त्री.) (' या विषयात माझी गती नाही '), (४) स्थिती, दशा (' शेवटी तिची काय गती झाली ?) ; (५) अटोप (६) मार्ग, उपाय, इलाज (' याशिवाय दुसरी गती नाही '); (७) मरणपछीनी हालत (स्त्री.) (' त्याला चांगली गती मिळो '); (८) दैव (न.) नसीबनी चाल (' दैवगती म्हणायची)'); (९) पर्यवसान (न.), अंत.

– **असणे** – आवडत होवी, बुद्धि चालवी.
– **देणे** – (१) गति आपवी. वेग आपवो; (२) मरण पछीनी गति आपवी.
– **मिळणे**– (१) वेग मळवो; (२) गति थवी, सद्‌गति थवी
– **हीन** [सं.] (वि.) – गतिहीन : (१) स्थिर, अचल; (२) लाचार, विवश, निरुपाय.
– **चक्र** (न.) – (१) यंत्रने गति आपनारुं मोटुं पैडुं, 'फ्लायव्हील', (२) सृष्टिनो क्रम.
– **शास्त्र** [सं.] (न.) – गतिशास्त्र, 'डायनेमिक्स'.
– **शील** [सं.] (वि.) – गतिशील, 'मोबाइल'

गत्यंतर [सं.] (न.) – (१) बीजी गति, बीजो उपाय; (२) आरो, छूटको (पु.).

गत्या (अ.) – (समासने अन्ते) प्रमाणे, रीते, मुजब ('सहज-गत्या').

गथागोवा (पु.) – गोटाळो (पु.), गूंच, गूंचवण (स्त्री.)

गदगद (स्त्री.) – (१) गळगळुं (न.); (२) कठारो, बफारो, घाम (पु.); (३) उकाळो (पु.), ऊकळवानो अवाज.
– **णे** (अ. क्रि. (१)कठारो थवो, घामवुं; (२) गळगळुं थवुं.

गदगदा (अ.) – (१) गदगद (रडवुं.); (२) (हाथे झालीने) जोरथी हलाववुं; (३) खडखड (हसवुं].

गदगा (पु.) – तलवार जेम चलाववानो लाठीनो ककडो (पु.).

गदगी (स्त्री.) – कूंभियो (पु.), थांभलानीचेनो घडेलो पत्थर

गदमरणे (अ. क्रि.) – (१) कठारो–बफारो–थवो; (२) पर-सेवाथी तरबोळ थवुं; (३) गुंगळावुं (उकाळाथी.)

गदमद (स्त्री) – (१) बफाराथी थती गुंगळामण (स्त्री.) (२) परसेवाथी तरबोळ थयानी अवस्था.

गदर [अ.] (न) – (१) बंड, हुल्लड (न.); (२) वेर (न.)
– **णे** (अ. क्रि.) – (१) साख गरवी, फळ पाकवा तैयार थवुं; (२) परसेवाथी तरबोळ थवुं; (४) फळोथी लदाई जवुं.

गदळ (वि.) – गदलुं, गोलायेलुं, गंदु.
– (न.) – (१) (पाणीमां भरेलो) कचरो, मेल, (पुं.); (२) मातेलुं घास (न.); कांसा (पु. ब. व.), नींदी काढेलुं घास.
– **णे** (अ. क्रि.) – (१) मेलुं थवुं; (२) कलुंठुं थवुं; (३) घास के कांसा वधवाथी (खेतर) खराब थवुं.
– **णे** (स. क्रि.) – मेलुं–कलुंठुं–करवुं.

गदारोळ (पु.) – (१) कलरोळ, शोरबकोर (पु.); (२) घोष; (३) (लाक्ष.) पांडित्य; (४) धम्माचकडी (स्त्री.); (५) मोटो प्रयत्न.

गदेला (पु.) – गदेलुं, मोटुं गादलुं (न.).

गद्‌गद् [सं.] (वि.) – गळगळुं.

गद्‌गादित (अ.) – गद्‌गद, गळगळा कंठे.

गद्धा [हिं.] (पु.) – गद्धो, गधेडो (पु.), गधेडुं (न.).
– (वि.) – गध्धो, मूरख, निर्बुद्ध.

गद्धेपंचविशी (स्त्री.) – गध्धा पचीशी (–सी) (स्त्री.), १६ थी २५ वर्ष सुधीनो समय (ज्यारे माणसमां आंधळो जोस होय छे.) ·

गनीम [अ.] (पु.) – गनीम (पु.) : (१) दुश्मन, शत्रु; (२) लुटेरो (पु.).

गनीमत [अ.] (स्त्री.) – (१) गनीमत, ईश्वरी कृपा (स्त्री.), सद्‌भाग्य.

गनीमी कावा (पु.) – कावो, छळ, प्रपंच (पु.).

गंध [सं.] (पु.) – गंध (पु., (स्त्री.) : (१) सोड (पु., स्त्री.), वास (स्त्री., न.); (२) सुगंध (पु., स्त्री.); (३) कपाळपर चोंटाडेलो तिलक.

गंधक [सं.] (पु., न.) – गंधक (पु.), एक खनिज द्रव्य.
– **काम्ल** [सं.] (न.) – गंधकाम्ल, तेजाब, 'सल्फ्युरिक ॲसिड'.

गंधवार्ता (स्त्री.) – (१) पत्तो (पु.), भाळ, खबर (स्त्री.); (२) समाचार (पु.).

गंधी (पु.) – अत्तरियो, अत्तरी (पु.).

गप(–प्प) (वि.) – (१) चूप, अबोल, मूंगुं; (२) (लाक्ष.) अलोप, अदृश्य.
– **करणे** – (१) मूंगुं करवुं; (२) गुम करवुं.
– **कन, –दिशी** – गप दईने, ओचिंतुं, एकदम.
– **गप, गपागप, गपापा** (अ.) – गपगप.
– **चिप, – चूप** (अ.) – चुपचाप, छानामाना.
– **चिप बसणे** – मूंगुं के निष्क्रिय रहेवुं.

गप [फा.] (स्त्री.)– गप (स्त्री.) : (१) अफवा, कातल(स्त्री.); (२) उठावो (पु.), बनावटी बात (स्त्री.).
– **ठोकणे** – डिंग मारवी; गप ठोकवी.

गपसप (स्त्री.) – गपसप (स्त्री.).

गप्पा (–प्फा) (स्त्री. ब. व.) – अमथी वातो (स्त्री. ब. व.), वार्तालाप (पु.).
– **गोष्टी** (स्त्री. ब. व.) – 'गप्पा जुओ.
– **ष्टक** (न.) – (१) 'गप्पा' जुओ; (२) बकवास, बकब-काट (पु.).

गप्पिष्ट (वि.) – गप्पी, धापमारु.

गप्पी (वि.) – गप्पी, उटंगी.
– **दास** (पु.) – गप्पीदास (पु.), गप मारवानी आदतवाळो माणस.

गफलत [फा.] (स्त्री.) – गफलत (स्त्री.) : (१) भूल, गलती

(स्त्री.); (२) गोटाळो (पु.), चूंथाचूंथ (स्त्री.); (३) बेदरकारी, असावधानता (स्त्री.).

– ती। –त्या। (वि.) – गफलतियुं, गफलती.

– तीत राहणे – गफलतमां रहेवुं, (१) अजाग्रत रहेवुं; (२) गेरसमजमां रहेवुं.

गबगबणे (अ. क्रि.) – (१) अति शरदीथी पीडावुं; (२) आंख भरवी, आंसु आणवा; (३) (शरीरे) खूब जाडुं–धब्बल–थवुं.

गबदुल (वि.) – गद्दुं, धब्बल.

गब(–ब्ब)र (वि.) – गब्बर, पैसादार.

गबरू (–रू) (वि.) – (१) पठ्ठुं, बहादर; (२) सुंदर, जुवान.

गबाळ (वि.) – (१) असुघड, अव्यवस्थित, ढीलुं; (२) निरुपयोगी, नकामुं.

– ग्रंथी (वि.) – गबडगंडुं, अव्यवस्थित, अस्तव्यस्त.

– ळ्या (वि.) – ' –गबाळ 'जुओ.

– ळे (न.) – उचाळो, घरवाखरो, गबाळो, 'सरसमान व.–नो परचूरण ढगलो (पु.).

गम [अ.] (पु) – गम, गमखारी, खामोशी, सबूरी, धीरज (स्त्री.).

– खाणे – गम खावी, खामोशी–सबूरी–राखवी, धीरज धरवी.

– गिनी [फा.] – गमगीनी, खिन्नता (स्त्री.).

गमक [सं.] (न.) – (१) गमक (पु.), स्वरने कंपावीने गावुं ते; (२) पुरावो (पु.), साबीती (स्त्री.(; (३) आधार, प्रमाण.

गमजा (स्त्री. ब. व.) – (१) चाळा (पु. ब. व.) अडपलां (न. ब. व.); (२) चावलां, नखरां (न. ब. व.)

– (पु.) – (१) तोर, मिजाज, रोफ (पु.), अक्कडपणुं (न.); (२) नखरांबाजी (स्त्री.); (३) धृष्टता, उद्धताई (स्त्री.).

– करणे – (१) चाळा मांडवा; (२) रोफ बतावavो.

– चालू देणे – चाळा –अडपलांतरफ दुर्लक्ष करवुं, उद्धताई चलावी लेवी.

गमणे (अ. क्रि.) – (१) रझळवुं, नकामुं रखडवुं, (२) मन रमवुं; (३) सुस्तीथी काम करवुं.

– (स. क्रि.) – गमवुं, पसंद पडवुं, गोठवुं.

गमत (न.) – वहाणना तळियाना सांधामांथी अंदर आवेलुं पाणी.

– रमत (अ.) – रझळतां, आमतेम रखडतां.

गंमत (स्त्री.) – गमत, गम्मत, मजा (स्त्री.), आनंद (पु.).

गमताड (स्त्री.) – वहाणनां तळियामां पाणी संचावानी जगा (स्त्री.).

गमती (–त्या) (वि.) – गमती, गमतीलुं, विनोदी, रमुजी.

गमविणे, गमावणे (स. क्रि.) – गमाववुं : (१) गाळवुं, विताववुं; (२) गुमाववुं, खोवुं (स. क्रि.).

गमी (स्त्री.) – गमी, दिलगीरी (स्त्री.).

गम्य [सं.] (वि.) – गम्य, समजाय एवुं.

– (न.) – आवडत (स्त्री.), कौशल्य (न.), ज्ञान (न.).

– असणे – आवडत होवी, आवडवुं (स. क्रि.), ज्ञान होवुं.

गयावळ, गयापुत्र (पु.) – गयावळ, गयानो पंडो (पु.).

गयाळ, – ळी (वि.) – गबडगंडुं, अव्यवस्थित, फुवड.

गयावया–(स्त्री.) – आजीजी (स्त्री.), कालावाला (पु. ब. व.)

– (अ.) – करगरीने.

– करणे – करगरवुं, आजीजी करवी, कालावाला करवा.

गर (पु.) –गर, फळना अंदरनो रसाळ गर्भ (पु.), फळनो मावो.

गरका (पु.) (१) घेर, घेरो, वींटलो (पु.); (२) चकरावो (पु.), चक्कर (न.) (३) घारी, घेरी (माथापरनी) (स्त्री.).

– घेणे, – मारणे – चक्कर खावुं, घुमरडी खावी.

गरगटे (न.) – घाटुं मिश्रण (न.) (शाकभाजी के औषधीओनुं)

गरगर, –रा (अ.) – (१) पोतानी चोफेर, चक्राकार, चकरभमर; (२) झपाटाबंध.

गरगरणे (अ. क्रि.) – (१) जीव डोवावो, चक्कर आववां; फेर आववा (२) (झाड) फूलवुं फालवुं; (३) चक्कर फरवुं.

गरगरीत (वि.) – (१) पूर्ण गोळ; (२) मोटी, गोळ ने सुंदर (आंख); (३) धब्बल.

गरग (–गे) शा (पु.) – (१) कल्लो, शोरबकोर (पु.); (२) गोलमाल, गरबड गोटो (पु.).

गरज़ [अ.] (स्त्री.) – (१) गरज, जरूर, आवश्यकता, खप (स्त्री.); (२) दरकार, परवा (स्त्री.).

– करणे, चालविणे
– पुरविणे } गरज पूरी पाडवी

– सरणे – गरज पूरी थवी.

– जी, –जू (वि.) – गरजाउ, गरजियुं, गरजी (–जु), गरजवाळुं.

– जेपुरता (वि.) – काजगरुं, कामपूरतुं.

– वंत (वि.) – ' गरजी ' जुओ.

गरज़णे (अ. क्रि.) – (१) गरजवुं, गाजवुं; (२) तडूकवुं, मोटेथी बराडवुं.

गरत (–ती) (स्त्री.) – कुलीन स्त्री, साजनी, सन्नारी (स्त्री.).

गरद [फा.] (न.) – गरद, धूळ (स्त्री.).

गरनळा (पु.), **गरनाळ** (स्त्री.) – गरनाळ, छराना गोळा भरवानी तोप (स्त्री.).

गरबा (पु.) – गरबो, रासडो (पु.), गुजरातनुं एक खास नृत्य.

गरभार, गर्भार (वि.) – गरोदर, उदरणी, गर्भिणी, गर्भवती.

गरम [फा.] (वि.) – गरम : (१) ऊनुं; (२) हूंफवाळुं; (३) संतप्त, रुष्ट; (४) जहाल, उग्र.

– नरम (वि.) – (१) सौम्य, अतिगरम के अति ठंडुं नहि एवुं; (२) निष्ठुर ने दयाळु, उग्र ने सौम्य; (३) ऊत्तम मध्यम; (४) ठीक ठीक.

– बाज़ारी (स्त्री.) – तेजी, भारी किंमत (स्त्रीं.), चडती किंमत.

– मसाला (पु.) – गरम मसाळो (तज, लविंग इ.) (पु.), तेजानो (पु.).

– होणे – गुस्से थवुं.

गरमर (–ल) (न.) – गरमर, एक वनस्पति (तेना मूळनुं अथाणुं करे छे).

गरमा (पु.) – उष्मा (पु.), गरमी (स्त्री.).

गरमागरम (वि.) – (१) गरमागरम, खूब गरम, ऊनुंऊनुं; (२) ताजुं.

गरमागरमी (स्त्री.) – (१) उष्णता; (२) क्षोभ, उश्केराट, जुस्सो (पु.).

गरमी (स्त्री.) – (१) गरमी, उष्णता (स्त्री), तपारो, ताप (पु.); (२) गरमी–चांदी –नो रोग, प्रमेह, ' गोनोरियां.'

गरवार (वि.) – ' गरभार ' जुओ

गरवे (भात) (न.) – मोडुं पाकतुं (डांगर).

गरळ [सं.] (न.) – गरल, विष, झेर (न.)

गरळा [सं.] (न.) – (१) औषधिओनो रस (पानबीडासाथे चावीने बाळकने पीवडावे छे) (२) लांच (स्त्री.).

गरळी (स्त्री.)– अजीर्णथी गळामां आवतो अन्नगो ऊबको (पु.)

गरा (पु.) – (१) चांपुं (न.), फणसनी पेशी (स्त्री.); (२) रवो (घउं इ. नो) (पु.); (३) गंडेरी (स्त्री.) (शेरडीनी).

गराडा (पु.) – (१) घेरो, घेराओ (पु.); (२) वाड (स्त्री.)

–उठणे – घेरो ऊठवो.

– उठविणे – घेरो उठाववो.

– घालणे – (१) घेरो घालवो, –नाखवो; (२) पथ्थरोनी वाड करवी.

गराडी (स्त्री.) – (१) चीलो (पु.), घ॰ड (स्त्री); (२) चूनानी घाणी (स्त्री.).

गराद (–ज) (पु.) – बारी के बारणाना चोकठाना गज (पु.).

– दी (स्त्री.) – तेनुं चोकठुं (न.).

गरीब [अ.] (वि.) – गरीब : (१) निर्धन, निष्कांचन, कंगाल; (२) नम्र, सालस, रांक; (३) दीन, लाचार.

– गाय (स्त्री.) – (लाक्ष.) तद्दन निरुपद्रवी, रांक.

– गुरीब (पु. ब. व.) – गरीब ग (–गु) रबां (न.ब.व.).

गरीबाई, गरीबी (स्त्री.) – गरीबाई, गरीबी, कंगालियत, दरिद्रता (स्त्री.).

गरूर, –री (स्त्री.) – (१) गरूरी (स्त्री.), गर्व; (२) मगरूरी (स्त्री.).

गर्क, गरक (वि.) – (१) गरक; (२) डूबेलुं, मग्न; (३) गाढ, घोर; (४) काममां एकाग्रताथी मशगुल.

गर्जणे (अ. क्रि.) – ' गरजणे ', जुओ.

गर्ता [सं.] (स्त्री.) – (१) गर्त (पु.) (न.); खाडो (पु.), खाण (स्त्री.); (२) आंखनो एक रोग.

गर्द (वि.) – गीच, घन, गाढुं.

गर्दन [फा.] (स्त्री.) – गरदन, डोकी, गळची (स्त्री.).

– मारणे – ठार करवुं.

गर्दपोस [फा.] (स्त्री.) – चादर (स्त्री.).

गर्दी (स्त्री.) – (१) गरदी, गिरदी, भीड (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) रेलचेल (स्त्री.); (३) उत्पात (पु.), फनाफातिया (पु.ब.व.), धूळधाणी (स्त्री.); (४) उतावळ (स्त्री).

गर्भ [सं.] (पु.)– गर्भ (पु.) : (१) स्त्रीना पेटमां उद्भवतो जीव; (२) गर, अंदरनो मावो (पु.); (३) कोईपण वस्तुनो अंदरनो भाग; (४) (लाक्ष.) सार, तत्त्व; (५) मध्यस्थान, केंद्र; (६) गाभ (पु.), पशुनी मादांनो गर्भ.

– कोश [सं.] (पु.) – गर्भकोश, गर्भाशय (पु.).

– गळित (वि.) – भयथी बेबाकळुं, हांफळुंफांफळुं.

– गृह [सं.] (न.) – गभार (–रो), मकाननो वचलो खंड (पु.), मंदिरनो देवमूर्तीवाळो खंड.

– छाट (पु.) – समूळ नाश.

– छाट (स्त्री.) – (१) ढुंपण, नींदण (न.); (२) कुल्फी गोळानो धडाको (पु.).

– धारण (न.), **–णा** (स्त्री.) – गर्भधारणा, गर्भ रहेवो ते.

– नाडी (स्त्री.) – ओर (स्त्री.).

– निरोध [सं.] (पु.) – गर्भधारणा रोकवी ते, गर्भनिरोध (पु.).

– पात [सं.] (पु.) – गर्भपात, गर्भनुं पाडवुं–पडवुं ते.

– रेशमी (वि.) – वाणामां रेशमना धागावाळुं.

– श्रीमंत (वि.) – गर्भश्रीमंत, धनिकना घरमां जन्मेलुं, जन्मथी श्रीमंत.

– सुती (वि.) – गरभसूतरु, गरभसूतर, वाणामां सूतरना धागावाळुं.

गर्भारशी (वि. स्त्री.) – ' गरवार ' जुओ.

गर्भाशय [सं.] (पु.) – गर्भाशय, स्त्रीशरीरमां गर्भ रहेवानी जगा (स्त्री.).

गर्भित [सं.] (वि.) – गर्भित, जेना गर्भमां– ऊंडाणमां–कंई बीजो अर्थ के भाव रहेलो होय तेवुं, छूपुं.

गर्व [सं.] (पु.) – गर्व, अभिमान, गुमान (पु.).

– उतरणे, – गळणे – गर्व ऊतरवो, – गळवो.

– चढणे – गर्व थवो, – चडवो.

– र्वाने फुलणे – गर्वथी फूलवुं.

गर्विष्ठ (वि.) – गर्विष्ठ, गर्वीलुं, गर्वी, अभिमानी.

गल (स्त्री.) – अगल, बदा, गबी, लखोटी के मोईदंडानी रमतमां करातो नानो खाडो (पु.).

– कल्ला, – गुच्छ (पु.) – थोभा, थोभिया (पु.ब.व.).

– कंबल [सं.] (पु.) – गलकंबल (पु.), गाय–बळदने गळे लटकती गोदडी जेवी चामडी (स्त्री.).

– गंड (पु.) – (१) गलगंड्डु, गलतंडा (न.), गळानो एक रोग; (२) गालपचोरियां (न. ब. व.), गळाना काकडा (पु. ब. व.).

– ची (स्त्री.) – गळची, बोची (स्त्री.).

– शुंडिका [सं.] (स्त्री.) – (१) गळानो काकडो (पु.); (२) पडजीभ (स्त्री.).

गलका (–गा) (पु.)–कलो, कलको (पु.), केकाण, गलबुं (न.).

गलत [अ.] (वि.) – गलत, भूलभरेलुं.

गलता (–था)न (वि.) – (१) ढीलुं, टापटीपविनानुं, अव्यवस्थित (२) भोट, नालायक, (३) वेसूरूं.

गलती (स्त्री.) – गलती, भूल, चूक (स्त्री.).

गलत्कुष्ठ, गलित कुष्ठ [सं.] (न.) – गल(–ळ)तकोढ (पु.), लोही के रस टपक्या करे एवो कोढनो रोग.

गल (–ले)फ [अ.] (पु.) – (१) गलेफ (पु.), गादी–तकिया व. नी खोळ (स्त्री.); (२) कबरना चणतरपर घालातुं झालरवाळुं कपडुं (न.).

गलफटणे (अ. क्रि.)–(१) खोवावुं; (२) रस्तो चूकवो, आडे रस्ते जवुं; (३) अमुझावुं.

गलबत (न.) – जहाज, मोटुं वहाण (न.).

गलबल (स्त्री.) – भयभीत अवस्था.

– णे (अ. क्रि.) – (१) गभरावुं, बीवुं; (२) खोवावुं; (३) मूंझावुं; (३) चूंथावुं.

गलबला (पु.) – (१) गलबुं, गुलबान (न.), शोरबकोर (पु.); (२) हुल्लड (न.).

गलिच्छ (वि.) – गलीच, अतिगंदुं.

गली (स्त्री.) – (१) अगल, बदी, गमी (स्त्री.); (२) खांच (स्त्री.).

गलु (–लो) ते (न.) – बोचलो (पु.), कूंचली (स्त्री.).

गलेलठ्ठ (वि.) – खूब जाडुं, धब्बल, लठ.

गल्ला (पु.) – गल्लो (पु.) : (१) परचूरण वकरानुं नाणुं नाखवानुं पात्र (न.); (२) पाक (न.), नीपज (स्त्री.); (३) खजानो (पु.); (४) अनाजनुं कोठार (न.).

गल्ली (स्त्री.) – गली, शेरी, ओळ (स्त्री.)

– कुची (स्त्री.) – गली कूची (स्त्री.), गलीओमांनो आडोअवळो ने सांकडो मार्ग.

गव (स्त्री.) – (१) ऊंडळ, बाथ; (२) अवसर, लाग (पु.); (३) पत (स्त्री), विश्वास; (४) अवकात, ताकद (स्त्री.).

गवई–, गवय्या (पु.)– गवैयो, गायक (पु.).

गवगवा (पु.) – (१) बुमाट (–टो) (पु.); (२) परिस्फोट, प्रसिद्धि; (३) कानोकान थवुं ते

गवंडी (पु.) – कडियो (पु.).

– काम (न.) – कडियाकाम.

गवत (न.) – घास (न.), चार (स्त्री.).

गवती चहा (पु.) – लीली चा (स्त्री.).

– जमीन (स्त्री.) – गौचर, गभाग (न.), चरो (पु.), घासिया जमीन.

गवसणी (स्त्री.) – (१) खोळ (स्त्री.) गलेफ, ओढो (पु.), आच्छादन (न.); (२) (लाक्ष.) ऊंडळ.

– घालणे – (१) गलेफ चडाववो, खोळियुं चडाववुं; (२) (लाक्ष.) ऊंडळमां लेवुं, आच्छादवुं.

गवसणे (अ.क्रि.) – (१) ओचिंतुं–विनायास–जडवुं, हाथ लागवुं (२) पंजामां आववुं.

गवसा (–शा) (वि. पुं.) – (१) विनायास मळेलो (माणस); (२) वगर परण्ये राखेलो पुरुष के स्त्री.

गवळण, गौळण (स्त्री.) – (१) गोवळण (स्त्री.); (२) मधुराभक्तिथी रचायेलां गीत.

गवळी (पु.) – गोवाळो (–ळियो) (पु.).

गवा (पु.) – गौना जातिनुं एक जंगली पशु.

गवांद (स्त्री.) – हिस्सो (पु.), भाग.

गवांदी (स्त्री.) –अन्नछत्र (न.).

गवार (–री) (स्त्री.) – गवार (एक शाक.)

गवाही [फा.] (स्त्री.) – गवाही, साक्षी (स्त्री.), पुरावो (पु.).

गवाळे (न). – 'गबाळे' जुओ.

– आटोपणे – (१) घरवाखरो खाली करीने नीकळी जवुं, उचाळा भरवां, (२) (लाक्ष.) पदपरथी भ्रष्ट थवुं.

गवाक्ष [सं] (पु, न.) – गवाक्ष, बाकुं, जाळियुं (न.), झरूखो गोख (वि)

गवी (स्त्री.) – लुहारनी साणशी (स्त्री.)

गंवार, गव्हार (वि.) – गभार, गामडियुं.

गव्हला (पु.) – घडंलो (पु.) (एक सुगंधी पदार्थ तेलने सुगंधी करवा वपरातो) (२) घउंनी सेवजेवी वानी.

गव्हाण (स्त्री.) – गभा(–मा) ण (स्त्री.).

– णीतील कुत्रा (पु.) – गंजीनो कूतरो (पु.) (जे पोते गभाणमांनुं खातो नथी पण ढोरनें खावा देतो नथी), (लाक्ष.) तेवो अदेखो माणस.

गव्हाळा (वि.) – (१) घउंवर्णुं, घउंलुं; (२) घउं नीपजवा–लायक.

गस्त [फा.] (स्त्री.) – गश्त –स्त, रोन, चोकी पहेरो (पु.).

–वाला (पु.) – गस्तवाळो, पहेरेदार (पु.).

गहन [सं.] (वि.) – गहन : (१) अकळ, गूढ; (२) ऊंडुं, गाढ; (३) दुर्गम.

गह (–हि) ना (पु.) – घरेणुं.

– गाठा (पु.) – घरेणुं गांठुं (न.)

गहाण (वि.) – घराणियात, घरेणाउ.

– (न.) – गीरो (पु.), देवापेटे आडमां कांई मूकवुं ते, तारण (न.).

– वट (वि.) – घरेणियात, अडाणुं, गीरो मूकेलुं.

– वट (अ.) – आडघरेणे.

– खत (न.) – गीरोखत (न.).

– दार (वि.) – गीरवीदार.

गहाळ (वि.) – (१) खोवायेलुं; (२) नष्ट थयेलुं; 'गयाळ' जुओ

गहिरा (वि.) – (१) घाडुं, गाढ, (२) घेरूं; (३) जामेलुं (रंग व); (४) खुमारीवाळुं.

– री नज़र (स्त्री.) – घेरी – खुमारीवाळी–मस्तीनी–नजर

गहिंवर (पु.) – गळगळुं (न.), कंठ भराई आववो ते.

– णे (अ. क्रि.) –गळगळुं – गद्‌गद–थवुं.

गहू (पु.) – घउं (पु.).

गळ (पुं) – गल (पुं.); (१) माछली पकडवानो आंकडो (पुं); (२) कूवामां पडेली चीज खेंची काढवानो आंकडीओनो झूमखो (पुं.), बिलाडी (स्त्री.).

– घेणे – लटकवुं, टंगावुं (अ. क्रि.).

– टाकून पाहणे – गल पाणीमां नाखी माछली पकडवा मथवुं; (लाक्ष.) अजमावी जोवुं.

– ळाला लागणे – (१) माछली गलमां पकडाई जवी; (२) (लाक्ष.) सकंजामां–हाथमां–आववुं.

गळ (स्त्री.) – (१) गरवुं–खरी पडवुं–ते; (२) स्रावुं, (पुं), झमवुं ते; (३) गळे पडवुं ते, आग्रह, आग्ररो (पु.).

– घालणे – आग्रह आग्ररो-करवो, गळे पडवुं.

गळगंड, गळगुंड (नं.) – गंड (- कंठ) माळ (स्त्री), गलतंडा (न.).

गळघाटा (पुं.) – हैडियो, कूकरो (पु.).

– चेपी (स्त्री.) – (१) गळाटूंपो (पु.), गळ्याचीप (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) गूंगळामण (स्त्री.), दबाण (न.).

– चेपी करणे – दपटवुं, दबटाववुं (स. क्रि.).

– पट्टी (स्त्री.) – कपडानो गळामाटेनो सीवणनो भाग, 'कॉलर'.

– पट्टा (पु.) – गलपटो (-ट्टो), गलूबंध (पु.), गळे वींटवानो पटो.

– फास (पु.) – गळाफांसो (पुं.).

– फास लावून घेणे – फांसो खावो, गळाने गाळामां भेरवी आपघात करवो.

– फास देणे – फांसो देवो.

– वट (अ.) – कानोकान, वासणना कानासुधी; गळोगळ.

– वट (वि.) – (वासणना) गळासुधी भरेलुं.

– सर (पु.),**–सरी** (स्त्री.) – (१) स्त्रीओनुं गळानुं एक घरेणुं (नं.); (२) मंगळसूत्र (नं.); (३) घेरो (पु.), गळानुं वेष्टन (न.).

– सरी घालणे, –बांधणे – स्त्रीए गळामां मंगळसूत्र पहेरवुं, (लाक्ष.) परणवुं.

गळका (वि.) – (१) गळतुं, चूतुं; (२) झमतुं.

गळगळघाशी (वि.) – आयताराम, खांवामाटे आगळ ने कामवखते पाछल एवी वृत्तिनुं.

गळगळा (अ.) – आजीजी करीने, रोतल थईने.

गळणे (अं. क्रि.) – गळवुं : (१) खरवुं; (२) चूवुं, टपकवुं, (३) झमवुं; (४) (शरीर) ओगळवुं; (५) धीरज खूटवी; (६) बाद थवुं.

गळती (स्त्री.) – (१) तळियामां काणुं पाडेलुं पात्र; (२) संततधारा (स्त्री.); (३) उथेवो, छापरानो चूवो (पु); (४) (पानोनुं) खरी-पडवुं ते; (५) (लाक्ष.) पैसेटके सतत नुकसान थतुं रहे ते.

–काढणे – चूवो काढवो, छापरुं समारवुं.

गळते (नं.) – चूवो, उथेवो (पुं.).

गळफ (– ब) टणे (अ. क्रि.) – (१) खोवावुं, गुमावावुं; (२) गुंचावुं, गंठावुं; (३) सपडावुं.

– (स. क्रि.) – गूंचववुं, गोटववुं.

गळा (पुं.) – (१) गळुं (न.), कंठ (पु.), (२) (लाक्ष.) सूर, अवाज (पु.); (३) पहेरणनो गळानो भाग.

– उगविणे – (१) ऋणमुक्त थवुं; (२) आपत्ति मांथी पार पडवुं.

– काढणे – पोक मूकवी.

– काढून घेणे – अंग काढी लेवुं, जवाबदारीमांथी मुक्त थवुं.

– कापणे – (१) (दरजीए) गळानो काप काढवो; (२) (लाक्ष.) गळुं कापवुं, विश्वासघात करवो, दगो रमवो.

– गुंतणे – सपडावुं, फसावुं.

– **गोवणे** – (१) गळांमां जोतरुं घालवुं, – वळगाडवुं; (२) जंजाळमां – जोखममां नाखवुं; (३) गळे घालवुं, जवाबदारी ओढाडवी
– **घोटणे** – गूंगळाववुं, गळुं दबाववुं, – चगदवुं
– **ताणणे** – ऊंचा सादे बोलवुं के गावुं
– **दाटणे, – दाटून येणे** – गळुं रूंधावुं, कंठ भरावो
– **धरणे** – (१) गळुं पकडवुं, बोची पकडवी; (२) कंठ बेसवो
– **फुटणे, –बसणे** – गळुं पडवुं, कंठ फूटवो
– **भरणे – भरून येणे** – कंठ भरावो, –रूंधावो
– **सोडविणे** – (लाक्ष.) पेचमांथी – फंदामांथी छोडववुं

गळा (–ळीं) (अ.) – गळामां, गळे
– **पडणे** – (१) गळे पडवुं; (२) आळ चडाववुं; (३) माथे नाखवुं; (३) आलिंगन आपवुं, गळे वळगवुं
– **उतरणे** – (१) समजवुं, ध्यानमां आववुं; (२) मानी लेवुं

गळाठणे (अ. क्रि.) – ढीलुं पडवुं, हिंमत हारवी
गळाठा (पु.) – (१) घासपूंजो (पु.); (२) रद्दी चीजोनो खडकलो (पु.); (३) गोटाळो, छबरडो (पु.)
गळित (न.) – तेलदाणा (पु.ब.व,), तेलीबियां (न.ब.व.)
गळू (न.) – गूमडुं (न.), शरीर उपरनो पसथी भरेलो गठ्ठो (पु.)
गळेकापू (वि.) – दगाबाज, विश्वासघाती
– **पडू** (वि.) – (१) गळेपडु, खोटो आरोप मूकतुं; (२) चीकणाशथी आजीजी करतुं
– **बंद** (पु.) – (१) गळबंध (पु.), गळानुं एक घरेणुं (न.)

गळ्याखाली उतरणे – (१) गळे ऊतरवुं; (२) (लाक्ष.) समजावुं, पसंद आववुं
– **ची आण** (स्त्री.) – गळाना सोगन (स्त्री.ब.व.)
– **ची आण वाहणे** – गळाना सोगन – सम – खावा, जीवना सोगन खावा
– **त असणे** – माथे जवाबदारी होवी.
– **त गळा घालणे** – बाथ भरवी, वळगवुं; (२) (लाक्ष.) जीव मळवो
– **त गोणी येणे** – गळे झलाई जवुं, मुश्केलीमां आववुं, खोट वहोरी लेवी.
– **त घोंगडे येणे** – लफरुं वळगवुं
– **त पडणे** – जवाबदारी आवी पडवी
– **त पाय (तंगड्या) येणे** – गळे टांटिया भरावा, आववा, मुश्केल स्थितिमां मुकवुं
– **त बांधणे** – जबरदस्तीथी स्वीकाराववुं
– **त माळ घालणे** – (१) स्वेच्छाथी परणवुं; (२) कार्य सोंपवुं; (३) वारकरी (भागवत) संप्रदायी बनवुं
– **येणे** – अंगउपर – माथे – आवी पडवुं
– **त लोढणे बांधणे** (१) – स्वतंत्रतापर अंकुश मूकवो; (२) गति रोकवी
– **त लोढणे होणे** – विघ्नरूप थवुं
– **तला ताईत** (पु.) – कंठमणि (पु.)
– **पर्यंत येणे** – सहनशक्तिनी अवधि थवी
– **ला तांत लागणे** – गळे दोरी आववी, महामुश्केलीमां आवी पडवुं
– **वर सुरी ठेवणे** –गळे छरी फेरववी
– **स नख लावणे** – गळे नख देवो

गा ! – (संबोधन अव्यय) – रे !
गाउली (स्त्री.) – गावडी, गालडी ('गाय' माटे लालित्यवाचक शब्द)
गाकर (स्त्री.), **गागरा** (पु.) – खाखरो (पु.)
गागणे (अ. क्रि.) – (१) तडूकवुं, घांटो काढवो, गरजवुं; (२) त्रस्त थवुं, हेरान थवुं; (३) करगरवुं
गागावणे (अ. क्रि.) – तडूकवुं, घांटो काढीने वढवुं
गांगरणे (अ. क्रि.) – (१) गभराई जवुं; (२) अमूंझावुं, अकळावुं; (३) गगळवुं
गाज़णे (अ. क्रि.) – गाजवुं, (गर्जवुं) गरजवुं; (२) (लाक्ष.) नामना थवी; (३) गाजी उठवुं
गाज़र (न.) – गाजर (पु. न.)
– **पारखी** – साची पारख करवा असमर्थ
– **रा सारखा होणे** – हृष्टपुष्ट थवुं

गाज़विणे (स. क्रि.) – (१) गज (–जा)ववुं, गाजे एम करवुं; (२) नामना करवी
गाज़ावाज़ा (पु.) – (१) होबाळो (पु.), लोकोमां जाहेरात (स्त्री); (२) बुमाट (–टो) (पु.)
गाजी [अ.] (वि.) – गाजी (–झी)
गांज़णे (स. क्रि.) – (१) गंजवुं, हेरान करवुं; (२) तगादो करवो; (३) कनडवुं
गांजा (पु.) – गांजो (पु.)
– **कस, गांजेकस** (वि.) – गंजेटी, गांजाकसु, गांजाखोर

गाठ (स्त्री.) – गांठ (स्त्री.) – (१) आंटोवाळो बंध (पु.),

ग्रंथि (स्त्री.); (२) मूळनो गठ्ठा जेवो भाग (जेने वाववाथी फणगो फूटे छे); (३) लाकडामांनो भ्रमरावाळो गंठाई गयेलो भाग; (४) शरीरना स्नायुनो गंठाई गयेलो भाग; (५) प्लेगनी के कोई रोगनी गाठ; (६) भेट, मुलाकात (स्त्री.), मेळाप (पु.), (७) प्रसंग, व्यवहार ('पाहा , माझ्याशी गाठ आहे'!); (४) सोजो (पु.), गूमडुं (न.); (९) (लाक्ष.) कीनो (पु.), अंटस (स्त्री.); (१०) मेळ (पु.), मळतापणुं (न.); (११) आंट (स्त्री.); (१२) गांठो (पु.), पेराई आगळनो भाग (पु.)

— असणे — संबंध — प्रसंग — होवो

— उठणे — गांठ नीकळवी (प्लेगनी इ.)

— उतरणे — गांठ ओगळी जवी, बेसी जवी

— घालणे, — घालून देणे — संबंध जोडाववो, मेळाप करी देवो

— (मनाशी) घालणे — (लाक्ष.) मेळ बेसाडवो; (२) निश्चय करवो, गांठ बांधवी

— घेणे — मुलाकात — भेट — लेवी

— पडणे — (१) संबंध आववो; (२) मळवानुं थवुं, मुलाकात थवी; (३) गांठ पडवी, — वळवी, आंटोवाळो बंध पडवो (दोरी इ. मां.)

— मारणे — गांठ मारवी, — वाळवी

— येणे — जुओ 'गांठ उठणे', प्लेग थवो

— सोडणे, — उकलणे — गांठ उकेलेवी, — खोलवी

— चा, गाठीचा (वि.) — गांठनुं, पदरनुं, खास पोतानुं

— चे खर्चणे — गांठनुं खरचवुं

— कळ, गांठाळ (वि.) — गांठाळुं, गांठियुं

गाठण (स्त्री.) — गांठण, गूंथण (स्त्री.) (मणका दोरामां परोवी गांठवाळी एक बीजासाथे गांठवानी कळा)

गाठणे, गाठविणे — (स. क्रि.) — गांठवुं, मणका के एवी वहेवाळी वस्तुओने दोरामां परोवी एकबीजासाथे गांठ वाळीने गूंथवुं

गाठणे (स. अ. क्रि.) — (१) आंबवुं, पंकडी पाडवुं, पहोंचवुं; (२) कह्यामां — कबजामां — लेवुं; (३) मेळववुं, प्राप्त करवुं; (४) मळवुं, सन्मुख थवुं

गाठले (न.) — गांठी (स्त्री.) बाळकना के स्त्रीना गळानो एक अलंकार (स्त्री.)

गाठीस (अ.) — गांठे, पासे, कबजामां

— असणे — (१) गांठे—पासे—होवुं; (२) संघरवुं

गाठोडे (न.) — पोटली, गांठडी (स्त्री.)

— गुंडाळणे — (१) भाणां पोटलां बांधवां, गाशियो गुंडाळवो; (२) संकेलवुं, आटोपवुं

गाडगे (न.) — ढोचकुं (न.), सांकडा मोनुं माटीनुं वासण (न.)

गाडणे (स. क्रि.) — गाडवुं, दाटवुं

गाडा (पु.) — (१) खटारो (पु.); (२) पैडांनो घेर (पु.)

— नाडा (पु.) — (१) गाडुं गरीडुं (न.) गाडुं वगैरे; (२) सरसामान, सरंजाम (पु.)

— भर (वि.) — (१) गाडाभर; (२) (लाक्ष.) घणुं

गाडी (स्त्री.) — गाडी (स्त्री.)

— चुकणे — गाडी चूकवी

— वाट (स्त्री.) — गाडावाट (पु.)

— वाट पडणे — गाडाचीलो पडवो

— वान (पु.) — गाडीवान (पु.)

गाडे (न.) — (१) गाडुं (न.), नानी गाडी (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) वहेवार (पु.), कामकाज (न.); (३) रेंट (पु.), चक्र (न.)

— उतार (पु.) — गाडीओनो पडाव, — उतार (पु.)

— घालविणे, — रेटणे — गाडुं गबडाववुं, —चलाववुं, —धपाववुं

— चालणे — गाडुं (संसारनुं) चालवुं

गांडूळ (न.) — अळसियुं (न.)

गाढ [स.] (वि.) — गाढ (—ढुं) : (१) भारे, घोर (निद्रा, अज्ञान व.); (२) अत्यंत, घणुं; (३) घट्ट, घाडुं; (४) गीच, खीचोखीच

गाढव (न. पु.) — (१) गधेडो (पु,), गधेडुं (न.); (२) (लाक्ष.) ठोठ—मूर्ख—माणस

— वी (स्त्री.) — गधेडी (स्त्री.)

गाढा (वि.) — (१) गाढ, घाडुं; (२) मजबूत, सज्जड; (२) शूर, बहादूर; (४) पाकुं, प्रवीण; (५) दृढ, अचळ

गाणे (न.) — (१) गाणुं, गायन, गीत (न.); (२) कवितामां गुणवर्णन, कवन (न.); (३) वखाण, स्तुति (स्त्री.); (४) एकसूरुं कथन (न.), गणगणाट (पु.)

— बजावणे — (१) गानतान (न.), गावुंबजाववुं ते; (२) (लाक्ष.) चेनबाजी (स्त्री.)

गाणे (स. अ. क्रि.) — गावुं (स. अ. क्रि.) : (१) गायन करवुं; (२) गुणवर्णन करवुं; (३) कवन करवुं; (४) एकनी एक वात वारेवारे कहेवी.

गांडे (वि.) – (१) कमताकत, दुर्बळ; (२) बायलुं, कायर

– पण (न.) – बायलापणुं, कायरपणुं (न.)

गात (–ते) (न.) – खाटलाना चोकठानो दरेक अवयव – भाग

गात (–ता)डी (स्त्री.) – (१) गभा (–मा)ण (स्त्री.); (२) गमाणनुं आडुं लाकडुं (न.)

गाथा (पु. स्त्री.) – गाथा (स्त्री.) : (१) छंदोबद्ध काव्य; (२) पवाडो (पु.), शौर्यप्रशस्तिकाव्य (न.); (३) कथा, इतिहास

– गोवा (पु.) – गूंचवण (स्त्री.), गोटाळो (पु.)

गाथिक (पु.) – कथा – कहाणी – कहेनार, वार्ताकार (पु.)

गादणे (अ. क्रि.) – (१) मेलुं थवुं; (२) खरडावुं, लबदावुं, प्रवाहीथी तरबोळ थवुं के प्रवाहीनो लेप चडवो

गादा (पु.) – – कादव, कीचड, गारो (पु.)

गादावणे (अ. क्रि.) – पेटमां अजीर्णथी मेल जामवो

गादी (स्त्री.) – (१) गदेलुं, गादलुं, कणियुं (न.); (२) गादी (स्त्री.), बेसवाना मापनुं नानुं गादलुं; (३) (लाक्ष.) मोटा माणसनुं आसन के पद; (४) सिंहासन, तखत (न.)

– चालविणे – गादी – परंपरा – चलाववी

– ची चाकरी (स्त्री.) – राज्यनी चाकरी

– ची दौलत (स्त्री.) – राज्यनी दोलत (स्त्री.)

– ला पाय लावणे – (लाक्ष.) (१) बंड करवुं; (२) वरिष्ठनी साथें उद्धताईथी वर्तवुं

– वर बसणे – गादीए आववुं, – बेसवुं, पीठ–सिंहासन–नो अधिकारी थवुं

गांध (स्त्री.) – गोड (स्त्री.), शरीरउपर ऊपसती गांठ (मच्छर इ. करडवाथी)

– णी (स्त्री.) – 'गांधीलमाशी' जुओ

गांधीलमाशी (स्त्री.) – डंखीली माखी (स्त्री.)

गांधी (पु.) – वाणियो (पु.)

गाफिल [अ.] (वि.) – गाफेल

– गिरी (स्त्री.) – गाफेलियत, गाफेली (स्त्री.)

गाबडी (स्त्री.) – (१) गाबडी (स्त्री.), काणुं (न.); (२) नानो खाडो (पु.); (३) थींगडुं (न.)

गाबती (–दी) (पु.) – मछीमारनी एक जमात (स्त्री.) के तेनो माणस (पु.)

गाबागुबी (स्त्री.) – (१) ठोंसाबाजी, धक्काबुक्की (स्त्री.); (२) लांचखोरी, दगलबाजी (स्त्री.)

गाबाळ (न. फु.) – चीजोनो पूंजो, जूना रद्दी कागळो–पुस्तकोनो ढगलो (पु.)

– ग्रंथी (वि.) – अव्यवस्थित, ग़शिस्त

गाबाळी (–ळ्या) (वि.) – 'गबाळ्या' जुओ

गाभ (पु.) – गाभ, गर्भ (पु.)

– जाणे – धेणावुं (गाय–भेंसनुं ऋतुमती थवुं)

– टाकणे, सांडणे – गर्भ पडवो

गाभण (वि.) – गाभण (–णी), (पशुनी गर्भवाळी मादी)

गाभसांड (पु.) – गर्भपतन

गाभा (पु.) – गाभो, (पु.) : (१) अंदरनो गर–गरभ (पु.); (२) (लाक्ष.) मतलब, सारांश (पु.)

गाभारा (पु.) – (१) गभार (पु.), मंदिरनी अंदरनो भाग, गर्भागाट; (२) मकाननी अंदरनो के वचलो ओरडो (पु.)

गाभुळणे (अ. क्रि.) – पाकुं थवुं, साख गरवी

गाभूळ, गाभुळलेले (वि.) – (१) गरभरेलुं; (२) पाकवा पर आवेलुं, साख पडेलुं

गाय (स्त्री.) – (१) गाय, गौ (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) रांक माणस (पु.)

– रान (न.) – गोचर, चरो (पु.)

– गरीब गाय होणे – दीन – रांक – थवुं

गायक [सं.] (पु.) – गायक, गानारो, गवैयो (पु.)

गायकी (स्त्री.) – गायकी, गावानी ढब के शैली (स्त्री.)

गायनवादन [स.] (न.) – गायनवादन, गावुं बजाववुं ते

गायब [अ.] (वि.) – गायब, गेब, अलोप, अदृश्य

गार (स्त्री.) – (१) बेलुं (न.), धोळो रेताळ पथ्थर, चकमक (पु.); (२) खाडो, खोचो (पु.); (३) करो (पु.) (वरसादमां पडतो कुदरती बरफनो ककडो)

– (वि.) – गार, ठंडुं

– (स्त्री.), **गारा** (पु.) – (१) छो, कफलात (चूनानी) गार (स्त्री.); (२) केल, चूनानी मेळवणी – नो गारो (पु.)

– गोटी (स्त्री.) – चकमक (पु.)

– होणे – (१) संतुष्ट थवुं, ठंडक थवी; (२) छक थवुं

गारठणे (अ. क्रि.) – (१) टाढथी ठरी जवुं; (२) ठंडीथी बाझीने जामवुं; (३) ककडवुं

गारठा (पु.) – (१) टाढ, ढंढी, शरदी (स्त्री.); (२) तीव्र–आकरी – ठंडी (स्त्री.)

गारत (–द) [अ.] (वि.) – गारत (–द), जेर, मृत्युवश

गारदी (पु.) – गारदी : (१) गार्डा, पहेरेगीर, चोकीदार

(पु.); (२) शरीररक्षक

गारवा (पु.) – ठंडक, ठंडाई, ठंडाश, शीतळता (स्त्री.)

गारसणे (अ. क्रि) – (१) कराथी उध्वस्त थवुं; (२) ठंडुं थवुं

गारुड (न.) – (१) झेर उतारवानो मंत्र; (२) मदारीनी जादुविद्या

– **डी** (पु.) – गारुडी, मदारी, कलंदर, कंडी (पु.)

गाऱ्हाणे (न.) – (१) तकरार (स्त्री.); (२) फरियाद (स्त्री.)

गाल (पु.) – गाल (पु.)

– **कुच्चा** (पु.) – खंजन (न.), हसतां गालमां पडतो नानो खाडो (पु.)

– **गुच्चा** (पु.) – गालनी चीमटी (स्त्री.)

– **गुंड** (न.) – गलगंडुं (न.), गालपचोरिया (न.ब.व.)

– **फड** (न.) – गाल, गालनो बहारनो भाग

– **फुगणे** – (१) गाल जाडा थवा, गाल उपर गाल चडवा; (२) (लाक्ष.) रिसावुं (अ. क्रि.)

– **फुगविणे** – रीसवुं (अ. क्रि.)

– **फुगी** (स्त्री.) – 'गालगुंड' जुओ

– **बोट** (न.) – (१) गाल उपरनी काळी टीकी (नजर न लागे ते माटे लगाडेली); (२) कलंक, डाघ (पु.)

– **रंगविणे** – (लाक्ष.) थप्पड – लपडाक चोटी देवी, – लगाववी

गाली (स्त्री.) – गाळ (स्त्री.), अपशब्द (पु.)

गालीचा [फा.] (पु.) – गालीचो (पु.)

गाव (पु. न.) – गाम (न.)

– **आकार** (पु.) – (१) गामनो महेसूल; (२) तेनो हिसाब (पु.)

– **कर** (पु.) – (१) गावउपर वृत्ति (योगक्षेम) अवलंबित एवो माणस; (२) मांत्रिक; (३) गामलोक (पु. ब. व.)

– **करी** (पु.) – (१) गामनो रहीश; (२) खेडूत (पु.)

– **की** (स्त्री.) – (१) गामनो कारभार; (२) गाम साथे वतनदारोनो संबंध ने परस्पर साथेनो वहेवार; (३) गामनो टंटो (पु.)

– **कुसू** (न.) – गामनो तट (पु.)

– **गन्ना** (अ.) – गामदीठ

– **गाडा** (पु.) – गामनो वहेवार (पु.), – नुं कामकाज (न.)

– **गुंड** (पु.) – गामगुंडो (पु.)

– **जेवण** (न.) – गामेरुं (न.), आखा गामने जमाडवुं ते, मोटो वरो (पु.)

– **ठ (–ठा)ण** (न.) – गामठाण (न.), जेनापर गाम वस्युं होय ते जमीन के स्थान

– **ठी** (वि.) – गामठी : (१) गामई, आखा गामने लगतुं; (२) गामडियुं, ग्रामीण

– **ढळ, ढा** (वि.) – गामडियु, रोचुं, अनाडी, असंस्कृत

– **ढे** (न.) – (१) गामडुं (न.); (२) गामनुं परुं (न.)

– **दर (–री)** (स्त्री.) – गोदरुं (न.), गामनी भागोळ, गामपासेनी खुल्ली जगा (स्त्री.)

– **देवता** (स्त्री.) – गामदेवता (स्त्री.)

– **रान** (न.) – गामना आसपासनो प्रदेश के जमीन

– **रान (–नी)** – (वि.) – स्थानिक, गामडामां पेदा थयेलुं

– **वहीत** (न.) – गामनुं पंतिवाळुं (न.), आखा गामना लोकोना सहकारथी थतुं खेडाण (न.)

– **वावरुन ओवाळून टाकलेला** – (लाक्ष.) – गामनो उतार (पी.), तद्दन भूंडामां भूंडो माणस

गावणे (स. क्रि.) – (१) मळवुं, सापडवुं; (२) जडवुं; (३) हाथमां आववुं

गावा (पु.) – चीपियो, चीमटो (पु.)

गावी (स्त्री.) – (१) साणशी; (२) चाळी (स्त्री.)

गाशा [अ.] (पु.) – गाशा, गाशियो (पु.), घोडानी पीठ उपर नाखवानी डळी (स्त्री.)

– **गुंडाळणे** – (१) गाशियो गुंडाळवो; (२) (लाक्ष.) उचाळा भरवा

– **टाकणे** – (१) मुक्काम करवो; (२) बिस्तर पाथरवो

गाळ (पु.) – (१) गाळ, गाळतां नीकळेलो कचरो (पु.); (२) ओवाळ, ओळ, कांप (पु.), चगुं (न.)

– **वट** (वि.) – ओवाळवाळुं

– **साळ** (पु.) – गाळ, कचरो (न.)

गाळण (स्त्री.) – (१) गाळवानुं काम, गाळवुं ते; (२) गभराट (पु.), अकळामण मूंझवण (स्त्री.); (३) अव्यवस्था, गडबड (स्त्री.)

– **उडणे** – (१) गीगलावुं, गभराई जवुं; (२) गडबड मचवी

गाळणे (स. क्रि.) – (१) गाळवुं, कचरो के चानी पत्ती व. प्रवाहीमांथी अलग करवी; (२) आंच दई ओगाळवुं; (३) शोषवुं; (४) पीलवुं (तेली बी); (५) वर्जवुं, छोडी देवुं;

(६) ढाळवुं (अश्रु)
— (हातपाय) – धीरज खोवी
— (न.) – गळणी (स्त्री.), गाळवानुं छिद्रालु साधन
गाळा (पु.) – (१) गिरदो, नीचे ठरेलो कचरो (पु.); (२) आंतरो (पु.); (३) गाळो; घरनो एक खंड (पु.)
गाळीव (वि.) – (१) चुनंदुं; (२) स्वच्छ–चोख्खुं–करेलुं; (३) (व्यंगा.) पक्कुं, लबाड
— रत्न (न.) – (व्यंगा.) – माणसोनो उतार (पु.)
गिचमीड (वि.) – गीच, गीचोगीच
— लिहीणे – गीचोगीच लखवुं
गिट्टी (स्त्री.) – खडी (स्त्री.)
गिड्डा (वि.) – ठींगु, गट्टु
गिणगिणणे (अ. क्रि.) – (१) गणगणवुं, नाकमां बोलवुं; (२) गूं गूं एवो अवाज करवो
गिणगिण्या (वि.) – गूंगणुं, गूंगुं
गिंडी (स्त्री.) – गंगाजळ राखवानुं एक विशिष्ट आकारनुं पात्र
गिधाड (न.) – गीध (पु.)
गिरकी (स्त्री.) – (१) घूमरी; (२) तम्मर, चक्कर (स्त्री); (३) गायनमां आरोह अवरोहयुक्त तान
गिरगिरणे (अ. क्रि.) – (१) तम्मर आववी; (२) गोळ गोळ चक्कर मां – फरवुं
गिरण (–णी) (स्त्री.) – गीरणी, 'मिल' (स्त्री.)
गिरदी (स्त्री.) – नानुं गोल ओशीकुं (न.)
ग़िरफता(–दा)र (फा. वि.) – गिरफतार : (१) पकडायेलुं; (२) निमग्न
— री (स्त्री.) – गिरफतारी, केद (स्त्री.)
गिरमीट (न.) – गिरमीट (न.), शारडी (स्ती.), छेद पाडवानुं सुतारनुं ओजार (न.)
गिरविणे (स. क्रि) – (१) कक्को घूंटवो, लखेला अक्षरउपर लख्या करवुं; (२) (लाक्ष.) अनुसरण करवुं
गिरह (पु.) – (१) ग्रह (पु.); (२) भूत पिशाच (न.); (३) दोढ तसुनुं माप
गिरेबाज़ (वि.) – गिरेबाज, चक्कर लेता उडनारा (कबूतर)
गिऱ्हाईक (पु.) – घराक, ग्राहक, खरीददार (पु.?)
— की (स्त्री.) – घराकी (स्त्री.)
गिलकी (स्त्री.) – गलकी (स्त्री.), शाकनो एक वेल
— के (न.) – गलकुं (न.), ते वेलनुं फळ
गिल्ला (पु) – (१) गिल्लो (पु.); (२) कल्लो, घोंघाट (पु.); (२) फरियाद (स्त्री.); (४) ठपको (पु.)
गिल्ली (स्त्री.) – गिल्ली, मोई (स्त्री.)
— दांडू (पु.) – मोईदंडो (पु.)
गिवसणे (स. क्रि.) – शोधवुं, खोळवुं
गिळंकृत (अ.) – (१) गळेलुं, गळामां उतारी दीधेलुं; (२) पचावेलुं, दबावेलुं
— करणे – (१) गळी जवुं, गळामां उतारी देवुं; (२) पचावी पाडवुं, दबाबी बेसवुं
गिळगिळीत (वि.) – स्वाद वगरनुं
गिळणे (स. क्रि.) – (१) गळवुं; (२) गटकाववुं; (३) लांच खावी; (४) गळी जवुं; गम खावी; (५) खमवुं
गीत (न.) – गीत, गाणुं (न.)
— गाणे – (१) गाणुं गावुं; (२) (लाक्ष.) स्तुति करवी, पवाडो गावो
गीर (पु.) – गर, मावो, गाभो (पु.)
गीर्वाण [सं.] (स्त्री.) – (१) भाषा; (२) संस्कृत भाषा
गुखडी, गुखाड (–डी) – (स्त्री.) – गूखाड (–डी) (स्त्री.)
गुंग (वि.) – (१) गरक, मग्न, लीन; (२) बेभान; (२) छक, चकित
–णे, –होणे – (१) गरक थवुं; (२) बेभान थई जवुं; (३) छक थवुं
— विणे (स. क्रि.) – (१) मुग्ध करवुं, मोहवुं; (२) तल्लीन करवुं
गुंगारा (पु.) – छू (न.), सरकी जवुं ते के जता रहेवुं ते
— देणे – छू थवुं, अगियारा गणवा
गुंगी (स्त्री.) – (१) घेन (न.), नशो, केफ (पु.); (२) बेशुद्धि
— आणणे – (१) घेन चडाववुं, नशो चडाववो; (२) बेभान बनाववुं
— उतरणे – घेन उतरवुं
— येणे – घेन चडवुं
गुच्छ [सं.] (पु.) – (१) गोटो, फूलनो तोरो (पु.); (२) जुडो, झुडो (पु.)
गुजगुज (न. स्त्री.) – गनसन, गुचमुच (–छ), गुसपुस (स्त्री.), छानी वात करवी ते
गुजगोष्ट (स्त्री.) – गोठ, गोठडी, छानी–अंदरनी–वात (स्त्री.)
गुज़र (पु.) – (१) गुजरातमांथी महाराष्ट्रमां आवी वसेली वाणिया ज्ञाति के ते ज्ञातिनो माणस; (२) गुजारो,

निर्वाह (पु.)
गुज़रीण (स्त्री.) – ते ज्ञातीनी स्त्री
गुज़रणे (अ. क्रि.) – गुजरवुं : (१) जवुं, वही जवुं; (२) वीतवुं; (३) मरवुं; (४) नष्ट थवुं; (५) आवी पडवुं (प्रसंग गुजरलां)
गुज़रविणे (स. क्रि.) –गुजारवुं : (१) गाळवुं, विताडवुं; (२) दाद मागवी
गुज़राण (स्त्री.) – गुजर (२) जुओ
गुज़री (स्त्री.) – गुजरी : (१) स्त्रीना हाथनुं एक घरेणुं; (२) कसबामां भरातुं बजार (पु.); (३) लाल ने सफेद पट्टीओ – वाळी साडी (स्त्री.)
गुज़ारत (–ती) (स्त्री.) – मध्यस्थी (स्त्री.)
गुज़ारा (पु.) – 'गुज़र' (२) जुओ
गुंज़ (स्त्री.) – गुंजा, चनोठी (स्त्री.), लाल रंगनुं एक बीज जे सोनाना तोलमां वपराय छे
गुंजणे (अ. क्रि.) –गुंजवुं, गणगणवुं, गुंजार करवो
गुंजाईश [फा.] (स्त्री.) – गुंजाश (स्त्री.): (१) गजुं (न.); (२) ताकात (स्त्री.); (३) सवड, सगवड, जोगवाई (स्त्री.)
गुंजारव [स.] (पु.) – गुंजारव, गुंजार (पु.)
गुटका (पु.) – (१) जादुनी के मंतरेली गोळी, – गुटी (स्त्री.); (२) नानी गोळी; (३) गुटको (पु.); घणी ओछी लंबाई – पहोळाईनी जाडी चोपडी (स्त्री.)
गुटगुटीत (वि.) – पुष्ट, हृष्टपुष्ट, घाटीलुं
गुटी (स्त्री.) – (१) गुटी, गोळी (स्त्री.); (२) छोडनी के झाडनी कलम करवानी रीत
 – बांधणे – गुटी बांधवी; कलम करवी
गुठळी (स्त्री.) – (१) गोळी; (२) गांठ; (३) गोटली (स्त्री.), ठळियो (पु.); (४) गोटली, काममांथी गपोलियुं (न.)
 – मारणे – गोटली मारवी, काममांथी गपोलियुं करवुं
 – बाज़ – कामचोर, गोटलीबाज
गुडगुडणे (अ. क्रि.) – गुडगुड एवो अवाज करवो (पेटमां के हुकाथी)
गुडगुडा (पु.) – सुकुं नाळियेर (न.)
गुडगुडी (स्त्री.) – गुडगुडी (स्त्री.), नानो हूको (पु.)
 – बंद करणे – नातबहार मूकवुं
गुडघा (पु.) – ढींचण (पु.), घूंटण (न.)
 – घे टेकणे – (१) ढींचणे – घूंटणे(–णिये) पडवुं, नमी पडवुं; (२) नमीने पगे लागवुं
गुडघी (स्त्री.) – (१) एक रोग; (२) जांघियो (पु.), (जांघ ढंकाय एवडी चड्डी)
गुडघेमार (पु.) – ढींचणथी कूलाउपर मारवुं ते
– गुडघ्यात मान घालणे (लाक्ष.) – हताश थवुं. पग भागवा
 – वर हात देणे – (१) घडपणथी नमी जवुं; (२) (लाक्ष.) थाकी जवुं, त्रासवुं
गुडदाणी (स्त्री.) – गोळ मगफळीनी वानी (स्त्री.)
गुडदी (स्त्री.) – डाटो (पु.), बूच (न.)
गूडाकू (–खू) (स्त्री.) – गुडाकु (पु. स्त्री.)
गुडार (न.) – जाजमनो एक प्रकार, पट्टाओ सांधीने बनावेलुं पाथरणुं (न.)
गुडुप (वि.) – गाढ, घोर, भारे (अंधारुं)
 – (न.) – अंधारुं (न.)
 – (अ.) – गुटमुट (न.)
 – निजणे – (१) गुटमुट सुई जवुं; (२) सोड ताणवी, –ताणीने सूवुं
गुढी (स्त्री.) – (१) गूडी (स्त्री.), चैत्र पडवाने दिवसे ऊभो करातो ध्वज; (२) देशांतरेथी आवेलो मृत्युसमाचार; (३) समाचार, संदेशो (पु.); (४) गूंच, आंटी (स्त्री.); (५) पाल, नानो तंबु
 – पाडवा (पु.) – गूडी पडवो
गुढे (न.) – उखाणो, कोयडो (पु.)
गुण [सं.] (पु.) – गुण : (१) जातिस्वभाव, मूळ लक्षण, धर्म; (२) सद्‌गुण; (३) सत्य, रज, तम एवा प्रकृतिना त्रण धर्म; (४) सारी असर (स्त्री.) 'या औषधाने गुण आला'); (५) दोकडा (पु.ब.व.), 'मार्क्स'; (६) सूत्र (न.), दोरो (पु.); (७) पणछ (स्त्री.), धनुष्यनी दोरी; (८) दुर्गुण, अवगुण (पु.); (९) कला, हुन्नर
 – उधळणे (व्यंगा.) – दुर्गुण प्रगट करवा, दुराचार करवो.
 – गाणे – गुण गावा, वखाणवुं
 – घेणे – बीजाना गुणोनुं अनुसरण करवुं
 – दाखविणे – मुळ स्वभाव प्रगट करवो
 – मिळणे – दोकडा मळवा
 – येणे – गुण पडवो, – थवो, सारी असर थवी
 – लागणे – बीजाना गुणोनो चेप लागवो
 – विसरणे – पोतानुं सच्छील भूली जवुं
 – क (पु.) – गुणक (पु.), गुणनार अंक के संख्या

— **कारी** (वि.) – गुणकारी
— **गान** [स.] (न.) – गुणगान, वखाण (स्त्री.)
— **ग्रहण** [स.] (न.) – गुणग्रहण, गुणनी कदर (स्त्री.)
— **वान्** [स.] (वि.) – गुणवान्, गुणवाळुं
— **ज्ञ** [स.] (वि.) – गुणज्ञ, कदरदान
गुणगुण (स्त्री.) – गुणगुण, गणगण (स्त्री.)
— **णे** (स.अ.क्रि.) – गणगणवुं, गगणवुं
गुणगुणा (पु.) – नसकोरी (स्त्री.)
— **फुटणे** – नसकोरी फूटवी
गुणणे (स.क्रि.) – गुणवुं
गुणाकार [स.] (पु.) – गुणाकार (पु.)
गुणी (वि.) – गुणी, गुणियल, गुणाळुं
— **जन** (पु.ब.व.) – (गायक वादक एवा) कलावंत
गुणी (–णि) ले – गुणा ('दोन गुणिले दोन – बे गुणा बे')
गुण्या (–णा) (पु.) – काटखूण (पु.), काटखूणो तपासवानुं कडिया – सुतारनुं ओजार (न.)
गुंठा (पु.) – गुंठो (पु.), एक एकरनो चाळीसमो भाग
गुंड (पु.) – (१) मोटुं गोल सांकडां मोढानुं धातुनुं वासण (न.); (२) अंघोळियुं (न.), –यो (पु.); (३) गोल पथ्थर (पु.); (४) लोखंडनो गोळो (पु.)
— (वि.) – (१) गुंड (–डो); (२) चतुर, होशियार
— **गोळा** (वि.) – गोळमटोळ
गुंडणे (स. क्रि.) – वींटाळवुं, लपेटवुं
— (अ. क्रि.) – सपडावुं, फसावुं
गुंडा (वि.) – गुणसंपन्न, होशियार
— (पु.) – (१) वींटो (पु.); (२) गोल पथ्थर; (३) 'गुंड' (१) जुओ
गुंडाळणे (स. क्रि.) – (१) वींटाळवुं, लपेटवुं; (२) आटोपवुं
— (अ. क्रि.) – (१) वींटाळावु, मरवुं
गुंडाळी (स्त्री.), **ळे** (न.) – (१) पिंडुं (न.), डो (पु.), ऊंडळ गुंडळ (न.); (२) पोटली (स्त्री.)
गुंडी (स्त्री.) – (१) धातुनुं नानुं गोल वासण (न.), काशंडी (स्त्री.); (२) बोरियुं, 'बटन' (न.); (३) सूतरनी आंटी (स्त्री.)
गुंडे (न.) – पिंडुं (न.)
गु (–गुं)त (स्त्री.) – गूंच, गूंचवण (स्त्री.), गूंचवाडो (पु.)
गु (–गुं)तणे (अ. क्रि.) – (१) गुंचवावुं, संडोवावुं; (२) सपडावुं, उकेल न सूझवो; (३) मग्न रहेवुं, रोकी रहेवुं
गु (–गुं)तवळ (स्त्री.) –(१) तूटेला वाळनी गूंच (स्त्री.), (२) गूंचवायेला वाळ (पु.)
गु (–गुं) तविणे (सॅ.क्रि) –गूंचववूं, संडोववुं.
गु (–गुं) ता (पु.) –(१) गूंतो, वांधो (पु.);– (२) गूंच (स्त्री.); (३)झघडो, टंटो (पु)
गु (–गुं)ताळा (पु) –करार (पु), ठरावपत्र,लखन (न.)
गुत्ता, गुतका (पुं) –गुत्तो, इजारो, एकहथ्थु वेपार
गुत्ता (पु) –(१)पीठुं (न), (२) अड्डो (पु.)
गुद (पु) –मज्जा,गूर (स्त्री)
गुदगुदली, गुदगुदी (स्त्री.) –गलीपची, गलीगली, गलगली (स्त्री.)
गुदगुदल्या,गुदगुल्या (स्त्री.ब.व.) –गलगलियां, उमलेरिया (पु.ब.व.)
गुदद्वार [सं.] (न),गुदा (स्त्री.) –गुदद्वार (नं.), गुदा, अघवाट (स्त्री.)
गुदमरणे (अ.क्रि.) –(१) गूंगळावूं; (२) कठारो थवो
गुदमरा (पु.) –(१) गूंगळामण (स्त्री.); (२) अकळामण (स्त्री.)
गुदरणे (स.क्रि.) –(१)गुजारवुं, रजु करवुं; (२) 'गुजरणे' पहा
गुदस्त (वि.) –(१) गुदस्त, गत, पाछलुं; (२) गत सालनुं.
–बाकी (स्त्री.) –पाछला सालनुं देणु (न.)
गुदस्तां (अ.) –पाछले वरसे.
गु (–गो)दाम (पु.) –गोदाम (स्त्री.;न), माल भरवानी वखार (स्त्री.)
गुद्दा (पु.) –गडदो, गुम्मो, ठोंसो, धीबको, मुक्को (पु.)
–गुद्दी (स्त्री.) –गडदागडदी, ठोंसाठोंसी (स्त्री.)
गुद्दू (पु.) –'गुद' पाहा
गुधडणे (स.क्रि) –(१) चूंथवुं; (२) चगदवुं; (३) फेंकारवुं
गुधडणे (अ.क्रि) –ऊथलपाथल थवी
गुन्हा (पु.) –(१) गुनो, अपराध (पु.), (२) वांक (पु.), तकसीर, भूल, कसूर (स्त्री.)
गुन्हेगार (वि.) –गुनेगार
गुंतागुंत (स्त्री.) –(१) गूंचवण (–णी) (स्त्री.), गूंचवाडो (पु.); (२) गोटाळो (पु.)
–गुंतीचा (वि.) (लाक्ष.) –अटपटुं, पेचुं
गुंतापणे (अ.क्रि.) –गूंचवावुं, गंठावुं, ऊलझवुं
गुंतापा (पु.) –गूंचवाडो (पु.)

गुंती (स्त्री.) –(१) गूंचवण (स्त्री.); (२) बंधन (न.), पाश (पु.)
–पाडणे –गूंचववुं. (स.क्रि)
गु(–ग)पचिप, गुपचुप (अ.) –(१) गुपचुप, चुपचाप; (२) छानुंमानुं, ऊडमूड; (३) अच्छत, हळवे हळवे.
गुपित (न.) –छानी वात (स्त्री.), भेद (पु.)
गुप्त [सं] (वि.) –गुप्त : (१) छुपायेलुं, संताडेलुं; (२) छानुं, गूढ; (३) अगोप, अणछतुं.
–घाला,–हल्ला (पु.) –छूपो हल्लो (पु.)
–घाला घालणे –छूपो हल्लो करवो
–चर [सं.] (पु.) –गुप्तचर, जासूस (पु.)
–पणे (अ) –(१) अंदरथी, अंदरखाने; (२) छानुं मानुं
गुप्ती (स्त्री.) –गुप्ती (स्त्री.), लाकडीनी अंदर छूपुं रहे एवुं अणीदार हथियार
गु(–गुं)फा (स्त्री.) –गुफा, गुहा(स्त्री.), कोतर (न.)
गुबगुबीत (वि.) –(१) गूढजत्रु, मांसल, हृष्टपुष्ट; (२) रसदार
गुबार(–रा) (पु.) –(१) आफरो (पु.), बादीथी पेट चडवुं ते; (२) बफारो, घाम, (पु.); (३) (लाक्ष) अंटस, कीनो, (पु.) (४) वादळानो भराव (पु.)
गुब्बारा (पु.) –गबारो (पु.), नानुं 'बलून'
गुम [फा] (अ.) –गुम, खोवायेलुं
–होणे –(१) गुम थवुं,खोवावुं (२) अदृश्य थवुं
गुमज (–ट) (पु.) –पाहा 'घुमट'
गुमान्,गपगुमान (अ.) –(१) चुपचाप; (२) बिनतकरार
गुमान [फा] (पु.) –गुमान : (१) अभिमान, गर्व; (२) परवा, दरकार, तमा (स्त्री.)
–धरणे, –बाळगणे –तमा राखवी,–करवी.
–नसणे –तमा–परवा–न होवी, –न राखवी
–नात ठेवणे –मघम–मोघम राखवुं, संदिग्ध–अस्पष्ट–राखवुं
गुमानी (स्त्री.) –संशय (पु.), संदेहावस्था (स्त्री.)
– (वि.) –गुमानी, अभिमानी
गुमास्ता (पु.) –(१)गुमास्तो, मुनीम, महेतो (पु.); (२) प्रतिनिधि, 'एजंट' (पु.)
–गुमास्तेगिरी (स्त्री.) –गुमास्तागीरी, गुमास्ती (स्त्री)
गुरकणी (स्त्री.) –(१) घुरकियुं (न.); (२) धमकी (स्त्री.)
–णे (अ.क्रि.) –घूरकवु, गुरगुरवुं
गुरकावणे (अ.क्रि.) –धमकाववुं, तडकवुं
–णी (स्त्री.) –(१) धमकामणी; (२) गुरगुर (स्त्री.); (३) घूघरावुं ते
गुरग(–गु)टणे (स.अ.क्रि.), –सोड ताणवी, शरीर आखुं ढांकी लेवुं
गुरगुराट (पु.) –घूरकाघूरकी (स्त्री.), सामसामे घूरकवुं ते
गुरगुरीत (वि.) –(१) फूलेलुं; (२) सूजेलुं
गुरचरण (स्त्री.) –(१) गौचर (न); चरो (पु.), (२) चराई (स्त्री.)
गुरचराई (स्त्री.) –चराई (स्त्री.), चरामण (न.)
गुरजी (स्त्री.) –गूरजी (पु.), एक जातनुं ठींगणुं कूतरूं (न.)
गुरवाडा (पु.) –मोटो गोटो (पु.), ढोर बांधवानुं स्थान (न.)
गुरदा [फा.] (पु.) –गुरदो, मूत्रपिंड (पु.), 'किडनी'
गुरफटणे (अ.क्रि.) –गूंचावुं, गूंचवावुं
– (स.क्रि.) –गूंचववुं
गुरळा (पु.), **–गुरळी** (स्त्री.)–कोगळो (पु.)
गुराखी (पु.) –गोवाळ, गोवाळियो (पु.),
गुरु (पु.) –गुरु, उस्ताद (पु.)
–किल्ली (स्त्री.) –गुरुकिल्ली, गुरुकूंची (स्त्री.) (१) अनेक ताळाओने लागु पडे एवी कूंची; (२) खूबी (स्त्री.), रहस्य (न.); (३) (लाक्ष) गुरुए बतावेली युक्ति (स्त्री)
–द्वारा (पु.) –गुरुद्वारा (शीखमंदीर)
–मंत्र (पु.) –गुरुमंत्र (पु.): (१) गुरुए आपेलो साधनारूप मंत्र, (२) (लाक्ष), छूपी सलाह, शिखवणी (स्त्री)
–बंधु (पु.) –गुरुबंधु, कंठीबंधु (पु.)
गुरूं (न.) –ढोर (न.)
गुरेढोरे (न.ब.व.) –ढोरढांकर (न.ब.व.)
गुर्जर [सं.] (वि.) –गुर्जर, गुजरातनुं
गुर्मी (स्त्री.) –मगरूरी (स्त्री.)
गुऱ्हाळ (न.) –(१)कोलूपर शेरडी पीलीने तेना रसनो गोळ बनाववानुं कारखानुं (न.) (२) (लाक्ष) कंटाळो ऊपजावे तेवी दीर्घ वार्ता (स्त्री.),
गुल [फा] (न.) –गुल (न): (१) फूल (न.); (२) गुलाबनुं फूल (न.); (३) दीवासळीने छेडे लगाडेलो

रासायनिक पुट

—कंद (पु.) —गुलकंद (पु.)

—काडी (स्त्री.) —गुलकाडी, दीवासळी (स्त्री.)

—छडी (स्त्री.) —गलगोटो (पु.) 'मॅरीगोल्ड'

—छबू (पु.) —गुलछबु (पु.,न.), 'ट्यूबरोझ'

जार (वि.) —गुलजार, सुंदर, मनोहर

—दस्त [फा] (पु.) —गुलदस्त, फूलोनो गोटो—गुच्छ (पु.)

—दस्तात ठेवणे (१) ऊंचुं मूकवूं; (२) छानुं राखवुं.

—नार (न.) —गुलनार (न.): (१) दाडमनुं फूल; (२) दाडम (न.)

—बस,—बशी,—बक्षी,—बाक्षी (स्त्री.) —गुलबास (न.)

—मोहोर (पु) —गुलमोर (पु.,न)

गुलकावणी (स्त्री.) – (१)ढोंग (नं.), छेतरामणी (स्त्री.), (२)कपटी भाषण

गुलगुल, गुलुगुलु (अ) – आपसमां, मांहोमाहे,अंदरअंदर

—गुल गोष्टी (स्त्रीं.ब.व.) —गुफ्तगो (स्त्री.), खास करीने प्रेमी जनोनी आपसमां थती छानीमानी वातचीत

गुलगुलित (वि.) —(१) जाडुं, हृष्टपुष्ट, मांसल; (२) फूलेलुं ने सूंवाळुं; (३) गोळमटोळ

गुलमुच्छा (स्त्री.) —थोभा, थोभिया (स्त्री.ब.व.)

गुलहौशी (वि.) —(१) शोखीन; (२) विलासी

गुलाब (पु.) —गुलाब (न.)

—कंद (पु.) —गुलकंद (पु.)

—जांब (पु.) —गुलाबजांबु (न.)

—पाणी (पु.) —गुलाबजळ (न.)

गुलाबी (वि.) —गुलाबी : (१) फिक्का गुलाबी रंगनुं; (२) गुलाबने लगतुं.

—अत्तर (न.) —गुलाबनुं अत्तर (न.)

—झोप (स्त्री.) —मीठी ऊंघ (स्त्री.)

—थंडी (स्त्री.) —मजेदार—आनंददायक—ठंडी (स्त्री.)

गुलाम [अ.] (पु.) —गुलाम (पु.); (१) दासीपुत्र; (२) लूंडो (पु.); (३) लुच्चो, सोदो (पु.)

—गिरी (स्त्री.) —गुलामगीरी (स्त्री.)

गुलामी (स्त्री.) —गुलामी (स्त्री.)

गुलाल (पु.) —गुलाल (पु,न.)

गुस्सा (पु.) —गुस्सो, क्रोध (पु.)

गुहा [सं.] (स्त्री.) —गुहा, गुफा (स्त्री.), कोतर (न.)

गुह्य [सं.] (न.) —(१) रहस्य, मर्म (न.); (२)जननेंद्रिय (न.)

— (वि.) —(१)छूपुं; (२) छूपाववायोग्य एवुं

—भाग (पु.) —गुह्येंद्रिय (न.)

गुळगुळथापडी (स्त्री.) —(१) थाबडी (स्त्री.); (२) मीठा मीठा बोल; (३) मोघम भाषण; (४) समजूत पाडे तेवुं भाषण के वर्तन

गुळगुळीत (वि.) —लीसुं, सुंवाळुं

गुळचट,गुळमट (वि.) —मीठुं, गळवुं, गळचटुं

गुळणा (पु.), **—णी** (स्त्री.) —(१) कोगळो (पु.); (२) उकांटो (पु.)

—धरणे (लाक्ष) —मौन राखवुं, चुप बेसवुं, प्रगट न करवुं

गुळपापडी (स्त्री.) —गोळपापडी (स्त्री.)

गुळमुळणे (अ.क्रि.) – (१) आनाकानी करवी; (२) गोचलां गणवां, खचकावुं; (३) ढचुपचु थवुं; (४) डगुमगु करवुं; (५) बोलतां खमचावुं

गुळमुळीत (वि.) —संदिग्ध, ढचुपचु, डगुमगु

गुळव्या (पु.) —गोळ बनावनार

गुळाचा गणपती (लाक्ष)—आळसु—सुस्त—माणस

गुळांबा (पु.) —गोळिया केरी, गळकेरी (स्त्री.)

गुळवणी (स.) —गोळमिश्रित पाणी

गुळवेल (स्त्री.) —गळो (पु.), कडवी (स्त्री.)

गुळी (स्त्री.) —गळी, 'इंडीगो'

गू [सं.] (पु.) —(१) गू (न.), विष्ठा (स्त्री.), पेटनो मळ (पु.); (२) आखनो मळ; (३) धातुनो कीट (पु.)

—घाण (स्त्री.) —गूधाड (—ण), अघणखाड (स्त्री.)

—घाण करणे [लाक्ष] —बगाडवुं

गूज (न.) —(१)गूज(—झ) (स्त्री.); (२) मननी—अंदरनी बात

गूढ [सं.](न) —(१) गूढ (न.),न समजाय एवी बात, कोयडो (पु.); (२) पंचात (स्त्री.); (३) गुप्त वात (स्त्री.)

— (वि.) —गूढ : (१) कूट, दूर्बोध (२) गुप्त, छानुं

—उकलणे (स.क्रि.) —गूढ उकेलवुं—खुल्लुं करवुं

—उकलणे (अ.क्रि.) —गूढ उकलावुं—खुल्लुं थवुं

—पहणे —समजवामां मुश्केली थवी

—वाद [स.] (पु.) —गूढवाद, 'मिस्टिसिझम्

गूढार्थ [सं.] (पु.) —गूढार्थ, ऊंडो अर्थ

गूल (पु.) —(१) काजळी, मेश (स्त्री.); (२) दीवासळीना छेडे लगाडातुं रासायनिक द्रव्य; (३) खीळानुं माथुं (न.)

गूळ (पुं.) —गोळ, गुड (पु.)

—हाती देणे (लाक्ष) (१) लांच आपवी; (२) फोसलाववुं, पटाववुं

—खोबरे (न.) —(१) गोळ कोपरुं (न.); (२) (लाक्ष) लालच (स्त्री.); (३) लांच (स्त्री); (४) खोटुं आश्वासन (न.)

गृह [सं.] (न.) —(१) गृह, घर (न.); (२) ओरडो, खंड (पु.) (जसे 'शय्यागृह')

—कृत्य [सं.] (न.) —गृह कर्म; घरनुं कामकाज (न.)

—छिद्र [सं.] (न.) —कौटुंबिक खामी (स्त्री.)

—छिद्र काढणे —कौटुंबिक खामी जाहेर करवी.

—निर्माण [स.] (न.) —गरीब लोकोने माटे घरोनी निर्मिति

—निर्माण मंडळ [सं.] (न.) —एवी निर्मिति करतुं शासकीय खातुं (नं)

—मंत्री (पु.) —गृहसचिव (पु.), देशनी के राज्यनी आंतरव्यवस्था संभाळनार मंत्री, 'होम मिनिस्टर'

—रक्षक दल (न.) —देशनी के राज्यनी अंतर्गत सुरक्षा माटे योजेलुं हंगामी रक्षक दल, 'होमगार्ड्स्'

—शांती (स्त्री.) —वास्तुशांति

गृहीत [स.] (वि.) —गृहीत : (१) ग्रहण करेलुं, पकडेलुं; (२) मानी लीधेलुं

—कृत्य [सं.] (न.) —गृहीत (न.), मानी लीधेलुं ते, 'हायपॉथिसिस्'

गृह्य [सं.] (वि.) —गृह्य, घरसंबंधी, घरगथ्थुं, खानगी

—संस्कार [स.] (पु.) —(छापामां आवता खानगी व्यक्तिना) शोक समाचार.

गेंगाणा (—ण्या) (वि.) —गूंगणुं, गूंगुं, नाकमांथी बोलतुं

गेंज (स्त्री.) —कपासनो (पूजा माटे बनावेलो) मणि (पु.)

—माळ (स्त्री.) —एँवा मणिओनी माळा

गेंडा (पु.) —गेंडो (पु.), एक वन्य प्राणि.

गेंद (पु.) —गेंद (स्त्री.), गोटो, तोरो. गुच्छो (पु.)

—बाज (वि.) —गुच्छादार

गेरू (पु.) —गेरु (पु.,न.), एक लाल मटोडी (स्त्री.)

गेल (स्त्री.) —गेल (न.), मश्करी (स्त्री.), टोळ (पु.)

गेलाबाजार (अ.) —किमान, ओछामां ओछुं

गेळ (न.) —बे आंगळीओ वच्चेनो भाग

गैदी (वि.) —(१)ढीलुं, अव्यवस्थित; (२) नमालुं

गैब [अ.] (वि.) —गेब, गायब, अलोप, अदृश्य

गैबी (वि.) —गेबी, गूढ

—आवाज़ (पु.) —गेबी—गूढ—अंदरनो अवाज, अंतर्नाद

—खबर (स्त्री.) —गुप्त समाचार

—फकीर (पु.) —गुप्त सामर्थ्यवाळो फकीर के साधु

—माणूस (पु.) —धुतारो (पु.), बीजाने नामे ने वेषे चालतो माणस

—मार (पु.) —गेबी मार, मूढ मार

गैर [फा] (वि.) —(१) गेर (सामान्यतः अभाव के अन्यथाभाव दर्शावतो शब्द); (२) अयोग्य,अन्याय्य

—आबादी (वि.) —निर्जन, वेरान

—इन्साफ (पु.) —गेर इन्साफ, अन्याय (पु.)

—उपयोग (पु.) —गेर उपयोग, दुरुपयोग

—कायदा (वि.) —गेर कायदे, गेर कानूनी

—कायदा (अ.) —गेर कायदे, कायदा विरुध्द

—खर्च (पु.) —गेर वाजवी—नियम विरुध्द थतो—खर्च

—खुशी (स्त्री.) —गेर खुशी, नाराजी (स्त्री.)

—प्रकार (पु.) —अयोग्य वर्तन (न.)

—फायदा (पु.) —गेरफायदो (पु.)

—मर्जी (स्त्री.) —गेरमरजी, नाराजी, अणछ (स्त्री.)

—मसलत (स्त्री.) —खोटी सलाह (स्त्री.)

—माहित, —माहितगार (वि.) —गेर माहित, गेर माहितगार, बिनवाकेफ

—मोसम (पु.) —अयोग्य काळ, कवखत (पु.)

—रास्त (वि.) —(१) गेर वाजबी; (२) असत्य

—रीत (स्त्री.) —गेर रीत, खोटी रीत (स्त्री.)

—रुजू (वि.) —गेर हाजर

—वर्तन (न.),**—वर्तणूक** (स्त्री.)—गेरवर्तणूक, कुचाल (स्त्री.), कढंग (पु.)

—वाजवी (वि.) —गेरवाजबी, अयोग्य

— शिस्त (वि.) —(१) नियम बाह्य, अयोग्य; (२) असभ्य, अशिष्ट

—समजूत (स्त्री.) —गेर समज, गेर समजुत (—ती)

—सावध (वि.) —गेर गावध, गाफ(—फे)ल
—सोय (स्त्री.) —गेर सोई, अगवड (स्त्री.)
—हजर (वि.) —गेर हाजर
—हजेरी (स्त्री.) —गेर हाजरी
—हिशेबी (वि.) —अत्यंत अव्यवस्थित, अचोक्कस
—हुकमी (वि.) —संमति विनानुं, अनधिकृत
गैरा (वि.) —दाधारंगुं, मूर्ख; (२) नकामुं, निरुपयोगी
गोकर्ण (न.) —गोकर्ण फूल
—र्णी (स्त्री.) —तेनी वेल (स्त्री.)
गोकुळ (न.) —(१) गोकुळ गाम; (२) गोवाळियानी वस्ती; (३) (लाक्ष) आदर्श परस्पर संबंधवाळुं गामडुं के परिवार
—अष्टमी (स्त्री.) —गोकुळ आठम (स्त्री.)
गोखडी (स्त्री.) —कोढ, गमाण, ढोरने बांधवानी जगा (स्त्री.)
गोखरू (न.) —गोखरु (पु.,न.), एक वनस्पति के तेनुं कांटावाळुं बीज
गोखला (पु.) —गोखलो, गोख, झरूखो (पु.)
गोगलगाय (स्त्री.) —(१) गोकळगाय, अलसा (स्त्री.); (२) (लाक्ष) रांक —गरीब माणस
गोंगाट (पु.) —(१) घोंघाट (पु.); (२) माखीओनो गणगणाट (पु.)
गोग्रास [स.] (पु.) —(१) गोग्रास, जमतापहेलां गायने माटे जुदुं काढेलुं अन्न; (२) गाय माटे भिक्षा
गोचर (न.) —गो (—गौ)चर (न.), चरो (पु.)
गोचिड (स्त्री.) —बगा, बगाई (स्त्री.)
गोजिरा, गोजिरवाणा (वि.) —नाजुक ने रूपाळुं, फूटडुं
गोंजारणे (स.क्रि.) —पपलाववुं, पंपाळवुं
गोट (पु.) —(१) गोट (पु.), बीजा रंगना कपडाने ओटीने मूकेली किनार (स्त्री.); (२) स्त्रीओनुं कांडे पहेरवानुं एक घरेणुं (स.); (३) छावणी (स्त्री.), मथक (न.)
गोटा (पु.) —(१) गोळ पथ्थर (पु.); (२)गोळो (पु.); (३) कणसलानो दाणो (पु.); (४) खडखडतुं — सूकुं नाळियेर (न.); (५) को(—टो)परुं (न.); (६) पूरुं मूंडेलुं माथुं (न.)
गोटाड (वि.) —गोटावाळी—गोळ पथ्थरवाळी (जमीन)
गोटी (स्त्री.) —(१) लखोटी (स्त्री.); (२) गोळी (स्त्री.); (३) कसब बळ्यापछी रहेली धातुनी गोळी; (४) मजबूत ने घाटीलुं शरीर (न.); (५) नानी गोळ केरी (स्त्री.)
गोठणे (अ.क्रि.) —(१) थीजवुं, ठरी जवुं, (२) जामवुं
गोठ(—ठा)ण (न.) — गोदरुं, पादर (न.)
गोठविणे (स.क्रि.) —(१) थिजाववुं, ठरी जाय एम करवुं; (२) (लाक्ष) नाणां के वेतन वहेतां बंध करी देवूं
गोठा (पु.) —ढोरवाडो (पु.)
गोड (वि.) —(१) गळ्युं, मीठुं; (२) स्वादिष्ट, मिष्ट; (३) सुख—संतोष—कारक
—करून घेणे —मान्य राखवुं, स्वीकारवुं.
—खाऊ,—घाशा (वि.) —मीठाचरुं, खास गळी वस्तुनो शोखीन
—धड (न.) —गळी वानी (स्त्री.)
—निंब, कढीनिंब (पु.) —मीठो लीमडो (पु.)
—बोल्या (वि.) —मीठाबोलुं, मीठडुं
—सर (वि.) —मीठाशवाळुं
गोडवा (पु.) —(१) मीठाश; (२) स्तुति, प्रशंसा
—वे गाणे —स्तुतिपाठ करवो
गोडांबी (स्त्री.) —भिलामानुं के काजूनुं बियुं (न.)
गोडावणे (अ.क्रि.) —मीठुं थवुं
गोडावणे (स.क्रि.) —(१) मीठुं करवुं; (२) (जमीन) मीठी करवी
गोडी (स्त्री.) —(१) गोडी, मीठाश (स्त्री.); (२) स्वाद (पु.), रुचि (स्त्री.); (३) ल(—लि)ज्जत (स्त्री.); (४) [लाक्ष]सख्यभाव (पु.)
—गुलाबी (स्त्री.) —मिलनसारी (स्त्री.), मळण (न.),स्नेह (पु.)
गोड्या (वि.) —'गोडखाऊ' पाहा
गोण (स्त्री.,न.) —(१) गूण, थेली (स्त्री.), कोथळो (पु.); (२) [लाक्ष] भार (पु.), बला (स्त्री.)
—ता—(—पाट) (न.) —गूणपाट, कंतान (क.)
—ते (न.) —गूणियुं (न.)
गोणा (पु.) —छालडुं (न.) (गधेडाउपर लादवामां आवे छे ते)
गोणी (स्त्री.) —(१) गूणपाट (न.); (२) छालडुं (न.); (३) [लाक्ष] भार (पु.)
—पाठीवर घेणे [लाक्ष] —काम के जवाबदारी पराणे लादी लेवी

गोंड (पुं,न.) –(खास करीने जारना) दाणा उपरनुं कवच (न), ऊटोकूटो (पु.), फोतरुं (न.)
– (पु.) –मध्य प्रदेशमां रहेती एक आदिवासी जमात
गोंडस (वि.) –बाळकजेवुं रूपाळुं के घाटदार
गोंडा (पु.) –(१) झूमखो (पु.); (२) गोटो, गुच्छो (पु.)
–घोळणे [लाक्ष] खुशामत करवी, पूछडामां पेसवुं
–फुटणे (१) पो फाटवुं, परोढियुं थवुं; (२) सर्पदंशथी फीण पडवुं
गोंडेदार (वि.) – झूमखावाळुं
गोत (न.) – (१) नात (स्त्री), (२) नातो, संबंध (पु.), (३) नातनुं पंच (न.)
–मिळणे – (१) नात्त मळवी, नातनो समाज मळवो, (२)मेळ बेसवो; (३) एकमत थवुं; (४) सख्य थवुं ; (५) अनुसंधान थवुं
गोता (पु.) –(१) गोथ (स्त्री.); (२) खोट (स्त्री.); (३) फेरो, आंटो (पु.); (४) [लाक्ष] मुश्केली (स्त्री.), विघ्न (न.)
–खाणे (१) गोथ खावी, (पतंगे) गुलांट खावी; (२) [लाक्ष] खोट खावी; (३) फेरो खावो.
–देणे –(१) गोथ खवडाववी, –मारवी (पतंगने); (२) दगो देवो;
गोते खाणे –आथडियां–लथडियां–खावां
गोत्यात आणणे –मुश्केलीमां–जोखममां–नाखवुं
–येणे –सपडावुं, मुश्केलीमां आववुं
गोत्र [सं.] (न.) –गोत्र (न.):(१) वंश (पु.), कुळ (न.); (२) नात (स्त्री.), नातीलां (नं.ब.व.)
–उतरणे,–जमणे –गोत्रनो मेळ बेसवो
–मिळणे –गोत्र मळतुं आववुं
गोदड (वि.) –गोदड, खडबचडुं
गोद(–ध)डी (स्त्री.) –(१) गोदडी (स्त्री.); (२) गोदडुं (न.);
गोदा (पु.) –गोदो, मुद्रा तपावीने मारेलो डाम (पु.)
गोदी (स्त्री.) –(१) गोदी (स्त्री.), वहाणो बांधवानुं ने ऊभां राखवानुं बंदर (न.); (२) डक्को, ओरवो (पु.)
गोंद (पु.) –गुंदर (पु.)
–दाणी (स्त्री.) –गुंदरियुं (न.)
– (स्त्री.) –गोदो (पु.)
गोंदण (न.) –गोदेलुं ते
गोंदणे (स.क्रि.) –गोदवुं, गोडवुं
गोंधळ (पु.) –(१) गोंधळ, गोटाळो, छबरडो (पु.); (२) तकलीफ, तस्दी (स्त्री.); (३) गडबड, उतावळ (स्त्री.); (४) दोडादोड, धामधूम (स्त्री.); (५) महाराष्ट्रमां महालक्ष्मीनी आगळ भजवानुं ग्रामीण कीर्तन (न.); (६) बूमाबूम (स्त्री.), कल्लो (पु.)
–घालणे (१) ऊद(–ध)मात करवी, धमाल करवी (२) देवी आगळ कीर्तन भजववुं
–णे (अ.क्रि.) –(१) अमुंझावुं; (२) छबरडो थवो ; (३) गोटाळो वळवो
गोंधळी (पु.) –देवी आगळ कीर्तन भजवनार
गोंधळ्या (वि.) –(१) उतावळुं; (२) उदमातियुं
गोपचार (पु.) –गौचर(न.), चरो (पु.)
गोपन [सं.] (न.) – गोपनः (१) गुप्त–छानुं–राखवुं ते; (२) संरक्षण (न.)
गोपुर [स.](न.) –गोपुर (न.)
गोफ (पु.) –गोफ (पु.)
गोफण (स्त्री.) –गोफण (स्त्री.)
–गुंडा,–गोटा (पु.) –गोफणियो (पु.)
गोबर (न.) –(१) गोबर (न.), छाण (स्त्री.); (२) [लाक्ष] खीचडो, गोटाळो (पु.)
गोबरा (वि.) –फूलेलुं, जाडुं, मोटुं
गोबा (पु.) –मोटो कोळियो, पिंड, गोळो (पु.)
गोम (स्त्री.) –(१) कानखजूरो (पु.); (२) गोम, खोड (स्त्री.), व्यंग (न.); (३) राच (स्त्री.), गोमटो (पु.) (वणाटमां जोग पाडवा करावी रचना); (४) रहस्य(न.), खूबी (स्त्री.); (५) एक भातवाळी किनार (स्त्री.)
–माला (पु.) –घोंघाट, कल्लो (पु.)
गोमटा (वि.) –सुंदर, रूपाळुं
– (पु.) – गोमटो (पु.), राच (स्त्री.)
गोमाजी गणेश, –कापशा (पु.) –कोईपण सामान्य जन (पु.)
गोरगरीब (पु.ब.व.) –गरीबगुरबां (न.ब.व.)
गोरज मुहूर्त (पु.) –समी सांजनुं मुरत (न.)
गोरटा (वि.) –गोरट (–टुं), गोराट
–टी (स.स्त्री.) –गोरी, गोरांदे
–टेला (वि.) –गोराट, ऊजळा वर्णनुं.

गोरा (पु.) –गोरो (गोरी चामडीनो परदेशी) (पु.)
– (वि.) –गोरुं, ऊजळा रंगनुं
–गोमटा (वि.) –गोरुं ने रूपाळुं
–पान (वि.) –गोरुगफ
–मोरा (वि.) –(१) फीकुं, म्लान; (२) शरमिंदुं, झंकवाणुं
गोरांजन (१) गोरुचंदन, गोरोचन; (२) ईश्वर प्राप्ति माटे दिव्य करवुं ते
गोऱ्हा (पु.) –गोधलियो, नानो बळद (पु.)
गोल [सं.] (पु.) –गोल, वर्तुळनो आकार (पु.)
– (वि.) –गोल, वर्तुळाकार, गोलाकार
–[इं.] (स्त्री.,पु.) – गोल (पु.), पोयुं(न.)
गोलक [फा.] (पु.) – गोलक (पु.)(उपरथी नाणां नाखवानी पेटी)
–[सं.](पु.) – गोलक, गोळो (पु.)
गोलची (स्त्री.) –गोळाई (स्त्री.)
गोलंदाज [फा.](पु.)–(१)गोलंदाज, तोपची (पु.); (२)(क्रिकेटमां) दडो नाखनार खेलाडी, 'बोलर'
गोलांटी (स्त्री.) –गुलांट (स्त्री.), गोटीमडुं(न.)
–खाणे –गुलांट खावी, –मारवी
गोलमाल (पु.) –गोलमाल (पु.)
गोवर (पु.) –गोव (–ब)रूं (न.), ओरी (स्त्री.)
–येणे –ओरी नीकळवी, गोवरुं आववुं
गोवरी (स्त्री.) –छाणुं, अडायुं. (न.)
गोवा (पु.) –(१) पाश, बंध (पु.); (२) गूंच (स्त्री.); (३) भारतनो कोंकण तरफनो एक प्रदेश, गोमांतक
गोवेकरीण (स्त्री.) –गोवागण (स्त्री.) (गोवानी स्त्री.)
गोषवारा [फा](पु.) –सारांश (पु.)
गोषा (–शा) [फा.] (पु.) –जनानखानुं, अन्तःपुर (न.)
गोष्ट (स्त्री.) –वातः (१) कथा, वार्ता (स्त्री.); (२) हकीकत, बीना (स्त्री.), वृत्तान्त (पु.); (३) कहेलुं के कहेवानुं ते(४) वातचीत (स्त्री.), संभाषण (न.); (५) विषय (पु.), बाबत (स्त्री.); (६) कृत्य, काम (न.), बाब (स्त्री.)
–कळणे –वात पामवी
–काढणे –वात उपाडवी, ऊभी करवी–काढवी
–फोडणे –वात आपवी, अंदरनो भेद खुल्लो करवो
–सांगणे –वार्ता कहेवी
गोष्टी करणे –वार्तालाप करवो, वातो करवी
–ष्टी सांगणे –गपाटा हांकवां
–ष्टी वेल्हाळ (वि.) –वातू (–तो)डियुं, वातू(–तो)डुं
गोसावी (पु.) –(१)गोसांई (पु.), साधुओनी एक जमात; (२) स्वामी, धणी (पु.)
–पण (न.) –स्वामित्व, प्रभुत्व (न.)
–ण (स्त्री.) –(१) स्त्री साधु; (२) मालकण, (स्त्री.)
गोस्तन देवी (स्त्री.) –गोशीतळा (पु.) (गायनी रसी मूकीने काढेला बळिया)
गोही (स्त्री.) –गवाही, साक्षी (स्त्री.)
–दार (पु.) –गवाह (पु.)
गोळा (पु.) –(१) गोळो, पिंडो (पु.); (२) [लाक्ष] हाथपग वगरनुं लूलुं पांगळुं माणस(न.); (३) गोटलो (पु.); (४) तोपथी मारवानो पिंडो (पु.); (५) प्लेगनी गांठ (स्त्री.)
– (अ.) –एकठुं, भेगुं
–करणे –भेगुं करवुं
–गिळणे (१) पिंडो गळवो (तुच्छता दर्शक); (२) लांच खावी
–होणे (१) भेगां (भेळां) थवुं; (२) अकडावुं, गातर झलाई जवां
–गोळी (स्त्री.) –अरसपरस गोळीबार (पु.)
–बेरीज (स्त्री.) –(१) सरवाळो (पु.); (२) [लाक्ष] तात्पर्य (न.) सारांश, निचोड (पु.)
–भर (वि.) –पेटपूरतुं
गोळी (स्त्री.) –गोळी (स्त्री.) : (१) गोळ आकारनी कोई नानी वस्तु; (२) दवानी गोळी; (३) बंदूक इ. मां. भरवानो बारूत (पु.)
–घालणे –गोळी छोडवी–मारवी
–चढविणे –मादक पदार्थनी गोळी खावी
–मारणे –गोळी मारवी
–लागणे –(१) गोळी वागवी; (२) [लाक्ष] धारेले स्थळे चोट लागवी
गौड [सं.](पु.)– गौड, बंगाळनो एक प्राचीन विभाग (पु.)
–बंगाल (न.) –(१)जादूगरी (स्त्री.), मंत्रतंत्र (न.); (२) [लाक्ष] गूढ, रहस्य (न.); (३) युक्ति प्रयुक्ति (स्त्री.)
–बंगाली (पु.) –गौडबंगाळी, गौडियो (पु.)
–मल्हार (पु.) –गौडमल्हार, संगीतमां रागनी एक जात

—सारस्वत (पु.) —सारस्वतोनी एक पेटाजाति (स्त्री.)
गौण [सं.](वि.) —गौण :(१) हलकुं, ऊतरतुं:; (२) दुय्यम, बीजा पंक्तिनुं; पेट
—पक्ष (पु.) —(१) कमजोर बाजु; (२) दुय्यम हेतु (पु.)
—मानणे (१) दुय्यम गणवुं; (२) हलकुं लेखवुं
गौप्य [सं.](न.) —छानी वात (स्त्री.), रहस्य (न.), भेद (पु.)
गौरव [स.](पु.) —गौरव (पु.) : (१) मोटाई, महत्ता (स्त्री.) (२) आदर (पु.); (३) वजन (न.), भार (पु.)
—शाली (वि.) —गौरवशाली, गौरवयुक्त, गौरवनुं, महत्तानुं
गौरविणे (स.क्रि.) —(१) मान करवुं, (२) सत्कारवुं
गौळवाडा — 'गवळवाडा' पहा
ग्याझेट [इं.](न.) — 'गॅझेट', राजपत्र (न.)
ग्यारेज [इं.] (न.) — 'गॅरेज' (न.)
ग्यारंटी [इं.](स्त्री.) — 'गॅरंटी', हामी, बांयधरी (स्त्री)
ग्यालरी [इं.](स्त्री.) — 'गॅलरी', छज्जुं (न.)
ग्रंथ [सं.](पु.) —ग्रंथ (पु.): (१) पुस्तक (न.), रचना (स्त्री.); (२) गूंथणी (स्त्री.); (३) हकीकत (स्त्री.); (४) [लाक्ष] विस्तार (पु.); (५) संगति,(स्त्री.) [लाक्ष] अनुसंधान (न.), अर्थ.
—आटोपणे —[लाक्ष] —मोत आववुं
ग्रह [सं.](पु.) —ग्रह : (१) सूर्यनी आसपास फरतो आकाशीय गोळो (पु.); (२) कल्पना, समजूत (स्त्री.) (३) भाग्य, नसीब (न.)
—दशा (स्त्री.) —ग्रहदशा (स्त्री.): (१) ग्रहोनी स्थिति; (२) नसीबनी अवस्था (भली के बूरी); (३) दुर्दशा
—पीडा (स्त्री.) —ग्रहपीडा (स्त्री.)
ग्रहण [सं.](न.) —ग्रहण (न.): (१) स्वीकार (पु.), लेवुं ते; (२) पकडवुं ते; (३) धारणा, समज (स्त्री.); (४) सूर्य—चंद्रनुं घेराई जवुं ते
—लागणे —ग्रहण लागवुं
—सुटणे —ग्रहण छूटवुं
—शक्ति (स्त्री.) —ग्रहणशक्ति (स्त्री.) :(१) अंदर लेवानी ताकद, 'ग्रास्पिंग पॉवर'; (२) समजी लेवानी शक्ति
—शील (वि.) —ग्रहणशील
ग्रामण्य [सं.](न.) —(१) गामनो टंटो (पु.); (२) बहिष्कार (पु.); (३) नात पंचात (स्त्री.)
ग्रास [सं.](पु.)— ग्रास (पु.) :(१) कोळियो (पु.); (२) ग्रहणमां ग्रहनो घेरीयेलो भाग; (३) गळी जवुं ते
—णे (स.क्रि.) —(१) गळी जवुं, गटकाववुं; (२) आच्छादवुं; (३) निस्तेज करी नाखवुं
ग्राहक [सं.](पु.) —ग्राहक, घराक (पु.)
—(वि.)— ग्रहण करनारुं, समजी लेनारुं
ग्राह्यांश [सं.](पु.) —ग्राह्यांश, ग्रहण करवायोग्य अंश(स्त्री.)
ग्रीष्म [सं.](पु.) —ग्रीष्म (पु.)(स्त्री.), गरमीनी मोसम
ग्लानी [सं.] (स्त्री.), —ग्लानि,म्लानता, खिन्नता
ग्वाही (स्त्री.) —(१) गवाही, साक्षी (स्त्री.); (२) हामी, खातरी (स्त्री.)
—देणे (१) गवाही आपवी, साक्षी आपवी; (२) हामी भरवी; (३)खातरीथी कहेवुं

घ

घई (स्त्री.) —घरना एक खंडनी पहोळाई (स्त्री.)
घंगाळ (न.) —तांबाकूंडी (स्त्री.)
घट [सं.](पु.) —घटः (१) घडो (पु.); (२)आसो मासना नवरात्रोत्सवना प्रारंभमां स्थपातो ने पूजातो माटीनो नानो घडो (पु.); (३) [लाक्ष] शरीर (न.)
— (स्त्री.) —खोट (स्त्री.), नुकसान (न.)
—पट,घटंपटा (स्त्री.) —(१) आडंबर (न.);(२) सारहीन तत्त्वचर्चा
—बसणे —आसो मासना नवरात्रनो प्रारंभ तरीके घट स्थापीने पूजा करवी
—स्फोट (पु.)— घटस्फोट (पु.): (१) प्रेतना अग्निसंस्कार करवा पहेलां कराती मटकुं फोडवानी क्रिया; (२) छूटाछेडा (पु.ब.व.), फारगती (स्त्री.)
—येणे —घट आववी, नुकसान थवुं

घटक [सं.](पु.) –घटक (पु.): (१) वस्तुनो एकम्, 'युनिट'; (२) अंगभूत अंश–भाग (पु.)

घट(–टि)का [स.](स्त्री.) –घटिका (स्त्री.): (१) घडी (स्त्री.); (२) घटीयंत्र

–घातलेली असणे [लाक्ष] –अंतकाळ पासे होवो

–घालणे [लाक्ष] –समय निश्चित करवो

–भरणे [लाक्ष] –(१) मुदत पाकवी; (२) विनाशकाळनी घडी आववी

–भर (अ.) –घडीभर, थोडीवार

–केचा गुण –समयनो गुण के तेनुं सामर्थ्य

–केचे घडयाळ [लाक्ष] –भंगुर जीवित (न.)

घटघटा,घटाघटा (अ.) –घटकघटक

घटणे (अ.क्रि.)– घटवुं: (१) ओछुं के कमी थवुं; (२) (कपडुं इ.)चडी जवुं; (३) (शरीर) मजबूत थवुं; (४) छाजवुं, योग्य होवुं; (५) बेसतुं आववुं

घटना [सं.](स्त्री.) –घटना (स्त्री.): (१) रचना, बनावट (स्त्री.); (२) कारीगरी (स्त्री.), हस्तकौशल्य (न.); (३) बनाव, प्रसंग; (४) बंधारण (न.), 'कॉन्स्टिटयूशन'

–त्मक (वि.) –(१) रचनात्मक, विधायक; (२) बंधारण संबंधीनुं

घटमान [सं.](वि.) –घटमानः (१) चालु,बनतुं,थतुं; (२) बने एवुं, संभवित

घटमूट(–ठ) (वि.) –(१) सज्जड, मक्कम; (२) टकाउ, गाढ पोतनुं (कपडुं)

घटविणे (स.क्रि.) –(१) (कपडुं इ.) घटाडवुं; (२) (शरीर)घटावबुं, सुदृढ करवुं; (३) घूंटवूं, मोढे करीने अभ्यासथी पाकुं करवुं; (४) (नाणां इ.) उडाववुं

घ(–घां)टसर्प (पु.) –गळानो एक रोग. 'डिप्थेरिया'

घटा [स.](स्त्री.) –घटा (स्त्री.): (१) जमाव (पु.), झूंड (न.); (२) वादळांनुं झूंड (न.)

घटाई (स्त्री.) –घटाडो (पु.)

घटाटोप [सं.](पु.) –घटाटोप (पु.): (१) चंदनी (स्त्री.), चंदरवो (पु.); (२) गुंबज, घुमट (न.)

घटाव (पु.) –(१) घडतर (न.); (२) रचना (स्त्री.); (३) रूपरेखा (स्त्री.); (४) मेळाप ,मेळ (पु.)

घटि(–टी) (स्त्री.) –(१) जुओ 'घटका'; (२) झालर (स्त्री.); (३) घडवो, घडाना घाटनो लोटो (पु.); (४) घंट (पु.)

–यंत्र (न.) –(१) घडी मापवानुं यंत्र (न.); (२) रेंट (पु.)

–लग्न [सं.](न.) –घडियुं लगन, गोधू लगन वगरनुं कोईपण मूरते थतुं लग्न (न.)

घटीव (वि.) –(१) मजबूत, बांधी दडीनुं; (२) मरोड–वलण–दार (अक्षर); (३) घूंटीने पाकुं करेलुं

घट्ट (वि.) –(१) घट्ट, सदडुं, खब्बड; (२) गच्च, ढीलुं नहि एवुं; (३) कठण, मजबूत; (४) कोरगुं, धाडुं

–करणे (१) घाडुं करवुं; (२) पाकुं करवुं

घट्टा (पु.) –(१)आंटण (न.); (२) (पगनी) कपाशी (स्त्री.)

घड (पु.) –(१) लूम (स्त्री.), फळोनुं झूमखुं (न.); (२) टोळुं (न.)

घड(–डा)ई (स्त्री.) –घडतर, घडण (न.)

घडकाम (न.) –वासण इ.बनाववानुं काम, घडतर (न.)

घडघड(–डा) (अ.) (१) घडघड (तेवा आवाज साथे); (२) अस्खलित रीते

घडण (स्त्री.) –घडतर (न.); (१) घडीने– टीपीटीपीने करेली बनावट (स्त्री.); (२) घडवुं के बनाववुं के तेनी रीत

घडणावळ (स्त्री.) –घडामण, घडाई (स्त्री.), घडवानुं मेहेनताणुं (न.)

घडणे (अ.क्रि.) –(१) बनवुं, बनवा पामवुं; (२) घाट आववो

घडविणे (स.क्रि.) –घडवुं : (१) बनाववुं, रचवुं; (२) घाट आपवो; (३) टीपवुं

घडविणे, घडवून आणणे –बने एम करवुं

घडवंची (स्त्री.) –बाजठ (पु.)

घडसणे (स.क्रि.) –घूंटवुं

घडा (पु.) –घडो (पु.)

–फोडणे (लाक्ष) –उघाडुं पाडवुं, स्फोट करवो, रहस्य जाहेर करवुं

–भरणे (लाक्ष) –(१) घडो भरावो (अपराधनो के पापनो); (२) अंतकाल नजीक आववो; (३) सत्तानी मुदत पाकवी

घडामोड (स्त्री.) –(१) बनाव (पुं), (२) बीना (स्त्री.); (३) घडभांग (–ज) (स्त्री.)

घडियाल (न) –घडियाळ (न.), **झालर** (स्त्री.), कांसानो गोल सपाट घंट (पु.)

घडी (स्त्री.) –(१) जुओ 'घटका'; (२) क्षण, समय (पु.); (३) गोठवण (स्त्री.), गोठाई जवुं ते; (४) रचना, निर्मिती (स्त्री.); (५) ऐक्य (न.), मेळ (पु.); (६) गडी (स्त्री.)

–घालणे –गडी वाळवी

–बसणे [लाक्ष.] –(१) गोठवुं; (२) मेळ बेसवो

–बसविणे –गोठववुं (स.क्रि.), बंधबेसतुं करवुं, मेळ बेसाडवो

–बिघडणे –(१) अस्तव्यस्त –अव्यवस्थित–थवुं; (२) अण–बनाव थवो, (३) छबरडो वाळवो, गोटाळो करवो, अव्यवस्था फेलाववी

–ची टोपी (स्त्री.) –गडी पडी शके एवी टोपी

–ची पोळी (स्त्री.) –पडवाळी रोटली (स्त्री.)

–चा पदर (पु.) –(साडीनो) उपरनो पालव (पु.)

–बंद (वि.) –गडीबंध, गडीभेर

घडीव (वि.)–घडीने–टीपीटीपीने–बनावेलुं (वासण) (एथी ऊलटुं 'भरतल')

घड्याळ (नं) –(१) जुओ 'घडियाळ' (२) वखत बतावतुं यंत्र, 'वॉच', 'क्लॉक'

–ची (पुं) –घडियाळी (पुं)

घण (पुं) –घण, मोटो भारे हथेडो (पुं.)

–सर(वि.) –सज्जड, मजबूत

घणघण (स्त्री.), **घणघणाट** (पुं.) –घणघण, घणणण (पु.)

–घंटा (स्त्री.) (लाक्ष.) –(१) पूर्ण अभाव, (२) सूकुंसट थवुं ते (कुवो इ.)

घणघणणे (अ. क्रि.) –गाजवुं, गाजी ऊठवुं

घणमणणे (अ. क्रि) –डगमगवुं, बीवुं

घणाघाई (स्त्री.) –(लाक्ष) अतित्वरा (स्त्री.)

घणाघात (पुं) –घणनो प्रहार, – घा (पुं.)

–ती (वि.) –घणना घा जेवुं (जबर)

घंटा [सं.] (स्त्री.) –घंटा (स्त्री.), घंट, घंटो (पुं.)

–पथ [सं.] (पुं.) –घंटापथ, राजमार्ग

–वाजणे (लाक्ष.) –घंट वागवो, घरमां खालीखम थवुं

घंटिका (सं.) (स्त्री.) –(१)घंटडी (स्त्री.); (२)घूघरी (स्त्री.); (३) हैडियो (पुं.)

घंटीचोर (पुं.) –घंटीचोर, चालाक चोर (पुं.)

घन (सं.) (वि.) –घन; (१) नक्कर; (२) घाडुं, गीच, निबिड; (३) गाढ, घट्ट वणतरनुं; (४) जोरभेर (वरसाद); (५) (गणित) लंबाई, पहोळाई ने ऊंचाई वाळुं, 'क्यूबिक'

– (पु.) –घनः (१) मेघ (पुं.), वादळुं (नं.); (२) कोई संख्यानुं तेवडुं (३×३×३=३ नो घन); (३) विकृत वेदपठननो एक प्रकार

–घोर (वि.) –घनघोर

–चक्कर (वि.) –तुमुल, धमाचकडीवाळुं

–दाट (वि.) –(१) घनिष्ठ, गाढ; (२) घाडुं, निबिड

–पाठी(वि.) –वेदनी घन प्रकारनी विकृती पठण करनार

–फळ (न.) –घनफळ, वस्तुना कदनुं माप (न.), 'व्हाल्यूम'

–मूळ (न.) –घनमूळ (न.), 'क्यूबरूट'

–वट (वि.) –नक्कर

घनिष्ठ (वि.) –घनिष्ठ, प्रगाढ

घबके (नं.) –अलभ्य लाभ, अचानक हाथ आवेलो लाभ (पुं.)

घबराट (हिं.) (स्त्री.) –गभराट (पुं.), गभरामण (स्त्री.)

घबाड (नं.) –(१) शुभ मूरतोमांनुं एक मूरत (न.); (२)अचानक हाथ थयेलो लाभ

–चूक (स्त्री.) –गंभीर भूल (स्त्री.)

–दैव (नं.) –सुदैव, सद्भाग्य (नं.)

–वशीला (पु.) –मोटो वसीलो (पु.)

घमघमणे (अ.तु.) –मघमघवुं, महेकवुं

घमघमाट (पु.) –मघमघाट, महेकाट (पु.)

घमघमित (वि.) – (१) मघमघतुं, (२) तमतमुं

घमं (–में) ड (स्त्री.) – (१) घमंड, अहंकार (पु.) (२) बडाई (स्त्री.)

– खोर (वि.) – घमंडी, घमंडवाळुं

घमंडानंद, घमंडानंदन (वि.) – (१) बडाईखोर, गर्विष्ठ, (२) विलासी, इस्की, घमंडी, घमंडवाळुं

घमशान (न.) – (१) घमसाण, तोफान (न.), (२) रेलमछेल (स्त्री.)

घमेले (न.) – घमेलुं, तगारुं (न.)

घर (न.) – (१) घर, मकान (न.), (२) खानुं (न.), कोठो (पु.) (३) कुटुंब (न.) (४) कुल, घरानुं (न.)

— उघडणे —घर उघडवुं, — मांडवुं

— उठणे — (१) ऊमरो–ओटलो–ऊठवो, निर्वंश थवुं, (३) घर ऊखडी जवुं

— करणे — घर करवुं, (१) घर मांडवुं, (२) घर घालवुं, (रोग, टेव आदिओए लांबो वसवाट करवो)

— खाली करणे — घर खाली करवुं

— घालणे (लाक्ष.) — घर घालवुं, घरनी खराबी करवी

— घेणे (लाक्ष.) — (१) घर लूंटवुं, (२) घर घालवुं

— चालविणे — घर चलाववुं, घर प्रपंच चलाववो

— जोडणे — घर जोडवुं, (कोई कुटुंब साथे) स्नेहसंबंध बांधवो

—तुटणे —घर तूटवुं, (कोई कुटुंब साथेनो) संपसबंध तूटवो

— थाटणे — घर मांडवुं

— दाखविणे — (१) हांकी काढवुं, (२) बला टाळवी

— धरणे — घर झालीने बेसवुं, घर बहार जवा आववानुं बंध करवुं.

— धुणे (लाक्ष.) — घर धोवुं, मालमत्ता उडावी देवी

— धुवून नेणे — सर्वस्व लूंटी लेवुं

— निघणे — (स्त्रीए) नोतरुं करवुं

— निसवणे — छापरुं समारवुं

— पालथे घालणे (लाक्ष.) — घर माथे करवुं, आखा घरमां शोधी वळवुं

— पाहणे — वर संशोधन करवुं

— पु (—पु) जणे — बीजानो ऊमरो घसवो

— फोडणे — घर फोडवुं, घरनां माणसोमां फूट पाडवी, (२) घर उपर डाको मारवो

— बसणे — घर बेसवुं, ओटलो बेसवो, घर तूटवुं

— बसविणे — घर–कुटुंब–नी पायमाली करवी

— बुडणे — घर डूबवुं : (१) घरनी पायमाली थवी, (२) वंश जवो

— बुडविणे — घर मारवुं, कुटुंबनो सत्यानाश करवो

— भंगणे — घर भागवुं, —तूटवुं, (१) पति–पत्नी वच्चे कुसंप थवो, (२) घरना आधाररूप माणस गुजरी जवुं

— भरणे — (१) घर भरवुं (पारकानुं लूंटीने) पोताना घरने समृद्ध बनाववुं

— मांडणे — घर मांडवुं : (१) लग्न करवुं, (२) घर–संसार शरू करवो

— संभाळणे — घरनी देखभाल करवी

— असामी (स्त्री.) — (१) घरनुं माणस (न.) (२) वतनवाडी (स्त्री)

— कज्जा, कलह (पु.) — घरकंकास (पु.)

— करी (पु.) — घरवाळो, घरधणी (पु.)

— करीण (स्त्री.) घरवाळी, घरधणियाणी (स्त्री.)

— कु(—कू)ल (न.) — (१) नानुं घर (न.), (२) झूंपडुं (न.), (३) रमकडानुं घर (न.) (४) कूबो, पक्षीनो माळो (पु.)

— कोंबडा (पु.) — घरकूकडियुं, घरखूणियुं (न.)

— खटला (पु.), **— खटले,** (न.) (१) घरखटलो (पु.), घरनें लगतुं सरसामान (न.), (२) घरकंकास (पु.)

— खप्या, — काम्या (पु.) — घरकाम करनार नोकर, रामो (पु.)

— खर्च (पु.) — खाधखर्च (पु.)

— गाडा (पु.) — घरखटलो (पु.), संसारवहेवारनुं कामकाज (न.)

— गुती (वि.) — घरगतु (—थ्थु) : (१) जेनी उत्पत्ति के वापराश घरपूरतो ज होय तेवुं , (२) वेचवा माटे न होय तेवुं

— गोहो (पु.) —ओरतोमां डाह्यो बाहर कायर एवो पुरुष

— घाल्या, —घालू (वि.) — घरघालु, दगाबाज

— घेणा (वि.) — घरखोदुं, घरबोळु, घरनुं ज बगाडनार

— घुशा (वि.पु.) — 'घरकोंबडा' जुओ

— घुशी (वि.स्त्री.) — पतिने छोडीने बीजानी साथे रहेनारी स्त्री

— जावई (पु.) — घरजमाई (पु.)

— जिंदगी, —जिनगानी (स्त्री.) — (१) घरवाखरो (पु.), राचरचीलुं (न.), (२) मालमत्ता (स्त्री.)

— टीप (स्त्री.) — घरगणती (स्त्री.)

— टीप करणे, — काढणे — (१) गामना घरोनी गणतरी करवी; (२) दरेक घरने मळवुं.

— ठाण (न.) (१) घरठाण (न.), घरनी बेसणी (स्त्री.), (२) जेनापर घर ऊभुं छे के थवानुं छे ते स्थान.

— ठाव (पु.) — (१) पति (पु.), (२) संसार (पु.), (३) आशरो (पु.)

— ठाव करणे — (१) विधवाए पुनर्विवाह करवो, (२)

नातरुं करवुं
– दार (न.) – घरबार (पु.)
– दार गमावणे – ओटले बेसवुं, घरबार वगरनुं थवुं
– पट्टी (स्त्री.) – घरवेरो (पु.)
– पिसा (पु.) – घरवरवु, घरमोह्युं, घरनी आसक्ति वाळुं
– पोच (अ.) – घरबेठा मळे तेम
– फोडी (स्त्री.) – खातर पाडीने चोरी करवी ते
– फोड्या (ए.) – घरफाडु; घरभेदु
– बशा (वि.) – घरधावडुं, बेकार
– बसल्या (अ.) – घरबेठां
– बार (वि.) – घरबार
– बुडवा (वि) – घरबोळु
– बुडवेपणा (पु.) – १)घरबोळापणुं; २)दगाबाजी (स्त्री.)
– बैठे (वि.) (काम) – घरमां ने घरमां करवाजेवुं, घरबेठा करवाजेवुं
– भरणी (स्त्री.) – १)(वधुनो) गृहप्रवेश (पु.) २)घरमां विधिपूर्वक प्रवेश
– भाडे (न.) – घरभाडुं (न.)
– भेदी (–द्या) (वि.) – घरभेदु
– मेढा (पु.) – घरधणी (पु.)
– मेळी (अ.) – घरमेळे, मांहोमांहे समजीने
– शिवणी (स्त्री.) – घरनुं छापरु समारवुं ते
– सामान (न.) – (१) उचाळो (प.); (२) घरवाखरो (पु.)

घरचा (वि.) – घरनुं, पोतीकुं
– आहेर (पु.) (लाक्ष:) – **पोतानाज** माणसे उठावेलो आक्षेप के करेली निंदा
– सुखी (वि.) – खातुंपीतुं
– ना घाटचा (वि.) – (१)तद्दन अपरिचित, अजाण्युं, (२) कोईनी पण साथे संबंध न होय तेवुं

घरचे खाणे – गांठनुं खावुं
घराचा पायगुण (पु) – घरना माणसोनी खराब चालरीत (स्त्री.)
घरास काटी लागणे – घेर कांटा पडवा, घर उध्वस्त थवुं
– काटी लावणे – वाड करवी
– आग लावणे – ओटलो भागवो, घर फोडवुं
घरंगळणे (अ.क्रि.) – ऊतरी पडवुं, लपसवुं, नीचे आववुं, सरी पडवुं
घरघर (स्त्री.) – घरघराट (पु.), घरेडी (स्त्री.), घरडियो (पु.)
– (अ.) – घरघर
– लागणे – मरण पथारीपर होवुं, मरणनी अणीपर होवुं, अंत्यश्वास चालवो
– णे (अ.क्रि.) – घरघरवुं, घरघर अवाज थवो
घरट (–टी), **घिरटी** (स्त्री.) – घंटलो (पु.) डोंगर भरडवानी हाथचक्की (स्त्री.)
घरटा (पु.), **घरटे** (न.) – कूबो, माळो (प.), कोटुं (न.)
घरटीं (अ.) – घरदीठ
घरडणे (स.क्रि.) – भरडवुं
घरणी (स्त्री) – **घर(रू)णी,** गृहिणी (स्त्री.)
घरंदाज (वि) – (१) खानदान, कुळवान, (२)घर संसारी, (३) वतनी
घरा (पु.) – (१) व्रण (प.), काणुं, छिद्र (न); (२) नानो छेद (पु.)
– रे पडणे – घा लागवा, घा लाग्याजेवुं दु:ख थवुं
– रे पाडणे – घा करवा.
घराऊ (वि.) – (१) घराऊ(–ळुं), घरनुं; (२) 'घरगुती' जुओ
घराणा (पु.), घराणे (न.) – (१) खानदान, कुळ (न.) वंश (पु.), (२) कुळना लोको
घरोबा (पु.) – घरोपो(बो.) (पु.), घरवट (स्त्री), एक घरना जेवो गाढ संबंध
घरोसा (पु.) – ओशिंजाळुं, करोळियानुं जाळुं, बावुं (नं.)
घवघवणे (अ.क्रि.) – मघमघवुं
घवघवीत (वि.) – (१) नेत्रदीपक, आंखोने आंजे एवुं; (२) हृष्टपुष्ट, रूपाळ; (३) भव्य, तेजस्वी; (४) (ऊडीने) आंखे बाझे तेवुं
घस (स्त्री.) – (१) घसारो (पु.); (२) खोट (स्त्री.)
घसका (पु.) – मुक्को, प्रहार (प.)
घसघशीत (वि.) – (१) आंखे बाझे तेवुं, (२) मिष्टान्नथी भरेलुं (पात्र इ.)
– (अ.) – पूरेपूरी रीते, भरीपूरी
घसघस (स्त्री.) – कचकच, रकझक (स्त्री.)
घसघसून (अ.) – कसीने, तनथी, खूब महेनतथी.
घसट (स्त्री.) – (१) घरोबो (पु.), मैत्री (स्त्री); (२) निकट संपर्क.
– णे (अ.क्रि.) – घसवुं, घसडीने जवुं.

— (स. क्रि.) — घसडवुं, घसरडवु, घसीने खेंचवुं
घसा (पु.) — (१) नरडी (स्त्री.), नरडो (पु.), गळुं (नं.) कंठ (पु.) (२) अवाज, सूर (व.)
— कोरडा करणे — (१) गळुं सुकाई नाखवुं; (२) (लाक्ष.) बूमाबूम करवी; (३) आजीजी करवी; (४) खूब बोलवुं
— कोरडा होणे — खूब बोलवाथी के बूमाबूमथी गळुं सुकाई जवुं
— फुटणे — कंठ फूटवो
— बसणे — कंठ बेसवो
घशाखाली उतरणे — गट करवुं, गळवुं
घशात घालणे, टाकणे — पचावी पाडवुं, दबावी बेसवुं
घशातून काढणे — (१) ओकवुं (२) ओकावववुं, (लाक्ष.) पचावी पाडेलुं—दबावेलुं—पाछुं अपाववुं
घसारा (पु.) — (१) घसारो (पु.) (२) घट (स्त्री.), घटाडो (पु.)
घस्मर (वि.) — (१) जाडुं, (२) सज्जड
— पण (न.) — दृढपणुं (नुं)
घळ (स्त्री) — गरो (पु.), पाणीना प्रवाहना जोरथी थयेली बखोल (स्त्री.)
घळघळ(—ळा) (अ.) — (१) घटकघटक; (२) खळखळ; (३) आंसुओना प्रवाहरूपे
घळघळीत (वि.) — (१) ढीलुं; (२) निष्कपट, निखालस
— (अ.) — यथेच्छ, मनमानतुं
घळणे (अ.क्रि.) — धोवाई जवुं (पाणीथी जमीन)
घाई (स्त्री) — घाई (स्त्री.): (१) उतावळ, त्वरा, जल्दी (स्त्री.), (२) धांधल (स्त्री)
घाईने (अ.) — उतावळथी, जलदीथी, त्वराथी
घाऊक (वि.) — (१) थोक; (२) ऊधड
घागर (स्त्री.) — गागर (स्त्री.), घडो (पु.) (विशिष्ट घाटनो)
घागरा (पु.) — घाघरो, स्त्रीओनो लेंघो (पु.)
घागरी (स्त्री.) — घूघरी, धातुनी पोली खणखणथी गोळी (स्त्री.)
घांची (प.) — घांची, तेली (१)
घाट (पु.) — घाट (पु.): (१) पहाडी रस्तो (पु.), (२) सह्याद्रिना पहाडोमां ऊतरवा—चडवानो मार्ग, (३) आकार, (प.), (४) देखाव (पु.), (५) बांधेलो ओवारो (पु.), (६) बेन,मनसूबो (पु.) (७) तजवीज (स्त्री.)
— घालणे — घाट—बेत घडवो, मनसूबो करवो, युक्ति के प्रपंच रचवो.
— जमणे — मनपसंद आकार मळवो
— बांधणे — ओवारो बांधवो
— माथा (पु.) — (१) पहाडउपरनी सपाट भूमी (स्त्री.); (२) (कोंकण विरूद्ध) नु देशनो प्रदेश
घाट (स्त्री.) — घंट (पु.), घंटा (स्त्री.)
घाटण (स्त्री) — घाटण, घाटीनी स्त्री. (स्त्री.)
घाटणे (स.क्रि.) — (१) घूंटवुं, लसोटवुं, (२) आटवुं
— (अ.क्रि.) —,(१) अटवावुं, (२) (लाक्ष.) चर्चावुं
घाटा (पु.) — (१) घटाडो (पु.), कमीपणुं (न.), घट (स्त्री.), (२) खोट (स्त्री.), नुकसान (न.), (३) पोपटो (पु.)
घाटी (स्त्री.) — डुंगरमाळाओ वच्चेनो सांकडो रस्तो (पु.), (२) पहाडी प्रदेश (कोकणनो)
— (पु.) — कोंकणना घाटप्रदेशमां रहेतो माणस (प.)
घांटी (स्त्री.) — (१) हैडियो (पु.), (२) गळुं (न.)
घाड (पु.) — संघाडो (पु.)
घाण (स्त्री.) — (१) घाण, गंदवाड (स्त्री), (२) दुर्गंध (स्त्री.), (३) (लाक्ष.) नाश
— (वि.) — (१) गंदु, गलिच, (२) दुर्गंधी
— णे (अ.क्रि.) — दुर्गंध आववी, बदबो फेलावो.
घाणा (प.) — (१) घाणी (स्त्री.), तेली बी पीलवानुं यंत्र, (२) चरक, शेरडीनु कोलुं (न.), (३) (लाक्ष.) कारखानुं (न.)
— करणे — (१) पजववुं, सतावववुं, (२) अफरतफर करवुं, चूंथाचूंथ करवी.
—घालणे — कोई मोटा कामनो पायो नांखवो
घाणेघाण (स्त्री.) — (१) अति गंदवाड (स्त्री.), (२) अघवाड (स्त्री.)
घाणेरडा (वि.) — गंदु, गलिच
घात (९) (पु.) — घात (पु.), (१) झटको, घा (पु.), (२) हत्या (स्त्री.), (३) नुकसान, हानि (स्त्री.), (४) उच्छेद, विध्वंस (पु.)
— की (वि.) — (१) घातकी, घातकारी, (२)दगाबाज
— करणे — (१) दगो देवो, (२) नुकसान करवुं
— पात (पु.) (१) खराबी, खूनखराबी (स्त्री.), (२) संहार (३) दगाबाजी (स्त्री.)
— (स्त्री.) — वावणी (स्त्री),बीज वाववा माटेनी

अनुकूल समय

— साधणे — (१) वावणी साधवी, (२) (लाक्ष.) लाग खावो

घातुक (वि.) — घात–हानि करे तेवुं, जोखम भरेलुं

घाबरट (वि.) — डरकणुं, कायर, गभराटियुं

घाबरणे (अ.क्रि.) — गभरावुं, अकळावुं, बीवुं

घाबरा (वि.) — दावरुं, बीधेल

—घुबरा (वि.) — अकळविकळ

घाबरविणे (सं.क्र.) — बिवडाववुं

घाम (पु.) — परसेवो (पु.)

— ट (वि.) — घामच, —ट

— सुटणे — (१) परसेववुं, परसेवो थवो, (२) परसेवो छूटवो, गभरामण थवी.

घामाघूम (वि.) — परसेवाथी तरबोळ

घामेजणे (अ.क्रि.) — (१) परसेववुं, (२) बफावुं, (३) द्रववुं, पीगळवुं

घामोळी (स्त्री.) — अळाई (स्त्री.)

— खाजणे — अळाई करडवी

— नाहीशी होणे — अळाई बेसवी

— होणे — अळाई नीकळवी

घायकूत (स्त्री.) — (१) घणी उतावळ (स्त्री.), (२) आग्रह (पु.), (३) कालावाला (पु. ब. व.)

— कुतीस येणे — आजीजी करवी, कालावाला करवा,

— कुतेपणा (पु.) — अधीराई, उतावळ (स्त्री.)

घायपात, घायाळ (स्त्री.) — घायपात (पु.)

घायाळ (वि.) — घायल, जखमी

घार (स्त्री.) — समडी (—ळी) (स्त्री.)

घारगा (पु.), **घारी** (स्त्री.) — घारी, घारीपुरी (स्त्री.)

घारे (वि.न.) — मांजरुं, कडार, भूरी कीकीवाळुं

घालणे (सं.क्रि) — घालवुं : (१) मूकवुं, (२) दाखल करवुं, (निशाळमां) (३) खोलवुं ('दूकान') (४) पेसाडवुं (घोडो), (५) रेडवुं (पाणी), (६) रचवुं, बांधवुं, उभुं करवुं, (७) पहेरवुं (शर्ट) (८) आपवुं (भिक्षा), (९)पीरसवुं (अन्न); (१०) आरोपवुं

घालकाढ (स्त्री.) — काढघाल, घालमेल (स्त्री.)

घालवेडा (वि.) — गांडापणानुं ढोंग करनारुं

घालवेडे,—पिसे (न.) — गांडापणानुं ढोंग (न.)

घालमेल (स्त्री.) — १) घालमेल (स्त्री.); (२) व्याकुळता (स्त्री.) (३) तेथी थतो अजंपो(पु.); (४) अफरातफर प्रपंच (पुं.), लुच्चाई(स्त्री.)

— करणे — घालमेल करवी, भांजगड करवी, दखल देवी.

घालविणे (स.) (१) घलाववुं; (२) गुमाववुं; (३) धूळधाणी करवुं; (४) मोकलवुं; (५) काढी मूकवुं; दूर करवुं, हठाववुं; (६) बाद करवुं; (७) पहोंचाडवुं

घाला (पु.) — (१) हल्लो, हुमलो, धसारो (पु.); (२) मोटी आपत्ति (स्त्री.)

— घालणे — धसारो करवो, हुमलो करवो

घालून घेणे — आपघात करवो

— पाडून बोलणे — कडवा वेण कहेवा, ठपको आपवो

घाव (पु.) — घा (पु.) (१) चोट (स्त्री.); (२) प्रहार (पु.); (२) जखम (स्त्री.), घाव (पु.); (३) धंधामां आवेली खोट, ठोकर (स्त्री.)

— घालणे — प्रहार — घा — करवो.

घास (पु.) — (१) ग्रास, कोळियो, कलवो(पु.); (२) घास, खड(न.) चार (स्त्री.)

— काडी (स्त्री.) — घासचारो(पु.)

घासटणे(अ. क्रि.) — (१) उझरडावुं; (२) (लाक्ष.) घसावुं, घसारे वेठवो

घासणी (स्त्री.) — (१) घसवानी क्रिया, मांजवुंते; (२) घसवानुं साधन (न.); (३) कचकच (स्त्री.), कजियो (पु.) (४) सतामणी (स्त्री.)

घासणे (स. क्रि.) — (१) घसवुं; (२) मांजवुं, ऊटकवुं; (३) गोखवुं; (४) करमकूट करवी; (५) अणबनाव राखवो

घासलेट (न.) — घासलेट, घासतेल(न.)

घासाघीस — (स्त्री.) — (१) घसाघस, कचकच (स्त्री.); (२) कचवाट (पु.) माथाकूट, रकझक (स्त्री.); (३)करमकूट, निष्फळ चर्चा (स्त्री.)

घिरट (स्त्री.) — 'घरट' जुओ

घिरटी (स्त्री.) — (१) फेरी, चक्कर (स्त्री.); (२) रोण (स्त्री.)

— घिरट्या घालणे — चक्कर चक्कर फरवुं, आंटा मारवा

घिसघिस (स्त्री.) — 'घासाघीस' जुओ

घिसाडी (पु.) — (१) लोढुं गाळवानुं काम करनारो; (२) लुहार (पु.)

घिसाडघाई (स्त्री.) (लाक्ष.) — अति त्वरा (लाल लोहापर

घण मारवानी चाले छे तेवी)
घी (न.) – घी (न.)
घीस़ (स्त्री.) – घसारण (न.)
घुगरी (स्त्री.) – घुघरी (स्त्री.), बाफेली जार के बाजरी
घुंगट (न.) – घूंघट (–टो), घुमटो (पु.)
घुंगरटे (न.) – नानो मच्छर (पु.)
घुंगरू (न.), **घुंगुर** (पु.) – घूघरी (स्त्री.), घूघरो (पु.)
घुंघाट (पु.) – घुघवाट (व.), घू घू (घुबडनो) आवाज
घुट्कन (अ.) – गटक
घुटका (पु.) – घूंटडो, घोट (पु.)
घुटमळणे (अ.क्रि.) – (१) गोटावुं, गूंचवावुं, अटवावुं; (२) डगुमगु करवुं, खमचावुं
घुटवळणे (अ.क्रि.) – (१) मरणकाळनी वेदना थवी; (२) तड (–र.)फडवुं; (३) 'घुटमळणे' जुओ
घुटी (स्त्री.) – (१) घुंटी, गळथूथी (स्त्री.) (२) शेरडीनी पेरी (स्त्री.), कांड (न.)
– देणे (लाक्ष.) – भुलावामां पाडवुं, भारवुं
घुण [सं.] (पु.) – घुण (पु.) लाकडुं कोरी खानारो एक कीडो (पु.)
घुणाक्षर (न.) – घुणाक्षर (पु.)
– न्याय (पु.) – घुणाक्षर न्याय
घुणघुणा, घुणा – (पु.) 'गुणगुणा' जुओ
घुणा (पु.) – (१) 'ळ' एवा आकारवाळी कडी (स्त्री.); (२) बेलगाडीनो चांप (पु.); (३) (लाक्ष.) अडथलो (पु.) 'ब्रेक'
– घालणे, – लावणे – (१) ब्रोकवुं, (२) विघ्न नाखवुं
घुबड (न.) – घुवड (न. पु.)
घुमट (पु.) – घुंमट, गुंबज, घूमट (पु.)
घुमणे (अ. क्रि.) – (१) गाजवुं, गाजी ऊठवुं, घूंघववुं; (२) पडघो पडवो; (३) धूणवुं
घुमविणे (स. क्रि.) – गजाववुं
घुमा (वि.) – घुम्मो, थीबको मुक्को (पु.)
– घालणे – (१) जरब–धाक–बताववो, (२) चुरेचुरा करवुं; (३) गल्लातल्ला करवा
घुमा (वि.) – (१) अबोल, मूंगु; (२) अतडुं; (३) अंटसवाळुं
घुमारणे (अ.क्रि.) – केफ चडवो
घुमारा (पु.) – (१) मांत्रिक (पु.); (२) पडघो नाद (पु.); (३) अडफूट (स्त्री.)
घुमावणे (स.क्रि.) – घुमाववुं, गोळ गोळ फेरववुं
घुरकणे (स्त्री.) – घूरकवुं (स्त्री.)
घुरघुर (अ.क्रि.) – घुरघुर
घुरे (न.) – फेफरुं (न.), अपस्मार (पु.)
घुलकावणी (स्त्री.) – 'गुलकावणी' (स्त्री.) जुओ
घुलकावणे (अ.क्रि.) – फोसलाववुं
घुशी (–श्शी) (स्त्री.) – (१) घूसण (न.); (२) हडसेलो धक्को (पु.)
–मारणे – (१) घुसी जवुं, एकदम पेसी जेवुं; (२) हडसेलवुं, धक्को मारवो
घुसखोर (वि.) – घुसणियुं, घुसखोर
घुसट(–ड)णे (स. क्रि.) – (१) घुसाडवुं, पेसाडवुं; (२) जोरथी घालवुं
घुसडाघुसड (स्त्री.) –(१) गमेतेम घुसाडवुंते; (२) चूंथाचूंथ (स्त्री.); (३) चूंथारो (पु.)
घुसणे (अ.क्रि.) – घूसवुं, अंदर पेसवुं (जोरथी)
घुसमटणे (अ.क्रि.) – गूंगळावुं
घुसविणे (स.क्रि) – (१) घुसाडवुं, पेसाडवुं; (२) अडाडवुं, साथे धकेली देवुं
घुसळण (न.) – (१) वळोणुं, वलोवण (नं.) (२) वलोवातो पदार्थ (छाश)
घुसळणे (स.क्रि.) – (१) वलोववुं; (२) जोरजोरथी घूमडवुं
घुसळखांब (पु.) – रवैयो बांधवानो थांभलो (पु.)
घुस्मारणे (स.क्रि.) – (१) गूंदवुं; (२) गूंगळावीने मारवुं
घुस्सा (पु.) – (१) गुस्सो (पु.); (२) धुम्मो, मुक्को (पु.)
घुस (स्त्री.) – घूस, कोळ (पु.)
घृणा [सं.] (स्त्री.) – घृणा, कमकमी, कंपारी (स्त्री.)
घेघे (स्त्री.) – पोकार करतां आगे धसतां जवुं ते
– मार (पु.) – (१) चारे तरफथी करेलो जोसभरे हल्लो (पु.); (२) झपाझपी (स्त्री.)
घेणे (स.क्रि) – लेवुं : (१) स्वीकारवुं; अंगीकारवुं (२) पकडवुं, हाथमां झालवुं; (३) खरीद करवुं ('आंबे कसे घेतले?'); (४) दाखल करी लेवुं, समाववुं ('त्यांला कामाला घ्या'); (५) मनमां आणवुं (शंका घेणे); (६) हरण करवुं, लई लेवुं (प्राण, शील); (७) हस्तगत करवुं; (८) मागवुं, पूछवुं **('आशा इ.')** ; (९) रजू करवुं ('हरकत घेणे'); (१०) असर थवा देवी ('तेलकट कपडा पाणी घेत नाही')

– **उडी घेणे** – लांघवुं, कूदी जवुं
– **गड घेणे** – गढ सर करवो
– **गाठ घेणे** – मळवुं, भेटवुं
– **मन घेणे** – इच्छा थवी
– **माप घेणे** – मापवुं (स.क्रि.)
– **वाद घेणे** – वादे चडवुं
– **शोध घेणे** – तपास करवी
– **काढता पाय घेणे** – पाछुं पगलुं भरवुं
घेणे (न.) – लेणुं (नं.)
– **करी–दार** (पु.) – लेणदार
– **देणे** (न.) – लेणादेणी (स्त्री.); लेणदेण (न.)
घेर (–रा) (पु.) – (१) घेर, घेराव (–वो); आभोग (पु.); (२) घेर (पु.), घारी (स्त्री.) (३) पालव (पु.); (४) वाड (स्त्री.); (५) चाळ (स्त्री.), अंगरखाना छातीनीचे नो घेर
घेरणी (स्त्री.) – घेरण (स्त्री.), घेरी लंवुं ते
घेरणे (स.क्रि) – (१) घेरवुं; (२) आपत्तिमां नाखवुं
– (अ.क्रि.) – घेरावुं
घेराव (पु.) – (१) घेराव(–वो) (पु.); (२) घेरीने रोकवुं ते, रोकाण (न.)
–घालणे – घेरीने रोकवुं, घेरवुं
घेरी (स्त्री.) – चक्कर, तम्मर, मूर्च्छा (स्त्री.)
घेरी येणे – चक्कर आववी – खावीं
घेवडा (पु.) – (१) वाल (पु.); (२) वाल पापडी (स्त्री.); (३) वालोळ (स्त्री.)
घेवाण देवाण (स्त्री.) – (१) लेवड देवड (स्त्री.); (२) नाणांनी लेणदेण (स्त्री.)
घेवारी (पु.) – (थोक बंद –माललई) छूटक वेचनार (पु.)
घो [कोंकणी] – वर, पत्ति (पु.)
घोकणे (स.क्रि) – गोखवुं, मोढे करवुं
घोकंपट्टी (स्त्री.) – गोखाटवुं ते, गोख गोख करवुं ते
घोकीव (वि.) – गोखी राखेलुं
घोक्या (वि.पु) – गोखी मारतुं
घोग(घ)रा (वि.) – घोघरुं, भारे सादवाळुं
घोंगट (न.) – (१) घुंगट (–टो) (पु.), घूमटो (पु.); (२) (लाक्ष.) घेंघट (स्त्री.); अंधारवुं ते
घोंगडी (स्त्री.), (न.) – कामळी (स्त्री.), कंबळ (पु.)
– **गळ्यात घेणे** (लाक्ष.) – लचांड वहोरी लेवुं
– **गळ्यात येणे** (लाक्ष.) – पीडा – बला – वळगवी
घोंगा(घा)वणे (अ.क्रि.) – (१) घूघववुं; (२) गुंजवुं; (३) गुं गुं करती माखीओ भेगी थवी
घोट (पु.) – घोट, घूंटडो (पु.)
घोट घेणे – (१) घूंटडो भरवो; (२) (लाक्ष.) खूब सतावववुं
घोटणे (स.क्रि.) – (१) घूंटवुं, लसोटवुं; (२) गळवुं
घोटविणे (स.क्रि) – घूंटवुं, घूंटीने एकरस करवुं
घोटा (पु.) – (१) घूंटो (पु.); (२) भांगनु एक पीणुं (न.)
घोटाळणे (अ.क्रि) – (१) घोळाया करवुं; (२) खोटी थवुं; (३) गूंचवावुं, सपडावुं; (४) डगुमगु करवुं; (५) घूमडावुं
घोटाळा (पु.) – (१) गोटाळो, छबरडो (पु.); (२) घुमरडी (स्त्री.); (३) अमूंझण (स्त्री.); (४) गोलमाल (पु.)
घोटीव (पु.) – (१) घुटेलूं; (२) घाटुं (–डुं), लचकादार; (३) ऊजळूं,चकचकतुं, 'पॉलिश्ड'
घोट्या (पु.) – घूंटो (पु.), लसोटवानुं – घूंटवानुं – साधन (न.)
घोडका (–क्या) (पु.) – घोडारियो, ठाणियो (पु.)
घोडगा (स्त्री.) – उमरथी मोटो पण छोकरवाद छोकरो (पु.)
– **गी** (स्त्री.) – तेवी छोकरी
घोडचूक (स्त्री.) – मोटी भूल (स्त्री.)
– **दळ** (न.) – घोडुं, हयदळ (न.)
– **दौड** (स्त्री.) – घोडदोड (स्त्री.)
– **नवरा** (पु.) – मोटी उमरनो वर (पु.)
– **नवरी** (स्त्री.) – मोटी उमरनी वधु (स्त्री.)
– **मल्ली, –मात** (स्त्री.) – घोडमात (स्त्री.) (शेतरंजनी रमतमां)
– **वळ,–साळ** (स्त्री.) – घोडार (स्त्री.), तबेलो (पु.)
– **विवाह** (पु.) – बेजोड लग्न (न.)
घोडा (पु.) – घोडो (पु.) : (१) सवारीनुं एक प्रसिद्ध पशु; (२) चांप (स्त्री.) (जेमके बंदुकनी); (३) मोटी घोडी (स्त्री.) (कोई पण वस्तु मूकवामाटे बनावेलुं उभेडुं चोकठुं) (४) (लाक्ष.) मोटी उमरनो ठोठ छोकरो (पु.)
– **बांधणे** (लाक्ष.) – गम खावी, थोकवुं
– **मैदान जवळ असणे** – अजमावी जोवानो प्रसंग वहेलो ज होवो

घोडी (स्त्री.) – घोडी (स्त्री.) : (१) घोडानी मादी; (२) वस्तु टंगाववानी एक बनावट; (३) जेना टेकाथी चाली शकाय एवी लाकडी (स्त्री.) टेको (पु.) (४) मोटी उमरनी अडपली छोकरी (स्त्री.); (५) टिपाई (स्त्री.)

घोडे (न.) – घोडुं (न.)

– अडणे – काम अटकाई जवुं;

– उभे करणे (लाक्ष.) – विघ्न नांखवु, अडथलो करवों

– दामटणे (लाक्ष.) पोतानुं ज हांकवुं

– मारणे (लक्ष.) – (कोईनुं) नुकसान करवुं (प्रायः प्रश्नार्थक, उदा. 'मी काय तुझे घोडे मारले आहे?')

– घास (न.) – घोडाघास (न.)

– राउत, – स्वार (पु.) – घोडेस्वार, रावत (पु.)

घोण (स्त्री.) – कानखजूरों (पु.)

घोर [सं.] (वि) – घोर : (१) भयंकर, बिहामणुं (२) गाढ, अत्यंत (मात्रामां); (३) निबिड (वन इ.), घींच

घोर (पु.) – घरघर (स्त्री.); (२) घोरण (न.); (३) उचाट, अचंपो (पु.); **(४)** आकांत (पु.); (५) कल्लो (पु.)

– घेणे – धखारो करवो, झंखना राखवी

– पडणे – चिंता थवी

– लागणे – सचिंत रहेवुं

घोरंकार (पु.) – महाप्रयास (पु.)

घोरणे (अ.क्रि.) – घोरवुं

घोरपड (स्त्री.) – (१) घो (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) लचांड, लफरुं (न.); (३) अरिष्ट (न.) (४) (व्यंगा) चोरेली कुरूप स्त्री.

घोल (स्त्री.) – खीण (स्त्री.)

– (न.) – गीच वनराई (स्त्री.)

घो(–घो)स (पु.) – (१) लूम (स्त्री.), झूमखुं (न.), गुच्छो (पु.); (२) जोस (पु.)

घोष [सं.] (पु.) – घोष : (१) मोटो ध्वनि (पु.), गर्जना (स्त्री.); (२) गोखण (न.)

घोषणा [सं.] (स्त्री.) – घोषणा, जाहेरात (स्त्री.), ढंढोरो (पु.)

घोसाळ (वि.) – झूग, लुगखावाळुं

घोसाळी (स्त्री.) – गलकी (स्त्री.), गलकानो वेल (पु.)

घोसाळे (न.) – गलकुं (न.)

घोळ (पु.) – (१) झाटकणी (स्त्री.) (सूपडावडे); (२) झाटकण, झटकामण (स्त्री.); (३) (लाक्ष.) वादविवाद (पु.), एनी ए ज चर्चा; (४) घोळ, गभराट (पु.); (५) गोटाळो (पु.), गूंचवण (स्त्री.); (६) वांधो (पु.) (७) गडबड, धांधल (स्त्री.); (८) घेर (पु.); (९) ओटी (स्त्री.)

– घालणे – एनी ए ज चर्चा चलाववी; (२) घोल घालवो, गरबड मचाववी

घोळका (पु.) – जमाव, भरावो (पु..), टोळुं (न.)

घोळण (न.) – सूपडामां हलावीने दाणा नें कांकरा अलग अलग करवा ते

घोळणा (पु..) – (१) (चीपोनी बनावेली) मोटी चाळण (स्त्री.); (२) धाणी फोडवा वपराती छेडाने कपडानो दडो बांधेली डांडी (स्त्री.)

घोळणे, घोळविणे (स.क्रि.) – (१) झाटकवुं; (२) भेगुं हलावीने भेळववुं; (३) सतावववुं, पजववुं; (४) छाणवुं, छणवु; (५) गूंथवुं; (६) रमाडवुं; (७) फोसलाववुं, छेतरवुं; (८) सूपडामां दाणा ने कांकरा के गांगडा अलग अलग थाय तेम हलाववुं (९) धाणी फोडवा दाणाने तपेली पेणीमां हलाववुं; (१०) (लाक्ष.) चिंतन करवुं, वातनु मनमां आम तेम घूंटाया करवुं

– (अ.क्रि) – (१) घोळाया करवुं, (२) टेवावुं

घोळून घोळून (अ.) – फरीफरीथी उच्चारीने

घोळसणे, घोळसावणे (स.क्रि.) – (१) एक पदार्थ बीजामां पीगळी जाय तेम तळे उपर करवुं (२) (लाक्ष.) जमीन साथे घसरडवुं, आळोटाववुं

घ्राण [सं.] (पु.) – घ्राण (न.) : (१) वास, गंध (स्त्री.); (२) नाक (न.)

घ्राणेंद्रिय [सं.] (न.) – घ्राणेंद्रिय, वासनुं इंद्रिय (न.)

च

च़ (अ.) – च : (१) नाम सर्वनाम के विशेषणने अंते आवतां ते विषे निश्चय, अनन्यता, खातरी के पोतापणुं बनावे छे (उदा. 'रामच़ जाईल', 'हेच़ ध्येय' इ.); (२) क्रियाने अंते आवतां आग्रह, निश्चय के खातरी बतावे छे (उदा. 'राम ज़ाईलच़', 'तुम्ही हे कराच़' इ.)

च़क (पु.) – (१) धाक (पु. स्त्री.), प्रभाव (पु.); (२) कायदो, कानून (पु.); (३) धारो, रिवाज (पु.); (४) खेडवामाटे लीधेलुं जमीननुं एक सळग क्षेत्र (न.)

च़कच़क (अ.) – चकचक : (१) चळकतुं होय तेम; (२) तेवा अवाज साथे

–णे (अ.क्रि.) – (१) चकचकवुं, झळकवुं; (२) (चकलांए) 'चकचक' अवाज करवो

च़कच़काट (पु.) – चकचकाट, चळकाट, उजासो (पु.)

– करणे – उजासवुं

च़कच़कीत (वि.) – (१) चकचकीत, चळकतु, उजमाळुं; (२) अतिस्वच्छ

– करणे – अजमाळवुं, मांजवुं, उजाळवुं

– पणा (पु.) – चळकाट, ओप (पु..)

च़कणा (वि.) – केकर, बाडुं

च़कणे (अ.क्रि.) – (१) काकडा नाखवा (रमवामां कोण दाव आपे ते नक्की करवा हाथ चत्ता–ऊंधा करवा); (२) मुझावुं, गूंचवावुं; (३) भरमावुं, छेतरावुं; (४) चोंकवुं, चमकवुं; (५) भूल थवी; (६) गबीमां लखोटी के कोडी नाखवी

च़कती (स्त्री.) – चकती, नानी चपटी गोळ तकती (स्त्री.)

च़कंदळ (न.) – (१) गोल भाग; (२) चाठुं, चांदुं; (३) ओइयां (नं.ब.व.); (४) लोकोनुं मंडळ (न.); (५) (लाक्ष.) हिसाबमां अफरातफर (स्त्री.)

च़कदा (पु.) – चंकामुं, चांठुं, चंकदल (न.)

च़कनाचूर (पु.) – (१) चूरेचूरा (पु.); (२) ककडे ककडा (पु.); (३) पायमाली (स्त्री.)

– (वि.) – (१) भांगी तुटी गयेलुं; (२) थाक्युं पाक्युं

च़कपक (स्त्री.) – (१) वरणागी, टापटीप (स्त्री.) (२) चपळाई (स्त्री.)

– (वि.) – (१) ऊजळुं; (२) ठीकठाक

च़कभूल (स्त्री.) – (१) चकभूल (स्त्री.), संभ्रम(पु.); (२) आश्चर्य (न.)

च़कमक (स्त्री.) चकमक (पुं.) : (१) तणखी झरे ते जातनो पत्थर (पु.) (२) तणखो (पु.); (३) चमक, झलक (स्त्रीं.); (४) (लाक्ष.) तकरार (स्त्री.) कजियो (पु.)

–णे (अ.क्रि.) – चळकवुं, झबूकवुं

–कीचा दगड (पु.) – ककारियो, कांतपाषाण (पु.)

चकरणे (अ.क्रि.) – (१) भरमावुं; (२) भूल करवी

चकरावणे (अ.क्रि.) – दिंग – छक– दिङ्मुढ थवुं

चकला (पु.) – (१) अनेक परगणानो बनेलो प्रदेश; (२) महोल्लो (पु.); (३) चकलो (पु.); (४) अड्डो (पु.)

चकली (स्त्री.) – तेलमां तळेली तमतमी गोल आकारनी एक वानी (स्त्री.)

च़कवणी (स्त्री.) – (१) भुलवणी (स्त्री.), भुलावो (पु.); (२) छेतरपींडी, ठगाई (स्त्री.)

च़कवा (पु.) – (१) चकवो, चक्रवाक पक्षी (पु.); (२) रातना समये भुलावामां नाखतुं एक पिशाच (न.)

च़कविणे (अ.क्रि.) – (१) छेतरवु; (२) भुलावामा पाडवुं; (३) धूसवुं, ठगवुं

च़काकणे (अ.क्रि.) – चळकवुं, झबूकवुं, चकासवुं

च़काकी (स्त्री.) – चळकाट (पु.)

च़काट्या (स्त्री.ब.व.) – गपाटा (पु.ब.व.)

– पिटणे – गपाटा हांकवा

चकार [स.] (पु.) – चकार 'च' अक्षर के तेनो उच्चार

– शब्द (पु.) (लाक्ष.) – एक पण अक्षर, चूं के चां (न.)

चकित [सं.] (वि.) – चकित, छक, आभुं

– होणे – आभुं बनवुं, चकीत थवुं

च़कोतरा (वि.) – चकोतरुं (न.) चकोतरो, पपनस (पु.)

चक्क (वि.) – (१) लखलखतुं; (२) दीपावडुं; (३) स्वच्छ; (४) ठीकठाक

– (अ.) (१) स्पष्ट, छचोक; (२) पूरेपूरी रीते

चक्कर (न.) – (१) चक्कर, पैडुं, चक्र (न.), (२)

चक्राकार वाडो (मकानोनो) (पु.), (३) फेरो, आंटो (पु.)
— (वि.) — चसकेलुं, चक्कर
— खाणे — (१) चकरावो खावो; (२) फेरो खावो
— मारणे — चक्कर मारवुं, आंटो मारवो, खेप करवी
— येणे — तम्मर आववी
चक्का (पु.) — (पाणीनो अंश पुरेपुरे नीकळी गयापछी रहेलुं) घाटूं दहीं (न.)
चक्की [हिं.] (स्त्री.) — चक्की, घंटी (स्त्री.)
चक्र [सं] (न.) — चक्र (न.): (१) चाक, पैडु (न.); (२) एक गोलाकार शस्त्र (न)
चक्रम (वि.) — चक्रम, चक्कर, गांडु, विचित्र स्वभाववाळू.
चक्रपाळणा (पु.) — चक्र (—ग)डोळ (पु.)
चक्रवाढ (वि.) (व्याज) — चक्रवृद्धी (व्याज)
चक्राकार (वि.) — चक्राकार, वर्तूळाकार, 'सर्क्युलर'
चक्री (स्त्री.) — (१) परंपरा (स्त्री.) (२) एक पछी एक वाराफरतो थतो कार्यक्रम; (३) पाघडीनो घेर (पु.)
— (वि.) — वाराफरतुं
— उडविणे — (१) फजेत करवुं; (२) महेणु मारवुं.
— दार (वि.) — चकरी (पाघडी)
— पुराण (न.) — वाराफरती कहेली पौराणिक कथा (स्त्री.)
— वादळ (न.) — चक्रीय वावाझोडुं (न.) के आंधी (स्त्री.)
चखोट (वि.) — चोख, चोख्खुं, निर्मळ
चघळ (न.) — (१) ओग(—गा)ट (पु.न.), ढोरनुं छांड्युं घास (न.); (२) ओगाळ (पु.), चावीने रस बनावेलो पदार्थ
— (वि.) (१) लवरीए चडेलुं; (२) शुष्क,नीरस; (३) ढीलुं
— णे (स.क्रि.)— (१) चगळवुं, (२) वागोळवुं, (३) (लाक्ष.) एनी ए ज वात कर्या करवी
–चोथा (पु.) — (१) ओग(गा)ट(पुं) (२) (लाक्ष.) नीरस – शुष्क वात (स्त्री.)
चंग (पु.) — कमरपट्टो, कमर कसवानो दुपट्टो (पु.)
— बांधणे (लाक्ष.) — कमर कसवी, उद्युक्त थवुं
चंगळ (स्त्री.) — (१) रेलछेल, समृद्धि (स्त्री.): (२) आबादी (स्त्री.); (३) चेन, मझा (स्त्री.)
—उडणे — रेलछेल थवी
चंगा (वि.) — (१) चंग, निर्मळ, चोख्खुं; (२) चंगु, तंदुरस्त
चंगीभंगी (वि.) — चंगीभंगी, व्यसनी, विलासी
चचणे (अ. क्रि.) — (१) गरी जवुं; (२) मरी जवुं
चचविणे (स.क्रि.) — (१) कांटो काढवो; (२) गुप्तरीते ठार करवुं
चंचळ (सं.) (वि.) — चंचळ : (१) अथर्युं, अस्थिर; (२) डगमगतुं; (३) क्षणिक; (४) चकोर, चालाक; (५) उडदाबेगुं
—पणा (पु.) — चांचल्य (न.) अजंपो (पु.)
चंची (स्त्री.) — चमची, पानसोपारी राखवांनी कोथळी (स्त्री.) बाटवो, बटवो (पु.)
चंचु (सं.) (स्त्री.) — चंचु, चांच (स्त्री.)
— प्रवेश (पु.) (लाक्ष.) —**प्रवेशमात्र,** प्रवेशनुं निमित्त (न.) जरा अंदर पेसवांनी तक (स्त्री.)
चट (स्त्री.) — (१) चटक, लहेजत (स्त्री.) (२) लत (स्त्री.), व्यसन (न.)
— लागणे — (१) चटको लागवो, लहेजत लागवी; (२) व्यसन लागवुं
चट (पु.) श्राध्दमां गोरने स्थाने मुकाती गांठ वाळेली दाभनी सळी (स्त्री.)
— दिशी (अ.) — चट दईने, झट, तरत
— सारे (वि.) — कुल, तमाम
चटई (स्त्री.) — चटाई, सादडी (स्त्री.)
चटक (स्त्री.) — (१) चट (स्त्री.) जुओ; (२) लागणी (स्त्री.); (३) तडपडाट (पु.)
— दार (वि.) — चटकदार : (१) मोहक, आकर्षक; (२) लहेजतदार, स्वादिष्ट
— चांदणी (स्त्री.) — चटकचांदणी (स्त्री. घणी रूपवती स्त्री.; (२) सजीधजीने रहेती नारी (स्त्री.)
— लागणे — चसको — चटको लागवो
चटकन — दिशी — (अ.) — चट दईने
चटका (पु.) — (१) चटको, डंख (पु.); (२). दाझ (स्त्री.); (३) दझावाथी पडेलो डाघ (पु.); (४) तीव्र लागणी (स्त्री.); (५) टोणो (पु.) मर्मवचन (न.); (६) संताप, क्लेश (पु.); (७) ठोकर, खोट (स्त्री.); (८) खमणकाकडी (स्त्री.); (९) तलप, तालावेली (स्त्री.); (१०) चाळा (पु.ब.व.), अंगचेष्टा (स्त्री.)

– देणे – (१) दाझवुं, (२) डामवुं
– बसणे – (१) दाझवुं, (२) (लाक्ष.) मनमां चटको लागवो, लागणी थवी; (३) चानक लागवी
– लावणे – लागणी उत्पन्न करवी
चटकावणे (स.क्रि.) – (१) फटकाववुं, (२) चटको भरवो
चटकी (स्तरी.) – चट की, चूंटी, चपटी (स्त्री.
चटचट(–टा) (अ.) – चट(–टा)चट
चटणी (स्त्री.) – चटणी (स्त्री.)
– करणे (लाक्ष.) – (१) कचडी नाखवुं, (२) उडाववुं, चट करी जवुं (खाईने)
चटचट (स्त्री.) – (१) धाई, उतावळ (स्त्री.) (२) चटपटी, अकळामण (स्त्री.), (३) लटपटियुं (न.) (अस्त्रो घसवानी चामडानी पटी)
– (अ) – झटपट, तरत
– **णे** (अ.क्रि.) – तडपवुं, तलसवुं, अकळावुं
चटपट्या (वि.) – होशियार, चबराक
चटाचट (अ.) – चटोचट
चटावणे (अ.क्रि.) – (१) चसको लागवो; (२) लत लागवी, (३) लहे लागवी
चटोर (वि.) – असभ्य, अश्लील
चट्ट (अ) – (१) गटक; (२) चाटीचूसीने साफ, खतम
– करणे – गटक करवूं
चट्टा (पु.) – (१) चाठुं, चकामुं (न.); (२) ठेकर, खोट (स्त्री.)
– उठणे – चाठुं उठवुं
– बसणे – खोट आववी, खरपावूं
– मट्टा (पु.) – (१) ओहियां (न.ब.व.), निःशेष आरोगवुं ते (२) नाश
चट्टी (हि.) (स्त्री.) – पडाव (पु.) (हिमालयनी यात्रामां वच्चे वच्चे मुकाममाटे बनावेलो.)
चट्टीपट्टी (स्त्री.) – (१) वरणागी, टापटीप, छेलाई (स्त्री.); (२) शणगार (पु.)
चडचड (स्त्री.) – तेजी (स्त्री.)
चड (–र) फड (स्त्री.) – जळापो, कढापो (पु.), चडभड (स्त्री.)
–णे (अ.क्रि.) – चडभडवुं, खीजवुं, ऊंचानीचा थवुं
चडवा (पु.) – माटलांनी टिपाई
चड्डी (स्त्री.) – चड्डी (स्त्री.), जांघियो (पु.)
चढ (पु.) – (१) चड (–ढ) ण (न.);(२) चड(–ढ) – ती, बढती (स्त्री.) (३) वध, वृध्दि (स्त्री.)
– (वि.) – चड (–ढ) तुं, चडियातुं
– उतार (पु.) – चडऊतार (स्त्री.)
– ण (–णी.)– (१) चड(–ढ)ण, (स्त्री.) चडाव (पु.); (२) उभाळ (स्त्री.)
– देणे – उत्तेजवुं
– बसणे – वधवुं
– णे (अ.क्रि.स.क्रि.) – चड (–ढ) वुं: (१) नीचेथी उपर जवुं (डोंगर चढलो) ; (२) वधवुं, ऊंचे जवुं (भाव, तारो, इमारत इ.); (३) गर्वथी फूलवुं; (४) – नो नशो लागवो के खूब असर थवी (मादक द्रव्यनी) (५) बाकी वधवी, अदा करवानुं एकठुं थवुं (ऋण, ऊंघ, थाक इ.)
चढता (वि.) – (१) उभेडुं, (२) वधतुं, (३) ऊंचुं, चडियातुं
– दिवस (पु.) – चडतो दहाडो, – पहोर (पु.)
– पाया (व.) – चडती कमान (स्त्री.), आबादीनो काळ (व.)
चढती (स्त्री.) – चड (–ढ)ती (स्त्री.) (१) बढती. (स्त्री.) (२) उन्नति (स्त्री.)
–उतरती, –पडती (स्त्री.) – चडती पडती (स्त्री.)
– कमान (स्त्री.) – चडती कमान (स्त्री.) चडतो पासो (पु.)
– कळा (१) (स्त्री.) – चांदनी कळानी थती जती वृध्दि (स्त्री.) शुक्ल पक्षना दिवसो, (२) (लाक्ष.) चडती कळा, चडती आबादी (स्त्री.)
–गोष्ट सांगणे – वात वधारीने कहेवी
– पराई (स्त्री.) – वधती उमर (स्त्री.)
– पायरी (स्त्री.) – चडती, उन्नतितरफ गति (स्त्री.)
– भांजणी (स्त्री.) – चडती भांजणी (स्त्री.) (गणित)
– भावना (स्त्री.) (लाक्ष.) – वधतुं मान – प्रमाण (न.) (रोग, संपत्ति इ. नुं)
–वेळा (स्त्री.) – चडतो पहोर (पु.)
चढत्या (चढ्या) घोडयानिशी (अ.) –चड्ये घोडे , एक श्वासे
चढविणे (स.क्रि.) – चडा (–ढा)ववुं: (१) एक उपर एक रचता जवुं–बांधवुं, (२) ऊंचुं करवुं, (३) फुलाववुं, बहेकावुं, उश्केरवुं; (३) उमेरवुं, (४) पहेराववुं (डगलो इ.); (५) (स्वर) ऊंचो करवो; (६) नशा करवी, (७) लखवुं, नोंधवुं ('ते पैसे माझ्या नावावर चढवा) (८) ऊपर बेसाडवुं ('त्याला घोड्यावर चढवा')

ચ઼ઢા (वि.) – (१) ऊंचुं, उदात्त (स्वर); (२) अधिक उमेराता; (३) चडियातुं (४) ऊभुं, खडुं

ચ઼ઢાઈ (स्त्री.) – चडा (–ढा) ई(स्त्री.), उछाळो, हुमलो (पु.)

ચ઼ઢાઈત (पु.) – कुशळ घोडेसवार (पु.)

ચ઼ઢાઊ (वि.) – (१) चडा (–ढा)उ ; (२) हुमलाखोर, आक्रमक

ચ઼ઢાઓઢ (स्त्री.) – (१) (स्पर्धा, हरीफाई) (स्त्री.) (२) उछळामणी (स्त्री.) (३) चडाचडी (स्त्री.), चडसाचडसी (स्त्री.)

चढाव (पु.) – अरबी ढंगना पगरखां (न.ब.व.)

ચ઼ઢેલ (वि.) – मगरूर, गर्विष्ठ

ચ઼ઢોવઢી, (–ने) – ईर्षाथी, चडाचडीथी

ચ઼ણ (स्त्री.) – कद (न.) बांधो (पु.)

ચ઼ણચ઼ણ (स्त्री.) – (१) तंगी, अछत (स्त्री.) (२) झणझण (स्त्री.)

ચ઼ણા (पु.) – चणो (पु.)

ચ઼ણેફુટાણે (पु.ब.व.) – भूंजेला चणा (पु.ब.व.)

–बोर (न.) – चणीबोर (न.)

ચ઼તકોર (पु.) – (१) चोथियुं (न.); (२) (लाक्ष.) एकाद नानो ककुडो (पु.)

चतुरंग (सं) (वि.) – चतुरंग (पगपाळु, अश्व, गज अने रथ एवाचार अंगोनुं)

चतुर [सं.] (वि.) – चतुर, चबराक

चतुरस्त्र (वि.) – (१) चतुर, होशियार, (२) चाणाक्ष, (३) बधा कामोमां काबेल

चतुराई, चतुरता (स्त्री.) – चतुराई, कुनेह (स्त्री.)

चतुर्थी (सं.) (स्त्री.) – चतुर्थी, चोथ (स्त्री.)

चतुर्दशी (सं.) (स्त्री.) – चतुर्दशी, चौदश

चतुर्भुज (सं.) (वि.) – (१) चार हाथवाळुं (२) हाथ पाछळ बांधेलुं के तेवी रीते पकडेलुं (३) चार खूणा के बाजुओवाळुं; (४) (लाक्ष.) विवाहबद्ध (वरना बे ने वधुना बे मळीने थता चार हाथ)

चतुष्टाई (स्त्री.) – पंचोनी तपास, **विचक्षणा (स्त्री.): (२)** हाकेटो (पु.)

चतुःसूत्री (सं.) (स्त्री.) – चार सूत्रोवाळो कार्यक्रम **(पु.)**

चंदन (सं.) (न.) – चंदन (न.) (१) सुखड (न.) (तेनुं झाड के लाकडुं) (२) तेनो लेप; (३) टलुं (न.) तिलक (पु.) (४) (लाक्ष.) धूळधाणी, पायमाली (स्त्री.) ('त्यांनी शत्रूचे चंदन उडविले')

– करणे, उडविणे – पायमाली करवी, नाश करवो

चंदा [हिं.] (पु.) – लवाजम (न.)

ચ઼ંદી (स्त्री.) – चंदी (स्त्री.) घोडा, बळद, इ. ने अपातुं खाणुं (न.) (२) रातब (स्त्री.) (३) (लाक्ष.) रोजनो निर्वाह (पु.)

चंदेरी (वि.) – (१) चांदनुं (२) रूपेरी

चंद्र (सं.) (पु.) – चंद्र, चांद (पु.)

– कळा (स्त्री.) – (१) चंद्रनी दैनंदिन चडती या ऊतरती कला; (२) एक जातनी साडी (स्त्री.)

– कांत (सं.) (पु.) – चंद्रकांत (पु.) (एक जातनो मणि)

– कोर (स्त्री.) – चंद्ररेखा (स्त्री.)

– ज्योत (स्त्री.) – चंद्रज्योति (स्त्री.) (१) चंद्रनो प्रकाश (पु.), चांदनी (स्त्री.); (२) एक जातनुं दारूखानुं

– बळ (न.) – चंद्रग्रहनी अनुकुळता

–बळ ओढून आणणे (मूरतने आवश्यक ते चंद्रग्रहनुं बळ वास्तविक न होवा छतां ज्योतिषि खेंची ताणीने बतावे छे तेम) कृत्रिम बळ ऊभुं करवुं

– मौळी (सं.) (पु.) – **चंद्रमौली, शंकर (पु.)**

– (वि.) – **भांग्यु तूटवुं, छापरावालुं (घर)**

चप (अ) – चुप

– कन्, – दिशी (अ.) – चपदईने

– खल (वि.) – बंधबेसतुं, चप्पट, जडतुं

– खल (अ.) – बराबर गोठवाईने

– बसणे, – राहणे – चुप रहेवुं,-बेसवुं

ચ઼પકા (पु.) – वापट (स्त्री.)

ચ઼પચ઼પ (स.) – चपचप, झटझट

– णे (अ.क्रि.) – भीनुं थवुं

ચ઼પટા (वि.) – चपटुं

ચ઼પડા (वि.) – (१) चपटुं, **बैठेलु**, दबायेलुं, (२) नकटुं, चीलुं

ચ઼પના (वि.) – डाबेरी

ચ઼પરાસ (स्त्री.) – चपरास (स्त्री.) (१) पटावाळाना पटानी पीतळनी तखती (स्त्री.) (२) मिजागरुं (न.)

– पट्टी (स्त्री.) – जे बे पट्टीओथी मिजागरुं बने छे तेमांथी दरेक

ચ઼પરાશી (पु.) – चपरासी, पटावाळो (पु.)

चपळ (वि.) – चपळ : (१) चंचल; (२) चबराक; होशियार

चपळाई (स्त्री.) – चपळता, होशियारी (स्त्री.)

ચ઼પાચ઼પ (अ.) – चपा(–पो)चप, झटझट

चपाट (न.) – धुळधाणी, पायमाळी (स्त्री.)
– (वि.) – (१) चपट, जमीनदोस्त; (२) साफ, चट
चपाटी (स्त्री.) – चपेट(–टी) (स्त्री.)
चपाती (स्त्री.) – चपाटी(–ती), चार पडवाळी रोटली (स्त्री.)
चपापणे (अ.क्रि.) – (१) चोंकवु, चमकवुं, (२) संकोचावुं
चपेट (पु.) – थापट (स्त्री.) (२) ठोकर, खोट (स्त्री.), (३) अडफेट (स्त्री.) (४) कुस्तीमां के मारामारीमां थयेलो प्रहार, (५) वर्चस्व (न.)
चप्पल (स्त्री.) – चंपल (पु.स्त्री.न.)
चप्पी (स्त्री.) – (१) साफ मुंडन (न.) (२) चंपी (स्त्री.) मसळवुं दबाववुं ने
चबडब (वि.) – कळुठुं थयेलुं, गंदुं, कादववाळुं
चबढब (स्त्री.) – (१) हस्तक्षेप (पु.) दखल (स्त्री.) (२) घालमेल, पंचात (स्त्री. (३) घोळ, गरबड (स्त्री.)
चबीना (पु.) – चवाणुं (न.) (काचं कोरुं के शेकेलुं धाणा ममरा जेवुं खाणुं)
चबुतरा (पु.) – चबुतरो (पु.) : (१) चोतलो (पु.) (२) नाकुं (न.) (३) अड्डो (पु.)
चमक (स्त्री.) – चमक (स्त्री.) (१) चमकारो (पु.) (२) धुजारी (स्त्री.) (३) सणको थवो (पु.)
– णे (अ.क्रि.)– (१) चमकवुं, झबूकवु, (२) चोंकवुं; (३) नखरांथी चालवुं (४) सणको थवो
चमकावणे (स.क्रि.) – चमकाववुं : (१) 'चमकवुं' ने प्रेरक; (२) लप्पड चोडवी
चमकी (स्त्री.) – (१) चमकी, स्त्रीओनुं नाकनुं एकनानुं घरेणुं (नं) (२) नेतरनी सोटी (स्त्री.)
चमचमणे (अ.क्रि.) – चमचमवुं, बळतरा थवी; झबूकवुं
चमचमाट (पु.) – (१) रोशनाई (स्त्री.); (२) झबूको, झबकारो (पु.)
चमचमीत (वि.) – (१) स्वादिष्ट, तमतमुं, (२) यथेष्ट, पेटभरीने, खूब
चमचा (पु.) – चमचो (पु.)
चमडी (स्त्री.) – चमडी, चामडी (स्त्री.)
चमत्कार [सं.] (पु.) – चमत्कार (पु.) आश्चर्य ऊपजावे तेवो बनाव (पु.) (२) करामत (स्त्री.)
चमत्कारिक (वि.) – (१)चमत्कारी, अद्‌भुत, (२) विलक्षण, विचित्र,
चमन [फा.] (पु.)– चमन (पु.न.) :(१) बाग (पु.); (२) मोजमजा (स्त्री.); (३) भभक (स्त्री.); (४) भपको, आडंबर (पु.)
चमेली (स्त्री.) – चमेली, चंपेली, (स्त्री). (एक, फूलवेल)
चंपक (पु.,स्त्री.) – चंपो (पु.) (एक फूलझाड)
चंपा (पु.) – चापवुं, चापुं (न) (पगनो आंगळीओनो भाग)
चंपी (स्त्री.) – चंपी (स्त्री.), मसळवुं–दबाववुं ते
चंपू (सं.) (पु.) – चंपू (स्त्री.) गद्य पद्यमय साहित्यकृति
चंबू (पु.): – चंबु (पु.) (१) भोटवाघाटनुं एक वासण (न.) (२) भोटवो, कूजो (पु.)
– गवाळे (न.) – घरवाखरो (पु.)
– गवाळे आटोपणे – उचाळा भरवा, घरबार खाली करीने नीकळी जवुं
– गबाळे फेकणे – वगरनोतरे जमवा जवुं
– तोंडाचा चंबू होणे – चुप –निरुत्तर थवुं
चर (पु.) (स्त्री.) – (१) चर (स्त्री.) किल्लानी चोतरफ खोदेली खाई (स्त्री.); (२) तमण (स्त्री.), भोंय खोदीने करेलो चूलो (पु.)
चरक (पु.) – (१) चरक, शेरडीनुं कोलुं (न); (२) चरकीडो, चरखो, संघाडो (पु.)
– कावर धरणे (लाक्ष.) – (१) कसीने काम लेवुं; (२) सताववुं
चरकणे (अ.क्रि.) – ध्रासको पडवो, (२) गभरावुं (३) चोंकवुं
चरका (पु.) – (१) डाम, चप(–ब)को (पु.) (२) चचराट (पु.) (३) ध्रासको (पु.)
– देणे – वच (–ब)काववुं, डामवुं
– बसणे – चपको बेसवो
चरकी (स्त्री.) – धार काढवानुं पैडावाळुं औजार (न)
चरखा (पु.) – (१) रेटियो (पु.) (२) चरखो, कपास लोढवानो संचो (पु.)
चरचर (स्त्री.) – (१) चरचर (स्त्री.) चचराट (पु.) (२) पस्तावो (पु.)
– चरचरा (अ.) – (१) चरड, चरचर एवा अवाजथी, (२) चरचर, झडपथी
– णे (अ.क्रि) – चचरवुं, चरचरवुं, चमचमवुं
चरचरीत (वि.) – (१) चरकुं (–खुं), सहेज तमतमुं, तीखुं; (२) खरबचडुं
चरडभरड (वि) –भरडकुं
चरण [सं.] (पु.) – चरण (पु.न.) (१) पग

(पु.);(२)तूक, कडी (स्त्री.) (कवितानी) (३) चोथो भाग, पाद (पु.) (काव्यमां वृत्तनो)
— धरणे — चरणे लागवुं
— लागणे (आदरार्थी) — आगमन थवुं पधारवुं (कोई पूजनीयनुं)
ज़रणे (अ.क्रि.) — चरवुं (२) चरी खावुं, (३) (लाक्ष.) लांच खावी; (४) चरखो चलाववो, खा खा करवुं; (५) घा के जखम ऊंडी थती जवी
ज़रपट, चर्पटपंजरी (स्त्री.) — (१) बकवाट, लवारो (पु.) (२) कंटाळाभर्युं निरूपण (न)
ज़रबट (वि.) — (१) खरबचडुं, (२) तीखुं तमतमुं (३) लांठ, जंगली, (४) गपाटी
—णे (अ.क्रि) — (१) खरबचडुं थवुं; (२) उझरडावुं
ज़रबरीत (वि.) —खरबचडुं
ज़रविणे (स. क्रि) — चारवुं, चरावववुं
चरवी (स्त्री.) — चरवी (स्त्री.)
ज़रस (पु.) — चड(—र) स (पु.) (एक मादक पदार्थ)
ज़रा (पु.) — (१) उझरडो, लिसोटो (पु.) (२) खांचो
— रे पाडणे — ककरावavुं, करकरावववुं
ज़राई (स्त्री) — चराई, चरामणी (स्त्री.)
चराचर [सं.](न.) — चराचर (न.) स्थावर जंगम सृष्टि
ज़राज़रा — चडेडाट (फाटवुं)
चरित (सं) (न) — चरित (न) आचरण वर्तन, (न.); (२) चरित्र (न.) (३) कथा (स्त्री.)
—तार्थ (सं) (पु.) — चरितार्थ ,निर्वाह (पु.) गुजराण (स्त्री.)
— तार्थ (वि.) — कृतार्थ, सफळ
— ज़ालणे — गुजारो चालवो, निर्वाह थवो
चर्चणे (स.कि.) — चर्चा करवी, ऊहापोह करवो
चर्चा [सं.] (स्त्री.) — चर्चा (स्त्री.) (१) संवाद, ऊहापाह (पु.) (२) वाद; (३) प्रासंगिक उल्लेख (पु.)
चर्चिणे — [सं.] (सं.क्रि.) — चरचवुं, लेप करवो, लगाडवुं, चोपडवुं
चर्म [सं.] (न.) — चर्म, चामडुं (न.)
— कार [सं.] (पु.) — चर्मकार, चमार, मोची (पु.)
चर्या [सं.] (स्त्री) — चर्या (स्त्री.) : (१) चाल, रीत (स्त्री.), (२) आचरण (न.), (२) मुद्रा (स्त्री.), चहेरो (पु.), रूप (न.),(३) संचार (पु.),(४) मसलत, युक्ति (स्त्री.), (५) विहित कर्मोनुं पालन,(६) कार्यक्रम (पु.)
— पालटणे — (१) मुद्रामां फेर पडवो, (२) मों लेवाई जवुं
ज़र्र होणे — ध्रासको पडवो, फाळ पडवी
चर्वित चर्वण [सं.] (न.) — (१) चगळेलुं फरी फरी चगळवुं ते, (२) (लाक्ष.) बोलेली वात फरी फरीने बोलवी ते
ज़र्‍हाट (न.) — (१) घासनुं बनावेलुं मोटुं दोरडुं (न.), (२) (लाक्ष.) नीरस लांबुं भाषण (न.)
चलचित्र (न.) — चलचित्र (न.) सिनेमा (पु.)
ज़लणे (अ.क्रि.) — (१) जवुं, (२) नीकळवुं
चलती (स्त्री.) — (१) आबादी (स्त्री.) सुकाळ (पु.); (२) अमल, सत्तानो काळ (पु.), (३) प्रवेश, पेसारो (पु.)
—(वि.) — (१) चालु, (२) वपराशवाळुं
चलन (न.) — चळण (न.) : (१) चालवुं ते, चाली जवुं ते, (२) आचरण (न.), वर्तणूक (स्त्री.); (३) धारो, रिवाज (पु.), (४) चलणी नाणुं (न.), 'करन्सी'
चलबिचल (स्त्री.) — मननो अजंपो, डगडगो (पु.)
— (वि.) — चळविचळ, डगमगतुं, अस्थिर
चलाऊ (वि.) — चलाउ, चाली— नथी शके एवुं
चलाख (वि.) — चबराक, होशियार
— खी (स्त्री.) (१) होशियार पणुं (न.), (२) चपळता (स्त्री.)
चलान [हिं.] (न.) — (१) फरियाद (स्त्री.), दावो (पु.), (२) भरतियुं, बीजक (न.), 'इनव्हॉईस'
— करणे — फरियाद मांडवी, दावो करवो
ज़व (स्त्री.) — (१) रुचि (स्त्री.) (२) स्वाद (पु.), लहेजत (स्त्री.)
— असणे — रुचि होवी
— घेणे — पाहणे — चाखी जोवुं
— दार (वि.) — स्वादिष्ट, लहेजतदार
— (पु.) — (१) नाळियेरना कोपरानो छूंदो (पु.), (२)मोती जोखवानुं एक तोल, टको (पु.)
ज़वई, ज़वकी (स्त्री) — चार पायानी घोडी (त्रिपाई जेवी) (स्त्री.)
ज़वज़ाल (वि.) — 'चौचाल' जुओ
ज़वड (स्त्री.) — ढगलो (पु.) राश (स्त्री.)
ज़वडा (पु.) — चापवुं, चापुं (न.)
— (वि.पु.) — पहोळुं

– ड्यावर चालणे (लाक्ष.) – अति उतावळथी चालवुं
– ड्यावर बसणे – उभडक बेसवुं
चवताळणे (अ.सु.) – उश्केरावुं, क्रोधना आवेगमां आववुं
चवरी (स्त्री.) – चमरी, चामर, चम्मर (स्त्री.)
चवळी (स्त्री.) – (१) चोळा (पु.ब.व.), एक कठोळ, (२) तेनी पालाभाजी (स्त्री.)
चवाठा, चव्हाटा (पु.) – चकलुं (न.) चोकवटी (स्त्री.), चार रस्ता मळता होय तेवुं नाकुं (न.)
– टयावर आणणे (लाक्ष.) – जाहेर लाववुं
चविष्ट (वि.) – रुचिकर, स्वादिष्ट
चष्मा (पु.) – चश्मां (न.ब.व.)
चसका (प.) – चसको (पु.), चटक, लत (स्त्री.)
चहा (स्त्री.) – (१) चाह (स्त्री.), प्यार, हेत (पु.), (२) आदर (पु.), कदर (स्त्री.)
– (पु.) – चा (पु., स्त्री.)
– दाणी (स्त्री.) – चादानी (स्त्री.)
– पाणी (न.) – चापाणी (न.ब.व.), चा ने नास्तो (पु.)
चहाटळ (वि.) – (१) अशिष्ट बोलनार, (२) अडपलाखोर
चहाडखोर (वि.) – चुगलखोर, चाडियुं
चहाडी (स्त्री.) – चुगली, चाडी (स्त्री.)
चहूं, चहू (स्त्री.) – चहु, चो
– कडील, –कडचा (वि.) – चोतरफनुं
– कडून,–बाजूंनी (प्र.) – चोतरफथी
– कडे (अ.) – (१) चोतरफ, आजुबाजुए, (२) आगळ पाछळ
चहूतरा (पु.) – चोतरो (पु.)
चहोत्रा (वि.) (व्याज) – दर माह चार टका प्रगाणेनुं
चळ (पु.) – (१) चळवुं–चसकवुं ते, च्युति, (२) चित्तभ्रंश (3) हवस (पु.), वासना (स्त्री.) (४) चळ (स्त्री.), अजंपो (पु.), चटपटी (स्त्री.)
– घेणे – हठ लेवी
– भरणे, –लागणे – (१) माथुं चसकवुं, चित्तभ्रंश थवो, (२) कामवासना जाग्रत थवी
चळक (स्त्री.) – (१) झुंड, टोळुं (न.) (२) झापटुं (न.) (३) पूर (न.) (४) हमलो (पु.)
– येणे – (वरसादनुं) झापटुं आववुं
चळकाप (पु.) – पाहा 'थरकाप'

चळचळ, – (अ.) – थरथर
चळणे (अ.क्रि.) – (१) चळवुं, डगवुं, खसवुं, (२) चसकवुं, गांडा थवुं, (३) कथळवुं
चळत – (स्त्री.) – ढगलो (पु.), राशि (स्त्री.)
चळवळ (स्त्री.) – चळवळ (स्त्री.) : (१) चटपटी (स्त्री.), अजंपो (पु.), (२) हिलचाल, (स्त्री.), आंदोलन (न.) (३) चलनवलन (न.), हरफर (स्त्री.)
–णे (अ.क्रि.) – चळवळवुं : (१) सळवळवुं, (२) (कंइक करवा) ऊंचानीचा थवुं, तलसवुं; (३) कंईक करतां रहेवुं
चळवळाट (पु.) – (१) मोटी हीलचाल (स्त्री.), (२) उश्केराट (पु.)
चळवळ्या (वि.) – चळवळियुं
चळविणे-(स.क्रि.)- हलाववुं, उगाववुं; (२) भरमाववुं.
चाई (स.क्रि.) – **काळ खरे** तेवो माथानी चामडीनो रोग
चाक (न.) – चाक (पु.) : (१) पैडुं (न.), (२) कुंभारनुं चक्र (न.), चाकडो (पु.), (३) चाकळो (प.), कोसनी मटी गरगडी (स्त्री.)
– **(स्त्री.)** नजर, दृष्टिबाधा, नठारी दृष्टि (स्त्री.)
– काढणे – नजर उतारवी
चाकर [फा.] (पु.) – चाकर, नोकर (पु.)
– मानी, मान्या – (पु.) – आश्रित नोकर
चाकरी (स्त्री.) – चाकरी (स्त्री.)
चाकवत (न.) – एक पालाभाजी
चाकाटणे (अ.क्रि.) – (१) दिंग थवुं, (२) अंजावुं
चाकी (स्त्री.) – चाकी, चकली (स्त्री.)
चाकू [फा.] (पु.) – चाकु, चापु, चप्पु (पु.)
चाकोरी (स्त्री. – (१) चीलो (पु.), (२) (लाक्ष.) पडेली रूढी (स्त्री.)
चाखणे (स.क्रि.) – चाखवुं – (१) स्वाद जोवो, (२) जराक खावुं
चांग (वि.) – भलुं, रूडुं
चांगला (वि.) – (१) सारुं, (२) भलुं
चांगुलपणा (पु.) – (१) भलाई, भलमनसाई (स्त्री.) (२) नेकी, सालसाई (स्त्री.)
चा (–चां)चणी (स्त्री.) – चासणी, कसोटी, परीक्षा (स्त्री.)
चाचपडणे (अ.क्रि.) – (१) (दृष्टिना अभावमां) स्पर्शथी शोधवुं, (२) (लाक्ष.) संदेहथी – संकोचथी – बोलवुं

चा़चपणे (अ.सं.क्रि.) – (१) स्पर्शथी जाणवानो प्रयत्न करवो, (२) (लाक्ष.) तपासी जोवुं
चा़चरणे - (अ.क्रि.) तोतडावुं; **खंचावुं.**
चांचा(–च्या) (पु.) – चांचियो (पु.)
चाँ चूं (न.) – चूं चाँ (न.ब.व.)
चांचे़गिरी (स्त्री.) – चांचियागीरी (स्त्री.)
चा़ट (वि.) – (१) हलकट, (२) लुच्चुं, (३) व्यसनी, (४) अडपलांखोर, (५) गप्पीदास, (६) चाट, भोठुं, शरभिंदुं
– (स्त्री.) – (१) गप (स्त्री.), (२) चाट, लपडाक (स्त्री.) (३) खोट (स्त्री.), घसारण (न.)
चाट (अ.) – दिंग
– पडणे – दिंग थवुं, चकित थवुं
चा़टण (न.) – चाटण (न.) चाटवानी दवा (स्त्री.)
चा़टणे (सगक्र.) – चाटवुं
चा़टी, चाट्या (पु.) – कपडानो वेपारी, कापडियो (पु.)
चा़ड (स्त्री.) – (१) परवा, मुरवत (स्त्री.), (२) चसको (पु.), (३) चाड, चानक, काळजी (स्त्री.)
चा़डे (–ढे) (न.) – (१) चावडुं, चाऊर (न.), (२) समईमां तेलवात मूकातो भाग
– चाड्यातून बी पेरणे – ओरवुं
चा़णाक्ष (वि.) – चाणाक्ष, चतुर
चांडाळ (पु.) – चंडाल (–ळ) (पु.) : (१) नीच जातिनो पुरुष, (२) घातकी माणस (न.), (३) मारो, जल्लाद (पु.)
– (वि.) (१) निर्दय, घातकी, (२) पापी, नीच
– चौकडी (स्त्री.) – चंडाळ चोकडी (स्त्री.)
चांडाळीण (स्त्री.) – चंडाळण (स्त्री.)
चा़त (स्त्री.) – चातरी, त्राक (स्त्री.)
चार्तुमास [सं.] (पु.) – चतुर्मास (पु.ब.व.) : (१) चोमासुं (न.), (२) चार मासनो काळ (देवपोढीथी देवऊठी एकादशीसुधीनो)
चादर (स्त्री.) – चादर (स्त्री.), ओछाड (पु.)
चां़द (पु.) – (१) चांद, चंद्र, चंद्रमा (पु.) (२) बिल्लो, चंद्रक (पु.)
चां़दई (स्त्री.) – बे छापरावाळा घरनी मोभसुधीनी ऊंची दीवाल (स्त्री.)
चां़दडी (स्त्री.) – चंद्रना आकार जेटली (नानी भाखरी, (स्त्री.)
चां़दणी (स्त्री.) – (१) चांदणी (स्त्री.), तारो (पु.), (२) चंदरवो (पु.)
– (वि.) – चंद्रना अजवाळावाळी
चां़दणे (न.) – चंदनी, चांदनी (स्त्री.)
चां़दला (पु.) – चांदलो, चाँल्लो, तिलक (पु.)
चां़दवा (पु.) – (१) चंदरवो (पु.), (२) मंडप (पु.), (३) चाँल्लो (पु.)
चां़दी (स्त्री.) – (१) चांदी, शुद्ध रुपुं (न.), (२) चांदुं (न.)
– आटविणे (लाक्ष.) – मस्ती उतारवी
– करणे, उडविणे – चांदी करवी, समूळ नाश करवो
चाप [सं.] (न.) – चाप, धनुष्य (न.)
चा़प (पु.) – (१) चांप, कळ (स्त्री.), (२) उंदरियुं (न.) (३) सकंचो (–जो) (पु.)
– लावणे – (१) **कनडवुं ,** सतावvुं; (२) (लाक्ष.) नियंत्रण राखवुं,
चा़पचो़पी (स्त्री.) – चाप (–पा) चीप, टापटीप, वरणागी (स्त्री.)
चा़पट (स्त्री.) – चापट, लपडाक (स्त्री.)
चा़पणे (स.क्रि.) – (१) दाबवुं, चगदवुं, (२) दबाववुं, दबावी बेसवुं, (३) धमकाववुं, (४) खूब–दाबीने–खावुं, ठूंगवुं
चा़पसणे (स.क्रि.) – पाहा 'चांचपणे'
चा़पा (पु.) – चापवुं (न.) : (१) काननी बूट (स्त्री), (२) काननुं एक घरेणुं (न.)
चां़पा, चाफा (पु.) – चंपक, चंपो (पु.)
चा़पून चो़पून (अ.) – सप्पट, तंग – बेसतुं करीने, चप्पट
चां़फेकळी – (वि.) – चंपककळी जेवुं
चाबुक [फा.] (पु.) – चाब(–बु)क, चाबखो, कोरडो (पु.)
– स्वार (पु.) – चाबुक सवार (पु.)
चाम (न.) – चाम (न.), चामकी (स्त्री.), चामडुं (न.)
– खीळ (स्त्री.) – मसो (पु.)
चा़मट (वि.) – (१) चामड, चवढ, (२) चीकणुं (माणस)
चा़मडी (स्त्री.) – चामडी (स्त्री.)
– लोंबविणे – खाल काढवी; (२) सखत मार मारवो.
चामडे (न.) – चामडुं

रंगविणे– खाल केळववी; (२) चामडुं रंगी नाखवुं, सखत मार मारवो.

चांभार (पु.) – 'चर्मकार' जुओ

– की (स्त्री.) – चमारकाम (न.)

– चौकशी (स्त्री.) – नकामी खणखोज (स्त्री.)

चार [सं.] (पु.) – चारे (पु.) : (१) जासूस, हेर (पु.), (२) खेपियो, कासद (पु.)

– (पु.ब.व.) – (१) अंगचेष्टा (स्त्री.), नखरां, (न.ब.व.), (२) डमाक, भभको (पु.)

– (स्त्री.) – चार (स्त्री.) लीलुं घास (न.), चारो (पु.)

– (वि.) – (१) (संख्या) चार, (२) (लाक्ष.) कंईक थोडा

– अक्षरे (लाक्ष.) – थोडी विद्या

– खुंट (अ.) – चार खूंट, चारे खूणा, सर्वत्र

– गोष्टी सांगणे – चार बोल कहेवा

– घेणे चार देणे – (१) लेवड देवड करवी, (२) (लाक्ष.) घा करवा ने सहेवा

– चौघे (वि.) – थोडो समुदाय

– चौघात (न.) – लोकोमां, जाहेरमां

– दिवसांचा (अ.) – चार दहाडानुं, क्षणिक, अशाश्वत

– पायी (स्त्री.) – चारपायी (स्त्री.), खाटलो (पु.)

– वाटा (स्त्री.स.व.) – चारे दिशा

– हात होणे – (१) मारामारी थवी, (२) चतुर्भुज थवुं, परणवुं

– ही ठाव (अ.) – पूर्ण भोजन (न.) (दाळ, भात रोटली, भाजी,)

चारगट (वि) – (१) चामोदियुं, **अडपलुं** (२) हल्की मश्करी करनार

चारण (सं.)(पु.) – चारण (पु.) राजारजवाडाओनी स्तुतिपाठक जमात के तेनो माणस

चारणी (स्त्री.) – चारवुं ते

चारणे (स.क्रि) – (१) चरावववुं, चारवुं; (२) ग्रास आपवो, खवडाववुं (३) लांच आपवी.

चारा (पु.) – चारो (पु.)

– चुरा (पु.) – भूको, चूरो(पु.)

चारोळी (स्त्री.) **(चारोळे,)**– चारोळी (स्त्री.)

चाल (स्त्री.) – चाल,:(१) चालवानी गति, (२) चालवानी रीत, हींडछा (स्त्री.) (३) रिवाज (पु.) (४) चालचलगत, वर्तणुक (स्त्री.) (५) चडाई (स्त्री.) घसारो (पु.) (६) गीतनो ढाळ (पु.)

– करणे–करून जाणे – चडाई करवी, हुमलो चडाववो

– चलणूक (स्त्री.) – चालचलगत (स्त्री.)

– चलाऊ (वि.) – चालचलाऊ, कामचलाऊ

– चलाखी (स्त्री.) – चालचालाकी: (१) झडप (स्त्री.) (२) होशियारी (स्त्री.)

– ढकल (स्त्री.) – (१) खाळो (पु.) (२) ढील (स्त्री.)

– ढाळ (पु.) – चालचलगत, रीत (स्त्री)

– लावणे – ढाळ बेसाडवो

चालणे (अ. क्रि.) – चालवुं (१) पग नाखतां जवुं, पगलां भरवां (२) चालु रहेवुं (३) फाववुं ('ते मला चालेल = मने फावशे); (४) मान्य रहेवुं; (५) वर्तवुं, आचरवुं (मी सांगितले तसे चाला')

चालता (वि.) – चालतुं: (१) चालु होय तेवुं; (२) उपयोगी, कामचलाउ

– काळ (पु.) – आबादीनो काळ

– गाडा (पु.) – चालु कामकाज (न.)

– बोलता (वि.) – सजीव, (२) साक्षात्

– बोलता (अ.) – (१) चालतां बोलतां, शरीरनी ठीक हालतमां, (२) सहेजे, सहजताथी

चालतीस लावणे – गति आपवी, शरू करी देवुं

चालती वहिवाट (स्त्री.) – चालू–वर्तमान–उपभोग (पु.),–मालिकी (स्त्री.)

चालते होणे – चालतुं पकडवुं, चालवा मांडवुं, नीकळी जवुं

–होण्यास सांगणे – ऊभो रस्तो देखाडवो

चालत्या गाड्यास खीळ घालणे – (लाक्ष.) चालु काममां विघ्न नाखवुं, चालती सेरमां पग देवो

– घोड्यावरच्या गोमाश्या – चालतांना वधामणा, पैसादारनां गीत गावा ते, ऊगता सूरजने पूजवुं ते

– पायी (अ.) – तरत, ताबडतोब

चालना (सं.) (स्त्री.) – चालना, गति, प्रेरणा (स्त्री.)

चालविणे (स.क्रि) – (१) चलाववुं, (२) चालना आपवी

चालू (वि.) – चालू, वर्तमान

– घडी (स्त्री.) – अत्यार, चालुघडी (स्त्री.)

चावके – (वि.) – करडकणुं

चावट (वि.) – (१) अडपलांखोर, चबावलुं (२) अश्लील

– पणा (पु.) – (१) अडपलुं, (२) अशिष्ट वर्तन

ज़ावडी (स्त्री.) – (१) चावडी (स्त्री.) गामडानुं पोलिस थाणुं के पटेलनुं दफ्तर (न.) (२) महेसूलवेरो (पु.)

ज़ावणे (सं.क्रि.) – (१) चाववुं, (२) करडवुं, काटवुं (३) डंखवुं

ज़ावळणे (अ.क्रि.) – (१) (ऊंघमां) लववुं, (२) लवी जवुं, बडबडवुं

ज़ावा (पु.) – चटको, दंश, डंख (पु.)

– घेणे – चटको देवो,—भरवो

ज़ावी (स्त्री) – (१) चावी, कूंची (स्त्री,) (२) महेराबनो वचलो पत्थर (पु.)

– देणे – चावी आपवी

चास (स्त्री.) – चास, खेडवाथी पडतो लांबो आंको (पु.)

चासणी – चासणी (स्त्री.), उकाळीने करातुं खांडनुं के गोळनुं प्रवाही (न.)

चाहणे (सं.क्रि.) – (१) चाहवुं; (२) हेत करवुं

ज़ाहुर (पु.) – (१) एकसो वीस वीघा जेटली जमीन (स्त्री.), (२) बळदनी चार जोडीनां खेडाणमां सौथी आगली जोडी (स्त्री.)

ज़ाहूल (स्त्री.) – पगरव (—वो) (पु.)

ज़ाळ (स्त्री.) – चाली (स्त्री.) (अनेक ओरडीवाळुं मकान) (न.)

– (पु.) – (१) घूघरो, घूघरीओनो झूमखो (पु.); (२) कपडानी आंतरी, दशा (स्त्री.) (३) कारस्तान (न.) (४) वणाटकाममां नक्शी बनाववा करेली तरकीब (स्त्री.) (५) आटो चाळ्यापछी रहतो ऊटोकूटो (पु.)

ज़ाळण (स्त्री.) – (१) चाळणी (स्त्री.); (२) ऊथलपाथल (स्त्री); (३) चींपाचीप (स्त्री.) (गंजीफानां पानांनी) (४) चाळवणी (स्त्री.) (५) खोळाखोळ (स्त्री.) (६) छणणी (स्त्री.)

ज़ाळणे (सं.क्रि.) – चाळवुं.: (१) चाळणीवडे चोख्खुं करवुं; (२) संचारवुं (छारूं); (३) चकासवुं, छणवु; (४) पानां उपरथी वांची जवां

चाळवणी (स्त्री.) – मोह पाडी फोसलाव्या करवुं ते; (२) चालबाजी करवी ते

चाळव(–वि)णे (स. क्रि.) –(१) रगरगाववुं, आशा आपी दुःखी करवुं; (२) भंभेरवुं (३) चाळववुं; अवारनवार उथलाववुं; (४) (छापरुं) संचारवुं; (५) नादे चडाववुं; (६) आमली रमाडवी

ज़ाळवाज़ाळव (स्त्री.) – (१) चाळवणी (स्त्री.), अवारनवार ऊथलपाथल करवी ते; (२) रगरगाववुं ते, (३) चालबाजी (स्त्री.)

चाळशी (स्त्री.) – चाळीसां (न.ब.ब.) (उमरने चाळीस वर्ष पूरा थतां आंखनी थती स्थिति)

– येणे – चाळीसां आववां

ज़ाळा (पु.) – (१) अवयवनी विशिष्ट खोड (स्त्री.); (२) टेव (स्त्री.); (३) छंद, नाद (पु.); (४) आंतरी, दशा (स्त्री.); (५) वणाटमां पगोथी उपरनीचे थतो संचो—पावडीओ

– चाळी (स्त्री.) – ऊथलपाथल – ऊंधुं चचुं – करवुं ते

– लागणे – (१) नाद के छंद लागवो; (२) अवयवने विशिष्ट खोड लागवी

– लावणे – नादे चडाववुं

चाळे (पु.ब.व.) – चाळा (पु.ब.व.) अडपलां (न.ब.व.)

– खोर (वि.) – चाळाखोर, अडपलांखोर

चिक (पु.) – बांबुनी काढेली सळी (स्त्री.)

– काचा पडदा (पु.) – एवी सळीओनो पडदो (पु.)

चिकचिक (स्त्री.) – कीचडवाळी भीनाश (स्त्री.)

– णे (अ.क्रि.) – कीचडवाळुं थवुं

चिकट (वि.) – (१) चीकट, चीकणुं; (२) (लाक्ष.) चिंगूस, चीकणुं कंजूस; (३) मजबूत, चिव्वड; (४) पीछो न छोडे एवुं

चिकटण (स्त्री.) –चीकाश (स्त्री.)

चिकटणे (अ.क्रि) – चोंटवुं, चीटकवुं

चिकटविणे (सं.क्रि.) – चोंटाडवुं

चिकटा (पु.)–चीकणाई (स्त्री.)

चिकट्या (वि.) – चोटणुं

चिकण (वि.)– (१) चीकाशवाळुं (दूध); (२) चीकणुं, कंजूस; (३) कठण; (४) चिव्वड

– माती (स्त्री.) – चीकाशवाळी माटी (स्त्री.)

चिकणा(–ना) (वि.) – (१) स्निग्ध, चीकाशवाळुं (२) सुंवाळुं

चिकाटी (स्त्री.) – (१) चवडपणुं (२) चिकाटी, चीटकी रहेवानो गुण; (३) खंत, काळजी,अडप (स्त्री.)

– धरून राहणे – अडपवुं, खंतथी मंड्या रहेवुं

– ने (अ) – चवडथी, एकतंते, अडीजडीने

चिकार (वि.) – चिकार, भरपूर

चिकित्सक [सं.](वि.) – चिकित्सकः (१) गुणदोषनी पारख करनारो; (२) रोगनी चिकित्सा करनारो,
– (पु.) – वैद्य (पु.)

चिकित्सा [सं.](स्त्री.)–चिकित्सा(स्त्री.): (१) वैदकनो उपचार (पु.); (२) गुणदोष पारखवानी शक्ति (३) टीका (स्त्री.), दोषदर्शन (न.)
– खोर (वि.) – चिकित्साखोर, टीकाखोर
– लय [सं.] (न.) – दवाखानुं, इस्पिताल (न.)

चिकी(–क्की) (स्त्री)–(१)चीकी; (२) खेळ, आर, कांजी (स्त्री.)

चिकू(–क्कू) (पु.) – चीकु, (न.), एक फळ

चिक्कू (वि.) –चिंगूस, कंजूस

चिखल (पु.) – चिख(–ख्ख)ल, कादव, कीचड (पु.)
–. उडविणे – (१) कादव उडाववो; (२)(लाक्ष.) नालेशी – बदगोई करवी

चिखली (स्त्री.)–पगनी आंगळीओवच्चेनी त्वचा सडी जवी ते

चिघळणे (अ.क्रि.) – (१) घा वहेवो; (२)(लाक्ष.) मननी व्यथा वधवी

चिचुंद्री (स्त्री.) – छछुं(–छूं)दर (न.); (२) एक जातनुं दारूखानुं (न.)

चिंच (स्त्री.) – आमली (स्त्री.)

चिंचोका (पु.) – चिचूको, कचूको (पु.)

चिटकी (स्त्री.) – चटकी, चपटी, चूंटी, चीटकी

चिटुकला (वि.) – नानकडूं

चिटनवीस (पु.) – चिटणवीस, चिटनीस, अव्वल कारकुन (पु.)

चिटनिशी (स्त्री.) – चिटनीसी (स्त्री.)

चिट्पाखरूं [न.] (लाक्ष.) – ऊडतुं जीवडुं (नकारार्थी प्रयोगमां वपराय छे)

चिठी – चिठ्ठी (स्त्री.)
– उचलणे – चिठ्ठी उपाडवी.
– चपाटी (स्त्री.) – चिठ्ठीचपाटी. चिठ्ठीपत्री (स्त्री.)

चिठोरा (पु.) **चिठोरे (न.)** – नानी चिठ्ठी (स्त्री.)

चिडचिडा, चिडका, चिडखोर (वि.) – चीडियुं

चिडचिडणे (अ.क्रि.) – त्रस्त थवुं

चिडणे (अ.क्रि.) – चिडावुं, खीजवुं

चिडाचीड (स्त्री.)– मांहोमांहें चिडावुं ते

चिणचिण (स्त्री.)–(१) बळतरा (स्त्री.); (२) चडभड, खीज (स्त्री.)

चिणणे (सं.क्रि) – (१) चणवुं; (२)दीवालमां दाटी देवुं; (३) ठांसवुं, ठोसवुं

चित(–ता)ड (वि.) –गीच के घसडीने लखेलुं

चित(–ता)रणे (स.क्रि.) – चीतरखुं: (१) चित्र काढवुं; (२) जेमतेम लखी काढवुं

चितळ (पु.न.)– चीतळ (न.), हरणोनी एक जात, काळियार (पु.)

चिता [सं.] (स्त्री.) – चिता, चेह (स्त्री.)
– रचणे – चिता खडकवी

चिताक [पु.](स्त्री.) – चिताक (पु.) (स्त्रीओना गळानुं एक घरेणुं)

चितारी (पु.) – चितारो, चित्रकार (पु.)

चितावणे (स.क्रि.) – (१) चेतववुं; (२)पजववुं

चित्त [सं.] (न.) – चित्त (न.); (१) मन, अंतःकरण (न.) (२) ध्यान, लक्ष (न.)
– उडून जाणे – मन ऊडवुं,– ओसरवुं; (२) मन ऊंचु ने ऊंचुं रहेवुं
– पुरविणे – चित्त घालवुं, – परोववुं, – लगाडवुं.

चित्ता (पु.) – चित्तो, चीतरो (पु.)

चित्र –[सं.] (न.), चित्र, छबी (स्त्री.), चितार (पु.)
– (वि.) – विचित्र, भातनुं
– क (पु.) – चित्तो (पु.)
– विचित्र (वि.)–चित्रविचित्र; (१) रंगबेरंगी, भातभातनुं; (२) विक्षिप्त

चिथडा (पु.) – चीथडुं (–रुं), (न.) फाटी गयेलुं. कपडुं के तेनो टुकडो (पु.)

चिथावणी (स्त्री.) – उश्केरणी, भंभेरणी (स्त्री.)

चिथावणे (स.क्रि.) (१) चेतववुं (२) उश्करेवुं, उकांसवुं

चिनी (स्त्री.) – मोई (स्त्री.)
– (वि.) – चिनाई, चीनने लगतुं
– माती (स्त्री.) – चीनी, चिनाई माटी.

चिंतणे (स.क्रि.) – (१) चिंतववुं; (२) प्रार्थवुं, इच्छवुं, (३) कल्पवुं

चिंतवणी(स्त्री.), **चिंतवन** (न.)–(१) चिंता –फिकर –करवी ते; (२) सतत स्मरण करता रहेवुं ते

चिंता [स.] (स्त्री.) – चिंता, फिकर (स्त्री.)

— वाहणे —(१) फिकर करता रहेवुं. (२) संभाळ राखवी

— नाही! (उदगार) — फिकर नहि, वांधो नहि

चिंधी (स्त्री.) — चीथरुं (न.) चींदरडी (स्त्री.)

चिंधोटी (स्त्री.) — चींदरडुं (न.)

चिप (अ.) — चुप

चिपका (वि.) — पाणी झरे तेवी (आंख)

चिपका (पु.) **चिपडे** (न.) — चीपडो, पीयो (पु.), चीपडुं (न.)

चिपनळी (स्त्री.) — पिचकारी (स्त्री.)

— मारणे — पिचकारी मारवी, — छोडवी

चिपळी (स्त्री.) — (१) पाणीनी सेर (स्त्री.); (२) (वरसादनुं) झापटुं (न.)

चिपळ्या (स्त्री.ब.व.) — एक जातनी लाकडानी करताळ (स्त्री.)

चिपाट(—ड) (न.) — (१) पाठुं (न.) (शेरडीनो रस काढी लीधापछी रहेतो कूचो) (पु.); (२) (लाक्ष.) लोही मांस सुकाई गयुं होय तेवो माणस

चिबड (वि.) — (१) पाणीछल्लुं; (२) गदगदुं,पाणीपोचुं

चिबूड (न.) — चीभडुं, आरियुं (न.)

चिभूट (—ड) (न.) — चीभडी (स्त्री.)

चिम(मु)कला (वि.) —नानकडुं

चिमखडा (वि.) — चाणाक्ष, चबराक

चिम(-मू)ट (स्त्री.) — चपटी (स्त्री.)

— भर (वि.) — चपटीभर

चिमटा (वि.) — (१) चपटो (पु.), चूंटी (स्त्री.); (२) चीपियो (पु.)

— घेणे — (१) चीमटी भरवी, चूंटी खणवी; (२) (लाक्ष.) सावधान करवुं

— ट्यात धरणे — पेंचमां पकडवुं

— ट्यात सापडणे — मुश्केलीमां आववुं

चिमणा (वि.) — नानुं ने रूपाळुं

— (पु.) — चकलो (पु.)

— णी (स्त्री.) — चकली (स्त्री.)

— णीसारखे तोंड करणे (लाक्ष.) — खसियाणा पडी जवुं

चिंब (वि.) — भीनुंभदडक

चिंबणे (अ. क्रि.) — **भांगवुं, तूटवुं**

चिर [सं.] (वि.) — चिर, दीर्घकाळनुं, लांबा वखतनुं

— (अ.) —चिर, दीर्घकाळसुधी

चिरकणे — (१) चरडावुं; (२) चरकवुं; (३) तड पडवी; (४) कंठ फूटवो, अवाज ऊतरवो

चिरका (वि.) — चरकण

चिरकाल (सं.) (अ.) — चिरकाळ, दीर्घकाळ सुधी

चिरकु(—गु)ट (न.) — चीरपटोळुं (न.); (२) कपडुं (न.)

— पांघरूण (न.) — कपडांलत्ता (न.ब.व.)

चिरचर (स्त्री.) — तकरार (स्त्री.)

— (अ.) —झरमर (वरसवुं)

— णे (अ.क्रि.) — तकरार करवी; (२) चीत्कार करवो

— ऱ्या (वि.) — तकरारियुं, तकरार करवानी टेववाळुं

चिरंजीव [सं.] (पु.) —पुत्र, दीकरो (पु.)

— वी (स्त्री.) — कन्या, दीकरी (स्त्री.)

चिरटी (स्त्री.) — चिचरवटी (स्त्री.), जमीननो सांकडो लांबो ककडो (पु.)

चिरटोळी (स्त्री.) — नाना बाळकना मोढांमां मूकातो दूधमां बोळेलो कूचो (पु.)

चिरड (स्त्री.) — (१) चीड, रीस (स्त्री), गुस्सो (पु.)

चिरडणे (सं.क्रि.) — कचडवुं, चगदवुं

चिरणे (स.क्रि.) — चीरवुं (१) फाडवुं कापवुं; (२) वच्चेथी बे भाग करवा

चिरंतन [सं.] (वि.) — (१) चिरंतन, दीर्घकालीन, (२) स्थायी, शाश्वत

चिरपणे (अं.क्रि) — चरकवुं, (प्रवाही जेवुं) थोडुं अधवुं

चिरफाळी (स्त्री.) — चीरी (स्त्री.), चीरियुं (न.)

चिरमुटणे (अ.क्रि) — करचलीओ पडवी

चिरा (पु.) — (१) पथ्थरना मकाननो दरेक पत्थर (खास करीने कापेलो) (पु.); (२) खेतरनी सीमाउपरनो पत्थर (३) स्मारकनी शिला; (४) क्यारी (स्त्री.); (५) (लाक्ष.) कौमार्य (न.)

— उखडणे — ऊखडवुं, छूटुं पडवुं; (२) (सं.क्रि.) (लाक्ष.) कौमार्य नष्ट करवुं

— उलथणे — कुटुंबनो आधार नष्ट थवो

— घालणे — नष्ट करवुं

— पडणे (लाक्ष.) — (१) बंध पडवुं. (२) पथरो पडवो

— चिऱ्यावरची रेघ — पत्थरउपरनो लिसोटो (पु.) कायमनी रेषा

चिराख(-ग) (फा) (पु.) – चिराग, दीवो (पु.)
चिरायु [सं.] (वि.) – चिरायु, लांबी आवरदावाळुं
चिरीमिरी (स्त्री.) – चेरीमेरी (स्त्री.): (१) नानकडी बक्षिश (२) लांच (स्त्री.)
चिरेबंदी (स्त्री.) – चीराबंध, पत्थरथी जडेलुं, मक्कम बनावटनुं
– (स्त्री.) – कापेला पत्थरनुं चणतर (न.)
चिरोटा (पु.) – (१) चिरोटी (स्त्री.) घीमां तळेली अनेक पडोवाळी एक वानी
– टी (स्त्री.) – 'चिरटी' पाहा
चिलखत (पु.) (न.) – चिलखत, बख्तर (न.)
चिलचिलाट (पु.) – (१) किलकिल (स्त्री.); (२) घोंघाट (पु.)
चिलट (न.) – मशी (–सी) (स्त्री.)
चिल(–ली)म (स्त्री.) – चलम, चुंगी (स्त्री.)
चिलीपिली (न.ब.व.) – छैयांछोकरां (न.ब.व.)
चिल्लर (स्त्री) – खुरदो (पु.)
– (वि) – परचुटण, फुटकळ
चिव चिव (स्त्री.) – (१) किल किल (स्त्री.); (२) ची ची (स्त्री.)
चिवचिवणे (अ. क्रि.) – चीचवुं
चिवट (वि.) –चवड, चिव्वड
चिवडणे (स.क्रि) – चूंथवुं, फेंदवुं
चिवडा (पु.) – (१) चेवडो (पु.); (२) (लाक्ष.) दुर्दशा
– चिवड (स्त्री.) – चूंथाचूंथ (स्त्री.)
चिवा (पु.) – एक जातनो वांस (पु.)
चिळकांडी (स्त्री.) – शेड (स्त्री)
– उडणे – शेड वागवी, जोरथी शेड नीकळवी
चिह्न [सं.] (न.) – चिह्न (न.): (१) निशानी (स्त्री.); (२) एंधाण (न.); (३) आंक (पु.)
चिळस (स्त्री.) – चीतरी, कमकमी, सूग (स्त्री)
– येणे – चीतरी चडवी, कमकमी, सूग ऊपजवी
ची (स्त्री.) – ची ची (स्त्री.),आर्तस्वर (पु.)
– ची करणे – कालावाला करवा
– म्हणणे – चीत थयानी कबुली आपवी
चीक (पु.) – (१) चीक (पु.)(झाड फळ इ.नो) (२) कंटुं ,करेटुं (न.) (तरत वीयायेली गाय के भेसनुं दूध)
चीज़ (फा.) (स्त्री.) – चीज(–झ)(स्त्री.): (१) वस्तु; (२) सुंदर के मोहक वस्तु; (३) गाणुं (न.)
– (न.) – सार्थक, साफल्य (न.)
– करणे – सार्थक करवुं
– होणे – सार्थक थवुं
चीट (न.) – छींट(स्त्री.)(एक जातनुं रंगीत भातीगर कपडुं)
चीड (स्त्री.) – (१) चीड (स्त्री.) गुस्सो (पु.) रीस (स्त्री.)
चीण (स्त्री.) - (१) चीण (स्त्री.); (२) चीर, तरड (स्त्री.) (३) टीपेली जमीन.
चीत (वि.) - (१) चीत, पीठपर पडेलुं, चतुं; (२) (लाक्ष.) पराभूत
– करणे – चीत –पराभूत–करवुं
चीप (स्त्री.) – (१) चीप चीपट, लांबी चपट पटी (स्त्री.); (२) चीरी (स्त्री.); (३) फूलोनी माळा (स्त्री.)
– (वि.) – साव भीनुं
– (अ.) – चूप
चीर (स्त्री.) – चीर, फाट, तरड (स्त्री.)
–जाणे - तरड– फाट– पडवी
चुइटी (स्त्री.) – (१) वांसनी चपटी पटी(स्त्री.); (२) शेरडीनी काढेली छाल(स्त्री.);(३) शेरडीनो चावीचूसीने रहेलो कूचो (पु.)
चुई (स्त्री.) – छोई, सांठाउपरनी पातळी चीप, पतराळां करवानी सळी (स्त्री.)
चुकणे (अ.क्रि) – (१) चूकवुं, भूलवुं, गफलत थवी; (२) रस्तो भूलवो; (३) पतावी देवुं ('कर्ज फेडून चुकलो .'); (४) कसर राखवी; (५) टळवुं (मरण चुकले) ; (६) रही जवुं
चुकतमाकत्त (अ.) – (१) भूलो खाई; (२) जेमतेम करीने.
चुकता (वि.) - (१) चूकवी दीधेलुं, पुरुं अदा करेलुं, वाळेलुं; (२) एकेएक, निशेष
– (अ.) – चूकते, अदा
– करणे – अदा करवुं, चूकते आपवुं, चूकववुं
चुकल्याचुकल्यासारखे होणे – खोवाई गया जेवुं लागवुं (कोईना अभावमां) बेचेनी लागवी
चुकून देखील (अ.) – भूलतां पण (नकारार्थी प्रयोग)
– मांकून (अ.) – (१) भूलचूकथी, (२) सरतचूकथी
चुकवाचुकव - (१) टाळाटाळ (स्त्री); (२) बधुं देवुं चूकते करवुं ते
चुकविणे (स.क्रि.) – (१) चुकाववुं, 'चूकवुं' नुं प्रयोजक;

(२) चूकववुं, पतववुं; (३) टाळवुं (तो नेहमी शाळा चुकवितो.)

चुका (पु.) – चूको (पु.) (एक भाजी)

चुकामूक (स्त्री.) – (१) एकबोजाथी खोवाई जई विखूटुं पडवुं ते; (२) अजाण्ये सामसामेथी पसार थवुं ते

चुकार, चुकारतट्ट (वि.)–(१) कामचोर; (२) टाळाटाळ करनार

चुकी (स्त्री.) –चूक, भूल, कसूर (स्त्री.)

चुगलखोर (वि.) – चुगल, चुगलखोर

चुगली (स्त्री.) – चुगली. चुगल, चाडी (स्त्री.)

– खाणे – करणे – चुगल(ली),-चाडी – करवी,-खावी

चुंगी (हिं) (स्त्री.) – जकात (स्त्री).

चुचकारणे (सं.क्रि.) – (गांडातूर पशुने काबूमां लेवा) मनाववुं; (२) पपलाववुं, पंपाळवुं

चुटका (पु.) – चुटको,टुचको (पु.) (२) झोडुं (न.); (३) आस्वाद (पु.), लहेजत (स्त्री.); (४) घूंट (पु.); (५) चटको (पु.), तीव्र लागणी (स्त्री.); (६) चपको (पु.)

चुटकी (स्त्री.)– (१) चूटकी,चपटी (स्त्री.); (२) चीपटी (स्त्री.); (३) चूगठी (स्त्री.),जोटवुं (न.)

–सरशी (अ.) – झट, चुटकी वागे तेटलामां

चुटपुट (स्त्री.) – चटपटी, तालावेली, इंतेजारी, चिंता (स्त्री.)

– लागणे – चटपटी – तालावेली – थवी

– ता (अ.) – माफक, प्रमाणसर

चुटी(–ट्टी) (स्त्री.) – (१) 'सिगार', एक जातनी विदेशी ढबनी मोटी बीडी (स्त्री.); (२) चपटी (स्त्री.)

चुट्टा (पु.) – (१) चलम (स्त्री.); (२) केळनां पांदडामां बनावेली बीडी

चुडत (स्त्री.)-नाळीयेर के ताडनुं पांदडुं (न.)

चुडती (स्त्री.) – काकडो (पु.), नानी मशाल (स्त्री.)

चुडा (पु.) – चूडो (पु.), स्त्रीओनो कंकणरूपे सौभाग्य अलंकार

– भरणे, –लेणे – (१) चूडो पहेरवो; (२) (व्यंगा.) बायलुं थवुं

चुडियार [हिं.] (पु.) – चूडा (–डी) गर (पु.)

चुडी (स्त्री.) – 'चुडती' जुओ

चुडेदान (न.) – (१) चूडादान; (२) (लाक्ष.) सौभाग्यदान (न.)

चुडेल (स्त्री.) – चुडेल, डाकण (स्त्री.)

चुड्या (पु.) – (१) मशालची, मशाली (पु.); (२) (लाक्ष.) आग लगाडनार

चुणचुण (स्त्री.) – आछी बळतरा (स्त्री.)

चुणचुणीत (स्त्री.) – चालाक, होशियार, चबराक

चुणणे (स.क्रि.) – कल्ली करवी,–पाडवी

चुणी (स्त्री.) – (१) कल्ली, चण, चीण (स्त्री.); (२) कणकीवाळुं थूलुं (न.), चूनुं (न.)

चुणुक (स्त्री.) – (१) नमूनो, मासलो (पुं.); (२) आछुं दर्शन (सं.) भास (पु.)

– दाखविणे – (१) नमुनो बतावववो; (२) आछुं दर्शन करावववुं

चुथडणे (स.क्रि.) – (१) चूंथवुं; (२) क्रम के गोठवण बगाडवी

चुथडा (पु.) – चूंथाचूंथ (स्त्री.) चूंथारो (पु.)

चुनकळी (स्त्री.) – चूनखडो, चूनो बने छे तेनी कांकरी (स्त्री.), मरडियो (पु.)

चुनडी [हिं.] (स्त्री.) – चूंदडी (स्त्री.)

चुनभट्टी (स्त्री.) – चूनाभट्ठी (स्त्री.)

चुनवणी (स्त्री.) – चुनवणी (स्त्री.), चूनानुं पाणी (न.)

चुना (पु.) – (१) चूनो (पु.); (२) (लाक्ष.) विध्वंस, नाश (पु.)

– होणे (लाक्ष.) – खराबी थवी, नाश थवो

– मळलेला – केल, कोल (पु.)

चुनाळ(–ळे) (न.) – चुनाळवो (पु.)

चुनेगच्ची (वि.) – छोबंध

– (स्त्री.) – चूनागच्ची (–च्छी) (स्त्री.), कूबो (पु.)

चूपचाप [हिं] – चुपचाप

चुबकणे (स.क्रि.) – (१) (कपडुं धोतां) रोळवुं चोळवुं; (२) (कपडुं) 'चुबचुब' अवाज थाय तेवी रीते धोवुं

चुबकळणे (स.अ.क्र.) – डुबाडवुं, बुडाडवुं

चुबकळी (स्त्री.) – डूबकी, बूडकी (स्त्री.)

– मारणे – बूडकी मारवी

चुबचुबीत (वि.) – भीनुं भदडक, साव भीनुं

चुंबणे (स.क्रि.) – (फळमांथी रस के स्तनमांथी दूध) चूसवुं

चुंबक [सं.] (पु.) – चुंबक,पोता तरफ आकर्षित करे अेवी धातु (स्त्री.)

– (वि.) – (१) चुंबक, पोता तरफ खेंचनारुं; (२) (लाक्ष.) कृपण, कंजूस

चुंबणे [सं.] (स.क्रि.) – चुंबवुं, चूमवुं

चुंबन [सं.] (न.) – चुंबन (न.), चूमी, बच्ची (स्त्री.)
चुंब(–भ)ळ (स्त्री.) – उढाणी (स्त्री.), उढाणुं (न.)
चुंभळी (वि. स्त्री.) – व्यभिचारिणी, जारिणी
चुरगळणे (सं.क्रि.) – चूंथवुं, कचडवुं, चगदावुं
चुरगळा (पु.) – चूंथो, चूंथारो (पु.)
चुरचुर (स्त्री.) – (१) आछी बळतरा (स्त्री.), (२) अंबाड (पु.)
– णे (अ.क्र.) – चमचमवुं, बळतरा थवी
चुरडणे (स.क्र.) – कचरवुं, चगदवुं
चुरण – साकर कोपरानुं पूरण (न.)
चुरणे (स.क्र.) – (१) चूरवुं, भूको करवो; (२) मसळवुं, मर्दन करवुं; (३) तळांसवुं, धीमे धीमे चांपवुं; (४) चूंथी नांखवुं
चुरम(–मु)टणे (अ.क्रि.) – (१) करचलीओ पडवी, वळियां पडवां, (२) टूंकावुं
चुरमुरा (पु.) – ममरो (पु.)
– मनात चुरमुरे खाणे – चिमावुं, चुमावुं
चुरस (स्त्री.) – (१) चडसाचडसी, कसाकसी (स्त्री.); (२) ईर्ष्या (स्त्री.); (३) हुंसातुंसी (स्त्री.)
चुरा (पु.) – चूरो, भूको (पु.), कणिका (स्त्री.)
चुराडा (पु.) – (१) **चुराडो**; (२)**चूरो** (पु.); (३) (लाक्ष.) संपूर्ण विध्वंस–नाश
चुरी (स्त्री.) – दाळनो भरडो (पु.), चूनी (स्त्री.) (प्रायः कठोळनी कणकी)
चुर्र (अ.) – चरर
चुलत (वि.) – पित्राई, काकानुं
– बहिण (स्त्री.) – पित्राई बहेन (स्त्री.)
– भाऊ (पु.) – पित्राई भाई (पु.)
चुलता (पु.) – काको (पु.)
– ती (स्त्री.) – काकी (स्त्री.)
चुलवण, चुलाण (न.) – तमण (न.), भोंय खोदीने करेलो चूलो (पु.)
चुला (पु.) – चूला (पु.)
चुवा (पु.) – नाळियेरना कोपरानो छूंदो (पु.)
चुस्त [हिं.] (वि.) – (१) चुस्त, तंग; (२) कट्टर, आग्रही
चुळका (पु.) – (१) कोगळो (पु.); (२) पोशमां माय तेटलुं प्रवाही (न.)
– भर (वि.) – पोश जेटलुं
चुळबुळ (स्त्री.) – अजंप(–पो) (पु.), चांचल्य (न.)
– णे, –करणे – अस्वस्थ रहेवुं, ठरीने न बेसवुं, ऊंचुं ने ऊंचुं रहेवुं
चुळबुळ्या (वि.) – उतावळुं, अधीरुं, अजंपावाळुं
चूक (स्त्री.) – (१) चूक, भूल, कसूर (स्त्री.); (२) चूंक, नानी खीली (स्त्री.)
– भूल (स्त्री.) – चकभूल, सरतचूक (स्त्री.)
चूड (स्त्री.) – 'चुडी' **जुओ**
चूण (स्त्री, न.) – (१) दाणियुं, ढोचरुं (न.); (२) कल्ली (स्त्री.); (३) चण (स्त्री.)
– (स्त्री.) – करचली (स्त्री.), वळियुं (न.)
चूनडी [हिं.] (स्त्री.) – नानी साडी (स्त्री.)
चूप (अ.) – चुप
– राहणे – चुप–मूंगुं–रहेवुं
चूर (पु.) – चूरो, भूको (पु.)
– **(वि.)** – (१) मगन, तल्लीन, (२) छक, चकित, (३) खसियाणुं
चूल (स्त्री.) – चूलि, चूल (स्त्री.)
– अडणे – (१) चूलो ठंडो रहेवो, रसोई न थवी; (२) (लाक्ष.) फाका पडवा
– खंड (पु.) चूल (स्त्री.)
– पोतेरे (न.) – रसोई पहेलां फेरववानुं पोतुं (न.)
– चुलीत जाणे (लाक्ष.) – चूलामां – भाडमां – जवुं
– चुलीतून निघून वैलांत – ओलामांथी चूलामां
– चुलीत डोके खुपसणे – चूलामां पेसवुं
चूष (स्त्री.) – गम्मत, मझा (स्त्री.)
चूळ (स्त्री.) – (१) कोगळो (पु.); (२) हथेळीनो करेलो खोबो (पु.)
– भरणे – कोगळो करवो.
चेक [इं.] (पु.) – चेक, धनादेश (पु.), हूंडी (स्त्री.)
चेकाळणे (अ.क्रि.) – उश्केरावुं, आवेशमां आववुं
चेंगट (वि.) – (१) चिपासियुं, चीकणुं ने दीर्घसूत्री; (२) कंजूस; (३) सुस्त
चेंगरणे (अ.क्रि.) – बे दबावो वच्चे कचरावुं
– (स.क्रि.) – कचरवुं, चगदवुं
चेंगराचेंगरी (स्त्री.) – कचडाकचड (स्त्री.), भीडमां कचडाई जवुं ते
चेचणे (स.क्रि.) – (१) कूटवुं; (२) कचडवुं, (३) ठोकवुं, मारवुं
चेचका (वि.) – खांचोवाळुं

चेट(–टू)क (न.) – चेटक (न.), जादुमंत्र, जारणमारण क्रिया

चेटका(–क्या) (पु.) – चेटकी (पु.) : (१) मंत्रतंत्र करनार, (२) जादूगर (पु.)

चेटकीण (स्त्री.) – जारणमारण प्रयोग करनारी स्त्री.

चेंडू (पु.) – दडो (पु.)

चेतणे (अ.क्रि.) – (१) सळगवुं, लागवुं; (२) उद्दीपित थवुं

चेतना [सं.] (स्त्री.) – चेतना (स्त्री.) : (१) सजीवता; (२) प्रेरणा (स्त्री.)

चेतवणी (स्त्री.) – चेतवणी, इशारत (स्त्री.)

चेतवणे (स.क्रि.) – (१) सळगाववुं; (२) उश्केरवुं, उकांसवुं; (३) उत्तेजवुं

चेंद (स्त्री.) – कचडाकचडी, खूब भीड, दाटी (स्त्री.)

– णे (स.क्रि.) – (१) ठांसवुं; (२) कचडवुं; (३) चगदवुं

चेंदा (पु.) – (१) कादव, गारो (पु.); (२) मांदगीने लीधे आवेली दुर्बळता; (३) दाटी, भीड (स्त्री)

– चेंद (स्त्री.)– खूब दाटी – गिरदी (स्त्री.)

– मेंदा (पु.) – (१) चुराडो(पु.); (२) चूंथारो (पु.)

चेप (पु.) – (१) दबाण (न.); (२) कचडाकचडी, दाटी (स्त्री.); (३) गोबो (पु.)

– ट (वि.) – (१) गोबावाळुं, दबायेलुं; (२) चपटुं, बेठेलुं

– टणे (अ.क्रि.) – चपटुं थवुं, दबाई जवुं

– णे (अ.क्रि.) – (१) गोबो पडवो; (२) दबवुं

– णे (स.क्रि.) – (१) चांपवुं, दबाववुं; (२) चपसवुं, जोरथी दाबवुं

चेंबट (वि.) – (१) भीनाशवाळुं; (२) चम्मड

चेला [हिं.] (पु.) – चेला, शिष्य, शागीर्द (पु.)

चेव (पु.) – (१) आवेश (पु.) वीरश्री (स्त्री.);(२) उछांछळावेडा (पु.ब.त.)

– णे (अ.क्रि.) – (१) उछांछळुं थवुं; (२) चळवुं; (३) चसकवुं

– येणे – आवेश चडवो, उत्तेजित थवुं

चेवविणे (स.क्रि.) – (१) आवेश प्रेरवो, उत्तेजित करवुं, (२) जाग्रत करवुं

चेष्टणे (अ.क्रि.) – हालचाल करवी, हरफर करवी

चेष्टा (स्त्री.) – (१) हालचाल (स्त्री.); (२) चेष्टा (स्त्री.), चाळा (पु.ब.व.); (३) ठठ्ठो (पु.), मश्करी (स्त्री.); (४) अडपलुं, चांदवुं (न.)

– करणे (१) मश्करी करवी; (२) टीखळ करवी

चेष्टेखोर (वि.) – चेष्टाखोर, टीखळी

चेह(–हे)रा (पु.) – (१) चहेरो (पु.), शिक्कल, सूरत (स्त्री.), (२) कपाळपरनी एक भातनी हजामत

– मोहरा (पु.) – सूरत, शिक्कल (स्त्री.)

– उतरणे – चहेरो ऊतरवो, मों लेवाई जवुं

– करणे – चहेरो काढवो

– पडणे – 'चेहेरो ऊतरणे' जुओ

– रेपट्टी (स्त्री.) – चहेरो (पु.) शिक्कल (स्त्री.)

चैत्र [सं.] (पु.) – चैत्रमास, चैतर (पु.)

– शिंपणे (न.)– चैत्रमां पडती वरसादनी फरफर (स्त्री.)

चैन (स्त्री.) – (१) चेन, एश (स्त्री.), आराम (पु.); (२) मोजमजा (स्त्री.); (३) निरांत, स्वस्थता (स्त्री.), जंप (पु.)

– करणे – चेन करवुं, मोज माणवी

– पडणे – चेन पडवुं, निरांत थवी

– बाजी (स्त्री.) – चेनबाजी (स्त्री.)

चोख (वि.) – चोख, चोख्खुं

चोखट (वि.) – (१) उत्तम, शुद्ध; (२) सुंदर

चोखणी (स्त्री.) – धावणी, चूसणी (स्त्री.)

चोखणे (स.क्रि.) – चूसवुं

चोखंदळ (वि.) – (१) चोखडि (–लि)युं (पु.); नीति–आग्रही; (२) चिकित्साखोर, खणखोदवाळुं; (३) खावामां घणी रुचि–अरुचि राखनार

चोखाळणे (स.क्रि.) – (१) चोखाळवुं, साफ करवुं; (२) चूंटी लेवुं; (३) तपासवुं, खोळवुं; (४) अनुसरवुं, –ने मार्गे जवुं

चोखाळ (वि.) – (खावापीवामां) चिकित्साखोर

चोखाळा (पु.) – (१) चोख्खाई (स्त्री.); (२) झडती, बारीक तपास (स्त्री.)

– घेणे – झडती लेवी, बारीक तपास करवी

चोगा (पु.) – चोगो, झभ्भो (पु.)

चो(–चों)च (स्त्री) – चांच (स्त्री.)

चोचणे (सं. क्रि.) – छूंदवु, अणियाळां साधनवडे टोंचवुं

चोचरा (वि.) – तोतडुं

चोचले (पु. ब. व.) – (१) मनोकामना, इच्छा (स्त्री.);

(२) नखरां (न.ब.व.); (३) लाड (पु.), पंपाळ (स्त्री.)
–पुरविणे – कामना पूरी करवी
चोज़ (न.) – (१) लाड (पु.); (२) कामना (स्त्री.); (३) नवल (स्त्री.), चमत्कार (पु.); (४) चेष्टा (स्त्री.), चाळा (पु.ब.व.)
चोड (न.) – (१) चिंष्टां (न.ब.व.), नाळियेरनां छोतरांना रेसा (पु.ब.व.); (२) पील्या पछी रहेलो शेरडीनो कूचो (पु.)
चोतरी (स्त्री.) – जुओ 'चुईटी'
चोथड, चोथा (पु.) – (१) निचोवण (न.), कूचो (पु.); (२) (लाक्ष.) नीरस–नकामी वस्तु (स्त्री.)
चोंदणे (अ. क्रि.) – शरदीथी नाक बंध थवुं, वाकसोसावुं
– (स.क्रि.) – (१) ठांसवुं; (२) डाटो देवो, – मारवो
चोंदा (पु.) – डाटो (पु.)
चोंदी (स्त्री.) – (१) गुंगळामण (स्त्री); (२) डाटो (पु.)
– देणे, –घालणे – डाढो देवो, – मारवो.
चोंधळा (वि.) – चूंखडुं, झीणी आंखोवाळुं, मंद दृष्टिनुं
चोप (पुं.) – (१) जमीन चोपवानी क्रिया; (२) ठोक, मार (पु.) (३) चोब (स्त्री.), दंडुको (पु.)
–धरणे – (जमीन) समतल थवी
चोपट (वि.) – चोपडुं, चीकटुं
– णे(स. क्रि.) – (१) (जमीन इ.) चोपवुं, टीपवुं, (२) ठोकवु, मारवुं
– णे (अ. क्रि) – (१) (शरीर) लेवाई जवुं; (२) चोपडु थवुं
चोपड, चोपडण (न.) (१) चोपड, चोपडवानुं द्रव्य (न.); (२) चोपडवानी क्रिया.
चोपडणे (सं. क्रि.) – चोपडवुं, लपेडवुं लगाडवुं
चोपडा (वि.) – चोपडुं, चीकटुं
– पैसा (पु.) – लीसो–खोटो–पैसो (पु.)
चोपडी (स्त्री.) – (१) चोपडी (स्त्री.), पुस्तक (न.) ; (२) खातावही (स्त्री.)
चोपडे (न.) – (१) नानुं चोपडुं, (न.), पुस्तिका (स्त्री.); (२) क्षुद्र चोपडुं (न.); (३) रेशमी वस्त्र.
चोपण, चोपणे (न.) – चोपण, भोंय टीपवानुं लाकडुं (न.)
चोपणे (सं. क्रि.) – (१) चोपवुं, टीपवुं; (२) मारवुं, ठोकवुं, पीटवुं
– (अ. क्रि.) – (शरीर) लेवाई जवुं
चोप(–ब)दार (पु.) – चोबदार, छडीदार (पु.)
चोफाळ (पु.) – चोफाळ (पु.), मोटी पिछोडी, ओढवानी जाडी चादर (स्त्री.)
चोफाळा (पु.) – चोपाळो; हींडोळा खाट (पु.)
चोबा [हि.] (पु.) – चोबो, उपाध्याय (पु.)
चोमडा, चोंबडा (वि.) – (१) कचवाण करनारु, कचवाणियुं, वणबोलाव्या वचमां बोलनार; (२) च (–चि) बावलुं
– डेपणा (पु.) – (१) कचवाण (न.), गबगब (स्त्री.), बाजानी वातचीतमां वच्चे बोलवुं ते; (२) च(–चि)बावलापणुं (न.)
चोंबणे (सं. कि.) – 'चोंदणे'(स. क्रि.) जुओ
चोप, चोयटी (स्त्री.) – 'चुइटी' जुओ
चोर [स.] (पु.) – चोर, डुंगो (पु.)
– (वि.) – छूपुं
– कंदील (पु.) – चोरफानस (न.), प्रकाश गुप्त राखी शकाय तेवुं फानस
– काटा (पु.) – झीणो ताव (पु.)
– खण, – कप्पा (पु.) – चोरखानुं (न.) –खंड (पु.), (कबाट इ. नुं) छूपुं खानुं (न.)
– खाई (स्त्री.) –चोरखली (स्त्री.), उपरथी देखाय नही तेवो छूपो खाडो (पु.)
– खिडकी (स्त्री.) – छूपी बारी (स्त्री.) छूपुं बाकुं (न.).
– खिंड (स्त्री.) – छूपी खीण (स्त्री.)
– खिसा (पु.) – चोरखीसुं, –गजवुं (न.)
– गल्ली (स्त्री.) – चोरगली, छूपी गली (स्त्री.)
– गस्त (स्त्री.) – चोरगस्त, छूपी रीते करेली गश्त (स्त्री.), – पहेरो (पु.).
– गस्तीने (अ.) – छूपाछूप, छूपी रीते
– गांठ (स्त्री.) – चोरगांठ, न समजाय–न छूटे–तेवी गांठ (स्त्री.)
– घडी (स्त्री.) – चोरगडी (स्त्री.) (ताको वाळवामां तरत न पकडाय एवी रीते वच्चे नानी गडी करी होय ते)
– घर (न.) – छूपो ओरडो (पु.)
– घाई (स्त्री.) – घणी उतावळ, धांधल (स्त्री.)
– चिलट (न.) – चौरच खार (पु.), चोर वगेरे, चोरबोर,
– चुंबा (पु.) – लांच, रिश्वत, (स्त्री.).
– जासूद (पु.) – छूपो हेर, जासुस (पु.).
– ताज़वा (पु.) –खोटो कांटो (पु.).
– दरवाज़ा (पु.) – दार (न.), चोर बारी (स्त्री.)
– धाड (स्त्री.) – चोरोनी धाड (स्त्री.), – हुमलो (पु.)

— **नजर** (स्त्री.) — चोर नज़र, छूपी–झीणी–नज़र (स्त्री.)
— **पडदा** (पु.) — (१) छूपो पडदो (पु.); (२) अंतस्त्वचा, 'इनर मेम्ब्रेन'.
— **पाऊल** (न.) — चोरपगलुं, अवाज न थाय तेम मूकेलुं पगलुं (न.)
— **पाणी** (न.) — साजा थता मांदा माणसने नहावा करेलुं औषधियुक्त गरम पाणी.
— **पावलांनी** (अ.) — चोर पगले, छानाछानी, छानी रीते
— **बाज़ार** (पु.) — चोरबजार (पु.) (ज्यां चोरीनो माल वेचातो होय.)
— **बातमी** (स्त्री.) — चोरबातमी (स्त्री.), जासूसद्वारा छूपी रीते मळेली बातमी.
— **महाल** — (१) छूपो ओरडो (पु.); (२) रखेलीनो महेल (पु.)
— **वाट** (स्त्री.) — चोरवाट (स्त्री.), छूपो रस्तो (पु.)
— **वाडा** (पु.) — चोरवाडो (पु.), चोरो रहेता होय ए ऌत्तो (पु.).
— **विद्या** (स्त्री.) — (१) गुप्त विद्या; (२) मेली (मंत्रतंत्रनी के पिशाच) विद्या.
— **शिवण** (नं.) — छूपुं – न देखाय तेवुं – सीवण (न.)
— **हरकारा** (पु.)-गुप्त दूत (पु.)
ज़ोरटा (वि.) — (१) चोरटुं, चोट्टुं, (२) छूपुं, छानुं.
— **ताप** — झीणो–हाड–ज्वर (पु.).
— **टी नजर** (स्त्री.) — कटाक्ष, काम कटाक्ष (पु.) तीरछी नजर
— **ट्यासारखे होणे, — वाटणे** — शरमावुं, संकोचावुं.
ज़ोरणे (स. क्रि.) — चोरवुं : (१) पारकानुं छूपी रीते लई लेवुं; (२) छानुं राखवुं, छिपाववुं; (३) दबाववुं.
ज़ोरी (स्त्री.) — (१) चोरी (स्त्री.); (२) मना (स्त्री.), प्रतिबंध ('काही खाण्याची चोरी'); (३) अपराध.
— **करणे** — चोरवुं, उपाडवुं.
ज़ोरून मारून (अ.) — चोरीछूपीथी.
ज़ोहटा (पु.) — जुओ 'चव्हाटा'
ज़ोहीकडे (अ.) — जुओ 'चहुंकडे'
ज़ोळखण (पु.) — **चोळीखंड** (पु.) — (पु.) चोळीनुं लूगडुं (न.)
ज़ोळटणे, चोळवटणे (अ. क्रि.) — चोळावु, चूंथावुं.
— (स. क्रि.) — चोळवुं, मसळवुं, चूंथवुं.
ज़ोळणा (पु.) — चोरणो, साथळ आगळ खूलतो होय एवो लेंघो (पु.); (२) चड्डी (स्त्री.)
चोळणे (स. क्रि.) — चोळवुं, मर्दन करवुं, मसळवुं, ओळांसवुं
ज़ोळामोळा (पु.) — चूंथाचूथ (स्त्री.) कारापारा (पुं.)
ज़ोळी (स्त्री.) — चोळी (स्त्री.), कबजो (पु.)
— **बांगडी** (स्त्री.) — चोळी ने बंगडी, सुवासिनीने अपातो चांल्लो (पु.)
ज़ौ (वि.) — चो, चारनी संख्या बनावतो उपसर्ग ('चौदिशा')
चौक (पु.) — (१) चोक (पु.); (२) चोगान (न.)
ज़ौकट (स्त्री.) — (१) चोकठुं (न.); (२) चोकडी (स्त्री.) (गंजीफानी).
ज़ौकडा (पु.) — (१) चोरस (पु.); (२) चोकडुं (न.)
ज़ौकडी (स्त्री.) — चोकडी (स्त्री.) : (१) गुणाकार चिह्न, ('×') जेवी आकृति; (२) चारनो समूह के टोळी; (३) चार युगोनो काल.
ज़ौकशी (स्त्री.) — (१) तपास (स्त्री.); (२) खणखोज (स्त्री.)
ज़ौकस — (१) शोधक, जिज्ञासु; (२) होशियार, चाणाक्ष; (३) दक्ष, सावचेत.
— **खोर** (वि.) — (१) जिज्ञासु; (२) खणखोदियुं
ज़ौकी (स्त्री.) — चोकी (स्त्री.) : (१) रखेवाळानुं स्थान, थाणुं (न.); (२) रखेवाळी स्त्री.); (३) तपास, संभाळ (स्त्री.); (४) नाकुं (जकातनुं.); (न.); (५) नानो बाजट (पु.); (६) चोरो (पु.), गामना तलाटीनी कचेरी
— **दार** (पु.) — चोकीदार (पु.).
— **पहारा** (पु.) — चोकीपहेरो (पु.).
ज़ौकोन (पु.) — चोरस (पु.)
— **नी** (वि.) — चोखूण, — णियुं, चोखंडुं.
ज़ौखणी (वि.) — चोखंडुं, चार खंडवाळुं.
ज़ौखांबी (वि.) — चोखंभी.
ज़ौखुंट (अ.) — चोखुंट, चारे बाजु.
ज़ौखुरी (स्त्री.) — बाजठ, खाटलो (पु.), चारपाई (स्त्री.)
— (वि.) — चार खरी–पग–वाळुं, चोपगुं
ज़ौखूर (अ.) — चारे पग ऊंचकीने, पूरजोसमां (घोडा के बळदनुं दोडवुं.)
ज़ौगस्ता (अ.) — चार वरस पहेलां.
ज़ौगुण (वि.) — चोगणुं.

ज़ौग (-घु., -घ) (पु.) – चोघलो, गामडानो पटेल (पु.)
ज़ौघडा (पु.) – नगारुं (न.)
ज़ौघडी (पु.) – चार पडवाळी मोटी चादर (स्त्री.)
ज़ौघे (पु. ब. व.) – चार जण.
ज़ौघात बसणे. – वागणे (लाक्ष.) (१) लोकवहेवारमां होवुं (२) लौकिक राखवुं
ज़ौचक (न.) – कमाड (न.).
ज़ौचाल (वि.) – जुओ 'चवचाल'.
ज़ौढाळ (वि.) – चार दिशाए ढाळवाळुं छपरूं
ज़ौत (पु.) - चोथियुं (न.). चोथो भाग, चतुर्थांश (पु.),
– कोर (स्त्री.) – जुओ 'चतकोर'.
ज़ौतरफ, –तर्फा (अ.) – चोतरफ.
ज़ौतार, –री (वि.) – चोतारुं, चार तारवाळुं (कपडुं).
ज़ौताल (पु.) – बारा मात्राओनो एक ताल (संगीत.)
ज़ौथ (स्त्री.) – (१) चोथ, चतुर्थी (स्त्री.) (तिथि); (२) चोथाई, महेसूलनो चोथो हिस्सो.
ज़ौथरा (पु.) – चोतरो, चबूतरो, ओटलो (पु.), ऊभणी (स्त्री.)
ज़ौथाई (स्त्री.) – 'चौथा (र)' जुओ.
ज़ौदा चौकड्यांचे राज्य – चौद चोकडीनुं राज्य, चिरकाळ पहोंचे एवुं विशाळ राज्य (न.).
ज़ौदावे रत्न (न.) – (१) चौदमुं रत्न, अमृत (न.); (२) (लाक्ष.) चाबखो (पु.); (३) मार, दंड (पु.).
ज़ौधरी (पु.) – चौधरी (पु.); (१) गामनो पटेल; (२) जातिनो मुखी.
ज़ौधार (वि.) – चौधारुं, चार धारवाळुं (हथियार)
ज़ौधारी (पु.) – चौधारी (स्त्री.) चार कोरवाळी एक सींग (एक शाक).
ज़ौपट (स्त्री.) – चोपट(–पा)ट (स्त्री.) – (१) सोंगटानी रमत; (२) ते रमवानुं कपडुं के पाटियुं (न.)
– (वि.) – चारगणुं.
ज़ौपट्टा (पु.) – चोगान, मेदान (न.).
ज़ौपदरी (वि.) – चार पडवाळुं, कपडाना चार छेडा वाळीने करेलुं
– (स्त्री.) – (लाक्ष.) झोळी (स्त्री.)
– हाती घेणे – झोळी हाथमां लेवी, भीख मागवा नीकळवुं, तेवी दशा आववी.

ज़ौपाई (स्त्री.) – चोपाई (स्त्री.) : (१) एक हिंदी छंद; (२) चारपाई (स्त्री.)
ज़ौपाखी (वि.) – 'चौढाळ' जुओ.
ज़ौफळा (पु.) – 'चोफाळा' जुओ.
ज़ौफुला (पु.) – चोफूलो (पु.), पानसोपारी व. मूकवानो दाबडो (पु.)
– ली (स्त्री.) – चोफूलुं (न.), चोकडी (स्त्री.), (*) एवी ताराकृति
ज़ौफेर (–री) (अ.) – चोफेर (–री), चारे बाजू.
ज़ौबार (–रा) (पु.) – (१) चकलुं (न.), चोकवटी (स्त्री); (२) चोक (पु.) आंगणुं (न.).
– (अ.) – चारे तरफथी.
ज़ौबारी (वि.) – (१) चार बारवाळी (बंदूक); (२) सालमां चारवार फळ आपतुं (झाड).
ज़ौमास (पु.) – (१) चार महिनानो काळ; (२) चोमासुं (न.)
ज़ौमुलुख (अ.) – बधे, सर्वत्र.
ज़ौमेर (–री) (अ.) – चोमेर, चारे तरफ.
ज़ौरंग (पु.) – बेसवानी लाकडानी बाजठ (पु.).
– (वि.) – (लाक्ष.) हाथपग विनानुं, पंगु.
– होणे – शरीर झलावुं, –अक्कड थई जवुं
ज़ौरशी (स्त्री.) – चोरसी (स्त्री.), छिद्र पाडवानुं सुतारनुं ओजार (न.)
ज़ौरस (पु.) – चोरस.
– (वि.) – (१) चोरस आंकारनुं; (२) चतुर.
ज़ौरस्ता (अ.) – (१) चारे तरफथी; (२) अनेक मार्गोपर; (३) चार रस्ता ज्यां मळे त्यां.
ज़ौरी (स्त्री.) – चोकडो (पु.), चारनी संज्ञावाळुं गंजीफानुं पत्तु (न.)
ज़ौऱ्याऐंशीचा फेरा (पु.) – चोरासीमो फेरो (पु.)
ज़ौसा (वि. पु.) – नीचेनी ते उपरनी दाढवाळो (बळद)
ज़ौसार (पु.) – चोसर (स्त्री.), सोगटांवडे रमाती एक बाजी.
ज़ौसोपी (वि.) – चोमेर ओसरीओवाळुं (वरांडावाळुं) (घर).
ज़ौहद (स्त्री.) – (१) चतुःसीमा बतावतो नकाशो (पु.); (२) चौहद, चारे हद.
च्यामुळे, –च्या कारणाने (अ.) – ने लीधे, –थी, करीने.

छ

छकड (स्त्री.) – (१) छक्कड, थप्पड (स्त्री.); (२) (वेपारमां) खोट, ठोकर (स्त्री.); (३) नाणांनो तकादो (पु.)

छकडा (पु.) – एक बळद जोतरेली गाडी

–डी (स्त्री.) – (१) छकडी, छ कागळोनी थोकडी (स्त्री.); (२) छनो जथ्थो, छकडो (पु.)

छकणे (अ. क्रि.) – (१) छकवुं., बहेकी जवुं, वंठी जवुं (२) छक–चकित–थई जवुं.

– (स. क्रि.) –छेकवुं.

छकल (स्त्री.) – काप, चीरी (स्त्री.)

छक (–का) वणी – फोसलामणी, छेतरामणी (स्त्री.)

छकवा, छकवी (स्त्री.) – (१) चेराचेरी, छेकाछेकी (स्त्री.); (२) छेतरामणी (स्त्री.)

छकविणे (स. क्रि.) – छेतरवुं.

छका छकी (स्त्री.) – चकमक, तकरार (स्त्री.), झघडो (पु.), , झपाझपी. (स्त्री.)

छक्क (अ.) – छक, दिङ्मूढ, चकित.

छक्कड (स्त्री.) – झघडो (पु.), वादावादी (स्त्री.); (२) लावणीनो एक प्रकार (जेमां आमने सामने सवाल–जवाब चाले छे).

छक्का (पु.) – छक्को (पु.), छ चिह्नवाळुं गंजीफानुं पतूं. (न.)

– पंजा (पु.) छक्कोपंजो (पु.), गंजीफानी एक रमत.

– क्केपंजे (पु. ब. व.) – (१) दावपेच; (पु.) चालबाजी (२) जुगार (पु.)

छचोर (वि.) – बदफेल, हलकट.

– री (स्त्री.) –बदफेली (स्त्री.)

छट् (अ.) – छट्, धूत्कारसूचक उद्गार.

छट (वि.) – (१) शठ, लुच्चूं; (२) कंजूस, कृपण.

छटा (स्त्री.) – (१) छटा, झांखी (स्त्री.) (२) रंगनी छाया; (पु.) (३) खूबी (स्त्री.) (४) रंग (पु.).

छटाक (पु.) – छटाक (न.), एक सेरनो सोळमो भाग.

छटेल (वि.) – (१) बदफेल; (२) नशाबाज.

छड (पु.) – (१) सळ (पु.); (२) झीणी तपास (स्त्री.).

छडणी, छडणूक (स्त्री.) – (१) पजवणी, सतामणी (स्त्री.); (२) खणखोज करवी.

छडणे (सं. क्रि.) – (१) पजववुं, हेरान करवुं; (२) खणगोज करवी.

छडा (पु.) – (१) भाळ (स्त्री.) पत्तो (पु.) (२) अछोडो (पु.), घड्याळनी सांकळी (स्त्री.), (३) तांतणानो छेडो (पु.).

– लागणे – भाळ मळवी, पत्तो लागावो.

– लावणे – तपास–शोध–करवी, छणवुं

छडी (स्त्री.) – (१) सोटी, छडी (स्त्री.); (२) चोब (स्त्री.)

छड्डू (पु.) – खम (स्त्री.).

– ठोकणे – खम ठोकवी, – थाबडवी.

छत् (अ.) – 'छट्' जुओ.

छत (न.) – छत (न.), चंदरवो (पु.)

– भरणे – महेफिलमां रंग जामवो.

छत्र [सं.] (न.) – छत्र (न.) (१) मोटी छत्री (स्त्री.); (२) राजचिन्ह तरीके वपराती छत्री; (३) आश्रय.

– धरणे – (१) छत्र धरवुं (राजचिह्न तरीके); (२) आश्रय हेठळ लेवुं.

छत्री (स्त्री.) – (१) छत्री (स्त्री.); (२) छत्र, मेघाडंबर (न.)

छदाम (पु.) – (जूना काळनुं) एक हलकुं नाणुं (न.).

छन्नी (स्त्री.) – टाकणुं (न.) (सलाटनुं एक ओजार)

छंद (पु.) – छंद (पु.) : (१) वृत्त (न.) (काव्य.); (२) नाद (पु.), लहे, धून (स्त्री.); (३) लत, लगनी (स्त्री.); (४) मरजी, खुशी (स्त्री.).

– लागणे – छंद लागवो, छंदे चडवुं.

छंदी (वि.) – छंदी, छंदीलुं, अमुक लतवाळुं.

– फंदी (वि.) (१) व्यसनी; (२) दुर्व्यसनी.

छपणे (अ. क्रि.) – छपवुं, छिपावुं, छूपवुं, संतावु.

छपवणी, छपवणूक (स्त्री.) – छिपाववुं ते, छिपामणी (स्त्री.)

छपवाछपवी (स्त्री.) – छिपामणी.

छपविणे (स. क्रि.) – छ (–छि) पाववुं, संताडवुं.

छपाई (स्त्री.) – (१) छापणी (स्त्री.); (२) छपाई, छपामणी (स्त्री.); (३) छपाईनुं महेनताणुं (न.).

छप्पन (वि.) – (१) छप्पन (संख्या); (२) (लाक्ष.) पुष्कळ ('असले छप्पन बघितलेत')

छप्पर (न.) – छप्पर, छापरुं, कटकियुं (न.).

– ढाळ (पु.) – अडाळी (स्त्री.), पडाळी (स्त्री.), एक ज भींतवाळी छूटी ओसरी (स्त्री.)

छप्पा (पु.) – छप्पो, छप्पय (पु.), छ पदनो एक छंद.
छब (स्त्री.) – (१) छबी (स्त्री.); (२) कांति (स्त्री.).
छबकडे (न.) – नानुं बाळक (न.)
– (वि.) – छबीलुं, रूपाळुं (बाळक).
छबिना (पु.) – घोडेसवार लश्करनो जाप्तो (पु.); (२) दैवतनी पालखी आगळ चालतुं सरघस (न.).
छबी (स्त्री.) – छबी, तसबीर (स्त्री.)
छमकणे (अ. कि.) – छमकवुं, ठमकवुं, ठमकती चाले चालवुं.
छरा (पु.) – छरो (पु.) : (१) बंदुकना बारमां उडावी शकाय एवी गोळी (स्त्री.); (२) बॉल बेरिंगनी गोळी.
छलकाटा (वि.) – पातळुं, सुकलकडी.
छबी (स्त्री.) – (१) कांति (स्त्री.), तेज (न.); (२) लावण्य.
छळ (पु.), – हेरानगत, पजवणी (स्त्री.);
– कुटा (वि.) – हेरान करनारुं, पजव्या करे एवुं.
– णे (स. क्रि.) – कनडवुं, सताववुं, हेरान करवुं.
छळणूक (स्त्री.) – पजवणी, सतामणी (स्त्री.)
छळवाद (पु.) – सतत पजव्या करवुं ते, पजवणी (स्त्री.).
छाकटा (वि.) – छाकटुं, व्यसनी, छेलबटाउ.
छाकणे (अ. कि.) – (१) दारू पीवुं; (२) गूंगळावुं.
छांछूं – (न.) – छांछूं (न.), मंत्र भणीने मारेली फूंक (स्त्री.) (२) (लाक्ष.) उपरछल्लो प्रयत्न (पु.)
छाट (न.) – (१) छांट (स्त्री.), उपर उपरथी कापतां पडेला ककडा (पु. ब. व.); (२) प्रतवार गोठवण (स्त्री.), 'सॉर्टिंग'; (३) कत (स्त्री.), कलमनो काप (पु.).
– (वि.) – लुच्चुं, धूर्त.
– मारणे – कत मारवी, काप करवो.
– णी (स्त्री.) – प्रतवार गोठवण (स्त्री.), 'सॉर्टिंग'.
– णे (स. कि.) – (१) उपर उपरथी कापवुं, झटकवुं, झटकाथी कापवुं; (२) गप हांकवी; (३) प्रतवार गोठववुं; (४) वेरवुं; (५) कापकूप करवी; (६) कतल करवुं.
छाटा (पु.) – छांटो (पु.) : (१) बूंद, टीपुं (न.) (२) डाघ, कलंक (पु.).
– छाट (स्त्री.) – (१) उपराउपर छांटणी (स्त्री.); (२) कापकूप (स्त्री.)
छाटी (स्त्री.) – कोपीन, लंगोटी (संन्यासीनी) (स्त्री.)
छाटीव (वि.) – (१) कापेलुं; (२) पतवार गोठवेलुं.
छाती (स्त्री.) – छाती, ओश (स्त्री.) : (१) हृदयनी पेटी; (२) हैयुं, दिल (न.); (३) (लाक्ष.) हिंमत (स्त्री.), धैर्य (न.).
– करणे – (लाक्ष.) छाती चलाववी, हिंमत बताववी.
– काढून चालणे – छातीभेर चालवुं.
– चा (वि.) – छातीचलुं, छातीवाळुं, हिंमतवान.
– चा कोट करणे – (१) हिंमत भेगी करवी; (२) बधी शक्तिसाथे रक्षण आपवुं.
– धडधडणे – (१) हृदय जोरथी धबकवुं; (२) हिंमत हारवी, भयभीत थवुं, गभरावुं.
– पिटणे – छाती कूटवी.
– फाटणे – छाती फाटी जवी, दुःख असह्य थवुं.
– भरून येणे – छाती भराई आववी,
– ला हात लावून (अ.) – छाती ठोकीने, छातीपर हाथ मूकीने, (लाक्ष.) आत्मविश्वासथी.
– वर काढून चालणे – छाती काढीने चालवुं, दमामथी चालवुं.
– वर दगड ठेवणे – (१) छातीपर पथ्थर मूकवो; (२) दुःखावेग दबाववो, हिंमतपूर्वक सहन करवुं; (३) संकटमां नाखवुं.
– स लावणे – छातीए चांपवुं.
– ठाव (वि.) – छातीपूर.
– ठोक, – ठोकपणे (अ.) – (१) छातीभेर, हिंमतथी; (२) खातरीथी, आत्मविश्वासथी
– फोड (स्त्री.) – कबाडकठ (स्त्री.) गध्धावैतरुं (न.)
छात्रालय [सं.] (न.) – छात्रालय, विद्यार्थी वसतिगृह (नि.).
छान! (अ.) – सरस!, ठीक!, सारुं!
छानणे (स. कि.) – छणवुं : (१) बारीक कपडाथी चाळवुं के गाळवुं; (२) बारीक तपास करवी.
छानदार (वि.) – छटादार, शानदार, रूपाळुं.
छाननी (स्त्री.) – (१) छणणी, छणावट (स्त्री.); (२) ऊहापोह (पु.), झीणुं कांतवु ते, कोई बातमां ऊंडुं ऊतरवुं ते, झीणवट करवी ते.
छांदिष्ट (वि.) – छंदीलुं : (१) अमुक लतवाळुं; (२) मोजी, शोखीन.

छाप (पु.) (स्त्री.) – छाप (स्त्री.) : (१) आकृति पाडवानो सिक्को, (पु.); (२) सिक्काथी पडेली आकृति; (३) (लाक्ष.) प्रभाव (पु.), असर (स्त्री.), शेह (पु.); (४) बंधायेलो अभिप्राय.

– टाकणे – असर पाडवी, छाप बेसाडवी, प्रभाव पाडवो.

– पडणे – (१) छाप पडवी, असरतळे आववुं; (२) छाप वागवी, छापनो सिक्को पडवो.

– मारणे – छाप मारवी.

– खाना (पु.) – छापखानुं (न.), मुद्रणशाळा (स्त्री.)

– णे (स. क्रि.) – छापवुं.

छापा (पु.) – छापो, ओचिंतो हुमलो (पु.).

– घालणे – छापो मारवो.

छापारी (पु.) –छापगर, कपडां छापनारो, छीपो (पु.).

छापी (स्त्री.) – (१) चलमनुं चीथरुं (न.); (२) हाथकसब (न.).

छाया [सं.] (स्त्री.) – छाया : (१) पडछायो, ओझाड (पु.); (२) असर, छाप (स्त्री.).

– चित्र [सं.] (न.) – छायाचित्र (न.), छबी (स्त्री.), 'फोटो'

छावणी (स्त्री.) – (१) छावणी (स्त्री.), लश्करी पडाव (पु.) के मथक (न.); (२) छावर (पु.), आच्छादन (न.); (३) छापरुं संचारवानुं काम.

छावणे (स. क्रि.) – छापरुं संचारवुं.

छावा (पु.) – सिंह–शेर–नुं बच्चुं (न.).

छिटकणी (स्त्री.), **छिटकाव, छिडकाव** (पु.) – छांटा (पु. ब. व.), छंटकोर, छंटकाव, छंटाव (पु.).

छिटफिट (स्त्री.) – छिटछिट (स्त्री.), **धूत्कार** (पु.).

छिद्र [सं.] (न.) – छिद्र : (१) काणुं, बाकुं (न.); (२) (लाक्ष) दोष (पु.), खाम (स्त्री.).

– पाहणे – (लाक्ष.) छिद्र काढवां, –जोवां, –शोधवां, दोष काढवा.

छिद्रान्वेषी [सं.] (वि.) – छिद्रान्वेषी, बीजाना दोष शोधनारुं.

छिनाल (वि.) – छिनाळ, व्यभिचारी.

छिनावणे (स. क्रि.) – छीनववुं, झूंटवी लेवुं.

छिलकणे (स. क्रि.) – छीलवुं, छोलवुं, छोडां काढवां.

छिलका (पु.) – (१) छीलटुं, छोडुं (न.); (२) छाल (स्त्री.); (३) खाल (स्त्री.)

छिः छिः ! (अ.) – छिः !, छी!

छुमछुम (अ.) – छुमछुम, तेवा अवाज साथे,

– (स्त्री.) – छुमछुमकार (पु.).

छू करणे – छुछकारवुं, ठुसकारवुं, करडवा के पाछळ पडवा उश्केरवुं (कूतराने).

– होणे – छू करी जवुं, –थई जवुं, नासी–सरकी–जवुं.

छेः !, छेः छेः ! (अ.) – ना!, नहि नहि!

छेका (पु.) – (१) छेको, चेरो (पु.), छेकवा मांटे दोरेलो लीटो (पु.)

छेडणे (स. क्रि.) – छेडवुं : (१) उपद्रव करवो, त्रास आपवो; (२) अटकचाळुं करवुं.

छेडखानी (स्त्री.) – (१) छेडवुं ते; (२) खोडी–खराब चेष्टा (स्त्री.), अटकचाळुं (न.).

छेदणे (स. क्रि.) – छेदवुं, कापवुं.

छेलछबीला (वि.) – छेलछबीलुं : (१) रूपाळुं ने मोहक (२) वरणागियुं

छोकरा [स.] (पु.) – छोकरो (पु.).

– री (स्त्री.) – छोकरी (स्त्री.)

छोटा (वि.) – छोटुं, नानुं.

छोटेखानी (वि.) – नानकडुं.

छोलदारी (पु.) – नानी तंबु (पु.)

ज

जकात [अ.] (स्त्री.) – जकात (स्त्री.) : (१) नाकावेरो (पु.), दाण (न.); (२) (इस्लाममां) दान (न.) खैरात (स्त्री.)

– नाके (न.) – नाकुं, कर उघराववानुं रस्ता उपरनुं थाणुं (न.), ओडो (पु.).

– नाकेवाला (पु.) – नाकादार, जकातदार कांधेवळियो (पु.).

जख (–ख्ख)ड (वि.) – अति जीर्ण, जर्जर, अतिवृद्ध.

ज़खडणे (स. क्रि.) — जकडवुं, चोतरफथी सखत बांधवुं.
— (अ. क्रि.). — (१) जकडावुं; (२) अकडावुं; सांधानु—अंगनुं—झलाई जवुं.
ज़ख्म [फा.] (स्त्री.) — जखम (स्त्री.), घा (पु.).
— मी (वि.). — जखमी; घायल.
जग (न.) — (१) जग, जगत् (न.), दुनिया (स्त्री.), संसार (पु.), सृष्टि (स्त्री.); (२) लोक.
— जाहीर (वि.) —जगजाहेर.
— ड्व्याळ (वि.) — प्रचंड, गंजावर.
— गातून उठणे — (१) बहिष्कृत थवुं; (२) लोकाचार विरुद्ध वर्तवुं.
ज़गणूक (स्त्री.) — (१) गुजारो (पु.); (२) जीवन (न.), जीववुंते.
ज़गणे (अ. कि.) — (१) जीववुं; (२) जीवतुं होवुं, हयात होवुं के रहेवुं
ज़गविणे (स. क्रि.) — जिवाडवुं.
जंग (पु.) — (१) कीट, काट (पु.); (२) लडाई (स्त्री.).
—णे (अ.क्रि.) — कटवुं, काट पडवो.
— जंग पछाडणे — (१) खूब खणखोज करवी; (२) खूब महेनत करवी; (३) उपरतळे करवुं.
जंगट (न.) — तास, झालस (पु.).
जंगम (वि.) — जंगम, अस्थावर, चल, खसी शके एवुं.
— (पु.) — लिंगायतोनो पुरोहित (पु.).
— जिंदगी (स्त्री.) — अस्थावर मिलकत, पूंजी (स्त्री.).
जंगल [फा.] (न.) — जंगल, अरण्य,वन (न.).
— ली (वि.) — जंगली : (१) रानी; (२) खेड्याविना ऊगेलुं; (३) अशिष्ट, संस्कार विनानुं।
जंगी (वि.) — जंगी : (१) अति विशाल, भव्य; (२) जंग के लडाईने लगतुं.
जज़ि (—झि)या [अ.] (पु.) — जज़ियो (पु.), मुसलमानी रियासतमां प्रौढ परधर्मीओ पासेथी उधरावातो जणदीठ कर.
जंजाल (—ळ) (पु. व.) — जंजाळ, उपाधि, खटपट (स्त्री.)
ज़ंजीर [फा.] (स्त्री.) — जंजीर (स्त्री.) : (१) सांकळ (स्त्री.); (२) बेडी (स्त्री.).
ज़ंजीरा (पु.) — जंजीरो : पाणीमां बांधेलो किल्लो (पु.)
ज़ंजीरी (स्त्री.) — जंजीर : (१) घडियाळनी कमान, 'स्प्रिंग', (२) अछोडो (पु.).
जटिल [सं.] (वि.) — जटिल (१) जटावाळुं; (२) गुंथायेलुं, अटपटीयुं.
जठर [सं.] (न.) — जठर, पेट (न.), होजरी (स्त्री.).
जड [सं.] (वि.) — जड : (१) अचेतन; (२) सुस्त, मंद, आळसु (३) निर्बुद्ध.
ज़ड (वि.) — (१) भारे, वजनदार; (२) हजम करवा कठण एवुं; (३) (लाक्ष.) मंदबुद्धी, ठोठ; (४) कीमती, मूल्यवाळुं.
— ज़ोखीम (स्त्री., न.) — (१) जोखम (न.), जणसभाव (स्त्री.) (न.) (२) दरदागीनो (पु.)
— बुद्धी (वि.) — ठोठ, मंदबुद्धि.
— भरत (वि.) — (लाक्ष.) (पुराणमानां जडभरतना जेवुं) जडवत्,सुस्त,मंद.
जडकाम (न.) — जोडवानुं—सांधवानुं—काम.
ज़डजवाहीर (न.) — सोनुं, रूपुं ने झवेरात (पु.), आंगड (स्त्री.).
ज़डण (स्त्री.) — (१) सांधण; (२) जोडकाम; (३) जडाई, जडवानी किया.
— घडण (स्त्री.) — (१) जडाई ने घडाई (स्त्री.); (२) रचना ने संगठन.
ज़डणावळ (स्त्री.) — जडाई, जडवानुं, मेहनताणुं (न.).
ज़डणे (अ. क्रि.) — (१) सज्जड बेसवुं, जडाई जवुं; (२) चोंटवुं, लागवुं ('व्यसन जडले').
ज़डविणे (स. क्रि.) — (१) जडवुं, सज्जड बेसाडवुं, बेसणीमां नंग गोठववुं; (२) लगाडवुं, चोंटाडवुं.
ज़डाई (स्त्री.) — जुओ 'जडणावळ'.
ज़डाव (पु.) — (१) जडाव (पु., न.), हीरामाणेक व. जेमां जड्या होय तेवुं जडतरनुं घरेणुं
ज़डावणे (अ. क्रि.) — (१) भारे थवुं; (२) सुस्तावुं.
ज़डी (स्त्री.) — जडी (स्त्री.), औषधिना गुणवाळुं मूळियुं (न.) मूळीयां.
— बुट्टी (स्त्री.) — जडीघुट्टी (स्त्री.). जादुई गुणवाळी औषधी. (स्त्री.)
ज़डीव (वि.) — (१) सांधेलुं; (२) बेसणीमां गोठवेलुं.
ज़ण (पु.) (न.) — जण (पु., न.), व्यक्ति (स्त्री.), माणस (पु., न.).
ज़णू(—णो) (अ.) — जाणे—के, उत्प्रेक्षा बतावतो शब्द.
ज़तन (न.), —ना (स्त्री.) — जतन (न.), जतना, संभाळ (स्त्री.)

ज़तनामा (पु.) – पेढीनामुं (न.), वंशवृक्ष.

ज़तावणी (स्त्री.) – चेतावणी, सावधानतानी सूचना (स्त्री.)

ज़तीमती (स्त्री.) – (१) एकमत (न.), एकसंपी (स्त्री.); (२) जतीमती (स्त्री.), (कायदामां) दरेकनी जुदी के सामटी जे जवाबदारी ते

ज़तीर (न.) – कपास लोढवानो संचो, चरखो (पु.).

ज़त्ता, ज़था (पु.) – वर–वधु माटेनां लूगडांलत्तां (न.ब.व.).

जत्रा (स्त्री.) – (१) मेळो (पु.); (२) जात्रा (स्त्री.)

जत्था (स्त्री.) – (१) जथो(–थ्थो), जूथ, समूह (पु.), टोळी (स्त्री.); (२) कुळ, घरानुं (न.).

– **बंध** (अ.) – (१) जथा(–थ्था) बंध, एकसामटुं (छूटक नहि); (२) टोळी टोळीथी.

जन [स.] (पु.) – जन (पु.) : (१) माणस (पु., न.); (२) जनता (स्त्री.), समाज (पु.); (३) समुदाय.

– **आघाडी** (स्त्री.) – (१) लोकोए बांधेलो मोरचो (पु.); (२) जन ए ज मोरचो.

– **ता** (स्त्री.) – जनता, लोकसमाज.

– **पद** (पु.) – जनपद (पु.) : (१) देश, प्रांत; (२) ग्रामीण भाग.

– **पदभाषा** (स्त्री.) – लोकभाषा, सामान्य लोकोनी बोली (स्त्री.).

– **प्रवाद** (पु.) – (१) जनचर्चा, लोकोमां चालती चर्चा; (२) अफवा (स्त्री.).

– **प्रवाह** (पु.) – जनप्रवाह (पु.), रूढी (स्त्री.), लोकाचार.

– **मर्यादा** (स्त्री.) – लोकरीत, रूढी (स्त्री.).

– **रीत** (स्त्री.) – लोकाचार.

– **वाक्य जनार्दन** – लोकवचन ते ईश्वरवचन.

– **वाद** (पु.) – लोकचर्चा, लोकप्रवाद.

– **श्रुती** (स्त्री.) – लोकप्रवाद.

– **स्थान** (न.) – जनस्थान (न.), दंडकारण्यनो एक प्रदेश जेमां पंचवटी आवे छे.

– **स्वी** (वि.) – लोकानुसार वर्तनारुं.

जनक [सं.] (पु.) – जनक (पु.) : (१) पिता, बाप; (२) सीतानो पिता राजा जनक.

– (वि.) – जनक, जन्म आपनार (पुरुष)

– **पिता** (पु.) – जन्म आपनार – पेदा करनार – पिता.

जनणे (सं. क्रि.) – जणवुं, जनम आपवो.

ज़नानखाना, ज़नाना [फा.] (पु.) – जनानखानुं, अंतःपुर (न.), जनानो, रणवास (पु.).

ज़नानी (वि.) – जनानी : (१) स्त्रीओने लगतुं, स्त्रीओनुं; (२) बायलुं, नामर्द.

जनापवाद (पु.) – जनवाद (पु.), लोकोमां अपकीर्ति (स्त्री.)

जनाब [अ.] (पु.) – महाराज, महेरबान (पु.).

ज़नावर (न.) – (१) जनावर, जानवर (न.); (२) (लाक्ष.) सांप (पु.)

जनीजनार्दन (पु.) – जनसमाज ए ज भगवान एवी भावना.

जनीमनी (अ.) – अंतर्बाह्य, अंतरमां ने बाहर लोकोमां.

जनीवनी (अ.) – लोकोमां ने जंगलमां, (एटले) सर्वत्र.

जनित्र – [सं.] (न.) – बीजली पेदा करनारुं यंत्र, 'जनरेटर'.

ज़ंत (पु.) – करम, करमियो (पु.)

जंतर (न.) – (१) जतरडुं (न.), सोनारूपांना तार खेंचवानुं एक ओजार; (२) कोईपण कल्पक यंत्र.

– **मंतर** (पु., न.) – (१) जंतरमंतर (पु. न.), जादु (स्त्री.); (२) दिल्लीमां पुरानी वेधशाळा छे ते.

जंतु [सं.] (पु.) – जंतु (पु. न.) नानुं जीवडुं (न.).

– **घ्न** [सं.] (वि.) – जंतुघ्न, जंतुनाशक.

जंत्र (स्त्री.) – (१) जतरडुं (न.); (२) यंत्र (न.); (३) तोप (स्त्री.).

जंत्री (स्त्री.) – (१) जंत्री, सूची (स्त्री.); (२) सांकळियुं (न.); (२) कोठो (पु.), कोष्टक (न.).

जन्म [सं.] (पु., न.) – (१) जन्म, जनम, अवतार (पु.); (२) जन्मारो (पु.).

– **खोड** (स्त्री.) – जन्मजात दोष (पु.) जनमथी ऊपजेल खोड, –एब (स्त्री.)

– **गांठ** (स्त्री.) – (१) जनमगांठ, वरसगांठ (स्त्री.); (२) जन्मारानी गांठ (स्त्री.)

– **जन्मांतरी** (अ.) – जनमोजनम.

– **टिपण** (न.) – जन्मकुंडली (स्त्री.)

– **ठेप** (स्त्री.) – जनमटीप, जनमकेद, जिंदगीसुधीनी केद (स्त्री.).

– **दरिद्री** (वि.) – जनमथी दरिद्र.

– **पत्रिका** (स्त्री.) – जुओ 'जन्मटिपण'

– **प्रभृती** [सं.] (अ.) – जनम थयो त्यारथी.

– **भूमी** (स्त्री.) – जन्मभूमि, मातृभूमि (स्त्री.).

– **भर** (अ.) – जिंदगीसुधी.

— मरणाचा फेरा (पु.) — जन्म–मरणनो फेरो (पु.), आवनजावन (न.).

— योग (पु.) — जनम वेळानो ग्रहयोग.

— लग्न (न.) — जनमवेळानी रास (स्त्री.)

— साफल्य (न.) — जनमनुं सार्थक (न.).

— सावित्री (वि.) (स्त्री.) — (१) आमरण सुवासिनी (स्त्री.); (२) कोई दिवस नहि धोयेलुं वस्त्र (न.).

— सिद्ध (वि.) — जन्मसिद्ध.

जन्मणे (अ. क्रि.) — जन्मवुं, ऊपजवुं.

जन्माचा (वि.) — कायमनुं, जिंदगी भरनुं.

— पत्कर घेणे — जनमारानी जवाबदारी लेवी.

— ची आठवण (स्त्री.) — जिंदगीभरनी याद (स्त्री.).

— ची जोड (स्त्री.) — (१) जिंदगीभरनी सोबत (स्त्री.); (२) जनमारानो संबंध (पु.).

— ची गाठ (स्त्री.) — जनमारानी गांठ (स्त्री.), — बंध (पु.).

— ची बेगमी (स्त्री.) — जनमारांनी जोगवाई (स्त्री.).

— चे कर्मी (अ.) — जिंदगीमां कोक दी.

जन्मातून जाणे, —उठणे — निरुपयोगी थई जवुं, जनमारो बेकार जवो.

जन्मादारभ्य [सं.] (अ.) — जनमथी, जनमथी आजसुधी

जन्मान्तर [सं.] (अ.) — जन्मान्तर (न.) : (१) बीजो जन्म (पु.); (२) (लाक्ष.) दैव, नशीब (न.).

— योग (पु.) — आगला जन्मनां पुण्यनुं फळ.

जप [सं.] (पु.) — (१) जप (पु.); (२) रटन (न.).

ज़पणूक (स्त्री.) —जपन (न.) संभाळ (स्त्री.).

ज़पणे (सं. क्रि.) — संभाळवुं, संभाळ लेवी, निगाह राखवी.

जपणे (सं. क्रि.) — जपवुं, रटवुं, जप करवो.

जपमाळ (स्त्री.) — (१) जपमाळा, करमाळा (स्त्री.); (२) बेरखो (पु.)

ज़प्त [अ.] (वि.) — जप्त, जपत, सरकारे कबजे करेलुं.

— प्ती (स्त्री.) — जपती (स्त्री.), कब्जे करवानो हुकम.

ज़बडा (पु.) —जडबुं (न.).

ज़बर [फा.] (वि.) — जबर (—रुं.), जोरावर, जब्बर, भारे, बळवान, जबरु.

—दस्त (वि.) — जबरज(—द)स्त, जोराबर, जबरुं.

—दस्ती (स्त्री.) — जबरज(—द)स्ती (स्त्री.), जुलम, बलात्कार (पु.).

ज़बरा (पु.) — मोटो टाइप (पु.), मोटुंबीबुं (न.)

ज़बरी (स्त्री.) — जुलम, सखताई, सखती (स्त्री.).

ज़बान [फा.] (स्त्री.) — जबान : (१) वाणी, वचन; (२) जीभ (स्त्री.).

ज़बानी (वि.) — मोढेथी कहेलुं.

— (स्त्री.) — जुबानी, बोलीने जणावेली हकीकत (स्त्री.), इझहार (पु.).

ज़बाब (पु.) — (१) जवाब (पु.), उत्तर (न.); (२) (कायदा) प्रतिज्ञा.

— दार (वि.) — जबाबदार, उत्तरदायी.

— दारी (स्त्री.) — (१) जवाबदारी, जुम्मेदारी, (स्त्री.) उत्तरदायित्व (न.); (२) जोखमदारी (स्त्री.).

ज़बाबी (वि.) — जवाबी : (१) जेनो जवाब मागेलो होय एवुं (२) जेना जवाबनुं खरच करेलुं होय तेवुं (पोस्टकार्ड, तार इ.)

— कार्ड (न.) — जवाबी कार्ड (न.).

— हुंडी (स्त्री.) — जवाबी हूंडी (स्त्री.) स्वीकारायानो मळ्यापछीज जेनां नाणां भरवानां होय एवी हूंडी.

ज़म (पु.) — (१) मेळ (पु.); (२) जोड (स्त्री.); (३) प्रबंध (पु.), व्यवस्था गोठवण (स्त्री.)

— बसणे — गोठवण थवी, गोठवाई जवुं, व्यवस्था थवी, थाळे पडवुं

ज़मखाना [फा.] (पु.) — मोटी जांजम (स्त्री.) मोटुं पाथरणुं

ज़मणे (अ. क्रि.) — (१) एकठुं–भेगुं–थवुं, जामवुं; (२) ठरवुं, थीजवुं, बंधाई जवु, बाझवुं; (३) पुरा रंगमां, जोसमां–आववुं; (४) स्थिर थवुं; (५) भाळे पडवुं, ठीक गोठवाई जवुं; (६) फाववुं

ज़मविणे (स. क्रि.) — (१) भेगु–एकठुं–करवुं; (२) संकेलवुं; (३) थिजाववुं, बझाडवुं; (४) मेळववुं, आखरवुं (५) फवडाववुं,फावे एक करवुं.

ज़मा [अ.] (स्त्री) — जमाः (१) आवक, ऊपज, प्राप्ति (स्त्री); (२) अंतर्भाव (३) गणना (स्त्री.) (३) सरवाळो, जुमलो (पु.)

— (वि.) — (१) जमा–एकठुं–भेगुं थयेलुं; (२) जमा पासामा नोंधेलुं

— करणे (१) वसूल करवुं; (२) भेगु करवुं; (३) जमा पासे लखवुं

— देणे —जमा आपवुं, लेणुं पाछुं आपवुं

— खर्च (पु.) — (१) जमाखर्च (पु. न.), आवकजावक

(स्त्री.); (२) नामुं (न.)

– खर्च वही (स्त्री.) – आवकजावक चोपडी (स्त्री.), चोपडो (पु.)

– बंदी (स्त्री.) – जमाबंदी (–धी) (स्त्री.): (१) जमीन मापी, जात वगैरे तपासी तेनुं सरकार– भरत आकारवुं ते, 'लँड रेव्हेन्यु सेटलमेंट; (२) ठरावेलो जमीन – महेसूल (पु.)

– वसूल (पु.) – जमा वसूल (स्त्री, न.), महेसूलनी ऊपज (स्त्री.)

ज़मात [फा.] (स्त्री.) (१) जमात, कोम (स्त्री.); (२) जमाव (पु.)

ज़मादार [फा.] (पु.) – फोजनी के पोलिसनी एक टुकडीनो उपरी (पु.)

ज़माना [फा.] (पु.) –जमानो, समय, युग (पु.)

ज़मालगोटा (पु.) – जमालगोटो, नेपाळो (पु.) (रेचक बीवाळी एक वनस्पति)

ज़माव (पु.) – जमाव, समुदाय (पु.), भीड (स्त्री.)

ज़मीन [फा.] (स्त्री.) – जमीन : (१) भोंय (स्त्री.); (२) खेत, खेतर (न.)

– अस्मान [फा.] (न.) – (१) जमीन ने आसमान (न.), पृथ्वी ने आकाश; (२) [लाक्ष.] खूब अंतर के फेर बतावतो शब्दप्रयोग

– अस्मान एक होणे – जमीन आसमान एक थवुं : (१) अतिशय मगरूरी होवी; (२) घणो वरसाद वरसवो

– अस्मान एक करणे – जमीन आसमान एक करवुं : (१) भगीरथ प्रयत्न करवो; (२) ऊथलपाथल करवी; (३) गजब करवो,

– अस्मानाचे अंतर (न.) – जमीन आसमाननुं छेटुं (न.), घणो मोटो तफावत. (पु.)

– उकरणे – (१) जमीन खणवी, –खोतरवी; (२) (लाक्ष.) शरमथी के पश्चात्तापथी नीचुं जोवुं

– जुमला (पु.) –जमीन मिलकत (स्त्री.), जमीन ने घर वगैरे, 'लँडेड प्रोपर्टी'

– झाडा – ग्रामनी जमीननी किंमत लखेली यादी (स्त्री.)

– दार (पु.) – लाटबंध जमीननो मालिक (पु.)

– दारी (स्त्री.) – जमीनदारी

– दारी पध्दती (स्त्री.) जमीनदारी पध्दति, सरकारी महेसूल सीधो खेडूत पासेथी न उघरावतां जमीनदार पासेथी उघरावानी पध्दति

– दोस्त [फा.] (वि.) – जमीनदोस्त, जमीनसरसुं करेलुं, पायमाल.

– धारा (पु.) – जमीन महेसूल (स्त्री.)

– महसूल (पु.) – जमीन महेसूल (पु.), एन ऊपज (स्त्री.)

– महसूल ज़मा (स्त्री.) – एनं जमा (स्त्री.)

ज़ंबिया [फा.] (पु.) – ज़मैयो (पु.)

ज़ंबीर (पु. न.) – जंबीर (न.), एक जातनी लिंबोई (लींबुनुं) झाड)

जय [सं.] (पु.) – जय, जीत, फतेह (स्त्री.)

– होणे – जय थवो, जीत थवी

जयंती (स्त्री.) – जयंती (स्त्री.), वरसगांठ (स्त्री.), जनम दिवस (पु.)

ज़य्यत (अ.) –तैयार, सिध्द

ज़र (पु.) – (१) ज्वर, ताव (पु.); (२) ज्वरनी फोल्ली (स्त्री.)

ज़र [फा.] (पु.) – जर, कसब (पु.)

– तार (स्त्री.) – जरकस, कसब (पु.)

– तारी (वि.) – (१) जरकसी, कलाबूती; (२) (लाक्ष.) 'जो–तो' नी–भाषा, (शरती भाषा)

ज़र (अ.) – जो

– तर (अ.) – जो–तो

ज़रगुडी (वि.) – तंतुमय, रेसावांळु

ज़रठ [स.] (वि.) – जरठ : (१) वृध्द, घरडुं; (२) कठण

जरंड (वि.) 'जरठ' जुओ

जरत्कारू [सं.] (वि.) – करकाटियुं, हाडपिंजर जेवुं, सुकलकडी

ज़रदा, ज़र्दा [फां.] (पु.) – जरदो, तंमाकुनो भूको (पु.)

ज़रदाळू (पु. न.) – जरदालु (–ळु) (न.)

ज़रब [अ.] (स्त्री.) – जरब, त्रास (पु.), धाक (पु.,स्त्री.)

ज़रा (वि.) – जरा, थोडुंक

– (अ.) – जरा, लगार

– सा (वि.) – जराक

– से (अ.) – जरातरा

– शाने (अ) – थोडा वखत पछी

जरा [सं.] (स्त्री.) – जरा (स्त्री.), घरडापणुं (न.)

ज़री (अ.) – जो के, यद्यपि

ज़री, –चा (वि.) – जरकसी

– **पटका** (पु.) – मराठा राज्यनो झंडो (पु.)
ज़रूर (अ) – जरूर, अवश्य
ज़रूरी (स्त्री) – गरज, आवश्यकता (स्त्री.)
ज़र्द [फा.] (वि.) – जरद, पीळुं
जल [सं.] (नं.) – जल, पाणी (नं.)
– **यंत्र** (नं.) – जलयंत्र (नं.) : (१) पाणी चक्की (स्त्री); (२) फुवारो (पु.); (३) रेंट (पु.)
– **तरंग** (पु.) – (१) जलाशयमां ऊठतो तरंग (पु.), लहेर (स्त्री.), मोजुं (नं); (२) चलाणांमां पाणी भरीने योजातुं एक वाद्य.
– **मार्ग** (पु.) – वहाणवडे जवानो मार्ग
– **समाधी** (स्त्री.) – जलसमाधि (स्त्री.); पाणीमां डूबी देहान्त करवो ते
– **संपत्ति** (स्त्री.) – जलसंपत्ति (स्त्री.) : (१) पाणीरूपी संपत्ति; (२) समुद्रमां मळती संपत्ति
जलद [फा.] (अ.) – जलदी, उतावळथी
– (वि.) – वेगवान्
जलदी (स्त्री.) – जलदी, उतावळ, त्वरा (स्त्री.)
जलसा [अ.] (पु.) – जलसो, संगीतनो मेळावडो (पु.)
जलाल [अ.] (वि.) जलाल : (१) तीक्ष्णं, तीखुं; (२) उग्र, तापट; (३) तीव्र, जहाल; (४) अति धारवाळुं; (५) क्लेशदायी
जलूस [अ.] (पु.) – उजाणी (स्त्री.), समारोह (पु.); (२) सरघस (न.)
जल्पणे (स. क्रि.) – (१) शेखी करवी, बडाई मारवी; (२) बकवाट करवो, बकवुं
ज़व (पु.) – जव (पु.), 'बार्ली'
– **खार** (पु.) – जवखार (पु.), 'कार्बोनेट ऑफ पोटॅश'
ज़वशी (स्त्री.), ज़वस (पु.) – अळशी (–सी) (स्त्री.)
– **तेल** (न.) – अळशीयुं (न.)
ज़वळ (अ.) – नजीक, पासें, कने, ओरे. समीप
– **चा** (वि.) – (१) पासेनुं, आगोतरुं; (२) अड (–डी)नुं; (३) आंगत, नजीकनुं (सगुं))
– **करणे** – (१) पोतीकुं करवुं; (२) पासे जवुं
– **ज़वळ** (अ.) (१) लगभग, आशरे; (२) अडोअड, लमोलग
– **पास** (अ.) – 'जवळजवळ' पाहा
ज़वळीक (स्त्रीं.) – (१) नजदीकपणुं; (२) स्नेहसंबंधं (पु.); (३) रिश्तेदारी (स्त्री.); (४) पाडोश (पु.)
ज़वळून (अ.) – पडखेथी, पासेथी, पासे रहीने
जवान [फा.] (वि. पु.) –.जवान, जुवान
– (पु.) – युवा, जुवान, तरुण मनुष्य (पु.)
– **मर्द** (वि.) – जवांमर्द
जवानी (स्त्री.) – जवानी, जुवानी (स्त्री.), यौवन (न.)
– **दिवानी** (स्त्री.) – जुवानीनो मद ने जोस (पु.)
ज़वाहीर (न.) – जवाहीर, झवेर, झवेरात (न.)
ज़वाहिरी, ज़व्हेरी (पु.) – झवेरी (पु.)
ज़व्हारी (स्त्री.) – जिवाळी (स्त्री.), झारो (पु.) (तंबूराना तारनीचे घोडीपर झंकार माटे मूकवामां आवतो दोरो)
ज़सा (वि.) – जेवुं
– (अ.) – (१) जेम के; (२) जेवे, ज्यारे
– **तसा** (वि.) – जेम–तेम
– **च्या तसा** (वि.) – जेवुं ने तेवुं, जेम ने तेम
जस्त (न.) – जसत (न.)
जहन्नम [अ.] – जहानम, नरक, दोजख (न.)
जहर [अ.] – झेर, विष (न.)
जहरी (वि.) – झेरी, झेरीलुं
जहागीर [फा.] (स्त्री.) – जागीर (स्त्री.)
– **दार** (पु.) – जागीरदार
ज़हाज़ (न.) – मोटुं वहाण (न.)
जहांबाज़ (वि.) – (१) कारस्तानी; (२) उस्ताद, पहोंचेलुं
जहाल (वि.) – (१) जहाल, आकळुं; (२) उग्र, आकरुं; (३) तीखुं तमतमुं
– **पक्ष** (पु.) जहाल पक्ष, उद्दाम पक्ष, 'एक्स्ट्रीमिस्ट'
ज़ळका (वि.) – बळतुं
ज़ळजळ (स्त्री.) – (१) कोयली, बळतरा (स्त्री.); (२) कीनो (पु.), वेर (न.)
– **णे** (अ. क्रि.) – जळजळवुं, बळवुं, बळतरा थवी
ज़ळज़ळाट (पु.) (१) कोयली, बळतरा (स्त्री.), दाह (पु.); (२) भयंकर जुलम (पु.); (३) अदापो, बळापो. (पु.)
ज़ळज़ळीत (वि.) – (१) तीव्र, कडक; (२) अति उष्ण, ऊकळतुं
ज़ळण (न.) – जळण, बळतण, इंधन (न.), एंधरां (न. ब. व.); उबाळो, (पु.) छाणा (न. ब. व.)
ज़ळणे (अ. क्रि.) – (१) बळवुं, सळगवुं; (२) दाझवुं
ज़ळफळ (स्त्री.) – बळतरा (स्त्री.), अदापो (पु.)
– **णे** (अ. क्रि.), ऊकळवुं

– ळाट (पु.) – जळापो, बळापो, उकळाट (पु.)

जळबंब (वि.) – जळबंबोळ, जलमय

ज़ळमट (न.) (१) चूला उपर बाझतुं ओशिजाळुं, करोळियानुं जाळुं (न.); (२) आटामां पेदा थतुं तंतुं जेवुं जंतु (न.)

ज़ळाऊ (वि.) – जळाऊ, बाळवाना कामनुं

ज़ळीत (न.) – बळण, घर–गंजी इ. बळी जवुं ते

ज़ळू (स्त्री.) – जळो (पु.)

ज़ळो ! (उद्‌गार. अ.) – बळ्युं ! मूऊं!

ज़ाई (स्त्री.) – जाई (स्त्री.), एक फूलवेल.

ज़ाऊ (स्त्री.) (वडील) – जेठाणी (जेठनी वहु) (स्त्री.)

– (धाकटी) – देराणी (दीयरनी वहु) (स्त्री.)

जाकीट (न.) – जाकीट (न.), वासकोट (पु. न.), बांडियो कबजो (पु.)

ज़ाग (स्त्री.) – (१) जाग, जागृती (स्त्री.); (२) हरफर (स्त्री.)

– **णे** (अ. क्रि.) (१) जागवुं; (२) जागरणं करवुं, जाग्रत रहेवुं; (३) ऊंघमांथी ऊठवुं; (४) पहेरो राखवो, दक्ष रहेवुं; (५) वफ़ादार रहेवुं ('मिठाला जागला')

जागर (पु.), जागरण (नं) – उजागरो (पु.)

ज़ागल्या (पु.) – गाममां पहेरो करनार चोकीदार, (जे एक विशिष्ट जातीनो रहेतो.)

ज़ागविणे (स. क्रि.) – (१) जाग्रत राखवुं; (२) जगाडवुं; (३) जाप्तो राखवो

ज़ागा (वि.) – (१) जागतुं; (२) दक्ष, सावध

– (स्त्री.) – जगा (स्त्री.)

ज़ागे करणे – जगाडवुं

जागृत [सं] (वि.) – जाग्रत

– **दैवत** (नं.) – जागतुं जोध देवता (स्त्री.)

ज़ांगड (वि.) – जांगड (मूल्य चूकते कर्यावगर जोवा के देखाडवा लीधेलुं), नामपर लीधेलुं

ज़ांघ (स्त्री.) – जांघ, साथळ (स्त्री.)

ज़ांघिया (पु.) – जांघपर पहेरातो लंगोट (पु.)

ज़ाच (पु.) – सतामणी, हेरानगत (स्त्री.)

– **क** (वि.) – पीडाकारी

– **ज़ुलूम** (पु.) – पीडा–जुलम (पु.)

– **णूक** (स्त्री.) – सतामणी, पीडा (स्त्री.)

– **णे** (स. क्रि.) – सताववुं, हेरान करवुं

– **णे** (अ. क्रि.) – खूंचवूं

ज़ाज़म (न.) – जाजम (स्त्री.)

ज़ाज़ावणे (अ. क्रि.) – (१) चीडवुं, गुस्से थवुं; (२) त्रस्त थवुं

जाज्वल्प – (१) ज्वाज्वल्यमान, झगझगतुं, देदीप्यमान; (२) उग्र, तापट; (३) अति गुणकारी, रामबाण

ज़ाड (वि.) – (१) जाडु, दळदार, (२) लठ्ठ

– **गेला** (वि.) – (१) जाडा कदनुं; (२) थोडु घणुं जाडुं

– **जूड** (वि.) – घणुं जाडुं

ज़ाडा (वि.) – (१) भारे, वजनदार; (२) दळदार, जाडुं; (३) लठ्ठ; (४) गहन अति (विद्वान)

– **भरडा** (वि.) – (१) जाडुं खद्दड; (२) जाडुं धक्कड; (३) खरबचडुं

ज़ाडी (स्त्री.) – (१) जाडाई (स्त्री.), (२) ओसार (पु.) (भींतनो); भींतनी जाडाई

जाड्य [सं.] (नं.) – जाड्य, (१) शरीरनी सुस्ती (स्त्री.); (२) बुद्धिनी मंदता (स्त्री.)

ज़ाण (स्त्री.) – (१) जाण (स्त्री), ओळखाण (स्त्री.); (२) ज्ञान, भान, (नं.); समज (स्त्री.); (३) बूज, कदर (स्त्री.)

– **कार** (वि.) – जाणकार, माहितगार, तज्ज्ञ

– **पण** (न.) – (१) समज (स्त्री.) (२) विवेक (पु.)

ज़ाणणे (सं.क्रि.) – (१) जाणवुं; (२) पिछानवुं

ज़ाणता (वि.) – (१) समजदार, शाणुं; (२) तज्ञ; (३) पिछाणनार

– **अज़ाणता** (अ.) – जाण्ये अजाण्ये

ज़ाणती (स्त्री.) – ज़ाणपण, बुद्धि, समज (स्त्री.); (२) विवेक

– (वि. स्त्री.) – (१) समजवाळी, समज आवे एवी उमरवाळी; (२) [लाक्ष.] ऋतुमती.

ज़ाणवणे (स. क्रि.) – जणावुं, जाण थवी, अनुभव थवो

ज़ाणविणे (स. क्रि. अ. क्रि.) – (१) जणाववुं, (२) समजाववुं, जाणकारी आपवी

ज़ाणीव (स्त्री.) – (१) भान, ज्ञान (न.); (२) समजशक्ति, समजण (स्त्री.)

ज़ाणून बुजून (अ.) – जाणीजोई, जाणीबूजी, जाणीबूजीने, इरादाथी

ज़ाणे (अ. क्रि.) – जवुं : (१) चालतुं थवुं, गमन करवुं; (२) वीतवुं; (३) (लाक्ष.) मरवुं

न जाणो (अ.) – रखे, रखेने

ज़ात (स्त्री.) – (१) जात, नात, कोम (स्त्री.); (२) किसम (स्त्री.), प्रकार (पु.)

– इनाम (न.) – व्यक्तिनी हयाती सुधी ज भोगी शकाय एवी इनाम जमीन

– कुळी (स्त्री.) – (१) नात ने कुळनो परिचय; (२) घरानुं (न.), मूळ

– गंगा (स्त्री.) – जात जमात (स्त्री.), नात (स्त्री.)

– गोत (न.) – जात ने कुळ (न.)

– जेवण (न.) – नातवरो (पु.)

– भाई, – भाऊ (पु.) – जातभाई (पु.)

ज़ात (स्त्री.) – पोते (सर्व.), पंडे (पु.)

– निस्बत (वि.) – जाते लखेलुं

– निस्बत (अ.) – जाते, पोते

– मुखतार (वि.) – स्वतंत्र

– मुचलका (पु.) – जात मुचरको (पु.) (पोते ज पोताना जामीन थवुं ते)

ज़ातीपुती (स्त्री.) – वंश (पु.), कुळ (न.)

ज़ातिवंत (वि.) – (१) खानदान, कुलीन; (२) ऊंची जातनुं

ज़ातिस्वभाव [सं.] (पु.) – जातिस्वभाव (पु.) : (१) जाति के कोमनो विशिष्ट स्वभाव; (२) पोतानो स्वभाव

जातीय [सं.] (वि.) – जातीय, कोमी.

ज़ातीवर ज़ाणे – जात उपर जवुं, जातिस्वभाव दर्शाववो

ज़ाते (न.) – घंटी, चक्की (स्त्री.)

जात्यंध [सं.] (वि.) – जात्यंध, जन्मथी अंध; (२) चुस्त जाति अभिमानी

ज़ात्या (अ.) – स्वभावत:

जा (–ज्या)दा [अ.] (वि.) – जादे, ज्यादा, अधिक, वधारे

जादू [फा.] (पु., स्त्री.) – (१) जादु (–दू) (स्त्री.), इलम (पु.), करामणी (स्त्री.); (२) भूरकी, मोहिनी (स्त्री.)

– गार (पु.) – जादुगर (पु.)

जान [फा.] (पु. स्त्री.) – जान, प्राण, (पु.)

जान (स्त्री.) – जान (स्त्री.), लग्नमां वरसाथे जनाराओनो समूह (पु.), जानोतर (स्त्री.)

जान–पछान (स्त्री.) – जाण (–न) पिछान (स्त्री.)

ज़ान (–नि) वसां, जानोसा (पु.) – जानीवासो, जानतो उतारो (पु.)

ज़ानवे (न.) – जनोई, यज्ञोपवीत (न.)

जानी [फा.] (वि.) – जानी, जानसमुं प्रिय

ज़ाप्ता (पु.) – (१) जापतो (–प्तो), पाको बंदोबस्त (पु.); (२) घरनो एक खंड (पु.)

ज़ाब (पु.) – जवाब (पु.), उत्तर (न.)

– ज़बाब (पु.) – सवाल जवाब (पु.) (अदालतमां)

– विचारणे – पडकार तरीके जवाब मांगवो, कारण पूछवुं

ज़ाबडणे (अ. क्रि.) – ऊंघमां लववुं

ज़ाबाड (न.) – जडबुं (न.)

जाम (अ.) – घट्ट, मजबूत

जामगी (स्त्री.) – जामगरी (स्त्री.), तोपनो पलीतो (पु.)

ज़ामदार [फा.] (पु.) – जामदार (पु.) (जवाहीर, घरेणां इ. नी संभाळ राखनार अधिकारी)

– खाना (पु.) – जामदारखानुं (न.)

ज़ामा [फा.] (पु.) – जामो, लांबो झभ्भो (पु.)

– निमा (पु.) – (१) पूर्ण पोशाक (पु.); (२) [लाक्ष.] ठाठमाठ (पु.)

ज़ामीन [अ.] (पु.) – जामीन, हामीदार (पु.)

– की (स्त्री.) – जामीनगीरी, हामीदारी, जमानी, बांयधरी (स्त्री.)

ज़ांभळा (वि.) – जांबूडियुं, जांबूडूं, 'पर्पल'

– ळी (स्त्री.) – जांबूडो (पु.), जांबुनुं झाड (न.)

ज़ांभूळ (न.) – जांबु (न.), जांबूडानुं फळ

ज़ांभई (स्त्री.) – बगासु (न.)

– येणे – बगासुं आववुं, – खावुं

ज़ायपत्री (स्त्री.) – जायपत्री, जावंत्री (स्त्री.)

ज़ायफळ (न.) – जायफळ (न.)

ज़ायबंदी (वि.) – जखमी, घायल

ज़ा –ये (स्त्री.) – अवर जवर (पु.), आव–जा (स्त्री.)

जार [सं] (पु.) – (१) जार, यार (पु.) (पर स्त्री साथे संबंध राखनार); (२) ओर (स्त्री.); (३) हमणां ज जन्मेलां बाळकना मोंमाथी नीकळतुं फीण (न.)

जारणमारण [सं.] (न.) – जारण मारण (न.)

जारिणी [सं.] (स्त्री.) – व्यभिचारिणी, परपुरुष साथे प्रीति करनारी स्त्री.

जारी [अ.] (स्त्री.) – चलण (न.), अमल (पु.); (२) झडप (स्त्री.); (३) चीवट (स्त्री.)

(अ.) – जारी, चालु

– करणे – जारी–चालु–करवुं
– ने (अ.) – (१) झडपथी; (२) चीवटथी
जालीम [अ.] (वि.) – (१) जालीम, जुलमी; (२) निर्दय; (३) तीक्ष्ण, कडक; (४) उग्र परिणामकारी
ज़ावई (पु.) – जमाई (पु.)
ज़ावक (वि.)-जावक
– बारनिशी (स्त्री.) – जावक बारनिशी (स्त्री.)
ज़ावळ (न.) –बाळकना मूळ वाळ (पु. ब. व.)
ज़ावळे (न.) – जोडकुं (न.) जोडे अवतरेला बे बाळक; (२) तेमांनुं एक
ज़ास्वंद (–दी) (स्त्री.) – जासूद (–दि), जासु (स्त्री.)
ज़ासूद (पु.) – कासद, खेपियो, दूत (पु.)
– गिरी (स्त्री.) – कासदुं (न.), संदेशो लाववा – लई जवानुं काम
जास्त (–स्ती) (वि.) – जास्त (–स्ती), वधारे
जाहिरात [अ.] (स्त्री.) – जाहेरात (स्त्री.): (१) प्रसिद्धि – पत्रक (न.); (२) जाहेर खबर (स्त्री.)
जाहीर [अ.] (वि.) – जाहेर : (१) सर्वविदित, खुल्लुं; (२) सार्वजनिक
– करणे – जाहेर करवुं
– खबर (स्त्री.) – जाहेर खबर, जाहेरात (स्त्री.)
– नामा (पु.) – जाहेरनामुं (न.), इझहार, इश्तेहार (पु.)
– होणे – जाहेर थवुं
ज़ाळ (पु.) – (१) – भभूको, भडको (पु.); (२) झाळ, ज्वाला (स्त्री.)
– पोळ (स्त्री.) – आगभभूको (पुं.)
– णे (स. क्रि.) – बाळवुं, सळगाववुं
ज़ाळी (स्त्री.) – (१) जाळी (स्त्री.); (२) धुंगुं (न.), झरडां – झांखरांनुं जाळुं (न.)
– दार (वि.) – जाळीदार
ज़ाळे (न.) – जाळुं (न.)
जिकडचा, जिकडील (वि.) – जे तरफनुं
जिकडून (अं.) – ज्यांथी
– तिकडून (अ.) – ज्यां त्यांथी, बधेथी
जिकडे (अ.) – (१) जे तरफ; (२) ज्यां
– तिकडे (अ.) – ज्यां त्यां, सर्वत्र, बधे त्यां
जिकीर (स्त्री.) – (१) हेरानगत, पीडा (स्त्री.); (२) रक – झक (स्त्री.); (३) जिकर, जक, जीद, हठ (पु.); (४) फिकर (स्त्री.)
– करणे – जक पकडवी, हठ करवो
– रीस येणे – हेरान थवुं
जिगजिग (स्त्री.) – (१) रकझक, तकरार (स्त्री.); (२) हेरानगत
जिगर [फा.] (न.) – जिगर, दिल, हैयुं (न.)
– (वि.) – जीवलग, प्राणप्रिय
जिंकणे (सं. क्रि.) – जीतवुं
जिजी (स्त्री.) – मोटी बहेन (स्त्री.)
जिणे (न.) – जिंदगी (स्त्री.), जीवित (न.)
जितके (वि.) – जेटलुं
– क्यास तितके (लाक्ष.) – काम पूरतुं
जितखोर (वि.) – जिद्दी, जक्की
जितणे (स. क्रि.) – जीतवुं
जितपत (वि.) – जेटलुं, जेटला प्रमाणमां
जितराप(–ब.) (न.) – (१) खडुं पाक (न.); (२) खेतर (न.)
जिता (वि.) – जीवतुं, जीवंत
– जागता (वि.) – जीवतुं जागतुं
– कोळसा (पु.) – जीवतो कोयलो, लाळो, सळगतो अंगारो (पु.)
– मारणे – जीवतुं मारवुं, हाल करवां, रीबवुं
जिद (–द्द) (स्त्री.) – जीद, हठ (स्त्री.)
– खोर (वि.) – जिद्दी, हठीलुं, जक्की
– जिद्दीस पेटणे – जिदपर पडवुं, हठे चडवुं
जिन [इं.] (न.) – जिन, कपास लोढवानी मिल (स्त्री.)के कारखानुं (न.)
जिनगर (पु.) – जीनगर (पु.), जीन बनावनार
जिनगी, जिंदगी, जिनगानी (स्त्री.) – (१) जिंदगी (स्त्री.); (२) जीवतर (न.), जन्मारो (पु.)
जिन (–न्न) स (पु, स्त्री.) – (१) जणस, वस्तु, चीज (स्त्री.); (२) माल, सोदो (पु.)
– भाव (पु.) – बजारभाव, चालु भाव (पु.)
– सी सामान (न.) – दारूगोळो (पु.)
जिना (पु.) – जीनो (पु.), दादरबारी (स्त्री.)
जिभली (स्त्री.) – (१) जीभडी (तुच्छकारमां); (२) जीभलडी (स्त्री.) (लालित्यमां); (३) जीभी (स्त्री.), ऊलियुं (न.) (४) कूको (पु.); (५) ठीकरीनो गोळ ककडो (पु.)

– ल्या चाटणे (लाक्ष) – ओठ चाटवां, ललचावुं
जिमखाना [इं.] (पु.) – जिमखानुं (न.) : (१) व्यायाम शाळा; (२) भेगा थईने खेलवानी जगा, 'क्लब'.
जिम्मा [अ.] (पु.) – (१) जुम्मो (पु.), जोखमदारी (स्त्री.); (२) जामीनगीरी (स्त्री.); (३) ताबो (पु.)
जिम्मेदार (वि.) – जुम्मेदार
जिरगा [फा.] (पु.) – (१) नागरिकोनी सभा, आम सभा (स्त्री.); (२) डांगरनी एक जात, जीरासाळ (स्त्री.)
जिरणे (अ.क्रि.) – (१) जीरवावुं, पचावुं, हजम थवुं; (२) शोषावुं; (३) बेसी जवुं; (४) दबवुं, शांत थवुं; (५) समाई जवुं; (६) तोर ऊतरवो
जिरविणे (स. क्रि.) – (१) जीरववुं; (२) पचाववुं, हजम करवुं; (३) दबाई बेसवुं; (४) उघाडुं न पडवा देवुं, छिपाववुं; (५) गर्व उतारवो
जिरायत (–ती) (वि.) – जि (–ज) रायत, वरसादनां पाणीथी थती (खेती)
जिरे (नं.) – जीरुं (न.)
जिरेटोप (पु.) – माथामाटे लोहनुं कवच, 'हेल्मेट'
जिरेसाळ (स्त्री.) – जीरासाळ (स्त्री.)
जिलबी (स्त्री.) – जलेबी (स्त्री.)
जिल्हई (स्त्री.) – ढोळ, ओप (पु.)
– करणे – ओपवुं, रसवुं
जिल्हा [अ.] (पु.) – जिल्लो (पु.)
– धिकारी (पु.) – जिलाधिकारी, 'कलेक्टर'
जिवट (वि.) – (१) जिवाळ, दमवाळुं; (२) खडतल, मजबूत; (३) लायक, समर्थ
जिवडा (पु) – जंतु (न.)
जिवणी (स्त्री.) – मोढानो चीरो (पु.)
जिवती (स्त्री.) – बाळकनां षष्ठिने दिवसे पूजाती देवता (स्त्री.)
जिवलग (वि.) – जीवलग
जिवविणे (सं. क्रि.) – जिवाडवुं
जिव्हार (नं.) – (१) कलेजुं (न.); (२) मर्मस्थान (न.)
– री लागणे – मर्मपर घा थवो
जिव्हाळा (पु.) – (१) पोतापणुं, आपोपु. (न.); (२) माया, ममता (स्त्री.)
– ळी (स्त्री.)– मर्मस्थान (न.)
– ळ्याचा (वि.) – (१) प्यारुं; (२) अगत्यनुं; (३) जीवलग

जी (उपसर्ग) (सासूजी) – जी (मानार्थ उपसर्ग)
– (उद्गार. अ.) – (१) जी, होकार; (२) हां, ठीक, वारु
जीत (स्त्री.) – जीत, फतेह (स्त्री.)
जीन (स्त्री.) – जीन, घोडानुं पलाण (नं.)
जीभ (स्त्री.) – जीभ, जिव्हा (स्त्री.)
– ओढणे – जीभ खेंचाई जवी (मरती वखते)
– काढणे – जीभ काढवी, (१) चाळा पाडवा; (२) अचंभो दर्शाववो
– चावणे – जीभ करडवी बोलतां खंचावुं
– ज़ड होणे – जीभ झलाई जवी
– झडणे – जीभ गरी पडवी, वाचा बंध थवी
– लांब करून बोलणे – जीभ करवी, सामुं बोलवुं
– लालचावणे – जीभ ललचाववी
– वळवळणे – बोलवानी चळ थवी
– विटाळणे – जीभ कसोजी करवी, अपशब्द बोलवा
– सैल सोडणे – जीभ चलाववी, फावे तेम बोलवुं, जीभ ढीली छोडवी
– सोकणे, सोकावणे – चटक लागवी
जिभेचा पट्टा (पु.) (लाक्षः) – जीभनी छूट (स्त्री.)
– पालट (पु.) – रुचि पलटो(पु.)
– ला चिमटा घेणे – बोलवा– खावा– उपर अंकुश मूकवो
– ला हाड नसणे – जीभमां हाडकुं न होवुं, बोलवामां विवेक न होवो
– वर असणे – जीभने टेरवे होवुं
– वर सरस्वती असणे – जीभे सरस्वती होवी
जीर्ण [सं.] (वि.) – जीर्ण : (१) छेक जूनुं; (२) घसाई के खवाई गयेलुं
जीव [सं.] (पु.) – जीव, जीवडो (पु.) : (१) प्राण (पु.); (२) जीवतुं प्राणि (न.); (३) जंतु (न.); (४) मन, दिल (न.); (५) दम, सार, सत्त्व, ज़ोम (न.)
– अधांत्री उडणे – जीव अडधो थई जवो, ऊंचुं ने ऊंचुं रहेवुं
– अधांत्री (टांगता) राहणे – जीव अध्धर रहेवो
– अर्धा करणे – (१) जीव अडधो करवो, जीव काढवो, तनतोड महेनत करवी; (२) अति पजववुं
– अर्धा होणे – (१) जीव अडधो थई जवो, भयथी के धाकथी के थाकथी अधमुंआ जेवुं थई जवुं

– **अडकणे** – जीव भराई रहेवो, आसक्ति रहेवीं
– **आटणे** – जीव तोडवों, जातने घसी नाखवी
– **आंबणे** –कंटाळी जवुं, त्रासी जवुं
– **उडणे** – मन ऊंचुं थवुं, – ऊठवुं, रुचि न रहेवी
– **कालविणे** – जीव अध्धर रहेवो, चिंताथी विकळ थवुं
– **कीं प्राण करणे** – जीवे धरवुं, – बांधवुं, हेत वरसवुं
– **कॆंगाटीस येणे** – दम नीकळी जवो, जीव ने जनाख नीकळी जवी
– **खाणे** – ठूस काढवी, खूब थकवी नाखवुं
– **खाली पडणे** – जीव ठरवो, – हेठो बेसवो, – टाढे पडवो, –थाळे पडवो
– **गोळा होणे** – (१) जीव घाटीमां आवी रहेवो; (२) जीव नीकळवानी अणीपर होवो; (३) बावरुं बनी जवुं; (४) जीव अध्धर लटकी रहेवो
– **घेणे** – जीव लेवो, मारी नाखवुं
– **घेऊन पळणे** – जीव लईने नासवुं
– **जाणे** – (१) जीव जवो, – जतो रहेवो,– नीकळी जवो, मरी जवुं; (२) (लाक्षः) खूब पजवणी के वेदना थवी
– **जाळणे,– मारणे** – (१) मन मारवुं, आवेगने रोकवो के दबाववो; (२) पोते वेळवुं,
– **टाकणे** – (१) जीव नाखी देवो, – आपवो, कुरबान थवुं; (२) नाउमेद थवुं, हिंमत हारवी
– **टांगणीस लागणे** – (१) झूरवुं; (२) जीव टंगाई रहेवो, आतुर के बावरुं रहेवुं
– **ठिकाणी नसणे** – जीव ठेकाणे न रहेवो, उचाट थवा
– **तुटणे** – (१) तालावेली थवी; (२) चिंता थवी
– **तोडून** – तनतोड महेनतथी के घणी खंतथी
– **थारी असणे** – मन स्वस्थ होवुं
– **थारी नसणे** – मन बेचेन रहेवुं
– **थोडा थोडा होणे** – (१) जीव थोडो थोडो थई जवो, हिंमत हारवी; (२) घणी चिंता थवीं
– **देणे** – जीव आपवो, आपघात करवो; (२) जीव लगाडवो, ध्यान आपवुं
– **धरणे** – (१) जीव धरवो, मांदगीमांथी साजा थवुं; (२) फरी सजीव थवुं
– **धरून** –(अ.)– (१) टकी रहीने; (२) उत्सुकताथी
– **पाखडणे** – (१) गुस्से थवुं, चिडावुं; (२) तनतोड महेनत करवी
– **पोळणे** – वेदनानो चटको लागवो; (२) ठीक सजा मेळवी, पाठ मळवो
– **भांड्यात पडणे** – जीव नीचे बेसवो, –थाळे पडवो
– **मट्ट्यास येणे** – थाकथी कंटाळी जवुं, दम नीकळवो
– **मुठीत धरणे** – जीव पडीके बंधावो, –नीकळी जवा जेवुं थवुं, भारे चिंता के उचाट थवा
– **मोठा करणे** – जीव मोटो करवो, – राखवो, उदार थवुं; (२) हिंमत राखवी
– **लावणे** – प्रीत जोडवी, –बांधवी, जीवे लागवुं
– **लागणे** – जीव मळवो, –घेरावो, –लागवो, स्नेह थवो
– **सोडणे** – जीव ऊडी जवो, मरी जवुं
– **घेणा** (वि.) – जीवलेण, मरण उपजावे एवुं, घातक
– **जंतू** (पु.) – जीवजंतु (पु., नः), जीवडुं (न.)
– **दया** (स्त्री.) – जीवदया, प्राणिओपर दया
– **दशा** (स्त्री.) – सजीव स्थिति
– **दान** (नः) – जीवतदान, प्राणनुं रक्षण के बचाव करवो ते

जिवाआगळा (वि.) – शक्ति उपरनुं
जिवाचा कलिजा (वि.पु.) – प्राणप्रिय, जीवलग

– **घात करणे** (१) आपघात करवो; (२) तनतोड महेनत करवी
– **घोट घेणे** – मारवुं, मारी नाखवुं; (२) खूब हेरान करवुं
– **धडा करणे** – (१) हिंमत धरवी; (२) साहस करवुं
– **सोबती** (पु.) – जीवनो संगाथी (पु.)
– **ची (जीवींची) गोष्ट** – मननी वात, गूज (स्त्री.)
– **चे रान करणे** – जीव तोडवो, तनतोड महेनत करवी
– **चे बरे वाईट करणे** – जीव काढवो, आपघात करवो
– **त जीव असे तोवर** – शरीरमां प्राण होय त्यांसुधी, मरतां सुधी
– **त जीव येणे** – जीवमां जीव आववो, धीरज बांधवी, हिंमत आववी
– **निशी जाणे** – मरवुं
– **परता** (वि.) – (१) शक्ति बहारनुं; (२) जीवजान
– **पाड** (वि.) – तनतोड
– **भावाचा** (वि.) – जीवलग, जीवजान
– **भावाने, जीवें भावें** (अ.) – खरा दिलथी
– **ला खाणे** – (१) पस्तावो थवो; (२) खेद पामवुं

— ला बरे वाईट करणे — जान ने अपाय करवो
— ला लावून घेणे — दुभावुं, दूभवुं, दुःखी थवुं
जिवावर — (कोईना) बळे, आशरे
— उठणे — (कोईनो) जीव लेवा तैयार थवुं
— उड्या मारणे — (बीजाना) बळे मोज करवी
— उदार होणे — जीव अकारो करवो, मरणिया थवुं
— चा — जीवलेण, घातक
— बेतणे — जीवउपर आवी पडवुं, जान जोखममां मुकावो
—येणे — (१) अनिच्छा होवी; (२) अप्रिय लागवुं
जिवाशी धरणे — जीवे धरवुं, —बांधवुं, जानसमुं मानवुं
जिवास जीव देणे — प्रियजन माटे पोताना प्राण पाथरवा
— मुकणे — जीवथी जवुं, मरण पामवुं
जिवे वाचणे — आपत्तिमांथी ऊगरवुं
जीवश्च कंठश्च — (वि.) जीवलग, प्राणप्रिय
जुई (स्त्री.) — जुई (स्त्री.)
जुगल (स्त्री.) — जुगल (न.) : (१) जोडुं (न.); (२) सामनो (पु.); (३) मेळ (पु), सख्य (न.); (४) खलबत, छूपी मसलत (स्त्री.)
— बंदी (स्त्री.) — (१) सामनो (पु.); (२) एकबीजानो मेळ (संगीतमां)
जुगार (पु.) — जुगार(पु.), जूगटुं, द्यूत (न.)
— री (पु.) — जुगारियो, जुगारी (पु.)
जुज़बी (वि.) — (१) हंगामी, कामचलाउ; (२) कमजोर, हळवुं; (३) जेवुं तेवुं,साधारण; (४) जूज, बहु थोडुं
जुटणे (अ. क्रि.) — (१) कामे लागवुं; (२) मेळ करवो; (३) मेळ आववो; (४) एकठुं थवुं
जुटी (स्त्री.) — (१) मेळाप, संप (पु.); (२) टोळुं (न.); (३) जमाव (पु.), भीड (स्त्री.)
जुडगा (पु.),**जुडगे** (न.) — जू (—झू) डो (पु.), झूमखुं (न.)
जुडणी (स्त्री.) — (१) गोठवण, जोगवाई (स्त्री.); (२) सांधण (न.)
जुडणे (अ. क्रि.) — (१) गोठवावुं; (२) भेगुं थवुं; (३) मेळ आववो; (४) भीडवुं
— (स.क्रि.) — (१) क्रमवार के सुघडताथी भेगुं करवुं; (२) जडवुं
जुडा (पु.) — जू (—झू) डो (पु.)
जुडी (स्त्री.) — जूडी (स्त्री.)
जुता (पु.),**जुती** (स्त्री.) — जूती (स्त्री.), जूतियुं, जूतुं, खासडुं (न.)
जुते पैज़ार (स्त्री.) — जूतामार (पु)
जुदा [फा.] (वि.) — जुदुं, छूटुं, अलग, वेगळुं
जुनवट (वि.) — (१) जुनूं, पुराणुं; (२) जुनवाणी, जुना विचारनुं, 'ऑर्थाडॉक्स'
जुना (वि.) — (१) जूनुं, पुराणु, प्राचीन; (२) जीर्ण, जर्जरित; (३) घणा वखतसुधी वापरेलुं
— ट (वि.) — (१) जुनवाणी; (२) जूनुं
— पाना, —पुराणा (वि.) — (१) जूनुं पानुं, पुराणुं, घणुं जूनुं; (२) जूनुं पूनुं, फाट्युं— तुट्युं, जीर्ण
— वणे (अ.क्रि.) — (१) जूनुं — पाकु.— थवुं; (२) जूनुं — जर्जरित — थवुं
जुनेर (न.) — जीर्ण वस्त्र (साडी के धोतियुं)
जु (—जुं) पण (न.) — **जुंपणी** (स्त्री.) — (१) जोतरवुं ते; (२) (लाक्षः) कामने वळगवुं ते
जु (—जुं) पणे (अ.क्रि.) — (१) वळगवुं (कामने); (२) शरू करवुं
जुंबाड (पुं) — (१) जूट (पु.); (२) झूडो (पु.)
जुमानणे (स.क्रि) — अदब राखवी, मानवुं
जुर्माना [फा.] (पु.) — दंड (पु.), दंडनी सजा (स्त्री.)
जुलाब (पु.) — (१) जुलाब, दस्त, झाडो (पु.); (२) [लाक्ष] दस्तनी दवा (स्त्री.)
जुलूम [फा.] (पु.) — जुलम (पु.) : (१) अत्याचार (पु.); (२) सखताई, सखती (स्त्री)
— माचा रामराम — बळात्कारे करवानी के करेली कृति
जुवा (पु.) — जुआ (—वा) र, जुगार (पु.), जूगटुं (न.)
— री, जुवेबाज़ (पु.) — जुआ (—वा) खोर, जुगारी (पु.)
जुळणी (स्त्री.) — (१) मेळ; (२) मेळाप (पु.)
जुळणे (अ. क्रि.) — (१) मेळ आववो, —थवो, —बेसवो; (२) संधावुं
जुळविणे (स. क्रि.) — (१) मेळ करावववो, —बेसाडवो; (२) मेळववुं; (३) जोडवुं; (४) सांधवुं
जुळवा जुळव (स्त्री.) — (१) जोडणी (स्त्री.); (२) गोठवण, जोगवाई (स्त्री.); (३) मेळ (पु.)
जुळारी (पु.) — बीबां गोठवनार, 'कंपॉझिटर'
जुळे (न.) — जोडकुं (न.)
जू (स्त्री.) — जू (स्त्री.), माथामां पडतुं एक जंतु
जूं (न.) — झूं(—धूं)सरी (स्त्री.), धूंसरुं (न.)

जूट (स्त्री.) – (१) टोळुं (न.); (२) संच (पु.); (३) जूट, समूह (पु.)
जून (वि.) – (१) पाकुं; (२) पाकुं थवाथी कठण थयेलुं; (३) पाकी उमरनुं
ज़े (सर्व. पु. ब. व.) – जेओ (पु. ब. व.)
ज़ें (सर्व.न.) – जे
जेठा (पु.) – ओळपटियुं (न.)
– **मारून बसणे** – ओळपटियुं करीने बेसवुं
जेणेकरून (अ.) – जेथी, जेथी करीने
जेथे (अ.) – ज्यां, जे स्थळे
– **कोठे** (अ.) – ज्यां ज्यां, जें जे स्थळे
– **तेथे** (अ.) – (१) ज्यां त्यां, जही तहीं; (२) सर्वत्र
जेन (न.) – बनात (स्त्री.)
जेमतेम (वि.) – थोडुंक
– (अ.) – (१) केमे करीने; (२) जेम तेम, मुश्केली थी
जेर [फा.] (वि.) – (१) हेरान, त्रस्त; (२) कमजोर, नबळुं; (३) थाकेलुं; (४) चीत
– **कडी** (स्त्री.) – घोडाना लगामने जोडेली कडी (स्त्री.)
– **दस्त** (वि.) – (१) जेरदस्त, नबळुं; (२) दीन, लाचार
– **बंद** (पु.) – (१) जेरबंद (–ध), कसीने बांधेलो पट्टो (पु.); (२) चामडानो कोरडो, साटको (पु.)
– **बंद करणे** – दोरडाथी कसीने बांधवुं
– **बाकी** (स्त्री.) – न उघरावेली सिलक (स्त्री.)
जेरी (स्त्री.) – (१) ढाळ, उतार(पु.); (२) लाचारीनी अवस्था, दैन्यावस्था (स्त्री.)
– **स आणणे** – (१) पराजित करवुं; (२) लाचार करवुं
जेवढा (वि.) – (१) जेवडुं, अमुक हद के मापनुं; (२) जेटलुं
जेवण (न.) – जमण, भोजन, खाणुं (न.)
– **णावळ** (स्त्री.) – (१) उजाणी, जाफत (स्त्री.); (२) खाणानुं बिल, भरतियुं (न.)
– **णे** (अ. क्रि.) – जमवुं, खावुं
जेवू घालणे – जमाडवुं
जेव्हा (अ.) – ज्यारे, जे वखते
– **केव्हा** (अ.) – जे कोई वखते
– **तेव्हा** (अ.) – ज्यारे त्यारे : (१) हरेक वखते; (२) हमेशा
ज़ो (सर्व. पु.) – जे
– **तो** (सर्व. पु.) – जे ते
ज़ोख (स्त्री.) – जळो, जोक (–ख) (स्त्री.)
ज़ोख (न.) – (१) जोख, जोखवानुं काटलुं (न.); (२) तोल (न.); (३) प्रमाण (न.)
ज़ोखड (न.) – पाहा 'जूं'
ज़ोखणी (स्त्री.) – जोखणी, तुला (स्त्री.)
ज़ोखणे (स. क्रि.) – (१) जोखवुं, तोळवुं, वजन करवुं; (२) [लाक्ष.]परखी लेवुं
ज़ोखीम (स्त्री.) – जोखम (न.) : (१) धोको (पु.), साहस (न.); (२) हानीनी धास्ती (स्त्री.); (३) जुम्मो (पु.); (४) जोखमभरेली वस्तु (स्त्री.)
– **उठविणे**, – **घेणे** – जोखम खेडवुं, – उठाववुं, जवाबदारी माथे लेवी
ज़ोखमी (वि.) – जोखमकारक, जोखमवाळुं
ज़ोग (पु.) – (१) जोग, वैराग, संन्यास (पु.); (२) योग, हठयोग (पु.); (३) वणाटमां क्रॉसनी रचना (स्त्री.); (४) कर्णाटकमां एक धोधनुं नाम
– **घेणे** – जोग लेवो
– **भरणे** – (१) स्त्रीने वैरागनी दीक्षा आपवी; (२) वणाटमां क्रॉस रचवो, जोग पाडवो
ज़ोगडा (पु.) (तुच्छतादर्शक) – जोगटो, बावो (पु.)
ज़ोगता, ज़ोगा (वि.) – (१) जोग (–गुं), योग्य ('फळ खाण्याजोगे – जोगते')
ज़ोगता (पु.) – रेणुका देवीनो भगत (पु.)
– **ती (–तीण)** (स्त्री.) – ते देवीनी भगताणी (स्त्री.)
ज़ोगवण (–णूक) (स्त्री.) – (१) जोगवाई, गोठवण, व्यवस्था (स्त्री.); (२) निर्वाह, गुजारो (पु.); (३) जतन (न.), संभाळ (स्त्री.); (४) कामनी टाळटाळ (स्त्री.)
ज़ोग (–गा)वणे (अ. क्रि.) – (१) सुस्ती करवी, सुस्ताईथी काम करवुं; (२) पुष्ट थवुं, पोसावुं
ज़ोगवा (पु.) – देवीने नामे मगाती भिक्षा
ज़ोगविणे (स. क्रि.) – (१) पोषवुं; (२) जतन करवुं
जोगी [हिं.] (पु.) – जोगी, योगी, बावो (पु.)
जोगी (–ग)ण (स्त्री.) – बेरागण, बावी (स्त्री.)
ज़ोज़ार (पु.) – (१) संसार (पु.); (२) भारे बोजो (पु.)
ज़ोज़ो (पु.) – हालरडुं, झूलणुं (न.)
ज़ोट (पु.) – पिछोडी, ओढवानी जाडी चादर (स्त्री.)

ज़ोड (स्त्री, पु.) – जोड (स्त्री.), सरखामणीमां बराबर ऊतरे एवी बीजी व्यक्ति के वस्तु; (२) थींगडुं (न.), (३) तरतीब, व्यवस्था, गोठवण (स्त्री.) ('जीवनात काही जोड करून ठेवावी'); (४) द्रव्यसंचय (पु.), बचत (स्त्री.) (५) सांधो (पु.), जोडाण (न.)

– करणे – प्राप्त करवुं, साधवुं, मेळववुं

– देणे – (१) थींगडुं लगाववुं – देवुं; (२) धातुना टुकडाओने सांधवुं

– नसणे – (१) सांधो न होवो (अेटले सळंग होवूं); (२) अजोड होवुं

– काम (न.) – जोड काम, जोड सांधवानुं काम (न.); (२) सांध करेली वस्तु

– धंदा (पु.) – पूरक धंधो (पु.)

ज़ोडका (वि. पु.) – कमातो (पति, पुत्र)

ज़ोडगोळी (स्त्री.) – (१) (बंदूकनी) बे गोळीओनो बार (पु.); (२) (लाक्ष.) जोडी (स्त्री.)

ज़ोडणी (स्त्री.) – (१) गोठवण, व्यवस्था (स्त्री.); (२) सांधणी (स्त्री.)

ज़ोडणे (स. क्रि.) – (१) जोडवुं; (२) सांधवुं; (३) प्राप्त करवुं, पामवुं

ज़ोडवे (न.) – जोडवुं (न.) (पगनी आंगळीए पहेरातो) करडो, आमळावाळो वींटलो (पु.)

ज़ोडा (पु.) – (१) जोडो (पु.), एक विशिष्ट भातनुं खासडुं (न.); (२) जोड (स्त्री.), जोटो (पुं.)

– झिजविंणे – जोडा घसवां, कोईने त्यां वारंवार धक्का खावा

– मारणे – जोडा मारवा : (१) खासडांनो मार देवो; (२) सखत ठपको आपवो

– ज़ोडी (स्त्री.) – (१) जोडवानुं काम करतां रहेवुं ते; (२) जूतांनी मारामारी (स्त्री.)

ज़ोडाक्षर (न.) – जोडाक्षर (न.)

ज़ोडी (स्त्री.) – (१) जोडी; (२) जोड; (३) पूंजी (स्त्री.)

– चा (वि.) – जोडनुं, बराबरीनुं

– दार (पु.) – जोडीदार : (१) साथी (पु.); (२) बराबरीयो (पु.)

– ज़ोडीने (अ.) – एक साथे, साथे साथे

ज़ोडीव (वि.) – सांधेलुं

ज़ोत (न.) – (१) धूंसरे जोडेली बळदोनी जोडी; (२) बळदने धूसरी साथे जोडवुं ते; (३) बळदोनी जोडीथी खेंचातुं नांगर (–ळ) (न.)

जोते (न.) – (१) चोतरो (घरनी बांधणीनो) (पु.); (२) जोतर (–रुं) (न.), धूंसरीनी साथे बळदने जोडवानो पटो (पु.)

ज़ोत्या (पु.) – नांगळ चलावनार खेडु (पु.)

ज़ोंधळा (पु.) – जार, जुवार (स्त्री.)

ज़ोपणे (स. क्रि.) – पोषवुं

ज़ोपासणे (स. क्रि.) – पोषवुं, संभाळवुं

ज़ोपासना (स्त्री.) – संभाळ (स्त्री.)

ज़ोम (पु.) – जोम, बळ (न.), जुस्सो (पु.)

– दार (वि.) – जोमदार, जुस्सादार

ज़ोर (पु.) – (१) जोर, बल (न.), ताकात (स्त्री.); (२) दाब, भार (पु.); (३) जोस, आवेश, वेग (पु.); (४) चडती, तेजी (स्त्री.); (५) जुलम, बळात्कार (पु.); (६) कसरतनो एक प्रकार

– करणे, – लावणे – जोर करवुं, बळ वापरवुं

– काढणे – जोरनी कसरत करवी

– चढणे – जोर चडवुं, प्रोत्साहित थवुं

– देणे – भार देवो,महत्त्व आपवुं

– कस, – दार वि.) – जोरकस

– ज़बरी (स्त्री.) – जोर जबरी, जबरदस्ती (स्त्री.), जुलम (न.)

ज़ोरा (पु.) – जबरदस्ती (स्त्री.)

ज़ोरावणे (अ.क्रि.) – जोरावर थवुं, बळ पकडवुं

ज़ोरावर (वि.) – जोरावर, चडता जोरनुं

ज़ोवर (अ.) – 'जोंपर्यंत' पाहा

जोश (–स) [हिं.] (पु.) – जोश (–स) (पु.,न.), जुस्सो (पु.), ऊभरो (पु.)

ज़ोशी (पु.) – जोशी (–षी), पंचांग के जोष जोनारो (पु.)

ज़ोसकी (स्त्री.) – ग्रामजोशीनी वृत्ति

ज़ोहार (पु.) – (१) जुहार, नमस्कार (पु.); (२) जौहर (न.), जमोर (पु.) (सामुदायिक आत्मबलिदान)

– णे (अ. क्रि.) – जुहारवुं, वंदन करवुं

– री (पु.) – (१) जूनो कसब वेचातो लेनार वेपारी (पु.); (२) झवेरी (पु.)

ज्याचा तो (सर्व. पु.) – दरेक जण (न.)

ज्याला त्याला – दरेकने, सहुने

ज्या पक्षी, – अर्थी (अ.) – कारण के

ज्येष्ठमध (पु.) – जेठीमध (न.)
ज्वर [सं.] (पु.) – ज्वर, ताव (पु.)
ज्वलज्जहाल (वि.) – अति जहाल
ज्वलंत [सं.] (वि.) – (१) धगधगतुं; (२) झळहळतुं
ज्वारी (स्त्री.) – 'जोंधळा' पाहा
ज्वालामुखी (पु.) – आगिया खडक, ज्वालामुखी (पु.)

झ

झक (स्त्री.) – झ (–ज)ख (स्त्री.), निंद्य कर्म (न.), बूरी वात (स्त्री.)
– मारणे – जख मारवी : (१) मूर्खाई करवी; (२) न करवा जेवुं करवुं
– मारीत, झकत (अ.) – बळात्कारे, पराणे, अनिच्छा होवा छतां
– मारीत बसणे – लाचार थईने बेसवुं, चूपचाप बेसवु
झकपक (स्त्री.) – टापटीप, वरणागी (स्त्री.), साज – शणगार (पु.)
– (वि.) – भभकादार
झकवणूक (स्त्री.) – फंदो, प्रपंच (पु.), ठगाई (स्त्री.)
झकविणे (स. क्रि.) – ठगवुं, धूतवुं
झकाझकी (स्त्री.) – (१) मारामारी, लडाई (स्त्री.); (२) चकमक, तकरार (स्त्री.) कजियो (पु.)
झकास (वि.) – सरस, सुंदर
झक्कड (स्त्री.) – तकरार (स्त्री.), कजियो (पु.)
– (वि.) – जक्की, हठीलुं
झक्कत (अ.) – पहा 'झक मारीत'
झक्की (वि.) – तरंगी, लहेरी
झगझ(–म)गणे – झगमगवुं, लखलखवुं, झळकवुं
झगझगीत (वि.) – झगमग करतुं
झगटणे (अ. क्रि.) – जोरथी वळगवुं, – बाझवुं
झगडणे (अ. क्रि.) – झघडवुं, लडवुं
झगडा (पु.) – झघडो, टंटो (पु.)
– होणे – झघडो थवो, अथडावुं
– ळू (वि.) – झगडाखोर, झघडाळुं
झगा (पु.) – झब्बो (–भ्भो) (पु.)
झंगट (न.) – तासक, घडियाळ (स्त्री.), झालर (पु.)
झंझट (न.) – झंझट, पंचाज, बला (स्त्री.)
झंझावात (पु.) – झंझावात, वंटोळियो (पु.)
झट (अ.) – झट, तरत, ताबडतोब
– कन् (अ.) – झट दईने
झटकणे (अ. क्रि.) – (१) बारोबार नीकळी जवुं, (२) छटकवुं, धीमे रहीने जता रहेवुं
– (स. क्रि.) – (१) झाटकवुं, आछेटवुं; (२) झापटवुं, झापटथी साफ करवुं
झटका (पु.) – झटको (पु.) : (१) आंचको, धक्को (पु.); (२) जोरथी करेलो घा (पु.); (३) बीमारीनो हुमलो (पु.); (४) पग पछाडवो ते; (५) कपडानी झापट (स्त्री.)
– क्यात, –क्यासरशी (अ.) – (१) झट, झटपट; (२) एक घा साथे
झटझोंबट (स्त्री.) – झघडाझघडी (स्त्री.)
झटणे (अ. क्रि.) – (१) प्रयत्न करवो; (२) महेनत करवी; (३) वळगवुं, बाझी रहेवुं
झटपट (अ.) – झटपट, झटझट
– (स्त्री.) – उतावळ, झडप, त्वरा (स्त्री.)
झटापट (स्त्री.) – झटपटी, झटाझटी, झपाझपी, मारामारी (स्त्री.)
झड (स्त्री.) – (१) झडी (स्त्री.), एकी सपाटे जोरभेर वरसवुं ते, हेली (स्त्री.); (२) झेण, वरसादनी हरफर (स्त्री.); (३) झटक (स्त्री.), सपाटो (पु.); (४) पडापडी (स्त्री.)
झडझडणे (अ. क्रि.) – (१) तडूकवुं; (२) जोसथी कामे वळगवुं
झडणे (अ. क्रि.) – (१) खरवुं, गरवुं; (२) घसाई जवुं, लेवाई जवुं; (३) जोर जोरथी वाद्य (–द्यो)नो आवाज थवो ('नौबती झडल्या')
झडती (स्त्री.) – (१) झडती (स्त्री.), झाडो (पु.), बारीक तपास (स्त्री.); (२) गणती, गणतरी (स्त्री.); (३) आंकनो पाडो, गडियो (पु.); (४) पापनुं प्रायश्चित्त
– घेणे – झडती लेवी, बारीक तपास लेवी.
– देणे – चूकववुं, चूकतुं करवुं
– करणे – आंकनो पाडो गोखवो

झडप (स्त्री.) – (१) झडप, झूंट (स्त्री.); (२) बारणानुं पाटियुं (न.); (३) कामठानो पडदो (पु.); (४) टट्टी (स्त्री.); (५) त्वरा, उतावळ (स्त्री.), वेग (पु.)
– घालणे – झडपवुं, ओचिंतुं झूंटवुं
– पंखा (पु.) – वींजणो (पु.)
झडपण (–णी) (स्त्री.) – (१) अडफट, झपट (स्त्री.), (भूत पिशाचनी); (२) ढांकणुं (न.)
झडपणे (स. क्रि.) – (१) झपट– ओझट– लागवी; (२) पवन नाखवो (अनाज चोख्खुं करवा के अंगारने चेतववा)
झडपा (पु.), **झडपी** (स्त्री.) – (१) ताटी (स्त्री.); (२) ढांकणुं (न.)
झडाझड (अ.) – एकी सपाटे, जोरभेर (वरसवुं)
झडी (स्त्री.) – (१) हेली, झडी (स्त्री.); (२) घसातुं जवुं ने, क्षय (रोग)
झणका (पु.) – (१) सणको (पु.); (२) बळतरा (स्त्री.); (३) गुस्सो (पु.)
झणझणाट (पु.) – (१) झणकार (पु.); (२) झणझणाटी, बळतरा (स्त्री.)
झणत्कार [सं.] (पु.) – झणकार (पु.)
झणाणणे (अ. क्रि.) – झणकारवुं
झणाणा (अ.) – झणणण
झणी (अ.) – तरत, त्वराथी
झपझप, झपाझप (अ.) – झटपट, वेगथी, त्वराथी
झपाटणे (स. क्रि.) – (१) ओझट लागवी; (२) (लाक्ष.) लगनी लागवी, कोई कल्पनानी पकडमां आववुं
झपाटा (पु.) – (१) सपाटो (पु.), झडप (स्त्री.); (२) ओझट (स्त्री.)
झबले (न.) – झभलुं, अंगियुं (न.)
झब्बा (पु.) – झब्बो (–भ्भो) (पु.)
झब्बू (पु.) – (१) झब्बो (पु.), गंजीफांनी एक रमत; (२) शिष्टता के प्रतिष्ठा बतावतो लफंगो के घमंडी माणस
झमेला (पु.) – झमेलो, झघडो (पु.)
झर्रकन (अ.) – झट, सररर
झरणे (अ. क्रि.) – (१) झरवुं, स्रववुं; (२) घलाई जवुं, क्षीण थवुं
झरा (पु.) – (१) झरण (–णुं) (न.); (२) कन्याळुं (न.), वीरडो (पु.)
झरोखा (पु.) – बाकुं, जाळियुं, अजवाळियुं, हाटियुं (न.)
झळ (स्त्री.) – (१) धखारो, तपारो (पु.); (२) घसारण, खोट (स्त्री.)
झळकणे (अ. क्रि.) – चळकवुं, प्रकाशवुं
झळाळणे (अ. क्रि.) – चमकवुं, झळझळवुं
झळझळीत (अ.) – झळहळतुं
झळंबणे (अ. क्रि.) – (१) बाझवुं; (२) घसडी जवुं; (३) ओझट लागवी
झाक (स्त्री.) – (१) चमक (स्त्री.), झबकारो (पु.); (२) (रंगनी) छटा (स्त्री.); (३) मुलामो, ढोळ (पु.); (४) आभास (पु.)
झाकण (ब.) – ढांकणुं, आच्छादन (न.)
झाकणी (स्त्री.) – ढांकणी (स्त्री.)
झाकणे(स. क्रि.) – (१) ढांकवुं; (२) संताडवुं, छुपाववुं;
– झाकली मूठ (स्त्री.) – बीडेली मूठी (स्त्री.) (लाक्ष.), बांधी मूठी जेनो भेद प्रकट थयो नथी
– झाकले माणिक (न.) – ढांकेलुं रत्न (न.); (२) (लाक्ष) अप्रकट गुणी माणस (न.)
झाकापाक (स्त्री.) – ढाकोढूमो, ढाकोढुंबो (पु.) (वधेलुं खावानु के उघाडुं होय ते तपासी करीने ढांकवुं ते
झाकाळणे (स. क्रि.) – (१) छाववुं; (२) घेरवुं
– (अ. क्रि.) – (१) घेरावुं; (२) गोरंभावुं
झाकोळणे (अ. क्रि.) – (१) फीकुं पडवुं; (२) अंजावुं; (३) सांजनुं के वादळांथी अंधारुं थवुं
झांगड (स्त्री.) – (१) वाद्यनो एकसामटो कडकडाट (पु.); (२) झघडो (पु.); (३) लचांड (न.)
झाझात (स्त्री.) – जहेमत (स्त्री.)
झांज (स्त्री.), **झांजा** (स्त्री. ब. व.) – झांझ (स्त्री.), कांसी जोड (पु.)
झांजर (न.) – (१) भरभांखळुं, परोढियुं, मळसकुं (न.); (२) संधिप्रकाश (पु.)
झाड (न.) – (१) झाड (न.); (२) (लाक्ष.) भूत पिशाचनी झपटमां आवेलुं माणस
– पाला (पु.) – झाडपालो (पु.)
झाडण (–णी) (स्त्री.) – (१) सावरणी (स्त्री.), झाडु (न.); (२) (लाक्ष.) झाटकणी (स्त्री.)
झाडणे (स. क्रि.) – (१) वाळवुं, झाडवुं; (२) (लाक्ष.) झाटकवुं, ठपको आपवो, (३) खंखेरवुं, झापटवुं, झटकवुं
– (अ. क्रि.) – (१) आंचको मारवो; (२) ऊंजवुं, भूत काढवुं
झाडझूड (–लोट) (स्त्री.) – वाळझूड, साफसफाई (स्त्री.)

झाडा (पु.) – (१) झाडो, दस्त, जुलाब, (पु.); (२) झडती (स्त्री.)
 – करणे – झाडे फरवुं, – जवुं
 – घेणे – झडती लेवी
 – देणे – (१) उघाडुं करवुं; (२) चूकतुं करवुं, चूकते आपवुं
 – होणे – झाडो–जुलाब–थवो
 – बाकी (स्त्री.) – देणांनी बाकीनो निकाल (पु.)
झाडी (स्त्री.) – झाडी (स्त्री.), झाडोनो भरावो (पु.)
झाडू (पु.) – झाडु (न.), सावरणो (पु.), सावरणी (स्त्री.)
 – वाला (पु.) – झाडुवाळो (पु.)
झाडोरा (पु.) – झाडबीड (न.), झाड घासथी भरेलो प्रदेश
झाप (पु.) – (१) नाळियेरनी सूखी डाखळी (स्त्री.); (२) झांखरांनो भारो (पु.); (३) नाळियेरनां पांदडानी गूंथेली सादडी (स्त्री.); (४) झांपो (पु.) घासनुं बनावेलुं फाटक (न.); (५) घासनुं छप्पर (न.)
 – (स्त्री.) – तराप, झपट (स्त्री.)
 – टाकणे – तराप–झपट– मारवी, अचानक हुमलो करवो
झापड (स्त्री.) – (१) घेन (न.), नशो (पु.), सुस्ती (स्त्री.); (२) आंखढांकणी (स्त्री.), आंखियुं (न.); (३) भूरकी, मोहिनी (स्त्री.)
झापणे (सं क्रि.) – (१) ढाकवुं; (२) (लाक्ष.) वढवुं
झापा (पु.) – घासपांदडांनी बनावेली ताटी, झांपली (स्त्री.)
झारगे (न.) – (१) जाळुं (न.); (२) झाडपरथी फळो उतारवानों जाळीवाळो आंकडो (पु.)
झारणे, झाळणे (स. क्रि.) – (१) झाळवुं, रेणवडे सांधवुं; (२) बहारण (सोनीनी दुकाननो कचरो) भेगुं करी तेने तावीने सोनुं के चांदी काढवी
झारा (पु.) – (१) झारो (पु.) : (१) मोटी झारी (स्त्री.); (२) पाणी छाटवानुं नाळचावाळुं वासण (न.)
झारी (स्त्री.) – झारी, नाळचावाळी टोयली – लोटी (स्त्री.)
 – (पु.) – धुळधोयो, बहारणीयो (पु.), सोना – चांदीनी रज शोधवा धूळ धोनार
झाल (स्त्री.) – छाब, झाब, वासनी छाछरी टोपली (स्त्री.)
झालर (स्त्री.) – (१) झालर, झूल (स्त्री.); (२) नानो कांसीजोड (पु.)
झाले गेले (न.) – आगली पाछली (स्त्री), गई गुजरी (स्त्री.)
 – उकरून काढणे – आगली पाछली काढवी
 – विसरून जाणे – आगली पाछली काढी नाखवी, – भूलवी
झावळी (स्त्री.) – झावली (–ळी) (स्त्री.), ताड–माडनां पांदडानी गूंथेली डाखळी
झाळ (स्त्री.) – झाळ, गरमीनी आंच (स्त्री.)
झाळणी (स्त्री.) – झाल(–ळ)ण, रेणथी करेलुं धातुनुं सांधण (न.)
झाळणे (स. क्रि.) – 'झारणे' पाहा.
झिगझिग (स्त्री.) – (१) माथाझीक, पजवणी (स्त्री.); (२) मिन्नतजारी, आजीजी (स्त्री.)
झिंगणे (अ. क्रि.) – घेनावुं, नशामां आववुं
झिंग (स्त्री.) – नशा, केफ (पु.)
झिंगा (पु.) – एक जातनुं नानुं माछलुं(न.)
झिंगी (स्त्री.) – (१) केफ, नशानो अमल (पु.); (२) मस्ती (स्त्री.)
झिज़णे (अ. क्रि.) – (१) घसाई जवुं; (२) खपवुं; (३) (लाक्ष.) मेहेनत उठाववी
झिज़विणे (स. क्रि.) – (१) घसवुं; (२) खपावी देवुं
झिंज्या (स्त्री. ब. व.) – झीथरां (–रियां), बाबरां (न. ब. व.)
झिंज़ा(–झा) डणे (स. क्रि.) – (१) झंझेडवुं; (२) छिटकावुं, धिक्कारवुं
 – (अ. क्रि.) – हाथपग पछाडवा
झिडकारणे (स. क्रि.) – (१) फिटकारवुं, अनादर करवो; (२) अस्वीकार करवो
झिणझिण्या (स्त्री. ब. व.) – झणझणी, झझणी, खाली, झराणी (स्त्री.)
झिणझिणणे (अ. क्रि.) – झणझणवुं
झिपरी (स्त्री.) – वाळनी लट (स्त्री.)
झिमझिम (स्त्री.) – (वरसादनी) झरमर–फरफर (स्त्री.)
 – (अ.) – झरमर
झिम्मड (स्त्री.) – (१) गरदी (स्त्री.); (२) पडापडी (स्त्री.)
झिम्मा (पु.) – छोकरीओनी एक रमत (स्त्री.)
झिरझिरीत (वि.) – (१) जीर्ण; (२) पातळुं, झीणुं
झिरपणे (अ. क्रि.) – झरवुं, झमवुं
झिरपण (–णी) (स्त्री.) – (१) झरवानी क्रिया; (२) झरण (न.)
झिरपा (पु.) – झरण (न.)

झिरमिर (–री) (स्त्री.) – झरमर (स्त्री.)
झिलई (स्त्री.) – 'जिल्हई' पाहा.
झिर (–ळ)मिळीत) – कसबनुं झूमखुं (पाघडीनुं) (न.)
झीक (–ग) (पु.) – झीक (स्त्री.), कसबी तारनुं भरत (न.)
झीज़ (स्त्री.) – (१) घसारो (पु.); (२) खोट, घट (स्त्री.)
  – येणे – खोट–घट–आववी
  – सोसणे –घसारो खावो, –वेठवो
झीट (स्त्री.) – (१) तम्मर (स्त्री.); (२) क्रोधनो आवेग, (पु.), झाळ (स्त्री.)
झील (स्त्री.) – ढोळ, चळकाट, ओप (पु.)
  – उडणे, – उतरणे – ओप ऊतरवो
  – चढणे – ओप– ढोळ– चडवो, ओपावुं
  – चढविणे – ओप आपवो, – चडाववो
  – ओढणे, धरणे – झीलवुं, एकनो स्वर बीजाए उपाडी लेवो (पवाडा के लावणीमां)
झुकणे (अ. क्रि.) – (१) झूकवुं, एक तरफ वळवुं; (२) नमवुं
झुकविणे (स. क्रि.) – (१) झुकाववुं; (२) नमाववुं; (३) (लाक्ष) फोसलाववुं
झुकापुरी, झुकांडी (स्त्री.) – छू (न.), छू करी जवुं ते – सरकी जवुं ते
  – देणे – छू करी जवुं, सरकी जवुं, नासी जवुं
झुगझुगणे (अ. क्रि.) – (१) टमकवुं; (२) ओछो प्रकाश पडवो
झुगारणे (स.क्रि) – (१) फग (–गा)ववुं; (२) नाखवुं, फेंकी देवुं
झुगारा (पु.) – 'झुकापुरी' पाहा
झुंज़ (स्त्री.) – झूझ, लडाई (स्त्री.)
  – णे (अ. क्रि.) – झूझवुं, आंगमवुं
झुंजुरके, झुंजूमुंजू (न.) – (१) झांझामूंझुं, धूंधळकुं (न.), संध्यासमयनो प्रकाश; (२) भरभाखळुं, मळसकुं (न.)
झुंझाट (स्त्री.) – सुसवाटो (पु.)
  – (वि.) – सूसवतुं
झुंझुर झुंझुर (अ.) – झांकुं, अस्पष्ट
झुटका (पु.) – (१) घूंट (पु.); (२) (धूम्रपाननो) सडाको, दम (पु.)
झुडुप (न.) – झाडवुं (न.)
झुणका (पु.) – पीठलुं (न.)
झुंड (स्त्री.) – (१) झुंड, टोळुं (न.); (२) गिरदी, भीड (स्त्री.)
झुपका (पु.) – झूमखो (पु.)
झुप(–ब)केदार (वि.) – झूम, झूमखानी पेठे एकठुं थयेलुं
झुंबड (स्त्री.) – गिरदी, भीड (स्त्री.)
झुंबर (न.) – झमर(–रू)ख, झुंमर (न.)
झुरकणे (स. क्रि.) – (तमाखुं इ. नो) दम खेंचवो, सडाको मारवो,–लेवो
झुरका (पु.) – दम, सडाको (पु.)
झुरणी (स्त्री.) – झुरापो (पु.), झूरण (न.)
झुरणे (अ. क्रि.) – झूरवुं, बिलखवुं, उनावुं, कलपवुं, तलसवुं
झुरविणे (स. क्रि.) – (१) झुराववु, कलपाववुं; (२) रीझववुं
झुरळ (पु.) – वंदो (पु.)
झुरळी (स्त्री.) – (१) करचळी (स्त्री.); (२) सळ (स्त्री.); (३) बेवड (स्त्री.)
झुलणे (अ. क्रि.) – झूलवूं, डोलवुं
झुलविणे (स. क्रि.) – हींचोळवुं, झुलाववुं
झुलवा झुलव (स्त्री.) – टाळाटाळ (–ळी) (स्त्री.), जल्लांतल्लां (न. ब. व.)
झुला (पु.) – झूलो, झोलो, हींचको (पु.)
झुलूप (न.) – जुलफुं (न.), वाळनी कपाळपर आवेली लट (स्त्री.)
झुळझुळ (अ.) – (१) धीमेधीमे (२) 'झुळझुळ' एवा अवाज साथे.
झुळझुळीत (वि.) – (१) चमकदार; (२) सूथरुं
झुळूक (स्त्री.) – लहेर (स्त्री.)
झूड (स्त्री.) – (१) गिरदी करवी ते; (२) तगादो (पु.); (३) झाडवुं (न.)
झूल(–ली) (स्त्री.) – झूल (स्त्री.), बळद के घोडाने पहेरावातो शोभीतो ओढो (पु.)
झेंगट (न.) – 'झंगट' पाहा
झेंडा (पु.) – झंडो, बावटो (पु.)
  – नाचविणे – झंडो आमतेम फेरववो
  – रोवणे, –लावणे – झंडो रोपवो, – खोडवो, – ऊभो करवो
झेंडू (पु.) – (१) एक फूलझाड; (२) विष बाधाथी मों – मांथी नीकळतुं फीण (न.)

– **फुटणे** – मोंमांथी फीण नीकळवुं
झेप (स्त्री.) – छलंग, तराप (स्त्री.)
– **घालणे** – (१) छलंग भरवी; (२) झडपवुं
– **घेणे** – छलंग भरवी
झेपणे (अ. क्रि.) – (१) तोळवुं, ऊंचकवुं; (२) सहेवावुं, सहन थवुं
झेपावणे (अ. क्रि.) – (१) तराप मारवी; (२) ऊंचे छलंग भरवी
झेलणे (स. क्रि.) – झीलवुं, झीपवुं, अध्धर पकडी लेवुं
– **थुंकी झेलणे** – जीलब्बे करवुं, पडतो बोल उपाडी लेवो
झेल (पु.) – झीलवुं ते, अध्धर पकडवुं ते
झेला (पु.) – गोटो, गुच्छो (पु.)
झोक (पु.) – (१) झुकाव, ढोळाव (पु.), वलण (न.); (२) ठाठ, दमाक (पु.); नखरां (न ब. व.)
– **दार** (वि.) – डोळदार, देखावडुं
– **नोक** (पु.) – शणगार (पु.), वरणागी (स्त्री.)
झोकणे (स. क्रि.) – (१) गटगटाववुं, पी जवुं; (२) दूर नाखवुं; (३) झुकाववुं, झंपलाववुं, याहोम करवुं
झोकांडी (स्त्री.) – लथडियुं, अडबडियुं, गोथुं (न.)
– **खाणे** – लथडियुं–गोथुं–खावुं
झोका (पु.) – (१) झोको (पु.), झोकुं, झोलुं (न.); (२) आंटो, फेरो, धक्को (पु.)
– **घेणे** – हीचवुं, हीचको खावो
– **देणे** – हीचोळवुं, हीचको नाखवो
झोटिंग (पु.) – झोटिंग (पु.) : (१) भूतपिशाचनो एक प्रकार; (२) (लाक्ष.) डांड माणस (न.)
– **शाही,– पाच्छाई** (स्त्री.) – झोटिंग पादशाही (स्त्री.), अंधाधूंध (–धी)
झोड (स्त्री.) – (१) लागलागट मार (पु.),– मारपीट (स्त्री.); (२) झडी, रमझट (स्त्री.); (३) (लाक्ष.) टीकानो वर्षाव (पु.)
– **उठविणे** – (१) झपाटाभेर–लागलागट–वरसवुं; (२) खूब टीका करवी
– **झपेट** (स्त्री.) – (१) धाड (स्त्री.), अचानक हुमलो (पु.); (२) मारपीट (स्त्री.)
– **णी,–पणी** (स्त्री.) – झूडवानी क्रिया
– **णे,–पणे** (स.क्रि.) – (१) झूडवुं, ओघाववुं; (२) पीटवुं; (३) ईचवुं, ठांसीने खावुं

झोंड (वि.) – डांडगुं, दांड, गुंड
झोत (पु.) – (१) झाळ, ज्वालानी आंच (स्त्री.), झोळ (स्त्री.); (२) पाणीनी के प्रकाशनी रेल (स्त्री.)
झोप (स्त्री.) – ऊंघ (स्त्री.)
– **उडणे** – ऊंघ ऊडवी,– ऊडी जवी
– **काढणे** – ऊंघ काढवी
– **भरणे** – ऊंघ पडवी, –भरावी
झोपडपट्टी (स्त्री.) – झूंपडीओनो समूह (पु.), झोपडपट्टी (स्त्री.), चींथरेहालोनी वस्ती
झोपडी (स्त्री.) – झूंपडी (स्त्री.), झूंपडुं (न.)
झोपणे (अ. क्रि.) – सूवुं, ऊंघवुं
झोपविणे (स.क्रि.) – सुवाडवुं, ऊंघाडवुं
झोपा (पु.) – (१) झापो (पु.); (२) ताटी, झांपली (स्त्री.); (३) हीचको (पु.)
झोपाळा (पु.) – हींचको, हिंडोळो (पु.)
झोपाळू (वि.) – ऊंघणशी
झोपाळलेला (वि.) – ऊंघट्टु, ऊंघटियुं
झोपी जाणे – ऊंघवुं, ऊंघावुं
झोंबट (वि.) – वळगणुं
– (न.) – लचांड (न.), बला (स्त्री.)
झोंबणे (अ. क्रि.) – (१) बाझवुं, वळगवुं; (२) चचरवुं, चचणवुं; (३) कुस्ती करवी
झोंबरा (वि.) – (१) चणचणतुं; (२) सखत, तीक्ष्ण; (३) कोचवाजेवुं, मर्मभेदी
झोंबाडणे (स. क्रि.) – (१) बाझवुं; (२) झूंटवुं, झूंटवी लेवुं (पु.), लूंटवुं
झोंबा झोंबी, झोंबी (स्त्री.) – बाथंबाथा (–थी) (स्त्री.)
झोऱ्या (पु.) – धोळी जाजम (स्त्री.)
झोल (–ळ) (पु.) – पहेरेला लूगडानो आगळ झूलतो पहोळो पालव (पु.)
झोला (पु.) – (१) झोको (पु.), झोकुं(–खुं) (न.); (२) हडसेलो, धक्को (पु.); (३) हीचको (पु.);(४) झुकाव (पु.)
झोळकंबणे (अ. क्रि.) – लटकवुं, टींगावुं
झोळणा (पु.) – झोल (–ळ)णो (पु.), खानावाळी मोटी कोथळी (स्त्री.)
झोळी (स्त्री.) – झोळी (स्त्री.) (१) कपडाना चार छेडा पकडीने झूलतुं करेलुं पात्र; (२) बाळकने सुवाडवानी खोई (स्त्री.)
– **घेणे** – झोळी लेवी, (लाक्ष.) भिखारी थवुं

ट

टक (स्त्री.) – (१) टश (–स), मीट (स्त्री.); (२) दोरानो टांको (पु.)
– घालणे – टांको मारवो,– देवो
– पडणे – भूल पडवी
– लागणे – (१) मीट मंडाई जवी; (२) माथुं दूखवुं
– लावणे – मीट मांडवी
टकटक (स्त्री.) – (१) टकटकाट (पु.), टक टक एवो अवाज; (२) कंटाळो ऊपजावे तेवो आवाज
टकटक, टकमक (अ.) – टगर टगर, टकटक, एकीटशे
टकटकणे (अ. क्रि.) – खीलवुं, खूलवुं
टकटकी (स्त्री.) – सतेजपणुं (न.), कांति (स्त्री.)
टकल्या (वि.) – टाल पडेलुं
टकळी (स्त्री.) – (१) लवारो, बकवाट (पु.); (२) तकली (स्त्री.) (सूतर कांतवानुं एक ओजार)
टका (–क्का) (पु.) – (१) टको, सोनो एकमो अंश (पु.); (२) नाणुं (न.)
टके (–क्के) टोणपे (पु. ब. व.) – आघात, प्रहार
टकेशेर (वि.) – एकदम सस्तुं
टकोरा (पु.) – टकोरो, रणको (पु.)
टक्कर (स्त्री.) – (१) टक्कर, अथडामण (स्त्री.); (२) सामनो (पु.)
–णे (अ. क्रि.) – टक्करमां आववुं, अथडावुं, अफळावुं
टक्कल (स्त्री.) – टाल (स्त्री.)
टगेगिरी (स्त्री.) – लुच्चाई (स्त्री.)
टग्या (वि. पु.) – लुच्चुं : (१) धूर्त; (२) खंधुं, पक्कुं
टंक (पु.) – (१) टांकणुं (न.); (२) बीबुं (न.), 'टाईप'
– (अ.) – भारोभार
– यंत्र (न.) – 'टाईपरायटर'
– लेखक (पु.) – 'टायपिस्ट'
– साळ (स्त्री.) – टंकशाळ (स्त्री.), चलणी सिक्का पाडनारुं कारखानुं (न.)
टंकारी (पु.) – घंटी टांकनार, टंकारो (पु.)
टंगळमंगळ (स्त्री.) – गल्लांतल्लां (न. ब. व.), वामाटामा (पु. ब. व.), आनाकानी (स्त्री.)
टच (स्त्री.) – टच, सोनानो कस (पु.)
टचकन् (अ.) – टच दईने, जरी वारमां
टच़टच़णे (अ. क्रि.) – ठांसीने भरवुं
टच़टच़ीत (वि.) – ठांसीने भरेलुं
टंच़ (वि.) – पक्कुं, धूर्त
टंच़ाई (स्त्री.) – अछत, तंगी, ताण (स्त्री.)
– होणे – ताण पडवी, अछत पडवी
टणक (वि.) – (१) कठण; (२) सज्जड, मजबूत
टणकारणे, टणत्कारणे – टंकार करवो
टणटणीत (वि.) – सुदृढ, मजबूत, नीरोगी, तंदुरस्त
टणू (पु.) – ढीमणुं (न.)
टप (पु.) – ओछाड, ओढो (पु.) (टांगा–गाडी–बग्गीपर ढंकाय छे ते)
टपकणे (अ. क्रि.) – (१) टपकवुं, चूवुं; (२) ओचिंतुं दाखल थवुं; (३) नीचे पडवुं
टपकन् (अ.) – (१) टप अवाज साथे; (२) अचानक
टपणे (अ. क्रि.) – ताकवुं, ताकमा रहेवुं
टपरी (स्त्री.) – पतरानुं झूंपडुं (न.)
टपला (पु.) – टपली (स्त्री.)
टपाल (न.) – टपाल, डाक (स्त्री.)
– हंशील (न.) – टपाल खरच (पु.)
टपोरा (वि.) – (१) मोटा आकारनुं; (२) गोल आकारनुं
टप्पा (पु.) – टप्पो (पु.) : (१) अमुक लंबाईनो आंतरो (पु.); (२) मजल (स्त्री.), तबक्को (पु.)
– घेणे – मुकाम करवो
टप्प्यात येणे – पहोंचमां आववुं
टमरेल [इ.] (न.) – एक जातनो ऊभो प्यालो, 'टमलर'
टर (स्त्री.) – फजेती (स्त्री.)
– उडविणे – ठठ्ठो उडाववो, मजाक करवी, फजेत करवुं
टरकणे (अ. क्रि.) – (१) बीवुं; (२) फाटवुं
टरकावणे (स. क्रि.) – (१) टर्र आवाजसाथे फाडवुं; (२) ट(–त)डकाववुं, धमकाववुं
टरफल (न.) – फोतरुं, छोडुं (न.)
टरबूज (न.) – तडबूच (न.)
टर्रेबाज (वि.) – उद्दाम, घमंडी
टल्ला (पु.) – टल्लो, चांटो, फेरो (पु.)
टवका (पु.) – (१) कपोटुं (न.), उपरनी छाल (स्त्री.), झीणुं पड (न.); (२) काप (पु.)

टवकारणे (अं. क्रि.) – (१) ताकवुं, नजर मांडवी; (२) कान देवा, –धरवा
टवटवणे (अ. क्रि) – फूलवुं, खीलवुं
टवटवी (स्त्री.) – सतेजपणुं (न.), कांति (स्त्री.)
टवळी (स्त्री.) – (१) माथानो आगळनो भाग (पु.), कपाळ (न.); (२) कोडियानी खोभण (स्त्री.); (३) काचली (स्त्री.); (४) खराब ओरत माटे वपराती गाळ (स्त्री.)
टवळे (न.) – (१) समईनी तेल मूकवानी वाडकी (स्त्री.); (२) पळीनुं मोढुं (न.); (३) कोईपण वस्तुनो पहोळो भाग
टवाळ (वि.) – कुचेष्टाखोर, टीखळखोर
– की, टवाळी (स्त्री.) – टीखळ, कुचेष्टा (स्त्री.)
टहाळ (स्त्री.) – डाळी (स्त्री.)
टहाळे (न.) – पांदडावाळी डाळी (स्त्री.)
टळटळीत (वि.) – ऍन, ठीक
– दुपार (इ.) – ऍन बपोर (इ.)
टळणे (अ. क्रि.) – (१) टळवुं, हठ्वुं, (२) दीसतुं रहेवुं, आंखसामेथी दूर थवुं
टाक (पु.) – (१) टांक (पु.) शेरनो ७२ मो भाग; (२) टांक, लेखण (स्त्री.)
टाकणखार (पु.) – टंकणखार (पु.), 'बोरॅक्स'
टाकणे (स. क्रि.) – (१) नां (–ना)खवुं, फेंकवुं; (२) तजवुं, छोडवुं; (३) सोंपवुं
– टाकून देणे – छोडी देवुं, तजवुं
– टाकून बोलणे – वढवुं, ठपको आपवो
टांकणे (स. क्रि.) – टांकवुं : (१) टांका भरवा, सीववुं; (२) खणवुं, (जेम के, घंटी)
टा(–टां)का (पु.) – टांको, बखियो (पु.), सीवण (न.)
– घालणे, –देणे – टांको भरवो, –देवो,–मारवो
– के ढिले करणे – (व्यंगा.) खूब पीटवूं
– के ढिले होणे – खूब थाकी जवुं
टांकी (स्त्री.) – (१) टांकी (स्त्री.); (२) टांकवानी क्रिया; (३) टोकणुं (न.)
टाकी – (स्त्री.) – जुओ 'टाके'
टाके (न.) – टांकुं (न.), पाणीने संघरवा करेलो छोबंध कोठो(पु.)
टाकोटाक (अ.) – टके (–को)टंक : (१) तरत ज, बारोबार; (२) टोंचसुधी, छलोछल
टांग – टांग (स्त्री.)
– मारणे – (१) टांग मारवी, कुस्तीमां टांग मारीने पाडवानो दाव करवो; (२) (लाक्ष.) दगो देवो
टांगणे (स क्रि.) – टांगवुं, लटकावुं, टंगाववुं
टांगा (पु.) – टांगो (पु.), घोडागाडी (स्त्री.)
टांच (स्त्री.) – (१) एड(–डी) (स्त्री.); (२) टांच, जपती (स्त्री,)
– मारणे – एडी मारवी, –देवी (घोडाने)
– चा घासणे (लाक्ष.) – (१) तड (–र)फडवुं; (२) भूखे मरवुं
टाचका (वि.) – टांचुं, ऊणुं, ओछुं, खूटतुं
टा (–टां)चण (न.) – टांचण (न.), टूंकी नोंध (स्त्री.)
टाचणी (स्त्री.) – टांक (–च)णी (स्त्री.)
टाचणे (स. क्रि.) – (१) टांचवुं : (१) टाकणी मारवी; (२) नोंध करवी
टाचरूं (न.) – एडनुं गूमडुं (न.)
टाणाटोणा (पु.) – (१) मंत्रतंत्र (पु.); (२) अधवधरुं ज्ञान;
टाप (स्त्री.) – (१) घोडानां पगनुं तळियुं (न.); (२) घोडानो पगरव (पु.); (३) हिंमत, विसात(स्त्री.); (४) टोणो (पु.); महेणु (न.)
– लागणे – हिंमत होवी. (आव्हान दर्शक, 'त्यांची काय टाप लागली आहे?' = एनी शी हिंमत?)
– पेखाली असणे – दबावनीचे होवुं, ताबामां रहेवुं
टापटीप (स्त्री.) – सुघडता, व्यवस्थितता (स्त्री.)
टापर (न.) – (१) घोडानी लात (स्त्री.); (२) माथे लपेटवानो रूमाल (पु.)
टापरणे (स. क्रि.) – (१) तडूकवुं; (२) घोडाए जमीनपर पग अफाळवो
टापरी (–शी) (स्त्री.) – माथे लपेटवानो रूमाल (पु.)
टापू (पु.) – (१) टापु, बेट; (२) विशिष्ट–अलग राखेलो–प्रदेश
टामदूम (स्त्री.) – (१) ठाठमाठ, आडंबर (पु.); (२) धामधुम (स्त्री.)
टामॅटो (पु.) – टमेटो (पु.)
टारगट, टारगा (वि.) – 'टवाळ' जुओ
टाहो (पु.) – आक्रोश, घांटो (पु.)
– फोडणे – घांटो पाडवो
टाळ (पु.) – करताळ, झांझ (स्त्री.)
– करी (पु.) – (१) करताळनी साथे भजन करनार भजनकरी; (२) वारकरी (महाराष्ट्रमां)

— **कुट्या (तिरस्कारदर्शक)** — तालकूटियो (पु.), भगत
टाळ (स्त्री.) — 'टहाळ' पाहा
टाळके (न.) — तालकुं, माथुं (न.)
— **शेकणे** (लाक्ष.) — माथाउपर मारपीट थवी
टाळणे (स. क्रि.) — (१) टाळवुं, छोडी देवुं. जतुं करवुं; (२) आछुं रहेवुं
टाळा (वि.) — ताळवुं (न.), मोढानी अंदरनो उपरनो भाग
टाळाटाळ (–ळी) (स्त्री.) — टाळाटाळ (–ळी) (स्त्री.), वायदाओ कर्या करवा ते
टाळी (स्त्री.) — ताळी (स्त्री.), ताबोटो (पु.)
— **देणे** — ताळी आपवी : (१) सामानी हथेलीपर पोतानो हाथ ठोकवो; (२) कोल आपवो
— **लागणे** — ताळी लागवी, एकतान थवुं
— **वाज़णे** — ताळी पडवी
— **वाज़विणे** — (१) ताळी आपवी; (२) (लाक्ष.) खुशामत करवी, हां मां हां मेळववी
टाळू (स्त्री.) — तालकुं (न.)
— **वर हात फिरविणे** — सफा धूतवुं
— **वर मिरे वाटणे** — जबर–जोरावर– थवुं
टाळे (न.) — (१) ताळुं (न.); (२) (जोडानुं) तळियुं (न.); (३) जडबुं (न.)
— **देणे** — ताळुं ठोकवुं,–देवुं
— **बंदी** (स्त्री.) — ताळाबंधी (स्त्री.), 'लॉक आउट'
टिकटिक (स्त्री.) — टकटक (स्त्री.) (घडीनी व.)
टिकणे (अ. क्रि.) — टकवुं, नभवुं, कायम रहेवुं
टिकला (पु.) — टिक्को (पु.), मोटुं टीलुं (न.)
टिकली (स्त्री.) — टिक्की, टीलडी, नानो चाँल्लो (पु.)
टिकविणे (स. क्रि.) — (१) टकाववुं, साचववुं, संभाळवुं, जतन करवुं; (२) किंमत रोकडी आपवी
टिकाऊ (वि.) — टकाऊ
टिकारणी (स्त्री.) — मोटी लाकडी (स्त्री.), ऊंचो सोटो, डंगोरो (पु.)
टिकाव (न.) — तीकम (पु.), कोदाळी (स्त्री.)
— (पु.) — टकाव (–वो) (पु.), नभाव (पु.), नभावणी (स्त्री.)
टिकीटिकी (अ.) — (१) जेम तेम, मुश्केलीथी (२) धीमेधीमे
टिके (न.) — (१) मसो (पु.); (२) खेतर (न.)
टिकोजी (पु.) — पोताने बडो माननार
टिक्का (पु.) — टिक्को (पु.), मोटुं टीलुं (न.), चाँल्लो (पु.)
— **लागणे** — ख्यात थवुं
— **कपाळी लागणे** — खीजनुं–एटलें खीजववामाटे पाडेलां नामनुं कायम रहेवुं
टिक्की — (स्त्री.) — टिक्की, टीलडी (स्त्री.)
—**लावणे** — पराणे भोजननो प्रबंध कराववो
टिंगल (स्त्री.) — टीखळ, मश्करी (स्त्री.), टोळ (पु.)
टिचकी (स्त्री.) — टचको (पु.), टिचकारी (स्त्री.)
टिच्चून (अ.) — आंखसामे, न गणकारतां
टिटवी (स्त्री.) — टिटोडी (स्त्री.)
टिपण (न.) — (१) टीप, नोंध (स्त्री.), टांचण (न.); (२) नेम (स्त्री.), निशान (न.)
— **ठेवणे** — नोंध राखवी
— **साधणे** — नेम लेवी, निशान ताकवुं
टिपणी (स्त्री.) — (१) टिप्पणी, नोंध (स्त्री.); (२) तीन फळावाळुं खेतीनुं ओजार (न.)
टिपणे (स. क्रि.) — (१) टीचवुं, नोंधवुं; (२) चूसी लेवूं (शाही इ. प्रवाही); (३) नेम ताकवी; (४) चूगवुं; (५) टांको भरवो, सीववुं
टिपकागद (पु.) — शाही चूस (पु.), 'ब्लॉटिंग पेपर'
टिपनीस (पु.) — (१) गामनो के लश्करने हिसाब राखनार अधिकारी; (२) जकातनो अधिकारी
टिपरी (स्त्री.), **टिपरूं** (न.) — डांडियो (पु.), डांडी (स्त्री.) (रमवानी)
टिपुस (न.) — टीपुं (न.)
टिपूर (चांदणे) (वि.) — पूर्ण अजवाळानी (चांदनी)
टिमकी (स्त्री.) — टुमटुमी (स्त्री.); (२) डुगडुगियुं (न.)
— **वाजविणे** — (१) टुमटुमी वगाडवी; (२) ढंढोरो पीटवो; (३) (लाक्ष.) स्तुतिस्तोत्र गावां, जाहेर प्रशंसा करवी
टिंब (न.) — टिंब (पु.) : (१) अनुस्वारनुं चिह्न; (२) पूर्ण विरामनुं चिह्न
टिरी (स्त्री.) — कूलो, थापो (पु.)
— **पिटणे** (लाक्ष.) — हर्षथी कूला कूटवा
टिल्लू (वि.) — ठींगणु, टीचकुं
टिवल्या बावल्या (स्त्री. ब. व.) — अडपलां (न. ब. व.), चाळा (पु.)
टिळक (पु.) — (१) तिलक, टीलुं (न.); (२) कुटुंबनो के ज्ञातिनो मान्यवर पुरुष

टिळा (पु.) – टीलुं (नं.)
– करणे – (१) तिलक करवुं; (२) संप्रदायनी मुद्रा मारवी
– टोपी करणे – टीलुं ताणवुं, बहारथी धार्मिकतानो देखाव करवो
टिळेमाळा (स्त्री. ब. व.) – (लाक्ष.) धार्मिकतानां चिह्नो, गोपीचंदनुं टीलुं ने तुलसीनी माळा इ.
टीकी (स्त्री.) – टीकी, टीलडी (स्त्री.)
टीका [स.] (स्त्री.) – टीका (स्त्री.) : (१) अर्थ विवरण (न.); (२) गुणदोषनी समालोचना; (३) निंदा, वगोवणी (स्त्री.)
– कार [स.] (पु.) – टीकाकार, विवेचक (पु.)
– खोर (वि.) – टीकाखोर
टीच (स्त्री.) – अंगूठो ने तर्जनी ताणवाथी थतुं अंतर
– भर (वि.) – (१) तेटला अंतरभर; (२) (लाक्ष.) घणुं टूंकुं
टीप (स्त्री.) – (१) टांको (पु.); (२) नोंध, यादी (स्त्री.); (३) ट्टीप (स्त्री.), तार स्वर; (४) खुलासो (पु.)
– घालणे – टांको भरवो, – देवो
– जमणे – मेळ बेसवो
– मारणे – टांको भरवो
टुपणे (स. क्रि.) – (१) भोंकवुं; (२) बी रोपवुं; खोडवुं
टुमदुमित (वि.) – (१) भराऊ, हृष्टपुष्ट; (२) खाधे पीधे सुखी
टुमणी (स्त्री.), **टुमणे** (न.) – (१) तगादो (पु.); (२) दबाण (न.); (३) टोकणी (स्त्री.), टोकणुं (न.)
टुमदार (वि.) – डोळदार, घाटीलुं, देखावडुं
टुरटुर (स्त्री.) – तकरार (स्त्री.)
टूम (स्त्री.) – (१) नवी कल्पना; (२) नवी 'फॅशन'
– काढणे – नवी कल्पना के नवी फॅशन रजु करवी
टेक (स्त्री.) – (१) थाक (पु.), कुंठित थवानी अवस्था; (२) टेक, जिद (स्त्री.), निश्चय (पु.); (३) परिपाठ (पु.)
– कीस येणे – थाकी जावुं, बेजार थवुं, असमर्थ थवुं
– कीचा (वि.) – टेकीलुं, निश्चयी
– (पु., स्त्री., न.) – टींबो, टेकरो (पु.)
टेकडी (स्त्री.) – टेकरी (स्त्री.), टेकरो (पु.)
टेकण (न.) – अटकण, ऊगट (स्त्री.)
टेकणे (स. क्रि.) – (१) टेकवुं; (२) अढेलवुं
– (अ. क्रि.) – (१) ओठंगवुं; (२) अणीपर आववुं
टेकविणे (स. क्रि.) – अठिं (–ठिं) गवुं, अढेलवुं
टेकस (पु. स्त्री.) – चूक, रेख, नानी खीली (स्त्री.)
टेका (पु.) – **टेको,** आधार (पु.)
टेकाड (न.) – टींबो (पु.)
टेकी (वि.) – टेकीलुं, हठीलुं
टेकू (पु.) – **टेको** (पु.): (१) आधार; (२) आधार थयेली वस्तु
टेंग (–गू)ळ (न.) – ढीमणुं, माथापर ऊपसेली गांठ (स्त्री.)
टेपण (–र) (न.) – (१) दोष, बोल, ठपको (पु.); (२) ऊंचाण (न.)
– ठेवणे – आरोप मूकवो, दोष मूकवो
टेंबा (पु.) – टोच (स्त्री.), शिखर (न.)
टेंभा (पु.) – (१) मशाल (स्त्री.); (२) ठूंठू (न.); (३) (लाक्ष) प्रौढी, डंफास, शेखी (स्त्री.)
– चालविणे – दमाक करवो, रोफ मारवो
– मिरवणे – डंफास मारवी, –हांकवी, शेखी मारवी
टेंभुर्णी (स्त्री.) – टिंबरवणो (पु.), टिंबरुं (न.), अबनूस (न.), 'एबनी'
टेर (अ.) – नशाथी तर, चकचूर
टेव (स्त्री.) – टेव, लत, खोड (स्त्री.)
टेस (स्त्री.) – दमाक, रोफ (पु.)
टेहळणी (स्त्री.) – (१) फरतो पहेरो (पु.); (२) चोकी, तपास (स्त्री.)
टेहेळणे (स., अ. क्रि.) – (१) जापतो राखवो; (२) टहेलवुं, आमतेम फरवुं
टेहेळ्या (पु.) – (१) चोकी राखनार; (२) हेर, जासूस (पु.)
टोक (न.) – (१) नोक (पु., स्त्री.), अणी (स्त्री.); (२) छेडो (पु.), टोच (स्त्री.); (३) अणियुं, 'निब' (न.)
– करणे – अणी काढवी
– दार (वि.) – अणीदार
टोकणणे (स. क्रि.) – (बी) खोडवुं
टोकणे (स. क्रि.) – (१) पडकारवुं; (२) रोकवुं
टोकरणे (स. क्रि.) – वतडवुं, वतरडवुं, नखथी खणवुं
टोकरी (स्त्री.) – टोपली (स्त्री.);
टोकळा (पु.) – ध्यास, झुरापो (पु.)
– घेणे – झूरवुं, तलसवुं, कल्पान्त करवुं

— चालविणे — अन्नरूपे मुसार आपी कामे लगाडवुं
टोच (स्त्री.) — (१) चांच (स्त्री.); (२) अणियाळी वस्तु; (३) खूंच (स्त्री.)
— मारणे — (१) चांच मारवी; (२) (लाक्ष.) निंदा करवी
टोचणी (स्त्री.) — (१) चटको, खरखरो (पु.); (२) कोचवानी क्रिया
टोचणे (अ. क्रि.) — खूंचवूं, खटकवूं
— (स. क्रि.) — (१) टोंचवुं, भोकवुं; (२) कोंचवुं, काणुं पाडवुं; (३) सताववुं
टोचा (पु.) — टांकणुं (न.)
टोणगा (पु.) — (१) रेडो, पाडो (पु.); (२) (लाक्ष.) ठोठ माणस (न.)
— गी (स्त्री.) — जोटडी, जुवान भेंस (स्त्री.)
टोणपा, टोणा (पुं) — (१) डंडो (पु.); (२) जडमूढ—ठोठ—माणस
टोप (पु.) — (१) धातुनुं ऊभट ने पहोळां मोंनुं वासण (न.); (२) मुखवटो (पु.)
— डा (पु.) — (१) टोपचुं (—सुं) (न.); (२) गोरा — ने माटे तुच्छतादर्शक शब्द
—डे (न.) — कानटोपी, कान ढांकणी (स्त्री.)
टोपण (न.) — (१) ढांकणुं (न.); (२) अंगुश्तरी (स्त्री.); (३) काणुं पाडवानुं हथियार
— नाव (न.) — लीधेलुं के पाडेलुं उपनाम
टोप पदर (पु.) — जेना ताणावाणामां रेशम वापर्युं छे एवो साडीनो पालव (पु.)
टोपला (पु.) — टोपलो (पु.)
— ली (स्त्री.) — टोपली (स्त्री.)
टोपी (स्त्री.) — टोपी (स्त्री.)
— कर, —वाला (पु.) — टोपीवालो, गोरो (पु.)
— घालणे — (१) टोपी पहेरवी; (२) टोपी बीजाने पहेवराववी; (३) (व्यंगा.) ठगवुं, धूतवुं
टोमणा (पु.) — टोणो (पु.), टोणुं, महेणुं (न.)
— मारणे — टोणो मारवो, महेणां मारवां
टोलणे, टोलविणे (स. क्रि.) — (१) टल्ले चडाववुं, वायदे चडाववुं, रखडाववुं; (२) ऊंचे मूकवुं, —मेलवुं; (३) पोतानी जवाबदारी बीजाउपर नाखवी; (४) ठेलवुं, आगळ धकेलवुं
टोलवाटोलवी (स्त्री.) — ठेलंठेल, ठेलाठेल (स्त्री.)
टोला (पु.) — (१) फटको; (२) टोल्लो (पु.)
— बसणे — नुकसान आववुं, फटको पडवो
टोलेजंग (वि.) — (१) गंजावर, मोटुं, भव्य;(२) मजबूत ने मोटुं
टोळ (पु.) — (१) तीड (न.); (२) (लाक्ष.) ऊनड—रखडुं—माणस
— धाड (स्त्री.) — (१) तीडोनो हुमलो (पु.); (२) एक झपाटे थतो झूंडनो हुमलो (पु.)
—भैरव (पु.) — बेकार फाटेल माणस, गुंडो (पु.)
टोळी (स्त्री.) — टोळुं (न.)
'टॉन्सिल' [इं.] (स्त्री.) — ओळियां (पु. ब. व.)

ठ

ठक (—ग) (पु.) — ठंग, ठगनार (पु.)
ठकडा (वि.) — ठगारुं
ठकणे (अ. क्रि.) — ठगावुं, धुतावुं
ठकबाजी (स्त्री.) — ठगबाजी (स्त्री.), ठगाई (स्त्री.), प्रपंच (पु.), छळकपट (न.)
ठकवणूक (स्त्री.) — ठगाई (स्त्री.)
ठकविणे (स. क्रि.) — ठगवुं, धूतवुं
ठकठक (स्त्री.) — ठकठक, ठोकवानो रव (पु.)
ठणक (स्त्री.),**ठणका** (पु.) — सणको (पु.), वेदना (स्त्री.)
ठणकणे (अ. क्रि.) — सणका मारवां
ठणकावणे (स. क्रि.) — (१) साफ साफ मोढापर कहेवुं; (२) ठपको आपवो; (३) वढवुं
ठणठणपाळ (पु.) — ठणठणपाळ (पु.), बुद्धि—धन—विनानो माणस
ठणठणाट (पु.) — (१) ठणठणाट (पु.), ठणठण एवो अवाज; (२) अभावदर्शक संज्ञा, अच्छत (स्त्री.)
ठणठणीत (वि.) — (१) तद्दन सूकुं के निर्जल; (२) तद्दन तंदुरस्त, नीरोगी
— (अ.) — छचोड. साफसाफ
ठपका (पु.) — (१) ठपको (पु.), दूषण (न.);(२) लांछन (न.)
ठमक (स्त्री.) — ठमक (स्त्री.), ठमको, लटको (पु.), नखरां (न. ब. व.)

– णे (अ. क्रि.) – ठमकवुं, नखरांथी चालवुं
ठमकारा (पु.) – (१) ठमकारो, लटको (पु.); (२) तोर, मिजाज, दमाम (पु.)
ठरणे (अ. क्रि.) – ठरवुं : (१) नक्की थवुं; (२) स्थिर थवुं, ठरीठाम थवुं; (३) तळिये बेसवुं, जामवुं
ठरविणे (स. क्रि.) – ठरावबुं : (१) नक्की करवुं; (२) ठराव करवो, संकल्प करवो
ठराविक (वि.) – (१) ते ने ते, ए ने ए, एक ज; (२) हंमेशनुं, रिवाजी; (३) सामान्य
ठस (वि.) – ठस, सज्जड
ठसक (स्त्री.) – (१) ठसक (स्त्री.), ठमको, लटको (पु.); (२) वेदना (स्त्री.), सणको (पु.); (३) ठांस (स्त्री.), ठांसो (पु.)
ठसका, ठसकारा (पु.) – (१) अंतराश, अंतरस (न.); (२) ठसको, लटको (पु.)
ठसकेबाज़ (वि.) – ठसकाबाज, ठस्सावाळुं
ठसठशीत (वि.) – (१) नजरे चडे एवुं; (२) नक्कर, सज्जड
ठसठस (स्त्री.) – 'ठणक' जुओ
ठसठोंबस (वि.) – ठोठ, अभण
ठसणे (अ. क्रि.) – (१) ठसवुं, मनमां ऊतरवुं; (२) छाप–असर–पडवी
ठसविणे (स. क्रि.) – ठसाववुं, मनमां उतारवुं
ठसा (पु.) – (१) छाप (स्त्री.), सिक्को (पु.), मुद्रा (स्त्री.); (२) असर (स्त्री.); (३) बीबुं (न.)
ठळक (वि.) – (१) स्पष्ट, चोख्खुं; (२) आगळपडतुं; (३) 'ठसठशीत' जुओ
ठाऊक (वि.) – माहीत, ज्ञात, वाकेफ
– असणे – वाकेफ मालम–होवुं, ज्ञात होवुं
ठाकठिकी (स्त्री.) – सूथरापणुं (न.)
ठाकठीक (वि.) – साफ सूथरुं
–(अ.) –आलबेल, बधुं ठीक
ठाकणे (अ. क्रि.) – १) आवीने ऊभुं रहेवुं; (२) ओचिंतुं आववुं
ठाकाठोका (पु.) – भविष्य, जोष (–श), भाखवुं ते
ठाकुर (पु.) – (१) ठाकोरजी, भगवान् कृष्ण; (२) एक आदिवासी जमात (स्त्री.); (३) रईस, जागीरदार (पु.)
– की (स्त्री.) – (१) सत्ता, हकूमत (स्त्री.); (२) प्रतिष्ठा, पत, आबरू (स्त्री.)
– द्वार (न.) – मंदिर (न.), हवेली (स्त्री.)
ठाण (न.) – (१) ठाण (न.), तबेलो (पु.); (२) स्थान, ठाम (न.), जगा (स्त्री.); (३) कपडानो ताको (पु.); (४) पवित्रा, पेंतरो (पु.)
– मांडणे – स्थिर पेंतरो लेवो, अडग ऊभुं रहेवुं
– सोडणे – (१) घोडाए तबेलामांथी नीकळवुं; (२) घोडो के योद्धो नासी जवो; (३) मुकाम छोडवो
ठाणक (न.) – स्थानक, पडावनुं ठेकाणुं (न.)
ठाणई, ठाणवई, ठाणदिवी (स्त्री.) – लाकडानी समई (स्त्री.)
ठाणबंद (वि.) – एक जगाए बंध करेलुं, ठाणबंध
ठाणे (न.) – थाणुं (न.)
ठाम (वि.) – (१) दृढ, पक्कुं; (२) निश्चित, नक्की
ठाय (पु.) – (१) ठाम, टेकाणुं (न.); (२) मंद ताल (पु.); (३) टंक, खावानो वखत
ठायींठायीं (पु.) – ठेर ठेर, ठेकठेकाणे, ज्यां त्यां
ठारं (अ.) – समूळगी (संपूर्ण हानि के नाश दर्शावतो शब्द जेम के – 'ठार बुडाला')
– करणे, – मारणे – मारी नाखवुं, ठार करवुं, – मारवुं
ठाव (पु.) – (१) तळ, मूळ (न.); (२) शोधः (पु.); (३) रहेवानुं ठेकाणुं (न.)
– घेणे – तळ तपासवुं–खोळवुं, पत्तो काढवो
– लागणे – (१) पत्तो खावो, भाळ मळवी; (२) तळ देखावुं
– सोडणे – (१) जगानो त्याग करवो; (२) बेबाकळा थवुं
ठाशीव (वि.) – (१) असरकारक, प्रभावी; (२) जोरदार
ठासणे (स. क्रि.) – ठांसवुं, दाबी दाबी ने भरवुं
– (अ. क्रि.) – खांसवुं
ठासून (अ.) – जोरभेर, खातरीथी
ठिकरी (स्त्री.) – ठीकरुं (न.)
– ऱ्या होणे – चूरेचूरा थवा
ठिकाण (न.), **ठिकाणा** (पु.) – (१) ठेकाणुं (न.); (२) पत्तो (पु.), ठाम (न.)
– णाची खरेदी – मूळ खरेदी (स्त्री.)
– णावर आणणे – ठेकाणे लाववुं, ठीक रस्तापर लाववुं, पांशरुं करवुं
– णावर येणे – ठेकाणे आववुं, पांशरुं थवुं
– णी ठेवणे – ठेकाणे राखवुं, नियतस्थळे मूकवुं
– णी पाडणे – ठेकाणे पाडवुं, नोकरी धंधे वळगाडी स्थिर करवुं
ठिकी (स्त्री.) – (१) ओघो (पु.), गंजी (स्त्री.); (२) थप्पी (स्त्री.), गंज (पु.)

ठिके (न.) – (१) सीमेंटनो कोथळो (पु.); (२) मसो (पु.); (३) खेत (न.); (४) पोटली (स्त्री.)
  – बंदी (स्त्री.) – जमीननी वहेंचणी (स्त्री.)
ठिक्कर (वि.) – काळुकट, अत्यंत काळुं
ठिक्का (पु.) – मोटुं खेतर (न.)
ठिगळ (न.) – थींगडुं (न.)
  – लावणे – थींगडु देवुं, – लगाववुं
ठिणगी (स्त्री.) – चिण(–न)गारी, अंगारी (स्त्री.), तणखो (पु.)
ठिप (–ब) कणे (अ. क्रि.) – (१) टपकवुं, चूवुं, ओसवुं; (२) स्रववुं, झरवुं, नीतरवुं
ठिपका (पु.) – (१) टपकुं, टीपुं (न.); (२) टीपकी (स्त्री.); (३) कलंक (पु.)
ठिय्या (पु.) – (१) वाघेडुं (न.); (२) दृढ आसन (न.)
  – देणे, – मारणे (लाक्ष.) – दृढ थईने बेसवुं
ठिसूळ (वि.) – कटकणुं, बरड
ठीक (वि.) – (१) ठीक, सारुं; (२) साधारण; (३) बराबर, योग्य
  – (अ.) – वारुं, भले
  – ठाक (वि.) – 'ठाकठीक' पाहा
ठुणगा (वि.) – (१) ठींगुं; (२) गट्टी(–ट्टुं), बटकुं ने जाडुं
ठुंठण (न.) – ठुंठुं, पांदडांवग रनुं झाडनुं थडियुं (न.)
ठुमकणे (अ. क्रि.) – ठमकवुं, लटको करता चालवुं
ठुंब(–म)री (स्त्री.) – ठूमरी (स्त्री.), (गायननो एक प्रकार)
ठुशी (स्त्री.) – (१) ठोंसो, गडदो, धीबको (पु.); (२) स्त्रीओना गळानो सोनानो एक अलंकार
ठुसका (वि.) – गट्टु
ठुसठुस (स्त्री.) – सणको (पु.), वेदना (स्त्री.)
ठून (स्त्री.) – जोर, साळनो 'रोलर' (पु.)
ठेका (पु.) – (१) ठेको, ताल (पु.); (२) इजारो (पु.)
  – केदार (पु.) – ठेकेदार, इजारदार (पु.)
ठेंगणा, ठेंगू (स्त्री.) – ठींगणुं, ठींगूजी
  – ठुसका (वि.) – 'ठुसका' पाहा
ठेंगमत (न.) – (१) शास्त्राधार विनानुं मत (न.); (२) हठाग्रह
ठेंगा (पु.) – (१) डंडो (पु.); (२) कुंभी (स्त्री.), थांभला नीचेनो पथ्थर के लाकडीनी बेसणी
ठेच (स्त्री.) – ठेस, ठोकर, अचक (स्त्री.)
  – लागणे – (१) ठेस लागवी, ठोकर खावी; (२) (लाक्ष.) सचोट पाठ मळवो
ठेचणे (स. क्रि) – (१) छूंदवुं, कचडवुं; (२) ठां(–ठों)सवुं
ठेचा (पु.) – मरच्यां वाटीने करेली चटणी (स्त्री.)
ठेचाठेच (स्त्री.) – खचाखची, बहु भीड, गिरदी (स्त्री.)
ठेचाळणे (अ. क्रि.) – ठोकरावुं
ठेप (स्त्री.) – (१) अटकाव, गति निरोध (पु.); (२) हद, मर्यादा (स्त्री.); (३) टीप, केदनी सजा (स्त्री.)
ठेपणे (अ. क्रि.) – (१) अढेलवुं, टेकवुं; (२) पहोंचवुं ('तो तेथे जाऊन ठेपला')
ठेपविणे (स.क्रि.) – (१) गति बंध करवी, अडथलो करवो; (२) अढेलीने मूकवुं
ठेपसा (पु.) – (१) माटीनुं ढेफुं (न.); (2) कूंभी (स्त्री.)
ठेपा (पु) – अडा (स्त्री.), टेको (पु)
ठेंबा (पु.) – (१) खीलो (पु.), खूंटी (स्त्री.); (२) थांभलां (न. ब. व.); (३) (लाक्ष.) आधारस्तंभ (पु.)
ठेल (स्त्री.) – (१) रेलछेल, विपुलता (स्त्री.); (२) गिरदी, भीड (स्त्री.)
  – णे (स. क्रि) – (१) हडसेलवुं, धकेलवुं; (२) भीड करवी
ठेला (पु.) – (१) गूण (स्त्री.); (२) खसेडी शकाय एवी दूकान (स्त्री.); (3) जमाव (पु.)
ठेव (स्त्री.) – थापण, मूकेली अनामत (स्त्री.), न्यास (पु.), 'डिपॉझिट'
ठेवण (स्त्री.) – (१) ढब, पद्धति, छटा (स्त्री.); (२) कद (न.), बांधो (पु.)
ठेवणी (स्त्री.) – साचवणी (स्त्री.), राखेलुं ते, संग्रह
  – तला (वि.) – खास, राखी मूकेलुं एवुं
ठेवणे – (स. क्रि.) (१) मूकवुं; (२) राखवुं; (३) साचववुं; (४) स्थापवुं; (५) रहेवा, देवुं
– ठेवून घेणे – (१) नोकरीमां के घरमां राखवुं; (२) राखी मूकवुं
ठेवलेला (वि. पु.) – (१) राखेलो; (२) (लाक्ष.) आडा वहेवार माटे राखेलो (पुरुष)
  – ली (स्त्री.) – (१) राखेली; (२) (लाक्ष.) आडा वहेवार माटे राखेली (स्त्री.)
ठेवरेव (स्त्री.) – (१) व्यवस्था, शिस्त (स्त्री.); (२) पूंजी, थापण (स्त्री.)
ठेवा (पु.) – (१) राखी मूकवा जेवी वस्तु; (२) मूल्यवान

चीज (स्त्री.)
ठोक (पु.) – ठोक, मार (पु.)
ठोक, –बंद (वि.) – थोक, –बंध
ठोकणे (स. क्रि.) – ठोकवुं : (१) मारवुं, पीटवुं; (२) ठोकारवुं, ठोकीने बेसाडवुं

एनाथी बनता वाक्यप्रयोगो नीचे आप्या छे :
– आरोळी –– बूम पाडवी, घांटो पाडवो
– गप –– गप ठोकवी
– तंबू –– तंबू ठोकवो, – ताणवो
– तार –– तार ठोकवो, – मोकलवो
– दंड –– (१) दंड फरमाववो; (२) बाहु थाबडवो
– दावा –– दावो दाखल करवो, फरियाद करवी
– बोंब –– मूठी मोढापर मारीने घांटो पाडवो
– ठोकून देणे –– गप ठोकवी, – मारवी
ठोकताळा (पु.) – (१) अंदाज, अडसट्टो (पु.) ;(२) ताळो (पु.)
ठोकर (स्त्री.) – (१) ठोकर, ठेस (स्त्री.); (२) नुकसान (न.); (३) लात (स्त्री.)
– बसणे – खोट आववी
– णे (स. क्रि.) – (१) लात मारवी; (२) (लाक्ष.) अवगणवुं, न मानवुं
ठोकळ (वि.) – (१) स्थूल; सूक्ष्म नहि तेवुं; (२) उपरलकियुं; (३) जाडुं, मोटुं; (४) अंदाजी
ठोकळा (पु.) – (१) ठूणकुं, ढीमचुं (न.) (लाकडानुं); (२) तलवारनी के पटानी पोली मूठ (स्त्री.); (३) चणानां लोटनी एक वानी
ठोका (पु.) – (१) ठोको, आघात (पु.); (२) ठोकानी खूण; (३) अंदाज
– ठोक (स्त्री.) – ठोकंठोका (स्त्री.)
– रोखा (पु.) – ठोक सोदानुं करारपत्र (न.)
ठोठावणे (१) ठोकवुं (बारणुं); (२) फरमाववुं (सजा)
ठोंबा (पु.) – ठंगोरो, सोटो (पु.), डांग (स्त्री.)
ठोंब्या (पु.) – ठोठ, ओछी अक्कलवाळुं माणस
ठोस (वि.) – नक्कर, संगीन
ठोसर (वि.) – (१) जाडुं, घट्ट; (२) घाडुं, गाढ; (३) मंद, झांखुं; (४) सारविनानुं; (५) संगीन; (६) (लाक्ष.) वहेवारमां अनुभवी, खड्डु
ठोसा (पु.) – ठोसो, मुक्को (पु.)
– ठोशी (स्त्री.) – ठोंसाठोंसी (स्त्री.)

ड

डकणे (अ. क्रि.) – चोटवुं
डकविणे (स. क्रि.) – चोटाडवुं
डकाइती (स्त्री.) – डाकाटी (स्त्री.), डाको मारवो ते
डकाईत (पु.) – डाकु, लूंटारो, धाडपाडु (पु.)
डग (पु.) – (१) डग, अस्थिरता (स्त्री.); (२) धोखो (पु.), नुकसाननो संभव
– (स्त्री.) – (१) पगलुं, कदम (न.); (२) कोर, किनार (स्त्री.); (३) अंदेशो (पु.), शंका (स्त्री.); (४) भय (न.), संशय (पु.)
– डगणे (अ. क्रि.) – (१) डगमगवुं; (२) घामवुं
– णे (अ. क्रि.) – डगवुं : (१) हालवुं, चळवुं; (२) (लाक्ष.) डगडगवुं; निश्चयमांथी ढचुपचु थवुं
– मग (स्त्री.) – डगमगाट (पु.), अस्थिरपणुं (न.)
– मगणे (अ. क्रि.) – डगडगवुं
डगर (स्त्री.) – (१) (नदीनो)तट (पु.); (२) कराड (स्त्री.)
– दोन डगरींवर हात ठेवणे – (लाक्ष.) दूधमां ने दहीमां पग राखवो; बेतरफनी ढोलकी वगाडवी
डगला (पु.) – डगलो (पु.); (मोटो अंगरखो के कोट)
डग (–घ)ळ (वि.) – (१) ढीलुं; (२) मोटुं, स्थूल; (३) उदार वृत्तिनुं
डग्गा (पु.) – डघ्घो (पु.), बांयुं (न.)
डंका (पु.) – डंको (पु.) : (१) नगारुं, ढोल (न.); (२) ख्याति (स्त्री.)
–पिटणे – डंको करवो, जाहेर करवुं
डंकी (–खी) (स्त्री.) – ढीकणी (स्त्री.) (पौआ वगैरे खांडवानी मोटी खांडणी)
डंकीण (स्त्री.) – डंकी (स्त्री.), (पाणी खेंचवानो पंप)
डंख (पु.) – (१) डंख, दंश (पु.); (२) कीनो (पु.), वेर (न.)
– मारणे – डंखवुं, दंश देवो, आंकडो मारवो, करडवुं

– **ठेवणे** – डंख राखवो, वेर राखवुं
डंगी (स्त्री.) – एक जातनी नाव (स्त्री.)
डचका (पु.) – ध्रासको, फाळ (पु.)
डचमळणे (अ. क्रि.) – छलकावुं
डच्चू (पु.) – (१) नकार (पु.), ना (स्त्री.); (२) हकालपट्टी (स्त्री.)
– **देणे** – (१) हकालवुं; (२) ना कहेवी
– **मिळणे** – हकालपट्टी थवी
डफ (पु.) – डफ (स्त्री., न.)
डफरावणे (स. क्रि.) – डफडाववुं, दबडाववुं, धमकाववुं
डबके (न.) – खाबोचियुं (न.)
डबघाई (स्त्री.) – हलाकी, तंगी, कंगालियत(स्त्री.)
– **स येणे** – भांगी पडवानी– तंगीनी–अवस्था थवी
डबडबणे (अ. क्रि.) – (१) छलोछल भरवुं (२) आंखमां आसुं भरवां
डबडी (स्त्री.),**डबडे** (न.) – टिननो नानो डब्बो (पु.)
डबर (न.) – रोडां के कांकरां (न. ब. व.)
डबरा (पु.) – नानो खाडो (पु.)
डबल [इं.] (वि.) – डबल, बेवडुं. बेगणुं
– **रोटी** (स्त्री.) – डबलरोटी (स्त्री.), पांउं (पु., न)
डबा (–ब्बा) (पु.) – डब्बो, दाबडो (पु.)
डबी (स्त्री.) – डबी (–ब्बी), दाबडी (स्त्री.)
डबीर (पु.) – डबीर (पु.), राजानो खानगी कारभारी
डबु (–बो)ले (न.) – साचवी राखेली पूंजी (स्त्री.)
डमरू (न.) – डमरु, डाकलुं (न.)
डंबारणे (अ. क्रि.) – (१) (पेट) आफरवुं; (२) (फोल्लो) पाछो फुलावो; (३) (वादळुं) चडी आववुं
डर [हिं.] (स्त्री.) – डर (पु.), भय (न.), बीक (स्त्री.)
– **कणी** (स्त्री.) – गर्जना (स्त्री.), बराडो (पु.)
– **कावणी** (स्त्री.) – धाक बतावतां मोटेथी बोलवुं ते, धमकावणी (स्त्री.)
– **कावणे** (अ. क्रि.) – (१) डराववुं; (२) बराडो पाडवो
– **णे** (अ. क्रि.) – डरवुं, बीवुं
– **पोक** (वि.) – डरकण, डरपोक, बीकण
डरंगळणे (अ. क्रि.) – (१) जुलाब थवो; (२) (लाक्ष.) घणुं गभरावुं
डल्ला (पु.) – (पूंजी उपर) झडप, – धाड (स्त्री.)
– **मारणे** – धाड पाडीने पूंजी हाथ करवी

डंवरणे (अ. क्रि.) – (१) डमरवुं, फालवुं; (२) फूलोथी के फळथी लदाई जवुं; (३) (वादळ) चडी आववुं; (४) परसेवाथी तरबोळ थवुं
डसणे (स. क्रि.) – डसवुं, दंश करवो, करडवुं
– (अ. क्रि.) – चोटवुं, वळगवुं
डसविणे (स. क्रि.) – चोंटाडवुं
डहुळ (वि.) – कळुठुं
– **णे** (अ. क्रि.) – (१) कळुठुं थवुं; (२) (लाक्ष.) क्षुब्ध थवुं; (३) बगडवुं
डळमळ (स्त्री.) – डगुमगु अवस्था (स्त्री.), डगमगाट (पु.)
– **णे** (अ. क्रि.) – (१) डचुपचु थवुं; (२) डगडगवुं
– **ळीत** (वि.) – डगुमगु, अदबद
डाई (पु., स्त्री.) – कीनो, द्वेष (पु.)
– **क** (वि.) – डंख–वेर–राखनारुं
डाईज (पु.) – (१) दाई दुश्मन (पु.); (२) हक मागतो भाईबंध (पु.)
डाक (स्त्री.) – (१) झार(–ळ)ण, रेण (न.); (२) डाक, टपाल (स्त्री.)
– **घालणे, डाकणे** (स. क्रि.) – झाळवुं, रेणवडे सांधवुं
– **बंगला** (पु.) – डाकबंगलो, मुसाफरी बंगलो (पु.)
– **लग** (वि.) – झाळेलुं
डाका (पु.) – (१) डाको (पु.), धाड (स्त्री.); (२) नगारा जेवुं एक वाद्य
– **घालणे** – धाड पाडवी
डाकिनी, डाकीण (स्त्री.) – (१) डाकण (स्त्री.); (२) एक जातनी भूतडी (स्त्री.)
डाकू (पु.) – डाको, डाकु. लूटारो, धाडपाडु (पु.)
डाकोडाक (अ.) – जलदीथी, टंकेटंक
डाग (पु.) – (१) डाम (पु.); (२) डाघ, कलंक (पु.); (३) वस्तु, चीज (स्त्री.), (४) घरेणुं (न.), दागीनो (पु.); (५) जमीननो टुकडो (पु.); (६) सीमानो थांभलो (पु.)
– **देणे** – डामवुं
– **भरणे** – माल भरवो
– **लागणे** – डाघ–बट्टो–लागवो
डागडुजी (स्त्री.) – दुरस्ती (स्त्री.), समारकाम (न.), मरामत (स्त्री.)
डागणी (स्त्री.) – (१) डभायणुं, डाम देवानुं ओजार (न.); (२) डाम, चपको (पु.)

डागणे (स. क्रि.) – (१) डामवुं; (२) दागवुं
डागळणे (अ. क्रि.) – (१) डाघ लागवो; (२) बगडवुं, वणसवुं; (३) (लाक्ष.) बट्टो लागवो
डागिना (पु.) – जुओ 'डाग' (३) ने (४)
डागोबा (पु.) – (१) (बौध्दोनो) स्तूप (पु.); (२) कोई श्रेष्ठ पुरुषनुं स्मारक (न.)
डांका (पु.) – डंको (पु.); नगारुं (न.)
डांग (स्त्री.) – (१) डांग (न.), झाडीवाळो डुंगरी प्रदेश; (२) डांग (स्त्री.), लांबी मजबूत लाकडी (स्त्री.)
– ण, –वन (न.) – डांग प्रदेश
डांगर (स्त्री.) – (१) डांगर, साळ (स्त्री); (२) अडदना भरडानुं एक व्यंजन (न.)
डांगी (वि.) – डांगने लगतुं
डांगोरा (पु.) – ढंढेरो (पु.); (२) प्रसिद्धि (स्त्री.)
– पिटणे – ढंढेरो पीटवो, जाहेरात करवी
डांग्या खोकला (पु.) – उटांटियो (पु.)
डाचणे (अ. क्रि.) – (१) सालवुं, खूंचवुं; (३) खाटा ओडकार आववा
डाठरणे (अ. क्रि.) – कठण–अक्कड–थवुं
डांडोरा (पु.) – केळनो खूंट (पु.)
डाफरणे (अ. क्रि.) – वढवुं, चीडाईने बोलवुं, तडूकवुं, धमकाववुं
डामडौल (पु.) – डोळड(–द)माक (पु.)
डांब (पु.) – थांबलो (पु.), मेढ (स्त्री.)
डांबणे (स. क्रि.) – पूरवुं, गोंधवुं, अटकायतमां राखवुं
डांबर (न.) – डामर (पु.), 'कोलटार'
डांबिस (वि.) – डामीज (–स), बदमाश
डाल (स्त्री.), **डालगे** (न.) – डाली (स्त्री.), डालुं (न.) (वांसनी चीपोथी बनावेलो टोपलो)
– पाटी (स्त्री.) – छाबडी, डाली (स्त्री.)
डालणे (स. क्रि.) – डालीथी – डालनीचे– ढांकवुं
डाली (स्त्री.) – (१) डाली, भेटनां फूल फळादिथी भरेली टोपली (स्त्री.), (२) चडस (स्त्री.)
डाव (पु.) – (१) रमतमां आवतो वाटो, दाव (पु.); (२) कपट, कारस्तान (न.); (३) बाजी (स्त्री.), हाथ (गंजीफामां); (४) एक जातनो कडछो (पु.)
– असणे – कपट होवुं
– उलटणे – बाजी हारवी
– टाकणे – (१) दाव रमवो, बाजी खेळवी; (२) (लाक्ष.) पेच रमवो, दावपेच करवो
– धरणे – डंख राखवो
– देणे – दाव आपवो
– पडणे – दाव फाववो, दावमां सफळ थवुं
– येणे – दाव आववो, रमवानो वारो आववो
– साधणे – दाव साधवो, लाग साधवो
– पेच (पु.) – दावपेच (पु.), छळकपट (न.)
डावखुरा, डावरा (वि.) – डाबेरी
डावलणे (स. क्रि.) – (१) कोरे मूकवुं; (२) उपेक्षा करवी; (३) डाबी बाजु ए नाखवुं, दुर्लक्ष करवुं
डावा (वि.) – (१) डाबुं; (२) (लाक्ष.) गौण; (३) जहाल, 'लेफ्ट'
– पक्ष (पु.) – जहाल पक्ष, 'लेफ्टिस्ट'
– उजवा (वि.) – सरस–नरस
– घालणे – पाहा 'डावलणे'
डावी उजवी देणे, –बोलणे – नकार के रुकार भणवो
डावे उजवे करणे – डाबुं जमणुं करवुं, पक्षपात करवो
– कळणे – सारुं नरसुं जाणवुं
डास (पु.) – डांस, मच्छर (पु.)
डाळ (स्त्री.) – दाळ (स्त्री.)
– भात (पु.) – दाळभात (पु.), आगमाळुं (न.)
– शिजणे – (लाक्ष.) फाववुं. लाग खावो
डाळिंब (न.) – दाडम, अनार (न.)
– बी (स्त्री.) – कठोळनुं दळ, –फाडियुं (न.)
डिकिमाली (स्त्री.) – दिकामाळी (स्त्री.) (एक वनस्पतिनो गुंदर जे दवा तरीके वपराय छे)
डिक्री [इं.] (स्त्री.) – डिक्री (स्त्री.), दीवानी अदालतनो चुकादो (पु.), –हुकुमनामुं (न.)
– आणणे – डिक्री लागु करवी
डिग्री [इं.] (स्त्री.) – डिग्री (स्त्री.): (१) अंश (पु.) (तपमाननो, खूणानो इ.); (२) पदवी, उपाधि (स्त्री.)
डिंक (पु.) – गुंदर (पु.)
– दाणी (स्त्री.) – गुंदरियुं (न.)
डिंगरी (स्त्री.) – डिंगरी (स्त्री.), मोगरी (स्त्री.) (एक शाक)
डिंडिम [सं.] – डिंडिम (पु., न.) : (१) एक जातनुं चामडानुं वाद्य; (२) (लाक्ष.) कीर्ती (स्त्री.), यश (न.)
डिरा (पु.) डिरी (स्त्री.) – फणगो, अंकुर (पु.)
डिवचणे (स. क्रि.) – छंछेडवुं

डींग (स्त्री.) – बडाई, डंफास (स्त्री.)
– मारणे – बडाई मारवी, –हाकवी
डुक्कर (पु., न.) – डुक्कर, भूंड (न.)
– मुसंडी (स्त्री.) – डुक्करनो धसारो (पु.), (लाक्ष.) अविचारी–आंधळो–जोसभेर–धसारो
डुकली (स्त्री.) – झोकुं, डोलुं (न.) (ऊंघनुं)
डुगडुगी (स्त्री.) – (१) फिकर (स्त्री.); (२) उत्कंठा (स्त्री.)
डुंग (–गा) (पु.) – (१) टिंबो, टेकरो (पु.); (२) खडकलो, ढगलो (पु.); (३) (रेतीनुं)रण (न.)
डुबकी (स्त्री.) – डूबकी (स्त्री.)
डुबणे (अ. क्रि.) – डूबवुं
डुंबणे (अ. क्रि.) – (१) ढबूकवुं, पाणीमां तरवुं; (२) (लाक्ष.) रत रहेवुं
डुरकणे (अ. क्रि) – गरजवुं, बरडवुं
डुलकणे (अं क्रि.) – झोकुं–डोलुं–खावुं
डुलकी (स्त्री.) – पाहा 'डुकली'
डुलणे (अ. क्रि.) – डोलवुं, झूलवुं
डूक(–ख) (पु.) – अंटस, डंख (पु.), वेर (न.)
डूब (स्त्री.) – (१) रंगनी छांट (स्त्री.); (२) नुकसान (न.), खोट (स्त्री.)
डूल (पु.) – डूल (न.), काननुं एक झूलतुं भूषण
डेख (पु.) – डीटुं
डेग (स्त्री.) – देगडो (पु.)
डेंग (स्त्री.) – केळनुं पांदडुं (न.)
डेब(–म)रा (वि.) – दुंदल, दुंदाळ, पेटनी फांदवाळुं
डेमरे (न.) – डेफरुं (न.), दुंदाळ पेट (न.)
डेरकी (स्त्री.) – डेफरुं (न.)
डेरा (पु.) – (१) माटीनुं मोटुं माटलुं (न.); (२) गुंबज, घुंमट (पु.); (३) डेरो, तंबु (पु.); (४) पडाव, मुकाम (पु.)
– देणे – डेरो करवो, पडाव नाखवो
डेरेदाखल होणे – (१) छावणी नाखवी; (२) छावणीमां दाखल थवुं
डेल (स्त्री.) – बे फांटांवाळी लाकडी (स्त्री.)
डोई (स्त्री.) – (१) माथुं, डोकुं (न.); (२) पेढी (स्त्री.), वंशपरंपरानुं पगथियुं (न.); (३) [लाक्ष] जण (नं.), व्यक्ति (स्त्री.)
–ज़ड (स्त्री.) – (१) भारी; (२) माथानुं, सवायुं, चडियातुं; (३) कठण, आकरुं
– दरडोई (अ.) – पेढी दर पेढी
– पट्टी (स्त्री.) – माथावेरो (पु.)
– फोड (स्त्री.) – माथाफोड, माथाझीक (स्त्री.)
डोकावणे (अ. क्रि.) – डोक(–का)वुं, डोकियुं करवुं
डोके (न.) – (१) डोकुं, माथुं (न.); (२) (लाक्ष.) बुद्धि, अक्कल (स्त्री.)
– उचलणे – (१) चेतना–ताकद–आववी; (२) आपत्तिमांथी ऊगरवुं
– उठणे – (१) त्रस्त थवुं; (२) माथुं दूखवुं
– उठविणे – माथुं खावुं, हेरान करवुं
– करणे – माथु बोडाववुं, वाळ कपाववा, हजामत करावची
– काढणे – माथुं उपर काढवुं, : (१) चडती थवी; (२) खडुं थवुं
– खाज़विणे – (१) माथुं खजवाळवुं, – खणवुं, (२) (लाक्ष.) विचारमां पडी जवुं
– टेकणे – (१) थाकी जावुं; (२) आशरो लेवो, शरण लेवुं
– ठिकाणावर असणे – (१) माथुं ठेकाणे होवुं, होंशपर होवुं
– ठिकाणावर येणे – माथु ठेकाणे आववुं, समज आववी
– देणे – माथुं आपवुं
– पिटणे – माथुं कूटवुं
– फिरणे – (१) माथुं फरवुं, मिजाज जवो; (२) पागल थवुं
– फोड (स्त्री.) – माथाफोड, माथाकूट (स्त्री.)
– फोडणे – माथुं फोडवुं, मारपीट करवी
– मारणे – (१) माथुं मारवुं, काममां मन घालवुं, महेनत मांडवी; (२) माथुं कापी नाखवुं
– बाज (वि.) – युक्तिबाज, करामती, कल्पक
– डोक्यात राख घालणे – त्रागुं करवुं
डोक्यावर घेणे – (१) माथापर ऊचकी लेवुं; (२) (लाक्ष.) मानमान्यता आपवी; छापरे चडाववुं; (३) शोर करवो
– चढणे – माथे चडी बेसवुं, अति लाडथी नफट थवुं
– बसणे – शिरजोर थवुं
– बसविणे – माथे चडाववुं, हदउपरांत बहेकवा देवुं
– वर मिरे वाटणे – माथे चडी वागवुं : (१) हुकम न मानवो; (२) कोईनी सत्ता खूंचवी लेवी
– वर हात ठेवणे – माथे हाथ फेरववो, – मूकवो: (१)

(लाक्ष.) पोताना जेवुं बनाववुं; (२) आर्शीर्वाद आपवो
– हात फिरवणे – (लाक्ष.) छेतरवुं
डोक्यावरून जाणे – समजमां न आववुं, मगजमां न ऊतरवुं,
– पाणी जाणे – हद थवी
डोंगर (पु.) – डुंगर (–रो) (पु.)
– दळे (न.) – जंगल तोडीने खेडवा लायक करेली डुंगरपरनी जमीन
– पठार (न.) – डुंगरना माथा परनो सपाट प्रदेश
– सरी (स्त्री.) – डुंगर माळा (स्त्री.)
– राळ (वि.) – डुंगराळ, पहाडी
– री (वि.) – डुंगरी : (१) डुंगरमां थतुं–नीपजतुं; (२) डुंगरने लगतुं
डोंगळा (पु.) – मंकोडो
डोंगा (वि.) – वांकुं
– (पु.) – पनाई, छोटी होडी (स्त्री.)
डोण(–णी) (स्त्री.) – (१) हवाडो (पु.); (२) छोटी होडी (स्त्री.)
डोणगे (न.) – लाकडानो बनावेलो हवाडो (पु.)
डोम, डोंब (पु.) – डोम, डोंभ (पु.)
डोम कावळा (पु.) जंगली कागळो (पु.), 'रेवन'
डोंब (पु.) – (१) मोटी आग, लाळ (स्त्री.); (२) बळतरा, अगन (स्त्री.)
डोंबल (न.) – 'माथुं' माटे तुच्छतादर्शक शब्द
डोंबारी (पु.) – रस्ता उपर कसरतना खेल करी बतावनारी एक जमात के तेनो माणस
– रीण (स्त्री.) – ते जातिनी स्त्री
डोंबाळा (पु.) – आगभभूको (पु.)
डोरले (न.) – गळानुं एक आभूषण (न.)
डोल (पु.) – (१) डोलवुं ते, डोलन (न.); (२) डोलो, म्यानो (पु.), नानी पालखी (स्त्री.); (३) [इं.] बेकारोने सरकार तरफथी अपाती जिवाई रूपे राहत (स्त्री.); (४) सढवाळी होडी (स्त्री.), –वहाण (न.)
– कर (पु.) (१) वहाणवटी, खारवो (पु.); (२) पालखीवाळो, भोई (पु.)
– काठी (स्त्री.) – डोलकाठी(स्त्री.), वहाणनो कूला थंभ (पु.)
डोलची (स्त्री.) – पखाल (स्त्री.)
डोलणे (अ. क्रि.) – डोलवुं, झूलवुं
डोलावणे (स. क्रि.) – डोलाववुं
डोला (पु.) – (१) डोलो, ताजिओ (पु.); (२) **'डोल'**, (२) जुओ
डोलारा (पु.) – (१) ताबूत, ताजिओ (पु.); (२) कंईपण डगडगतुं बंधारण (न.)
डोली (स्त्री.) – (१) डोळी (स्त्री.); (२) म्यानो पु.)
डोह (पु.) – डोह, वेणो (पु.) (नदीनो ऊंडो भाग)
डोहाळा (पुं.) – डोळो, दोहद, अभळखो (पु.)
डोळ (पु.) – (१) डोळ (पु.), कठोळनो छालयुक्त दाणो (पु.); (२) वहेम, संशय (पु.)
– पडणे,–येणे – वहेमावुं
डोळस (वि.) – आंखाळु, आंखवाळुं, दृष्टियुक्त
डोळा (पु.) – आंख (स्त्री.) : (१) जोवानुं इंद्रिय; (२) दृष्टि, नजर (स्त्री.); (३) बीजनी गांठ (स्त्री.); (४) मोरना पींछा परनुं आंखजेवुं चिह्न; (५) कलम बंधाय तेवुं झाडनुं अंग
– असणे – (१) लालचनी नजर होवी; (२) (लाक्ष.) दृश्य वस्तुमां रस लेवानी शक्ति होवी
– घालणे,–मारणे – आंख करवी,–मारवी, आंखथी इशारो करवो
– चुकविणे – आंख चोरवी, नजर चुकाववी
– ठेवणे – नजर राखवी, पहेरो राखवो
– न उघडणे – जाग्रत न थवुं, ऊंघमां सुस्त रहेवुं
– बांधणे – (झाडने) कलम करवी
– लागणे – आंख मळवी , ऊंघी जवुं
डोळे उघडणे – (१) आंख ऊघडवी,–खूलवी; (२) [लाक्ष] जाण–अक्कल–आववी
– उरफाटणे – आंख चडी जवी, गुस्सो के गर्व थवो
– काढणे – आंख काढवी, –देखाडवी, धमकाववुं
– चढणे – (१) आंख ऊंची चडवी, –जती रहेवी, घणो गर्व थवो; (२) गुस्साथी आंख फरवी
– जळणे – आंखमां खूंचवुं, अदेखाईथी बळवुं
– जाणे – अंध–आंधळुं–थवुं
– झाकणे – (१) आंख मींचवी, ऊंघथी के मरणथी आंख बंद करवी; (२) आंख आडा कान करवा
– झाक करणे – आंख आडा कान करवा, दुर्लक्ष करवुं
– तळारणे – आंख चडी आववी, आंख आववी,–ऊठवी
– ताठणे – आंख चडी जवी, मगरूर– गर्विष्ठ थवुं
– ताणून पाहणे – तीक्ष्ण नजरथी जोवुं

– निवणे – आंख ठरवी, – टाढी थवी
– निवळणे – (१) आखोंनी सूज ऊतरवी; (२) आंख टाढी थवी; (३) भान आववुं
– पाताळात जाणे – आंखमा कूवा पडवा, आंख खूब ऊंडी पेसी जवी
– पांढरे करणे – आंख ठरडावी–तरडावी, (मरती वखते के बेभान थतां), आंखनो डोळो बदलावो
– पुसणे – आंसु लूंछवा, रडताने शांत पाडवुं, दिलासो आपवो
– फाटणे – आंख फाटवी, दृश्य आंखमां न माय एवुं थवुं
– फाडणे – आंख चडावीने जोवुं
– फिरणे – (१) आंख फाटवी, –फरवी; (२) तम्मर आववी; (३) आंख ऊंची चडवी, उन्मत्त थवुं; (४) आंखो भमाववी
– फिरविणे – (१) आंख देखाडवी, बिवडाववुं; (२) बेभान थवुं
– फुटणे – आंख फूटवी, डोळा फूटवा, आंधळु थवुं
– बांधणे – (१) आंखमां आंजवुं, भारवुं, नजरबंधी करवी
– भरून पहाणे – आंख भरीने जोवुं
– भरून येणे – आंख भरवी, आंसु आववा, झळ झळियां आववां
– मिटणे – आंख बीडवी, – मीचवी
– मुरडणे – त्रांसी नजरथी जोवुं, कटाक्ष करीने जोवुं
– मोडणे – कटाक्ष नाखवा, आंखना चाळा करवा
– येणे – आंख आववी
– लवणे – आंख फरकवी
– लाल करणे – आंख लाल करवुं, गुस्से थवुं
डोळ्यांचे पारणे फिटणे – आंख ठरवीं, – टाढी थवी
– च्या खाचा होणे – आंधळु थवुं
डोळ्यात कावीळ होणे – (१) आंखमां कमळो थवो; (२) (लाक्ष.) पोताना दोषे कई अवळुं ज देखावुं
– खुपणे – (१) आंखमा खुंचवुं; (२) (लाक्ष.) आंखमा तडतडिया पडवा, अदेखाई थवी
– तेल घालून – घणी सावचेतीथी, दक्षता राखीने
– धूळ फेकणे – (१) आंखमां धूळ नाखवी, आंधळुं करवुं; (२) छेतरवुं, ठगवुं
– प्राण आणून – (१) कालावाला करीने; (२) घणी आतुरता–उत्कंठा–थी
– भरणे – आंख ठरवी, गमवुं, पसंद पडवुं
डोळ्यांदेखत (अ.) – आंखनी सामे, रूबरू, प्रत्यक्ष
डोळ्यांपुढे काजवे चमकणे – आंखे तारा चमकवा, डोळो फरवो, चक्कर आववा
डोळ्यांवर कातडे ओढणे – आंखआडा कान करवा, ध्यानबहार करवुं
– धूर येणे – आंखो ऊंची चडवी, तोर–गर्व–थवो
– येणे – आंखे चडवुं
डोळ्यांशी डोळा भिडणे – आंख साथे आंख मळवी
– भिडविणे, –मिळविणे – आंख एकठी करवी, सामसामे जोवुं
डौल (पु.) – (१) डोळ (पु. न.), आकार, घाट (पु.); (२) शैली, रीत (स्त्री.), ढंग (पु.); (३) शान, शोभा (स्त्री.), ठाठ (पु.)
– दार (वि.) – डोळदार, देखावडुं

ढ

ढ (वि.) – ढ : (१) साव निरक्षर, अभण; (२) ठोठ, भोट
ढकल(स्त्री.) – (१) धकलेवुं ते, गमे तेम करीने चलावी लेवुं ते; (२) ढील कर्या करवी ते, टल्ले चडाववुं ते
– गाडी (स्त्री.) – ठेलो (पु.), धकेलीने लई जवानी गाडी (स्त्री.)
– गुज़ारा (पु.) – केमे करीने थतो गुजारो (पु.)
– णे (स. क्रि.) – (१) ढ (–ध) केलवुं, ठेलवुं, हडसेलवुं; (२) आगळ मूकवुं – ठेलवुं
– पट्टी (स्त्री.) – (१) धकेले राखवुं ते; (२) पाहा 'चालढकल'
ढकला ढकल (स्त्री.) – (१) धक्काधक्की (स्त्री.); (२) भीड (स्त्री.); (३) टाळाटाळी (स्त्री.)
ढका (पु.) – (१) सहेज धकेलवापूरतो धक्को (पु.); (२) नुकसान
ढग (पु.) – वादळ, आभ (न.)
ढगळ (वि.) – जुओ 'डगळ'

ढगळणे (अ. क्रि.) – (१) बगडवुं, फळनां गरनुं पाणी पाणी थवुं; (२) जुलाब थवो; (३) शरीर स्थूल–पोलुं– थवुं

ढगाळ (वि.) – वादळांथी भरेलुं

ढंग (पु.) – (१) ढंग, ढाळो (पु.), रीतभात (स्त्री.); (२) चेनचाळा, हावभाव (पु. ब. व.)

ढणढणा (अ.) – भभूकतुं; भडभडतुं, जोरथी बळतुं

ढपला (पु.) – फाडियुं (न.), चीरी–नानी पातळी फाड (स्त्री.)

ढप्पळवणी (न.) – पाणीचुं छाश (न.)

ढप्पळशाई (स्त्री.) – (१) उडाऊपणुं (न.); (२) गोंधळ (पु.)

ढब (स्त्री.) – (१) ढब, रीत (स्त्री.); (२) शान, छटा (स्त्री.); (३) शैली (स्त्री.)

– दार (वि.) – (१) ढबदार, छटादार; (२) सुंदर

ढबू (–ब्बू) (पु.) – (१) ढबु (ब्बु), ढबुवो (पु.), जूनो बेवडियो पैसो (पु.)

ढमढेऱ्या (वि.) – दुंदाळुं

ढमाल (वि.) – ढमढोल, लट्ठ, फोफू

ढलपा (पु.) – (१) लाकडानो ककडो (पु.); (२) चीरी (स्त्री.)

ढवढव (स्त्री.) – गोंधळ (पु.), गरबड गोटाळो (पु.)

ढवळणे (स. क्रि.) – डहोळवुं, हलाववुं, घुमरडवुं

– (अ. क्रि.) – डोवावुं, पेटमां चूंथावुं

ढवळा (वि.) – धोळुं, सफेद

– (पु.) – धोळा रंगनो बळद, धोळियो (पु.); (२) स्त्रीओनुं एक उत्सव गीत (न.)

–ढवळ (स्त्री.) – (१) दखल (स्त्री.), हस्तक्षेप (पु.); (२) गोटाळो (पु.); (३) भेळामण, मिश्रण (न.); (४) हलावतां–डहोळतां – रहेवुं ते

– ढवळ करणे – दखल करवी, हस्तक्षेप करवो, माथुं मारवुं

ढसढस (–सा), ढसाढस (अ.) – (१) पोकेपोक (रडवुं); (२) गटगट (पीवुं)

ढसाळ (वि.) – उडाउ, अतिखर्चाळ

ढळ (पु.) – (१) ढील, ढीलाश (स्त्री.); (२) लपसवुं ते; (३) ढोळाव (पु.)

– ढळीत (अ.) – सहेजे नजरे पडतुं, स्पष्ट

ढळणे (अ. क्रि.) – (१) ढळवुं, झूकवुं; (२) डगवुं, सरवुं; (३) (निश्चयमां) ढचुपचु थवुं; (४) हलवुं, खसवुं

ढळता (वि.) – झूकतुं, नमतुं

ढाक (वि.) – (१) उल्लर, उलेर, ऊंचा वधवाना वळणवाळुं; (२) लांबटांगियुं

ढाकणे (स. क्रि.) – ढांकवुं

ढाकणी (स्त्री.) – ढांकणी (स्त्री.)

ढांग (स्त्री.) – (१) डग, डगलुं (न.); (२) बे डगलांमांनुं अंतर (न.), फलंग (स्त्री.)

– टाकणे – डग के डगलुं भरवुं, फलंग मारवी

ढांग (–गा)ळ (वि.) – लांबटांगियुं, लवडं(–डिं)ग

ढांडुळा (पु.) – शोध, पत्तो (पु.), भाळ (स्त्री.)

ढांडुळणे (स. क्रि.) – ढूंढवुं, पत्तो काढवो, खोळवुं

ढाण (न.) – कादव,कीचड

– (वि.) – (१) भीनुं, भेजवाळुं, भीनाशवाळुं; (२) अति खाटुं, ('आंबटढाण')

ढाणा (वि.) – कदावर, मोटुं

ढाण्या (वि.) – पटावाळो (वाघ)

ढापण (न.) – (१) ढांकवानुं नळियुं (नं); (२) ढांकण (–णुं) (न.)

ढापणी (स्त्री.) – आंखढांकणी (पशुनी)

ढापणे (स. क्रि.) – (१) ढांकवु; (२) झूंटवी लेवुं; (३) चोरी छूपीथी लई लेवुं

ढापा (पु.), **ढापी** (स्त्री.) – डाळी (स्त्री.), डाळखुं (न.)

ढापाढापी (स्त्री) – चोरीचपाटी (स्त्री.)

ढाल (स्त्री.) – ढाल (स्त्री.)

– करी (पु.) – (१) ढालवाळो सिपाई (पु.); (२) झंडाधारी सिपाई (पु.)

– काठी (स्त्री.) – वावटानी काठी (स्त्री.)

– गज (वि.) – निर्लज्ज, शिरजोर (स्त्री माटे)

– गज भवानी (स्त्री.) – निर्लज्ज स्त्री.

– देणे – लडवामाटे पडकार आपवो

– लाईत (पु.) – 'ढालकरी' पाहा

ढास (स्त्री.) – ठांसो (पु.), उधरस (स्त्री.)

ढासणे (अ. क्रि.) – ढांसवुं, ठांसो के उधरस खावी

ढासळणे (अ. क्रि.) – ढसवुं, ढसळवुं

ढासा (वारा) (पु.) – सखत ठंडो सूसवातो (पवन) (पु.)

ढाळ (पु.) – (१) ढाळ, ढोळाव, झुकाव (पु.); (२) जुलाब, रेच (पु.); (३) ढाळो, घाट (पु.); (४) ढब,

रीत (स्त्री.)

— देणे — (१) ढाळ उतारवो; (२) बरतरफ करवुं

— पडणे, ढाळी पडणे — रीत पडवी, ढाळे पडवुं

ढाळक (न.) — रेचक (न.)

ढाळणे (स. क्रि.) — (१) (चामर, पंखो) ढाळवुं, ढोळवुं; (२) (आंसु) पाडवा

ढाळदार (वि.) — ढाळदार, ढोळाववाळुं

ढाळा (पु.) — डाळखुं (न.)

ढाळी (स्त्री.) — डाळी (स्त्री.)

ढिगारा (पु.) — (१) ढिगार, ढीग, ढगलो (पु.); (२) अटिंबर (पु.)

ढिम (—म्म) (अ.) — चूं के चां न करतां, स्तब्ध, चुप

ढिला (वि.) — (१) ढीलुं, शिथिल; (२) ढचुपचु, पोचुं; (३) सुस्त; (४) अव्यवस्थित

— ई — ढीलाई (स्त्री.), ढीलापणुं (न.)

ढिसाळ (वि.) — (१) सढील, धोताळ; (२) अगडधूत, फोफुं; (३) दुर्बळ, ढीलुं

ढिसूळ (वि.) — पोचुं,ढीलुं, अतिनरम

ढीग (पु.) — ढीग, ढगलो, पुंज, खडकलो (पु.)

ढील (स्त्री.) — ढील : (१) शिथिलता, ढीलापणुं; (२) बेदरकारी (स्त्री.), दुर्लक्ष (न.); (३) वार, विलंब (पु.)

— पडणे — (१) शैथिल्य आववुं; (२) विलंब थवो, वार लागवी

ढुंकणे (अ.क्रि.) — नजर नाखवी

— ढुंकुनही न पाहणे — नजर पण न नाखवी, कटाक्ष पण न नाखवो

ढुंगण (न.) — कूलो, धगडो (पु.)

ढुंढाळणे (स. क्रि.) — ढूंढवुं, खोळवुं

ढुमके, ढुमढुमे (न.) — (१) नानुं डाकलुं (न.); (२) ढींगढींगी (स्त्री.), नानुं चामडानुं वाद्य

ढुमणी (स्त्री.) — वाछरडाए (धावती वखते गायना आंचळने) मारेलो हडसेलो (पु.)

ढुशी (स्त्री.) — (१) जुओ 'ढुमणी'; (२) माथाथी मारेलो धक्को (पु.)

ढुसकणे (स. क्रि.) — माथानो हडसेलो खवडाववो

ढुसणी (स्त्री.) — 'ढुमणी' जुओ

ढेकर (पु.) — ओडकार (पु.)

— देणे — ओइयाँ करवुं, ओडकार देवो

— देऊन बसणे (लाक्ष) — हडप करी जवुं, पचावी पाडवुं, दबाई बेसवुं

ढेकूण (पु.) — मांकड (—ण) (पु.)

ढेकूळ (न.) — ढेफूं (न.)

ढेंकी (स्त्री.) — 'डंकी' पाहा

ढेंग (स्त्री.) — 'ढांग' पाहा

— मत (न.) — पाखंड मत

ढेंगळणे (अ. क्रि.) — फलंग मारवी

— (स. क्रि) — (१) वर्जवुं, छोडवुं; (२) फिटकारवुं

ढेंगाळ (वि.) — टंडेल, लांबटंगियुं

ढेप (स्त्री.) — ढेपली, थेपली, भेली (स्त्री.), (गोळनी वगेरे)

ढेपण (स्त्री.) — (१) माटीथी लीपेली गंजी (स्त्री.); (२) माटीनो टींबो (पु.)

ढेपणे (स. क्रि.) — (१) ढगलो करवो; (२) ठांसवुं, ठांसीने भरवुं

— (अ. क्रि.) — (१) दबाणथी घट्ट थवुं; (२) ठरी जवुं; (३) माटीथी लींपावुं

ढेपशी (स्त्री.), **ढेपसा** (पु.) — छाणनी राखनुं ढेफूं

ढेपाळणे (अ. क्रि.) — (१) ढसळवुं; (२) चळवुं; (३) निष्फळ जवुं

ढेपाळे (न.) — गोळनी ढेपली बनाववानुं (घमेला जेवुं) पात्र (न.)

ढेबर (न.) — दुंद, पेटनी फांद (स्त्री.)

— पोट्या, ढेबरा (वि.) — दुंदाळ

ढेर (स्त्री.) — (१) दुंद (स्त्री.); (२) ढेर(—रो), ढगलो (पु.)

—पोटया (वि.) — दुंदाळ

ढेरी (स्त्री.) — दुंद (स्त्री.)

ढेलज (स्त्री.) — (१) मोटो महेराबी दरवाजो (पु.); (२) देवडी (स्त्री); (३) परसाळ (स्त्री.)

ढोक, ढोकल (वि.) — ढेक, छेल्लुं

ढोकळा (पु.) — ढोकळुं (न.), खावानी चणाना लोटनी एक वानी

ढोंग (न.) — ढोंग (न.), दंभ (पु.), कूकट (न.)

— धत्तुरा (पु.) — ढोंग धतूरो (पु.), दंभ (पु.), छेतरपींडी (स्त्री.)

ढोंगी (वि.) — ढोंगी, ढोंगीलुं

ढोण (स्त्री.) — आव्हाडो, हवेडो (पु.)

ढोपर (न.) – (१) कोणी (स्त्री.): (२) ढींचण, घूंटण (न.)
  – खळी (स्त्री.) – घूंटणमार (पु.)
  – णे (स. क्रि.) – कोणीथी लखोटी गबीमां धकेलतां जवुं
  – पंचा (पु.) – ढींचण सुधीनुं पंचियुं (न.)
ढोबळ (वि.) – (१) स्थूळ, मोटुं; (२) स्पष्ट, देखीतुं
  – पणे, –मानाने – स्थूळ रीते
ढोबळा (पु.) – खातर, भगदाळुं (न.)
ढोर (न.) – ढोर (न.), गाय–भेंस इ. चोपगां (न. ब. व.)
  – मेहेनत (स्त्री.) – ढोरनी जेवी महेनत (स्त्री.)
ढोल (न.) – ढोल, वगाडवानुं चामडानुं एक वाद्य (न.)
  – पिटणे (लाक्ष.) – जाहेर करवुं, ढंढेरो पीटवो
  – क (पु.), **ढोलकी** (स्त्री.), **ढोलके** (न.), ढोलकी (स्त्री.) नानुं ढोल (न.)
  – क्या (पु.) – ढोलवगाडु (पु.)
  – खांब (पु.) – पंखीडां उडाववा माटे खेतरमां थांबलाने बांधेलुं सूपडुं (प.)
  – ची (पु.) – पाहा 'ढोलक्या'
ढोल (स्त्री.) – बखोल (स्त्री.) (झाडमांनी)
ढोलार (न.) – सुकाईने पोलुं थयेलुं झाड (न.)
ढोली (स्त्री.) – बखोल, कपरोड (स्त्री.)
ढोल्या (वि.) – दुंदाळ, फोफुं
ढोसणे (स. क्रि.) – (१) गटगटाववुं, गटकाववुं; (२) आगळ धकेलवुं

त

तकटणे (स. क्रि.) – (१) कसवुं, तंग करवुं; (२) ठांसवुं
तकटे – ताटी, टट्टी (स्त्री.)
तकतकणे (अ. क्रि.) – तकतकवुं, चकचकवुं, तेज मारवुं
तकतकी (स्त्री.) – चळकाट (पु.), कांति (स्त्री.)
तकदीर [अ.] (न.) – तकदीर, नसीब (न.)
तक्रार (स्त्री.) – (१) तकरार, फरियाद (स्त्री.), (२) ओळंबो (पु.); राव (स्त्री.)
– खोर (वि.) – तकरारियुं, कचकचियुं
तकलादी (वि.) – तकलादी, मजबूत के टकाऊ नहि तेवुं
तकलीफ [अ.] (स्त्री.) – तकलीफ, तसदी (स्त्री.), कष्ट (पु.)
तकलुपी (वि.) – (१) पाहा 'तकलादी', (२) नकली
तकवा (पु.) – (१) बळ (न.), ताकत (स्त्री.); (२) जोम, उत्साह (पु.)
तकशी(–सी)म, तक्षीम (स्त्री.), – वहेंचणी (स्त्री.), गाववतन नी हिस्सेदारी
  – दार (पु.) – गाम नी वहेंचणीमां हिस्सेदार (पु.)
तकाकणे (अ. क्रि.) – तकतकवुं, झगमगवुं
तकाकी (स्त्री.) – कांति (स्त्री.), तेज (न.)
तकावी, तगाई (स्त्री.) – तका (–गा)वी (स्त्री.), सरकार तरफथी खेडूतने धीरवामां आवतां नाणां (न. ब. व.)
तक्या (–क्क्या) (पु.) – (१) तकियो (पु.), अठिंगण, पाछळ अढेलवानुं मोटुं ओशीकुं (न.) (२) महाराष्ट्रमां महार जमातनुं सभागृह
तक्तपोशी (स्त्री.) – तक्तपोशी (स्त्री.)
तक्ता (पु.) – (१) लाकडानुं पाटियुं (न.), (२) नक्शो, आलेख (पु.)
तख्त [फा.] (न.) – तखत (न.), राजगादी (स्त्री.)
तग (पु.) – टकाव (–वो), निभाव (पु.)
तगट (न.) – पाकनी के फळोनी आंकणी (स्त्री.), –अंदाज (पु.)
  – णे (स. क्रि.) – पाकनो अंदाज के आंकणी करवी
तगडणे (स. क्रि.) – तग (–गे)डवुं : (१) खूब दोडाववुं, (२) रंखडाववुं, थकववुं
तगडा (वि.) – तगडुं, मजबूत, सुदृढ
तगणे (अ. क्रि.) – (१) टकवुं, नभवुं; (२) निर्वाह थवो, पोषण थवुं
तगमग (स्त्री.) – (१) बेचेनी (स्त्री.); (२) बळतरा, लाय (स्त्री.); (३) उष्मा (पु.), गरमी (स्त्री.)
  – णे (अ. क्रि.) – (१) बेचेन थवुं; (२) तडफडवुं; (३) बळतरा थवी; (४) गरमी असह्य थवी
तगविणे (स. क्रि.) – टकाववुं, न (–नि)भाववुं
तगाई (स्त्री.) – 'तकावी' जुओ
तगादा (पु.) – तगादो, तकाजो (पु.)

— लावणे —तगादो करवो

तगारी (स्त्री.),**तगारे** (न.) — तगारुं, घमेलुं (न.)

तगाव (पु.) — न (—नि)भाव, टकाव (पु.)

तग्रवग्र (वि.) — (१) क्रुद्ध, गुस्से भरेलुं; (२) आकुळ व्याकुळ

तंग (पु.) — तंग (पु.) (घोडानुं जीन कसवानो चामडानो पट्टो)

— (वि.) — (१) तंग, कसेलुं, ताणेलुं; (२) विस्तारमां टूंकुं; (३) हेरान

— करणे — (१) कसवुं, ताणीने बांधवुं; (२) हेरान करवुं, सताववुं

— होणे — तंग आववुं, कंटाळवुं, हेरान थवुं

तंगडी (स्त्री.) — तं (—टं)गडी (स्त्री.), टांटियो (पु.)

तंगणे (अ. क्रि.) — (१) क्षीण थवुं, लेवाई जवुं; (२) थाकी जवुं; (३) कंगाल थवुं

तंगदार (वि.) — चुस्त, तंग, एकदम बंधबेसतुं

तंगविणे (स. क्रि.) — (१) खदेडवुं, फेरा खवडाववा; (२) हेरान करवुं

तंगी (स्त्री.) — तंगी, अछत, ताण, खेंच (स्त्री.)

तज़बीज़ (स्त्री.) — तजवीज (स्त्री.) : (१) व्यवस्था (स्त्री.), बंदोबस्त (पु.); (२) युक्ति, करामत (स्त्री.); (३) निकाल, फडचो (पु.); (४) कोशिश (स्त्री.)

तजेलदार (वि.) — (१) ताजगीभर्युं; (२) नूरी, कांतियुक्त

तजेला (पु.) — (१) कांति (स्त्री.); (२) ताजगी (स्त्री.); (३) नूर, तेज (न.)

तज्ज्ञ [स.] (वि.) — तज्ज्ञ, जाणकार, वाकेफगार

तट (पु.) — (१) तट, कांठो, किनारो (पु.); (२)कोट (पु.), रक्षण माटे करेली दीवाल (स्त्री.); (३) तड (न.), भागलो, पक्ष (पु.)

— कन् (अ.) — तड दईने, तडाक दईने

— बंदी (स्त्री.) — किल्लेबंधी (स्त्री.)

— स्थ [स.] (वि.) — तटस्थ : (१) तट उपर रहेलुं, प्रवाहमां न पडेलुं; (२) निष्पक्ष, त्राहित; (३) उदासीन; (४) स्तब्ध

तटका (पु.) — (१) संबंध; (२) मुरवत (स्त्री.), संकोच (पु.); (३) टंटो, झघडो (पु.)

— तुटणे — झट पतावट थवी

— तोडणे — (१) झट पतावट लाववी; (२) चोख्खो चट जवाब आपवो; (३) झघडो पताववो, निकाल आणवो; (४) संबंध तोडवो

तटणी (स्त्री.) — अटकण, ऊगट (स्त्री.)

तटणे (अ. क्रि.) — अटकवुं, अटकावुं

तटतटणे (अ. क्रि.) — (१) तडकवुं, तड के फाट पडवी; (२) खूब फूलीने फाट फाट थवुं

तटविणे (स.क्रि) —अटकाववुं, थोभाववुं

तटाटणे (अ. क्रि.) — (१) खूब फूलवुं, ऊपसवुं; (२) फूलीने तूटुं तूटुं थवुं

तट्टा (—ट्ट्या) (पु.) — टट्टी, ताटी (स्त्री.)

तट्टी (स्त्री.) — ताटुं (न.), वासनी के घासनी नानी चटाई के पडदो

— स जाणे — टट्टी जवुं, जाजरु जवुं, शौचमाटे जवुं

तट्टू (न.) — टट्टू, ठींगणुं—नानु—घोडुं (न.)

तड (स्त्री.) — (१) पेली पारनो तीर (पु.), (२) छेवट, अंत (पु.), समाप्ति (स्त्री.); (३) तगादो (पु.); (४) तोड, निकाल, फेंसलो (पु.)

— गाठणे — (१) पेले किनारे पहोंचवुं; (२) (लाक्ष.) काम पूर्ण करवुं

— येणे — छेको आववो, अंत आववो

— लागणे — निकाल—तोड—लागवो

— डीस नेणे — पेली पार पहोंचाडवुं, (लाक्ष.) पार पाडवुं, पूर्ण करवुं

— डीपार (अ.) — (१) (नदी व. ने) पेले पार; (२) (लाक्ष.) हदबहार

तडक (अ.) — (१) तरत, पाधरुं, बारोबार; (२) झपाटाबंध

— (स्त्री.) — (१) जोर (पु.), बळ (न.); (२) जोरकस प्रयास (पु.)

— मारणे — झपाटाबंध चालवुं

तडकणे (अ. क्रि.) — (१) तकवुं, फाट—चीर—पडवी; (२) कडकड अवाजनी साथे चळकवुं — चमकवुं; (३) तडूकवुं, चिडावुं, तरडाईने बोलवुं

तडकाफडकी (अ.) — झटपट, ताबडतोब

तडकाविणे (स. क्रि.) — (१) थपडाक लगाववी; (२) संभळाववुं

तडकून, तडकावून (अ.) — (१) चिडाईने, गुस्से थईने; (२) बेफाम थईने; (३) झडपथी

तडज़ोड (स्त्री.) — (१) तडजोड, तोडजोड (स्त्री.); (२) समाधान (न.), सलूक (स्त्री.)

तडतडणे (अ. क्रि.) — (१) तडतड अवाज करवो; (२)

तेवा आवाज साथे ऊडवुं (तडतडिया पेठे); (३) तसतसवुं, फाट फाट थवुं

तडतड्या (वि.) – (१) चीडियुं; (२) कजियाखोर
– (स्त्री. ब. व.) – तडतडिया (पु. ब. व.), एक दारूखानुं (न.)

तडफ (स्त्री.) – चपळता (स्त्री.), उत्साह (पु.), चालाकी (स्त्री.)
– दार (वि.) – कांटादार, तेज, चालाक

तडफड (स्त्री.) – तड(–र)फडाट (पु.) चडभड, चरभड,
– णे (अ. क्रि.) – तड(–र)फडवुं
– डाट (पु.) – तड (–र)फडाट (पु.) चडभडाट – चरभडाट

तडवा (पु.) – (१) आघात, घा (पु.); (२) छत (स्त्री.), चंदरवो (पु.)

तडवी (पु.) – (१) खानदेशनो वटलायेलो मुसलमान भील (पु.)

तडस (स्त्री.) – अफरामण (स्त्री.), आफरो, आरवे (पु.)
– लागणे – अफरावुं, आफरो चडवो

तडा (पु.) – तड, चीर, फाड, तरड (स्त्री.)
– जाणे – तड पडवी

तडाका (–खा) (पु.) – (१) प्रहार, घा, झटको (पु.), चोट (स्त्री.); (२) धडाको, भडाको (पु.); (३) [लाक्ष] सपाटो (पु.), झडप (स्त्री.)

तडाख्यात (अ.) – सपाटाबंध, तरत, ताबडतोब, झपाटाबंध, झट
– ने (अ.) – धमधोकार, झपाटाबंध, पूर जोशमां

तडाग –[स.] (पु.) – तडाग, तळाव (पु.)

तडातोडी (स्त्री.) – 'ताडातोडी' पाहा

तडीतापडी (स्त्री.) – यात्राळु, यात्रिक (पु.)

तडीपार (अ.) – 'तड' मां जुओ

तड्या (वारा) (वि.) – 'ढासे' जुओ

तण, तणस (न.) – (१) नींदण, नींदी नाखेलुं नकामुं घास (न.); (२) पराळ, डांगरानुं घास
– मोड (स्त्री.) – अखेड जमीननुं पहेलुं खेडाण (न.)
– सडी (स्त्री.) – तणखली (स्त्री.); तणखलुं; तरणुं (न.)

तणग्या लावणे – सोड ताणवी, पगथी माथासुधी ओढीने सूवुं

तणतणणे (अ. क्रि.) – तणखवुं, गुस्से थई वढवुं, तरडाईने बोलवुं

तणातणी (स्त्री.) – तडातड(–डी), कडाकडी, सखत बोलाचाली (स्त्री.)

तणार (न.) – घासनी झूंपडी (स्त्री.)

तणाव, –वा (पु.) – (१) खेंचाण, ताण (स्त्री.); (२) तंगदिली, मानसिक ताण (स्त्री.)

तणावणे (अ. क्रि.) – (१) पग ताणीने सूवुं; (२) (पेट) तसतसवुं, तणावुं; (३) प्रवाह साथे तणाई जवुं

तणावून देणे – जुओ 'तणग्या लावणे'

तंटा (पु.) – टंटो, कजियो (पु.)
–ओढून घेणे, – विकत घेणे – कजियो वेचातो लेवो, वहोरी लेवो, जाणी जोईने तकरारमां पडवुं
– मिटविणे – टंटो चूकववो, –पतववो, –होलववो

तंटेखोर (वि.) – टंटा– कजिया–खोर

तंडणे (अ. क्रि.) – (१) वादावादी करवी; (२) झघडवुं

तत्क्षणी (अ.) – तत्क्षण, ते ज क्षणे, तत्काळ

तत्काळ [सं.] (अ.) – तत्काळ, झट

तत्पर [सं.] (वि.) – तत्पर : (१) तैयार, सज्ज; (२) तल्लीन

तत्त्व [सं.] (न.) – तत्त्व

तत्त्वतः [सं] (अ.) – तत्त्वतः, तत्त्वनी दृष्टिए, खरी रीते

तत्त्वज्ञान [सं.] (न.) – तत्त्वज्ञान (न.), फिलसूफी (स्त्री.)
– नी (वि.) – तत्त्वज्ञानी, तत्त्वज्ञ
– नी (पु.) – तत्त्वज्ञ, फिलसूफ

तत्रस्थ [सं.] (वि.) – ते स्थाने रहेतुं, त्यांनुं

तत्रापि (अ.) – 'तथापि' पाहा

तथापि [सं.] (अ.) – तथापि, तो पण, छतां

तथाकथित [स.] (वि.) – तथाकथित, कहेवातुं

तथास्तु [सं] (अ.) – तथास्तु, तेम थाओ (उद्‌गार.) (आशीर्वादपर उद्‌गार)

तथ्य [सं] (न.) – (१) तथ्य, सत्य (न.); (२) सार, सत्त्व (न.), दम, माल (पु.)

तथ्यांश [सं.] (पु.) – तथ्यांश : (१) सत्यांश; (२) महत्त्वनो भाग (पु.)

तन [सं.] (न.) – तन, शरीर (न.)
– देणे – शरीर आपी देवुं, जानने समर्पण करवुं
– मनधन [सं.] (न.) – तन मन धनः (१) सर्वस्व (न.); (२) बधी शक्ती, साधन आदि

तनखा [फा.] (पु.) – तनखो, पगार (पु.), वेतन (न.)

तनाई (स्त्री.), **तनाव** (पु.) – (१) तणाव नो दोर (पु.); (२) ताणीने बांधेलो धोबीनो दोर; (३) आधार, मददगार, साहायकर्ता (पु.)
तनाखोरी (स्त्री.) – थापणनी अफरातफर (स्त्री.)
तन्मणी (पु.) – स्त्रीओना कंठनुं एक घरेणुं (न.)
तंतू [सं.] (पु.) – तंतु : (१) तार, तांतणो (पु.); (२) रेसो (पु.) (वनस्पति व. नो); (३) धागो, संबंध (पु.); (४) कुटुंबनो एक ज अवशिष्ट पुरुष; (५) वंश (पु.), संतति (स्त्री.); (६) पातळी नस (स्त्री.)
– कार (पु.) – तंतुवाद्य बनावनार के वगाडनार
– वाद्य [सं.] (नं.) – तंतुवाद्य (न.)
तंतोतंत (अ.) – तंते(–तो)तंत, बरोबर, पूरेपूरुं
तंत्र [सं] (न.) – तंत्र : (१) हिंदु धार्मिक क्रियाओ ने विधि के रीति; (२) नीति, वहीवट, रीत (स्त्री.), धोरण (न.); (३) शिल्प (न.); (४) वलण ('प्रजेच्या तंत्राने चालावें'); (५) मंत्रो भणीने कराती गूढ प्रक्रिया; (६) छंदःशाखा
– कला (स्त्री.) – काम के यंत्र चलाववानी विशिष्ट विद्या, 'टेक्नॉलॉजी'
तंत्री (स्त्री.) – तंतु–तारा–वाळुं वाद्य, (न.), वीणा (स्त्री.)
– (वि.) – जेने गूढ तंत्र अवगत छे तेवुं, (ते उपरथी) कारस्तानी, पाताळयंत्री
तंदुरुस्त (वि.) – तंदुरस्त, नीरोगी
तंदुरुस्ती (स्त्री.) – तंदुरुस्ती (स्त्री.), नीरोगीपणुं (न.)
तंदूर (पु.) – तंदूर, एक जातनो भठ्ठी जेवो चूलो (पु.)
तंद्री (स्त्री.) – (१) घेन (न.); (२) ग्लानी (स्त्री.); (३) तल्लीनता (स्त्री.)
– लागणे (१) घेन चडवुं; (२) नशा चडवी (३) तल्लीन थवुं
तप [सं.] (नि.) – (१) तप (न.), तपश्चर्या (स्त्री.); (२) कष्टयुक्त आचरण; (३) बार वर्षनो काळ; (४) पुण्याचरण
तपकीर (स्त्री.) – तपखीर, छींकणी (स्त्री.)
तपकीरी (वि.) – तपखीरियुं, तपखीरी, तपखीरना रंगनुं
तपणे (अ. क्रि.) – तपवुं : (१) तप करवुं; (२) कष्टवुं
तपशील [अ.] (पु.) – तप(–फ)सील, विगत (स्त्री.)
– वार (वि.) – तफसीलवार, विगतवार
तपश्चर्या [सं.] (स्त्री.) – तपश्चर्या : 'तप' जुओ
तपस्वी [सं.] (वि.) – तपस्वी, तप करनार
तपास (पु.) – तपास (स्त्री.) : (१) शोध खोळ (स्त्री.); (२) पूछ परछ, जांच (स्त्री.)
– णी (स्त्री.) – तपासणी : (१) शोध; (२) झडती (स्त्री.), झाडो (पु.)
– णे (स. क्रि.) – तपासवुं, झडती लेवी.
– नीस (पु.) – तपासनीस (पु.), तपास करनार
तपेली (स्त्री.), –ले (न.) – तपेली (स्त्री.), तपेलुं (न.)
तफावत [अ.] (पु.) – तफावत, फरक (पु.)
– पडणे (१) तफावत पडवी, फरक पडवो; (२) असमानता होवी
तबक [अ.] (न.) – तबक, तासक, रकाबी (स्त्री.)
– डी (स्त्री.) – (१) तबकडी, नानी तबक (स्त्री.); (२) थाळी (ग्रामोफोननी), 'रेकॉर्ड'
– डी लावणे – थाळी वगाडवी, –मूकवी
तबदील [अ.] (वि.) – तबदील, बदलायेलुं
– ली (स्त्री) – तबदिली : (१) फेरबदली (स्त्री.); (२) बदली; (२) खातानी अदलाबदल (स्त्री.)
तबलजी (पु.) – तबलची (पु.), तबला वगाडनार
तबला (पु.) – तबलुं, नरघुं (न.)
तबली (स्त्री.) – तबली (स्त्री.), सतारना तुंबडा उपरनो लाकडानो सपाट भाग
तबाब (पु.) – लाकडी दादरानी बन्ने बाजुओनां पाटलांमांथी दरेक
तबियत, तब्येत [अ.] (स्त्री.) – तबियतः (१) शरीरनी हालत (स्त्री.), शरीर स्वास्थ्य (न.); (२) मनःस्थिति (स्त्री.), मिजाज (पु.)
– लागणे – तबियत लागवी, मन चोटवुं, मनने गमवुं
तबीब[अ.] (पु.) – (१) यूनानी हकीम (पु); (२) शस्त्रवैद्य
तबेला (पु.) – तबेलो (पु.), घोडो राखवानुं ठेलुं (न.), घोडार (स्त्री.)
तब्बल (वि.) – पुरेपुरुं, पूरतुं
तमंचा [तुं] (पु.) – तमंचो (पु.), पिस्तोल (स्त्री.)
तमा [अ.] (स्त्री.) – तमा, दरकार, परवा (स्त्री.)
तमाकू (–खू) (स्त्री.) – तमाकु, तंबाकु (स्त्री.)
तमाचा (पु.) – तमाचो (पु.), लपडाक (स्त्री.)
तमाम [अ] (वि.) – तमाम, कुल, समग्र
तमाल [सं.] (पु.) – तमाल, एक झाड जेनां पानां

तेजानामां वपराय छे, 'लॉरस कॅशिया'
— पत्र (न.) — तमालपत्र (न.)
तमाशा [फा.] (पु.) — (१) तमाशो (—सो), भवाईजेवो खेल (पु.); (२) मजानुं दृश्य; (३) फजेती (स्त्री.)
तमासगीर (पु.) — तमासगीर, तमासबीन (पु.), तमाशो जोनार
तमोगुणी (वि.) — तमोगुणी, तमोगुणवाळुं, आकळुं, चीडियुं
तंबाखू (स्त्री.) — जुओ (तमाकू)
तंबी (स्त्री.) — (१) धमकी; (२) (लाक्ष.) सखत मार
तंबुर (पु.) — तंबूर (पु.), एक जातनुं ढोल
तंबू (पु.) — तंबु (—बू) (पु.)
— ठोकणे, —मारणे — तंबु ठोकवो, —ताणवो, —मारवो
— ताणून निजणे — कुटुंब कबिलानी चिंता छोडीने सूवुं
— पाडणे — तंबु उठावी लेवो, —छोडवो
तंबू(—बो)रा [अ.] (क्रि.) — तंबूरो (पु), तानपुरो
तंबूरी (स्त्री) — तंबूरी, नानो तंबूरो
तयार [अ.] (वि.) — (१) तैयार, सज्ज, दक्ष, तत्पर; (२) उपयोगमां लेवायोग्य बनावेलुं
— री (स्त्री.) — (१) तैयारी, सज्जता (स्त्री.); (२) (काम करवानी) खुशी (स्त्री.); (३) कसब, नैपुण्य (न.)
तर (अ.) — (१) 'जो' ना जोडनुं अव्यय; (२) तोपछी
— **(स्त्री.)** — तर (स्त्री.) : (१) पहोळी होडी, वहाण (स्त्री.); (२) तरापो; (३) ओवारो, धक्को (पु.); (४) वहाणनुं भाडुं (न.)
तरक (—र्क)ट (न.) — (१) विपरीत तर्क (पु,); (२) तरकट, कावतरुं (न.); (३) कुभांड, तहोमत (न.)
— ट्या (वि.) — तरकटियुं, तरकटी
तरकणे (स. क्रि.) — (१) तरकवुं, अनुमानथी जाणवुं; (२) गमे ते बकवुं
तरकश (—स) (स्त्री., पु.) — (१) तरकस (न.), तीरनो भाथो (पु.); (२) कोई पण शस्त्रनुं म्यान (न.)
तरकारी [हिं.] (स्त्री.) — (१) तरकारी, शाकभाजी (स्त्री.), भाजीपालो (पु.)
तरकीब [अ.] (स्त्री.) — तरकीब, युक्ति, हिकमत (स्त्री.)
तरंग [सं.] (पु.) — तरंग (पु.) : (१) लहेर (स्त्री.), मोजुं(न.); (२)(लाक्ष.) मननी कल्पना (स्त्री.), बुट्टो (पु.)
— णे (अ. क्रि.) — (१) तरवुं; (२) पाणीनां पृष्ठ उपर रहेवुं; (३) (लाक्ष) खोळंबे पडवुं
तरजुमा [अ.] (पु.) — तरजुमो (पु.), भाषांतर (न.)
तरट (न.) — टांटियुं, गूणपाट, कंतान (न.)
तरण (न.) — कांजी (स्त्री.),
तरणा (वि.) — जुवान
— ताठा (वि.) — हृष्टपुष्ट जुवान, जुवानजोध
— पाऊस (पु.) — पुष्य नक्षत्रनो वरसाद (पु.)
— बांड (वि.) — तद्दन जुवान, जुवानजोध
तरणे (अ. क्रि.) — तरवुं, पाणीना पृष्ठपर रहेवुं
— (स. क्रि.) — ओळंगवुं, पार करवुं, तरी जवुं
तरणोपाय [सं.] (पु.) — तरणोपाय, तरी जवानो उपाय, बची जवानो इलाज (पु.)
तरतम [सं] (न.) — तरतमपणुं (न.), सारासारविचार तुलनात्मक विचार (पु.)
— भाव (पु.) — (१) तरतमनो विचार; (२) तारतम्य, ओछावत्तापणुं (न.)
तर(—रा)तरा (अ.) — झडपी चालथी, त्वराथी
तरतरणे (अ. क्रि.) — (१) ऊपसी आववुं, फूलवुं, सूजी आववुं; (२) 'तरारणे' पाहा
तरतरी (स्त्री.) — (१) जोस, जुस्सो, उत्साह (पु.), ताजगी (स्त्री.); (२) जोर, वेग (३)होशियारी (स्त्री.)
तरतरीत (वि.) — (१) जोमदार, उत्साहपूर्ण; (२) ऊभुं, सरल, सीधुं (नाक); (३) होशियार, चालाक
तरता (वि.) — (१) तरतुं, पाणीउपर रहेतुं; (२) खोट न आवे एवुं
— पथ (पु.) — सुरक्षित मार्ग, बचावनो रस्तो (पु.)
तरतूद (स्त्री.) — (१) तरतीब, गोठवण (स्त्री.); (२) संभाळ, मावजत (स्त्री.)
तरफ [अ.] (स्त्री.) — तरफ (स्त्री.) : (१) बाजु (स्त्री.), पक्ष (पु.); (२) तंतुवाद्यना संवादी तारमांनो एक तार (पु.); (३) तालुकानो एक भाग; (४) उच्चालन (स्त्री.), वजन ऊंचुं करवानी एक तरकीब 'लिव्हर'
— दार (पु.) — तालुकाना एक भागनो वसुल अधिकारी
— दार (वि.) — (१) पक्षपाती; (२) समर्थक
— दारी (स्त्री.) — तरफदारी (स्त्री.) : (१) पक्षपात (पु.); (२) समर्थन (न.)
— बंदी (स्त्री.) — (१) जमीन महेसूलनी एक पद्धति; (२) खेतरनो बांध (पु.)
तरबेज़ (वि.) — कुशल, प्रवीण, कीट

तरम (पु.) – जमीननी किसम नक्की करनार अधिकारी

तरमुंड, (–डी) (स्त्री.) – माथुं आगळ घालीने भीडमां घूसवुं ते

तरल [सं.] (वि.) – तरल : (१) अस्थिर, चंचल; (२) कंपतुं

तरवड (स्त्री.) – तरवारडी (स्त्री.), एक वनस्पति–छोड (जेनी छाल खाल केळववाना काममां आवे छे)

तरवणी (स्त्री.) – दाळ–चोखानी मिश्र कांजी (स्त्री.), ओसामण

तरवा (पु.) – बी उगाडीने तैयार करेलो छोडवो (पु.)

तर(–ल)वार (स्त्री.) – तलवार, समशेर (स्त्री.), खांडुं (न.)

– उपसणे – (तलवार) म्यानमांथी जोरथी बहार काढवी, (लाक्ष.) तलवार लई सामे थवुं

– गाजविणे,–मारणे – (लाक्ष.) बहादुरी बतावली, शौर्य बतावबुं

– रीच्या धारेवर धरणे – (लाक्ष.) कडक शिस्तमां राखवुं

– रीच्या धारेवर चालणे – तलवारनी धार उपर चालवुं, (लाक्ष.) जीवसटोसट–घणी सावधानीथी–वर्तवुं

तरस (न.) – तरस, ज(–झ)रख (न.), घोरखोदियो (पु.), एक जंगली प्राणी

तरसणे (अ. क्रि) – (१) तरसथी व्याकुळ थवुं; (२) थाकी जवुं

तरळ (वि.) – 'तरल' पाहा

– णे (अ. क्रि) –(१) चंचल थवुं; (२) भुलावामां पडवुं, भ्रमवुं; (३) झडपथी आवी जवुं (मनमां विचार, आंखमा पाणी)

तराई (स्त्री.) – तराई (स्त्री.) : (१) पहाडनी तळेटीनो प्रदेश; (२) तर–होडी–नुं भाडुं (न.)

तराजू (पु., स्त्री.) – काटलुं (न.), त्राजवुं (न.)

तराणा (पु.) – तराणा, तरानो (पु.), गायननो एक प्रकार

तराणी (स्त्री.) – धमकी (स्त्री.)

– देणे – धमकी आपवी, –बतावबी

तराफा (पु.) – तरापो (पु.), पाणीमां तरे तेमाटे वांस के लाकडांने साथे बांधीने बनावेलो पाट (पु.)

तरारणे (अ. क्रि.) – (१) ताजुं – प्रफुल्ल थवुं, खीलवुं; (२) फूलवुं

तराळ (पु.) – गामना बार वसवायामांनो एक जे चोकी पहेरानुं काम करे छे, कोटवाळ (पु.)

– की (स्त्री.) – कोटवाळनुं काम, गस्तीनुं काम

तराळी (स्त्री.) – खळामां करेलो कडबीनो बांध (पु.)

तरी (स्त्री.) –(१) तरि (–री), होडी (स्त्री.); (२) खाडी (स्त्री.); (३) जलमार्ग; (४) डांगरनी जमीन

तरी (अ.) – तथापि, छतां;

तरुण [सं.] (वि.) – तरुण, जुवान, युवान

– (पु.) – जुवान पुरुष

– पणा (पु.) – तरुणाई, जुवानी (स्त्री.)

तरुणी (स्त्री.) – जुवान स्त्री, युवती (स्त्री.)

तरू (न.) – धरु (न.), रोपो (पु.)

तर्फे (अ.) – तरफथी, अजतरफ

तर्र (वि.) – (१) तर, मस्त, चकचूर, टेंटुं; (२) आफरो चडेलुं

तऱ्हा (स्त्री.) – तरेह, रीत (स्त्री.)

– तऱ्हा करणे – नखरां करवां, विचित्र रीते वर्तवुं

– ऱ्हेतऱ्हेचा (वि.) – तरेहदार

– ऱ्हेबाज (वि.) – तरेहवार

– ऱ्हेवाईक (वि.) – लहेरी, विक्षिप्त, चक्रम

तलखली (स्त्री.) – (१) तलख, व्याकुळता, बेचेनी (स्त्री.); (२) उष्मा, गरमी (स्त्री.)

तलखी (स्त्री.) – लाय, गरमी, (स्त्री.)

तल(–ल्ल)फ (स्त्री.) – तलप, तालावेली (स्त्री.)

तलम (वि.) – झीणुं, पातळुं

तला(–ल्ला)क [अ.] (पु.) – तला(–ल्ला)क (स्त्री.), छूटा छेडा (पु. ब. व.)

तलाठी (पु.) – तलाटी (पु.)

तलाव (पु.) – तळाव (पु.)

तलाश (पु.) – तलाश, शोध, तपास (स्त्री.)

– शी (स्त्री.) – शोध, झडती (स्त्री.)

तल्लख (वि.) – (१) तीव्र बुद्धिशाळी, होशीयार, चालाक; (२) जहाल, उग्र; (३) जुस्सादार, चपळ

तव (पु., स्त्री.) – (१) पातळुं, पड (न.); (२) कीकीपर आवती छारी (स्त्री.)

तवकी(–खी)र(–ल) (न.) – तवखीर, आरारूट (न.)

तवंग (पु.) – छारी (स्त्री.), पाणी के दूधपर आवतुं पातळुं पड (न.)

तवा (पु.) – तवो (पु.)

— **(मातीचा)** — कलेठी, तावडी (स्त्री.)
तवारीख [अ.] (स्त्री.) — तवारीख (स्त्री.), इतिहास (पु.)
तसदी [अ] (स्त्री.) — तस्दी, तकलीफ (स्त्री.), क्लेश, श्रम (पु.), महेनत (पु.)
तसबीर [अ.] (स्त्री.) —तसबीर, छबी (स्त्री.)
तसराळे (न.) — तासक, तश्तरी (स्त्री.), रकाबीजेवुं धातुनुं पात्र
तसलमात [अ.] (स्त्री.) — तसलमात (स्त्री.), मोघम—अनामत—आपेली रकम
— (वि.) — अनामत, मोघम, उपलक
तसला (पु.) — पातेलुं, तांसळुं
तसला (वि. पु.) — तेना जेवो
तसा (वि. पु.) — तेवो
तसू (पु.) — तसु (पु.,स्त्री.) इंच जेटलुं माप
तसे (अ.) — तेम, तेवी रीते
तस्त [फा.] (न.) — तस्त, तस्तरुं, तस्तानुं (न.)
तह [फा.] (पु.) — तह, सुलेह संधि (स्त्री.)
तहकुबी (स्त्री.) — तहकुबी, मोकूफी (स्त्री.)
तहकूब (वि.) — तहकूब, मोकूफ
तहशी(—सी)ल (पु.) — तहसील, तालुको (पु.)
— **दार** (पु.) — तहसीलदार (पु.)
तहान (स्त्री.) — तरस, प्यास (स्त्री.)
— **णे** (अ. क्रि.) — तरस(—सा)वुं, प्यासुं थवुं
तहाहयात (अ.) — हयातीसुधी, आजीवन
तळ (पु.) — (१) तळ, तळियुं (न.), वस्तुनो छेक नीचेनो भाग; (२) बेसणी (स्त्री.); (३) पडाव, मुकाम (पु.); छावणी (स्त्री.); (४) तळावट, जमीननी सपाटी (स्त्री.); (५) हथेली के पगनुं तळियुं (न.)
— **कोंकण** (न.) — सह्याद्रि ने समुद्रवच्चेनो सपाट प्रदेश (पु.); कोंकणपट्टी (स्त्री.)
— **खडा** (पु.) — कुंभी (स्त्री.), कुंभियो (पु.), थांभला नीचे मुकातो घडेलो पथ्थर
— **घर** (न.) — भोंयरुं (न.)
— **घाट** (पु.) — पर्वतनी तळेटीनो प्रदेश (पु.), तळेटी (स्त्री.)
— **ज़मीन** (स्त्री.) — तळियानी जमीन (स्त्री.)
— **झाडा** (पु.) — (घरनी) पूरी झडती (स्त्री.)
— **पाय** (पु.) — पगनुं तळियुं (न.)
— **बूड** (न.) — (१) थड (न.); (२) भोंयरामांनुं धान्य (कचरो, माटी साथेनुं)
— **मजला** (पु.) — भोंयतळियुं (न.)
— **वट** (न.) — (१) मेदान (न.); (२) तळ(—ळा)वट, सपाटीनी जमीन; (३) इमारतनुं चणतार (न.)
— **वटी** (अ.) — नीचला भागमां, तळियामां
— **वाट** (स्त्री.) — चोरवाट (स्त्री.)
— **सरा (—री)** (स्त्री.) — कुंभी (स्त्री.)
— **हात (पु.)** — — हथेळी (स्त्री.), करतल (न.)
— **हाताचा मळ** (पु.) — हथेळीनो मेल (पु.), (लाक्ष.) तद्दन सहेली वात
— **हातावरचा फोड** (पु.) — हथेळीपरनो फोल्लो (पु.), (लाक्ष.) अति नाजूक ने प्रिय व्यक्ति (स्त्री.)
— **हातावर शिर घेणे** — हथेळीपर शिर लेवुं, (लाक्ष.) मरणियुं थवुं
— **ठोकणे, —देणे** — मुकाम करवो, पडाव नाखवो
— **घालणे** — पगरखाना तळियाने चामडानुं थींगडुं जोडवुं
— **घालून बसणे** — पग मांडवो, ठरीने ऊभा रहेवुं
— **झाडणे** — तळियुं झाडवुं, खालीखम करवुं
— **ळापासून हालविणे** — नीचे सुधी हलाववुं, डहोळवुं
तळकट (वि.) — तळेलुं
तळणे (स. क्रि.) — (१) तळवुं, ककडायेला घी के तेलमां पकववुं; (२) दाझवुं (तडकाथी); (३) हेरान थवुं
तळतळणे (अ. क्रि.) — (१) तडकाथी झल्लावुं; (२) तड(—र)फडवुं, आकुळ व्याकुळ थवुं; (३) (लाक्ष.) मनमां बळवुं
तळतळाट (पु.) — बळापो, कढापो (पु.)
तळपट (न.) — नख्खोद, सत्यानाश (पु.)
— **वाजणे, —होणे** — (१) नख्खोद वळवुं; (२) देवाळुं नीकळवुं
तळपणे (अ. क्रि.) — (१) (तडकाना तापथी) दाझवुं; (२) झलकवुं, चळकवुं, चमकवुं
तळमळ (स्त्री.) — (१) तालावेली (स्त्री.), तळसाट (पु.); (२) अस्वस्थता, बेचेनी (स्त्री.)
— **णे** (अ. क्रि) — तलसवुं
तळवा (पु.) — (१) हथेली (स्त्री.),; (२) तळवुं, पगनुं तळियुं (न.)
— **व्याची आग मस्तकी जाणे** — [लाक्ष.] खूब गुस्से थवुं

– पगथी माथासुधी झाळ लागवी

तळसणे (स. क्रि.) – डाळां पांदडां तोडी नाखवां, छाटवुं

तळावणे (अ. क्रि.) – तळवावुं, पगना तळियानुं आळुं थवुं (तापथी व.)

तळी (स्त्री.) – (१) घंटीनुं नीचलुं पड (न.); (२) खंडे राय देवनी पूजासाहित्यनुं पात्र; (३) कुवानी चोतरफ करेली फरसबंधी (स्त्री.); (४) नानो तळाव (पु.)

– उचलणे – (१) खंडेराय देवनो भगत बनवुं; (२) [लाक्ष.] हां मां हां भरवी; (३) साथ आपवानी प्रतिज्ञा करवी

तळीराम (पु.) – अंतरात्मा (पु.)

– गार करणे – (१) अंतरात्मा टाढो करवो; (२) पोतानो स्वार्थ साधवो

तळे (न.) – तळावडुं (न.), नानो तलाव (पु.)

ताई (स्त्री.) – मोटी बहेन के बहेन (स्त्री.), तेने लगतुं संबोधन

ताईत (पु.) – तावीज, मादलियुं (न.)

– गळ्यातला – (लाक्ष.) कंठमणि (पु.), आंखनी कीकी (स्त्री.)

ताक (न.) – ताक, छाश (न.)

– ता म्हणता ताकभात ओळखणे – मात्र संकेतथी जाणी लेवुं

– ताकापुरते रामायण – स्वार्थ साधवा पूरतुं मधुर भाषण

ताकतई (स्त्री.) – वघारेली छाश

ताकवणी (स्त्री.) – पाणीचुं छाश (न.)

ताका (–गा) (पु.) – ताको (पु.), थान (न.)

ताग (पु.) – शण (न.)

तागायत (अ.) – –सुधी, –पर्यंत, –लगी

तांगडणे (स. क्रि.) – (१) खोळंबे नाखवुं, ढीलमां नाखवुं; (२) आंटा–फेरा–खवडाववा; (३) पग बांधीने जकडी राखवुं; (४) खेंचाताण करवी; (५) वैतरुं कराववुं; (६) सांधीने समारवुं

– (अ. क्रि.) – कबाडकठ करवी, वैतरुं करवुं

तांगा (पु.) – 'टांगा' पाहा

ताज़ [फा.] (पु.) – ताज, मुगट, राजमुगट (पु.)

ताज़वा (पु.) – (१) तर (–त्रा)जवुं, काटलुं (न.); (२) एषणी (स्त्री.), सोनीनां नानां त्राजवां (न. ब. व.)

ताज़ा (वि.) – (१) ताजुं; (२) लीलुं; (३) नवुं, तरतनुं; (४) स्फूर्तिवाळुं

– कलम [फा.] (पु.) – ताजा (–जे)कलम (स्त्री.), पत्र लख्या पछी याद आवतां पाछी करेली नोंध

– तवाना (वि.) – ताजातवाना

– रोज़गार (पु.) – सारी प्राप्तिनी नोकरी (स्त्री.)

ताजीम [अ.] (स्त्री.) – ताजीम, अदब (स्त्री.), मान आपवानी के स्वागत करवानी रीत

ताट (न.) – (१) ताट, टाट (पु.), मोटी छाछरी थाळी (स्त्री.); (२) टाट, गूणपाट, कंतान; (३) सांठो, जुवार आदिनो पेराईवाळो दांडो (पु.)

– पाट (पु.) – थाळी ने पाटलो (पु.), (लाक्ष.) जमवानी तैयारी

– ताटाला बसणे – (१) जमवा बेसवुं; (२) पंगतमां बेसवुं

– ताटाखालचे मांजर – थाळीने अढीने बेठेलुं बिलाडुं (न.), (लाक्ष.) ओशियाळुं–दीन–माणस

– ताटावरून उठविणे – (१) भाणा उपरथी उठाववुं, जमता उठाववुं; (२) (लाक्ष.) गुजराननां साधन झूंटी लेवां, मोंनो कोळीयो झूंटी लेवो

– ताटावरून पाटावर, पाटावरून ताटावर – पाटलेथी खाटले ने खाटलेथी पाटले, खावा सूवावगर बीजुं कोईपण महेनतनुं काम नहि एवी सुखी स्थिति

ताटकळणे (अ. क्रि.) – (१) खोरंभे पडवुं, राह जोतां रहेवुं, टिंगातां रहेवुं; (२) अकडावुं, झलावुं

ताटली (स्त्री.) – नानी थाळी (स्त्री.)

ताटवा (पु.) – (१) फूलेलां फूलझाडोनी हार के जथ्थो (पु.); (२) तेवां फूलझाडोनी क्यारी (स्त्री.)

ताटी (स्त्री.) – (१) ताटी, टट्टी (स्त्री.); (२) कामडां–पांदडांनी बनावेली झांपी (स्त्री.)

– कापणे – (लाक्ष.) पोबारा गणवा, नासी जवुं

तादुक (न.) – (१) नानो झांपो (पु.); (२) गूणपाटनो (कंताननो) ककडो (पु.)

ताठ (वि.) – टट्टार, अक्कड, सीधुं ऊभुं

– णे (अ. क्रि.) – (१) टट्टार थवुं; (२) अकडावुं, अक्कड थवुं; (३) गर्वथी फूलवुं

– र (वि.) – (१) वळे नहि एवुं, सखत, कडक; (२) नमे नहि एवुं, अक्कड

ताठा (पु.) – (१) अकडाई (स्त्री.); (२) गर्व (पु.), मगरूरी (स्त्री.)

– ठ्यात वागणे – मगरूरीथी चालवुं, अध्धर ने अध्धर रहेवुं

ताड (पु.) – ताड (पु.), माडनी जातिनुं एक झाड (जेना पाननो पंखो बने छे)

– गोळा (पु.) – ताडगोळो (पु.), ताडनुं फळ (न.)

– माड (वि.) – घणुं ऊंचुं

– माड उडणे – गर्वथी फूलवुं, हर्षथी नाचवुं

ताडणे (स. क्रि.) – (१) ताडवुं, मारवुं (छडीथी); (२) अनुमान करवुं, कल्पवुं, अटकळवुं, अजमाववुं

ताडताड (अ.) – (१) जुस्साथी; (२) गुस्सेथी

ताडपत्री ,–पट्टी (स्त्री.) – ताडपत्री (स्त्री.) : (१) ताडनां पाननुं छाज, छापरामां करातुं आच्छादन; (२) पाणी जेमां न पेसी शके (वॉटरप्रूफ) एवुं रोगन चडावेलुं कंतान, 'टारपॉलिन'

ताडफाड (स्त्री.) – तरभड (स्त्री.), आवेशपूर्वक के जुस्साभेर बोलवुं ते

– बोलणे – चरभडवुं, गुस्सेथी मोटे अवाजे बोलवुं

ताडातोड(–डी) (स्त्री.) – संबंध विच्छेद, संबंध के आसक्ती तोडी नाखवी ते

ताडी (स्त्री.) – ताडी (स्त्री.), ताडनो शराब (पु.)

ताण (पु.) – (१) ताण, खेंच (स्त्री.), तणाव (पु.); (२) थाक (पु.), थकावट (स्त्री.); (३) तंगी, अछत (स्त्री.); (४) उघाड (पु.), आकाश निरभ्र थवुं ते; (५) भार (पु.); (६) आंकडो (पु.)

– (स्त्री.) – चडियातापणुं (न.), सरसता (स्त्री.)

– णे (स. क्रि.) – (१) ताणवुं, खेंचवुं; (२) वढवुं, झाटकवुं

– णे (अ. क्रि.) – पग लांबा करीने आरामथी सूवुं

– पडणे – ताण पडवी, टांच पडवी, अछत पडवी

ताणा (पु.) – ताणो (पु.), वणवा माटे ताणेला लांब (ऊभा)तार (पु.)

– ताण (स्त्री.) – (१) ताणाताण, खेंचाताण (स्त्री.); (२) तंगी (स्त्री.)

तांडव [स.] (न.) – तांडव, शिवनुं प्रळयकाळनुं नृत्य

तांडा (पु.) – (१) टांडुं (न.), पोठ, वणजार(स्त्री.); (२) काफलो (पु.)

तांडेल (पु.) – टंडेल, वहाणनो प्रमुख खलासी, सुकानी (पु.)

तातड (–डी) (स्त्री.) – (१) उतावळ, झडप, जल्दी (स्त्री.); (२) ताण, भीड (स्त्री.)

– डीने (अ.) – जल्दी, उतावळथी, झट

तात्काळ [स.] (अ.) – 'तत्काळ' जुओ

तात्पुरता (वि.) – (१) तात्पूरतुं, ते वखत के ते काम पूरतुं; (२) हंगामी

तात्या पंतोजी (पु.) – पंतूजी, महेताजी, जूना वलणनो शिक्षक (पु.)

तादृश [सं.] (वि.) – (१) तादृश, तेना जेवुं; (२) विशेष, झाझुं; (३) मामूली, साधारण

तान (स्त्री.) – तान (स्त्री.), गायनमां लेवाता पलटा

– पुरा (पु.) – तानपूरो, तंबूरो (पु.)

– बाजी (स्त्री.) – तानाबाजी (स्त्री.), ताना मार्या करवा ते

– मान (न.) – आजुबाजुनी परिस्थिति, अनुकूलता आदि (स्त्री.)

तानाशा (पु.) – विलासी माणस

तांत्रिक [स.] (वि.) – (१) तांत्रिक, तंत्रने लगतुं; (२) तंत्रमार्ग संबंधी; (३) तात्पूरतुं, शास्त्रपूरतुं

तांदळा (पु.) – सिंदूर लपेटी बनावेलो पथ्थरनो देव (पु.)

तांदुळजा (पु.) – तांदुळजो, एक भाजीपालो (पु.)

तान्हवट (वि.) – जेनुं वाछरडुं धावणुं छे तेवी (गाय के भेंस)

तान्हा (वि.,पु.) – धावणुं

ताप [सं.] (पु.) – (१) ताप, उतापो (पु.), गरमी, आंच (स्त्री.); (२) ताव, ज्वर (पु.)

– ट (वि.) – तापट, चीडियुं, तामसी

– णे (अ. क्रि.) – (१) तापवुं, गरम थवुं; (२) (लाक्ष.) क्रुद्ध–गुस्से– थवुं

– उतरणे – ताव ऊतरवो

– चढणे – (१) ताव चडवो; (२) गरम थवुं

– येणे – ताव आववो

– होणे – (१) तकलीफ थवी; (२) उतापो थवो, पीडा थवी

– विणे (स. क्रि.) – तपाववुं, गरम करवुं

– त्रय [सं.] (न.) – (१) तापत्रय (पु.), आधिभौतिक, आधिदैविक अने आध्यात्मिक एवां दुःखो (न. ब. व.); (२) दारिद्र्यनी यातना

– नळी (स्त्री.) – ताव मापवानी काचनी नळी (स्त्री.), 'थर्मामीटर'

ताफता (पु.) – एक जातनुं चळकतुं रेशमी कपडुं (न.), ताफ्तो, टाफेटो (पु.)
ताफा [अ.] (पु.) – (१) तायफो (पु.), गावाबजाववानुं काम करनार कलावंतोनुं जूथ (न.); (२) तरापो (पु.)
ताबडणे (अ. क्रि.) – वैतरुं करी लेवुं, सक्तिथी काम करावबुं के करी लेवुं
ताबडतोब (अ.) – ताबडतोब, तरत
ताबा (पु.) – ताबो, कबजो (पु.)
ताबेदार (वि.) – ताबेदार, अधीन
– री (स्त्री.) – ताबेदारी, अधीनता (स्त्री.)
ताबूत (पु.) – ताबूत, ताजियो (पु.)
तामिली (अ.) – तामील (स्त्री.), हुकमनो अमल (पु.) अमलबजावणी
तांब (स्त्री.) – (१) लोहकाट, लोढानो काट (पु.); (२) घउं उपर पडतो लाल सळो (पु.); (३) घउंनुं थूलुं (न.)
तांबट (पु.) – कसारो (पु.), तांबापीतळनुं काम करनार माणस
तांबड (स्त्री.) – (१) लाल माटीनी जमीन (स्त्री.); (२) लालिमा (स्त्री.), लाल प्रकाश (सूर्योदय के सूर्यास्तनो)
– (वि.) – लाल
– माती (स्त्री.) – लाल माटी (स्त्री.)
– सर (वि.) – आछा लाल रंगनुं
– डा (वि.) – रातुं, लाल
– डे फुटणे – सूर्योदय पूर्वे आकाश लाल थवुं, (लाक्ष.) परोढ थवुं, उषःकाळनुं अजवाळुं थवुं
तांब(–बा)टणे (अ. क्रि.) – (१) काट चडवो (लोढाने); (२) लालचोळ थवुं
तांबे (न.) – तांबुं (न.)
तांबेरा (पु.) – जुओ 'तांब (१)ने (२)'
तांबोळी (पु.) – तांबूलियो, पानपट्टीवाळो (पु.)
तांब्या (पु.) – तांबियो (पु.) : (१) तांबानो लोटो (पु.); (२) लोटा जेवुं कोईपण पात्र
ताम्हन (न.) – तासक (स्त्री.), तरभाणुं (न.)
ताय (पु.) – जुओ 'ताव (२)'
तार (स्त्री.) – तार (पु.) : (१) तंतु, रेसो (पु.); (२) धातुनो खेंचीने बनावेलो तार (पु.); (३) वीजळीथी मोकलातो संदेशो (पु.), 'टेलिग्राम'; (४) केफ, नशो (पु.); (५) लगन, तल्लीनता (स्त्री.)
– (पु.) – वलण, (न.), झोक, ढोळाव (पु.)
– ओळखणे – मननुं वलण जाणवुं
– करणे – तार मोकलवो, – करवो
– कशी (स्त्री.) – तारकसब (न.), कलाबूत (पु.)
– कशी धरणे (लाक्ष.) – दबाण नीचे राखवुं
– कस (पु.) (पु.) – तारकस, तार कसबवाळो, सोना चांदीनो कसब करनारो
– खिळा (पु.) – खीलो (पु.), चूंक (स्त्री.)
– घर (न.) – तारघर (न.), 'टेलिग्राफ ऑफिस'
– संभाळणे – मरजी साचववी, मिजाज संभाळवो
– सुटणे – प्रवाही खाद्य पदार्थ बगडी जवो, – बगडी जवाथी चीकणो थवो
– रायंत्र (न.) – तारनो सांचो (न.)
तारेत राहणे – (लाक्ष.) घेनमां–केफमां–रहेवुं
तारेवरचा नाच (पु.) – तार उपर चालवानी कसरत (स्त्री.), (लाक्ष.) दक्षता–सावधानी–राखीने करवाजेवुं काम
तार [सं.] (वि.) – तार, तीणो के ऊंचो (स्वर)
तारका [सं.] (स्त्री.) – तारका (स्त्री.) : (१) तारो (पु.); (२) प्रसिद्ध अभिनेत्री (स्त्री.)
तारण (न.) – तारण (न.), आड (स्त्री.), नाणां लेवापेटे अवेजमां मुकाती जणस (स्त्री.). 'पॉन'
– देणे, –लावणे – आडमां मूकवुं
तारणे (स. क्रि.) – तारवुं, उद्धारवुं
तारतम्य [स.] (न.) – (१) तारतम्य (न.), सारामाठानो विचार, ओछावत्तापणुं (न.), फेर, तफावत (पु.); (२) विवेक (पु.), सारुं नरसुं समजवानी अक्कल (स्त्री.)
तारदखाना (पु.) – जाजरू (पु., न.)
तारनळा (पु.) – ताराखरी (स्त्री.), एक दारूखानुं (न.)
तारपे (न.) – आदिवासी लोकोनुं फूंकीने वगाडवानुं भुंगळा जेवुं एक वाद्य
तारं(–रां)बळ (स्त्री.) – (१) धांधल, गरबड (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) खेंचाताण, तंगी (स्त्री.)
तारवट (वि.) – (१) मदमस्त, केफी; (२) वहाणमां लावेलुं (माल व.)
– णे (अ. क्रि.) – (१) आंख के चहेरो घेनथी भरावो; (२) माजूर–गांडुं–थवुं
तारवा (पु.) – वहाणवटी, नाविक, नाखुदो (पु.)
तारा (पु., स्त्री.) – (१) तारा, चांदनी (स्त्री.); (२) तारो, ग्रह (पु.); (३) (लाक्ष.) आंखनी कीकी (स्त्री.)

– **मैत्री** (स्त्री.) – तारामैत्री (स्त्री.), –मैत्रक (न.), नेत्रपल्लवी (स्त्री.), आंखेआंख मळवी ते

– **तारे तोडणे** (स्त्री.) – (लाक्ष.) गांडुं–घेलुं, आडुं अवळुं बोलवुं

– **रांगण** [स.] (न.) – (१) ताराओथी खचित गगनमंडल (न.); (२) ताराओनो समूह; (३) माळानी खिडकी सामे करेलो छज्जो (पु.)

तारीख (स्त्री.) – तारीख, अंग्रेजी महिनानी तिथि (स्त्री.), दिनांक (पु.)

तारीफ [अ.] (स्त्री.) – तारीफ, प्रशंसा, वखाण (स्त्री.)

तारू (न.) – होडी, नाव (स्त्री.)

ताल (पु.) – ताल (पु.) : (१) गायनना ठेकनुं माप (न.); (२) तालवृक्ष, ताड (पु.)

– (स्त्री.) – पाळ, पाणी अटकाववा करेली आड (स्त्री.)

– **माल** (स्त्री.) – जुओ 'तानमान'

तालीम [अ.] (स्त्री.) – तालीम (स्त्री.) : (१) अंगकसरतनुं शिक्षण; (२) केळवणी (स्त्री.); (३) शीख, शिखामण (स्त्री.); (४) अखाडो (पु.), व्यायामशाळा (स्त्री.); (५) रियाज, महेनत (स्त्री.) परिश्रम, अभ्यास (पु.)

– **खाना** (पु.) – तालीमखानुं (न.), अखाडो (पु.)

– **बाज़** (वि.) – तालीमबाज, कसरती, व्यायामपटु

– **रंगी** – नाटक इ. नो खानगी पहेलो प्रत्यक्ष प्रयोग, 'ग्रँड रीहर्सल'

तालुका (पु.) – तालुको (पु.)

तालेवार (जव.) – तालेवान : (१) नसीबदार, भाग्यशाळी; (२) पैसादार, तवंगर

ताव (पु.) – (१) (कागळनो) ताव, ता (पु.), आखा घा – मांथी एक; (२) आंच (स्त्री.), सखत ताप; (३) गुस्सो (पु.)

– **देणे** – (१) ताववुं, तपावीने लाल करवुं; (२) हथियार, के लोढाने पाणी चडाववुं, –पावुं

– **देणे, –मारणे** – ताववुं, ओगाळवुं, हाथ मारवो, ठांसीने खावुं

– **मिशांवर – देणे** – (मूछपर) ताव देवो, मूछपर हाथथी वळ देवो, (लाक्ष) रोफ के गर्व बताववो

तावडी (स्त्री.) – कबजो (पु.), सकंचो (–जो) (पु.), पकड (स्त्री.)

– **त सापडणे** – सकंचा (–जा)मां आववुं, पंजामां जकडाई जवुं

तावणे (स. क्रि.) – (१) ताववुं, आंच आपवी; (२) कसवुं, कसीने परख करवी

– **तावून सुलाखून** (अ.) – तावी कसीने

तावदान (न.) – तावदान (न.), बारीनो कांच (पु.)

तावदारणे (स. क्रि.) – तडूकवुं, गुस्सेथी के चिडाईने बोलवुं

तावातावाने (अ.प – रोफमां, चीडमां, गुस्सामां

ताशा (पु.) – तासुं (न.), एक जातनुं ढोल जे बे वांसनी सळी ओथी वगाडवामां आवे छे

– **वाजविणे** – तासुं वगाडवुं, कडकाववुं, ककडाट करवो

ताशीव (वि.) – (१) तासेलुं, टांकणीथी छोलेलुं, लीसुं; (२) ओप दीधेलुं

ताशेरा (पु.) – (१) तासानो ककडाट (पु.); (२) (लाक्ष.) सखत टीकानो वर्षाव

तास (पु.) – (१) कलाक (पु.), साठ मिनिटोनो समयः (२) घडियाळ, झालर (स्त्री.); (३) चास, खेडवाथी पडतो लांबो आंको (पु.); (४) शाळाना वर्गनो नियत समय, 'पीरियड'

तासक (न.) – तासक, छाछरी थाळी (स्त्री.), छीबुं, रकाबी

तासकाम (न.) – लाकडी, धातु वगैरे छोलवानुं के छोलीने लीसुं करवानुं काम

तासणी (स्त्री.) – वांसलो (पु.) (सुतारनो), टांकणी (स्त्री.)

तासणे (स. क्रि.) – ताछ(–स)वुं, छोलवुं

ताळ (पु.) – (१) ताळ (पु.), झांझ, मंजीरा (स्त्री.); (२) बंध, पाळ (पु.)

– **तंत्र** (न.) – (१) नियम निर्बंध, संयम (पु.),शिस्त (स्त्री.), (२) संगति (स्त्री.), मेळ (पु.)

– **मेळ** (पु.) – परस्पर मेळ, संगति, मळतापणुं

– **सोडणे** – अनिर्बंध–उच्छृंखळ–थवुं, बेशिस्त वर्तवुं

ताळा (पु.) – (१) ताळो, आडताळो (पु.); (२) मेळ (पु.), मळतुं–बंधबेसनुं–होवापणुं

– **घालणे** – (१) मेळ बेसाडवो; (२) हिसाब मेळवी लेवो

– **घेणे** – तुलना करवी

– **पाहणे** – ताळो करी जोवो, हिसाब तपासी जोवुं

– **ळेबंद** (पु.) – (१) ताळेबंद (–ध), खातां पाडी करेली हिसाबनी रजूआत (स्त्री.); (२) सरवैयुं (न.)

– ळ्यावर आणणे – (१) सीधा के साचा मार्गे लाववुं, रस्तापर लाववुं; (२) होशमां लाववुं

– ळ्यावर येणे – (१) होशमां आववुं; (२) रस्ते चडवुं, –पडवुं, सराडे चडवुं

तिकटी (स्त्री.) – त्रिभेटो (पु.), त्रवटुं (न.), त्रण रस्ताओ मळे ते जगा (स्त्री.)

तिकटे (न.) – (१) त्रण लाकडीओनो बनावेलो त्रिकोण (पु.); (२) त्रिक (न.), त्रणनो समुदाय; (३) त्रण फळावाळुं चाऊर (न.); (४) टिपाई (स्त्री.)

तिकडचा, तिकडील (वि.) – ते तरफनुं, त्यांनुं

तिकडून (अ.) – ते तरफथी, त्यांथी

तिकडे (अ.) – त्यां, ते तरफ, ते ठेकाणे

तिकाटणे (न.) – वांसना त्रण सोटाओने एक खीलामां जकडी बनावेलो घोडो (पु.) (जेना उपर टोपलो मूकी शकाय छे)

तिकांडे (न.) – मृगनक्षत्रना चार ताराओना पेटमां जे त्रण ताराओ होय छे ते

तिकीट [इं.] (न.) – टिकीट (स्त्री.)

– काढणे – टिकिट कढाववी, –करावववी, –काढवी, –लेवी

– लावणे – (१) टिकिट (लिफाफा व. पर) चोटाडवी, –मारवी; (२) प्रवेश शुल्क मूकवुं

– लागणे – (१) टिकिट लागवी, –पडवी; (२) (लॉटरीमां)टिकिट ऊपडवी

तिकोनी (वि.) – त्रिकोण, त्रण खूणावाळुं

तिक्का (पु.) – तिक्को, पानांनो तरियो (पु.), तेनुं त्रणनुं पानुं

तिखट (न.) – तीखट (न.), तीखाश आवे एवो मसालो, मरचानी भूकी

– (वि.) – (१) तीखुं, तमतमुं; (२) (लाक्ष.) गरम मिजाजनुं

– मीठ (न.) – (१) तीखट ने मीठुं (एटले के जीभने रुचि करे एवां पदार्थो); (२) (लाक्ष.) मीठुं मरचुं भभराववुं ते के वधारीने करेली वात

– मीठ लावून सांगणे – (१) मसालो पूरवो, रसिक करवुं; (२) मीठुं मरचुं भभराववुं, अतिशयोक्ति करीने कहेवुं

तिखे (न.) – तीखुं, पोलाद (न.)

तिगस्त (न.) – गत एक छोडीने त्रीजुं साल (न.), बे वरस पहेलानुं साल

– स्तां (अ.) – बे वरस पहेलांनां सालमां

तिघडी (स्त्री.) – त्रण गडीवाळी वस्तु

– (वि.) – त्रण गडीवाळुं

तिघे (वि. पु. ब. व.) – त्रण (पुरुष)

– जण (पु.) – त्रण जण

तिघी (वि. स्त्री.) – त्रण (स्त्रीओ)

– जणी (स्त्री. ब. व.) – त्रण जणाओ (स्त्री.)

तिज़वर (पु.) – त्रीजीवार परणवा तैयार थयेलो के परणेलो वर (पु.)

तिज़ा (वि. पु.) – त्रीजो

तिज़ाई (स्त्री.) – (१) त्रीजो हिस्सो (पु.); (२) त्रीजा हिस्सानी बोलीथी करेलुं खेडाण (न.)

तिज़ारत [अ.] (स्त्री.) – तिजारत (स्त्री.), वेपार, रोजगार (पु.)

तिज़ोरी (स्त्री.) – तिजोरी, मजबूत लोखंडनी पेटी (स्त्री.)

तिटकारणे (स. क्रि.) – (१) घृणा–नफरत–करवी; (२) अवगणवुं, तिरस्कार करवो

तिटकारा (पु.) – घृणा, नफरत (स्त्री.) तिरस्कार

तिटली (स्त्री.) – टीपकी, टीलडी (स्त्री.)

तिठा (पु.) – 'तिकटी' जुओ

तिडकणे (अ. क्रि.) – दुखवुं, कसमोडा खावा

तिडका (वि.) – (१) तडतडियुं; (२) वांकुं; (३) चीडियुं

तिडणे (अ. क्रि.) – पीडावुं, झलावुं, अकडाई जवुं

तिडतिडणे (अ. क्रि.) – चिडावुं, कचकचवुं

तिडतिडा (वि.) – (१) चिडियल, चीडियुं; (२) तोछडुं,

तिडा (–ढा) (पु.) – (१) गूंचवाडो (पु.), गूंच (स्त्री.); (२) फांसो, दोरडीनो गाळो (पु.)

– (वि.) – (१) वांकुं; (२) कुटिल

तिडि (–डी)क (स्त्री.) – (१) सणको (पु.), वेदना (स्त्री.); (२) वे (–वी)ण (स्त्री.)

– उठणे – सणको थवो, –लागवो

– का देणे – वीणो थवो

तितका (वि.) – तेटलो

तितपत (अ.) – (१) तेटला पूरतुं; (२) ते प्रमाणमां

तितर बितर (अ.) – वेरणखेरण

तित्तर (पु.) – ती (–ते)तर पक्षी

तिपड (वि.) – वांकुं चूंकुं

– णे (अ. क्रि.) – ऊतवुं, वांकूचूंकूं थवुं (लाकडुं)

तिप (–प्प)ट (वि.) – (१) त (–त्र)गणुं; (२) त्रेवडुं
तिपदरी (वि.) – त्रण पडवाळुं
तिपाई (स्त्री.) – टिपाई, त्रिपाई (स्त्री.)
तिपानी (वि.) – त्रण पृष्ठोनुं, –पृष्ठो वाळुं
तिफण (–णी) (स्त्री.) – तरफण (स्त्री.), त्रण दांतानो नानो वावणियो (पु.)
तिमजली (वि.) – त्रण माळावाळुं, त्रण मजलावाळुं (मकान)
तिंबणे (स. क्रि.) – गूंदवुं, दाबी मसळीने नरम करवुं, केळववुं (लोट), (लाक्ष.) खूब मारवुं
तिरकट (वि.) – बांडुं, केकर, काणुं
तिरकमशेट (पु.) – (लाक्ष.) : (१) केकर – त्रांसा – डोळावाळुं के नजरवाळुं काणुं माणस (न.); (२) आडंबरवाळुं माणस
तिरकस, तिरका (स्त्री.) – त्रांसुं, कतरातुं
तिरडी (स्त्री.) – ठाठडी, अनामी, करकटी (स्त्री.)
तिरंदाज (पु.) – तीरंदाज, निशान ताकीने तीर मारवामां कुशल माणस, बाणावळी (पु.)
तिरंदाजी (स्त्री.) – तीरंदाजी (स्त्री.)
तिरपगडे (वि.) – अवळुं, विपरीत
तिरपा (वि.) – (१) 'तिरकस' जुओ; (२) बाडुं
तिरपीट (स्त्री.) – (१) धांधल, गरबड (स्त्री.); (२) गभरामण (स्त्री.)
तिरमिरी (स्त्री.) – (१) तम्मर (स्त्री.), अंधारां (**न.ब.व.**); (२) तरेरी, गुस्साना आवेशनी ध्रुजारी (स्त्री.)
 – वर येणे – झघडापर ऊतरवुं
तिरशिंगराव (पु.) – (१) चक्रम (पु.); (२) बडेखां, शेखीखोर – खोटी बडाई हांकनार – माणस; (३) चीडियुं माणस (न.)
तिरसट (वि.) – चिडकणुं
तिरळा (वि.) – 'तिरकट' जुओ
तिरीप (उन्हाची)(स्त्री.) – तडकानी आंच (स्त्री.), –नी तीव्रता
 – लागणे – तडकानी आंच लागवी
तिऱ्हाईत (वि.) – त्राहित : (१) अजाण्युं, अपरिचित; (२) जेनो संबंध नथी एवुं, तटस्थ
तिऱ्हाइती (स्त्री.) – मध्यस्थी (स्त्री.)
तिलांजली [सं.] (स्त्री.) – तिलोदक (न.), मुएलांने अर्पाता तल ने जल
तिवडा (पु.) – मेढ, खळानी वच्चे रोपेली थांभली (स्त्री.)
तिवाटा (स्त्री. ब. व.) – त्रण अलग मार्ग (पु.)
तिशी (स्त्री.) – त्रीस सालनी उमर (स्त्री.)
 – (वि.) – त्रीस दिवसोनो (महिनो)
तिष्ठणे (अ. क्रि.) – (१) राह जोतां रहेवुं; (२) खोळंबवुं
तिसमारखां (पु.) – तिसमारखां, मोटा पराक्रमोनी बडाशो मारनार
तिसरा (वि.पु.) – त्रीजो
तिहेरी (वि.) – (१) त्रणगणुं, त्रेवडुं; (२) त्रण पडवाळुं
तिही(–न्ही)सांजा (स्त्री. ब. व.) – सांज, समी सांज (स्त्री.)
तिळकूट (न.) – तळनी बनावेली सूकी चटणी (स्त्री.)
तिळगूळ (पु.) – (१) तळ गोळनी बनावेली एक मीठाई (स्त्री.) (मकरसंक्रांतिने दिवसे महाराष्ट्रमां एक बीजाने स्नेहसंकेत तरी के अपाती)
तिळतिळ (अ.) – अंशे अंशे करीने,कणे कणे
 – तुटणे (जीव, काळीज) (लाक्ष.) – कलेजुं फाटी जवुं, जीव हेरान थवो
तिळे (न.) – जोडे अवतरेला त्रण बाळक
ती (सर्व: स्त्री.) – ते, ए
तीज (स्त्री.) – ती (–त्री)ज, तृतीया, पखवाडियानी त्रीजी तिथी (स्त्री.)
तीट (स्त्री.) – टपकी (स्त्री.), काजळनुं टपकुं (न.)
तीड (स्त्री.) – तरड, फाट (स्त्री.), चीरो (पु.)
तीथ (स्त्री.) – तिथि (स्त्री.)
 – धरणे – मुरतनी तिथी नक्की करवी
तीनतेरा (पुं. ब. व.) – (लाक्ष.) दाणादाण, पायमाली, धूळधाणी (स्त्री.)
तीनताल उडणे (लाक्ष.) – गर्व करवो
तीन्हीत्रिकाळी (अ.) – त्रणे समय, सदाकाळ, हंमेशा
तीर (पु.) – तीर (पु.) : (१) कांठो, किनारो (पु.); (२) बाण (पु.); (३) छापरानो ऊभो टेको (पु.)
 – कमठा – तीर ने कामठुं (न.), बाण ने धनुष्य
 – देणे – छापराने टेको आपवो
तीर्थ [स.] (न.) – तीर्थ : (१) पवित्र जळ; (२) पवित्र स्थळ
 – करणे – तीर्थ करवुं, जात्राए जवुं
 – यात्रा (स्त्री.) – तीर्थयात्रा (स्त्री.), पवित्र स्थळे जवुं
 – रूप (वि.) – तीर्थरूप, पूज्य, पूज्याराधे (पत्रमां

वडीलोने माटे वपरातो मानदर्शक शब्द)
— **रूप** (पु.) — पिताजी
तीव्र [स.] (वि.) — तीव्र, आकरुं
तीळ (पु.) — (१) तल (—ळ) (पु.); (२) चामडी उपरनो तलजेवो मसो (पु.)
— **पापड होणे** — क्रोधथी बळवुं
— **तोंडात न भिजणे** — (लाक्ष.) पेटमां गुप्त वात न रहेवी
तुक (न.) — (१) महत्व, वजन (न.), मोभो (पु.); (२) योग्यता; (३) जोख (—क), तोल (पु.)
तुकडा (पु.) — टुकडो (पु.): (१) ककडो, नानो भाग (पु.); (२) खावानी वस्तुनो ककडो
— **पडणे** (लाक्ष.) — (१) फडचो थवो, पतावट थवी (२) भाग पडवा
— **डे पडणे** — चालीचालीने पग तूटवा
तुकडी (स्त्री.) — (१) टुकडी, टोळी (स्त्री.), पथक (न.); (२) (निशाळना) वर्गनो पेटा विभाग
तुकणे (स. क्रि.) — तोळवुं, जोखवुं
— (अ. क्रि.) — माथुं धुणाववुं, — झुकाववुं.
तुकतुकी (स्त्री.) — कांति (स्त्री.), नूर, तेज (चहेरानुं) (न.)
तुकतुकीत (वि.) — कांतियुक्त, ताजगीभर्युं, सुरखीदार
तुक(—का)वणे (स. क्रि.) — माथुं धुणाववुं (हा कहेवानो संकेत), संमति दर्शाववी
तुकंबराई, तुकुमराई (स्त्री.) — तुकमरियां (न.ब.व.) तुलसीना बी.
तुक्कल (स्त्री.) — टुक्कल, मोटो पतंग (पु.)
तुक्का (पु.) — (१) तुक्को, टुचको (पु.); (२) आळ (स्त्री.); (३) नालेशी (स्त्री.)
तुच्छ [सं] (वि.) — तुच्छ : (१) नजीवुं, मालवगरनुं; (२) तिरस्कारपात्र
तुटक (वि.) — (१) तूटक, खंडित, भांग्युंतूट्युं; (२) अलग, जुदुं; (३) सतत चालु नहि एवुं, खंडित; (४) विसंगत, असंबध्द; (५) अतडुं
तुटका (वि.) — भांग्युं तूट्युं, तूटमूट
तुटणे (अ. क्रि.) — (१) तूटवुं, भांगवुं; (२) खूटवुं; (३) घटवुं, ओछुं थवुं; (४) अलग थवुं; (५) लेवाई जवुं; (६) कजियानो आपसमां निकाल थवो, मटवुं; (७) नाराज थवुं; (८) बाळकनुं धावण बंध थवुं
— **तुटून पडणे** तूटी पडवुं : (१) जोरथी धंसवुं, — हुमलो करवो; (२) कामने जोरथी अने निश्चयथी वळगवुं
तुटपुंजा (वि.) — अधूरुं, खूटतुं, बहु ज ओछुं
तुटवडा (पु.) — (१) खोट, तंगी (स्त्री.); (२) कमी, ओछप, ऊणप (स्त्री.)
तुटी (स्त्री.) — संबंध तूटवो ते
तुडतुड्या (वि.) — (१) जुओ 'तडतड्या'; (२) चपळ
— (पु.) — आंबानां मोरपर पडतो एक जंतु
तुडविणे (स. क्रि.) — खूंदवुं, गदडवुं, पगनीचे कचडवुं
तुडवातुडव (स्त्री.) — खूंदाखूंद, चगदाचगदी (स्त्री.)
तुडुंब (वि.) — कांठोंकांठ, छलाछल
तुणणावळ (स्त्री.) — तुणा(—ना)ई (स्त्री.), तूणवानुं महेनताणुं (न.)
तुणणे (स. क्रि.) — तूणवुं, रफू करवुं
तुणतुणे (न.) — (१) एकतारी जेवुं पण आकार — स्वरूपमां कंईक अलग एवुं नानु तंतुवाद्य; (२) (लाक्ष.) ते ने तेज वात फरी फरी कहेवी ते
— **वाजविणे** — ते ने ते ज वात फरी फरी कहेता रहेवुं
तुतारी (स्त्री.) — (१) तुराई (स्त्री.), काहळ (पु., नं); (२) रणतूर, — शिंग (न.); (३) परो(—रू)णी, छेडे आरवाळी नानी लाकडी (स्त्री.)
तुती (स्त्री.) — शेतुर (न.)
तुंद (वि.) — (१) हृष्टपुष्ट : (२) संतुष्ट, तृप्त; (३) मातेलुं
तुंदिल [स.] (वि.) — तुंदिल : (१) दुंदाळुं; (२) लट्ठ
— **तनु** [स.] (वि.) — धब्बल, शरीरे खूब जाडुं
तुफान [अ.] (न.) — (१) आंधी (स्त्री.), झंझावात (पु.); (२) मस्ती, धांधल (स्त्री.); (३) बळवो; (पु.), हुल्लड (स्त्री.); (४) कुंभाड (व.)
— (वि.) (गर्दी व.) — खूब, प्रचंड, गंजावर
तुमान (स्त्री.) — तुमान (स्त्री), चोरणो (पु.), मोटी ढीली सुरवार (स्त्री.)
तुमार [अ.] (पु.) — (१) कागळोनो वींटो (पु.); (२) हिसाबनुं पत्रक (न.), दस्तावेज (पु.); (३) ताडी वेचनार; (४) सरकारी कामकाजना कागळो
तुमुल [स.] (वि.) — तुमुल, दारुण, धमाचकडीवाळुं
तुंब (न.) — (१) बांध, पाळ, पुस्तो (पु.); (२) (पैडानी) नायडी, नाभि (स्त्री); मध्यभाग (पु.)
तुंबडी (स्त्री.) — (१) तुंबडुं (न.); (२) तुंबडीनुं पोलुं फळ (न.); (२) तेनुं बनावेलुं पाणी भरवानुं पात्र (न.); (३)

(तिरस्कारमां) पेट (न.); (४) एक रक्तशोषक साधन
– **भरणे** (लाक्षः) – (१) पेटनो कोथळो भरवो; (२) (लाक्ष.) स्वार्थ साधवो; (३) लांच खावी
– **लावणे** – (१) लोहीचूस साधन लगाडवुं; (२) (लाक्ष.) पीछो पकडवो, – लेवो
तुंबणे (अ. क्रि.) – (१) अटकाई जवुं, रोकावुं (पाणी); (२) अटकाई जईने एकठुं थवुं, भरावो थवो
तुंबळ (वि.) – जुओ 'तुमुल'
तुंबा (पु.) – (१) दूधी (स्त्री.); (२) तुंबडुं (पात्र) (न.); (३) पुस्तो (पु.), पाणीनो धक्को झीले तेवुं बांधकाम (न.); (४) डूचो (पु.); (५) गूडिया (पु.), पैडानो आरावाळो वचलो भाग, नाभि
तुम्ही (द्वि. पु. ब. व. सर्व.) – तमे
तुरई, तुरी (स्त्री.) – (१) तूर, तोर (पु.); साळनो 'रोलर'; (२) तुराई, शरणाई (स्त्री.), फूंकीने वगाडवानुं एक वाद्य (न.); (३) बन्ने छेडे अणीवाळो खीलानो एक प्रकार
तुरकाठी, तुराटी (स्त्री.) – तुवेरनी करांठी, – सांठी (स्त्री.)
तुरकाण (न.) – तुरान, तुर्कस्तान (न.)
तुरकी चाल (स्त्री.) – घोडानी कूदता जवानी चाल (स्त्री.)
तुरकेज (न.) – जंबूर, खीला खेंची काढवानुं ओजार (स्त्री.)
तुर (–रं)ग [सं.] (पु.) – तुरंग, घोडो (पु.)
तुरट (वि.) – तूरूं
तुरटी (स्त्री.) – फटकडी (स्त्री.)
तुरपणे (स. क्रि.) – ओटवुं, बखियो देवो, आंटी दईने दोरानो टांको भरवो
तुरपणी (स्त्री.) – ओटण (स्त्री.), कपडानी किनारी अंदर वाळीने मारेला बखिया
तुरबत [अ.] (स्त्री.) – तुरबत, घोर, कबर (स्त्री.)
तुरमुंडी (स्त्री.) – 'तरमुंडी' जुओ
तुरळक (वि.) – विरल, जवल्लुं
– (अ.) – जवल्ले ज मळे एवुं
तुरा (पु.) – (१) गोटो, फूलनो तोरो (पु.); (२) छोगुं (न.), शिरपेच (पु.)
– **लावणे** – (१) शिरपेच खोसवो; (२) (लाक्ष.) मोटुं शूरातन बतावबुं, कीर्ति करवी
तुरु (–रू)क (पु.) – तुरुक (पु.) तुर्कस्ताननो रहीश
तुरुंग (पु.) – तुरंग, केदखानुं (न.)
तुर (–रु)त (अ.) – तरत, तुर (–रं)त
तुरु तुरु (अ.) – जलद, त्वराथी
तुरे (न.) – तुरी, तूरी, तुराई (स्त्री.), आदिवासीओनुं एक वाद्य
तुर्तातूर्त (अ.) – (१) तात्पुरतुं, हमणां; (२) ताबडतोब, तरत
तुलना [सं.] (स्त्री.) – तुलना : (२) सरखामणी (स्त्री.); (२) बराबरी (स्त्री.)
तुला [स.] (स्त्री.) – (१) तुला (स्त्री.), त्राजवुं (न.), कांटो (पु.); (२) भारोभार तोल, वजन; (३) एक राश (स्त्री.)
तुल्य [स.] (वि.) – तुल्य, बरोबरीनुं, सरखुं
तुषार [स.] (पु.) – तुषार : (१) छांटो (पु.), टीपुं (न.); (२) ओस (पु.), झाकळ (न.)
तुसड (वि.) – (१) तोछडुं, उद्दाम; (२) अतडुं, भळी न जाय तेवुं, अकोणुं
– **डेपणा** (पु.) (१) अकोणाई (स्त्री.), –पणुं (न.); (२) तोछडाई (स्त्री.)
तुसळ (स्त्री.) – (डांगर उपरनुं) फोतरुं (न.)
तुसार धान्य (न.) – खरीफनुं डांगर, जुवार, बाजरी व. अनाज (न.)
तुळई (स्त्री.) – भारटियो, मोभ, आडो पाटडो (पु.)
तुळणे (स. क्रि.) – (१) सरखाववुं; (२) तोळवुं
– (अ. क्रि.) – बराबरी करवी
तुळतुळीत (वि.) – सुंवाळुं ने चळकतुं
तुळवट (स्त्री., न.) –पाटडो (पु.), छापराना मोभने टेकववा सामसामी भींतोपर गोठवीने रखातुं आडुं लाकडुं (न.)
तुळस (–सी) (स्त्री.) – तुल (–ळ)सी (स्त्री.)
– **उचलणे** – (लाक्ष.) सोगंद लेवी, प्रतिज्ञा करवी
– **पत्र** (न.) – तुलसीनुं पत्तुं (न.)
– **पत्र कानात घालणे** – आंख आडा कान करवा
– **पत्र ठेवणे (घरावर वगैरे)** – (लाक्ष.) हक छोडी देवो, त्याग करवो, समर्पण करवुं
– **त भांग** (स्त्री.) – तुलसीना क्यारमां भांगनो छोड, (लाक्ष.) सज्जन कुटुंबमां जन्मेलो दुर्जन
तुळा (स्त्री.) – (१) तुला (स्त्री.), तोल (पु.); (२) तुलना; (३) जोड (स्त्री.)
– **भार** (पु.) – पोताना शरीरना वजन जेटलुं, पोतानी भारोभार

तू (सर्व. द्वि. ए. व.) – तुं

– मी करणे – हुंसातुंसी, स्पर्धा, चडसाचडसी (स्त्री.)

तूट (स्त्री.) – तूट (स्त्री.) : (१) नुकसान (न.), खोट (स्त्री.); (२)भंगाण (न.); (३) ऊणप, न्यूनता (स्त्री.); (४) अछत, तंगी (स्त्री.); (५) अणबनाव (पु.); (६) वियोग

– पडणे – ऊणप – ओछप–कसर पडवी, –आववी

– येणे – खोट आववी

तूप (न.)– घी (न.)

तूर (स्त्री.) – तुव (–वे)र (स्त्री.) के एनो छोडवो (पु.)

तूस (न.) – तुष, डौंगर– चोखा उपरनुं फोतरुं (न.)

तूळ (स्त्री.) – तुला, सातमी राशि (स्त्री.)

तृणधान्य [स.] (न.) – क्षुद्र धान्य, सहेजे ऊगतुं कोदरी – बंटी जेवुं –हलकुं अनाज (न.)

तृतीय [स.] (वि.) – तृतीय, त्रीजुं

– पंथ [स.] (पुं) – (१) इदं तृतीयम्, त्रीजुं ज, कंईक अवनवुं ज; (२) सौथी अलग पंथ

– या [स. (वि.) – (१) त्रीज (स्त्री.); (२) त्रीजी विभक्ति

ते (सर्व. न. तृ. पु. ब. व.) – ते, ए

ते (सर्व. पु. तृ. ब. व.) – तेओ, अेओ

तेच तेच (सर्व.) – ते ने ते ज

– (वि.) – एक ने एक ज

तेगार (पु.) – (१) तेगार (पु.), धन, वित्त (न.), मालमत्ता (स्त्री.); (२) सरंजाम, सामान (पु.); (३) डोळ, दमाक (पु.); (४) नखरां (न. ब. ज.)

तेज [स.] (न.) – तेज (न.) : (१) कांति (स्त्री.), नूर (न.) ; (२) प्रकाश; (३) पंच महाभूतोमानुं एक; (४) प्रभाव, पराक्रम (पु.)

– [फा.] (वि.) – तेज, (१) उग्र, आंकरुं; (२) तीक्ष्ण; (३) चपळ, वेगवान्

तेजःपुंज – तेजस्वी, तेजदार, प्रकाशमान

तेजाब [फा.] (पु.) – तेजाब (पु.), अम्ल (न.), 'ॲसिड'

तेजी (स्त्री.) – (१) तेजी, चडती, आबादी (स्त्री.); (२) चडता भाव (पु. ब. व.)

– मंदी (स्त्री.) – भावनी चड ऊतर (स्त्री.) , चडती पडती

तेजोभंग [स.] (पु.) – तेजोभंग (पु.) : (१) मानहानी; (२) मनोभंग, उत्साहभंग

तेढा (–ढा) (वि.) – वांकुं

– बागडा (वि.) – वांकुंचूकुं

तेढ (स्त्री.) – (१) आडाई, वक्रता (स्त्री.); (२) कीनो, अंटस (पु.)

तेथे (स्त्री.) – त्यां, ते ठेकाणे

तेथवर, –पर्यंत (अ.) – त्यां लगी : त्यां सुधी

तेथपासून, तेथून (अ.) – त्यांथी

तेरवा (अ.) – आजथी आगळ के पाछळना चोथे दिवसे

तेरावा (वि.) – तेरमुं, क्रममां बार पछीनुं

– (पु.) – तेरमुं (न.), मरणपछी तेरमे दिवसे कराती क्रिया

तेरीज (स्त्री.) – (१) तेरीज, तारीज (स्त्री.); (२) सरवाळो करवामाटे एक नीचे एक मूकेली संख्याओ

तेरीमेरी (स्त्री.) – तेरीमेरी, गाळागाळी, बोलाचाली, तकरार (स्त्री.)

– वर येणे – मारामारी–बोलाचाली–उपर आववुं

तेल (न.) – तेल (न.)

– कट (वि.) – चीकणुं, तेलीयुं, तेलवाळुं

– घाणा (पु.), **–घाणी** (स्त्री.) – तेलघाणी (स्त्री.)

– घालणे (यंत्रात वगैरे) – ऊंजवुं (स. क्रि.)

तेली (पु.) – तेली, घांची (पु.)

तेलीण (स्त्री.) – तेलण, घांचण (स्त्री.)

तेवढा (वि.) – (१) तेटलुं; (२) तेवडुं

तेवणे (अ. क्रि.) – (१) बळतुं रहेवुं; (२) पीगळवुं, ओगळवुं

तेव्हा (अ.) – (१) त्यारे, ते वखते; (२) एटले ('म्हणून' ए अर्थमां), तेथी करी ने

तैनात [अ.] (स्त्री.) – (१) पगार, दरमायो (पु.); (२) चाकरी, नोकरी, सेवा (स्त्री.); (३) लश्करी हकूमत (स्त्री.); (४) बरदाश, संभाळ (स्त्री.)

तैनाती (वि.) – (१) पगारदार; (२) हकूमतमां राखेलुं; (३) ताबामां आपेलुं

– फौज (स्त्री.) – पोताना खर्चे बीजानी मदद माटे अपाती फोज (स्त्री.)

तैलबुद्धी (वि.) – कुशाग्र–तीव्र–बुद्धिवाळुं

तो (सर्व. तृ.पु. पु. ए.व.) – ते, ए, पेलो

तोकडा (वि.) – (१) टूंकुं; (२) अधूरुं

तोटका (वि.) – टूंकुं, टांचुं

तोटा (पु.) – तोटो (पु.) : (१) नुकसान (न.), खोट

(स्त्री.); (२) मोटो टेटो, एक फटाको (पु.)

तोटी (स्त्री.) – (१) चकती (स्त्री.), पाणीनो नळ खोलवानी चावी; (२) नाळचुं (न.)

तोड (स्त्री.) – (१) तोडवुं–टूंपवुं–ते; (२) तोड, निकाल, फडचो (पु.); (३) सरसाई (स्त्री.); (४) उकेल (पु.), युक्ति (स्त्री.); (५) तडजोड, तोडजोड (स्त्री.), समाधान (न.); (६) एक बाजुपर टांकेलो पथ्थर (पु.); (७) छेद, काप, कापो (पु.); (८) जोटो (पु.)

– **करणे** – सरसाई करवी

– **काढणे** – उकेल काढवो, इलाज करवो, युक्ति काढवी

– **पाडणे** – निकाल–फडचो–लाववो–, तोड लाववो

– **मोड** (स्त्री.) – तोडफोड (स्त्री.)

– **डीस तोड** (स्त्री.) – बराबर जोटो (पु.), तुल्य–समतोल–सरखुं–समान

– **डीस तोड देणे** – दाव उपर दाव लडाववो

– **डीचा** (वि.) – (१) अमुक ढोळावनुं; (२) अमुक मापनुं; (३) जोटनुं

तोडगा (पु.) – (१) छांछुं (न.), मंत्रतंत्र (पु.); (२) उकेल, उपाय, इलाज (पु.)

तोडजोड (स्त्री.) – छूंटुं करवुं ने पाछुं जोडवुं ते, बांध छोड; (२) तडजोड (स्त्री.), समाधान (न.); (३) उपाय (पु.), युक्ति (स्त्री.); (४) फडचो (पु.); (५) अटोप (पु.)

तोडणावळ (स्त्री.) – तोडवानुं महेनताणुं (न.)

तोडणी (स्त्री.) – टूंपामण, चूंटणी (स्त्री.)

तोडणे (स. क्रि.) – (१) तोड़वुं; (२) चूंटवुं, टूंपवुं; (३) अलग करवुं (एकने बीजाथी); (४) भांगवुं, फोडवुं

– **डून देणे** – अलग करी आपवुं, छुट्टुं पाडवुं

तोडा (पु.) – (१) टोडो (पु.), पगनुं सांकळुं (न.); (२) एक हजार रुपियानी थेली (स्त्री.); (३) जामगरी (स्त्री.), तोपने सळगाववा माटेनो पलीतो (पु.); (४) तोडवुं ते ; (५) तोडेलां फळो (वि.); (६) कापेलो ककडो; (७) मरचुं, कपास व. तोडवानो मोसम (स्त्री.); (८) तबलानो एक बोल

– **ड्याची बंदूक** (स्त्री.) – जामगरीथी फोडवानी बंदूक (स्त्री.)

तो (–तों) (अ.) – तेवामां, एटलामां

– **च** (अ.) – तेटलामां ज, तेवामां ज

– **पर्यंत, –पावेतों** (अ.) – त्यारसुधी, –लगी

तोंड (न.) – (१) मोढुं, मों; (२) चहेरो (पु.); (३) वस्तुनो दर्शनी अवयव– अग्रभाग (पु.); (४) दिशा; (५) लाज, शरम (स्त्री.); (६) छिद्र (न.); (७) द्वार, बारणुं (न.)

– **आटोपणे** – मोंढुं वश राखवुं, मोढाउपर एटले बोलवाउपर अंकुश राखवो, बोलवुं बंद करवुं, मोंए ताळुं देवुं, मौन पकडवुं

– **आंबट करणे** – मों मरडवुं, अणगमो बताववो

– **आवरणे** (१) 'तोंड आटोपणे' जुओ; (२) खावामां संयम करवो

– **उतरणे** – मों ऊतरवुं, मोढुं ऊतरी जवुं, –फिक्कुं पडवुं

– **उष्टे करणे** – मोढुं वटाळवुं, थोडुं खावुं, खावाजेवुं करवुं

– **करणे** – मोढुं उपाडवुं, हद छोडीने बोलवुं, बकवास करवो

– **करून बोलणे** – निर्लज्ज थईने बोलवुं

– **काळे करणे** – (१) मोढुं काळुं करवुं, दीसतुं रहेवुं, आंख आगळथी खसी जवुं; (२) आबरूने लांछन लगाडवुं

– **कोरडे पडणे** – मोढुं लूखुं पडवुं, भयभीत थवुं

– **गोड करणे** – मों गळ्युं करवुं–कराववुं

– **गोरे मोरे करणे, –होणे** – मोढुं पडवुं, –पडीजवुं, मों ऊतरी जवुं, मोढुं लेवाई जवुं

– **घालणे** – वचमां बोलवुं, माथुं मारवुं

– **घेऊन जाणे** – मोढुं काळुं करवुं

– **घेऊन येणे** – काम छोडीने फरी पाछुं आववुं

– **घेणे** – मोढापर मूठी मारीने बराडवुं

– **चुकविणे** – मोढुं चुकाववुं, मळवानुं टाळवुं, मोढुं संताडवुं

– **चे पाणी पळणे** – मोढुं लूखुं पडवुं, भयभीत थवुं

– **टाकणे** – जुओ 'टाकून बोलणे', आडुं अवळुं बोलवुं, गुस्सामां बोलवुं

– **दाबणे** (१) मोढुं दबाववुं; (२) (लाक्ष.) मोढुं पूरवूं, – भरवुं, लांच आपवी.

– **दाबून बुक्क्यांचा मार** – मूंगुं रहीने अन्याय सहन करतां जवुं ते.

– **दिसणे** – मोढुं देखावुं.

– **देणे** – सामनो करवो, सामे थवुं.

– **धरणे** – (१) मों बगडवुं; (२) मोढुं बंध करवुं, – थवुं; (३) (लाक्ष.) मोढुं आववुं, मोंमा चांदी पडवी.

— **निपटणे** — मों लेवावुं.
— **पडणे** — (१) मोंढुं पडवुं, मों फीकुं पडी जवुं; (२) छिद्र—काणुं पडवुं, (३) शरूआत थवी.
— **पसरणे** — (१) मों वकासवुं; (२) दीनताथी मागवुं, भीख मागवी.
— **पाघळणे** — न कहेवानी वात बोली नाखवी, बबडी ऊठवुं.
— **पाठ करणे** — मोढे करवुं, पाठे करवुं, गोखवुं.
— **पाठ होणे** — मोढे थवुं, याद थई जवुं.
— **पाडणे** — (१) छिद्र पाडवुं; (२) शरुआत करी देवी.
— **फिरणे** — (१) मों वळवुं,— पाछाफरवुं; (२) मोढानो स्वाद बगडवो
— **फिरविणे** — (१) मों वळाववुं, — फेरववुं; (२) कंटाळो बताववो.
— **फुटणे** — (१) प्रारंभ थवो, शरूआत थवी; (२) मों ऊघडवुं, बोलवानी हिंमत के शक्ति आववी; (३) फजेत थवुं.
— **फोडणे** — (१) प्रारंभ करी देवो; (२) लपडाक लगाववी; (३) ऊधड करवुं.
— **बंद करणे** — (१) मोंढु बंद करवुं, मौन लेवुं; (२) मोंढुं वश राखवुं; (३) लांच आपवी; (४) मोढुं तोडी लेवुं, वढी के धमकावी चूप करी देवुं; (५) बोलवा न देवुं.
— **बाहेर काढणे** — (१) मोढुं बहार काढवुं; (२) फरवा बहार नीकळवु; (३) मोढुं लोकोने बताववुं.
— **भर (—भरून) बोलणे** — मों भरीने बोलवुं, आश्वासनना मात्र शब्दो बोलवा.
— **मिचकणे** — मों करवुं, मों नो चाळो करवो.
— **येणे** — (१) मों आववु, मों मां फोल्ली ऊठवी; (२) जीभ आववी, — छूटवी, बाळकने बोलतां आवडवुं.
— **रंगविणे** — थप्पड लगाववी; (२) पानना बीडाथी मोढुं लाल करवुं.
— **लागणे** — शरुआत थवी.
— **लावणे** — मोंढुं लगाडवुं, मोढे लगाडवुं (पात्र), खावानी शरूआत करवी.
— **वाईट (वाकडे) करणे** — मों मरडवुं, — बगाडवुं.
— **वाईट होणे** — मो बगडवुं.
— **वाजविणे** — बकबक कर्या करवी, मोढुं चालवुं.
— **वासणे** — मोंढु वकासवुं.
— **वासून पडणे** — मोढुं पहोळुं करीने—बेभान थईने पडवुं.
— **वासून बोलणे** — गमे तेम—अविचारथी—बोलवुं.
— **विचकणे** — (१) मोढुं करवु; (२) मों वकासवुं.
— **वेडाविणे** — मों करवुं.
— **सुख घेणे** — मोढुं फफडाववुं, गुस्सामां बोलवुं.
— **सुटणे** — मोढुं भडभडवुं; (२) खावामां के बोलवामां संयम न रहेवो.
— **सोडणे** — (१) जीभ चलाववी; (२) मोढुं चालवु, वारे वारे खाखा करवुं.
— **ओळख** (स्त्री.) — (१) अल्प परीचय (पुं); (२) स्थूल परिचय के माहिती.
— **घडण** (स्त्री) — चहेरानो घाट (पु.).
— **घशी** — उंधे मोढे.
— **घशी पडणे** — उंथे मोढे पडवुं; (२) (लाक्ष.) फजेत थवुं.
— **घशी पाडणे** — (लाक्ष.) दगो देवो, विश्वासघात करवो, (साथीने) संकट काळमां तजवुं.
— **चा** (वि.) — (१) आगळपडतुं; (२) घणुं सहेलुं.
— **चा हिशेब** (पु.) — लेखुं (न.), मोंए गणाय एवों टूंको सहेलो हिसाब, पलाखां (न.ब.व.).
— **चाट्या** — खुशामतियुं
— **चुकार** (वि.) — मळवानुं टाळनार, मोढुं चुकावनार.
— **च्या गोष्टी** — मोढानी वातो (स्त्री. ब. व.), खाली डंफास (स्त्री.).
— **देखले**(वि.) — देखतुं, देखवापुरतुं.
— **पाटिलकी** (स्त्री.) — (१) बडबड (स्त्री.) खाली बकवास (पु.); (२) पोते कंईपण काम न करतां हकूमत चलाववी ते.
— **पाठ** (वि.) — गोखेलुं, मोढे करेलुं, कंठगत.
— **पालट** (पुं) — रुचिपलटो (पु.).
— **पुज्या** (वि.) — खुशामतियुं.
— **मारा** (पु.) — (१) मोरडी, शीकली (स्त्री.); (२) भाषणबंधी (स्त्री.).
— **मिळवणी** (स्त्री.) — टांटियानी जमेउधारनी — मेळवणी (स्त्री.), बे छेडा मेळववा.
— **वळा** (पु.) — मों कळा (स्त्री.), चहेरानो घाट (पु.).
— **तोंडाचा खट्याळ** (१) मोढानुं छूटुं, वाचाळ; (२) बटक बोलुं, रोकडुं परखावी देनारुं.

— गोड (वि.) — मीठा बोलुं, मीठुं बोलनारुं.

— जड (वि.) — (१) अल्पभाषी, ओछुं बोलनारुं; (२) तोतडुं.

— तोफखाना (पु.) — गाळोनो वरसाद (पु.).

— पट्टा (पु.) — तीव्र शब्दोनी तडामार (स्त्री.).

— फटकळ (वि.) — जुओ 'तोंडाचा खट्याळ', तड ने फड बोले ते, बटकबोलुं.

— बहादर, बळकट — बोलवामां एक्को, देखावे बहादुर.

— हलका — मोढानुं छूटुं.

— ची वाफ दवडणे — निष्फळ बोलवुं.

— चे बोळके होणे — (लाक्ष.) मोढुं बोखलुं थवुं, दांत पडी जवा.

— त तोंड घालणे — बची लेवी.

— त देणे, — भडकावणे — लपडाक चोडवी, तमाचो मारवो.

— त बोट घालणे — मोढांमां आंगळी घालवी, दिंग थवुं.

— त माती पडणे — (१) भूखे मरवुं; (२) मरवुं.

— त मूग गिळून बसणे — मोढामां मग ओरवा, चूप रहेवुं.

— त शेण घालणे — मोढांमां छाण भरवुं, सखत ठपको आपवो.

— त साखर पडो — मोढामां साकर !.

— तून ब्र न काढणे — चूं के चां न करवुं.

— पुरता गोड — मात्र बोलवामां मीठुं, मोढाउपर मीठडुं.

— ला काळोखी आणणे (फासणे) — मोढाने मेश लगाडवी, लांछन लगाडवुं, नाम बोळवुं.

— ला काळोखी लागणे — मोढापर शाही ढोळावी, कलंक चोटवुं.

— ला तोंड देणे — सामे बोलवुं, उध्दताई करवी.

— ला पाणी सुटणे — मोढामां पाणी आववुं, — छूटवूं.

— ला पाने पुसणे — धुताववुं, ठगवुं.

— वर (अ.) — मोढापर, समक्ष, मोढासामे.

— वर तुकडा टाकणे — मोढुं पूरवुं — भरवुं, थोंडुंक आपी चूप बेसाडवुं.

— वर थुंकणे — मोढापर थूंकवुं, धिक्कारवुं, फिटकारवुं.

— वर सांगणे — मोढापर कहेवुं, मों सामे ज कही देवुं.

— स कुत्रे बांधणे — (लाक्ष.) लागलागट गाळे चडवुं.

— स खीळ घालणे — मोंए ताळुं देवुं, बोलतुं बंध करवुं — कराववुं.

— स तोंड न दिसणे — मों सूझण होवुं, आछो प्रकाश होवो.

— स येईल ते बोलणे — मोढांमां आवे तेम बोलवुं.

— स लागणे — (१) सामे जवाब आपवो; (२) हुज्जत करवी, दलील करवी.

— समोर (अ.) — रूबरू, समक्ष, मोढामोढ.

— सारखे बोलणे — बीजाने रुचे तेम बोलवुं.

तोंडाळ (वि.) — वाचाळ, बहुबोलुं.

तोंडी (वि.) — मौखिक.

— लागणे — (१) मोढे लागवुं, स्वाद पडवो, भाववुं; (२) सामे जवाब आपवो.

— लावणे — चटक माटे कोई व्यंजन चाखवुं.

— लावणे (न.) — व्यंजन (न.) (अथाणुं, शाक जेवुं) खारुं खाटुं.

तोंडले (न.) — टींडोरुं (न.), (एक शाक).

तोतया (पु.) — धुतारो, ठगारो (पु.), बीजानुं नाम लई तेनुं ढोंग करतो माणस.

— (वि.) — बनावटी.

— यागिरी (स्त्री.) — बीजानुं स्वांग लई धूतवुं ते.

तोतरा (वि.) — तोतडो.

तोता [हि.] (पु.) — तोता, पोपट (पु.).

तोफ [तुं.] (स्त्री.) — तोप.

— खाना (पु.) — (१) तोपखानुं (न.); (२) तोपमांथी गोळीओनी तडामार (स्त्री.).

— ची (पु.) — तोपची (पु.).

तोबरा (पु.) — तोबरो, पावरो (पु.).

तोबा (पु.) — (१) लूगडाने वळ आपीने बनावेलो कोयडो (पु.); (२) खूब भीड (स्त्री.); (३) (अरबी) 'तोबाह' एम पस्तावानो—त्रासनो—कंटाळा नो शब्द.

तोरण (न.) — तोरण (न.), द्वार पर बंधाती माळा (स्त्री.) .

तोरा (पु.) — तोर : (१) ओरदोर (पु.), मगरूरी (स्त्री.), अभिमान; (२) दमांक, रोफ (पु.).

— मिरविणे — तोर बतावचो, दमाक बतावचो.

तोल (पु.) — (१) तोल (पु., न.), वजन, कांटलुं (न.); (२) समतोल, 'बॅलन्स' .

— संभाळणे — समतोल साचववो.

— णे (स. क्रि.) — तोल (—ळ)वुं, उटांकवुं, वजन करवुं.

तोलाचा, तोलामोलाचा (वि.) – समान दरज्जानुं.

तोशखाना [फा.] (पु.) – तोशाखानुं (न.), भंडार (पु.), जामदारखानुं (न.).

तोशीस (स्त्री.) – (१) तस्दी, तकलीफ (स्त्री.); (२) उपद्रव (पु.), हेरानगत (स्त्री.); (३) नुकसान (न.).

तोसदान [फा.] (न.) – तोसदान (न.) कारतूस व. राखवानी चामडानी थेली, सिपाईनी खलेची (स्त्री.).

तोस्तान [फा.] (न.) – तोस्तान (न.), कोईपण घणी मोटी– तोतिंग–चीज के घटना (स्त्री.).

तोहमत(प्रा.) (स्त्री.) – तहोमत, आळ (न.) खोटो आरोप (पु.).

– घेणे – तहोमत मुकवूं, आळ चडाववुं.

तोळा (पु.) – तोळो, रुपियाभार (पु.).

– मासा (वि.) – (लाक्ष.) घणी नाजुक के चंचल–अस्थिर (तबियत).

त्या (सर्व. तृ. पु. स्त्री. ब. व.) – तेओ, पेलां.

त्यागणे (स. क्रि.) – त्यजवुं, छोडवुं.

त्यानंतर (आ.) – ते पछी, त्यार पछी.

त्यांनी (सर्व.) – तेमणे, तेओओ, अेओअे.

त्या पक्षी, त्या पेक्षा (अ.) – सबब, सबबथी, सबबे.

त्यावेळी (अ.) – ते वखते.

त्रय [सं.] (न.) – त्रणनो जथ्थो (पु.).

त्रयस्थ (वि.) – (१) त्राहित; (२) तटस्थ, मध्यस्थ.

त्रयी [सं.] (स्त्री.) – त्रयी, त्रणनुं जूथ (न.).

त्रयोदशी [सं.] (स्त्री.) – त्रयोदशी, तेरस (स्त्री.).

त्रसरेणू [सं.] (पु.) – प्रकाशमां ऊडतुं देखातुं रजकण (न.).

त्रस्त [स.] (वि.) – त्रस्त, त्रासेलुं, पीडायेलुं.

त्रागा (पु.) – त्रागुं (न.), त्रासीने के गुस्साथी पोताना शरीरने ईजा करी लेवी ते.

– करणे – त्रागुं करवुं, छांछियां करवां.

त्रांगडे (न.) – (१) गूंचवण, भांजगड (स्त्री.); (२) लचांड (न.), बला (स्त्री.).

त्राण [सं.] (न. पु.) – (१) दम, जीव (पु.); (२) शक्ति, सामर्थ्य; (२) बचाव, रक्षण.

त्रास [सं.] (पु.) – (१) कष्ट, क्लेश; (२) उपद्रव, पीडा; (३) कंटाळो (पु.), कमकमाटी (स्त्री.); (४)भय (न.) बीक, डर (स्त्री.).

– देणे (१) पीडा करवी, त्रास आपवो; (२) तकलीफ आपवी; (३) जुलम करवो.

– णे (अ. क्रि.) – त्रासवुं, त्रस्त थवुं.

त्रासिक (वि.) – चीडियुं.

त्राहि त्राहि [सं.](उद्गार)– त्राहि त्राहि, त्राह्य त्राह्य, 'रक्षण करो, रक्षण करो' (एवो पोकार).

त्रिक (न.) – त्रिक (न.), त्रणनो समूह.

त्रिकाळ [सं.] (पु.) – (१) भूत, वर्तमान, भविष्य अे त्रण काळ; (२) सवार, बपोर ने सांझ ए त्रण समय.

– (अ.) – सदा सर्वदा, हमेशा.

त्रिकूट (न.) – (१) 'त्रिक' जुओ; (२) त्रणनुं जूथ (न.).

त्रिकोण [स.] (पु.) – त्रिकोण (पु.), त्रिखूणियुं (न.).

त्रितय [स.] (न.) – जुओ 'त्रिकूट'.

त्रिदंडी (वि.) – शिखा, जनोई ने लंगोट राखवानी रजा आपतो (संन्यास).

त्रिफणी (स्त्री.) – त्रिफळुं, त्रण फळावाळुं चाऊर (न.).

त्रिवली [सं.] (स्त्री.) – त्रिवली, पेटऊपर पडती त्रण वली के करचलिओ (स्त्री.).

त्रिशुध्दी (अ.) – खरेखर, खचित.

त्रिस्थळी (स्त्री.) – काशी, प्रयाग अने गया ए त्रण धामनी यात्रा.

– (वि.) – त्रण स्थळे जवा आवानी खेचाताणीनी स्थिति.

त्रुटित [स.] (वि.) – तूटेलुं, अलग थयेलुं, तोडेलुं; (२) दोषपूर्ण; (३) अपूर्ण.

त्रुटी [सं.] (स्त्री.) – (१) त्रुटी, ऊणप (स्त्री.); (२) तूट(स्त्री.).

त्रेधा (स्त्री.) – (१) गभराट (पु.), गभरामण (स्त्री.); (२) खेंचाताण (स्त्री.); (३) गेरसोई (स्त्री.); (४) धांधल, गरबड (स्त्री.).

– उडणे (१) खेंचाताण थवी; (२) गरबड–धांधल थवी; (३) गभराट थवो.

त्रैराशिक [सं.] (न.) – त्रिराशी (स्त्री.), आपेली त्रण राशि के पदो परथी चोथी राशि के पद काढवानी रीत (गणित.).

त्रोटक (वि.) – टुंकुं, संक्षिप्त.

त्वचा [सं.] (स्त्री.) – त्वचा, चामडी (स्त्री.).

त्वरा [सं.] (स्त्री.) – त्वरा, उतावळ, झडप (स्त्री.).

त्वरित [सं.] (वि.) – त्वरित, त्वराथी, जल्दी, उतावळथी, झट.

त्वष्टा [सं.] (पु.) – (१) त्वष्टा, विश्वकर्मा, देवोनो सुतार (पु.); (२) सुतार ज्ञाति.

– कासार (पु.) – एक हिंदु ज्ञाति.

त्वेष [स.] (पु.) – त्वेष, जुस्सो, आवेश (पु.).

थ

थकणे (अ. क्रि.) – (१) थाकवुं; (२) (करज,भाडुं व.) बाकी रहेवुं.
– भागणे (अ.क्रि.) – थाकी जवुं.
थकला भागला (वि.) – थाकेलुं, थाक्युं पाक्युं.
थकवा (पु.) – थाक (पु.).
– येणे – थाक लागवो.
थकित (वि.) – थकित, चकित, दंग.
थक्क (वि) – जुओ 'थकित'.
थट (स्त्री,पुं.) – ठठ, गिरदी, भीड (स्त्री.).
– लागणे – ठठ जामवी, भीड थवी.
थटणे (अ. क्रि.) – (१) अटकवुं, अटकी पडवुं; (२) सजावुं ('नटणे' साथे जोडीने आवतो शब्द).
थट्टा (स्त्री.) – ठठ्ठो (पु.), मश्करी, ठेकडी (स्त्री.).
– मस्करी – ठठ्ठामश्करी (स्त्री.), विनोद (पु.).
– बाज़, थट्टेखोर (वि.) – ठठ्ठाखोर, –बाज.
थट्टी (स्त्री.) – ढोरवाडो (पुं), गोशाळा (स्त्री.).
थड,थडी (स्त्री.) – (१) कांठो, तीर (पु.); (२) अंत (पु.); छेवट, सिध्धि (स्त्री.).
– स लागणे – (१) अंत साधवो; (२) तीरे पहोंचवुं.
थडक (स्त्री.) – अथडामण (स्त्री.).
– णे (अ. क्रि.) – (१) अथडावुं, अफळावुं; (२) आवी के जई पहोंचवुं.
थडगे (न.) – कबर, घोर (स्त्री.).
थडी (स्त्री.) – (१) थडी, थप्पी, गंज (स्त्री.); (२) तीर (पु.).
– चा (वि.) – उत्तम जातिनुं.
थडे (न.) – मडदुं, धड (न.).
थंड (वि.) – ठंडुं, टाढुं.
– गार (वि.) – ठंडुंगार.
– पडणे – (१) ठंडुं पडवुं; (२) मरवुं.
– होणे – (१) ठंडुं थवुं; (२) (लाक्ष.) शांत थवुं, टाढा पडवुं.
–वेळ (स्त्री.) – सवारनो के सांजनो समय, ठंडी वेळा (स्त्री.), टाढो पहोर.
थंडाई (स्त्री.) – (१) ठंडाई (स्त्री.); ठंडापणुं (नः); (२) भांगनु एक पीणुं (नः).
थंडा फराळ (पु.) – मात्र पाणी लेवुं ते, अनशन (नः).
थंडावणे (अ.क्रि.) – (१) ठंडक वळवी; (२) अटकी पडवुं, बंध पडवुं.
थंडावा, थंडोसा (पु.) – ठंडाई, शीतलता, टाढक (स्त्री.).
थंडी (स्त्री) – ठंडी, टाढ (स्त्री).
– पडणे – टाढ–ठंढी–पडवी.
– लागणे – ठंडी लागवी.
– वाजणे – टाढ वावी.
– वाजून येणे – टाढ चडवी (ज्वर आवतां पहेलां).
थपडाक, थप्पड (स्त्री.) – थ(–ल)पडाक, थप्पड (स्त्री.), तमाचो (पु.).
थप्पी (स्त्री.) – थप्पी, गंज (स्त्री.).
थबकट, –हे (वि.) – चपटुं, चीबुं.
थबकणे (अ. क्रि.) – (१) अटकवुं; एकदम थोभवुं; (२) अचकावुं.
थबथबणे (अ. क्रि.) – (१) पाणीथी तर होवुं; (२) टपकवुं.
थबथबीत (वि.) – तरबोळ.
थयथय (अ.) – थेईथेई, नाचवाना अवाज साथे.
थयथयाट (पु.) – (१) थैकार (पु.); (२) थनथनाट (पु.); (३) क्रोधना आवेगमां थती चेष्टा.
थर (पु.) – (१) थर (पु.); पड (नः); (२) राश (स्त्री.); ढगलो (पु.)
– रास जाणे, –येणे, –पोचणे – (१) अमुक अवस्थाए पहोंचवुं; (२) अणीए पहोंचवुं; (३) छेल्ले पाटले बेसवुं.
थरकणे (अ. क्रि.) – थरकवुं, भयथी कंपवुं.
थरकारा (पु.) – रूवुं, रुवाटुं (नः).
थरकाप (पु.) – थडकाट, थरथराट (पु.), कंपारी (स्त्री.).
थरथरा (अ.) – थरथर.
थरथराट (पु.) – (१) थरथराट, कंप (पु.); (२) कमकमाट (पु.).
थरारणे (अ. क्रि.) – थथरवुं ने रूवां ऊभां थवां.
थल, –ळ (न.) (१) स्थळ, ठेकाणुं (न.); (२) जमीन.
– करी (पु.) – जमीननो मालेक (पु.).
– झाडा (पु.) – गामनी जमीननुं पत्रक (न.).
थलथलीत (वि.) – (१) फांदवाळुं, दुंदाळुं; (२) फोफुं; (३) कादववाळुं.
थवा (पु.) – झूंड, जूथ (न.).
थांग (पु.) – (१) तळियुं (न.), छेक नीचेनो भाग; (२) पत्तो (पु.), भाळ (स्त्री.).
– पत्ता (पु.) – ठामठेकाणुं (न.), शोध (स्त्री.).
थाट (पु.) – (१) ठाठ, भभको (पु.); (२) थाट (पु.), (संगीतमां) स्वररचनानो प्रकार.

— (न.) — कडबनो सांठो (पु.).
— करणे — ठाठ करवो, शणगारखुं.
— माट (पु.) — ठाठमाठ, डोळ डमाक (पु.).
थाटणे (स. क्रि) — (१) सजाववुं; (२) मांडवुं ('दुकान थाटले').
थाण (न.) — ताको (पु.), थान (न.).
थातुर मातुर (न.) — थींगड थांगड (न.), जेवोतेवो — काम चलाउ उपाय.
थान (न.) — थान (न.). धाई (स्त्री.), स्तन (पुं).
थाप (स्त्री.) — (१) थाप, थापट (स्त्री.); (२) गप (स्त्री.), तडाको (पु.); (३) भीड (स्त्री.).
— ट (स्त्री.) — थापट (स्त्री.), हाथना पंजानो आघात, तमाचो, धब्बो (पु.).
— टणे (स. क्रि.) — थाबडवुं.
— टी (स्त्री.) — थपोली, थेपली (स्त्री.).
— मारणे — (१) थापट मारवी; (२) गप हांकवी, ठोकवी.
— लागणे — (१) थप्पी बनवी; (२) भीड थवी, ठठ जामवी.
थापणे (स. क्रि.) — थापवुं, थेपवुं, जाडुं लींपवुं.
थापी (स्त्री.) — थापी (स्त्री.), टीपवानुं कडियानुं एक ओजार.
— कौल (न.) — थापडुं, थापीने करेलुं नळियुं (न.).
थापेबाज, थापाड्या (वि.) — गप्पीदास, गालमार, गपाटा हांकनार.
थाबडा (पु.) — छाणुं (न.).
थांबणे (अ. क्रि.) — थोभवुं, थंभवुं, ऊभुं रहेवुं.
थांबविणे (स. क्रि.) — (१) थोभाववुं; (२) अटकाववुं.
थार (पु.) — (१) आधार, टेको (पु.); (२) विसामो (पु.); (३) जामिन (पु.); (४) मेळ.
— नसणे — (१) आधार—आशरो—न होवो; (२) अछत होवी.
— री बसणे — स्थिर थवुं, निरांते रहेवुं, थाळे पडवुं, ठरी ठाम थवुं.
थारा (पु.) — आधार, टेको (पु.).
— नसणे — जुओ 'थार नसणे (१)'.
थारे पालट (पु.) — स्थान फेर, ठाम बदलो (पु.).
थारोळे (न.) — खाबोचियुं, कुंड (न.).
थाली (स्त्री.) — (१) थाळी (स्त्री.), जमवानुं एक वासण; (२) थाळी, कथरोट (स्त्री.).
— पीठ (न.) — सात धान्योना लोटनी बनावेली तमतमी भाखरी (स्त्री.).
थाव (पु.) — (१) तळियुं (न.); (२) जुओ 'ठाव'.
थावर (पु.) — (१) कडाई, पेणी (स्त्री.); (२) मोटी कडछी (स्त्री.), पळो (पु.); (३) तवेथो (पु.).
थावरणे (स. क्रि.) — थामवुं, थोभाववुं; (२) धीरज आपवी; (३) तात्पूरतुं ऊभुं करवुं.
(अ. क्रि.) — (१) आधार—आशरो मळवो; (२) शक्ति पाछी मळवी.
थाळ (स्त्री.) — (१) छाणां व, इंधननी रास (स्त्री.); (२) बोजो वहेवाथी पेदा थयेली गरमी (स्त्री.); (३) लाय (स्त्री.), चटको (पु.); (४) हांडो (पु.), नहावानुं पाणी तपाववानुं वासण (न.); (५) गंदा पाणीनुं खाबोचियुं (न.).
थाळा (पु.) — कथरोट (स्त्री.), खूमचो (पु.).
— बसणे — घणुं पाक आववुं.
— भरणे — नव वधुने अलंकारोथी शणगारवुं.
— वाजविणे — (१) थाळी ठोकवी, —पीटवी, थाळी वगाडीने जाहेर करवुं (पुं); (२) अन्ननो अभाव थवो.
थाळी (स्त्री.) — (१) थाळी (स्त्री.); (२) तमण (न.), भोंय खोदीने करेलो चूलो (पु.).
— फिरविणे — थाळी फेरववी, —लईने उघराणी करवी.
— वाजविणे — जुओ 'थाळा वाजविणे'.
थिजणे (अ. क्रि.) — (१) थीजवुं, ठरी जवुं, जामवुं; (२) दंग—चकित—थवुं.
थिजविणे (स. क्रि.) — थिजाववुं, थीजववुं, ठारवुं.
थिटा (वि.) — टूंकुं, अधूरुं.
थिबणे, थिबकणे (अ. क्रि.) — टपकवुं, चूवुं, गरवुं.
थिरकणे (अ. क्रि.) — रोफमां चालवुं.
थिरथिरा (वि.) — चंचळ.
थिरावणे (अ. क्रि.) — (१) थोभवुं; (२) विसामो करवो.
थिल्लर (वि.) — छ (—छी) छरुं.
(न.) — छिल्लर, खाबोचियुं (न.).
थु (—थुं)कणे (अ. क्रि.) — थूंकवुं.
तोंडावर — (लाक्ष.) — मोढापर थूंकवुं, धिक्कारवुं.
थुंकी (स्त्री.) — थूंक (स्त्री.).
— झेलणे — थूंक झीलवी; (१) जीलब्बे करवुं, पडतो बोल उपाडी लेवो; (२) कह्यामां रहेवुं; (३) खुशामत करवी.

– पात्र (न.) – थूंकदानी (स्त्री.).

थु थु (स्त्री.) – थू थू: (१) थूकवानो अवाज; (२) थुत्कार, फिटकार (पु.)

थुलथुलीत (वि.) – जुओ 'थलथलीत'.

थुली (स्त्री.) – थूली (स्त्री.), घउं वगेरेना भरडेला ककडा.

थुवर (स्त्री.) – थोर, थुवर (पु.), एक कांटाळी वनस्पति.

थेट (वि.) – (१) हूबहू, आबेहूब; (२) चोख, खरुं, असल.

– (अ.) – तरत, सीधुं.

– खरेदी (स्त्री.) – सीधी कारखानामांथी खरीदी (स्त्री.).

थेंब (पु.) – टीपुं, टपकुं (न.).

थेर (पु.) – (१) चाळा (पु. ब. व.), छोकरवाद (स्त्री.); (२) उछांछळुं वर्तन.

– करणे – (१) नखरां करवां; (२) चाळा करवां; (३) उछांछळुं वर्तवुं.

थेरडा (पु.) – (तिरस्कार दर्शक) डोकरो, कोचरो (पु.).

– डी (स्त्री.) – डोकरी, कोचरी (स्त्री.).

थैमान – (न.) जुओ 'थयथयाट'.

–घालणे – (१) थनथनवुं; (२) जुस्साभेर नाचवुं; (३) तोफान मचाववुं.

थैला (पु.) – थेलो, कोथळो (पु.).

थैली (स्त्री.) – (१) थेली, कोथळी (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) खलीतो (पु.).

– सैल सोडणे – थेली ढीली करवी, खरच करवामां सढील थवुं, उदारताथी खर्च करवो.

थोक (पु.) – थोक, जथो (पु.).

– बंद (वि.) – थोकबंध, जथाबंध.

थोकडा (वि.) – (१) टूंकुं; (२) नानुं; (३) थोडुं.

थोटा (वि.) – ठूंठुं, आंगळाविनानां के थोडा घणा कपाई गयेला हाथवाळुं.

थोटुक (न.) – ठूंठुं (नं.), बीडीनो ककडो (पु.).

थोडका (वि.) – जरा, लगीर, थोडुं.

थोडक्यात (अ.) – थोडामां, संक्षेपमां, टुंकमां.

थोडा (वि.) – (१) थोडुं, जरा, लगीर; (२) ओछुं.

– फार, –बहुत (वि.) – थोडुं घणुं, ओछुं वत्तुं.

– सा (वि.) – आछुं, कंईक, जरीक.

– जीव –होणे – जीव ऊंचो रहेवो.

थोडे थोडे करीत (अ.) – कटकेबचके, कटके कटके.

थोतरी (स्त्री.) – गाल (पु.).

– त ठेवून देणे – (गालउपर) लपडाक लगाववी..

थोतांड (न.) – (१) ढोंग, पाखंड (न.); (२) लबाडी (स्त्री.); (३) तरकट, कुभांड (न.).

– मत (न.) – पाखंडी मत (न.).

थोप (स्त्री.) – (१) थोभ (पु.); (२) टप्पो (पु.).

– टणे (स. क्रि.) – थाबडवुं, धीमे धीमे ठोकवुं, पंपाळवुं, हळवे हळवे चांपवुं.

– णे (स. क्रि.) – थोभाववुं.

– णे – (अ. क्रि.) थोभवुं.

– विणे – (स. क्रि.) रोकवुं, अटकाववुं.

थोबाड – (न.) (तिरस्कार दर्शक) गाल (पु.).

– णे, थोबाड फोडणे, थोबाडीत मारणे – लपडाक लगाववी.

थोर (वि.) – (१) मोटुं, उमदा (–दुं); (२) खानदान, कुळवान.

थोरला (वि.) – मोटो, वडील.

– ली पहाट (स्त्री.) – उत्तररात्री, (स्त्री.).

– दिवा थोर करणे – दीवो ओलववो.

थोरवी, थोरी, थोरीव (स्त्री.) – मोटाई, श्रेष्ठता (स्त्री.)

थोराड (वि.) – मोटां कदनुं, मोटा हाडनुं.

द

दऊत, दौत (स्त्री.) – दवात (स्त्री.), शाहीनो खडियो (पु.).

दखल [अ.] (स्त्री.) – (१) दखल (स्त्री.), हस्तक्षेप (पु.), दरम्यानगीरी करवुं–वच्चे पडवुं–ते; (२) जाण, नोंध (स्त्री.); (३) प्रवेश (पु.); (४) ताकीद, चेतवणी 'नोटीस'.

–(वि.) – माहीत, ज्ञात.

– गिरी (स्त्री.) – (१) दखलगीरी, दरम्यानगीरी (स्त्री.); (२) सूचना, जाण (स्त्री.).

– घेणे – (१) नोंध लेवी, ख्यालमां लेवुं; (२) ध्यान आपवुं.

– देणे – हस्तक्षेप करवो, दखल करवी.

दख्खन [हिं.] (पु.) – दख्खण (स्त्री.), महाराष्ट्रनो प्रदेश (पु.).

दगड (पु.) – दगड, पथ्थर, पहाणो (पु.).
दगडी चौथ (स्त्री.) – दगडाचोथ, गणेशचोथ (स्त्री.), भादरवा शुद्य चोथ.
दगदग (स्त्री.) – तकलीफ (स्त्री.) कष्ट (पु.).
दगल [अ.] (स्त्री.) – दगो, विश्वासघात (पु.).
  – बाज़ (वि.) – दगलबाज, विश्वासघाती.
दगा [फा.] (पु.) – दगो (पु.), कपट (न.), **धोखो** (पु.).
  – खाणे – धुतावुं, दगानो भोग थवुं.
  – देणे – दगो देवो, –रमवो, छळकपट करवुं. विश्वासघात करवो, धूतवुं.
  – फटका (पु.) – दगो फटको (पु.), छळकपट (न.), धोखो (पु.).
  – बाज़ (वि.) – दगाबाज, दगो करनारो.
  – बाजी (स्त्री.) – दगाबाजी (स्त्री.) दगो करवो ते.
  – दगावणे (अ. क्रि.) – (१) कोई दुर्घटनानो भोग थवुं; (२) मरवुं.
दंग (वि.) – (१) दिंग, चकित; (२) गरक, लीन.
दंगल (स्त्री.) – दंगल (पु.) : (१) कुस्तीओनी हरीफाई (स्त्री.); (२) कोलाहल, कल्लो (पु.); (३) फड, गानार–नाचनारनुं टोळुं (न.); (४) तोफान, हुल्लड (न.).
दंगा (पु.) – (१) दंगो (पु.), हुल्लड (न.); (२) बळवो, फितूर (न.).
  – धोपा (पु.) – दंगाफिसाद, लडाई टंटो (पु.), **हुल्लड** (न.), मारामारी (स्त्री.).
  – मस्ती (स्त्री.) – धिंगामस्ती (स्त्री.).
  – माजणे – दंगो मचवो, हुल्लड मची रहेवी.
  – माजविणे – दंगो मचाववो, हुल्लड मचाववी.
  – गेखोर (वि.). – दंगाखोरः (१) बळवाखोर, (१) बखेडाखोर; (२) अडपलुं, अटकचाळुं.
  दचक (स्त्री.) – चोंक (स्त्री.), आंचको, भयनो धासको (पु.), फाळ (स्त्री.).
  – णे (अ. क्रि.) – चोंकवु, चमकवुं.
  – का (पु.) – धसको, ध्रासको (पु.).
दटावणी (स्त्री.) – धमकी, धमकावणी, डरामणी (स्त्री.).
  – णे (स. क्रि.) – धमकाववुं, डराववुं.
दट्टा (–ट्ट्या) (पु.) – (१) द (–ड)ट्टो, डाटो (पु.); (२) दबाण (न.); (३) धमकी (स्त्री.); (४) एंजिनने चलाववाने माटे तेना नळाकार भागमां जतो आवतो लट्ठा जेवो भाग, 'पिस्टन'.
दडण (स्त्री.) – (१) संतावानी जगा, छूपी जगा (स्त्री.); (२) गुफा, बखोल (स्त्री.).
  – णे (अ. क्रि.) – लप (–पा)वुं, संतावुं, छुपाईने रहेवुं.
दडदड (अ.) – दडबड दडबड अवाज करतां.
दडपण (न.) – दबाण (न.), दाब (पु.).
दडपणे (स. क्रि.) – (१) दबाववुं, दाबवुं, (२) ठांसवुं, दडबवुं.
  – पून (अ.) – (१) चांपीने, ठांसीने; (२) (लाक्ष.) बेधडक, हिंमतभेर.
दडपशाही (स्त्री.) – (१) दमननीति (स्त्री.); (२) दमन (न.).
दडपादडपी (स्त्री.) – (१) दबाववानी क्रिया; (२) लपछप, घालमेल, खटपट (स्त्री.).
दडपेगिरी (स्त्री.) – (१) दबावीने काम लेवानी नीति, बीक के लाज राख्याविना पोतानुं हांक्या जवानी नीति; (२) जबरदस्ती (स्त्री.).
दडविणे (स. क्रि.) – संताडवुं, छुपाववुं.
दडस (वि.) – मजबूत, टकाऊ, संगीन.
दडा (पु.) – (१) दाटो, डूचो (पु.); (२) विश्वास, भरोंसो (पु.), खातरीं (स्त्री.).
  – बसणे – कानमां डूचो मारवा जेवुं थवुं, न संभळावुं.
दडी (स्त्री.) – (१) संतावुं ते; (२) अलोप थई जवुं ते.
  – देणे, –मारणे – अलोप थवुं, संतावुं, देखा न देवी.
दणकट (वि.) – मजबूत, पाकुं, बळकट.
दणका (पु.) – (१) धक्को (पु.); (२) गोदो, ठोंसो (पु.); (३) धमाल, धमचकड (स्त्री.); (४) तोपनो मोटो अवाज, धडाको (पु.).
दणदणणे, दणाणणे (अ. क्रि.) – (१) गाजवुं, गाजी ऊठवुं, धडूकवुं; (२) दणदण एवो अवाज थवो.
दणदणाट (पु.) – (१) दणदण एवो गाजतो अवाज (पु.); (२) गर्जना (स्त्री.).
दणदणीत (वि.) – (१) गाजी ऊठे एवुं; (२) जोरदार; (३) आलेशान, भव्य, खूब मोटुं.
दणाणणे (अ. क्रि.) – (१) गाजी ऊठवुं; (२) भयग्रस्त थवुं.
दणादण (अ.) – दणदण एवो अवाज करतां के ते साथे.
दंड [सं.] (पु.) – (१) दंड, बाहु (पु.), भुजा (स्त्री.), हाथ (पु.); (२) सजा के सजा तरीके लेवाती रकम (स्त्री.); (३) हाथमां झालवानी लाकडी (स्त्री.), दंडूको (पु.);

(४) बे चास वच्चे ऊपसी आवेली जमीननी धार – कोरण (स्त्री.); (५) कपडाना बे ककडा जोडवा भरेलो ऊभो टांको; (६) चार हाथ लंबाईनुं माप (न.); (७) कसरतनो एक प्रकार; (८) बरडो, वांसो (पु.), करोडरज्जु (स्त्री.).

– आवळणे, –बांधणे – भुजाओने रस्सी बांधी केद करवुं.

– करणे – दंड क़रवो.

– काढणे – दंड पीलवा, दंडनी कसरत करवी.

– घालणे – ऊभो टांको भरवो.

– थोपटणे – (१) खम ठोकवी; (२) (लाक्ष.) आह्वान आपवुं.

– भरणे – (१) दंड भरवो, सजाना पैसानी रक्कम भरी देवी; (२) बाहु पुष्ट थवा.

– होणे – दंड थवो, तेनी सजा थवी.

– णे (स. क्रि.) – दंडवुं, सजा करवी.

दंडक [स.] (पु.) – दंडक, नियम, धारो, शिरस्तो (पु.).

दंडवत (पु.) – दंडवत, दंड प्रणाम, साष्टांग नमस्कार (पु.).

दंडविधान [स.] (वि.) – दंडशास्त्र (नं.), 'पीनल कोड'.

दंडस्नान (न.) – ऊभाऊभा – उतावळथी – करेलुं स्नान (न.).

दंडा (पु.) – डंडो, दंडूको, डंगोरो (पु.).

दंडाधिकारी [सं.] (पु.) – फोजदारी न्यायाधीश, 'मॅजिस्ट्रेट'.

दंडाबेडी (स्त्री.) – दंडाबेडी, वच्चे दंडावाळी पगनी बेडी, केदखानानी एक सजा (स्त्री.).

दंडिया (पु.) – दंडियो (पु.).

दंडी (स्त्री.) – (१) चोकी (स्त्री.), स्त्रीओनो टूंकी बांयनो कबजो (पु.); (२) दंडधारी संन्यासी.

दंडुका (पु.) – दंडूको, डंगोरो (पु.), जाडी टूंकी लाकडी (स्त्री.).

दंडुकेशाही (स्त्री.) – मारीपीटीने – पोलिस अत्याचारोथी–राज चलाववुं ते, दमननीति.

दंडेल (वि.) – दंडेल, उध्दत, डांड.

– ली (स्त्री.) – डांडाई (स्त्री.), डांडपणुं (न.).

दत्तक [स.] (वि.) – दत्तक, शास्त्रविधी अनुसार पोतानुं करेलुं संतान (पुत्र, गाम व.).

– घेणे – दत्तक लेवुं, खोळे लेवुं.

– जाणे – दत्तक जवुं.

दत्तविधान [सं.] (न.) – दत्तविधान, दत्तक आपवा–लेवा–नो विधी.

ददात (स्त्री.) – तंगी, अछत, खोट, ऊणप (स्त्री.).

दंतकथा [सं.] (स्त्री.) – दंतकथा, मोढांनी परंपराथी चालती आवेली वार्ता, लोकवार्ता (स्त्री.).

दंताळ (वि.) – दांतरुं, होठबहार नीकळेला दांतवाळुं.

दंताळे (न.) – दंताळ (न.), –ळी (स्त्री.), पंजेटी (स्त्री.), खेतीनुं एक ओजार (न.).

दंतुर (वि.) – दांतावाळुं, काकरवाळुं, करवतना दांताजेवुं.

दपटगिरी (स्त्री.) – (१) जुओ, 'दडपेगिरी', (२) पडावी लेवुं ते; (३) दपकामण, धमकी (स्त्री.).

दपटणे (स. क्रि.) – (१) दपटवुं, दपटाववुं; (२) धमकाववुं; (३) पडावी लेवुं; (४) अफरातफरी करवी; (५) दबाववुं.

– दून जेवणे – ठांसीने खावुं

– दून शिरणे – जोरथी घूसवुं.

दपटशा (पु.) – (१) धाक, धमकावणी (स्त्री.); (२) तगादो (पु.).

दप्त(–फ्त)र [अ] (नं.) – दफ्तर (न.); (१) कामकाजनां कागळियांनो संग्रह, 'रेकॉर्ड'; चोपडीओ व. राखवानी बाळकोनी थेली के तेने बंधातो रूमाल (पु.); (३) कार्यालय (न.), कचेरी (स्त्री).

– खाना (पु.) – दफ्तरखानुं, कार्यालय (न.).

– री (पु.) – दफ्तरखानानो उपरी, दफ्तरदार (पु.).

दफन [अ.] (न.) – दफन (न.).

– करणे – दफनाववुं, दाटवुं.

दफेदार (पु.) – दफेदार, लश्करनी नानी टुकडीनो उपरी (पु.).

दबकणे (अ. क्रि.) – (१) दबवुं, नमवुं; (२) धाक मानवी, अंकुशमां रहेवुं.

दबका (पु.) – (१) पेटमां थयेलो खाणानो बोजो, (पु.); (२) जमीननो दबायेलो भाग.

दबकावणी, दबावणी (स्त्री.) – (१) धाक, धमकावणी (स्त्री.); (२) दबाण (न.); दबामणी (स्त्री.).

दबडगा (–घा) (पु.) – (१) कामनी धमाल (स्त्री.); (२) काम करवानी उतावळ – दोडादोड (स्त्री.); (३) लोकोनी जामेली भीड (स्त्री.).

दबणे (अ. क्रि.) – (१) दबवुं, नमवुं, लचवुं; (२) (लाक्ष.) (बीकथी) हलचल न करवी.

दबदबा (पु.) – (१) दबदबो, दोर (पु.); (२) इज्जत, प्रतिष्ठा (स्त्री.).

दबा (पु.) – धसवानी तैयारीमां छूपी रीते बेसवुं ते. (२) टापीने बेसवुं.

– धरणे – निशान ताकीने धसवानी तैयारीमां छूपीने रहेवुं– टापी रहेवुं.

दबाव (पुं.)– दबावो (पु.), दबाण (नः).

– णी (स्त्री.) – धमकी, धमकावणी (स्त्री.).

दबेल (वि.) – दबेल (–लुं), (१) दबी गयेलुं; (२) ओशियाळुं, आभारतळे दबायेलुं.

दम (पु.)– दम (पुं.): (१) श्वास; (२) जीव; (३) सत्व, पाणी, नूर (नः); (४) हिंमत (स्त्री.), धीर (पुं.); (५) (बीडी–सिगरेट व. नो) सडाको, धोपो (पुं.); (६) श्वास रूंधी राखवानी शक्ति; (७) धमकी (स्त्री.) ('मला दम देऊ नकोस').

– कोंडणे (अ.क्रि.) – दम घूंटावो, श्वास रूंधावो, गूंगळाई जवुं.

– कोंडणे (स.क्रि.) – दम ताणी राखवो, श्वास रोकवो.

– खाणे – (१) दम खावो, थाक खावो; (२) चूप रहेवुं, चूपकीथी सहन करवुं, धीरज राखवी.

– खुंटणे – (१) दम घूंटावो; (२) दम भागवो, जोर न रहेवुं.

– घेणे – (१) दम लेवो, श्वास लेवो; (२) विसामो खावो.

– छाक (–ट) होणे – दम नीकळवो – नीकळी जवो, आटो नीकळवो.

– छाक करणे – दम काढवो : (१) ठूस काढवी, खूब थकवी नाखवुं; (२) खूब सताववुं.

– छाटणे – (१) दम घूंटवो; (२) दम ताणवो.

– टाकणे – (१) दम छोडवो, आशा के हिंमत छोडी देवां; (२) दम लेवो, विसामो खावो.

– देणे – (१) दम देखाडवो, धाक धमकी बतावववी; दम आपवो; (२) विसामो खावा देवो; (३) धीरज आपवी.

– धरणे – (१) दम धरवो, हिंमत – धीरज राखवी, राह जोवी; (२) दम ताणवो, चुप रहेवुं.

– पाहाणे – दम जोवो, पाणी – जोर – जोवुं.

– भरणे – दम देखाडवो – बताववो, धमकाववुं.

– मारणे – (१) दम खेंचवों, – मारवो, बीडी के चलमनो सडाको मारवो; (२) दम भीडवो, – रोकवो, –दबाववो; (३) दम मारवो, खाली रोफ मारवो.

– लागणे – हांफ चडवो, श्वास ऊपडवो.

– सुटणे – दम भागवो, जोर न रहेवुं.

– गीर(वि.) – थाक्युं पाक्युं.

– छाक(–ट)(स्त्री.) – दमकसी, गूंगळामण (स्त्री.).

– दाटी(स्त्री.) – दमदाटी, धमकी ने डरावणी (स्त्री.).

– दार(वि.) – (१) कसदार; (२) धीर, धीरजवाळुं; (३) भेजवाळुं.

– दिलासा (पुं.) – उत्साह, उत्तेजन.

– सर, दमट (वि.) – भेजवाळुं, गीलुं.

– बाजी (स्त्री.) – दमबाजी (स्त्री.), धमकी आपीने काम काढी लेवानी युक्ति.

दमडा (पुं.) –डी (स्त्री.) – (१) तद्दन हलकुं नाणुं, (जूना काळमां) पैसांनो चोथो भाग, कोडी (स्त्री.).

– नसणे – कोडी पण न होवी; अकिंचन होवुं .

– दमडीपूत (वि.) – चुंबक, कंजूस.

– दीड दमडीचा (वि.) – दमडीनुं, तुच्छ, नमालुं .

दमणी (स्त्री.) – जुओ 'डमणी'.

दमणे (अ.क्रि.) – थाकवुं, दम नीकळवो.

दमदमा (पुं.) – (१) मोटुं नगारुं के तोप आदि चडाववानो टिंबो (पु.); (२) तोपखानुं (न.).

दमदमाट (पु.) – डमडमाक, अनेक वाद्योनो एकसाथे कल्लो (पु.).

दमदमीत (पु.) – (१) तमतमुं, तीखुं; (२) स्वादिष्ट.

दमन [सं.] (न.) – दमन (न.), दबाववुं ने रिबाववुं.

– नीती [स.] (स्त्री.) – दमननीति (स्त्री.) दबावीने ने रिबावीने शासन चलाववानी नीति.

दमविणे (स. क्रि.) – (१) थकववुं; (२) जेर करवुं, आटो काढवो.

दमा (पु.) – दम, तमक, तमकश्वास (पु.), उधान (न.).

– वाढणे – उधान चडवुं, दमनो–तमकनो हल्लो थवो.

दमादमाने (अ.) – धीमे, –थी, धीरेधीरे.

दमेकरी (वि.) – दमरोगनो भोग थयेलुं, दमनुं रोगी, दमथी पीडातुं, दमीयल.

दमामा [फा.] (पु.) – दमामा (पु.), नोबत (स्त्री.), एक रणवाद्य.

दंपती (स्त्री.), **दंपत्य** (न.) – दंपती (न. ब. व.), वर–वहु (स्त्री.), पतिपत्नीनी जोडी.

दंभ [सं.] (पु.) – दंभ, डोळ, ढोंग (न.).
– भी (वि.) – दंभी, दंभ–ढोंग– करनारुं.
दया [सं.] (पु.) – दया (स्त्री.), बीजाने विषे करुणाभाव.
– धर्म [सं.] (पु.) – दयानो आचार.
– माया (स्त्री.) – अनुकंपा, दाझ (वी.).
– वंत (वि.) – जुओ 'दयाळु'
– ळू (वि.) – दयालु (–ळु), दयावंत, कृपाळु.
दयित (सं.) (पुं.) – दयित, वल्लभ, प्रीतम (पुं.).
दर (पुं.) – दर, भाव (पुं.), किंमत (स्त्री.).
– (वि.) – दर, दरेक, हर.
– महा (अ.) – हर महिने , माहवार.
दरक [अ.] (पुं.) – होद्दो (पुं.).
– दार (पुं.) – होद्देदार, होद्दो धरावनार, अमलदार.
दरकार [फा.] (स्त्री.) – दरकार, परवा, तमा (स्त्री.).
– करणे – दरकार–परवा – राखवी, –करवीं.
दरकिनार [फा.] (अ.) – दरकिनार, आघे, बाजुओ, अलग.
दरकुट (–टा) (पुं.) – संतावानी गुफा (स्त्री.), – कोतर (न.).
दरकूच (अ.) – दरमजल, मजल के टप्पो करतां.
दरखास्त [फा.] (स्त्री.) – दरखास्त (स्त्री.) : (१) अरजी, विनंति (स्त्री.); (२) प्रस्ताव (पुं.); (३) फरियाद (स्त्री.).
दरगा, दर्गा [फा.] (पु.) – दरगाह, दरघा (स्त्री.).
दरज़ (स्त्री.) – बे पथ्थर के ईंटोमांनी फाट (स्त्री.), सांधो (पुं.).
– (पुं.) – दराज (स्त्री.), लाकडामां खोभण पाडवानो सुतारनो रंधो (पुं.).
– बंदी (स्त्री.) – चूनाथी फाट भरी देवी ते
– भरणे –चूना के सीमेंटथी फाट भरवी .
दरड,–डी (स्त्री.) – कराड (स्त्री.), कांठो (पुं.), कोडाण (न.).
दरडावणे (स. क्रि.) – (१) तरडाईने बोलवुं; (२) धमकाववुं..
दरडोई (अ.) – माथादीठ, दरेक माणसे.
दरद, दर्द [फा.] (पुं.) – (१) दरद (न.), पीडा (स्त्री.), रोग (पुं.); (२) लागणी, वेदना (स्त्री.); (३) काळजी, चीवट, खंत (स्त्री.).
दरदरणे (अ. क्रि.) – (१) पूरपाट परसेववुं, – परसेवो छूटवो; (२)– नी उपर फीण आववुं..
दरदरून (अ.) – (१) पूरपाट, अति वेगथी; (२) भरपूर, पूरेपूरी रीते.
दरदरीत (वि.) – पातळुं (वधारे पाणी मिश्रित).
दरदाम (पुं.) – भाव तोल व. (पुं.).
– करणे – भाव–तोल आदि ठराववुं.
दरबार [फा.] (पु.) – दरबार (पुं.) (स्त्रीं.); (१) राजसभा (स्त्री.); (२) अमीर के कोई माणसनी आसपास भरातो दायरो (पुं.).
दरम्यान [फा.] (अ.) – दरमियान, दरम्यान.
– गिरी (स्त्रीं.) – मध्यस्थी (स्त्री.), बे पक्षनुं समाधान करवानुं काम.
दररोज़ (अ.) – दररोज, हररोज, रोज.
दरवळ (पुं.) – महेक, फोरम (स्त्री.).
– णे (अ. क्रि.) – महेकवुं, मघमघवुं.
दरवान (पुं.) – दरवाणी (–न), द्वारपाळ (पुं.).
दरवेश, –शी (पुं.) – (१) दरवेश, फकीर (पुं.); (२) वांदरां, रीछ व. ने लईने फरतो मदारी (पुं.).
दरा (पुं.) – (१) बखोल (स्त्री.), खाडावाळो भाग; (२) (लाक्ष.) खाली पेट (न.).
– पडणे – (१) खाडो पडवो; (२) पेट खाली रहेवुं.
दरारा (पुं.) – दोर (पुं.), धाक (स्त्री.).
दरिद्र (न.) – दारिद्य (न.), दरिद्रता, निर्धनता (स्त्री.), दळदर (न.).
– नारायण (पुं.) – दरिद्र नारायण (पुं.), दरिद्री जनता (स्त्री.).
– द्री (वि.) – दरिद्र (–द्री), गरीब, कंगाळ.
दरी (स्त्री.) – (१) खीण (स्त्री.); (२) शेतरंजी (स्त्री.).
दरेमार (पुं.) – भेखडपरथी नीचे धकेलीने मारवानी सजा (स्त्री.).
द (–दा) रोगा [तुं] (पुं.) – (१) द (–दा) रोगो, तपास राखनारो अमलदार, अधीक्षक, 'सुपरिंटेंडंट'; (२) फोजदार, 'पोलीस सब्इन्स्पेक्टर' (पुं.).
दरवडा, दरोडा (पुं.) – दरोडो (पुं.), धाड (स्त्री.).
– घालणे – दरोडो पाडवो, धाड पाडवीं.
– हे खोर (पुं.) – धाडपाडु (पुं.).
दरोबस्त [फा.] (वि.) – तमाम, सहु, एकेएक.
दर्ज [फा.] (वि.) – नोंधेलुं.
– करणे – नोंध करवी, नोंधी लेवुं..
दर्जा [अ.] (पुं.) – (१) दरज्जो (–जो) (पुं.); (२) कद

(न.), पदवी (स्त्री.).

– घटणे – कद खसवुं, दरज्जो – वजन वक्कर – जवुं, – ओछुं थवुं.

दर्जी, दरजी (पुं.) – दरजी (पुं.), कपडा सीवनार मेरई..

दर्दी (वि.) – जाणकार, तज्ज्ञ, मर्म के रहस्य जाणनारुं .

दर्प [सं.] (पुं.) – (१) दर्प, गर्व, अहंकार (पुं.); (२) उग्र गंध, –वास (स्त्री.).

दर्पण [सं.] (पुं.) – दर्पण (नं.), आरसो, अरीसो, तकतो (पु.).

दर्भ [सं.] (पुं.) – दर्भ, दरभ, दाभडो (पु.).

दर्भ्या (पुं.) (तिरस्कार दर्शक) – दरभियो, कायटियो, मरण क्रिया करावनार ब्राह्मण (पुं.).

दर्या, दरिया [फा.] (पुं.) – दरियो, समुद्र (पुं.).

– ई – दरियाई, समुद्र ने लगतुं.

– में खसखस [हिं.] – दरियामां खसखस, साव थोडुं, अति अल्प, नहिवत्.

–वर्दी (पुं.) – दरियासारंग, कुशळ वहाणवटी (पुं.).

दर्शक [सं.] (वि.) – दर्शक : (१) देखाडनारुं; (२) (व्याक.) 'आ' के 'ए' ए अर्थमां वपरातुं सर्वनाम, सर्वनामनो एक प्रकार.

दर्शन [सं.] (न.) – दर्शन (१) जोवुं ते; (२) पूज्यने जोवुं के मळवुं ते; (३) तत्वज्ञान (न.) फिलसूफी (स्त्री.);.

– पट्टी (स्त्री.) – बारणाना चोकडाउपरनुं कोतरकाम–वाळुं लाकडुं के पट्टी, नासा (स्त्री.).

दर्शनी (वि.) – दर्शनी (१) देखातुं; (२) देखावडुं, रूपाळुं; (३) देखीतुं, मात्र बहारथी ज देखातुं.

– हुंडी (स्त्री.) – दर्शनी हूंडी (स्त्री.), जोतांवेंत स्वीकारवानी हूंडी.

दर्शविणे (सं. क्रि.) – दर्शाववुं, देखाडवुं, बताववुं.

दल [सं.] (न.) – दल (–ळ) (न.) : (१) पांदडुं (न.); (२) फूलनी पांखडी (स्त्री.); (३) सेना के तेनी एक टुकडी (स्त्री.).

–भार (पुं.) – दळभार (पुं.), सैन्य (नं.). फोज (स्त्री.).

दलदल (स्त्री.) – कळण (न.), कळ (पु.).

दलदलीत (वि.) – कळणभरेलुं.

दलाल (पुं.) – दलाल, दलालियो, मारफतियो, आडतियो (पुं.), 'एजंट'.

–ली (स्त्री.) – दलाली, मारफत, आडत (स्त्री.).

दलित [सं.] (वि.) – दलित, कचडायेलुं, पीडायेलुं, दबायेलुं.

दवडणे (सं. क्रि.) –(१) गुमाववुं, खोवुं; (२) नकामुं खरचवुं; (३) दोडाववुं.

दवंडी (स्त्री.) – ढंढेरो (पु.), आण .

– पिटणे – ढंढेरो पीटवो, आण फेरववी, – वर्ताववी.

दवना (–णा) (पु.) – डमरो (पु.).

दवा [फा.] (स्त्री.) – दवा (स्त्री.), ओसड, औषध (न.).

– खाना (पु.) – दवाखानुं (न.).

– दारु (स्त्री.) – दवादारू, दवापाणी, ओसडवेसड (न.).

दंव (न.) – ओस, झाकळ (स्त्री.).

दश [सं.]– दश, दस.

– क [सं.], दसक (पु.) – (१) दशको, दसनो समूह; (२) दशक (न.); दसको, दस वरसनो काळ (पु.).

–क चढविणे – सरसाई मेळववी.

दशग्रंथी (वि.) – वेद–वेदांगोनो अभ्यासी, विद्वान.

दशदिशा [सं.] (अ.) – दशे दिशाए, सर्वत्र.

दशमान (न.) – दसनुं परिमाण.

– पध्दति (स्त्री.) – दसदसनी गणतरीथी हिसाब करवानी पध्दति, दशांशपध्दति (स्त्री.); 'मेट्रिक सिस्टिम'.

दशमी [सं.] (स्त्री.) – दशमी (स्त्री.) : (१) दशम तिथि (स्त्री.); (२) दूधमां लोट बांधीने बनावेली रोटली के भाखरी (स्त्री.).

दशा [सं.] (स्त्री.) – दशा (स्त्री.) : (१) हालत, स्थिति (स्त्री.); (२) अवदशा, वले, भूंडी हालत (स्त्री.); (३) ग्रहोनी स्थिती; (४) कपडानी आंतरी, दशी (स्त्री.).

दशावतार [स.] (पु.ब.व.) – (१) भगवान् विष्णुना दश अवतार; (२) (लाक्ष.) बधा रूपो ('दारिद्याचे दशावतार').

– री (स्त्री.) – दशावतारी, दशावतारोनां पत्तांनी एक रमत (स्त्री.).

दशाह [सं.] (पु.) – दशाह, सूतकना दस दिवस (पु.).

दश्शा (पु.) – दस्सो (पु.)दसनी संज्ञानुं पाननुं पत्तुं (न.).

दशी (स्त्री.) – दशी, कपडानी आंतरी, ओघरी (स्त्री.).

दंश [सं.] (पु.) – दंश (पु.), करड (स्त्री.), डंख (पु.).

दसरा (पु.) – दश (–शे)रा, दसरा (पु.), विजयादशमी (स्त्री.)

दस्क (स्ख)त (न.) – दसकत (पु.), सही (स्त्री.).

दस्त [फा.] (पु.) – दस्त (पु.) : (१) हाथ (पु.),पत्तांनी रमतमां एक पक्षे जितायेलो भाग; (२) करवेरो, महेसूल (पु.); (३) झाडो, जुलाब (पु.); (४) कबजो, अधिकार.

– **ऐवज़** (पु.) – दस्तावेज (पु.).

– **खत** (न.) – दसकत (पु.); सही (स्त्री.).

– **रुमाल** (पु.) – हाथरूमाल (पु.).

– **करणे** – केद करवुं, जीवतुं पकडवुं.

– **होणे** – झाडो–जुलाब–थवो.

दस्ता (पु.) – (१) बंदूकनो कुंदो (पु.); (२) चोवीस कागळनी थोकडी (स्त्री.), घा (पु.); (३) फोजनी एक टुकडी (स्त्री.); (४) हाथो (पु.).

दस्तुरी (स्त्री.) – (१) जकात (स्त्री.); नाकावेरो (पु.); (२) नाकुं, जकातनुं थाणुं (न.).

दस्तूर [फा.] (पु.) – दस्तूर (पु.) : (१) रिवाज (पु.), प्रथा (स्त्री.); (२) जकात (स्त्री.), नाकावेरो (पु.); (३) लिखितंगनी सही (स्त्री.); (४) कायदो, धारा, नियम (पु.); (५) पारसीओनो गोर (पु.); (६) पत्रक, फारम, तपसील भरवा माटे आंकेलो कागद (पु.); (७) रजा, परवानगी (स्त्री.).

दहम् [सं.] (पु.) – दशक (पु.), संख्यालेखनमां जमणा हाथथी एकम्ना आगळनुं बीजुं स्थान.

दहशत [अ.] (स्त्री.) – (१) दहेशत, बीक (स्त्री.): (२) धमकी, डर (स्त्री.).

– **दाखविणे** – धमकी देखाडवी, – बतावववी, – आपवी.

– **वाटणे** – दहेशत लागवी, बीक लागवी.

दहीवर (न.) – ओस, झाकळ (स्त्री.).

दही (न.) – दहीं (न.).

– **खाऊ महीखाऊ** – चित्तनी द्विधा अवस्था.

– **भात** (पु.) – दहीं ने भातनुं मिश्रण.

– **वडा** (पु.) – दहीवडुं (न.).

– **हंडी** (स्त्री.) – **काला** (पु.) – (१) दहींथी भरेली माटली (स्त्री.); (२) गोकळ आठमी ए खेलाती एक रमत जेमां एवी माटली खूब उंचाईपर टंगावीने माणसोना खभाओनी सीढीपर चढीने फोडाय छे.

दळदार (वि.) – (१) दळदार, जाडुं; (२) भरेलुं (फळ), मावादार.

दळण (न.) – (१) दळवुं ते; (२) दळणुं; दळवानुं अनाज (न.); (३) (लाक्ष.) ते ने ते ज कह्या करवुं ते.

– **कांडण** (न.) – दळवुं ने खांडवुं ते.

– **वळण** (न.) – (१) अरसपरस वहेवार (पु.); (२) वहीवट (स्त्री.); वेपार रोजगार (पु.); (३) एकबीजासाथे संबंध.

दळणे (स. क्रि.) – दळवुं, पीसवुं.

दळवट (–टा) (पु.) – (१) अवरजवर (पुं, स्त्री.); (२) परस्पर संबंध (पु.).

दळवटणे (स. क्रि.) – (१) खूंदवुं; गदडवुं, पगवती दबाववुं; (२) वाट पडवी; (३) पांशरुं करवुं; (४) नरम करवुं (दाबीने); (५) हेळववुं, (पशुने) केळववुं.

दळाई (स्त्री.) – दळाई (स्त्री.), दळवानुं महेनताणुं (न.).

दळिया (पु.) – घउंना रवानो लाडु (पु.).

दक्ष [सं.] (क्रि.) – (१) दक्ष, चतुर, कुशळ, प्रवीण; (२) एकचित्त, तत्पर.

दक्षिणा [सं.] (क्रि.) – दक्षिणा, दखणा (स्त्री.).

दाई (स्त्री.) – (१) दाई, दाइयण (स्त्री.); (२) आया (स्त्री.).

दाईज़ (पु.) – (१) हिस्सादार, दायद (पु.); (२) दाई–दुश्मन (पु.).

दाऊदखानी (वि.) (हार) – मोटो गुच्छेदार (हार).

दाखल [अ.] (वि.) – दाखल, अंदर पेठेलुं – प्रवेशेलुं.

– **करणे** – दाखल करवुं : (१) अंदर लेवुं; (२) सामेल करवुं; (३) नोंधवुं.

– **होणे** – दाखल थवुं : (१) अंदर जवुं; –पेसवु; (२) सामेल थवुं.

– **दप्तर** (वि.) – नोंधपत्रकमां दाखल करेलुं, नोंधेलुं.

दाखला (पु.) – दाखलो (पु.) : (१) प्रमाणपत्र (न.); (२) उदाहरण (न.), दृष्टान्त (पु.); (३) अनुभव, पडताळो (पु.); (४) रीतप्रमाणे करवानुं गणित (न.).

– **घेणे** – दाखलो लेवो, दाखलापरथी बोध लेवो.

– **देणे** – दाखलो आपवो : (१) दृष्टान्त आपवो, उदाहरण आपवुं; (२) लेखित पुरावो आपवो.

– **पटणे** – दाखलो खावो, मेळ मळवो, पत्तो लागवो, पुरावो मळवो.

– **येणे** – 'दाखला पटणे' जुओ, (दृष्टान्त मुजब) अनुभव आववो.

दाखविणे (स. क्रि.) – दाखववुं, देखाडवुं, बताववुं.

दाग (पु.) – जुओ 'डाग'.
– दागिने (पु.ब.व.) – घरेणां गांठां (न.ब.व.).
दांग (स्त्री.) – डाळी (स्त्री.).
दांगट (वि.) – डुंगरमांनी चोरवाट (स्त्री.).
दाट (वि.) – (१) जाडुं; (२) घाटुं; (३) गाढ.
– पातळ (वि.) – जाडुंपातळुं, गमे तेवुं.
दाटण (स्त्री.) – भीड, गिरदी (स्त्री.), कचडाट (पु.). कचडाकचड (स्त्री.).
– णी (स्त्री.) – (१) भीड; (२) रेलमछेल (स्त्री.).
– णी वाटणीने (अ.) – अडोअड, भीड गिरदीमां.
दाटणे (अ. क्रि.) – (१) दाटी थवी; (२) गीच थवुं; (३) तंग थवुं; (४) डाटवुं, वढवुं; (५) गळगळवुं; (६) फूलवुं; (७) रूंधावुं.
दाटवण (स्त्री.) – घाडुं झाडबीड.
दाटा (पु.) – (१) दाटो, बूच (पु.); (२) डाटी, धमकी (स्त्री.).
– देणे, –मारणे – दाटो – बूच–देवो, –मारवो.
दाटी (स्त्री.) – दाटी, सखत भीड (स्त्री.), कचडाट (पु.).
दादून (अ.) – (१) जाणी बूझीने, इरादाथी; (२) नकामुं (३) खोटुंखोटुं.
दाठरणे (स. क्रि.) – (फळ न पाकतां) सखत–कडक–थवुं.
दाढ (स्त्री.) – दाढ (स्त्री.).
– ढेत सापडणे – (लाक्ष.) सकंचामां आववुं.
दाढी (स्त्री.) – दाढी (स्त्री.).
– करणे – दाढी करवी, – बनाववी (स्त्री.).
– ठेवणे – दाढी राखवी.
– मिशी फुटणे – दाढी फूटवी, (लाक्ष.) जुवानी आववी.
– वाढविणे – दाढी राखवी.
– स हात लावणे– दाढींमां हाथ घालवा, खुशामद करवी, कालावाला करवा.
दाणा (पु.) – (१) दाणो (पु.), अनाज, धान्य (न.); (२) कण (पु.); (३) कणी (स्त्री.).
– गोटा (पु.) – दाणादूणी (पु.), अनाज वगेरे खोराकनो सामान.
– पाणी (न.) – दाणोपाणी, अन्नजळ (पु.) (१) नसीब, (न.); (२) निर्वाहनुं साधन.
दाणादाण (स्त्री.) – दाणादाण (स्त्री.), खेदान मेदान स्थिति.
दाणी (पु.) – दाणी, दाण (जकात) उघरावनारो अधिकारी (पु.).
दाणेदार (वि.) – दाणादार, कणीदार.
दांड (वि.) – डांड, लाठ, आळवीतरुं.
– (पु.) – (१) डांग, लांबी मजबूत लाकडी (स्त्री.); (२) डुंगरोनी हार (स्त्री.); (३) खेतरनो बांध (पु.); (४) कपडापर भरेलो ऊभो टांको (पु.); (५) अंगनुं अक्कडपणुं.
– का (पु.), **– के** (न.) – डंडो, दंडूको (पु.).
– गट (वि.) – डांड, लांठ.
– गा (वि.) – (१) लांठ, डांडगुं; (२) कदावर, मजबूत, लठ; (३) हठीलुं, जिद्दी; (४) जबरुं, जबर; (५) बहु मोटुं.
– गाई (स्त्री), **– गावा** (पु.) – डांडगाई, डांडगी, डांडाई, आळवीतराई (स्त्री.).
– दपट (स्त्री.) – (१) डरामणी (स्त्री.); (२) धमकामणी (स्त्री.), (डंडो बतावीने).
दांडा (पु.) – (१) डांडो (पु.); (२) वांसो, बरडो (पु.); (३) नदीनो डक्को (पु.); (४) मोभ (पु.).
दांडी (स्त्री.) – (१) भूशिर (न.); (२) दरियामां पेसेली जमीननी लांबी पट्टी (स्त्री.)('कुलाब्याची दांडी'); (२) दांडो (पालकी व. नो) (पु.); (३) हाथो (पु.); (४) डांडी, त्राजवानी बे बाजूए पल्लां टांगवानी लाकडी (स्त्री.); (५) वळगणी, ओरवणी, ओवरण (स्त्री.).
– मारणे – (१) (घराकने धूतीने) कांटलानी डांडी एक बाजूए झुकाववी; (२) गेररीते काम टाळवुं – चुकाववुं, काममां छुट्टी पाडवी, गेरहाजर रहेवुं.
– वाला (पु.) – वाणियो, वेपारी (पु.).
दांडू (पु.) – दंडो (गिल्ली – दंडामांनो) (पु.).
दांडेली (स्त्री.) – 'दंडेली' जुओ.
दांडोरा (पु.) – दंडेरो (पु.), दांडी पीटीने करेली जाहेरात (स्त्री.), नगरपडो (पु.).
दा (–दां)त (पु.) – दांत (पु.) – (१) दंत (पु.) चाववानुं साधन; (२) दांतो; (३) कीनो (पु.), वेर (न.).
– उठणे – (१) दांत ऊठवा –ऊपडवा–बेसवा; (२) करडवाथी दांतनी निंशानी पडवी.
– ओठ खाणे – दांत पीसवा, –ककडाववा, गुस्सो करवो.
– काढणे – दांत काढवा : (१) दांत खेंची काढवा; (२) दांत देखाडवा, हसवुं.
– काढून टाकणे – दांत खेंची काढवा.

– कोरणे – दांत खोतरवा, (लाक्ष.) जेम तेम घरखरच पूरुं करवुं.

– कोरणे (न.) – खोतरणी (स्त्री.).

– कोरून पोट भरणे – दांत खोतरीने पेट भरवुं, (लाक्ष.) अति कंजूसाई करवी.

– खाऊन (अ.) – खूब जोर के बळ लगाडीने, दम भीडीने, दमभेर.

– खाणे – दांत ककडाववा : (१) दांत पीसवा, गुस्सो करवो; (२) ऊंघमां के टाढथी दांतवडे कडकड अवाज करवो.

– खिळी, –खीळ (स्त्री.) – दांतखीली (स्त्री.).

– खीळ बसणे – दांतखीली बेसवी, दांत बंधावा, डाचुं फाटी न शकवुं, (लाक्ष.) चुप रहेवुं.

– झिजणे – (लाक्ष.) बहु बोलवुं.

– ठेवणे – दांतो राखवो, वेर राखवुं, डंख राखवो.

– धरणे – 'दांत ठेवणे' जुओ.

– पडणे – (लाक्ष.) फजेती थवी.

– पाडणे – (लाक्ष.) (१) फजेती करवी; (२) दांत खाटा करवा, हराववुं, पश्चात्ताप करावववो.

– बसविणे – (१) दांत नंखाववो; (२) नकली दांत बेसाडाववा.

– वासणे – (लाक्ष.) – निराश थई बेसवुं.

– विचकणे – (लाक्ष.) (१) दांत देखाडवां, हसवुं (तिरस्कार व्यंजक); (२) भीख मागवी.

– दातांच्या कण्या करणे – (लाक्ष.) (१) घणुं वीनववुं; (२) खूब समजाववुं.

– दातीं तृण धरणे – (लाक्ष.) दांते तरण लेवुं, दीनताथी शरणे जवुं.

– ज्याचे दांत त्याच्या घशांत घालणे – (लाक्ष.) बाजी उलटाववी, दाव उलटाववो.

दातण (न.) – दांतण (न.).

दातरडे (न.) – (१) दातरडुं (नं.), घास कापवानुं एक ओजार; (२) नींदवानुं एक ओजार.

दातरा (पु.) – खांचो (पु.).

दातऱ्या (वि.) – दांतरुं, होठ बहार नीकळेला दांतवाळूं.

दातवण (पु.) – दंतमंजन (न.).

दांता (पु.) – दांतो, कांकर (पु.).

दाता [सं.] (वि.) – दाता : (१) आपनार; (२) दान करनारो.

दाताड (न.) (तिरस्कार.) – आखी दंतावली, बत्तीशी (स्त्री.).

दातार [सं.] (वि.) – जुओ 'दाता [सं.]'.

दाताळी (स्त्री.) – छीकुं (न.), अध्धर लटके एवो झोळी जेवो घाट.

दाताळे (न.) – दंताळ (न.), पंजेटी (स्त्री.), खेतीनुं एक ओजार.

दाथर (पु.) – दाथरो (पु.), रसोईमां वराळथी बाफवा वासणमां वस्तुने अध्धर राखवा करातुं घास वगेरेनुं पड (न.).

दाथरा (पु.) – दराज (स्त्री.), चामडीनो एक रोग.

दाद [फा.] (स्त्री.) – दाद (स्त्री.) : (१) इन्साफ, न्याय (पु.); (२) तकरार–फरियाद–नी जाण (स्त्री.); (३) ताळी (अनुकूल जवाब माटे संतोषदर्शक).

– घेणे – दाद देवी : (१) फरियाद सांभळवी; (२) न्याय आपवो.

– देणे – ताळी आपवी, अनुकूल–संतोष प्रदर्शक–अभिनय दर्शाववो.

– न देणे – (१) न गणवुं, न मानवुं; (२) हार न जवुं; (३) फरियादनो जवाब न आपवो.

– मागणे – दाद मागवी, न्याय मळवा अरजी करवी.

– मिळणे – (१) दाद मळवी, न्याय मळवो

– मिळविणे – दाद मेळववी, न्याय मेळववो.

– लागणे – (१) दाद संभळाई जवी; (२) न्याय मळवो.

– ना फिर्याद (स्त्री.) – (कोई सांभळे नहि, कोई न्याय आपे नहि एवी) अंधाधूंधीनी स्थिति.

दादर (पु.) – दादर (–रो) (पु.), निसरणी (स्त्री.).

– (न.) – दराज (स्त्री.), चामडीनो एक रोग.

दादरा (पु.) – दादरो, एक ताल (पु.).

दादा (पु.) – (१) दादो, बापनो के मानो बाप, वडवो (पु.); (२) मोटो भाई (पु.); (३) गुंडाओनो आगेवान.

– बाबा करणे – ललोपतां करवां, लल्लो पच्ची करवी, आजीजी करवी.

– गिरी (स्त्री.) – दादागीरी (स्त्री.) : (१) वडिलाईनो अधिकार चलाववो ते; (२) जबरदस्ती, गुंडागीरी (स्त्री.).

दानत (स्त्री.) – दानत (स्त्री.), मननुं वलण (न.), वृत्ति, नैयत (स्त्री.).

– **दार** (वि.) – प्रमाणिक, नेक.

दानधर्म (पु.) – दान, दानकर्म (न.).

दानवीर, – शूर (वि.) – दानेशरी, दानी.

दाब (पु.) – (१) दाब (पु.), दबाण (न.), वजन (न.); (२) धाक (स्त्री.), करप (पु.).

– **णे** (स. क्रि.) – (१) दाबवुं, दबाववुं; (२) चांपवुं; (३) सखती करवी; (४) ठांसवुं; (५) लांच आपवी; (६) गुप्त राखवुं.

दाबादाबी (स्त्री.) – छूपुं छूपुं राखवुं ते.

दाभण (न.) – सोईयो, सोयो (पु.), शारडी (स्त्री.), शारडो (पु.).

– **काठी** (वि.) (धोतर) – शारडी किनारवाळुं.

दाभाड (न.) – जडबुं (न.).

दाम (पु.) – दाम (पु.) : (१) पैसो (पु.); (२) कींमत (स्त्री.), मूल्य (न.).

– **दुप्पट** (स्त्री.) – दामदूपट.

दामटणे (स. क्रि.) – (१) दबाववुं; (२) धपाववुं, धंसाववुं; (३) दोडाववुं; (४) धमकाववुं; (५) पडाववुं, झूंटवी लेवुं.

दामटा (पु.) – (१) थापीचपटीने गोल बनावेली वस्तु थेपलुं, (छाणुं, भाकरी व.); (२) सास्ना (स्त्री.), गायनी गोदडी जेवी गळानीचे लबडती चामडी.

– **टी** (स्त्री.) – नानी भाखरी, चानकी (स्त्री.), नानुं छाणुं (न.).

दांभिक [सं.] (वि.) – दांभिक, ढोंगी.

दाय [सं.] (पु.) – दाय (पु.), वडिलोपार्जित मिलकत (स्त्री.).

– **भाग** [सं.] (पु.) – दायभाग, वारसतरीकेनो भाग.

दायाद [सं.] (पु.) – दायाद, दायनो अधिकारी, वारस (पु.); (२) सगोत्र.

दार (न.) – कमाड, बारणुं (न.).

–(वि.) – (१) आर्थिक दृष्टिथी समर्थ; (२) (शब्दने अंते) वाळुं ('ऐपतदार', 'नोकरदार' व.).

– **वठा** (पु.) – (१) उंबरो, ऊमरो (पु.); (२) ऊमरापासेनी जगा (स्त्री.); (३) नासा (स्त्री.); बारणानो उपलो भाग.

– **वंट** (पु.) – ऊमरो (पु.).

दारिद्र्य [सं.] (न.) – (१) दारिद्र (–द्य), दळदर (न.), गरीबाई (स्त्री.); (३) न्यूनता, ऊणप ('शहाणपणाचे दारिद्र्य').

– **द्याचे दशावतार** (पु.ब.व.) – जुओ 'दशावतार' कंगालियतनां नानां रूपो

दारुण [सं.] (वि.) – दारुण : (१) तुमुल, भयानक; (२) कठोर, निर्दय; (३) तीव्र, सखत.

दारू [फा.] (स्त्री.) – दारु (पु.): (१) शराब (अ.); (२) बारुत (पु.), फोडवानो दारू (पु.).

– **काम** (न.) – आतशबाजी (स्त्री.), दारूखानुं (न.), आगखेल (पु.).

– **खाना** (पु.) – दारूनं कोठार (न.).

– **गोळा** (पु.) – दारूगोळा (पु.).

– **बाज़, दारुड्या** (वि.) – दारूडियो, दारूबाज.

दारे (न.) – (१) पाणीनो कांस लई जवामाटे वाडने पाडेलुं काणुं (न.); (२) भठ्ठीनुं बारणुं, –द्वार (न.); (३) संडासनुं पछवाडानुं द्वार; (४) दरवाजामां काढेलुं नानुं बारणुं (न.); (५) छटकवानी बारी, डोकाबारी (स्त्री.).

दालचिनी (स्त्री.) – दालचीनी, तज (स्त्री.).

दालदी (पु.) – वटलायेलो मुसलमान माछी (पु.).

दालन [फा.) (न.) – दालान, घरनो मोटो ओरडो (पु.).

दावण (स्त्री.) – (१) ढोरोने बांधी राखवानी दावडी (स्त्री.); (२) बांधी राखेलां ढोरोनी हार (स्त्री.); (३) दामन, अंगरखो व. नी चाळ (छाती नीचेनो भाग).

– **णीस बांधणे** – (१) एक हारमां गोठवीने दावडीथी बांधवुं; (२) (लाक्ष.) कामने जबरदस्तीथी लगाडवुं.

दावली (स्त्री.) – दावडी, ढोरोने बांधवानी दोरी (स्त्री.).

दावा [फा.] (पु.) – दावो (पु.): (१) हक्क (पु.). मालिकी (स्त्री.); (२) हक्क मेळववा सारुं अदालतमां करेली फरियाद (स्त्री.); (३) टंटो, कजियो (पु.); (४) मांग (स्त्री.); (५) कीनो, डंख (पु.); (६) दृढ मत

– **असणे** दावो होवो; (१) मांग होवी; (२) दृढ मत होवुं

– **उगविणे**-वेर लेवुं

– **करणे** – (१) दावो करवो; (२) हक करवो, अधिकार दाखववो.

– **तोडणे** – दावनो निकाल करवो, – फडचो लाववो.

– **धरणे** – कीनो–दांतो–राखवो.

– **रद्द करणे** – दावो काढी नाखवो.

– **लावणे** – दावो करवो, – मांडवो – अदालतमां फरियाद करवी.

– **सांगणे** – हक करवो.

–**साधणे** – (१) वेर वाळवुं; (२) दावो जीतवो.

दावेदार (पु.) – (१) हक्कदार, दावादार, फरियादी (पु.); (२) वेरी (पु.).

दावेखोरी (स्त्री.) – दावो–हक–करवो ते.

– दारी (स्त्री.) – वेर, शत्रुत्व (न.).

दावाग्नी [सं.] (पु.) – दावाग्नि, दव (पु.).

दावे (न.) – दावडी, ढोरोने बांधवानुं दोरडुं (नं.).

दास्तान [फा.] (न.) – दास्तान (न.) : (१) संघरो (पु.); (२) अनाज संघरवानो भंडार (पु.), मालनी वखार (स्त्री.); (३) निगाह, संभाळ (स्त्री.).

दाह [सं.] (पु.) – दाह (पु.), बळतरा, अगन (स्त्री.).

दाहिज़ा (पु.) – (१) दसको, दशनो जथो (पु.); (२) सार्वजनिक जमीन; (३) (लाक्ष.) मोटुं कुटुंब (न.).

दिक (स्त्री.) – फिकर, चिंता (स्त्री.).

– (–क्क) (वि.) – (१) बेजाज (–र), अकळायेलुं; (२) त्रस्त, थाक्युं पाक्युं; (३) नाराज; (४) चकित, दिंग; (५) कंटाळेलुं.

दिक्कत [अ.] (स्त्री.) – (१) दिक्कत, अडचन, मुश्केली, हरकत (स्त्री.); (२) अंदेशो, संशय, शक (पु.); (३) आनाकानी (स्त्रीं.); (४) तंगी, अछत (स्त्री.).

– खोर (वि.) – (१) संशयी, संशयग्रस्त, शकमंद; (२) वांधो उठाववानी टेववाळुं.

दिखाऊ (वि.) – (१) देखंतुं; (२) भपकादार.

दिगर [फा.] (वि.) – (१) दि (–दी)गर, विशेष; (२) अन्य, इतर; (३) विपरीत, ऊलटुं.

– (अ.) – विशेष–बीजुं–के (पत्रनी शरूआतना शब्दो).

– जान (वि.) – दिलोजान, अत्यंत प्रिय.

दिगंत (सं.) (पु.) – (१) दिगंत (पु.), क्षितिज (स्त्री.); (२) पृथ्वीनी सीमानो अंत (पु.).

दिगंतर [सं.] (न.) – दूरदेश.

दिगंतरी, दिगंती (अ.) – (१) दशे दिशाए, सर्वत्र; (२) आखी पृथ्वींमां.

दिगंबर [सं.] (वि.) – दिगंबर : (१) दिशाओ ए ज जेनुं वस्त्र एवुं, (लाक्ष.) नग्न, नागुं (पु.) – (१) महादेव; (२) दत्तात्रेय (३) जैनोनो एक पंथ.

दिग्गज [सं.] (पु.) – दिग्गज (पु.), पृथ्वीनो भार ऊंचकनार आठ गज.

– (वि.) – (१) (लाक्ष.) आधारभूत, समर्थ; (२) महाविद्वान.

दिग्दर्शक [सं.] (पु.) – दिग्दर्शक (पु.) : (१) मार्गदर्शक; (२) नाटक के चलचित्रनो मुख्य संचालक, 'डायरेक्टर'.

दिग्दर्शन [सं.] (न.) – दिग्दर्शन (न.) : (१) मार्गदर्शन; (२) नाटक व. मां दिग्दर्शकनुं काम.

दिग्विजय [सं.] (पु.) – (१) दिग्विजय (पु.), चारे दिशाओमां पोतानी आण वर्तावववी ते (२) पराक्रम (पु.), यशनी पताका (स्त्री.) (३) (व्यंगा.) नामोशी सगाडवा जेवुं कृत्य.

– यी (वि.) – (१) दिग्विजयी, चारे दिशाओमां विजय के कीर्ति मेळवनारुं; (२) (व्यंगा.) नामोशी करनारुं.

दिङ्मूढ [सं.] (वि.) – दिङ्मूढ : (१) चकित, थक, दिंग; (२) मुझायेलुं.

दिठावणे (अ. क्रि.) – दृष्टि लागवी, नजरनी माठी असर थवी.

दिडका (वि.) – दोढियुं, दोढुं, पूर्ण एक ने अडधुं.

– (न.) – दोढियुं (न.), दोढ पने सीवेलुं वस्त्र.

– करणे – दोढववुं, दोढगणुं करवुं.

– की (स्त्री.) – (१) एक पैसो; (२) दोढ नो घडियो (पु.), दोढा (पुं.ब.व.).

दिढी (स्त्री.) – दोढ (स्त्री.), दोढ गणुं करवुं ते.

– वाढी (स्त्री.) – उछीना लीधेला दाणा दोढगणा पाछा करवानी बोली.

दिढोत्रा (पु.) – दरमाह सेंकडे दोढ रुपियो व्याजनो दर (पु.).

दिंड (न.) – (१) लग्नप्रसंगे वरना परिवारने आपतां वस्त्रोनो बस्तो (पु.), गांसडी (स्त्री.); (२) घउंना लोटनी एक बाफेली ने पूरणभरेली वानी; (३) लाकडानुं टोलकुं, ढीमचुं (न.).

दिंडी (स्त्री.) – (१) हिंडी, एक काव्य छंद; (२) एक तंतु वाद्य; (३) भजन मंडळीनुं सरघस (न.), भजन करतो जतो जात्राळुओनो मेळो (पु.); (४) डेली (स्त्री.), मोटा दरवाजामां काढेलुं बारणुं (न.), डोकाबारी (स्त्री.).

– दरवाजा (पु.) – महाद्वारमां काढेलुं नानुं बारणुं (न.), डोकाबारी.

दिन [सं.] (पु.) – दिन, दिवस (पु.).

– चर्या [सं.] (स्त्री.) – दिनचर्या : रोजनो कार्यक्रम, रोजनुं कामकाज (न.), (२) दैनंदिनी, डायरी.

– मान [सं.] (न.) – दिनमान (पु. नं.) :(१) दिवसनो समय (पु.) (२) परिस्थिति (स्त्री.).

दिनावधी [सं.] (पु.) – (१) ढील (स्त्री.), विलंब (पु.); (२) एक एक दहाडानो विलंब.

दिपडा (वि.) -- तेजस्वी, सतेज, कांतिमान्.

दिपणे (अ. क्रि.) – (१) अंजाई जवुं; (२) दंग रहेवुं.

दिपत्कार (वि.) – अजवाळुं आपनारो.

दिपविणे (स. क्रि.) – (१) आंजवुं; (२) दीप(–पा)ववुं.

दिपवाळी, दिवाळी, दीपावली (स्त्री.) – दीपावली, दिवाळी.

दिपुष्ट (न.) – दीवानो मोगरो, दीवानी बातनो उपरनो बळी गयेलो छेडो (पु.).

दिपुष्टाण (न.) – दीवो होलवाई गया पछी फेलाती दुर्गंध (स्त्री).

दिम(–म्म)त (स्त्री.) – (१) साहाय्य (न.), मदद (स्त्री.); (२) हवालो, कबजो (पी.); (३) सुपरत, सोपण, भाळवण (स्त्री.); संभाळवा सोपवुं ते.

दिमाख (पु.) – (१) डमाक, रोफ, भपको (पु.); (२) गर्व, तोर (पु.).

– दार (वि.) – (१) डमकदार, भपकावाळुं; (२) अति सुंदर.

दिरंग (पु.), **दिरंगाई** (स्त्री.) – (१) विलंब, खोळंभो (पु.), मोडुं (न.); (२) ढील.

दिल [फा.] (न. पु.) – दिल, अंतःकरण, मन, हृदय, अंतरंग (न.).

– खुलास (अ.) – दिल खोलीने, साफसाफ.

– खुशी (स्त्री.) – (१) पसंदगी, संमति (स्त्री.); (२) प्रसन्नता (स्त्री.).

– गिरी (स्त्री.) – (१) दिलगीरी, नाखुशी (स्त्री.); (२) खेद (पु.), अफसोस (स्त्री.).

– गीर (वि.) – दिलगीर : (१) गमगीन; (२) अप्रसन्न, नाखूश.

– ज़माई (स्त्री.) – (१) मनमेळाप (पु.); (२) दोस्ती (स्त्री.).

– दार (वि.) – दिलदार, दिलावर, उमदा (–दुं).

– पाक (वि.) – शुध्द हृदयनुं.

– रुबा [फा.] (पु.) – दिलरुबा (न.), एक तंतुवाद्य.

– हवाल (वि.) – बेचेन, अस्वस्थ.

दिलावर (वि.) – दिलावर, मोटां मननुं, उदार.

दिलासा [फा.] (पु.) – दिलासो (पु.), धीरज (स्त्री.), आश्वासन (न.).

दिलेर (वि.) – **दिलोजान.**

दिलोजान (वि.) – दिलोजान, प्राणप्रिय.

दिल्ली दरवाजा (पु.) – दिल्लीतरफ मोढुं होय तेवो दरवाजो, ओतरातो दरवाजो (पु.).

दिवटा (पु.) – (१) मशाल (स्त्री.); (२) मशालची, दिवटीयो (पु.); (३)(व्यंगा.) कुलांगार पुत्र.

दिवटी (स्त्री.) – (१) छोटी मशाल (स्त्री.), काकडो (पु.); (२) (व्यंगा) कुलांगार पुत्री.

दिवठाण (नं.) – (१) लाकडानी दीवी (स्त्री.); (२) दीवो मूकवानी जगा (स्त्री.).

दिवताल (स्त्री.) – (१) कोडियुं (न.); (२) दिवडियुं (न.).

दिवली (स्त्री.) – (१) ऊभा कांडावाळुं लोढानुं कोडियुं (न.); (२) तेल, घी काढवानी पळी, डोकली (स्त्री.).

दिवस [सं.] (पु.) – (१) दिवस, दहाडो, दी (पु.); (२) मरणपछीनुं क्रियाकर्म; दिवसपाणी (न.); (३) सूरज (पु.) के तेनो प्रकाश; (४) आवरदा (स्त्री.), दहाडा (पु.ब.व.); (५) (लाक्ष.) सगर्भावस्था (स्त्री.).

– करणे – दिवसपाणी करवा (मरण पछीनी क्रिया).

– काढणे – दिवस काढवा, – गुजारवा.

– चढणे – दिवस चडवो, सूरज उपर आववो.

– जाणे – (१) दिवस पसार थवो के थवा, समय बीतवो; (२) (लाक्ष.) गर्भवतीना दिवस रहेवा.

– डोईवर येणे – सूरज माथे आववो.

– ढकलणे – दिवस गुजारवा, – विताडवा.

– फिरणे – दिवस फरवो, दी ऊठवो, –फरवो, –रूठवो, दुर्देव आववुं.

– भरणे (१) दिवस भरवा, हाजरी पूरवी; (२) दिवस भराई चूकवा, आवी बनवुं; (३) गर्भावस्था पूरी थवी; (४) (लाक्ष.) चढती पूरी थई पडतीने आरंभ; (५) पापनो घडो भरवो.

– राहणे – दिवस रहेवा, गर्भ रहेवो.

– सारणे – 'दिवस काढणे' जुओ.

– गत (स्त्री.) – ढील, वार (स्त्री.), विलंब, आज काल कर्या करवुं ते.

दिवसा, –उजेडी (अ.) – दिवसे, दिवस दरमियान.

– ढवळ्या (अ.) – धोळे दहाडे.

दिवसे दिवस (अ.) – दिवसे दिवसे.

दिवळी (स्त्री.) – (१) दिवाडियुं, भींतमांनुं ताकुं (न.), (२) कोडियुं (न.).

दिवा (पु.) – दीवो (पु.).

– न लागणे – (१) (लाक्ष.) निर्मनुष्य थवुं; (२) निःसंतान थवुं; (३) बेचिराग थवुं.

– लावणे – (१) दीवो करवो, –सळगाववो; (२) (उपरोध.) दीवो ऊठ्वो, (संताने) नाम बोळे एवुं पाकवुं के थवुं.

– मालविणे – दीवो ओलववो, – राणो करवो.

– सरसा करणे – (१) दीवो चाक करवो, दिवेट मोटी करवी, वाट चडाववी; (२) काजळी झटकवी.

– वे ओवाळणे (व्यंगा.) – (१) कुलक्षणी थवुं, नाम बोळे एवुं थवुं; (२) ओवारणां करवां, आरती करवी.

– वे लागण, –णी (स्त्री.) – दीवाटाणुं (न.), दीवावखत (पु.).

दिवाण [अ.] (पुं.) – दीवान, बडा प्रधान, बजीर (पु.).

– खाना (पु.) – दीवानखानुं (न.), मोटो ओरडो (पु.).

– गिरी (स्त्री.) – दीवांनगीरी (स्त्री), दीवाननुं काम के पद (नं.).

– जी (पु.) – कारभारी, गुमास्तो (पु.).

दिवाणा [फा.] (वि.) – दीवानो, गांड़ो, घेलो.

दिवाणी (वि.) – दीवानी, 'सिविल'.

– अदालत (स्त्री.) – दीवानी अदालत स्त्री., लेणदेणना इन्साफने लगतुं काम चलावनारी अदालत.

दिवादांडी (स्त्री.) – दीवादांडी (स्त्री.) वहाणोने जतां आवतां चेतववा समुद्रमां खडक उपर बांधेलो दीवावाळो मनोरो (पु.).

दिवाभीत [सं.] (नं.) – दिवाभीत, घुवड (न.).

दिवाळखोर (वि.) – देवाळियुं. नादार.

– री (स्त्री.) – देवाळुं काढवानी अवस्था, नादारी (स्त्री.).

दिवाळी (स्त्री.) – दिवाळी (स्त्री.).

दिवाळे (न.) – देवाळुं (न.).

– काढणे – देवाळुं काढवुं, फूकवुं, कूंडाळुं वाळवुं.

– निघणे, – वाजणे – देवाळुं नीकळवुं, नादार बनवुं.

दिवी (स्त्री.) – दीवी, दीवो मूकवानी घोडी (स्त्री.).

दिवेल (न.) – दिवा तेल (न.).

दिव्य [सं.] (वि.) – दिव्यः (१) देदीप्यमान, तेजाळ; (२) दैवी.

– (न.) – प्राणने जोखमे करवामां आवती दोषीनी परीक्षा.

– उतरणे – एवी परीक्षामां पार ऊतरवुं.

– करणे – दिव्य करवुं; (२) जीवन सटोसट परीक्षा करवी.

दिशा [सं.] (स्त्री.) – दिशा : (१) बाजु, तरफ (स्त्री.), पडखुं (नं.); (२) दशदिशाओमांनी एक

– दाखविणे – (१) दिशा बताववी, दिशानुं सूचन करवुं; (२) मार्गदर्शन करवुं.

– फाकणे, – उजळणे – सूर्य प्रकाश फेलावो, परोढ थवुं.

– भारणे, – बांधणे – दिशा बांधवी, मंत्रथी आजुबाजुनो प्रदेश कबजामां लेवो.

दिशाभूल (स्त्री.) – (१) गलत मार्गदर्शन (न.) ; (२) फसामण (–णी) (स्त्री.).

– करणे – (१) गलत दिशा बताववी, आडे रस्ते दोरवुं; (२) गलत सलाह आपवी.

– होणे – (१) गलत दिशा लेवी, रस्तो भूलीने जवु; (२) गलत सलाह मळवी.

दिशेस जाणे – दिशाए जवुं, झाडे फरवा जवुं.

दिसणे (अ. क्रि.) – (१) दीसवुं, देखावुं. (२) भासवुं, लागवुं.

– दिसून येणे – जणाई आववुं, मालम पडवुं.

दिसंदिस (अ.) – प्रतिदिन; दिने दिने.

दीड – (वि.) – दोढ.

– दमडीचा (वि.) – (१) मोलवगरनुं, क्षुद्र, तुच्छ; (२) नजीवुं, मालवगरनुं.

– पट (वि.) – दोढगणुं, दोढुं.

– शहाणा (वि.) – दोढडाह्युं, अदकडुं, अदकडाह्युं.

–हाताचा (वि.) –एक हाथनुं ठूंठुं.

दीन [अ.] (पुं) – (१)धर्म, (२)इस्लाम, (३)मुसलमानोनो रणघोष.

–गाजविणे – (१)घोष करवो, (२) कल्लो करवो.

–दुनिया (स्त्री.) – आखी दुनिया (स्त्री.).

दीन [सं.] (वि.) – (१) दीन, दैन्यवाळुं, (२) रांक, गरीब.

दीप [सं.] (पु.) – दीप, दीवो (पु.).

– माळ (स्त्री) – दीपमाळ (स्त्री.), मंदिर आगळ दीवाओ गोठ्ववा करेलो मिनारो (पु.).

– स्तंभ (पु.) – दीवादांडी (स्त्री.).

दीर (पु.) – पतिनो भाई : (१) जेठ (पतिनो मोटो भाई); (२) दियेर (पतिनो नानो भाई).

दीर्घ (सं.) (वि.) – दीर्घ : (१) लांबु (समय, अंतर के जगामां); (२) उच्चारमां लांबु – स्वर, मात्रा, अक्षर व..
 – आयु (न.) – दीर्घ आयु (न.), लांबी जिंदगी (स्त्री.).
 – दर्शी [सं.] (वि.) – दीर्घदर्शी, अगमबुध्दि, भविष्यनो विचार करी शकवानी बुध्दिवाळुं.
 – द्वेषी [सं.] (वि.) – दीर्घद्वेषी, लांबा काळसुधी द्वेष राखनारुं, अंटसखोर.
 – सूत्री [सं.] (वि.) – दीर्घसूत्री, झट पार न आणे एवुं चीकणुं.
दीक्षा [सं.] (स्त्री.) – दीक्षा : (१) कोई व्रत, नियम लेवानो विधीपूर्वक संकल्प करवो ते; (२) कोई पंथनो के गुरुनो उपदेश लेवो ते.
दुअमली (वि.) – दोअमली (ग्राम), बे अमल नीचे जेनो कारभार चाले छे तेवुं.
दु (–दो) आब (पु.) – दोआब (पु.), बे नदीओ वच्चेनो प्रदेश.
दुकटा (वि.) – बेकलुं, बीजा एकनी साथवाळुं.
दुकलमी (वि.) – (१) बे कलमो–कंडिकाओ–करारनी शरतो–वाळुं; (२) बे कलमो– लेखणो –थी लखायेलुं.
दुकान (न.) – दुकान (स्त्री.).
 – घालणे – दुकान काढवी, –खोलवी.
 – थाटणे – दुकान मांडवी.
 – दार –दुकानदार (पु.).
दुकामी, दुकसबी (स्त्री.) – बे कसब–हुन्नर–वाळुं, बेकसबोनी आवडतवाळुं.
दुकानी (वि.) – (१) बे कान–कडीओ–वाळी (कडाई); (२) गोळिओ भरवानां बे खानांवाळी (बंदूक).
दुक्कल (स्त्री.) – जोडी, जोड (स्त्री.).
दुखणाईत (वि.) – बीमार, मांदुं.
दुखणी (वि.) – बे खंडवाळी (ओरडी).
दुखणे (न.) – (१) मांदगी (स्त्री.); (२) दुखाव (–वो) (पु.), पीडा, वेदना (स्त्री.).
 – काढणे – (१) दुखावो सहन करवो; (२) मावजत करवी.
 – (अ. क्रि.) – दुखवुं, पीडा–वेदना–थवी.
दुखंड (वि.) – बे ककडामां भांगेलुं.
दुखरा (वि.) – नाजुक, दरदवाळु, आळुं.
दुखवटा (पु.) – दुखवटुं (न.), –टो : (पुं.) शोकनी स्थिति; (२) दिलासो व्यक्त करवो ते, खरखरो (पु.).
दुखविणे (स. क्रि.) – दुखाववुं, दुभाववुं, दुखाडवुं.
दुखावणे (अ.क्रि.) – दूभववुं, दुभावुं, दूभवुं.
दुखापत (स्त्री.) – घा (पु.), जख्म, ईजा (स्त्री.).
दुखांबी (वि.) – बे थांभलावाळुं बे थांभला उपर ऊभेलुं.
दुखाळू (वि.) – दुखाळुं, दुखियारुं, दुखथी पीडातुं.
दुगण (स्त्री.) – दुगन (स्त्री.), संगीतमां तालनी बेगणी झडप.
दुगाणी (स्त्री.) – पशुनी पाछळनी टंगडी (स्त्री.).
 – झाडणे– (पशुए) पाछळनी टंगडीनी लात मारवी.
दुग्धा (स्त्री., पु.) – दुविधा, दुग्धा (स्त्री.); अनिश्चय (पु.), मनवी संदिग्ध अवस्था (स्त्री.).
दुघई (वि.) – बे खंडवाळुं दालन.
दुघडी (स्त्री.) – बे गडीवाळुं वस्त्र के कागळ.
 – (वि.) – बे गडीवाळुं, बेवडुं, बे पडवाळुं.
दुच़मळ (स्त्री.) – (१) छालक (स्त्री.); छलकाईने प्रवाही ऊछळवुं ते; (२) (लाक्ष.) मननो डगमगाट (पु.).
 – णे (अ. क्रि.) – (१) छलकावुं; (२) डगडगावुं.
दुच़ाळा (पु.) – (१) कातर के चीपियांना अवयवोमांनु एक; (२) पेच, फांदो (पु.), जाळ (न.), मुश्केली (स्त्री.).
दुचित्त (वि.) – खिन्न, गमगीन.
दुज़ा (वि.) – (१) बीजुं; (२) अन्य, पारकुं.
 – भाव (पु.) – (१) बेपणुं (न.); (२) पारकापणुं (न.), भेदभाव (पु.).
दुज़ोरा (पु.) – टेको (पु.), समर्थन (न.).
दुटप्पी (वि.) – (१) व्यर्थी; (२) परस्पर विरुध्द पक्षोमां होय तेवुं, अडूकदडूकियुं; (३) बेबोलुं.
 – वागणे – (१) बन्ने बाजुनुं बोलवुं, दूधमां ने दहींमां पग दाखवा; (२) कपटथी वर्तवुं.
दुटी (–ट्टी) (स्त्री.) – बेवड (–डुं).
दुटे (न.) – (१) कडियानुं माप लेवानुं ओजार (न.);(२) मकाननो जमीन पर आंकेलो नकशो (पु.); (३) नमूनो, कित्तो (पु.); (४) कंठाळ (स्त्री.).
दुट्टा (पु.) – (१) बराबर वचमां गडी पाडेलो कागळ (पु.); (२) दुलाई (स्त्री.).
दुडका (वि.) – खदडुक खदडुक चालतुं.
 – की चाल (स्त्री.) – तेवी (घोडानी) चाल (स्त्री.).
दुडी (स्त्री.) – माथापरनो घडो (पु.).
दुडुम (पु.) – दुमदुम, तोपनो के नगारानो अवाज (पु.).
दुद्ढाचार्य [का.] (पु.) – पोताने प्रतिष्ठित लेखतो माणस,

शेखीखोर माणस (पु.).
दुणणे (स. क्रि.) – (१) बेवडावुं, बेवडुं करवुं; (२) बमणुं करवुं.
दुणा (वि.) – (१) दूपट, बेवडुं, बेगणुं; (२) अदकुं, अधिकुं ('उणादुणा शब्द').
दुणावणे (अ.क्रि.) – (१) बमणुं थवुं; (२) (लाक्ष.) अधिक थवुं, वधवुं.
दुणे (वि.) – (१) बमणुं; (२) दु ('बे दुणे चार' = बे दु चार).
– (न.)-दूणुं (न.), नाराजी (स्त्री.) के तेनुं कारण.
दुंडा (वि.) – बेवडुं, बे पडवाळुं, बेपडियुं.
दुंडी (स्त्री.) – जोडी (स्त्री.).
दुतर्फा (–र्फी) (वि.) – बेतरफी.
– (अ.) – बन्ने तरफ, बन्ने बाजू के बाजुपर.
दुतोंडी (–ड्या) (वि.) – बेबोलुं, बोलमां बोल ना होय अेवुं.
दुथडी (वि.) – बे किनारावाळी (नदी).
– (अ.) – (१) बे किनारापर थईने; (२) बे किनारा भरीने, छलाछल थईने.
दुधाणी (स्त्री.) – दूध गरम करवानुं माटलुं (न.).
दुधार, –री (वि.) – बेधारुं, बेधारवाळुं.
दुधाळ (वि.) – दुधाळ (–ळुं), दुध आपे एवुं (जनावर).
दुधी, दुध्या, –भोपळा (पु.) – दूधी (स्त्री.).
दुधी (वि.) – दूधना रंगनुं, दूधियुं.
– **काच** (स्त्री.) – दूधियो काच (पु.).
दुनिया [अ.] (स्त्री.) – दुनिया (स्त्री.) : (१) जग, जगत् (न.); (२) सृष्टि (स्त्री.); (३) संसार (पु.).
– **दारी** (स्त्री.) – लोक वहेवार (पु.).
दुपकी (स्त्री.) – डामण (न.), घोडा गधेडां नासी न जाय ते माटे तेमना पगने जकडी राखवानुं दोरडुं (न.).
दुप (–प्प)ट (वि.) – दु (–दो)पट, बमणुं, बेगणुं.
दुपटा (–ट्टा) (पु.) – दुपट्टो, खेस (पु.), खभे नाखवानुं वस्त्र.
दुपदरी (वि.) – (१) बेपडियुं; (२) बे तारो (धागा) ने वळ आपी बनावेलुं; (३) बन्ने छेडे कसब के रेशमना पदरवाळुं.
दुपाखी – बे छापरांवाळुं.
दुपार (स्त्री.) – बपोर (पु.).
– **री** (अ.) – बपोरे.
दुपिकी (वि.) – सालमां बे पाक आपे तेवी (जमीन).
दुपेटा (पु.) – दुपट्टो, खेस (पु.).
दुफळी (स्त्री.) – फाटफूट (स्त्री.), कुसंप, अणबनाव (पु.).
दुफाटा (वि.) – बे फांटांवाळुं.
दुबळा (वि.) – दूबळुं, कमजोर.
दुबार, –रा (अ.) – दुबारा, फरीथी.
दुबारी (वि.) – (१) बे बारवाळुं (पिस्तोल व.); (२) जुओ 'दुपिकी'.
दुबरेजी (स्त्री.) – हवालो (पु.), सामसामे खाते जमा–ऊधार करवुं ते.
– **करणे** – हवालो नाखवो.
दुबोल्या (वि.) – बे वचनी, बे बोलुं, जेना बोलमां बोल ना होय ऐवो.
दुभंग (वि.) – (१) बे ककडामां भांगेलुं; (२) बे भागमां वहेंचायेलुं.
–णे (अ.क्रि.) – बे भागमां फाटवुं, बे भाग थवा.
दुभणी (स्त्री.) – (१) पानो, पारसो, बावलामां दूधनो आवरो के भराव; (२) दोहवुं ते, धार काढवी ते.
दुभणे (अ. क्रि.) – पानो ऊतरवो.
दुभती (स्त्री.) – दूझणुं (–तुं).
दुभते (न.) – दूध ने तेना पदार्थो (दहीं, छाश, माखण व.).
दुभागणे (स. क्रि.) – दुभागवुं, बे ए भागवुं.
दुभाषी (–ष्या) (पु.) – दुभाषियो (पु.).
दुम [फा.] (स्त्री.) – दुम (स्त्री.), पूंछडुं (न.).
दुमची (स्त्री.) – (१) दुमची (स्त्री.), घोडाना साजमांनो पूछडानीचे दबातो पटो (पु.); (२) जानवरनी पाछली टंगडी (स्त्री.).
दुमजली (वि.) – बे मजला– माळा–वाळुं (मकान).
दुमट(–ड)णे (स. क्रि.) – (१) बेवडवुं; (२) गडी करवी.
दुमड (स्त्री.) – (१) बेवड; (२) करचली (स्त्री.).
दुमणी (स्त्री.) – (१) पशुनी पाछली टंगडी (स्त्री.); (२) लात (स्त्री.); (३) कूलो (पु.).
दुमता (वि.) – (१) बेवडुं; (२) गडी करेलुं.
दुमदुमणे (अ. क्रि.) – गाजवुं, 'दुमदुम' एवो आवाज थवो.
दुमाला (वि.) – (१) बे मालिकवाळुं; (२) बे अमलवाळुं (गाम).
दुमालदार (पु.) – दुमालदार (पु.); जे गाम उपर बे जणनो अधिकार चालतो होय तेवा गामनो इनामदार.
दुय(–य्य)म (वि.) – दुय्यम, दूयम, गौण.
दुरंगी (वि.) – दुरंगी, दोरंगी, बे रंगवाळुं.

दुरडी (स्त्री.) – टोपली, छाबडी (स्त्री.).
दुरंदेश, –शी (वि.) – दूरंदेश, दूरनो– लांबा काळनो–विचार अगाऊथी ज राखनारुं, अगमचेती राखनारुं.
दुरस्ता (अ.) – रस्तानी बन्ने बाजुथी.
दुराग्रही (वि.) – दुराग्रही : (१) हठीलुं; (२) खोटो आग्रह राखनारुं; (३) जिद्दी.
दुरापास्त (वि.) – दुर्घट, कठण, अशक्य.
दुरावणे (अ. क्रि.) – (१) दूर थवुं, – जवुं; (२) अंतर पडवुं, अलग पडवुं; (३) वंचित थवुं.
दुरावा (पु.) – अलगपणुं (न.), भेद (पु.).
दुरित [सं.] (नं.) – दुरित : (१) पापकर्म (न.); (२) संकट (न.) .
दुरी (–री) (स्त्री.) – दूरी (स्त्री.), दूरियो, दूओ (पु.) (पानांनुं बें टपकावाळुं पतुं).
दुरुत्तर [सं.] (न.) – दुरुत्तर (न.), सामो जवाब (पु.), गाळ (स्त्री.).
दुरुपयोग [स.] (पू.) – दुरुपयोग, गेर उपयोग (पु.).
दुरुस्त (वि.) – दुरस्त : (१) समारेलुं, ठीकठाक करेलुं; (२) संशोधित, सुधारेलुं 'अमेंडेड'; (३) ठीक, योग्य.
 – स्ती (स्त्री.) – दुरस्ती, मरम्मत (स्त्री.).
दुरून (अ.) – दूरथी, छेटेथी.
दुर्ग [सं.] (पु.) – दुर्ग, किल्लो (पु.).
दुर्गति [स.] (स्त्री.) – दुर्गति, नठारी गति (स्त्री.).
दुर्ग्रह [स.] (पु.) – (१) खोटो मत, गलत अभिप्राय (पु.), (२) प्रतिकूल मत.
दुर्घट [स.] (वि.) – दुर्घट, मुश्केलीथी पार पडे एवुं, अशक्य, असंभवित.
दुर्घटना [सं.] (स्त्री.) – दुर्घटना : (१) अशुभ घटना (स्त्री.), खराब बनाव (पु.); (२) अकस्मात (पु.).
दुर्गंध (पु.), **–धी** (स्त्री.) – दुर्गंध (–धी) (स्त्री.) – बदबो (पु.).
दुर्दशा [स.] (स्त्री.) – दुर्दशा, वले, कवले (स्त्री.), भूंडा हाल (पु. ब. व.).
दुर्दिन [सं.] (पु.) – दुर्दिन : (१) खराब दहाडो (पु.); (२) वादळां, वरसाद के वंटोळवाळो दिवस (पु.); (३) आछा दहाडा, विपत्तिना दिवसो.
दुर्धर [सं.] (वि.) – (१) कठिन, मुश्केलीनुं; (२) भयंकर; (३) असह्य; (४) जुओ 'दुःसाध्य'.

दुर्निवार (वि.) – दुर्निवार : (१) निवारवुं – वारवुं के रोकवुं– मुश्केल; (२) काबूमां न रहे एवुं, बहेकेलुं.
दुर्बीण (स्त्री.) – दूरबीन (न.).
दुर्बोध [सं.] (वि.) – दुर्बोध, समजवुं मुश्केल.
दुर्भिक्ष (न.) – (१) दुकाळ (पु.); (२) अछत, तंगी (स्त्री.).
दुर्मिळ (वि.) – दुर्मिळ (–ळ), दुर्लभ, विरलुं.
दुर्मुखलेला (वि.) – दुर्मुख, खिन्न, गमगीन.
दुर्लक्ष (न.) – दुर्लक्ष (न.), बेदरकारी, उपेक्षा (स्त्री.).
दुर्वृत्त [सं.] (वि.) – दुर्वृत्त, दुराचारी.
दुल(–ला)ई (स्त्री.) – दुलाई, कीमती रजाई (स्त्री.).
दुलंगी (स्त्री.) – पोठ, कंठाळ (स्त्री.).
 – (वि.) – 'दुटप्पी' जुओ.
 – ओळ, –रेघ (स्त्री.) – हिसाब पूरो थयो एम बतावती एवी रेषा.
दुवक्ता (अ.) – सवार–सांझ बे वखत.
दुवा [अ.] (पु. स्त्री.) – दुआ, (–वा) (स्त्री.), आशिष (पु.).
 – देणे – दुआ देवी, आशीर्वाद आपवा
 – मागणे – भलुं याचवुं, (ईश्वरपासे).
दुवाड (वि.) – (१) नटखट; (२) आळवीतरुं; (३) कठिन, मुश्केल.
दुवारणे (स. क्रि.) – दुबारा करवुं.
दुवेती (वि. स्त्री.) – बे वेतरनी (मादा).
दुशाल (–ला) [फा.] (स्त्री.) – दुशालो (पु.), कीमती बे बाजु भातवाळी शाल.
दुश्चित (–त्त) (वि.) – जुओ 'दुचित'.
दुश्चिह्न [सं.] (न.) – दुश्चिह्न, अपशुकन (न.).
दुःशील [सं.] (वि.) – दुःशील, खराब चारित्र्यवाळुं.
दुश्म(–ष्म)न [फा.] (पु.) – दुश्मन, शत्रु, वेरी (पु.).
 – गिरी (स्त्री.) – दुश्मनाई, दुश्मनावट, दुश्मनी (स्त्री.), शत्रुत्व, वेर (नं.).
दुष्कर [सं] (वि.) – दुष्कर, करवुं मुश्केल, आकरुं.
दुष्कर्म [सं.] (न.) – दुष्कर्म, अकर्म (न.), खराब काम, अनैतिक काम, पाप.
दुष्काळ (पु.) – (१) दुकाळ, अकाळ (पु.); (२) अछत, तंगी (स्त्री.) ('येथे प्रेमाचा दुष्काळ').
 – निवारण (न.) – दुकाळनुं दुःखनिंवारण (न.) 'फेमिन रिलीफ'.

दुष्ट [सं.] (वि.) – दुष्ट, नठारुं, अधम.
दुष्टावा (पु.) – १) दुष्टता, बददानत, पापी बुध्दि (स्त्री.); (२) द्वेष.
– करणे – द्वेष करवो, मत्सर करवो.
दुसरे (वि.) – (१) बीजुं; (२) अलग.
दुसरीकडे (अ.) – बीजे ठेकाणे, अन्यत्र.
दुसरेपणा (पु.) – वरे बीजी वार परणवुं ते (पु.).
– वर देणे – बीजवरने परणाववुं (कन्याने).
दुसारणे (स. क्रि.) – जुओ 'दुवारणे'.
दुसोटा (पु.) – एकवार पाक काढी लीधापछी तेज जमीन-मांथी बीजीवार लीधेलो पाक (पु.).
दुस्मान दावा (पु.) – दुश्मन जेवुं वेर (न.).
दुस्वास (पु.) – द्वेष (पु.), असूया (स्त्री.).
दुस्साध्य [सं.] (वि.) – दुःसाध्य : (१) मेळववुं–मुश्केल; (२) करवुं, अमलमां लाववुं– मुश्केल; (३) न सटी शके तेवुं.
दुहेरी (वि.) – बेवडियुं, बेवडुं, बे पडवाळुं.
– हाडाचा (वि.) – बेवडा काठानो, बेवडी पांसळीनो, मजबूत बांधानो, मोटा हाडनो.
दुही (स्त्री.) – फूट, तूट (स्त्री.), भंगाण (न.), अणबनाव (पु.).
दुहोत्रा (वि.) – दरमाह दरसेंकडे बे टक्का व्याजनो दर.
दूण (स्त्री.) – (१) बखियो (पु.); (२) बेवड (स्त्री.); बेवडुं पड (नं.).
दूत [सं.] (पु.) – दूतः (१) कासद, खेपियो (पु.); (२) प्रतिनिधी.
दूध (न.) – (१) दूध (न.); (२) वनस्पती के तेना फळमांथी नीकळतुं चीकणुं पाणी.
– खुळा (वि.) – (धावणां बाळकजेवुं) अज्ञान, भोळुं.
– दुभते (न.) – दूध ने तेना पदार्थो.
– निघणे – दुझावुं.
– पाक (पु.) – दूधपाक (वि.), एक मीठी वानी.
– पिता (वि.) – धावणुं, मा ना दूधपर रहेतुं.
– भाऊ (पु.) – दूधभाई, धावभाई, बाळकने धवडाववा राखेली स्त्रीनो दीकरो (पु.).
– भोपळा (पु.) – दूधी (स्त्री.).
– मोगरा (पु.) – जुवारनी एक जात.
– दुधाचे दांत (पुं.ब.व.) – दूधिया दांत, बाळकने फूटेला पहेला दांत.

दूम (स्त्री.) – (१) जुओ, 'दुम'; (२) भाळ, (स्त्री.), पत्तो (पु.).
– घालणे – दुम दबाववी, बे पग वच्चे पूंछडी घालवी; [लाक्ष.] डरवुं.
– लागणे – भाळ मळवी.
दूर (वि.) – दूर, वेगळुं, आघुं, छेटुं.
– (अ) – दूर, आघे, छेटे, वेगळे.
– असणे – दूर होवुं.
– करणे (वि.) – दूर करवुं, आघे हठाववुं; (२) निवारवुं, वारवुं; (३) काढी मूकवुं.
– बसणे – (१) दूर बेसवुं; (२) (स्त्रीने) अटकाव आववो.
– होणे – दूर थवुं.
– दर्शन (न.) – दूर दूरना दृश्यो ने प्रसंग बतावतुं ने संभळावतुं यंत्र, दूरदर्शन (न.) 'टेलीविजन'.
– दर्शी – (वि.) – (१) दूरदर्शी, दूर दृष्टिवाळुं; (२) दूरंदेशी.
– ध्वनी (पु.) – अवाज के शब्द दूरसुधी पहोंचडनारुं यंत्र, 'टेलीफोन'.
– वर (अ.) – दूरसुधी, घणुं दूर.
दूर्वा [सं.] (न.) – दूर्वा, (स्त्री.), दरो (पु.).
दूषण [स.] (न.) – दूषण : (१) दोष (पु.), खोडखांपण (न.); (२) लांछन (न.), कलंक (पु.).
– देणे – (१) दोष लगाडवो, – मूकवो; (२) ठपको आपवो.
– लागणे – दोष लागवो.
दूषित [सं.] वि.) – दूषित : (१)कलंकित; (२) दोषथी भरेलुं.
दृढ [सं.] (वि.) – दृढ : (१) मजबूत; (२) संगीन; (३) पाकुं, अडग.
– निश्चय [सं.] (पु.) – दृढ निश्चय, पाको निश्चय.
– भाजक (पु.) – दृढ भाजक (पु.), बे के वधारे आंकडानो मोटांमां मोटो साधारण अवयव.
दृढावणे (अ. क्रि.) – दृढ – मजबूत–थवुं.
दृश्य [सं.] (वि.) – दृश्य : (१) जोवाजेवुं; (२) देखाय एवुं; (३) देखातुं.
– (न.) – देखाव (पु.).
दृष्ट (स्त्री.) – दृष्ट, दृष्टि, नजर (स्त्री.).
– काढणे – नजर उतारवी.

— **लागणे** — दृष्ट (–ष्टि) चोंटवी, –लागवी, नजर लागवी.

दृष्टान्त [सं.] (पु.) — (१) दृष्टांत, दाखलो (पु.), उदाहरण (न.); (२) सूचक स्वप्न, स्वप्नमां दर्शन.

— **देणे** — दृष्टांत — दाखलो– आपवो, — टांकवो.

— **होणे** — स्वप्नमां दर्शन थवां के आदेश मळवो.

दृष्टादृष्ट (स्त्री.) — दृष्टादृष्ट (स्त्री.), दृष्टिओनी भेट, आंखो मळवी –नजरे नजर होवी ते.

दृष्टावणे (अ. क्रि.) — जुओ 'दृष्ट लागणे'.

दृष्टी [सं.] (स्त्री.) — दृष्टि : (१) नजर (स्त्री); (२) जोवानी शक्ति; (३) मत, अभिप्राय (पुं.), (४) ध्यान, लक्ष (न.).

— **कोण** (पु.) — दृष्टिकोण (पु.), वस्तुने निहाळवानी–विचारवानी रीत (स्त्री.), दृष्टिबिंदु.

— **चे पारणे फिटणे** — दृष्टिंनो ऊपवास छूटवो, दृष्टिनी भूख मटवी; तृप्त करे एवुं दृश्य के रूप देखावुं– नजरे पडवुं, आंखो ठरवी.

— **चोरणे** — आंख चोरवी, नजर चुकाववी, न देखे तेम करवुं.

— **निवळणे** — (१) दृष्टि–आंख–साफ थवी; (२) (लाक्ष.) दूषित पूर्वग्रह दूर थवो.

— **पडणे** — नजर पडवी, दीठामां आववुं, देखावुं.

— **फाकणे** — (१) नजर फाटवी, जोईने चोंकवुं; (२) दृष्टि विशाल थवी.

— **फिरणे** -- (१) नजर–आंख–फरवी; (२) (सत्ता के संपत्ति ने लीधे) मगरूर थवुं, आंखो फरी जावी.

— **मरणे** — अति परिचयने लीधे सूग के आश्चर्यादि भाव नष्ट थवा.

— **स पडणे** — नजरे पडवुं, नजरे चडवुं, आंख सामे आववुं.

— **आड** (अ.) — नजरनी बहार.

— **आड होणे** — (१) नजरनी बहार जवुं; (2) दीसतुं रहेवुं, ओछुं थवुं; (३) टळवुं.

— **आड सृष्टी** — दृष्टिंनी आड जे थयुं होय ते थयुं.

— **भेट** (स्त्री.) — (१) दृष्टिमेळाप (पु.); (२) एकबीजाने जोवापूरती भेट (स्त्री.); (३) नजरे नजर मळवी ते.

— **बिंदू** (पु.) — जुओ 'दृष्टिकोण'.

— **भेद** (पु.) — दृष्टिभेद, — फेर (पु.), मतभिन्नता (स्त्री.).

देऊळ (न.) — देवळ, देरुं, मंदिर (न.).

— **वाडा** (पु.) — देवळनो वाडो (पु.), मंदिरनुं चोगान.

देकार (पु.) — (१) दानकर्म (न.), दक्षिणा (स्त्री.); (२) विवाहमां नो चांल्लो (पु.) के अपाती भेट (स्त्री.).

देखणा (वि.) — देखावडुं, रूपाळुं, सुंदर.

— **णेपण** (न.) — (१) जोवानी शक्ति; (२) सौंदर्य, रूप (न.).

देखत (अ.) — देखतां, समक्ष, रूबरू.

देखरेख (स्त्री.) — देखरेख, देखभाल (स्त्री.).

— **खी खाली** (अ.) — देखरेखनीचे, आंखतळे.

देखावा (पु.) — (१) देखाव (पु.), दृश्य (न.); (२) देखाडो (पु.); सामाने बतावववापूरतो देखाव के डोळ (पु.).

देखीव (वि.) — प्रत्यक्ष, आंखे जोवा जेवुं के जोयेलुं.

देखोदेखी, देखोवेखी (अ.) — (१) चडाचडीमां, स्पर्धामां; (२) देखादेखी, जोईजोईने; (३) उपरटपके, उपर उपरथी.

देज़ (न.) — देज (नं.), दायजो, कन्यादायो (पु.).

देठ (न.) — डींटुं (न.).

देणगी (स्त्री.) — देणगी (स्त्री.) : (१) दान; (२) बक्षिस (न.).

देणे (न.) — देवुं, देण, करज, ऋण (न.).

— **करी, –दार** (वि.) — देणदार, देवादार, करजी.

— (स.क्रि.) — (१) आपवुं; (२) देवुं; (मुख्य क्रियापदने सहायक क्रियापद तरीके जोडवा माटे मुख्य क्रियापदना रूप पछी 'आपवु' के 'देवुं' नां रूपो वापरवां पडे छे; जेम के, 'करून देणे — करी आपवु', 'करूं देणे — करवा देवुं', 'टाकून देणे — नाखी देवुं' व.).

देता (वि.) — (१) आपनार; (२) दातार, उदार, सखी.

दे(–दै)दीप्यमान [सं.] (वि.) — देदीप्यमान, दीपतुं तेजस्वी, झळहळतुं.

देनलेन [हिं.] (पु.) — लेणदेण, लेवड देवड (स्त्री.).

देव [सं.] (पु.) — देव (पु.) : (१) देवता (पु.) (स्त्री.); (२) ईश्वर, भगवान्.

— **क** (न.) — विवाहकार्यनी सिध्धिमाटे प्रारंभे पूजाती देवता.

— **बसविणे** — पूजामाटे देवतानी स्थापना करवी.

— **कळा** (स्त्री.) — (१) देवनी मोटाई (स्त्री.); (२) देवनुं तेज (न.).

— **कापशी** (स्त्री.) — **कापूस** (पु.) — देवकपास (पु.) —

नरमोनुं झाड के तेनुं बी साथेनुं रू (न.).

– घर (न.) – देवघर, देरासर (न.), घरमां देव राखवानी जगा (स्त्री.).

– चार (पु.ब.व.) – भूत–पिशाच (न.ब.व.).

– ताळा (वि.) – (१) देवनी पाछळ गांडुं घेलुं; (२) कर्मठ, आह्निक कर्ममां चुस्त.

– ताळे – देवनी पाछळ गांडुं घेलुं थवुं ते.

– दासी (स्त्री.) – देवदासी (स्त्री.) देवने अर्पण करेली स्त्री के तेवाओनी जमात (स्त्री.).

– देव करणे – देवभक्तिमां रत रहेवुं .

– धर्म (पु.) – कर्मठता (स्त्री.), पूजा, भजन आदि करतां रहेवुं ते.

– नळ (पु.) – बरूनी एक जात (स्त्री.) .

– नागरी (स्त्री.) – संस्कृत मूळाक्षरो (न.ब.व.), –लिपी (स्त्री.).

– पिसे (न.) – जुओ, 'देवताळे'.

– भोळा (वि.) – भोळुं, भलुं, सीधे रस्ते जनारुं.

– माणूस (न.) – साधु पुरुष (पु.), सच्चरित, सीधो सज्जन.

– रुखी (स्त्री.) – (१) मंदिरनो गाभार (पु.); (२) देव मूकवानो गोखलो.

– रु (–ऋ)षी (पु.) – (१) मांत्रिक; (२) भाखनार, भविष्य कहेनार.

– लंड (वि.) – देव–ईश्वर–विषे श्रद्धा न राखनार, नास्तिक.

– लशी (पु.) – जुओ 'धर्मरुषी'.

– वाणी (स्त्री.) – संस्कृत भाषा.

– देवस्की (स्त्री.) – (१) जुओ 'देवताळे';(२) ग्राम देवतानो वार्षिक उत्सव, (३) ग्रामदेवताने साक्षी राखीने थती तपास (स्त्री.).

– देवाकडे जाणे – देव थवुं, देवलोक पामवुं, मरवुं.

– देवासारखे बसणे – स्थिर–चुप–बेसवुं.

– वाज्ञा (स्त्री.) – देवाज्ञा (स्त्री.), मरण (न.).

– देवाज्ञा होणे – मरवुं, देवाज्ञा थवी.

देवडी (स्त्री.) – देवडी (स्त्री.): (१) चोकीदारनी बेसवानी जगा (स्त्री.); (२) द्वारमंडप (पु.), (३) दरवाजा आगळनो चोथरो (पु.), डहेलुं (न.).

देवदार [सं.] (पु.) – देवदार, हिमाचल प्रदेशनो एक वृक्ष.

– री (वि.) – देवदारना लाकडानुं.

देवशयनी एकादशी [सं.] (स्त्री.) – देवपोढी अगियारस (स्त्री.), आषाढ शुध अग्यारस.

देवाण घेवाण, देवघेव (स्त्री.) – जुओ 'देनलेन'.

देवी [सं.] (स्त्री.) – (१) देवी, देवता(स्त्री.); शीतला (ळा) (स्त्री.), बळिया, सैयड (पु.ब,व.) (३) कोई स्त्री ना नामने अंते मानदर्शक लगाडातो शब्द ('गायत्री देवी').

– काढणे,–टोचणे – बळिया काढवा, –टांकवा .

– कोपणे – देवी नाराज– रुष्ट–थवी.

– येणे – बळिया आववा, –नीकळवा.

– अंगात येणे – देवी–माता–आववी, देवी आववां, देवीनो संचार थवो.

देव्हारा (पु.) – पूजवाना देवोनी बेठकनुं स्थान, देवासन (न.).

देव्हारे (पु.ब.व.) – भक्तिनुं प्रदर्शन.

– माजविणे – (१) भक्तिनुं प्रदर्शन करवुं; (२) (लाक्ष.) कोईनो वधारे पडतो महिमां गावो.

देश [सं.] (पु.) – देश : (१) एकशासन नीचेनो भूप्रदेश; (२) राष्ट्र; (३) वतन (न.) मुलक (पु.).

– काल (पु.) – देश अने काळ : (१) स्थळ ने काळ; (२) आजुबाजुनी परिस्थिती.

– त्याग (पु.) – देशत्याग, वतन छोडी जवुं ते.

– द्रोह (पु.) – देशद्रोह, देशप्रत्येनी बेवफाई (स्त्री.).

– पांडे (पु.) – (महाराष्ट्र–कर्णाटकमां) महाल के तालुकानो वंशपरंपरागत वहीवटदार (पु.).

– पार (अ.) – हदपार, तडीपार.

– मुख (पु.) – (महाराष्ट्रमां) परगणानो वहीवटदार (पु.).

– वटा (पु.) – देशनिकाल (पु.), हदपारी (स्त्री.).

– स्थ (पु.) – महाराष्ट्रीय ब्राह्मणोमांनी एक पेटाज्ञाति.

देशाटन [सं] (न.) – देशाटन (न.), देशोदेश प्रवास करवो ते (न.).

देशावर [सं.] (पु.) – (१) देशावर, परदेश (पु.); (२) देशप्रदेशमां फरवुं ते; (३) आयात थतो परदेशी माल (पु.); (४) परदेशी वेपारनुं मथक (न.).

– जाणे – परदेश जवुं.

देशिक [सं.] (पु.) – मुसाफर; (२) उपदेशक गुरु; (३) भोमियो, बाट बतावनार (पु.).

देशी (वि.) – (१) स्वदेशी; (२) देशने लगतुं, देशनुं.

— (स्त्री.) — प्राकृत भाषानो एक प्रकार.

— **कार** (वि.) — प्राकृत भाषानुं, प्राकृत भाषामां रचेलुं.

देशोदेशी (आ.) — देशोदेश, अनेक देशोमां, देश परदेशमां.

देशोधडी (स्त्री.) — देशोदेश भीक मागतां फरवानी स्थिति, दुर्दशा (स्त्री.).

— **स लागणे** — तेवी स्थिती प्राप्त थवी.

देस (पु.) — संगीतमां एक राग.

देसाई (पुं) — 'देशमुख' जुओ.

देह [स.] (पु.) — देह,शरीर.

— **कारणी लागणे** — योग्य कार्यमां शरीर वापरवुं.

— **ठेवणे** — देह छोडवो, — मूकवो, मरण पामवुं.

— **धारण करणे** — जन्मवुं, देह धारण करवो, अवतरवुं.

— **सोडणे** — जुओ 'देह ठेवणे'.

— **दंडन** [सं.] (न.) — देहदंडन (न.) : (१) देहने कष्ट आपवो ते; (२) शारीरिक सजा (स्त्री.).

— **दमन** [सं.] (न.) — देहदमन, इंद्रियोनुं दमन.

— **धर्म** — देहधर्म : (१) शरीरनी नैसर्गिक क्रियाओ (स्त्री.ब.व.); (२) मलोत्सर्ग (पु.), शौच (न.).

— **धर्म करणे** — मलोत्सर्ग करवो, अघवुं.

— **यात्रा** [सं.] (स्त्री.) — गुजरान (स्त्री.), निर्वाह (पु.).

— **स्वभाव** (पु.) — शरीरना नैसर्गिक गुण.

देहली [हिं.] (स्त्री.) — देहली (स्त्री.) (१) उंबरो, ऊमरो (पु.); (२) देवडी (स्त्री.).

देहान्त [सं.] (पु.) — देहांत, मृत्यु (पु.).

—**शिक्षा** (स्त्री.) — देहांत दंड (पु.), मोत नी सजा (स्त्री.).

देहांतर [स.] (न.) — देहांतर (न.), बीजो देह.

—**प्राप्ती** (स्त्री.) — बीजो जन्म लेवो ते.

दैना (स्त्री.) — (१) दुर्दशा; (२) फजेती (स्त्री.).

— **उडणे** — दुर्दशा थवी, रफेदफे थवुं.

— **उडविणे** — रफेदफे करवुं, दुर्दशा करवी.

दैन्य [सं.] (न.) — (१) दैन्य (न.), दीन अवस्था; (२) गरीबी, कंगाळियत (स्त्री.); (३) हीणपत (स्त्री.), हीणपणुं (न.).

दैव [स.] (न.) — दैव, नसीब, भाग्य (न.).

— **उघडणे** — नसीब ऊघडवुं, भाग्य खूलवुं.

— **काढणे** —प्रयत्नथी भाग्योदय थवो, — नसीब ऊघडवुं.

— **गती** (स्त्री.) — दैवगति, नसीबनी चाल (स्त्री.).

— **दशा** (स्त्री.) — नसीब (न.).

— **योग** (पु.) — दैवयो (—जो)ग (पु.).

— **योगाने** (अ.) — भोगजोगे, दैववशात्.

— **रेषा** (स्त्री.) — विधिलेख (पु.), भाग्यरेषा (स्त्री.).

— **वशात्** (आ.) — जुओ 'दैवयोगाने'.

दैवत [सं.] (न.) — दैवत (न.) : (१) उपासनानो—आराध्य—देव अथवा देवी; (२) (लाक्ष.) घणुं वहालुं माणस; (३) पूजनीय के आदर्श व्यक्ति, 'हीरो'.

दैवज्ञ (पु.) — (१) ज्योतिषी, जोषी (पु.); (२) महाराष्ट्रनी एक ज्ञाति जे सोनीनो धंधो करे छे.

दैवी —(वि.)— दैवी, आसमानी, देवने लगतुं ('दैवी तेज').

— **आपत्ती** (स्त्री.) — आसमानी, — सुलतानी, दैवी आपत्ति (स्त्री.).

दोकडा (पु.) — दोकडो (पु.), अर्धा पैसानो तांबानो सिक्को (जूनो) (पु.).

दोगला (वि.) — संकर जातिनुं.

दोघे (वि.) — बेउ, बन्ने, बे जण.

दोडका (पु.) — डोडकुं, तूरियुं (न.), एक शाक फळ.

— **की** (स्त्री.) — तेनो वेल.

दोडका (वि.) — अप्रिय.

दोडा (वि.) — काचुं, कडक.

— (पु.) — एलदोडो (पु.), अेलायची (स्त्री.).

दोण (पु.), —**णी** (स्त्री.) — (१) टांकुं (न.); (२) दोणुं; (३) हवाडो (पु.).

दोन (वि.) — बे.

दोन (वि.) **घटका** (स्त्री.ब.व.) — बे घडी (स्त्री.ब.व.).

— **कांचा सोबती** (पु.) — बे घडीनो परोणो (पु.), मरवानी अणीपर छे अेवो माणस.

— **घडीचा डाव** (पु.) — बे घडीनो खेल (पु.).

— **डगरीवर हात ठेवणारा** — जुओ 'डगर' मां.

— **डोळ्यांची भीड** — बे आंखनी शरम (स्त्री.), रूबरू हाजरीनी असर (स्त्री.).

— **दिवसांचा,** — **दिसांचा** — (वि.) — चार दहाडानुं, क्षणिक, अशाश्वत.

— **बोटे स्वर्ग उरणे** — बे आंगळ स्वर्ग बाकी रहेवुं, गर्वनो पार न होवो.

— **हातांचे चार हात होणे** — बे हाथे ना चार हाथ थवा, परणवुं, लग्न थवुं.

दोन प्रहर (पु.) – जुओ 'दुपार'.
दोन्ही (वि.) – बन्ने.
– सांज – बे वखत, सवार–सांज (स्त्री.).
दोंद (न.) – दुंद, पेटनी फांद (स्त्री.).
दोंदाळ (वि.) – दुंदवाळुं, दुंदाळ.
दोमदोम करीत फिरणे – बारेबारणे भीख मांगतां रखडवुं.
दोर (पु.) – दोर (पु.), दोरडुं (न.).
दोरवा (पु.) – दोरियो (पु.), एक जातनुं रेषावाळुं कपडुं (न.).
दोरा (पु.) – दोरो (पु.).
दोरी (स्त्री.) – दोरी, रसी (स्त्री.).
दोलयात्रा (स्त्री.) – देवमूर्तिने पालखीमां स्थापन करीने वाजते गाजते फरतुं सरघस (न.).
दोलायमान [सं.] (वि.) – दोलायमान, डगुमगु.
दोष [सं.] (पु.) – दोष (पु.) : (१) गुनो, अपराध (पु); (२) दूषण (न.); (३) कलंक (पु.); (४) एब, खामी (स्त्री.); (५) भूल, चूक (स्त्री.).
– काढणे – (१) दोष काढवो, भूल काढवी, खामी बतावववी.
– ठेवणे – दूषण आपवुं, दोष चडाववो, आळ मूकवुं.
– देणे – दोष देवो : (१) ठपको आपवो; (२) दोष चडाववो; (३) आळ चडाववुं.
– पाहणे – दोष जोवो, खामी शोधवी.
– लागणे – दोष लागवो : (१) कलंक– लांछन– लागवुं; (२) ठपकापात्र बनवुं.
– ग्राही (वि.) – दोषनुं ज ग्रहण करनारुं.
– दर्शी (वि.) – दोष ज जोनारुं.
– दृष्टी (स्त्री.) – दोष ज जोवा ते, पूर्वग्रहदूषित दृष्टि.
दोषारोप (पु.), **–ण** (न.) – दोषारोप (पु.)–, – ण (नं.), माथे दोष चडाववो ते.
दोषी (वि.) – दोषी, अपराधी, दोषवाळुं.
दोस्त [फा.] (पु.) – दोस्त, मित्र (पु.), सखा.
– स्ती (स्त्री.) – दोस्ती, मैत्री (स्त्री.), सख्य.
दोहणे (स.अ.क्रि.) – दोहवुं, धार काढवी.
दौड (स्त्री.) – दोट, दोडवुं ते, दोड (स्त्री.).
– णे (अ. क्रि.) – दोडवुं, दोट मूकवी.
दौडादौड, –डी (स्त्री.) – (१) दोडादोड (स्त्री.); (२) दोड धाम (स्त्री.); (३) धमाचकडी (स्त्री.).
दौत (स्त्री.) – जुओ 'दऊत'.
दौरा (पु.) – दौरो, प्रवास (पु.); मुसाफरी (स्त्री.).
दौलत [अ.] (स्त्री.) – दोलत (स्त्री.), धन (न.), पैसो; (२) जागीर (स्त्री.) (३) राज्य; (४) सैन्य (न.).
– जादा (स्त्री.) – (१) 'घणी खम्मा' जेवो भालदार नो जयजयकारवाचक शब्द.
– जादा (पु.) – दोलतजादो, धनवानना पुत्र (पु.).
– जादा करणे – नाच तमाशामां नाचनारीपर पैसा उछाळवा.
द्यूत [सं.] (न.) – द्यूत, जुगार, जूगटुं (न.).
द्योतक [सं.] (वि.) – द्योतक, दर्शावनारुं.
द्रव [सं.] (पु.) – द्रव, प्रवाही (पु.).
– णे (अ. क्रि.) – द्रववुं : (१) पीगळवुं. ओगळवुं; (२) झरवुं, गळवुं (न.).
द्रव्य [सं.] (न.) – द्रव्य (न.) : (१) नाणुं, धन (न.) पैसो (पु.); (२) मूलभूत घटक (पु.). (पदार्थनो); (३) पदार्थ (पु.), वस्तु (स्त्री.) 'मॅटर'.
– व्याचा धूर निघणे – घणुं मालदार होवुं.
द्राविड [सं.] (वि.) – द्रविड प्रदेशनुं.
– (पु.) – द्रविड प्रदेशनो – भारतना दक्षिण प्रदेशनो – माणस.
– डी प्राणायाम (पु.) – (लाक्ष.) – द्राविडी प्राणायाम (पु.), बिनजरूरी के सीधुं सरळ नहि एवुं लंबाण (नं.).
द्राक्ष (स्त्री., न.) – द्राक्ष, दराख (स्त्री.).
द्रोण [सं.] (न.) – द्रोण (पु., न.), दडियो, पडियो (पु.).
द्वंद्व [सं.] (न.) – द्वंद्व (न.) : (१) जोडुं (न.) ('सुखदुःख' 'सत्यअसत्य'); (२) झघडो, बखेडो (पु.); (३) बेजणनुं युध्द; (४) कुस्ती (स्त्री.).
– (पु.) – (व्याक.) एक समास ('सुखदुःख' जेवो).
द्वंद्वी (वि.) – द्वंद्वीं, द्वंद्वमांनुं एक, प्रतिस्पर्धी.
द्वाड (वि.) – दुष्ट, खटनट.
द्वादशी [सं.] (स्त्री.) – द्वादशी, बारश (–स) (स्त्री.).
द्वारा (अ.) – द्वारा, मारफते, वाटे, वडे.
द्वाही (स्त्री.) – दुवाई, दुहाई, आण (स्त्री.).
– फिरणे – आण फरवी, हुकम के सत्ता चालवी.
– फिरविणे – आण वर्ताववी, – फेरववी.
द्वितीया [सं.] (स्त्री.) – द्वितीया, बीज (स्त्री.).
द्विगुण [सं.] (स्त्री.) – द्विगुण, बमणुं, बेवडुं.
द्वित्त [सं.] (वि.) – बेवडुं (अक्षर, जेम के 'दत्त' मानुं 'त्त').

द्विदल [सं.] (वि.) – (१) द्विदल, बे दल के फाडवाळुं; (२) बे अमलनीचे चालतुं.

– राज्यपध्दति (स्त्री.) – बे अमलनीचे चालती राज्यपध्दति, 'ड्युएल सिस्टिम ऑफ गव्हर्मेंट'.

द्विदळ (न.) – कठोळ (न.).

द्वेष [सं.] (पु.) – द्वेष, अंटस, कीनो (पु.).

द्वैतभाव [सं.] (पु.) – द्वैतभाव, भेदभाव (पु.); बेपणुं (न.).

द्वैर्थी (वि.) – व्यर्थी : (१) बे अर्थवाळुं; (२) जुओ 'दुटप्पी'.

ध

'ध' चा 'मा' करणे – (आनंदीबाई रघुनाथ पेशवानी कथा ऊपरथी, पेशवाना हुकुममां पोताना भत्रीजाने 'धरवुं' शब्द हतो तेने बदले 'मारवुं' आनंदीबाईए कर्यु हतुं अने भत्रीजो पेशवा मारी गयो हतो ते उपरथी) ओडने ठेकाणे चोड वेतरवुं,, साव ऊंधु के विचित्र करी मूकवुं.

धकटी (स्त्री.), **–टे** (न.) – तापणी (स्त्री.), तापणुं (न.), तापवा माटे करेलो अग्नि.

– पेटविणे – तापणी करवी, –सळगाववी.

धकणे (अ. क्रि.) – धकवुं, नभवुं, कामचलाउ थवुं.

धकविणे (स. क्रि.) – धकाववुं, नभाववुं, केमे करीने चलाववुं, धपाववुं.

धका (–क्का) (पु.) – (१) धक्को, हडसेलो (पु.); (२) आंचको (पु.).

– बसणे – (१) आंचको खावो, हडसेलो वेठवो; (२) आघात पहोंचवो, दुःखनी लागणी थवी.

धकाधकी (स्त्री.) – धकाधकी (स्त्री.) : (१) सामसामुं धक्का मारवा ते; (२) भीड (स्त्री.); (३) तकलीफ (स्त्री.), कष्ट (पु.).

– चा मामला (पु.) – तकलीफनी वात (स्त्री.).

धकावणे (अ.क्रि.) – (१) बगडवुं, खराब थवुं; (२) खोटमां आववुं.

धकाविणे (सं. क्रि.) – धपाववुं, आगळ चलाववुं.

धक्कड (वि.) – धिंगु, जाडुं, मजबूत.

धक्काबुक्की (स्त्री.) – (१) धक्काधक्की, भीड (स्त्री.); (२) धक्कामुक्की, पडापडी (स्त्री.).

धग (स्त्री.) – धगा, गरमी (स्त्री.), धखारो, ताव (पु.) झाळ, झांय (स्त्री.).

– धग (स्त्री.) – (१) धगधग, दाझ, आंच (स्त्री.).

– धगणे (अ.क्रि.) – (१) धगधगवुं, जोरथी बळवुं; (२) चकासवुं.

– धगीत (पु.) – धगधगतुं.

धगड (पु) – धिंगडमल (पु.).

धगावणे (अ.क्रि.) – (१) दाझवुं; (२) सळगवुं.

धज (स्त्री.) – (१) धज, चाल, चालवानी रीत, हींडछा (स्त्री.); (२) बांधानी ढब, –छटा (स्त्री.); (३) हथोटी (स्त्री.), कसब (न.); (४) साहस (न.).

– दार (वि.) – (१) भव्य; (२) सुंदर, घाटदार; (३) उदार.

– देणे (अ. क्रि.) – कोई काम करवा आगळ धसवुं.

– देणे (स. क्रि.) – जोर–बळ–आपवुं.

– मारणे (अ. क्रि.) – भीडमां आगळ धसवुं.

धजणे, धजावणे (अ. क्रि.) – हिंमत करवी, साहस खेडवुं.

धजा (स्त्री.) – ध्वजा (स्त्री.), वावटो (पु.).

धजी (स्त्री.) – कपडानो त्रिकोण ककडो (लंगोट माटे होय छे तेवो).

धट (पु.) – रोपेलो मोटो कांटो (पु.), कंपाण, ताजवुं (न.).

– (वि.) – डांडगुं.

– (अ.) – सामे मोंए, तद्दन सीधुं.

– घेणे, – घेऊन बसणे – धरणुं–हठ–लेवुं, – लईने बेसवुं, तगादो करवो.

– चालणे –(कोई क्रिया) सतत चालु रहेवुं, – चालु राखवुं.

– टास लावणे – कोई खानगी वातनी तपासणी करवा ते जाहीर रीते प्रगटाववी.

धटिंगण (पु.) – गुंडो, डांड माणस (पु.).

धटी (स्त्री.) – (१) पहेरवानुं वस्त्र, कटिवस्त्र; (२) धट (–ट्टी), लंगोटी (स्त्री.).

धट्ट (वि.) – (१) साहसी, नीडर; (२) उध्दत ने डांड.

धट्टाई (स्त्री.) – उध्दताई, डांडाई (स्त्री.).

धट्टाकट्टा (वि.) – (१) मजबूत; (२) नीरोगी.

धड (न.) – धड, माथा विनानुं शरीर (न.).
– (वि.) – (१) आखुं, जेवुं ने तेवुं, साबूत; (२) एबविनानुं; (३) दुरस्त.
– (अ.) – (१) पूरेपूरी रीते; (२) चोख्खी–स्पष्ट–रीते.
धडक (स्त्री.) – (१) अथडामण (स्त्री.); (२) धक्को (पु.).
धडकण (स्त्री.) – (१) धडक (स्त्री.), हृदयनो कंप, धबकारो (पु.); (२) बीक (स्त्री.).
धडकणे (अ. क्रि.) – (१) अथडावुं, अफळावुं, टिचावुं; (२) टकरावुं, टक्कर खावी; (३) भडभडवुं, ओचिंतुं सळगवुं; (४) टपकी पडवुं; (५) धडकवुं, धबकवुं, धडक धडक थवुं; (६) धडाको थवो.
धडकन्, – दिशी – धड दईने, 'धड' एवा अवाजनी साथे.
धडका (पु.) – धडाको (पु.).
– (वि. पु.) – अभंग, नहि फाटेलुं के फाडेलुं, आख्खुं.
धडकावणे (स. क्रि.) – **बेधडक बोलवुं**, साफ साफ संभळाववुं.
धडकी (स्त्री.) – धा (–ध्रा)सको (पु.), फाळ (स्त्री.).
– भरणे – ध्रासको पडवो, फाळ पडवी, बीक लागवी..
धडगत (स्त्री.) – खेरियत, खेर, सलामती (स्त्री.).
– नसणे – खेरियत–खेर– न होवी.
धडधड (स्त्री.) – (१) धबकारो, हृदयनो अवाज (पु.); (२) कंईक ढसळी पडवानो अवाज.
– णे (अ. क्रि.) – (१) धबकवुं, धडकवुं; (२) धडधड अवाज थवो.
धडधडीत (वि.) – हडहडतुं, पाकुं, पुरेपूरुं.
– (अ.) – साफसाफ.
धडधाकट (–ह) (वि.) – मजबूत, धिंगु, तंदुरुस्त, नीरोगी.
धडपड (स्त्री.) – (१) प्रयास (पु.), मधामण, महेनत (स्त्री.); (२) खडभड, गरबड, धांधल (स्त्री.).
– णे (अ. क्रि.) – (१) महेनत करवी, प्रयास करवा, मथवुं; (२) गरबड–धांधल–करवी; (३) तरफडवुं.
– डून उठणे – त्वराथी–धांधल करीने– ऊठवुं.
धडपा (पु.) – चीरो, कपडानो मोटो ककडो (पु.).
धडा (पु.) – (१) धडो, पाठ (पु.); (२) बोध (पु.); (३) त्राजवानुं समतोलपणुं सांचववा मुकातो पाशंग (पु.); (४) हिंमत (स्त्री.), साहस (नं.); (५) दस शेरनुं तोल (न.); धडी.
– घेणे – बोध लेवो, धडो–दाखलो–लेवो, शीखवुं.
– देणे (१) (शिक्षा करीने) बोध आपवो; (२) पाठ आपवो.
मनाचा – करणे – हिंमत करवी.
धडाका (पु.) – धडाको, भडाको (पु.).
धडाडणे (अ. क्रि.) – (१) धडधडवुं, एकदम तूटी पडवुं; (२) (तोप, बंदूक नुं) गरजवुं, गाजवुं.
धडाडी (स्त्री.) – (१) साहस (न.), हिंमत (स्त्री.); (२) तडप (स्त्री.).
धडी (स्त्री.) – (१) रेशमनी किनार (स्त्री.); चीथडुं (न.).
धडीपडी (स्त्री.) – (१) अडीओपटी (स्ती.); (२) सारा खराब दिवसो (पु.ब.व.); (३) अडी (स्त्री.), अणीनो वखत (पु.).
धडूत (न.) – पहेरवानुं जाडुं कपडुं (न.).
धडेल (वि.) – धिंगुं, अगडबंब.
धडेवाटप (न.) – सामायिक कुटुंबना बधा हकदारोमां जमीननी करेली वहेंचणी (स्त्री.).
धण (–न) (स्त्री.) – (१) अचानक–अनायास–थयेलो लाभ (पु.); (२) इच्छा (स्त्री.); (३) घेटांनुं के गायोनुं टोळुं (न.), धण (स्त्री.).
– करणे – लाभ आपवो, भरपाई करवी, घर भरवुं (बीजा कोईनुं).
– घेणे – हाथ मारवो, दाबीने खावुं.
धणी (स्त्री.) – (१) होंश, इच्छा (स्त्री.); (२) तृप्ति (स्त्री.), धरायापणुं (न.); (३) समृध्दि (स्त्री.).
धणे (पु. ब. व.) – धाणा (पु.ब.व.), एक मसालो.
धत्तुरा (पु.) – (१) ध (–धं)तूरो (पु.);, एक कांटाळी वनस्पति; (२) (लाक्ष.) फजेत करवा के ना कहेवा बतावातो हाथनो अंगूठो (पु.).
– दाखविणे – अंगूठो बतावबो, ठगीने ना कहेवी.
धन [सं.] (न.) – धन (न.) : (१) दोलत (स्त्री.) – पेसो (पु.); (२) ढोर ढांकर (न.ब.व.): (३) मूल्यवान वस्तु (स्त्री.).
धनको (पु.) – शाहुकार (पु.).
धनचिह्न [सं] (न) – धनचिह्न, वत्ता बतावतुं ('+') एवुं चिह्न (न.).
धनगर (पु.) – धनगर, मालधारी, घेटां बकरां पाळवानो धंधो करती एक जमात के तेनो आदमी (पु.).
धनत्तर, धनंतर (वि.) – (१) धनंतर, तवंगर; (२) समर्थ; (३) विपुल, अढळक; (४) गंजावर, भव्य.
धनप्रेषा (सं.) (स्त्री.) – टपालथी पैसा मोकलवानी एक व्यवस्था, 'मनीऑर्डर'.

धनाढ्य [सं.] (वि.) – धनाढ्य, धनवान, मालदार.
धनी (पु.) – धणी (पु.) : (१) मालिक; (२) पति (पु.).
धनीण (स्त्री.) – धणियाणी, मालकण (स्त्री.), पत्नी, घरवाळी.
धनुकली (स्त्री.) – नानुं कामठुं (न.).
धनुर्मास [स.] (पु.) – धनुर्मास, सूर्य धन राशिमां होय ते काळ – अवधि (पु.); (२) ते दिवसोमां करनी उजाणी (स्त्री.).
धन्य [सं.] (वि.) – धन्य : (१) कृतार्थ; (२) भाग्यशाळी; (२) वखाणवा योग्य.
– (अ.) – धन्य, शाबाश, वाहवाह.
– **ता** (स्त्री.) – कृतार्थता (स्त्री.).
– **वाद** (पु.) – आभार (पु.), कृतज्ञतानो उद्‌गार.
धंदा (पु.) – धंधो, व्यवसाय, पेशो (पु.).
– **रोजगार** (पु.) – धंधो रोजगार (पु.).
– **देवाईक** (वि.) – (१) धंदाकीय, धंधाने लगतुं; (२) वहेवारु.
धप (–पा)टणे (स.क्रि.) – धप्पा मारवा, पीटवुं, ढींबवुं.
धपाटा (पु.) – धप्पो (–ब्बो) (पु.).
धपापणे (अ. क्रि.) – (१) हांफवुं; (२) थाकी जवुं.
धबडगा (पु.) – जुओ 'दबडगा'
धबधबा (पु.) – धोध, प्रपात (पु.).
धब्बा (पु.) – धब्बो, डाघो (पु.).
धबला (पु.) – खदडुं कपडुं (न.).
धमक (स्त्री.) – धमक, हिंमत (स्त्री.).
धमकणे (अ. क्रि.) – नाडी चालवी..
– (स.क्रि.) – धमण चलाववी, भाथो चलाववो.
धमकी (स्त्री.) – धमकी, दहेशत (स्त्री.), डर (पु.).
– **देणे** – धमकी आपवी, धमकाववुं.
धमकावणी (स्त्री.) – जुओ 'धमकी'.
धमकावणे (स. क्रि.) – जुओ 'धमकी देणे'.
धमणी (स्त्री.) – जुओ 'दमणी'.
धमधमा (पु.) – (१) तोपोमाटे करेलो बुरज (पु.); (२) चोकीमाटे करेलुं ऊंचाण (न.); (३) ऊंचाईपर बांधेली पाणीनी टांकी (स्त्री.).
धमनी (स्त्री.) – धमनि (–नी) (स्त्री.) : (१) शुध्द लोहीनी नस (स्त्री.); (२) फूंकणी, भूंगळी (स्त्री.); (३) मज्जातंतु; (४) जुओ 'दमणी'.
धमामा (पु.) – (१) मोटुं नगारुं(न.); (२) (लाक्ष.) डंको (पु.).
धमाल (स्त्री.) – धमाल, धमाचकडी, गरबड (स्त्री.).
– **उडविणे** – धमाल करवी.
धर (स्त्री.) – (१) धारणशक्ती, ग्रहणशक्ति, पकडी राखवानी बुध्धिनी शक्ति; (२) चीकणापणुं (न.); (३) स्थिरता; (४) मक्कमता, दृढता; (५) बोलवा वर्तवामां मेळ (पु.), संगति (स्त्री.) – (६) सहन करवानी शक्ति, धीरज (स्त्री.).
– **धरणे** – (१) धीरज– मक्कमता–राखवी; (२) स्थिर रहेवुं.
– **सुटणे** – धीरज खूटवी.
धरण (न.) – धरण (न.), नदीनो बांध, पुस्तो (पु.).
धरणी [सं.] (स्त्री.) – धरणी, धरती, भोंय, जमीन (स्त्री.).
– **कंप** (पु.) – धरती कंप (पु.).
– **वर पडणे** – (लाक्ष.) (१) जमीनपर ढळी पडवुं; (2) मरणासन्न होवुं.
धरणे (स. क्रि.) – धरवुं, पकडवुं, झालवुं.
– (अ. क्रि.) – (१) चोंटवुं, चीकटवुं; (२) फळ बेसवुं (झाडने); (३) अकडावुं, झलाई जवुं ('अंग धरणे').
– **रून बसणे** – (१) हठ पकडवी; (२) समज करी लेवी.
धरणे (न.) – (१) पकड हुकूम (पु.), 'वॉरंट'; (२) धरणुं, मागुं (न.); (३) तगादो (पु.).
– **करी** (पु.) – (१) मागुं करतो माणस;(२) चीकणो याचक के भिखारी (पु.).
– **घेणे** – आग्रह धरवो, हठ पकडवी.
– **धरणे** – त्रागुं करवुं, ओटले बेसवुं, तगादो करवो.
– **येणे** – पकड हुकम आववो.
– **पारणे** (न.) – एकांतरे उपवास (पु.).
धरती (स्त्री.) – जुओ 'धरणी'.
धरपकड (स्त्री.) – धरपकड (स्त्री.), 'ॲरेस्ट'.
धरबंद (पु.) – (१) नियम (पु.), बंधन (न.); (२) प्रमाण, मान (न.), हद, मर्यादा (स्त्री.).
धरमधक्का (पु.) – (१) धरमधक्को, नकामो फेरो (पु.) ; नकामी महेनत (स्त्री.), निष्फळ प्रयत्न (पु.); (२) तकलीफ (स्त्री.).
धरमेळ (पु.) – मेळ (पु.), एकसूत्रता (स्त्री.).
धरसांड, धरसोड (स्त्री.) – अस्थिरता, चंचळता (स्त्री.), अनिश्चय (–)(पु.), धरछोड (स्त्री.).

धर्ती (स्त्री.) – रीत, तरेह, शैली (स्त्री.).

धर्म [सं.] (पु.) – धर्म : (१) ईश्वर–परमात्मा–साथे मेळाप कराववानो दावो करतो मार्ग के पंथ (पु.); (२) तेने लगतां कर्म के विधी; (३) दान (न.) (४) स्वभाव, गुणधर्म, जातिगुण; (५) कर्तव्य; (६) नीतिनियम; (७) यमदेवनुं बीजुं नाम.

– **करणे** – धर्म करवो, पुण्यदान करवां.

– **करतां कर्म उभे राहाणे** – भलुं करवा जतां अवळुं ज थवुं.

– **स्थापणे** – धर्म प्रवर्तावबो.

– **दारी कुत्रे** (न.) – दान करतां विघ्न करतो नोकर (पु.).

– **ध्वजी** (वि.) – धर्मध्वजी : (१) धर्मने नामे पाखंड करनारुं; (२) धर्मनो देखाव करनारुं.

– **पोई, –पोवई** (स्त्री.) – परब (स्त्री.).

– **पिता** (पु.) – धर्मपिता, धर्मथी मानेलो पिता (तेम ज धर्मबंधु, –भगिनी' आदि).

– **भूमी** [सं.] (स्त्री.) – धर्मभूमी, पवित्र भूमी (स्त्री.).

– **भोळा** (वि.) – भोळी मान्यताओ राखनारुं, धर्मविषे अंधश्रध्दा राखनारुं.

– **मार्तंड** (पु.) – धर्म मार्तंड (पु.) : (१) धर्मशास्त्रो मां पारंगत ब्राह्मण; (२) धर्मपालनमां श्रेष्ठ पुरुष.

– **लंड** (वि.) – नास्तिक, पाखंडी, धर्मविमुख.

– **शाळा** (स्त्री.) – धर्मशाळा, सराई (स्त्री.) – मुसाफरखानुं (न.).

– **संकट** (न.) – धर्मसंकट (न.), धर्म–अधर्मनी सूझ न पडे एवो कठण प्रसंग.

– **संस्थान** (न.) – (१) पुण्यक्षेत्र; (२) अग्रहार (पु.), (३) देवस्थानने के ब्राह्मणने पूजाअर्चा करवा माटे इनाम आपेलुं गाम (न.), धर्मार्थ संस्था.

– **सिंधू** [सं.] (पु.) – हिंदु धर्मशास्त्रनो एक सर्वमान्य ग्रंथ.

– **मांचा प्रहर** (पु.) – सूर्योदय पहेलांनो दोढ ने पछीनो दोढ मळीने थतो पहोर (पु.), ब्राह्म मुहूर्त.

– **मांची गाय** (स्त्री.) – (लाक्ष.) (१) मफतनी वस्तु; (२) कन्या; (३) रांक माणस.

धर्मार्थ [सं.] (वि.) – धर्मार्थ, परोपकारमाटे आपेलुं.

धर्मादाय (वि.) – धर्मादा, धर्मार्थ आपेलुं.

धवडी (वि.) – बेडोळ, ढंगघडाविनानुं, ढसडी काढेलुं.

– **काम** (न.) – लवार–लुहार–नुं काम.

धवळणे (स. क्रि.) – (१) उजवाळवुं, प्रकाशमान् करवुं; (२) धोळुं करवुं.

– (अ.क्रि.) – उजाळवुं, उजळुं थवुं, प्रकाशवुं.

धवळा (पु.) – लग्नप्रसंगे गवातां गीतो,. धोळमंगळ (न.ब.व.).

धवळार (न.) – मोटी हवेली (स्त्री.).

धश्चोट (वि.) – (१) डांड; (२) नागुं, बेशरम.

धष्टपुष्ट (वि.) – हृष्टपुष्ट, धिंगु, धडबुं.

धस (पु.) – (१) आगळपडती खीली, – अणी (स्त्री.) – (२) डांड माणस; (३) भेखड (स्त्री.); (४) कणसलावगरनो जुवारनो सांठो (पु.); (५) धसारो, हुमलो (पु.).

– **लागणे** – अणी के खीलीथी कपडुं फाटी जवुं– चिराई जवुं.

– **सास लावणे** – अंत काढवो, – लेवो, बरोबर तपासीने ताग मेळववो.

धसकणे (स. क्रि.) – (१) जोरथी भोंकवुं; (२) झूंटवुं, झूंटी लेवुं.

– (अ. क्रि.) – फसकवुं, फस लईने फाटवुं.

धसका (पु.) – (१) ध–(धा)सको, (पु.), फाळ (स्त्री.); (२) धास्ती (स्त्री.); (३) धब्बो (पु.); (४) झूंटी लेवुं ते.

– **घेणे** – धास्ती राखवी, बीवुं, डरवुं.

धसकावणे (स.क्रि.) – (१) जोरथी खेंचवुं, –तोडवुं; (२) ढसरडवुं.

– **वून बोलणे** – नीडरताथी बोलवुं.

धसणे (अ.क्रि.) – धसवुं, जोरथी आगळ जवुं.

धसमुसळ्या (वि.) – सुघडताथी – नाजुकाईथी – काम न करी शके एवुं, जंगली, अणघड.

धसाधशी (स्त्री.) – काटाकाट, कापाकापी (स्त्री.).

धसाळ (वि.) – (१) भुलकणुं; (२) डांड, अविचारी; (३) गंजावर, मोटुं.

धाईणे, धाणे (अ.क्रि.) – धरपवुं, धरावुं, संतोष पामवुं.

धाक (पु.) – (१) धाक (स्त्री.), कडप (पु.); (२) दहेशत, शेह (स्त्री.).

– **दरारा** (पु.) – धाक धमाक (स्त्री.).

– **दाखवणे** – धाक देखाडवी.

धाकटा (वि.) – नानो.

धाकड (वि.) – जाडुं, मजबूत ('धड' नी जोडनो शब्द – 'धडधाकड (–ट)').

धाकणे (अ.क्रि.) – (१) धाक खावी; (२) अंजावुं; (३) अदेखाई करवी.

धाकधुकी, धाकधुक (स्त्री.) – डर, धाक, धास्ती, चिंता (स्त्री.).

धागा (पु.) – धागो, दोरो, तांतणो (पु.).

– **दोरा** (पु.) – धागोदोरो (पु.) : (१) भाळ (स्त्री.), पत्तो (पु.); (२) संबंध.

धांगड (वि.) – (१) अणघड, असभ्य; (२) रोंचुं, गामडियुं.

– **धिंगा** (पु.) – धिंगामस्ती (स्त्री.).

धाट (न.) – जुओ 'ताट (ड)'.

धाटणी, धाटी (स्त्री.) – धाटी, रीत, ढब (स्त्री.).

धाटा (पु.) – कानपटो (–ट्टो) (पुं).

– (वि.) – (१) जुओ 'धट्टाकट्टा'; (२) प्रवीण, कुशल.

– **मोटा** (वि.) – (१) धवा वळेलुं, मांदगीमांथी ऊठ्या पछी पाछी शक्ति धरावनारुं; (२) ढंग घडाविनानुं, साफसूथरुं नहि एवुं.

धाड (स्त्री.) – धाड (स्त्री.) : (१) लूंटारानी टोळीनो हुमलो (पु.); (२) रोग, विकार (पु.).

– **भरणे (तिरस्कार.)**- रोग थवो ('मला काय धाड भरली आहे?').

– **येणे** – धाड आववी, – पडवी, हल्लो थवो.

धाडणे (स. क्रि.) – मोकलवुं, पाठववुं.

धाडस (न.) – धाडस, धैर्य (न.), हिंमत (स्त्री.).

– **सी** (वि.) – धाडसी, हिंमतवान, साहसी.

धांडुळाधांडूळ (स्त्री.) – शोधाशोध, खोळाखोळ (स्त्री.).

धांडोरा (पु.) – ढंढेरो (पु.).

धांडोळणे (स. क्रि.) – शोधवुं, खोळवुं.

धांडोळा (पु.) – शोधखोळ (स्त्री.).

धात (स्त्री.) – धात (स्त्री.) वीर्य, रेत (न.).

– **फुटणे** – धात जवी.

धातु [सं.] (स्त्री.) – धातु (पु.), क्रियापदनुं मूळ रूप.

– (पु. स्त्री.) : – धातु (स्त्री.) : (१) खनिज द्रव्य (न.); (२) शरीरनां सप्त द्रव्यो (रस, रक्त, मांस, मेद, अस्थि, मज्जा अने शुक्र) मांनु दरेक; (३) वीर्य, रेत (न.); (४) कफ, वात ने पित्त (न.).

– **फुटणे** – जुवानीमां आववुं.

– **साधित** [सं.] (वि.) – (व्याक.) धातुसाधित, धातुपरथी बनावेलुं (रुप).

धात्री [सं.] (स्त्री.) – धात्री (स्त्री.) : (१) धरित्री, पृथ्वी; (२) दाई, धाव (स्त्री.); (३) आमळी, आमळानुं झाड.

– **फळ** (न.) – आमळुं (न.).

धादांत [सं.] (पु.) – (१) प्रत्यक्ष प्रमाण (न.), स्वानुभव (पु.); (२) तर्क (पु.), हडहडतुं.

– **खोटे** (न.) – हडहडतुं असत्य.

धादावणे (अ. क्रि.) – (१) आतुर थवुं; (२) खाउधरापणुं करवुं, खा खा करवुं.

धान (न.) – (१) साळ, डांगर (स्त्री.); (२) अनाज (न.).

धान्य [सं.] (न.) – धान्य, अनाज (न.).

– **साठविणे** – अनाज भरवुं.

धांदरट (वि.) – (१) गोटाळियुं; (२) उतावळुं.

धांदरणे (अ. क्रि.) – भयथी बावरुं थवुं; (२) चूंथावुं.

धांदल (स्त्री.) – धांधल, गरबड, धमाल (स्त्री.).

धांदल्या (वि.) – उतावळियुं, उतावळुं, अधीरुं, धांधलियुं.

धांदी (–द), धांदोटी (स्त्री.) – चींदरडी (स्त्री.).

धाप (स्त्री.) – हांफ (स्त्री.), दम, श्वास (पु.).

– **णे, धाप लागणे** – जोरथी दम चालवो, दम ऊपडवो, हाफवुं.

– **पा टाकणे** – हांफवुं, हांफ चडवी.

धांबडधिंगा (पु.) – जुओ 'धांगडधिंगा'.

धाबळ (–ळी) (स्त्री.) – धाबळ (–ळी), पातळी कामळी (स्त्री.).

धाबे (न.) – धाबुं (न.), छापराने ठेकाणे करेलुं छोबंध काम (न.), अगाशी (स्त्री.).

– **दणाणणे** – (१) धाबुं अवाजथी कंपवुं; (२) (लाक्ष.) गीगलावुं, अकळावुं, गभराई जवुं.

– **ब्यावर बसविणे** –ऊंचुं मेलवुं, छोडवुं, दाद ना आपवी.

धाम [सं.] (न.) – धाम (न.) : (१) रहेवानुं ठेकाणुं, घर (न.); (२) देवस्थान, तीर्थस्थान; (३) ठामठेकाणुं, मथक (न.).

धामण (स्त्री.) – धामण (स्त्री.), एक जातनो जाडो सांप.

धामधूम (स्त्री.) – धामधूम, भारे तैयारी के तेनी धमाल (स्त्री.).

धाय (स्त्री.) – रोककळ, रडारोळ (स्त्री.).

– **फोडणे, – मोकलणे** – ककळवुं, पोक मूकीने रडवुं.

धायरी (स्त्री.) – धावडी (स्त्री.), एक झाड.

धार (स्त्री.) – धार (स्त्री.) : (१) आब, हथियार वि. नी तीणी कोर (स्त्री.); (२) शेड, प्रवाहीनी धारा (स्त्री.); (३) धारोडो (पु.), जोसभेर प्रवाह; (४) डुंगरोनी हार (स्त्री.); (५) क्षितिज (न.); (६) तलवार आदि हथियार, शस्त्र (न.).
– करणे, – काढणे – धार काढवी, – चडाववी, घसीने धारवाळुं करवुं.
– काढणे – दोहवुं, दूधनी धार काढवी.
– धरणे – धार करवी, धारारूपे पडे एम करवुं.
– फुटणे – शेड वागवी, जोरथी शेड नीकळवी.
– लागणे – (१) शेड नीकळवी; (२) चूवुं.
– करी (पु.) – तलवारियो, योद्धो (पु.).
धारकशी धरणे – धाकमां–दबावनीचे–शिस्तमां राखवुं, धारपर राखवुं.
धारदार (वि.) – धारदार, धारवाळुं, आबदार.
धारकी धरणे –(१) जुओ 'धारकशी धरणे'; (२) अडचनमां नाखवुं, धाकमां राखवुं.
धारण (स्त्री.) – (१) बजारभाव (पु.); (२) मोंघाई (स्त्री.); (३) दुकाळ (पु.).
– पाचावर बसणे – अनाज व. नो बजारभाव खूब चडी जवो, (लाक्ष.) गभराई जवुं.
– [सं.] (न.) – धारण (न.), धरवुं ते.
– करणे – धारण करवुं : (१) शरीरउपर पहेरवुं; (२) ग्रहण करवुं, लेवुं.
धारणे पारणे (न.) – धारणां पारणां (न.ब.व.), एकांतरे उपवास करवा ते.
धारणा [सं.] (स्त्री.) – धारणा (स्त्री.) : (१) यादशक्ति (स्त्री.); (२) मनसूबो (पु.); (३) कल्पना.
धारवाडी काटा (पु.) – (१) (लाक्ष.) अचूक त्राजवुं; (२) समतोल धोरण (न.).
धारा (पु.) – (१) महेसूल, जमीन उपरनो वेरो (पु.); (२) शिरस्तो, रिवाज, नियम (पु.).
धारातीर्थ (न.) – रणभूमि ए ज तीर्थ क्षेत्र, रणांगण (न.), युद्धभूमी (स्त्री.).
धाराणे (न.) – धुमाडियुं (न.).
धारिष्ट (न.) – धारिष्ट (न.)(: (१) धैर्य (न.), नीडरता (स्त्री.); (२) साहस (न.), साहसिकता (स्त्री.).
धारी (स्त्री.) – वस्त्रनी किनार (स्त्री.).
धारे (न.) – ताकुं, हाटियुं (न.), गोखलो (पुं.).
– (वि.) – (१) टूंकुं; (२) उमरे नानुं.
धारोष्ण (वि.) – धारोष्ण, शेडकढुं, तरतनुं दोहेलुं.
धार्जिणा (वि.) – अनुकूळ, पक्षपातवाळुं.
धार्ष्ट्य [स.] (न.) – धार्ष्ट्य (न.) : (१) धृष्टता (स्त्री.), अविनय (पु.); (२) धाडस (न.).
धाव (स्त्री.) – (१) दोड, 'रन्' ; (२) वाट (स्त्री.) पैडाउपर चडाववामां आवतो लोढानो पाटो (पु.); (३) दोडवानी हद–मर्यादा (स्त्री.) ('सरड्याची धाव कुंपणापर्यंत'); (४) आशरो (पु.).
– घेणे – दोडी जवुं, दोडवुं, मददे दोडवुं.
– घालणे – दोडता आववुं.
धावड (पु.) – खाणमाथी लोढुं काढवानो धंधो करनारी जमात, लुहारनी एक जमात.
धावडविणे (स. क्रि.) – दोडाववुं.
धावडा (पु.) – धावडो (पु.), एक झाड.
धावडी (स्त्री.) – लुहारे बनावेलुं.
धावणे (अ. क्रि.) – दोडवुं,.
धावता (वि.) – दोडतुं.
– दोरा घालणे – झडपथी दोरो भरवो, – सीववुं.
धावपट्टी (स्त्री.) – (१) दोडवानो मार्ग; (२) विमान ऊतरवानो मार्ग, 'रनवे'; (३) क्रिकेटमां दोड काढवानी पट्टी (स्त्री.).
धावरे (न.) – धावरुं (न.) , एक दर्द जेमां हाथ, पग, मों, आंखो ऊपर सोजो आवे छे.
धावा (पु.) – धा (पु. स्त्री.), मदद माटेनो पोकार (पु.).
धावाधाव (स्त्री.) – दोडादोड, दोडधाम (स्त्री.).
धास्तावणे (अ.क्रि.) – धास्ती पडवी, – लागवी, चिंता थवी, डरवुं, ध्रासको पडवो..
धास्ती (स्त्री.) – धास्ती (स्त्री.) : (१) डर; (२) चिंता, फिकर (स्त्री.); (३) फाळ (स्त्री.).
धिक्कार [सं.] (पु.) – धिक्कार, फिटकार (पु.).
– णे (स. क्रि.) – धिक्कारवुं, फिटकारवुं.
धिंग (वि.) – (१) खरचाउ, खरचाळ (–ळुं), हाथनुं छूटुं; (२) व्यभिचारी, बहारचलुं; (३) धिंगुं, लठ्ठ.
धिंगाणा (पु.) – धिंगाणुं (न.), तोफान, जोशमां मचेली लडाई.
– घालणे – धिंगाणुं मचाववुं, तोफाने चडवुं, बूमराण करवी.
धिंगामस्ती (स्त्री.) – धींगामस्ती (स्त्री.).

धिटाई (स्त्री.) – (१) धीटपणुं (न.); (२) धृष्टता, उध्दताई (स्त्री.).

धिंड (स्त्री.) – जाहेर रीते करेली मानहानी, –फजेती (स्त्री.), मानहानिकारक सरघस (न.).

– कां – (स्त्री.) – जेनुं एवुं सरघस काढवामां आव छे ते व्यक्ति.

– काढणे – मानहानि करनारुं सरघस फेरववुं.

– वडे (पु.ब.व.) – जाहेर मानहानि, फजेती, अप्रतिष्ठा.

धिप्पाड (वि.) – कदावर, धिंगुं .

धिमा (वि.) – धीमुं : (१) हळवुं, मंद (क्रिया करवानी गति व. मां); (२) शांत, विचारी, ठंडा मगजनुं.

धिमेपणा (प्र.) – धीमापणुं (न.) धीमाश (स्त्री.).

धीट (वि.) – धीट, नीडर.

धीमार (स्त्री.) – धी–(–ढी)मर, धीवर, माछी (पु.).

धीर (पु.) – (१) धीर, (स्त्री.), धैर्य (न.), हिंमत, हाम (स्त्री.); (२) भरोसों (पु.); (३) टेको (पु.).

– करणे – साहस–धैर्य–करवुं, हिंमत करवी.

– चेपणे – (१) भरोसो थवो; (२) संकोच जवो.

– देणे – भरोसो–टेको–आपवो, आश्वासन आपवुं.

– धरणे – धीरज राखवी, शांत राखवी.

– सोडणे – धीर छोडवी, हाम हारी जवुं.

– गंभीर (वि.) – धीरगंभीर, शांत ने आत्मविश्वास-वाळुं, ठरेल.

– राचा (वि.) – धीरजवाळुं, धैर्यवान.

– राने घेणे – धीर राखीने वर्तवुं, – चालवुं, धीरजथी आगळ वधवुं.

धीरेधीरे (अ.) – धीरेधीरे, धीरेथी, धीमेधीमे, आस्ते आस्ते.

धुकट (वि.) – झांखुं, अस्पष्ट, धूंधळुं.

धुकटे, धुके (वि.) – धुम्मस, धूमस (न.).

धुगधुगी (स्त्री.) – (१) नाडीनो के हृदयनो हलको धबकारो (पु.); (२) अंशमात्र चेतना.

धुडकावणे (स. क्रि.) – (१) धुडकाववुं, तुच्छकारवुं; (२) भगाडवुं; (३) नामंजूर राखवुं.

धुडकू(–गू)स (पु.) – धिंगाणुं, तोफान (न.).

– घालणे – धिंगाणु मचाववुं.

धुणावळ (स्त्री.) – धोला (–वा)ई, धोवडामण (स्त्री.); धोवानी मजूरी.

धुणी (–नी) (स्त्री.) – जुओ 'धुमी'.

धुणे (न.) – धोवानां कपडां (न.ब.व.), धोण (न.).

– (स.क्रि.) – धोवुं,कपडां धोवां.

धुंडाळणे (स.क्रि.) – ढूंढवुं, खोळवुं.

धुतकारणे (सं.क्रि) – (१) धुतकारवुं, तुच्छकारवुं, (२) फिटकारवुं.

धुतला (–लेला) तांदूळ –(लाक्ष.) (धोयेला चोखा जेवुं) धोळुं, (लाक्ष.) निष्कलंक.

धुतारणे (स.क्रि.) – धूतवुं, ठगवुं.

धुतार (पु.) – (१) धुतारो, ठग (पु.); (२) लुच्चो मांत्रिक (पु.).

धुत्कार (पु.) – धूत्कार, धुतकार, तुच्छकार (पु.).

धुनकणे (स.क्रि.) – पींजवुं.

धुनुक (स्त्री.) – (१) झांखी (स्त्री.); (२) दूरथी आवतो अस्पष्ट ध्वनि; (३) वायका, अफवा (स्त्री.); (४) आछो ख्याल (पु.).

धुंद (वि.) – (१) बेभान, बेहोश (नशामां); (२) झांखुं, धूमसवाळुं, धूंधळवुं.

– कारा (पु.) – दाद (स्त्री.), हुंकार (–रो) (पु.).

धुंदाई (स्त्री.) – अंधाधुंधी (स्त्री.).

धुंदी (स्त्री.) – (१) बेभानपणुं (न.); (२) नशो, केफ (पु.), बेहोशी (स्त्री.).

धुंधुकार (पु.) – (१) धूंधकार (पु.); वंटोळियाथी थयेलुं अंधारुं (न.); (२) धुम्मस (न.).

धुंधुर्मास (पु.) – जुओ 'धनुर्मास'.

धुपणी (स्त्री.) – प्रदर, एक स्त्रीरोग (पु.).

धुपणे (अ.क्रि.) – (१) धोवाई जवुं (जमीन); (२) रोग थी शरीर घसाई जवुं.

धुप (–पा) टणे (न.) – धूपदान (–नी) (स्त्री.), धूपियुं, धुपेलियुं (न.).

धुपारती (स्त्री.) – धूपारती (स्त्री.), सांजवखतनी धूप थी उतारवानी आरती.

धुपावणे (अ.क्रि.) – कुसुवावड थवी, गर्भपात थवो.

धुपेल (न.) – धुपेल (न.), धूप नांखीने बनावेलुं तेल.

धुमधाम (स्त्री.) – जुओ 'धामधुम'.

धुमशान, धुमश्चक्री (स्त्री.) – (१) धमचकड, उदमात, धमाल (स्त्री.); (२) रेलछेल (स्त्री.).

धुमस (पु.) – चोपण (न.) (ऊभा डांडानुं).

–णे (स.क्रि.) – (१)चोपणथी जमीन टीपवीः (२) मुक्काटवुं, मुक्के मुक्के मारवुं; (३) गमे तेम वापरवुं.

–णे (अ.क्रि.) – धुंधवावुं, धुमावुं.

धुमाकूल (पु.) – धिंगाणुं (न.).
–घालणे – धिंगाणुं मचाववुं.
धुमाधार (स्त्री.) – (१)(वरसादनी) संततधारा (स्त्री.); (२) समूळगो नाश (पु.); फनाफातिया (पु. ब. व.).
– (अ.) – मूशळधार, धोधमार.
धुमारा (पु.) – अंकुर, फणगो (पु.).
धुमाळी (स्त्री.) – (१) गडबड, धांधल, धमचकड; (२) जुओ 'धुमशान'; (३) (पु.) एक ताल.
धुमी (स्त्री.) – धूणी, धुमाडी (स्त्री.), जोगी– बावाओनी आगळनो अखंड अग्नि.
–घालून बसणे – [लाक्ष.] (१)धुमाडी घालीने बेसवुं, आग्रहपूर्वक मागवुं; (२) तगादो करवो.
धुर (पु.) – धुर (न.): (१) धूंसरूं (न.) (२) (वस्तुनो) मोखरानो भाग.
धुरकट (वि.) – (१) धुमाडियुं; (२) झांखुं; (३) धुमाडाना रंगनुं.
–णे (अ.क्रि.) – (१) धुमाडो बाझवो; (२) धुमाडाथी खराब थवुं.
धुरंधर [स्त्री.] (वि.) – धुरंधर : (१) धूसरी वहेनारुं; (२) काबेल, समर्थ; (३) मुत्सद्दी, शाणुं, चतुर; (४) निपुण; (५) कामनो मुख्यभार वहेनार, अगुओ, आगेवान.
धुरपणे (अ.क्रि.) – जुओ, 'धुरकटणे'.
धुरळणे (अ.क्रि) – छांटवु, विखेराईने पडे एम फेंकवुं.
धुर (–रा) ळा (पु.) – धूळ (स्त्री.) (हवामां ऊडती) डमरी.
धुराडी (स्त्री.) – धुमाडानो गोटो (पु.).
– हे (न.) – धुमाडियु (न.), धुमाडी नीकळवा छापरामां करेलो मार्ग.
धुरी (स्त्री.) – (१) धुरा, ऊंध (स्त्री.); (२) आंगळीथी घूंटीसुधीनो पगनो उपलो भाग (पु.), पाटली (स्त्री.) (३) कोई औषधीने के पदार्थनो धुमाडो (स्त्री.).
– देणे – धुमाडो देवो.
धुरीण [सं.] (वि.) – धुरीण, अग्रेसर, अगुओ, आगेवान नेता.
धुरे (न.) – धुर (न.), आगलो–मोखरानो–भाग.
धुलाई (स्त्री.) – (१) धोवाई (स्त्री.), धोवानुं महेनताणुं (न.); (२) धोवानी क्रिया, धोवण (न.).
धुवट (वि.) – धौत : (१) सफेद; (२) धोयेलुं.
धुवण (न.) – चोखा धोयेलुं पाणी.
धुवाधार (अ.) – जुओ 'धुमाधार'.
धुव्वा (पु.) – धूळधाणी (स्त्री.); (२) बरबादी (स्त्री.), समूळगो नाश; (३) पराजय.
– उडणे – (१) धुळधाणी थई जवुं, छेक बरबाद थई जवुं, (२) पराजय थवो.
– उडविणे – (१) धूळभेगुं करवुं, (२) संपूर्ण पराजय करवो.
धुसका फुसका (वि.) – (१)कमजोर, नबळुं; (२) हलकुं.
धुसफुस (स्त्री.) – अंदर ने अंदर – आपसमां– थती तकरार, बोलाचाली (स्त्री.), कजियो (पु.).
– णे (अ.क्रि.) – (१) आपसमां कजियो थवो, बोलाचाली थवी; (२) बळवुं.
धुसम (–मु) सणे (अ.क्रि.) – (१) डूसकां खावां; (२) गुस्सामां गणगणवुं, मोढामां ने मोढामां बोलवुं.
धुस्कारा (पु.) – (१) फूंफाडो (पु.); (२) जोरथी नाखेलो निःश्वास, निसासो (पु.).
धुळकट (वि.) – धूळधोयुं, धूळे छपायेलुं, धूळीयुं.
धुळधाण (स्त्री.) – धूळधाणी, बरबादी (स्त्री.).
धुळवड (स्त्री.) – धुळेटी (स्त्री.), धूळी पडवो (पु.).
धुळाक्षर (न.) – धूळ फेलावीने तेनापर काढेलुं अक्षर, धूडियां अक्षरो (न.ब.व.).
धूड (न.) – घणुं वजनवाळुं प्राणि .
धूण (न.) – धोयेला चोखानुं पाणी (न.).
धून (स्त्री.) – (१) धुन, धून (स्त्री.), एक ज एक लीटी फरी; फरी गावी ते; (२) केफ, नशो (पु.); (३) जिद्द लेवी ते.
धूप (पु.) – धूप (पु.), एक सुगंधी द्रव्य.
– घालणे – (१) धूप करवो; (२) (लाक्ष.) आजीजी करवी, याचना करवी.
– न घालणे – (लाक्ष.) न मानवुं, न गणकारवुं.
– (स्त्री.) – धोवाण (न.), पाणीना प्रवाहथी माटी धोवाई जवी ते.
– काडी (स्त्री.) – धूपसळी, अगरबत्ती (स्त्री.).
धूम (स्त्री.) – दोट (स्त्री.).
– ठोकणे – दोट मूकवी.
– धडाका (पु.) – धूमधडाको (पु.).
– धडाक्याने (अ.) – धमधोकार, सपाटाबंध, पूरे जोशमां.
– धाम (स्त्री.) – जुओ 'धामधुम'.

धूमकेतू (पु.) – धूमकेतु, पूंछडियो तारो (पु.).

धूर (पु.) – (१) धुमाडो (पु.), (२) अंधारां (न. ब. व.).

– चढणे – नशो चडवो.

– देणे,–दाखविणे – धूतवुं, ठगवुं.

धूर्त [सं.] (वि.) – धूर्तः (१) लुच्चुं; (२) काबेल, होशियार.

धूर्तावा (पु.) – (१) धूर्ताई (स्त्री.), धूर्तपणुं (न.); (२) अटकळ (स्त्री.).

धूला (पु.) – हैदोस (स्त्री.), मोहरमना सरघसमां पोकाराती दुःखनी अरेराटी (स्त्री.).

धूलिवंदन [सं.] (न.) – धूलिवंदन, धुळेरी, धूळी पडवो.

धूसर [सं.] (वि.) – (१)धूसर, झांखुं, अस्पष्ट; (२) धुमाडीवाळुं.

धूळ (स्त्री.) – (१) धूळ, जेहु (स्त्री.) (२) (लाक्ष.) पायमाली (स्त्री.), सर्वनाश (पु.).

– उडणे – (१)धूळ ऊडवी; (२) उज्जड थई जवुं (३) नालेशी थवी.

– उडविणे – (१) धूळ उडाडवी; (२) (लाक्ष.) नाहक निंदा करवी, नालेशी करवी.

– चारणे – धूळ चाटतुं करवुं, हरावvuं, हरावी हेठे पाडवुं.

– फुंकणे – धूळ धाणी थई जवुं.

– कोट (पु.) – कोटबंधी; किल्लेबंधी (स्त्री.).

– दर्शन (न.) – 'धूळभेट' जुओ.

– पाटी(स्त्री.) – धूळपाटी (स्त्री.).

– पेरणी (स्त्री.) – वरसाद पहेलांनी वावणी (स्त्री.).

– भेट (स्त्री.) – धूळभेट (स्त्री.), दूरथी मळवुं ते, जरीकवार ऊभा ऊभा मळवानुं थाय ते.

– धुळीस मिळणे – धुळभेगा थवुं, पायमाल थवुं.

– धुळीस मिळविणे – धूळभेगुं करवुं.

धेड (पु.) – ढेड (पु.), जूना काळमां अस्पृश्य मनाती जाति के तेनो आदमी.

– गुज़री (वि.) – संकरित, मिश्र (भाषा).

– वाडा (पु.) – ढेडवाडो (पु.) हरिजनवाडो.

धेंड (न.) – प्रतिष्ठित व्यक्ति, मोटुं माणस.

धोकटी, धोंगटी (स्त्री.) – (१)खभाउपर लटकाववानी कोथळी (स्त्री.); (२)हजामनी कोथळी

धोकणी –नी (स्त्री.) – चिंता, चटपटी, तालावेली (स्त्री.).

धोकती (स्त्री.) – धास्ती (स्त्री.).

धोका (पु.) – (१)धोखो (पु.), भय (न.), दगो (पु.); (२)जोखम (स्त्री.).

– देणे – धोखो देवो, दगो देवो, –रमवो, विश्वासघात करवो.

– जीव धोक्यात घालणे – जीव जोखममां नाखवो.

धोंगड (वि.) – (१)रानटी, असंस्कारी, अशिष्ट; (२) रोंचुं, गामडियुं.

धोंगडे (न.) – खदडुं–जाडुं कपडुं.

धोटा (पु.) – कांठलो (पु.), कांठली (स्त्री.), वाणाना तार ताणामां नाखवानुं वणकरनुं एक ओजार.

धोणी (स्त्री.) – कुंडी (स्त्री.), हवाडो (पु.).

धोंड (स्त्री.) – (१)मोटो पथ्थर (पु.) (२) (लाक्ष.) हरकत (स्त्री.), अडथलो (पु.) नडतर (न.); (३) (लाक्ष.) जोखम (स्त्री.).

– गळ (वि.) – पथ्थरभरी जमीन.

– मास (पु.) – अधिक– पुरुषोत्तम– मास, मेलो मास.

– वाण (न.) – अधिक मासमां ब्राह्मणने अपातुं वायन (न.).

– शीर (स्त्री.) – मोटी नस (स्त्री.), धोरी नस.

– पडणे – आपदा आववी, माथे दुःख पडवुं, वणजोईती जवाबदारी पडवी.

– फोड्या (पु.) – पथ्थरफोडो (पु.).

धोंडा (पु.) – पथ्थर (पु.).

धोतर (न.) – धोतियुं (न.).

– जोड (–डा), (पु.) **–डी** (स्त्री.) – धोती जोटो (–डो) (पु.).

धोतरा (पु.) – जुओ 'धत्तुरा'.

धोधाट (पु.) – (१) धांध (पु.), पाणीनो जोरदार प्रवाह; (२)आगनो भडको, –भभूको (पु.) (३)वंटोळ (पु.); (४) बंदूक–तोप व. नो भडाको (पु.).

धोप (स्त्री.) – (१)लांबी ने सीधी तलवार (स्त्री.); (२) एवी तलवारनो घा (पु.).

धोपट (वि.) – (१)धोरी, सरिआम; (२) रूढ.

– मार्ग (पु.) – धोरी – रूढ –रस्तो (पु.).

– णे (स.क्रि) – (१) लाकडी–डंडा–धोकाथी मारवुं, (२) चोपवुं.

धोपटी (स्त्री.) – जुओ 'धोकटी'.

धोपणे (अ.क्रि.) – (१) धोमथी के श्रमथी अकळाई जवुं;

(२) घणी तरस लागवी.

धोबड (वि.) –(१) अणघड, सुंवाळुं नहि एवुं, (२)ढसडीने काढेलुं (अक्षर); (३)ढसडीने करेलुं (काम).

धोबी (पु.) – धोबी (पु.).

– घाट (पु.) – धोबी घट्टो, –घाट (पु.).

– दगड– धोबीनो धोवानो पथ्थर (पु.), छाट (स्त्री.).

– पछाड (स्त्री.) – धोबी पछाड (स्त्री.), कुस्तीनो एक दाव, पेच (पु.).

– ण (स्त्री.) – धोबण, धोबीनी स्त्री (स्त्री.).

धोभ्या (पु.) – धोवानुं, पाणी लाववानुं वि. कामो करनार नोकर, रामो (पु.).

धोरण (न.) – (१) धोरण, वलण (न.); (२) चतुरता, पहोंच (स्त्री.).

– णी (वि.) – (१) धूर्त, शाणुं, चतुर, विचारी; (2) दूरंदेशी.

धोल (पु.) – ढोल (न., पु.).

धोशा (पु.) – (१) नोबत (स्त्री.), डंको (पु.); (२) निशान (न.), वावटो (पु.); (३) **खळबळ, गडबड** (स्त्री.); (४) रटण, ते ने ते ज वात वारे वारे बोलवुं ते; (५) अमुक वस्तु माटे के व्यक्ति माटे आग्रह (पु.), रढ (स्त्री.) (६) शौर्य (न.), मर्दाई (स्त्री.); (७) तडामार प्रयत्न.

– लावणे – (१) अमुक वस्तुनुं रटण करवुं; रढ लेवी (२) एक ने एक वातनी पाछळ पडवुं; (३) तडामार प्रयत्न करवो; (४) मर्दाई करवी.

धोसरा (पु.) – धखारो (पु.), झंखना (स्त्री.).

– काढणे – धोखवुं, झंखवुं, झूरवुं.

ध्यान [सं.] (न.) – (१) ध्यान, एकाग्र चिंतन (न.); (२) लक्ष (पु.); (३) देवतानी मुद्रा; (४) योगक्रियानां आठ अंगोमांनुं एक; (५) (उपरोध.) बेडोळ रूप ('अहा हा ! काय पण ध्यान !').

– असणे – ध्यान होवुं, ध्यान रहेवुं, ख्याल राखवो.

– करणे – (१) ध्यान करवुं; (२) चिंतन करवुं.

– धरणे – ध्यावुं, ध्यान धरवुं.

– देणे – ध्यान–लक्ष–आपवुं..

– धारणा [स.] (स्त्री.) – ध्यान धारणा (स्त्री.), योगशास्त्रानुसार ध्यानादि करवुं ते.

– नात घेणे – ध्यानमां लेवुं, लक्ष आपवुं, मनपर लेवुं.

– नात येणे – ध्यानमां आववुं, समजवुं, ख्याल आववो.

– नात राहणे – ध्यानमां रहेवुं, याद रहेवुं.

– नात ठेवणे – ध्यानमां राखवुं.

ध्यानींमनीं (अ.) – (१) मनमां ते चिंतनमां; (२) कल्पनामां.

ध्यास (पु.) – ध्यास (पु.), लगन (–नी) (स्त्री.), निरंतर चिंतन (न.), रढ (स्त्री.).

– लागणे – लगनी लागवी.

ध्येय [सं.] (वि.) – ध्येय, ध्यान करवा लायक.

– (न.) – ध्येय (न.) : (१) आदर्श (पु.); (२) लक्ष्य, साध्य (न.), नेम (स्त्री.).

– वाद (पु.) – ध्येयवाद, आदर्शवाद (पु.).

ध्रुपद (न.) – ध्रुपद (पु.) : (१) गायननो एक प्रकार; (२) टेक, गीतनी वारे वारे गायी जती प्रथम कडी (स्त्री.).

– धरणे – गायकनी साथ करवी.

ध्वज [सं.] (पु.), **ध्वजा** (स्त्री.) – ध्वज, झंडो (पु.), धजा (स्त्री.).

ध्वनि [सं.] (पु.) – ध्वनि (पु.) : (१) अवाज, नाद (पु.); (२) व्यंजना (स्त्री.), गर्भितार्थ (पु.).

– काव्य [सं.](न.) – ध्वनिकाव्य(न.), व्यंगार्थप्रधान काव्य.

– प्रक्षेपक (पु.) – ध्वनियंत्र (न.), 'माइक'.

– मुद्रिका (स्त्री.) – थाळी (स्त्री.) (ग्रामोफोनपर वगाडवानी), 'रेकॉर्ड'.

– मुद्रित (वि.) – थाळीपर लीधेलुं, नोंधेलुं.

ध्वनित [सं.] (वि.) – (१) सूचित; (२) गर्भित.

– तार्थ [सं.] (पु.) – (१) सूचितार्थ, गर्भितार्थ; (२) सारांश (पु.).

ध्वस्त [सं.] (वि.) – ध्वस्त, उखाडी नाखेलुं.

ध्वंस [सं.] (पु.) – ध्वंस, नाश (पु.).

न

न (अ.) – ना, नहि (–हीं) नकारात्मक, निषेधदर्शक अव्यय.

– चा पाढा (पु.) – नन्नो, नन्नैयो (पु.).

नकटा (वि.) – नकटुं, चीबुं, चपटा नाकवाळुं.

नकराई (स्त्री.) – नकरामण, हूंडी न सीकरातां आपवी पडती नुकसानी (स्त्री.).

नक (–क्क)ल [अ.] (स्त्री.) – नकल (स्त्री.) : (१) अनुकरण (न.); (२) मूळ उपरथी उतारेलुं बीजुं लखाण (न.).

– करणे – (१) नकल उतारवी; (२) अनुकरण करवुं.

– णे (स. क्रि.) – नकल उतारवी.

– नवीस (पु.) – नकलनवीस, नकल उतारवानुं काम करनार.

नकली (पु.) – नकली, बनावटी, कृत्रिम.

नकल्या (पु.) – नकलियो, मश्करो, वेशधारी (पु.).

नकशी, नकसगिरी (स्त्री.) – नकशी (स्त्री.), कंडार, कोतरकाम (न.).

नकशी काढणे – कंडारवुं, नकशी करवी.

नकळत (अ.) – अजाण्ये, मालूम न पडतां.

नकळे (अ.) – मालूम नहि, खबर नहि.

नकार (पु.) – नकार (पु.) : (१) न अक्षर के तेनो उच्चार; (२) ना (स्त्री.).

– घंटा (स्त्री.) – ना (स्त्री.), (घंटा = खालीखम, ते उपरथी).

– देणे – नकार भणवो, ना पाडवी.

– राधिकार (पु.) – ना कहेवानो – विरोध दर्शाववानो– अधिकार, 'व्हीटो'.

नकील (स्त्री.) – ऊंटनी नाथ (नाकमां नंखाती दोरी), नकल (स्त्री.).

नको (अ.) – नहि जोइए.

– से वाटणे – अप्रिय थवुं, अणगमो थवो.

नक्की (वि.) – नक्की, निश्चित, चोक्कस.

– (अ.) – नक्की, जरूर, खचित.

नक्त, नकद, नगद (न.) – नगद नाणुं (न.), रोकडां नाणां.

– बाब (स्त्री.) – रोकड नाणामां अपातुं गणोत (न.).

नक्राश्रू [सं.] (पु. ब. व.) – नक्र (मगर) नां आंसु, खोटा आंसु (न. ब. व.), ढोंगी खरखरो (पु.).

नख (न.) – नख (पु.).

– काढणे – नख उतारवा.

– देणे, – लावणे – नष्ट करवुं, मारवुं, टूंपो देवो.

– भर (वि.) – नखभर, बहुज थोडुं, अत्यल्प.

– शिखांत [सं.] (अ.) – नखशिख, पगथी माथासुधी आखे शरीरे.

– शिरणे – नख खूंपवो; (लाक्ष.) किंचित् प्रवेश थवो.

नखशी (स्त्री.), **नखसूं** (न.) – नखियुं, नख कापवानुं साधन (न.).

नखा एवढा (वि.) – नख जेटलुं, प्रमाणमां अत्यल्प.

नखां बोटांवर काम करणे – नख उपर चालवुं, नाजूकीथी वर्तवुं, जीव साचवीने जरा तरा काम करवुं.

– वर खेळविणे – (१) आंगळीने टेरे नचाववुं; (२) छेतरवुं, भंभेरवुं.

– वर दिवस मोजणे – नखपर दहाडा गणवा, (लाक्ष.) अत्यंत आतुरताथी राह जोवी.

नखी (स्त्री.) – (१) नखी, नखली (स्त्री.), तंतुवाद्यने माटे वपरातुं वींटींजेवुं तारनुं साधन; (२) खरी (पशुनां पगनी) (स्त्री.).

नखे कुरतडणे – (लाक्ष.) नवरुं – बेकार बेसवुं.

नखरा (पु.) – नखरुं (न.), शृंगारिक चेष्टा (स्त्री.), अचको मचको, लटको (पु.).

– रे बाज़ (वि.) – नखरांखोर, – बाज.

नग (पु.) – (१) नंग (न.), दागीनो (पु.); (२) एक वस्तु; (३) वींटीपर जडेलुं रत्न (न.).

नगद (न.) – जुओ 'नक्त'.

– (वि.) – कीमती, उत्कृष्ट.

– दी (वि.) – नगदी, रोकडुं.

– दी कारकून (पु.) – रोकडनो हिसाब राखनार गुमास्तो (पु.).

नगर [सं.] (न.) – नगर, शहेर (न.).

– निगम [स.] (पु.) – महानगरपालिका, 'म्युनिसिपल कॉर्पोरेशन' (स्त्री.).

– पालिका [स.] (स्त्री.) – नगरपालिका, शहेरनी 'म्युनिसिपालिटी'.

– पिता (पु.) – नगरपालिकाना सदस्यमंडळनो सदस्य (पु.).

– **भवानी** (स्त्री.) – नगरनारी, वेश्या (स्त्री.) (लाक्ष.), बधे भटकती जबरी स्त्री.

– **रचना** (स्त्री.) – नगर रचना (स्त्री.), 'टाऊन प्लॅनिंग'.

– **शेठ** (पु.) – नगरशेठ, श्रेष्ठी (पु.), 'शेरीफ'.

– **स्थापत्य** [स.] (न.) – नगर स्थापत्य, नगर रचना शास्त्र (न.).

नगारखाना (पु.) – नगारखानुं (नं.).

नगारची (पु.) – नगारची (पु.), नगारुं वगाडनार.

नगारा (पु.) – नगारुं (न.).

नगीना [फा.] (वि.) – नगीन (–नो) (पु.), रत्न (न.).

नंगा [हिं.] (वि.) –नागुं.

– **फकीर** (पु.) – (१) नागो वेरागी (पु.); (२) (लाक्ष.) अकिंचन माणस.

नजदीक [फा.], **नजीक** (अ.) – नजदीक, नजीक, पासे.

नजीकचा (वि.) –नजीकनुं, पासेनुं, अडीनुं.

नज़र [अ.] (स्त्री.) – नजर (स्त्री.) : (१) दृष्टि (स्त्री.); (२) वलण (न.); (३) (लाक्ष.) कृपादृष्टि; (४) नठारी दृष्टि; (५) शृंगारिक कटाक्ष (पु.); (६) निगाह , देखरेख (स्त्री.); (७) भेट (स्त्री.).

– **असणे** – नजर – निगाह – रहेवी, ध्यान होवुं.

– **करणे** – नजर करवुं, भेट धरवी.

– **चुकणे** – नजर चूकवुं, ध्यान बहार जवुं, सरतचूक थवी.

– **टाकणे** – नजर करवी, –नाखवी, उपरथी जोई लेवुं.

– **ठेवणे** – नजर – निगाह – राखवी, चौकी राखवी, ध्यान राखवुं.

– **पडणे** – नजर पडवी, दीठामां आववुं.

– **फाकणे** – (१) दृष्टि विशाळ थवी; (२) महत्वाकांक्षा वधवी.

– **फाटणे** – नजर फाटवी, थक थवुं, जोईने चोंकवुं.

– **फिरविणे** – नजर फेरववी, उपर उपरथी जोई लेवुं.

– **बांधणे** – नजर बांधवी : (१) मंत्रनी असर करीने बीजानी नजर उपर काबू मेळववो; (२) लागेली नजर दूर करवा टुचको करवो.

– **भारणे** – जादुथी नजर उपर असर करवी.

– **मरणे** – जुओ 'दृष्टी मरणे', लागणी मरवी.

– **लागणे** – नजर लागवी.

– **लावणे** – नजर मांडवी, ताकीने के धारीने जोवुं.

– **कैद** (स्त्री.) – नजरकेद (स्त्री.).

– **चूक** (स्त्री.) – नजरचूक, सरतचूक (स्त्री.).

– **चोर** (पु.) – नजरचोर, नजर चुकावनार माणस (पु.).

– **बंदी** (स्त्री.) – नजरबंधी (स्त्री.), जादुथी लोकोनी आखने भुलावामां नाखवी ते.

– **बाज़** (वि.) – चोमेर नजर राखनार.

– **बाज़** (पु.) – जासूस, हेर.

नज़राणा (पु.) – नजराणुं (न.), मूल्यवान भेट (स्त्री.), नजर (स्त्री.).

नज़रानज़र (स्त्री.) – दृष्टोदृष्ट (स्त्री.). नजर सामे नजर,.

नज़रेस पडणे – नजरे आववुं, –चडवुं, –पडवुं, आंख सामे आववुं.

– **येणे** – नजरमां आववुं, दीठामां आववुं.

न ज़ाणो (अ.) – कदाच, संभव छे के, शी खबर.

नट [स.] (पु.) – नट (पु.) : (१) अभिनेता, कलावंत; (२) बहुरूपी (पु.).

– [इं.] (पु.) – नट, पेचवाळी लोखंडनी चाकी (छखूणिया) (स्त्री.).

नटखट (वि.) – खटनट, अडपलुं.

नटणे (अ. क्रि.) – (१) सजावुं; (२) सोंग – वेश – लेवो.

– **मुरडणे** – वरणागी करवी.

– **थटणे** – शणगार करवो.

नटवा (वि.) – वरणागियुं, अक्कडबाज, फांकडुं.

नटविणे (स. क्रि.) – सजवुं, शणगारवुं, सजाववुं.

नटवेपणा (पु.) – वरणागी, फांकडाई, छेलाई (स्त्री.).

नट्टापट्टा (पु.) – साज शणगार (पु.).

नटी (स्त्री.) – नटी, अभिनेत्री (स्त्री.).

नड (स्त्री.) – गरज, आरत (स्त्री.).

नडगी (स्त्री.), – **गे** (न.) – नळो, पगना टांटीयांनुं आगलुं हाडकुं.

नडघे (न.) – नरघांनो भांडो (पु.).

नडणे (अ. क्रि.) – (१) अटकी पडवुं; (२) गरज पडवी; (३) अडचणमां आववुं.

नडविणे (स. क्रि.) – (१) अटकी पाडवुं; (२) अडचणमां नाखवुं; (३) तंग करवुं,.

नणंद (स्त्री.) – नणंद (स्त्री.), वरनी बहेन.

नतद्रष्ट (वि.) – (१) कंजूस; (२) कृपण; (३) दुष्ट; (४) करमनो फूटेल.

नतीजा [अ.] (पु.) – नतीजो, परिणाम, अंजाम (पु.).
नत्र (पु.) – नत्रवायु, 'नायट्रोजन'.
नथ (स्त्री.) – नथ, वाळी (स्त्री.), स्त्रीओनुं नाकनुं घरेणुं (न.).
नथणी (–नी) (स्त्री.) – (१) नाथ (स्त्री.), बळद व. ना नाकमां नंखाती दोरी; (२) बारणाना आगळामां नंखाती कडी (स्त्री.).
नंतर (अ.) – (१) पछी; (२) उपर.
नंदादीप (पु.) – अक्षय दीप (पु.).
नंदीबैल (पु.) – (१) महादेवनुं वाहन नंदीबेल, पोठीयो (पु.); (२) (लाक्ष.) ठोठ माणस (पु.).
न पेक्षा (अ.) – न (–नी)कर, नहि तो.
नफा [अ.] (पु.) – नफो, फायदो, लाभ (पु.), कमाणी (स्त्री.).
न भूतो न भविष्यति [सं.] (वि.) – न भूतो न भविष्यति, अपूर्व – थयुं नथी ने थशे नहीं अेवुं.
नभोवाणी [स.] (स्त्री.) – नभोवाणी, आकाशवाणी (स्त्री.), 'रेडिओ'.
नमणे (अ. क्रि.) – (१) नमवुं, नमन करवुं; (२) नत थवुं, नीचा वळवुं; (३) शरणे जवुं, ताबे थवुं.
नमता (वि.) – नमतुं, नीचुं वळतुं.
नमते घेणे – (१) नमतुं आपवुं; (२) ढीलुं मूकवुं, गम खावी..
नमदा (पु.) – नमदो (पु.), दबावी टीपीने बनावातुं ऊननुं जाडुं कापड (न.).
नमन [सं] (न.) – (१) नमन (न.); (२) नीचुं वळवुं–ढळवुं ते.
नमविणे (स. क्रि.) – (१) नमाववुं; (२) नीचुं वळाववुं, –ढळाववुं; (३) ताबे करवुं.
नमाज [फा.] (स्त्री.) – नमाज (–झ) (स्त्री.), मुसलमानोनी प्रार्थना.
नमुना (पु.) – नमूनो (पु.) : (१) वानगी (स्त्री.); (२) कित्तो, सारा अक्षरोनो खरडो (पु.); (३) आदर्श (पु.).
– नेदार (वि.) – नमूना (–ने)दार, उत्तम, आदर्श.
नमूद (वि.) – (१) नोंधेलुं; (२) नक्की करेलुं.
– करणे – नोंधवुं.
नंबर [इं.] (पु.) – नंबर : (१) आंक (पु.); (२) क्रम.
नर [सं.] (पु.) – नर (पु.) : (१) मनुष्य, माणस (पु., न.); (२) पुरुष प्राणी; (३) चणियारामां फरतो कमाडनो खीलो (पु.).
– पशू (पुं.) – नरपशु, अधम–क्रूर–मनुष्य (पु.).
– मादी (स्त्री.) – (१) नरमादां (न.ब.व.); (२) बरडवानी जोडी (स्त्री.).
– सिंहावतार (पु.) – उग्र–भयानक–रूप (न.), –विष्णुनो पांचमो अवतार.
नरक [स.] (पु.) – नरक (पु.) : (१) दोजख (न.); (२) विष्ठा (स्त्री.), मल (पु.).
– उपसणे (१) – मळमूत्र साफ करवुं; (२) (लाक्ष.) (कोईनी) खराब वातोनी चर्चा उपाडवी.
नर(–रो)टी (स्त्री.) – (१) करोट (–टी) (स्त्री.); (२) खोपरी (स्त्री.),.
नरडी (स्त्री.), **– हे** (न.) – नरडी (स्त्री.), –डो (पु.) : (१) गळुं (न.); (२) श्वासनळी (स्त्री.).
नरम [फा.] (वि.) – नरम (१) सुंवाळुं, मुलायम; (२) नम्र, सालस; (३) पोचुं, ढीलुं; (४) नबळुं, कमजोर; (५) अस्वस्थ (तबियत).
– करणे – नरम करवुं : (१) मुलायम करवुं; (२) ढीलुं करवुं.
– णे,– पडणे, –येणे – नरम पडवुं, हळवुं थवुं, जोश–आवेग–ओछो थवो.
– माई (स्त्री.) – नरमाई, नरमाश (स्त्री.), नरमपणुं (न.).
नरसाळे (न.) – नाळकुं (–चुं) (न.).
नराणी (स्त्री.) – नराणी (स्त्री), नखियुं (न.), नख कापवानुं साधन.
न लगे (अ.) – जरुर नहि, नहि जोईए ('सांगणे न लगे').
नलिका कूप [सं.] (पु.) – नळ कूवो (पु.), 'ट्यूबवेल'.
नवकीर्द (स्त्री.) – रोजमेळनो नववर्षनो चोपडो (पु.).
– (वि.) – पहेलीवार खेडाती जमीन.
नवकोट नारायण – (लाक्ष.) – करोडपति (पु.).
नवखा (वि.) – नवुं, अजाण्युं
नवघण (न., स्त्री.) – भारे बोजो ऊंचकवाने माटे वापरेलो वांस (पु.).
नवजवान (पु.) – नवज (–जु)वान, नौजवान (पु.).
नवजोत (स्त्री.) – नवजोत (स्त्री.), पारसीओनो कस्ती पहेरवानो संस्कार.
नवज्वर [सं.] (पु.) – विषमज्वरनो एक प्रकार.
नवटांक (न.) – नवटांकियुं, शेरनो आठमो भाग.
नवत (–थ)र, नवेतर – नवतर, नवुं शरू करेलुं, ताजेतरनुं.

नवती (स्त्री.) – (१) भरजुवानी (स्त्री.), नवजोबन (न.) (२) वसंत ऋतुमां फणगा फूटी नीकळवानी वनस्पतिओनी अवस्था.
नवनीत [स.] (न.) – नवनीत, माखण (न.).
नवयुग [सं.] (न.) – नवयुग (न.), नवो जमानो (पु.).
नवयुवक [सं.] (पु.) – नवयुवक, नवजुवान (पु.).
नवरदेव (पु.) – वरराजा (पु.).
नवरा (पु.) – (१) वर (पु.); (२) पेचवाळो खीलो, नर स्क्रू (पु.).
नवरात्र (न.) – नवरातर (स्त्री.), आसो सुद १ थी ९ सुधींना नोरतां (न.ब.व.).
नवरी (स्त्री.) – वधु (स्त्री.).
नवरोज [फा.] (पु.) – नवरोज (पु.), पारसीओनुं बेसतुं वरस (न.).
नवल (न.) – (१) नवल (न.), नवाई (स्त्री.); (२) चमत्कार (पु.).
– **कथा** (स्त्री.) – अद्‌भुत कथा, नवलकथा, 'नॉवेल'.
– **परी** (स्त्री.) – अद्‌भुत बीना, – कथा (स्त्री.), आश्चर्य ऊपजावे तेवी बीना.
– **विशेष** (न.) – नवाजूनी (स्त्री.), नवा जाणवाजेवा समाचार (पु.ब.व.).
नवलाई (स्त्री.) – नवीनता, नवाई (स्त्री.), नवलपणुं (न.).
नवली (स्त्री.) – (१) प्रफुल्लता (स्त्री.), सतेजपणुं (न.); (२) नोळी कर्म (न.), पेटना नळ हलाववानी एक योग क्रिया.
नवशा (वि.) – (१) नवतर; (२) बाधा राखनार.
नवशिका – **शिखाऊ** : (१) शीखतुं; (२) बिन अनुभवी.
नवस (पु.) – नवस (न.) : (१) नीम, व्रत (न.); (२) मानता, बाधा, आखडी (स्त्री.).
– **करणे** – (१)बाधा–मानता–राखवी; (२) व्रत लेवुं.
– **पुरणे** – मानता पूरी थवी.
– **फेडणे** – मानता मूकवी.
– **बोलणे** – मानता राखवी.
– **सायास** (पु.ब.व.) – व्रत, नीम इ. तप, कष्ट.
– **सास पावणे** – (देवताए) मानताने अनुकूळ थवुं.
नवसर (वि.) – नवतर, ताजेतरनुं.
नवसागर (पु.) – नवसार, नवसागर (पु.), धातुओ गाळवानो एक खार.
नवा (वि.) – (१) नवुं, (२) कोरुं.
– **कोरा** (वि.) – नवुं नक्कोर.
– **ई** (स्त्री.) – नवाई (स्त्री.), नवापणुं, नवल (न.).
नवाजणी (स्त्री.) – प्रशंसा, वखाण (स्त्री.).
– **जणे** (स.क्रि.) – नवाजवुं, वखाणवुं, वधाववुं (जुओ 'नावाजणे').
नवा नवसाचा (वि.) – बहु महेनतथी प्राप्त थयेलो– सात खोटनो.
नवार (स्त्री.) – पाटी (स्त्री.) (सूतरनी वणेली जे खाटला माटे वापराय छे).
नवा(–व्हा)ळी (स्त्री.) – भरजुवानी (स्त्री.).
नवीन (वि.) – नवुं, नवीन.
– **पणा** (पु.) – नवीनता (स्त्री.), नवापणुं (न.).
नवी विटी नवे राज्य – नवी गिल्ली नवो दाव, फरीथी– नवेसरथी शरूआत (स्त्री.).
नवे (न.) – (१) आसो पूर्णिमाने दिवसे डांगरना झूमखां ने केरीनां पानांनुं करेलुं तोरण, नवधाननुं तोरण (न.)..
– **जुने** (न.) – नवाजूनी (स्त्री.) : (१) जाणवा जेवा समाचार; (२) ऊथलपाथल (स्त्री.).
नव्याची पूनव (स्त्री.) – माघ मासनी पूर्णिमा (दिवसे नवुं आवेलुं अनाज नैवेदमां वपराय छे).
नव्याने (अ.) – (१) नवेसर, फरीथी शरू करीने; (२) पहेली वखत.
नशा [फा.] (स्त्री.) – नशा, केफ, अमल (पु.).
– **बाज़** (वि.) – नशाखोर.
नशीब (न.) – नसीब, भाग्य, दैव (न.).
– **अजमावणे** – नसीब अजमाववुं.
– **उघडणे** – नसीब–भाग्य–खूलवुं, भाग्य फळवुं, – ऊघडवुं.
– **पाहाणे** – नसीब जोवराववुं, – देखाडवुं.
– **फिरणे** – नसीब रूठवुं, भाग्य फरी वळवुं.
– **फुटणे** – नसीब–भाग्य–फूटवुं.
– **शिकंदर असणे** – चडती भाग्यदशा होवी.
नश्वर [सं.] (वि.) – नश्वर, नाश पामे तेवुं, भंगुर.
नष्ट [सं.] (वि.) – नष्ट : (१) पायमाल; (२) दुष्ट, नठारुं.
– **चर्य** (न.) – दुर्दैव, दुर्भाग्य (न.).
नष्टांश (पु.) – नसंतान, निर्वंशपणुं, नखोद (न.).
– **होणे** – नखोद वळवुं, निर्वंश थवो, ऊमरो ऊठवो.
नस (स्त्री.) – नस, रग (स्त्री.).
– **उडणे** – नस फूलीने धबकती देखावी.

नसणे (अ. क्रि.) – न होवुं.

नसता (वि.) – (१) फोगटनुं, व्यर्थ, निरर्थक; (२) अछतुं; (३) मिथ्या, अवास्तव.

– **उद्योग** (पु.) – फोगटनी झंझट (न.), फोगटनी पंचायत (स्त्री.).

– **ती उठाठेव** (स्त्री.) – फोगटनी झंझट (न.), फोगटनी पंचायत (स्त्री.).

– **ती उचापत** (स्त्री.) – फोगटनी झंझट (न.), फोगटनी पंचायत.

नसल [अ.] (स्त्री.) – नसल, ओलाद (स्त्री.), वंश (पु.), कुळ (न.).

नस्तर [का.] (न.) – नस्तर, वाढकाप करवानुं हथियार (न.).

– **करणे** – नस्तर करवुं, शल्यक्रिया करवी, नस्तर मूकवुं.

नहर [हिं.] (पु.) – (१) नहेर (स्त्री.); (२) नहेरुं (न.), वहेळो (पु.).

नहाण (न.) – (१) प्रथम रजोदर्शन (न.), पहेलो अटकाव (पु.); (२) अंघोळ, स्नान (न.).

– **घालणे** – तेल चोपडीने नवडाववुं.

– **येणे** – पहेलो अटकाव आववो.

नहिला (पु.) – नव्वो (पु.) (पानांनुं नव आंकवाळुं पत्तुं).

नहून (अ.) – नीकर, नहि तो.

नळ (पु.) – नळ (पु.) : (१) पाणी पहोंचाडवानो माटी के धातु नो गोळ पोलो लांबो घाट (पु.); (२) पेटमांनुं मोटुं आंतरडुं (न.); (३) नळो (पु.), घूंटणथी नीचेनो लांबो अवयव के तेनुं हाडकुं.

– **कुटे, –कांडे** (न.) – नळी, भूंगळी (स्त्री.).

– **वायू** (पु.) – नळवायु, आंतरडानो वायु (पु.).

– **टाकणे** – नळ नाखवा.

– **फुगणे** – आंतरडामां वायु भरवाथी आफरो चडवो.

नळा (पु.) – (१) नळो, मोटो नळ (पु.); (२) टिनना पत्रानुं भूंगळुं (न.); (३) एक दारूखानुं, कोठी (न.); (४) नळियुं, कवलुं (न.).

नळी (स्त्री.) – नळी (स्त्री.) : (१) लांबी भूंगळी (स्त्री.); (२) चाडुं (न.); (३) पवालुं (न.).

नक्षा [अ.] (पु.) – नकस (पु., स्त्री.) : (१) शाख, प्रतिष्ठा (स्त्री.); (२) जोर (पु.), पाणी (न.).

– **उतरविणे** – नकस कापवी, –लेवी, अप्रतिष्ठा करवी, गर्व उतारवो.

ना (पुं.) – नकार (पु.).

– (अ.) – नहि.

– **इलाज** (पु.) – निरुपाय (पु.), लाचारी, विवशता (स्त्री.).

– **इलाजास्तव** (अ.) – ना छूटके, अणचाले, बीजो कोई इलाज नहि होवाथी.

नाईक (पु.) – सिपाइयोनी टोळीनो वडो.

नाउमेद (वि.) – नाउमेद, निरुत्साह.

– **दी** (स्त्री.) – नाउमेदी, निराशा (स्त्री.).

नाक (न.) – (१) नाक (न.); (२) (लाक्ष.) आबरू (स्त्री.); (३) सोयनुं काणुं (न.); (४) (लाक्ष.) मोखरेनी व्यक्ति के नगर; (५) बीजनी गांठ (स्त्री.), (जेमांथी फणगो फूटे छे).

– **कापणे** – (१) नाक कापवुं; (२) (लाक्ष.) आबरू उघाडवी, फजेत करवुं; (३) घमंड उतारवी.

– **खाजविणे** – चीडववुं, खीजववुं.

– **खाली होणे** – मानहानि थवी, नाक नीचुं थवुं.

– **खुपसणे** – दखल देवी, माथुं मारवुं.

– **घासणे** – नाक घसवुं, दीनभावे शरणे जवुं.

– **चे (–ठे)चणे** – (१) शिक्षा करवी; (२) ठीक पारिपत्य करवुं.

– **दाबणे** – (लाक्ष.) दम घूंटाववो; (२) मर्मनी वातथी दबाववुं.

– **धरणे** – (१) राह जोवडा (–रा)ववी; (२) –नी आडे आववुं.

– **धरून बसणे** – ध्यान धारणामां रहेवुं.

– **धुऱ्या काढणे** – आजीजी करवी, कालावाला करवा.

– **मुठीत धरणे** – नाकलीटी ताणवी, अत्यंत दीनभावे शरणे जवुं.

– **मुरडणे** – नाक मरडवुं, नापसंदगी के घृणा बताववी.

– **वर असणे** – तोर बताववो, गर्व करवो.

– **वर करून चालणे** – (१) तोरमां चालवुं, नाक ऊंचुं राखवुं; (२) बेशरम थवुं.

– **वाहणे** – नाक वहेवुं, –गळवुं, नाकमांथी पाणी नीकळवुं, सळेखम थवुं.

– **शिंकरणे** – नाक नसींकवुं, –साफ करवुं.

– **संभाळणे** – (१) (लाक्ष.) आबरू संभाळवी; (२) प्रमुख व्यक्ति के वस्तुने संभाळी राखवी.

– घुरी (स्त्री.) – नाकलीटी, –लिसोटी, माफी मागवा माटे जमीन उपर नाक घसवुं ते.
– पुडी (स्त्री.) – नसकोरुं (न.).
– काचा शेंडा (पु.) – नाकनुं टेरवुं.
– काच्या शेंड्यावर राग असणे – (लाक्ष.) झट चिडाई जवुं.
– काडोळ्यांचा वैद्य (पु.) – ऊंट वैद (पु.).
– कात काड्या घालणे – (लाक्ष.) चीडववुं, खीजववुं.
– कात बोलणे – नाकमां बोलवुं, गणगणवुं.
– कातील बाल – (लाक्ष.) आंखनी कीकी (स्त्री.), अति प्रिय व्यक्ति.
– काने कांदे सोलणे – (लाक्ष.) शुचिर्भूततानी डींग मारवी.
– कापेक्षा मोती जड – (लाक्ष.) मालिक करता चाकर भारे.
– काला पदर लावणे – नाक फाटवुं, दुर्गंध असह्य थवी.
– कावर टिचणे – वस्तुनी कीमत नगद रूबरू चूकती करवी (लाक्ष.), विरोधीओ पर मात करीने काम करी बतावधुं.
–कावर बोट ठेवणे – चुप बेसवानो संकेत करवो.
–कावर माशी बसू न देणे – झट झांझ चडवी, अपमान सहन न करवो.
–कावर म्हशीने पाय देणे – (लाक्ष.) नाक चपटुं–नकटुं– होवुं.
–कासमोर जाणे – नाकनी दांडीए जवुं, सीधे रस्ते–सामे मोंए जवुं, .
–कासमोर चालणे – सीधे मार्गे चालवुं, –जवुं.
–की नव येणे – दम नीकळवो, थाकी जवुं, नाके दम आववो..
–की नव आणणे – खूब सताववुं, दम काढवो.
–की वेसण घालणे – नाथ घालवी, नाथवुं, (लाक्ष.) बंधनमां राखवुं. काबूमां राखवुं,.
नाकबूली (स्त्री.) – नाकबूली (स्त्री.), इन्कार (पु.), नामक्कर जवुं.
नाकर्ता (वि.) – (१)कर्तृत्वहीन, अक्करमी (२)नाकाबेल.
–र्तेपण (न.) – (१)करवापणुं कंई न होय तेवी स्थिति, (२) अकर्मण्यता, कंईपण करवानुं सामर्थ्य न होवुं ते, अक्करमीपणुं.
नाका, (पु.) **–के** (न.) – नाकुं (न.): (१) जकात लेवानुं थाणुं (न.), (२) अनेक रस्ताओ मळे छे तेवुं ठेकाणुं (न.), (३) रस्तानो छेडो (पु.).
नाकाड (न.) – (१) बेडोळ नाक; (२) पहाडनो के टेकरीनो आगळपडतो भाग के छेडो, (पु.); (३) नाकनुं टेरवुं (न.); (४) भूशिर (न.).
नाकारणे (स.क्रि.) – न (–ना) कारवुं, ना पाडवी..
नाकिर्दसार (वि.) – पडतर–अणखेडायेली जमीन.
नाकील, नाकेला (वि.) – सरळ ने सुंदर नाकवाळुं.
नाकेदार (पु.) – जकातदार (पु.),.
नाकेबंदी (स्त्री.) – नाकेबंधी (स्त्री.), घेरो (पु.), 'ब्लॉकेड'.
नाखवा, नाखुदा (पु.) – नाखुदा, टंडेल (पु.).
नाखुश (–ष) (वि.) – नाखुश, नाराज, अप्रसन्न.
नाग [सं.] (पु.) – (१) नागसर्प, (२)हाथी (पु.); (३) पूर्व भारतीय एक आदिजाति.
–केशर (पु.) – नागकेसर (न.), कबाबचीनी (स्त्री.).
–चाफा (पु.) – नागचंपो (पु.), एक झाड के तेनुं फुल.
–झरी (स्त्री.) – वहेळो (गंदा पाणीनो) (पु.).
–दवण (स्त्री.) – नागधवनो (पु.), नाग डमण (स्त्री.).
–फडे (न.) – हाथलो (पु.).
–फणा (स्त्री.) – नागनी फेण (स्त्री.).
–बंद (पु.) – (१)नागफेणानी आकृतिनो कमरबंध (पु.); (२) पहेरेलुं लूगडुं तंग करवामाटे केडे खोंसेली सोपारी; (३) स्त्रीओनी भुजानो एक अलंकार, बाजुबंद.
–मोड (स्त्री.) – वळांक (स्त्री.), वाकोचुंको रस्तो.
–मोडी (वि.) –वांकुंचूंकुं, सर्पगतिनुं.
–वेल (स्त्री.) – नागरवेल, (स्त्री.) (मुखवासनां पानांनी वेल).
–सूर (पु.,न.) – भूंगळ, (स्त्री. न.), नागने भारवा वगाडातुं एक वाद्य..
नागडा (वि.) – (१)नागुं; (२)बेशरम, निर्लज्ज.
नागर [सं.] (वि.) – नागर, सभ्य, शिष्ट, सुसंस्कृत.
– (पु.) – गुजरातनी एक ब्राह्मण जाति.
– फणी(स्त्री.) – नागफणी(स्त्री.), अंबोडानुं एक घरेणुं(न.).
–मोथा (पु.) – नागरमोथ (स्त्री.), एक सुगंधी दरो.
नागरिक [स.] (पु.) – नागरिक : (१) नगरनो रहीश (पु.); (२) मतनो हकदार (स्त्री के पुरुष).
नागरी (स्त्री.) – नागरी, देवनागरी लिपि (स्त्री.).
– (वि.) – नगरने लगतुं, नागरी.

रीत – नागरी रीत = शिष्ट रीतभात.

नागली (स्त्री.) – नागली (स्त्री.) (एक अनाज).

नागवण (–णूक) (स्त्री.) – (१) छेतराईने लूंटाई जवुं ते; (२) छेतरामण (न.).

नागविणे (स. क्रि.) – (१) छेतरवुं; (२) छेतराईने लूंटवुं; (३) नागुं करवुं, सर्वस्व लूंटवुं.

नागवणे, नागवला जाणे – (१) छेतरावुं; (२) लुटावुं.

नागवा (वि.) – जुओ 'नागडा'.

– पाऊस (पु.) – तडको होवा छतां वरसतो – आंधळो– वरसाद (पु.).

नागवे उघडे (वि.) – नागुं पूगुं.

– नाचणे – (लाक्ष.) निर्लज्ज–उच्छृंखल–अनिर्बंध थवुं.

नागा (पु.) – (1) गोटली (स्त्री.), गपोलियुं (नं.), काममांथी छटकी जईने भराई बेसवुं ते; (२) खोळंबो, विलंब (पु.).

– (वि.) – नागुं.

नागाणा (पु.) – बाफेलो चणो (पु.).

नागीण (स्त्री.) – नागण (स्त्री.).

नांगर (पु.) – (१) नांगर, लंगर (न.); (२) हळ (पु.).

– णे (स. क्रि.) – (१) नांगरवुं, लंगरवुं, लंगर नाखी वहाण थोभववुं; (२) हळ खेडवुं.

नांगरवट, नांगरट (स्त्री.) – हळथी खेडवुं ते.

नांगा (पु.), **नांगी** (स्त्री.) – डंख, आंकडो (पु.).

– टाकणे – बीछीं ए आंकडो मूकवो, (लाक्ष.) मगरूरी छोडवी, नरम थवुं.

– मारणे – आंकडो–डंख–मारवो.

नाच (पु.) – (१) नाच (पु.); (२) चाळा (पु. ब. व.), नखरां (न. ब. व).

– मांडणे – नाच करवा, तमाशा जेवा चाळा करवा, नाच बताववो.

नाचकण (पु.) – (१) कांटो काढवानुं एक ओजार (न.); (२) अनेक हथियारोनो सट (पु.).

नाचक्की (स्त्री.) – बेआबरू, बेइज्जत, अपकीर्ति (स्त्री.).

नाचणा (पु.), **– णी** (स्त्री.) – नागली (स्त्री.).

नाचणे (अ. क्रि.) – (१) नाचवुं; (२) आनंदथी कूदवुं, ठेकडो मारवो, ऊछळवुं; (३) दोडधाम करवी.

नाचरा (वि.) – (१) चंचळ; (२) चाळा करनार, उछां–छळो.

– रेपणा (पु.) – (१) चाळाखोरी; (२) चंचळता (स्त्री.).

नाचवानाचव (स्त्री.) – वारेवारे स्थानपलटो करवो ते के करावववो ते.

नाचविणे (स. क्रि.) – नचाववुं : (१) (लाक्ष.) पोतानी इच्छानुसार बीजाने करवानी फरज पाडवी; (२) अहींथी तहीं, त्यांथी बीजे ठेकाणे एम फेरववुं.

नाच्या, –पोऱ्या (पु.) – नर्तिकानो साथी (पु.), तमाशामां नाचनारो बायला जेवो पोरियो.

नाजु (–जू)क [फा.] (वि.) – नाजुक : (१) सुकुमार, कोमळ, मृदु; (२) नबळुं, अखम; (३) कटोकटीनुं.

– पणा (पु.) – (१) नाजुकपणुं (न.).

– बांध्याचा (वि.) – एकवडियुं, नाजुक–नबळा–बांधानुं.

नाझ (–ज)र [अ.] (पु.) – नाजर, अदालतनो एक अमलदार (पु.).

नाट (पु.) – (१) नकार (पु.); (2) अपशुकन (पु.).

– येणे – खूटवुं, घटवुं, घट आववी.

– लागणे – (१) अपशुकन थवो; (२) अपयश मळवुं; बट्टो लागवो, (३) नकार मळवो.

– (वि.) – (१) देवाळियुं; (२) धूळभेगुं थयेलुं; (३) परागंदे.

नाटक [सं.] (न.) – (१) नाटक; (२) ढोंग (न.); (३) स्वांग (न.).

– शाळा (स्त्री.) – (१) नाटकशाला (स्त्री.), 'थिएटर'; (२) कलावंतणी, नृत्य–नाट्य कलामां निपुण एवी कंचनी (स्त्री.).

नाटकी, नाटक्या (वि.) – नाटकियुं : (१) नाटकना धंधावाळो; (२) (लाक्ष.) ढोंगी.

नाटिका (स्त्री.) – नाटिका (स्त्री.), टूंकुं के नानुं नाटक.

नाट्य [सं.] (न.) – नाट्य (न.), अभिनयकला.

– छटा (स्त्री.) – मराठीनो एक विशेष साहित्य प्रकार जेमां माणस स्वगत भाषण बोले छे.

नाठाळ (वि.) – (१) डांड, खटनट; (२) अडपलांखोर; (३) तोफानी, काबूमां न रहे तेवुं (ढोर).

नाड (स्त्री.) – (१) नाड, रग, धमनी, नाडी (स्त्री.); (२) घटिका (स्त्री.).

– बंद (वि.) – लंगोटबंध, ब्रह्मचारी.

नाडणूक (स्त्री.) – कनडगत (स्त्री.).

नाडणे (स. वि.) – (१) कनडवुं; (२) लूंटवुं.

नाडा (पु.) – (१) दोर (पु.), (कोसनुं) जाडुं दोरडुं (न.); (२) नाडुं (न.), लेंघा के घाघरानी दोरी, अंबोडो बांधवानी दोरी.

– **पुडी** (स्त्री.) – अबीर, गुलाल आदिनुं रंगीन दोराथी बांधेलुं पडीकुं (न.).

नाडी (स्त्री.) – (१) जुओ 'नाडा (२)'; (२) जुओ 'नाड (१)'.

– **गोळा होणे** – नाडी खेंचावी, मरणवेळानी वेदना थवी.

– **तपासणे, –पाहणे** – नाड जोवी.

– **परीक्षा** (स्त्री.) – नाडीपरीक्षा, नाड जोई रोगनुं निदान करवुं ते.

– **वैद** (पु.) – (१) नाडी वैद, नाडी उपरथी रोग पारखनार वैद (पु.); (२) ऊंटवैद, नीमवैद (पु.).

नाडेकरी (पु.) – बजाणियो, नट, दोरडापर नाचनार.

नाणावटी, नाणेवटी (पु.) – नाणावटी, शराफ (पु.).

– (स्त्री.) – नाणावटुं (न.), शराफनो धंधो (पु.).

नाणावणे (अ. क्रि.) – पंकावुं, प्रसिद्ध थवुं.

– **लेला** (वि.) – सुप्रसिद्ध, पंकायेलुं.

नाणे (न.) – (१) नाणुं (न.), चलणी सिक्को (पु.); (२) एक जंगली झाड (जेनुं लाकडुं इमारती काम माटे आवे छे).

– **बाजार** (पु.) – नाणाबजार (अ.), शराफोनुं बजार (न.).

– **भीड** (स्त्री.) – नाणाभीड, नाणांनी तंगी (स्त्री.).

नात (स्त्री.) – (१) पौत्री, दीकरानी दीकरी (स्त्री.); (2) दौहित्री, दीकरीनी दीकरी.

नातरी (स्त्री.) – पथ्थरनी कोर (स्त्री.).

नातलग (वि.) – संबंधी, सगुं.

– (पु.) – सगुं, आप्तजन (न.).

नातवंड (न.) – दीकरानुं के दीकरीनुं अपत्य (न.).

नाताळ [पो.] (पु.) – (१) नाताल (स्त्री.), 'क्रिसमस्'; (२) नाताल (पु.), (दक्षिण आफ्रिकानो एक प्रदेश).

नातू (पु.) – (१) पौत्र, दीकरानो दीकरो (पु.); (२) नवासा (पु.), दीकरीनो दीकरो.

नाते (न.) – (१) सगपण (न.), सगाई (स्त्री.); (२) नातरुं (न.), संबंध (पु.).

– **गोते** (न.) – सगाई संबंध , आप्तसंबंध (पु.).

– **त्याचा** (वि.) – सगुं, संबंधी.

नाथ (स्त्री.) – नाथ (स्त्री.), ढोरना नाकमां नंखाती दोरी.

– [सं.] (पु.) – नाथ (पु.) : (१) स्वामी, मालिक; (२) आश्रयदाता, पालक (पु.).

– **पंथ** (पु.) – वेरागीओनो एक पंथ (जेना आद्य प्रवर्तक मच्छीन्द्रनाथ हता).

नाद [सं.] (पु.) – नाद : (१) अवाज (पु.); (२) घोष, ध्वनि (पु.); (३) छंद (पु.), लहे, लगनी (स्त्री.).

– **ब्रह्म** [सं.] (न.) – नादब्रह्म, नादमां समायेलुं ब्रह्म (न.), नादमां–स्वरमां–लगनी (स्त्री.).

– **लागणे** – नाद लागवो, छंद लागवो, नादे चडवुं.

– **लावणे** – नादे चडाववुं, लहे लगाडवी.

– **सोडणे** – (१) लहे तजवी; (२) पीछो छोडवो, जतुं करवुं.

– **दात असणे** – लगनीमां रहेवुं, तन्मय रहेवुं, तानमां रहेवुं.

– **दाला (नादी) लागणे** – जुओ 'नाद लागणे', – नी पाछळ घेला थवुं.

नादान [फा.] (वि.) – नादान : (१) नालायक; (२) मूर्ख; (३) क्षुद्र; (४) अकर्मण्य.

– **नी** (स्त्री.) – नादानपणुं (न.) : (१) नालायकी (स्त्री.); (२) अकर्मण्यता.

नादार (वि.) – नादार : (१) देवाळियुं; (२) कंगाल; (३) फी भरवा असमर्थ.

– **री** (स्त्री.) – नादारी (स्त्री.) : (१) गरीबी; (२) देवाळुं (न.).

– **मिळणे** – नादारी नोंधाई जवी, –मळवी.

नादावणे (अ. क्रि.) – (१) नादे चडवुं; (२) हो हा थवी, लोकोमां चर्चा थवी; (३) ध्वनिलहरो ऊठवी.

नादिष्ट, नादी (वि.) – नादी, धुनी, छंदी.

नादुरुस्त (वि.) – नादुरस्त.

नानकटाई (स्त्री.) – नानखटाई (स्त्री.), बिस्किटनी जातनो एक खाद्य पदार्थ.

नाना [सं.] (वि.) – नाना, विधविध, अनेक प्रकारनुं.

– (पु.) – नानो, मानो बाप, आजो (पु.).

नांदणे (अ. क्रि.) – रहेवुं, आनंदमां रहेवुं, वहुओ सासरे जईने रहेवुं– घर चलाववुं.

नांदी [सं.] (स्त्री.) – नांदी (स्त्री.) : (१) नाटकनुं प्रारंभिक पद्य के श्लोक; (२) (लाक्ष.) प्रस्तावना.

– **श्राद्ध** [फा.] (न.) – नांदीश्राद्ध (न.), मांगलिक प्रसंगे करातो श्राद्ध विधि.

नापत (स्त्री.) – (१) अणपतीज (स्त्री.), पत – विश्वास पात्र न रहेवुं ते; (२) बेआबरू (स्त्री.).
नापसंत (वि.) – नापसंद : (१) अणगमतुं; (२) अमान्य.
नापाक [फा.] (वि.) – नापाक, अपवित्र.
नापास (वि.) – (१) न (–ना)पास, अनुत्तीर्ण; (२) नापसंद.
नापीक (वि.) – ऊसर, ऊखर, पडतर–पाक न आवे एवी.
नाफेर (पु.) – नाफेर (पु.), फेर के बदल करवाना विरुद्ध मत.
– वादी (पु.) – बदल करवाना विरोधी मतनो माणस, नाफेरवादी.
नाबर (वि.) – असमर्थ, अखम, अक्षम.
नाबालीक (–ग) [फा.] (वि.) – नाबालिग, सगीर, (कायदा अनुसार) नानी उंमरनुं.
नाबूद [फा.] (वि.) – नाबूद, निर्मूळ, समूळुं खलास.
– करणे – समूळुं नष्ट करवुं, बरबाद करवुं.
नाभी [सं.] (स्त्री.) – नाभि (स्त्री.) : (१) दूंटी (स्त्री.); (२) केंद्रस्थान (न.); (३) पैडानो मध्य पु.), नायडी (स्त्री.).
नाम [स.] (स्त्री.) – नाम (न.), संज्ञा (स्त्री.).
– क (वि.) – नामक, नामनुं, नामवाळुं.
– करण [सं.] (वि.) – नामकरण (न.), नाम पाडवानो विधि.
– घोष [सं.] (पु.) – नामधून (स्त्री.), नाम जपन (न.).
– जात (–द) (स्त्री.) – (१) जागीर (स्त्री.); (२) नीमेलो अधिकारी; (३) एक पदवी.
– जोग (वि.) – नामजोग (हूंडी), जेनुं नाम हूंडीपर लखेलुं होय तेने ज साबीतीवगर नाणां आपवाजेवी.
– दार (वि.) – नामदार, माननीय (हाल मंत्रीओने संबोधतां वपराय छे).
– दारी (स्त्री.) – नामदारी (स्त्री.), मंत्रीपद (न.).
– धारी (वि.) – नामधारी : (१) नामधारण करनारुं; (२) के मात्र नामनुं ज, ढोंगी.
– निर्देश (पु.) – नाम निर्देश (पु.), नामथी उल्लेख.
– निशान (न.) – नाम निशान (न.), नाम सरखुं.
– मात्र (वि.) – नाममात्र, नाम पूरतुं.
– वर (वि.) – नामवर, प्रख्यात.
– शेष (वि.) – नामशेष, नाश पामेलुं.
नामर्द [फा.] (वि.) – (१) नामर्द, बायलुं; (२) डरकणुं, डरपोक, बीकण.
नामा [फा.] (पु.) – खरीतो (पु.), खत (न.), दस्तावेज (पु.) नामुं.
नामाभिधान [सं.] (न.) – नामाभिधांन (न.), नाम पाडवुं ते.
नामानिराळा (वि.) – अलिप्त, अलग.
नामी (वि.) – नामी, सरस, शानदार.
नामुष्की, नामोशी (स्त्री.) – नामोशी, बेआबरू (स्त्री.).
नामोहरम (वि.) – (१) हारेलुं; (२) अपजशियुं.
– करणे – (१) हराववुं, पराजित करवुं; (२) अपजश आपवुं.
नायक [सं.] (पु.) – नायक (पु.) : (१) आगेवान, सरदार (पु.); (२) नाटक के कथानुं मुख्य पुरुष पात्र, 'हीरो'.
नायकीण (स्त्री.) – नायकण, कंचनी (स्त्री.).
नायटा (पु.) – दराज, दादर (स्त्री.).
नायनाट (पु.) – समूळगो नाश (पु.), निर्वंश.
नायब [अ.] (वि.) – नायब, हाथनीचेनुं, 'डेप्युटी'.
नायिका [सं.] (स्त्री.) – नायिका, नाटक के कथानुं मुख्य स्त्री पात्र, 'हिरॉइन'.
नार (स्त्री.) – नार, नारी (स्त्री.).
नारं(–रीं)ग (न.) – नारंग (पु.), नारंगी (स्त्री.).
– गी (वि.) – नारंगीना रंगनु, नारंगी.
नारळ (पु.) – नारियेळ, नाळियेर (पु.), श्रीफळ.
– फुटणे – (लाक्ष.) आरंभ थवो.
– फोडणे – (लाक्ष.) शुभारंभ करवो.
– हाती देणे – (लाक्ष.) नाळियेर आपवुं, नोकरीमांथी काढी मूकवुं.
– ळी (स्त्री.) – नाळियेर झाड, नारियेळी.
– ळी पुनव, –पौर्णिमा (स्त्री.) – नारियेळी पूनम, श्रावणी पूर्णिमा (स्त्री.).
नाराज [फा.] (वि.) – नाराज, नाखुश, खफा.
नाराजी (स्त्री.) – इतराजी, खफगी, नाखुशी, नाराजगी (स्त्री.).
नारू (पु.) – (१) नारुं, वसवायो (पु.); (२) नारुं (न.), वाळो (पु.), एक रोग.
– कारू (पु.ब.व.) – नारुकारु (पु.ब.व.), वसवायानी बार जात.
– होणे – वाळो नीकळवो (पगने फोल्लो थई अंदरथी

लांबो तंतु जेवो जंतु नीकळवो).

नाल (पु.) – नाळ (पु.), घोडा तथा बळदने पगे जडवामां आवती लोखंडनी वांकीं पटी (स्त्री.).

– बंद (पु.) – नाळबंद (–ध) (पु.), नाळ जडनारो.

नालकी (–खी) – नाळकी, बार भोइयोनी पालकी (स्त्री.).

नालस्ती (स्त्री.) – नालेशी, निंदा, बदगोई (स्त्री.).

नाला (पु.) – वहेळो (पु.),.

नाली (स्त्री.) – नाली, खाळ, नाळुं, नीक (स्त्री.), 'गटर'.

नालिश [फा.] (स्त्री.) – तकरार, फरियाद (स्त्री.).

नाव (स्त्री.) – नाव, होडी (स्त्री.), वहाण (न.).

– (न.) – (१) नाम (न.); (२) (लाक्ष.) कीर्ति (स्त्री.).

– करणे, – काढणे – नाम करवुं, –काढवुं, नामांकित थवुं.

– काढणे – (१) नाम रद्द करवुं, –काढी नाखवुं; (२) नाम ओचरवुं; (३) सळ काढवी, छंछेडवुं.

– गाव विचारणे – नामठाम पूछवुं.

– घालणे – नाम घालवुं, –दाखल करवुं.

– घालविणे – नाम बोळवुं, – डुबाडवुं, अपकीर्ति–बेआबरू करवी.

– घेणे – (१) नाम उच्चारवुं, –लेवुं; (२) वर के वधु–ए एक बीजानुं नाम उखाणासाथे लेवुं.

– टाकणे – नाम मूकवुं, –त्यागी देवुं, –न लेवुं, संबंध छोडी देवो.

– ठेवणे – (१) नाम पाडवुं; (२) दोष देवो; (३) निंदा करवी.

– नको ! – नाम न लेशो !.

– न घेणे – नाम न लेवुं.

– नाव (अ.) – धीमे धीमे.

– निशाण (न.) – नाम निशान, ओळख तरीकेनुं कोई चिह्न (न.).

– निशी (स्त्री.) – पूर्ण नाम ठाम आदिनी जाण (स्त्री.).

– निशीवार (अ.) – (१) पूर्ण नाम आदि माहिती साथे; (२) नामोना अनुक्रमथी.

– सोडणे – जुओ 'नाव टाकणे'.

– सोडा ! – 'अरे, शुं पूछो छो?', जवा दो अेनी वात (एवा अर्थमां).

– लौकिक (पु.) – नामना, कीर्ति (स्त्री.).

– नावाचा (वि.) – (१) नामक; (२) केवळ नामधारी; (३) नामनी लायकातनुं, नामं लेवा जेवुं.

– नावावर (अ.) – नामे.

– नावारूपास येणे – नामचा – नामना – थवी, उत्कर्ष थवो.

– नावास चढणे – नामचा – नामना – थवी, उत्कर्ष थवो.

– च्या नावाने खडे फोडणे – नी विरुद्ध तकरार कर्या करवी.

– च्या नावाने भंडारा उधळणे – (लाक्ष.) –नुं गुणगान करवुं.

– च्या नावावर विकणे – ना नामनो लाभ उठाववो.

– च्या नावाने पूज्य असणे – नो पूर्ण अभाव होवो.

नावे ठेवणे – (१) दोष काढवो, खोड काढवी; (२) निंदा करवी.

– च्या नावे मांडणे – ने नामे चडाववुं.

नावड (स्त्री.) – अणगमो, अगमो, अबखो (पु.), नापसंदगी (स्त्री.).

– णे (स. क्रि.) – ना गमवुं, नापसंद थवुं.

– ता (वि.) – अणगमतुं, अळखामणुं.

नावाडी (पु.) – नाविक, वहाणवटी, सुकानी (पु.).

नाविन्य [स.] (न.) – नाविन्य, नवीनता, अपूर्वता (स्त्री.), नवाई.

नाश [सं.] (पु.) – नाश (पु.) : (१) संहार (पु.), पायमाली (स्त्री.); (२) नुकसान (न.), तोटो (पु.).

– करणे – नाश करवो, संहार करवो.

– वंत [स.] (वि.) – नाशवंत, नश्वर, भंगुर.

नाष्टा (–स्ता) [फां.] (पु.) – नास्तो (पु.), हाजरी (स्त्री.).

नास (पु.) – नाश, बगाड (पु.).

– णे (अ. क्रि.) – (१) बगडवुं, खराब थवुं; (२) फोगट जवुं.

– का (वि.) – बगडेलुं, सडेलुं, कहोवायेलुं.

– धूस (स्त्री.) – विध्वंस (पु.), धूळधाणी (स्त्री.), बगाड.

नासमज, –दार (वि.) – अणसमजु, अणसमजणुं, नादान.

नासाडी (स्त्री.) – खराबी, धूळधाणी (स्त्री.).

नासावणे (अ. क्रि.) – (१) खराबी थवी; (२) कसुवावड थवी.

नासूर [अ.] (पु.) – भगंदर (न.), एक रोग.

नास्तिक [स.] (पु.) – नास्तिक : (१) ईश्वर, धर्म आदिमां श्रद्धा न राखनार; (२) पाखंडी.

नास्तिपक्ष [सं.] (पु.) – (१) ना कहेतो पक्ष; (२) नकार आपतुं माणस (न.); (३) नकार (पु.); (४) निकृष्ट उपाय, न छुटके योजातो उपाय.

– क्षी (अ.) – कंईज नहि तो, आखरे

नाहक [फा.] (अ.) – नाहक,वगर कारणे, खाली पीली.

नाही (अ.) – नहि, नहीं, ना, छे नहि.

– सा होणे – अलोप–अदृश्य–थवुं.

– तरी (अ.) – गमे तेम पण.

– पेक्षा (अ.) – नीकर, नहि तो.

– तेच काय? – भलतुं ज शुं?.

नाळ (स्त्री.) – नाळ (पु.), ओर, गर्भमां बाळकनी दूंटी साथे जडेली आंतरडा जेवी नळी; (२) नाळ (स्त्री.), बंदूकनी नळी (स्त्री.), तोपनुं मोढुं (न.); (३) वहाणनो मोखरानो भाग

नाळके (न.) – नाळकुं, –चुं, करवडुं (न.).

नि (अ.) – ने, अने.

निकट [स.] (अ.) – निकट, तद्दन पासे, नजीक, नजदीक.

– चा (वि.) – तद्दन पासेनुं, नजीकनुं.

– ता [स.] (स्त्री.) – निकटता, सान्निध्य.

निकड (स्त्री.) – भीड, आरत, तात्कालिक गरज (स्त्री.).

निकंदन [सं.] (न.) – निकंदन (न.), सर्वनाश, ऊसरपाटो (पु.).

– करणे – निकंदन काढवुं, जडमूळथी नाश करवो.

– होणे – निकंदन जवुं, ऊसरवुं, समूळो नाश थवो.

निकर (पु.) – (१) गजब, केर (पु.); (२) धमचकड (स्त्री.); (३) अणी, अवधि (स्त्री.); (४) बूरुं परिणाम (न.).

– राचा (वि.) – (१) जोरदार; (२) अंतिम.

– रावर येणे – (१) झघडेपर ऊतरवुं; (२) अणिपर पहोंचवुं; (३) छेल्ले पाटले बेसवुं.

निकष [स.] (पु.) – निकष (पु.) : (१) कसोटी; (२) कसोटीनो पथ्थर (पु.).

निकस (वि.) – कस–सत्त्व–विनानुं, निस्सत्त्व.

निका [अ.] (पु.) – निका (पु.), (मुसलमानी) लग्न (न.).

– लावणे – (१) निका करवो; (२) निका पढवा.

– (वि.) – (१) पवित्र, शुद्ध; (२) भलुं; (३) चोक्कस, नक्की; (४) खरुं, असल.

निकाढा (पु.) – एकवार उकाळो कर्या पछी ते ज द्रव्योनो फरी करेलो उकाळो (पु.).

निकाल (पु.) – (१) निकाल, फडचो, फेंसलो, निर्णय (पु.); (२) पतावट (स्त्री.).

निकाश (–स) (पु.) – निकाश (–स), माल परदेशमां रवाना करवुं ते.

निकृष्ट [सं.] (वि.) – निकृष्ट, हलकुं, हलका दरज्जानुं, सत्त्व विनानुं, कसविनानुं.

– काळ (पु.) – अवदशा.

– पक्षी (अ.) – ओछामां ओछुं.

निकोप (वि.) – (१) निरामय, तंदुरस्त, नीरोगी, स्वस्थ; (२) निर्दोष.

निखळ (वि.) – नर्युं.

– (अ.) – तद्दन

निखंदणे (स. क्रि.) – निंदवुं, फटकारवुं, भर्त्सना करवी.

निखरणे (अ. क्रि.) – (१) वेराई जवुं, विखेरावुं; (२) तद्दन शांत थवुं; (३) स्वच्छ–साफ थवुं.

निखळणे (अ. क्रि.) – सांधामांथी छूटवुं, छूटुं थवुं.

– (स. क्रि.) – छुटुं छवायुं करवुं.

निखार (पु.) – निखार, (समुद्रनी) मोटी ओट (स्त्री.).

– णे (स. क्रि.) – (१) निखारवुं, नष्ट करवुं; (२) सोजो उतारवो – ओछो करवो .

निखारा (पु.) – अंगारो, इंगारो (पु.).

निखालस (वि.) – निखालस, शुद्ध–खुल्ला–दिलनुं, ओलियुं.

– पणा (पु.) – निखालसता.

– पणे (अ.) – निखालसताथी, खुल्ला दिलथी, प्रामाणिकताथी.

निखिल [सं.] (वि.) – निखिल, समग्र, बधुं.

निखोड (वि.) – अव्यंग, खोड–एब–विनानुं.

निगडित (वि.) – (१) बंधायेलुं; (२) जोडायेलुं, संबंधित; (३) जकडेलुं.

निगम [सं.] (पु.) – निगम, वेद (पु.).

निगरगट्ट (वि.) – (१) कोरगुं, निलाजरुं, नफ्फट; (२) कठोर.

निगराणी (स्त्री.) – देखरेख, देखभाल (स्त्री.).

निगर्वी (वि.) – निरभिमानी, गर्व विनानुं.

निगा [फा.] (स्त्री.) – काळजी, संभाळ (स्त्री.), देखभाल.

निगूढ [सं.] (वि.) – निगूढ : (१) गुप्त, ठीक संताडेलुं;

ऊंडुं, अगम्य.

निगोड (वि.) – ओछुं गळ्युं, मोळुं.

निग्रह [सं.] (वि.) – निग्रह : (१) अवरोध, अटकाव, विरोध; (२) बंधन (न.).

– ही (वि.) – निग्रही : (१) संयमशील; (२) निश्चयी.

निघणे (अ. क्रि.) – (१) ऊपडवुं; (२) नीकळवुं.

– घून जाणे – (१) ऊठी जवुं; (२) नीकळी जवुं.

निघळ (पु.) – घंटीना खूंटानी आजुबाजु रहेला दाणा (पु. ब. व.).

निघोर (–री) (वि.) – बेफिकर (–रुं), निश्चिन्त, नचिंत.

निचरणे (अ. क्रि.) – झमीने के दबाव थी अंदरनो द्रव के पाणी नीकळी जई साफ थवुं.

निचरा (पु.) – झमीने के दबावथी द्रवांश पूर्णतः नीकळी जवानी क्रिया के स्थिति.

निचावणे (अ. क्रि.) – (१) दबवुं, बेसी जवुं; (२) लचवुं, (३) नीचा थवुं.

निज [सं.] (वि.) – निज, पोतानुं.

–धाम (न.) – निजधाम (न.): (१) पोतानुं घर, (२) मूळ परमात्मरूप; (३) स्वर्ग.

–धामास जाणे – (लाक्ष.)स्वर्गे जवुं, मरवुं.

–ढाळ (पु.) – (१) पोतानी स्वाभाविक गति; (२) निम्न गति.

–बोध [सं.] (पु.) – आत्मबोध, –ज्ञान.

–वस्तू [सं.] (पु.) – आत्मरूप, ब्रह्मरूप.

–सार (न.) – सारांश, तात्पर्य (न.).

– सुरा (वि.) – (१) गाफेल, असावध; (२) अर्धजाग्रत.

–ध्यास (पु.) – आत्मस्वरूपनो ध्यास.

निजणे (अ.क्रि.) – सूवुंः (१) ऊंघवुं; पोढवुं, पोढी जवुं (२) आडा पडवुं.

निजविणे (स.क्रि.) – सुवाडवुं ('सूवुं' नुं प्रेरक), पोढाडवुं, उंघाडवुं.

निजानीज (स्त्री.) – बधा ऊंघी गयानी स्थिति.

निढ (–ढा) ळ (न.) – कपाळ (न.).

–ळाचा घाम – (लाक्ष.) महेनतथी कपाळपर आवेलो परसेवो, (ते उपरथी) कष्ट, महेनत.

नितकोर (पु.) – भाखरी के रोटलीनो आठमो भाग.

नितरणे (अ.क्रि.) – नीतरवुंः (१) टपकवुं, टपके टपके गरवुं; (२) प्रवाहीमांथी कचरो नीचे ठरी स्वच्छ थवुं.

नितळ (वि.) – (१)नीतर्युं, स्वच्छ; (२) लीलुं ने चमकीलुं.

–णे (अ.क्रि.) – (१)नीतरवुं; (२)निरभ्र थवुं (आकाश); (३)कचरो नीचे बेसी जई स्वच्छ थवुं.

नितांत [सं.] (वि.) – नितांत, खूब, अतिशय.

नित्य [सं.] (वि.) – नित्य, नित, हंमेश.

–कर्म (न.) – नित्यकर्म, रोजनी उपासना आदि विधि.

–नवा (वि.) – नितनवुं, ताजुं.

–पाठ [सं.] (पु.) – नित्यपाठः (१) रोजनुं धार्मिक पठण (न.) (२) रोजनो धारो, –नियम.

–त्याचा (वि.) – (१)नित्यनुं, हंमेशनुं, रोजनुं; (२) शिरस्तामुजबनुं.

निथळणे (अ.क्रि.) – नीतरवुं, टपकवुं.

– (स.क्रि.) – निचोववुं, दबावीने कपडामांथी पाणी काढी नाखवुं.

निदर्शन [सं.] (न.) – निदर्शनः (१) देखाडवुं ते; (२) जाहेरमां बताडवुं ते, 'डेमॉन्स्ट्रेशन'.

–करणे – जाहेरमां प्रगट करवुं.

–नास आणणे – नजरे पाडवुं, ध्यान खेंचवुं.

निदान [सं.] (न.) – निदान (न.): (१) मूळ कारण (न.) (२) रोगनां कारणोनी तपास (स्त्री.) (३) रोग नक्की करवो ते; (४) परिणाम; छेवट (न.), अंत (पु.).

– (अ.) –छेवटे, आखरे, कंई नहि तो, ओछामां ओछुं.

–पक्षी (अ.) –ओछामां ओछुं, कंई नहि तो.

–नी (अ.) –(१) अंते; (२)अणीने वखते.

–चा (वि.) – (१) छेवटनुं, आखरनुं; (२) अणीने वखते काम आवे तेवुं.

निदिध्यास [सं.] (पु.) – निदिध्यास (पु.), निरंतर ध्यास (पु.), चिंतवन.

निदेश [सं.] (पु.) – निदेश (पु.): (१) आज्ञा, हुकम; (२) शिखामण (स्त्री.).

निद्राळु (वि.) – निद्राळु, ऊंघणशी.

निद्रिस्त (वि.) – निद्रित, ऊंघेलुं.

निधडक (अ.) – निधडक, बेधडक, हिम्मतभेर.

निधडा (वि.) – (१) नीडर, कठण छातीनुं; (२)साहसी, शूर.

निधान [सं.] (न.) – निधान (न.): (१)खजानो, भंडार (पु.) ; (२) आधार (पु.), (३) दाटेलुं धन.

निधि [सं.] (पु.) – निधि (पु.) : (१) खजानो, भंडार (पु.); (२)संघरो, 'फंड'.

–निक्षेप [सं.] (पु.) – भूमिगत धन वगैरे.
निनाद [सं.] (पु.) –निनाद (पु.): (१) अवाज; (२) पडघो (पु.).
निनावी (वि.) – ननामुं, अनामिक.
निंदण (न.) – नींदण, नींदवानुं काम (न.).
–**णी** (स्त्री.) – नींदामण, नींदवानी मजुरी.
निंदणे (सं.क्रि.) – (१) निंदवुं, खणखोद करवी, अपखोडवुं; (२) नींदवुं, तरणुं काढवुं.
निंदा [सं.] (स्त्री.) –निंदा, नालेशी, बदगोई, वगोवणी (स्त्री.).
–**खोर** (वि.) – निंदाखोर.
निपचित (वि.) – अचेत, बेहोश, हलनचलन नहि करतुं.
निपज (स्त्री.) – (१)नीपज, पेदाश, ऊपज (स्त्री.); (२) लाभ (पु.), कमाणी (स्त्री.).
–**णे** (अ.क्रि.) – (१)नीपजवुं, पेदा थवुं; (२) बनवुं. परिणाम आववुं.
–**विणे** (सं.क्रि) –निपजाववुं, पेदा करवुं.
निपट (अ.) – नीपट, तद्दन, साव, समूळगी रीते.
निपटणे (सं.क्रि) – (१) नीपटवुं, आटोपवुं, पूरुं करवुं, पतावववुं; (२) लूछी काढवुं,(३) घसी काढवुं, साफ करवुं.
निपटारा (पु.) – पतावट (स्त्री.), निपटाववुं ते .
निपटून (अ.) – (१) लूछीने; पूरी रीते (२) (लाक्ष.) पूरेपूरूं.
–**काढणे** – उखाडवुं, निकंदन काढवुं.
–**चिपटून** (अ.) –चाटी लूछीने.
निपणजा (पु.) – दादानो दादो (पु.) .
–**जी** (स्त्री.) – दादानी दादी (स्त्री.).
निपणतू (पु.) – (१)पौत्रनो पौत्र; (२) दौहित्र नो दौहित्र (पु.).
निःपक्षपाती (वि.) – निष्पक्षपाती, पक्षपातवगरनुं.
निपाणी (वि.) – निर्जल.
निपुण [सं.] (वि.) – निपुण, वाकेफगार, कुशल, प्रवीण.
निःपात [सं.] (पु.) – निपात, नाश (पु.).
–**करणे** – नाश करवो, निकंदन काढवुं.
निपुत्रिक (वि.) – पुत्र विनानुं, वांझियुं.
निबंध [सं.] (पु.) – निबंध, मुद्दासर लेख (पु.).
निबंधक [सं.] (वि.) – नियंत्रक, नियामक (अधिकारी).
– (पु.) – महामात्र, 'रजिस्ट्रार' (विद्यापीठनो).
निबर (वि.) – (१) घणुं पाकुं; (२) कठण, कुमळुं नहि तेवुं, (३) पक्कुं, खंधुं.
निबिड [सं.] (वि.) – निबिडः (१) घाडुं; (२) भारे मुश्केल.
निंब (पु.) – निंब, लीमडो (पु.).
–**लोण** – राई, मीठुं, लींबडुं वगेरे नजर ऊतारवानी सामग्री.
–**लोण उतरणे** – नजर उतारवी.
निंबूर (पु.) –बाजरीनां कणसलांना दूधवाळा दाणा के तेनो ओळो (पु.); (२)पाकपर आवेलां बाजरीनां कणसलां (न.ब.व.).
निंबोटी (स्त्री.) –लींबु अर्धुं कापीने तेना उपर सैंधव नाखी ते अंगारा उपर तपावाथी बनतुं अजीर्ण उपरनुं ओसड (न.).
निंबोणी (स्त्री.) –लीमडो (पु.).
निंबोळी (स्त्री.) – लीमडानुं फळ.
निभणे (अ.क्रि.) – (१)नभवुं, (२)कोई काममांथी पार ऊतरवुं, –पार पडवुं; (३)बचवुं.
निभाव (पु.) –(१) नभाव, निभाव, टकाव (पु.); (२) बचाव.
– **लागणे** – नभवुं, टकवुं.
निभावणी (स्त्री.) – (१) न–(–नि)भाव; (२) टकाव.
निभावणे (अ. क्रि.) – (१) नभाववुं; (२) बचवुं; (३) पार ऊतरवुं.
निभ्रांत (वि.) – खातरीवाळुं.
– **(अ.)** – (१) निःशंक रीते; (२) विश्वासथी, खातरीथी.
निम (वि.) – नीम, अडधुं.
– **गोरा** (वि.) – आछुं गोरुं, घउंवरणुं.
– **पगारी** (वि.) – नीमे पगारी, अडधा पगारनुं.
– **पट** (वि.) – अडधुं.
– **सरकारी** (वि.) – नीमे सरकारी, अर्ध शासकीय.
निमे (–म्मे) निम (वि.) – नीमेनीम, अडधोअडध.
– **करणे** – अडधुं–नीमेनीम–करवुं, अधवारवुं.
निम्माशिम्मा (वि.) – अरधपंचाळ, लगभग अडधुं, अडधुं पडधुं.
निमक [फा.] (न.) – निमक, मीठुं, लूण (न.).
– **हराम** (वि.) – (१) निमकहराम, लूणहराम, विश्वासघातकी, बेवफा; (२) कृतघ्न.
– **हलाल** (वि.) – निमकहलाल, लूणहलाल, वफादार

निमताना (पु.) – (१) निमताणे (–नो) (पु.), हिसाबनी तपास (स्त्री.); (२) केटलाक ठेकाणोना पाकना नमूनाओ लई काढेलो पाकनो अंदाज.

निमंत्रण [सं.] (न.) – निमंत्रण, नोतरुं (न.).

निमंत्रणे (स. क्रि.) – निमंत्रवुं, नोतरवुं.

निमित्त [सं.] (न.) – (१) निमित्त, बहानुं (न.), सबब (पु.); (२) कारण (न.); (३) हेतु (पु.).

– मात्र (वि.) – (१) निमित्तभूत, निमित्तरूप; (२) मात्र निमित्त.

– त्ताचा धनी (वि.) – (१) निमित्तकारण; (२) मात्र निमित्तरूप थयेलुं.

– त्ताचा नवरा, –चाकर इ. – कामचलाउ–कामपूरतो–वर, कामपूरतो चाकर इ.

– त्ताला टेकणे – मात्र निमित्तनी ज ताकमां होवुं, बहानुं शोधवुं.

निमित्त (–त्य) (अ.) – ने निमित्ते, –ने कारणे.

निमि (–मे)ष [फा.] (पु.) – निमि (–मे)ष, आंखनो पलकारो (पु.).

निमुळता (वि.) – छेडे अणियाळुं थतुं जतुं, शंकुआकार, अणियाळुं.

निमूट, –पणे (अ.) – चुपचाप, मूंगुं रहीने.

नियत [सं.] (वि.) – (१) नियत, नक्की करेलुं के थयेलुं; (२) नियंत्रित.

– (स्त्री.) – नैयत, दानत.

– कालिक [सं.(न.) – नियतकालिक, सामयिक, नियत करेला समये नीकळतुं छापुं वगेरे.

नियती [सं.] (स्त्री.) – नियति (स्त्री.), दैव (न.) भवितव्यता.

नियंत्रण [स.] (न.) – नियंत्रण (न.) : (१) अंकुश, ताबो (पु.); (२) बंधन (न.).

नियम [सं.] (पु.) – नियमः (१) धारो,कायदो (पु.), (२) ठराव (पु.); (३) रीत, चाल (स्त्री.).

– करणे – नियम बांधवो, –करवो.

– पाळणे – नियम पाळवो.

– बाह्य (वि.) – (१) नियमबाह्य, नियमविरुद्ध, 'अल्ट्राव्हायरिस'; (२) आडोघड, साव आडुं.

नियमन [सं.] (न.) – नियमन (न.) : (१) अंकुश (पु.), नियंत्रण (न.); (२) अमल, अधिकार (पु.).

नियुक्ती [सं.] (स्त्री.) – नियुक्ति, नीमणूक (स्त्री.).

नियोजणे (स. क्रि.) – नियोजवुं, नीमवुं.

नियोजन [सं.] (न.) – नियोजन (न.) : (१) कोई काममां योजवुं ते; (२) (कामनी) योजना बनाववी ते.

निरख (पु.) – नीरख, बजार भाव, चालु भावताल (पु.).

निरखणे (स. क्रि.) – नीरखवुं : (१) बराबर जोवुं; (२) निहाळवुं, धारी धारीने जोवुं.

निरगाठ (स्त्री.) – सहेजे न छूटे एवी गांठ (स्त्री.).

निरंकुश [सं.] (वि.) – निरंकुश : (१) अनिर्बंध; (२प स्वच्छंदी; (३) उच्छृंखळ.

निरण (न.) – (१) पेडु (न.); (२) गाय–भेंसनुं जननेंद्रिय (न.), –नी योनि (स्त्री.).

निरतिशय [सं.] (अ.) – अतिशय, घणुं ज, खूब.

निरंतर [सं.] (अ.) – निरंतर, सदोदित, चिरकाळ, अविरत, अनारत.

निरपणे (स. क्रि.) – (१) घसी– लूछी– काढवुं, साफसूफ करवुं; (२) बीजाए अधवधरुं छोडेलुं पूरुं करवुं.

निरपेक्ष [सं.] (पु.) – निरपेक्ष : (१) अपेक्षा वगरनुं, निःस्पृह; (२) स्वतंत्र, स्वयंभु; (३) विरहित

निरय [सं.] (पु.) – निरय, नरक (पु.).

– गती (स्त्री.) – नरक तरफनी गति.

निरयण [सं.] (वि.) – ग्रहोनी अयनगति ध्यानमां न लेतां बनावेलुं.

– पंचांग [स.] (न.) – निरयन पंचांग, बीजा ग्रहलाघवादि ग्रंथोपरथी बनावेलुं टीपणुं (न.).

निरर्थक [सं.] (वि.) – निरर्थक, नकामुं, निरुपयोगी.

निरलस [सं.] (वि.) – निरलस : (१) आळस वगरनुं; (२) उद्यमी, महेनतु.

निरवणी (स्त्री.) – सोंपण (न.), –णी (स्त्री.), सुपरत (स्त्री.).

निरवणे (स. क्रि.) – सोंपवुं, सुपरत करवुं.

निरवा निरव (स्त्री.) – व्यवस्थासहित सोंपणी (स्त्री.).

निरशन [सं.] (न.) – निरशन (न.), उपवास (पु.).

निरशी (–सी) (स्त्री.) – (१) कंटाळो (पु.); (२) अरुचि (स्त्री.), अभावो (पु.).

निरस (वि.) – (१) दुय्यम, गौण; (२) नीरस; (३) रुक्ष, लूखुं.

निरसणे (स. क्रि.) – दूर करवुं, नष्ट करवुं.

निरसन [स.] (न.) – निरसन : (१) दूर करवुं–काढी मूकवुं–ते; (२) निराकरण (न.).

– **करणे** – दूर करवुं.

निरसे (वि.) (**दूध**) – निर्भेळ, चोख्खुं.

निरक्षर [सं.] (वि.) – निरक्षर, अभण, अक्षरज्ञान नथी तेवुं.

नि (–नी)रा (स्त्री.) – नीरो, सिंदी के खजूरी व. नो ताजो रस (पु.).

निरा (वि.) – निर्भेळ, चोख्खुं.

(अ.) – नर्युं, तद्दन.

निरागस [सं.] (वि.) – निरागस, निष्पाप, निर्दोष.

नि (–नी)रांजन [सं.] (न.) – आरतियुं (न.), कोडियुं.

निराधार [सं.] (वि.) – (१) निराधार, आधार वगरनुं; (२) अनाथ.

निरामय [सं.] (वि.) – निरामय : (१) तंदुरस्त, नीरोगी; (२) शांत, नीरव.

निराशा [सं.] (स्त्री.) – निराशा, नाउमेदी (स्त्री.).

निरास (पु.) – 'निरसन' जुओ.

निराळा (वि.) – (१) निराळुं, अलग, जुदुं; (२) न्यारूं.

निरी (स्त्री.) – कल्ली, पाटली (स्त्री.).

निरुंद (वि.) – सांकडुं.

निरुपम [सं.] (वि.) – निरुपम, अनुपम, अद्वितीय, अजोड.

निरुपयोगी (वि.) – निरुपयोगी, नकामुं.

निरुपाय [स.] (पु.) – अगतिकता, लाचारी (स्त्री.).

– **यास्तव** (अ.) – लाचारीथी, अवश थईने.

निरू (पु.) – सांधा भरवामाटे बनावेलो एक जातनो सुंवाळो चुनो (पु.).

निरूपण [सं.] (न.) – निरूपण (न.), समजावी–दाखला–ओ आपी–करेलुं प्रवचन के विवेचन.

निरोगी (वि.) – नीरोगी, तंदुरस्त.

निरोध [सं.] (पु.) – निरोध, रोकाण, निग्रह.

निरोप (पु.) – (१) निरोप, संदेशो (पु.), कहेणुं (न.); (२) विदाय.

– **देणे** – (१) संदेशो आपवो, कहेणुं मोकलवुं; (२) विदाय आपवी.

– **पाठवणे** – कहेण मोकलवुं.

निरोप्या (पु.) – कासद, खेपियो, संदेशो लई जनार (पु.).

निर्गत [सं.] (स्त्री.) – (१) निर्गत–निकाश–थतो माल; (२) उकेल, निकाल (पु.).

– (वि.) – निकाश थतुं.

निर्घृण [सं.] (वि.) – निर्घृण, निर्दय, क्रूर.

निर्जळी (वि.) – पाणी पण न लेता करेलो (उपवास).

निर्ढावणे (वि.) – (१) टेवावुं; (२) कोरगुं थवुं.

– **लेला** (वि.) – (१) कोरगुं, निर्लज्ज; (२) टेवायेलुं.

निर्णय [सं.] (पु.) – निर्णय (पु.) : (१) फेंसलो (पु.); (२) निश्चय (पु.).

निर्णायक [सं.] (वि.) – निर्णायक, निश्चयात्मक, निश्चित.

– **मत** (न.) – निर्णायक–निर्णय लावनारुं– मत, 'कास्टिंग व्होट'.

निर्दाळणे (स. क्रि.) – (१) नाश करवो; (२) पारिपत्य करवुं.

निर्देशांक [स.] (पु.) – निर्देश करतो – सूचक–अंक, 'इंडेक्स नंबर'.

निर्दोष [स.] (वि.) – निर्दोष : (१) दोष रहित; (२) निष्पाप; (३) निरपराधी.

निर्धार [सं.] (पु.) – निर्धार, निश्चय

निर्धास्त (वि.) – (१) निश्चिंत; (२) धोखा के डर विनानुं.

निर्धोक (वि.) – धोखा/वगरनुं.

निर्नायक (वि.) – नायक के नेता नहि एवी (स्थिति व.).

– **की** (स्त्री.) – अंधाधूंधी (स्त्री.).

निर्नियंत्रण [सं.] (न.) – नियंत्रण विनानुं.

निर्बंध [सं.] (पु.) – निर्बंध, रोक, अंकुश (पु.).

निर्बीज (वि.) – बीजवगरनुं.

निर्बुज (वि.) – निर्बोध, समज विनानुं, अज्ञान.

निर्बुद्ध [स.] (वि.) – अक्कल–बुद्धि–विनानुं, ठोठ.

निर्भर (वि.) – निर्भर : (१) युक्त, पूर्ण; (२) अवलंबित.

– **असणे** – अवलंबित होवुं, आशरे रहेवुं.

निर्भर्त्सणे (स. क्रि.) – निभ्रच्छवुं, वखोडवुं, आडुं अवळुं लेवुं, ठपको आपवो.

निर्भर्त्सना [स.] (स्त्री.) – निर्भर्त्सना, वखोडवुं ते.

निर्भीड (वि.) – निःसंकोच.

निर्भेळ (वि.) – निर्भेळ, चोख्खुं.

निर्भ्रान्त [सं.] (वि.) – 'निभ्रांत' जुओ.

निर्माल्य [सं.] (पु.) – निर्माल (–ळ), मूर्ति उपरथी उतारी नाखेलां फूल व..

निर्मिणे (स. क्रि.) – निर्मवुं, निर्माण करवुं, पेदा करवुं, उपजाववुं, सर्जवुं.

निर्मिती (स्त्री.) – निर्मिति, पेदाश, सर्जन, उपज (स्त्री.), 'प्रॉडक्शन'.

निर्मूल (–ळ) (वि.) – (१) निर्मूल (–ळ); (२) निराधार.

निर्मूलन [सं.] (न.) – निर्मूलन, नाश.
निर्याण [सं.] (न.) – निर्याण : (१) नीकळवुं ते, प्रयाण; (२) मरण.
निर्यात (वि.) – परदेश मोकलेलो के मोकलातो (माल).
निर्लेप (वि.) – (१) निर्लेप, लेप वगरनुं; (२) एठुं न थयेलुं; (३) नहि अभडायेलुं; (४) शुद्ध, पवित्र.
निर्वाण [सं.] (न.) – निर्वाण : (१) कटोकटीनी– अणीनी– स्थिति; (२) अति निकृष्ट अवस्था; (३) अनर्थ, संकट; (४) मरण; (५) मोक्ष.
– णीचा (वि.) – (१) आखरनुं, अंतिम; (२) कटोकटीने समये वपरातुं.
निर्वंश [सं.] (पु.) – निर्वंश, पुत्र विहीन स्थिति
– होणे – निर्वंश जवुं, वंशमां कोई न रहेवुं, नख्खोद जवुं.
निर्वासन [सं.] (न.) – निर्वासन (न.), देश निकाल (पु.).
निर्वासित [स.] (पु.) – निर्वासित, घरबार विनानुं थयेलुं, वतन वाडीथी हांकी काढेलुं, 'रेफ्युजी'.
निर्वाह [सं.] (पु.) – (१) निर्वाह, गुजारो (न.); (२) इलाज, उपाय, मार्ग (पु.); (३) समर्थन,संरक्षण (न.); (४) नभाण, टकाव (पु.).
– करणे – (१) गुजारो करवो; (२) कार्यसिध्दि करवी.
– साधन (न.) – निर्वाह साधन, व्यवसाय, दाणोपाणी.
निर्वाळा [सं.] (वि.) – आश्वासन (न.), खातरी (स्त्री.), बांयधरी.
निर्विघ्न [सं.] (वि.) – निर्विघ्न, विघ्न वगरनुं.
निर्विवाद [सं.] (वि.) – निर्विवाद, चोक्कस, बिन तकरारी.
– पणे (अ.) – निःसंशय, चोक्कस रीते.
निर्वेध (वि.) – (१) निश्चित; (२) निर्बाध.
निर्वैर [सं.] (वि.) – (१) निर्वैर, वेरवृत्ति वगरनुं; (२) जेने कोई वेरी ज नथी एवुं.
निर्व्याज [सं.] (वि.) – निर्व्याज : (१) अकृत्रिम; (२) कपट रहित, सालस, सरळ.
निलाजरा (वि.) – निलाजरुं. निर्लज्ज, बेशरम.
निलाम (पु.) – लिलाम, लिलाउं (नं.), हराजी (स्त्री.).
निवड (स्त्री.) – (१) पसंदगी (स्त्री.); (२) (शाक व.) मोळवानी के वीणवानी क्रिया.
निवडक (वि.) – (१) चूंटेलुं; (२) चुनंदुं
निवडणे (स. क्रि.) – (१) (शाक) मोळवुं; (२) (अनाज) वीणवुं; (३) चूंटवुं.
निवडणूक (स्त्री.) – चूंटणी (स्त्री.).
निवणे (अ. क्रि.) – (१) ठंडुं थवुं; (२) शमवुं (क्रोध व.), टाढुं पडवुं.
निवर्तणे (अ. क्रि.) – मरवुं.
निववणे (स. क्रि.) – (१) ठंडुं करवुं; (२) शांत करवुं, शमाववुं, ठारवुं, टाढुं पाडवुं.
निवळ (स्त्री.) – (१) चोखांनी कांजी, पेज (स्त्री.); (२) चुनवणी (स्त्री.); (३) नीवळ, दहींमांथी काढी लीधेलुं पाणी.
निव (–व्व)ळ (अ.) – मात्र, केवळ.
– (वि.) – चोख्खुं, स्पष्ट.
– शंख (वि.) – (१) शुद्ध; (२) पारदर्शक; (३) नीतर्युं.
निवळणे (अ. क्रि.) – (१) चोख्खुं थवुं; (२) निरभ्र थवुं (आकाश); (३) शांत थवुं.
निवळी (स्त्री.) – (१) निर्मळी, एक वनस्पति जेनां बी मेलुं पाणी स्वच्छ करवामां वपराय छे; (२) चुनवणी (स्त्री.).
निवाडा (पु.) – निवेडो, फेंसलो, कतबा (पु.), लवादनामुं (न.).
– पत्र (न.) – न्यायाधीशनुं के लवादनुं निकालपत्र (न.).
निवांत (वि.) – (१) शांत; (२) एकांत; (३) निरांत.
– पणे (अ.) – शांतिथी, निरांते.
निवारणे (स. क्रि.) – (१) निवारवुं, वारवुं; (२) रोकवुं.
निवारा (पु.) – आसरानुं स्थान (न.), आशरो (पु.).
निवास [सं.] (पु.) – निवास (पु.), रहेठाण (न.).
निविदा [सं.] (स्त्री.) – मागणी पत्र, 'टेंडर'.
निवृत्ती [स.] (स्त्री.) – निवृत्ति (स्त्री.) : (१) दुनिया–जनसमाज–पासेथी दूर जवुं ते, रुखसद लेवी के छूटा थवुं ते; (२) निरांत, फुरसद (स्त्री.); (३) काम धंधामांथी– नोकरीमांथी–छुटकारो (पु.).
– मार्ग (पु.) – निवृत्तिमार्ग, परमार्थ साधनानो मार्ग.
– वेतन (न.) – निवृत्त थये मळतो बेठो पगार, 'पेन्शन'.
निवेदणे (स. क्रि.) – निवेदवुं : (१) निवेदन करवुं, हेवाल रजु करवो, कहेवुं; (२) अर्पण करवुं, नैवेद धरवुं.
निशाण [फा.] (न.) – निशान (न.) : (१) वावटो (पु.), झंडी (स्त्री.); (२) चोट (स्त्री.), ताकवानुं लक्ष्य (न.); (३) चिह्न (न.); (४) चोघडियुं (न.), डंको (पु.).

– णी (स्त्री.) – **निशानी** (स्त्री.) : (१) निशान, चिह्न (न.); (२) आंको (पु.), संज्ञा (स्त्री.).

– करणे – आंको पाडवो.

– घाव घालणे – चोट–लक्ष्य–पर घा करवो.

निशिगंध (पु.) – जुओ 'गुलछबू', गुलछडी ना फूल.

निशिदिन – रात दिन.

निशी (अंत्यप्रत्यय) – सहित, सुध्धां, साथे.

निश्चक्र (वि.) (उपवास) – कडक, सखत.

निश्चय [स.] (पु.) – **निश्चय** : (१) निर्णय, दृढ संकल्प (पु.); (२) खातरी (स्त्री.).

निश्चित [सं.] (वि.) – निश्चित, चोक्कस, नक्की, खातरीवाळुं.

निश्चिती (स्त्री.) – निश्चिति (स्त्री.), निश्चितपणुं (न.).

निश्चिंती (स्त्री.) – निश्चिंतपणुं (न.), बेफिकरापणुं (न.).

निःशेष [स.] (पु.) – निःशेष, संपूर्ण, समूळगुं– पाछळ कशुं बाकी ना रहे अेवुं.

निश्ना (–ष्णा) (पु.) – सराण (स्त्री.), धार काढवानो **पथ्थर** (पु.).

निःश्वास [सं.] (पु.) – निःश्वास, निसासो (पु.).

निषेध [सं.] (पु.) –**निषेध** (पु.) : (१) धिक्कार; (२) **बाध**, विरोध (पु.); (३) मना (स्त्री.).

निष्कर्जी (वि.) – अऋणी, अनृणी.

निष्कर्ष [सं.] (पु.) – निष्कर्ष, निचोड (पु.), सार (न.).

निष्कलंक [सं.] (वि.) – निष्कलंक, कलंक वगरनुं, शुद्ध, चोख्खुं.

निष्काळजी (वि.) – (१) निश्चिंत; (२) बेफिकर, खंत–विनानुं; (३) टापटीप– सुघडता– वगरनुं.

निष्कृती [सं.] (स्त्री.) – निष्कृति (स्त्री.), प्रायश्चित्त (न.), निवारण (न.).

निष्टंक (अ.) – (१) पूरेपूरी रीते, सर्वांशे; (२) मात्र, केवळ.

निष्पत्ती [सं.] (स्त्री.) – निष्पत्ति (स्त्री.) : (१) परिपाक, परिणाम (पु.); (२) फल (न.); (३) उत्पत्ति, ऊपज (स्त्री.).

निष्पन्न [सं.] (वि.) – निष्पन्न : (१) नीपजेलुं; (२) परिणति पामेलुं; (३) पूर्ण, पक्व.

– होणे – (१) परिणमवुं; (२) पेदा थवुं, नीपजवुं; (३) प्राप्त थवुं.

निष्प्रभ [सं.] (वि.) – **निष्प्रभ** : (१) निस्तेज, फिक्कुं; (२) प्रभावहीन, कमजोर.

निष्फळ [सं.] (वि.) – निष्फळ, अफळ.

– होणे – अफळ जवुं.

निसंग (वि.) – बेशरम, निर्लज्ज.

निसटणे (अ. क्रि.) – (१) छटकवुं; (२) छूटी पडवुं (हाथमांथी व.).

निसण (न.) – (१) वीणवानी क्रिया; (२) वीणीने साफ करेलुं अनाज (न.); (३) वीणी काढेलो भाग.

निसणा (पु.) – 'निश्ना' जुओ.

निसणी (स्त्री.) – सीडी, निसरणी (स्त्री.).

निसणे (स. क्रि.) – (१) वीणवुं (अनाज); (२) छोलवुं; (३) फोलवुं.

निसंतान (न.) – निसंतान, निर्वंश, नख्खोद.

– (वि.) – वांझियुं.

निसबत [अ.] (स्त्री.) – निसबत (स्त्री.) : (१) संबंध, नातो (पु.); (२) हवालो, जिम्मा (पु.).

निसर गांठ (स्त्री.) – सहेजे छूटे एवी गांठ (स्त्री.).

निसरड (–ण) (स्त्री.) – लपसणी (स्त्री.).

निसरडा (वि.) – लपसणुं.

– डे (न.) – लपसवां जोग स्थिति.

निसरणे (अ. क्रि.) – लपसवुं.

निसरवा (पु.) – अनाज काढी लीधा पछी खळामां वेरायेला दाणा (पु.ब.व.).

निसरसांड (स्त्री.) – (१) मनमांथी काढी नाखवुं – दूर करवुं ते, भूली जवुं ते; (२) फिकर छोडी देवी ते.

निसर्ग [सं.] (पु.) – निसर्ग (पु.), कुदरत, प्रकृति (स्त्री.).

– सिद्ध (वि.) – निसर्गसिद्ध, स्वाभाविक, कुदरती.

निसवणे (अ. क्रि.) – नीसरवुं, नीकळवुं, (कणसलुं) फूटी नीकळवुं.

निसासणे – (१) हांफ चडवो; (२) निसासो नाखवो; (३) आह भरवी.

निसासा (पु.) – निसासो (पु.).

– टाकणे – निसासो नाखवो, –मूकवो, दुःखनी के निराशानी आह नाखवी.

निस (–सि)णे (स. क्रि.) – हथियार ने धार काढवी.

निसूक (–ग) (वि.) – (१) आळसुं; (२) कोरगुं, निर्लज्ज, नठारुं, नठोर.

निसुगाई (स्त्री.) – (१) आळसाई, सुस्ताई (स्त्री.); (२) निर्लज्जपणुं (न.).

निस्तर (पु.) – निस्तरण (न.) : (१) छूटको (पु.); (२) पार ऊतरवुं ते; (३) (लाक्ष.) पूरुं करवुं ते.

निस्तरणे (स. क्रि.) – (१) निस्तारवुं, पुरुं करवुं; (२) प्रायश्चित्त करवुं, निष्कृति करवी; (३) दुरस्त करवुं.

निस्तूक (वि.) – पूरेपूरुं, समूळगुं.

— (अ.) – मात्र, केवळ.

निःसंग [स.] (वि.) – निःसंग, एकलुं, संग विनानुं.

निःसंदिग्ध [स.] (वि.) – निःसंदिग्ध स्पष्ट, चोक्कस.

निस्सीम (वि.) – (१) अनहद, अमर्याद; (२) निष्ठावान्.

निहायत [अ.] (स्त्री.) – कमाल, पराकाष्ठा (स्त्री.).

— (वि.) – अत्यंत, घणुं ज.

निहाल (वि.) – न्याल, पैसादार.

निळा (वि.) – नील, आसमानी रंगनुं.

निक्षिप्त [स.] (वि.) – (१) घरेणे मूकेलुं; (२) फेंकी दीधेलुं.

निक्षून (अ.) – साफसाफ, स्पष्ट रीते, चोखुंचट.

निक्षेप [सं.] (पु.) – (१) थापण (स्त्री.), न्यास (पु.); (२) गीरो (पु.); (३) दाटेलुं धन (न.).

नीक [सं.] (स्त्री.) – नीक, खाळ (स्त्री.), 'गटर'.

नीच [सं.] (वि.) – (१) नीच, अधम; (२) कजात; (३) नीचुं, हलकुं.

नीज (स्त्री.) – नींद, ऊंघ (स्त्री.).

नीट (वि.) – (१) सीधुं, सरळ; (२) बराबर, भूलचूक विनानुं.

— (अ.) – (१) बराबर; (२) ठीकठाक, दुरस्त.

— करणे – (१) ठीक करवुं; (२) दुरस्त करवुं, समारवुं; (३) सुधारवुं.

— जाणे – सीधुं जवुं, –चालवुं.

— नेटका (वि.) – (१) सुघड, टापटीपवाळुं; (२) सुंदर, रूपाळुं.

नीत (स्त्री.) – (१) आचार, सुसंस्कार (पु.); (२) रीत (स्त्री.).

नीती [सं.] (स्त्री.) – नीति (स्त्री.) : (१) धर्मप्रमाणेनुं आचरण; (२) सदाचार; (३) सदाचारना नियम; (४) चालचलगत (स्त्री.); (५) राजनीति (स्त्री.); (६) धोरण, वलण (न.); (७) न्याय.

— शास्त्र [सं.] (न.) – नीतिशास्त्र, 'एथिक्स'.

— शिक्षण (न.) – सदाचारनुं शिक्षण, वलण (न.).

नीळ (–ळी) (स्त्री.) – गळी (स्त्री.).

नुकता (–क्ता) [अ.] (पु.) – (१) नुकतो, टुचको, कोयडो (पु.); (२)सुभाषित (न.); (३) इलाज, तोड (पु.); (४) आळ (न.), ठपको (पु.).

— [फा.] (पु.) – अरबी फारसीमां हरफनो विशिष्ट उच्चार बतावववा माटे तेनी नीचे करेलुं टपकुं (बिंदु), जेम के 'बड़ा'.

नुकता (अ.) – ताजेतरमां, हमणां ज.

नुकसान [अ.] (न.) – नुकसान (न.), हानि (स्त्री.).

नुसता (वि.) – केवळ, मात्र.

नूर [अ.] (पु.) –(१)नूर, तेज (न.); कांति (स्त्री.); (२)रंगरूप (न.); (३) ठाठ (पु.); (४)वलण (न.).

ने–आण (स्त्री.) – लाववुं –लई जवुंते.

नेक [फा.](वि.) – नेकः (१)प्रामाणिक, साचुं; (२)नीतिमान् ; (३)योग्य.

—जात (वि.) – नेकदिल, प्रमाणिक, सदाचरणी.

—नामदार – ब्रिटिश अमलमां सर्वोच्च अधिकारीनो एक मानवाचक इल्काब.

नेकी (स्त्री.) – प्रामाणिकपणुं (न.), नेकी, ईमानदारी,चोख्खी दानत (स्त्री.).

नेचा [फा.](पु.) – (१)नेचो, नेळचो, हूकानो मेर (पु.); (२)एक जातनी वनस्पति, 'फर्न'.

नेट (पु.) – (१)जोर (पु.), बळ (न.); (२)ताण (स्त्री.), भार (पु.).

नेटक (वि.) – (१)मजबूत, दमदार; (२)टकाऊ.

नेटका (वि.) – (१) मजबूत ; (२)सरळ; (३) प्रमाणबध्द, रूपाळुं.

नेटके (अ.) – सीधुं सरळ, सुघड, व्यवस्थित रीते.

नेड (–ढे) (न.) – (१)नाकुं, सोयनुं काणुं (न.); (२)आशरो (पु.).

नेणपण (न.) – अज्ञान दशा (स्त्री.).

नेणणे (स.क्रि.) – जाण न होवी, अज्ञान होवुं, अजाणुं होवुं.

नेणता (वि.) – अज्ञान, अजाण.

नेणीव (स्त्री.) – अजाणपणुं, अज्ञान (न.).

नेणे (स.क्रि.) – (१)लई जवुं; (२)उपाडी जवुं; (३) वहन करी जवुं.

नेता [सं.] (पु.) – नेता, आगेवान (पु.).

नेती [सं.] (स्त्री.) – नेती, हठयोगनी एक क्रिया (स्त्री.).

नेत्र [सं.] (पु.) – नेत्र (पु.), आंख (स्त्री.).

—पट (पु.) – नेत्रपट, आंखनो अंदरनो पडदो जेना उपर

प्रकाशनुं किरण पडे छे.

– पल्लवी [सं.] (स्त्री.) –नेत्रपल्लवी (स्त्री.), आंखनो अणसारो,–इशारो.

–पल्लवी होणे – आंखे आंख अणसारो करवो.

नेपा(–फा) (पु.) – नेफो (पु.) (जेमां नाडुं घालवामां आवे छे ते सुरवाळनी खोळ).

नेपाळ (वि.) – सपाट, लीसुं.

नेभळा, नेभळट (वि.) – कांगुं, कांगलुं.

नेम (पु.) – (१) नेम (स्त्री.), निशान (न.), ताकवानुं लक्ष्य; (२)नीम, नियम (पु.), व्रत (न.).

–करणे – नियम करवो, –बांधवो.

–चुकणे – (१) नेम चूकवी (२) नियम –व्रत चूकवुं.

–धरणे – (१) नेम ताकवी; –लेवी, निशान ताकवुं; (२) नियम लेवो, व्रत लेवुं.

–पाळणे – व्रत पाळवुं, –राखवुं.

–मारणे – चोट मारवी, निशान मारवुं.

–पार पाडणे – नेम पूरी करवी, –पार पाडवी, संकल्प पूरो करवो.

–सोडणे – व्रत तोडवुं, व्रत अधूरुं छोडी देवुं.

नेमका (वि.) –चोक्कस, नक्की, बराबर.

– (अ.) – वखतसर, एन वखते.

नेमणूक (स्त्री.) –निमणूक (स्त्री.), नियुक्ति.

नेमणे (स.क्रि.) – नीमवुं, नियुक्त करवुं.

नेमस्त (वि.) – (१)मध्यम; (२)नरम; (३) मित, प्रमाणसर.

–पणा – मित आचार–विचार, मितपणुं.

–पणे (अ.) –अतिरेक टाळीने, नरमाईथी.

–पक्ष (पु.) – नरम दल (न.).

–करणे (वर–वधु) – नक्की करवुं, नियोजित करवुं.

नेसणे (स.क्रि.) –केडे पहेरवुं, –वींटाळवुं (वस्त्र).

– (न.) नेसू (न.) – केडे पहेरवानुं वस्त्र (धोतियुं, साडी आदि).

नेस्तनाबूद [फा.] (वि.) –नेस्तनाबूद, जडमूळथी नष्ट, पायमाल.

नेहमी (अ.) – हंमेश, सर्वदा.

नैतिक [सं.] (वि.) – नैतिक, नीतिने लगतुं.

नैमित्तिक [सं.] (वि.) – नैमित्तिक : (१) निमित्ते–प्रसंगे–उद्भवेलुं; (२) प्रसंगे लगतुं, प्रासंगिक(३)तात्पूरतुं.

– (न.) – नैमित्तिक, निमित्तने लईने थतुं कार्य (न.).

–रजा [स्त्री.] –निमित्तने कारणे लीधेली रजा, 'कॅज्युअल लीव्ह'.

नैवेद्य [स.] (वि.) – नैवेद्य (–द) (न.), देवने धरावेलो भोग.

नैष्ठिक [स.] (वि.) – नैष्ठिक : (१) निष्ठावाळुं; (२)दृढ निष्ठाथी पाळेलुं.

नैसर्गिक [सं.] (वि.) – नैसर्गिक, स्वाभाविक, कुदरती.

नोक (न.) – नोक (पु.,स्त्री.): (१)अणी (स्त्री.); (२)रुआब, रोब (पु.); (३)ढबछब, छटा, शैली (स्त्री.).

–झोक (पु.) –(१) रुआब, रोब (पु.); (२)नखरां (न.ब.व.).

–दार – अणीवाळुं.

नो (–नौ)कर (पु.) – नोकर, चाकर, सेवक.

नोटीस [इ.] (स्त्री.) – (१)नोटिस, पूर्वखबर, चेतवणी (स्त्री.); (२)पूर्वसूचनानुं कागळिथुं (न.).

नोंद (स्त्री.) – नोंध, टिप्पणी (स्त्री.), टांचण (न.).

नोंदणी (स्त्री.) – नोंधणी, नोंधवुं ते, 'रजिस्ट्रेशन'.

–विवाह (पु.) – विधिसर नोंधणी कचेरीमां नोंधायेलो विवाह.

नो (–नौ) बत[अ.] (स्त्री.) –(१)नोबत (स्त्री.), मोटुं नगारूं (न.); (२)अरिष्ट (न.), आपत्ति.

नोर (न.) – नोर, वहाणनुं भाडुं (न.).

नोलकोल, नवलकोल (पु.) – नोलकोल (न.), शाकभाजीनो एक कंद.

नौदल [सं.] (न.) – नौकादल (न.), आरमार (स्त्री.).

न्याय [सं.] (पु.) – न्याय (पु.): (१)इनसाफ (पु.); (२)वाजवीपणुं (न.); (३)न्यायशास्त्र.

–करणे – न्याय करवो, इन्साफ आपवो.

–देणे – न्याय आपवो.

–तोलणे – योग्यायोग्य तपासवुं.

–मागणे – न्याय मांगवो.

–मंदिर (न.) –न्यायमंदिर (न.), अदालत (स्त्री.), कोरट (न.).

–मूर्ती (पु.) –(हायकोर्टनो) जज, तेने माटेनुं आदरवाचक विशेषण.

–शास्त्र [सं.] (न.) –न्याय दर्शन (षड्दर्शनमांनुं एक).

न्यायाधीश [स.] (पु.) – न्यायाधीश, 'जज'.

न्यायालय [स.] (न.) – जुओ 'न्यायमंदिर'.

न्यायो (वि.) – न्यायी, बराबर न्याय आपे एवुं, न्यायने रस्ते जतुं.

न्याय्य [सं.] (वि.) – न्याय्य, (१) न्यायने अनुकूल न्यायवाळुं.

न्यारा (वि.) – न्यारूं: (१)विशेष; (२)अलग, जुदुं. आगवुं.

न्याहारी (स्त्री.) – नहारी (स्त्री.) ,नास्तो (पु.), शिरामण.

न्याहाल (वि.) – (१)फिदा, आसक्त; (२)कृपाळु.

न्याहाळणे (स.क्रि.) – न्याळवुं, निहाळवुं.

न्यून [सं.] (न.) – न्यूनता (स्त्री.): (१)ऊणापणुं (न.); (२)व्यंग (न.), एब (स्त्री.).

– (वि.) – न्यून, ऊणुं, ओछुं.

–पडणे – ऊणुं रहेवुं, ओछुं पडवुं.

–वचन – (१)बोलवामां भूल, –कसूर (स्त्री.), अपशब्द (पु.).

न्यूनाधिक [सं.] (वि.) – ओछुंवत्तुं.

न्हाण (न.) – जुओ 'नहाण'.

न्हाणणे (सं.क्रि.) –नवाडवुं, नवडाववुं .

न्हाणी (स्त्री.), **–घर** (न.) – अंघोळडी; 'बाथरूम' (स्त्री.).

न्हाती धुती (वि.स्त्री.) – नहाती धोंती, अटकाव आवतो थयो होय तेवी (युवती).

न्हावी (पु.) – वाळंद, हजाम, नावी (पु.).

न्हावेर (पु.) – नातरुं (न.), विधवानो पुनर्विवाह.

प

पक (–क्क)ड (स्त्री.) – (१)पकड (स्त्री.), पकडी राखवुं ते; (२)पकडवानी शक्ति; (३)अंकोडो, साणसो (पु.); सांडशी (स्त्री.).

–येणे (विषयांची इ.) – समज आववी, आकलन थवुं.

–वॉरंट (न.) – पकडवानो हुकम (पु.).

पकडणे (स.क्रि.) –पकडवुं: (१) ग्रहण करवुं, (२) झालवुं, धरी राखवुं; (३) हाथ करवुं, कबजो करवो.

–डून ठेवणे – (१)पकडी राखवुं, झाली राखवुं, (२) रोकी राखवुं.

पकडापकडी (स्त्री.) – पकडापकडी, धरपकड (स्त्री.) पकडापकडीनी रमत.

पकोडी (स्त्री.) – पकोडी (स्त्री.), घउंना आटानी तळेली एक वानी.

पक्का (वि.) – (१)पाकुं, पक्व, पाकेलुं; (२) पक्कुं, छेतराय नहि तेवुं; (३)खंधु, धूर्त, (४)सारुं ज्ञान धरावतुं, होशियार; (५) दृढ, अडग; (६) ऊडी न जाय – फीको न पडे एवो (रंग).

–खर्डा (पु.) –आखरनो तैयार थयेलो हिसाबनो कागळ (पु.).

पक्वान्न [स.] (न.) – मिष्टान्न (नं.), मीठाई (स्त्री.).

पक्वाशी (स्त्री.) – लोखंडी गज, लोखंडी नक्कर सळियो (पु.).

पखरडा (पु.) –पथराण (स्त्री.), वेरण (न.), वस्तुओनी अस्तव्यस्त स्थिति.

पखरण (स्त्री.) – पथराट, फेलावो (पु.).

पखवाज़ [हिं.] (पु.) – पखाज, पखवाज (पु.) अेक वाद्य.

–ज़ी (पु.) – पखवाजी, पखवाज वगाडनारो कलावंत (पु.).

पखाल (स्त्री.) –पखाल, पाणी भरी लाववानी चामडानी मोटी थेली (स्त्री.).

पखालची (पु.) – पखालची, पखाली, पखालवाळो(पु.).

पगडबंद (पु.) –पगडबंद (–ध), पाघडी बांधनार (पु.).

पगडा (पु.) –(१) पगडुं (न.), चोपाटनी रमतमां पो बेसवी ते; (२) प्रभाव (पु.), असर, छाप (स्त्री.).

–पडणे – प्रभाव पडवो, असर थवी, छाप पडवी.

–पाडणे, –बसविणे – प्रभाव पाडवो, असर पाडवी.

पगडी (स्त्री.) –पाघडी (स्त्री.).

–उतरणे – (१)पाघडी उतारवी, –माथेथी नीचे मूकवी; (२) (लाक्ष.) अपमानित थवुं.

–उतरविणे – (लाक्ष.) (१) शरणे जवुं; (२) नम्र थवुं; (३) मानहानि करवी.

–घालणे – (१)पाघडी घालवी, –पहेरवी; (२) (लाक्ष.) धूतवुं.

–फिरविणे – पाघडी फेरववी: (१) (लाक्ष.) बोलेलुं फेरववुं; (२) पक्ष बदलवो.

–बांधणे – (१) पाघडी बनाववी; (२) पाघडी बंधाववी, इनाम के सरपाव आपवो, शाबाशी आपवी.

पगार [पोर्तु.] (पु.) – पगार, दरमायो (पु.), वेतन (न.).

पगिस्त (वि.) – (१)लंगडुं; (२)ओशियाळुं; (३) पराधीन, ताबेदार.

पघळ (पु.) – (१)फेलायेलुं, विस्तारेलुं; (२)ढीलुं, जुओ 'ऐसपैस'.

पघा (पु.) – मूस, कुलडी (स्त्री.).

पंक्ति [सं.] (स्त्री.) – पंक्ति, हार, ओळ, अलगार (स्त्री.).

–प्रपंच (पु.) – (१) पंक्तिभेद, भाणाभेद, (२) पक्षपात (पु.).

पंख (पु.) – पांख (स्त्री.).

–फुटणे पांखो आववीः (१)ऊडवा शीखवुं (पक्षीना बच्चाए); (२)(लाक्ष.)अक्कल आववी, पुख्त थवुं.

पंखा (पु.) – (१) पंखो, वींझणो (पु.); (२) सायकल के मोटरना पैडा उपरनुं आवरण.

–चालविणे – पंखो नाखवो, – खेंचवो.

पंगत (स्त्री.) – पंगत, घाल (स्त्री.), साथे जमवा बेठेलांनी हार.

पचकन्, – दिशी (अ.) – पच दईने, पचक एवा अवाज साथे.

पचंग (न.) – कछोटो, कच्छ (पु.).

– बांधणे – (१) केड कसवी, क़च्छ वाळवोः (२) (लाक्ष.) सज्ज थवुं.

पचणे (अ.क्रि.) –पचवुं, हजम थवुं.

पचन [सं.] (न.) – पाचन (न.).

–होणे – जुओ 'पचणे'.

–नी पडणे – (१)जुओ 'पचणे' ; (२) फाववुं, फावतुं आववुं, जीरवावुं.

–नी पाडणे – जीरववुं, पचाववुं.

पचपचीत (वि.) – बेस्वाद, पाणीपोचुं.

पचविणे (स.क्रि.) – पचववुं, हजम करवुं, जीरववुं.

पच्ची (स्त्री.) –फजेती, मजाक (स्त्री.).

–उडविणे – फजेती–मजाक–करवी.

पछाडणे (सं.क्रि) – पछाडवुं, हराववुं. अफाळावुं.

– (अ.क्रि.) – (भूत पिशाच) वळगवुं.

पंच [सं.] (पु.) – पंच, लवाद (पु.).

–क, –कडे (न.) **–कडी** (स्त्री.) – पंचक, पंचकडुं (न.), पांचनो जथो (पु.).

–कयास (पु.) – पंचोनो निवेडो (पु.).

–कल्याणी (वि.) – (१) शुभलक्षणी (घोडो); (२) (व्यंगा.) बधा अवयवो वांका होवा ते .

–केणे (न.) – तेजानाना पांच पदार्थो.

–क्रोशी (स्त्री.) – पांच कोसनो परिसर, –प्रदेश (पु.)

–खाद्य (–ज) (न.) – 'ख' थी शरू थता (मराठी) शब्दोना पांच खाद्य पदार्थो (खारीक, खोबरे, खसखस, खवा, खडीसाखर).

–गव्य [सं.] (न.) – गायना दूध, दहीं, घी, मूत्र ने छाण नुं मिश्रण.

– त्व [सं.] (न.) – पंचत्व (न.), मृत्यु (पु.).

–त्व पावणे – पंचत्व पामवुं, मरी जवुं (पंच महाभूतोमां शरीरनुं भळी जवुं).

–नामा (पु.) –पंचनामुं, पंचोसमक्ष करेली तपासणीनी नोंध.

–पदी (स्त्री.) –देवतानी मूर्ति आगळ बेसीने बोलातां भजनो (न.सं.व.).

–पाळे (न.) –कठोडी, कठोडियुं, कठोंडुं कचोळुं (न.).

–पंच उषःकाळ (पु.) – परोढियुं (न.) वहेली सवार.

पंचम [सं.] (वि.) –पंचम, पांचमुं.

– (पु.) – पंचम एटले अंत्यज मनाती जाति के तेनुं माणस.

–स्तंभी (वि.) – अंदरथी शत्रुने सामेल.

पंचमी [सं.] (स्त्री.) –पंचमी, पांचम (स्त्री.).

पंचमेळ (पु.) – (१) पेटा ज्ञातिना मिश्र विवाहनी संतति (स्त्री.); (२)शंभु मेळो (पु.).

पंचरशी (वि.) – पांच धातु मिश्र करीने बनावेलुं.

पंचहत्यारी (वि.) – ढाल, तलवार, भालो, बंदूक, तीर कामठुं ने कटार एवां पांच हथियारवाळुं.

पंचा (पु.) –पंचियुं (न.).

पंचाईत (स्त्री.) –(१)पंचांत अडचण, मुश्केली, आपदा, भीड (स्त्री.); (२) अछत खोट (स्त्री.).

–पडणे,–होणे – अडचण पडवी, मुश्केली थवी.

पंचांग [सं.] (न.) – पंचांग, टीपणुं, ओळियुं (न.) जेमा दिनमान व. बधी विगतो होय ते चोपडो.

पंचायत (स्त्री.) – पंचायत, पंचोनी बेठक (स्त्री.) कोमनुं कारोबारी मंडळ (न.).

–न[सं.] (न.) – पंचायतन (न.), पांच दैवतोनो समूह.

–नामा (पु.) – पंचायतनामुं (न.) .

पंचाक्षरी (पु.) – मांत्रिक (पु.).

पंचीगर (पु.) – पच्चीगर, जडियो (पु.), हीरा–माणेक वगेरे जडवानुं काम करनार.

पंचीप्यारा (वि.) – प्रियतम, वहालो.

पंचोत्रा (–तरा) (पु.) – दर महिने सेंकडे पांच टका

व्याजनो दर

पंजर [सं.] (पु.) – (१) पांजरुं (न.); (२) हाड पिंजर (न.).

पंजरी (स्त्री.) – पंचाजीरी, पंजरी (स्त्री.) (सूंठ, खसखस, अजमो, कोपरुं ने सुवा एमनो खांड मिश्रित भूको (पु.).

पंज़ा (पु.) – (१) पंजो (पु.), पांच आंगळी ने हथेली नो बनेलो अवयव; (२) एरा (पु.ब.व.), नहोरवाळो अवयव.

पट [सं.] (पु.) – (१)नदीनी पहोळाई (स्त्री.); (२)वस्त्र, कपडुं (न.); (३)(शतरंज व. रमवानुं) खाना पाडेलुं के चीतरेलुं पाटियुं के कपडुं (न.) (४) कुस्तीनो एक दाव .

– (वि.) – गणु (दुप्पट, तिप्पट इ. = दुगणुं, तिगणुं व.).

–काढणे – कुस्तीनो एक दाव रमवो, सामावाळानी टांग खेंचीने तेने चतुं करवुं.

–कन्,–दिशी(अ.) –पट दईने, झट.

पटई (स्त्री.) – पाटियांनी छत (स्त्री.).

पटकणे (स.क्रि.) – पटकवुं, आफळवुं.

पटका (पु.) –फेंटो, साफो (पु.).

पटकावणे (स.क्रि.) – (१) झडपवुं; (२) हस्तगत करवुं, ताबामां लेवुं, मेळववुं.

पटकी (स्त्री.) – मरकी, महामारी (स्त्री.).

–ची साथ येणे – महामारी फाटी नीकळवी.

पटकूर (न.) –धागो (पु.), जूनुं फाटेलुं लूगडुं (न.).

पटणे (स.क्रि.) – (१) समजवुं , समजाई जवुं; गळे ऊतरवुं; (२) पसंद आववुं; (३)साचुं ठरवुं, अनुभव आववो; (४)गंठावुं.

पटरी (स्त्री.) –फरसबंधी (स्त्री.).

पटल [सं.] (न.) –(१)पडळ (आंखनुं) (न.); (२)पडदो (पु.) .

पटवा, पटवेकरी (पु.) –पटवो (पु.), रेशमनी दोरीओनी गूंथणीनुं ने सोनारूपाना दागिनाने गांठवानुं काम करनार कारागीर.

पटविणे (स.क्रि.) – (१)समजाववुं, मनाववुं, पटाववुंः (२) खातरी करी आपवी; (३) गंठाववुं.

पटवारी (पु.) – पटवारी, तलाटी (पु.).

पटा (–ट्टा) (पु.) – पट्टो (पु.) (१) तलवारनु पानुं (बेधारी) (न.); (२)पटाना के लाकडीना दाव (पु.).

–चालविणे – पटा खेलवा, – रमवा.

पटाईत (वि.) – (१) पटाबाज, पटा खेली जाणनार; (२) निष्णात, प्रवीण.

पटांगण (न.) – पटांगण, विशाळ चोगान, क्रीडांगण (न.)

पटाटा, पटापटा (अ.) – पटपट, जलदी.

पटाविणे (स.क्रि.) – वटाववुं, शिकारवुं (हूंडी).

पटाशी (स्त्री.) – चोरसी (स्त्री.), सुथारनुं एक ओजार.

पट्ट [सं.] (वि.) – पट्ट, मुख्य.

– (न.) – (१)राजगादी (स्त्री.); (२) रेशमी वस्त्र (न.).

–राणी (स्त्री.) – पट राणी (स्त्री.), मानीती मोटी अभिषिक्त राणी.

पट्टा (पु.) – (१)जुओ 'पटा'; (२)सनद (स्त्री.) (३)कमर बंध (पु.); (४) रंगनो लांबो पहोळो लीटो (पु.); (५) चपरासनी निशानी तरीके राखवानो पटो (पु.).

पट्टाभिषेक [सं.] (पु.) – राज्याभिषेक (पु.) , पट्टाभिषेक.

पट्टी (स्त्री.) – पटी (–ट्टी) (स्त्री.): (१) पातळी वस्तुनो चीप जेवो लांबो कटको (पु.); (२) जमीननो लांबो चीरो (पु.); (३) कपडानी किनार (स्त्री.) (४)हार्मोनियमना सूरनी पट्टी (५) गडगूमड पर चोडवानो नानो टुकडो (पु.).

–चा (वि.) – पटु, निष्णात.

पट्टू (न.) – पट्टु (न.), ऊननुं ऊंची जातनुं जाडुं ने टुंकी पहोळाईनुं कपडुं.

पट्टे (पु.ब.व.) – चटापटा (वाघनी के झेब्रानी चामडीपर देखाय छे तेवा).

–दार (वि.) – चटापटादार.

–वाला (पु.) – पटावाळो, चपरासी (पु.).

पठडी (स्त्री.) – (१) परंपरा, शाखा (स्त्री.); (२) शैली, पध्दत (स्त्री.).

पठाडी (वि.) – चोडी पीठवाळुं, मोटुं.

–गोम (स्त्री.) – (१)मोटो कानखजूरो (पु.); (२) (लाक्ष.) मोटुं रहस्य (न.).

पठार (न.) – (१) पहाडपरनी सपाट भूमि, –मेदान (न.); (२) प्रारंभ (पु.), पूर्व तैयारी (स्त्री.).

–घालणे – शरू करवुं.

पठ्ठा (–ठ्ठ्या) (वि.) – पठ्ठुंः (१) बहादुर; (२) अलमस्त, हृष्टपुष्ट.

– (पु.) – पहेलवान (पु.).

पड (पु.) – जे आंटीओने वळ आपीने दोरडुं बनावे छे तेमांथी दरेक.

– (स्त्री.) – (१)पडतर जमीन; (२) मूउं–मरेलुं–जानवर (न.); (३) नमतुं (न.), हार (स्त्री.).

– खाणे – नमतुं आपवुं, हार मानवी.

– (वि.) – (१)पडतर; (२) हाथ नीचेनुं, कनिष्ठ (जेम के 'पडचाकर').

–चाकर (पु.) – चाकरनो चाकर (पु.).

–छाया (स्त्री.) – पडछायो, ओछायो (पु.).

–जीभ (स्त्री.) – पडजीभ (स्त्री.), काकडो (पु.).

पडघम (न.) – पडघम (न.), ढोलजेवुं एक वाद्य.

पडघर (न.) – उज्जड घर (न.), अवावरुं घर.

पडघा (पु.) – लाकडानी कथरोट (स्त्री.).

पडघे (न.) – मीठ मरच्युं मूकवानुं लाकडानुं पात्र (न.).

पडण (न.) – (१)उतारो, उतरवानो मुकाम (पु.); (२) भागोळ (स्त्री.); (३)फळ उतारवानी मोसम (स्त्री.).

पडणे (अ.क्रि.) –पडवुं: (१)नीचे गरवुं; (२)लांबा थवुं, सूवुं; (३)किंमत बेसवी ('चाकूला काय पडते?'); (४)थवुं, लागवुं ('हे औषध गरम पडेल'); (५) पेदा थवुं, उद्‌भवुं ('धान्यात किडे पडले');(६)दाखल थवुं, पेसवुं ('तो त्या कामांत पडला'); (७) हारवुं, असफळ थवुं ('महाशय निवडणुकीत पडले'); (८)मरवुं ('कर्ण रणात पडला'); (९) जितावुं('किल्ला पडला'); (१०)पतित थवुं.

पडताळा (पु.) – पडताळो (१)ताळो (पु.), ऊलटुं तपासीने खातरी करवी ते; (२)प्रतीति (स्त्री.), अनुभव (पु.).

पडता (वि.) – नीचे गरतुं, पडतुं.

–काळ (पु.) –पडती दशा (स्त्री.).

– बोल (पु.) – मोढामांथी बहार पडतो शब्द.

–बोल झेलणे – पडतो बोल झीलवो.

पडती (स्त्री.) – पडती दशा, अवदशा(स्त्री.).

पडते (न.) – नमतुं (न.), हार (स्त्री.).

–घेणे –नमतुं आपवुं, हार मानवी.

पडदणी (स्त्री.) – नहाती वखते वींटाळवानुं वस्त्र.

पडदपोशी (स्त्री.) – (१)छुपामणी (स्त्री.); (२)आंतरो (पु.); वच्चे करेलो पडदो (पु.); (३) पडदामां रहेवानी रूढी, ओझल नो रिवाज.

पडदा (पु.) – (१)पडदो, आंतरो (पु.); (२)ओझल (पु.)(स्त्री.); बुरखो (पु.); (३) काननो ढोल (पु.); (४)तंतुवाद्य पर स्वरोनां स्थान बतावावा बंधातो आंतरो.

–उघडणे – (१)पडदो उघाडवो, –खोलवो; (२) पडदो ऊघडवो; नाटकनो आरंभ थवो.

–टाकणे,–पाडणे – (१) पडदो पाडवो; (२)मनमांथी काढी नाखवुं, वीसरी जवुं.

–पाळणे,–राखणे – ओझल पाळवी, बुरखानो रिवाज पाळवो.

पडदानशीन (वि.) – पडदेनशीन, पडदेपोश, ओझल वाळुं.

पडदी (स्त्री.) –पडदी, पातळी भींत (स्त्री.).

पडभिंत (स्त्री.) – पडभींत (स्त्री.), मुख्य भींत चणीने अंतर राखी चणेली बीजी भींत.

पडवळ (न.) – पंडोळुं (न.), एक शाक.

पडवी (स्त्री.) – पडवी, पडाळी (स्त्री.).

पडशाळ (–ळा) (स्त्री.) –(१)रहेवाना मकाननी बाजुमां बंधातुं बीजुं नानुं मकान, 'औट हाउस',(२) मंदिर पासेनी धर्मशाळा (स्त्री.); (३) पडवी, परसाळ.

पडशी (स्त्री.) – (१)पोठ (स्त्री.), (२)कंठाळ (स्त्री.)

पडसर (वि.) – (१)पडुं पडुं थई रहेलुं; (२)पडतर.

पडसरी (स्त्री.) – (१) बागायती जमीन; (२) नाली (स्त्री.).

पडसळ (स्त्री.) – (१)शीतळानी रसी मूक्यापछी थती फोल्लीओ; (२) लणणी पछी नीकळती फूट (स्त्री.).

पडसाद (पु.) –पडघां, सामो अवाज, प्रतिध्वनि (पु.).

पडसार (वि.) – पडतर.

पडसावली (स्त्री.) – पडछायो (पु.), प्रतिबिंब (न.).

पडसाक्ष (स्त्री.) – पुरावाने बळ आपतो बीजो पुरावो (पु.).

पडसे (न.) – शरदी (स्त्री.), सळेखम (न.).

पडळ (न.) – पडळ, पटल (न.) आंखनी कीकीपर आवतो पडदो..

पडाव (पु.) – (१)पडाव, मुकाम, उतारो (पु.); (२)मछवो (पु.), होडी (स्त्री.).

–टाकणे – पडाव नाखवो, मुकाम करवो.

पडीक (वि.) –पडतर–पडी रहेलुं, अवावरूं.

पडीत (वि.) – अख(–ख्ख)ड, पडतर, वासेल.

पडोस (–सा) (पु.) –पाडोश, पडोश (पु.).

पडोसरी (स्त्री.) –पडवी, ओसरी,पडाळी,(स्त्री.).

पडोसा (पु.) – (१)सादृश्य, सरखापणुं (न.); (२)पडताळो (पु.).

–पाहणे – पडताळो मेळववो, तुलना करी जोवुं.

– शास उतरणे – तुलनामां बराबर ऊतरवुं.

पडोसी (–शी) (पु.) – पाडोशी (पु.).
पढणे (सं.क्रि.) – (१)पढवुं, भणवुं; (२)गोखवुं.
– (न.) –पढाई (स्त्री.), भणतर (न.).
पढतमूर्ख (वि.) –पढतमूर्ख, भणेलुं पण गणेलुं नहि एवुं, वेदियुं.
पढीक (वि.) – पढेलुं, विद्वान्.
पण (पु.) – (१)पण (न.), प्रतिज्ञा, टेक (स्त्री.); (२)जुवानी (स्त्री.); (३)शरत (स्त्री.).
–करणे, –लावणे (१)शरत करवी; (२)पण करवुं, प्रतिज्ञा करवी.
–जिंकणे – शरत पूरी करवी.
–णात येणे – जुवानी मां आववुं.
पण (अ.) –पण, परंतु.
पण (प्रत्यय) – पण, पणुं (गुणदर्शक प्रत्यय) (जेम के 'भलेपण').
पणज़ा (पु.) – पणजो, वडदादो (पु.).
–जी (स्त्री.) –वडदादी.
पणतवंड (न.) – पौत्रनुं के दौहित्रनुं अपत्य.
पणती (स्त्री.) –(१)पौत्रनी के दौहीत्रनी दीकरी (स्त्री.); (२)कोडियुं (न.).
पणतू (पु.) – पौत्रनो के दौहित्रनो दीकरो (पु.).
पत (स्त्री.) – पत (स्त्री.): (१)शाख, पतीज (स्त्री); (२)आबरू, वक्कर (स्त्री.).
–असणे – पत होवी.
–जाणे – पत जवी, –तूटवी.
–ठेवणे – पत राखवी.
–वाढणे – शाख वधवी, पत बेसवी.
–पेढी (स्त्री.) –शराफी काम करती पेढी के मंडळ, 'बँक'.
पतकरा (पु.) – जुम्मेदारी, जोखमदारी, जवाबदारी (स्त्री.), जुम्मो (पु.).
पतकरणे (स.क्रि.) – (१)स्वीकारवुं; (२)जुम्मे लेवुं.
पतकी (पु.) –घोडपलटननो अधिकारी (पु.).
पतंग (पु.) –(१)पतंगियुं, फूदुं (न.); (२) पतंग, कनकवो, कागडियो (पु.).
–अडकणे – पतंग भरावववो.
–उडविणे – पतंग चगाववो.
–सोडणे – पतंग मुकाववो.
पताका (स्त्री.) –पताका, झंडी (स्त्री.).
पत्ता (पु.) –पत्तो(पु.), सरनामुं(न.); (२) भाळ खबर(स्त्री.); (३) पत्तुं, रमवाना पानांनुं– गंजीफानुं पत्तुं (न.); (४) तंबाकुनुं लीलुं पांदडुं (न.).
–टाकणे – पत्तुं ऊतरवुं, पानुं (गंजीफानुं) नीचे नाखवुं.
पत्ती (स्त्री.) –(१)सूकां पांदडां (न.ब.व.); (२)भांगनां पांदडां; (३) पत्ति (स्त्री.) (पायदळी एक टुकडी).
पत्ते (पु.ब.व.) –गंजीफो, रमवानां पानांनो जथो (पु.).
पत्थर [हिं.] (पु.) –पथ्थर, पथरो (पु.).
पत्र [सं.] (न.) –(१)पत्र (न.), कागळ (पु.), चिठ्ठी (स्त्री.); (२)छापुं (न.), 'पेपर'.
–कार (पु.) – पत्रकार, छापानो तंत्री के खबरपत्री, अखबारनवीस (पु.) छापामां लखे ते लेखक.
–व्यवहार (पु.) – पत्रव्यवहार, तुमार (पु.), कागळियां(न.ब.व.).
पत्रक [सं.] (न) – पत्रक, हस्तपत्रक(न.), पत्रिका(स्त्री.).
पत्रा (पु.) –पतरूं(न.).
पत्राज (–स) (स्त्री.) – (१) पतराज (–जी), बडाई (स्त्री.); (२) तोर, मिजाज, अभिमान (पु.).
पत्रावळ (स्त्री.) – पतरावळ(–ळी), पत्राळी(स्त्री.), पतराळुं (न.).
पत्रिका [सं.] (स्त्री.) – (१) जनमोतरी, जनमोत्री (स्त्री.) जन्माक्षर; (२) पत्रिका, नानुं छापुं के खबर पत्रिका; (३) लग्न पत्रिका, कंकोतरी (स्त्री.), आमंत्रण पत्रिका.
पत्री (स्त्री.) – पूजा माटे वीणेलां लीलां पांदडां (न. ब. व.), (२) जायपत्री, जावंत्री (स्त्री.).
पथक (न.) – पथक (न.), टुकडी (स्त्री.).
पथारी (स्त्री.) – पथारी (स्त्री.), बिस्तरो (पु.), गादलुं.
पथिक [सं.] (पु.) – पथिक, वटेमार्गु, मुसाफिर (पु.).
पथ्य [सं.] (न.) – पथ्य (न.), करी, परेजी (स्त्री.).
– (वि.) – पथ्य, हितकर.
– करी (वि.) – पथ्य राखनारुं.
– पाणी (न.) – मावजत, संभाळ,सारवार (स्त्री.).
पथ्यापथ्य (न.) – पथ्यापथ्य (न.), सदे न सदे अेनो विचार.
पथ्यावर पडणे – लाभकारी थवुं, भावतुं होय अे वैदे आपवुं.
पद [सं.] (न.) – पद (पु.) : (१) पग (पु.); (२) दरज्जो (पु.); (३) (व्याक.) अर्थवाळो शब्द ('क्रियापद'); (४) गीत (न.).
पदक (न.) – पदक (न.), चांद (पु.).
पदचिह्न (न.) – पगलुं (न.), पगना तळियानी

छाप–आकृति (स्त्री.).
पदनाम [स.] (न.) – होद्दो (पु.).
पदभ्रष्ट [सं.] (वि.) – पदभ्रष्ट, पदच्युत.
पदर (पु.) – (१) पदर, पालव (पु.), आंचळी (स्त्री.); (२) पड.
– गाठ (स्त्री.) – गांठनुं धन (न.).
– मोड (स्त्री.) – गांठनुं धन खरचवुं ते.
– उतरणे, –टाकणे – विधवा थवुं, वैधव्य आववुं.
– खोचणे – (लाक्ष.) काम माटे (पदर खोसीने) तैयार थवुं, कामे लागवुं.
– घालणे (लाक्ष.) (१) कन्याए जुवानीमां प्रवेश करवो; (२) ढांकवुं, गुप्त राखवुं.
– मोडणे (लाक्ष.) (१) गांठनुं खरचवुं; (२) निर्वाह माटे पोताउपर निर्भर रहेवुं.
– धरणे – (लाक्ष.) (कोईनो) आशरो लेवो.
– पसरणे – (१) भीख मांगवी, याचना करवी; (२) अजीजी करवी.
– फाडून देणे – फारगती आपवी.
– येणे – स्त्रीनुं पहेलीवार ऋतुमती थवुं.
– लागणे – (१) घरानासाथे संबंध थई जवो; (२) हलका घराना साथे संबंध होवो.
– सारणे – लाज राखवी, तरफेण करवी.
– चा (वि.) – (१) पोतानुं; (२) आशरे रहेलुं.
– चे खरचणे – जुओ 'पदर मोडणे'.
– चे खाणे – पोतानी मिलकतपर चलाववुं.
– चे घालणे – पोतानुं उमेरवुं.
– रात घालणे – (१) सिद्ध करी आपवुं; (२) कन्यादान करवुं.
– रात घेणे – (१) स्वीकार करवो; (२) मान्य करवुं; (३) आशरो आपवो.
– रात टाकणे – (१) 'पदरात घालणे' जुओ; (२) पाळवा माटे सोंपवुं.
– रात बांधणे – (१) गळे उतारवुं, सिद्ध करी बताववुं; (२) माथे पाडवुं, जवाबदारी ओराढवी.
– राला खार लागणे – (१) गांठनुं खरचवुं पडवुं; (२) नुकसान वेठवुं पडवुं.
– राला गाठ मारणे – याद रहे एवुं करवुं.
– री असणे – नोकरीमां होवुं, –ने आशरे रहेवुं.
– री घालणे – जुओ 'पदरात घालणे'.
– री घेणे – कबूल करवुं.
– री पडणे – पनारे पडवुं.
– री बांधणे – माथे भागवुं, नुकसानी के प्रतिकुल ए[illegible] कांईपण कोई माणसने वळगाडवुं.
पदवी (स्त्री.) – पदवी (स्त्री.) : (१) दरज्जो (पु.), क[illegible] (न.); (२) खिताब, इलकाब (पु.).
पदार्थ [सं.] (पु.) – पदार्थ : (१) पद–शब्द– नो अर्थ; (२[illegible] वस्तु, चीज (स्त्री); (३) तत्त्व (न.).
– पाठ [स.] (पु.) – पदार्थपाठ, प्रत्यक्ष पदार्थद्वारा बोध (पु.).
– विज्ञान [स.] (न.) – पदार्थ विज्ञान, भौतिकशास्त्र, 'फिजिक्स' के 'फिजिकल सायन्स'.
पदोपदी (अ.) – डगले ने पगले.
पद्धत (–ती) [स.] (स्त्री.) – पद्धत (–ति) (स्त्री.) : (१) रीत (स्त्री.); (२) परिपाटी, प्रथा, धारो (पु.), प्रणालिका.
– वार, –शीर (अ.) – पद्धतिसर, बरोबर रीतसर.
पनपणे (अ. क्रि.) – (झाड के रोप) पल्लवित थवुं, फूटवुं.
पन (–न्ह)ळ (पु.) – टिननुं भूंगळुं (न.).
पनीर (न.) – पनीर (न.), पाणी काढेलां दहींमांथी बनावेलो एक खाद्य पदार्थ.
पन्नाशी (स्त्री.) – पचासनी उमर (स्त्री.).
– उलटणे – पचास वरसथी वधारे उमर थवी,.
पन्नासिणे (स. क्रि.) – (१) शणगारवुं, सजाववुं; (२) जाप्तामां राखवुं.
पन्हा [फा.] (पु.) – पनो (पु.), कापडनी पहोळाई (स्त्री.).
पन्हे (न.) – पनुं (न.), केरी जेवा खाटा फळनुं बनावेलुं खट– मधुरुं पेय, बाफलो.
पन्हेरी (स्त्री.) – (१) झाडनी कलम (स्त्री.); (२) परब (स्त्री.).
पंत (पु.) – सन्माननी पदवी (महाराष्ट्रमां).
– प्रधान (पु.) – वडो प्रधान (पु.).
पंतोजी (पु.) – पंतूजी, महेताजी (पु.).
पंथ [सं.] (पु.) – पंथ (पु.) : (१) मार्ग (पु.); (२) धार्मिक संप्रदाय (पु.).
– कापणे – रस्तो कापवो.
– धरणे – (१) पंथ–रस्तो–पकडवो, –लेवो; (२) संप्रदाय स्वीकारवो.
– थास लागणे – (१) मोतने पंथे लागवुं; (२) वाटे

पडवुं; (३) मार्ग नीकळवो.

पपई (स्त्री.) – पपैयुं (न.), एरणकाकडी (स्त्री.) (फळ).

पपैया (पु.) – पपैयो (झाड) (पु.).

पपनस (न.) – पपनस (न.) (एक फळ).

पपेटी (स्त्री.) – पपेटी, पतेती (स्त्री.), पारसीओनुं बेसतुं वर्ष.

पर [सं.] (न.) – पर : (१) बीजुं; (२) पारकुं; (३) श्रेष्ठ.

– (अ.) – पेली बाजु, पेले पार.

– [फा.] (न.) – पर, पीछुं (न.).

– **चक्र** [सं.] (न.) – परचक्र (न.), शत्रुनी चडाई (स्त्री.).

– **दार** (पु.), – **दारा** (स्त्री.) – बीजा पुरुषनी बैरी (स्त्री.).

– **दारागमन** [स.] (न.) – बीजानी बैरीसाथे संग (पु.).

– **देश** [स.] (पु.) – परदेश, पारको देश (पु.).

– **देशी** (वि.) – (१) परदेशी, पारका देशनुं; (२) अनाथ.

– **धार्जिणा** (वि.) – पोताना माणसोने नहि बीजाने अनुकूळ एवुं.

– **निष्ठ** [सं.] (वि.) – आत्मतत्त्वमां निष्ठ.

– **पीडा** [सं.] (स्त्री.) – परपीडा (स्त्री.) : (१) बीजानुं दुःख; (२) बीजाने दुःख.

– **बुद्धी** (वि.) – बीजानी बुद्धिथी चालनारुं.

– **राचा कावळा करणे** – (लाक्ष.) – कागनो वाघ करवो, एकना तेर करवा, अतिशयोक्ति करवी.

परकर (पु.) – घाघरो (पु.), चणीयो.

परकळा (पु.), **परकाळे** (न.) – (१) चींथडुं (न.); (२) दुर्दशा, दैन्यावस्था (स्त्री.).

परका (वि.) – (१) पारकुं; (२) अतरापी (पु.), त्राहित, अजाण्युं.

परकार (पु.) – परकार, वर्तुळ दोरवानो 'कंपास'.

परकारा (पु.) – (१) घेर (पु.); (२) फेरो (पु.).

परखड (वि.) – रोकडुं, बटकबोलुं.

– **बोलणे** – रोकडुं परखाववुं.

परगणा [फा.] (पु.) – परगणुं (न.), तालुकाजेवो जिलानो एक विभाग.

परज़णे (स. क्रि.) – तरवार चलाववी, पटा खेलवा.

परटीण (स्त्री.) – धोबण, धोबीनी स्त्री (स्त्री.).

परडी (स्त्री.) – टोपली (फूलोनी) (स्त्री.), डाली.

परडे (न.) – घर पाछळनी खुली जमीन के आंगणुं (न.).

परणाळी (स्त्री.) – (१) मोरी, नाली, (स्त्री.); (२) नीक (स्त्री.); (३) आंकेलो मार्ग.

परंत (अ.) – परत, पाछुं.

– (स्त्री.) – (१) मावजत, सेवाशुश्रूषा (स्त्री.); (२) पूछपरछ (स्त्री.); (३) फरीथी संभाळ लेवी ते; (४) पाछुं वळवुं ते; (५) पतावट (स्त्री.).

परतणी (स्त्री.) – बाजु फेरवीने बीजी बाजु वळाववुं ते.

परतणे (अ. क्रि.) – (१) पाछां जवुं; (२) पाछां थवुं.

– (स. क्रि.) – (१) लसोटवुं, घूंटवुं; (२) उलटवुं, फेरववुं.

परतविणे (स. क्रि.) – (१) पाछुं वळाववुं; (२) फेरववुं; (३) पाछुं मोकलवुं; (४) पाछुं काढवुं.

परतन (न.) – (१) हळनी एक फेरीमां आवे एटलो जमीननो चीरो (पु.); (२) हळनो फेरो (पु.).

परता (वि.) – (१) छेटानुं, दूरनुं; (२) पेली पारनुं; (३) श्रेष्ठ.

– (अ.) – (१) पेली पार; (२) –ना करतां ('या परता घोर अन्याय कोणता?').

परतावा (पु.) – जमा रकम पाछी आपी देवी ते, 'रीफंड'.

परती (स्त्री.) – परती, सूतरनी आंटीओ उतारवानी फाळकी (स्त्री.).

परत्र [सं.] (अ.) – परत्र, परलोकमां.

परत्वे (अ.) – अनुसार, मुजब, प्रमाणे.

परंतु [सं.] (अ.) – परंतु, पण, छतां.

परभारा, –रे (अ.) – (१) संबंधित आसामीने बाजुए मूकीने; (२) अप्रत्यक्ष रीते.

परमगती [सं.] (स्त्री.) – (१) छेल्लो आशरो (पु.); (२) उत्तम गति (स्त्री.), मोक्ष (पु.).

परमा (पु.) – प्रमेह रोग (पु.).

परमाणु [सं.] (पु.) – अणुथीये सूक्ष्म अंश (पु.).

परमावधी [सं.] (स्त्री.) – पराकाष्ठा, हद,कमाल (स्त्री.).

परवचा (स्त्री. ब. व.) – आंकना घडिया (पु. ब. व).

परवड (स्त्री.) – (१) दुर्दशा, दैन्यावस्था (स्त्री.); (२) रीत (स्त्री.), क्रम, वारो (पु.); (३) तकलीफ (स्त्री.); (४) अव्यवस्था (स्त्री.), गोटाळो (पु.).

– **डीचे काम** – वाराफरती करवानुं काम.

परवडणे (अ. क्रि.) – परवडवुं, पालववुं, पोसाववुं.

परवर [फा.] (पु.) – पोशिंदो, पालक ('गरीबपरवर')

— (पु.) —(१) खळमां दाणानी राश काढी लीधापछी रहेता दाणा; (२) भोंय, जमीन (स्त्री.); (३) तळावनी चारे बाजुए बांधेली पथ्थरनी पाळ (स्त्री.).

परवल — (स्त्री.) — संकेत शब्द (पु.).

परवा (—र्वा) (स्त्री.) — परवा, दरकार, कनवार (स्त्री.).

— असणे — परवा—दरकार होवी.

— नसणे — परवा—तमा— न होवी.

— ठेवणे — परवा राखवी, —करवी.

परवा, — चा दिवस (पु.) — गई काल पहेलांनो के आवती काल पछीनो दिवस, परम दिवस (पु.).

— (अ.) — परम दिवसे.

परवानगी [फा.] (स्त्री.) — परवानगी, रजा, इजाजत (स्त्री.).

परसाकडे (अ.) — घर पछवाडेनां वाडा तरफ (झाडो करवा).

परसू (न.) — वाडो (पु.), घर पछवाडे आंतरेली खुल्ली जगा (स्त्री.).

परस्पर (वि.) — एक बीजानुं, अरसपरस.

— (अ.) — (१) परस्पर, मांहोमांहे, सामसामे; (२) 'परभारा (१)' जुओ.

परळ (पु.) — थाळी जेवुं माटीनुं पात्र, माटीनी तावडी.

पराई (स्त्री.) — पारकापणुं, परायापणुं (न.).

पराकाष्ठा [सं.] (स्त्री.) — पराकाष्ठा, हद, कमाल (स्त्री.).

परागंदा (वि.) — परागंदे, वतन छोडी नासी गयेलुं.

परांची (स्त्री.) — माळो, मांचडो (पु.) (खेतरमां ऊभो करेलो).

पराटी (स्त्री.) — करांठी, सांठी, तुवेर—कपासनी सूकी सोटी (स्त्री.).

पराणी (स्त्री.) — (१) पराणी, आर, कजक (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) बळ (न.), जोर (पु.).

परात (स्त्री.) — पराज (—त), कथरोट (स्त्री.).

परामर्श [सं.] (पु.) — (१) समाचार (पु.), पूछगाछ (स्त्री.) (२) साह्य (न.).

— घेणे — (१) पूछगाछ करवी; (२) साह्य करवुं.

पराळ (न.) — पराळ, डांगरनुं पोचुं घास (न.).

परिगणन [सं.] (न.) — परिगणन (न.), गणतरी (स्त्री.).

परिग्रह [सं.] (पु.) — परिग्रह (पु.) : (१) कुटुंब कबीलो (पु.); (२) स्वीकार, अंगीकार (पु.); (३) (राचरची—लानो) संग्रह.

परिघ [सं.] (पु.) — (१) परिघ, वर्तुळनो घेरावो (पु.); (२) वाड (स्त्री.).

परिचय [सं.] (पु) — (१) परिचय (पु.) : (१) ओळख, ओळखाण (स्त्री.); (२) सहवास (पु.); (३) महावरो, अनुभव (पु.).

— करून घेणे — परिचय करवो — मेळववो.

— करून देणे — परिचय आपवो — कराववो.

— होणे — परिचय थवो.

परिचर्या [सं.] (स्त्री.) — परिचर्या (स्त्री.) : (१) सेवा, चाकरी (स्त्री.); (२) मावजत, रोगीनी सेवा.

परिचारिका [सं.] (स्त्री.) — परिचारिका, सेविका (स्त्री.) मांदानी चाकरी करे ते, 'नर्स'.

परिचित [सं] (वि.) — परिचित, ओळखीतुं, जाणीतुं, जाणी लीधेलुं.

परिच्छेद [सं.] (पु.) — परिच्छेद (पु.); (२) कंडिका (स्त्री.), फकरो, 'पॅरा'.

परिणाम [सं.] (पु.) — परिणाम : (१) नतीजो, अंत (पु.); (२) फळ (न.); (३) रूपांतर (न.), विकार, बदल (पु.); (४) असर, छाप (स्त्री.), प्रभाव (पु.).

— करणे — (१) परिणाम करवुं, असर करवी; (२) प्रभाव पाडवो.

— होणे — परिणाम थवो, असर थवी.

— मी — (१) अंते, छेवटे; (२) परिणाम रूपे.

परिपत्रक [सं.] (न.) — परिपत्र (नं.), 'सर्क्यूलर'.

परिपाक [सं.] (पु.) — परिपाक (पु.) : (१) पूर्ण—विकास; (२) अंतिम परिणाम, फळ.

परिपाटी [सं.] (स्त्री.) — परिपाटी (स्त्री.) : (१) चाल, रीत (स्त्री.); (२) क्रम (पु.).

परिमल [सं.] (पु.) — परिमल (पु.), सुगध (स्त्री.).

परिमाण [सं.] (न.) — परिमाण (नं.) : (१) माप, मान (नं.); (२) आकार मान, प्रमाण निश्चित करवानी रीत; (३)लंबाई, वजन व. मापवानुं साधन.

परिमार्जन [सं.] (न.) — परिमार्जन (न.) : (१) धोवुं—मांजवुं—ते, क्षालन (न.); (२) निरसन (न.).

परिमित [सं.] (वि.) — परिमित : (१) मर्यादित; (२) अल्प; (३) मापेलुं, निश्चित करेलुं.

परिमिती [सं.] (स्त्री.) — (गणित) परिमिति, 'पेरीमिटर', आकृतिनी बधी बाजुओनो सरवाळो (पु.).

परिवीक्षावधी [सं.] (पु.) — हंगामी नीमणूकनो समय,

उमेदवारीनी मुद्दत (स्त्री.), 'प्रोबेशन पीरियड'

परिवेदन [सं.] (न.) – विगतवार कथन.

परिवेष्टन [सं.] (न.) – परिवेष्टन, चारे बाजुअेथी करेलो लपेटो (पु.), आवरण (न.).

परिव्राजक [सं] (पु.) – परिव्राजक, संन्यांसी (पु.).

परिशिष्ट [सं.] (न.) – परिशिष्ट (न.), पुरवणी, पूर्ति (स्त्री.), पूरक लेख (पु.), 'ॲपेन्डिक्स'.

परिशीलन [सं.] (न.) – परिशीलन (न.) : (१) सूक्ष्म अभ्यास; (२) अनुशीलन.

परिषद [सं.] (स्त्री.) – परिषद : (१) सभा; (२) संस्था, मंडळ.

– भरविणे – परिषद भरवी, सभा बोलाववी, सम्मेलन भरवुं.

परिष्कार [सं.] (पु.) – समर्थन (न.), पुष्टि (स्त्री.).

परिसर [सं.] (पु.) – परिसर, आजुबाजुनो प्रदेश (पु.).

परिसंवाद [सं.] (पु.) – परिसंवाद (पु.), कोई विषयनी सांगोपांग चर्चा के ते माटे सभा, विचार गोष्टी.

परिहार [सं.] (पु.) – (१) खुलासो (पु.), स्पष्टीकरण (न.); (२) निराकरण (न.).

परी (स्त्री.) – (१) प्रकार (पु.), भात (स्त्री.); (२) अति रूपवती रमणी (स्त्री.).

परीट (पु.) – धोबी (पु.).

– घाट (पु.) – धोबीघाट (पु.).

परीस (पु.) – पारसमणि (पु.).

परीक्षक [सं.] (पु.) – परीक्षक, परीक्षा करनार (पु.).

परीक्षण [सं.] (न.) – परीक्षण (न.), परीक्षा (स्त्री.), आलोचना.

परीक्षा [सं.] (स्त्री.) – परीक्षा, तपास, कसोटी (स्त्री.), निदान (रोग–नाडी–परीक्षा).

परेशान [फा.] (वि.) – परेशान, हेरान, त्रस्त.

परोपकारी [सं.] (वि.) – परोपकारी, परगजु, कारजकारी.

परोपरी, –ने (अ.) – अनेक प्रकारे, –रीते.

परोक्ष [सं.] (वि.) – परोक्ष, आंख आडेनुं, अप्रत्यक्ष.

पर्यटन [सं.] (नं.) – पर्यटन (नं.), मुसाफरी (स्त्री.), प्रवास (पु.).

पर्यवसान [सं.] (पु.) – पर्यवसान (न.), अंत (पु.), परिणति, नतीजो (पु.).

पर्यवेक्षक [सं.] (पु.) – निरीक्षक अधिकारी, 'इन्स्पेक्टर' अथवा 'सुपरिटेंडंट'.

पर्याय [सं.] (पु.) – पर्याय (पु.) : (१) विकल्प, एक आ के ते; (२) समानार्थ शब्द; (३) मार्ग, रस्तो (पु.); (४) युक्ति, योजना (स्त्री.).

– यी (वि.) – (१) एकने बदले बीजुं; (२) पर्यायवाचक, समान अर्थ बतावतुं.

पर्व [सं.] (न.) – पर्व (न.) (१) कांड, खंड, ग्रंथनो भाग; (२) पेरियुं (नं.) सांठानी बे गांठवच्चेनो भाग; (३) पवित्र दिवस के योग (पु.).

पऱ्हा (ऱ्ह्या) (पु.) [कों.] (पु.) – झरणुं (न.), वहेळो (पु.).

पऱ्हाटी (स्त्री.) – कपास, कपासनो छोड (पु.).

पलक [सं.] (पु.) – पलकारो (आंखनो), निमिष (पुं), मटकुं (आखनुं).

पलंग (पु.) – पलंग (पु.), मोटो लाकडानो खाटलो (पु.).

– डी (स्त्री.) – पलंगडी, ढोलणी (स्त्री.), नानो पलंग, ढोलीओ (पु.).

– पोश (–स) (पुं.) – पलंगपोश, पथारीउपर पाथरवानो ओछाड (पु.), चादर (स्त्री.).

पलट, –टी (स्त्री.) – पलटी (स्त्री.), पलटो (पु.), ऊथलो (पु.), फेरबदली (स्त्री.).

– खाणे – पलटो खावो, पलटावुं, ऊथलो मारवो.

– णे (अ.क्रि.) – पलटावुं, बदलावुं.

पलटण (–न) (स्त्री.) – पलटण (–न) (स्त्री.), लश्कर (न.), लश्करनी टुकडी (स्त्री.).

पलटा (पु.) – पलटो, ऊथलो (पु.).

पलाण (न.) – पलाण, खोगीर (न.), पाखर (स्त्री.) (घोडाउपर कसवानुं सामान).

पलिता (पु.) – चींथरानो काकडो (पु.).

पलिस्तर (न.) – प्लास्ट (–स्त)र (न.), दवाना लेपवाळी पटी (स्त्री.).

पलिकडे (अ.) – पेलीपार, पेली बाजु.

पल्ला (पु.) – (१) पल्लो, टप्पो (पु.), मजल (स्त्री.); (२) एक जुनुं माप (१२० सेरनुं); (३) अंतर, छेटुं (न.); (४) मगदूर (स्त्री.), गजुं (न.).

– गाठणे – मुकामे जई पहोंचवुं.

– मारणे – मजल कापवी.

पल्लेदार (वि.) – लांबु लंचक, घणुं लांबु (भाषण, तलवार व.).

प (–पो)वळी (स्त्री.) – गोदडी, गायनी डोकनीचेनी लबडती चामडी (स्त्री.).

पवाड (पु.) – (१) प्रताप (पु.), मोटाई (स्त्री.); (२) विस्तार.

प (–पो)वाडा (पु.) – पवाडो (पु.), वीरनी पराक्रमगाथा (स्त्री.), मराठी भाषानुं वीररस प्रधान लोकगीत.

– डे गाणे –(लाक्ष.) स्तुतिगान करवुं.

पवित्रा (पु.) – पवित्रा, पेंतरो (पु.) : (१) कुस्ती व. नी शरूआतमां लेवाती शरीरनी एक विशिष्ट ढब (स्त्री.); (२) युक्ति (स्त्री.), दावपेच (पु.).

पश्चात् [सं.] (अ.) – (१) पछवाडे, पाछळ, पूंठे; (२) पीछे; (३) पछी, त्यारबाद.

पश्चात्ताप [सं.] (पु.) – पश्चात्ताप, पस्तावो (पु.).

– होणे – पस्तावुं.

पश्चिम [सं.] (स्त्री.) – पश्चिम (स्त्री.) : (१) आथमणी दिशा (स्त्री.); (२) पश्चिम (युरोप, अमेरिका व.) नो प्रदेश.

पसंत [फा.] (वि.) – पसंद, गमतुं.

– पडणे, – येणे, –होणे – पसंद आववुं, – पडवुं.

– करणे – पसंद करवुं.

– ती (स्त्री.) – पसंदगी (स्त्री.).

पसरणे (अ. क्रि.) – फेलावुं.

– (सं.क्रि.) – (१) पसारवुं, फेलाववुं, लंबाववुं; (२) पाथरवुं.

पसरविणे (सं. क्रि.) – पसाराववुं.

पसवणे (अ.क्रि.) – कणसलुं बहार नीकळवुं.

– (स. क्रि.) – जणवुं, प्रसववुं.

पसा (पु.) – पोश (पु., स्त्री.), खोबो (पु.).

पसाय (पु.) – पसाय, प्रसाद (पु.).

– दान (न.) – प्रसादनुं दान, बक्षिस (स्त्री.), इनाम (नै.).

पसार (वि.) – (१) गायब, छू, सरकी जवुंते (२) पसार, कसोटीमां पार ऊतरेलुं, 'पास'.

– होणे – छू करी जवुं, सरकी जवुं, गायब थवुं.

– करणे – (१) पार ऊतरवुं, वटावुं; (२) (परीक्षामां) उत्तीर्ण थवुं.

पसारा (पु.) – (१) पसारा (–रो) (पुं.), फेलावो, विस्तार (पु.); (२) वस्तुओनी अस्तव्यस्त स्थिती, वेरण (स्त्री.); (३) प्रपंच, संसार.

पस्तावणे (अ.क्रि.) – पस्तावुं.

पस्तावा (पु.) – पस्तावो, पश्चाताप, अफसोस (पु.).

पहार (स्त्री.) – परोढियुं, मळसकुं (नं.), परोढ (पु.).

पहाटे (अ.) – मळसके, परोढिये.

पहाड (पु.) – पहाड, पर्वत (पु.).

पहार (स्त्री.) – कोश, नराज (स्त्री.).

पहारा (पु.) – पहेरो, जापतो (पु.), चोकी (स्त्री.).

– करणे – पहेरो भरवो, जापतो राखवो, चोकी करवी.

– ठेवणे – (१) जापतो राखवो; (२) पहेरो बेसाडवो.

– रेकरी (पु.) – पहेरगार, –दार, चोकीदार (पु.).

पहिरा (पु.) – पोताना बळदनुं ने महेनतनुं साटुं करवुं ते.

पहिलटकरीण (स्त्री.) – (१) धेण (–न.), पहेलीवार गर्भवती थयेली; (२) पहेलवेतरी, पहेला वेतरनी (गाय, भेंस व.).

पहिला (वि.) – पहेलुं, अवल, प्रथम.

पहि(–पै)लवान (पु.) – पहेलवान, मल्ल (पु.) कुस्तीबाज.

पहिल्याने, पहिल्यांदा (अ.) – पहेले, पहेलीवार.

पहिल्यापासून (अ.) – पहेलेथी.

पही (–पै) पाहुणा (पु.) – अतीत अभ्यागत, महेमान, परोणे (पु.).

पहुडणे (अ. क्रि.) – सूवुं, आडा थवुं.

पळ (पु.) – पळ (स्त्री.), घडीनो साठमो अंश, २४ सेकंद; (२) क्षण (पु.).

पळ (पु.) – दोड (–ट) (स्त्री.).

– काढणे – दोट मूकवी, – काढवी.

पळका (पु.) – दाझ (स्त्री.), दाझ्यानो डाघ (पु.).

पळणे (स. क्रि.) – (१) दोडवुं; (२) भागवुं.

पळपुटा (वि.) – भागेडु.

पळवाट (स्त्री.) –छटकबारी (स्त्री.), –रुं (न.).

पळविणे (स. क्रि.) – (१) दोडाववुं; (२) भगाववुं, (३)झटवुं, झूंटवी लेवुं; (४) दूर करवुं; (५) पडावी लेवुं.

– वून लावणे – भगाडवुं.

पळस (पु.) – खाखरो (पु.), एक झाड जेनां पाननां पतराळां बनावे छे.

पळा (पु.) – पळो, कडछो (पु.).

पळापळ (स्त्री.) – (१) दोडादोड, नासभाग (स्त्री.); (२) ऊलकुं (न.), होवाट (पु.).

– होणे – होवावुं, सोवावुं, गभराटमां आमतेम दोडवुं, नासभाग थवी, दोडादोड थवी.

पळापळाला (अ.) – पळेपळे, क्षणेक्षणे, अनुपळ.
पळी (स्त्री.) – पळी, कडछी (स्त्री.).
पक्ष [सं.] (पु.) – पक्ष (पु.) : (१) पांख (स्त्री.); (२) पखवाडियुं (नं.); (३) बाजु, तरफेण (स्त्री.); (४) कोई एक विचार के कार्यक्रम माननारोनुं टोळुं 'पार्टी', जूथ.
 – कार (पु.) – असील (वकीलनो), कुळ (न.).
 – घात (पु.) – पक्षघात, लकवो (पु.).
 – पात (पु.) – पक्षपात (पु.).
 – पाती (वि.) – पक्षपाती, एकतरफी, वगियुं.
पक्षिणी (स्त्री.) – पक्षिणी, पक्षीनी मादा (स्त्री.).
पक्षी (पु.) – पक्षी, पंखी (पु.).
पाई (–यी)क (पु.) – चाकर, सेवक (पु.).
पाईकी (स्त्री.) – चाकरी, सेवा (स्त्री.).
पाउटी (–ठी) (स्त्री.) – पगथियुं (न.).
पाऊण (वि.) – पोणुं.
पाऊल (न.) – कदम, डगलुं, पगलुं (न.).
 – उचलणे – कदम उठाववुं, पगलुं भरवुं,.
 – ओळखणे, –जाणणे – (लाक्ष.) डगलुं ओळखवुं, पगलां ओळखवां,.
 – वाकडे पडणे – पगलुं ऊंधुं पडवुं, (लाक्ष.) भलते मार्गे चडवुं,.
 – वाट (स्त्री.) – पगवाट, पगतळेनी वाट (स्त्री.), पगथी.
पाऊस (पु.) – वरसाद (पु.).
 – उतरणे – वरसाद चडवो.
 – काळ (पु.) – चोमासुं (न.).
 – पडणे – वरसाद पडवो, वरसवुं.
पाक [फा.] (वि.) – पाक, पवित्र.
पाक (पु.) – (साखरेचा) – चासणी (स्त्री.), उकाळीने करातुं खांडनुं के गोळनुं प्रवाही.
पाकट (वि.) – खंधुं, धूर्त, लुच्चुं,.
पाकणे (अ. क्रि.) – चासणीमां घूंटाई जवुं.
पाकवणे (स. क्रि.) – चासणीमां तरबोळ करवुं, –घूमडवुं.
पाकळी (स्त्री.) – पांखडी (स्त्री.).
पाकीट (न.) – (१) पाकीट (न.), पैसा राखवा माटे बनावेली चामडां व.नी बनावट; (२) लखोटो (पु.), परबीडियुं (न.).
 – मार (पु.) – पाकीटमार, खीसाकातरु (पु.).
पाकुळणे (अ. क्रि.) – (१) लेवाई जवुं; (२) (थाक व. थी) लूलुं थवुं.
पाकोळी (स्त्री.) – पाकोळी (स्त्री.), कानचिमडियुं (न.), चामाचीडियुं.
पाख (न.) – छापरानी एक बाजु,.
पाखड (स्त्री.) – (१) झाटकण, झटकामण (स्त्री.); (२) वाळियो (पु.).
 – णे (स. क्रि.) – झाटकवुं, ऊपणवुं, सोवुं.
आग – (लाक्ष.) – झाटकवुं, वगोववुं, सखत ठपका आपवा.
पाखंड [स.] (न.) – पाखंड : (१) नास्तिक मत; (२) ढोंग, दंभ (पु.).
पाखर (स्त्री.) – (१) पांख (स्त्री.); (२) ओछाड (पु.), ढांकवानु वस्त्र; (३) (लाक्ष.) आशरो (पु.); (४) पखालनी एक बाजु; (५) छायडो (पु.); (६) पाखर (स्त्री.), घोडा के हाथीपर नाखवानुं बख्तर (न.).
पाखरू (न.) – पंखेरुं, पांखीडुं (न.).
 – रे हाकणे – टोवुं (स. क्रि.), बूम मारी मारी पक्षी उडाडवा.
पाखळणी (स्त्री.) – (१) मूर्तीओ पखाळवानी–उजाळवानी क्रिया; (२) खेतीनुं बधुं काम पताव्यापछी करातुं सामुदायिक जमण (न.).
पाख (–खा)ळणे (स. क्रि.) – मूर्तीओने पखाळवुं (पंचामृत आदिथी).
पाखाडी (स्त्री.) – (१) फरसबंध रस्तो (पु.); (२) पांख (स्त्री.), छापरानो एक तरफनो बहार पडतो भाग.
पाखे (न.) – जुओ 'पाख'.
पाग (पु.) – (१) माछली पकडवानी जाळी (स्त्री.); (२) वहाणनी पछवाडे बंधायेलो दोर (पु.); (३) एक जातनी होडी (स्त्री.).
पागडी (स्त्री.) – (१) पाघडी (स्त्री.); (२) (कटाक्ष.) लांच (स्त्री.), मकान भाडे लेवा माटे अगाउ खानगी रीते आपवी पडती ऊचक रकम (स्त्री.).
पागणे (स. क्रि.) – जाळमां माछलां पकडवां.
पागनीस (पु.) – घोडारनो अधिकारी, –कारकून (पु.).
पागल (वि.) – पागल, गांडुं, घेलुं.
पागा (स्त्री.) – पागा, घोडार (स्त्री.).
पागोटे (न.) – (१) पागो (–घो)टुं (न.), पाघडी (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) प्रतिष्ठानी निशानी.
 – खाली करणे – (लाक्ष.) – पाघडी नीची करवीः (१) बदनाम करवुं; (२) कालावाला करवा.

– **गमावणे** (लाक्ष.) – पाघडी गुमाववी, आबरू गुमाववी.

– **गुंडाळणे** (लाक्ष.) – जाळमां फसावीने लूंटवुं.

– **बांधणे** (लाक्ष.) – पाघडी बंधाववी, इनाम के सरपाव आपवो.

– **बगलेत मारणे** (लाक्ष.) – पाघडी बगलमां मारवी, लाज मूकवी, आबरूनी दरकार न राखवी.

– **संभाळणे** – (लाक्ष.) पाघडी संभाळवी, आबरू साचववी.

पागोरा (पु.) – (१) रोपेला थांभलाने दीधेलो तणावो (पु.); (२) थेलीनो बंध (पु.); (३) फरफरतो पालव (पु.); (४) झाड आदिनी तंतुरूप मूळीओ (स्त्री. ब. व.).

पागोळा (पु.), – **ळी** (स्त्री.) – नेवुं (न.), छापराना छेडाउपरनां नळियां (जेमांथी पाणी बहार पडे छे).

पाग्या (पु.) – घोडारियो (पु.), घोडानी चाकरी करतो खिदमतगार.

पाघळ (पु.) – ओगळेलो रस, एवा रसनो लीटो (पु.).

– **णे** (अ. क्रि.) – ओगळवुं, पीगळवुं.

पांग (पु.) – (१) मनोरथ, उत्कट इच्छा, (२) उपकार, के तेनुं ऋण; (३) तकलीफ (स्त्री.), कष्ट (पु.).

– **फिटणे** – उपकारनुं ऋण अदा थवुं.

– **फेडणे** – उपकारनुं ऋण अदा करवुं.

पांगणे (अ. क्रि.) – वीखरवुं, वेरावुं.

पांगविणे (स.क्रि.) – विखेरवुं, वेरवुं.

पांगळा, पांगूळ (वि.) – पंगु, पांगळो.

पांगापांग (स्त्री.) – वेरणखेरण (स्त्री.), वेरविखेर (पु.).

पांगुळणे (अ.क्रि.) – पांगळु थवुं, पंगु थवुं.

पांघरणे (स.क्रि.) – ओढवुं.

पांघरूण (न.) – पांगरण (न.), पछेडी (स्त्री.), ओछाड.

– **घालणे** – (१) ओछाडवुं, ओढाववुं , ओराढवुं; (२) (लाक्ष.) ढांकी देवुं; (३) छुपावुं.

पाच (–चू) (स्त्री.) – लीलम, लीला रंगनुं रत्न (न.).

पाचक [सं.] (वि.) – पाचक, अन्न पचावे तेवुं,.

– (न.) – पाचक दवा (आदुं, लींबू आदिनी बनावेली).

पाचट (न.) – शेरडीनी खराड (स्त्री.).

पाचपेच (पु.) – (१)आगलो पाछलो विचार (पु.) तार–तम्य (न.); (२) व्यवहार बुध्दि .

पाचारणे (स.क्रि.) – (१) बोलाववुं; (२)नोतरवुं.

पाचोळा (पु.) – खराड (स्त्री.) ,गरेलां सूका पांदडां व.

पाच्छा (पु.) – पादशाह, पाछ्छा (पु.).

–**ई** (स्त्री.) –पादशाही (स्त्री.).

पाज़ (स्त्री.) – (१) सीडी, निसरणी; तेनी चडण (स्त्री.); (२)केडी, पगथी, पगदंडी (स्त्री.).

पाज़णे (स.क्रि.) – (१)पावुं, पिवडाववुं; (२)धवडाववुं; (३) शस्त्र नी धार काढवी.

पाज़वणी (स्त्री.) – (१)पिवडाववानी क्रिया; (२) धार काढवानी क्रिया.

पाज़वणे (स.क्रि.) – (१)धार (शस्त्रने) काढवी; (२)पिवडाववुं.

पाज़विणे (स.क्रि.) – पिवडाववुं.

पाज़ळणी (स्त्री.) – (१) (शस्त्रने) धार काढवी ते; (२) सळगाववुं ते.

पाज़ळणे (स.क्रि.) – (१) सळगाववुं, पेटाववुं; (२) उजासवुं.

पाजी (वि.) – पाजी, अधम.

पाझर (पु.) – (१) स्राव, द्रव (पु.); (२) झरण, झरवुं ते (न.).

– **णे** (अ.क्रि.) – (१) स्रववुं,द्रववुं; (२) झरवुं, झमवुं.

पांचजन्य [सं.] (पु.) – (१) पांचजन्य, कृष्ण भगवाननो शंख (पु.); (२) (लाक्ष.) मोढापर मूठी ठोकीने पडाती बूम.

पांचाळ (पु.) – सुतार, वणकर, वाळंद, धोबी ने चमार आ पांच कारीगरोनो समुदाय.

पांज़ (स्त्री.) – वांसनी चीपिओनो बनावेलो मोटो करंडियो (पु.).

पांज़ण, –णी (स्त्री.) – पांजण (–णी) (स्त्री.) : (१) सूतरने कांजी पावानी क्रिया; (२) तेनी कांजी (स्त्री.).

पांज़णे (स.अ.क्रि.) – पणाटना सूतरने कांजी पावी.

पांज़रण (न.) – छापरानां नळियांनीचे मूकवामां आवतुं घास वगेरे.

पांज़र (–रा) पोळ (पु.) – पांजरापोळ (पु.), घरडां के बेकार ढोरने राखवानुं धर्मादा स्थान.

पाट (पु.) – (१) पाटलो (पु.); (2) कांस, धोरियो (पु.), नानी नहेर (स्त्री.); (३) नातरुं (न.); (४) जमीननो लांबो चीरो के पट (पु.).

– **थर** (पु.) – (१) चोतरानुं उपरनुं घडेला पथ्थरोनुं पड (न.); (२) घडेलो पथ्थर (पु.).

– **करीण** (वि. स्त्री.) – नातराळ, नातरानी (स्त्री.).

— पाणी (न.) — ठामपाटलो (पु.), ठाम, पाटला मूकवा वगेरे भोजननी तैयारी.

— मांडणे — (१) पाटलो मूकवो; (२) (लाक्ष.) जमवानी तैयारी करवी.

— लावणे — नातरुं करवुं, नातरे जवुं.

पाटण (न.) — पट्टण, शहेर (न.).

पाटणी (स्त्री.) — पाटियांनी छत (स्त्री.).

पाटली (स्त्री.) — पाटली (स्त्री.), स्त्रीओनुं कांडानुं एक घरेणुं (न.).

पाटलू(–लो)ण (स्त्री.) — पाटलून (न.) 'पॅन्ट'.

पाटा (पु.) — (१) छापर (स्त्री.), वाटवानो मोटो चपटो पथ्थर, (पु.); (२) पूठियुं (न.), पैडानो घेर जे ककडाओथी बने छे तेमानुं दरेक.

पाटी (स्त्री.) — पाटी (स्त्री.) : (१) लखवानी 'स्लेट' (स्त्री.); (२) (नामनुं) पाटियुं (न.); (३) टोपली (स्त्री.).

पाटील (पु.) — पटेल (पु.).

— कुलकर्णी (पु.ब.व.) — पटेल–पटवारी (पु.ब.व.).

— की (स्त्री.) — पटलाई, पटेली (स्त्री.).

पाठ [सं.] (पु.) — पाठ (पु.) : (१) अभ्यासना–पाठ्य–पुस्तकनो एक अध्याय (पु.); (२) धार्मिक ग्रंथनुं रोजनुं वाचन के पठन (न.); (३) बोध (पु.) शीख (स्त्री.); (४) शब्दो के वाक्योनो क्रम के योजना.

— असणे — कंठे होवुं, याद होवुं.

— करणे — कंठे करवुं, मोढे करवुं, गोखवुं.

— घेणे — (१) पाठ लेवो, शीख लेवी; (२) शिक्षक पासे पाठ भणवो; (३) (विद्यार्थीने) पाठ भणाववो.

— मिळणे — शीख मळवी, खो भूलवी, जिंदगीनो पाठ मळवो.

पाठ (स्त्री.) — (१) वांसो, बरडो (पु.), पीठ (स्त्री.); (२) घेटानुं मादा बच्चुं (न.).

— उघडी पडणे — पीठ उघाडी पडवी.

— उचलणे — (लाक्षः) धंदामां फरी बरकत आववी.

— काढणे, –काढून घेणे — अंग चोरवुं.

— घेणे — पीछो पकडवो, पाठलाग करवो.

— चोरणे — अंग चोरवुं.

— टाकणे — लेटवुं, जमीनपर आडा थवुं.

— थोपटणे — पीठ ठोकवी, — थाबडवी.

— दाखविणे — पीठ देखाडवी, –बतावववी, (लाक्ष.) हार खाई नासवुं.

— देणे — (१) जोर पकडवुं; (२) पीठ फेरववी, नहि मानवुं; (३) टेको आपवो.

— धरणे — (१) पीठ लेवी, पूंठ पकडवी, पाछळ पडवुं; (२) वांसो अकडावो.

— पुरविणे — पीठ लेवी, पूंठ पकडवी, पाछळ पडवुं.

— पोट सारखे होणे — पीठे पेट चोंटवु : (१) भूखे मरवुं; (२) सुकलकडी थये जवुं.

— फिरविणे — पीठ फेरववी, पूंठ करवी, मों फेरवी लेवुं,.

— फिरणे — पूंठ वळवी,.

— मऊ करणे — (लाक्ष.) — खूब प़ीटवुं.

— राखणे — पीठ पूरवी, पाछळ रही आधार आपवो.

— वळणे — पाछुं फरवुं, पूठ वळवी.

— कुळी, पाठुंगळी — पीठपर.

— कोरा (वि.) — उफरांटियुं, मात्र एक बाजू पर लखेलुं (बीजी बाजु कोरी एवुं).

— पुरावा (पु.) — (१) पीछो (पु.); (२) मदद (स्त्री.).

— पुरावा करणे — पीछो करवो, केडे पडवुं.

— बळ (न.) — पीठबळ, पीठनुं जोर (न.).

— मोरा (अ.) — पीठ देखाय एवी रीते.

— राखण (न.) — अणवर (पु.), पहेली वार सासरे जतां वर के कन्यासाथे मोकलातो सोबती अथवा सहेली.

— राखीण (स्त्री.) — अणवरी, सहेली (स्त्री.).

— लाग (पु.) — केडो, पीछो (पु.).

— वण (–णी) (स्त्री.) — विदाय (स्त्री.).

— वणी करणे — विदाय आपवी.

— चा (वि. पु.), — ची (वि. स्त्री.) — अडनुं, पोताना पछी तरत जन्मेलुं.

— चा भाऊ (पु.) — अनुज, पोताना पछी तरत जन्मेलो भाई (पु.).

पाठीचा कणा (पु.) — करोड (स्त्री.), पृष्ठवंश (पु.), बरडानी ऊभी हाडमाळा (स्त्री.).

— चे धिरडे होणे — पूठियां भगावां, –रंडावां, खूब मार पडवो.

— मागे (अ.) — पाछळ, पूंठे.

— मागे ठेवणे — पाछळ मूकवुं.

— मागे पडणे — पाछळ पडी जवुं, –रही जवुं.

— मागे लागणे — पाछळ पडवुं, पीछो पकडवो, पीठ लेवी, मंड्या रहेवुं.

– मागे सरणे – पाछळ हटवुं.
– मागून (अ.) – पाछळथी.
– मागून वार करणे – पीठ पाछळ घा करवो.
– वर असणे – पीठ पूरवी.
– वर टाकणे – (लाक्ष.) (१) मांडी वाळवुं; (२) पीठ पाछळ मूकवुं.
– वरून हात फिरविणे – पीठ पर हाथ फेरववो, आश्वासन आपवुं, उत्साह आपवो.
– शी असणे – पूठ पूरवी, पडखे रहेवुं.
– शी घालणे – पीठ ढांकवी, रक्षण आपवुं.
– स पोट लागणे – पीठे पेट चोटवुं, पेट तद्दन खाली होवुं.
– स लागणे – पूंठे पडवुं, –लागवुं, केडो लेवो.
पाठविणे (स. क्रि.) – पाठववुं, मोकलवुं.
पाठिंबा (पु.) – पीठबळ (न.), टेको (पु.).
पाठोपाठ (अ.) – (१) लगोलग पछवाडे; (२) तरत, बारोबार.
पाड (पु.) – पाड (पु.) : (१) उपकार, आभार (पु.); (२) जोड, बरोबरी (स्त्री.); (३) बजार भाव (पु.), किंमत (स्त्री.); (४) परवा, दरकार (स्त्री.); (५) साख (स्त्री.), झाड उपर ज पाकुं थवानी अवस्था; (६) महत्त्व (न.), योग्यता (स्त्री.).
– मानणे – पाड मानवो, आभार मानवो.
– लागणे – बराबरी थवी.
– येणे, पाडास येणे – साख गरवी, –पडवी.
पाडणे (स. क्रि.) – पाडवुं.
– डून देणे, –घेणे – भाव घटाडीने आपवुं, –लेवुं.
पाडवा (पु.) – पडवो (पु.), शुद्ध पक्षनी पहेली तिथी, प्रतिपदा,.
पाडस (न.) – हरिणनुं बच्चुं, गायनुं वाछरडुं (न.).
पाडा (पु.) – (१) आखलियो (न.); (२) पाडो, महोल्लो (पु.).
पाडाव (पु.) – पराभव (पु.), हार (स्त्री.).
पाडी (स्त्री.) – वाछरडी (स्त्री.).
पाडोशी (पु.) – प(–पा)डोशी (पु.).
पाढा (पु.) – पाडो, आंकनो गडियो (पु.),.
– घोकणे – आंक मोढे करवा.
– ढे म्हणणे – आंक बोलवा.
पाणउतार (पु.) – उतरण (स्त्री.,न.) ऊतरीने पार करी शकाय एवो नदीनो छीछरो भाग.
पाणउतारा (पु.) – मानभंग, अपमान (पु.).
– करणे – उतारी पाडवुं, मानभंग करवो.
पाणकणिस (न.) – पाणबाजरियुं, घाबाजरियुं (न.).
पाणकंद, –कांदा (पु.) – पाणकंदो (पु.).
पाणकळा (पु.) – चोमासुं (न.), वर्षाऋतु (पु.).
पाणकी (स्त्री.) – पणियारी (स्त्री.), पाणी भरनारी, पनिया(–हा)री.
पाणक्या (पु.) – पाणियारो (पु.).
पाणघोडा (पु.) – जळघोडो, 'हिप्पोपोटेमस्'.
पाणचक्की (स्त्री.) – रेंट (पू.), कूवामांथी पाणी काढवानी घट माळनी योजना.
पाणचट (वि.) – पाणींचुं, गदगदुं.
पाणढाळ (पु.) – पाणीढाळ (पु.), 'वॉटर शेड'.
पाणतीर (पु.) – पाणसुरंग, 'टार्पीडो'.
पाणपट्टी (स्त्री.) – छापरानी नीचे पाणी अंदर न आववा माटे लगाडेली पट्टी (स्त्री.).
पाणपोई (स्त्री.) – परब (स्त्री.).
पाणबुडी (स्त्री.) – पनडूबी (स्त्री.), 'सबमरीन'.
– ड्या (पु.) – मरजीवो (पु.).
पाणलोट (पु.) – (१) जुओ 'पाणढाळ'; (२) डुंगरना ढोळाव (पु.) (जेना परथी पाणी नीकळी जाय छे); (३) वेळवाळो प्रवाह.
पाणवठा (पु.) – नदी के तळावना तीरउपरनी पाणी लेवा–करवानी जगा.
पाणसळ (स्त्री.) – (१) लेवलपट्टी (स्त्री.); (२) समतलता, सपाटी (स्त्री.).
पाणंद (स्त्री.) – बे वाडमांथी जती सांकडी वाट.
पाणारणे (अ. क्रि.) – गदगदुं थवुं, गळगळां थवुं, आंखमां पाणी आववुं.
पाणावणे (अ.क्रि.) – आंसुं आववा.
पाणी (नं.) – (१) पाणी, जळ (न.); (२) आब (न.), धारनी तीक्ष्णता; (३) तेज, नूर (न.); (४) शूरातन (न.); (५) ढोळ, ओप (पुं).
– उतरणे – पाणी ऊतरवुं : (१) जुवाळ ओसरवो; (२) तेज के तीक्ष्णता ओछी थवी (धातुनी); (३) आबरू जवी.
– ओळखणे – पाणी जोवुं, –जोखवुं, –पारखवुं, शक्ति तपासी जोवी.
– चढणे – पाणी चडवुं : (१) पाणी वधवुं, रेल आववी;

(२) हथियार के लोखंड सखत थवुं; (३) शूर चडवुं, जुस्सो आववो.

– ज़ोखणे – जुओ 'पाणी ओळखणे'.

– दाखविणे – (१) पाणी देखाडवुं, पिवडाववुं (ढोरने); (२) (लाक्ष.) तेज–शूरातन–बताववुं.

– देणे – पाणी पावुं : (१) छोड, झाड आदिना मूळमां पाणी पहोंचाडवुं; (२) ढोळ चडाववो; (३) हथियार के शस्त्रने गरम करी पाणीमां बोळीने कठण करवां.

– पडणे – (१) पाणी पडवुं, वरसाद थवो; (२) (लाक्ष.) पाणी फरवुं, नकामुं जवुं.

– पाज़णे – (१) पाणी पावुं (झाड व. ने); (२) तिलोदक आपवुं (पितरोने); (३) थकवीने ढीलुंढल करी देवुं :.

– पाणी करणे – (१) पाणी पाणी करवुं, पाणीनी तीव्र झंखना करवी; (२) तरसथी पीडावुं; (३) थकवी नाखवुं;.

– पाणी होणे – (१) पाणी पाणी थई जवुं, परसेवाथी रेबझेब थई जवुं; (२) फरीफरीथी तरस लागवी.

– फिरणे – पाणी फरवुं, –फरी वळवुं, नकामुं जवुं, धूळमां मळवुं.

– भरणे – पाणी भरवुं;.

– मरणे – (लाक्षः) पाणी मरवुं, जुस्सो नरम पडवो.

– मागू न देणे – (लाक्ष.) झट मारी नाखवुं.

– मुरणे – (१) पाणी मरवुं, – पचवुं, पाणी वही न जतां जमीनमां समावुं; (२) (लाक्ष.) कंईक शंका लेवाजेवी स्थिती होवी.

– लागणे – (१) पाणी सांपडवुं; (२) पाणी लागवुं तंदुरस्ती उपर हवापाणीनी खराब असर थवी; (३) (कटाक्षमां) संगतनी सारी नरसी असर थवी.

– सुटणे – (१) पाणी छूटवुं, पाणी आववुं; (२) एलळवुं, हाथ–मीठुं व. मांथी पाणी छूटवुं.

– सोडणे – (लाक्ष.) स्वेच्छा ए तजवुं.

– होणे – पाणी थई जवुं, वेडफाई जवुं.

– दार (वि.) – पाणीदार, तेजस्वी.

– पट्टी (स्त्री.) – पाणीवेरो (पु.).

– रक्ताचे पाणी करणे – (लाक्ष.) गध्धावैतरुं करवुं, लोहीनुं पाणी करवुं.

– पाण्या आधी पाळ बांधणे – पाणीपहेलां पाळ बांधवी, अगाउथी उपाय करवो.

पाण्यात जाणे – पाणीमां जवुं, (लाक्ष.) व्यर्थ जवुं.

– घालणे – (लाक्ष.) पाणीमां बोळवुं, वणसाडवुं, धूळ मेळववुं.

– पाहणे – (लाक्ष.) वेर राखवुं, द्वेष करवो.

– खोल पाण्यात शिरणे (लाक्ष.) – बारीकाईथी तपास करवी, खणखोद करवी, ऊंडामां ऊतरवुं.

– पाण्यावरचा बुडाबुडा (पु.) – (लाक्ष.) पाणीनो परपोटो (पु.), क्षणभंगुरता, क्षणजीवित्व.

– पाण्यावरची रेघ (स्त्री.) – भंगुर.

पांढर (स्त्री.) – गामठाण (व.), जेना पर गाम वसाव्युं होय ते जमीन.

– कूळ (न.) – गामलोक (पु. ब. व.).

– गणा (पु.) – गामना नारु कारु (पु. ब. व.), वसवाया.

– पेशा (पु.) – अंग मेहनत वगरनो ऊजळां कपडांवाळानो धंधो (पु.), मध्यमवर्गीय 'बाबू' लोको.

पांढरा (वि.) – धोळुं, सफेद, ऊजळुं.

– फटक – धोळुं पूणीजेवुं, साव निस्तेज, साव फीकुं.

– शुभ्र – धोळुंधब, साव सफेद.

– हत्ती (पु.) – (लाक्ष.) धोळो हाथी (पु.), (लाक्ष.) ओखात उपर – गजाउपरांत – खर्च करवुं पडे तेवी वस्तु.

पांढरी (स्त्री.) – जुओ 'पांढर'.

पांढरे कपाळ (न.) – (१) कुंकुरहित कपाळ (एटले विधवानुं); (२) अशुभ दर्शन.

– उखळ पांढरे होणे – (लाक्ष.) गरीबी जईने श्रीमंती आववी.

– पांढऱ्यावर काळे करणे – (लाक्ष.) धोळा उपर काळुं करवुं, धोळा कागळपर काळी शाहीथी लखवुं, कारकुनी करवी.

– पांढऱ्या पायाचा (वि.) – (लाक्ष.) ऊंधा पगलांनुं, अपशुकनियाळ,.

पांदुरका (वि.) – आछुं धोळुं.

पात (न.) – (१) पानुं, पांदडुं (न.); (२) तलवारनुं के शस्त्रनुं पानुं.

– (स्त्री.) – लीलां पांदडां (चानां के डुंगळीनां व.).

पात (स्त्री.) – पांत, हार, पंगत (स्त्री.).

– धरणे – खळुं करवा पगर करवो.

पातळ (वि.) – (१) पातळुं, घट्ट के घाडुं नहि एवुं,

(२)आछुं पातळुं, जाडुं नहि एवुं, (३)पतलुं (कपडुं).

– ळाई (स्त्री.) – पातळपणुं, पातळाई.

पातळी (स्त्री.) – (१) सपाटी, 'लेव्हल' (स्त्री.); (२) वींधणुं (न.), लाकडुं मठारवानुं सुतारनुं एक ओजार.

पाताळ (न.) – (१) पाताल (–ळ); (२) (लाक्ष.) अति ऊंडुं स्थान.

– कुवा (पु.) – पाताळ कूवो, अथाह पाणीवाळो कूवो (पु.), ऊंडो कूवो.

– यंत्री (वि.) – कारस्तानी, कूट नीतिवाळुं,.

पाती (स्त्री.) – (१) पाती (स्त्री.), हिस्सो, भाग (पु.); (२) पानुं, पांदडुं (न.); (३) घरानानी शाखा.

– दार (पु.) – हिस्सेदार, भागीदार (पु.).

– चा चहा (पु.) – लीली चा (स्त्री.).

पाते (न.) – (१) पोपचुं (न.), आंखनुं पांपणवाळुं ढांकण (न.); (२) पान (–नो)ठ (स्त्री.), जुवार व. नुं लांबुं पांदडुं (न.); (३) पातुं (चप्पु, छुरी व. नुं).

– लवणे (पु.) – पोपचुं मींचावुं, आंख फरकवी.

– लवते न लवते एवढ्यात – निमिषमां, पलकारामां, क्षणमां, मटकुं भरे अेटली वारमां.

पातेरा (पु.) – (१) खराड (स्त्री.); (२) राढ (स्त्री.), शेरडीनां सूकां पान (न. ब. व.).

पातेले (न.) – पातेली (स्त्री.), पतेलुं, तपेलुं (न.), पहोळां मोंनुं धातुनुं वासण (न.).

पात्र [सं.] (न.) – पात्र (न.) : (१) वासण (न.); (२) नदीनो पट (पु.); (३) नाटकमां भाग भजवनार; (४) कथानकमां के कथामां आवती व्यक्ति (स्त्री.); (५) (व्यंगा.) सोंग (न.), विदूषक (पु.).

– [सं.] (वि.) – पात्र, लायक, योग्य.

पाथर (स्त्री.) – छापर (स्त्री.), वाटवानो मोटो चपटो पथ्थर (पु.).

– फोड्या (पु.) – पथ्थर फोडो (पु.).

– वट (पु.) – सलाट, संगतराश (पु.).

पाथरणे (स. क्रि.) – पाथरवुं, बिछाववुं.

पाद [सं.] (पु.) – पाद (पु.) : (१) पग (पु.); (२) चोथो भाग; (३) कवितानो चरण.

– त्राण (न.) – पगरखुं (न.).

पाद (पु.) – पाद (न.), वाछूट (स्त्री.).

– णे (अ. क्रि.) – पादवुं, वाछूट करवी.

– रा (वि.) – (१) पादण, पादलियुं; (२) (लाक्ष.) डरपोक.

– भेकाड (वि.) – डरकण, डरकुं.

पादरी (–द्री) [फा.] (पु.) – पादरी, क्रिस्ती धर्मोपदेशक, 'फाधर'.

पादुका (स्त्री. ब. व.) – पादुका, पावडी, चाखडी (स्त्री.).

पाद्यपूजा [सं.] (स्त्री.) – पाद्यपूजा (स्त्री.) : (१) आदरणीय अतिथिना पगनी पूजा, तेमनो सत्कार; (२) (व्यंग.) खासडांथी पीटवुं ते.

पान (न.) – पान (न.) : (१) पांदडुं, पानुं; (२) पृष्ठ (पुस्तकनुं); (३) खावानुं (नागरवेलनुं) पान.

– दान (न.) – पानदान, पानदानियुं (न.), पानदानी, पानपेटी (स्त्री.).

– पट्टी – पानपट्टी (स्त्री.).

– सर (न.) – खाखर व. नां पानांनी खोळ (स्त्री.).

– सुपारी (स्त्री.) – पानसोपारी (स्त्री.) : (१) पान तथा सोपारी (स्त्री.), मुखवास (पु.); (२) (लाक्ष.) सिपाईसपरांने नानी बक्षिस (स्त्री.); (३) कोईना मानमां ऊजवातो समारंभ (पु.).

पानगा (पु.) – भाखरीनो एक प्रकार.

पांथस्थ (पु.) – पांथस्थ, पथिक, मुसाफिर (पु.).

पान्हवणे (अ. क्रि.) – (१) पानो ऊतरवो; (२) (ढोरे) पारसो मूकवो.

पान्हा (पु.) – पानो (पु.), पारसो (पु.), भराई आवतुं दूध.

– फुटणे – (१) पानो चडवो; (२) (ढोरे) पारसो मूकवो.

– चोरणे – पानो चोरवो.

पांदी (स्त्री.) – जुओ 'पाणंद'.

पाप [सं.] (न.) – पापः (१) दुष्कृत्य (न.); (२) कपट (न.); (३)किल्बि (–ल्मि) ष (न.).

–उभे राहणे – (१) पाप फरी वळवुं, पापनुं फळ आडे आववुं; (२) मार्गमां अरिष्ट आडे आववुं.

–खाणे – पश्चात्तापथी मन बळवुं.

–ग्रह (पु.) – (लाक्ष.) अपशुकन के विघ्न करतुं माणस.

–भीरू (वि.) – पापभीरू, पाप करवा डरनारूं, पापथी दूर रहे अेवुं.

–पाचा घडा भरणे – पापनो घडो भरवो, पापनी सजा आवी पडे तेम थवुं.

– प्याचे पितर (पु.ब.व.) –(लाक्ष.) क्षीण–दुर्बळ–माणस (न.).

पापड (पु.) – (१)पापड (पु.); (२)कपोटी (स्त्री.), –टुं (न.); कोपटी (स्त्री.).
  –खार (पु.) –पापडियो खार, संचोरो (पु.).
पापडी (स्त्री.) – पापडी (स्त्री.), वालनी जातनुं शिंगवाळुं एक शाक (न.).
पापणी (स्त्री.) – पोपचुं (न.).
पापलेट (न.) – माछलीनी एक जात.
पापा (पु.) – बच्ची (स्त्री.), कोका (पु.ब.व.).
  –घेणे – बच्ची लेवी, चूमवुं (बालकने).
पापीण (स्त्री.) – पापणी, पापी स्त्री..
पापुद्रा (पु.) – झीणो पड (पु.), कपोटी (स्त्री.).
पाभर (–री) (स्त्री.) – चावडुं, चाऊर (न.).
पामर [सं.] (वि.) –पामर, रांक, क्षुद्र.
पाय (पु.) – पाय, पग (पु.), कदम (न.).
  –उचलणे – पग उठाववा, –उपाडवा.
  –ओढणे –पग खेंचवो, (लाक्ष.) नाउमेद करवुं.
  –काढणे, काढता पाय घेणे – पग काढवो, खसी जवुं, छटकी जवुं, चालता थवुं.
  –कापणे – पग कंपवा.
  –ठरणे – पग टकवो, स्थिर रहेवुं.
  –धरणे – (१) पग पकडवा, पगे लागवुं; (२) पग अकडावो.
  –निघणे –छूटुं थवुं.
  –न निघणे –नीकळवानुं मन न थवुं, पग भारे थवो.
  –पसरणे –पग मांडवो, पेसारो करवो, पगपेसारो करवो.
  –फासटणे – (लाक्ष.) पग घसवा, – तोडवा, नकामा आंटा फेरा करवा.
  –फुटणे – पग आववाः (१) (बाळकने) चालता आवडवुं; (२) जतुं रहेवुं, अदृश्य थवुं; (३) पगे तरड पडवी.
  –मोकळा होणे – (१) छूटुं थवुं; (२) पग छूटो थवो, पगनो अकडाट दूर थवो.
  –मोकळे करणे – (लाक्ष.) हरवुं फरवुं.
  –मोडणे –पग मोडवा, भांगी पाडवुं, नाउमेद करवुं.
  –येणे – पग आववा, पगे चालवानी शक्ति आववी (जुओ) 'पाय फुटणे'.
  –रोवणे – पग ठोकीने ऊभा रहेवुं, पग मांडवो.
  –वळणे – (१) पग वळवो; (२) पग चूंथावा, पगे गोटला बाझवा.
  –उतार (पु.) – उतरण (स्त्री.), ऊतराय एवो नदीनो भाग.
  –उतारा (अ.) – पगपाळुं – घोडापरथी के वाहनमांथी नीचे उतरी पगे चालता जवुं.
  –कडी (स्त्री.) –एक प्रकारनी बेडी (स्त्री.).
  –कस्ता (पु.) – पायकास्त (पु.), पोताना गामनी जमीन उपरांत बीजा गामनी जमीन खेडनार खेडूत.
  –खाना (पु.) – पायखानुं, संडास (पु.).
  –गत (स्त्री.) – बिस्तरानी पगतरफनी बाजु (स्त्री.).
  –गुण (पु.)– (कोईना) पग घरमां मूकवानो शुभ–अशुभ थतो परिणाम, शुकन (पु.न.).
  –गुंता, –गोवा (पु.) – (१) हेड (स्त्री.), पग जकडी राखवाने करेलुं मोटुं भारे लाकडुं (न.), फांसो (पु.).
  –घड्या (स्त्री.ब.व.) –पाट (पु.), चालतां पगनीचे मान सन्मान खातर पाथरवामां आवतां कपडां.
  –घोळ (वि.) – गळाथी पगसुधीनुं लांबुं; (२) पगनी पानी ढंकाय अेवुं, पानीढक.
  –जमा (पु.) –पायजामो (पु.), सुरवाळ (स्त्री.), चोरणो (पु.).
  –त (–ता)ण (न.) –पायपोश (स्त्री.), पगरखुं, खासडुं (न.).
  –दळ (न.) – पायदळ, पगपाळुं लश्कर (न.).
  –दळी तुडविणे – पगतळे कचडवुं.
  –धरणी (स्त्री.) – पाय–कदम–बोसी(स्त्री.), पग चूमवा ते.
  –पाखाळणी (स्त्री.) –पाणीथी पग पखाळवा ते, पादप्रक्षालन (न.).
  –पीट (स्त्री.) –फेरा, धक्का (पु.ब.व.), टांटीयातोड.
  –पुसणे (न.) –पग लूछवा बारणापर मूकाती काथी बनावट.
  –पोस (पु.) – खासडुं (न.).
  –बंद (पु.) – (१) नियंत्रण, बंधन (न.), (२)शेलो (पु.), ढोरना पगे बांधवानुं दोरडुं (न.).
  –मल्ली (स्त्री.) –(१) खूंदाखूंद, चकदाचकदी (स्त्री.), (२) अनादर (पु.) .
  –माली (स्त्री.) – पायमाली, खुवारी (स्त्री.).
  –मोज़ा (पु.) –पायमोजुं (न.) पगनुं मोजुं.
  –रव (पु.) – पगरव (पु.), (१) पगनो अवाज (पु.) (२) जवर अवर (स्त्री.); (३) भूतबाधा (स्त्री.); (४)

दृष्ट, नजर (स्त्री.).

–रस्ता (पु.) – **वाट** (स्त्री.) – पगरवट, पगथी (स्त्री.).

–वट (स्त्री.) – पगरवट, पगना घसारानी निशानी (स्त्री.).

–वणी (स्त्री.) –पग धोया पछीनुं पाणी, पगनुं तीर्थ–चरणामृत.

–सर (पु.) – पगथियुं (न.).

पायाखाली तुडविणे – (१) पगतळे कचडवुं; (२) (लाक्ष.) तुच्छ गणवुं.

–खालची वाट (स्त्री.) –पगतळेनी वाट.

–ची आग मस्तकास जाणे – पगनी आग माथे जवी.

–तळी घालणे – (१) पायामां दाटवुं; (२) पगतळे कचडी नाखवुं (३) पगे चालीने जोवुं.

–पडणे – पगे लागवुं, पाय (–ये) पडवुं, पाये लागवुं.

–पाशी पाहणे – नजीकनुं जोवुं, नजीकनी संभाळ लेवी. पगनीचे जोवुं.

–वर घेणे –पगे बेसाडवुं, पगे करवुं, पगना चाप्पाउपर बाळकने अधाडवा बेसाडवुं.

–वर नक्षत्र पडणे – पग एक ठेकाणे न टकवो, हंमेशा फरतुं रहेवुं, पगे भमरो होवो.

–वर पाय टाकून बसणे – (लाक्ष.) पग उपर पग चडाववा, आळसुं थईने निरांत, नचिंत के बेकार रहेवुं.

–वर भोवरा असणे – सतत रखडतां रहेवुं, जुओ 'पायावर नक्षत्र पडणे'.

–वर हात मारणे – सोगंद लेवा.

पायटा (पु.) –(१) पगथियुं (न.), (२) कूवामां ऊतरवा – चडवा माटे भींतमां करेली (गोखलानी के आगळ काढेला पथ्थरना पगथियानी) योजना, (३) नाळियेरीपर चडवा तेने माडेली खांच (स्त्री.), (४) पगरवट (स्त्री.), (५) रिवाज (पु.).

पायठण,(–णी) (स्त्री) – पगथियुं, पावठडुं (न.).

पायठा (पु.) – पूठियुं, पाछोटियुं, पछीतियुं (न.), पांजरीवाळा गाडानुं पाछलुं पाटियुं (न.).

पायंडा (पु.) – (१) रिवाज, धारो(पु.); (२) मंडाण, पगरण (न.) (३) पावठडुं (न.).

–पडणे –रिवाज पडवो.

–पाडणे – (१) मंडाण करवुं; (२) रिवाज–धारो–पाडवो.

पायथा (पु.) – तळेटी (स्त्री.), डुंगर के पहाडनी आजुबाजुनो नीचाणनो प्रदेश .

पायरी (स्त्री.) –पायरी (स्त्री.): (१) पगथियुं (न.); (२) (लाक्ष.) दरज्जो (पु.); (३) केरीनी एक ऊंची जात.

–ने वागणे – दरज्जा प्रमाणे चालवुं. पोतांनी मर्यादामां रहेवुं.

–सोडणे – पोतानो दरज्जो भूली जवो, पोतानी मर्यादा छोडवी.

पाया (पु.) – पायो (पु.), घरनो पायो.

– उखडणे (अ. क्रि.) – पाया ऊखडी जवा, जड–मूळथी उखडी पडवुं.

– उखडणे (स. क्रि.) – पाया ऊखडी काढवा, जडमूळथी उखेडी नांखवुं.

– घालणे (न.) – (१) पायो नाखवो; (२) मंडाण करवुं.

पायाड (न.) – पालख (स्त्री.), कडिया व. कारीगरोने ऊंचे काम करवा माटे करेलो वांस–वळिओनो आधार.

पायाळू (वि.) – (१) पग आगळ काढीने जन्मेलुं; (२) पाणीकळुं.

पायी (अ.) – (१) पग पाळा; (२) –ने लीधे, –ने कारणे.

पार [सं.] (पु.) – (१) पार, अंत, छेडो (पु.); (२) (झाडनो) धोरो (पु.), झाडनी आजुबाजु बनावेलो माटी के पथ्थर चूनानो ओटलो, चोतरो (पु.); (३) कांठो, तीर (पु.).

– (अ.) – (१) पेली मेर; (२) साव, तद्दन ('तो पार विसरला').

– जाणे – पार जवुं, ओळंगीने जवुं.

– झिजविणे – वड के पीपळनी पुष्कळ प्रदक्षिणाओ करवी.

– पडणे – पार ऊतरवुं; (लाक्ष.) सफळताथी पूरुं थवुं.

– पाडणे – पार लाववो, पुरुं करवुं.

पारख (स्त्री.) – पारख, परीक्षा, परख (स्त्री.).

– असणे – परख होवी, पारखवानी आवडत होवी.

– करणे – प (–पा)रखवुं, परीक्षा करवी.

– णे – पारखवुं, जाणवुं, ओळखी जवुं.

पारखा (वि.) – वंचित, विहोणुं.

– होणे – वंचित–विहोणुं–थवुं.

पारखी (वि.) – (१) पारखंदुं, पारखु; (२) कदर करनार.

पारगीवारगी (अ.) – वाराफरतुं.

पारठी (वि.) (गाय, म्हैस व.) – (१) वियायापछी घणो समय सुधी दूध आपती,; (२) प्रौढ, पुख्त, आधेड उमरनुं.
पारडी (स्त्री.) – पाडी (स्त्री.), भेंसनुं मादा बच्चुं.
पारडू (न.) – भेंसनुं बच्चुं.
पारडे (न.) – पल्लुं, त्राजवानुं एक बाजुनुं छाबडुं (न.).
– **फिरणे** – (लाक्ष.) परिस्थिती पलटावी, स्थित्यंतर थवुं.
पारणे (न.) – पारणुं (न.), व्रत के उपवासनी समाप्ति, उजाणी (स्त्री.).
– **फिटणे** – (लाक्ष.) तृप्ति थवी, धरावुं.
– **फेडणे** – (१) पारणां करवां, उपवासनी समाप्तिनी उजाणी करवी.
पारदर्शक [सं.] (वि.) – पारदर्शक.
पारध (स्त्री.) – शिकार (स्त्री.).
– **धी** (पु.) – शिकारी, पारधी (पु.).
पारंबी (स्त्री.) – वडवाई (स्त्री.).
पारवा (पु.) – पारेवुं, पारेवडुं, कबूतर (न.).
पारसनवीस [फा.] (पु.) – फ़ारसी लिपिमां लखवानुं काम करनार कारकून.
पारा (पु.) – पारो (पु.).
पारायण [सं.] (न.) – (१) पारायण (न.), कोई ग्रंथनो समग्र पाठ (पु.); (२) फरीफरी पाठ करवो ते.
पारावार (पु.) – (१) अंत (पु.); (२) मर्यादा (स्त्री.).
– **नसणे** – अंत न होवो, मर्यादा न होवी.
पारितोषिक [सं.] (न.) – पारितोषिक, इनाम (न.), पुरस्कार.
पारिपत्य [सं.] (न.) – (१)पारिपत्य (न.), सांमनो करीने हराववुं ते; (२) सजा.
पारु (–रो)सा (वि.) – (१) वासी, आगला दिवसनुं; (२) स्नान नहि करेलुं.
पार्ट [इं.] (पु.) – नाटकमांनी भूमिका (स्त्री.), वेश (पु.).
– **करणे** – वेश भजववो.
पार्टी [इं.] (स्त्री.) – पार्टी (स्त्री.) : (१) नट के नटी; (२) पक्ष (पु.), दळ (न.); (३) मिजलस (स्त्री.).
पार्थिव [स.] (वि.) – पार्थिव : (१) पृथिवीने लगतुं, माटीनुं; (२) नश्वर.
– (न.) – माटीनुं शिवलिंग (न.).
– (पु.) – पार्थिव, राजा (पु.).

पाल (स्त्री.) – पालवडी, गरोळी (स्त्री.).
– **चुकचुकणे (मनात)** – (लाक्ष.) मनमां शंका–चिंता–भय पेदा थवुं.
पाल, –ले (न.) – (१) पाल , नानो तंबु (पु.), रावटी (स्त्री.), कनात (स्त्री.); (२) तडकाथी बचाववा माथा पर करेलो चंदरवो (पु.); (३) सढ (पु.), वहाणना थांभलाने बांधवामां आवतुं कपडुं.
पालक [सं.] (पु.) – पालक, पालनकर्ता (पु.), वाली.
– (स्त्री.) – पालक (–ख), एक भाजी.
पालखी (स्त्री.) – पालखी, सुखपाल (स्त्री.).
पालट (पु.) – पलटो, फेरफार, बदल (पु.), परिवर्तन.
– **णे** (अ. क्रि.) – पलटावुं, बदलावुं.
– **णे** (स. क्रि.) – पलटवुं, बदलवुं.
पालथा (वि.) – ऊंधुं.
– **होणे** – ऊंधुं थवुं, ऊथलावुं, ऊथलवुं.
– **करणे** – उथलाववुं.
– **घालणे** – (१) पगतळे घालवुं, फरी वळवुं; (२) खूब शोध लेवी, ढूंढवुं.
– **थे उताणे करणे** – ऊंधुंचतुं करवुं.
– **थ्या घड्यावर पाणी** – (लाक्ष.) पथ्थर उपर पाणी.
पालनपोषण [सं.] (न.) – पालनपोषण (न.), उछेर (पु., स्त्री.).
पालव (पु.) – (१) पालव, छेडो (साडी, ओढणी व. नो) (पु.); (२) कूंपळ (स्त्री.), पल्लव (पु., न.).
– **णी** (स्त्री.) – पालवथी इशारो करवो ते.
– **णे** (स. क्रि.) – (१) पालवथी इशारो करवो, बोलाववुं;(२) पालवथी दीवो ओलववो; (३) पालवथी माखीओ उराडवी; (४) पालव नीचे लेवुं, आशरो आपवो; (५) अभय आपवुं; (६) पंपाळवुं; (७) कूंपळ फूटवी.
पालवी (स्त्री.) – कूंपळ, पानठ (स्त्री.).
– **फुटणे** – कूंपळ फूटवी.
पाला (पु.) – (१) पानडी, पांदडी (स्त्री.); (२) पालो (पु.), ढोरनां खावानां पांदडां (न.ब.व.).
– **पाचोळा** (पु.) – खराड (स्त्री.), सूकां पांदडानो कचरो.
– **भाजी** (स्त्री.) – भाजीपालो, आलोपालो (पु.).
पालाण (न.) – (१) पलाण (न.); (२) सवारी (स्त्री.).
– **णे** (अ. क्रि.) – पलाणवुं : (१) घोडानी पीठ उपर

बेठकनुं सामान कसवुं; (२) सवारी करवी.
पॉलिश पेपर [इं.] (पु.) – रेखमालनो कागळ (पु.), 'पॉलिश पेपर'.
पालुपद (न.) – टेक (स्त्री.), ध्रुपद (न.).
पाले (न.) – जुओ 'पाल'.
पाल्य [सं.] (न.) – पाल्य, सगीर, पालक पासे ऊछरतुं.
पाल्हाळ (पु.) – (१) लंबाणथी करेलुं कथन (न.); (२) विस्तार (पु.).
– ळीक (वि.) – लंबाणथी–विस्तारथी–कहेलुं.
पाव (वि.) – पा, चोथा भागनुं.
– (पु.) – पांउ (पु.), पांउरोटी (स्त्री.).
पावटा (पु.) – (१) वाल (पु.); (२) पावठुं (न.), सोनीनुं तार खेंचवानुं ओजार.
पावटी(स्त्री) – (१) पावठडुं (न.); (२) पेंगडुं (न.), रकाब (घोडेसवार जेमां पग राखे छे ते कडुं).
पावठ(–ट)णी (स्त्री.) – (१) पगथियुं (न.); (२) पावडी (स्त्री.), साळनीचेनी पगवडे दबाववानी योजना.
पावडे (न.) – पावडो (पु.), माटी, ढगलो व. उसडवानुं ओजार.
पावणे (स.क्रि.) – (१) पाववुं, पावुं, प्राप्त करवुं, मेळववुं; (२) हाथ लागवुं, सांपडवुं.
– (अ.क्रि.) – पहोंचवुं, पूगवुं.
– (वि.) – पोणुं ('पावणे दहा').
पावते करणे – पहोंचाडवुं.
पावती (स्त्री.) – पावती, पहोंच, रसीद (स्त्री.).
पावरी (स्त्री.) – पावो (पु.).
पावली (स्त्री.) – पावली, चार आनी (स्त्री.), रूपियाना चोथाईना भागनुं नाणुं (न.).
पावलो पावली (अ.) – डगले ने पगले.
पावशा (पु.) – चातक पक्षी (पु.).
पावसाळा (पु.) – चोमासुं (न.), वर्षाकाळ (पु.).
–ळी (वि.) – चोमासानी.
पावा (पु.) – पावो (पु.), बांसरी (स्त्री.).
पावेतों (अ.) – सुधी, लगी.
पाश [सं.] (पु.) – पाश (पु.): (१) फांसो, गाळो, बांधी लेवाना दोरडां (पु.); (२) जाळ (स्त्री.); (३) वरुण देवतानुं आयुध (न.); (४) फसाववानी युक्ति.
–टाकणे – (१) पाशमां लेवुं; (२) भूलववुं, भूल पाडवी; (३) फांसो नाखवो.

पाशी (अ.) – पासे.
पाष्ट –ष्टा (न.) (पु.) – धातुनी तार (स्त्री.).
पास (स्त्री.) – पाशियुं (न.) : (१) रांपडीमां मुकातुं धारवाळुं लोखंडनुं फळ (न.); (२) रांपडी (स्त्री.).
पास [इं.] (पु.) – पास, मंजूरीनी चिठ्ठी (स्त्री.); प्रवेशनो परवानो (पु.), प्रवेशपत्र (न.).
पास (वि.) – (१) मंजूर, पसंद; (२) पसार, फतेहमंद, उत्तीर्ण (परीक्षामां).
पासंग (पुं.न.) – पाशं (–सं) ग (पु.), त्राजवानो धडो काढवा एक तरफ रखातुं वजन.
पासून (अ.) – थी, थकी.
पासोडी (स्त्री.) – मोटी जाडी ओढवानी चादर, पछेडी, पिछोडी (स्त्री.) ओछाड.
पाहणी (स्त्री.) –(१) अवलोकन, जोवुं ते; (२) तपास (स्त्री.); (३) आंकणी, मोजणी (स्त्री.) 'सर्व्हे'.
–पत्रक (न.) – (१)पाकनी आंकणीनुं पत्रक (न.), (२)हकनोंधनो दस्तावेज (पु.).
पाहणे (सं.क्रि.) –जोवुं, देखवुं.
– (अ.क्रि.) – उजासवुं, प्रकाशवुं.
पाहताच (अ.) – जोतां वेंत.
पाहता पाहता (अ.) – जोतजोतामां.
पाहिजे (सं.क्रि.) – जोइए (पाहणे=जोइवुं नुं क्रियारूप).
–तेव्हा (अ.) – गमे त्यारे, जरूर त्यारे.
पाहुणा (पु.) –परोणो, महेमान (पु.).
–णचार (पु.) – परोणागत, महेमानी, महेंमानगीरी (स्त्री.).
पाहुणेर (पु.) –(१)परोणागत (स्त्री.); (२) उजाणी (स्त्री.); (३) पहेरामणी (स्त्री.) कन्याना बापतरफथी कन्या तथा तेनां सगांने अपाती बक्षिस, मामेरूं.
पाळ (स्त्री.) –(१)पाळ, प्रवाहीने वही जतां अटकाववा करेली आड (स्त्री.) (२)तळाव के कूवानो किनारो (पु.); (३) काननो अंदर मरडेलो ऊभो भाग, 'हेलिक्स'.
–बांधणे – पाळ बांधवी.
पाळक (पु.) – अकतो, अणूजो (पु.).
पाळणा (पु.) – पार (–ळ) णुं (न.), घोडियुं.
–हलणे – (लाक्ष.) पारणां बंधावां, बाळकनो जन्म थवो, बाळक आववुं.
–हालविणे – बाळकने पारणामां सुवाडवुं.
पाळणूक (स्त्री.) –(१)व्रत आदिनुं पालन (न.); (२)

अकतो राखवो ते.

पाळणे (स.क्रि) – (१) पाळवुं, रक्षण करवुंः (२) आज्ञा उठाववी, अमलमां मूकवुं; (३) मानवुं, –नी प्रमाणे वर्तवुंः (४) पोषवुं, उछेरवुं; (५) राखवुं (व्रत आदि).

पाळत (स्त्री.) –गुप्त देखरेख, चोकी (स्त्री.) .

–ठेवणे – चोकी राखवी.

–तीवर असणे – नजर राखवी, चोकी करवी, देखरेख राखवी.

पाळी (स्त्री.) –(१) पाळी (स्त्री.), वारो (पु.) (स्त्रीनो) अटकाव (पु.).

–चुकणे, –टळणे – (स्त्रीनो) अटकाव टळवो.

–पाळीने (अ.) – वाराफरती, अवारनवार.

पाळीव (वि.) – पाळेलुं.

पाळे (न.) – (१)क्यारडी (स्त्री.); क्यारो (पु.); (२) मीठुं, मरचुं मूकवानुं लाकडानुं पात्र, कठोडुं (न.).

पाळेगार (पु.) – (१) बंडखोर सरदार (पु.); (२) डाकु (पु.).

–री (स्त्री.) –ड (–डा) काटी, लूटफांट (स्त्री.).

पाक्षिक [सं,] (न.) – पाक्षिक, पखवाडियुं (न.) पंदर दिवसे बहार पडतुं सामयिक.

– (वि.) – पखवाडियानुं, – ने लगतुं.

पि (–पिं) क (स्त्री.) –पीक, पिंक, पान खाधापछी छूटती थूंक (स्त्री.).

–दाणी (स्त्री.) –पिकदानी, थूकदानी (स्त्री.), कटकोल (पु,स्त्री. न).

पिक (–कु) टणे (अ.क्रि.) – फिक्कुं पडवुं, **पीळुं पडवुं.**

पिकणे (अ.क्रि.) –पाकवुं, पाकुं थवुं.

पिकले पान (न.) – (१)पाकुं–जीर्ण–पानुं (न.); (२)घरडुं पान, घणुं घरडुं माणस (न.).

पिकविणे (सं.क्रि.) – (१) पक (–का) ववुं, पाके एम करवुं; (२) उपजाववुं, अनाजनुं उत्पादन करवुं.

पिका (वि.) – पाकुं, पाकेलुं.

पिकाऊ (वि.) – उपजाउ. फळद्रूप.

पिकाव (–स) (न.) – कोदाळी (स्त्री.).

पिकूट (वि.) – फिक्कुं, पीळुं पडेलुं, निस्तेज.

पिचकट (वि.) – (१) फूटेलुं, तडकेलुं, भंगायेलुं, नंदवायेलुं (२) चूंखडुं, झीणी आंखवाळु.

पिचकणे (अ.क्रि.) – भंगावुं, नंदवाई जवुं.

पिचकारी (स्त्री.) – पिचकारी (स्त्री.): (१) सेड छोडवानुं भुंगळी जेवुं साधन; (२) मोढामांथी जोरथी छोडेली पिंक (स्त्री.).

पिचणे (अ.क्रि.) – (१) भंगावुं, नंदवाई जवुं (कांचनी बंगडी व.); (२) कोहवुं, सडवुं .

पिछाडी (स्त्री.) – पछवाडुं (न.) (२)लश्करनी पाछला भागनी हरोळ.

–मारणे – (पशुए) लात मारवी.

–ड्या बांधणे – हाथ पाछळ बांधवा.

पिछोडा (पु.) – हाथ पाछळ बांधवानी सजा (स्त्री.).

पिच्छ [सं.] (न.) –पिच्छ, पीछुं (न.).

पिच्छा (पु.) – पीछो, केडो (पु.).

–पुरविणे – पीछो पकडवो, –लेवो,–करवो, केडे पडवुं.

–सोडणे – पीछो छोडवो, –मूकवो.

पिंजण (न.) –पींजण (न.), (१) कपास पींजवुं ते; पींजवानुं ओजार; (३) (लाक्ष.) वातने नकामुं चूंथवुं–लंबाववुं ते.

पिंजणावळ (स्त्री.) –पींजामण, पींजवानी मजूरी (स्त्री.).

पिंजणी (स्त्री.) – पींजणी (स्त्री.), पींजवानुं ओजार, (२) (लाक्ष.) वातनी खणखोद करवी ते.

पिंजणे (स.क्रि.) – (१)पींजवुं; (२) (लाक्ष.) वातने न–कामुं लंबाववुं; (३)विषयनी बारीकाईथी चर्चा करवी.

पिंजर (न.) –(१) पराळ, डूर, पूंजुं, डांगरनुं घास (न.); (२) कूंवळ, घउंनुं पराळ (३)कोरुं कंकू.

पिंजरणे (अ.क्रि.) – (१) विखेरावुं, (२) फेंदावुं.

पिंजरा (पु.) – (१) पींजरूं, पांजरूं (न.), (२) गाडी, पालखी व. नी साटी (स्त्री.), (३) केदखानुं (न.).

पिंजारणे (स.क्रि.) – फेंदवुं, फेंकारवुं, विखेरवुं.

पिंजारी (पु.) – पींजारो, (पु.), पींजवानुं काम करनार.

पिटणे (सं.क्रि.) – पीटवुं : (१)खूब मारवुं, (२) वगाडवुं (दांडी), नगारी डांडीथी वगाडीने जाहेर करवुं.

पिटविणे (सं.क्रि.) – वगडाववुं (दांडी), नगारी वगाडीने जाहेर कराववुं.

पिटाळणे (सं.क्रि.) –दोडाववुं.

पिट्टा (पु.) – (१)घसीने के लाकडुं वहेरीने पडतो भूको (पु.), (२) (लाक्ष.), अडदाळो, (दम) (पु.), ठुस (स्त्री.).

–पडणे – अडदाळो–दम–नीकळवो, ठूस नीकळवी.

–पाडणे – (१)खूब कसीने काम करवुंः (२) अडदाळो काढवो, ठूस काढवी, खूब थकाववुं.

पिटुकले, पिटकुले (न.) – बच्चुं (न.), बचुकडुं.
पिठले (न.) –पीठलुं (न.).
पिठाळणे (अ.क्रि.) – बगडवुं,(२) गदगदु थवुं.
पिठी (स्त्री.) – अटामण (स्त्री.), रोटली वणवा माटे जोईतो कोरो लोट(स्त्री.).
पिठुर (वि.) – अत्यंत शुभ्र, धोळुं धब.
पिठुळ (वि.) – (१) बरड, (खडक), (२) अधकचरूं (भात व.).
पिठोरी (स्त्री.) – श्रावणनी अमास (स्त्री.).
–व्रत (न.) –ते दिवसनुं व्रत.
पिठ्या (वि.) –(१) बरड, रेताळ, (२)नरम.
पिडणे (स.क्रि.) –पीडवुं, कनडवुं, त्रास आपवो.
पिडा (स्त्री.) – जुओ 'पीडा'
पिढी (स्त्री.) – पेढी (स्त्री.),वंशपरंपरानुं पगथियुं (न.).
–जाद (वि.) –पेढी आगत, पेढीउतार आवेलुं, (२) खानदान, कुलीन.
–ढ्या न् पिढ्या (स्त्री. ब.व.) –पेढा न पेढी, पेढी दर पेढी.
पिढे (न.) – (१)बेसवानो पाटलो (पु.), (२) कुंभी (स्त्री.); (३)घंटला नीचेनी बेसणीना त्रण ठूणकां (न.ब.व.), थाळुं.
पिणे (स.क्रि.) –(१)पीवुं; (२) तमाकु व. पीवुं, धूम्रपान करवुं; (३) (लाक्ष.) शराब पीवो.
पिंड [सं.] (पु.) –पिंड (पु.): (१) गोळो (पु.) (२) पितरोने अपातो भातनो गोळो (पु.) (३) शरीर, देह.
– (स्त्री.) – शिवलिंग (न.).
पिंडरी (स्त्री.) – (१)टेटुं (न.) पगनी पिंडी (स्त्री.) (२) डोडो (पु.), दाणा भरेलुं मकईनुं डूंडुं (न.).
पिंडा (पु.) –पिंडुं, पिल्लुं (न.), वींटीने करेलो दडो के गोळो (पु.).
पिंडी (स्त्री.) – जुवो 'पिंड (स्त्री.)'.
पितर [सं.] (पु.ब.व.) – पितर, मृत पूर्वज (पु.ब.व.).
–उध्दरणे – (१) नामना मेळवी बाप दादानुं नाम उजाळवुं (२) (व्यंगा.) मा बापनो उच्चार करीने गाळो आपवी.
पितळ (न.) – पित्तळ (न.).
–उघडे पडणे – मूळ हलकापणुं – नकलीपणुं-खुल्लुं थवुं.
पित्त [सं.] (न.) –पित्त (न.) (२) पित्तो, मिजाज (पु.).
–उसळणे, –खवळणे– पित्त माथे चडवुं, बहु गुस्से थवुं.
–पापडा – पित्त पापडो (पु.), खाखरानी शींग (स्त्री.).
पित्ताशय [स.] (पु.) – पित्ताशय (न.).
पित्त्या (पु.) – (१) बगलियो (पु.); (२) रमतमां पोतातरफथी आपेलो भिल्लु (पु.).
पिपा (–प्पा)णी (स्त्री.) – पिपूडी, पीपी (स्त्री.).
पिंप (न.) – जुओ 'पीप'.
पिंपळ (पु.) – पीपळ (–ळो) (पु.), अश्वत्थ.
– मूळ (न.) – पीपळी (–री)मूळ (न.), एक दवानी मूळी, गंठोडो (पु.).
– ळावरचा मुंजा (पु.) – (लाक्ष.) भटकतुं माणस (न.).
पिंपळी (स्त्री.) – पीपर (स्त्री.).
पिरगळा (पु.) – चक्कर (स्त्री.), आंटो, मरडाट (पु.).
पिरंगळा (पु.) – मचकोड, मरडाट (पु.).
पिर (–रं)गळणे (स. क्रि.) – मरडवुं, मचडवुं, आमळवुं.
पिरपिर (स्त्री.) – कचकच, तकरार (स्त्री.).
– णे (अ. क्रि.) – कचकचवुं, तकरार करवी.
पिलखाना [फा.] (पु.) – हाथीखानुं, हाथीथान (न.).
पि (–पी)लवान (पु.) – महावत (पु.).
पिल्लू (न.) – बच्चुं (न.).
– (कुत्र्याचे) – कुरकुरियुं (न.).
पिवळट (वि.) – (१) पीळचटुं; (२) फिक्कुं.
पिवळा (वि.) – पीळुं.
– जर्द, – धमक (वि.) – पीळुं द्रम्मक.
पिशवी (स्त्री.) – थेली (स्त्री.).
पिशाच [सं.] (पु., न.) – पिशाच (पु., न.).
– विद्या (स्त्री.) – पिशाच विद्या, मेली विद्या, इलम (स्त्री.).
पिशाचीण (स्त्री.) – पिशाचण (स्त्री.).
पिशा (–सा)ब (पु., स्त्री.) – पेशाब (पु.).
पिसणे (स. क्रि.) – (१) पीसवुं, दळवुं; (२) चीपवुं (गंजीफा, पानां).
पिसकारणे (स. क्रि.) – पींखवुं, विखेरी नाखवुं.
पिसा (वि.) – गांडुं, घेलुं.
पिसाई (स्त्री.) – (१) दळाई, दळामण, दळवानुं–पीसवानुं–मेहनताणुं (न.); (२) चीपवुं ते.
पिसाट (वि.) – (१) गांडुं घेलुं; (२) भूतपिशाचनी झपटमां आवेलुं.
– (न.) – पिशाच, भूत (न.).

पिसारा (पु.) – मोरनां पसारेलां पीछां (न.ब.व.)

पिसाळणे (अ. क्रि.) – (१) हडकवा थवो, –लागवो; (२) गांडुं घेलुं थवुं; (३) क्रोधथी गांडा थवुं.

पिसे (न.) – (१) घेलछा (स्त्री.); (२) गांडुं घेलुं माणस (न.).

पिस्ता [फा.] (पु.) – पिस्तुं, पस्तुं (न.).

पिस्तूल (न.) – पिस्तोल (स्त्री.), तमंचो (पु.).

पिळणे (स. क्रि.) – (१) निचोववुं; (२) आमळवुं, मरडवुं.

पिळपिळीत (वि.) – (१) ढीलुं; (२) नमालुं.

पिळवटणे (अ. क्रि.) – (१) आमळावुं; (२) (लाक्ष.) व्याकुळ थवुं.

– (स. क्रि.) – आमळवुं, मरडवुं, वळ देवो.

पिळा (पु.) – (१) आमळो; वळ (पु.); (२) निचोवेलुं कपडुं (न.).

पीक (न.) – पाक (न.), मोल (पु.), करशण (न.).

– **पाहणी** (स्त्री.) – पाकनो अंदाज लेवो ते.

पीछेह(–हा)ट (स्त्री.) – पीछेहठ (स्त्री.), ओसार (पु.), पाछां हठी जवुं.

पीठ (न.) – (१) आटो, लोट (पु.); (२) चूरो, भूको (पु.).

पीठा (पु.) – पीठुं (न.), दारुताडीनी दुकान (स्त्री.).

पी (–पि)डणे (स. क्रि.) – पीडवुं, त्रास आपवो, हेरान करवुं.

पीडा [सं.] (स्त्री.) – (१) पीडा (स्त्री.), त्रास (पु.), दुःख (न.); (२) बला, आफत (स्त्री.).

– **गेली !** (उद्‌गार.) – बला टळी ! खेर गुजरी !.

पीर [फा.) (पु.) – पीर, मुसलमान ओलियो.

– **जादा** (पु.) – पीरनो छोकरो, पीरजादो (पु.).

पीस (न.) – पींछ (–छुं), पर (न.).

– **साचा कावळा करणे** – परनो कागडो करवो, अतिशयोक्ति करवी, कागनो वाघ करवो.

पीळ (पु.) – (१) वळ, आमळो, आंटो (पु.); (२) मरडाट (पु.); (३) आंकडो (मूंछनो) (पु.).

– **दार** (वि.) – (१) वळदार; (२) मजबूत; (३) मनस्वी, अभिमानी, मिजाजी.

– **देणे** – आमळवुं, उंबेळवुं.

– **चढणे** – आमळो चडवो.

पुकार (पु.) – पु (–पो)कार (पु.) , बूम (स्त्री.).

– **णे** (स. क्रि.) – पु (–पो)कारवुं : (१) बूम पाडीने बोलाववुं; (२) जाहेर करवुं.

पुकारा (पु.) – (१) जुओ 'पुकार'; (२) जाहेरात (स्त्री.).

पुख्खा (पु.) – (१) जमण (न.); (२) यथेच्छ भोजन.

पुख्त [फा.] (वि.) – पुख्त, पाकुं, अनुभवी.

पुंगी (स्त्री.) – वगाडवानी भूंगळ (स्त्री.).

– **वाला** (पु.) – भूंगळियो (पु.).

पुच (–चा)ट (वि.) – नमालुं, नामर्द.

पुजणे (स. क्रि.) – पूजवुं.

– **जून ठेवणे** – (व्यंगा.) नकामुं राखी मूकवुं.

पुजारी (पु.) – पूजारी (पु.).

– **रीण** (स्त्री.) – पूजारिणी (स्त्री.).

पुंज़का (पु.) – (१) पूंजो, झूमखो, लूमखो (पु.); (२) आढ, ढगलो (पु.).

पुंज़वणे (स. क्रि.) – पूंजवुं, एकठुं करवुं.

पुंजा (पु.) – (१) पूंजो, कचरो (पु.), वासीदुं (न.); (२) पुंज, ढगलो (प.).

पुंजाळणे (अ. क्रि.) – पुंजाळवुं, चकासवुं, प्रकाशवुं.

पुंजी (स्त्री.) – (१) पुंजी (स्त्री.); (२) आतीपोती, थापण (स्त्री.).

पुट (न.) – (१) पुट, पडियो, द्रोण (पु.); (२) पास, पट (पु.); (३) पड (पुट चडाववो).

पुटकुळी (स्त्री.) – नानी फोल्ली (स्त्री.).

पुटपुट (स्त्री.) – अस्पष्ट–मोढामां ने मोढामां –बोलवुंते, लवरी (स्त्री.).

– **णे** (अ. क्रि.) – मोढामां ने मोढामां बोलवुं– लववुं.

पुट्टा (पु.) – गाडीनी बैठक नीचेनुं आधारनुं लाकडुं (न.).

पुट्ठा (पु.) – (१) थापो, ढगरो (पु.) (पशुनो); (२) पुस्तकनुं पूठुं (न.); (३) टोळुं, जूथ, कंपु (न.); (४) सट (पु.), समान वस्तुओनो समूह; (५) पूठियुं (न.), पैडानो घेर जे ककडाओनो बने छे तेमांनो दरेक; (६) पक्ष (पु.), टोळुं (न.); (७) पुष्टिपत्र (न.).

पुडका (पु.), **–के** (न.) – पोटकी (स्त्री.), पडीकुं (न.), 'बंडल'.

पुडा (पु.) – मोटुं पडीकुं (न.).

– **फुलांचा** – पातरी; फुलपातरी (स्त्री.).

पुडी (स्त्री.) – (१) नानुं पडीकुं; (२) संन्यासीनुं खाणुं (न.).

– **सं जाणे** – संन्यासीए भोजनमाटे कोईने घेरे जवुं.

पुढचा, – ला (वि.) – (१) आगळनुं; (२) मोखरानुं.

पुढाकार (पु.) – आगेवानी (स्त्री.), नेतृत्व (न.).

पुढारी (पु.) – आग (–गु)वो, आगेवान, नेता, सरदार (पु.).

– **पण** (न.), – **णा** (पु.) – आगेवानी, नेतागिरी (स्त्री.).

पुढून (अ.) – सामेथी.

पुढे (अ.) – (१) आगळ, आगे, मोखरे; (२) सामे; (३) उपर ('मुंबई कर्जतच्या पुढे आहे).

– **आणणे** – मोखरे करवुं, आगळ धरवुं.

– **ओढणे** – बाकीं खेंचवी, – ताणवी, हिसाब पाछळथी आगळनां पानापर चालु करवो.

– **करणे** – (१) सामे–सन्मुख– करवुं; (2) बारणुं आछुं करवुं, वासवुं.

– **पुढे करणे** – (१) खुशामत्त करवी; (२) माथुं मारवुं, दखल देवी.

– **पुढे जाणे** – आगळ धसवुं, प्रगति करवी.

– **वाढून जाणे** – पोते आगळ धसवुं.

– **होणे** – आगळ पडवुं, सामे थवुं.

– **ढ्यात** (अ.) – (१) सामे; (२) रुबरु, हाजरीमां.

पुणेरी (वि.) – पुणेरी, पुणे शहेरनुं के तेने लगतुं.

पुण्य [सं.] (न.) – पुण्य (नं.) : (१) सुकृत, सत्कर्म (न.); (२) तेनुं फळ के परिणाम.

– **जोडणे** – पुण्य प्राप्त करवुं, सुकृतनुं फळ मेळववुं.

– **संपणे** – पुण्य परवारवुं, – खूटी जवुं.

– **तिथी** [सं.] (स्त्री.) – पुण्यतिथी (स्त्री.), मरणनी तिथ्री.

– **दान** (पु.) – पुण्यदान, धर्मदान (न.).

– **पुरुष** (पु.) – पुण्यशाळी पुरुष, सत्पुरुष (पु.).

– **प्रतापी** (वि.) – पुण्यनो प्रताप मेळव्यो छे एवुं.

– **फल** [सं.] (न.) – पुण्यफल, सत्कर्मनुं इनाम (न.).

– **वान्** (वि.) – पुण्यवान : (१) धर्मिष्ठ; (२) पुण्य मेळवेलुं.

– **शील** (वि.) – सत्कर्मी, पवित्र शीलवाळुं.

– **श्लोक** [सं.] (वि.) – पुण्यश्लोक : (१) रूडी की–र्तिवाळुं; (२) जेनुं स्मरण करतां पावन थवाय तेवुं.

पुण्याई (स्त्री.) – पुण्यसंचय (पु.).

पुण्याहवाचन [सं.] (न.) – पुण्याहवाचन (न.), धर्मविधिनी शरुआतमां ते दिवसना शुभ मुरतनो उच्चार.

पुंड (वि.) – गुंडो, डांड.

– **डाई** (स्त्री.) – डांडाई, लांठाई, नागाई (स्त्री.).

पुंडावा (पु.) – (१) गुंडागीरी (स्त्री.); (२) **बळवो** (पु.).

पुतणी (स्त्री.) – भत्रीजी (स्त्री.), भाईनी दीकरी.

– **ण्या** (पु.) – भत्रीजो, भाईनो दीकरो (पु.).

पुतळा (पु.) – पूतळूं (नं.), बावलुं, प्रतिमा.

– **ळी** (स्त्री.) – पूतळी (स्त्री.).

पुदीना (पु.) – फुदीनो (पु.), एक सुगंधी वनस्पती (जेनो उपयोग चटणीमां थाय छे).

पुनः [सं.] (अ.) – पुनः, फरीथी.

– **पुनः** [सं.] (अ.) – पुनः पुनः, फरीफरीथी, वारे घडीए, वारेवारे.

पुनरुक्त [सं.] (वि.) – पुनरूक्त, फरीथी कहेलुं.

पुनर्नवा [सं.] (पु., स्त्री.) – पुनर्नवा, साटोडी (स्त्री.), एक आयुर्वेदीय वनस्पति.

पुनर्वसन [सं.] (नं.) – पुनर्वसन (न.), निर्वासितोने फरी वसाववानुं काम.

पुनव (स्त्री.) – पूनम, पूर्णिमा (स्त्री.).

पुरखा [हिं.] – (१) प्रौढ, मीठुं, मुरब्बी, वडील; (२) अनुभवी, पीढ, पुख्त.

– (पु.) – प्रौढ–वडील माणस (पु.न.).

पुरचुंडी (स्त्री.) – (१) पडीकुं (न.); (२) पोटकी, –ली (स्त्री.).

पुरजा(–जा) (फा.) (पु.) – फुरचो, ककडो (पु.).

पुरण (न.) – पूरण (न.); भरेली के पूरेली वस्तु ('पोळीनुं पूरण').

–पोळी (स्त्री.) – पूरणपोळी, वेडमी (स्त्री.).

पुरणी (स्त्री.) – दाटवुं ते.

–चा ऊस (पु.) – पाणी पावावगर तैयार थयेली शेरडी (स्त्री.).

पुरणे (स. क्रि.) – दाटवुं, गाडवुं.

– (अ. क्रि.) – पूरूं पडवुं, पूरतुं थवुं.

पुरता (वि.) – (१) पूरतुं; (२) पूरुं.

पुरवठा (पु.) – पुरवठो (पु.) : (१) जरूर पूरी पाडवा माटे जोईतो संग्रह; (२) पुरुं पाडवुं ते.

पुरवणी (स्त्री.) – (१) जुंओ 'पुरवठा'; (२) पुरवणी, पूर्ति (स्त्री.), वधारो (पु.); (३) परिशिष्ट, क्रोडपत्र (न.).

पुरविणे (अ. क्रि.) – (१) पूरववुं, माफक आववुं, परवडवुं; (२) पतकरवुं, मानवुं.

पुरविणे (सं. क्रि.) – पूरवुं, पुरूं पाडवुं; (२) पुरूं करवुं,

पूर्ति करवी, न्यून पूर्ण करवुं

पुरश्चरण [सं.] (न.) – पुरश्चरण, अनुष्ठान (स्त्री.), जप आदि साधना.

पुरस्कार [सं.] (पु.) – पुरस्कार (पु.) : (१) आगळ करवुं–प्राधान्य आपवुं ते; (२) मान (पु.), पूजा (स्त्री.), इनाम (न.).

पुरस्सर [सं.] (वि.) – पुरःसर, आगळ थयेलुं, आगेवानी लीधेलुं.

– (शब्दयोगी अ.) – पुरःसर, साथे, पूर्वक ('शपथ पुरस्सर सांगतो').

पुरळ (पु.) – बारीक फोल्ली (स्त्री.).

पुरा (वि.) – पूर्ण, पुरुं, पूरतुं.

पुराण [सं.] (न.) – पुराण (न.) : (१) प्राचीन कथाग्रंथ (पु.); (२) (लाक्ष.) लंबाण–विस्तार–थी कहेली के कहेवाती कथा (स्त्री.).

– (वि.) – पुराण, प्राचीन, जूनुं.

– लावणे – पुराण मांडवुं, कंटाळाभरी लांबी वात शरू करवी.

पुराणा (वि.) – (१) जूनुं; (२) पुराणुं, प्राचीन.

पुराणिक (पु.) – पुराणी, कथभट (–ट्ट) (पु.).

पुरावा (पु.) – (१) पुरावो (पु.), साबीती करवानी सामग्री; (२) साक्षी, गवाही (स्त्री.).

– घेणे – पुरावो लेवो, जुबानी लेवी.

– दाखविणे – पुरावो आपवो, साबीती रजू करवी.

पुरी (स्त्री.) – (१) पुरी, नगरी (स्त्री.); (२) पुरी, एक तळेली वानी(स्त्री.).

पुरुष [सं.] (पु.) – पुरुष (पु.) : (१) नर, मरद (पु.); (२) उमरमां आवेलुं–उमरे पहोचेलुं–पुख्त उमरनुं माणस; (३) ऊंचाईनुं के ऊंडाण मापवातुं एक माप (साडात्रण हाथ); (४) पूर्वज (पु.); (५) आत्मा, परमात्मा (६) सांख्यदर्शनमां मानेलां बे शाश्वत तत्त्वोमांनुं प्रथम तत्त्व.

पुरुषार्थ [सं.] (पु.) – पुरुषार्थ : (१) धर्म, अर्थ, काम ने मोक्ष आ चार जीवनसाध्योमांनुं दरेक; (२) उद्योग (पु.), महेनत (स्त्री.); (३) पराक्रम, जहेमतभर्युं काम.

– र्थी (वि.) – पुरुषार्थी : (१) उद्यमशील; (२) पराक्रमी; (३) आपकर्मी, आत्मवान.

पुरे (उद्. अ.) – बस, थयुं.

– (वि.) – पूरतुं, पूर्ण.

– सा (वि.) – पूरतुं, काफी.

पुरेपूर (अ.) – पूरेपूरी रीते, भरपूर.

पुलाव, –वा (पु.) – पुलाव, मसालादार भात (सामिष के निरामिष).

पुलिन [सं.] (न.) – पुलिन (पु.,न.), भाठुं (न.), नदीनो कांठो (पु.).

पुली [इं.] (स्त्री.) – पुली , गरगडी (स्त्री.).

पुवार (–ळ)णे (अ. क्रि.) – (गूमडामांथी) रसी नीकळवी.

पुष्कळ (वि.) – पुष्कळ, खूब.

पुष्कर(–रि)णी [सं.] (स्त्री.) – पुष्करिणी, तळावडी (स्त्री.).

पुष्ट [सं.] (वि.) – पुष्ट, जाडुं, पोषायेलुं, हृष्टपुष्ट.

पुष्टी [सं.] (स्त्री.) – पुष्टि (स्त्री.) : (१) पोषण (न.); (२) समर्थन (न.), टेको (पु.).

– पत्र (न.) – पुष्टिपत्र, जाडुं पूठुं (न.).

पुसकट, पुसट (वि.) – झांखुं, अस्पष्ट.

– णे (अ.क्रि.) – लुछाई जवुं, लुछावाथी झांखुं थवुं.

पुसटता (वि.) – आछुं.

पुसणे (स.क्रि.) – (१) पूछवुं; (२) लेखवुं, गणकारवुं, लेखामां लेवुं; (३) लूछवुं, लोहवुं.

– (न.) – लूछणियुं (न.).

पुसा, पुंसा (पु.) – पोपट (पु.).

पुस्तक [सं.] (न.) – पुस्तक (न.), चोपडी (स्त्री.), ग्रंथ (पु.).

– की (वि.) – पुस्तकियुं, मात्र पुस्तक मारफते मळेलुं (ज्ञान, माहिती व.).

पुस्ती (स्त्री.) – (१) खरडो (पु.); (२) कित्तो जोईने काढेला अक्षरो (पु.ब.व.); (३) परिशिष्ट पछीथी जोडेलो भाग.

पुळका (पु.) – ऊभरो, लागणीनो उछाळो (पु.).

पुळचट (वि.) – नमालुं.

पुळण (स्त्री. न.) – जुओ 'पुलिन'.

पुळी (स्त्री.) – जुओ 'पुरळ'.

पू (पु.) – परू, पाच (न.), गूमडामांथी नीकळती रसी (स्त्री.).

पूजा [सं.] (स्त्री.) – पूजा; (१) आराधना (स्त्री.); (२) सन्मान (न.).

– करणे (१) पूजा करवी; (२) सन्मान करवुं; (२) (व्यंग.) धमकावी काढवुं, मारवुं.

– घेणे – पूजा स्वीकारवी, सत्कार स्वीकारवो;

(२) कोई देवतानी पूजानुं व्रत लेवुं.

— बांधणे — मूर्तिने शणगारखुं.

पूज्य [सं.] (वि.) — पूज्य, पूजा करवालायक, आदरणीय.

— (न.) — शून्य, मी (—मीं)डुं (न.).

— च्या नावाने पूज्य — ने नामे मींडु, — नो अभाव ('अकलेच्या नावाने पूज्य').

पूड (स्त्री.) — भूकी (स्त्री.), भूको (पु.).

पूर (पु.) — (१) पूर (न.), रेल (स्त्री.).

— येणे (१) पूर आववुं, रेल आववी; (२) (लाक्ष.) रेलछेल थवी, समृद्धि थवी.

पूर्ण [सं.] (वि.) — पूर्ण, पूरतुं, पूरुं, ऊणुं–खंडित के अधूरुं नहि एवुं.

— (अ.) — समाप्त.

— पणे (अ.) — पूरी रीते.

— विराम [सं] (पु.) — पूर्ण विराम : (१) वाक्य के विधान पुरुं थयानुं (.) आवुं चिह्न; (२) पूर्ण विसामो (पु.)

पूर्णांक [सं.] (पु.) — पूर्णांक, पूरो अंक (पु.), पूरी संख्या.

पूर्णाहुती [सं.] (स्त्री.) — पूर्णाहुति : (१) यज्ञनी समाप्तिए आपेली आखरनी आहुति (स्त्री.); (२) समाप्ति (स्त्री.).

पूर्णिमा [सं.] (स्त्री.) — पूर्णिमा, पूनम (स्त्री.).

पूर्तता [सं.] (स्त्री.) — पूर्ति, उमेरण (स्त्री.).

पूर्ती [सं.] (स्त्री.) — पूर्ति, उमेरण, पुरवणी (स्त्री.), वधारो (पु.).

पूर्व [सं.] (स्त्री.) — पूर्व, उगमणी दिशा (स्त्री.).

— (वि.) — पूर्वः (१) प्राचीन; (२) आगळनुं, आगलुं, पहेलानुं.

— ग [सं.] (वि.) — पूर्वग, शब्दनी आगळ आवनार उपसर्ग ('कु', 'बे' व.).

— ग्रह [सं.] (पु.) — पूर्वग्रह, पहलेथी ज बंधायेलो अभिप्राय (पु.).

— ज [सं.] (पु.) — पूर्वज, वडवो, पितर (पु.).

— तयारी (स्त्री.) — पूर्वतैयारी (स्त्री.), आगळथी करेली तैयारी–सिद्धता (स्त्री.).

— द्वार [सं.] (न.) — (१) पूर्वतरफनुं द्वार; (२) मुख्य दरवाजो (पु.).

— धन [सं.] (न.) — वडिलोपार्जित संपत्ति.

— धान्य [सं.] (न.) — चोमासु पाक (न.).

— पदावर येणे — मूळ भूमिकापर आववुं.

— पक्ष — [सं.] (पु.) — पूर्वपक्ष : (१) वादना प्रारंभमां रजु करेली भूमिका के सिद्धान्त; (२) वादीनो इकरार (पु.).

— पीठिका [सं.] (स्त्री.) — पूर्वपीठिका : (१) भूमिका (स्त्री.); (२) पहलांनो इतिहास (पु.); (२) पहेलेथी चालती आवेली परंपरा.

— वत् [सं.] (अ.) — पूर्ववत्, पहेलांनी जेम.

— वेंकडील (वि.) — पूर्व दिशा तरफनुं, उगमणुं.

— वेंचा सूर्य पश्चिमेस उगवणे — सूरजनुं पश्चिम तरफ ऊगवुं, (तेना जेवुं) न बने ते बनवुं.

पूर्वापर [सं.] (वि.) — पूर्वापर, आगलुं पाछलुं.

— (अ.) — पहलेथी आखर सुधी, अथथी इति सुधी.

पूर्वापार (अ.) — पहलेथी, प्राचीन समयथी, वडवाओथी चालतुं आवेलुं.

पूर्वी (अ.) — पूर्वे, पहेलां, अगाउ.

— चा (वि.) — पूर्वेनुः (१) आगलुं; (२) असलनुं.

पूल (पु.) — पुल, सेतु (पु.).

पृथक् [सं.] — पृथक्, अलग, छूटुं.

— करण [सं.] (न.) — पृथक्करण (न.), छूटुं छूटुं करवुं ते.

पृष्ठ [सं.) (न.) — पृष्ठ (न.) : (१) (पुस्तकनुं) पानुं (न); (२) पीठ (स्त्री.), वांसो (पु.); (३) पछवाडुं (न.), पाछळनो भाग (पु.); पूंठ (स्त्री.).

— भाग [सं.] (पु.) — पृष्ठभाग : (१) सौथी उपरनो भाग के पड (पु.); (२) सपाटी (स्त्री.); (३) पूंठ (स्त्री.), पछवाडेनो भाग.

— वंश [सं.] (पु.) — पृष्ठवंश (पु.), करोडरज्जु (स्त्री.).

— वंशी — (वि.) — **करोड रज्जुवाळु**

पेक (—का)ट (न.) — (तुच्छता दर्शक) कमर, केड (स्त्री.).

पेंग (स्त्री.) — झोकुं, डोलुं (न.).

— णे (अ.क्रि.) — झोकवुं, डोलां खावां.

पेंग(—गु)ळणे (अ.क्रि.) — (१) (थाकथी के दुर्बलताथी) लुलुं थई जवुं, — पडवुं; (२) ऊंघ चडवी, — भरावी.

पेंगळा, पेंगुळलेला (वि.) — लूलुं, ढीलुं, लेलर, ऊंघ चडेलुं.

पेगाम [फा.] (पु.) — पेगाम, पयगाम, संदेशो, (पु.).

पेच (पु.) — पेच (पु.) : (१) आंटो, वळ (पु.); (२) कोय– (—र)डो, झट ऊकली न शके एवो प्रश्न के

स्थिति.

— **कस** (पु.) – पेचीयुं, खोलवणुं (न.).

— **टाकणे** – आंटी वाळवी, पेच रचवो, – खेलवो.

— **णे** (स.अ.क्रि.) – पेच–आंटो–देवो.

— **दार** (वि.) – (१) आंटावाळु, वळवाळुं; (२) गूंचवणवाळुं.

— **देणे** – पेच देवो, कुस्तीनो एक दाव खेलवो.

— **पडणे** – (१) आंटी आववी; (२) (लाक्ष.) गूंचावुं, मुश्केली पडवी.

— **पाच** (पु.) – (१) आगळ पाछळनो विचार (वि.). शाणपण (न.); (२) युक्ति (स्त्री.).

— **प्रसंग** (पु.) – कटोकटीनो–आफतनो–प्रसंग.

— **फिरविणे** – पेच फेरववा, आंटो ढीलो के सखत करवो.

— **सोडविणे** – (१) आंटी उकेलवी, –काढवी; (२) मुश्केली के मूंझवण दूर करवी.

पेचक (स्त्री.) – फूलोना हारमां परोवातो कलाबूत (पु.).

पेज़, पेज़वणी (स्त्री.) – पेज (स्त्री.), चोखानी कांजी (स्त्री.).

पेट (पु.) – (१) सळग (स्त्री.), भडको (पु.), 'इग्निशन'; (२) मार (पु.), चोट (स्त्री.).

— **घेणे** – सळगवुं, भडकी ऊठवुं.

— **पडणे** – मार पडवो.

पेटका (पु.) – झटको (पु.), आंचकी, ताण, रगोनी खेंच (स्त्री.).

— **येणे** – ताण आववी, रगो खेंचावी, पगना गोटला चडवा.

पेटणे (अ. क्रि.) – सळगवुं (अ. क्रि.), भडकी ऊठवुं.

पेटवण (न.) – बळतण, ईंधण (न.).

पेटविणे (स. क्रि.) – सळगाववुं, पेट (–टा)ववुं.

पेटा (पु.) – तालुकाथी नानो गामोनो शासकीय विभाग.

पेटारा (पु.), **–री** (स्त्री.) – पेटार, –रो, पटारो (पु.) संदूक (स्त्री.).

पेटी (स्त्री.) – पेटी (स्त्री.) : (१) कांई मूकवा–करवा करेली ढांकणवाळी बनावट, मंजूषा (स्त्री.); (२) छातीने गरम राखवा बनावेली एक जातनी तंग बंडी (स्त्री.); (३) वाजा पेटी, 'हार्मोनियम'; (४) स्त्रीओनी डोकनुं एक घरेणुं (न.).

पेटे (न.) – पाणीउपर तरवामाटे कोळांनो करेलो तरापो (पु.).

पेठ (स्त्री.) – (१) बजार (पु., स्त्री.), चौटुं (न.), गुजरी (स्त्री.); (२) बजारनुं गाम (न.); (३) शहेरनो एक विभाग; (४) गढतळेनुं गाम (न.).

पेड (पु.) – वाळ के सूतरनी आंटी (स्त्री.) (एवी आंटीओने गूंथीने वेणी के दोरडुं बनावे छे).

पेढा (पु.) – पेंडो (पु.).

पेढी (स्त्री.) – पेढी, कोठी (स्त्री.).

— **काढणे** – कोठी घालवी, –नाखवी.

पेंड (स्त्री.) – (१) खोळ (पु.), तेल काढी लीधापछी रहेतो तेली बीनो कूचो; (२) पगोने वळगेलुं कीचडनुं पड (न.); (३) घरना धाबापर लीपेलो जाडो गारो (पु.).

पेंडी (–डी) (स्त्री.) – पूळी, घासनी झूंडी (स्त्री.).

पेंडे (न.) – (१) मोतीवाळी सेरीओनी माळ (स्त्री.); (२) टोळुं, पेडुं (न.).

पेंढा (पु.) – पूंजुं, पराळ (न.).

पेंढार (न.) – (१) पींडार (–रो), ढोरने साथे लईने फरता अहीर–भरवाड (पु.); (२) लुटारा घोडेसवारोनी टोळी (स्त्री.); (३) तेमनी धाड (स्त्री.).

पेंढारी (पु.) – (१) लुटारानी एक जात, तेमनुं टोळुं; (२) ते टोळामांनो माणस.

पेर (न.) – पेराई, पेरी (स्त्री.), सांठानी बे गांठवच्चेनो भाग.

— (स्त्री.) – पेरणी, वावणी (स्त्री.).

— **णे** (स. क्रि.) – वाववुं.

पेरा (पु.) – वावेतर (न.).

पेरावे तसे उगवावे – वावुं तेवुं लणवुं, कर्यां कर्म भोगववां.

पेरू (पु.) – पेरू, जामरूख, जामफळ (न.).

पेरे (न.) – 'पेर' जुओ.

पेलणे (स. क्रि.) – (१) तोळवुं; (२) उपाडवुं, ऊंचकवुं; (३) नभाववुं, पार पाडवुं.

पेला (पु.) – पवालुं (न.), प्यालो (पु.).

पेव (न.) – भोंयरामांनुं अनाजनुं कोठार (न.).

— **फुटणे** – टोळांबंध बहार पडवुं, मोटी संख्यामां फूटी नीकळवुं.

पेश [फा.] (अ.) – पेश, रजू.

— **करणे** – पेश–रजू करवुं.

— **कबज** [फा.] (न.) – एक कट्यार (स्त्री.).

— **कार** (पु.) – पेशकार, कारभारी (पु.).

– **गी** (स्त्री.) – पेशगी (स्त्री.), अगाउथी आपेली रकम, 'अेडव्हान्स'.
पेशवा [फा.] (पु.) – पेश्वा, वडा प्रधान (पु.).
पेशा [फा.] (पु.) – पेशो, धंधो (पु.).
पेशी (स्त्री.) – लोहीमां रहेतो सजीव अंश, 'सेल'.
पेस्तर [फा.] (वि.) – पेश्तर, आगामी.
पेहेरणे (स. क्रि.) – पहेरवुं.
पेहेराव (पु.) – पहेरवेश, पोशाक (पु.).
पेळू (स्त्री.) – पूणी (स्त्री.).
पेक्षा (अ.) – करतां, थी.
पै (स्त्री.) – पाई (स्त्री.).
पैका (पु.) – पैसो (पु.).
पैकी (अं.) – पैकी, – मांनुं, – मांथीं.
पैज (स्त्री.) – होड, शरत (स्त्री.).
– **मारणे,** – **लावणे** – होड मारवी, होडमां ऊतरवुं, होड बकवी.
– **जिंकणे** – होड जीतवी.
– **जेचा विडा** (पु.) – होडनुं बीडुं (नं.).
– **जेचा विडा उचलणे** – होडनुं बीडुं झडपवुं.
पैज़ार (स्त्री.) – जोडुं, खासडुं (न.).
पैंजण (पु.) – पींजण, पींजणियुं, झांझर, नूपुर (न.).
पैठणी (स्त्री.) – जरी किनारी रेशमनी नव गजनी साडी (पैठणमां बनेली) (स्त्री.).
– (वि.) – (लाक्ष.) देखवापूरतूं, खोटुं, ढोंगी.
–**आदर** (पु) – (लाक्ष.) देखतो–देखावपूरतो आदर.
पैदा (वि.) – पेदा : (१) उत्पन्न (२)प्राप्त, मेळवेलुं.
– **करणे** – पेदा करवुं : (१) उत्पन्न करवुं, उपजाववुं; (२) मेळववुं, कमावुं.
– **होणे** – पेदा थवुं.
पैदास (–स्त) [फा.] (स्त्री.) – पेदाश, ऊपज (स्त्री.).
पैरण (स्त्री.) – पहेरण (स्त्री.), कुडतुं (न.).
पैरा (पु.) – (१) वारो (पु.), पाळी (स्त्री.); (२) श्रमनी के बळदोनी लेणदेण (स्त्री.).
पैल (अ.) – पेले पार, पेली मेर.
पैलू (पु.) – (१) पहेल, पासो (पु.); (२) बाजु (स्त्री.), कोण (पुं.).
– **दार** (वि.) – पहेल–पासा–दार.
– **पाडणे** – पहेल–पासा पाडवा.
पैस (पु.) – (१) मोकळाश (स्त्री.), खुल्लुं होवुं ते; (२) मोकळुं आंगणुं (नं.); (२) फेलावो, प्रसार (पु.).
– (वि.) – (१) मोकळुं, मोकळाशवाळुं, खुल्लुं; (२) विस्तीर्ण, फेलायेलुं.
– (अ.) – मोकळाशथी, छूटथी.
पैसा (पु.) – पैसो (पु.).
– **अडका** (पु.) – पैसोटको (पु.).
– **पासरी** (तुच्छता.) – (१) अति सस्तुं; (२) कोडी किंमतनुं.
– **से उडविणे** – पैसा उडाववा, पैसाना कांकरा करवा.
– **से काढणे** – (१) पैसा उधार लेवा, करज काढवुं; (२) (लाक्ष.) जबर दस्तीथी पैसा लेवा..
– **से खाणे** (१) पैसा खाई–उडावी–जवा; (२) लांच खावी.
– **सेवाला** (वि.) – पैसादार, धनंतर.
पैसावणे (अ. क्रि.) – (१) फेलाववुं, विस्तृत थवुं; (२) भीड ओछी थवी.
पो (पु.) – पोदळो (पु.), गरीडुं (न.).
पोई (स्त्री.) – परब (स्त्री.).
पो (–पों)क (न.) – वांसाउपर ऊपसी आवेलो करोडनो भाग (पु.), खूंध (स्त्री.).
पोकटा (पु.) – तद्दन काचुं नाळियेर (न.).
पोकटी (स्त्री.) – काची सोपारी (स्त्री.), कांचुं पोफळ (न.).
पोकळ (वि.) –(१) पोकळ, पोलुं; (२) पोचुं, पोपलुं; (३)मोघम, मभम.
–**रुबाब** (पु.) – खाली दमाम, उभार (पु.).
पोकळी (स्त्री.) – पोकळी, खाली जगा (स्त्री.), 'व्हक्यूम', पोलाण (न.).
पोक्त (वि.) – आधेड, पुख्त, उमरलायक.
पोखर (पु.) – (१) पोखर (न.), तळाव (पु.), (२) पोकळ थड ऊभुं कापीने बनावेलो नळ (पु.); (३) कोतरीने करेलुं पोलाण (न.).
–**णी** (स्त्री.) – (१) पोखर (न.), तळावडी, पुष्करणी (स्त्री.); (२)कोतरवुं ते .
–**णे** (स.क्रि.) – कोतरवुं, आछुं आछुं खोतरवुं, –खणवुं.
पोखराज (पु.) – पोखराज, पुष्कराज (एक रत्न) (पु.).
पोगर (पु.) – लोखंडी पतरांने के वासणने काणुं करवानो पोलादी खीलो (पु.).
पोंग (न.) – (१) ढेको (पु.); (२) खूंध (स्त्री.).

पोंगा (पु.) – कळियो, डोडो (पु.) (जेमांथी कणसलुं फूटी नीकळे छे).

पोंगाडा, पोंगा (पु.) – कारखानानुं भूंगळुं (न.) (२) गाडीनुं हॉर्न.

पोच़ (स्त्री.) – (१) पहोंच (स्त्री.); (२) पावती, रसीद (स्त्री.); (३) समजबुद्धि, अक्कल (स्त्री.).

पोचट (वि.) – (१) पोचकण, निःसत्त्व; (२) दाणाविनानुं; (३) नमालुं; (४) पोपलुं.

पोचा (पु.) – गोबो (पु.), धातुनी वस्तुनी सपाटीमां पछडायाथी पडेलो खाडो (पु.).

– पडणे – गोबो पडवो.

पोची (स्त्री.) – (१) कांडुं (न.); (२) कांडानुं एक घरेणुं (न.), पहोंची (स्त्री.).

पोट (न.) – (१) पेट (न.), कोठो (पु.); (२) (लाक्ष.) गर्भाशय (पु.); (३) पेटुं (न.), कोई पण चीजनो दूंदनी पेठे वच्चे ज ऊपसेलो भाग.

– (वि.) – गौण, पेटा (समासना पूर्वपद तरीके, जेम के 'पोट कलम' = पेटाकलम).

– उतरणे – (१) पेटनी दुंद ऊतरवी; (२) आफरो ऊतरवो, – बेसवो.

– खपाटी जाणे – पेट चोटी जवुं, पेट पीठ एक थवां.

– गळ्याशी लागणे – पेट तणावुं, (खूब खाधाथी) अफरो चडवो.

– जाळणे – (निंदा.) पेटनो खाडो पूरवो.

– जिरणे – गर्भ अंदर ने अंदर जीरवावो.

– जिरविणे – गर्भ अंदरने अंदर जीरववो.

– दुखणे – (१) पेट दुखवुं, पेटमां चूंक आववी; (२) (लाक्ष.) पेट बळवुं, अदेखाई थवी.

– धरून हसणे – पेट पकडीने हसवुं, खूब हसवुं.

– पाठीस लागणे – पेट पीठ एक थवां.

– फुगणे – पेट चडवुं, – फूलवुं, आफरो चडवो.

– फोडणे – पेट फोडवुं, छूपी वात कही देवी.

– बांधून काम करणे – पेटपर पाटो बांधीने – भूखे रहीने– काम करवुं.

– बाहेर पडणे – पेट नीकळवुं : (१) पेट वधीने बहार देखावुं; (२) दहाडा रह्या छे एवुं देखावुं.

– बुडणे – आजीविका नष्ट थवी..

– भरणे – पेट भरावुं, धरावुं, तृप्त थवुं.

– मोठे करणे – (लाक्ष.) पेट मोटुं राखवुं, मन उदार राखवुं.

– येणे, – वाढणे – जुओ 'पोट बाहेर पडणे', पेट रहेवुं, – वधवुं.

– सुटणे – दुंदाळुं थवुं; (२) जेमतेम निर्वाह थवो.

– उकल (पु.) – दिल खोलवुं ते.

– कुळी (स्त्री.) – (१) पेटा ज्ञाति (स्त्री.); (२) केडनी कोर (पु.).

– कूळ (न.) – पेटा भाडूत (पु.).

– खराबा (पु.) – खेडतर जमीननो खराब हिस्सो (पु.).

– खर्ची (स्त्री.) – प्रवासभथ्थुं (–त्तुं) (न.).

– गी (स्त्री.) – (१) जिवाई (स्त्री.); (२) पेटवरो (पु.).

– तिडीक (स्त्री.) – (१) तालावेली, घालावेली (स्त्री.); (२) पेटनी आग, अंतरनी चिंता (स्त्री.).

– दुखी (स्त्री.) – (१) पेटनी आंकडी, चूंक, पेटनी व्यथा; (२) (लाक्ष.) मननी व्यथा.

– पाणी (न.) – खावापीवानी तजवीज (स्त्री.).

– पूजा (स्त्री.) – पेट पूजा (स्त्री.), खावुं ते, भोजन.

– पोशा (–सा) (वि.) – पेटभरुं, उदरंभरी.

– फुगी (स्त्री.) – आफरो (पु.).

– भाडेकरू (पु.) – पेटाभाडूत (पु.).

– मंडळ (न.) – पेटामंडळ (न.).

– शूळ (पु.) – चूंक (स्त्री.).

– चा (वि.) – पोते जणेलुं, औरस.

– चा गोळा (पु.) – [लाक्ष.] पोते जणेलुं अपत्य (न.).

– चे पडणे – अधूरुं जवुं, कसुवावड थवी.

– चे पाडणे – गर्भपात करवो.

– टाचा पाईक, –चाकर (पु.) – पेटनी वेठ करनार चाकर (पु.).

– टाची वाट बसणे – आंबोई ओळवी, –बेसवी.

– टाची वाट सरणे – आंबोई खसवी.

– टात आग पेटणे, – पडणे – पेटमां आग ऊठवी, अतिशय भूख लागवी, पेटमां धाड पडवी.

– टात कावळे ओरडणे, –कोकलू लागणे – पेटमां कूकडां – कुरकुरियां – बिलाडां बोलवां, पेटमां करमिया आरडवा, पेटमां करम बोलवा, खूब भूख लागवी.

– पोटात गोळा उठणे, –उभा राहणे – पेटमां फाळ पडवी, पेटमां ध्रासको पडवो.

– टात घालणे, –घेणे – [लाक्ष.] पेटमां उतारवुं, क्षमा

करवी, गळी जवुं.

– टात ठेवणे – पेटमां राखवुं, छानी वात गुप्त राखवी.

– टात तोडणे – आकुळ व्याकुळ थवुं.

– टात धाक पडणे, –टात धोंडा उभा राहणे – पेटमां शेरडो पडवो, पेटमां धासको पडवो.

– टात पाय – पेटमां पग, – टांटिया, [लाक्ष.] बहार न जणाय पण अंदरथी पहोंचेलुं होवुं.

– टात ब्रम्हराक्षस उठणे – [लाक्ष.] खा खा ऊठवी.

– टात भडभडणे – दुःखथी कलेजुं भरी आववुं.

– टात शिरणे – पेटमां पेसवुं, विश्वास उपजाववो, मननी वात जाणी लेवी.

– टांत शूळ उठणे – [लाक्ष.] पेट बळवुं, अदेखाई थवी.

– टातील पाणी न हालणे – (१) पेटनुं पाणी न हालवुं, कशी असर न थवीं; (२) सुस्त रहेवुं.

– टाला चिमटा घेणे, – टाला पाटा बांधणे – पेटपर प्राटो बांधवो, पेटे पाटा बांधवा, भूखमरो वेठवो.

– टावर उठणे, – मारणे – पेटपर छरी मुकवी, पेट पर पग मूकवो, पेटपर पाटुं मारवुं.

– टाशी धरणे – (१) छातीए धरवुं, छातीसरसुं लेवुं; (२) संभाळ लेवी.

– टाशी राहणे – पेट रहेवुं, –वधवुं, गर्भ रहेवो.

– टास येणे – पेटे आववुं, पेटे पडवुं.

– टी जन्मणे, – येणे – पेटे आववुं, जन्मवुं.

– भरल्या पोटी – ठंडे पेटे.

– रिकाम्या पोटी – भूखे पेटे.

पोटरा (पु.) – डोडो (पु.).

पोटरी (स्त्री.) – (१) कळियो, डोडो (पु.); (२) पिंडो (स्त्री.), पगना नळानी पाछळनो मांसनो लोचो (पु.).

पोटशी (वि.) – गर्भवती, सगर्भा.

पोटळा (पु.) – (१) पेटमांनो आंतरडानो भाग; (२) गांसडी (स्त्री.).

पोटळी (स्त्री.) – पोटली, नानी गांसडी (स्त्री.).

पोटाग (स्त्री.) – मननी अकळामण (स्त्री.), जुओ 'पोटतिडीक'.

पोटार्थी (वि.) – पेटभरुं, पेटियुं.

पोंढा (पु.) – कुवानी पासेनुं कुंड (न.), हवाडो (पु.).

पोत (पु.) – (१) काकडो (पु.); (२) पोत, मछवो (पु.); (३) थेलो, कोथळो (पु.).

– (न.) – पोत, वणतर (न.), 'टेक्स्चर'.

पोतडी (स्त्री.) – (१) थेली (स्त्री.), वाटवो (पु.); (२) चामडानी थेली.

पोतदार (पु.) – (१) पारेख (पु.); (२) गामनो सोनी (पु.); (३) खजानची (पु.).

पोतनीस (पु.) – खजानानो हिसाबनीस (पु.).

पोते (न.) – गूण (स्त्री.), कोथळो (पु.).

पोतेरे (न.) – पोतुं (न.), भींजवेलो लूगडानो ककडो (पु.) (सफाईमाटेनो).

पोथी (स्त्री.) – पोथी (स्त्री.), छूटां लांबा पानांनी के हस्तलिखित चोपडी (स्त्री.).

पोपट (पु.) – पोपट, कीर (पु.), सूडलो, राघु.

– पंची (स्त्री.) – (१) पोपटनां बोल (पु. ब. व.); (२) [लाक्ष.] बोलाव्युं बोलवुं ते, गोखेलुं बोलवुं ते; (३) पोपटजेवुं ते ने ते ज के तेटलुं ज बोल्या करवुं ते.

– टी (वि.) – पोपटी, पोपटियुं, पोपटना रंगनुं.

पोपडा (पु.) – (१) पोपडो, उखाड (पु.); (२) रूझ (स्त्री.).

पोफळ (न.) – फोफळ (न.), लीली सोपारी.

– घालणे – मूर्ती सामे सोपारी मूकी प्रतिज्ञा लेवी.

– ळी (स्त्री.) – फोफळी (स्त्री.), फोफळनुं झाड.

पोबारा (पु.) – छटकी– नासी– जवुं ते.

– करणे – पोबारा गणवां, नासी जवुं.

पोम (न.) – आडंबर, खोटो डोळ (पु.).

पोय (स्त्री.) – माड–नाळियेर–सिंदी–खजुरी ए जातना झाडनो कळियो (पु.).

पोर, –गे (न.) – पोरियुं, छोकरुं, छोकरडुं (न.).

– गी (स्त्री.) – छोकरी, पोरी (स्त्री.).

– गा (पु.) – छोकरो, पोरियो (पु.).

– कट (वि.) – छोकरमत, बाळकजेवुं नादान.

– कटपणा (पु.) – छोकरमत (स्त्री.), बाळक जेवी हठ के नादानपणुं (न.), अलेताई (स्त्री.).

– का (वि.) – अनाथ, अछत्र.

– खेळ (पु.) – छोकरवादी (स्त्री.), उछांछळावेडा (पु. ब. व.).

– चेष्टा (स्त्री.) – छोकरवादी (स्त्री.).

– वडा (पु.) – (१) छोकरवेजा (स्त्री.), छोकराओनो समूह; (२) छोकराओनो कारोबार (पु.).

– वय (न.) – नानी उमर (स्त्री.).

– समजूत (स्त्री.) – अल्पबुध्दि (स्त्री.).

– सवदा (वि.) – पोरिया उमरनुं, काची उमरनुं, छोकरा जेवो.

पोल, पोलट (वि.) – पोपचुं, पोचरडुं (न.), दाणा बाझ्यावगरनी शिंग (स्त्री.).

– कट (वि.) – दाणा बाझ्यावगरनुं, पोचट.

पोलके (न.) – पोलकुं (न.), कबजो (पु.).

पोलाद (न.) – पोलाद (न.), गजवेल (स्त्री.), तीखुं लोढुं (न.).

– दी (वि.) – पोलादी, पोलाद जेवुं कठण के मजबूत.

पोवणे (स.क्रि.) – पोवुं, पोववुं: (१) परोववुं; (२) गबी–मां नाखवुं.

पोवळे (न.) – परवाळुं, प्रवाळ (न.).

पोवाडा (पु.) – जुओ 'पवाडा'.

पोशाक (–ख) [फा.] (पु.) – पोशाक, पहेरवेश, लेबास (पु.).

– की (–खी) (वि.) – फक्कड, वरणागियुं, पोशाकगीर.

पोशिंदा [फा.] (वि.) – पोशिंदुं, उछेर करनार, पालनकर्ता.

पोषण [सं.] (न.) – पोषण (न.): (१) पोषवुं ते; (२) गुजरान (न.), नभाव (पु.).

पोष (–स) णे(सं.क्रि.) –पोष (–स) वुं, उछेरवुं (सं.क्रि.).

पोष्णा, पोशणा (वि.) – (१) दत्तक; (२) परनिर्भर, परोपजीवी.

पोसणे, पोसवणे (अ.क्रि.) – (१) पोषा (–सा) वुं; (२) परवडवुं, पालववुं.

पोस्त (न.) – पोस (पु.), तहेवारने प्रसंगे अपाती खुश-बख्ती (स्त्री.).

पोह (–हो) चणे, पोचणे (अ.क्रि.) – पहोंचवुं, पूगवुं.

पोहोच (स्त्री.) – जुओ 'पोच'.

पोहोचलेला, पोचलेला (वि.) – पहोंचेलुं, पाकुं, समर्थ, काबेल.

पोहटा (पु.) – (१) पूरथी पाणीनुं फूलवुं ते; (२) पाणीना जोरथी तटने पडेलुं भगदाळुं; (३) पोदळुं (न.).

पोहणे (अ.क्रि.) – तरवुं.

पोहरा (पु.) – पोरो (पु.), कूवामांथी पाणी काढवानुं वासण (न.).

पोहे (पु. ब. व.) – पौआ (–वा) (पु. ब. व.).

पोळ (पु.) – अलायो, आंकेलो, हरायो, मातेलो सांढ (पु.).

– (स्त्री.) – दरवाजावाळो महोल्लो (पु.).

पोळणे (अ.क्रि.) –(१) दाझवुं, बळवुं; (२) [लाक्ष.] नुकसानमां आववुं.

पोळपाट (पु.) – आखळियो (पु.), आडणी (स्त्री.).

पोळा (पु.) – बेलोनो तहेवार (पु.).

पोळी (स्त्री.) – (१) पोळी, रोटली (स्त्री.); (२) पूरण-पोळी (स्त्री.).

पोळे (न.) – मधपूडो (पु.).

पौगंड [सं.] (न.) – किशोरावस्था ओळंगी तारुण्यावस्था–मां प्रवेश थाय छे ते काळ.

पौर [सं.] (पु.) – नागरिक, पुरवासी (पु.).

– (वि.) – पुर–नगर–ने लगतुं.

पौराणिक [सं.] (वि.) – (१) पुराणकाळनुं, पुरातन; (२) पुराणने लगतुं.

पौरुष [सं.] (न.) – (१) पुरुषत्व (न.); (२) पुरुषातन, शौर्य (न.), मरदानगी (स्त्री.).

पौर्णिमा [सं.] (स्त्री.) – पौर्णिमा, पूनम (स्त्री.).

पौष [सं.] (पु.) – पौष, पोष (–स) (पु.).

प्यादा [फा.] (पु.) – प्यादुं (न.), पेदळ सिपाई (पु.).

– दे (न.) – प्यादुं, शेतरंजमां सौथी नानुं महोरुं (न.).

– देमात (स्त्री.) –प्यादे मात (स्त्री.), शेतरंजनो एक दावं

–द्याचा फर्जी होणे – कनिष्ठ पदनो माणस उच्च पदपर जवो.

प्यार (पु.) – प्यार (पु.), प्रेम, वहाल (न.).

– रा (वि.) – प्यारुं, वहालुं.

– (पु.) – प्यारो, वहालो पुरुष, प्रियतम (पु.).

प्यारी (स्त्री.) – प्यारी, वहाली स्त्री., प्रियतमा (स्त्री.).

प्याला (पु.) – जुओ 'पेला'.

प्रक (–ग) ट [सं.] (वि.) – प्रगट : (१) खुल्लुं; (२) प्रत्यक्ष; (३) प्रसिध्द, प्रकाशित.

–होणे – प्रगट थवुं.

प्रकरण [सं.] (पु.) – प्रकरण (न.): (१) अध्याय (पु.); (२) प्रसंग, विषय (पु.); (३) मामलो (पु.) (४) आसामी (स्त्री.).

प्रकर्ष [सं.] (पु.) – प्रकर्ष (पु.): (१) अतिशयता, पराकाष्ठा (स्त्री.); (२) श्रेष्ठता.

प्रकल्प [सं.] (पु.) – योजनाबध्द मोटुं काम (बांधकाम, कारखानुं व.), 'प्रॉजेक्ट'.

प्रकांड [सं.] (वि.) – सर्वोत्कृष्ट, सर्वोच्च.

—पंडित (पु.) – सर्वोच्च पंडित.

प्रकार [सं.] (पु.) – प्रकार (पु.): (१)भेद (पु.), जात (स्त्री.); (२) रीत, तरेह (स्त्री.); (३) मामलो (पु.) ('हा काय प्रकार ?').

प्रकाश [सं.] (पु.) –प्रकाश (पु.), अजवाळुं (न.).

—णे (अ.क्रि.) – (१) प्रकाशवुं; (२) शोभवुं (अ.क्रि.).

प्रकीर्ण [सं.] (वि.) – प्रकीर्णः (१) वेरायेलुं, छूटक; (२) परचूरण.

प्रकृती [सं.] (स्त्री.) – प्रकृति (स्त्री.): (१) निसर्ग, कुदरत; (२) धर्म, प्रधान गुण; (३) स्वभाव; (४) तबियत (स्त्री.), स्वास्थ्य (न.).

प्रकोप [सं.] (पु.) – प्रकोप (पु.) : (१) अति गुस्सो, क्षोभ (पु.); (२) प्रबळता (स्त्री.) ('पित्तप्रकोप' व.).

प्रक्रिया [सं] (स्त्री.) – प्रक्रिया (स्त्री.): (१) विधि (पु.), रीत (स्त्री.); (२) संस्करण (न.) कंईक असरकारक क्रिया.

प्रख्यात [सं.] (वि.) – प्रख्यात, प्रसिध्द, जाणीतुं.

प्रगमनशील [सं.] (वि.) – प्रगतिकर.

प्रगल्भ [सं.] (वि.) – प्रगल्भः (१) प्रौढ, उमरे पहोंचेलुं; (२) पुख्त, गंभीर.

प्रघात [सं.] (वि.) – प्रघात, रिवाज, धारो (पु.), चाल, प्रथा (स्त्री.).

प्रचंड [सं.] (वि.) – प्रचंड : (१) आली, आलीशान, घणुं भव्य; (२) कदावर, (३) भयंकर, तापदायक.

प्रचलित [सं.] (वि.) – प्रचलित, चालु, चालतुं आवेलुं.

प्रचार [सं.] (पु.) – प्रचार : (१) फेलावो (पु.); (२) वहीवट, रूढी (स्त्री.).

प्रचीत, —ती (स्त्री.) – (१) अनुभव (पु.); (२) खातरी (स्त्री.).

प्रच्छन्न [सं.] (वि.) – प्रच्छन्नः (१) ढांकेलुं; (२) संतायेलुं, छुपुं.

प्रजनन [सं.] (न.) – प्रजनन (न.), जन्म आपवो ते, प्रसव (पु.).

प्रजा [सं.] (स्त्री.) – प्रजा (स्त्री.) : (१) रैयत (स्त्री.); (२) संतति (स्त्री.); (३) जनता (स्त्री.), लोक (पु.).

—असणे – प्रजा होवी, संतति होवी.

— होणे – संतति थवी.

— सत्ताक (वि.) – प्रजासत्ताक, प्रजानी सत्ता के चलणवाळुं, प्रजानी वहीवटवाळुं.

प्रज्वलित [सं.] (वि.) – प्रज्वलित, प्रजळतुं, प्रदीप्त.

प्रणत [सं.] (वि.) – प्रणत : (१) नमेलुं; (२) प्रणाम करतुं; (३) शरणे आवेलुं.

— ती (स्त्री.) – (१) नमन (न.) (२) नम्रता (स्त्री.).

प्रणय [सं.] (पु.) – प्रणय, स्त्री–पुरुषनो परस्पर माटेनो प्रेमभाव.

प्रणयिनी (स्त्री.) – प्रिया, प्रिय स्त्री, प्रेयसी (स्त्री.).

प्रणयी (पु.) – प्रियकर, प्रिय पुरुष (पु.).

प्रणाम [सं.] (पु.) – प्रणाम, नमस्कार (पु.).

प्रणालिका [सं.] (स्त्री.) – प्रणालिका, परंपरा, पध्दति, परिपाटी (स्त्री.), रिवाज (पु.).

प्रणीत [सं.] (वि.) – प्रणीत : (१) रचेलुं; (२) रजू करेलुं.

प्रत (स्त्री.) – (१)प्रत (स्त्री.), मूळ वस्तुनी नकल, तेवी ज बीजी वस्तु (स्त्री.); (२) गुणवत्ता (स्त्री.), दरज्जो (पु.); (३) नमूनो (पु.).

— (अ.) – नी तरफ.

प्रताप [सं.] (पु.) – प्रताप (पु. : (१) सामर्थ्य, शौर्य (न.); (२) महत्ता (स्त्री.), अधिकार (पु.); (३) गौरव (न.); (४) (उपरोध.) खोटां काम (न.ब.व.) (बहुधा बहुवचनी).

प्रतारणा [सं.] (स्त्री.) – प्रतारणा, छेतरपिंडी, वंचना (स्त्री.).

प्रति (उपसर्ग) – प्रति : (१) हर, दर (उदा. 'प्रत्येक'); (२) बदलामां; (३) –नी तरफ; (४) सामे; (५) पुनः फरी; (६) समान, तुल्य (उदा.'प्रति ब्रह्मदेव').

—कार [सं.] (पु.) – प्रति (—ती) कार : (१) सामनो, विरोध (पु.); (२) बदलो (पु.).

—कृती [सं.] (स्त्री.) – प्रतिकृति (स्त्री.): (१) छबी, तसवीर (स्त्री.) ; (२) नकल (स्त्री.).

—क्रिया [सं.] (स्त्री.) – प्रतिक्रिया : (१) विरोधी क्रिया (स्त्री.); (२) असर, छाप (स्त्री.).

—गामी [सं.] (वि.) – प्रतिगामी ; (१) पाछळ लई जतुं, पीछे हठतुं; (२) क्रांति विरोधी, प्रगतिविरोधी.

—ग्रह [सं.] (पु.) – प्रतिग्रह : (१) दान लेवुं ते; (२) स्वीकार (पु.).

—द्वंद्वीं [सं.] (वि.) – प्रतिव्दंद्वी, सामावाळियुं, प्रतिस्पर्धी

— ध्वनी [सं.] (पु.) – प्रतिध्वनि, पडघो (पु.).

— निधी [सं.] (पु.) – प्रतिनिधिः (१) — ना तरफथी,

– ने बदले काम करवा नियुक्त करेलो माणस (२) एलची (पु.), 'डेलिगेट'

–नियुक्ती [सं.] (स्त्री.) – विष्टिकार मंडळ, 'डेप्युटेशन'.

– पदा [सं.] (स्त्री.) – प्रतिपदा (स्त्री.), पडवो (पु.).

–पक्षी [सं.] (वि.) – सामावाळियो, प्रतिस्पर्धी, प्रतिवादी (पु.).

– पादणे (सं.क्रि.) – (१) कहेवुं; (२) विवेचन करवुं; (३) प्रमाणो आपी पुरवार करवुं.

–पाळ (पु.) – प्रतिपाळ (पु.), संभाळ (स्त्री.), रक्षण (न.).

– बंध [सं.] (पु.) – प्रतिबंध : (१) वांधो (पु.) रुकावट, मनाई (स्त्री.); (२) अटकायत (स्त्री.).

– बिंब [सं.] (न.) – प्रतिबिंब (न.), पडछायो (पु.).

–भा [सं.] (स्त्री.) – प्रतिभा, बुध्दिनी झलक (स्त्री.).

– योग [सं.] (पु.) – योग तेवो सहयोग एवी क्रिया के नीति (स्त्री.).

– योगी (वि.) – जेटलाने तेटलुं एवुं.

– रूप [सं.] (वि.) – ना रूपनुं, – ने मळतुं एवुं, नकल करतुं, अभिरूप, 'मॉक'.

– रोध [सं.] (वि.) – प्रतिरोध, अटकाव (पु.), रोकाण (न.).

– वाद [सं.] (पु.) – प्रतिवाद (न.), विरोध (पु.),खंडन (न.); (२) वादनो जवाबरूपे ऊपजेलो बीजो वाद (पु.).

– वादी (पु.) – प्रतिवादी, प्रतिवाद करतो पक्ष, सामो पक्ष (पु.).

– ष्ठा [सं.] (स्त्री.) – प्रतिष्ठा : (१) आबरू, इज्जत (स्त्री.), (२) मूर्तिनी विधिपूर्वक स्थापना.

– ष्ठित [सं.] (वि.) – प्रतिष्ठितः (१) आबरूदार; (२) नामवंत; (३) स्थिर.

– स्पर्धा [सं.] (स्त्री.) – प्रतिस्पर्धा, हरीफाई, चडसाचडसी (स्त्री.).

– स्पर्धी (वि.) – प्रतिस्पर्धी, हरीफ.

प्रतीक [सं.] (न.) – प्रतीक (न.) : (१) चिह्न, निशान (न.); (२) चित्र (न.), प्रतिमा (स्त्री.).

प्रतीती [सं.] (स्त्री.) – प्रतीति : (१) जुओ 'प्रचीत'; (२) समज (स्त्री.), ज्ञान (न.), अनुभूति.

प्रतीक्षा [सं.] (स्त्री.) – प्रतीक्षा (स्त्री.), वाट जोवी ते, राह जोवीते.

प्रतीहारी [सं.] (पु.) – प्रति (–ती) हार (–री), व्दारपाळ, चपरासी (पु.).

प्रतोद [सं.] (पु.) – (१) कोरडो, चाबूक (पु.); (२) [लाक्ष.] धारासभामां पोताना पक्षना बधा सदस्योउपर अंकुश राखतो पक्षनो पदाधिकारी (पु.); (३) ते पदाधिकारीए काढेलो आदेश (पु.).

प्रत्यंतर (न.) – (१) पुरावो, दाखलो (पु.), प्रमाण (न.); (२) अनुभव.

प्रत्यय [सं.] (पु.) – प्रत्यय (पु.): (१) अनुभव (पु.), प्रतीति (स्त्री.); (२) भरोंसो, विश्र्वास (पु.).

प्रत्यवाय [सं,] (पु.) – (१) प्रत्यवाय (पु.), बाधा, नडतर (स्त्री.), विघ्न (न.); (२) वांधो (पु.).

प्रत्यही [सं.] (अ.) – दररोज, रोज.

प्रत्यक्ष [सं.] (वि.) – प्रत्यक्षः (१) नजरसामेनुं; (२) स्पष्ट, खुल्लुं; (३) इंद्रियग्राह्य.

प्रत्युत [सं.] (अ.) – प्रत्युत : (१) अथवा, किंवा; (२) नीकर, नहि तो; (३) ऊलटी रीते.

प्रत्युपकार [सं.] (पु.) – सामो उपकार.

प्रथम (वि.) – प्रथम, पहेलुं.

– (अ.) – (१) शरूआतमां; (२) पहेलां, अगाउ.

– तः [सं.] (अ.) – प्रथमतः : (१) पहेलां; (२) शरूआतमां; (३) पहेलेथी.

– दर्शनी (अ.) – (१) उपर उपर जोतां, पहेला दृष्टिक्षेपमां; (२) पहेली मुलाकाते.

– पुरुष (वि.) – (व्याक.) हुं, अमे ए सर्वनामो.

प्रथमा [सं.] (स्त्री.) – पहेली विभक्ति.

प्रथमोपचार [सं.] (पु.) – अकस्मात वखते प्राथमिक उपचार (पु.).

प्रथा [सं.] (स्त्री.) – प्रथाः (१) धारो (पु.), वहीवट (स्त्री.); (२) रीत (स्त्री.), प्रणालिका, (स्त्री.)

–पडणे – प्रथा पडवी, धारो के रीत चालु थवी, चीलो पडवो.

प्रदर [सं.] (पु.) – प्रदर (पु.,न.), स्त्रीओनो एक रोग.

प्रदर्शन [सं.] (न.) – प्रदर्शन, कलात्मक वस्तुओनुं जाहेरमां दर्शन करावववानी योजना, जाहेर करवुंते.

प्रदक्षिणा [सं.] (स्त्री.) – प्रदक्षिणा, व्यक्ति के मूर्तिने जमणी बाजु राखीने तेनी आसपास फरवुं ते, परिक्रमा, (स्त्री.) फेरा फरवा ते.

प्रदोष [सं.] (पु.) – प्रदोष, संध्याकाळ, सूर्यास्त पछीनो बे घटीनो काळ (पु.).

– करणे – प्रदोषनुं–एटले के सांजे ज जमवानुं–व्रत करवुं.

– काळ (पु.) – जुओ 'प्रदोष'.

प्रधान [सं.] (वि.) – प्रधान, मुख्य, वडो.

– (पु.) – मंत्री, वजीर, 'मिनिस्टर'.

प्रबंध [सं.] (पु.) – प्रबंध : (१) संशोधन – परिशीलन – पूर्वक लखेलो दीर्घ निबंध (पु.); (२) व्यवस्था (स्त्री.), बंदोबस्त (पु.).

– क [सं.] (पु.) – कार्यवाह, व्यवस्थापक (पु.).

प्रभात [सं.] (पु.) – प्रभात (न.), वहेली सवार, परोढ (स्त्री.).

प्रमाण [सं.] (न.) – प्रमाण, (न.) : (१) पुरावो (पु.), साबिती (स्त्री.); (२) माप (न.), मितता (स्त्री.).

– (वि.) – सत्य, मान्य करवायोग्य ('तुम्ही म्हणाल ते प्रमाण').

– संभाळणे – प्रमाण के मर्यादा संभाळवी , आंको राखवो.

– शीर (वि.) – प्रमाणसर, एतदाल.

– प्रमाणे (अ.) – प्रमाणे, पेठे, अनुसार, मुताबिक.

प्रमाद [सं.] (पु.) – प्रमाद : (१) भूल, चूक, गफलत (स्त्री.); (२) आळस (स्त्री., न.).

प्रयाण [सं.] (न.) – प्रयाण : (१) जवुं,चालवा मांडवुं ते; (२) (लाक्ष.) मरण (न.).

प्रयोग [सं.] (पु.) – प्रयोग (पु.) : (१) उपयोग, वापर (पु.); (२) मांत्रिक उपचार (पु.); (३) अखतरो (पु.); (४) प्रत्यक्ष करी बताववुं ते (नाटक व.).

– प्रमाणपध्दती (स्त्री.) – प्रयोग करतां थती भूलो के दोषो फरी प्रयोग करी सुधारता जवानी पध्दति (स्त्री.).

प्रयोजन [सं.] (न.) – प्रयोजन : (१) सबब (स्त्री.), हेतु (पु.); (२) जरूर, आवश्यकता (स्त्री.); (३) प्रसंग (पु.), निमित्त (न.); (४) उजाणी, मिजबानी (स्त्री.).

प्रल(–ळ)य [सं.] (पु.) – प्रल(–ळ)य : (१) जगतनो अंत; (२) सर्वनाश (पु.), नख्खोद (न.).

प्रलाप [सं.] (पु.) – प्रलाप (पु.), असंबध्द बडबड, – लवलव (स्त्री.).

प्रलोभन [सं.] (न.) – प्रलोभन, भारे लालच (स्त्री.).

प्रवक्ता [सं.] (पु.) – प्रवक्ता, – तरफथी बोलनार (पु.).

प्रवचन [सं.] (न.) – प्रवचन, व्याख्यान (न.).

प्रवर्तक [सं.] (वि.) – प्रवर्तक : (१) प्रेरक, प्रवृत्त करनार; (२) संस्थापक; (३) शरू करनार .

प्रवाद [सं.] (पु.) – प्रवाद : (१) अफवा, लोकोमां चालती वात, लोकवायका (स्त्री.); (२) निंदाना रूपमां बोल (पु. ब. व.).

प्रवास [सं.] (पु.) – प्रवास (पु.), मुसाफरी (स्त्री.).

प्रवाह [सं.] (पु.) – प्रवाह (पु.), वहेण (न.).

– पतित (वि.) – प्रवाहपतित, प्रवाहमां पडेलुं, प्रवाहमां वहेतुं जतुं.

प्रवृत्ति [सं.] (स्त्री.) – (१) प्रवृत्ति, हिलचाल (स्त्री.) – कार्य (न.) ; (२) रुख, झोक (पु.), वलण (न.); (३) संसार, प्रपंच (पु.); (४) चाल, गति (स्त्री.); (५) पक्षपात (पु.).

प्रवेशिका [सं.] (स्त्री.) – (१) प्रवेशिका, कोईपण विषयमां प्रवेश कराती चोपडी (स्त्री.); (२) प्रवेशपत्र (न.); प्रवेशनी रजा आपती चिठी के प्रमाणपत्र, 'टिकिट' (स्त्री.).

प्रशस्त [सं.] (वि.) – (१) प्रशस्त, वखणायेलुं; (२) शिष्ट– संमत, योग्य; (३) विस्तृत, मोकळाशवाळुं.

– वाटणे – (१) योग्य–विहित–लागवुं; (२) मोकळुं लागवुं.

– स्ती – प्रशस्ति, स्तुति, वखाण (स्त्री.); (२) प्रसन्नता.

प्रशासन [सं.] (न.) – (१) प्रशासन (न.), कारभार (पु.), वहीवट (स्त्री.) (२) राजवहीवट (स्त्री.), राज्यकारभार (पु.).

प्रशासक [सं.] (पु.) – संचालक अधिकारी, 'ॲडमिनिस्ट्रेटर'.

प्रशिक्षण [सं.] (न.) – (१) विशेष शिक्षण (न.); (२) तेवुं शिक्षण आपी तैयार करवुं ते, 'ट्रेनिंग'.

प्रशिक्षार्थी [सं.] (पु.) – विशिष्ट शिक्षण लेतो विद्यार्थी, 'ट्रेनी'.

प्रशिक्षित [सं.] (वि.) – विशिष्ट शिक्षण पामी तैयार थयेलुं, 'ट्रेन्ड'.

प्रसंग [सं.] (पु.) – (१) प्रसंग, अवसर (पु.), टाणुं (न.); (२) कटोकटीनो बनाव (पु.); (३) योग, संबंध (पु.); (४) कथा, वार्ता (स्त्री.); (५) परस्पर व्यवहार (पु.); (६) सामनो (पु.).

– **झडणे** – (१) सामनो थवो; (२) सामसामी बोलचाल– तकरार–थवी.
– **पडणे** – प्रसंग पडवो, मळवानुं थवुं.
– **येणे** – कठण वेळा – आपत्ति – आवी पडवी.
– **संपादणे** – (१) प्रसंगने प्रस्तुत थवुं; (२) प्रसंगने योग्य तेम करी पार पडवुं, प्रसंग साचवी लेवो.
– **मान** (न.) – (१) कालमान (न.), परिस्थिति (स्त्री.); (२) प्रसंगने लगतुं कार्य.
– **वशात्** [अ.] (अ.) – प्रसंगवशात्, प्रसंग आव्ये –प्रसंग पडये, लाचारीथी, प्रसंगने लीधे.
– **विशेषी** (अ.) – कोई विशेष घटनाने लीधे.
– **गावधान** [सं.] (न.) – प्रसंगावधान (न.), समयसूचकता (स्त्री.).
– **गास येणे** – अवळे प्रसंगे मदद करवी.
– **गोपात्त** [सं.] (अ.) – (१) प्रसंगोपात्त, प्रसंग आव्ये; (२) अवार नवार.

प्रसव [सं.] (पु.) – प्रसव (पु.); (१) जन्म आपवो के थवो ते; (२) जन्म, उत्पत्ति.
– **णे** (सं. क्रि.) – प्रसववुं, जणवुं.
– **वेदना** [सं.] (स्त्री.) – प्रसववेदना, जणती वखते थती वेदना, वेण, वीण (स्त्री.).

प्रसाद [सं.] (पु.) – प्रसाद : (१) प्रसन्न भाव; (२) निर्मळता; (३) कृपा; (४) परसाद (पु), कृपानुं द्योतक चिह्न (न.); (५) सरलता, सुबोधता ने रस जेनी अंदर छे एवो गुण (साहित्य कृतिने).
– **दी** (स्त्री.) – प्रसादी (स्त्री.); देवने धरेली सामग्री के तेनी तरफथी मळतो परसाद.

प्रसाधन [सं.] (न.) – प्रसाधन (न.), शणगार के तेनी साधन सामग्री.

प्रसूत [सं.] (वि.) – प्रसूत, जणेलुं, जन्मेलुं.
– **होणे** – प्रसूत थवुं, जणवुं, जन्म आपवो, सुवावड थवी..

प्रसूती [सं.] (स्त्री.) – प्रसूति (स्त्री.) : (१) सुवावड (स्त्री.); (२) जणेलुं संतान (न.).
– **गृह** [सं.] (न.) – प्रसूतिगृह, सुवावड माटेनुं स्थान के दवाखानुं (न.).

प्रस्ताव [सं.] (पु.) – प्रस्ताव (पु.) : (१) दरखास्त (स्त्री.), ठराव (पु.); (२) विचारार्थ आगळ मूकेलो मुद्दो (पु.); (३) आरंभ, उपक्रम (पु.); (४) प्रस्तावना.

प्रस्तुत [सं.] (वि.) – प्रस्तुत : (१) चालु, चर्चातुं; (२) आगळ मूकेलुं.
– (न.) – चालु चर्चानो विषय.

प्रस्थ (नं.) – (१) बडी आसामी, प्रतिष्ठित व्यक्ति (स्त्री); (२) महत्त्व, महत्ता, मोटापणुं.
– **माजविणे** – नकामुं महत्त्व – मोटापणुं – आपवुं.

प्रस्थान [सं.] (न.) – (१) प्रस्थान, प्रवासे ऊपडवुं ते; (२) पस्तानुं (न.), मुरत साचववा घेरथी ऊपडी बीजे ठेकाणे वास करवो ते.
– **करणे** – प्रस्थान करवुं, प्रयाण करवुं, प्रवासे ऊपडवुं – नीकळवुं.
– **ठेवणे** – प्रयाणनो मुरत करवो, पस्तानुं मूकवुं.
– **त्रयी** [सं.] (स्त्री.) – प्रस्थान त्रयी – उपनिषद्, ब्रह्मसूत्रो ने भगवद्गीता ए त्रण मोक्षमार्गना ग्रंथो.

प्रहर [सं.] (पु.) – प्रहर, पहोर, त्रण कलाक (पु.).
– **दिवस** (पु.) – सवारे, लगभग नव वाग्यानो समय

प्रहसन [सं.] (न.) – प्रहसन, हास्यरसप्रधान नानुं नाटक, फारस (न.).

प्रहार [सं.] (पु.) – प्रहार, आघात, घा (पु.).

प्रक्षिप्त [सं.] (वि.) – प्रक्षिप्त : (१) नाखेलुं, फेंकेलुं; (२) पाछळथी उमरायेलुं.

प्रक्षेपण [सं.] (न.) – प्रक्षेपण (न.), नाखवुं– फेंकवुं ते.

प्राकार [सं.] (पु.) – प्राकार, कोट, किल्लो (पु.).

प्राकृत [सं.] (वि.) – (१) सामान्य, मामूली; (२) नित्यनुं; (३) स्वाभाविक, नैसर्गिक; (४) अशिक्षित, अभण; (५) हलकुं, कनिष्ठ; (६) प्रापंचिक.
– (स्त्री.) – (१) सामान्य लोकोनी भाषा; (२) संस्कृत परथी **बनेली अपभ्रष्ट** भाषा; (३) प्राचीन तळपदी भाषाओ.

प्राक्तन [सं.] (न.) – प्राक्तन, दैव, नसीब (न.).

प्रागतिक (स.) (वि.) – (१) प्रागतिक, प्रगतिशील; (२) सुधारणावादी.
– (पु.) – समाजसुधारक (पु.).

प्राचार्य [सं.] (पु.) – महाविद्यालयनो प्रमुख (पु.).

प्राचीन [सं.] (वि.) – प्राचीन : (१) पूर्व दिशातरफनुं; (२) जूनुं, असल.

प्रांजल (–ळ) (वि.) – (१) प्रामाणिक; (२) निष्कपट, शुध्द; (२) सादुं, सरळ.

प्राण [सं.] (पु.) – प्राण : (१) श्वास (पु.); (२) जीव

(पु.); (३) जीवनशक्ति (स्त्री.); (४) अति प्रिय व्यक्ति के वस्तु.

– ओवाळून टाकणे – प्राण पाथरवा, जिंदगी कुरबान करवी.

– जाणे – प्राण ऊडी जवा, –नीकळी जवा.

– डोळ्यात उतरणे – प्राण नीकळी जाय तेम थवुं, प्राण पडीके बंधावा.

– देणे – प्राण खरचवा, मरवुं.

– दंड (पु.) – मोतनी सजा (स्त्री.).

– नाथ (पु.) – कंथ, पति, भरथार (पु.).

– प्रतिष्ठा (स्त्री.) – प्राणप्रतिष्ठा, मूर्तिनी मंत्रयुक्त प्रतिष्ठापना (स्त्री.).

– संकट (न.) – दारुण संकट (न.), जीवलेण आपत्ती (स्त्री.).

– णाशी गांठ (स्त्री.) – जीवनी जोखम (स्त्री.).

– णान्त (सं.) (पु.) – प्राणान्त, मरण.

– णान्तिक (वि.) – प्राणांतिक, मृत्यु उपजावनार.

प्राणी (पु.) – प्राणी (न.), जीव (पु.), प्राणियो (पु. ब. व.).

प्राणोत्क्रमण [सं.] (न.) – प्राणोत्क्रमण, मरण.

प्राणिशास्त्र [सं.] (न.) – प्राणीविद्या, 'झूऑलॉजी'.

प्रातिर्विधी [सं.] (पु.) – प्रातःकर्म (न.) (शौच, स्नान, संध्या आदि);.

प्रात्यक्षिक [सं.] (न.) – प्रयोगद्वारा समजूती (स्त्री.), प्रत्यक्ष करी बतावेलुं.

प्राथमिक [सं.] (वि.) – प्राथमिक : (१) आरंभनुं; (२) आरंभदशानुं.

– शिक्षण (न.) – प्राथमिक केळवणी (स्त्री.).

– शाळा (स्त्री.) – प्राथमिक शाळा, 'प्रायमरी स्कूल'.

प्रादुर्भाव [सं.] (पु.) – प्रादुर्भाव (पु.), उत्पत्ति (स्त्री.), जन्म (पु.); (२) 'प्रकट थवुं ते; (३) आरंभ (पु.).

प्रादेशिक [सं.] (वि.) – प्रादेशिक : (१) प्रदेशसंबंधी, प्रदेशने लगतुं; (२) प्रदेशपूरतुं, स्थानिक.

प्राधान्य [सं.] (न.) – (१) प्राधान्य, प्रधानपणुं, मुख्यपणुं (न.); (२) विशेषत्व (न.) महत्त्व.

प्रांत [सं.] (पु.) – प्रांत (पु.) : (१) अनेक जिल्लाओ मळीने बनतो एक विभाग; (२) इलाको, हकूमतनो प्रदेश (पु.); (३) क्षेत्र ('हा डॉक्टरांचा प्रांत नव्हे').

प्राप्ती [सं.) (स्त्री.) – प्राप्ति : (१) मळतर (न.) कमाणी (स्त्री.); (२) फायदो, नफो (पु.).

– कर (पु.) – आयपतवेरो, आवकवेरो (पु.).

प्राबल्य [सं.] (न.) – प्राबल्य, जोर (न.).

प्रामाणिक [सं.] (वि.) – प्रामाणिक, इमानदार, साचुं; (२) शास्त्रे प्रमाण मानेलुं.

प्रायः [सं.] (अ.) – प्रायः, बहुधा, मोटे भागे.

प्रायशः [सं.] (अ.) – जुओ 'प्रायः'.

प्रायश्चित्त [सं.] (न.) – (१) प्रायश्चित्त (न.), पापनी शुध्दि माटेनुं तप के क्रिया; (२) शिक्षा, सजा (स्त्री.).

प्रारब्ध [सं.] (वि.) – प्रारब्ध, शरू करेलुं.

– (न.) – प्रारब्ध, नसीब, भाग्य (न.).

प्रार्थिणे (स. क्रि.) – याचवुं, विनंती करवी.

प्रासंगिक [सं.] (वि.) – प्रासंगिक : (१) प्रसंगने लगतुं; (२) प्रसंगने अनुकूळ; (३) प्रसंगपूरतुं.

प्रासादिक (वि.) – प्रासादिक : (१) प्रसाद गुणवाळुं; (२) अनुग्रहरूप, कल्याणकारी.

प्रास्ताविक [सं.] (वि.) – प्रास्ताविक, प्रस्तावनारूप.

प्राज्ञ [सं.] (वि.) – प्राज्ञ : (१) परिपक्व बुध्दिवाळुं, ज्ञानी; (२) बुध्दिशाळी, चतुर

प्राज्ञा (स्त्री.) – मगदूर, हिंमत , मजाल (स्त्री.)

प्रिय [सं.] (वि.) – प्रिय, वहालुं, गमतुं.

– (न.) – मनगमती वात (स्त्री.).

प्रीती – [सं.] (स्त्री.) – प्रीति (स्त्री.), प्रेम, वहाल (न.).

– लावणे – प्रीत जोडवी, – बांधवी.

प्रेत [सं.] (न.) – प्रेत, मुड(–र)दुं (न.).

– कळा (स्त्री.) – प्रेतजेवी फीकाश (स्त्री.).

प्रेमा (पु.) – प्रीति, प्रीत (स्त्री.).

प्रेमी (वि.) – प्रेमी : (१) आशक; (२) प्रेम करनारुं.

प्रेरणा [सं.] (स्त्री.) – प्रेरणा (स्त्री.); (१) प्रोत्साहन (न.), उत्तेजन (न.); (२) स्फूर्ति (स्त्री.).

प्रेरणे (स. क्रि.) – प्रेरवुं : (१) सूचन करवुं; (२) स्फूर्ति आपवी.

प्रेषित [सं.] (पु.) – प्रेषित : (१) मोकलेलुं; (२) ईश्वरे मोकलेलुं.

– (पु.) – पयगंबर (पु.).

प्रेस [इं.] (पु.) – प्रेस (न.) : (१) दाबवानुं यंत्र; (२) छापवानुं यंत्र; (३) छापखानुं (न.); (४) घाणी (तेलनी) (स्त्री.).

प्रेक्षक [सं.] (पु.) – प्रेक्षक, जोनार (पु.).

प्रेक्षागार, प्रेक्षागृह [सं.] (न.) – रंगमंदिर, 'थिएटर' (न.).
प्रौढ [सं.] (वि.) – प्रौढ, पुख्त, उमरलायक, अ (–आ)–धेड.
 – प्रतापी (वि.) – पराक्रमी, वीर्यशाली.
प्रौढी (स्त्री.) – (१) प्रौढपणुं (न.), प्रगल्भता (स्त्री.); (२) पराक्रम (पु.), सामर्थ्य (न.); (३) बडाई, शेखी (स्त्री.).
प्लेग [इं.] (पु.) – प्लेग (पु.),मरकी, महामारी (स्त्री.).
प्लॅटफॉर्म [इं.] (पु.) – प्लॅटफॉर्म; (१) फलाट (न.), आगगाडी ऊभी रहे छे ते लांबो ओटलो (पु.); (२) सभानो मंच (पु.).
प्लॉट [इं.] (पु.) – प्लॉट (पु.) : (१) जमीननो टुकडो (पु.); (२) कथानक (न.); (३) कावतरुं (न.).

फ

फकडी (स्त्री.) – दराखनी एक जात (स्त्री.).
फकीर [अ.] (पु.) – फकीर : (१) मुसलमान वेरागी (पु.): (२) (लाक्ष.) त्यागी पुरुष.
 – री (स्त्री.) – फकीरी (स्त्री.) – (१) विराग (पु.), वैराग्य (न.),विरक्ती; (२) सर्वत्याग.
फकी (–क्की) (स्त्री.) – (१) भूकी (स्त्री.),– भूको (पु.); (२) फकोडो, फाकी (पु.), उछाळीने मों मां नाखेलो कोळियो (पु.).
फक्कड (वि.) – (१) शानदार, सुंदर; (२) फक्कड, छेल, वरणागियुं.
फक्त [आ.] (अ.) – फक्त, मात्र, केवळ.
फजिता (पु.) – (१) फजेतो (पु.), केरीना छोतरां व. धोईने कराती कढी (स्त्री.); (२) फजेती (स्त्री.).
 – ति (स्त्री.) – फजेती (स्त्री.),– भवाडो (पु.).
 फजीत (वि.) – फजेत, बदनाम.
 – करणे – एब उघाडवी, उघाडुं करवुं.
 – खोर (वि.) – फजेतखोर, हमेशा फजेत थतुं.
 – वाडा (पु.) – अति फजेती (स्त्री.).
 – होणे – फजेत थवुं..
फजूल [अ.] (वि.) – नकामुं, व्यर्थ, खालीपीली.
फज्जा (पु.) – (१) क्रिकेटनी रमतमां दडथी जे खूंटी के खूंटीओ उखेडवामां आवे छे ते; (२) फजेती (स्त्री.).
 – उडणे – (१) क्रिकेटनी खूंटी ऊखडी जवी; (२) (लाक्षः) हार मळवी, फजेती थवी.
फट (स्त्री.) – (१) फाट, तरड (स्त्री.); (२) चीरीयुं (न.); (३) फुरसद, सवड (स्त्री.); (४) 'फट' एवो क्रोध के तिरस्कारव्यंजक उद्‌गार.
 – ठेवणे – (१) तरड–फाट–मूकवी, (२) बारणुं थोडुं उघाडुं मूकवुं; (२) (लाक्ष.) सवड आपवी, अवकाश राखवो.
 – मिळणे – अवकाश मळवो, तक मळवी.
फट् (न.) – एक उच्चार.
 – म्हणणे – उच्चार करवो ,गुस्सानो के अणगमानो.
 – म्हणता ब्रह्महत्या – एक मराठी कहेवत जेनो आशय 'एवी नाजुक स्थिति के चूं करतां खळभळ ऊठे'.
फट (–टा)कडा (वि.) – फटाको, फटाकडो, टेटो (पु.).
 – डी (स्त्री.) – (१) फटकडी (स्त्री.), 'ॲलम'; (२) 'फट' अवाज करीने ऊडतुं दारूखानुं (न.).
फट्कन् (अ.) – फट दईने.
फटकणे (अ. क्रि.) – (१) फटकवुं, खसवुं, छटकवुं; (२) फूटीने अलग थवुं; (३) पासे आववुं, – जवुं.
फटकून (अ.) – अतडुं रहीने.
फटकळ (वि.) – (१) आखाबोलुं; (२) तोछडाबोलुं, नफफट.
फटका (पु.) – (१) फटको, चाबूक के सोटीनो घा (पु.); (२) (लाक्षः) खोटनो धक्को (पु.); (३) एक छंद.
 – माग (पु.) – फटकासाळ (स्त्री.).
फटकारणे (स. क्रि.) – फटकार (–व)वुं; (१) चाबूक के सोटीथी मारवुं; (२) तोछडाईने बोलवुं; (३) झट करी नाखवुं.
फटकी (स्त्री.) – जुओ 'फटकडी'(१)
फटफजीती (स्त्री.) – पूरी फजेती (स्त्री.).
फटफटणे (अ. क्रि.) – पो फाटवुं, अजवाळुं थवुं.
फटफटी (स्त्री.) – फटफटी, 'मोटार सायकल' (स्त्री.).
फटफटीत (वि.) – (१) फिक्कुं, निस्तेज; (२) धोळुं.
फटविणे (स. क्रि.) – (१) जुओ 'फसविणे'; (२) डोळ करवो.

फटाकडा (वि.) – (१) फाकडुं; (२) सुंदर.
फटिंग (वि.) – छडुं, एकलुं, बैरी छोकरां विनानुं.
फड (पु.) – (१) फड (न.), बजार (पु.); (२) अड्डो (पु.); (३) भवाई भजववावाळानुं टोळुं (न.); (४) शेरडीनो ऊभो पाक (पु.); (५) सभा, बेठक (स्त्री.); (६) सरकारी कामकाजनी जगा (स्त्री.), थाणुं (नं.); (७) अखाडो (पु.).
– **उलगडणे** (१) अखाडो के कुस्तीनो खेल समाप्त थवो; (२) (लाक्ष.) सभा के बेठक व. नुं काम पूरुं थवुं.
– **पडणे** – बेठक भरवी, अड्डो जामवो.
– **मारणे** – कुस्ती जीतवी.
फडकणे (अ. क्रि.) – (१) फडफडवुं; (२) जाहेर थवुं; (३) (लाक्ष.) नामना थवी.
फडकरी (पु.) – शेरडीना पाकनो मालेक (पु.); (२) फडमां सामेल व्यक्ति.
फडका (पु.), –के (न.) – पटको, लूगडानो टूंको ककडो (पु.).
फडकावणे, फडकविणे (स. क्रि.) – (१) फफडाववुं; (२) फेलाववुं.
फडणवीस, फडणीस (पु.) – फडनवीस, सरकारी दफ्तरना हिसाबी खातानो अमलदार (पु.).
फडताळ (स्त्री. न.) – भींतमां बनावेलुं कबाट (न.), भंडारियुं (न.), दोलाब (पु.).
फडतूस (वि.) – क्षुद्र, तुच्छ, नजीवुं.
फडफड (स्त्री.) – फडफड (स्त्री.), फफडाट (पु.).
– **णे** (अ. क्रि.) – फडफडवुं, 'फडफड' एवो अवाज थवो.
– **डाट** (पु.) – 'फडफड' जुओ.
फडशा (पु.) – (१) नाश, निःपात (पु.); (२) पतावट (स्त्री.).
– **उडणे** – नाश – खातमो – थवो.
– **उडविणे** – (१) नाश करवो, निःपात करवो; (२) पतावट करवी, तोड लाववो; (३) खतम करवुं, पुरुं समाप्त करवुं.
– **पाडणे** – 'फडशा उडविणे' (२) ने (३)' जुओ.
फडा (स्त्री.) – (१) थोर नो फाफडो, थापडो (पु.); (२) फणा, फेण (नागनी) (स्त्री.).
– **डी** (स्त्री.) – फणा, फेण.
फण (पु.) – दंताळ, दांतो (पु.).
फणकार, –रा (पु.) – धूंधवाट (पु.), दबाई रहेलो क्रोध; (२) झणझण (स्त्री.); (३) उछळाट, आवेश (पु.).
फणकारणे (अ. क्रि.) – (१) तडकवुं; (२) (लाक्ष.) धूंधवावुं, मनमां गुस्से थवुं.
फणफणणे (अ. क्रि.) – (१) धूंधवावुं; (२) खिजावुं; (३) तावथी तपवुं.
फणस (पु.) – फणस (न.).
फणशी (स्त्री,) – फणसी (स्त्री.), फणसनुं झाड (न.).
फणा (स्त्री.) – जुओ 'फडा'.
फणी (स्त्री.) – (१) थोरनो फाफडो (पु.); (२) कांसकी (स्त्री.); (३) फणी (स्त्री.), साळनां ओजारोमांनुं एक, (जेमां ताणाना तार परोवाय छे); (४) केळांनी लूम (स्त्री.).
फंड [इं.] (पु.) – फंड (न.) : (१) उघराणुं (न.), फाळो (पु.); (२) जमा निधी (पु.), भंडोळ (न.).
– **गुंड** (पु.) – निधिनी अफरातफर करनारो.
फतकल (स्त्री.) – पलांठी (स्त्री.).
– **मारुन बसणे,** – **मारणे** – पलांठी वाळीने बेसवुं, पलांठी वाळवी.
फतवा – (अ.) (पु.) – फतवो (पु.) : (१) मुसलमानी मौलवीनो हुकम (पु.); (२) हुकम (पु.), आज्ञा (स्त्री.), फरमान (न.).
फताडा – (वि.) – (१) चपाट; (२) पहोळुं.
फते (–त्ते) (स्त्री.) – फतेह, जीत (स्त्री.).
– **मिळणे** – फतेह थवी, – मळवी.
– **मिळवणे** – फतेह करवुं, – पामवुं, जीतवुं.
– **होणे** – फतेह थवी, यश मळवुं.
फतेमारी (स्त्री.) – फतेमारी (स्त्री.), एक जातनुं नानुं वहाण (न.).
फत्तर (पु.) – पथ्थर (पु.).
फना (–न्ना) – (पु.) – जुओ 'फडशा'.
– (अं.) – निःशेष.
– **करणे** – निःशेष करवुं, बाकी रहेवा न देवुं, पूरुं खतम करवुं.
– **होणे** – फना थवुं, आत्माहुति अर्पवी, सर्वस्वार्पण करवुं.
फंद (पु.) – फंद (–दो) (पु.) : (१) फांदो, प्रपंच (पु.) कावतरुं (न.); (२) जाळ (न.); (३) (लाक्ष.) दुर्व्यसन (न.); (४) लत (स्त्री.); (५) परस्त्री साथे संबंध.

– **फितुरी** (स्त्री.) – दगाबाजी (स्त्री.), फांदो (पु.), कावतरुं रचीने द्रोह करवो ते.

– **दी** (वि.) – छंदी, लतवाळुं.

फरक [फा.] (पु.) – (१) फरक, फेर, भेद (पु.); (२) तफावत (स्त्री.).

– **करणे** – भेद करवो.

– **होणे** – तफावत पडवी.

फरकटणे (स. क्रि.) – घसरडवुं, ढसडवुं, गमे तेम लखी काढवुं.

फरकणे (अ. क्रि.) – फरकवुं, कंपवुं, स्फुरवुं.

फरपट (स्त्री.) – (१) ढसडो, ढसरडो (पु.); (२) खेंचाताण (स्त्री.).

– **णे** (स. क्रि.) – ढसडवुं, घसडवुं, जमीनसरसुं खेंचवुं.

फरफरणे (अ. क्रि.) – फरकवुं, कंपवुं.

फरमा (–र्मा) (पु.) – फरमो (पु.), छापवाने माटे पानवार गोठवीने तैयार करेल बीबांनुं चोकठुं (न.), नमूनो (पु.).

फरमान, फर्मान (फा.) (न.) – फरमान (न.), हुकुम (पु.), आज्ञा (स्त्री.).

फरमावणे (स. क्रि.) – फरमाववुं, हुकम करवो.

फरमाईश [फा.] (स्त्री.) – फरमाश, भलामण (स्त्री.).

फरश (–स) (पु.) – फरशी (–सी) (स्त्री.), परशु (पु.).

फरशी (स्त्री.) – (१) फरशी (स्त्री.); सुतारनुं एक ओजार; (२) कुहाडीना घाटनुं एक हथियार (न.); (२) फरस, छाट (स्त्री.).

फरसबंदी (स्त्री.) – फरसबंधी (स्त्री.), छाट बेसाडेली जमीन.

फरसबी (न.) – वालनी जातनुं एक बीज, 'फ्रेंच बीन', फणसी.

फरा (पु.) – (१) खभानुं पातळुं हाडकुं (न.); (२) ढोरना कूलानुं हाडकुं (न.), थापो (पु.); (३) फरो (पु.), अनाज मापवानुं एक माप (सोळ पायलीनुं).

– **काढणे** – शिकारमां सावजने गभडावी मूकवा बूमाबूम करवी.

फराक(– ग)त [अ.] (स्त्री.) – फरागत, नवराश, फुरसद (स्त्री.).

फराटा (पु.) – लिसोटो (पु.), मोटी लीटी (स्त्री.).

– **ओढणे** – लिसोटो पाडवो.

फरार, –री (वि.) – फरारी, परागंदे.

फरारा (पु.) – फरकतो वावटो (पु.).

फरासखाना [अं.] (पु.) – फरासखानुं (न.), सामान व. राखवानो ओरडो (पु.) के मकान (न.).

फराळ (पु.) – (१) कंईक खाणुं (न.), नास्तो (पु.); (२) फळाहार.

फरी (स्त्री.) – नानी ढाल (स्त्री.).

– **गदगा** (पु.) – ढाल ने लाठी जेवी टूंकी लाकडी (लडवानुं एक हथियार).

फरोक्त (–ख्त) [फा.] (वि.) – वेचेलुं.

– **खत** (नं.) – वेचाण खत (न.).

फर्जी [फा.] (पु.) – शेतरंजमांनो वजीर (पु.).

फर्डा (वि.) – (लखवा–बोलवामां) कुशल, पट्टु.

फर्नांदिन [पोर्तु.] (पु.) – गोवानी केरीनी एक उत्तम जात (स्त्री.)..

फर्मास [फा.] (वि.) – फरमासी (–सु), नमुनेदार.

फलकट (वि.) – (१) फोतरा जेवुं, निःसत्त्व; (२) पोलुं.

फलकारा (पु.) – (१) पालवनो हवाथी फफडतो भाग; (२) पालव फफडवो ते.

फल (–ळ)–द्रूप (वि.) – फळदायी, फळप्रद.

फलंदाज (पु.) – क्रिकेटनी रमतमां बॅट झालतो भिल्लु, 'बॅट्समन'.

फलश्रुती [सं.] (स्त्री.) – फलश्रुति, कथाश्रवण के विधिकर्मनुं फळ बतावनारुं कथन.

फलांग (स्त्री.) – फलंग (स्त्री.), फाळ, कूदको (पु.).

फलाट (पु.) – फलाट (न.), प्लॅटफॉर्म'.

फलाणा (वि.) – फलाणुं, अमुक.

फलित [सं.] (न.) – फलित, फळ (न.), परिणाम (पु.) 'रिझल्ट'.

– **तार्थ** [सं.] (पु.) – फलितार्थः परिणाम (पु.); तात्पर्य (न.).

फवारणे (स. क्रि.) – छांटवुं, विखेराईने पडे एम उडाडवुं के फेलाववुं.

फवारा (पु.) – (१) फुवारो (पु.); (२) छांटा (पुं. ब. व.).

फॅशन [इं.] (स्त्री.) – फॅशन (स्त्री.), आचार–विचारमां अमुक खास वलण (न.) के झोक (पु.).

फशी (अ.) – फांसामां, गाळामां.

– **पडणे** – (१) फसावुं, सपडावुं.

– **पाडणे** – (१) फांसवुं; (२) छेतरीने आफतमां नाखवुं.

फसकणे, फसकटणे (अ. क्रि.) – फश (–स) थई जवी, हार बोलवी.

फसगत (स्त्री.) – फसामण (–णी) (स्त्री.).

फसणे (अ. क्रि.) – (१) फसावुं, ठगावुं; (२) अजाडीमां–खाई के खाडामां – फसाईने पडवुं; (३) फस (–सा)वुं, भरावुं.

फसणूक (स्त्री.) – (१) फसामण (–णी), छेतरामणी (स्त्री.),.

फसफसणे (अ. क्रि.) – ऊभरावुं, जोशथी ऊंचे आवीने बहार नीकळवुं.

फसल [अ.] (स्त्री.) – फसल (स्त्री.) : (१) मोसम (स्त्री.); (२) पाक (पु.).

– ली (वि.) – फसली, फसल के पाकना मोसमने लगतुं.

– ली सन (पु.) – फसल के पाकना मोसमने अनुलक्षीने ठरावेलुं वर्ष.

फसविणे (स. क्रि.) – फसाववुं, ठगवुं, कोकरवुं, छेतरवुं.

फसवणूक (स्त्री.) – (१) जुओ 'फसणूक'; (२) छेतर पिंडी (स्त्री.), आंजण (न.).

फसवेगिरी (स्त्री.) – ठगाई (स्त्री.), ठागुं (न.).

फसवा (वि.) – (१) ठगे एवुं; (२) भ्रामक, भ्रमोत्पादक.

फसव्या (वि.) – ठगारुं.

फस्त [अ.] – निःशेष, पूरेपूरुं खाली, खलास.

फळ [सं.] (न.) – (१) फळ; (२) (भालो व. नुं) पानुं (न.); (३) छेवटनुं परिणाम (न.).

– उतरणे – फळ ऊतरवुं, झाडउपर तैयार फळ मळवुं.

– काढणे – फळ काढवुं : (१) फळ उतारवुं; (२) (लाक्ष.) लाभ करी लेवो.

– मिळणे – फळ मळवुं (१) परिणाम मळवुं; (२) बदलो मळवो.

– येणे – (१) फळ आववुं, बेसवू (झाडपर); (२) परिणाम आववुं.

– लागणे – फळ आववुं, – बेसवुं.

– फळावळ (स्त्री.) – अनेक जातींनां फळो (न. ब. व.) फळफळादि.

– भाजी (स्त्री.) – शाक (न.).

फळकवणी (स्त्री.) – आछ, पराश (स्त्री.), छाश उपरतुं पाणी.

फळणे (अ. क्रि.) – (१) फळवुं, सफळ– सिध्द– थवुं; (२) (मादानी) गर्भधारणा थवी.

फळद्रूप (वि.) – फळद्रूप, फळ आपे एवुं, फळाउ.

फळफळणे (अ. क्रि.) – (१) खूब मूतरवुं, खूब पेशाब करवो; (२) ऊगवुं (दैव).

फळा (पु.) – पाटियुं (न.), लखवा माटे करेलुं काळुं पाटियुं (निशाळमां).

फळी (स्त्री.) – (१) पाटियुं (न.); (२) तड (न.), भागलो (पु.); (२) हारबंध जूथ (न.).

– उभी करणे – फोजनुं हारबंध जूथ गोठववुं, – सामे खडुं करवुं.

– फुटणे – (१) तड पडवी; (२) हार तूटवी.

– फोडणे – सैन्यनो मोरचो तोडवो, व्यूह उध्वस्त करवो.

फाइल [इं.] (न. स्त्री.) – फाईल (स्त्री.), (१) कागळ के चोपानियां एकठां करी राखवानुं साधन; (२) तेमां एकठां करी राखेल कागळो के चोपानियां.

– करणे – फाईल करवुं, फाईलमां भेरववुं.

फाक (स्त्री.) – (१) चीरो (पु.); (२) फाग (पु.), होळींनां शृंगारी गीतों के बोलाता अपशब्द.

– घालणे – फाग खेलवो, होळीना शृंगारी गीतो के अपशब्द बोलवा.

फाकडा (वि.) – फांकडुं, फक्कड, वरणागियुं.

फाकणे (अ. क्रि.) – (१) फेलावुं; (२) विखेरावुं; (३) पहोळुं करवुं; (४) ऊघडवुं.

– (स. क्रि.) – (१) फाकवुं, उछाळीने मों मां नाखवुं, फाको भरवो; (२) ताणवुं (न.).

फाका (पु.) – (१) फाको (पु.), फाकवुं के फाकेलुं ते ; (२) अनशन (न.), उपवास (पु.).

– मारीत फिरणे – नकामुं रखडवुं, – भटकवुं.

फाकेकशी – (स्त्री.) – भूखमरो (पु.).

फाकाफाक (स्त्री.) – वेरणखेरण (स्त्री.).

फाजील (वि.) – (१) फाजल, उपलक, वधारानुं, फालतुं; (२) जासक, जोईए ते करतां वधु; (२) अदक (–कुं), वधारे; (४) दोढडाह्युं.

फाट (स्त्री.) – फाट (स्त्री.) : (१) तरड (स्त्री.); (२) फूट (स्त्री.).

फाटक (वि.) – फाटक (न.); झांपो, दरवाजो (पु).

फाटका (वि.) – (१) फाटेलुं, जीर्ण; (२) कंगाळ, दुर्बळ.

– च्या अंगाचा (वि.) – सुकलकडी.

फाटणे (अ. क्रि.) – फाटवुं.

फाटफूट (स्त्री.) – तरड, चीर, फाड फूटफाट (स्त्री.).

फाटा (पु.) – (१) फांटो (पु.) , शाखा (स्त्री.); (२)

फणगो (पु.); (३) (लाक्ष.) छुट्टी लेवी ते (कामथी).
– देणे – (१) फारगती–छुट्टी–लेवी; (२) बातल करवुं.
– फुटणें – फंटावुं, फांटा पडवा.
– फूट (स्त्री.) – फाटफूट (स्त्री.), कुसंप (पु.).
– टे फोडणे – (लाक्ष.) विषयांतर करवुं.
फाटे (पुं. ब. व.) – सरपण, ईंधण, बळतण (न.) .
फाड (पु. स्त्री.) – (१) फाड (स्त्री); चिरावुं–फाटवुं ते (२) चीरी (स्त्री.).
– णे (स. क्रि.) – फाडवुं, चीरवुं.
– डून खाणे (लाक्ष.) – तूटी पडवुं, फाडी खावुं.
फाडी (स्त्री.) – इमारत रचवा वपरातो घडेलो पथ्थर.
फाडे (न.) – पंचकडुं (न.), पांचनो जथो (पु.).
फाणस (पु. न.) – फानस, कंदिल (न.).
– लावणे – फानस करवुं.
फात्या [अ.] (पु. स्त्री.) – फातियो (पु.), 'अल् फातेहा' ए कुराननी पहेली सूरी (स्त्री.).
फांद (स्त्री.) – कोट (पु.), किल्लानी आजुबाजुनी दीवार (स्त्री.).
फांदणे (स. क्रि.) – (१) ओळंगवुं, उलंघवुं; (२) कूदीने पार जवुं .
फांदी (स्त्री.) – डाळ (स्त्री.), डाळुं (न.).
फाप(–क)टपसारा (पु.) – (१) अस्तव्यस्तता (स्त्री.); (२) वेरण, आमतेम पडेलुं फेलायेलुं सामान.
फायदा [अ.] (पु.) – फायदो, लाभ (पु.).
फाया (पु.) – फायो (पु.), अत्तरमां बोळेलुं ने कानमां मूकातुं पूमडुं (न.).
फार (वि.) – घणुं, पुष्कळ, बहु.
– (अ.) – अति.
फारकत (–ती) (स्त्री.) – फारगती (स्त्री.) : (१) अलग थवुं के पडवुं ते; (२) छूटाछेडा (पु.ब.व.).
फारफेर (पु.) – फेरफार (पु.), तफावत (स्त्री.) बदल.
फारोळा (पु.), **–ळे** (न.) – चपडुं (न.),हळनो दांतो (पु.).
– (वि.) – मोटो, बेडोळ (दांत).
फार्स [इं.] (पु.) – फारस (न.); (१) प्रहसन (न.) हास्यजनक नाटिका (स्त्री.); (२) हसवाजेवुं कार्य (न.).
फालतू (वि.) – (१) फालतुं : (१) वधारानुं; (२) नकामुं.
फावडे (न.) – पावडो (पु.), माटी कचरो व. उसडवानुं के भरवानुं ओजार.
फावणे (अ. क्रि.) – (१) फुरसद मळवी, (२) तक मळवी.
फाशी (स्त्री.) – फांसी (स्त्री.).
– देणे – फांसी देवी, फांसीए चडाववुं.
फास (पु.) – (१) फांसो, गाळो (पु.); (२) शेलो (पु.), गायना पगने बांधवानुं दोरडुं (न.).
– लावून घेणे – फांसो खावो.
फासकी (स्त्री.) – पाश (पु.), जाळ, अंटेवाळ (स्त्री.).
फासटणे (स. क्रि.) – ऊभुं चीरवुं.
फासणी (स्त्री.) – फस खोलवी ते, अमुक नसमां काप मूकी उपचार अर्थे थोडुं लोही बहार काढवुं ते.
फासणे (सं. क्रि.) – (१) लपेडवुं, लगाडवुं, चोपडवुं; (२) फांसवुं, गाळो घालवो.
फासफूस (स्त्री.) – फासफूस, नकामो रद्दी माल.
फासळी (स्त्री.) – (१) पांसळी (स्त्री.), छातींना माळानां बन्ने बाजुनां हाडकामांनु दरेक.
फासा (पु.) – (१) फांसो (पु.); (२) आंकडी (त्री.); (३) पासो (पु.); (४) (लाक्ष.) कावतरुं (पु.); (५) जाळ (स्त्री.).
– उमगणे – कावतरुं पारखवुं– समजी जवुं.
– उलटा पडणे – पासा अवळा पडवा.
– घालणे – (ढोरना पगमां) शेलो वाळवो.
– टाकणे – (१) जाळ नाखवी, – पाथरवी; (२) आमिष बतावबुं, गल आपवो.
– टाकून पाहणे – (लाक्ष.) अजमावी जोवुं, दाणो चांपी जोवो.
फासोटी (स्त्री.) – फांसलो (पु.); शिकार पकडवा गोठातो फांदो (पु.).
फाळ (पु.) – (१) चवडुं (न.); हळनो अणिदार दांतो (जे जमीनमां पेसे छे) (पु.); (२) चीरो, लांबो पातळो ककडो (पु.).
फाळका (पु.) – सूतर उतारवानो फाळको (पु.).
फाळणी (स्त्री.) – भागलो (पु.), विभाजन
फाळा (पु.) – (१) जमीनवेरो (पु.); (२) कापली, चींदरडी (स्त्री.).
फाळी (स्त्री.) – जमीननो लांबो टुकडो (पु.).
फिक (–क्क)ट (वि.) – फीकाशवाळुं.
फिक(–की)र (स्त्री.) – फिकर, चिंता (स्त्री.), अरेराट, उचाट (पु.).
फिका (वि.) – फिक्कुं, फीकुं.
फिटणे (अ. क्रि.) – (१) फीटवुं, पतवुं; (२) छूटुं–ढीलुं–

थवुं (पहेरेलुं वस्त्र).
फिटंफाट (स्त्री.) – लेणुं देणुं शून्य थवुं ते.
फिटी (स्त्री.) – (१) डाटो घालवानी खूंटी (स्त्री.); (२) फाचर (स्त्री.).
फितणे (अ. क्रि.) – फरी जवुं, सामावाळाने–शत्रुने – सामेल थवुं.
फितविणे (स. क्रि.) – पटाववुं, फोसलाववुं.
फितुरणे (अ. क्रि.) – द्रोह करवो, दगो देवो, फरेबी करवी.
फितुरी (वि.) – द्रोही, शत्रुने सामेल थयेलुं, दगाबाज़, फरेब.
फिदफिदणे (अ. क्रि.) – ही ही हसवुं.
फिदीफिदी (अ.) (हसणे) – ही ही.
फिदा [अ.] (वि.) – फिदा, आफरीन, अनुरक्त.
फिरकणे (अ. क्रि.) – पासे– नजीक– जवुं.
फिरक, –त (स्त्री.) – गायनमां ताननो एक प्रकार.
फिरका (पु.) – अमलदारना चक्करनुं क्षेत्र के कारभारनुं क्षेत्र.
फिरकी (स्त्री.) – (१) पेचवाळुं ढांकण (न.); (२) फीरकी, चकरडी (स्त्री.).
फिरंगाण (न.) – फिरंगीओ – गोराओ–ना अमलनीचेनो प्रदेश.
फिरंगी [फा.] (पु.) – फिरंगी (पु.) : (१) पोर्तुगालनो वतनी; (२) कोईपण गोरो (पु.).
फिरणे (अ. क्रि.) – (१) फरवुं; (२) वळवुं, मरडावुं; (३) बदलावुं; (४) फूटवुं, फरी जवुं; (५) फरी बेसवुं, पक्षफेर करवो.
फिरता (वि.) – फरतुं.
फिरती (स्त्री.) – दौरो (पु.), मुसाफरी (स्त्री.).
फिरवाफिरव (स्त्री.) – फेरवा फेरव (स्त्री.), उपरा उपरी फेरववुं ते, बदली (स्त्री.).
फिरविणे (स. क्रि.) – (१) फेरववुं; (२) बदलवुं; (३) उलटाववुं.
फिरस्ता [फा.] (पु.) – (१) मुसाफर, यात्री (पु.); (२) फेरीवालो (पु.).
  – स्ती (स्त्री.) – अटण (न.), मुसाफरी (स्त्री.).
फिरून (अं.) – फरी, फरीथी, पुनः.
फिर्याद [फा.] (स्त्री.) – तकरार, फरियाद (स्त्री.).
  – दी (वि.) – फरियादी.
फिसकटणे (अ. क्रि.) – बर न आववुं, असफळ थवुं.
फि (–फ)साद [अ.] (स्त्री.) – फिसाद (स्त्री.), हुल्लड, तोफान (न.).
फिट [इं.] (स्त्री.) – फिट, चकरी, तम्मर (स्त्री.).
फीत (स्त्री.) – फीत, गूंथेली कोर (स्त्री.).
फुकट (वि.) – (१) मफत; (२) फोगट, नकामुं.
  – (अ.) – फोगट, नकामुं, व्यर्थ.
  – चा (वि.) – मफतनुं.
  – फौजदारी (स्त्री.) – अधियारी, अध्यारी (स्त्री.) – फोगट पंचात के माथाझीक (स्त्री.).
  – टं फाकट (अं.) – मफतनुं, नकामुं.
  – ट्या (वि.) – मफतियुं
फु (–फुं)कणी (स्त्री.) – युंकणी, भूंगळी (स्त्री.).
फुंकणे (स. क्रि.) – फूंकवुं.
फुका (अ.) – (१) व्यर्थ, नकामुं; (२) अनायास, सहज.
  – चा (वि.) – मफतनुं.
फुगट, फुगवट (वि.) – जरा ऊपसेलुं, – फूगेलुं.
फुगडी (स्त्री.) – फूदडी, फुदरडी (स्त्री.).
फुगणे (अ. क्रि.) – (१) फूलवुं, ऊपसवुं; (२) रिसावुं, रूठवुं; (३) गर्वथी फूलवुं.
फुगवटा (पु.) – (१) फुगावो (पु.), फूलवुं ते; (२) सूज (स्त्री.); (३) फुगावो, 'इन्फ्लेशन'.
फुगविणे (स. क्रि.) – चडा(–ढा)ववुं, फुलाववुं.
फुगा (पु.) – (१) फुग्गो (पु.); (२) फुक्को, परपोटो (पु.).
फुगीर (वि.) – आछुं फूलेलुं.
फुंकर (स्त्री.) – फूंक (स्त्री.), मोढाथी बहार काढेलो पवन.
फुंकार (पु.) – (१) फूंफाडो, फूत्कार (पु.); (२) फूंफवाटो (पु.); (३) जोरथी मारेली फूंक.
फुटकर (वि.) – (१) फुटकळ, परचूरण; (२) वेरण छेरण थयेलुं .
फुटका (वि.) – (१) तूटेलुं, भांगेलुं; (२) (लाक्षः) अभागी, कमनसीब.
फुटणे (अ. क्रि.) – (१) फूटवुं, तूटवुं, भांगवुं; (२) (लाक्ष.) फरी जवुं, दगो देवो; (३) अलग थवुं; (४) उघाडुं पडी जवुं, जाहेर थवुं ('बातमी फुटली'); (५) फूटवुं, जोरथी फाटी नीकळवुं; (६) फणगो आववो, खीलवुं.
फुटवा (पु.) – (१) फणगो, अंकुर (पु.); (२) फांटुं (न.), फांटो (पु.), शाखा (स्त्री.).
फुटाणे (पु. ब. व.) – दाळिया (पु. ब. व.), भूंजेला चणा.

फुटाफूट (स्त्री.) – (१) फूटाफूट (स्त्री.), कुसंप (पु.); (२) भंगाण (न.).
फुटीर (वि.) – (१) फूटवाना – अलग रहेवाना – स्वभाववाळुं; (२) अळगुं.
फुणगी (स्त्री.) – चिणगी (स्त्री.), तणखो (पु.).
फुणफुण (स्त्री.) – चटको, चचराट (पु.), झणझण (स्त्री.).
– णे (अ. क्रि.) – झणझणवुं, चचरवुं, बळतरा थवी.
फुनसी (स्त्री.) – फोल्ली (स्त्री.).
फुंद (पु.) – (१) डूसकुं (न.), डूमो (पु.); (२) ऐंट (स्त्री.), गर्व (पुं.).
– णे (अ. क्रि.) – डसकवुं, डूसकां खावां.
– फुद – (अ.) – डसक डसक.
फुपाट (–टा) (पु.) – गरम राख के धूळ (स्त्री.) , फुंफाडो.
फुपा (–फा)ट, फुंफाट (पु.)– फुफवाटो, फूंफवाटो (पु.); जोसथी मारेली फूंक (स्त्री); (२) सर्पनो निश्वास.
फुप्फुस (न.) – फुप्फुस, फेफसुं (न.).
फुरक (–ग)टणे, फुरंगटणे (अ. क्रि.) – रूठवुं, रिसावुं.
फुरफुरणे (अ. क्रि.) – (१) खूंखारवुं, हणहणवुं; (२) स्फुरवुं, फरकवुं, कंपवुं.
फुरसत [अं.] (स्त्री.) – फुरसद. नवराश (स्त्री.).
फुरसे (न.) – कोंकणनीं एक अति झेरीली सर्पनी जात.
फुलका (पु.) – फूलको (पु.), नानी फुलावेली रोटली (स्त्री.).
फुलकोबी (पु.) – फूलकोबी (स्त्री.), एक शाक, 'कॉली फ्लावर'.
फुलझडी (स्त्री.) – एक दारूखानुं (न.), फुलकणी, तारामंडळ (न.).
फुलझाड (न.) – फूलझाड (न.).
फुलदाणी (स्त्री.) – फूलदान, फूल मूकवानुं सुंदर पात्र.
फुलपाखरू (न.) – पतंगियुं, फूदुं, पाखोवाळुं नानुं जीवडुं (न.).
फुलबाग (पु., स्त्री.) – फूलबाग (पु.).
फुलबाजा (पु.) – एक दारूखानुं, तारामंडळ.
फुलवात (स्त्री.) – फूलना आकारनी दिवेट (स्त्री.).
फुलविणे (स. क्रि.) – (१) खिलाववुं, खीलववुं; (२) प्रजळतुं करवुं (अंगार); (३) फूलोथी लेलार थाय एम करवुं (बाग).
फुलार (वि.) – (१) हलकुं, कोरुं; (२) नाजुक.
फुलारणे (अ. क्रि.) – (१) फूलवुं; (२) हरखावुं.
फुलारी (पु.) – माळी (पु.).
फुलावर (पु.) – फुलेवर (न.), फूलकोबी (स्त्री.).
फुली (स्त्री.) – (१) फूदडी (स्त्री.), तारा के फूल जेवुं चिह्न; (२) पांच ता नो जत्थो (पु.).
फुलेल (न.) – फुलेल, सुगंधीदार तेल (न.).
फुलोरा (पु.) – (१) फूलमंजरी (स्त्री.), मोर (पु.); (२) फूलोनी रास (स्त्री.).
फुशारकी, फुशारी (स्त्री.) – फुलारो (पु.), फुलाश, बडाई (स्त्री.).
फुशारणे (अ. क्रि.) – फूलवुं, गर्वथी फुलाई जवुं.
फुसका (वि.) – (१) पोलुं; (२) बेकार, नकामुं.
– बार (पु.) – (१) फोगट गयेलो बार (बंदूकनो); (२) (लाक्ष.) पोली धमकी (स्त्री.); (३) फां फां (न.ब.व.), व्यर्थ प्रयत्न.
फुसकारा (पु.) – (सर्पनो) फूंकारो (पु.).
फुसकारणे (अ. क्रि.) – फूंफववुं, फुंफाडो मारवो.
फुसफुशित (वि.) – कमजोर, पोलुं.
फुसफुस (स्त्री.) – (१) फुफवाटो (पु.); (२) डुसकां (न.प.व.); (३) गुसपुस (स्त्री.).
– णे (अ. क्रि.) – (१) फूंफववुं; (२) डुसका खावा; (३) गुसपुस करवी (न.).
फुसलावणी (स्त्री.) – (१) लालच बतावी फोसलाववुं ते; (२) आमीष (न.) लालच (स्त्री.).
– णे (स. क्रि.) – फोसलाववुं.
फू (स्त्री.) – (१) अक्का (स्त्री.), अबोला (पु.ब.व.); (२) फूंफाडानो अवाज.
– उडविणे (लाक्ष.) – तृणवत् लेखवुं, नगण्य–तुच्छ–लेखवुं.
– करणे – फू करवुं : (१) फूंक मारवी; (२) उडावी देवुं, अलोप करवुं.
– गट्टी फू करणे – अक्का करवी; भाईबंधी के दोस्ती तोडवी.
फूग (स्त्री.) – (१) सोजो (पु.); (२) उपसाट (पु.); (३) फुलावो (पु.), फबवुं– ऊपसवुं ते; (४) फुगावो (पु), 'इन्फ्लेशन'.
फूट (स्त्री.) – (१) फूट (स्त्री.); (२) तड, फाट (स्त्री.); (३) भंगाण (न.); (४) कुसंप (पु.); (५) चीभडुं (न.); (६) फणगो, पीलो, अंकुर (पु.).
– तूट (स्त्री.) – तूटफूट (स्त्री.), भंगाण (न.).

फूट [इं.] (पु.) – फूट, १२ इंचनुं माप.
– पट्टी (स्त्री.) – फूटपट्टी, आंकणी (स्त्री.).
फूत्कारणे (अ. क्रि.) – (१) फूत्कारवुं, फूंफाडो मारवो; (२) (लाक्ष.) गुस्सेथी बोलवुं.
फूल (न.) – फूल (न.).
– झगरे (न.) – (१) छाणानो अंगार (पु.); (२) धगधगतो अंगार .
– झडणे – मोर के मंजीरी खरी पडवी, फूल खरवां.
– ना फुलाची पाकळी (लाक्ष.) – नजीवी–तुच्छ–पण सादर भेट.
फूस (स्त्री.) – (१) छूपो टेको (पु.); (२) उश्केरणी, चडामणी (स्त्री).
– (न.) – फूस, रद्दी सामान (न.).
फेकणे (स.क्रि.) – (१) फेंकवुं; (२) जोरथी नाखी देवुं
– घोडो फेंकणे – घोडो दोडाववो.
फेटा (पु.) – फेंटो (पु.).
फेटाळणे (स. क्रि.) – (१) धुडकाववुं, धुतकारवुं; (२) नामंजूर करवुं.
फेड (स्त्री.) – (१) अदायगी, चूकतुं करवुं ते; (२) पूर्ति (स्त्री.).
– णे (स. क्रि.) – (१) फेडवुं, अदा करवुं, वाळवुं; (२) वस्त्र काढी नाखवुं.
फेणणे (स. क्रि.) – फीणवुं, डोवुं, हलावी हलावीने भेळववुं.
फेणी (स्त्री.) – (१) पापडी (स्त्री.); (२) मोटुं पतासुं (न.).
फेन [सं.] (पु.) – फीण (स्त्री.).
फेनिल (वि.) – फेनिल, फीणवाळुं.
फेंदारणे (स. क्रि.) (नाक) – नसकोरां फुलाववां.
फेफरे (नं.) – फेफरुं (न.), वाइ, ऊमस (स्त्री.).
फे फे (स्त्री.) – (१) फजेती (स्त्री.) – (२) गभरामण (स्त्री.).
– उडणे – (१) फजेती थवी; (२) गभरामण थवी.
फेर (पु.) – फेर (पु.) : (१) तफावत (स्त्री.), फरक(पु.); (२) फेरो, आंटो (पु.); (३) चक्कर (न.) गोल फरवुं ते; (४) नृत्यनो एक प्रकार.
– (अ.) – फेर; फरीथी.
– तपास (पु.) – फेरतपास, फरीथी तपासणी (स्त्री.).
– धरणे – (१) गोळ गोळ फरवुं; (२) गोळ गोळ फरीने नृत्य करवुं.
– फटका (पु.) – (१) आंटो फेरो (पु.); (२) स (स्त्री.).
– फार, –बदल (पु.) – फेरफार (पु.), फेरबद (स्त्री.), (२) सुधार (पु.).
– विचार (पु.) – पुनर्विचार (पु.).
फेरा (पु.) – फेरो, आंटो (पु.).
फेरिस्त [अं.] (न.) – फेरिस्त, यादी, टीप (स्त्री.).
फेरी (स्त्री.) – फेरी (स्त्री.), आंटो (पु.), खेप (स्त्री.).
– टाकणे, – मारणे – आंटो खावो, खेप करवी, आववुं.
– ऱ्या घालणे, – मारणे – आंटा मारवा.
फेस (पु.) – (१) फीण (न.); (२) ओज (न.), मरणवे मोढामांथी नीकळतुं फीण (न.), (३) झांख कांटावाळां डांखळां (न.ब.व.).
– णे, फेसळणे (अ. क्रि) – फीणवुं.
फेसाटी (स्त्री.) – (१) दमकसी (स्त्री.); (२) दम नीक जवो ते; (३) झांखरां (न.ब.व.).
– उडणे – दम नीकळी जवो.
फैटण (स्त्री.) – फेटन, बगी (स्त्री.).
फैर (स्त्री.) – फेर, उपरा उपरी गोळीबार (पु.) 'फायर'.
– झाडणे – उपराउपरी गोळीबार – फायर–करवुं.
फैल (पु.) – मजूरोनी हार (स्त्री.), – टोळुं (न.).
– लावर घेणे – (१) कष्टदायक कामने लगाडवुं; (लाक्ष.) झाटकवुं.
फैलणे (अ. क्रि.) – फेलावुं, विखेरावुं, विखेरीने रहेवुं बेसवुं.
फैलाव (पु.) – फेलावो (पु.) : (१) विस्तार, फेलाईने ते; (२) प्रसार (पु.).
– णे (स. क्रि.) – फेलावुं, प्रसरवुं.
फैलाविणे (स. क्रि.) – (१) फेलाववुं, पसारवुं; लंबाववुं; (३) पाथरवुं.
फैसला (–ल्ला) (पु.) – फेंसलो, निकाल, चुकादो (पु.)
– करणे – फेंसलो – निवेडो– करवो, चुकादो आप
फोक (पु.) – (१) झाडनी छाटी काढेली सीधी लीली (स्त्री.); (२) पांदडां काढीने बनावेली डाळनी सोटी (स्त्री.).
फोड (स्त्री.) – (१) चीर, नानी पातडी फाड (स्त्री,); चिताळ (स्त्री.), लाकडानो फाचरो (पु.).
– (पु.) फोल्लो, फोडलो (पु.).

– (१) फोडणी, फोडवानी क्रिया (स्त्री.);
;.).
– (१) फोडवुं, ककडा करवा; (२) अलग
ासलावीने जुदुं करवुं.
- (१) चीरो काढीने कापेलु; (२) नाना
फोडेलुं.
. व.) – काकलिया (पु.ब.व.), शीतळा,
), सैयड (पु.ब.व.).
शीतळा काढवा, – टांकवा, सैयड काढवा.
ोतरुं, छोतरुं (न.).
(वि.) – फोफुं, खाली फूलेलुं.
क्रे.) – (१) (पवननुं) जोरथी वावुं; (२)
वुं फालवुं, (३) (नदीनुं) जोसभेर वहेवुं.
(१) फोतरुं, फोफुं (न.), फोल (पु.), पोच

– (वि.) – व्यर्थ, नकामुं.
– कट (न.) – फोल (पु.).
फौज़ [फा.] (स्त्री.) – फोज, सेना (स्त्री.).
– दार (पु.) – फोजदार, 'पोलिस सब् इन्स्पेक्टर'.
– दारी (स्त्री.) – गुनानी (पोलिसमां) फरियाद (स्त्री.).
– दारी (वि.) – शिक्षापात्र गुनासंबंधी, 'क्रिमिनल'.
– फाटा (पु.) – फोज ने तेनी साथेनो सरंजाम (पु.).
फौजी (वि.) – फोजी, फोजने लगतुं, लश्करी.
फ्यूज़ [इं.] (पु. स्त्री.) – फ्यूझ (पुं.), एक जातनो तार जे–वडे वीजळीनी सामग्री साथे वीजळीनो संपर्क थाय छे.
फ्रीशिप् [इं] (स्त्री.)– फ्रीशिप्, फीनी माफी (स्त्री.).
फ्रॅक्चर [इं] (न.) – फ्रॅक्चर (नं.), हाडकुं भागवुं ते.
फ्रॉक [इं.] (पु.) – फराक (व.).
फ्लश संडास (पु.) – फ्लश जाजरू (न.).
फ्लू [इं.] (पु.) – फ्लू (पु.), 'इन्फ्लुएंझॉ', एक जातनो ताव.

ब

– बकबक (स्त्री.), नकामो लवारो (पु.),

(पु.) – बुक्को, फाको (पु.).
फाको–बुक्को–भरवो, – मारवो.
) – बकवुं, गमे ते बोलवुं.
बकरो (पु.).
– बकरी (स्त्री.).
बकरुं (न.).
नं.) – बकल, कमरपटो तंग करवा वपराती
ाभोवाळी कडी.
ः (–स) (पु.) – बकवा, बकवाट, बकवाद,
ु.).
– बाकी, पत्यांवगर रहेली रकम (स्त्री.),
णुं.
– (१) बकाल, वाणियो (पु.); (२) जुदा जुदा
संस्कृतिना लोकोनी) मिश्र वस्ती.
(न.) – बकुल, बोरसलीनुं फूल (नं.).
) – बकुली (स्त्री.), बोरसलीनुं झाड.
र [फा.] (न.) – बखतर (न.) लोढानुं कवच,
रक्षक पोशाक (पु.).

बखर (स्त्री.) – बखर, तवारीख (स्त्री.), इतिहास (पु.).
बखळ (स्त्री.) – पडतर जमीननो टुकडो (पु.), 'प्लॉट'
बखेडा (पु.) – बखेडो, टंटो (पु.).
बखोटा (पु.), –टी (स्त्री.) – (१) खभानो सांधो (पु.); (२) बावडुं (नं.).
बगड (स्त्री.) – करड (स्त्री.), डांगरनुं एकवारियुं, (न.) एकवार खांडेली डांगर (स्त्री.).
बगल (स्त्री.) – बगल (स्त्री.), खभातळेनो खाडो (पु.).
– थैली (स्त्री.) – बगलथेली (स्त्री.), खभे लटकाती थेली.
– दाखविणे, बगला वर करणे – बगलो ऊंची करवी, – देखाडवी, (लाक्ष.) देवाळुं काढवुं.
– देणे – बाजुए मूकवुं, छोडी देवुं, आंखमीचामणां करवां.
– बच्चा (पु.) – बगलियो (पु.), हा मां हां मेळवी वर्तनारो माणस.
– मारणे – (१) एक बाजुए खसीने वाट आपवी; (२) दूर हटवुं; (३) फोजनी एक टुकडीने परास्त करवुं.
– लेत असणे – बगलमां – कह्यामां – होवुं.
– लेत धरणे – बगलमां लेवुं : (१) बगलमां दबावाय

तेम पकडवुं; (२) आशरो आपवो.

— लेत मारणे – बगलमां मारवुं, कबजे करवुं.

बगळा (पु.) – बगलो (पु.).

बगी (स्त्री.) – बगी, घोडागाडीनो एक प्रकार.

बगीचा (पु.) – बगीचो, बाग (पु.).

बहुगुणे (न.) – बोघरणुं (न.).

बंगला (पु.) – बंगलो (पु.).

— ली (स्त्री.) – बंगली (स्त्री.), नानो बंगलो.

बंगाली (स्त्री.) – बंगाळी, बांगला भाषा (स्त्री.).

बंगी (स्त्री.) – (१) टपालीनी थेली (स्त्री.); (२) बेंगी (स्त्री.), सीवेली नानी पोटली (टपालमां मोकलवानी); (३) कावड (स्त्री.).

बघणे (स. क्रि.) – (१) जोवुं, देखवुं; (२) (लाक्ष.) काळजी–संभाळ–लेवी.

बघ्या (पु.) – जोनार, तमासगीर (पु.).

बचक (स्त्री.) (पु.) – बाचको (पु.), मूठी के कल्लो या तेमां आवे तेटलुं ते, बचकुं (न.).

— भरणे, — मारणे – बाचको भरवो, मूठे लेवुं, बचकुं भरवुं.

बचणे (अ. क्रि.) – बचवुं : (१) वधवुं, सिलक रहेवुं; (२) ऊगरवुं.

बचत (स्त्री.) – बचत (स्त्री.); (१) बचेलुं–वधेलुं ते; (२) बचावेली रकम (स्त्री.), 'सेविंग'.

वचनाग – एक दवानुं झेरीलुं मूळियुं (नं.).

बचाव (पु.) – बचाव : (१) उगारो, छूटको (पु.); (२) रक्षण.

— णे (स. क्रि.) – बचाववुं : (१) उगारवुं; (२) सिलक राखवुं.

— णे (अ. क्रि.) – सुरक्षित रहेवुं.

बच्चा (पु.) – बच्चुं, बाळक, (प्रायः पशुनुं)(नं.).

— जी, बच्चमजी (संबोधनार्थी)– बच्चाजी, बच्चमजी.

बछडे (न.) – (१) बच्चुं (प्रायः पशुनुं.) (न.); (२) बचोळियुं, नानुं बाळक (न.).

बज़बज़ (स्त्री.) – भीड, गरदी (स्त्री.).

— पुरी (स्त्री.) – अंधाधूंधी, अतिशय अव्यवस्था (स्त्री.).

बजरबट्टू (पु.) – चेतनावाळो ने चपळ छोकरो (पु.), (लाडयुक्त शब्द) हुलामणुं संबोधन.

बजवय्या (हि.) (पु.) – बज़वैयो, वाद्य वगाडनार कलावन्त (पु.).

बजाज [हिं' (पु.) – बजाज, कपडानो वेपारी (पु.).

बजावणी (स्त्री.) – (१) बज (–जा)वणी (स्त्री.), अमलमां मूकवुं ते; (२) तामील (स्त्री.); हुकुमनो अमल (पु.).

बजावणे (स.क्रि.) – (१) बजाववुं, अमलमां मूकवुं; (२) ताकीद आपवी.

बजेट [इं.] (न.) – बजेट, अंदाज पत्र (न.).

बंजर (वि.) – झांखरावाळी जमीन, — वाळुं रान.

बट (स्त्री.) – (१) लट, थोडा वाळनी सेर (स्त्री.; (२) बट, एक जातनुं लोढुं (न.).

बट (–टा)ई (स्त्री.) – (१) पंतियाळुं (न.), भागीदारी (स्त्री.); (२) पूंजी ने श्रम आ बन्नेनी भागीदारीथी थती खेती (स्त्री.).

बटकी (स्त्री.) – बटकी : (१) दासी, कणबण, चाकरडी, लूंडी (स्त्री.); (२) रखात (स्त्री.).

बटण (–न) – (न.) – बोरियुं, 'बटन'.

बटणावळ (स्त्री.) – वटाव (नाणांना विनिमयनो) (पु.).

बटबटीत (वि.) – आगळपडती ने मोटी–मोटी आंख (स्त्री.).

बटमोगरा (पु.) – बटमोगरो, डोलर (पु.).

बटलर [इं.] (पु.) – बटलर, विलायती रसोईयो (पु.).

बटला, बटलोई (पु.) – बोटवो, बेठा घाटनो लोटो (पु.).

बटवडा (पु.) – टपालनी वहेंचणी (स्त्री.).

बटवा (पु.) – बटवो, वाटवो (पु.).

बटवारा (पु.) – वहेंचणीं, विभागणी (स्त्री.).

बटाई (स्त्री.) – (१) वटाव (पु.); (२) ऊपजनो अर्धो हिस्सो जमीन मालकने आपवानो करार.

बटाटा (पु.) – बटाटो (–को) (पु.), आलू (न.).

— टेपोहे (पु.ब.व.) – बटाटा पौंआ (पु.ब.व.).

बटीक (स्त्री.) – जुओ 'बटकी'.

बट्टा (पु.) – (१) बट्टो (पु.), लांछन (न.); (२) वटाव (पु.).

— लागणे – बट्टो– कलंक – लागवो.

बट्टी (स्त्री.) – (१) (गोळनी) नानी भेली (स्त्री.); (२) बाटी (स्त्री.), छाणांनी आंचमां शेकेलो कणकनो गोळो के जाडी भाखरी.

बट्ट्याबोळ (पु.) – गोटाळो (पु.), गूंचवण (स्त्री.).

बडका (पु.) – बळखो, गळफो (पु.).

बडगा (पु.) – डंडुको (पु.).

बडतर्फ [फा.] (वि.) — बरतरफ, नोकरीमांथी काढी मूकेलुं.
बडतर्फी (स्त्री.) — बरतरफी (स्त्री.), नोकरी उपरथी रुखसद मळवी ते.
बडबड (स्त्री.) — बडबड (स्त्री.), बकवाट, लवारो (पु.).
 — ड्या (वि.) — बडबडाटियुं, बडबडियुं, वाचाळ, बहुबोलुं.
 — णे (स. अ. क्रि.) — (१) बडबडवुं; (२) ककळवुं, बबडवुं, गणगणवुं.
बडम, —मी (स्त्री.) — गंजी (स्त्री.) ओघो (पु.).
बडवणे (न.) — धोकणुं (न.), धोको (पु.).
बडवा (पु.) — पंढरपुरना विठ्ठल दैवतनो पुजारी (पु.).
बडविणे (स. क्रि.) — (१) बडबवुं, मारवुं, पीटवुं, झापटवुं, फटकाववुं; (२) कणसलांपर बूधां मारी दाणा छूटा पाडवा.
बडस (पु.) — बळखो (पु.).
बडा (वि.) — बडुं : (१) ज्येष्ठ, वडील; (२) श्रेष्ठ, मोटुं, भारे.
बडिवार (पु.) — (१) बडाई, मोटाई (स्त्री.); (२) बडाश, फूल (स्त्री.), गर्व (पु.).
बडीशेप (स्त्री.) — वरियाळी (स्त्री.).
बडेजाव (पु.) — (१) मानपान (न.), आदर सत्कार (पु.); (२) मोटापणुं (न.), मोटाई (स्त्री.).
बडोदा (पु.) — सामसामेनी भींतोपर टेकेलो मोभ (पु.).
बढती (स्त्री.) — बढती (स्त्री.) : (१) पगारमां के होद्दामां वधारो (पु.); (२) उत्कर्ष (पु.).
बढाई (स्त्री.) — बडाश (स्त्री.).
 — मारणे — बडाश— बडाई—मारवी, —हांकवी, फूल मारवी.
 — खोर (वि.) — बडाईखोर, फूलणजी (—शी).
बणगी (स्त्री.) — (१) बाजरीनी नानी राश (स्त्री.); (२) नानी गंजी (स्त्री.).
बंड (न.) — (१) बंड (न.), बळवो (पु.); (२) हुल्लड (न.), विप्लव.
 — (वि.) — तोफानी, अडपलुं.
 — उठणे — बंड ऊठवुं, — जागवुं.
 — ख़ोर (वि.) — बंडखोर, बळवाखोर.
बंडल [इं.] (न.) — बंडळ (न.) : (१) पोटली, नानी गांसडी (स्त्री.); (२) गपगोळो (पु.), ऊडती वात, अफवा (स्त्री.); (३) थाप, भूलथाप (स्त्री.).
 — (वि.) — रद्दी, नकामुं.
बंडाळी (स्त्री.) — हुल्लड (न.), बळवो (पु.).
बंडी (स्त्री.) — बांडियुं (न.).
बतावणी (स्त्री.) — (१) स्वांग (पु.); (२) अभिनय (पु.); (३) बहानुं (न.), डोळ (पु.).
 — करणे — डोळ करवो.
बता (—त्ता)सा (पु.) — पतासुं (न.).
बत्ता (पु.) — बत्तो, दस्तो (पु.) (खल व. नो).
बत्तिशी (स्त्री.) — बत्तीशी (स्त्री.), बत्तीस दांतोनो समुच्चय.
 — दाखविणे — बत्तीशी बतावववी, दांत काढवा, हसवुं.
 — पाडणे — जोरथी लपडाक चोडवी.
 — रंगविणे — (१) जुओ 'बत्तिशी पाडणे'; (२) पान बीडाथी दात लाल करवा.
 — लवणे — अशुभनुं भविष्य बोलवुं.
 — वठणे — भाखेलुं (अशुभ) बनवुं.
 — हलविणे — अशुभ के मनमां आवे ते बकवुं.
बत्ती (स्त्री.) — (१) बत्ती (स्त्री.), दीवो (पु.); (२) गॅसनो दीवो (पु.); (३) दिवेट (स्त्री.); (४) सुरंगनी वाट (स्त्री.).
 — देणे — सुरंग के दारूगोळाने पलीतो चांपवो.
बत्तीस लक्षणी (वि.) — बत्तीस लखणुं (१) पूर्ण माणसनां बत्तीस लक्षणवाळुं; (२) (व्यंगा.) खोडवाळुं, बधी रीते 'पूरो' बगडेलो माणस.
बथ्थड (वि.) — बोथड, जड, ठोठ.
बद (पु.,न.) — (१) बद (स्त्री.), गरमी रोगनो व्रण (पु.); (२) गबी (स्त्री.).
 — [**फा.**] (वि.) (पूर्वग शब्द) — बद, खराब, नीच.
 — ख्याली (वि.) — बदखसलतवाळुं, खराब चालचलगतवाळुं.
 — ख्याली (स्त्री.) — बदखसलत, खराब चालचलगत (स्त्री.), बदचलन (न.).
 — चाल (स्त्री.) — जुओ 'बदख्याली'.
 — नक्षी (स्त्री.) — बदनक्षी, बदनामी (स्त्री.), दुर्लौकिक (पु.).
 — नाम (वि.) — बदनाम, दुर्लौकिक थयेलुं.
 — नामी (स्त्री.) — बदनामी, नामोशी, अपकीर्ति (स्त्री.).
 — नियत (स्त्री.) — बदनैयत, बददानत (स्त्री.).

– **फैली** (वि.) – बदफेल, दुराचारी.
– **फैली** (स्त्री.) – बदफेली (स्त्री.), दुराचरण (न.).
– **माष** (वि.) – बदमाश, लुच्चुं.
– **लौकिक** (पु.) – दुष्कीर्ति, बेआबरू (स्त्री.).
– **सल्ला** (स्त्री.,पु.) – बदसलाह, खोटी सलाह (स्त्री.).
– **सूर** (पु.) – खोटो सूर (पु.).
– **सूर** (वि.) – बसूरूं.
– **सूरत** (वि.) – बदसूरत, कदरूपुं, वरवुं.
बदक (न.) – बतक (न., स्त्री.).
बदडणे (सं.क्रि.) – ठोकवुं, मारवुं.
बदल (पु.) – बदली (स्त्री.), फेरफार (पु.).
– **णे** (स.क्रि.) – बदलवुं, फेरववुं.
– **णे** (अ.क्रि.) – फरवुं, बदलावुं.
बदला (पु.) – (१) बदलो (पु.); (२) साटुं (न.); (३) वेर (न.).
बदलाबदल (स्त्री.) – अदलाबदली, फेरबदली (स्त्री.).
बदली (स्त्री.) – (१) बदली (स्त्री.), नोकरीनुं के कामनुं स्थान के प्रकार फेरववां ते (२) अवेजी (स्त्री.), बदले होवुं ते.
बदस्तूर [फा.] (अ.) – (१) नियमानुसार; (२) चालतुं आव्युं छे तेम, रूढिअनुसार.
बदाम (पु.) – बदाम (स्त्री.).
बद्द (वि.) (नाणे) – बहेरूं (नाणुं), नकली के खोटुं (नाणुं).
बद्दल (अ.) – (१) बदल, बदले, साटे; (२) वास्ते, माटे, अर्थे.
बद्दी (स्त्री.) – (१) निंदा, बदगोई (स्त्री.); (२) कपट, छळ (न.).
बद्दू (वि.) – कलंकित, लांछित.
बध्दकोष्ठ [सं.] (पु.) – बंधकोश (पु.), कबजियात (स्त्री.).
बध्दमूल [सं.] (वि.) – बध्दमूल, दृढ, मजबूत, पक्कुं.
बधणे (अ.क्रि.) – बदवुं, गांठवुं, हुकम मानवो.
बधिर [स.] (वि.) – बधिरः (१) बहेरुं, न सांभळी शके तेवुं; (२) बहेरुं, गरम के ठंडु न कळी शके तेवुं.
बन (न.) – वनराई (स्त्री.).
बनणे (अ.क्रि.) – (१) बनवुं, थवुं; (२) शक्य थवुं; (३) बनाव–मेळ होवो, मेळ आववो; (४) सजावुं, वेश लेवो; (५) (काम वेपार व. नुं) ठीक ठीक गोठवावुं; (६) (लाक्ष.) फजेती थवी, ठगावुं; (७) सिध्द–तैयार–थवुं.
बनविणे (सं.क्रि.) – (१) बनाववुं; (२) रचवुं, करवुं; (३) तैयार करवुं; (४) ठगवुं; (५) चाट पाडवुं.
बनात (स्त्री.) – बनात (स्त्री.), ऊननां कपडांनी एक जात.
बनाम [फा.] (अ.) – नामे, नामथी.
बनाव (पु.) – बनाव, प्रसंग (पु.), घटना (स्त्री.).
बनावट (स्त्री.) – बनावट, घडतर, रचना (स्त्री.).
बनावटी (वि.) – बनावटीः (१) नकली, खोटुं; (२) कृत्रिम.
बनियन (पु.) – कबजो (पु.) गंजीफराक.
बनिया (पु.) – वाणियो, बनियो (पु.).
बनेल (वि.) – (१) धूर्त; (२) पाकुं, पहोंचेलुं.
– **तसा** (सं.) – बने तेम, शक्य थाय तेम.
बंद (पु.) – बंध (पु.), कश(–स) (स्त्री.).
– (वि.) – बंध.
– **पडणे** – बंध पडवुं, अटकी पडवुं, चालु न रहेवुं.
बंदगी [फा.] (स्त्री.) – बंदगी (स्त्री.) : (१) प्रणाम (पु.), सलाम (स्त्री.); (२) प्रार्थना.
– **करणे** – बंदगी करवी : (१) सलाम भरवी; (२) प्रार्थना–अरज–करवी.
बंदर [फा.] (न.) – बंदर (न.).
– **री** (वि.) – विदेशी.
बंदा [फा.] (पु.) – बंदा (पु.) : (१) गुलाम, दास, सेवक; (२) पोताने क्षुद्र लेखीने करेलुं संबोधन ('बंदा हजर आहे!').
– (वि.) – आखो–पूरो (रूपियो).
बंदाटी (स्त्री.) – वांसडो, वांसनो सोटो (पु.).
बंदिस्त (वि.) – (१) केदमां पूरायेलुं; (२) बंधियार, वहेतुं नहि तेवुं; (३) नियमबध्द.
– **स्ती** (स्त्री.) – (१) चोतरफथी बंध होवुं ते; (२) बंदोबस्त, जापतो (पु.).
बंदी [सं.] (पु.) – बंदी, केदी.
– (स्त्री.) – बंधी, मना, अटकायत (स्त्री.).
– **जन** [सं.] (पु. ब. व.) – बंदीजन, स्तुतिपाठक (राजाना) (पु.).
– **खाना** (पु.) – केदखानुं (न.).
– **वान** (पु.) – बंदीवान, केदी.
– **शाळा** (स्त्री.) – बंदीशाळा (स्त्री.), केदखानुं (न.).
– **त ठेवणे** – अटकायतमां राखवुं.
बंदूक [अ.] (स्त्री.) – बंदूक (स्त्री.).

— **उडविणे** —बंदूक फोडवी, — छोडवी.

बंदोबस्त [फा.] (पु.) — बंदोबस्त (पु.) (१) व्यवस्था, तजवीज; (२) जापतो (पु.).

बंध [सं.] (पु.) — बंध (पु.) (१) नियंत्रण (न.) (२) मर्यादा, हद (स्त्री.) (३) रचना, बांधणी (स्त्री.); (४) पाश (पु.).

बंधन [सं.] (न.) — बंधन (न.) (१) केद (स्त्री.); (२) प्रतिबंध, अटकाव (पु.) (३) बांधनारी वस्तु (स्त्री.); (४) तेवी पकड (स्त्री.).

बंधाटी (स्त्री.) — (१) जुओ 'बंदाटी' ; (२) बंधियो (पु.), बांधवाबुं दोरडुं (न.); (३) छापरानीचे पथराती सरांटी (स्त्री.).

बंधारण (न.) — (१) नियम, ठराव ; (२) कायदो, कानू (पु.).

बंधारा (पु.) — बांध, पुस्तो (पु.).

बंधु [सं.] (पु.) — बंधु, भाई (पु.).

— **जन** [सं.] (पु. ब. व.) — बंधुजन, बंधुवर्ग, स्नेहीजन के सगांसंबंधी (पु. ब. व.).

बंधेज (वि.) — स्तंभक (चूर्ण).

— (पु.) — वीर्यस्तंभक दवा (स्त्री.).

बभ्रा (पु.) — (१) प्रसिध्दि, जाहेरात (स्त्री.), कानोकान थवुं ते; (२) बुमाट (स्त्री.), बुमाटो (पु.); (३) परिस्फोट (पु.).

बंब (पु.) — बंबो (पु.) : (१) पाणी काढवानुं यंत्र, 'पंप'; (२) आग ओलवा माटे फेंकवानो संचो (पु.); (३) पाणी गरम करवामाटे बनावेलुं एक मोटुं पात्र.

— **वाला** (पु.) — बंबावाळो (पु.) आग ओलववावाळो.

बंबाळ (वि.) — (१) भयंकर; (२) कदावर; (३) तरबोळ ('रक्तबंबाळ').

बंब्या (पु.) — शीख (स्त्री.), लोढनो पोलो अणीदार सळियो (थेलामांथी अनाज काढवा माटे वपरातो).

बयाज़ [फा.] (पु.) — विगत, तपसील (स्त्री.), वर्णन (न.).

—**वार** (वि.) तपसील—विगत—वार.

बयाणा (पु.) — (१) बानुं, सोदाना साटापेठे अगाउथी अपायेलुं नाणुं; (२) बयान, निवेदन (न.).

बयाद (पु., स्त्री.) — सबब (पु.), कारण, बहानुं, निमित्त (न.).

— **सांगणे,** — **लावणे** — **सबब** काढवो, बहानुं शोधवुं, — काढवुं.

— **खोर** (वि.) — बहानाखोर.

बयान [अ.] (न.) — बयान, निवेदन (न.), जुबानी (स्त्री.).

बरकत [अ.] (स्त्री.) — बरकत (स्त्री.) : (१) समृध्दि, भरभराटी (स्त्री.); (२) सिध्दि, फतेह (स्त्री); (३) फायदो, लाभ (पु.).

बरकंदाज [फा.] (पु.) — बरकंदाज, बंदूकची (पु.).

बरकशी (स्त्री.) — चडसाचडसी, स्पर्धा (स्त्री.); (२) वेर (न.).

बरका (वि.) (फणस) — रसाळ.

बरखास्त [फा.] (वि.) — बरखास्त : (१) समाप्त; (२) विसर्जित.

बरगडी (स्त्री.) — पांसळी (स्त्री.), आंकोशियुं (न.).

बरगा (पु.) — (१) बे मोभाउपरनो वांसडो (पु.); (२) भींतमां पूरेलो थांभलो (पु.).

बरची (—छी) (स्त्री.) — बरछी (स्त्री.), भाला जेवुं एक शस्त्र (न.).

बरड (वि.) — (१) अणउपजाउ (जमीन); (२) बरछट, खरबचडुं; (३) वेरान, उखेड.

— (स्त्री.) — रान (न.), उज्जड प्रदेश (पु.).

बरडा (पु.) — बरडो (पु.), — डी सुपारी (स्त्री.), सोपारीनी एक जात.

बरणी (स्त्री.) — बरणी (स्त्री.), चीनी माटीनुं मीनो चडावेलुं एक गोलाकार ऊभुं वासण (न.).

बरदास्त [फा.] (स्त्री.) — बरदाश (—स, —स्त) (स्त्री.) : (१) महेमानगीरी (स्त्री.), आतिथ्य (न.); (२) संभाळ, तजवीज, चाकरी (स्त्री.) (३) सहन करवुं ते.

बरफ, बर्फ (न.) — बरफ (पु. न.).

बरफी, बर्फी (स्त्री.) — बरफी (स्त्री.).

बरफी चुरमा (पु.) — बरफी चूरमुं (न.).

बरबट (स्त्री.) — (१) केरी के आमलीनुं बनावेलुं खाटुं सरबत (न.); (२) बकरानां मांसनो रसो (पु.); (३) कादव (पु.), कळण (न.).

— **णे** (अ. क्रि.) — लपेडावुं, लपरडावुं.

— **णे** (स. क्रि.) — लगाडवुं, चोपडवुं.

बरबाद [फा.] (वि.) — बरबाद : (१) नष्ट; (२) रद, बाद, नकामुं थयेलुं; (३) उध्वस्त.

— **दी** (स्त्री.) — बरबादी (स्त्री.), खराबी, पायमाली

(स्त्री.).

बरमा (पु.) – बरमा (पु.), गिरमीट (न.), शारडी (स्त्री.), छेद पाडवानुं सुतारनुं खोजार (न.).

बरसात [हि.] (पु.) – वरसाद (पु.).

बरहुकुम (अ.) – (१) हुकुमप्रमाणे, आज्ञानुसार; (२) आबेहूब.

बरळ (स्त्री.) – (१) असंगत प्रलाप; (२) लवारो (पु.).

– (वि.) – असंगत, भलतुं, वाकुंचूकुं.

– जाणे – मंत्र बोलतां भूल करवी.

– णे (सं. क्रि.) – (१) बरलवुं, ऊंघमां बडबडवुं; (२) लवारो करवो.

बरा (वि.) – (१) ठीक, सारुं, भलुं; (२) नीरोगी (–ग), स्वस्थ, तंदुरस्त; (३) मामूली, सामान्य.

– च (वि.) – (१) पुष्कळ; (२) वधारे पडतुं.

– चसा (वि.) – पुष्कळ, प्रमाणमां वधारे.

बरे (अ.) (उद्गार.) – (१) ठीक !, सारुं !; (२) वारु ('हे मी कसे बरे सहन करू?').

– मागणे – भलानी इच्छा करवी, भलुं याचवुं.

– मागते (पु. ब. व.) – हितचिंतक, भलुं इच्छनाराओ (पु. ब. व.).

– वाईट (वि.) – सारुं नरसुं, सारुं माठुं.

– ऱ्या बोलाने (अ.) – (१) भलमनसाईथी; (२) राजीखुशीथी; (३) छानामाना.

– ऱ्यावर असणे – अनुकूल होवुं ('दैव बऱ्यावर होते').

बराक [इं.] (स्त्री.) – बराक, 'बॅरॅक'.

बराडी (वि.) – खाउधरुं, हावरुं.

बरास [पो.] (न., स्त्री.) – बरास (न.), सो घनफूट.

ब(–बो)रू (पु.) – बरु (पु., न.), नेतरनी जातनुं एक घास.

बरा(–रो)बर (वि.) – बरोबर : (१) योग्य, ठीक; (२) बिनचूक, भूलवगरनुं.

– (अ.) – (१) बरोबर, ठीक; (२) साथे, मळीने.

– री (स्त्री.) – (१) बरोबरी, समानता (स्त्री.); (२) तुल्यता, सरखामणी, जोड (स्त्री.); (३) स्पर्धा (स्त्री.).

– री करणे – बरोबरी करवी, स्पर्धा करवी.

– रीचा (वि.) – बरोबरीयुं, समोवडीयुं

बलक (पु.) – गर, मावो (जेम के ईडामांनो) (पु.).

बलदंड (वि.) – बळवान, कदावर.

बला, बलाय (स्त्री.) – (१) बला (स्त्री.), लचांड, संकट (न.); (२) अलाबला, झोडझपट (स्त्री.).

– घेणे – बला लेवी, ओवारणां लेवां.

बलामत (स्त्री.) – आळ, तहोमत (स्त्री.).

बलिदान [सं.] (न.) – बलिदान (न.), कुरबानी (स्त्री.).

बलिष्ठ [सं.] (वि.) – बलिष्ठ, सौथी बळवान.

बली [सं.] (पु.) – बलि (–ळि) : (१) दैत्योनो राजा, प्रह्लादनो पुत्र (पु.); (२) भोग (पु.), देवताने अर्पातो भाग के पशु.

बलुते (न.) – नारु (पु.), वसवायानी हकसाई (स्त्री.).

– दार (पु.) – वसवायो (पु.), गामतरफनी पसायतां आपी वसावेला नारुकारु (पु. ब. व.).

बल्ली (स्त्री.) – वांसनो सोटो (पु.).

बशा (–श्या) (वि.) – बेसी रहेनारुं, आळसुं, निष्क्रिय.

बशी (स्त्री.) – बसी, रकाबी (स्त्री.).

बस (–स्स) (स्त्री.) – (१) बस, थयुं, पूरतुं; (२) बेस (आज्ञार्थे).

बसऊठ (स्त्री.) – (१) बेसऊठ (स्त्री.); (२) परोणागत (स्त्री.), आतिथ्य (न.); (३) ऊठवेठ (स्त्री.), सेवाचाकरीमां पडतो श्रम.

बसकट (वि.) – बेठेलुं, चपटुं.

– (स्त्री.) – बेसणी, बेठक (स्त्री.).

बसक(–कू)ट (न.) – आसनियुं (न.), आसनी (स्त्री.).

बसणे (अ. क्रि.) – (१) बेसवुं, आसनस्थ थवुं; (२) बेसी जवुं, चपट थवुं (पेट, गाल व.); (३) बंधबेसतुं आववुं; (४) किंमत लागवी, मूल पडवुं ('एका नगाला चार रुपये बसले'); (५) नीचे आववुं, ऊतरवुं ('गाळ खाली बसला'); (६) लागवुं, चोटवुं ('रंग ठीक बसला आहे'); (७) वळवुं, स्थिर थवुं ('तबल्यावर हात आता बसला'); (८) पायमाल थवुं, जमीनदोस्त थवुं ('ते घर तेव्हापासून बसले'); (९) जाडुं–खोखरुं थवुं ('घसा बसला'); (१०) (लाक्ष.) (स्त्रीने माटे) अटकाव आववो ('ती आज बसली आहे').

– ल्या जागी – घेर बेठा, बेठाबेठा.

– ल्या बसल्या – घेरबेठा, बेठाबेठा.

बसविणे (सं. क्रि.) – (१) 'बेसवुं'नुं प्रेरक, बेसाडवुं; (२) बेसवा कहेवुं; (३) स्थापित करवुं, प्रतिष्ठापना करवी.

बसवी (स्त्री.) – (लाक्ष.) बंजारण, वेश्या (स्त्री.).

बस्ता (पु.) – (१) बस्तो (पु.), गांसडी (स्त्री.); (२) विवाहप्रसंगेनुं पोशाकनुं सामान.

बस्तान (न.) – गोठवण, व्यवस्था (स्त्री.), प्रबंध (पु.).
– बसणे – ठेकाणे पडवुं, थाळे पडवुं, गोठवाई जवुं.
बस्ती (स्त्री.) – (१) बस्ति, 'एनिमा'; (२) जैन मंदिर.
बहकणे (अ. क्रि.) – (१) बहेकवुं, वंठी जवुं, भलते मार्गे चडवुं; (२) मघमघवुं, महेकवुं.
बहकावणी (स्त्री.) – भंभेरणी, खोटी उश्केरणी (स्त्री.).
बहकावणे (सं. क्रि.) – बहेकाववुं, उश्केरवुं, भंभेरवुं.
बहर (पु.) – (१) मोर (पु.); (२) फलसंभार.
– घेणे – (१) मोर आववी; (२) खूब फळ बेसवां.
बहाणा (पु.) – (१) बहानुं (न.), अजर (स्त्री.), सबब (पु.); (२) डोळ (पु.); (३) आलां बालां (न. ब. व.).
– करणे – डोळ करवो.
– सांगणे – बहानुं आपवुं.
बहाद्दर, बहादुर [फा.] (वि.) – बहादुर, शूर.
बहार [फा.] (स्त्री.) – बहार (पु., स्त्री.) : (१) आनंद (पु.), मजा (स्त्री.); (२) रंग (पु.), शोभा (स्त्री.).
बहाल (न.) –मोभ (पु.),छापराना आधाररूप मुख्य आडुं लाकडुं(न.).
– (वि.) – बहाल, प्रसन्न, खूश.
– करणे – एनायत करवुं, आपवुं, बक्षवुं.
– मर्जी (स्त्री.) – पूर्ण कृपा (स्त्री.).
बहिरंग [सं.] (पु.) – बहिरंग (पु.), बहारनो भाग (पु.), बहारनुं रूप (न.).
बहिरवसा (पु.) – झोडझापट, भूत बाधा (स्त्री.).
बहिरणे, बहिर होणे (अ. क्रि.) – स्पर्शज्ञान नष्ट थवुं, ओछुं थवुं, बधीर थवुं.
बहिरा (वि.) – बहेरुं, बधीर.
बहिरी ससाणा (पु.) – बाज पक्षी (पु.).
बहिर्दिशेस जाणे – दिशा ए जवुं, झाडे फरवा जवुं.
बहिष्कार [सं.] (पु.) – बहिष्कार (पु.) : (१) त्याग, अस्वीकार (पु.); (२) नातबहार करवुं ते.
बहीण (स्त्री.) – बहेन (स्त्री.).
बहु [सं.] (वि.) – बहु, पुष्कळ, घणुं.
– धा, –शः (अ.) – घणुं करीने, बहुधा, मोटे भागे.
– मत (न.) – बहुमती (स्त्री.).
– मोल (वि.) – बहुमूलुं, बहुमूल्य, कीमती.
– रूपी (वि.) – बहुरूपी, विविध रूपवाळुं.
– रूपी (पु.) – घणा स्वांग करी बतावनारो कलावंत (पु.).
बहुत (वि.) – बहोत, घणुं, पुष्कळ.
– करून (अ.) – घणुं करीने, प्रायः.
बहुतेक (वि.) – घणाखरा.
–, बहुधा (अ.) – घणुं करीने, मोटे भागे, प्रायः.
बव्हंशी (अ.) – (१) घणा प्रमाणमां; (२) प्रायः, घणुं खरुं, मोटे भागे.
बळ [सं.] (न.) – (१) जुओ 'बल'; (२) बळ, जोर (न.).
– करणे – जोर करवुं.
– देणे – (१) ओथ आपवी, बळ पूरवुं; (२) ओथे लेवुं, टेको आपवो.
– धरणे – बळ पकडवुं, बळवाळुं थवुं.
– कट (वि.) – (१) दृढ, मजबूत; (२) बळवान्.
– कटी (स्त्री.) – मजबूती, दृढता (स्त्री.).
– जोरी, –जबरी (स्त्री.) – बळजोरी, –जबरी, जबरदस्ती (स्त्री.).
बळकावणे (सं. क्रि.) – हडपवुं, पडावी लेवुं.
बळद (न.) – भींतमांनुं भंडार (न.).
बळावणे (अ. क्रि.) – वधवुं, जोर पकडवुं.
बळी (पु.) – (१) बळिराजा (पु.); (२) बलि, भोग (पु.); (३) बळवान माणस.
– देणे – बलि–भोग–आपवो.
– पडणे – (१) भोग थवुं; (२) नाश पामवुं.
बळे (अ.) – बेळे, पराणे.
– बळे (अ.) – (१) बेळेबेळे, महामुश्केलीए; (२) जबरदस्तीथी.
बक्षिस (न.), **बक्षिशी** (स्त्री.) – बक्षिश (–स), भेट (स्त्री.), इनाम (न.).
बाइल्या (वि. पु.) – (१) बायलो; (२) स्त्रियाळ, स्त्री जेवा स्वभावनो.
बाई (स्त्री.) – बाई (स्त्री.) : (१) कोईपण स्त्री; (२) स्त्रीना नाम पाछळ लगाडातो मानवाचक शब्द ('सीताबाई'); (३) रखात (स्त्री.).
– माणूस (न.) – बाईमाणस (न.), स्त्री.
बाईल (स्त्री.) – बायडी, बैरी (स्त्री.).
– वेडा (वि.) – वहुघेलुं, वहुपाछळ गांडुं, स्त्रीलंपट.
बाऊ (पु.) – (१) बाऊ, हाउ (पु.), बाळकने भय ऊपजावनारो काल्पनिक जीव; (२) (बाळकनी भाषामां) दुखावो (पु.).
– करणे – होय तेना करतां वधारे बिहामणुं बताववुं, भय मानवुं.

– दाखविणे – (बाळकने) भय देखाडवो.

– वाटणे – डर लागवी.

बाक (पु., न.) – (१) बांक, बांकडो (पु.); (२) वांक, वळांक, मरोड (पु.).

– दार (वि.) – वांकवाळुं, मरोडदार.

बाकरवडी (स्त्री.) – बाकरवडी, एक तमतमतुं खाणुं.

बाका (वि.) – (१) शूर, साहसी; (२) अणीनो–कटोकटीनो (प्रसंग).

बाकी (स्त्री.) – बाकी, सिलक (स्त्री.).

– ओढणे – बाकी खेंचवी, हिसाबे नीकळती सिलक रकम आगळ खातामां लई जवी.

– काढणे – बाकी काढवी, लेणुं काढवुं.

– न ठेवणे – (१) करज पतववुं; (२) बाकी–तमा–न राखवी.

बाग [फा.] (पु., स्त्री.) – बाग, बगीचो (पु.).

– वान (पु.) – (१) माळी (पु.); (२) काछी, फळो वेचनार (खास करीने मुसलमान).

बागडणे (अ. क्रि.) – (१) नाचवुं, कूदवुं; (२) रमवुं.

बागनेट (स्त्री.) – संगीन, 'बेयॉनेट'.

बागाईत (स्त्री.) – बागायत (स्त्री.), पाणी पाईने करेली बारमासी खेती (स्त्री.).

– दार (पु.) – बागायतदार (पु.), बागायत खेतीनो मालिक.

– ती (वि.) – बागायती, पाणी पाईने करेली.

बागी [अ.] (वि.) – बागी, बंडखोर.

बागुरडा (पु.) – वांदो (पु.).

बागुल (न.) – वागोळ (स्त्री., न.), वडवागोळ.

– बुवा (पु.) – घोघर, हाउ (पु.), बाळकने बीक बतावावानो 'बावो'.

बांग [फा.] (स्त्री.) – (१) बांग (स्त्री.), नमाजनो समय सूचवनारो मुल्लानो पोकार (पु.); (२) कूकरेकूक, कूकडानो बोल (पु.).

– देणे – बांग पोकारवी.

बांगडी (स्त्री.) – बंगडी (स्त्री.).

– ड्या भरणे – (१) बंगडी पहेरवी; (२) (व्यंगा.) नामर्द बनवुं, डरपोक थवुं.

बाचकणे (अ. क्रि.) – अचकवुं, खमचावुं.

बाचके (न.) – पोटली (स्त्री.).

बाचाबाच (–ची) (स्त्री.) – (१) तकरार, बोलचाल (स्त्री.); (२) बाझंबाझी (स्त्री.).

बाज़ (स्त्री.) – बाज (पु.), खाटली (स्त्री.).

बाज (पु.) – (१) बाज पक्षी, शकरो (पु.); (२) सतारनो पहेलो तार (पु.).

बाज़ (प्रत्यय) – बाज, वाळुं ('दारूबाज').

बाज़री (स्त्री.) – बाजरो (स्त्री.), एक अनाज.

बाजवट (पु.) – बाजूबंध (पु.), बाहुनुं एक घरेणुं (न.).

बाजा (पु.) – (१) मोढे वगाडवानुं वाजुं (न.); (२) वाद्य, वाजुं (न.); (३) 'हार्मोनियम'

– करणे – बुमराण करवी.

– वाजविणे – वाजुं वगाडवुं.

– पेटी (स्त्री.) – वाजापेटी, 'हार्मोनियम'.

बाज़ार [फा.] (पु.) – बजार (पु., स्त्री., न.), चौटुं, हाट (न.); (२) गुजरी (स्त्री.).

– करणे – बजार करवुं, खरीदी करवी.

– भरणे – (१) बजार भरवुं; (२) (लाक्ष.) घोंघाट चालवो.

– मांडणे – (१) बजार मांडवुं, वस्तुओ लई वेचवा बेसवुं; (२) घोंघाट चलाववो.

– गप – बजार गप, जाहेर ऊडती वात (स्त्री.), गामगपाटा.

– निरख, –भाव (पु.) – बजारभाव (पु.).

– बसवी (स्त्री.)– बजारण, वेश्या (स्त्री.).

– बुजगे (पुं. ब. व.)– फोज साथे रहेता बिनफोजी (दुकानदार, नोकरचाकर व.).

गेला बाजार (अ.)– ओछामां ओछुं, आटलुं तो.

बाजारी (वि.)– बजारु.

बाजिंदा [फा.](वि.)– (१) वाजंदुं, नटखट, धूर्त; (२) बजवैयुं (न.).

बाजी (स्त्री.)– बाजी (स्त्री.) (१) खेल (पु.) रमत (स्त्री.); (२) पण (न.), शरत (स्त्री.) (३) युक्ति (स्त्री.) दावपेच (पु.).

– अंगावर येणे – बाजी हारवी, युक्ति के दावपेच ऊलटवा.

– बिघडणे – बाजी बगडवी, योजना निष्फळ जवी.

– लावणे – शरत लगाववी.

– गर, –गार (पु.)– बाजीगर, जादुगर, मदारी (पु.).

– गारी (स्त्री.)– बाजीगरी (स्त्री.) खेलतमासो (पु.).

बाजीराव (पु.)– (१) सुप्रसिध्द बीजो पेशवा (पंतप्रधान)

(पुं.); (२) (लाक्ष.) आयता भोग भोगनार, श्रीमंत.

– वाचा बेटा (स्त्री.)– श्रीमंत बापनी कमाई भोगवतो पुत्र.

– रावी (स्त्री.)– (१) मफतनी श्रीमंती के तेनो मफतनो भोग; (२) सत्ता, हकूमत (स्त्री.).

– रावी (वि.)– उडाउ.

बाजुबंद (पु.)– बाजूबंध (पु.).

बाजू (स्त्री.)– बाजु (–जू) : (१) दिशा (स्त्री.); (२) पासुं, पडखुं (न.) (३) पक्ष (पु.), तरफेण (स्त्री.).

– घेणे – तरफेण करवी, पक्ष लेवो.

– मारणे – बाजी जीतवी, पोताना पक्षने सफळ बनाववुं.

– राखणे – आबरु–पत–संभाळवी, राखवी.

बाट (पु.) – (१) बट्टो, डाघ (पु.); (२) अभडामण (स्त्री.), अपवित्रता.

– गा (वि.) – (१) वटलायेलुं; (२) धर्मभ्रष्ट; (३) जातिभ्रष्ट.

– णे (अ. क्रि.) – वटल (–ला)वुं.

– विणे (स. क्रि.) – वटलाववुं.

बाटली (स्त्री.) – (१) बाटली, शीशी (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) दारू (पु.), शराब (स्त्री.).

बाटी (स्त्री.) – बाटी (स्त्री.), शेकेली भाखरी.

बादुक (न.) – बाटुं (न.), कणसलांवगरना जार–बाजरीना सांठा (पु. ब. व.).

बाठ, –ठी (स्त्री.) – ठळियो (पु.), आंबाजेवा फळनुं कठण ने मोटुं बीज (न.), गोटलो (पु.).

बाड (न.) – (१) हाथप्रत (स्त्री.), 'मॅन्युस्क्रिप्ट'; (२) पोथी (स्त्री.).

– बिछाना, –बिस्तरा (पु.) – घरवाखरो (पु.), घरनुं बधुं सामान (न.).

बाण [सं.] (पु.) – बाण (न.) : (१) तीर (न.); (२) आतशबाजी (स्त्री.); (३) एक लंबगोळ सुंवाळो पथ्थर (जे विष्णुनुं प्रतीक मनाय छे).

बाणणे (अ. क्रि.) – (१) ठसवुं; (२) मनमां पेसवुं; (३) दृढ थवुं.

बाणविणे (सं. क्रि.) – केळववुं, संवर्धन करवुं.

बाणा (पु.) – (१) बिरद (न.), प्रतिज्ञा, टेक (स्त्री.); (२) गर्वनी वात (स्त्री.); (३) वेश, पहेरवेश (पु.); (४) वणाटनो आडो धागो (पु.).

बाणेदार (वि.) – (१) तेजस्वी, मनस्वी, स्वाभिमानी; (२) टेक–वट–वाळुं; (३) तेज, तीखुं.

बांड (वि.) – (१) जुवान; (२) जाडुं (कपडुं).

– (पु.) – (१) सुतराउ हलकी जातनी साडी (स्त्री.); (२) दाणावगरनुं दूंडुं (न.); (३) फोड्यावगरनुं लाकडानुं डूंडुं (न.).

बांडगूळ (न.) – वनस्पती उपर तेनो रस चूसीने जीवती बीजी वनस्पति (स्त्री.), वांदो, 'पॅरासाइट'.

बांडगे (न.) – घेटानुं के ससलानुं बच्चुं (न.).

बांडा (वि.) – काबरचीतरुं.

बात (स्त्री.) – वात, गप (स्त्री.), गामगपाटो (पु.).

– चीत (स्त्री.) – बातचीत (स्त्री.).

– ता झोकणे, –ठोकणे – गप ठोकवी, –मारवी.

बातमी (स्त्री.) – बातमी, खबर, वार्ता (स्त्री.), समाचार (पु.).

– दार (पु.) – खबरपत्री. (पु.).

बातल [अ.] (वि.) – बातल, रद.

बाताड्या (वि., पु.) – (१) गपाटियुं, गप्पी; (२) वातूडियुं.

बाद (अ.) – (१) बाद, रद; (२) खराब, रद्दी; (३) बातल, 'आउट'.

– करणे – (१) काढी नाखवुं, कम करवुं, बाद करवुं; (२) बातल करवुं.

– बाकी (स्त्री.) – (१) बादबाकी (स्त्री.), बाद करवानी रीत (गणित); (२) बाद करतां रहेली रकम (स्त्री.).

बादरायण संबंध (पु.) – ताणीतूशीने बे वस्तुनो जोडायेलो संबंध.

बादली (स्त्री.) – डोल, बालटी (–दी) (स्त्री.).

बाध [सं.] (पु.) – बाध, वांधो, प्रतिबंध (पु.).

– क [सं.] (वि.) – बाधक, नडे एवुं, अपथ्यकर.

बाधणे (अ. क्रि.) – (१) प्रतिकूळ–बाधक–पीडाकारक थवुं; (२) झापट–भूतबाधा लागवी; (३) बाध आववो, वांधो नडवो.

बाधा [सं.] (स्त्री.) – (१) बाधा (स्त्री.); (२) झापट (स्त्री.).

बाध्य [सं.] (वि.) – (१) बंधायेलुं ('तो हे करण्यास बाध्य आहे'); (२) बंधनकारक ('त्याला हे बाध्य आहे').

बांद (–दा)री (स्त्री.) – सह्याद्रिना पश्चिम तळेटीथी शिखरसुधीनो भाग.

बांदा (पु.) – बंदो, गुलाम (पु.).
बांदी (स्त्री.) – बांदी, बांदडी, गुलामडी (स्त्री.).
बांध (पु.) – (१) बांध, पुस्तो (पु.), पाळ (स्त्री.); (२) जमीननी हद दर्शावतुं ऊंचाण (न.).
– काम (न.) – बांधकाम, चणतर (न.).
– णी (स्त्री.) – बांधणी (स्त्री.), बांधवानी रीत, बंधामणी (स्त्री.).
बांधणे (सं. क्रि.) – बांधवुं : (१) रचवुं, चणवुं; (२) जकडवुं, कसवुं; (३) संबंध जोडवो; (४) बंधनमां मूकवुं, नियमन करवुं; (५) अनुमान रचवुं; (६) नक्की करवुं, ठराववुं; (७) एकठुं करवुं; (८) बनाववुं (लाडु, पाघडी व.); (९) रचना करवी (कविता, कथा व. नी).
बांधव [सं.] (पु.) – बांधव, भाई, सगो (पु.).
– (पु. ब. व.) – बांधव, बंधुजन (पु.), सगांवहालां (न. ब. व.).
बांधा (पु.) – बांधो (पु.), कांठुं, कद (न.).
बांधाबांध (स्त्री.) – सामाननी पोटलीओ बांधवी ते.
बांधील (वि.) – (१) बंधायेलुं; (२) ओशियाळुं.
बांधीव (वि.) – (१) बांधेलुं; (२) घाटदार; (३) सारी बनावटनुं; (४) निश्चित, पाकुं.
बांधेसूद (वि.) – घाटदार, प्रमाणबध्द बांधानुं, रूपाळु.
बाप (पु.) – बाप, पिता, जनक (पु.).
– कमाई (स्त्री.) – बापादादाए करेली मिळकत (स्त्री.).
– जन्मी (अ.) – जिंदगीमां क्यारेय, कदीपण.
– जादे (पु. ब. व.) – बापदादा (पु. ब. व.).
– डा (वि.) – बापूडियुं, बापडुं, गरीब, रांकडुं.
– रे ! (आश्चर्य, भीति) – मारा बाप !.
बापुडवाणा (वि.) – बापडुं, दयामणुं.
बाप्तिस्मा (पु.) – क्रिस्ती धर्मनो दीक्षाविधि, 'बॅप्टिझम्'.
बाप्या (वि.) – उमरलायक, पुख्त वयनुं.
बाफ(–फो)र (पु.) – बाफ–वराळ–थी चालती छोटी बोट (स्त्री.).
बाफ्ता (पु.) – एक जातनुं रेशमी कापड (न.).
बाब [अ.] (स्त्री.) – बाब (पु.) : (१) विषय, मुद्दो (पु.); (२) प्रकरण (न.).
बाबत [फा.] (स्त्री.) – बाबत (स्त्री.) : (१) मामलो (पु.); (२) जुओ '**बाब**'; (३) विगत (स्त्री.).
– (अ.) – बाबत, बाबतमां, विषे, बाबे.
बाबा (पु.) – (१) बाबा, संत साधु (पु.); (२) बापु; (३) बाबो, धावणो छोकरो (पु.), बाळक (न.).
– पुता करणे – (१) लल्लो पच्चो – खुशामत – करवी; (२) भाई बापा करवा, समजाववुं, मनाववुं.
– लोक (पु. ब. व.) – बाळको (न. ब. व.).
– वाक्य (न.) – बाबावाक्य, पुख्ताओनुं वचन (न.), के तेमनी शिखामण (स्त्री.).
बाबुळी (स्त्री.) – (१) ऊब, फूग (स्त्री.); (२) लील, शेवाळ (स्त्री.).
बाबू (पु.) – (१) बाबु, बंगाली, बिहारी, मध्यमवर्गनो माणस (पु.); (२) कारकून (पु.).
बाभूळ (स्त्री.) – बावळ, बावळियो (पु.), कंटालु (स्त्री.).
– बन (न.) – बावळकांट, बावळी (स्त्री.).
बांबट (स्त्री., न.) – वादळी हवा (स्त्री.).
बांबर (न.) – कळण, कादव (न.).
बांबू (पु.) – बांबु, पोलो वांस (पु.).
बायको (स्त्री.) – बायडी, बैरी, वहु (स्त्री.).
– करणे – बैरी करवी, परणवुं.
– माणूस (न.) – बाईमाणस, बेरुं (न.).
– वेल्हाळ (वि.) – वहुघेलुं
बायक्या (वि.) – जुओ 'बाइल्या'.
बाया (पु.) – नरघांनी जोडमांनुं डाबी बाजुनुं नरघुं (न.).
बार (पु.) – (१) बंदुक व. नो अवाज (पु.); (२) नोंध (स्त्री.), 'बार'; (३) फूलोनो मोर के फळोनो संभार (पु.); (३) अदालतनुं वकीलमंडळ (न.).
– उडविणे – (१) बंदुक के फटाकानो अवाज काढवो; (२) (लाक्ष.) फतेह करवुं.
– करणे – (१) नोंध करवी; बारनिशी करवी.
– धरणे – (१) बहलावुं, खीलवुं; (२) फळ बेसवां.
– भरणे – (१) बंदूक व. मां दारू ठांसवो; (२) भंभरेवुं; (३) बीडा साथे तमाखु खावी.
– कौन्सिल [इं.] (न.) – वकीलोनुं महामंडळ (न.).
बारकस [फा.] (न.) – बारकस, माल लई जतुं वहाण (न.).
बारका (वि.) – (१) बारीक, कदमां नानुं, पातळुं; (२) सुकलकडी.
बारकावा (पु.) – बारकाई, बारीकी, सूक्ष्मता (स्त्री.).
बारगळणे (अ. क्रि.) – (१) रद थवुं; (२) बाद थवुं.
बारगीर (पु.) – बारगीर, घोडेसवार सैनिक (पु.).

बारडी (स्त्री.) – बालटी (–दी), डोल (स्त्री.).

बारदान [फा.] (न.) – बारदान, माल बांधवानुं के भरवानुं गूण (न.).

– ना (पु.) – (१) माल (पु.); (२) गूणोनो गांसडो (पु.).

बारनिशी [फा.] (स्त्री.) – बारनीशी (स्त्री.) : (१) पत्रोनी आवकजावक नोंधवानी चोपडी (स्त्री.); (२) ते चोपडीमां नोंधवुं ते.

– करणे – आवकजावक चोपडीमां नोंध करवी.

बारनीस (पु.) – बारनीश (–स), बारनीशीनुं काम करनारो कारकून.

बारभाई (पु.) – (१) अनेक मुत्सद्दीओ (पु. ब. व.); (२) बार– अनेक – मंत्रीओ.

– चा कारभार – (१) अनेक मुत्सद्दीओए के मंत्रीओए मळीने चलावेलुं शासन; (२) (कटाक्ष.) गोंधळ, गोटाळो, अंधाधुंध कारभार (पु.).

बारमाह(–ही) (अ.) – बारेमास, सदासर्वदा.

बारसे (न.) – जन्मथी बारमे दिवसे थतो नामकरण विधि (पु.).

– शास जेवणे – (लाक्ष.) – ना करतां वधारे पावरधुं होवुं.

बारा (वि.) – बार, १२.

– खडी (स्त्री.) – बाराखडी (स्त्री.), कक्को (पु.).

– गावचे पाणी प्यालेला – बारे बंदरना पाणी पीधेलो, हजार घंटीनो लोट खाधेलो, अनुभवी, पाको.

– घरचे बारा – बार बापनी वेजा (स्त्री.), परस्पर मेळ न खाय एवा माणसोनुं टोळुं.

– बंदी (स्त्री.) – बंडी (स्त्री.).

– महिने तेरा काळ – बारे महिना ने तेरे काळ, हंमेशा, सदासर्वदा.

– वाजणे – बार वागवा, आवी बनवुं, कटोकटीनो क्षण आववो.

– वाटा मोकळया – बारे भागोळो मोकळी, पूरी छूट, पूरी स्वतंत्रता.

– पिंपळावरचा मुंजा – एक नहि अनेक कामोमां माथुं मारनारो माणस; (२) ज्यां त्यां भटकतो माणस.

बारावा (पु.) – बारमुं (न.) : (१) मरनारनो बारमो दिवस; (२) ते दिवसे थती क्रिया.

– (वि.) – बारमुं.

– बृहस्पती असणे – बारमो चंद्रमा होवो, अणबनाव होवो.

बारी (स्त्री.) – (१) खीण, खिंड (स्त्री.); (२) बारी (स्त्री.), हवा–अजवाळा माटे करेलुं बाकुं (न.); (३) वारो (पु.), पाळी (स्त्री.).

बारीक (वि.) – बारीक, झीणुं, सूक्ष्म.

– सारीक (वि.) – (१) नानुंसूनुं, नजीवुं, साधारण; (२) सूक्ष्म, झीणुं.

बारूद [फा.] (स्त्री.) – बारूत, फोडवानो दारू (पु.).

बारोत्रा (पु.) – बारोत्रा, बार टका व्याज (न.).

बाल [सं.] (वि.) – बाल(–ळ) : (१) उमरमां नानुं; (२) अल्पबुध्दिनुं, नादान.

– (पु.) – (१) बाल(–ळ), बालक (न.); (२) वाळ (पु.).

– गोपाळ (पु. ब. व.) – बाळकोनो समूह.

– पण (न.) – बाळपण, बचपण (न.).

– बुध्दी (वि.) – नादान, छोकरमत.

– बुध्दी (स्त्री.) – बाळकनी काची बुध्दि.

– बोध (वि.) – (१) बाळकने पण समजाय एवुं सहेलुं; (२) सीधुं, सरळ, सज्जन; (३) सादी–पुराणी रहेणी–करणीवाळुं.

– ब्रह्मचारी (पु.) – बाळब्रह्मचारी, आजन्म ब्रह्मचारी.

– मंदिर (न.) – बाळमंदिर (न.), बाळकोने तालीम आपवानी शाळा.

– मित्र (पु.) – बाळमित्र, बाळपणनो मित्र, लंगोटियो (पु.).

– वाडी (स्त्री.) – बालवाडी, 'किंडरगार्टन'.

– विधवा (स्त्री.) – बाळविधवा.

– वीर (पु.) – (१) बाळवीर, 'बॉयस्काउट'; (२) शूर बाळक (पु.).

बालंट (न.) – आळ, तहोमत (न.).

बालदी (–टी) (स्त्री.) – बालटी(–दी), डोल (स्त्री.).

बालंबाल (वि.) – पूरेपूरुं.

बालाग्र [सं.] (वि.) – वाळना अग्र तेटली पण, जरा पण, सहेज पण.

बालिश (वि.) – बालिश, छोकरवाद.

बालेकिल्ला (पु.) – कोटनी अंदरनो ऊंचो किल्लो (पु.).

बालेघाट (पु.) – घाटना माथापरनो महाराष्ट्रनो **प्रदेश**, –मुलक (पु.).

बाल्या (पु.) – घरकामनो नोकर, रामो (पु.).
बाव, बावडी (स्त्री.)– कूवो (पु.).
बावकडा (पु.), **बावखंड** (न.) – बावडुं (न.), खभो अने कोणी वच्चेनो हाथनो भाग.
बावचळणे (अ. क्रि.) – (१) बावरुं– बेबाकळुं–थवुं; (२) बरलवुं.
बावचा (पु.) – गोटाळो, चूंथारो (पु.).
  – करणे – गोटाळो करवो, – वाळवो.
  – होणे – गोटाळो थवो, – वळवो, चूंथाई जवुं, चूंथाचूंथ थवी.
बावची (स्त्री.) – गवार, गुवार (स्त्री.), एक शाक.
बाव(–हु)टा (पु.) – (१) वावटो (पु.), धजा (स्त्री.); (२) बावडुं (न.).
बावनकशी (वि.) (सोने) – सो टचनुं, अत्यंत शुध्द (सोनुं).
बावरणे (अ. क्रि.) – अमूंझावुं, बावरुं थवुं.
बावरा (वि.) – बावरुं.
बावळा, बावळट (वि.) – बाघुं, भोळुं.
बावा (पु.) – बावो, वेरागी (पु.).
बावी (स्त्री.) – बाव (स्त्री.), अंदर ऊतरवानां पगथियांवाळो कूवो (पु.).
बावे (न.) – वीणो, सुकान फेरववानो दांडो, बावोबकरो (पु.).
बाशिंग (न.) – वर वधुना के बेल घोडानां कपाळपर बंधातो बेगडनो शणगार (पु.), मखियाणुं (न.).
  – बळ (न.) – (लाक्ष.) विवाहनुं सौभाग्य.
बाशी (–सी) (वि.) – वासी, ऊतरेलुं.
बाष्कळ (वि.) – असभ्य, वाहियात.
बास (पु.) – वांस (पु.).
बासन (न.) – बांधण, वेष्टन (न.).
बा (–बां)सुरी (स्त्री.) – वांसळी (स्त्री.).
बासुंदी (स्त्री.) – बासुंदी, बासूंदी (स्त्री.).
बाही (स्त्री.) – (१) बांय (स्त्री.); (२) बारणाना चोकठानो ऊभो थांभलो (पु.).
  – देणे – हाथ आपवो, बांय झालवी, मदद करवी.
  – ह्या थोपटणे – (१) खम ठोकवी; (२) (लाक्ष.) आह्वान आपवुं.
बाहु [सं.] (पु.) – बाहु (पु.) : (१) बावडुं (न.); (२) हाथ (पु.); (३) (भूमिती) आकृतिनी एक बाजु (स्त्री.).
बाहुटा (पु.) – (१) बावडुं (नं.) : (२) रेलवेनो हाथ, 'सिग्नल'.
बाहुले (न.) – पूतळुं, ओडुं, बावलुं (नं.).
बाहुली (स्त्री.) – (१) पूतळी, ढींगली (स्त्री.); (२) आंखनी कीकी (स्त्री.).
बाहेर (अ.) – बहार.
  – कोट (पु.) – बहारकोट (पु.), कोटनी बहारनो भाग.
  –ख्याली (वि.) – बहारचलुं, व्यभिचारी.
  –ख्याली (स्त्री.) – रंडीबाजी (स्त्री.).
  –काढणे – (१) बहार काढवुं; (२) हाकी मूकवुं.
  – चार (पु.) – जुओ 'बाहेरख्याली'.
  – ची बाधा (स्त्री.) – झापट, पिशाचबाधा (स्त्री.).
  – वसा (पु.) – झापट.
बाह्यात्कारी (अ.) – उपरउपरथी.
बाळ (न.) – 'बाल' जुओ.
  – कडू (न.) – गळथूथी, घूंटी (स्त्री.).
  – कडू असणे – गळथूथीमांथी मळवुं, बाळपणमां मळेलुं होवुं, जन्मजात संस्कार होवा.
  – छंद, – हट्ट (पु.) – बाळहठ (पु.).
बाळगण (स्त्री.) – उछेर (पु.), पालन (न.).
  – णा (पु.) – बाळकोनी संभाळ राखनारो माणस.
बाळगणे (स. क्रि.) – (१) (पासे) राखवुं; (२) संभाळवुं.
बाळंत (वि. स्त्री.) – सुवावडी, सुवावडमां होय एवी.
  – घर (न.) – सुवावडखानुं (न.).
  – पण (न.) – (१) सुवावड (स्त्री.) ; (२) सुवावडीनी सेवाचाकरी (स्त्री.).
  – होणे – सुवावड थवी, खाटलो आववो.
बाळंतीण (स्त्री.) – सुवावडी, सुवावड थयेली स्त्री.
बाळवते, बाळुते (न.) – बाळोतियुं (न.), बाळकनीचें रखातुं कपडुं (न.).
बाळसे (न.) – बाळकनी पुष्टता ने कांति.
बाळी (स्त्री.) – काननुं एक घरेणुं (मोतीवाळुं) (न.).
बिकट (वि.) – विकट : (१) घणुं मुश्केल; (२) विकराळ.
बिगर (अ.) – वगर, सिवाय.
बिगरी (स्त्री.) – मूळाक्षरो सिखाडवानो वर्ग, बाळपोथीनुं धोरण.
बिगार (स्त्री.) – बेगार (पु., स्त्री.), वेठ (स्त्री.).
  – री (स्त्री.) – बेगारी, वेठियो (पु.).
बिघडणे (अ. क्रि.) – (१) बगडवुं; (२) ऊखडवुं; (३) ऊंधुं वळवुं; (४) ऊतरी जवुं (फळ).

बिघडविणे (स. क्रि.) – (१) बगाडवुं; (२) बहेकाववुं.
बिघा (पु.) – वीघो (पु.),वीघुं (न.), जमीन मापवानुं परिमाण.
बिघाड (पु.) – बगाड, बिगाड (पु.).
बिंग (न.) – (१) भेद (पु.), रहस्य (न.); (२) खामी, कसर, ऊणप (स्त्री.).
– फुटणे – भेद खुलो पडवो, छूपी वात फूटवी.
– बाहेर काढणे – भेद उघाडो पाडवो, – खोलवो.
– बाहेर पडणे – भेद खूलवो.
बिचकणे (अ. क्रि.) – (१) डरवुं; (२) चमकवुं, खमचावुं, चोंकवुं.
बिचकणी (स्त्री.) – चोंक (स्त्री.).
बिचकावणे (स. क्रि.) – चोंकाववुं, डराववुं.
बिचकावणी (स्त्री.) – डरामणी (स्त्री.).
बिचवा (वि.) – तेज, स्फूर्तिवाळुं.
– (पु.) (१) वांकीं धारदार कटार (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) तेज छोकरो (पु.).
बिचारा (वि.) – बिचारुं, बापडुं, रांक.
बिछाई (–य)त (स्त्री.) – बिछायत, बिछात (स्त्री.), आस्तर (पु.).
बिछायती (वि.) – (१) बजारमां पोतानो माल फेलावीने मांडतो (विक्रेता); (२) मालनी खरीदमाटे गामगाम फरतो (वेपारी); (३) ऊभी शेरडीनी अगाउ किंमत लेतो (खेडूत).
बिछाना (पु.) – बिछानुं (न.), पथारी (स्त्री.).
बिछावणी [हिं.](स्त्री.) – बिछावट (स्त्री.) – बिछाववुं ते.
बिजली (स्त्री.) – वीजळी (स्त्री.).
बिजवट (नं.) – (१) वीर्यबीज (न.); (२) ओलाद (स्त्री.).
बिजवर (वि.) – बीजवर (वि.), बीजीवार परणतो (वर).
बिजागरी (स्त्री.), – रे (न.) – मिजागरुं (न.).
बिटका (वि.) – ठींगणो, बटको, बेठी दडीनो.
– (पु.) – वानो गोळो, झटको (पु.).
बिडवई (पु.) – (१) छावणीनो रक्षक अधिकारी; (२) हितकर्ता (पु.).
बिडी (स्त्री.) – बीडी (तमाखुनी) (स्त्री.).
बिढार (नं.) – 'बिऱ्हाड' जुओ.
बिंढा (पु.) – वींटो, गंठो (पु.); (२) (कश्शानो पण) आगळ पडतो भाग.
बि (–बे)तणे (अ. क्रि.) – (१) आवी रहेवुं, आवी पहोंचवुं; (२) आवी पडवुं; (३) बनवुं.
बित्तंबातमी (स्त्री.) – पूरेपूरी के चोक्कस खबर (स्त्री.).
बिथरणे (अ. क्रि.) – (१) ऊलटवुं, फरी जवुं; (२) चोंकवुं, भडकवुं; (३) अमुझावुं.
बिदा, बिदाई (स्त्री.) – विदाय (स्त्री.).
– करणे, – देणे – विदाय आपवी, रजा आपवी.
बिदागी (स्त्री) – (१) विदाय वखते अपातुं पारितोषिक (न.); (२) दक्षिणा (स्त्री.).
बिदी (स्त्री.) – (१) गामनी शेरी (स्त्री.); (२) शेरीमां वहेती गंदा पाणीनी नाली (स्त्री.).
बिन (अ.) – बिन, विण, विना.
– (फा.) (पु.) – बिन, –नो दीकरो (पु.) (व्यक्तिना नाम पछी वालिदना नाम पहेलां आवतो शब्द; जेम के 'महमद बिन कासिम'.
– घोर (अ.) – बिनजोखम, बेधडक, निश्चिंत थईने.
– जोड (वि.) – (१) अजोड; (२) एकसंध.
– तक्रार (अं.) – बिनतकरार, तकरारवगर.
– तोड (वि.) – जेनुं उत्तर नथी तेवुं, खंडन न करी शकाय एवुं.
– दिक्कत (अं.) – जुओ 'बिनघोर'.
– धोक (अ.) – बिनजोखम, बेधडक.
– भाड्याचे घर (न.) – (लाक्ष.) बिनभाडानुं घर, केदखानुं (न.).
– माहितीचा (वि.) – अजाण्युं, अलाउ.
– लागवडीचे (वि.) – अणखेडयुं.
– वारस (वि.) – बिनवारसी, नावारसी.
– व्याजी (वि.) – वगरव्याजुकुं, अराम.
– शर्त (वि.) – बिनशरती.
बिनसणे (अ. क्रि.) – अणबनाव थवो, संबंध बगडवो.
बिनामी (वि.) – (१) बीजाना नामपर करेलुं; (२) बनावटी, खोटुं.
बिनी (स्त्री.) – (१) बीनी (स्त्री.), लश्करनो मोखरानो भाग; (२) बारणाना चोकठानो उपरनो भाग.
– चा (वि.) – (१) मोखरानुं; (२) प्रमुख.
– वर असणे – मोखरे रहेवुं.
– सांभाळणे – मोरचो मांडवो, मोखरे रही लडवुं – मोरचो संभाळवो.
बिंदली (स्त्री.) – टीपकी, टीलडी (स्त्री.).
बिंदी (स्त्री.) – (१) दामणी, बंधी (स्त्री.); (२) बिंदी,

अनुस्वारनुं टपकुं (न.).

बिंदु [सं.] (पु.) – (१) बिंदु, टींपुं, टपकुं (न.); (२) मीडुं (नं.).

बिबट्या (ळ्या) वाघ (पु.) – टपकांवाळो चित्तो (पु.).

बिब्बा (पु.) – भिलामो (पु.), – मुं (न.).

– घालणे – (१) भिलामो मारवो, –नुं तेल चोपडवुं; (२) (लाक्ष.) काममां विघ्न करवुं.

बिबि (–ब्बी) (स्त्री.) – बीबी (स्त्री.), मुसलमाननी स्त्री.

बिभूत (स्त्री.) – राखोडी (स्त्री.), भस्म (न.).

बिंब [सं.] (न.) – बिंब (न.) : (१) सूर्य के चंद्रनुं मंडळ (न.); (२) छाया, प्रतिमा.

– फल (नं.) – पाकुं टींडोरुं (न.), एक शाक – फळ.

बिंबणे (अ. क्रि.) – ठसवुं, मनमां ऊतरवुं.

बियबी (स्त्री.) – कुमळी केरीनुं चीरियुं (न.).

बियाणे (न.) – बियारण, बियारुं (न.), वाववामाटेनां बी (न.ब.व.).

बिरडे (न.) – (१) बुतान, बोरियुं; (२) चोळीनी गांठ (स्त्री.).

बिराणा (–ना) (वि.) – बिरानुं, पारकुं.

बिरादरी [फा.] (स्त्री.) – बिरादरी (स्त्री.) : (१) न्यात (स्त्री.); (२) भाईचारो (पु.).

बिरियाणी, बिर्याणी (स्त्री.) – बिरयानी (स्त्री.), मांसमिश्रित भात (पु.).

बिरी(–रु)द (न.) – बिर(–रु)द (न.); (१) टेक (पु.), स्त्री.), निश्चय (पु.); (२) गंडो, मंतरेलो दोरो (पु.); (३) नामना, ख्याति (स्त्री.);

बिरुदावली (स्त्री.) – बिरुदावलि (स्त्री.) : (१) प्रतिज्ञाना शब्दो; (२) मानदर्शक पदवीओ; (३) प्रशंसानां गीतो (न.ब.व.).

बिऱ्हाड (न.) – वास (पु.), रहेठाण (न.).

– उचलणे – उचाळा भरवा, घरबार खाली करीने नीकळवुं.

– करणे – घर करवुं.

– करी (–रु) (पु.) – भाडूत (पु.).

– बाजले (नं.) – घरवाखरो, सरसामान, खटलो, उचाळो (पु.).

बिल [इं.] (न.) – बिल : (१) आवक चिठी (स्त्री.), भरतियुं (न.); (२) नवा कायदानो खरडो (पु.).

– करणे – बिल करवुं, – बनाववुं.

– फाडणे – बिलना आंकडा लखीने आपवा.

– भरणे – बिलना नाणां भरवां.

– येणे – बिल आववुं : (१) बिलनां नाणां भरवानी यादी आववी; (२) धारासभामां नवा कायदानो खरडो दाखल थवो.

बिलकुल (अ.) – बिलकुल, जरापण.

बिलग (वि.) – अलग, पृथक्, छूटुं.

बिलगणे (अ. क्रि.) – (१) बिलगवुं, वळगवुं; (२) मंडवुं.

बिलंदर (वि.) – बिल्लुं, चालाक, लुच्चुं, होशियार.

बिलबिलीत (वि.) – नरम, पोचुं.

बिलामत (स्त्री.) – आळ, तहोमत (स्त्री.).

बिलोरी (वि.) – बिलोरी, एक जातना पासादार जाडा काचनुं बनेलुं.

बिल्ला (पु.) – बिल्लो, चांद (पु.).

बिल्ली [हिं.] (स्त्री.) – (१) बिलाडी (स्त्री.); (२) (लाक्ष) डरपोक माणस.

बिवड (पु.) – मुख्य पाकनुं बीज वाववा पहेलां खातर तरीके काढेलुं गौण पाक.

बिशाद, बिसात [अ.] (स्त्री.) – (१) वसात, विसात (स्त्री.); (२) हिंमत, मजाल (स्त्री.).

बिस्तरा [फा.] (पु.) – बिस्तरो (पु.).

बी (स्त्री. नं.) – बी, बीयुं, बियारण (न.).

– टाकणे, – पेरणे – (१) बी नाखवुं, – रोपवुं; (२) (लाक्ष) मूळ घालवुं, पायो नाखवो.

– मोडणे – (१) बी मोडवुं; (२) (लाक्ष.) पायो उखेडी नाखवो.

– रुजणे – (१) बी ऊगी नीकळवुं; (२) (लाक्ष.) फळवुं.

बीज [स.] (नं.) – जुओ 'बी'.

– मंत्र (पु.) – मूळमंत्र (पु.).

बीज़ (स्त्री.) – बीज, द्वितीया तिथि (स्त्री.).

बीजक (न.) – बीजक, भरतियुं, मालनी किंमतनी विगतवार यादी, 'बिल'.

बीजाक्षर [सं.] (न.) – (१) मंत्राक्षर; (२) मूळाक्षर (न.).

बीड (न.) – बीड (न.), काचुं भरतनुं लोढुं (न.).

बीन (स्त्री. न.) – बीन (स्त्री. न.) वीणा (स्त्री.).

– कार (पु.) – बीनकार (पु.), वीणा वादक.

बीभत्स [सं.] (वि.) – बीभत्स : (१) चीतरी चडे तेवुं; (२) बिहामणुं.

बीमार [फा.] (वि.) – बीमार, मांदुं.
  – असणे – बीमार होवुं.
  – पडणे – बीमार पडवुं, मांदु थवुं.
बीर (पु.) – पिशाचनी जातनो एक वर्ग.
  – भरणे – झपाटवुं, भूतपिशाचनी झापट लगाडवी.
  – भाटीव (पु.) – शूरातन चडावतुं भाषण (न.).
  – विद्या (स्त्री.) – भूतपिशाच वश करी लेवानी विद्या.
बीळ (न.) – बिल, दर (न.).
  – पाडणे – दर पाडवुं.
बुकणा (पु.) – भूको, चूरो (पु.), चूरेचूरो (पु.).
बुकणी (स्त्री.) – भूकी (स्त्री.).
बुकलणे (स. क्रि.) – मुक्काटवुं.
बुकलाबुकल (स्त्री.) – मुक्कामुक्की (स्त्री.).
बुक्का (पु.) – (१) मुक्को (पु.); (२) एक सुगंधी काळा रंगनो भूको (कपाळे लगाडातो).
बुक्की (स्त्री.) – मुक्की (स्त्री.).
बुगडी (स्त्री.) – (१) बूक(–ग)डी (स्त्री.), स्त्रीओना काननुं एक घरेणुं (न.); (२) चोखानी एक जात.
बुचकणे (स. क्रि.) – छीनवी लेवुं, लूंटवुं, झुटवी लेवुं.
बुचकळणे (स. क्रि.) – बोळवुं, झबकोळवुं.
बुचकळा (पु.) – (लाक्ष.) (१) दुविधा (स्त्री.), डामाडोळपणुं (न.); (२) गोंधळ (मननो).
बुचकळी (पु.) – डूबकी, बूडकी (स्त्री.).
  – ळ्या खाणे – डूबकिया खावा.
  – ळ्यात पडणे – दुविधामां पडवुं, डामाडोल थवुं.
बुचका (पु.) – झूमखो (पु.), झूमखुं (न.), पूंज (पु.).
  – (वि.) – जुओ 'बुचा'.
बुचडा (पु.) – अंबोडो (पु.), लांबा वाळनी बांधेली गांठ.
बुचबुचणे (अ. क्रि.) – (जंतुओथी) भराई जवुं, जंतुओथी ऊभरावुं.
बुचा (–च्चा) – बूचुं, नागुं, घरेणांवगरनुं (कान, नाक), बांडुं.
  – कारभार (पु.) – बूचो कारभार, दबदबावगरनो कारभार (पु.).
बुचाड (नं.) – कणसलांवाळा सांठानी गंजी (स्त्री.).
बुचाडणे (स. क्रि.) – (१) झूटवी लेवुं; (२) लूंटवुं.
बुजगावणे (न.) – चाडियो (पु.), पंखी, वांदरा वगेरेने बिवरावामाटे ऊभेलुं माणसजेवुं पूतळुं.
  – (स. क्रि.) – डराववूं, भडकाववुं.
बुज़ट, बुज़रट, बुज़रा (वि.) – भडकण (–णुं), चमकनारुं.
बुज़णे (अ. क्रि.) – पूरावुं, भरावुं, बंध थवुं.
  – (स. क्रि.) – चोंकवुं, भडकवुं.
बुज़विणे (स. क्रि.) – (१) चोंकाववुं, भडकाववुं; (२) पूरवुं, भरवुं, बंध करवुं.
बुज़बुज़णे (अ. क्रि.) – जुओ 'बुचबुचणे'.
बुज़बुज़ाट (पु.) – (१) ऊभरो (पु.); (२) अति भीड, गर्दी (स्त्री.).
बुज़ारपणा (पु.) – भडक, चमक, बीक, डर (स्त्री.), संकोच (पु.).
बुजुर्ग [फा.] (वि.) – बुजरग, बुझुर्ग, उमरलायक.
बुझणे (अ. क्रि.) – बुझावुं, ओलाई जवुं.
बुझविणे (स. क्रि.) – बुझाववुं, बूझववुं, ओलववुं (आग, दीवो).
बुझाविणे (स. क्रि.) – समजाववुं, शीखववुं.
बुट (पु.) – बुट्टी, भात (स्त्री.), बुट्टो (पु.).
बुटबैंगण (वि.) – गट्टुं, ठिंगणुं ने जाडुं.
बुटकणा, बुटका (वि.) – ठींगणुं, बटकुं.
बुटणेर (पु.) – बुटलेल, बटलर, गोरानो रंधवारो (पु.).
बुटा (पु.), **बुटी (ट्टी)** (स्त्री.) – बुट्टी, भात (स्त्री.) (भरतकामनी).
बुट्टी (स्त्री.) – (१) जडीबुट्टी (स्त्री.); (२) टोपली (स्त्री.); (३) काममांथी गपोलियुं (न.).
  – दार (वि.) – बुट्टीदार, भरतवाळुं.
  – देणे, – मारणे – गपोलियुं करवुं, गोटली मारवी.
बुठ्ठा (वि.) – (१) बुठ्ठुं; (२)कोंटियुं; ठुंठुं
बुडखा (पु.) – (१) थड (न.); (२) मूळ (न.).
बुड्ढा [हि] (वि.) – बुढ्ढुं, बूढुं.
बुडणे (अ. क्रि.) – (१) डूबवुं; (२) (लाक्ष.) पायमाल थवुं.
बुडता (वि.) – पडतुं, डूबतुं.
  – दिवस (पु.) – डूबतो सूरज (पु.).
  – धंदा (पु.) – पडतो–डूबतो धंदो (पु.).
बुडबुडणे (अ. क्रि.) – बुदबुदवुं, परपोटाना ऊभरा आववा.
बुडबुडा (पु.) – बुदबुद (–दो), परपोटो (पु.).
बुडविणे (स. क्रि.) – डुबाववुं, देवुं चुकते ना करवुं.
बुडवणूक (स्त्री.) – देवाळुं, पूरुं नुकसान (न.).
बुडव्या (वि.) – (१) देवाळियो; (२) कुळनो नाश करनार.
बुडी (स्त्री.) – डूबकी (स्त्री.).
  – मारणे – डूबकी मारवी, –खावी.

बुडीत (वि.) – डूबत, वसूल न थाय तेवुं.

बुदबुदणे (अ. क्रि.) – जुओ 'बुडबुडणे'.

बुध्दी [सं.] (स्त्री.) – बुध्दि (स्त्री.) : (१) समज, जाण (स्त्री.); (२) अक्कल (स्त्री.); (३) प्रेरणा (स्त्री.) ('हे लिहिण्यांची बुध्दी झाली').

– गुंग होणे – अक्कल बहेर मारी जवी.

– चा खंदक – (व्यंगा.) बुध्दिनी खाई, बुध्दिनो आगळो.

– चा खोटा – दुष्टमति, दुर्मति.

– पुरस्सर (अ.) – बुध्दिपुरस्सर, जाणीबूझीने.

– बळ (न.) – (१) बुध्दिनुं सामर्थ्य (न.); (२) शेतरंजनी रमत (स्त्री.).

– भेद [सं.] (पु.) – बुध्दिभेद (पु.) : (१) विचारमां भ्रम पेदा करवो ते; (२) दुविधा (स्त्री.).

– भ्रंश [सं.] (पु.) – बुध्दिभ्रंश, बुध्दिमां भ्रम पेदा थवो ते.

– मांद्य [सं.] (न) – बुध्दिमांद्य (न.), बुध्दिनी – समजशक्तिनी जडता, – मंदता (स्त्री.).

बुध्द्या [सं.] (अं.) – जुओ 'बुध्दिपुरस्सर', जाणी बूझीने.

बुदुक (वि.) – (१) बुझुर्ग, घरडुं; (२) मोटुं; (३) पूज्य, आदरणीय.

बुधला (पु.) – कुल्लुं (न.), तेल भरवानुं चामडानुं मोटुं पात्र (न.).

बुधी (स्त्री.) – (१) स्तनाग्र (पु.); (२) सोड (स्त्री.), माथापरथी ताणीने पगसुधी ओढवुं ते; (३) घूमटो (पु.), घूंघट; (४) वसतिस्थान.

बुंथ (पु.), **–थी** (स्त्री.) – (१) ओढण (न.), ओढणी (स्त्री.); (२) आच्छादन (न.).

बुंद (पु.) – बुंद (पु.), कॉफीनुं बीयुं (न.).

बुंदी (स्त्री.) – बुंदी, कळी (स्त्री.) (लाडू माटे पाडेली).

– चा लाडू (पु.) – बुंदीनो लाडु (पु.), कळीनो लाडू.

– पाडणे – बुंदी पाडवी.

बुंदेला [हि.] (पु.) – बुंदेलो, बुंदेलखंडनो रजपूत (पु.).

बुंदेली [हि.] (स्त्री.) – बुंदेलखंडनी बोली (स्त्री.).

बुंधा (पु.) – खोडसुं, थड (न.).

बुबुळ (न.) – डोळो, आंखनो काचगोळो (पु.), आंखनी कीकी (स्त्री.)

बुरखा [अं.] (पु.) – (१) बुरखो (पु.), अजाली (स्त्री.); (२) ओझल (पु.,स्त्री.), पडदो (पु.).

बुरखुं (–कुं)ड (न.) – भुट्टो (–ठ्ठो), मकाईनो दाणावगरनो दोडो (पु.).

बुरंगट (–ळ) (न.) – झरमर, वरसादनी फरफर (स्त्री.).

बुरजी (स्त्री.) – बुरजी (स्त्री.), शेतरंजनी रमतमां एक प्रकारनी जीत.

बुर (–रं)ट (वि.) – (१) गाढ, घाडुं, खींचोखींच; (२) गंठायेलुं, ठींगरायेलुं.

बुरणूस (पु.) – बनूस, बन्नूस (न.).

बुरबुर (स्त्री.) – जुओ 'बुरंगट'.

बुरशी (स्त्री.) – फुग, ऊब (स्त्री.).

– चढणे, –येणे – ऊब चडवी, फूग आववी.

बुरसट (वि.) – (१) वासी, (२) ऊबवाळुं, फूगायेलुं; (३) (लाक्ष.) वासी विचारनुं; (४) मेलुं, गंदुं.

– णे (अ. क्रि.) – ऊबवुं, ऊब चडवी, वासी थवुं, फूग आववी.

बुरा (पु.) – एक जातनी साकर (स्त्री.), दळेली खांड.

– (वि.) – बूरुं, खराब.

बुराक (–ख) (पु.) – बुरा (–ला) (ख)(स्त्री.), वेह, शार (पु.), वींध (न.).

बुरु (–रू)ज़ (अ.) (पु.) – बुरज, कोठो (पु.).

बुरुड (पु.) – वासनी चीपोनी वस्तुओ बनावनार कारागीर, गांछा (पु.), वांसफोडो (पु.).

बुलंद [फा.] (वि.) – बुलंद, ऊंचो (साद).

बुवा (पु.) – (१) बाबा (आदरसूचक शब्द); (२) बावा, बेरागी (पु.); (३) हाउ (पु.).

– बाजी (स्त्री.) – बावागीरी (स्त्री.), संत होवानो ढोळ करवो ते.

बुळबुळीत (वि.) – चीकणुं, लीसुं, लपसणुं.

बुळा (वि.) – नामर्द, नपुंसक.

बूच (न.) – (१) बूच, डाटो (पु.); (२) बूचनुं एक हलकुं लाकडुं (न.).

बूज (स्त्री.) – बूज, समज, कदर, आमन्या (स्त्री.).

– राखणे बूजवुं, कदर करवी, आमन्या राखवी.

– ठेवणारा – कदरदानी.

बूट (पु.) – (१) फूलमंजरी; (२) बुट्टो (पु.), भरत के वणाटमां फूलना जेवो आकार; (३) (लाक्ष.) नवो विचार, नवी कल्पना.

– [इं.] (पु.) – बूट, विलायती जोडो (पु.).

बूड (स्त्री.) – (१) नुकसान (न.), खोट (स्त्री.); (३) डूबी जवुं ते.

— (न.) — (१) तळ, तळियुं (न.); (२)मूळ (न.); (३) बेसणी (स्त्री.).

— टेकणे — (१) लगारेक बेसवुं; (२) स्थिर थवुं.

बे (वि.) — बे, २.

— [फा.] (अ.) — बे, बिन, बिगर (अभावदर्शक के निषेधना अर्थमां).

— अकली (वि.) — (१) बेअक्कल; (२) अणसमजुं, अलेतुं.

—अदबी (स्त्री.) — बेअदबी (स्त्री.), निरादर, अवमान (पु.).

— अब्रू (स्त्री.) — बेआबरूं, बेइज्जती, अपकीर्ति (स्त्री.),.

— इन्साफी (स्त्री.) — बेइन्साफी (स्त्री.), अन्याय (पु.).

— इमान (—नी), बेमान (वि.) — बेइमान : (१) विश्वासघाती , अप्रामाणिक; (२) निमकहराम.

— कसूर (वि.) — बेकसूर, निरपराधी, वांकविनानुं.

— कायदा (वि.) — बेकायदा.

— क़ायदेशीर (वि.) — बेकायदा.

— कार (वि.) — (१) बेकार, कामविनानुं; (२) नवरुं.

— कार (अ.) — नकामुं, व्यर्थ , कारणवगर.

— कारी (स्त्री.) — बेकारी (स्त्री.).

— गुन्हा (वि.) — बेगुना, बेगुनाह, निरपराध.

— गुमान (वि.) — (१) बेमुरवत; (२) निःशंक.

— चव (वि.) — निःस्वाद, करेडुं.

— चिराख (वि.) — उज्जड, ऊजड, वेरान.

— चैन (वि.) — बेचेन, अस्वस्थ.

— छूट (वि.) — स्वच्छंदी, स्वैर, निरंकुश.

— ज़बाबदार (वि.) — बेजबाबदार.

— जा (वि.) — बेजा, अघटित.

— जान (वि.) — बेजान, जान विनानुं, मूर्छित.

— ज़ार (वि.) — बेजाज (—र), अकळायेलुं, कंटाळेलुं.

— डर (वि.) — नीडर, निर्भय.

— डौल (वि.) — बेडोळ, कदरूपुं.

— ढब (वि.) — जुओ 'बेडौल'.

— तमीज़ (वि.) — बेतमीज, उध्दत, अविवेकी, असभ्य.

— ताल (वि.) — बेताल (—लुं) : (१) ताल वगरनुं, गलत तालनुं; (२) वही गयेलुं, हाथथी गयेलुं, वंठेल.

— दखल (वि.) — जमीन के खेतनो कबजो काढी लीधेलुं.

— दखली (स्त्री.) — जमीन के खेतनो कबजो काढी लेवो ते.

— दम (अ. वि.) — दम नीकळी जाय एवी रीते; (२) दम नीकळी जाय तेवुं.

— दरकार (वि.) — बेदरकार, काळजी वगरनुं.

— दरकार — 'बेफाम' जुओ, ध्यान न आपतां.

— दस्तूर (वि.) — बेदस्तूर, नियम के शिरस्ताथी ऊलटुं.

— दाद (वि.) — बेदाद, अंधाधूंधनुं.

— दिल (वि.) — नाखुश, नाराज, मन ऊठी गयुं होय तेवुं.

— दिली (स्त्री.) — बेदिली (स्त्री.): (१) नाखुशी (स्त्री.); (३) अणबनाव (पु.).

— धडक (अ.) — बेधडक, हिंमतभेर, डरवगर.

— परवा(—र्वा) (वि.) — बेपरवा, बेदरकार.

— पर्वाई (स्त्री.) — बेपरवाई (स्त्री.).

— फाम (वि. अ.) — बेफाम : (१) निरंकुश, स्वैर; (२) अविचारी.

— फिकीर (वि.) — बेफिकर : (१) निश्चिंत; (२) खंत विनानुं.

— बंद (वि.) — बेबंध, निरंकुश, स्वैर.

— बंदशाही (स्त्री.) — बेबंधशाही; अंधाधूंध (स्त्री.), अराजक.

— बनाव (पु.) — अणबनाव, कजियो.

— भरोशी (वि.) — बेभरोसादार, अविश्वसनीय.

— मालूम (वि.) — न कळी शके तेवुं.

— मालूम (अ.) — ओळखी न शकाय तेवी रीते.

— मुर्वत (वि.) — निर्लज्ज, उध्दत.

— रंग (पु.) — रसभंग, विरस.

— रोजगारी (स्त्री.) — बेकारी.

— लगाम (वि.) — बेलगाम, निरंकुश, स्वैर.

— लाशक (अ.) — 'बेशक' जुओ.

— वकूफ (वि.) — बेवकूफ, मूर्ख, बेअक्कल.

— वारशी (वि.) — (१) बेवारिस, नवारसुं; (२) अधणियातुं.

— वारस (वि.) — अदायाद, वारसविनानुं.

— शक (अ.) — बेशक, निःसंशय रीते

— शरम (वि.) — बेशरम, निर्लज्ज.

— शिस्त (स्त्री.) — गेरशिस्त (स्त्री.).

— शिस्त (वि.) — (१) शिस्त वगरनुं; (२) अशिष्ट, असभ्य.

— शुध्द (वि.) — बेशुध्द, बेभान, बेहोश.

— सावध (वि.) — गेरसावध, गाफेल.

— सुमार (वि.) — बेशु (—सु)मार, अमर्याद.

— सूर (वि.) — ब (—बे) सूरुं.

— हद (वि.) — बेहद, अमर्याद.

बोग(–घ)ण (–णे) (न.) – वटलोई, बोघरणुं (न.).
बोगदा (पु.) – बोगदुं, भोंयरुं (न.), सणंग, सुरंग (स्त्री.).
बोंगा (पु.) – (१) फांद, दुंद (स्त्री.), पेटनो झूलतो भाग; (२) पहेरेला वस्त्रनो आगळ झूलतो भाग.
बोच (स्त्री.) – भोंक (न.), भोंकावानी असर, खूंच (स्त्री.).
 – क (वि.) – खूंचे एवुं.
बोचक(–का)रणे (स. क्रि.) – उझरडवुं.
बोचणी (स्त्री.) – (१) चटकी (स्त्री.); (२) खूंच, भोंक.
बोचणे (अ. क्रि.) – कठवुं, खूंचवुं, सालवुं.
 – (स. क्रि.) – घोंसवुं.
बोचरा (वि.) – खूंचे–साले– एवुं.
बोचके (न.) – पोटलुं (न.).
बोचा (पु.) – कूलो, धगडो (पु.).
बोज (पु.) – (१) मोभो, वक्कर (पु.), वजन (न.); (२) कदर, बूज (स्त्री.).
बोजड (वि.) – (१) स्थूल; (२) बोजदार, भारे; (३) ढंग विनानुं.
बोजवार (पु.) – हींग, जीरुं वगेरेनो बनावेलो अथाणानो मसालो (पु.).
बोजवारा (पु.) – दुर्दशा, फजेती (स्त्री.).
बोजा (पु.) – (१) भार, बोजो (पु.); (२) (लाक्ष.) करज (न.).
बोट (न.) – आंगळी (स्त्री.).
 – करणे – आंगळी करवी, चींधवुं.
 – दाखविणे – (१) चींधवुं; (२) (लाक्ष.) निंदवुं.
 – शिरकणे – आंगळी खूंपवी, चंचुप्रवेश करवो.
 – खत (न.) – खातापत्रुं (न.), लेणदेणने लगतुं लखाण (न.).
 – चेपा (वि.) – (१) ढचुं पचुं, नरम; (३) ओशियाळुं.
 – वात (स्त्री.) – आंगळीथी वळ आपीने बनावेली वाट, – दिवेट (स्त्री.).
 – टांवर नाचविणे – आंगळीने टेरवे – आंगळी पर – नचाववुं.
 – बोटाळणे (स. क्रि.) – फळ दाबीने जोवुं.
 – बोटे मोडणे – (१) कडाका फोडवा; (२) (लाक्ष.) चडभडवुं, ऊंचुं नीचुं थवुं.
बोटुक (न.) – (१) आमलीनो कातरो (पु.); (२) कातरानो एक चचूका जेटलो भाग.
बोडका (वि.) – बोडुं, उघाडा माथानुं.
बोडकी (वि. स्त्री.) – (१) बोडी, माथे वाळविनानी; (२) (लाक्ष.) विधवा.
 – (स्त्री.) – विधवा स्त्री.
 – के (न.) – डोचकुं, माथुं (न.).
 – णे (स. क्रि.) – बोडवुं, मूंडवुं.
बोडंती (स्त्री.) – (तिरस्कार.) हजामत (स्त्री.), मुंडन (न.).
बोणी (स्त्री.) – बोणी (स्त्री.), पहेलो वकरो (पु.).
बोंड (न.) – जींडवुं (न.).
बोंडू (न.) – काजु फळ (न.).
बोथट (वि.) – बुठ्ठुं, अवाढ, धार नहि होय तेवुं.
 – णे (अ. क्रि.) – बुठ्ठुं थवुं.
बोथरा (वि.) – बोखलुं, दंतविहीन.
बोथाटी (स्त्री.) – बनेटी (स्त्री.) : (१) बन्ने छेडे गोटा लखोटावाळां माथांनी लाकडी; (२) तेनी कसरत (स्त्री.).
बोथी (स्त्री.) – (१) धावणी, चूसणी (स्त्री.); (२) चित्रकारनी कलम, – पींछीं (स्त्री.).
बोद (पु.) – छूटा रूनो भरेलो ढीलो गूणियो (पु.).
बोध [सं.] (पु.) – बोध : (१) उपदेश (पु.), शिखामण (स्त्री.); (२) जागर्ति, जागतापणुं (न.), सावधपणुं (न.).
 – क, –कर (वि.) – बोधक.
 – चिह्न [सं.] (न.) – प्रतीकचिह्न, 'एम्ब्लेम'.
 – पर, प्रद (वि.) – बोधपर.
 – णे (स. क्रि.) – बोधवुं, बोध आपवो, समजाववुं.
बोधला (पु.) – (१) 'बोद' जुओ; (२) फोफुं (न.).
बोनी (स्त्री.) – जुओ 'बोणी'.
बोंद (स्त्री.) – मृदंगने लपेडातो कणकनो गोळो (पु.).
बोबडा (वि.) – कालुं, बाळकनी वाणी जेवुं भाग्युंतूटयुं ने मधुरुं.
 – डे बोल (पु.ब.व.) – कालपण (न.), काला बोल (पु. ब. व.).
बोभाटा (पु.) – जुओ 'बभ्रा'.
बोंब (स्त्री.) – (१) मोढापर मूठ मारीने पाडेली बूम (स्त्री.); (२) बूम; (३) (लाक्ष.) अभाव (पु.), शून्य (न.).
 – उठणे – बूम ऊठवी.
 – पडणे, – होणे – बूम पडवी.

— **ठोकणे,** — **मारणे** — बूम मारवी, — पाडवी.

बोंबलणे (अ. क्रि.) — मोढापर मूठिओ मारीने बराडा पाडवां.

बोंबणे (स. क्रि.) — वासणना तळियाने माटी लींपवीं.

बोंबाळ (पु.) — धामधूम, धमाल (स्त्री.).

बोर (न.) — बोर (न.), बोरडीनुं फळ.

— (स्त्री.) — बोरडी (स्त्री.).

— **माळ** (स्त्री.) — बोर माळी, बोर जेवा मणकानी माळा (स्त्री.).

बोरा (न्या) (पु.) — (१) बोरो (पु.); (२) ताड व. ना पानांनीं आंथरी (स्त्री.); (३) (लाक्ष.) फजेती (स्त्री.).

— **उडणे,** — **वाजणे** — (१) फजेती थवी; (२) असफळ थवुं.

बोरी (स्त्री.) — नाणां मूकवानी सांकडी लांबी थेली (स्त्री.).

बोरु (पु.) — जुओ 'बरू'.

बोल (पु.) — (१) बोल (पु.), कहेण, वेण, वचन (न.); (२) ठपको (पु.); (३) गीतना शब्दो; (४) तबलां-मांथी नीकळता ध्वनीओ.

— **काढणे** — तबलां वगाडीने कढाता शब्दो.

— **ठेवणे,** — **लावणे** — ठपको आपवो.

— **लागणे** — (१) बट्टो लागवो; (२) ठपको चोंटवो.

— **का** (वि.) — बोलकुं, बोलकणुं, वाचाळ,. वातोडियुं.

— **घेवडा** (वि.) — (१) जुओ 'बोलका'; (२) लासरियुं, कहेपण करे नहि एवुं.

— **पट** (पु.) — बोलपट, बोलतुं चित्रपट, 'टॉकी'.

— **बाला** (पु.) — कीर्ति, नामना (स्त्री.).

— **भांड** (वि.) — (१) बोलबोल करतुं; (२) कजियाखोर.

— **लात बोल नसणे** — (१) बोलमां बोल न होवो, बोलवामां सच्चाई न होवी; (२) बोलवामां विसंगती होवी.

— **ला फुलास गाठ पडणे** — बोल्युं तेवुं ओंचिंतुं बनवुं.

— **लाचीच कढी बोलाचाच भात** — (१) मात्र भोजनना शब्द, प्रत्यक्षमां कंई नहि; (२) (लाक्ष.) वाणीमां भरपूर करणीमां शून्य.

बोलणे (स. क्रि.) — (१) बोलवुं, ओचरवुं; (२) कहेवुं, वात करवी; (३) वढवुं.

— (न.) — बोल (पु.), वचन (न.), शब्द (पु.), वेण (स्त्री.).

— **चालणे** (न.) — वातचीत, बोलचाल (स्त्री.), वातचीतनो वहेवार (पु.).

— **करणे** — चर्चा — वातचीत — करवी.

— **फिरविणे** — बोल फेरववो, बोल तोडवो.

— **ता बोलता** (अ.) — (लाक्ष) (१) वात वातमां, सहेजे; (२) पलकवारमां.

बोलवा (स्त्री.) — (१) वायका, अफवा (स्त्री.); (२) चर्चा (लोको मां चालती).

बोलविणे (स. क्रि.) — 'बोलणे' नुं प्रेरक, बोलाववुं.

बोलाचाल (—ली) (स्त्री.) — बोलाचाली, तकरार (स्त्री.).

बोलावणे (स. क्रि.) — बोलाववुं : (१) (साद पाडीने) आववा कहेवुं; (२) नोतरवुं, आमंत्रण आपवुं.

— (न.) — नोतरुं, निमंत्रण (न.).

— **करी** (पु.) — नोतरियो, निमंत्रण आपतो माणस (पु.) आमंत्रक.

बोली (स्त्री.) — बोली (स्त्री.) : (१) भाषा के उपभाषा जे बोलवामां ज चालती होय; (२) कबूलात (स्त्री.).

— **करणे** — बोली करवी.

— **चाली** (स्त्री.) — (१) बोलीचाली, बोलवा चालवानी रीतभात (स्त्री.); (२) वातचीत.

बोलूनचालून (अ.) — (१) वातचीतमां, बोलवाचालवामां; (२) साफ साफ, चोख्खी रीते.

बोहणी (स्त्री.) — जुओ 'बोणी'.

बोहरणी (स्त्री.) — झाडु (न.), सावरणी (स्त्री.).

बोहरा, बोहरी (पु.) — वहोरो, लोटियो, शिया जातनो मुसलमान आदमी (पु.).

बोहले (न.) — लग्नमंच (पु.).

बोहारीण (स्त्री.) — जूना कपडां लई वासण वेचनारी फेरीवाली स्त्री..

बोळ (पु.) — (१) गली, शेरी (स्त्री.) : (२) दवाना उपयोगनो एक जातनो गुंदर (पु.); (३) गोटाळो (पु.), गूंचवण (स्त्री.).

— **कंड** (न., स्त्री.) — आडशेरी (स्त्री.)

— **घालणे** — (१) छबरडो वाळवो, गोटाळो करवो; (२) हुज्जत करवी.

बोळके (न.) — (१) माटीनो नानो गडवो (पु.); (२) (लाक्ष.) मोढानुं बोखलुं (न.).

बोळणे (अ. क्रि.) — (१) थीजवुं, ठरी जवुं, जामवुं; (२) सुंवाळुं थवुं; (३) शांत थवुं.

— (स. क्रि.) — (१) बोळवुं, झबकोळवुं, प्रवाहीमां डुबाववुं; (२) चोपडवुं, लेपवुं.
बोळवण (–णी) (स्त्री.) – वळामणुं, ओळामणुं (न.), विदाय (स्त्री.).
बोळविणे (स. क्रि.) – (१) वळाववुं, विदाय आपवी; (२) बोळाववुं, झबकोळवुं, पाणीमां डुबाडवुं.
बोळा (पु.) – (१) कपडानो डाटो (पु.); (२) कूचो (पु.).
— **फासणे,** — **फिरविणे** – बोळो फेरववो, बगाडी मूकवुं, पाणी फेरववुं.
— **ळ्याने दूध पिणे** (लाक्ष.) – (१) बाळकजेवुं – नासमझ–अजाण्युं– होवुं; (२) बीजाथी दोरवावुं.
ब्याद (स्त्री.) – (१) पीडा (स्त्री.), त्रास (पु.); (२) लचांड, संकट (न.), बला, आफत (स्त्री.).
ब्र (पु.न.) – चूं चा (न. ब. व.), मोढामांथी शब्द.
— **काढणे** – चूं के चां करवुं, चबां ऊपडवी.
ब्रह्मगाठ (स्त्री.) – ब्रह्मगांठ (स्त्री.) : (१) जनोईमां वळाती गांठ; (२) कदी न छूटे एवी गांठ; (३) ब्रह्मनी गांठ, लग्ने के नसीबे बांधेली गांठ.
ब्राह्मणी (वि.) – ब्राह्मणियुं, ब्राह्मणना हाथनुं के तेने खपे तेवुं.
ब्रीद (न.) – जुओ 'बिरुद'.
ब्रीदावळी (स्त्री.) – जुओ 'बिरुदावळी'.
ब्रेक [इं] (पु.) – ब्रेक (स्त्री.) : (१) गतीने अटकाववानी चांप (स्त्री.); (२) रेल्वेमां गार्डनो डबो (जेमा लगेज सामान भरवामां आवे छे ते).
— **मारणे** – ब्रेक मारवी, – लगाववी, चालु गतिने रोकवुं.
ब्रेड [इं.] (स्त्री.) – ब्रेड, डबलरोटी, पांउरोटी (स्त्री.).
ब्लॉक [इं.] (पु.) – ब्लॉक (पु.) : (१) चित्र के छबी छापवानुं तैयार करेलुं बीबुं (न.); (२) मोटा मकाननो स्वतंत्र घर थाय एवो काढेलो भाग; (३) जूथ, टोळुं (राजकीय).
ब्लॉटिंग पेपर [इं.] (पु.) – शाहीचूस कागळ (पु.).
ब्लेड [इं.] (स्त्री.) – ब्लेड, अस्त्रानी धारवाळी पतरी (स्त्री.).

भ

भकणे (स. क्रि.) – (१) गमे तेम बोलवुं, बकवुं; (२) बहेकवुं, छकी जवुं.
भकल (न.) – नाळियेरनो अर्धो भाग.
भकास (वि.) – (१) उज्जड, वीरान; (२) शून्य, पोलुं.
भकाळणे (अ. क्रि.) – पेट बेसी जवुं.
पोट भकाळी जाणे – पेट पोयणी वळी जवुं, पेट चोटी जवुं.
भक्कम (वि.) – मक्कम, दृढ, मजबूत,संगीन.
भक्तीण (स्त्री.) – भक्ताणी, भक्त स्त्री (स्त्री.).
भगत (पु.) – (१) भगत, कोई देवतानो के बावा–बेरागीनो पूजक; (२) मांत्रिक.
भगदाड (न.) – मोटुं खातर, भगदाळुं (न.).
— **पाडणे** – खातर पाडवुं.
भगभग (स्त्री.) – (१) कटकट, टकटक (स्त्री.); (२) चणचणाट (पु.); (३) पजवणी (स्त्री.).
— **णे** (अ. क्रि.) – चणचणवुं, चचणवुं.
— **गाट** (पु.) – धूंधवाती आग के तेवुं मोटुं अजवाळुं (न.).
भगर (स्त्री.) – वरी (स्त्री.), मोरियो (पु.).
भगरा (पु.) – भगरो, छूटो भूको (पु.).
— (वि.) – वाक–चीकाश – विनानुं, भभरुं.
भगंदर (न.) – भगंदर (न.), गुदामां थतो भयंकर व्रण (पु.).
भगवा (वि.) – भगवुं, गेरुना रंगनुं, गेरुआ.
— **वे घेणे** – संन्यासी – वेरागी – थवुं.
भगीरथ [सं.] (पु.) – एक रघुवंशी राजा जेना महाप्रयत्नथी गंगा हिमालयथी पूर्व सागरसुधी आवी पहोंची.
— (वि.) – भगीरथना जेवा, भारे मोटा, अथाक (प्रयत्न).
भगोडा (वि.) – भागेडुं, नासी जनार.
भग्न [सं.] (वि.) – भग्न : भागेलुं, भाग्युंतुट्युं; (२) हताश.
— **ग्नावशेष** [सं.] (पु.) – भग्नावशेष (पु.), खंडियेर (न.).
भंग [सं.] (पु.) – भंग (पु.) : (१) भांगी पडवुं ते; (२) विघ्न, (न.), बाधा (स्त्री.), व्यत्यय (पु.).
— **पडणे** – वचमां तूटवुं – भांगी पडवुं; (२) विघ्न थवुं.

भंगड (वि.) – भंगड, भांगनो व्यसनी.
भंगणे (अ. क्रि.) – (१) भांगवुं, तूटवुं; (२) फाट पडवी; (३) खंडित थवुं.
भंगसाळ (स्त्री.) – (१) भयजनक मकान (न.); (२) गर्भागार ने सभामंडपना वचलो खंड; (३) पहोळी फाट, तरड (स्त्री.).
भंगी (पु.) – भंगी, महेतर, उपरवासियो, ओळगाणो (पु.).
भंगीण (स्त्री.) – भंगियण, ओळगाणी (स्त्री.).
भंगुर [सं.] (वि.) – भंगुर, क्षणिक, नश्वर.
भजणे (स. क्रि.) – (१) भजवुं, भक्ति करवी; (२) सेववुं.
भजन [सं.] (न.) – भजन : (१) नामस्मरण (न.); (२) भक्ति (स्त्री.); (३) भक्तिनुं गीत (न.).
  – कीर्तन (न.) – भजन ने कीर्तन (न.).
  – नी (वि.) – भजनिक, भजन करनार के गानार.
  – नी लागणे – नादे चडवुं, भक्त बनवुं, –पाछळ घेला थवुं.
भजी (स्त्री.), **–जे** (न.) – भजियुं (न.).
भंजन [सं.] (न.) – भंजन (न.) : (१) तोडवुं–भांगवुं ते; (२) नाश.
भट [सं.] (पु.) – (१) भट, धर्मविधि करावनार पुरोहित, गोर (पु.); (२) भिक्षुक ब्राह्मण (पु.).
  – की (स्त्री.) – गोरपदुं (न.), भटनो व्यवसाय (पु.).
  – जी (पु.) – भटजी (पु.), गोर.
भटकणे (अ. क्रि.) – भटकवुं, रखडवुं, अटवुं, भमवुं.
  – कंती (स्त्री.) – भटकारो (पु.), रखडपाट, भ्रमंती (स्त्री.).
भटकभवानी (स्त्री.) – (१) भटकभवानी, वगरकामे रखडनारी स्त्री.; (२) बजारपूतळी (स्त्री.).
भटक्या (वि.) – भटकु, भटक्या करे तेवुं.
भटारखाना (पु.) – (१) भठियारखानुं, मोटुं – सेळभेळ – रसोडुं (न.); (२) वीशी (स्त्री.).
भटारी, भटियारी (पु.) – (१) भठियारो (पु.); (२) वीशी वाळो (पु.).
भटारीण (स्त्री.) – भठियारी, भठियारण (स्त्री.).
भटीण (स्त्री.) – भटाणी (स्त्री.), भिक्षुक ब्राह्मणनी स्त्री.
भटुरगा (पु.) – (तिरस्कार.) – भट्टो, बामणो (पु.).
भट्टी (स्त्री.) – (१) भट्टी (स्त्री.); (२) आगरण, लुहारनी कोढ के भठ्ठी (स्त्री.); (३) ओतणी, धातु गाळवानी भठ्ठी (स्त्री.); (४) दारू गाळवानी भट्टी (स्त्री.).
  – जमणे – (लाक्ष.) (१) रसोई सारी थवी; (२) कोईपण काम ठीक ऊतरवुं, – बनवुं.
  – बिघडणे – (लाक्ष.) (१) रसोई बगडवी; (२) काम बगडवुं.
भड (न.) – सूकेली कडब (–बी) (स्त्री.).
भडक (स्त्री.) – (१) चळकाट (पु.); (२) आग (स्त्री.).
  – (वि.) – (१) भभकादार; (२) उश्केरवा जेवुं, प्रक्षोभक.
भडकणे (अ. क्रि.) – (१) भभूकवुं; (२) भडकवुं, भभकवुं, सळगवुं; (३) क्षुब्ध थवुं, तडूकवुं.
भडका (पु.) – (१) भडयूं (न.), भडको (पु.); (२) झाळ, लाय (स्त्री.).
  – उडणे – १) भभकवुं, सळगवुं; (२) प्रक्षोभ थवो, लाय लागवी; (३) संताप थवो.
भडकाव (–वि)णे (स. क्रि.) – चमकाववुं, तमाचो मारवो.
भडंग (वि.) – १) उडाउ; (२) दानी, उदार.
भडभड(–डा) (अ.) – भडभड, जोरथी.
भडभडणे (अ. क्रि.) – भडभडवुं : (१) उमळकाथी बोलवुं, वगर विचार्ये बोलवुं; (२) भडभड – ओचिंतुं – सळगवुं.
  – हून येणे – गळगळां थवुं, हैयुं भराई आववुं.
  – डा, ड्या (वि.) – भडभडियुं, मनमां होय ते कही देनारुं.
भडभडा (अ.) – भडभड : (१) एवा अवाज थी; (२) जोरथी, झट.
भडभडाट (पु.) – भडको, आगनो भभूको (पु.); (२) भडाको, धडाको (पु.).
भडभुंजा (पु.) – भाडभूंजो ((पु.), भट्ठीथी धाणी चणा इ. शेकवानो धंधो करनार.
भडवा (पु.) – भडवो (पु.) : (१) पोतानी स्त्रीना व्यभिचार उपर जीवनार; (२) वेश्यानो दलाल (पु.).
भडसा (पु.), **– से** (न.) – हलकुं बळतण (न.).
भडाका (पु.) – 'भडका' जुओ (२) धडाका.
भडाग्नी (पु.) – मंत्र विधि वगर करेलो प्रेतसंस्कार.
भणभण (स्त्री.) – (१) भणको, भणकारो (पु.); (२) जोरथी चालता पवननो सूंसवाटो; (३) चकचकाट (पु.).
  – (वि.) – उज्जड.
  – णे (अ. क्रि.) – भणभणवुं, तेवो अवाज थवो.
भणंग (वि.) – कंगाळ, दरिद्र, अनाथ.
  – भिकारी (पु.) – अनाथ – कंगाळ – भिखारी (पु.).

भंड (न.) – (१) ढोंग (पु.), पाखंड (न.); (२) भांडो, भेद (पु.), गुप्त वात (स्त्री.).
– खुलणे, – फुटणे – (१) ढोंग खूलवुं; (२) भांडो फूटवो, भेद खुल्लो थवो.
– (वि.) – (१) कजियाखोर; (२) जिद्दी; (३) लुच्चुं.
भंडार (न.) – भंडार (न.) : (१) खजानो, संग्रह (पु.); (२) धान्य व.भरी राखवानी जगा (स्त्री.).
भंडारा (पु.) – (१) हळदरनो भुक्को (जे मल्लारी मार्तंड देवताने प्रसादी तरीके वपराय छे); (२) भंडारो (पु.), गामेरुं (न.), आखा गामने जमाडवुं ते, मोटो वरो (पु.).
भंडारी (पु.) – भंडारी (पु.) : (१) ताडी – माडी बनावनारी एक नात के तेनो माणस; (२) कोठारी (पु.).
– (स्त्री.) – आडभींतियुं (न.).
भंडाव (–वि)णे (स. क्रि.) – सताववुं, हेरान करवुं, पजववुं.
भंडी (स्त्री.) – पूरव छायो (पु.), अंतकडीनी रमत (स्त्री.).
भत्ता (पु.) – भत्तुं (–थ्थुं) (न.), भातुं के ते बदल अपाता पैसा.
भदे (न.) – (१) भदवुं, ढोचकुं (न.); (२) अडधुं फूटेलुं ढोचकुं (न.); (३) अंगार भरेलुं ढोचकुं; (४) (लाक्ष.) दुर्दशा.
– होणे – दुर्दशा थवी.
भद्र [सं.] (न.) – भद्र, शुभ (न.).
–जाती, –लोक, –समाज – भद्र–उच्च जातीना–लोको के तेमनो समाज.
भद्या (वि.) – दुर्दैवी, कमनसीबी.
भपका (पु.) – भप(–भ)को, रोफ, आडंबर (पु.).
भपकारा (पु.) – नाकमां पेसती दुर्गंध के उग्र गंध (स्त्री.).
भपकेदार (वि.) – भभकादार, उजागर.
भंपक (वि.) – भंपोळ, अंदरथी पोलुं.
भंबेरी (स्त्री.) – हुरियो, फजेतो, भवाडो (पु.).
– उडणे – फजेतो थवो.
– उडविणे – फजेतो करवो.
भयंकर [सं.] (वि.) – (१) भयंकर, कारमुं, विकराळ, भय ऊपजावे तेवुं; (२) अति.
भयाण (वि.) – (१) उज्जड, वेरान; (२) भयानक.
भर (पु.) – (१) पूरजोस (पु.); (२) चडती (स्त्री.), जोर (न.); (३) उत्साह; (४) भार, बोझ (पु.).
– (स्त्री.) – (१) उमेरणी (स्त्री.) – उमेरो (पु.); (२) भरणुं (न.), – णी (स्त्री.); (३) वधारो (पु.); (४) पूरण (न.).
– (अ.) – (नामने अंते) भर, तेना जेटलुं ('क्षणभर', 'चिमुटभर' इ.).
– करणे – (१) उमेरवुं, उमरेणी करवी; (२) पूरवुं; (३) छतवाळुं करवुं, भरती करवी.
– घालणे – (१) उमेरवुं; (२) उत्तेजित करवुं, उश्केरवुं.
– देणे – (१) उश्केरवुं; (२) पूठ पूरवी, समर्थन आपवुं; (३) – नी उपर भार मूकवो, – ने महत्व आपवुं.
– गच्च (वि.) – (१) भरचक (–ट), खीचोखीच, गीचोगीच; (२) छलाछल.
– घोस (वि.) – भरचक, भरपूर.
– जरी (वि.) – भरजरी, जरी भरेलुं.
– जवानी, – ज्वानी (स्त्री.) – भरजुवानी, एनजुवानी (स्त्री.).
– धाव (अं.) – पूरजोसथी, पूरा वेगथी.
– पूर (वि.) – भरपूर, पुष्कळ, धराई जाय तेटलुं.
– भक्कम (वि.) – सज्जड, मजबूत.
– री (भरीस) घालणे – (१) भंभेरवुं, चडाववुं; (२) उश्केरवुं, उत्तेजित करवुं; (३) नादे चडाववुं.
– री (भरीस) पडणे – गूंचवाडामां सपडावुं, चडामणीथी चडी जवुं.
– री भरणे – (१) नादे चडवुं; (२) जिद पकडवी.
भरकटणे (अ. क्रि.) – (१) ढसरडवुं, गमे तेम लखी काढवुं; (२) भरडवुं, मोढामां आवे तेम मुद्दो छोडीने बोलवुं; (३) रखडतां फरवुं.
भरकांड (न.) – जुओ 'भडसा'.
भरकांडा (पु.) – (१) चक्कर (न.); (२) फेरो (पु.); (३) चक्रव्यूह जेवी रचना, भुलभुलामणी (स्त्री.).
भरड (पु.) – भरडो (पु.), जाडुं जाडुं दळेलुं अनाज (न.).
– (वि.) – (१) जाडुं दळेलुं; (२) जाडुं वणेलुं.
भरडणे (स. क्रि.) – भरडवुं, जाडुं दळवुं; (२) (लाक्ष) कोईपण काम जेमतेम करी नांखवुं.
भरडा (पु.) – भरडो (पु.), जाडुं दळेलुं अनाज (न.).
भरडी (स्त्री.) – (१) कांजी (भरडानी) (स्त्री.); (२) बरडो, सोपारीनी एक जात.
भरण [सं.] (न.) – भरण, गुजरान (न.).
– (स्त्री.) – पूरण (न.) : (१) समोसाजेवी वानीमां

पूरातो पदार्थ; (२) पूरणी, पूरवानी वस्तु (स्त्री.) (ईंट, रोडां व.).

भरणा (पु.) – (१) जमे करावववुं ते; (२) भरती (स्त्री.).

– करणे – जमे करावववुं.

भरणी (स्त्री.) – भरणी : (१) बीजुं नक्षत्र; (२) भरी देवानी क्रिया.

भरणे (स. क्रि.) – (१) भरवुं; (२) भरी देवुं, पूरवुं; (३) डाटो घालवो.

– (अ. क्रि.) – (१) भरावुं, पुष्ट थवुं; (२) फालवुं; (३) पुरुं होवुं ('हे कापड दहा गज भरले'); (४) मुदत पाकवी, अवधि पूर्ण थवी ('तिचे दिवस भरले'); (५) भरावुं (अंग), ताव आववो; (६) रुंझवुं, ('जखम लगेच भरली'); (७) जामवुं, एकठुं थवुं ('बाजार भरला').

– रून पावणे – चूकतुं थवुं, मागतुं पतवुं,पुरेपुरुं पतवुं.

– रून येणे – (१) भरपाई थवी; (२) रुझावुं; (३) गळगळां थवुं, मन भराई आववुं.

भरतकाम (न.) – भरतकाम (न.), कपडाउपर वेल, बुट्टी वगेरे भरवी ते.

भरताड (न.) – (१) वहाणनुं वजन अमुक राखवाने माटे तेमां भरेलो बोजो (पु.) नीरम (न.), 'बॅलास्ट'.

भरती (स्त्री.) – भरती (स्त्री.) : (१) उमेरण (न.); (२) पूर्ति (स्त्री.); (३) जुवाळ (पु.); (४) (लश्करमां के नोकरीमां) दाखल करी लेवुं ते.

– गळती (स्त्री.) – भरनींगळ (न.), भरावुं ने ठलवावुं ते.

– सुकती (स्त्री.) – भरती – ओट (स्त्री.).

भरतूक (न.) – (१) जुओ 'भरताड'; (२) बोजो वहेवानी मजूरी (स्त्री.).

भरते (न.) – ऊभरो, उमळको (पु.).

भरदार (वि.) – रोबदार, कदावर.

भरदौड (अ.) – जुओ 'भरधाव'.

भरपायी (–ई) (स्त्री.) – भरपाई, पूर्ण पतावट (स्त्री.), वळतर (न.).

भरभर, भराभर, भराभरा (अं.) – झटझट, झपाटाबंध.

भरभराट (स्त्री.) – भरभराटी, आबादानी, समृध्दि, जाहोजलाली (स्त्री.).

भरभरीत (वि.) – भभरुं, भरभरुं.

भरमसाट (वि.) – (१) अमर्याद; (२) स्वैर, अनियंत्रित; (३) विवेकवगरनुं.

भरविणे (स. क्रि.) – (१) 'भरणे' नुं प्रेरक, भरावववुं; (२) खवडावुं, मोंमां मूकवुं; (३) भंभेरवुं.

भरंवसा, भरोसा (पु.) – भरूंसो, भरोसो (पु.).

– देणे – भरोसो आपवो, खात्री आपवी.

– ठेवणे – भरोसो करवो.

– शाचा (वि.) – भरोसापात्र.

भराई (स्त्री.) – भराई (स्त्री.) – (१) भरामण (स्त्री.), भरवानुं महेनताणुं (न.); (२) भरवुं ते, भरवानुं काम; (३) भरवानो माल (पु.), रोडां (न.ब.व.).

भरारी (स्त्री.) – उडान (न.), ऊंचे भरेली छलंग (स्त्री.).

– मारणे – ऊंचे आकाशमां छलंग भरवी, ऊडवुं.

भराव (पु.) – (१) भराव (–वो) (पु.); (२) पूरण (न.).

भरावणे (अ. क्रि.) – (शरीर, अवयव) भरावुं, झलावुं, अकडावुं.

भरिभार (पु.) – आधार, भरोसो (पु.).

भरीत (न.) – ओळो (पु.), रींगणानुं भडथुं (न.).

भरीव (वि.) – (१) संगीन, नक्कर; (२) मजबूत, धींगुं.

भरोभरी, –ने (अ.) – मापनुं साटुं करीने.

भर्तार [सं.] (पु.) – पति (पु.).

भलता (वि.) – (१) भलतुं, अप्रस्तुत; (२) खोटुं, अवळुं; (३) अपरिचित, ओताडुं.

– त्या रीतीने (अ.) – खोटी रीते.

– ते सलते (वि.) – आडुं तेडुं, वांकुंचूंकुं, भलतुं सलतुं.

भलभलता (वि.) – भलतुं, फालतुं, अप्रस्तुत.

भलमनसाई (स्त्री.) – भलमनसाई, भलाई, सुजनता (स्त्री.).

भलरी (स्त्री.) – उत्तेजनापर सामुदायिक खेडूत गीत (जेमां 'भलरी दादा भलं गडी दादा' एवी कडी आवे छे) (न.).

भला (वि.) – (१) भलुं, सारुं; (२) सभ्य, प्रामाणिक.

– बुरा (वि.) – भलुं बूरुं, सारुं नरसुं.

भलाई, भलायकी – भलाई, भलाश (स्त्री.), भलापणुं (न.).

भलाम (–व)ण (स्त्री.) – भलामण (–णी), सिफारस (स्त्री.).

– पत्र (न.) – भलामणपत्र, सिफारसनुं पत्र.

भलीभलायकी (स्त्री.) – भलाई, भलाभली, सारासारी (स्त्री.), सारो मेळ–संबंध (पु.).

भले ! – (उद्‌गार) भले !, ठीक !, सारुं !, अस्तु !.

भलेभले, भलभले (वि.) – भल (–लुं)भलां, भारे वजन–वक्करवाळुं.

भवई, भवैया (पु.) – भवा (–वै)यो, भवाई (एटले ग्रामीण नाट्य प्रकार) मां वेश भजवतो नट (पु.)
भवती न भवती [सं.] (स्त्री.) – भवती (स्त्री.), वादविवाद (पु.), चर्चा (स्त्री.).
भवानी [सं.] (स्त्री.) – (१) भवानी, भव–शिव–नी पत्नी (स्त्री.); (२) बोणी (स्त्री.).
भवितव्य [सं.] (न.) – भवितव्य, नसीब (न.), थवानुं होय ते.
– ता [सं.] (स्त्री.) – भवितव्यता (स्त्री.), – नसीब, भाग्य (न.), भावी.
भविष्य [सं.] (न.) – भविष्य (न.) : (१) आवतो काळ; (२) नसीब, अगम (न.).
– माण [सं.] (न.) – भविष्य (न.), थवानुं ते.
– वाणी (स्त्री.) – भविष्यवाणी (स्त्री.).
– वादी (वि.) – भविष्यवादी, भविष्य कहेनार, जोषी.
भव्य [सं.] (वि.) – भव्य, आलीशान.
भंवरा (पु.) – (१) भमरो (पु.); (२) 'भोवरा' जुओ.
भंवरी (स्त्री.) – (१) भमरी (स्त्री.); (२) घूमरी, चकरी (स्त्री.).
भसका (पु.) – मोटुं काणुं, खातर (न.).
भसकापुरी (स्त्री.) – लाल मरच्यांनो भूको (पु.).
भसभशीत (वि.) – लुखुं ने हलकुं.
भसरे (न.) – मळोत्सर्गवखते थती पीडा.
भसाडा (वि.) – मोटो ने कर्णकटु (अवाज).
भस्म [सं.] (न.) – भस्म, राखोडी (स्त्री.).
– सात् [सं.] (अ.) – भस्मसात्, राखोडीरूप.
भस्मासुर (पु.) – (१) भस्मासुर, कोईना माथापर हाथ मूकता भस्म थाय एवो वर मेळवेलो राक्षस; (२) (लाक्ष.) पेदा करनारने ज नुकसान करे एवी व्यक्ति के वस्तु.
भस्म्या (वि.) – भस्मक, भस्म करी दे एवुं.
– रोग (पु.) – भस्मक, खाय तेटलुं बळी जाय एवो पेटनो रोग.
भळभळणे (अ. क्रि.) – जोरथी वहेवुं (लोही वि.).
भक्ष(–क्षि)णे (स. क्रि.) – भक्षवुं, खावुं. आरोगवुं.
भक्ष्यस्थानी पडणे – मोंमां जवुं, पेटमां जवुं, गळाई जवुं.
भाई (पु.) – भाई, बंधु (पु.).
– चारा (पु.), **– बंदी** (स्त्री.) – भाईचारो (पु.), भाईबंदी, मित्राचारी (स्त्री.).
भाऊ (पु.) – भाई (पु.).
– गर्दी (स्त्री.) – (१) पडापडी (स्त्री.); (२) घणी भीड (स्त्री.).
– पणा (पु.), **–ण** (न.) – सगपण (न.).
– बंद (पु.) – सगांसंबंधी (पु.ब.व.).
– बंदकी (स्त्री.) – 'भाईओमां के कुटुंबीजनोमां आपसमां कलह के द्वेष, कुटुंबकलह, गृहकलह.
– बीज़ (स्त्री) – भाईबीज (स्त्री.).
भाऊजी (पु.) – (१) जेठ के दीयर (पु.); (२) बनेवी (बहेननो वर) (पु.).
भाक (स्त्री.) – (१) खातरी (स्त्री.), आश्वासन (न.); (२) वचन (न.), सोगंद (स्त्री.).
– देणे – वचन आपवुं, सोगंद लेवडावा.
– णे (स. अ. क्रि.) – (१) भाखवुं, भविष्य कहेवुं; (२) आखवुं, कहेवुं, बोलवुं.
– णूक (स्त्री.) – (१) भाखवुं ते, भविष्यकथन; (२) देवताए आपेलो कोल (पु.).
– केस उतरणे – वचन पाळवुं.
– केस गुंतणे – प्रतिज्ञा – वेण – मां सपडावुं.
भाकड (वि.) – (१) भाकड, ऊंची गयेलुं (मादा पशु); (२) वांझियुं.
– कथा (स्त्री.) – भाकडकथा, न बने एवी वात (स्त्री.), वातो.
भाकर (–री) (स्त्री.) – भाखर (–री), जाडो रोटलो (जुवार– बाजारानो) (स्त्री.).
भाकित (न.) – आगाही (स्त्री.), भविष्यनुं कथन, वरतारो (पु.).
– करणे, – वर्तविणे – भविष्य कहेवुं, – वर्तवुं.
भाग [सं.] (पु.) – (१) भाग, हिस्सो (पु.); (२) (पुस्तकनो) खंड; (३) भागाकार (पु.); (४) थकावट (स्त्री.).
– असणे – (१) हाथ होवो; (२) हिस्सो होवो; (३) फरजियात होवुं, आवश्यक होवुं (ए अर्थमां कर्ताने 'स' के 'ला' प्रत्यय लगाडीने तेने द्वितीया विभक्तिमां मूकवामां आवे छे. जेम के 'मला हे करणे भाग आहे').
– ठेवणे – हिस्सो– भाग– राखवो.
– णे (स. क्रि.) – (१) भाग पाडवा, विभाजन करवुं; (२) भागवुं (गणित.).
– तुटणे – (लाक्ष.) (१) सोदो पतवो; (२) भागाकार

निःशेष थवो (गणित).

– पडणे – (१) भाग पडवो, वहेंचावुं, भागला पडवा; (२) जुओ 'भाग असणे'; (३)'.

– पाडणे – (१) भाग पाडवो, हिस्सो करवो, वहेंचवुं; (२) फरजियात करवुं, सखती गुजारवी.

– होणे – आवश्यक – फरजरूप थवुं, कर्याविना छूटको ना होय एवुं होवुं.

भागणे (अ. क्रि.) – (१) थाकवुं; (२) पुरुं पडवुं, पूरतुं थवुं ('माझी गरज भागते'); (३) शमवुं ('भूक भागली').

भागवटा, भागोटा (पु.) – थाक (पु.), थकावट (स्त्री.), थाकोडो.

भागविणे (स. क्रि.) – (१) पताववुं ('त्याने माझी गरज भागविली'): (२) नभाववुं ('आम्ही कसे तरी भागवितो'); (३) थक (–का) ववुं ('भागणे'नुं प्रेरक).

भागाकार (पु.) – भागाकार (पु.).

भागाड्या (वि.) – भागेडुं, नासी जनार.

भागाभाग (स्त्री.) – नासानास, नासभाग (स्त्री.).

भागी (स्त्री.) – हिस्सो, भाग (पु.), 'शेअर'.

– दार (पुं.) – भागीदार, हिस्सेदार, भागियो, 'शेअर होल्डर'.

– दारी (स्त्री.) – भागीदारी (स्त्री.) भागीदारपणुं, पंतियाळुं.

भांग (पु.) – (१) सेंथो (पु.), सेंथी (स्त्री.); (२) ओट (पु., स्त्री.), भरतीनुं ऊतरी जवुं ते.

– पाडणे – सेंथो पाडवो.

– (स्त्री.) – भांग, आनंदा (स्त्री.); (१) गांजानी कळी तथा पांदडां; (२) तेनुं पीणुं (नं.).

– चढणे – भांग चडवी, भांगनी नशा चडवी.

– वाटणे – भांग वाटवी.

– मोड (स्त्री.) – ओट (स्त्री.).

– गेत तुळस (स्त्री.) – नठारा कुळमां जन्मेलो सज्जन, दैत्यमां प्रह्लाद (पु.).

भांगणी (स्त्री.) – खेतरनी अणवावेली क्यारी (स्त्री.).

भांगर (पु.) – ढोरवाडो (पु.).

भांगलणी (स्त्री.) – नींदण (न.).

भांगलणे (स. अ. क्रि.) – नींदवुं, नींदण करवुं.

भांगार [स.] (न.) – भांगार, सोनुं (न.).

भाचा (पु.) – भाणो, भाणेज (पु.).

भाची (स्त्री.) – भाणी, भाणेजी (स्त्री.), भाणजी.

भाजके (वि.) – भूंजेलुं, शेकेलुं.

भा (–भां)जणी (स्त्री.) – भांजणी (स्त्री.), मोटामांथी नाना ने नानामांथी मोटा परिमाणमां रकमने फेरववानी रीत.

भाजणूक (स्त्री.) – सतामणी, हेरानगत (स्त्री.).

भाजणे (अ.क्रि.) – बळवुं, आंच लागवी.

– (स. क्रि.) – (१) शेकवुं, भूंजवुं; (२) बाळवुं; (३) (लाक्ष.) सतावववुं.

भाजी (स्त्री.) – भाजी (स्त्री.).

– पाला (पु.) – भाजीपालो (पु.).

– भाकर (स्त्री.) – (लाक्ष.) गरीबोनुं सादुं अन्न (न.) रोजीरोटी,रोटलो ने मीठुं.

भाट (पु.) – (१) भाट, चारण, राजानो स्तुतिपाठक; (२) खुशामतियो (पु.).

– गिरी (स्त्री.) – (१) भाटवेडा (पु.व.ब.), भाटनी पेठे अतिशयोक्तिथी वखाण करवा ते; (२) खुशामत (स्त्री.).

– (स्त्री. न.) – (१) ओट वखते ऊघाडी थती जमीन (स्त्री.); (२) नारियेळनी वाडी (पु.); (३) शेरडी माटे तैयार करेली जमीन; (४) भाठुं (न.) नदीकांठानी फळद्रूप जमीन.

– कार [कों.] (पु.) – नाळियेरी बागनो मालिक (पु.).

भाटी (स्त्री.) – बिलाडी (स्त्री.).

भाड (न.) – भाड, अनाज शेकवानी भठ्ठी (स्त्री.).

– (स्त्री.) – भडवाई, भडवानी कमाई (स्त्री.).

– भीड (स्त्री.) – मुरवत (स्त्री.), संकोच (पु.), लज्जा (स्त्री.).

भाडे (न.) – भाडुं, किरायुं (न.).

– करी (पु.) – भाडूत (पु.).

– चिठी (स्त्री.) – भाडाखत (न.), – चिठी (स्त्री.).

– पट्टा (पु.) – भाडापटो (पु.)

भाडोत्री (वि.) – भाडूती, पैसाखातर काम करतुं, 'मर्सिनरी'.

भाणवशी (स्त्री.) – दूध, दहीं, इ. नां. वासण मूकवानो बाजठ (पु.).

भाणवसा, भाणोसा (पु.) – (१) चूलानी पाछळनो ओटो (पु.); (२) उतरडनी बेठक माटे करेलो माटीनो वींटो (पु.); (३) रसोडुं (न.).

भांड [सं.] (पु.) – भांड (पु.) : (१) मश्करो (पु.); (२) बहुरूपीनो एक प्रकार; (३) कजिया दलाल (पु.).

— **कुदळ** (वि.) – कजियाखोर.
— **खोर** (वि.) – कजियाखोर, कंकासणुं.
भांडण (न.) – भांडण (न.), कजियो, झघडो, कंकास (पु.).
— **तंटा** (पु.) – टंटोफिसाद (पु.), कजियारजिया (पु.ब.व.).
भांडणे (अ. क्रि.) – झघडवुं, लडवुं.
भांडवल (न.) – मूडी, पूंजी (स्त्री.).
— **दार** (पु.) – मूडीदार, पूंजीवाळो, धनिक (पु.).
— **शाही** (स्त्री.) – मूडी– पूंजी–शाही, मूडीवाळानी सत्ता, 'कॅपिटॅलिझम्'.
— **बाहेर पडणे** – (लाक्ष.) भेद प्रकट थवो.
भांडाभांड (स्त्री.) – भांडाभांड (–डी) (स्त्री.), झगडा झगडी.
भांडार [सं.] (न.) – भंडार, कोठार (न.).
भांडे (न.) – (१) वासण (न.); (२) तोप (स्त्री.).
— **फुटणे** – जुओ 'भंड फुटणे'.
भात (न.) – डांगर (स्त्री.).
— (पु.) – भात, रांधेला चोखा (पु.).
— (स्त्री.) – भात, रीत (स्त्री.), प्रकार (पु.).
— **कूट** (न.) – खांड्यावगर रही गयेला डांगरना दाणा.
भातण (न.) – पराळ (न.).
भाता (पु.) – भाथो (पु.) : (१) बाण राखवानी कोथळी (स्त्री.); (२) धमण (स्त्री.).
— **मारणे** – धमण चलाववी.
भातुकली (स्त्री.) – नानी बाळाओ गृहसंसारनो खेल रमे छे ते.
भाते (न.) – भत्तुं (–थ्थुं), भातुं (न.).
भादरणें (स. क्रि.) – (१) बोडवुं; (२) (लाक्ष.) झाटकवुं, झाटकणी काढवी.
भादवड (स्त्री.) – भादरवा मासनो काळ.
भादवा (पु.) – (१) भादरवो, भाद्रपद (पु.); (२) घरडो माणस (पु.).
भादा (–द्या) (पु.) – खसी करेलो आखलो (पु.).
भादी (वि.) – घणां वेतरनी (गाय, भेंस).
भान – (न.) – भान (न.) : (१) लक्ष, ध्यान (न.); (२) होश, शुध्दि (स्त्री.); (३) याद (स्त्री.), स्मरण (न.); (४) सावचेती, काळजी (स्त्री.).
— **असणे** – भान होवुं, – रहेवुं.
— **नसणे** – (१) बेभान होवुं, – रहेवुं; (२) जाण न होवी.
— **येणे** – भान आववुं, – थवुं, होशपर आववुं.
— **करून देणे** – भान कराववुं.
भानगड (स्त्री.) – (१) पंचात, भांजघड (स्त्री.), लचांड लफरुं (न.); (२) गूंतो (पु.), गूंच (स्त्री.).
— **करणे** – घालमेल करवी, गूंच करवी, कडछो हलाववो.
— **ड्या** (वि.) – भांजघडियुं, भांजघड करनारुं.
भाना (पु.) – भींतमां दाटी पूकेलुं द्रव्य के तेनुं वासण (न.).
भानामती (स्त्री.) – (१) जारणमारण (न.); (२) जादूगारी (स्त्री.).
भाबडा (वि.) – भोळुं, ओलियुं, दोलुं.
भाबी (स्त्री.) – भाभी (स्त्री.) – भाईनी पत्नी.
भामटा, –ट्या (वि.) – भामटो, उठावगीर, भमतो चोर (पु.).
भामिनी [सं.] (स्त्री.) – भामिनी, रूपाळी जुवान स्त्री.
भांबावणे (अ. क्रि.) – अमुझावुं, अमूंझावुं.
भार [सं.] (पु.) – भार (पु.) : (१) बोजो (पु.); (२) वजन (न.); (३) एक तोलो (पु.); (४) (लाक्ष.) जवाबदारी (स्त्री.) ; (५) वक्कर, मोभो (पु.); (६) अमुक तोल (पु.); (७) जथो, समूह (पु.); (८) बहार (फूलोनो के फळोनो).
— **कस** (पु.) – गाडा के ऊंट, हाथी इ. पर सामान कसवानो दोर (पु.).
— **दर्शक** (वि.) – वजन बतावतुं (काटलुं).
— **दस्त** (वि.) – वजन–वक्कर–वाळुं, शिष्ट.
— **भूत** (वि.) – (१) भार–बोझ–वाळुं; (२) (लाक्ष.) मात्र बीजाने भाररूप एवुं, नकामुं.
भारणी (स्त्री.) – भूरकी, मोहनी (स्त्री.).
भारणे (स. क्रि.) – भारवुं, मोहित करवुं, वशीकरण करवुं, भूरकी नाखवी.
भारा (पु.) – भारो, झूडो (पु.).
भाराक्रांत [सं.] (वि.) – भारनीचे दबायेलुं.
भारावणे (अ. क्रि.) – (१) भार चडवो, असर पडवी, पाड चडवो, अहेशान चडवुं; (२) भारवावुं, भूरकावुं, वश करवुं; (३) भरावुं (शरीर इ.).
भारी (स्त्री.) – भारी (स्त्री.), नानो भारो (पु.).
— (वि.) – भारे : (१) वजनदार; (२) कीमती; (३)

बळवान; (४) मुश्केल.

भारूड (न.) – (१) प्रदीर्घ कथा; (२) रूपक; (३) कूट कवितानो खेल.

भाल [सं.] (न.) – भाल (–ळ), कपाळ (न.).

भाल (स्त्री.) – (१) भालोडुं, भाला के तीरनुं पानुं (न.); (२) सोगंध (स्त्री.).

भालदार (पु.) – भालदार, चोपदार (पु.).

भाला (पु.) – (१) भालो (पु.), भालुं (न.); (२) शेलो (पु.), दोहती वखते गायने पगे बांधवानुं दोरडुं (न.).

– **ईत** (पु.) – भालो चलावनार सिपाई (पु.).

– **घालणे** – शेलो बांधवो, – वाळवो.

भालू (स्त्री.) – (१) रींछ (न.); (२) शियाळ (न.).

भाव [सं.] (पु.) – भाव : (१) अस्तित्व, होवापणुं (न.); (२) वृत्ति, लागणी (स्त्री.); (३) अभिप्राय (पु.), तात्पर्य (न.); (४) चेष्टा (स्त्री.), अभिनय (पु.); (५) भक्ति (स्त्री.), हेत (न.), प्रीति (स्त्री.); (६) इरादो, मतलब (पु.).

– (पु.) – भाव, दर, आंक (पु.).

– **खाणे** – जातने ज्यादा महत्त्व आपवुं.

– **ठरणे** – भाव पडवो, किंमत नक्की थवी.

– **ठरविणे** – आंक पाडवो, – मांडवो, भाव नक्की करवो.

भावकी (स्त्री.) – (१) एक ज कुळनां वहेंचेलां कुटुंबो (न.ब.व.); (२) तेमनो एक बीजानी साथे नो संबंध.

भावजई(–य) (स्त्री.) – 'भाबी' जुओ.

भावणे (स. क्रि.) – (१) मानवुं, कल्पवुं; (२) गमवुं, भाववुं.

– (अ. क्रि.) – फाववुं, अनुकूल आववुं.

भावंड (न.) – भाईभांडुं, भांडरुं (न.).

भावना [सं.] (स्त्री.) – भावना (स्त्री.) : (१) धारणा, कल्पना; (२) मांदगीनां लक्षणो (न.ब.व.); (३) भक्ति (स्त्री.); (४) उमळको (पु.); (५) पट, पुट (पु.), (दवाउपर चडातुं).

– **देणे** – भावना आपवी, – देवी, पुट देवो (दवाने).

भावाभाव [सं.] (पु.) – (१) होवापणुं – न होवापणुं (न.); (२) साचाखोटापणुं (न.); (३) चैतन्य– जड (न.).

भावार्थ [सं.] (पु.) – भावार्थ, सारांश, मतलब (पु.).

– **र्थी** (वि.) – भाविक, भोळुं.

भाविक (वि.) – (१) श्रध्दावाळुं; (२) ओलियुं, भक्त.

– **भक्त** (पु.) – ओलियो, भक्त, खुदानो आदमी (पु.).

भावी [सं.] (वि.) – भावी, भविष्यनुं.

– (न.) – भावी, भविष्य, नसीब (न.).

भावीण (स्त्री.) – देवदासी (गोवातरफनी) (स्त्री.).

भाषण [सं.] (न.) – भाषण (न.) : (१) बोलवुं ते; (२) व्याख्यान (न.).

भाषा [सं.] (स्त्री.) – भाषा (स्त्री.) : (१) बोलवानुं माध्यम, बोली; (२) संभाषण (न.), वातचीत (स्त्री.), ('त्यांची आमची भाषा झाली').

– **करणे** – (१) बोलवुं; (२) संभाषण करवुं, वातचीत करवी.

– **काढणे** – (अमुक) विषयनो उल्लेख करवो, चर्चा काढवी.

– **वार** (वि.) – भाषानुसारी, भाषाप्रमाणे रचायेलुं.

भाषांतर [सं.] (न.) – भाषांतर (न.), तरजुमो, अनुवाद (पु.).

भास [सं.] (पु.) – भास (पु.) : (१) ख्याल, छाप (स्त्री.); (२) भ्रांती, शंका (स्त्री.); (३) झांखी (स्त्री.).

– **णे** (अ. क्रि.) – भासवुं : (१) देखावुं; (२) लागवुं, समजावुं.

भाळ (न.) – (१) भाल, कपाळ (न.); (२) भाग्य (न.).

– **ळी लिहिणे** – भाग्यमां होवुं, छठ्ठीनो लेख लखावो.

भाळणे (अ. क्रि.) – फिदा थवुं, मोहित थवुं.

भिकणी (स्त्री.) – माकडियुं, माकण भराई रहे तेवुं काणां वाळुं पाटियुं (न.).

भिकबाळी (स्त्री.) – पुरुषोना काननुं एक मोतीवाळुं घरेणुं (न.).

भिकार (न.) – भिखारीओनुं टोळुं (न.).

– (वि.) – (१) मालवगरनुं; (२) दरिद्र, कंगाळ.

भिकारी (पु.) – भिखारी, याचक (पु.).

भिकूट (वि.) – बीकण, डरपोक.

भिकूण (पु.) – मांकड, माकण (पु.).

भिंग (न.) – (१) काचनो टुकडो (पु.); (२) आरसो, आरसानो टुकडो (पु.).

भिंगरी (स्त्री.) – चकरडी, करकडी, करणी (स्त्री.).

भिंगार (न.) – चारे बाजुथी काच लगाडेलुं फानस (न.).

भिंगारणे (स. क्रि.) – उशेटवुं, फगववुं, फेंकी देवुं.

भिंगोरी (स्त्री.) – भमरडो, गरियो (पु.).

भिज़का (वि.) – (१) भीनुं; (२) तरबोळ, तद्दन पलळेलुं.

भिज़णे (अ. क्रि.) – (१) भीनुं थवुं; (२) पलळवुं.
– त पडणे (लाक्ष.) – दीर्घकाळसुधी अनिर्णीत रहेवुं.
भिजविणे (स. क्रि.) – (१) भींजाववुं, पलाळवुं; (२) ओरववुं, खेतरने पाणी पावुं.
भिजाणा (पु.) – पलाळेलो चणो (पु.).
भिडणे (अ. क्रि.) – (१) सामसामुं थवुं; (२) कुस्तीमां के लडाईमां ऊतरवुं; (३) मंड्या रहेवुं, अडवुं; (४) भेटवुं; (५) अडोअड होवुं.
भिडविणे (स. क्रि.) – 'भिडणे' नुं प्रेरक : (१) सामसामुं लाववुं; (२) कुस्तीमां उतारवुं; (३) कामने वळगाडवुं, – जोटवुं; (४) मेळाप कराववो.
भिडस्त (वि.) – संकोचशील.
भिडावणे (अ. क्रि.) – संकोच करवो, – पामवो, संकोचावुं.
भिडू (पु.) – भिल्लु, रमतनो साथी, भेरु (पु.).
भिणे (स. क्रि.) – बीवुं, डरवुं, गभरावुं.
भितरा (–त्रा) (वि.) – बीकण, डरपोक.
– री भागूबाई (स्त्री.) – (लाक्ष.) बीकण बिलाडी, साव बीकण माणस.
भिते (न.) – खोयणुं, बळतुं लाकडुं (न.).
– (वि.) – डरकणुं, गभराटियुं.
भिनणे (अ. क्रि.) – (१) रगेरगमां भळी जवुं; (२) ठसवुं.
भिंत (स्त्री.) – भींत, दीवाल (स्त्री.).
भिंताड (न.) – भींत, भींतरडी (स्त्री.), भींतडुं (न.).
भिंतोडी (स्त्री.) – भींतनो आंतरो (पु.), भींतियुं (न.).
भिन्न [सं.] (वि.) – भिन्न : (१) भांगेलुं; (२) जुदुं, अलग; (३) फेरवाळुं.
भिरकांडा (पु.) – (१) चकरी, भमरी, घूमरी (स्त्री.); (२) फेरो, आंटो (पु.).
भिरकावणे (स. क्रि.) – फगाववुं, उशेरवुं.
भिरके (न.) – बे माणस ज बेसी शके एवी बेलगाडी.
भिरड (स्त्री.) – तरेरी (स्त्री.), गुस्सानो आवेश (पु.).
– भुंगा (पु.) – ऊधई (स्त्री.).
भिरंड [स्त्री.] (स्त्री.) – कोकमनुं झाड के तेनुं फळ.
भिरभिरणे (अ. क्रि.) – लागलागट भमवुं, – भम्या करवुं.
भिरभिरी (स्त्री.) – 'भिरड' जुओ.
भिरे (न.) – (१) पक्षीओनो समूह; (२) तीडोनो हल्लो (पु.).
भिलाटी (स्त्री.) – भीलोनी वसति (स्त्री.), भीलोनुं गाम (न.).
भिलावा (पु.) – भिलामो (पु.), भिलामुं (न.).
भिल्ल (पु.) – भील (पु.), एक आदिवासी जमात.
भि(–भु)वई (स्त्री.) – भवुं (न.), भम्मर (स्त्री.).
– चढविणे – भम्मर चडाववी.
भिवविणे (स. क्रि.) – बिवडाववुं, डराववुं.
भिशी (स्त्री.) – बचत करी एक बीजाने वगर व्याजे उछीनुं आपवानो एक घरगथ्थु वहेवार, घरगथ्थु पेढी.
भिस्त (स्त्री.) – भरोसो, आधार (पु.).
भिस्ती (पु.) – भिस्ती, पखाली (पु.).
भिक्षान्न [सं.] (न.) – भिक्षान्न (न.), कण (पु.), कणक (स्त्री.).
– देणे – कणक कराववी, भिक्षान्न आपवुं.
भिक्षुक (पु.) – (१) धर्मविधि करावीने ते माटे दक्षिणा लई निर्वाह करनार ब्राह्मण; (२) याचक, मागण (पु.).
– की (स्त्री.) – धर्मविधि करावीने ते ऊपर निर्वाह करवानो व्यवसाय.
भिक्षेकरी (पु.) – भिक्षुक, मागण (पु.).
भीक (स्त्री.) – भीख, याचना (स्त्री.).
– घालणे – (१) याचकने आपवुं; (२) (लाक्ष.) लेखामां लेवुं, गणकारवुं (प्रायः नकारार्थमां वपराय छे; जेम के, 'त्याने रकमेची मागणी केली पण मी त्याला भीक घातली नाही').
– मागणे – भीख मागवी, याचना करवी.
– लागणे, भिकेस लागणे – भीख मागवानी अवस्था आववी.
– केचे डोहाळे लागणे – कंगाळियत आववाजेवुं कर्म करवुं.
भीड (स्त्री., न.) – (१) भीडो (पु.), भीड, (स्त्री.), सकंजो (पु.) (लाकडुं भीडवा माटेनुं सुथारनुं एक ओजार); (२) तंगी (स्त्री.); (३) संकोच (पु.), मुरवत, लाज (स्त्री.); (४) वसीलो, वक्कर (पु.), वजन (न.); (५) गिरदी (स्त्री.).
– खर्चणे – पोतानो वक्कर – वजन – वापरवो.
– चेपणे, – मरणे – संकोच दूर थवो, हिंमत आववी.
– न तुटणे – संकोचने लीधे वश थवुं.
– घालणे – (संकोचनो लाभ लई) आग्रह करवो.
– पडणे – आग्रहने वश थवुं.
– भाड (स्त्री.) – भीड–मुरवत (स्त्री.), संकोच–लज्जा (स्त्री.).

भीतर (पु.) – भीतर (न.) : (१) अंदरनो भाग; (२) हैयुं (न.).
भीती [सं.] (स्त्री.) – बीक, डर (स्त्री.).
भुई (स्त्री.) – भोंय, जमीन (स्त्री.).
– उकरणे – (१) भोंय खणवी, – खोतरवी; (२) (लाक्ष.) शरमावुं, शरमने लीधे पगना नखथी भोंय खोतरवी.
– बडविणे – (लाक्ष.) खोटुं आळ मूकवुं.
– आवळी (स्त्री.) – भोंय आवळ (पु., स्त्री.), एक वनस्पती.
– कंद, – कांदा (पु.) – भोंयकंद (पु.).
– कोहळा (पु.) – भोंयकोळुं, भोकोळुं (न.).
– घर (न.) – भोंयरुं (न.).
– चाफा (पु.) – भोंयचंपो (पु.), चंपानी अेक जात.
– तरवड (स्त्री. पु.) – भोंयतरवड, सोनामुखी (स्त्री.).
– भाडे (न.) – भोंयभाडुं (न.), इमारत नीचेनी जमीननुं भाडुं.
– मूग (पु.) – भोंयशिं (–शीं)ग, मगफळी (स्त्री.).
– सरपट (अं.) – जमीन सरसुं.
भुकटी (–णी), **भुकी** (स्त्री.) – भूकरी, भूकी (स्त्री.), भूकरो, भूको (पु.).
भुके कंगाल (वि.) – साव कंगाळ, कडकबंगाळी.
भुकेज़णे (अ. क्रि.) – भूख लागवी.
भुकेला, भूकेज़लेला (वि.) – भूख्युं, कडक, भूखडुं.
भुक्कड (वि.) – (१) भूखडुं, कंगाळ, (२) क्षुद्र, तुच्छ.
भुगा (पु.) – भूको (पु.).
भुंकणे (अ. क्रि.) – भसवुं.
भुंगा (पु.) – (१) भमरो (पु.); (२) (लाक्ष.) तगादो (पु.).
भुट्टा (पु.) – भुट्टो, मकाईदोडो (पु.).
– ट्टे चोर (पु.) – (भुट्टा चोरवाजेटली) हलकी चोरीओ करनार.
भुडकी (स्त्री.) – नदी के वहेळाने कांठे काढेलो नानो कूवो (पु.).
भुणभुण (स्त्री.) – (१) भूं भूं एवो अखंड चालतो ध्वनि; (२) (लाक्ष.) तगादो (पु.).
भुंडा (वि.) – धरेणां विनानो, अडवो.
भुताटकी (स्त्री.) – (१) भूत पिशाच चेष्टा (स्त्री.); (२) चेटक (न.).
भुतावळ (स्त्री.) – भूतपिशाचनुं टोळुं (न.).
भुतारा – भूत काढनार मांत्रिक, भूवो (पु.).
भुतेखेते (न.ब.व.) – भूतपिशाच इ. (न.ब.व.).
भुत्या (पु.) – भवानी देवीनो भगत (पु.).
भुपकार, भुभुःकार (पु.) – हूपकार (पु.), हूकाहूक (स्त्री.), वांदराना होकारा (पु.ब.व.).
भुमका (स्त्री.) – अफवा, वायका (स्त्री.).
भुयार (न.) – भोंयरुं (न.).
भुरकणे (स. क्रि.) – सबडको मारवो, अहरडवुं.
भुर्रकन् (अ.) – 'भुर्र' एवा अवाज साथे.
भुरका (पु.) – (१) सबडको (पु.); (२) गाडी ढांकवानो पडदो, – बुरखो (पु.);.
–, –कट (वि.) – भूखरुं, राखोडीना रंगनुं.
भुरकी (स्त्री.) – (१) घोडा के बळदनुं आंख ढांकवानुं कपडुं (न.); (२) पालखीपरनो गलेफ (पु.).
भुरभुर (स्त्री.) – जुओ 'बुरंगट'.
भुररी (स्त्री), **–रे** (न.) – (१) भूरकी, मोहनी (स्त्री.); (२) घेलछा (स्त्री.), उन्माद (पु.), गांडपण (न.); (३) मूर्च्छा, ग्लानी (स्त्री.).
भुररेकरी (पु.) – चेटकी (पु.).
भुरळ (स्त्री.) – भूरकी, मोहनी (स्त्री.).
– णे (अ. क्रि.) – भूरडावुं, मंत्रमुग्ध थवुं.
भुरा (पु.) – (१) फूग, ऊब (स्त्री.); (२) खांडनो भूको (पु.); बूरुं (न.).
– (वि.) – भूरुं, राखोडीना रंगनु.
भुरी (स्त्री.) – (१) धोळी राखोडी (स्त्री.); (२) द्राक्ष उपर पडती कीडी (स्त्री.).
भुलणे (अ. क्रि.) – भूल पडवी; मोहवुं.
भुलथाप (स्त्री.) – भूलथाप, छेतरामण (स्त्री.).
भुलवण (–णी) (स्त्री.) – भुलवण (–णी) (स्त्री.), भुलाववुं– भूलवुं ते, भ्रम (पु.).
भुलविणे (स. क्रि.) – भुलाववुं, भूल पाडवी, मोहवुं.
भुलावणी (स्त्री.) – जुओ 'भुलवणी'.
भुवई (स्त्री.) – जुओ 'भिवई'.
भुशी (स्त्री.) – 'भुसकट' जुओ.
भुसकट (न.) – (१) भूंसुं (न.), कूटो (पु.); (२) थूलुं, छडाण (न.).
– पाडणे, – काढणे – (१) थूलुं काढवुं; (२) (लाक्ष.) खूब थकवी नाखवुं; (३) मारीने हलकुं करी नाखवुं.

भुसा (पु.), **भूस** (न.) – (१) भूसुं, थुलुं (न.), लोट चाळवाथी नीकळेलो छाला वगेरेनो भूसो (पु.); (२) घेरु (न.), कीडाए कोरवाथी के वहेरवाथी गरेलो लाकडानो भूसो (पु.).

भुसभुशीत (वि.) – (१) पोचुं, भूको थाय एवुं; (२) (हाथ के पग) झट पेसी जाय एवुं.

भुसार (न.) – (१) धानवटुं (न.), धान – अनाज वेचवानो धंधो (पु.); (२) अनाज व. माल (पु.).

– पेठ (स्त्री.) – धान्यबजार (पु.).

– माल (पु.) – धान्यादि माल (पु.).

– री (पु.) – धान्यनो वेपारी (पु.).

भू [सं.] (स्त्री.) – (१) पृथिवी, धरती (स्त्री.); (२) भू, जमीन, भोंय (स्त्री.).

– कंप (पु.) – भूकंप, धरतीकंप (पु.).

– गर्भ (पु.) – (१) भूगर्भ, पृथिवीनो अंदरनो पेटाळ प्रदेश (पु.); (२) भोंयरुं (न.).

– गर्भशास्त्र (न.) – भूस्तरविद्या (स्त्री.), 'जिऑलॉजी'.

– तल [सं.] (न.) – भूतल (–ळ) (न.), पृथिवीनी सपाटी (स्त्री.), – नो पृष्ठभाग (पु.).

– तलविद्या (स्त्री.) – भूतलविद्या, 'फिजिकल जिऑग्रफी'.

– तैल (न.) – भूतेल (न.), 'पेट्रोलियम्'.

– देव [सं.] (पु.) – भूदेव, ब्राह्मण (पु.).

– धर [सं.] (पु.) – भूधर (पु.) : (१) पर्वत; (२) शेषनाग; (३) राजा.

– मंडळ [सं.] (न.) – भूमंडल (न.), आखी पृथिवी.

– मिती [सं.] (स्त्री.) – भूमिती (स्त्री), 'जिऑमेट्री'.

भेकड (वि.) – डरकण, कायर.

भेकणे (अ. क्रि.) – भेंकवुं, रडवुं.

भेकरे (न.) – हरिणनी एक जात.

भेग (स्त्री.) – तरड, फाट (स्त्री.) (जमीनमां, पगमां पडेली).

भेगलणे (अ. क्रि.) – फाटवुं, फाट पडवी (जमीनमां, पगमां).

भेगाळ (वि.) – फाटेलुं, फाट पडेलुं.

भेट (स्त्री.) – भेट (स्त्री.), भेटो (पु.); (१) मुलाकात (स्त्री.), मेळाप (पु.); (२) बक्षिस (न.), इनायत (स्त्री.).

– णे (स. क्रि.) – भेटवुं : (१) मळवुं; (२) आलिंगन आपवुं; (३) मुलाकात करवी, –थवी.

भेटविणे (स. क्रि.) – भेट – मेळाप – कराववो, मेळवी आपवुं.

भेडसावणे (स. क्रि.) – डराववुं, बीक बतावववी.

भेंड (न.) – मलोखुं (न.), जुवारना साठानो गरभनो नरम–पोंचो भाग.

भेंडा (पु.) – (१) माटीनुं ढेफुं (न.); (२) काची ईंट (स्त्री.); (३) लाकडीने लगती कीडी (स्त्री.).

भेंडाळणे (अ. क्रि.) – पग थाकी जवा, थाकीं जवुं.

भेंडी (स्त्री.) – (१) भींडो (पु.); एक शाक; (२) पूरव छायो (पु.), जुओ 'भंडी', अंतकडीनी रमत.

भेंडोळे (न.) – वींटो (पु.), भूंगळुं (न.).

भेद [सं.] (पु.) – भेद (पु.) : (१) भिन्नता, जुदाई (स्त्री.) अलगपणुं (न.); (२) फरक (पु.); तफावत (स्त्री.); (३) फूट (स्त्री.), कुसंप (पु.), (४) गुह्य रहस्य (न.).

– क [सं.] (वि.) – भेदक, भेदनारुं, मर्मभेदी.

– भाव [सं.) (पु.) – भेदभाव (पु.), जुदाई (स्त्री.); अंतर (न.).

भेदड, भेदरट (वि.) – डरपोक, बीकण.

भेदरणे (अ. क्रि.) – डरवुं, बीवुं, फाळ पडवी, भडकवुं.

भेदिक (न.) – लावणीनो एक प्रकार, हैयाने स्पर्श करे एवुं गूढ वेदान्तपर लोकगीत (न.).

भेदी, भेद्या (पु.) – (१) भेदियो, भेदी, रहस्य जाणनार माणस; (२) भेदु, फूट पडावनार.

भेरड (न.) – आंखनो मेल (पु.).

भेल, भेली (स्त्री.) – भेली, गोळनी नानी चाकी (स्त्री.).

भेलकंड (–डी) (स्त्री.) – गोथुं, लथडियुं.

– णे (अ. क्रि.) – गोथुं खावुं, लथडवुं.

भेसळ (स्त्री.) – भेळ, सेलभेळ (स्त्री.).

– णे (स. क्रि.) – (१) भेळववुं; (२) अडवाळवुं, उच्च ने हलकानुं, शुद्धने हीणनुं – मिश्रण करवुं.

भेसूर (वि.) – भयानक, विकराळ.

भेळ (स्त्री.) – भेळ (स्त्री.) : (१) मिश्रण; (२) खास करीने ममरा–फरसाणनुं मिश्रण.

भोई (पु.) – भोई, कहार, पालखी उपाडवानो धंधो करनार (पु.).

भोक (न.) – (१) भोंक, छिद्र, काणुं (न.); (२) कूतरानां भसवानो अवाज.

– णे (अ. क्रि.) – भोंकवुं, घोंचवुं.

– सा (पु.) – (१) दर, खातर (न.); (२) चामडीनी भीतरनो हाड मांस इ. नो भाग.

भोकाड (न.) – जडबुं (न.) (तिरस्कार दर्शक).

– पसरणे – जडबुं पहोळुं करीने रडवुं, मोटेथी रडवुं.

भोक्तृत्व [सं.] (न.) – भोक्तृत्व (न.) : (१) भोक्तापणुं (न.); (२) नसीबमां जे भोगवानुं –सहेवानुं–छे ते.

भोग [सं.] (पु.) – भोग (पु.) : (१) सुख ने दुःखनो अनुभव; (२) मोजशोख, विलास (पु.); (३) भोगवटो, उपयोग (पु.); (४) (लाक्ष.) माठी दशा (स्त्री.); (५) पाप पुण्यनुं फल; (६) कष्ट (पु.), तकलीफ (स्त्री.).

– चढविणे – भोग चडाववो, नैवेद्य अर्पण करवुं.

– वटा (पु.) – भोगवटो, आभोग (पु.), भोगववुं ते.

– विलास – भोग विलास, अेश आराम (पु.).

– णे (स. क्रि.) – भोगववुं, अनुभववुं.

– गास येणे – नसीबे आववुं.

भोंगळ, –ळी (स्त्री.) – भूंगळ (स्त्री. न.).

भोंगळ (वि.) – (१) पोलुं, पोकळ; (२) ढीलुं, बोदुं, टीपटाप न होय तेवुं; (३) निराधार, पुरावाविनानुं.

भोंगा (पु.) – (१) भूंगळुं (न.); (२) भमरो (पु.) (काळो).

भोजन [सं.] (न.) – भोजन, जमण (न.).

– भाऊ (पुं.) – मात्र भोजनमां पंतियाळो (काममां के आपत्तिमां नहि).

भोट (वि.) – भोट, मूढ, बेअकली.

भोत (पु.) – (१) 'बोद' जुओ; (२) काकडो (पु.); (३) चामडामां भूसुं भरीने बनावेली प्रतिमा; (४) चामडी छोलवाथी बहार पडतुं मांस.

भोंदणे (अ. क्रि.) – धूतवुं, साधुनुं स्वांग लई ठगवुं.

भोपळसुती (वि.) – ढीलुंढस.

भोपळा (पु.) – भोपळुं, पतकाळुं (न.).

भोपी (–प्या) (पु.) – देवीनो पुजारी (पु.).

भोरपी (पु.) – जुओ 'बहुरूपी'.

भोरा (वि.) – भूरुं, राखोडीना रंगनुं.

भोवंड (–डी) (स्त्री.) – तम्मर, चक्कर (स्त्री.).

भोवंडणे (अ. क्रि.) – तम्मर – चक्कर – आववी.

भोवणे (अ. क्रि.) – (१) सहेवुं पडवुं.

भोवता, –ती, –ते, भोवताली (अ.) – चारेबाजु, आजुबाजु.

भोवरा (पु.) – (१) भमरडो, गरियो (पु.); (२) (प्रवाहमांनी) चकरी, भमरी (स्त्री.); (३) घेरी, घारी (स्त्री.), चोटलीनी चारे बाजुए राखेला केशनुं चकरडुं (न.).

भोवळ (स्त्री.) – जुओ 'भोवंड'.

भोवाडा (पु.) – (१) भवाडो, फजेतो (पु.) ; (२) फेरो, आंटो (पु.); (३) होळीना दिवसोमां स्वांग लईने फरवुं ते.

भोसकणे (स. क्रि.) – भोंकवुं, घोंचवुं.

भोळसट (–र) (वि.) – भोळुं, कपटमां न समजे तेवुं.

भोळा (वि.) – भोळुं, आळुंभोळुं.

– भाबडा (वि.) – भोळुं भाभुं.

– कारभार (पु.) – अल्लाई कारखानुं (न.), गेरव्यवस्था (स्त्री.).

भौतिक [सं.] (वि.) – भौतिक : (१) स्थूल, जड; (२) इहलोक संबंधी, – ने लगतुं.

भ्याड (वि.) – कायर, डरकणं.

भ्यासूर (वि.) – 'भेसूर' जुओ.

भ्रम [सं.] (पु.) – भ्रम (पु.) : (१) वहेम (पु.); (२) संदेह (पु.), शंकावस्था.

– निरास (पु.) – भ्रम दूर थवो ते.

भ्रमंती (स्त्री.) – भ्रमण (न.), रखडपट्टी (स्त्री.).

भ्रमिष्ट (वि.) – भ्रमित, चसकेलुं.

भ्रष्टाकार (पु.) – (१) आभडछेट (स्त्री.); (२) वर्णसंकर(पु.).

भ्रष्टाचार [सं.] (पु.) – (१) भ्रष्टाचार, अनाचार (पु.) (२) लांचखोरी (स्त्री.); (३) आभडछेट (स्त्री.).

भ्रष्टविणे (स. क्रि.) – (१) अभडाववुं; (२) भ्रष्ट करवुं, पापाचारमां खेंचवुं; (३) कौमार्य भंग करवो.

भ्रांती [सं.] (स्त्री.) – भ्रांति (स्त्री.), भ्रम, खोटो ख्याल (पु.); खोटुं ज्ञान (न.).

भ्रांतिष्ट (वि.) – भ्रम पडेलुं, जुओ 'भ्रमिष्ट'.

भ्रामक (वि.) – भ्रामक, भ्रममां नाखे एवुं, भ्रमथी पेदा थयेलुं.

भ्रांतवट, भ्रांतकर (वि.) – भ्रांति उपजावनारुं, संशयास्पद.

भ्रूण [सं.] (पु.) – भ्रूण, काचो गर्भ (पु.).

– हत्या (स्त्री.) – भ्रूण हत्या, गर्भनी हत्या, गर्भपात करवो ते.

भ्रूभंग [सं.] (पु.) – भ्रूभंग, नेत्र कटाक्ष (पु.), भवां चडाववां ते.

म

मऊ (वि.) – (१) नरम, मुलायम; (२) सुंवाळुं, कोमळ; (३) सौम्य, मृदु स्वभावनुं.
– **पणा** (पु.) – (१) सुंवाळण, नरमाश, कुमाश (स्त्री.); (२) सौम्यता, मृदुता (स्त्री.).
– **सूत** (वि.) – (१) अतिनरम; (२) अति सुंवाळुं.
– **सर** (वि.) – नरमाशवाळुं.
– **होणे** – नरम थवुं.

मकई (स्त्री.) – मकाई (स्त्री.), एक अनाज.

मकर [सं.] (पु.) – मकर : (१) मगर (अ.), एक भयंकर जलचर प्राणि; (२) दशमी राशि.
– **कुंडल** (न.) – मकरना आकारनुं कुंडल (न.).
– **संक्रमण** [सं.] (न.) – मकर संक्रमण (न.), मकर संक्रांति, उतराण (स्त्री.).
– **संक्रांत** (स्त्री.) – मकर संक्रमण (न.), मकर संक्रांति, उतराण (स्त्री.).

मका (पु.) – जुओ 'मकई'.
– **क्याचे कणिस** (न.) – मकाई दोडो (पु.).

मकाण (न.) – (१) मकाईनी कडब (स्त्री.); (२) मकान, घर (न.).

मकाणा (पु.) – (१) मकाईनो दाणो (पु.); (२) मकाईनी धाणी (स्त्री.).

मकान [अ.] (न.) – (१) मकान, घर (न.); (२) पडाव, उतारो, मुकाम (पु.).

मक्ता [अ.] (पु.) – (१) मक्तो, इजारो, ठेको (पु.); (२) सांथ, गणोत (स्त्री.).
– **क्तेदार** (पु.) – ठेकेदार, इजारदार (पु.).

मख [सं.] (पु.) – (१) यज्ञ (पु.); (२) फळनी मीज (स्त्री.), मगज (न.).

मखमल [अं.] (स्त्री.,नं.) – मखमल, एक जातनुं सुंवाळुं कापड.

मखर (न.) – (१) शणगारेलो गहेराब (पु.); (२) मखियाणुं (न.), बळदना कपाळे बंधातुं भरतवाळुं वस्त्र, तेनो एक शणगार (पु.), (३) माड (न.), बाजठउपर केळ बांधी देवतानी प्रतिष्ठापना माटे बनावेलुं शोभीतुं स्थान, केळोनो मंडप (पु.).

मखलाशी (स्त्री.) – (१) चालबाजी, चालाकी (स्त्री.), प्रपंच (पु.); (२) समजूती (स्त्री.), भाष्य (न.); (३) दलीलबाजी (स्त्री.).

मख्ख (वि.) – शू (–सू)नमून, साव निर्बोध जेवुं.

मख्खी (स्त्री.) – (१) मर्म (न.), भेद (पु.), रहस्य (न.); (२) खूबी (स्त्री.).
– **चूस** (वि.) – मख्खी चूस, कंजूस.

मग (अ.) – (१) तो; (२) पछी, पाछळथी.

मगज (पु.) – (१) (फळमांनी) मीज (स्त्री.); (२) भेजुं, मगज (न.).

मगदूर (पु.) – मगदूर, ताकात, हिंमत (स्त्री.).

मगर (पु.) – जुओ 'मकर'.
– **मिठी** (स्त्री.) – मगरनी पकड, न छूटे एवी पकड (स्त्री.).

मगरूर [अ.] (वि.) – (१) मगरूर, मगरूब, उन्मत्त; (२) अभिमानी.
– **री** (स्त्री.) – (१) मगरूरी, कोंटाई, घमंड (स्त्री.); (२) उध्दताई (स्त्री.).

मग्न [सं.] (वि.) – मग्न : (१) डूबेलुं; (२) एकाग्र, तल्लीन.

मघमघणे (अ. क्रि.) – मघमघवुं, महेकवुं.

मघां मघाशी (अ.) – हमणां, थोडा वखत पहेलां.

मंगल (–ळ) (पु.) – (१) मंगळ ग्रह (पु.); (२) मंगळवार (पु.).
– (न.) – मंगल, शुभ, कल्याण (न.).
– (वि.) – शुभ, कल्याणकारक.
– **मूर्ती** (पु.) – (१) मंगळ देवता (स्त्री.); (२) गणेश देवता (स्त्री.).
– **सूत्र** (न.) – मंगळसूत्र (न.), स्त्रीना सुहागनुं चिह्नरूप गळामां पहेरातो एक अलंकार.

मंगळागौर (स्त्री.) – (१) देवी पार्वती (स्त्री.); (२) तेनुं व्रत के पूजा.

मंगळाष्टक [सं.] (न.) – मंगळाष्टक (न.), लग्न प्रसंगे गवाता मंगल श्लोक.

मचमच (स्त्री.) – (१) 'मच मच' एवो खातीवखते मोढामां थतो अवाज; (२) बकबक (स्त्री.).

मचवा (पु.) – मछवो (पु.).

मचांग (पु.), **मचाण** (न.) – मांचडो, माळो (पु.) (शिकारीनो के खेतरमांनो).

मचूळ (वि.) – (१) मोळुं, फीकुं, नीरस; (२) (पाणी) कंईक खारुं.

मच्छ (पु.) – (१) मच्छ (पु.), माछलुं (न.); (२) पुलनी कमाननीचे दरेक थांभला पर बेसाडेलो मत्स्याकार पथ्थर (पु.).

मच्छर (पु., न.) – मच्छर, डांस (पु.).

– दाणी (स्त्री.) – मच्छरदानी (स्त्री.).

मच्छी (स्त्री.) – मच्छी, माछली (पु.).

– मार (पु.) – मच्छीमार, माछी (पु.).

मज़कूर [अ.] (पु.) – (१) लिखित (न.), लख्या लेख (पु.); (२) हकीकत, बीना (स्त्री.), हेवाल (पु.).

– (वि.) – मजकूर, सदर, आगळ जणावेलुं.

मज़बूत [अ.] (वि.) – मजबूत, दृढ, पाकुं, संगीन.

– ती (स्त्री.) – मजबूती (स्त्री.), दृढता.

मज़रा (पु.), – रे (न.) – वाडी (स्त्री.), मुख्य गामना पेटमां आवती नानी वसती (स्त्री.).

मज़ल (स्त्री.) – मजल (स्त्री.) : (१) एक दिवसनी मुसाफरी जेटलुं अंतर; (२) टप्पो (पु.).

– दर मज़ल (अ.) – मजल उपर मजल, एक एक मजल करतां.

मज़ल (–लि)स [अ.] (स्त्री.) – (१) मिजलस (स्त्री.); (२) सभा, मंडळी (स्त्री.).

मज़ला (पु.) – मजलो, माळो (पु.).

मज़ली (वि.) – मजलावाळुं, माळवाळुं ('चार मजली इमारत').

मजा [फा.] (स्त्री.) – मजा (–झा), लहेर (स्त्री.), चमन (पु. न.).

– उडविणे – मजा–लहेर–उडाववी, – मारवी.

– करणे – मजा करवी.

– मारणे – मजा माणवी, – मारवी,, आनंद करवो.

– येणे, – वाटणे – मजा–लहेर– पडवी.

– जेत असणे – मजांमा होवुं, कुशळ होवुं.

– जेदार (वि.) – मजा (–जे)नुं.

मजाल [अ.] (स्त्री.) – (१) मजाल, मगदूर, हिंमत (स्त्री.); (२) विसात (स्त्री.), गजुं (न.), दम (पु.).

मजूर (पु.) – मजूर, श्रमिक (पु.).

– री (स्त्री.) – (१) मजूरी, महेनत (स्त्री.); (२) मजूरनुं काम; (३) मजूरनुं महेनताणुं (न.).

मज्जा [सं.] (स्त्री.) – (१) मज्जा (स्त्री.) : (१) हाडकामांनो मावो (पु.); (२) मगज (पु.), भेजुं (न.); (३) चरबी (स्त्री.).

– तंतू (पु.) – मज्जा–ज्ञान–तंतु (पु.).

– संस्था [सं.] (स्त्री.) – ज्ञानतंतु संस्था, 'नर्व्हस सिस्टम'.

मज्जाव [हिं] (पु.) – मना, बंधी (स्त्री.).

मंच, मंचक [सं.] (पु.) – मंच, मंचक, मांचडो (पु.).

मंजन [सं.] (न.) – भंजन (न.), 'दांत घासवानी भूकी (स्त्री.).

मंज (–जि)री (स्त्री.) – (१) मंजरि (स्त्री.), मोर (पु.), कळीओनुं झूमखुं (न.); (२) मंजीरा (पु. सं. व.), कांसीजोडां (न.ब.व.).

मंजुळ (वि.) – मंजु, मंजुल, कर्णमधुर.

मंजूर [अं.] (वि.) – मंजूर, मान्य, कबूल, संमत.

मंजूषा [सं.] (स्त्री.) – मंजूषा, संदूक, पेटी (स्त्री.).

मटकणे, मटकावणे [स. क्रि.) – (१) गट–चट–करवुं; (२) झडपथी पकडवुं, – पकडी लेवुं.

मट्कन् (अ. – चट दईने, झट.

मटका (पु.) – (१) मटकुं, माटलुं (न.); (२) एक जातनुं जुगार (न.).

मटकी (स्त्री.) – मठ, कठोळनी एक जात (पु.).

मटार (स्त्री.) – मटर (न.), वटाणो (पु.) लीला वटाणा.

मट्ट (अ.) – जुओ 'मख्ख'.

– ट्यास येणे – जेर थवुं, थाकी जवुं.

मठ (पु.) – (१) धर्मस्थान; (२) संन्यासीओनुं रहेवानुं स्थान.

मठी (स्त्री.) – (१) मढी, मढली (स्त्री.); (२) बावाओनो अड्डो (पु.); (३) गरीबडुं घर (न.).

मठ्ठ (वि.) – भोट, मूढ, मंदबुध्दि.

मठ्ठा (पु.) – मठो (पु.), जाडी छाश के तेनी वानी.

मडका (पु.),– के (न.) – मटको (पु.), मटकुं (न.) माटीनो घडो (पु.) (न.).

मडम (स्त्री.) – मडम, गोरी स्त्री.

मढणे (अ. क्रि.) – (१) मढावुं, अलंकृत थवुं, शणगारावुं; (२) लपेटावुं.

मढविणे (स. क्रि.) – (१) मढवुं, शणगारवुं; (२) लपेटवुं.

मढी (स्त्री.) – मढी, मढूली (स्त्री.), कुटिर (न.).

मढे (न.) – मडदुं, प्रेत (न.).

मण (पु.) – मण (पु.), चाळीस सेरनुं तोल (न.) (जूनुं).

मणका (पु.) – (१) मणियो (पु.), मणीकुं (न.), मण वजननुं काटलुं (न.); (३) मणको (पु.), करोड रज्जुनो दरेक भाग, 'व्हर्टिब्रा'; (३) गरगडी, कप्पी (स्त्री.).

मण(–न)गट (न.) – कांडुं (न.).

मणी (पु.) – मणि (पु.) : (१) रत्न (न.); (२) कांचमणि (पु.).

– दोरा (पु.) – थेलीनुं नाडुं (न.).

मणे(–ण्या)र (पु.) – एक झेरीलो सर्प (पु.).

मणेरी, मणियार (पु.) – मणियार (पु.), कांचनी बंगडी वेचनार.

मंडई (स्त्री.) – शाकबजार (पु.).

मंडण [सं.] (न.) – मंडन (न.) : (१) अलंकार (पु.); (२) शोभा (स्त्री.), शणगार (पु.); (३) मांडवुं ते, मतनुं समर्थन करवुं ते.

मंडप [सं.] (पु.) – मंडप, मांडवो (पु.).

मंडपी (स्त्री.) – मूर्तीपर टंगायेलो वांसना चीपोनो चंदरवो (पु.).

मंडळ (न.) – मंडळ (न.) : (१) वर्तुळ (न.), गोळ घेराव (पु.); (२) टोळुं (न.); (३) प्रांत, प्रदेश (पु.) सामाजिक संस्था.

मंडळी (स्त्री.) – (१) मंडली(–ळी) (स्त्री.), संघ (पु.), मंडळ (न.); (२) भेगां मळेलां माणसो.

मंडित [सं.] (वि.) – मंडित, शणगारेलुं, शोभतुं.

मंडी (स्त्री.) – (१) शाकबजार (पु.); (२) बजार (पु.).

मंडोळया (स्त्री.ब.व.) – अछाबा (पु.ब.व.).

मत [सं.] (न.) – मत (पु.,न.) : (१) विचार, अभिप्राय (पु.); (२) विशिष्ट विचार के तेनी दिशा; (३) चूंटणी अंगे अपाती पोतानी पसंती (स्त्री.), 'वोट'.

– घेणे – सलाह लेवी.

– देणे (१) सलाह आपवी; (२) पोतानो अभिप्राय बतावववो; (३) 'वोट' आपवो.

– दान (न.) – चूंटणीमां मत आपवुं ते, मतदान (न.).

– दार (पु.) – मतदार (पु.), चूंटणीमां मत आपवाना हकवाळो माणस.

– वादी (नि.) – अमुक मतविषे आग्रही.

मतणे (अ. क्रि.) – (प्रायः चोरी छूपी रीते) एक बीजा साथे सलाह करवी, सामेल थवुं.

मतमतांतर (न.) – मतमतांतर (पु.,न.), मतोनी भिन्नता (स्त्री.), मतभेद (पु.).

मतलई (स्त्री.) – पूर्व के ईशान्य तरफथी के जमीनपरथी समुद्र तरफ वहेतो पवन.

मतलब [अ.] (पु.) – मतलब (पु.) : (१) हेतु, आशय (पु.); (२) भाव (पु.), तात्पर्य (न.).

– बी (स्त्री.) – मतलबी, स्वार्थी.

मतवाला (वि.) – मतवालुं, मातेलुं; (२) विलासी, छाकटुं.

मताधिकार (पु.) – मताधिकार, मत आपवानो हक (पु.).

मति [सं.] (स्त्री.) – मति, बुध्दि (स्त्री.).

– मंद [सं.] (वि.) – मतिमंद, जडबुध्दिवाळुं.

मती (स्त्री.) – मती (स्त्री.), वणाटमां कपडानो पनो सरखो तणाई रहे ते माटे वपरातुं आरवाळुं ओजार.

मत्ता [सं.] (स्त्री.) – मत्ता (स्त्री.), मिलकत, पूंजी (स्त्री.).

मत्सर [सं.) (पु.) – मत्सर (पु.), अदेखाई, ईर्ष्या (स्त्री.).

– री (वि.) – मत्सरी, अदेखुं, असूयाळुं.

मत्स्यव्यवसाय [सं.] (पु.) – मत्स्योद्योग (पु.).

– खाते (न.) – मत्स्योद्योग विभाग, 'फिशरीझ्'.

मथक (न.) – मथक, केंद्र (न.).

मथणे (अ. क्रि.) – जुओ 'मतणे', (२) एकसंप थवुं.

मथविणे (स. क्रि.) – (१) वश करी लेवुं, मनाववुं; (२) चोरी छूपीथी सामेल करी लेवुं.

मथ(–था)ळा (पु.) – मथाळुं, शीर्षक (न.).

मथित [सं.] (वि.) – (१) मथित, वलोवेलुं; (२) सारांशरूपे काढेलुं.

– (न.) – निचोड, सार (न.).

– तार्थ (पु.) – निचोड, मतलब (पु.), तात्पर्य (न.) सारांश.

मद [सं.] (पु.) – मद (पु.) : (१) केफ (पु.); (२) गर्व, तोर (पु.); (३) हाथीना गंडस्थळमांथी झरतो रस (पु.).

– उतरणे – मद ऊतरवो.

– चढणे – मद चडवो, मत्त थवुं.

मदत [अ.] (स्त्री.) – मदद (स्त्री.), सहाय (न.), ओथ (स्त्री.).

– गार, – नीस (वि.) – मददगार, मददनीस.

मदन (न.) – कणसला खूंद्यापछी दाणा ने कूटानुं थयेलुं मिश्रण.

– [सं.] (पु.) – मदन, कामदेव (पु.).

मदलस(–सा) (पु.) – मंडपना छतनो मध्यभाग (पु.).

मदार [अ.] (स्त्री.) – मदार (स्त्री.,पु.), आधार, भरोसा

(पु.).

– ठेवणे – मदार राखवी.

मदारी (पु.) – मदारी (पु.) : (१) जादुगर, गारूडी, सापनो खेल बतावनार; (२) कसरतना खेल करी बतावनार; (३) रींछ, वांदरां इ. नो खेल करी बतावनार.

मद्दड (वि.) – ठोठ, बुठ्ठुं, मंदबुध्धि.

मध (पु.) – मध (न.).

– पोळे (न.) – मधपूडो (पु.).

– माशी (स्त्री.) – मधमाख (–खी) (स्त्री.).

– धाचे बोट लावणे (लाक्ष.) – लालच बताववी.

मधकांडे (न.) – शेरडीनो मध्यभाग.

मधद्या, मधला (वि.) – वचलुं, वचेट.

मधु [सं.] (पु.) – (१) मधु, मध (न.); (२) महुडानां फूलोनो बनावेलो शराब (पु.).

मधुकर [सं.] (पु.) – मधुकर, भमरो (पु.).

मधुकरी (पु.) – जुओ 'माधुकरी'.

मधुकुल्या [सं.] (स्त्री.ब.व.) – (१) मधनी नदीओ; (२) (लाक्ष.) मिष्टान्नोनी रेलछेल (स्त्री.).

मधुचंद्र (पु.) – नवदंपतिए स्वतंत्र रहीने आनंद माणवो ते, 'हनीमून'.

मधुमेह [सं.] (पु.) – मधुमेह, 'डायॅबेटिस'.

मधून (अ.) – वचमांथी.

– मधून (अ.) – (१) वच्चे वच्चे; (२) कोक कोक वखते.

मधोमध (अ.) – वच्चोवच.

मध्य [सं.] (पु.) – मध्य (पु.) : (१) वचलो भाग; (२) केंद्र (न.).

– (वि.) – मध्य, वच्चेनुं, मझलुं.

– बिंदू [सं.] (पु.) – मध्यबिंदु (पु.), केंद्र (न.).

– म (वि.) – मध्यम : (१) वचलुं; (२) मध्यम सरखुं.

– म (पु.) – संगीतना स्वरसप्तकमांनो चोथो सूर (पु.) 'म'.

– म॰मार्ग [सं.] (पु.) – बुद्धे बनावेलो साधनानो मध्यम मार्ग.

– मा [सं.] (स्त्री.) – मध्यमा, वचली आंगळी (स्त्री.).

– रात्र [सं.] (स्त्री.) – मधरात (स्त्री.).

– वर्ती (वि.) – मध्यवर्ती, केंद्रवर्ती, मुख्य.

– स्थ [सं.] (वि.) – मध्यस्थ : (१) तटस्थ, ना आ पक्षनो के बीजा पक्षनो; (२) वच्चमां आवेलुं; (३) बे पक्षनुं समाधान करनार के न्याय तोळनार.

– स्थी (स्त्री.) – मध्यस्थी (स्त्री.), बे विरोधकोमां समजूती करवी ते.

मध्याह्न [सं.] (पु.) – मध्याह्न, मध्यान, खरी बपोर (स्त्री.).

मध्यांतर [सं.] (न.) – मध्यांतर (न.), वचगाळो (पु.).

मध्ये (अ.) – (१) मध्ये, वच्चे; (२) मां, अंदर.

– च (अ.) – वचमां, अथवच, पूरुं थतां पहेलां ज.

– मध्ये (अ.) – वच्चे वच्चे.

मन [सं.] (न.) – (१) मन, अंतःकरण, दिल (न.); (२) इच्छा (स्त्री.).

– उठणे, –उडणे – मन ऊठवुं, –ऊतरवुं, – ऊंचुं थवुं, मनथी उतरी जवुं.

– उघडे करणे – दिल खोलवुं, मन खुल्लुं करवुं.

– खचणे – हिंमत हारवी.

– खाणे – पस्तावो थवो.

– घट्ट करणे – हैयुं कठण करवुं.

– घालणे – मन घालवुं, ध्यान आपवुं.

– चोरणे – मन चोरवुं : (१) सामानुं मन मुग्ध करवुं; (२) मननी वात न कहेवी; (३) दुर्लक्ष करवुं.

– जाणे – आशक थवुं, मोहित थवुं.

– जुळणे – एकमत थवुं.

– तुटणे – मन ऊंचु थवुं, मन ओसरवुं.

– दुग्ध्यात (दुविध्यात) पडणे – मन चकडोळे चडवुं.

– पाहणे – मन जोवुं; (१) मरजी जाणवी; (२) मन तपासवुं.

– बसणे – मन बेसवुं, प्रीति थवी.

– मारणे – मन मारवुं, इच्छा दबाववी.

– मिळणे – मन मळवां.

– मुंडणे – मन मारवुं.

– मोठे करणे – मन मोटुं राखवुं, उदार थवुं.

– मोडणे – मन खाटुं करवुं, दिल नाराज करवुं.

– लागणे – मन चोटवुं, ध्यान लागवुं.

– वळविणे – मनने मनाववुं, – वळाववुं.

– विटणे – मन ऊठवुं.

– कवडा (वि.) – मनकळु, मननुं पारखुं.

– कामना (स्त्री.) – मनोकामना, इच्छा (स्त्री.).

– धरणी (स्त्री.) – मनाम(–व)णी (स्त्री.), मनामणां (न.ब.व.).

– **मानी** (वि.) – मनमान्युं, मनमां आवे तेवुं.
– **मिळाऊ** (वि.) – मलतावडुं, मनमेळापी.
– **मुराद** (अ.) – मनमान्युं, यथेच्छ.
– **मोकळा** (वि.) – खुल्ला मननुं, – दिलनुं.
– **मोड** (स्त्री.) – मनभंग (पु.).
– **मोजी** (वि.) – मनमोजी.
– **लज्जा** (स्त्री.) – पोताना मननी शरम (स्त्री.).
– **सोक्त** (अ.) – मनभर, मनमान्युं.
– **स्ताप** (पु.) – पस्तावो (पु.), अंतर्वेदना (स्त्री.).
– **स्थिती** (स्त्री.) – मन:स्थिती, मनोदशा (स्त्री.).
– **च्या मनी राहणे** – मननुं मनमां रही जवुं.

मनन [सं.] (न.) – मनन, चिंतन (न.).
मन:पूत [सं.] (वि.) – (१) मन:पूत, मनवडे विचार करीने ठरावेलुं; (२) यथेच्छ, मनभर.
मन:पूर्वक [सं.] (अ.) – मन:पूर्वक, मनथी.
मनाजोगा (वि.) – मनभावतुं, मनपसंद.
मनात आणणे – मनउपर लेवुं, ध्यानमां लेवुं.
– **गाठ मारणे** – मनमां गांठ वाळवी, निश्चय करवो.
– **घोळणे** – मनमां घोळावुं; (२) मनमां आव्या करवुं.
– **ठेवणे** – पेटमां राखवुं, खुल्लुं न करवुं.
– **भरणे** – मन मानवुं, पसंद पडवुं.
– **पाल चुकचुकणे** – (लाक्ष.) – मनमां चकलुं पेसवुं, – शंका जागवी.
– **मांडे खाणे** – मनमां हूडा ऊठवा, मनमां तुक्का ऊठवा, मनमां तरंगो ऊठवा.
– **ले मनात राहणे** – ओरतो रही जवो, मननी इच्छा मनमां रही जवी.
– **ल्या मनात जळणे** – मनमां ने मनमां बळवुं.
मनातून उतरणे – मन ऊतरवुं.
मनाने करणे – स्वेच्छाए करवुं.
– **घेणे** – (१) मनउपर लेवुं; (२) इच्छा थवी, मन थवुं.
मनाला द्रव येणे – मन गळवुं, – पीगळवुं.
– **लागणे** – लागणी थवी, ओछुं आववुं, मनने आघात लागवो.
– **लावून घेणे** – ओछुं आणवुं, – आववुं, – लाववुं.
मनावर घेणे – मन उपर लेवुं, मन घालवुं.
मनास येणे – पसंद पडवुं.
मनी धरणे, – वागविणे – (१) मनपर लेवुं, मन घालवुं; (२) ध्यानमां राखवुं.

मनीमानसी (मनोमनी)नसणे – तद्दन मनबहारनी होवी.
मनोगत [सं.] (न.) – (१) मनोगत (न.), मनमां (२) अभिप्राय (पु.) मननी वात.
मनोगती – मनोवेगथी.
मनोदय [सं.] (पु.) – विचार, उद्देश, मनसूबो (पु.).
मनोदशा [सं.] (स्त्री.) – मनोदशा, मननी स्थिती (स्
मनोधर्म [अ.] (पु.) – मनोधर्म (पु.), मननी (स्त्री.).
मनोनिग्रह [सं.] (पु.) – मनोनिग्रह, मननो संयम (पु
मनोनीत (वि.) – मनपसंद.
मनोभंग [सं.] (पु.) – मनोभंग (पु.), निराशा (स्त्री.
मनोभाव [सं.] (पु.) – मनोभाव (पु.), मननी (स्त्री.).
मनोभावे (अ.) – (१) मनथी; (२) श्रध्धा–भक्तिथी.
मनोमन साक्षी – मनोमन साक्षी, एक बीजानां मनमां विचार आववा ते.
मनोमालिन्य [सं.] (न.) – मनोमालिन्य (न.), कटुता (स्त्री.), अणबनाव (पु.).
मनोरंजक (वि.) – मनोरंजक.
– **न** (न.) – मनोरंजन (न.).
मनोरथ [सं.] (पु.) – मनोरथ (पु.), मुराद (स्त्री.).
मनोराज्य (न.) – मनोराज्य (न.), कल्पना विहार शेख चल्लीना तरंग (पु.ब.व).
मनोविकार [सं.] (पु.) – मनोविकार (पु.) : (१ (पु.), लागणी (स्त्री.); (२) मननो विकार – (पु.).
मनोविश्लेषण [सं.] (न.) – मनोविश्लेषण (न.), वि भावनानी शास्त्रीय चिकित्सा.
मनोव्यापार (पु.) – मननी हालचाल (स्त्री.).
मनोहर (वि.) – मनोहर.
मनोज्ञ [सं.] (वि.) – मनोज्ञ, सुंदर, आकर्षक.
मनसब [अं.] (स्त्री.) – मनसब (पु.), पदवी (स्त्री.) (पु.).
– **दार** (पु.) – होद्देदार, लश्करनो एक अधिकारी
– **दारी** (स्त्री.) – लश्करमां होद्देदारी (स्त्री.).
मनसुबा [अ.] (पु.) – मनसूबो, विचार, हेतु (पु.).
मनस्वी [सं.] (वि.) – मनस्वी : (१) दृढ संकल्पवाळु धीर, धैर्यवान, अडग.

मनस्विनी [सं.] (वि.स्त्री.) – मनस्विनी : (१) स्वच्छंदी; (२) मानी, तेजस्विनी.

मना, मनाई (स्त्री.) – मना, मनाई (स्त्री.), प्रतिबंध, माकारो (पु.).

– हुकूम (पु.) – मनाई हुकम (पु.).

मनावणी (स्त्री.) – (१) मनाम(–व)णी (स्त्री.), मनाववुं ते, समजाववुं ते; (२) आराधना (स्त्री.).

मनी (स्त्री.) – मनी, मीनी, बिलाडी (स्त्री.).

मनीषा [सं.] (स्त्री.) – मनीषा (स्त्री.) : (१) इच्छा (स्त्री.); (२) ओरतो (पु.).

– पूर्ण होणे – ओरतो वीतवो, मननी इच्छा पूरी थवी.

मनु [सं.] (पु.) – (१) मनु, आद्य स्मृतिकार (पु.); (२) युग, जुग (न.), जमानो (पु.).

मनुका (स्त्री.) – मुनक्का (स्त्री.), काळी द्राक्ष.

मनुष्य [सं.] (पु., न.) – मनुष्य, माणस (पु., न.).

– जात (स्त्री.) – माणसजात (स्त्री.).

मनोरा (पु.) – मिनारा (–रो) (पु.).

मंतरणे (स. क्रि.) – मंतरवुं.

– (अ. क्रि.) – मंत्र मारवो.

मंत्र [सं.] (पु.) – मंत्र (पु.) : (१) शक्ति के सिध्दि आपतो गूढ शब्द के शब्दो; (२) मंत्रणा, मसलत (स्त्री.).

– टाकणे – मंत्र फूंकवो, मंतरवुं.

– देणे – (१) मंत्र आपवो, दीक्षा आपवी; (२) सलाह आपवी.

– कौशल (न.) – चेटक विद्या (स्त्री.).

– चळ (पु.) – मंत्रप्रयोगमां भूल थवाथी दीवाना थवुं ते.

– जागर (पु.) – वेदमंत्रोनो घोष (पु.), अखंड मंत्रोच्चार.

– तंत्र (न.) – मंतर जंतर, जादुटोणां (न.ब.व.) – कामणटूमण (न.).

– तंत्र करणे – कामण करवुं.

मंत्राग्नी (पु.) – विधि करीने प्रेतने अग्निसंस्कार करवो ते.

मंत्रालय – मंत्रालय, मंत्रिओनुं कार्यालय (न.).

मंत्री [सं.] (पु.) – मंत्री, प्रधान (पु.).

– गण (पु.) – मंत्रीमंडळ (न.), 'कॅबिनेट'.

– गणस्थान (न.) – धारासभाना प्रमुखना जमणे हाथे पहेली हारमां बेसवानुं सत्ताधारी मंत्रीओनुं स्थान, 'ट्रेझरी बेंच'.

मंत्रोपदेश [सं.] (पु.) – (१) मंत्रनी दीक्षा; (२) मसलत (स्त्री.).

मंथन [सं.] (न.) – मंथन (१) : (१) वलोववुं ते; (२) ऊथलपाथल, गडमथल (स्त्री.).

मंद [सं.] (वि.) – मंद : (१) धीमुं, धीरुं; (२) जड, सुस्त; (३) बुठ्ठं, मंदबुध्दि; (४) फीकुं, निस्तेज; (५) सौम्य.

– वार (पु.) – मंदवार, शनिवार (पु.).

मंदाई(स्त्री.) – (१) ढीलापणुं (न.), सुस्ती (स्त्री.); (२) गंद पडवुं ते, मंदता (स्त्री.); (३) बजारभावनी पडती (स्त्री.).

मंदाग्नी [सं.] (पु.) – मंदाग्नि (पु.) : (१) पाचन शक्तिनी मंदता; (२) सौम्य अग्नि (स्त्री.).

मंदावणे (अ. क्रि.) – (१) ढीलुं पडवं, सुस्तावुं; (२) गति धीमी थवी.

मंदिर [सं.] (न.) – मंदिर (न.) : (१) देवालय (न.); (२) घर (न.).

मंदील [अ.] (पु.) – मंदील (न.), कसबी बारीक वणाटनो फेंटो (पु.).

मंद्र [सं.] (वि.) – मंद्र : (१) धीमो, गंभीर (सूर); (२) संगीतना त्रण सप्तकमानुं नीचलुं.

मम [सं.] (वि.) – मम, मारुं.

– म्हणणे (लाक्ष.) – (१) मान्य करवुं, कबूल राखवुं, संमति आपवी; (२) परवश रहेवुं.

ममताळू (वि.) – ममताळु, मायाळु, हेताळ.

मयूरपिच्छ [सं.] (न.) – मोरनुं पीछ (न.).

मरकत [सं.] (पु.) – मरकत, लीलम (न.), एक लीला रंगनु रत्न.

मरकाड्या (वि.) – मरकट, सुकलकडी.

मरकी (स्त्री.) – मरकी, महामारी (स्त्री.).

मरगळ (स्त्री.) – लोथ, थाकथी आवेली ग्लानी (स्त्री.).

– णे (अ. क्रि.) – लोथ थवुं.

मरगी (स्त्री.) – फेफरुं, 'एपिलेप्सी'.

मरण [सं.] (न.) – मरण, मोत (न.).

– कळा (स्त्री.) – फीकाश; निस्तेजपणुं.

– काळ (पु.) – मरणकाल (–ळ) (पु.) अंतघडी (स्त्री.).

– प्राय (वि.) – मरणजेवुं दुःसह.

– मूळ (न.) – (१) मृत्युनुं निमंत्रण (न.); (२) महाकठिन कार्य (न.); (३) जीवलेण प्रसंग (पु.).

— **समाचार** (पु.) — काळोतरी, मरणना समाचारनी चिठ्ठी (स्त्री.).

— **ओढवणे** — आवी बनवुं, मरणनी घांटी आवी.

मरणे (अ. क्रि.) — (१) मरवुं, प्राण ऊडी जवा; (२) लागणी बुठ्ठी थवी (डॉक्टरांची दृष्टी मेलेली असते.).

— **ता मरता वाचणे** — मरतां मरतां ऊठवुं, गंभीर मांदगीमांथी साजुं थवुं.

मरू दे ! (उद्. अ.) — मर !, मर ने ! मरवा दे.

मरू मरू करणे — मरणघांटीपर होवुं.

मरतुकडा (वि.) — मरकट, सुकलकडी

मरवा (पु.) — मर (—रू)वो (पु.), एक सुगंधी पानानो लीलो छोड (पु.).

मरहूम [अं.] (वि.) — मरहूम, स्वर्गस्थ, दिवंगत, 'दि लेट'.

मराठमोळा (वि.) — कुलीन — खानदान— मराठाओनी चालरीततनुं.

मराठेशाही (स्त्री.) — मराठा साम्राज्य, मराठाओनुं शासन (न.).

मरातब [अ.) (पु.) — (१) सत्कार, बहुमान (पु.); (२) दरज्जो (पु.).

मरामत, मरम्मत [हिं] (स्त्री.) — मरामत, मरम्मत (स्त्री.), समारकाम (न.).

मरी (स्त्री.) — रोगचाळो (पु.), मरकी (स्त्री.).

— **आई** (स्त्री.) — चेपी रोगनी देवता (स्त्री.).

मरूळ(वि.) — रणवाळुं, रेताळ.

मर्जी [अ.] (स्त्री.) — मरजी, इच्छा, खुशी (स्त्री.).

— **खप्पा होणे** — खफा थवुं, मरजीमांथी ऊतरी जवुं, अवकृपा थवी, अणगमो थवो.

— **माफक** (अ.) — मरजी, मुताबिक, इच्छानुसार.

— **मोडणे** — नाराज करवुं, मन खाटुं करवुं, मरजी विरुध्द जवुं.

— **संपादणे** — मरजी — कृपा — प्राप्त करवी.

— **राखणे, — संभाळणे** — मरजी राखवी, — साचववी.

मर्तिक (न.) — अंत्यक्रिया (स्त्री.).

— **कास जाणे** — श्मशाने जवुं, मसाणमां जवुं.

मर्द [फा.) (वि.) — मरद : (१) पुरुष जातिनुं; (२) (लाक्ष.) वीर, बहादुर.

— (पु.) — मरद : (१) पुरुष; (२) (लाक्ष.) वीर पुरुष.

मर्दणे (स. क्रि.) — मर्दवुं, मर्दन करवुं, चोळवुं, रगडवुं.

मर्दानगी, मर्दानी (स्त्री.) — मरदाई, मरदानगी (स्त्री.), शूरपणुं, शौर्य, बहादुरी.

मर्दुमकी (स्त्री.) — मरदुमी (स्त्री.), शौर्य (न.), पराक्रम (पु.).

मर्म [सं.] (न.) — मर्म (न.) : (१) छूपी वात (स्त्री.); (२) रहस्य (न.), खूबी (स्त्री.); (३) शरीरनुं नाजुक स्थान.

— **स्थान** (न.) — मर्मस्थान, नाजुक स्थान, कठाम (न.).

— **ज्ञ** (वि.) — (१) खूबी जाणनारुं; (२) तज्ज्ञ, निपुण.

मर्यादशील (वि.) — मर्यादशील, विनयी.

मर्यादा [सं.] (स्त्री.) — मर्यादा (स्त्री.) : (१) मरजाद, आमन्या (स्त्री.); (२) अवधि, सीमा (स्त्री.).

— **ठरविणे** — अवधि — सीमा बांधवी.

— **राखणे** — मरजादा — मर्यादा — जाळववी., आमन्या पाळवी.

— **सोडणे** — मर्यादा ओळंगवी, लाज तजवी, ऊमरो ओळंगवो.

मर्यादित [सं.] (वि.) — मर्यादित : (१) सीमित; (२) एकदेशी, अधूरुं.

मल (—ळ) (पु.) — मल (—ळ) : (१) मेल, कचरो (पु.); (२) विष्ठा (स्त्री.), झाडो (पु.).

— **पृष्ठ** (न.) — चोपडीनुं पहेलुं कोरुं पृष्ठ (न.), 'फ्लायलीफ्'

— **मास** [सं.] (पु.) — मलमास, अधिकमास (पु.).

मलई (स्त्री.) — मलाई, दूधनी तर (स्त्री.).

मलखांब (पु.) — मलखम, मलखंभ (पु.).

मलंग [हिं.] (पु.) — मलंग, मस्त फकीर (पु.).

मलम (न., पु.) — मलम (पु.).

— **पट्टी** (स्त्री.) — मलमपट्टी (स्त्री.).

मलमल (स्त्री.) — मलमल (न.,स्त्री.).

— **ली** (वि.) — मलमली, घणुं झीणुं (कपडुं).

मलमा (स्त्री.) — छारुं (न), ईटो, मटोडी ने चूनावाळो भूको (पु.).

मलिदा [फा.] (पु.) — मलीदो (पु.) (१) सत्त्वयुक्त खोराक (पु.), (२) चूरमुं (न).

मलूल (वि.) — नरमघेंश, साव नबळुं, ग्लानीयुक्त.

मवाली (वि.) — मवाली, गुंडो (पु.).

मवाळ (वि.) — मवाळ, नरम, मोळुं.

मशक [सं.] (पु.) — मच्छर (पु.).

मशगूल [अ.] (वि.) — मशगूल, निमग्न, लीन.

मशरू (स्त्री.) – गरभरेशमी कपडुं (न.); (२) रू.

मशहूर [अ.] **महशूर** (वि.) – मशहूर, जाणीतुं, प्रसिध्द.

मशागत (स्त्री.), – खास करीने खेतीनी महेनत (स्त्री.) जमीननी देखभाल.

मशारनिल्हे (वि.) – उपर्युक्त, सदर, आगळ जणावेलुं, 'दि सेड' .

मशाल [अ.] (स्त्री.) – मशाल (स्त्री.),.

– जी (पु.) – मशालची, मशाली (पु.).

मशीद [अ.] (स्त्री.) – मसीद, मस्जिद (स्त्री.).

मशी (–शे) री (स्त्री.), – मशी (–सी), दांत काळा रंगवानी भूकी (स्त्री.), मेश.

मस (पु.) मसो (पु.), – जनमथी ज चामडीपर बाझेलो तल के डाघ (पु.).

मसण (न.), **– वट** (स्त्री.) – मसाण, स्मशान (न.).

मसणा (वि.) (निर.) – फलाणो, ढींकणो.

मसलत [अ.] (स्त्री.) – मसलत, सलाह, मंत्रणा (स्त्री.).

मसाज [अ.] (पु.) – मसाज (पु.), मसळवुं ते, अंगचोळवुं ते, मर्दन.

मसाला (पु.) – मसालो (पु.) : (१) तेजानो (पु.); (२) कोई वस्तु बनाववानी सामग्री.

– लेदार (वि.) – मसालेदार, चटकदार.

मसुदा – मसूदो, मुसद्दो (पु.), 'ड्रॅफ्ट'.

मसूर (स्त्री.) – मसुर (स्त्री.), एक कठोळ.

मस्करी (स्त्री.) – मश्करी, ठठ्ठा (स्त्री.).

– तून कुस्करी होणे – हसवामांथी खसवुं थवुं, मजाक करवा जतां भूंडुं परिणाम आववुं.

मस्कऱ्या (पु.) – मश्करो, ठठ्ठेखोर माणस (पु.).

मस्त (वि.) – (१) मस्त, मस्तान (–नुं); (२) सरस.

– वाल (वि.) – (१) उद्दाम, उध्दत, (२) अडपलाखोर, तोफानी.

मस्तावणे (अ. क्रि.) – (१) उन्मत्त थवुं; (२) उद्दाम थवुं.

मस्ती (स्त्री.) – मस्ती (स्त्री.) : (१) मदमाती अवस्था; (२) तोफान (न.).

– करणे – तोफान करवुं, दंगो मचाववो.

– येणे, – चढणे – मस्ती चडवी.

– खोर (वि.) – मस्तीखोर, उदमस्त.

महकमा [अ.] (पु.) – (१) महेकम, खातुं (न.), विभाग (पु.); (२) अधिकार क्षेत्र 'ज्युरिसडिक्शन'.

महत्त्व [सं.] (न.) – महत्त्व : (१) मोटापणुं (न.), प्रतिष्ठा (स्त्री.); (२) अगत्य.

महत्त्वाकांक्षा (स्त्री.) – महत्त्वाकांक्षा, महाकांक्षा (स्त्री.).

महंत – महंत, वेरागीओनो प्रमुख, मठाधिकारी (पु.).

महर्ग (–र्घ)ता [सं.] (स्त्री.) – मोंघाई (स्त्री.), मोंघवारी.

महशूर (वि.) – जुओ – 'मशहूर'.

महसूल [अ.)] – महेसूल (पु.) : (१) जमीन उपरनो कर; (२) जकात, दाण (स्त्री.); (३) राज्यनी कुल आवक (स्त्री.).

महा, माह (पु.) – माह, महिनो (पु.).

– वार (स्त्री.) – माहवार वेतन (न.) मासिक पगार.

– वार (वि.) – माहवार (–री), महिनावार, मासिक, दरमहा.

महा [सं.] (वि.) – महा, मोटुं, महान.

– काय [सं.] (वि.) – कदावर, मोटा शरीरवाळुं.

– काली (स्त्री.) – महाकाली, देवी दुर्गा.

– त्मा (पु.) – महात्मा, संत पुरुष (पु.).

– त्म्य (न.) – म (–मा)हात्म्य (न.) : (१) मोटापणुं (न.); (२) धार्मिक कर्म के ग्रंथपठननी फलश्रुति (स्त्री.); (३) मोटपनुं वर्णन.

– द्वार (न.) – महाद्वार (न.), मुख्य दरवाजो (पु.).

– निरीक्षक (पु.) – वडो निरीक्षक, 'इन्स्पेक्टर जनरल'.

– नुभाव (वि.) – महानुभावं, मोटा मननुं.

– नुभाव (पु.) – महानुभाव पंथ के तेनो अनुयायी (पु.); मानुभाव.

– नैवेद्य (पु.) – पक्वान्ननो नैवेद्य (पु.).

– पूजा (स्त्री.) – महापूजा, खास प्रसंगे कराती देव–देवतानी मोटी पूजा (स्त्री.).

– पौर (पु.) – महानगरपालिकानो प्रमुख, 'मेयर'.

– प्रयाण (न.) – महाप्रयाण, परलोकगमन (न.).

– प्रस्थान (न.) – महाप्रयाणनी तैयारी.

– प्राण (वि.) – (व्याकरण.) जेना उच्चारणमां 'ह' श्रुति छे तेवा वर्णो (ख, छ, ठ, थ, फ).

– बलाधिकृत (पु.) – लश्करनो सर्वोच्च अधिकारी, 'फील्डमार्शल'.

– भाग (वि.) – महाभाग, अतिभाग्यशाली.

– भारत (न.) – महाभारत (न.) : (१) ते नामनुं प्रसिध्द महाकाव्य; (२) मोटी धामधूम (स्त्री.); (३) मोटुं हत्यांकांड (न.) लांबी वात.

– मंत्री (पु.) – महामंत्री, मुख्यमंत्री (पु.).

— समाचार (पु.) — काळोतरी, मरणना समाचारनी चिठ्ठी (स्त्री.).

— ओढवणे — आवी बनवुं, मरणनी घांटी आवी.

मरणे (अ. क्रि.) — (१) मरवुं, प्राण ऊडी जवा; (२) लागणी बुठ्ठी थवी (डॉक्टरांची दृष्टी मेलेली असते.).

— ता मरता वाचणे — मरतां मरतां ऊठवुं, गंभीर मांदगीमांथी साजुं थवुं.

मरू दे ! (उद्. अ.) — मर !, मर ने ! मरवा दे.

मरू मरू करणे — मरणघांटीपर होवुं.

मरतुकडा (वि.) — मरकट, सुकलकडी

मरवा (पु.) — मर (—रू)वो (पु.), एक सुगंधी पानानो लीलो छोड (पु.).

मरहूम [अं.] (वि.) — मरहूम, स्वर्गस्थ, दिवंगत, 'दि लेट'.

मराठमोळा (वि.) — कुलीन — खानदान— मराठाओनी चालरीतनुं.

मराठेशाही (स्त्री.) — मराठा साम्राज्य, मराठाओनुं शासन (न.).

मरातब [अ.) (पु.) — (१) सत्कार, बहुमान (पु.); (२) दरज्जो (पु.).

मरामत, मरम्मत [हिं] (स्त्री.) — मरामत, मरम्मत (स्त्री.), समारकाम (न.).

मरी (स्त्री.) — रोगचाळो (पु.), मरकी (स्त्री.).

— आई (स्त्री.) — चेपी रोगनी देवता (स्त्री.).

मरूळ(वि.) — रणवाळुं, रेताळ.

मर्जी [अ.] (स्त्री.) — मरजी, इच्छा, खुशी (स्त्री.).

— खप्पा होणे — खफा थवुं, मरजीमांथी ऊतरी जवुं, अवकृपा थवी, अणगमो थवो.

— माफक (अ.) — मरजी, मुताबिक, इच्छानुसार.

— मोडणे — नाराज करवुं, मन खाटुं करवुं, मरजी विरुध्द जवुं.

— संपादणे — मरजी — कृपा — प्राप्त करवी.

— राखणे, — संभाळणे — मरजी राखवी, — साचववी.

मर्तिक (न.) — अंत्यक्रिया (स्त्री.).

— कास जाणे — श्मशाने जवुं, मसाणमां जवुं.

मर्द [फा.) (वि.) — मरद : (१) पुरुष जातिनुं; (२) (लाक्ष.) वीर, बहादुर.

— (पु.) — मरद : (१) पुरुष; (२) (लाक्ष.) वीर पुरुष.

मर्दणे (स. क्रि.) — मर्दवुं, मर्दन करवुं, चोळवुं, रगडवुं.

मर्दानगी, मर्दानी (स्त्री.) — मरदाई, मरदानगी (स्त्री.), शूरपणुं, शौर्य, बहादुरी.

मर्दुमकी (स्त्री.) — मरदुमी (स्त्री.), शौर्य (न.), पराक्रम (पु.).

मर्म [सं.] (न.) — मर्म (न.) : (१) छूपी वात (स्त्री.); (२) रहस्य (न.), खूबी (स्त्री.); (३) शरीरनुं नाजुक स्थान.

— स्थान (न.) — मर्मस्थान, नाजुक स्थान, कठाम (न.).

— ज्ञ (वि.) — (१) खूबी जाणनारुं; (२) तज्ज्ञ, निपुण.

मर्यादशील (वि.) — मर्यादशील, विनयी.

मर्यादा [सं.] (स्त्री.) — मर्यादा (स्त्री.) : (१) मरजाद, आमन्या (स्त्री.); (२) अवधि, सीमा (स्त्री.).

— ठरविणे — अवधि — सीमा बांधवी.

— राखणे — मरजादा — मर्यादा — जाळववी., आमन्या पाळवी.

— सोडणे — मर्यादा ओळंगवी, लाज तजवी, ऊमरो ओळंगवो.

मर्यादित [सं.] (वि.) — मर्यादित : (१) सीमित; (२) एकदेशी, अधूरुं.

मल (—ळ) (पु.) — मल (—ळ) : (१) मेल, कचरो (पु.); (२) विष्ठा (स्त्री.), झाडो (पु.).

— पृष्ठ (न.) — चोपडीनुं पहेलुं कोरुं पृष्ठ (न.), 'फ्लायलीफ्'

— मास [सं.] (पु.) — मलमास, अधिकमास (पु.).

मलई (स्त्री.) — मलाई, दूधनी तर (स्त्री.).

मलखांब (पु.) — मलखम, मलखंभ (पु.).

मलंग [हिं.] (पु.) — मलंग, मस्त फकीर (पु.).

मलम (न., पु.) — मलम (पु.).

— पट्टी (स्त्री.) — मलमपट्टी (स्त्री.).

मलमल (स्त्री.) — मलमल (न.,स्त्री.).

— ली (वि.) — मलमली, घणुं झीणुं (कपडुं).

मलमा (स्त्री.) — छारुं (न), ईटो, मटोडी ने चूनावाळो भूको (पु.).

मलिदा [फा.] (पु.) — मलीदो (पु.) (१) सत्त्वयुक्त खोराक (पु.), (२) चूरमुं (न).

मलूल (वि.) — नरमघेंश, साव नबळुं, ग्लानीयुक्त.

मवाली (वि.) — मवाली, गुंडो (पु.).

मवाळ (वि.) — मवाळ, नरम, मोळुं.

मशक [सं.] (पु.) — मच्छर (पु.).

मशगूल [अ.] (वि.) — मशगूल, निमग्न, लीन.

मशरू (स्त्री.) – गरभरेशमी कपडुं (न.); (२) रू.
मशहूर [अ.] **महशूर** (वि.) – मशहूर, जाणीतुं, प्रसिध्द.
मशागत (स्त्री.), – खास करीने खेतीनी महेनत (स्त्री.) जमीननीं देखभाल.
मशारनिल्हे (वि.) – उपर्युक्त, सदर, आगळ जणावेलुं, 'दि सेड' .
मशाल [अ.] (स्त्री.) – मशाल (स्त्री.),.
 – जी (पु.) – मशालची, मशाली (पु.).
मशीद [अ.] (स्त्री.) – मसीद, मस्जिद (स्त्री.).
मशी (–शे) री (स्त्री.), – मशी (–सी), दांत काळा रंगवानी भूकी (स्त्री.), मेश.
मस (पु.) मसो (पु.), – जनमथी ज चामडीपर बाझेलो तल के डाघ (पु.).
मसण (न.), **– वट** (स्त्री.) – मसाण, स्मशान (न.).
मसणा (वि.) (निर.) – फलाणो, ढींकणो.
मसलत [अ.] (स्त्री.) – मसलत, सलाह, मंत्रणा (स्त्री.).
मसाज [अ.] (पु.) – मसाज (पु.), मसळवुं ते, अंगचोळवुं ते, मर्दन.
मसाला (पु.) – मसालो (पु.) : (१) तेजानो (पु.); (२) कोई वस्तु बनाववानी सामग्री.
 – लेदार (वि.) – मसालेदार, चटकदार.
मसुदा – मसूदो, मुसद्दो (पु.), 'ड्रॅफ्ट' .
मसूर (स्त्री.) – मसुर (स्त्री.), एक कठोळ.
मस्करी (स्त्री.) – मश्करी, ठठ्ठा (स्त्री.).
 – तून कुस्करी होणे – हसवामांथी खसवुं थवुं, मजाक करवा जतां भूंडुं परिणाम आववुं.
मस्कऱ्या (पु.) – मश्करो, ठट्ठेखोर माणस (पु.).
मस्त (वि.) – (१) मस्त, मस्तान (–नुं); (२) सरस.
 – वाल (वि.) – (१) उद्दाम, उध्दत, (२) अडपलाखोर, तोफानी.
मस्तावणे (अ. क्रि.) – (१) उन्मत्त थवुं; (२) उद्दाम थवुं.
मस्ती (स्त्री.) – मस्ती (स्त्री.) : (१) मदमाती अवस्था; (२) तोफान (न.).
 – करणे – तोफान करवुं, दंगो मचाववो.
 – येणे, – चढणे – मस्ती चडवी.
 – खोर (वि.) – मस्तीखोर, उदमस्त.
महकमा [अ.] (पु.) – (१) महेकम, खातुं (न.), विभाग (पु.); (२) अधिकार क्षेत्र 'ज्युरिसडिक्शन' .
महत्त्व [सं.] (न.) – महत्त्व : (१) मोटापणुं (न.), प्रतिष्ठा (स्त्री.); (२) अगत्य.
महत्त्वाकांक्षा (स्त्री.) – महत्त्वाकांक्षा, महाकांक्षा (स्त्री.).
महंत – महंत, वेरागीओनो प्रमुख, मठाधिकारी (पु.).
महर्ग (–र्घ)ता [सं.] (स्त्री.) – मोंघाई (स्त्री.), मोंघवारी.
महशूर (वि.) – जुओ – 'मशहूर' .
महसूल [अ.)] – महेसूल (पु.) : (१) जमीन उपरनो कर; (२) जकात, दाण (स्त्री.); (३) राज्यनी कुल आवक (स्त्री.).
महा, माह (पु.) – माह, महिनो (पु.).
 – वार (स्त्री.) – माहवार वेतन (न.) मासिक पगार.
 – वार (वि.) – माहवार (–री), महिनावार, मासिक, दरमहा.
महा [सं.] (वि.) – महा, मोटुं, महान.
 – काय [सं.] (वि.) – कदावर, मोटा शरीरवाळुं.
 – काली (स्त्री.) – महाकाली, देवी दुर्गा.
 – त्मा (पु.) – महात्मा, संत पुरुष (पु.).
 – त्म्य (न.) – म (–मा)हात्म्य (न.) : (१) मोटापणुं (न.); (२) धार्मिक कर्म के ग्रंथपठननी फलश्रुति (स्त्री.); (३) मोटपनुं वर्णन.
 – द्वार (न.) – महाद्वार (न.), मुख्य दरवाजो (पु.).
 – निरीक्षक (पु.) – वडो निरीक्षक, 'इन्स्पेक्टर जनरल' .
 – नुभाव (वि.) – महानुभावं, मोटा मननुं.
 – नुभाव (पु.) – महानुभाव पंथ के तेनो अनुयायी (पु.); मानुभाव.
 – नैवेद्य (पु.) – पक्वान्ननो नैवेद्य (पु.).
 – पूजा (स्त्री.) – महापूजा, खास प्रसंगे कराती देव–देवतानी मोटी पूजा (स्त्री.).
 – पौर (पु.) – महानगरपालिकानो प्रमुख, 'मेयर' .
 – प्रयाण (न.) – महाप्रयाण, परलोकगमन (न.).
 – प्रस्थान (न.) – महाप्रयाणनी तैयारी.
 – प्राण (वि.) – (व्याकरण.) जेना उच्चारणमां 'ह' श्रुति छे तेवा वर्णो (ख, छ, ठ, थ, फ).
 – बलाधिकृत (पु.) – लश्करनो सर्वोच्च अधिकारी, 'फील्डमार्शल' .
 – भाग (वि.) – महाभाग, अतिभाग्यशाली.
 – भारत (न.) – महाभारत (न.) : (१) ते नामनुं प्रसिध्द महाकाव्य; (२) मोटी धामधूम (स्त्री.); (३) मोटुं हत्यांकांड (न.) लांबी वात.
 – मंत्री (पु.) – महामंत्री, मुख्यमंत्री (पु.).

— **महोपाध्याय** (पु.) — महामहोपाध्याय (पु.), संस्कृतमा अत्यंत विद्वान्ने अंग्रेजी राज्य तरफथी मळतो इल्काब (पु.).

— **रोग** (पु.) — कोढ, कुष्ठरोग (पु.).

— **लय** (पु.) — महालय (पु.), भादरवा कृष्ण पक्षमां करवानुं बधा पितरोनुं श्राध्द.

— **लेखा परीक्षक** (पु.) — शासकीय सर्वोच्च हिसाब निरीक्षक, 'ऑडिटर जनरल'.

— **वस्त्र** (न.) — ऊंचुं वस्त्र (न.).

— **शय** (पु.) — मानदर्शक संज्ञा, मानवंता भाई.

महाग (वि.) — मोंघुं.

— **गाई** (स्त्री.) — मोंघाई, मोंघवारी.

— **णे** (अ. क्रि.) — मोंघुं थवुं, भाव वधवा.

— **रा** (वि.) — मोंघुं वेचनार.

महान (पु.) — महावत (पु.), हाथीनो हांकनार.

महाल [अं.] (पु.) — (१) महेल (पु.), आलेशान मकान; (२) महोल, राजमहेल (पु.); (३) (नानो) तालुको (पु.).

— **करी** — नाना तालुकानो महेसूलनो अधिकारी.

महिना (पु.) — महिनो (पु.).

महिमा [सं.] (पु.) — महिमा (पु.), माहात्म्य (न.).

महिर(—रा)प (स्त्री.) — महेराब (पु.), कमानना आकारनी बनावट (स्त्री.).

मळई, मळी (स्त्री.) — (१) कांप (पु.), काळो चीकणो ठरेलो कादव (पु.); (२) शेरडीनां ऊकळता रसपर जमा थतो जाडो मेलनो पड (पु.).

मळकट, मळका (वि.) — मेलुं, गंदुं, मलिन.

मळखाऊ (वि.) — मेल जीरवी शके — ढांके —एवुं.

मळगावणे(अ. क्रि.) — (१) अवरजवरथी लीसुं थवुं; (२) टेवावुं.

मळणे (अ. क्रि.) — (१) मेलुं थवुं; (२) जुओ 'मळगावणे'; (३) कणक केळववी, — गूंदवी.

— (स. क्रि.) — कणसलां खूंदवां के तेनापर बळद फेरववा.

मळणी (स्त्री.) — पगर (पु.), हालरुं (न.).

मळभ (न.) — अभ्र, वादळुं (न.).

— **येणे** — वादळुं छवावुं.

मळमळ (स्त्री.) — ऊलटीनी भावना, तेनी बेचेनी लावी.

— **णे** (अ.क्रि.) — उलटीनी बेचेनी लागवी.

मळमळीत (वि.) — मोळुं, फीकुं, बेस्वाद.

मळवट (पु.) — पियळ (स्त्री.), कपाळमां करेली कंकुनी अर्चा (स्त्री.).

— **भरणे** — पियळ करवी.

मळविणे (स. क्रि.) — (१) मेलुं करवुं, (२) (वाटपर) अवर जवर राखवी.

मळसूत्र (न.) — आंटावाली खीली (स्त्री.), 'स्क्रू'.

मळा(पु) — वाडी (स्त्री.), बगीचो (पु.).

मक्षिकापात [सं.] (पु.) — मक्षिकापात (पु), वच्चे ऊभेलुं विघ्न; (२) माख पडवी..

मा (स्त्री.) — मा, बा (स्त्री.).

माउली (स्त्री.) — माडी (लालित्यवाचक) (स्त्री.), मावडी.

माकड (न.) — मांकडुं, वांदरुं (न.).

— **चेष्टा** (स्त्री.) — वांदरचेष्टा (स्त्री. ब. व.), वांदरावेडा (पुं. ब. व.).

— **टोपी** (स्त्री.) — वांदराटोपी, कानटोपी (स्त्री.).

— **हाड** (न.) — करोड रज्जुनुं छेवटनुं गुदापासेनुं हाड.

माकडी (स्त्री.) — मांकडी, अडोली (स्त्री.), राशने छेडे भरववामां आवतो नानो लाकडानो कटको (पु.).

माकण (—णी) (स्त्री.) — काठडो (पु.), कठपंजर (न.).

माका (पु.) — माको (पु.), एक दवावाळी वनस्पति, भांगरो (पु.).

माकोडा (पु.) — मंकोडो (पु.).

माखणे (स. क्रि.) — चोपडवुं, चरचवुं, लेपवुं.

माग (पु.) — (१) साळ (स्त्री.); (२) भाळ, शोध (स्त्री.); (३) पगेरुं (न.).

— **काढणे** — भाळ काढवी, पगेरुं काढवुं.

मागचा (वि.) — पाछळनुं, पाछलुं.

— **पुढचा** (वि.) — आगळपाछळनुं, अगमपच्छम, आगलुं पाछलुं.

मागणी (स्त्री.) — मागणी, मा (—मां) ग (स्त्री.) .

— **करणे** — (१) माग करवी; (२) मागुं करवुं.

— **घालणे** — मागुं करवुं, — मोकलवुं.

मागणे (स. क्रि.) — (१) मागवुं; (२) इच्छा दर्शाववी; (३) याचवुं .

— (न.) — मागुं (न.), मा (—मां) ग (स्त्री.).

मागमूस (पु.) — पत्तो (पु.), भाळ (स्त्री.).

मागविणे (स. क्रि.) — मंगाववुं, अणाववुं.

माग (—गा)स (वि.) — (१) पाछ (—छो) तर, मोसमना

पाछला भागनुं; (२) पछात.

– जमात (स्त्री.) – पछातजाति, – कोम (स्त्री.), पछातवर्ग (पु.).

मागसणे (अ. क्रि.) – (१) पाछुं पडवुं; पाछेवावुं; (२) पछात रहेवुं; (३) मोसम पछी मोडुं आववुं.

मागाहून – पाछळथी.

मागून – (१) पछी; (२) पाछळथी.

मागुता – (अ.) – फरी पाछुं; (२) पाछळ.

मागे (अ.) – (१) पहेलां, पूर्वे (कालवाचक); (२) पाछळ, पाछुं (स्थळवाचक); (३) केडे.

– टाकणे – (१) टपी जवुं, आंटवुं; (२) बचत करवी.

– पडणे – पाछळ– पाछुं पडवुं.

– पुढे (अ.) – (१) आगळ ने पाछळ, आजुबाजु; (२) अगाडी पछाडी; (३) वहेलुं मोडुं; (४) गमे त्यारे.

– पुढे करणे – आनाकानी करवी, दुविधामां पडवुं.

– पुढे न पाहणे – आगळपाछळनो विचार न करवो.

– पुढे पाहून वागणे – विचार करीने वर्तवुं.

– फिरणे – पाछां फरवुं, – पडवुं, पाछी पानी करवी, पूंठ बतावववी.

– राहणे – पाछळ रहेवुं.

– लागणे – (१) केडे पडवुं, – लागवुं, पूंठ पकडवी; (२) आवी पडवुं.

– हटणे – पाछी पानी करवी, पाछां हटवुं.

– मागे (अ.) – पाछळ ने पाछळ.

मागोमाग (अ.) – बारोबार, पाथरुं, लागलुं ज, पाछळ पाछळ, पछी, तरत.

मागोवा (पु.) – भाळ (स्त्री.), पत्तो (पु.).

माघार (स्त्री.) – पीछेहठ, हार (स्त्री.).

– घेणे – पीछे हठवुं, – वळवुं, हार खावी.

– पण (न.) – पियरे आववुं ते.

माघारा (अ.) – पाछुं, फरी पाछां आववुं.

माघारीण (स्त्री.) – पियरे आवती वहु (स्त्री.).

माच (पु.) – (१) मांचडो (पु.); (२) मांचो, माळो (पु.).

माचण (न.) – (जमीननुं) पूरण (नं.).

माचणे (सं. क्रि.) – पूरवुं, फरीने दबाववुं.

माचा (पु.) – (१) खाटलो (पु.); (२) मांचो, माळो (पु.); (३) काथीनी बनावेली खाटली (स्त्री.).

माची (स्त्री.) – तळेटीनी – नीचाण – नी जमीन.

माचोळी (स्त्री.) – बाजठ (स्त्री.).

माज़ (पु.) – (१) उधान (न.), मादा पशुनी कामभोगनी इच्छा; (२) नशो, केफ (पु.), मस्ती (स्त्री.).

– चढणे – मस्ती चडवी.

– णे (अ. क्रि.) – (१) उन्मत्त थवुं; (२) फूलवुं, बहेकवुं; (३) आधिक्य थवुं ('रान माजले').

– आवर येणे – पारसे आववुं, लाळी करवी; पशुनुं ऋतुमां आववुं.

माजघर (न.) – उभरडो (पु.), घरनो वचलो ओरडो (पु.).

माजी (वि.) – माजी : (१) अगाऊ थई गयेलुं; (२) मरहूम.

माजू (–य)फळ (न.) – माजुफळ, मायुं (न.).

माजूम (स्त्री.) – माजम (स्त्री.), भांगसाथे भेळातो एक केफी पदार्थ.

माजूर, माजोरी (वि.) – उन्मत्त, उध्धत.

माझे तुझे करणे – मारुं तारुं करवुं, भेदभाव करवो.

मांजण (न.) – (१) सिंदूर लेपन (न.); (२) लेपननुं द्रव्य; (३) बळतां वासणने तळे ने आजुबाजु लगाडाती राख के माटी.

मांजणे (स. क्रि.) – (१) लेपवुं, चोपडवुं; (२) राख लगाडवी.

मांजर (न.) – मांजर (पु.), बिलाडुं (न.).

– आडवे जाणे – बिलाडी आडी ऊतरवी, अपशुकन थवा.

– डोळ्या (वि.) – मांजरुं, भूरी कीकीवाळो, मांजरी आंखोवाळो.

– पाट (पु.) – मादरपाट (पु.), एक जातनुं सुतराउ कपडुं (न.).

– मारणे (लाक्ष.) – गुनो करवो ('मी तुझे काय मांजर मारले आहे ?').

– रा कुत्र्याचे पाय काढणे (लाक्ष.) – बिलाडां खेंचवां–चीतरवां, गमेतेम लखवुं के लीटा ताणवा – वांची ना शकाय एवा खराब अक्षर लखवा.

मांजरी (स्त्री.) – बिलाडी, ओतुं (स्त्री.).

मांजा (पु.) – मांजो (पु.), काच पायेलो पतंगनो दोर (पु.).

माठ (पु.) – माटलुं (न.), माट (पु.).

– (स्त्री.) – माठ, एक पालाभाजी (स्त्री.).

माड (पु.) – माड (न.), नाळियेरी (स्त्री.).

माडी (स्त्री.) – (१) माडी, माडना रसथी बनावेलो शराब (पु.); (२) मेडो, माळ (पु.).

माण (स्त्री.) – निःसत्त्व माटी (स्त्री.).

माणसाळणे (अ. क्रि.) – हेळववुं, हळावुं, गोठवाई जवुं.
माणसाळविणे (स. क्रि.) – हेळवावुं, केळववुं, पाळवुं (पशुने).
माणुसकी (स्त्री.) – (१) माणसाई, आदमियत (स्त्री.), (२) माणसना दया, सुजनता इ. गुण.
माणूस (पु. न.) – माणस, मनुष्य (पु.,न.), आदमी (पु.).
  – णसागणिक (वि.) – आसामीवार – माथादीठ.
मांड (पु.) – मांड, रचना, गोठवण (स्त्री.); (२) पसारो (पु.).
  – (स्त्री.) – स्थिर बेठक, – आसन.
  – चोळणा (पु.) – ढींचण सुधीनी तंग सुरवाळ (स्त्री.).
मांडणावळ (स्त्री.) – (१) मांडणी, गोठवण, रचना (स्त्री.); (२) मांडवानी मजूरी (स्त्री.).
मांडणी (स्त्री.) – मांडणी, गोठवण, रचना (स्त्री.).
मांडणे (स. क्रि.) – मांडवुं : (१) आरंभवुं; (२) लखवुं, नोंधवुं; (३) गोठववुं, रचवुं; (४) रजु करवुं, ओडवुं.
मांडव (पु.) – मांडवो, ओलाहो (पु.), मंडप.
मांडवी (स्त्री.) – (१) जुओ 'मंडपी'; (२) आयात निर्यात मालनी वखार, – कोठी (स्त्री.); (३) मंदिरनो गाभारो (पु.); (४) नानो मांडवो (पु.).
मांडा (पु.) – (१) घउंना लोटनी एक वानी; (२) जुओ 'मांडी'.
  – मनात मांडे खाणे – मनोराज्य करवुं.
मांडी (स्त्री.) – उच्छंग, ओसंग, खोळो (पु.); (२) साथळ (स्त्री.).
– ठाकणे – (१) पक्की बेठक नाखवी; (२) कुस्ती के लडाई माटे सज्ज थवुं; (३) साथळ उपर जोरथी थापट ठोकवी.
  – ला मांडी लावून बसणे – अडोअड बेसवुं; (लाक्ष.) बरोबरी करवी.
  – वर घेणे (लाक्ष.) – दत्तक लेवुं, खोळे लेवुं.
  – वर देणे – दत्तक आपवुं.
  – वर मान ठेवणे (लाक्ष.) – पूरो भरोसो राखवो – करवो.
मात (स्त्री.) – शेतरंजमां शेहथी चडाई के जय (स्त्री.).
  – करणे – शेहथी चडाई करवी, जीतवुं, सामानो पराजय करवो.
मातणे (स. क्रि.) – (१) उन्मत्त थवुं, (२) मस्तीमां आववुं.
मातब(–ब्ब)र (वि.) – मातबर (१) धनवान, तवंगर; (२) प्रतिष्ठित, आबरूदार.
  – री (स्त्री.) – (१) महत्त्व (न.); (२) प्रतिष्ठा (स्त्री.); (३) मूल्य (न.).
माता [स.] (स्त्री.) – माता, मा.
माता (स्त्री.ब.व.) – माता, शीतळा, बळिया (स्त्री.ब.व.).
  – पितरे (न.ब.व.) – मा बाप (पु.ब.व.).
माती (स्त्री.) – माटी, मरोडी (स्त्री.).
  – करणे – धूळ करवुं, बगाडवुं, नकामुं करी देवुं.
अन्नात – कालविणे (लाक्ष.) – खाणुं खराब करवुं, आजीविका तोडवी.
  – खाणे (लाक्ष.) – धूळ चाटवी, हार खावी.
  – टाकणे – (१) माटी ढांकवी; – वाळवी, माटीथी ढांकवुं; (२) (लाक्ष.) छुपाववुं, दोषनी चर्चा न थाय तेम करवुं.
  – लोटणे – माटी वाळवी – दाटी देवुं (मरेला माणस पर माटी वाळवी अथवा वातपर माटी वाळवी).
  – होणे – माटी थवुं, धूळधाणी थवुं.
  – काम (न.) – माटीकाम (न.).
  – मोलाने – माटीना मूले, धूळने पाडे.
  – त मिसळणे – माटीमां मळी जवुं, धूळभेगां थवुं, पंचत्वमां भळी जवुं, मरवुं.
  – ला जाणे – मसाणे जवुं.
मातु (–तो)श्री (स्त्री.) – मातुश्री, माताजी, मासाहेब.
मातेरे (न.) – धूळधाणी, बरबादी (स्त्री.).
मात्र (अ.) – मात्र, केवळ; (२) पण (शरत बतावतुं) ('तुम्ही जा, मात्र त्याला नेऊ नका'); (३) सघळुं, ब आ साकल्यबोधक अर्थमां ('मनुष्य मात्र').
मात्रा [स.] (स्त्री.) – मात्रा (स्त्री.) : (१) 'ए' स्वरबोधक '` ' आवुं चिह्न; (२) काव्यमां के संगीतमां कालगणनानो एकम् (पु.); (३) माप, प्रमाण (न.); (४) धातुनी भस्म (स्त्री.) ('सूतशेखर मात्रा'); (५) जोर (पु.), हाम, हिंमत (स्त्री.) ('अर्जुनापुढे गंधर्वांची मात्रा चालली नाही').
  – न चालणे – जोर न चालवुं, हाम न चालवी.
  – लागु पडणे – (१) दवा लागु पडवी; (२) (लाक्ष.) इलाज लागु पडवो.
माथा – (पु.) – माथुं (न.) : (१) मस्तक (न.); (२) (पर्वतनी) टोच (स्त्री.).

— **कूट** (स्त्री.) — माथाकूट (स्त्री.).

माथे (न.) — माथुं, मस्तक (न.).

— **फोड** (स्त्री.) — जुओ 'माथाकूट'.

— **फिरणे** — (१) माथुं फरवुं; (२) चसकवुं, गांडा थवुं, चिढाई जवुं.

— **फिरु** (वि.) — अडबंग, अविचारी, माथा फरेल (—लुं).

मादक [स.] (वि.) — मादक, केफी, नशीलुं.

मादी (स्त्री.) — (१) मादा (स्त्री.); (२) बरडवानी — मजागरांनी — जोडमां खाडावाळुं मरडवुं — मजागरुं (न.).

माधुकरी (स्त्री.) — माधुकरी (स्त्री.) (१) घेरघेर फरीने सिध्द अन्ननी भिक्षा मागवी ते; (२) भिक्षान्न मागतो बटु — विद्यार्थी (पु.).

मध्यान (न्ह) (स्त्री.) — मध्यान (—न्ह), एन बपोर (पु.).

मान [सं.] (पु.) — मान (न.), प्रतिष्ठा, आबरू (स्त्री.); (२) आदर; (३) अभिमान.

— **करी** (पु.) — मानकरी (पु.) : (१) मानने लायक पुरुष; (२) सरदार जेवो होद्देदार (पु.).

— **खंडना** (स्त्री.) — मानभंग, अपमान (पु.).

— **णूक** (स्त्री.) — (१) मानता, बाधा, आखडी (स्त्री.); (२) मानपान (न.), आदर सत्कार (पु.).

— **धन** — मानवेतन (न.), पुरस्कार (पु.).

— **नीय** (वि.) — माननीय, मान्यवर.

— **पत्र** (न.) — मानपत्र (न.).

— **पान** (पु.) (न.) — मानपान (न.), आदर— सत्कार (पु.).

— **भंग** (पु.) — जुओ 'मान खंडना'.

— **मरातब** (पु.) — मानमरतबो, मोभो (पु.), प्रतिष्ठा (स्त्री.).

— **मर्यादा** (स्त्री.) — मानमर्यादा, अदब (स्त्री.).

— **मान्यता** (स्त्री.) — (१) बधे—लोकोमां—सन्मान (पु.); (२) कीर्ति (स्त्री.).

— **णे** (स. क्रि.) — मानवुं : (१) मान आपवुं; (२) कबूल करवुं, स्वीकारवुं.

— **देणे** — मान आपवुं, — देवुं.

मान (स्त्री.) — गरदन, डोकी, बोची, गळची (स्त्री.).

— **अडकणे** — गळे टांटिया आववा, — भरावा, मुश्केल स्थितिमां मुकावुं.

— **कापणे** — (१) गळुं कापवुं, (२) (लाक्ष.) विश्वास घात करवो.

— **खाली करणे** — नीचुं घालवुं, — जोवुं, शरमथी मों नीचुं करवुं.

— **टाकणे** — गरदन नाखी देवी, मरणवेळा ए डोकुं लूलुं पडी जवुं.

— **डोलविणे, — डोलावणे** — (१) माथुं हलाववुं, हा बतावबी; (२) गुणग्रहण करतां डोकुं धुणाववुं, डोली ऊठवुं.

— **ताठ ठेवणे** — (१)माथुं राखवुं, गरदन टटार राखवी; (२) (लाक्ष.) आबरुभेर रहेवुं.

— **तुकविणे** — हा पाडवी, पराणे हा पाडवी.

— **धरणे** — (१) डोकुं झलावुं; (२) बोची पकडवी.

— **मुरगळणे** — गरदन मरडवी, मारी नाखवुं.

— **वर करणे** — माथुं ऊंचुं करवुं : (१) काममांथी फारगत — फुरसद मळवी; (२) गरीबीमांथी ऊठवुं.

— **वाकविणे** — नीचा वळवुं, नमवुं.

— **सोडविणे** — (१) छोडववुं; (२) गळेथी दोरी काढी नाखवी; (३) मुश्केलीमांथी छोडववुं.

— **गुटी** (स्त्री.) — गळचुं (न.), गरदन.

— **गुटीस बसणे** — (१) चडी बेसवुं, सवार थवुं; (२) केडे पडवुं, — मंडवुं, पाछळ ने पाछळ मंडवा रहेवुं; (३) पजववुं, सतावबुं.

— **नेवर खडा ठेवणे** — (लाक्ष.) (१) जबरदस्तीथी काममां परोवावुं, — लगाडवुं; (२) काममां मंडवा रहेवुं.

मान (न.) — मान, परिमाण, प्रमाण, तोल, माप (न.).

— **पट्टी** (स्त्री.) — परिमाण आंकवानी पट्टी (स्त्री.).

मानक [सं.] (न.) — प्रमाणभूत नमूनो, 'स्टण्डर्ड'.

— (वि.) — प्रमाणभूत.

मानभावी (वि.) — (१) पेटमां एक ने होठोमां बीजुं एवुं, कपटी; (२) जुओ 'महानुभावी'.

— **पणा** (पु.) — लुच्चाई (स्त्री.).

मानवणे (अ. क्रि.) — अनुकूल आववुं, फाववुं, गोठवुं, सदी जवुं.

मानववंश [सं.] (पु.) — मानववंश (पु.).

— **शास्त्र** (न.) — मानववंशशास्त्र (न.), 'अॅन्थ्रॉपॉलॉजी'.

मानस [सं.] (न.) — मानस (न.) : (१) मन, अंतःकरण (न.); (२) हेतु, इरादो (पु.); (३) इच्छा (स्त्री.); (४)

ते नामनुं हिमालयमांनुं एक सरोवर (न.).

– पुत्र (पु.) – मानसपुत्र (पु.) : (१) मानेलो पुत्र; (२) कल्पनाथी पेदा करेलो पुत्र, जेम के कथानायक के नवलकथाना पात्रो.

– पूजा (स्त्री.) – मानसपूजा (स्त्री.), मनथी – कल्पनाथी– करेली– पूजा.

मानीव (वि.) – मानेलुं, काल्पनिक.

मान्य [सं.] (वि.) – मान्य : (१) स्वीकार करवा जेवुं के स्वीकारेलुं; (२) मान लायक, माननीय.

– ता (स्त्री.) – मान्यता (स्त्री.) : (१) मान्य होवुं ते; (२) मानवुं ते; (३) प्रतिष्ठा.

मांत्रिक (पु.) – मांत्रिक (पु.) : (१) मंत्रनो इलाज करनार; (२) भूवो, आधिक, भूतप्रेत काढनार (पु.).

मांदाण (न.) – शेरडीनो रस काइलमां रेडवा पहेलां भरी मूकवानी कोठी (स्त्री.).

मांदरी (स्त्री.) – सिंदीनी चटाई, – सादडी (स्त्री.).

मांदूस (स्त्री.) – मोटी संदूक, – पेटी (स्त्री.) डस्कोतरो.

– (पु.) – पांजरुं (न.).

मांदे (न.) – प्राणिनी चरबी (स्त्री.).

मांद्य [सं.] (न.) – मांद्य (न.) : (१) मंदता, सुस्ती (स्त्री.); (२) झांखापणुं, झांखप (स्त्री.).

माप (न.) – (१) माप (लंबाई, पहोळाई, जाडाई, वजन वगेरेनुं प्रमाण) (न.); (२) मापुं, मापियुं, मापलुं (न.); (२) मापवानुं वासण के साधन.

– णे (स. नी.) – मापवुं, माप काढवुं, भरीने गणत्री करवी.

– पदरात घालणे – पुरावासाथे सिध्द करी बताववुं.

मापाड्या, मापारी (पु.) – मापनार (पु.).

मापी (वि.) – पात्रथी मपाय एवुं प्रमाण ('मापी शेर').

माफ (अ.) – (१) जवा दीधेलुं, सहन करेलुं, क्षमा करेलुं; (२) छूट आपेलुं.

– करणे – (१) जवा देवुं, सजा न करवी, बदलो न लेवो, सहन करवुं, क्षमा करवी; (२) –नी छूट आपवी ('फी माफ केली').

माफक (वि.) – मित, अल्प, सहेज, थोडुंक.

माफी (स्त्री.) – (१) माफी, क्षमा (स्त्री.); (२) छूट (स्त्री.).

– करणे – माफी करवी, – बक्षवी, अपराध सहन करवो.

– ज़मीन (स्त्री.) – माफी जमीन (स्त्री.), जेना उपर सरकारनो लागो न होय तेवी जमीन.

– पत्र (न.) – माफीपत्र (न.).

मामा(–मं)जी (पु.) – (वहुनो) ससरो (पु.).

मामलत [अ.] (स्त्री.) – (१) मामलत, महेसूलनी वसूलात (स्त्री.); (२) शासकीय काम (न.); (३) बाब (स्त्री.), मुद्दो (पु.).

– दार (पु.) – मामलतदार, तहसीलदार (पु.).

मामला (पु.) – बाबत (स्त्री.), प्रकरण (न.), विषय (पु.).

मामा (पु.) – मामो (पु.).

– मी (स्त्री.) – मामी (स्त्री.).

मामूल [अ.] (पु.) – मामूल, रिवाज (पु.).

मामूली (वि.) – मामूली, सामान्य.

माय (स्त्री.) – माय, मा (स्त्री.).

– बहिणी (स्त्री. ब. व.) – मा बहेनो (स्त्री.ब.व.).

– बोली (स्त्री.) – मातृभाषा, मादर जबान (स्त्री.).

– भूमी (स्त्री.) – मातृभूमि (स्त्री.), वतन (न.), जनमभोम. (स्त्री.)

मायणी (स्त्री.) – कुंडली (–ळी), लाकडी वगेरेने छेडे घलाती धातुनी खोळी (स्त्री.).

मायना (पु.) – पत्रनो प्रारंभ करतां वपराता औपचारिक शब्दो.

मायफळ (न.) – माय(–जु)फळ (न.).

माया [सं.] (स्त्री.) – माया (स्त्री.) : (१) ईश्वरनी आदिशक्ति; (२) भ्रमनी सृष्टि (स्त्री.); इंद्रजाळ (न.).

माया (स्त्री.) – (१) माया, ममता (स्त्री.), हेत (न.); (२) मायामूडी, धनदोलत (स्त्री.); (३) अवकाश (पु.), खाली जगा, 'रूम'.

मायावी (वि.) – (१) कपटी; (२) मायाथी उत्पन्न थयेलुं, मिथ्या.

मायाळू (वि.) – मायाळु, हेताळ.

मायेचा पूत (पु.) – माईनो पूत – बेटो – लाल (पु.).

मार (पु.) – मार (पु.) : (१) मारवुं ते, ताडन (न.); (२) आसुरी शक्तिओनो प्रमुख (बौध्द पुराण).

– खाणे – मार खावो.

– झोड, – पीट (स्त्री.) – मारकूट, – पीट (स्त्री.).

– देणे – मार मारवो.

– बसणे – मार पडवो.

– का, – कुटा (वि.) – मारकणुं.

– **खाऊ** (वि.) – मारखाऊं.
– **हाण** (स्त्री.) – मारपीट (स्त्री.).
मारण (न.) – मारण (न.) : (१) मारवानो तांत्रिक प्रयोग (जेमां माणस मरे छे); (२) (वैदकमां) झेर, धातु इ. मारवुं ते के तेनो इलाज.
मारणे (स. क्रि.) – (१) मारवुं; (२) बथावी पाडवुं, पचावी पाडवुं, अयोग्य रीते लई लेवुं.
मारतू(–तू)ल (पु.) – पेचियुं, 'स्क्रू ड्रायव्हर', सुतारनुं ओजार.
मारफत (अ.) – मारफते, द्वारा.
मारा (पु.) – मारो (पु.) : (१) उपराउपरी प्रहार; (२) रमझट, विपुलता (स्त्री.).
मारामार (स्त्री.) – मारामार (–री), तंगी, ताण (स्त्री.); उधारो (पु.), सांसा, खोट (स्त्री.).
– **पडणे** – ताण पडवी.
मारामारी (स्त्री.) – मारामारी, मारंमारा (स्त्री.), सामसामी लडाई.
मारु (वि.) – मोहक, नखरांखोर.
मारून मुटकून (अ.) – बळजोरीथी, पराणे, केमे करीने.
मारेकरी (पु.) – हत्यारो (पु.), घाती.
मारुतीचे शेपूट (न.) – (लाक्ष.) लागलागट वधती जती वात (स्त्री.).
मार्ग [स.] (पु.) – मार्ग (पु.), रस्तो (पु.), वाट (स्त्री.).
– **धरणे** – मार्ग लेवो, रस्तो पकडवो, रस्ते पडवुं.
– **पुसणे** – वाट पूछवी.
– **दर्शन** (न.) – (१) मार्गदर्शन (न.); (२) सलाह आपवी – लेवी– ते.
– **परिवहन** [स.] (न.) – वाहन व्यवहार (पु.).
– **र्गावर येणे** – सीधे सराडे चडवुं.
– **र्गी लागणे** – सराडे चडवुं, रागे पडवुं, ठेकाणे पडवुं.
मार्मिक [सं.] (वि.) – मार्मिक : (१) मर्मज्ञ, मर्म–खूबी–जाणनारुं; (२) मर्मस्पर्शी, मूळने–मुद्दाने–स्पर्श करे एवुं.
माल (पु.) – माल (पु.) : (१) सामान (न.); (२) वेचवानी चीजो (स्त्री.ब.व.); (३) पूंजी, धनसंपत्ती (स्त्री.).
– **गाडी** (स्त्री.) – मालगाडी (स्त्री.).
– **गुजारी** (स्त्री.) – मालगुजारी (स्त्री.).
– **दार** (वि.) – मालदार, धनवान.
– **धक्का** (पु.) – मालड(–ध)क्को (प.), माल चडवा–उतरवा माटेनो बंदरनो डक्को के रेलवेनुं स्थान.
– **पुवा** (पु.) – मालपूओ (–डो) (पु.), एक मिष्टान्न.
– **मत्ता** (स्त्री.) – मालमता (स्त्री.), स्थावर ने जंगम मिलकत (स्त्री.).
– **मसाला** (पु.) – मालमसालो (पु.) : (१) मसाला (पु.); (२) साधन सामग्री (स्त्री.).
– **मुद्दल** (न.) – मूळ मूडी, – थापण (स्त्री.).
मालक (पु.) – मालि(–ले)क (पु.).
– **की** (स्त्री.) – माल (–ली)की (स्त्री.).
– **कीण** (स्त्री.) – मालकण (स्त्री.).
माल(–लि)म (पु.) – मालम (–मी) : (१) वहाणमांना मालनो हिसाब राखनार; (२) वहाणनो दोरनार, 'पायलट'.
मालवणे (अ. क्रि.) – हो (–ओ)लाई जवुं, बुझावुं.
– (स. क्रि.) – हो (–ओ)लववुं, बूझववुं.
मालीश (–स) (स्त्री.) – मालिश (–स) (स्त्री.), मर्दन करवुं, ते.
मालूम [अं.] (वि.) – मालूम, ज्ञात, खबर होवी.
– **असणे** – मालूम, – ज्ञात थवुं, खबर थवुं, खबर होवी.
– **होणे** – मालूम थवुं, – पडवुं, जणावुं, खबर पडवी.
मावणे (अ. क्रि.) – मावुं, समावुं.
मावविणे (स. क्रि.) – मवाडवुं, समाडवुं.
मावंदे (न.) – काशीयात्रा करीने पाछुं आव्यापछी करातो विधि ने भोजन समारंभ.
मावशी (स्त्री.) – माशी (–सी)(स्त्री.), मानी बहेन.
मावसा (पु.) – मासो, मासीनो पति (पु.).
मावळ (पु.) – महाराष्ट्रनो पश्चिम दिशानो एटले कोंकणनो प्रदेश.
मावळण (स्त्री.) – फोई, फोईबा (स्त्री.).
मावळणे (अ. क्रि.) – (१) आथमवुं; (२) अदृश्य थवुं, नष्ट थवुं.
मावळत, –ती (स्त्री.) – आथमणी दिशा, पश्चिम दिशा.
– **कडील** (वि.) – आथमणी दिशानुं, पश्चिम बाजूनुं.
मावळा (पु.) – (१) मावळनो रहीश (पु.); (२) फुओ (पु.).
मावा (पु.) – (१) वनस्पति उपर थती कीड (स्त्री.); (२) मावो (पु.).

माशी (स्त्री.) – माख (–खी) (स्त्री.).
– लागणे – सोनाना घरेणा परनो मुलामो घसी जई अंदरनी लाख उघाडी पडवी.
– शिंकणे – (लाक्ष.) माखी छींकवी, अपशुकन थवा.
–श्या मारणे – (लाक्ष.) माखो मारवी, बेकार रहेवुं, आळसमां समय विताडवो.
माशुक [अ.] (स्त्री.) – माशूक, प्रिया (स्त्री.).
मास [सं.] (पु.) – मास, महिनो (पु.).
मांस [सं.] (न.) – मांस (न.).
– मच्छी (स्त्री.), – मच्छर (न.ब.व.) – मांसमच्छी (स्त्री.).
– ल (वि.) – मांसल, पुष्ट, भरावदार.
मासला (पु.) – मासलो, नमूनो (पु.).
– लेवाईक (वि.) – नमूनेदार.
मासळी (स्त्री.) – माछली, मच्छी (स्त्री.).
– बाज़ार (पु.) – (१) मच्छी बजार (पु.); (२) (लाक्ष.) कल्लो, घोंघाट (पु.).
मासा (पु.) – (१) मत्स्य (न.), माछली (स्त्री.); (२) मासो (पु.) (तोळानो बारमो हिस्सो) (पु.).
मासोळी (स्त्री.) –– माछली (स्त्री.).
मास्तर [इ.] (पु.) – मास्तर, महेताजी, पंतूजी (पु.).
– की (स्त्री.) – मास्तरगीरी (स्त्री.).
माह (पु.) – माह, महिनो (पु.).
– वार (वि.) – माहवार.
माहित (वि.) – माहिती, ज्ञात, वाकेफ, जाण–ओळखाण – वाळुं.
– गार (वि.) – माहिलगार, जाणीतुं, परिचयवाळुं.
माहिती (स्त्री.) – माहिती (स्त्री.) : (१) जाण, वाकेफगारी (स्त्री.); (२) खबर, हकीकत (स्त्री.).
माही (वि.) – माघ महिनाने लगतुं.
– शिवरात्र (स्त्री.) – माघ वदी १४ नी रात (स्त्री.).
माहुरी (स्त्री.),**–चे पान** (न.) – छापरानुं पाणी अंदर न आवे ते माटे तेनी नीचे लगाडेलुं लाकडानुं पाटीयुं (न.).
माहुरा (पु.) – महावरो, अभ्यास (पु.), टेव (स्त्री.).
माहु(–व्ह)रे (न. ब. व.) – वेचवाना माछलां (न.ब.व.).
माहूत (पु.) – जुओ 'महावत'.
माहे (अ.) – माहे, 'अमुक महिनो' ए अर्थमां.
– गुदस्त (अ.) – माहे गुदस्त, पाछला महिनामां.
माहेर, –घर (नं.) – पियर (न.), (बहुना पोताना) माबापनुं घर.
माळ (पु.) – माळ, वेरान प्रदेश, वगडो (पु.).
– ज़मीन (स्त्री.), – रान (न.) – बीड (न.).
– (स्त्री.), – (१) माळ, माळा (स्त्री.); (२) जपमाळ (स्त्री.), बेरखो (पु.) (रुद्राक्षना मोटा मणकानी माळा (स्त्री.).
– का (स्त्री.) – हार, ओळ, पंक्ति (स्त्री.).
– घालणे – (१) माळा पहेरावववी; (२) माळा पहेरवी; (३) वरवुं.
– वट (वि.) – बीडवाळुं.
माळवद (नं.) – (१) धाबुं (न.); (२) मळियुं (न.) सरसामान राखवा छापराने अडतो करेलो नानो माळ (पु.).
माळवे (न.) – पाणी पार्यनि उगाडेलो भाजीपालो (पु.).
माळा (पु.) – (१) माळो, मेडो (पु.); (२) मांचडो (पु.); (३) माळियुं (न.).
माळी (पु.) – माळी, बागकाम करनारो (पु.).
माळीण (स्त्री.) – माल (–ळ)ण (स्त्री.).
मिचकट (वि.) – (१) तेलाळुं, तेलथी चीकणुं बनेलुं; (२) गंदु.
–णे – गंदुं – चीकणुं – थवुं.
मिचकणे (स. क्रि.) – (१) आंख वारेवारे मींचवी; (२) (लाक्ष.) आंखथी संकेत करवो.
मिचकावणी (स्त्री.) – (१) मिचामणां (न.ब.व.); (२) आंख मिचकारो (पु.).
मिचकावणे (स. क्रि.) – मचकारवुं, आंखो मटमटाववी.
मिचक्या, मिचमिच्या (वि.) – चूंखडुं (–ळुं), झीणी आंखोवाळुं.
मिचमिच (स्त्री.) – मिचामणां (न.ब.व.).
मिजागर (–रे) (न.) – मिजागरुं, बरडवुं (न.).
मिजाज(अ.) (पु.) – मिजाज (पु.) : (१) अभिमान (पु.); (२) गुस्सो (पु.); (३) तबियत (स्त्री.).
– ठिकाणी नसणे – मिजाज ठेकाणे न होवो, गुस्से थवुं.
– बिघडणे – मिजाज खसवो, – जवो.
मिजास (स्त्री.) – बडाई (स्त्री.) : (१) मोटाई (स्त्री.); (२) मगरूरी (स्त्री.).
– खोर (वि.) – मिजाजी, मिजाजवाळुं.
मिटकी (स्त्री.) – खातां थतो मोढानो अवाज (पु.) मोंमां पाणी आववुं.

– क्या मारणे (लाक्ष.) – खूब स्वादथी खावुं.
मिटणे (स. क्रि.) – बीडवुं, बंध करवुं.
– (अ. क्रि.) – बीडवुं, बंध थवुं.
मिठाई (स्त्री.) – मीठाई (स्त्री.).
मिठागर (न.) – मीठागर, अगर (न.).
– **रीण** (स्त्री.) – अगरियण (स्त्री.).
मिठागीर (पु.) – अगरियो (पु.).
मिठास (स्त्री.) – मीठाश, मीठाई (स्त्री.); मीठापणुं (न.); गळपण.
मिठ्ठास (वि.) – मीठुं, गळ्युं.
मिठी (स्त्री.) – (१) बाथ, मीठी (स्त्री.); (२) पकड (स्त्री.); (३) अभावो (पु.).
– **बसणे** – अति मीठाशथी अभावो ऊपजवो.
– **मारणे** – मीठी मारवी, आलिंगन आपवुं, बाथ भरवी.
– **पडणे** – (१) बाथ भरवी ; (२) अभावो थवो.
– **त घेणे** – बाथमां लेवुं, – घालवुं.
मिणमिण (स्त्री.) – टपकुं (नं.), झांखो प्रकाश (पु.).
– **णे** (अ. क्रि.) – टमकवुं, टमटमवुं, धीमो प्रकाश आपवो.
– **णीत** (वि.) – झांखुं.
मित [सं.], **मितस्त** (वि.) – मीजानसर, मापसर.
– **व्यय** [सं.] – मितव्ययः (१) योग्य खर्च (पु.); (२) करकसर (स्त्री.).
मिती (स्त्री.) – (१) दिनांक (पु.); (२) परिमाण, प्रमाण (न.); (३) मर्यादा (स्त्री.), विवेक (पु.); (४) व्याज (न.).
मित्र [स.] (पु.) – मित्र, दोस्त, सखा (पु.).
– **ता** [सं.] (स्त्री.) – मित्रता, दोस्ताई, सख्य.
मिन(–न्न)त [फा.] (स्त्री.) – मिन्नत, आजीजी (स्त्री.).
– **वारी** (स्त्री.) – मिन्नतजारी (स्त्री.), कालावाला (पु.ब.व.).
– **वारीने** (अ.) – (१) करगरीने, आजीजीथी; (२) महाकष्टथी, मुश्केलीथी.
मिना (पु.) – मीनो (पु.), सोनाचांदीपरनुं रंगीत चित्रकाम, मीनाकारी (स्त्री.).
मिनेगारी (स्त्री.) – मीनाकारी (स्त्री.).
मिणधा, मिंधा (वि.) – ओशिंयाळुं, ओशिंकळ, ओशिंगण, उपकार नीचे दबायेलुं.
मिरगी (स्त्री.) – जुओ 'मरगी'.
मिरची (स्त्री.) – (१) मरच (न.), मरचानुं छोड (न.); (२) मरचुं (न.).
मिरवणूक (स्त्री.) – सरघस (न.).
– **काढणे** – सरघस काढवुं.
– **निघणे** – सरघस नीकळवुं.
मिरविणे (अ. क्रि.) – (१) दमाकथी फरवुं; (२) शोभवुं; (३) महालवुं.
मिरास [अ.] (स्त्री.) – मीरास (स्त्री.), वारसो (पु.); (२) मिरात (स्त्री.) बापदादाए रळेलुं वतन (न.); (३) पूंजीं, दोलत (स्त्री.).
– **दार, मिराशी** (पु.) – मीरास हकनो वतनदार (पु.).
मिरी (स्त्री.) – मरी (न.), एक तीखो तेजानो (पु.).
मिलाप (–फ) (पु.) – (१) मेळाप (पु.), भेट (स्त्री.); (२) मिश्रण (न.), मेळवणी (स्त्री.).
मिशन [इं.] (न.) – मिशन (न.) : (१) जीवितकार्य (न.); (२) क्रिस्ती धर्म प्रचारकनुं तेवुं कार्य; (३) तेमनी संस्था.
– **री** [इ.] (पु.) – मिशनरी; (१) कोई ध्येय के कार्यना प्रचार माटे जीवन अर्पण करेलो पुरुष के स्त्री ; (२) क्रिश्चन धर्मोपदेशक (पु.).
– **री** (वि.) – (१) जीवित कार्य तरीके करवानुं; (२) क्रिश्चन धर्मने लगतुं.
मिशी (स्त्री.) – मूछ (स्त्री.).
– **उतरणे, – खाली होणे** – मूछ नीची थवी; (लाक्ष.) नीचाजोणुं थवुं.
– **उतरून देणे** – मूछ उतारवी, (लाक्ष.) हार मानवी.
– **वर ताव मारणे** – मूछपर ता – ताव – देवो, मूछे हाथ फेरववो.
– **शा पिळणे** – मूछना आंकडा वाळवा.
– **शांना तूप लावणे** – (लाक्ष.) श्रीमंताईनो डोळ करवो.
मिश्री (स्त्री.) – (१) जुओ 'मशरी'; (२) मिसरी, साकर (स्त्री.); (३) दंतमंजन (न.).
मिष [सं.] (न.) – मिष, बहानुं, मश(–स), निमित्त (न.).
मिष्ट [स.] (वि.) – मिष्ट : १) रुचिकर, स्वादिष्ट; (२) मधुर, मीठुं.
– **अन्न** (न.) – मिष्टान्न, रुचिकर के गळ्यो अन्न पदार्थ.
मिसकीन (–ल), मिस्किल [अ.] (वि.) – (१) देखतुं रांक पण अंदरथी लुच्चुं; (२) नटखट.

मिसरूड (स्त्री.) – मूछनो दोरो (पु.).

– फुटणे – मूछनो दोरो देखावो, मूछ फूटवी.

मिसळ (स्त्री.) – (१) भेळ (पु.), मिश्रण (न.); (२) भेळ (स्त्री.)ममरा फरसाणनुं मिश्रण करेलुं एक विशिष्ट चवाणुं (न.).

– ण (स्त्री.) – भेळामण (न.), भेळामणी (स्त्री.).

– णे (स. क्रि.) – भेळवुं, मिश्रण करवुं.

मिस्त्री [इ.] (पु.) – मिस्त्री (पु.), यंत्र–तंत्र–ज्ञ, होशियार कारीगर (पु.).

मिळकत (स्त्री.) – (१) मिळकत (स्त्री.); (२) मळतर (न.), कमाणी (स्त्री.); (३) ऊपज (स्त्री.).

मिळणी (स्त्री.) – (१) मेळाप (पु.), मिलन (नं.), मुलाकात, भेट (स्त्री.).

मिळणे (स. क्रि.) – मळवुं : (१) प्राप्त थवुं; (२) रळवुं, कमावुं; (३) मुलाकात – भेट – थवी; (४) सामेल थवुं; (५) जोडावुं, भेगु थवुं, भळवुं; (६) समान के सरखुं होवुं; (७) जडवुं, हाथ लागवुं.

मिळता (वि.), **– जुळता (वि.)** – मळतुं, सरखुं, सदृश.

मिळमिळीत (वि.) – (१) नरम, पोचुं, ढीलुं; (२) फीकुं, मोळुं; (२) नमालुं.

मिळवणी (स्त्री.) – (१) सरवाळो (पु.); (२) जोडाण (न.); (३) मेळवण (न.); (४) उमेरो (पु.).

मिळव(–वि)णे (स. क्रि.) – मेळववुं ; (१) प्राप्त करवुं; (२) एकठुं करवुं, मिश्र करवुं; (३) सरखावी जोवुं; (४) सूर के तार बराबर गोठववा; (५) कृतकृत्य थवुं; (६) उमेरवुं.

मिळव(–वि)ता (वि.) – कमातुं.

मिळून मिसळून (अ.) – संपथी, एकमनथी.

मी (प्र. पु. सर्व. ए. व.) – हुं.

– तू करणे – हुंसातुंशी करवी : (१) चडसाचडसी – स्पर्धा करवी; (२) रकझक – खेंचाखेंची करवी.

– पणा (पु.) – हुंपणुं, हुंपद (न.).

– मी म्हणणारा (वि.) – पोतानी बडाई करनारो.

– म्हणणे – जोरावर – जोरवाळुं – बळवान होवुं.

मीठ (न.) – मीठुं, निमक (न.).

– तोडणे (लाक्ष.) – खाणुं खराब करवुं, आजीविका नष्ट करवी.

– मीरची लावून सांगणे – मीठुं मरचुं भभराववुं, वधारीने वात कहेवी.

– मोहऱ्या (स्त्री.ब.व.) – राई मीठुं (न.) (नजर उतारवानी सामग्री).

– मोहऱ्या उतरणे – राई मीठुं उतारवुं, नजर उतारवी.

मीनाबाज़ार (पु.) – सुंदर सुंदर स्त्रीओए खोलेलुं सुंदर चीजोनुं प्रदर्शन.

मुकटा (पु.) – मुक (–ग)टो (पु.), एक जातनुं सणनुं वस्त्र.

मुकणा (वि.) – उदास, उदास वृत्तिवाळुं.

– (पु.) – कठोळनो पोचट दाणो (पु.).

मुकणे (स. क्रि.) – गुमाववुं, खोवुं.

मुकद्दमा [अ.] (पु.) – मुकद्दमो, दावो (पु.), 'केस'.

मुका (वि.) – मूगो.

– मार (पु.) – मूगो – कच्चर – मार, हसतो मार (पु.) मूढ मार.

– (पु.) – बची (–च्ची), मीठी (स्त्री.).

– घेणे – बची करवी; मीठी लेवी.

मुकाट (वि.) – मूगुं, निःस्तब्ध, चुपचाप.

– पणे, मुकाट्याने (अ.) – मूगूं रहीने, मूगी रीते, चुपचाप.

मुकादम [अ.] (पु.) – मुकादम, मजूरोनो उपरी (पु.).

मुकाबला [अ.] (पु.) – (१) सामनो (पु.); (२) तुलना, सरखामणी (स्त्री.).

मुका(–क्का)म (अ.) (पु.) – मुकाम (पु.) : (१) पडाव, उतारो (पु.); (२) रहेठाण (न.).

– टाकणे – पंडाव नाखवो, मुकाम करवो.

– उचलणे – मुकाम उठाववो.

मुक्रर, मुकर्रर [अ.] (वि.) – मुकरर, नक्की करेलुं.

मुक्त [सं.] (वि.) – मुक्त, छूटुं, स्वतंत्र.

– छंद (पु.) – शास्त्र नियत छंद रहित एवो छंद.

– हस्ते (अ.) – छूटे हाथे, ओळे छोळे, ओळछोळ.

मुक्ताफळ [सं.] (न.) – (१) मुक्ताफळ, मोती (न.); (२) (व्यंगा.) बेहूदुं वचन, भाषण (न.).

मुख [सं.] (न.) – मुख, मोढुं (न.).

– डा (पु.) – मुखडुं (लालित्यवाचक), चहेरो (पु.)

– दुर्बळ (वि.) – (१) अल्पभाषी, झाझुं न बोलतुं; (२) तोतडुं; (३) वक्तृत्वहीन.

– पृष्ठ (न.) – मुखपृष्ठ, ग्रंथ के कोई चोपडीना पूठानुं पानुं (न.).

– बीर [अ.](पु.) – जासूस, हेर (पु.).

– मार्जन [सं.] (न.) – मुखमार्जन (न.), मोढुं धोवुं ते,

दातण करवुं.

– र [स.] (वि.) – मुखरः (१) अवाज करतुं; (२) वाचाळ.

– र (पु.) – मुखी, आगेवान (पु.).

– रस (पु.) – (१) लार, थूक (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) अभद्र भाषण (न.) .

– वटा,मु(–म)खोटा (पु.) – मुखवटो (पु.); (१) चहेरो (पु.); शिकल (स्त्री.); (२) मोहरुं, नकली चहेरो (पु.); (३) कृत्रिम भाव देखातो चहेरो (पु.); (४) सोंग.

– वस्त्र (न.) – (१) मों लूछवानुं कपडुं (न.), नानो टुवाल (पु.); (२) पोथी इ. ने वींटाळातुं कपडुं (न.).

– वास (पु.), **– शुध्दी** (स्त्री.) – मुखवास (पु.), जम्यापछी मों सुवासित करवा खावानी वस्तु.

–श्री (स्त्री.) – (१) मों (न.), चहेरो (पु.); (२) मोढापरनी कांति (स्त्री.).

– सामुद्रिक [सं.](न.) – मुखसामुद्रिक (पु.), चहेरापरथी चारित्र्य जोवानी विद्या ('फिजिऑग्नॉमी').

– स्तंभ (वि.) – मूगडुं (कोईक तुच्छकारमां), थांभला जेवुं चुप

मुखंड (वि.) – आगेवान.

मुखत्यार [अ.] (वि.) – मुखत्यारः (१) स्वतंत्र; (२) अधिकार सोंपेलुं.

– (पु.) – अधिकृत प्रतिनिधि, वकील (पु.).

– पत्र (न.) – मुखत्यारनामुं (न.), अधिकार पत्र, वकीलपत्र (न.)

– री (स्त्री.) – मुखत्यारी (स्त्री.), कुल सत्ता – अधिकार.

– री देणे – मुखत्यारी आपवी, कुल सत्ता आपवी.

मुखिया, मुखी (पु.) – मुखियो (पु.), मुख्य माणस.

मुगट (वि.) – खोरुं, वास मारतुं .

मुगदळ (न.) – मगदळ (न.), मगना लोटनो लाडु (पु.).

मुगवण (न.) – मगवुं धूलुं, भूसुं (न.).

मुगाण (–णा) (पु.) – गांगडु (पु.), नरम न थतो दाणो.

मुगुट (पु.) – मुगट, ताज (पु.).

मुग्ध [स.] (वि.) – मुग्ध : (१) मोहित; (२) मुर्ख, मूढ, अणसमजु; (३) सालस, निष्पाप; (४) संदिग्ध, अस्पष्ट, अनिश्चित; (५) चकित, मुझायेलुं.

– ता [सं.] (स्त्री.) – मुग्धता (स्त्री.), चूपकी (स्त्री.), मौन (न.).

मुंगळा (पु.) – मंकोडो (पु.).

मुंगी (स्त्री.) – कीडी (स्त्री.).

– च्या पावलांनी – (लाक्ष.) अति धीमी गतिए.

–ग्या येणे (अवयवाला) – खाली चडवी, अंग अकडातां झणझणाटी थवी.

मुंगुस (पु.,न.) – नोळियो(पु.).

मुचलका (तु.) (पु.) – मुचरको (पु.), गुनेगारनुं जामीनखत (न.).

मुजुमदार, मजमूदार (पु.) – मजमूदार, जूनी रियासतमां परगणानो हिसाब अधिकारी (पु.).

मुज़रा [अ.] (पु.) – (१) मुजरो, सलाम (पु.); (२) तमाशानी आखरनी लावणी (स्त्री.).

– करणे – (१)मुजरो करवो, – भरवो; (२) (लाक्ष.) कईक इनामनी अपेक्षा राखवी.

मुजविणे [स. क्रि.] – पूरवुं, भरवुं (खाडो व.).

मुजावर[अ.] (पु.) – मुजावर, कबरनो रखेवाळ (पु.).

मुज़ोर (वि.) – (१) उद्दाम, उध्दत; (२) जबरदस्त, जोरावर.

– री (स्त्री.) – (१) उध्दताई (स्त्री.); (२) जबरी (स्त्री.), जोर (न.).

मुंज (न.) – मुंज; एक जातनुं घास.

– (स्त्री.) – उपनयन विधि, जनोई देवानो संस्कार (पु.).

– जा (पु.) – बटु, मुंजियो (पु.).

मुटका (पु.) – (१) बंधमुठी (स्त्री.); (२) हाथ पग छाती सरसां चांपीने पाणीमां मारेलो भूसको (पु.); घउंना आटानी मूठीमां दाबीने अने बाफीने बनावेली एक गळी वानी.

मुडदा (पु.) – म– (मु)डदुं, शब (न.).

मुडदार (वि.) – (१) मडदाल, मडदाने लगतुं; (२) (मांस) वाशी थयेलुं; (३) कोरगुं, नफ्फट.

– शेंग (स्त्री.) – मुडदार–मरडा–शींग (स्त्री.), एक औषधयुक्त वनस्पती.

मुडदुस (पु.) – सूकगळुं, सुकतान (न.), 'रिकेट्स'.

मुडदेफरास (पु.) – मसाणी, मरण क्रिया माटेनो सामान वेचनार.

मुडपणे (स. क्रि.) – (१) बेवडवुं; (२) मरडवुं, वांकुं वाळवुं.

— (अ. क्रि.) — मरडावुं, वांकुं वळावुं.

मुडा (पु.) — डांगरनो कंडियो (पु.).

— घालून बसणे (लाक्ष.) — हाथ पग छातीसरसु चांपीने ने डोकुं ढींचणोमां मूकीने बेसवुं, शरीरनुं पोटलुं करीने बेसवुं.

मुंड (न.) — मुंड, माथुं (न.).

— के (न.) — धडविनानुं माथुं (न.).

मुंडण [सं.] (न.) — मुंडण (न.), माथुं मुंडाववुं ते.

मुंडणे (स. क्रि.) — मूंडवुं, बोडवुं.

मुंडावणे (स. क्रि.) — (कोई कार्यने) आत्मार्पण करवुं.

मुंडावळ्या (स्त्री.ब.व.) — अछाबा (पु.ब.व.)

मुंडासे (न.) — फेंटो (पु.).

मुंडी [स.] (पु.) — मुंडी, संन्यासी (यति)

— (स्त्री.) — मुंड, माथुं (न.).

— फिरविणे — मों फेरववुं, नापसंदगी बताववी.

— मुरगाळणे (१) गरदन मरडवी, मारी नाखवुं; (२) (लाक्ष.) सर्वस्व लूंटी लेवुं.

— हालविणे — माथुं धुणाववुं.

मुंढा (—डा) (पु.) — खभाथी कोणी सुधीनो हाथ नो भाग.

— (वि.) — तेवा हाथवाळुं.

मुतणे (अ. क्रि.) — मूतरवुं, पेशाब करवो.

मुतारी, मुत्री (स्त्री.) — मुतरडी (स्त्री.), पेशाबखानुं (न.).

मुतरा (त्रा) (वि.) — मुतराणुं, मूतरवानी हाजतवाळुं.

मुतवल्ली [अ.] (पु.) — मुतवल्ली, मस्जिदनो व्यवस्थापक.

मुतालिक [अ.] (पु.) — मुतालिक (१) नायब दीवान (पु.) (जूनी रिवासतमां); (२) एक अटक.

मुत्सद्दी (पु.) — मुत्सद्दी, राजनीतिनो जाणकार (पु.).

— (वि.) — मुत्सद्दी, राजनीतिकुशळ.

— द्देगिरी (स्त्री.) — मुत्सद्दीगीरी (स्त्री.), मुत्सद्दीपणुं (न.).

मुद्गल [सं.] (न.) — मुद्गल, मगदळियो (पु.), कसरतनुं एक भारे उपकरण (न.).

मुदडणे (स. क्रि.) — जुओ 'मुडपणे'.

मुदत [अ.] (स्त्री.) — मुद (—द्द)त (स्त्री.), अवधि (स्त्री., पु.), नियत करेलो समय (पु.).

— ठेवणे, — ठरविणे — मुदत ठराववी, — बांधवी.

— पडणे — मुदत पडवी, अदालतमां फरियादनी सुनावणीमाटे बीजी कोई तारीख अपावी.

— संपणे — मुदत पाकवी, — थवी.

— बंद (वि.) — मुदतबंध, मुदती, मुदत बांधेलुं.

— बंदी (स्त्री.) — मुदतबंधी (स्त्री.), मुदत बांधवी ते.

— तीचा ताप (पु.) — मुदतियो ताव (पु.), 'टायफॉईड'.

मुदपाकखाना (अ.) (पु.) — रसोडुं (न.).

मुद्दल (न.) — मुद्दल (न.), मूळ थापण, मूडी (स्त्री.), 'कॅपिटल्'.

— दलावर येणे — मुद्दलपर आववुं, पोत प्रकाशवुं, जातिस्वभावपर आववुं.

— दलामुदली (अ.) — मूळ मूडी जेटलुं ज.

— मुदल(—ली), (अ.) — मुद्दल, बिलकुल, तद्दन.

मुद्दा (पु.) — (१) मुद्दो, विषय (पु.); (२) मतलब, हेतु (पु.), मुख्य वात (स्त्री.).

— पत्ता (पु.) — (१) भाळपत्तो (पु.); (२) पुरावो (पु.).

— द्देमाल — (पु.) — मुद्दामाल, मूळ माल, पुरावानो माल (पु.).

— द्देसूद (वि.) — मुद्दासर, संगतवार.

मुद्दाम (अ.) — मुद्दाम; (१) खास करीने; (२) जाणीजोईने.

मुद्रक [सं.] (पु.) — मुद्रक, छापनार (पु.).

मुद्रण [स.] (न.) — मुद्रण, छापवुं ते (न.).

— दोष — (पु.) — छापवामां थयेली भूल (स्त्री.).

मुद्रा [सं.] (स्त्री.) — मुद्रा (स्त्री.) : (१) छाप, महोर (स्त्री.); (२) सिक्को (पु.), नाणुं (न.); (३) छापनी वींटी (स्त्री.); (४) वींटी (स्त्री.); (५) मुखाकृति, शिकल (स्त्री.).

— देणे — वैष्णव संप्रदायनी दीक्षा आपवी.

— पडणे — चहेरो पडवो, मों ऊतरी जवुं.

— लावणे — (परबीडियुं बंद करी तेनापर) सिक्को मारवो.

— धारी (पु.) — (१) सिक्कावाळो अमलदार (पु.); (२) मोढापर मुद्राओं मारेलो वैष्णव (पु.).

मुनशी, मुन्शी [अ.] (पु.) — मुनशी : (१) लहियो, लखवानुं काम करनार, कारकून (पु.); (२) लेखक, ग्रंथकार (पु.); (३) फारसी — अरबी के उर्दूनो शिक्षक (पु.); (४) एक अटक (स्त्री.).

मुनसफ [अ.] (पु.) — मुनसफ, दीवानी कजिया सांभळी न्याय आपनार (पु.), दीवानी न्यायाधीश (पु.).

मुनाफा [अ.] (पु.) — नफो, लाभ (पु.).

मुनीम [अ.] (पु.) – मुनीम (पु.) : (१) पेढीनो मुख्य गुमास्तो (पु.); (२) पेढीनो के वेपारीनो प्रतिनिधि, 'एजंट' (पु.).
मुबलक (वि.) – पुष्कळ, खूब.
मुभा (स्त्री.) – रजा, छूट, संमति (स्त्री.).
मुरकणे (अ. क्रि.) – मरडावुं, लटका करवा, शरीरनो मोहक हावभाव करवो.
– दून (अ.) – टूंटियुं वाळीने, कोकडुं वाळीने (सूवुं).
– का (पु.) – लटको, शृंगारिक हावभाव (पु.).
– का मारणे – शृंगारिक चाळो करवो.
मुरकी (स्त्री.) – काने लटकतुं एक जातनुं घरेणुं.
मुरकुंडी (स्त्री.) – मरडाट (पु.), वांकुं वळावुं ते.
– वळणे – (१) मरडाई जवुं; (२) (लाक्ष.) अति भयभीत थवुं; (२) (हसतां हसतां) लोथपोथ थई जवुं, बेवडुं वळी जवुं.
मुरकूट (न.) – मच्छर (नानी जातनो) (पु.) मछरुं (न.)
मुरगळणे (अ. क्रि.) – मचडावुं, अमळावुं.
मुरगाळणे (स. क्रि.) – मचडवुं, आमळवुं.
मुरड (स्त्री.) – (१) मरडाट (पु.), वाकुं वाळवुं ते; (२) मरोड (पु.), वळण (न.), वळांक (पु.).
– घालणे – (१) पाछुं वाळवुं, वळाववुं; (२) सुधारवुं, 'अमेंड'.
– णे (अ. क्रि.) – मरडावुं, पाछुं वळवुं; (२) शणगार करतीवखते मरडावुं, मोंढुं फेरववुं.
– णे (स. क्रि.) – (१) मरडवुं, आमळवुं, मचडवुं; (२) सळ पाडवो, गेड पाडवी.
– शेंग (स्त्री.) – जुओ 'मुंडदारशेंग'.
मुरडा (पु.) – चूंक (स्त्री.), उबेलो (पु.), चूंकसाथे झाडानी हाजत (स्त्री.).
मुरणे (अ. क्रि.) – (१) जरवुं, पचवुं, अंदर समाई जवुं; (२) प्रवाहीनुं जमीनमां पचाई जवुं, अंदर ऊतरी शोषाई जवुं, रचवुं (अ. क्रि.); (३) पाकुं थवुं; (४) अखरावुं; (५) अथावुं (केरी व. नु.).
मुरब्बी (वि.) – (१) मुरब्बी, अनुभवी; (२) वडील; (३) पुख्त, पाकुं.
मुरमाड – (१) बरड पथ्थर (पु.); (२) बरड पथ्थरवाळी जमीन.
– (वि.) – बरड, झट भागी जाय तेवुं.
मुरमुरा (पु.) – जुओ 'चुरमुरा', ममरा.
मुरमुशी (स्त्री.) – (१) तापथी लेवाई जवुं ते; (२) झलाई जवुं ते; (३) अकडावुं ते.
मुरंबा, मुरब्बा (पु.) – मुरब्बो (पु.)
मुरली (स्त्री.) – मु(–मो)रली, वांसळी (स्त्री.).
मुरवण (न.) – आखरण, मेळवण, अखरामण (न.).
मुरविणे (स. क्रि.) – (१) जीरववुं, पचाववुं; (२) अथाववुं; (३) अंदर उतारवुं.
मुरव (–व्वं)त [अ.] (स्त्री.) – मुरव(–व्व)त, लाज, अदब (स्त्री.); आमन्या.
मुरळी (स्त्री.) – मुरली (स्त्री.) (महाराष्ट्रमां खंडेराय देव साथे परणावेली कन्या), देवदासी (स्त्री.).
मुरूम (पु.) – बरड, पथ्थर (पु.).
मुर्दा (पु.) – मडदुं (न.).
मुर्दाड (वि.) – कोरगुं, निर्लज्ज, नफ्फट.
मुऱ्हा (पु.) – जुओ 'मुसकी'.
मुऱ्हाळी (पु.) – (१) वधुनो भाई (पु.); (२) नववधूने वळाववा साथे गयेलो माणस (पु.); (३) नववधुने तेडी लाववा आवेलो पियरनो माणस.
मुऱ्हे (न.) – (१) सह्याद्रि पासेनो पूर्वतरफनो माथाथी तळेटीसुधीनो प्रदेश; (२) धुम्मस (न.).
मुलकी (वि.) – मुलक ; (१) वसूलाती; (२) दीवानी, गेर फोजदारी; (३) वतनी.
मुलगा (पु.) – (१) दीकरो (पु.); (२) कोई पण छोकरो (पु.).
– गी (स्त्री.) – (१) दीकरी (स्त्री.); (२) कोईपण छोकरी (स्त्री.).
मुलाखत [अं.] (स्त्री.) – (१) मुलाकात, भेट (स्त्री.); (२) भेट लईने करेली वातचीत (स्त्री.) 'इंटरव्यू'.
– घेणे – मुलाकात लेवी, वातचीत करवी.
– ठरविणे – मुलाकात गोठववी.
– देणे – मुलाकात आपवी.
– होणे – मुलाकात थवी.
मुलामा (पु.) – मुलामो, गिलेट, ढोळ (पु.).
– देणे – मुलामो – ढोळ चडाववो.
मुलायम [अ.] (वि.) – नरम, सुंवाळुं.
मुलाहिज़ा, मुलाज़ा [अ.] (पु.) – मु (–म)लाजो (पु.), मर्यादा, अदब (स्त्री.).
मुलूख [अ.] (पु.) – (१) मुलक, देश, प्रदेश (पु.); (२) वतन (न.), जन्मभूमि (स्त्री.).

– गिरी (स्त्री.) – मुलकगीरी (स्त्री.) : (१) देश–प्रदेश जीतवो ते; (२) (लाक्ष.), खूब दूर सुधी कराती मुसाफरी (स्त्री.).

– मैदान (स्त्री.) – (१) विजापुर (कर्नाटक)नी एक पुराणी मोटी तोप (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) कंकासियण, कजियाखोर स्त्री ; (३) मरदानी ओरत (स्त्री.).

– खाचा (वि.) – मुलकमां एक एवुं, अति, पराकाष्ठानुं.

– खावेगळा (वि.) – (१) अनेरो, असाधारण; (२) विचित्र.

मुल्तवी [अ.] (वि.) – मुलतवी, गोकूफ, तहकूब, स्थगित.

मुशा (–सा)फर [अ.] (पु.) – मुसाफर, वटेमार्गु (पु.).

– खाना (पु.) – मुसाफरखानुं (न.), धर्मशाळा, सराई (स्त्री.).

मुसाफरी (स्त्री.) – मुसाफरी (स्त्री.), प्रवास (पु.).

मुशाय(–हि)रा [अ.] (पु.) – (१) मुशायरो (पु.), कविसंमेलन (न.); (२) मुसार (–रो), पुरस्कार (पु.), दक्षिणा (स्त्री.).

मुश्कील [अ.] (वि.) – मुश्कि(–श्के)ल, कठिन.

– ली (स्त्री.) – मुश्केली, मुसीबत, अडचन (स्त्री.).

– लीने (अ.) – (१) मुश्केलीथी, महामहेनते; (२) केमे करीने, जेम तेम करीने.

मुष्टि [स.] (स्त्री.) – मुष्टि, मुट्ठी, मूठी (स्त्री.).

– फंड (न.) – (१) धर्मादा लेखे आपतुं मूठीभर अनाज (न.); (२) तेवी रीते जमा थयेलो अनाजनो संग्रह (पु.).

मुसकट (न.) – (१) डाचुं (न.), मों (तिर. दर्शक); (२) जानवरनुं मोढुं (न.), (३) शीकी (स्त्री.).

– घेणे – सोड ताणवी.

– दाबणे – डांचुं बंध करवुं.

– दाबी (स्त्री.) – (१) वाचा बंधी (स्त्री.); (२) जुलम (पु.), दमन (न.).

मुसकी (स्त्री.) – मोढियुं (न.), शीकली, शीकी (स्त्री.), मोरडो (पु.).

– क्या बांधणे – शीकली बांधवी, मोरडी बांधवी.

मुसंडा (पु.) – धोधमार प्रवाह (पु.),

मुसंडी (स्त्री.) – मों घुसाडीने करेलो धसारो (पु.).

– मारणे – मों घुसाडीने घसारो करवो, उधुं घालीने घसी जवुं.

मुसमुशी (स्त्री.) – भरजुवानी (स्त्री.).

मुसमुसणे (अ. क्रि.) – (१) जुवानीनी कांतिथी लसलसवुं; (२) गुस्साथी बळवुं; (३) जोशमां होवुं; (४) डूसकां खावां.

मुसळ (न.) – मुश (–स)ळ, सांबेलुं (न.).

– धार – (वि.) – मुशळधार, अनराधार.

– स्नान – (न.) – ऊभाऊभा नाहवुं ते.

मुसळी (स्त्री.) – जुओ 'मुसंडी'.

मुस्ता (पु.) – दस्तो, हाथो (पु.) (पींजणनो).

मुहूर्त [स.] (पु.) – मुहूर्त, मूरत, महुरत (न.).

– मेढ (स्त्री.) – मूरतनो थांभलो (पु.),

– मेढ रोवणे(स्त्री.) – मूरतनो थांभलो रोपवो; (२) (लाक्ष.) शुभारंभ करवो, स्थापना करवी.

मुळा (पु.) – मूळो (पु.).

मुळी (स्त्री.) – (१) मूळी, जडी (स्त्री.); (२) मूळ (न.).

– (अ.) – (१) असलमां, मूळमां; (२) मुद्दल, बिलकुल.

– च (अ.) – कदापि, कदीपण, बिलकुल.

(– च्या) मुळे (अ.) – ने लीधे, – ने कारणे.

मुळेपण (न.) – गामजोशीनी वृत्ति (स्त्री.).

मुळ्या (पु.) – गामजोशी (पु.).

मूग (न.) –मूगप (स्त्री.), मूंगापणुं (न.).

– गिळणे, –गिळून बसणे – मूगप लेवी, मूंगापणुं सेववुं, मोमां मग भरवा – ओ[illegible]

मूग (पु.) – मग (पु.), एक कठोळ.

मूठ (स्त्री.) – मूठ, मूठी, मुठ्ठी (स्त्री.).

– आवळणे – (१) मुठ्ठी वाळवी; (२) (लाक्ष.) जोर करवुं.

– दाबणे – (लाक्ष.) लांच आपवी.

– मारणे – मूठ मारवी, मारणमंत्रनो प्रयोग करवो.

– उतरविणे – मूठ उतारवी, मारणमंत्रनुं निवारण करवुं.

– भर (वि.) – मुठ्ठीभर : (१) मुठ्ठीमां माय तटेलुं; (२) थोडुं.

– भर मांस चढणे – शेर लोही चडवुं, धीरज बंधावी, भरुंसो पडवो.

– माती – दफन (न.), खाडामां पूरवुं ते.

– एका मुठीने (अ.) – एकहफ्ते.

– मुठीत असणे – कह्यांमां – ताबामां होवुं, अंकित रहेवुं.

मूढ [सं.] (वि.) – (१) मूढ, ठेठ; (२) मुंझायेलुं.

मूत (पु.) – मूतर (न.), पेशाब (पु.).
– खडा (पु.) – पथरी (स्त्री.).
– पिंड (पु.) – गुरदो (प.).
मूद (स्त्री.) – वाडकामां भात दाबीने पिंड जेवो करेलो आकार.
मूर्च्छा [सं.] (स्त्री.) – मूर्छा, बेहोशी, बेशुध्धी (स्त्री.).
मूर्च्छित [सं.] (वि.) – मूर्छित, बेहोश, बेशुध्द.
मूर्त [सं.] (वि.) – मूर्त; साक्षांत्, साकार.
– र्ती [सं.] (स्त्री.) – मूर्ति, प्रतिमा (स्त्री.).
– र्तिमंत, मूर्तिमान् (वि.) – मूर्तिमान्, साक्षात्, साकार.
मूल (न.) – बाळक, छोकरुं (न.).
– बाळ – अपत्य, संतान (न.); छैयुं छोकरुं.
मूल्य [सं.] (न.) – मूल्य (न.), किंमत, कींमत (स्त्री.).
मूस (स्त्री.) – मूस, (धातु गाळवानी) कुलडी (स्त्री.), रेजो (पु.).
मूळ (न.) – मूल (–ळ) (न.) : (१) वनस्पतिनी जड (स्त्री.); (२) पायो (पु.), मंडाण (न.); (३) उगमस्थान (न.); (४) मूळ कारण (न.); (५) २७ नक्षत्रोमांनु १९ मुं; (६) गुणित राशिनुं मूळ, 'रूट' (गणित).
– (वि.) – मूळ, असल.
– किंमत (स्त्री.) – एन कींमत (स्त्री.).
– चा (वि.) – (१) मूळ वतनी; (२) मूलगत, मूळमां रहेलुं.
– धाडणे – तेडवुं, कहेण मोकलवुं.
– पद (न.) – आरंभस्थान (न.).
– पदावर येणे – (फरीफरीने) पाछुं मुकामे आववुं; (लाक्ष.) पाछी पोतानी जिद पकडवी.
– मोडणे, – खणून काढणे – समूळ उखेडी नाखवुं, पुरुं नष्ट करवुं.
– व्याध (–धि) (स्त्री.) – हरस (पु.).
– व्याध होणे – हरस दूझवा.
– ळाक्षरे (न.ब.व.) – मूळाक्षर, कक्को (पु.).
– ळाक्षरे शिकणे – मूळाक्षर शीखवा, कक्को घूंटवो, भणवानुं शरू करवुं.
– (–मु)ळापासून सुरू करणे – पहेलेथी शरू करवुं, कक्को मांडवो.
– (–मु)ळावर येणे – (लाक्ष.) नाश – मरण–नुं निमित्त थवुं.
मृग [सं.] (पु.) – मृग (पु.) : (१) पशु (न.); (२) हरण (पु.); (३) चोमासुं (न.); (४) एक नक्षत्र.
– जळ (न.) – मृगजल (–ळ), मायिक जळ (न.); झांझवाना जळ.
– बार (पु.) – चोमासना समये फळ–फूल–झाडोने आवतो बहार (पु.).
– लागणे – चोमासुं शरू थवुं, सूर्य मृग नक्षत्रमां प्रवेशवो.
मृत [सं.] (वि.) – मृत, मरेलुं.
– क (न.) – मृतक (न.) : (१) अंत्यविधि (पु.); (२) सूतक मर्तिक (न.)
मृत्यू [सं.] (वि.) – मोत, मरण (न.)
– पावणे, – येणे – मरण पामवुं, मोत आववुं.
– पत्र (न.) – मृत्युपत्र, वसियतनामुं (व.).
– लेख (पु.) – मृत्युलेख, कोईना मरणप्रसंगे लखेलो शोक प्रदर्शक लेख (पु.).
मृदंग (पु.) – मृदंग (न.), पखवाज (स्त्री.).
– गी (–ग्या) (पु.) – पखवाजी (पु.).
मृदुल [सं.] (वि.) – मृदुल, सुवांळुं, नरम.
मेकूड (प.) – छोड (न.), नाकमां बाझतुं लींटनुं सूकुं पड (न.).
मेख [फा.] (स्त्री.) – (१) मेख, कील (स्त्री.); (२) भेद (पु.), रहस्य (न.); (३) खूबी (स्त्री.).
– ठेवणे, – मारून ठेवणे – (१) छूपो भेद राखवो; (२) खूबी राखवी.
– मारणे – मेख मारवी, फांस मारवी, अडचन ऊभी करवी.
– सू (न.) – मेख ठोकवानी मोटी मोगरी (स्त्री.).
– सूं (न.) – (१) मोटी मेख (स्त्री.); (२) मोटो ने लांबो खीलो (पु.).
मेखला [सं.] (स्त्री.) ; : (१) स्त्रीओनो कटिबंध (पु.); (२) बेलगाडीना धूंसरनी खूंटी (स्त्री.).
मेंग (स्त्री.) – सापनी कांचळी (स्त्री.).
मेंगट, मेंगळट, मेंगा (–ग्या) (वि.) – (१) नमालुं; (२) नामर्द.
मेघडंबर (न.) – मेघाडंबर (पु.,न.), वादळां चडी आववां ते.
– री (स्त्री.) – मेघाडंबर (पु., न.), छत्रीवाळी अंबाडी (स्त्री.).

मेचणे (अ. क्रि.) – (१) दबवुं, नमवुं; (२) लेखवुं, मानवुं.
 – चून असणे – दबाणनीचे रहेवुं.
मेज [फा.] (न.) – मेज (न.,स्त्री.), 'टेबल'.
मेजवानी (स्त्री.) – मिजबानी, ऊजाणी (स्त्री.).
मेट (–टे) (न.) – (१) घुंटणनो सांधो (पु.); (२) चोकी–गस्त– नुं थाणुं (न.).
 – करी (पु.) – (गढ– किल्ला–नो) चोकीदार (पु.).
मेटाकुटी (स्त्री.) – (१) हेरानगत, लोथ थयानी अवस्था (स्त्री.); (२) घूंटणना सांधा ढीला थवा ते.
मेढ (–ढी) (स्त्री.) – मेढ (पु.) : (१) खळानी वचमां रोपेली थांभली (स्त्री.); (२) छप्परने टेको आपतो थांभलो (पु.).
मेढा (पु.) – बे फांटावाळो थांभलो के टेको (पु.).
मेढेकोट (पु.) – लाकडानी पाकी वाड (स्त्री.).
मेढ्या (वि.) – आधाररूप.
मेण (न.) – मीण (न.) : (१) मधपूडो जेनो बने छे ते चीकणो पदार्थ; (२) 'पॅरॅफिन', एक जातना नरम़ पथ्थर के लाकडामांथी गाळी काढवामां आवतो मीण जेवो पदार्थ.
 – कापड (न.) – मीणकापड (न.), मीणपाट (पु.).
 – चट (वि.) – (१) चीकणुं; (२) (लाक्ष.) नमालुं, कमजोर.
 – बत्ती (स्त्री.) – मीणबत्ती (स्त्री.).
 – णाचा (वि.) – (१) मीणजेवुं नरम; (२) नमालुं, कमजोर; (३) नाजुक.
मेणा (पु.) – मेनो, म्यानो (पु.).
 – णेकरी (पु.) – भोई, कहार, म्यानो ऊंचकनारो (पु.).
मेंड (पु.) – खेतरनी हद बतावतो बंध (पु.);
मेंढरूं (न.) – मेंढु, घेटुं, गाडरुं (न.).
मेंढा (पु.) – मेंढो, घेटो (पु.)
मेंढी (स्त्री.) – मेंढी, घेटी (स्त्री.).
मेंढका, मेंढपाळ (पु.) – गडेरियो, भरवाड, धनगर (पु.).
मेत (–थ)कूट (न.) – (१) मेथकूट (न.), मेथी, चणानो लोट, हळदर, राई व. नुं मिश्रण (जेनुं रायतुं करे छे); (२) (लाक्ष.) मेळ, संप (पु.), मैत्री (स्त्री.).
 – जमणे – मेळ बेसवो, मैत्री थवी.
मेथी (स्त्री.) – मेथी (स्त्री.) : (१) एक पालाभाजी (स्त्री.); (२) तेनुं बीज जे वघार व. मां वपराय छे.

मेद [सं.] (पु.) – मेद (प.), चरबी (स्त्री.).
मेंदी (स्त्री.) – मेंदी (स्त्री.), एक वनस्पति जेना रसथी हाथ पग रंगाय छे.
 – लावणे – मेंदी मूकवी, मेंदीनो थेप करवो.
मेंदू [सं.] (पु.) –(१) मगज, भेजुं (न.); (२) (लाक्ष.) बुद्धि, अक्कल (स्त्री.).
मेमण (प.) – काठियावाडनी एक मुसलमान वेपारी जमात.
मेर (स्त्री.) – (१) खेतरनो बांध (पु.); (२) वावणी (स्त्री.).
 – (पु.) – नदीनो तीर (पु.).
मेल [इं.] (स्त्री.) – मेल, डाक (स्त्री.).
 – गाडी (स्त्री.) – डाकगाडी (स्त्री.).
मेला (वि.) – नमालुं, दमवगरनुं.
 – ! (उद. अ.) – मुवो. पीट्यो.
मेवा (पु.) – (१) मेवो (पु.); (२) मीठाई (स्त्री.).
मेश (–ष)पात्र (न.) – नमालुं – नपुंसक– माणस (न.).
मेष [स.] (पु.) – मेष (पु.) : (१) पहेली राशि (स्त्री.); (२) घेटो (पु.).
मेस (पु.) – वासनी एक जात.
 – काठी (स्त्री.) – वांसनी लांबी सोटी (स्त्री.).
मेहेतर (पु.) – महेतर, भंगी (पु.).
मेहेनत [अ.] (स्त्री.) – महेनत (स्त्री.), श्रम, कष्ट (पु.).
मेहेनताना (पु.) – महेनताणुं (न.), महेनतनो बदलो (प.), रोजी (स्त्री.), पगार (प.).
मेहेनती (वि.) – महेनतु, उद्योगी, उद्यमी.
मेहेमान [अ.] (पु.) – महेमान, परोणो (प.).
मेहेमानगी, मेहेमानी (स्त्री.) – महेमानी, महेमानगीरी, परोणागत (स्त्री.).
मेहेर (स्त्री.) – महेर, कृपा, दया (स्त्री.).
 – नज़र (स्त्री.) – कृपादृष्टि (स्त्री.).
 – बान (वि.) – महेरबान, दयाळु, कृपाळु.
 – बानी (स्त्री.) – महेरबानी, कृपा (स्त्री.).
मेहेरप [अ.] (स्त्री.) – महेराब (पु.), आरकुं (न.), कमान (स्त्री.).
मेहुण (न.) – दांपत्य (न.), पतिपत्नी जोडी (स्त्री.).
मेहु(व्ह)णा (पु.) – (१) साळो, वहुनो भाई; (२) बनेवी, बहेननो वर (पु.).
मेळ (पु.) – मेळ (पु.) : (१) मळतापणुं (न.); (२) जमे उधारनो हिसाब (पु.); (३) मैत्री (स्त्री.), संप (पु.),

ऐक्य (न.); (४) सगवड (स्त्री.), संजोग (पु.).

– बसणे, – खाणे – (१) मेळ बेसवो, गळते आववुं; (२) बंधबेसतुं आववुं.

मेळवण (न.) – (१) मेळवण, मिश्रण (न.); (२) दाणियुं, ढोरनुं खाणुं (न.).

मेळा (पु.) – (१) मेळो, भरावो, जमाव (पु.); (२) रास – मंडळ (न.) (रास रमणाराओनुं मंडळ).

मेळावा (पु.) – (१) मेळो (पु.), संमेलन (न.); (२) जात्रा (स्त्री.).

मैत्री (स्त्री.) – मैत्री (स्त्री.), मैत्रक (न.).

मैत्रीण (स्त्री.) – (१) मैत्रिणी (स्त्री.); (२) बहेनपणी, साहेली (स्त्री.) (स्त्रीनी).

मैदा (पु.) – मेदो, धोयेला घउंनो बारीक लोट (पु.).

मैदान (न.) – मेदान : (१) चोगान (न.), खुली जगा (स्त्री.); (२) कुस्तीनो अखाडो (पु.).

– मारणे – मेदान मारवुं, जीत मेळववी.

मैना (स्त्री.) – मेना (स्त्री.).

मैंद (वि.) – (१) मंदबुध्दि, जड; (२) घातकी, ढोंगी.

– (पु.) – लुटारु, धाडपाडु (पु.).

– कर्म (न.) – दरोडो (पु.), धाड (स्त्री.).

मैफल (स्त्री.) – महेफिल, मिजलस (स्त्री.), गंमतनो मेळावडो (पु.).

मैल [इ.](पु.) – माइल (पु.), आठ फर्लांगनुं अंतर.

– (पु.) – मेल, कचरो (पु.), गंदकी (स्त्री.).

– खड्डा (वि.) – ओखराडो, ओखरपाडो (स्त्री.).

– खोर (वि.) – मेलखाउ.

मैला (पु.) – मळ (पु.), विष्ठा (स्त्री.), नरक (न.).

मैलागर (न.) – (१) मलयगिरी पर्वत (पु.); (२) उत्तम चंदन (न.).

मैस (स्त्री.) – (१) मेश, शाही (स्त्री.); (२) काजळ (न.).

मोक (–ख) (पु.) – अंकुर, फणगो (पु.).

मोकलणे (स.क्रि.) – (१) पोक मूकवी; (२) छूटुं करवुं; (३) गुमाववुं.

मोकळा (स्त्री.) – (१) मोकळुं, छूटुं, बंधनविनानुं, खुल्लुं; (२) खाली, रिक्त.

मोकळीक (स्त्री.) – (१) छूट, रजा, परवानगी (स्त्री.); (२) स्वतंत्रता, आझादी (स्त्री.).

मोकळे मैदान (न.) – (१) मोकळाश (–श)(स्त्री.), खुल्लुं मेदान (न.); (२) (लाक्ष.) आझादी (स्त्री.).

मोका (पु.) – (१) मोको, लाग (पु.) तक (स्त्री.); (२) मोख, सारो मोखरो (पु.), विशिष्ट स्थान (न.).

मोकाट (वि.) – स्वैर, अनिर्बंध, निरंकुश.

मोकांड (स्त्री.) – अडचन, हेरानगत (स्त्री.).

मोकास [फा.](पु.) – (१) रस्ते जनारापासेथी लेवातो कर (पु.); (२) जागीर (स्त्री.).

– दार, मोकाशी (स्त्री.) – (१) जकात कर वसूल करनार (पु.); (२) जागीरदार (पु.).

मोख (पु.) – (१) अनाजना दाणामां रहेतो बीजरूप अंश (पु.); (२) गाभो, गरभ (पु.).

मोखार (वि.) – हृष्टपुष्ट ने सुंदर (बाळक).

मोगण (न.) – मुख्य अनाज साथे ववातुं बीजुं अनाज (न.).

मोगर, –रा (पु.), **–री** (स्त्री.) – मोगरो (पु.) : (१) लाकडी हथोडो, धोको (पु.), धोकणुं (न.) (२) एक फूलझाड.

मो (–मों) गलाई (स्त्री.) – मो (–मु) गलाई (स्त्री.): (१) मुगलोनुं राज्य के शासन (न.); (२) (लाक्ष.) अंधाधूंध, बेबंधशाही (स्त्री.).

मोगलाण (न.) – मुगलोना अमलनीचेनो प्रदेश .

मोगा (–घा) (पुं.) – रेंटमाळमांनुं मटकुं, नीरो भरवामाटे वपरातुं मटकुं (न.).

मोघम (वि.) – मोघम, मभम, संदिग्ध, अस्पष्ट.

मोचा (पु.) – जूतुं, पगरखुं (न.).

मोची (पु.) – मोची, मोचानुं काम करनार कारीगर (पु.).

मोज़ (न.) – (१) गणन (न.), (२) मापन (न.).

–का (वि.) – (१) गण्युं गांठ्युं, अति मर्यादित; (२) प्रमाणसर, परिमित.

– णी (स्त्री.) – मोजणी, जमीननी मापणी (स्त्री.).

–णीदार (पु.) – मोजणीदार (पु.).

– णे (स. क्रि.) – (१) मोजवुं, मापवु; (२) गणवुं; (३) समजवुं, जाणवुं.

–दाद (स्त्री.) – गणना, गणतरी (स्त्री.).

मोज़ा (पु.) – मोजुं (न.), हाथ के पगनुं आवरण (गूंथेलुं) (न.),.

मोट (स्त्री.) – (१) कोस (पु.); (२) मोट (स्त्री.), पोटलुं (न.); (३) मठ (पु.) एक कठोळ(न.).

– करी (पु.) – कोशियो , कुवेती (पु.), कूवापर कोस हांकनारो माणस.

– दोर (पु.) – वरत (पु.,स्त्री.), कोस खेंचवानो दोर (पु.).

– बांधणे – (१) पोटलुं बांधवुं; (२) (लाक्ष.) एकठुं करवुं.

–स्थळ (न.) – कोसना पाणीथी भीजाती खेतवाडी (स्त्री.).

– ळा (पु.), **–ळे** (न.) – पोटकुं (–लुं)(न.).

– कुळे (न.) – पोटकुं (न.).

– का (वि.) – (१) अत्यल्प; (२) सूक्ष्म, बारीक, झीणुं.

– आवळ्या भोपळ्यांची मोट – (लाक्ष.) – विसंगत – मेळ न खाय – एवी व्यक्तिओनुं टोळुं (न.).

– वाऱ्याची मोट बांधणे – अशक्य करवा जवुं.

मोठा (वि.) – मोटो : (१) महान्; (२) कुलीन, खानदान, उच्च; (३) आकारमां विशाल; (४) मुख्य.

– ठेपणा (पु.) – मोटप, मोटाई (स्त्री.), मोटापणुं (न.).

मोड (पु.) – (१) फणगो, अंकुर (पु.), (२) भंग, नाश (पु.); (३) हरसना फोडला (पु.ब.व.).

– येणे – अंकुर फूटवो, – बेसवो, फणगो नीकळवो.

– (स्त्री.) – (१) पूरचूरण (न.), खुरदो (पु.); (२) ढब, रीत (स्त्री.); (३) मोड, मरोड, वळांक (पु.); (४) वलण (न.), इबारत (स्त्री.); (५) कूट (स्त्री.), भंगार (पु.).

– तोड (स्त्री.) – भांगतोड, – फोड (स्त्री.), विध्वंस (पु.).

– डीत घालणे – (१) भंगार तरीके गणवुं; (२) भंगार तरीके वेचवुं; (३) भंगारने भावे काढवुं.

मोडकळ (स्त्री.) – (१) भांगीतूटी अवस्था (स्त्री.); (२) लोथ पोथ थई जवुं ते.

– (वि.) – (१) भांग्युं तूट्युं; (२) नादुरस्त, रफेदफे; (३) भांगणुं (–रुं).

– कळणे, मोडकळीस येणे – पड्यु पडयुं थवुं, भाग्युं तूट्युं थवुं.

मोडका – (वि.) – भांगेलुं, नादुरस्त.

– तोडका (वि.) – भांग्यु तूट्युं.

मोडणी (स्त्री.) – (१) लणणी (स्त्री.); (२) ढब, शैली, इबारत (स्त्री.).

मोडणे (स. क्रि.) – (१) भा (–भां) गवुं, तोडवुं; (२) बरखास्त करवुं (सभा, बेठक व.); (३) वटाववुं (रुपियो व.); (४) शमववुं (बंड व.); (५) लणवुं.

– (अ. क्रि.) – (१) बरखास्त थवुं, विखेरवुं; (२) तूटवुं (उपवास इ.); (३) खपवुं, गणावुं ('ही भाषा असभ्यपणात मोडते').

– डून काढणे – (१) वचमां तोडवुं; (२) कुंठित करवुं; (३) हरावववुं.

– (अंग) –डून येणे – अंग भरावुं, शरीर दूखवुं.

मोडता (पु.), **– ती** (स्त्री.) – (१) अटकाव, रोक (पु.); (२) बंधी, मना (स्त्री.).

– घालणे – अटकाववुं– प्रतिबंध– करवो, मना करवी, रोक लगाववो, आडा पाडवुं.

मोडशी (स्त्री.) – (१) रेचण, जुलाब (पु.); (२) अजीर्ण

मोडा (पु.) – जुओ 'मोडता'.

मोडावणे (अ. क्रि.) – (१) अंकुर आववो, – फूटवो; (२) थाकी जवुं, लोथ थवुं.

मोडी (स्त्री.) – (१) मराठी लखवानी एक मरोडवाळी लिपी (स्त्री.); (२) खील (पु.), जुवानीमां मोंपर थती फोल्ली (स्त्री.).

मोड्या (वि.) – भांगफेडियुं, भांगफोड करे एवुं.

मोंड (वि.) – (१) बुठ्ठुं; (२) कोरगुं, (३) ताबामां रहे एवुं (पशु).

मो (–मौ)त (स्त्री., न.) – (१) मोत (न.); (२) मसाणे जवुं ते.

मोतद्दार (पु.) – रावत, घोडारियो, ठाणियो (पु.).

मोताद (वि.) – (१) मोहताज, गरजु; (२) वंचित, अलग, दूर, छेटुं.

मोतिया (पु.) – मोतियो (पु.), मोगरानी एक जात.

मोती (पु. न.) – मोती (न.).

– चूर (पु.) – मोतीचूर (पु.), कळी (स्त्री.) (लाडवामाटे पाडेली झीणी कळी).

– बिंदू (पु.) – मोतियो (पु.), आंखनी कीकीउपर गोती जेवुं थतुं बिंदु (न.).

मोथ (–था) (पु.) – मोथ, एक जातना घासनो कंद (पु.) ('नागर मोथा').

मोदक [स.] (पु.) – चीनी के गोळ मिश्रित कोपरानां पूरणनी कमळना आंकारवाळी एक वानी.

मोदळा (पु.) – (१) घास–करांठीओनो ढीलो भारो (पु.); (२) लठ्ठ, फोफुं माणस; (३) पोटलो (पु.).

मोदी (पु.) – मोदी (पु.), अनाज, घी इ. नो, वेपारी, नेस्ती (पु.).

— **खाना** (पु.) — मोदीखानुं (न.) : (१) मोदीनी दुकान (स्त्री.); (२) दाणानो कोठार (पु.); (३) लश्करने खोराकी–पोशाकी पूरी पाडनार खातुं (न.).

मोना (पु.) — केळ ने फूटतो फणगो (पु.).

मोप (न.) — (१)काची ईंट (स्त्री.); (२) टेकरी–डुंगरी–नो मोखरो के आगळ पडतो भाग; (३) जमीननी सांकडी पट्टी (स्त्री.); (४) मोभनो आगळपडतो छेडो (पु.).

मोपाळे (न.) — ईंटो पाडवानो सांचो, इंटाळो (पु.).

मोफत (वि.) — मफत, पैसा आप्याविनानुं, कांई खर्च विनानुं, विनामूल्य, फोगट.

मोबदला (पु.) — मोंबदलो (पु.), वळतर (न.), अवेज (पु.).

मोमीन (पु.) — एक मुसलमान वणकर जात.

मोर (पु.) — मोर, केकावळ (पु.).

— **पिसारा** (पु.) — कळा (स्त्री.), मोरनी कळा (स्त्री.), तेनो फेलायेलो कलाप (पु.).

— **पिसारा पसरणे** — कळा करवी, मोरे पीछां ऊभा करी फेलाववां.

— **पीस** (न.) — पीछ (–छुं) (न.).

मोरचूद (पु.) — मोरथूथुं (न.), तांबानो काट (पु.).

मोरणी (स्त्री.) — स्त्रीओनुं नाकनुं घरेणुं (न.), चूनी, चूंक (स्त्री.)

मोरी (स्त्री.) — (१) खाळ, नीक (स्त्री.); (२) नाहवानी ओरडी (स्त्री.),

— **वर जाणे** (लाक्ष.) — स्त्री ए पेशाब करवा — खाळे — जवुं.

मोर्चा [फा.] (पु.) — मोरचो (पु.) : (१) लश्करनी मोखरानी व्यूहरचना; (२) तोप मूकवानो बुरज (पु.); (३) तोपगोळाओनो मारो (पु.); (४) चोकी (स्त्री.), पहेरो (पु.); (५) कोट (पु.), किल्लानी मोटी दीवाल (स्त्री.); (६) टोळे टोळां ए करेलुं निदर्शन (न.).

— **र्चेबंदी** (स्त्री.) — मोरचो बांधवो ते, व्यूहरचना (स्त्री.).

— **र्चे लावणे** — लश्करनो — तोपोनो — मोखरो शत्रु–तरफ करवो.

मोर्तब (न.) — सिक्को (पु.), महोर (स्त्री.).

— **दार** (पु.) — सिक्कानो अधिकारी (पु.).

मोल (न.)— मूल (–ल्य) (न.), आंक (पु.).

— **करी** (पु.) — मजूर (पु.).

— **करीण** (स्त्री.) — (१) मजूरण (स्त्री.); (२) घरकाम करनार नोकराणी (स्त्री.).

— **मजूरी** (स्त्री.) — मजूरी, रोजगारी (स्त्री.).

— **वान** (वि.) — मूल्यवान, कीमती.

— **करणे** — मूल्य आंकवुं.

— **देणे** — (१) कीमत आपवी; (२) खरीदवुं.

मोवण (न.) — मोण, मोवण (न.), मोवा माटे आटामां भेळवेलुं तेल.

मो (–म) वाळ (वि.) — नरम.

मोवाळणे (अ. क्रि.) — नरम थवुं.

मोवाळे (न.) — मोरडी (स्त्री.), –डो (पु.), पशुने मोढे बांधवानुं दोरडानुं गाळियुं (न.).

मोसम (पु., स्त्री.) — मोसम (स्त्री.), ऋतु (पु.).

— **सुरु होणे** — मोसम बेसवी.

— **संपणे** — मोसम ऊतरवी.

— **मी** (वि.) — मोसमी : (१) मोसम पूरतुं; (२) मोसम ने लगतुं.

मोह (–हो) (पु.) — महुडो (पु.), एक झाड जेनां फूलोनो दारू गाळवामां आवे छे.

मोह [सं.] (पु.) — मोह (पु.) : (१) भूरकी, मोहनी (स्त्री.); (२) आस (स्त्री.), प्यार (पु.); (३) अज्ञान, भ्रम, भ्रांति; (४) विवेकनो लोप (पु.).

मोहतूर (पु.) — नातरुं (न.), फारगतीथी छूटी थयेली स्त्री साथे परणवुं ते.

मोहन (न.) — (१) जुओ 'मोवण'; (२) श्रीकृष्ण (पु.).

मोहनमाळ (स्त्री.) — सोहनमाळा (स्त्री.), गळामां पहेरवानी माळा.

मोहनी (स्त्री.) — मोहिनी, भूरकी (स्त्री.).

मोहबत [अ.] (स्त्री.) — महोबत (स्त्री.), प्रेम, प्यार (न.).

मोह (–हो)र (स्त्री.) — महोर (स्त्री.) : (१) गीनी (स्त्री.), सोनानो सिक्को (पु.); (२) छाप (स्त्री.), सिक्को (पु.).

— **बंद** (वि.) — महोर मारीने बंध करेलुं.

मोह (–हो)र (स्त्री.) — मोर (पु.), मंजरी (स्त्री.).

— **णे** (अ. क्रि.) — (१) मोरवुं, झाड मोरथी फूलवुं; (२) प्रफुल्ल थवुं, हरखवुं.

मोहर (स्त्री.) — मोर (पु.), सैन्यनी आगली हरोळ (स्त्री.).

— **धरणे** — मोरे रहेवुं; मोखरे रहेवुं.

मोहरा (पु.) — (१) मोरछा, मुखमुद्रा (स्त्री.), चहेरो (पु.);

(२) आगेवान (पु.); (३) (लाक्ष.) गुणवाळुं माणस (न.); (४) रुख (पु.); मोढानी दिशा (स्त्री.).

मोहरे (न.) – (शेतरंजनुं) महोरुं (न.).

– (अ.) – मोर (–रे), मोखरे.

मोहरी (स्त्री.) – राई (स्त्री.).

मोहल्ला (पु.) – महे (–हो) ल्लो (पु.), शेरी (स्त्री.).

मोहळे (न.), **मोळा** (पु.) – जुओ 'मोवाळे'.

मोह (–हो)ळ (पु., न.) – मधपूडो (पु.).

मोहीम (स्त्री.) – (१) चडाई, सवारी, कूच (स्त्री.); (२) हुमलो (पु.).

मोळ (पु.) – छापरानो आगळ पडतो भाग.

मोळा (पु.) – वलण (न.), चालचलगत, कुळरीत (स्त्री.) (मराठमोळा).

मोळी (स्त्री.) – भारी (स्त्री.), नानो भारो (पु.).

मौज (स्त्री.) – मोज (स्त्री.), आनंद (पु.).

– करणे – मोज माणवी, लहेर करवी.

– मजा (स्त्री.) – मोज मजा, सुखचेन (स्त्री.), अमन चमन (न.).

मौजा (स्त्री., पु.) – मोजुं (न.), पाणीनो तरंग (पु.), लहेर (स्त्री.).

मौज़े (न.) – गाम, गामडुं (न.).

– (अ.) – मोजे, मुकामे, गामे, स्थाने.

मौजूद (वि.) – मोजूद : (१) हाजर; (२) हयात.

म्यान (न.) – म्यान (न.), धारवाळा हथियारनुं घरुं (न.).

– करणे – म्यान करवुं, म्यानमां घालवुं.

म्लान [सं.] (वि.) – म्लान, करमायेलुं, खिन्न.

म्लेच्छ [सं.] (पु.) – म्लेच्छ, आर्येतर संस्कृतिनो माणस.

म्हण (स्त्री.) – कहेवत, कहेणी (स्त्री.).

म्हणजे (अ.) – एटले, अर्थ के, अर्थात्.

म्हणणे (न.) – (१) कहेवुं ते; (२) मत (न.); (३) पठण (न.), पाठ (पु.)

म्हणता म्हणता (अ.) – थोडा ज समयमां, जोतजोतमां.

म्हणविणे (स. क्रि.) – (१) कहेवावुं, जणाववुं; (२) पाठ कराववो, –आपवो.

– वून घेणे – (१) पाठ आपवो; – कराववो

म्हणून (अ.) – **(१) एटले, तेथी, – ने लीधे; (२) करीने, नामो म्हणून (अंबादास म्हणून एक व्यापारी होता).**

म्हातारचळ (न.) – घडपणमां थतो बुद्धिभ्रंश (पु.), विवेक भ्रष्टता (स्त्री.).

म्हातारडा (वि.) (तिर.) – डोकरो (पु.).

म्हातारपण (न.) – घरडापो (पु.); घडपण (न.).

म्हातारा (वि. पु.) – घरडो, डोसो.

– री (वि. स्त्री.) – घरडी, डोशी.

म्हावरे [कों.] (न.) – माछली (स्त्री.).

म्हाळ (पु.) – 'महालय' जुओ.

म्हैस, म्हस (स्त्री.) – भेंस (स्त्री.).

म्होरकी (स्त्री.) – मोरडी (स्त्री.), मोरडो (पु.).

म्होरक्या (पु.) – अग (–गु) वो (पु.).

य

यःकश्चित् [सं.] (वि.) – क्षुद्र, नजीवुं, तुच्छ, तद्दन सामान्य.

यकृत [सं.] (न.) – यकृत, काळजुं (न.), 'लिवर'.

यच्चयावत्, यच्चावत् [अ.] – तमाम, कुल.

यजमान [सं.] (पु.) – (१) यजमान (पु.) : (१) यज्ञ करनार; (२) ब्राह्मणने दक्षिणा आपी धर्मकृत्य करावनार; (३) गृहस्थ, घरवाळो (पु.); (४) पति (पु.).

– कृत्य (न.) – उपाध्यायतरफथी थतुं यजमाननुं धर्मकृत्य.

यजमानीण (स्त्री.) – (१) यजमान पत्नी; (२) मालकण, धणियाणी (स्त्री.).

यत्किंचित् [सं.] (वि.) – यत्किंचित्, जरापण, जराक.

यथा [सं.] (अ.) – यथा : (१) जेवी रीते, जे प्रमाणे; (२) – नी प्रमाणे, – अनुसार.

– काम (अ.) – यथाकाम, इच्छेप्रमाणे, इच्छानुसार.

– काळ (अ.) – समयअनुसार, योग्य समये.

– क्रम, क्रमाक्रमाने – क्रम प्रमाणे.

– तथा [अ.] – कंई खास नहि, जेमतेम.

– तथ्य (अ.) – यथातथ, जेम होय तेम, साचेसाचुं.

– मती (अ.) – यथामति, समजशक्ति अनुसार.

– युक्त, – योग्य (अ.) – यथायोग्य, योग्य होय तेम.

– रुची (अ.) – यथारुचि, रुचि अनुसार, पसंदगी अनुसार.

— **र्थ** (वि.) — यथार्थ, साचुं, खरुं, वास्तविक.
— **र्थ** (अ.) — यथार्थ, वास्तविक रीते, साची रीते.
— **र्थवादी** (वि.) — (१) वास्तववादी; (२) साचुं होय ते बोलनारुं.
— **वकाश** (अ.) — यथावकाश, फुरसद प्रमाणे.
— **वत्** (अ.) — यथावत्, जेम होय तेम.
— **वसर** (अ.) — (१) समय होय तेम; (२) प्रसंगानुसार.
— **विधी** (अ.) — विधिअनुसार; (२) नियमसर.
— **शक्ती** (अ.) — शक्ति अनुसार, शक्य तेटलुं.
— **शक्य** (अ.) — यथाशक्य, बनतासुधी.
— **शास्त्र** (अ.) — शास्त्रप्रमाणे, 'यथासांग'.
— **संभव** (अ.) — शक्यता मुजब.
— **सांग** (अ.) — यथासांग, विधिअनुसार संपूर्ण रीते, कशा न्यूनविना.
— **स्थानी** (अ.) — यथास्थान, योग्य स्थाने, स्थानप्रमाणे.
— **स्थित** (अ.) — पूरेपूर, यथेच्छ.
यथेच्छ, —ष्ट (अ.) — यथेच्छ (—ष्ट); (२) पूरेपूरुं.
यथोक्त (सं.) (अ.) — (१) कह्याप्रमाणे; (२) शास्त्रावचनानुसार.
यथोचित [सं.] (वि.) — योग्य, घटारत.
— (अ.) — **घरती** रीते.
यदाकदाचित् (अ.) — (१) कदाच, संभव छे के; (२) धारो के.
यदृच्छा [सं.] (स्त्री.) — यदृच्छा (स्त्री.) : (१) ईश्वरेच्छा; (२) अकस्मात, योगायोग (पु.).
यदृच्छया [सं.] (अ.) — नसीब जोगे, ईश्वरनी इच्छाए.
यद्यपी [सं.] (अ.) — यद्यपि, यदपि, जो के.
यंत्र [सं.] (न.) — यंत्र (न.) : (१) संचो (पु.); (२) जंतर (न.), तांत्रिक आकृति के तेवा अक्षरो काढेलो कागळ के पतरुं.
यंत्रणा (स्त्री.) — व्यवस्थातंत्र (न.), 'मशिनरी'.
यंदा (अ.) — आ के चालु वर्षे, आ सालमां ओण.
यम [सं.] (प.) — यम : (१) मृत्युदेवता; (२) संयम, निग्रह (पु.); (३) अहिंसा आदि पांच व्रत; (४) (लाक्ष.) निर्दय मनुष्य.
— **दूत** (पु.) — (लाक्ष.) निर्दय माणस, देहमांथी प्राण लई जवा आवता यमना दूत.
— **द्वितीया** [सं.] (स्त्री.) — भाईबीज (स्त्री.), कारतक सुंद बीज.
— **धर्म** (पु.) — (१) जुओ 'यम'; (२) संयम धर्म (पु.).
— **नियम** (पु. ब. व.) — पांच यम (अहिंसा आदि) अने पांच व्रतो (शौच, संतोष व.).
— **पुरी** (स्त्री.) — यमपुरी (स्त्री.), (लाक्ष.) नरक.
— **यातना** (स्त्री.) — यमयातना, नरकयातना (स्त्री.), असह्य दुःख.
— **लोक** (पु.) — मरण पछीनो लोक.
यव [सं.] (पु.) — यव, जव, (पु.), 'बार्ली'.
याकुती [अ.] (स्त्री.) — याकूती, (स्त्री.); एक मादक पदार्थ.
याचक [सं.] (पु.) — याचक, भिक्षुक, मागण (पु.)
यात (—ती) (स्त्री.) — (१) जाति (स्त्री.); (२) प्रकार (पु.).
यातायात (स्त्री.) — (१) कष्ट (पु.), महेनत (स्त्री.); (२) तकलीफ (स्त्री.); (३) हेरोफेरो, अवरजवर (पु.).
यातागाती (स्त्री.) — ज़ातिभेद (पु.).
यात्रा [सं.] (स्त्री.) — जात्रा (स्त्री.) तीर्थोनी मुसाफरीए जवुं ते.
— **त्रेकरू** (पु.) — यात्री, यात्रिक, जात्राळु (पु.).
याद (स्त्री.) — (१) याद (स्त्री.), स्मरण, संभारण (—णुं) (न.); (२) यादी (स्त्री.), टांचण (न.).
— **गारी** (स्त्री.) — यादगीरी (स्त्री.) : (१) स्मरण (न.), स्मृति (स्त्री.); (२) स्मारक (न.).
यादवी (स्त्री.) — यादवी (स्त्री.), अंदर अंदरनी लडाई ने कतल,जादवास्थळी, (स्त्री.)
यादी (स्त्री.) — यादी, फेरिस्त, टीप (स्त्री.).
— **लग्नाची** (स्त्री.) — उपटामणी (स्त्री.), लग्ननो दस्तावेज (पु.), लग्नखत (न.).
यार [फा.] (पु.) — यार (पु.) : (१) दोस्त (पु.); (२) जार, परस्त्रीसाथे संबंध राखनार.
यारी (स्त्री.) — ऊंटियो (पु.), 'क्रेन'.
यावे ! (उद्. अ.) — भले पधार्या !.
या बसा ! — आवो, बेसो, आवकार (पु.).
— **म्हणणे** — आवकार आपवो.
यावच्चंद्र दिवाकरौ [सं.] (अ.) — यावच्चंद्र दिवाकरौ, हमेशने माटे (ज्यां सुध्धी **चंद्र** ने सूर्य छे त्यां सुधी).
याज्ञिकी (स्त्री.) — धर्मकृत्यो कराववानो व्यवसाय.
युक्त [सं.] (वि.) — युक्त : (१) जोडायेलुं; (२) घटतुं,

योग्य; (३) (समासने अंते आवतां) 'वाळुं' ए अर्थमां.

युक्ती [सं.] (स्त्री.) – युक्ति, तदबीर, करामात (स्त्री.).

– काढणे – युक्ति–तदबीर–शोधी काढवी.

– लढविणे – युक्ति लगाडाववी.

– लागू पडणे – युक्ति लागू पडवी.

– प्रयुक्ति (स्त्री.) – युक्तिप्रयुक्ति (स्त्री.), विविध इलाज (पु.).

– प्रयुक्तिने (अ.) – जुक्तिथी, हिकमतथी.

– बाज़ (वि.) – युक्तिबाज, चतुर, हिकमतवाळुं.

– वाद (पु.) – युक्तिवाद (पु.) : (१) समजूती, दलील (स्त्री.); (२) वादविवाद (पु.).

येऊन जाऊन (अ.) – (१) रही रहीने, आंतरे आंतरे; (२) आखरे;

येजा (स्त्री.) – आवजा (स्त्री.), अवरजवर (पु.).

येडताक [फा.] (न.) – गूंचवण (स्त्री.), गोटाळो (पु.).

येणे (अ. क्रि.) – आववुं : (१) पासे जवुं; (२) पहोचवुं; (३) आवडवुं, – नी जाण होवी, – नी आवडत होवी ('मला गुजराती येते').

– (न.) – लेणुं, करज (न.).

– जाणे (न.) – (१) आवागमन (न.); (२) (लाक्ष.) संबंध (पु.).

– देणे (न.) – लेवडदेवड (न.), उछीनुं लेवा–आपवानो व्यवहार (पु.).

– ऊन पडणे – आवी पडवुं.

– ऊन पोचणे – आवी चडवुं.

येणे प्रमाणे (अ.) – याप्रमाणे, **आ रीते**.

येता (वि.) – आवतुं.

– जाता (अ.) – (१) जतां आवतां; (२) लगातार, लागलागट.

येथून (अ.) – अहींथी, अत्रे, आ ठेकाणेथी.

येथे (अ.) – अहीं, अत्रे, आ ठेकाणे

येरजा(–झा)र (स्त्री.) – फेरो, आंटो, धक्को (पु.).

योग [सं.] (पु.) – योग (पु.) : (१) मेळाप, संगम (पु.); (२) चित्तवृत्तिनो निरोध; (३) परमात्मासाथे एकरूपता; (४) संजोग, दैवयोग (पु.); (५) लाग (पु.), तक (स्त्री.), – [सं] हठ्योग; **पातंजल** योग,– भक्तियोग कर्मयोग जेवी साधना.

– असणे – संजोग होवो.

– येणे – योग आववो, जोग आववो, – बेसवो, ताकडो मळवो.

– साधणे – तक लेवी, लाग ताकवो, दाव साधवो.

– होणे – संजोग – मेळाप – थवो.

– क्षेम [सं.] (पु.) – योगक्षेम (पु. न.), चरितार्थ (पु.), आजीविका (स्त्री.).

– क्षेम चालविणे – आजीविका चलाववी.

– च्या योगे [अ.] – ने **लीधे**, – ने कारणे, – थी.

योगायोग (पु.) – **संजोग, दैवयोग (पु.)**.

योग्य [सं.] (वि.) – योग्य, घटतुं, लायक.

– ता [सं.] (स्त्री.) – योग्यता, लायकी, पात्रता (स्त्री.).

– ग्यायोग्य [सं.] (वि.) – योग्यायोग्य (न.), योग्य ने अयोग्य.

योजक [सं.] (पु.) – योजक, योजना करनार (पु.).

– ता (स्त्री.) – योजवानी शक्ति के आवडत (स्त्री.), योजकता.

योजणे (स. क्रि.) – योजवुं (स. क्रि.) : (१) योजना करवी, गोठवुं, रचवुं; (२) संकल्प – बेत करवो; (३) गोठववुं, नीमवुं, मूकवुं.

योजन [सं.] (पु.) – योजन (पु.), चार गाउ एटले लगभग सात माईल.

योजना [सं.] (स्त्री.) – योजना (स्त्री.) : (१) गोठवण, व्यवस्था; (२) रचना; (३) कल्पना; (४) निमणूक (स्त्री.).

– करणे – योजना करवी, – रचवी : (१) व्यवस्था – गोठवण– करवी; (२) रचना करवी; (३) नीमवुं, निमणूक करवी.

योनी [सं.] (स्त्री.) – योनि (–नी) (स्त्री.) : (१) स्त्रीनी जननेन्द्रिय (स्त्री.); (२) प्राणिओनो वर्ग (पु.), – जात (स्त्री.).

यौवन [सं.] (न.) – यौवन (न.), जोबन, तारुण्य (न.), जुवानी,

र

रईस [अ.] (पु.) – रईस, अमीर, मालदार – श्रीमंत – माणस (पु.).

रकटे (न.) – चींथरुं (न.) : (१) फाटी गयेलुं कपडुं (न.); (२) कपडानो लांबो टुकडो, लीरो (पु.).

रकबा [अ.] (पु.) – रकबो (पु.) : (१) गाम–खेतर–परगणुं वगेरेनी हद (स्त्री.); (२)गाम आसपासनी अणखेडी जमीन के प्रदेश.

रक (–क्क)म [अ.] (स्त्री.) – रकम (स्त्री.),

रकाना (पु.) – कटार (स्त्री.), वृत्तपत्रनो स्तंभ (पु.), 'कॉलम'.

रकाब (–बी) (स्त्री.) – रकाब (पु.), पेंगडुं.

रक्त [सं.] (न.) – लोही; खून (न.).

– (वि.) – लाल, रातुं.

– आटविणे – काळजातूट महेनत करवी.

– चंदन (न.) – रक्तचंदन (न.), राती सुखड, रतांजली (स्त्री.).

– बंबाळ (वि.) – लोहीलुहाण, लोहीना रेलाथी खरडाई गयेलुं.

– वाहिनी (स्त्री.) – रक्तवाहिनी, नस के धमनी (स्त्री.).

– क्ताचे पाणी करणे – (लाक्ष.) लोहीनुं पाणी करवुं, काळजातूट महेनत करवी.

रक्ताळणे (अ. क्रि.) – (१) लोहीथी खरडावुं; (२) लाल थवुं.

रखडपट्टी (स्त्री.) – (१) रखडपट्टी, अथडामण (स्त्री.); (२) फेरा धक्का

रखडणे (अ. क्रि.) – (१) रखडवुं, भटकवुं; (२) अथडवुं, फां फां मारवां. (पु.ब.व.).

रखरख (स्त्री.) – (१) लूखो धखार– तपारो (पु.); (२) तडकानी के तावनी सखत लाय (स्त्री.).

– णे (अ. क्रि.) – रखरखवुं, धीकवुं, खूब तपवुं.

– खीत (वि.) – (१) धीकतुं, धगधगतुं; (२) शुष्क, सुकुं, लूखुं.

रखवालदार (पु.) – रख (–खे)वाळ, चोकीदार (पु.).

रखवाली (स्त्री.) – रखेवाळी, चोकी (स्त्री.).

रखेली (स्त्री.) – रखात, राख (स्त्री.).

रग [इ.] (पु.) – रग, धाबळो (पु.), बनूस (न.).

– (स्त्री.) – (१) जोम, जोस (पु.); (२) वेदना (स्त्री.), सणको (पु.); (३) मस्ती, मगरूरी (स्त्री.).

– उतरणे, –जिरणे – (१) मस्ती ऊतरवी; (२) जोम ओछो थवो.

– जिरविणे – खोड भागवी, मस्ती उतारवी.

– लागणे – वेदना थवी, सणको लागवो.

– दार (वि.) – (१) पाणीदार, तेज; (२) मिजाजी.

रग (–ग्ग)ड (वि.) – खूब, घणुं, पुष्कळ.

रगडणे (स. क्रि.) – रगडवुं : (१) दाबवुं; चांपवुं; (२) लसोटवुं, लसरडे घूंटवुं; वाटवुं; (३) कचरवुं, चगदवुं.

रगडा (पु.) – ऊभो ऊपरवटो (पु.), पथ्थरनी मोटी खांडणी (स्त्री.).

रगडून (अ.) – (१) रगडीने; (२) चांपीने, ठासीने.

रगाडा (पु.) – कशालो (पु.), (कामनी) भीड (स्त्री.), अचो (पु.),

रगाडी (स्त्री.) – रेलछेल, रेलारेल, विपुलता (स्त्री.).

रगेल (वि.) – (१) पाणीदार, तेज; (२) हिंमतवान; (३) मिजाजी.

रंग [सं.] (पु.) – रंग (पु.) : (१) वस्तुनो वर्ण (पु.); (२) तेवा वर्णनी भूकी के प्रवाही; (३) (लाक्ष.) आनंद (पु.), मस्ती, मजा (स्त्री.); (४) रुख (पु.), वृत्ती (स्त्री.) वलण (न.) ('सभेचा रंग पाहून तो भ्याला').

– उडणे – रंग ऊडी जवो, झांखुं पडी जवुं, रंग फीको थवो, (२) रंगना छांटा बहार पडवा.

– उडविणे – (१) रंग फेंकवो, – नाखवो; (२) (लाक्ष.) मजा माणवी, – उडाववी.

– करणे – मजा करवी, – उडाववी, विलास करवो.

– खेळणे – जुओ 'रंग उडविणे', होळी रमवी.

– चढणे – रंग चड़वो : (१) रंग बेसवो; (२) जोश – जोर – पकडवुं ('मध्यरात्रीनंतर गाण्याला रंग चढला'); (३) नशो – केफ – चडवो.

– जमणे – रंग जामवो : (१) रंग बराबर लागवो, रंगनुं एक जथामां चोटी जवुं; (२) मजा आववी.

– जमविणे – रंग जमाववो : (१) रंग जामे एम करवुं; (२) सफळता मळे एवी बधी गोठवण करवी.

– दिसणे – लक्षण देखावुं, संभव देखावो, शक्यता लागवी.

– देणे – (१) रंग देवो, – चडाववो, रंगवुं; (२) रूप आपवुं ('या प्रकाराला तुम्ही बंडाचा रंग दिलात').

– बसणे – रंग बेसवो, – लागवो.

– **बदलणे** – रंग फरवो, – बदलवो, मूळ रंग न रहेवो; (२) (लाक्ष.) परिस्थितिनो रुख बदलवो.

– **भरणे** – (१) रंग पूरवो; (२) मजा आववी, आनंद–रस–नो उमेरो करवो.

– **मारणे** (लाक्ष.) – बाजी जीतवी, सफळता मेळववी.

– **येणे** – मजा आववी.

– **लागणे** – रंग लागवो : (१) रंग अडी जवो; (२) (लाक्ष.) रंगनी – संगतनी – असर थवी; (३) संगतनी लत लागवी.

– **काम** (न.) – रंगकाम, रंग चडाववानुं काम.

– **ढंग** (पु.ब.व.) – रंगढंग : (१) चाळा (पु.ब.व.); (२) वर्तणूक (स्त्री.), वर्ताव (पु.).

– **दार** (वि.) – (१) रंगदार, मनोहर रंगवाळुं; (२) रंगीलुं, शोखीन, रसियुं; (३) विविध रंगवाळुं, रंगीन.

– **देवता** (स्त्री.) – नाट्य देवता, रंगभूमिनी देवता (स्त्री.).

– **पंचमी** (स्त्री.) – रंगपंचमी (स्त्री.), फागण वद पंचमी.

– **पट** (पु.) – रंगपट (पु.), नेपथ्यशाला (स्त्री.), 'ग्रीनरूम'.

– **बहार** (पु.) – रंगबहार, आनंदनी रेलछेल (स्त्री.).

– **भंग** (पु.) – रंगभंग (पु.), आनंदनी एकतानतामां बाधा (स्त्री.).

– **भूमी** (स्त्री.) – रंगभूमि (–मी) (स्त्री.), नाटक भजववानो रंगमंच, नाटयमंच.

– **भेद** (पु.) – काळो–गोरो एवो वर्णभेद (पु.).

– **मंच** (पु.) – रंगमंच (पु.), 'स्टेज'.

– **मंडप** (पु.) – रंगमंडप (पु.), (१) उत्सवनिमित्ते शणगारेलो मंडप; (२) नाटक भजववामाटे सर्जायेलो मंडप.

– **मंदिर** (न.) – नाटकगृह (न.), 'थिएटर'.

– **महाल** (पु.) – रंगमहाल (पु.), विलासमंदिर (न.).

– **माळा** (स्त्री.) – (१) रंगोळ (–ळी) (स्त्री.); (२) नक्षत्रपुंज (पु.).

– **रंगोटी** (स्त्री.) – रंगरोगान (न.), रंगवानुं काम.

– **रूप** (न.) – रंगरूप (न.), आकार, बाह्य देखाव (पु.).

– **रेज** (पु.) – रंगरेज, रंगारो (पु.).

– **शाळा** (स्त्री.)– रंगशाला (–ळा) (स्त्री.).

– **गात येणे** – रंगमां आववुं, तानमां आववुं.

– **गारूपास आणणे** – (१) घाट आणवो; (२) सारी स्थितिमां आणवुं.

– **गारूपास येणे** – प्रगतिनी अवस्थाए पहोंचवुं.

रंगण (न.) – (१) मंडल (न.), गोळ घेराव (पु.); (२) रमणुं, चोगान (न.); (३) घोडो फेरववानुं मेदान; (४) नाट्य–नर्तन गृह (न.); (४) अखाडो (पु.), कुस्ती करवानी जगा.

– **णात उतरणे, –येणे** – (१) चोगानमां सामसामे आववुं; (२) अखाडामां ऊतरवुं.

रंगणे (अ. क्रि.) – (१) (नाटकमां व.) वेश करवो, – लेवो; (२) रंगमां – तानमां – आववुं, तल्लीन थवुं; (३) रंग बेसवो.

रंगत (स्त्री.) – (१) मजा (स्त्री.), आनंद (पु.); (२) सजावट (स्त्री.).

रंगरूट (पु.) – रंगरूट, सैन्यमां नवो भरती थतो उमेदवार (पु.); 'रिक्रूट'.

रंगविणे (स.क्रि.) – रंगाववुं ('रंगवुं' नुं प्रेरक).

रंगारी (पु.) – रंगारो, रंजरेज (पु.).

रंगी (वि.) – (१) रंगनुं; (२) रंगरसीलुं.

– **ढंगी** (वि.) – (१) वरणागियुं, छेल;: (२) भोगविलासी; (३) व्यसनी.

– **तालीम** (स्त्री.) – नाटकनो पहेलो प्रयोगात्मक खेल (पु.).

– **बेरंगी** (वि.) – रंगबेरंगी, विविध रंगोनुं.

रंगीला, रंगेल (वि.) – रंगीलुं : (१) शोखीन, रसीलुं; (२) विलासी.

रचणे (स. क्रि.) – (१) रचवुं, बांधवुं; (२) एकउपर एक मूकता जवुं; (३) (कविता के कथा) बनाववी– रचवी.

रचना [सं.] (स्त्री.) – (१) रचना, इबारत, बांधणी (स्त्री.); (२) गोठवण (स्त्री.).

रचाई (स्त्री.) – बांधणी (स्त्री.).

रज [सं.] (पु.न.) – रज (स्त्री.), धूळ नो कण (पु.), धूळ (स्त्री.).

– **जाचा गज करणे** – रजनुं गज करवुं, परनो काग करवो, अतिशयोक्ति करवी.

रज़ई (स्त्री.) –रजाई, थोडा रूनी गोधडी (स्त्री.).

रज:कण [सं.] (न.) – रजकण (पु.), धूळनो कण.

रजगी (स्त्री.) – भंगार (पु.).

रजनी [स.] (स्त्री.) – रजनी, रात (स्त्री.).

रजवाडा (पु.) – नानो राजा के जागिरदार (पु.)

रज़ा (पु.) – रजा; (१) परवानगी, संमति (स्त्री.); (२) छूटी (स्त्री.); (३) रुखसद (स्त्री.).
– चिठी (–ठ्ठी) (स्त्री.) – रजा चिठ्ठी (स्त्री.), रजा आपती के मागती चिठी (स्त्री.).
रंज (पु.) – रंज (पु.), दुःख (न.), दिलगीरी (स्त्री.).
रंजक [सं.] (वि.) – रंजक, रंजन करे एवुं, मनोरम.
रंजणे (अ. क्रि.) – रंजवुं (अ. क्रि.), दुःख पामवुं.
रंजन [सं.] (न.) – मनने खुश करवुं ते, मनरंजन (न.).
रंजी (स्त्री.) – रंज (स्त्री.), दुःख (न.), खेद (पु.).
– स (वि.) – रंजीदा, रंज पामेलुं, खिन्न, उदास.
– स करणे – रंजवुं (स. क्रि.), पीडवुं, कनडवुं.
– स येणे – रंजवुं (अ. क्रि.), पीडावुं, दुःखी थवुं.
रटणे (स. क्रि.) – रटवुं (अ. क्रि.), वारे वारे बोलवुं, जप करवो.
रटरटणे (अ. क्रि.) – (१) रटरट अवाज करवो; (२) तेवा अवाज साथे बफावुं, – चडवुं.
रटाळ (वि.) – (१) कंटाळाभर्युं; (२) रट्टल, तद्दन नकामुं.
रट्टा (पु.) – धप्पो (–ब्बो) (पु.).
रड (स्त्री.) – (१) टें टें (स्त्री.); (२) ककळाट (पु.); (३) तकरार (स्त्री.).
– कथा (स्त्री.) – रोदडुं (– णुं) (न.), रामकहाणी, दुःखनी कहाणी (स्त्री.).
– गाणे (न.) – (लाक्ष.) – रामकहाणी (स्त्री.).
– तोंड्या (वि.) – दुर्मुख, रोती सूरतवाळुं.
रडणे (अ. क्रि.) – (१) रडवुं, रोवुं; (२) तकरार करवी.
रडतखडत (अ.) – (१) मुश्केलीथी; (२) अनिच्छाथी; (३) जेमतेम करीने.
रडत राऊत (पु.) – नाखुष रावत : (१) (लाक्ष.) बळात्कारे कामे लगाडेलो माणस; (२) उत्साहविना काम करतुं माणस,
रडता, रड्या, रडवा (वि.) – रडतुं, रोतुं, आरेडुं, बहु रोनारुं
रडविणे (अ. क्रि.) – (१) रोवडाववुं; (२) हेरान करवुं.
रडवेला (वि.) – रोतुं, गळगळुं
रडारड (स्त्री.) – ककळाट (पु.), ककळाण (न.).
रडी (स्त्री.) – तकरार (स्त्री.), खोटा मुद्दापर लडी पडवुं.
– खाणे – तकरार करवी.
रण [सं.] (न.) – रण (न.) : (१) लडाईनुं मेदान (न.), (२) रेतीनो प्रदेश; (३) लडाई (स्त्री.), संग्राम (पु.); (४) झघडो (पु.), जोसभेर वादावादी (स्त्री.).
– कंदन [सं.] (न.) – कापाकापी, कतल (स्त्री.).
– गाडा (पु.) – रणगाडुं अथवा रणगाडो (पु.), 'टैंक'.
– घाई (स्त्री.) – रणझीक (स्त्री.), युध्दनो झपाटो (पु.), शस्त्रास्त्रनी झडी (स्त्री.).
– तुरा (पु.) – रणतूर (न.), तुराई (स्त्री.), लडाईनुं एक वाजुं (न.).
– धुमाळी (स्त्री.) – रणजंग (पु.), सखत झपाझपी (स्त्री.), जुओ 'रणकंदन'.
– नवरा (पु.) – (१) रणधीर (–रुं); (२) सवारी वखते पोतानी आगळ रणवाद्य वगाडतां जवानो अधिकार पामेलो सेनाधिकारी (पु.).
– पिसा (वि.) – संग्रामनो भूख्यो, युध्दनी पाछळ पागल.
– भूमी (स्त्री.), – रणभूमी (स्त्री.), रणमेदान (न.).
– शिंग (न.) – रणशिंगडुं, – शिंगु, काहळ, रणतूर (न.).
– शूर (वि.) – रणधीर, रणशूरुं.
– हलगी (स्त्री.) – लेजीमवखते वगाडातुं एक डफ जेवुं वाद्य (न.), रणरंग ऊपजावतुं एक वाद्य.
रणरण (स्त्री.) – कडक तडको (पु.).
– णे (अ. क्रि.) – तडकानो सखत ताप पडवो.
रंडका (वि. पु.) – रंडवो, विधुर (पुरुष).
रंडकी (वि. स्त्री.) – रंडा, विधवा (स्त्री.).
रंडी (स्त्री.) – रंडी, वेश्या, रखात (स्त्री.).
– बाज़ (वि.) – रंडीबाज (स्त्री.).
– बाज़ी (स्त्री.) – रंडीबाजी (स्त्री.).
रतन (न.) – रतन, रत्न (न.).
– जोत (स्त्री.) – रतनजोत (स्त्री.), आंखोने ठंडक आपती एक वनस्पति.
रतनाळू, रताळू (–ळे) (न.) – रताळु, शक्करियुं, सकरकंद (न.).
रती [सं.] (स्त्री.) – रती (स्त्री.) : (१) कामदेवनी स्त्री.; (२) कोईपण अति सुंदर स्त्री; (३) प्रीती, आसक्ति (स्त्री.); (४) संभोग, स्त्री संग (पु.); (५) कामवासना (स्त्री.); (६) चनोठी जेटलुं हीरा– मोती तोलवानुं वजन (न.).
– सुख [सं.] (न.) – रतिसुख, संभोग सुख (न.).
रतीब (पु.) – रातब, लारणी (स्त्री.), ऊकडो (पु.).
रत्नखचित (वि.) – रत्नजडित, रत्नोथी खींचोखींच जडेलुं.

रत्नजडित (वि.) – रत्नोथी जडेलुं.

रत्नपारखी (वि.) – रत्नपारखु, रत्नपारखी ज जाणे एवुं.
  – (पु.) – रत्नोनी परीक्षा – पारख – करनार जाणकार (पु.).

रद, रदन [सं.] (न.) – हाथीदांत (पु.).

रदबदली (स्त्री.) – (१) मध्यस्थी (स्त्री.), मध्यस्थपणुं (न.); (२) उपराणुं (न.), पक्ष लेवो ते, तरफदारी (स्त्री.); (३) मनामणी (स्त्री.).
  – करणे – (१) उपराणुं लेवुं, तरफदारी करवी; (२) मनाववुं, समजाववुं, मध्यस्थी करवी.

रद्द (वि.) – रद, बातल, बाद.
  – करणे – रद करवुं, बाद करवुं, कम करवुं.
  – बातल (वि.) – रद बातल, बाद, कम.

रद्दा (पु.) – (१) लगदो, लोंदो (पु.); (२) गारो (पु.).

रद्दी (स्त्री.) – रद्दी (स्त्री.) : (१) नकामी – निरुपयोगी वस्तुओ; (२) नकामां थलेलां छापां के कागळनी पस्ती.
  – (वि.) – नकामुं, निरुपयोगी.

रंधणे (स. क्रि.) – रंदवुं, रंदाथी लीसुं करवुं, रंदो मारवो.

रंधा (पु.) – रंदो (–धो) (पु.), लाकडुं छोली लीसुं करवानुं सुतारनुं ओजार.

रपटा (पु.) – लगदो, लोचो (पु.).

रपेट (स्त्री.) – रपेट, रपाटी, लांबी दोड (स्त्री.).
  – करणे – रपाटी मारवी, – लगाववी, दोडी आववुं.

रफू (पु., स्त्री.) – रफू (पु.); तूणवानुं काम.
  – करणे – रफू करवुं, तूणवुं.
  – करी, – गार (पु.) – रफूगर, तूणनार, तूणियो (पु.).

रबडा (पु.) – (१) कादव, कीचड, गारो (पु.); (२) पातळो लगदो (पु.).

रबडी (स्त्री.) – (१) रबडी, बासूंदी (स्त्री.); (२) राबड (स्त्री.), राबजेवो कादव.

रबर [इं.] (न.) – रबर, रब्बड (न.).

रबल [इं.] (न.) – रोडां (न.ब.व.), ईंटना ककडा (पु.ब.व.).

रबी (–ब्बी) [अ.] (स्त्री.) – रबी, चोमासानी आखरे ववातो ने वैशाखमां आवतो पाक (पु.).
  – धान्य (न.) – रबी पाक (पु.).

रमण (न.) (पु.) – (१) रमण, कान्त, पति; (२) जार (पु.).

रमणा (पु.) – (१) रमणुं (न.), पगथार (पु.); (२) बगीचो (पु.); (३) घोंघाट (पु.); (४) पेश्वाओ विद्वान ब्राह्मणोनो मेळावडो भरी अेमने दान दक्षिणा आपता ते मेळावडो.

रमणीक (वि.) – रमणीक, सुंदर.

रमणूक (स्त्री.) – मनोरंजन (न.).

रमणे (अ. क्रि.) – रमवुं.

रमत गमत, रमतरमत (अ.) – रमतांरसळतां धीरेधीरे, धीरे रहीने.

रमताराम (पु.) – रमताराम (पु.), बधे रखड्या करनार माणस.

रमल (न.), **– विद्या** (स्त्री.) – रमल (–ळ) (पु.), भविष्य जोवानी एक विद्या.

रमविणे (स. क्रि.) – रमाडवुं, मनरंजन करवुं, खेलववुं.

रंभा [सं.] (स्त्री.) – (१) स्वर्गनी एक अप्सरा (स्त्री.); (२) कोईपण सुंदर स्त्री.; (३) केळ (स्त्री.).
  – (पु.) – रांपी (स्त्री.).

रयत [अ.] (स्त्री.) – (१) रैयत, प्रजा (स्त्री.); (२) गणोतियो, खेडूत (पु.).
  – भाग (पु.) – गणोतियानो भाग (पु.).
  – वारी (स्त्री.) – रैयतवारी (स्त्री.), बारोबार खेडूत पासेथी महेसूल उघराववानी पध्दति.

रयतावा (वि.) – खेडूतना मालिकीनुं.

रया (स्त्री.) – (१) योग्यता, कदर, कीमत (स्त्री.); (२) मोभो (पु.), इज्जत (स्त्री.); (३) शोभा (स्त्री.).
  – ठेवणे – (१) कदर करवी; (२) मोभो राखवो; (३) शोभा जाळववी.

रव [सं.] (पु.) – (१) रव, ध्वनि (पु.); (२) गुणानुवाद (पु.); (३) कीर्ति (स्त्री.); (४) शिरस्तो (पु.), वहीवट, प्रथा (स्त्री.).

रवण (–णी) (स्त्री.) – (१) रोण (–न) (स्त्री.); (२) पंक्ति, हार (स्त्री.).

रवंथ (पु.न.)– (१) रोमंथ (पु.न.), वागोळवुं ते; (२) ओगाळ (पु.), चावीने रस बनावेली वस्तु.
  – करणे – वागोळवुं, खाधेलुं फरी मोंमां लावी चाववुं.

रवंदळ (स्त्री.) – (१) खाखावीखी, दाणादाण, पायमाली (स्त्री.); (२) खूब अवरजवर होवी ते.

रवंदा (पु.) – शेरडीनी सूकी खराड (स्त्री.).

रवा (पु.) – रवो (पु.) : (१) दाणादार लोट (पु.); (२) गोळनी मोटी चाकी (स्त्री.).

— ळ (वि.) – रवादार, दाणादार.

रवानगी (स्त्री.) – रवानगी (स्त्री.) : (१) बीजे गाम के ठेकाणे रवाना करवुं ते; (२) विदायगीरी (स्त्री.).

रवाना (अ.) – रवाना (–ने), मोकलेलुं, विदाय करेलुं.

— करणे – रवाना (–ने) करवुं : (१) मोकलवुं; (२) विदाय करवुं.

रवी (स्त्री.) – रवैयो (पु.), वलोवणुं, वलोणुं (न.).

रवैया [फा.] (पु.) – शिरस्तो (पु.), प्रथा (स्त्री.).

रश्मी [सं.] (पु.) – रश्मि (पु. न.) : (१) किरण (पु.); (२) लगाम, राश (स्त्री.).

रस [सं.] (पु.) – रस (पु.) : (१) स्वाद (कडवुं, खाटुं व.); (२) फळ इ. नु. प्रवाही; (३) सांभळवा – वांचवा–जोवाथी थती अनुभूति (हास्य, वीर, बीभत्स इ.); (४) अभिरुचि, रुचि, प्रीति (स्त्री.) शोख (पु.); (५) धातु ओगाळीने करेलुं प्रवाही (न.).

रसगुल्ला (पु.) – रसगुल्लुं (न.), – गुल्लो (पु.), एक बंगाळी मीठाई.

रसघस (स्त्री.) – बोलाचाली, तकरार (स्त्री.).

रसद [फा.] (स्त्री.) – रसद, लश्करनी खोराकी के तेनी सामग्री (स्त्री.).

रसभरित (वि.) – रसभरित, रसभर्युं, रसबस.

रसम, रस्म [फा.] (स्त्री.) – रसम, रीत (स्त्री.).

रसरशीत (वि.) – (१) रसाळ (–ळुं); (२) ताजुं; (३) कांतिमान.

रसरसणे (अ. क्रि.) – (१) कांतिथी लसलसवुं; (२) जुवानीनी कांतिथी शोभवुं; (३) रसथी भरावुं; (४) तावथी खूब गरम थवुं, धीकवुं.

रसवंती (स्त्री.) – (१) जीभ (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) मधुरवाणी (स्त्री.).

रससोय (स्त्री.) – (१) पक्वान (न.); (२) रसोई (स्त्री.).

रसातळ [सं.] (न.) – पाताल (–ळ) (न.), पुराणोमां वर्णवेलो पृथ्वीनां नीचेनो भाग.

— ळास जाणे (लाक्ष.) – रसातळ जवुं; (१) विनाश थवो; (२) अधोगति ए जवुं.

रसायण (–न) (न.) – रसायण (–न) (न.) : (१) बीजा धातुनो के वस्तुनो रंग के गुण पलटावे तेवुं औषधयुक्त प्रवाही; (२) कीमियो (पु.); (३) वस्तुना घटको;

रसाळ (वि.) – (१) रसाळ (–ळुं), रसयुक्त; (२) रस उत्पन्न करे तवुं.

रसिक [सं.] (वि.) – (१) रसिक, रसज्ञ, मर्मज्ञ; (२) रसियुं.

रसीद [फा.] (स्त्री.) – रसीद, पहोंच, पावती, आवक चिठ्ठी (स्त्री.).

रसूल [अ.] (पु.) – ईश्वरी दूत, पयगंबर (पु.).

रसोई (स्त्री.) – रसोई (स्त्री.), रांधणुं (न.).

— घर (न.) – रसोडुं (न.).

रस्ता (पु.) – रस्तो, मार्ग (पु.).

— स्त्याला लागणे – रस्ते चडवुं : (१) चालवा मांडवुं; (२) रागे पडवुं; ठेकाणे पडवुं.

रस्सा (पु.) – रसो (पु.) : (१) मसालायुक्त जाडो रस; (२) जाडुं दोरडुं (न.).

रस्सी (स्त्री.) – रस्सी, दोरडी (स्त्री.).

— खेच (स्त्री.) – रसाकशी (–सी) (स्त्री.); 'टग ऑफ् वॉर'.

रहदारी (स्त्री.) – अवरजवर, आव जा (स्त्री.).

रहस्य [सं.] (न.) – रहस्य (न.), छूपो भेद (पु.).

रहाट (पु.) – (१) रेंट (कूवामांथी पाणी काढवानी एक योजना); (२) रेंटियो (पु.).

— गाडगे (न.) – रेंटमाळ, घटमाळ (स्त्री.).

रहाटणे (अ.क्रि.) – (१) गोठवावुं, बंधबेसतुं थवुं; (२) हळीमळी जवुं.

रहाटी (स्त्री.) – चालरीत (स्त्री.), रिवाज, शिरस्तो (पु.), चीलो.

र (–रा)हाणी (स्त्री.) – रहेणी, रहेवानी रीत (स्त्री.).

— करणी (स्त्री.) – रहेणी करणी, रीतभात, रहनसहन (स्त्री.).

रहाळ (पु.), **–ळी** (स्त्री.) – घरोबो (पु.), घरवट (स्त्री.), एक घरना होय तेवो गाढ संबंध.

रहित [सं.] (अ.) – रहित : (१) विना, वगर; (२) रद.

— (वि.) – रहित, वगरनुं.

रहिवास (पु.) – रहेवास (पु.), वास्तव्य (न.).

रहीम [अ.] (वि.) – रहेमदिल, कृपाळु, दयाळुं.

— (पु.) – रहेमान, दयाळु ईश्वर.

रक्षक [सं.] (पु.) – रक्षक, रखेवाळ, चोकीदार (पु.).

— (वि.) – रक्षणकर्ता.

— गण [सं.] (पु.) – रक्षकगण, अंगरक्षक (पु.ब.व.).

रक्षा [सं.] (स्त्री.) – रक्षा (स्त्री.) : (१) रक्षण (न.); (२) राखडी (स्त्री.), अनिष्टथी बचवा कांडे बांधवामां आवतो

दोरो; (२) राखोडी (स्त्री.), भस्म (न.).

– पुत्र (पु.) – रखातनो छोकरो (पु.).

– बंधन (न.) – (बळेवने दिवसे) राखडी बांधवी ते.

राई (स्त्री.) – (१) राई (स्त्री.), एक मसालानां बी; (२) घटा (स्त्री.), झाडोनो समूह.

– चा पर्वत करणे – अतिशयोक्ति करवी, रजनुं गज करवुं.

राऊत (पु.) – रावत, घोडेसवार (पु.).

राऊळ (न.) – देवालय (न.).

राकेल (न.) – घासलेट (न.).

रांक (वि.) – रांक, गरीब, सालस.

रांकट (वि.) – (१) धबडुं; (२) धींगुं.

राख (स्त्री.) – (१) राख, राखोडी (स्त्री.), भस्म (न.); (२) रखात (स्त्री.).

– रांगोळी (स्त्री.) – धूळधाणी (स्त्री.), सत्यानाश (पु.), नख्खोद (न.).

– वड (स्त्री.) – उकरडो (पु.); (२) राखनो ढगलो (पु.).

राखण (स्त्री.) – रखवाणी (स्त्री.).

– दार (पु.) – रख (–खे)वाळ (पु.).

राखणावळ (स्त्री.) – (१) रखेवाळी (स्त्री.), रखेवाळीनुं महेनताणुं (न.); (२) चराई (स्त्री.); चरामण (न.).

राखणे (स. क्रि.) – राखवुं; (१) रक्षवुं, पाळवुं, संभाळवु; (२) संघरवुं.

– खून ठेवणे – राखी मूकवुं, खास राखवुं.

राखाडा (पु.), **–डी** (स्त्री.) – जुओ 'राखवड'.

राखी (स्त्री.) – राखडी (स्त्री.), बळेवने दिवसे बहेन भाईना कांडामां बांधे छे ते दोरो (पु.).

– पुनव, – पोर्णिमा (स्त्री.) – श्रावणी पौर्णिमा, बळेव (स्त्री.).

राखीव (वि.) – राखेलुं, खास, 'रिझर्व्हड्'.

राखुंडी (स्त्री.) – दंतमंजन तरीके वपराती छाणांनी काळी राख (स्त्री.).

राग [सं.] (पु.) – (१) लाल रंग (पु.); (२) लाल रंगनी लाख (स्त्री.); (३) प्रेम, प्रणय; (४) क्रोध, गुस्सो (पु.); (५) संगीतमां गायनना विविध प्रकारोमांनो एक.

– दारी (स्त्री.) – रागानुसार गावानी शैली (पु.).

– द्वेष [सं.] (पु.) – राग द्वेष; (१) प्रेम अने द्वेष (पु.); (२) (लाक्ष.) मनोविकार (पुं.).

– रंग (पु.) – परिस्थिती (स्त्री.), वातावरण (न.).

– आणणे – गुस्से करवुं, चीड चडवा जेवुं करवुं.

– उतरणे – गुस्सो ऊतरवो, शांत थवुं.

– करणे – गुस्से थवुं, क्रोध करवो, रिसावुं.

– काढणे – गुस्सो उतारवो.

– गिळणे – गुस्सो पी जवो, क्रोध मारवो.

– येणे – गुस्से भरावुं, क्रोध आववो, – चडवो.

रागावणे, रागेजणे (अ. क्रि.) – गुस्से थवुं, चिडावुं, क्रोध करवो, कांगरवुं.

रागी (स्त्री.) – नागली (स्त्री.), एक तृणधान्य.

रागीट (वि.) – क्रोधी, तापट, गरम मिजाजनुं.

– रागे भरणे – कोपवुं, वढवुं.

राघू (पु.) – राघु, पोपट (पु.).

रांग (स्त्री.) – ओळ, हार, पंक्ति, कतार (स्त्री.).

– लावणे, – करणे – कतार करवी.

रांगडा (वि.) – (१) अनाडी; (२) असभ्य, अशिष्ट.

रांगण (न.) – (१) कुंभारनी भट्ठीनी राख (स्त्री.); (२) घूंटणिये चालवुं ते.

रांगणे (अ. क्रि.) – (१) घूंटणियां भरवां, रीखवुं; (२) पेटे चालवुं.

रांगोळी (स्त्री.) – (१) रंगोळ (–ळी), धोळा पथ्थरनी भूकीथी साथिया पूरवा ते; (२) कळोठी, साथिया पूरवानी भूकी (स्त्री.); (३) रंगोळियुं, रंगोळी पूरवानुं साधन.

राज [हिं] (पु.) – कडियो (पु.).

– (वि.) – (१) राजा के राज्य ने लगतुं; (२) मुख्य, श्रेष्ठ.

– कवी (पु.) – राजकवि, राजाए के राज्ये मान्यता आपेलो कवि (पु.).

– काज (स्त्री.) – राजकाज (न.), राजानुं के राज्यने लगतुं काज (न.).

– कारण (न.) – राजकारण (न.) : (१) राज्य के सत्ता लेवा माटे के टकाववा माटे करातुं कार्य; (२) गुप्त मसलत (स्त्री.).

– कारणी (वि.) – राजकारणी, राजकारणमां भाग लेनार; (२) मुत्सद्दी, राजद्वारी पुरुष.

– कारभार (पु.) – राजानो कारभार (पु.).

– कीय (वि.) – राजकीय.

– गुह्य [सं.] (न.) – राजगुह्य : (१) श्रेष्ठ रहस्य

(न.); (२) राज्यनी गुप्तवात (स्त्री.).

– **चिह्न** [सं.] (न.) – (१) राजचिह्न (न.), मुगट, छत्र आदि राजानां चिह्नो; (२) आगळ जतां राजा थवानां सामुद्रिक चिह्नो; (३) राजाना सिक्कानी छाप (स्त्री.).

– **दूत** [सं.] (पु.) – राजदूत, राजानो के राज्यनो एलची (पु.), 'ॲम्बॅसडर'.

– **दूतावास** (पु.) – अलग अलग राष्ट्रोना एलचीओना निवासोनो विभाग, राजदूत भवन, 'एम्बसी'.

– **धर्म** [सं.] (पु.) – राजधर्म, सत्तावाळाओए पाळवानो धर्म (पु.).

– **धानी** (स्त्री.) – राजधानी (स्त्री.), पाटनगर.

– **नीती** (स्त्री.) – राजनीती, राजशासननी नीती के विद्या (स्त्री.).

– **पत्र** (न.) – राज्यतरफथी नीकळतुं छापुं (न.), 'गॅझेट'.

– **पत्रित** (वि.) – राजपत्रिकामां छापेलुं, – प्रसिध्द थयेलुं, 'गॅझेटेड्'.

– **पुरुष** (पु.) – राजानो अमलदार (पु.).

– **बिंडा** (वि.) – (१) राजानी कांतिवाळुं; (२) सुंदर.

– **भवन** (न.) – राजभवन (न.) : (१) राजानो महेल (पु.); (२) राज्यपालनुं निवासस्थान.

– **भाषा** (स्त्री.) – राज्यभाषा, राजकाजनी भाषा (स्त्री.).

– **मान्य** (वि.) – (१) राजमान्य; (२) धोरी.

– **मार्ग** (पु.) – राजमार्ग (पु.) : (१) धोरी रस्तो; (२) सार्वजनिक रस्तो (पु.).

– **मुद्रा** (स्त्री.) – राजमुद्रा, राजानी के राज्यनी महोर (स्त्री.).

– **यक्ष्मा** पु.) – राजयक्ष्मा, क्षय रोग (पु.).

– **योग** (पु.) – राजयोग (पु.); (१) पतंजलीनो अष्टांगयोग (पु.); (२) राजा थवा जेवो ग्रहयोग (पु.).

– **रोस** (अ.) – खुल्ली रीते, छडेचोक, छचोक, जाहेरमां.

– **वट** (स्त्री.) – राज (–ज्य) वहीवट (स्त्री.), राजकारभार (पु.).

– **वटा** (पु.) – (१) कारकिर्दी (स्त्री.); (२) चाल, रीत (स्त्री.); (३) राजमार्ग (पु.).

– **वळ, राजावळी** (स्त्री.) – राजानुं दस्कत (न.), राजमुद्रा (स्त्री.).

– **वाडा** (पु.) – राजमहेल (पु.).

– **श्री** (स्त्री.) – (१) राजवैभव (न.), राज्यलक्ष्मी (स्त्री.); (२) कोईपण पुरुषना नाम पहेलां मूकाती मानदर्शक उपाधि.

– **स** (वि.) – (१) रजोगुणवाळुं; (२) रूपाळुं.

– **सी** (वि.) – (१) राजाने शोभे एवुं; (२) रजोगुणवाळुं.

– **स्व** [सं.] (न.) – राज्यनुं महेसूल (न.).

– **स्वमंत्री** (पु.) – महेसूल खातानो मंत्री (पु.).

राजांगणे (न.) – चारे बाजु इमारतोथी वींटाळेलुं मोटुं मेदान (न.).

राजी [अ.] (वि.) – राजी : (१) संमत; (२) खुश, प्रसन्न.

– **खुशी(–षी)** (स्त्री.) – राजीखुशी, स्वेच्छा, होंश (स्त्री.).

– **नामा** (पु.) – राजीनामुं, त्यागपत्र (न.).

राजीव [सं.] (न.) – राजीव, कमळ (न.).

राजोटा (पु.) – हजूरियो (पु.).

राज्य [सं.] (न.) – राज्य (न.).

– **परिषद** (स्त्री.) – राज्यपरिषद, संसदनी ज्येष्ठ सभा (स्त्री.).

– **पाल** (पु.) – राज्यपाल, 'गवर्नर'.

– **सभा** (स्त्री.) – जुओ 'राज्यपरिषद'.

रांजण (पु.) – जमीनमां दाटेली मोटी कुंडी.

राठ (वि.) – सुंवाळुं नहि तेवुं, खरबचडुं; (२) अशिष्ट, लांठ; (३) कर्कश, बेसूरुं.

राड (स्त्री.) – कीचड, कादव, रेबचो (पु.) – (वि.) – कळूठुं, कादववाळुं.

राडा (पु.) – (१) रेबचो, कादव (पु.); (२) अस्तव्यस्त स्थिति; (३) कामनो कशालो (पु.).

राण (–णि)वसा (पु.) – रणवास (पु.), अंतःपुर (न.).

रांड (स्त्री.) – रांड : (१) वेश्या; (२) विधवा स्त्रीमाटे योजातो तिरस्कारदर्शक शब्द.

– **वणे** – रांडवुं, विधुर के विधवा थवुं.

– **का** (वि.) – रंडवो, विधुर.

रांड्या राघोजी (पु.) – हंमेशा स्त्रीओमां रमतो पुरुष.

रात (स्त्री.) – जुओ 'रात्र'.

– **किडा** (पु.) – तमरुं, राते तीणा अवाजथी बोलतुं एक जीवडुं (न.).

– **राणी** (व.) – रातराणी (स्त्री.), एक तीव्र सुगंधी फूलछोड (न.).

रातंबा (पु.) – कोकम, कोकंब (न.).

रातंबेल (न.) – कोकमतेल (न.).

रातांधळा (वि.) – रतांधळुं, राते आंधळुं थतुं.

– ळेपणा (पु.) – रतांधळापणुं (न.).

रातोरात (अ.) – रातोरात, रतोवाई, राते ने राते.

रात्र (स्त्री.) – रात्रि (–त्री), रात (स्त्री.).

– त्रं दिवस (अ.) – रातदिन, रातदहाडो, रात दिवस, हंमेशा.

रात्रौ (अ.) – रात्रे, राते, रात्रिए.

रान (न.) – रान (न.) : (१) जंगल (न.); (२) वगडो (पु.); (३) चरो (पु.).

– उठणे – (१) कल्लो ऊठवो; (२) माणसोनो समूह खळभळी उठवो.

– उठविणे, – जागविणे – (१) शिकारमाटे सावजोने उठाववा) हो हा करवी; (२) (लाक्ष.) चळवळ के हिलचाल चलाववी, खळभळ पेदा करवी.

– खवळणे (लाक्ष.) – सखत भूख लागवी.

– घेणे, रानात शिरणे (लाक्ष.) – जाणीजोईने भलतुं वळण के भलतो अर्थ लेवो, गेरसमज करी लेवो.

– टी (वि.) – (१) रानी, जंगली; (२) क्रूर, निर्दय; (३) वनमां रहेता वनचरो.

– डुकर (पु. न.) – भूंड, डुक्कर, सूवर (न.).

– वट (वि.) – जंगली, अशिष्ट.

रापणे (अ. क्रि.) – (१) तडकाना तापथी काळाश चडवी; (२) टेवावुं; (३) रंगेरग ऊतरवुं.

रापी (स्त्री.) – रांपी (स्त्री.), मोचीनुं एक ओजार.

राब (स्त्री.) – राब (स्त्री.) : (१) घेंस (स्त्री.), भरकडुं (न.); (२) शेरडीना रसने उकाळी उकाळीने करातो जाडो रस; (३) डांगरनी वावणी करवा पहेलां जमीन बाळे छे ते; (४) जमीन बाळवा भेगुं करेलुं घास व.

राबणी, राबणूक (स्त्री.) – खेडण (न.), खेड (स्त्री.); (२) कबाड कठ (पु.); (३) अवर जवर (स्त्री.).

राबणे (अ. क्रि.) – (१) खेडवुं, खेतमां कष्ट करवा; (२) महेनत करवी.

राबता (पु.) – (१) अवरजवर, आव जा (स्त्री.); (२) वावर, वापर (पु.); (३) नित्य संबंध.

– ठेवणे – अवरजवर राखवी, संबंध राखवो.

राम (पु.) – (सामान्यनाम) – (१) राम, जीव, दम (पु.), सत्त्व (न.).

– जणी (स्त्री.) – रामजणी (–नी), नर्तिका (स्त्री.).

– टोला (पु.) – जबरो प्रहार (पु.).

– तुळस (स्त्री.) – राम तुलसी (स्त्री.) (काळी तुलसी थी अलग), लीला रंगनी तुलसी.

– दासी (पु.) – महाराष्ट्रना संत रामदासनो अनुयायी (पु.).

– नवमी (स्त्री.) – रामनवमी, चैत्र शुद नवमी, रामनोम (स्त्री.).

– नामी (स्त्री.) – (१) रामनामनी छाप मारेलुं बस्त्र (न.); (२) रामनामनी वींटी (स्त्री.).

– पात्र (न.) – रामपात्र, बटोरुं (न.); (२) पाणी पीवानो प्यालो.

– पार, – प्रहर (पु.) – परोढ (पु.,न.), प्रभात, सवार (स्त्री.).

– फळ (न.) – रामफळ (न.).

– बाण (पु.) – रामबाण : (१) कदी निष्कळ न जाय तेवुं रामनुं बाण (न.) (२) (लाक्ष.) अचूक उपाय (पु.).

– बाण (वि.) – अमोघ, अकसीर.

– भरोसे (वि.) – श्रध्धांभर्युं; (२) भोळुं, सांदुं;

– रगाडा (पु.) – कशाळो (पु.), कामनी अति भीड (स्त्री.).

– रस (पु.) – रामरस (पु.) : (१) रामभक्तिनो रस; (२) मीठुं, निमक (न.).

– राज्य (न.) – रामराज्य (न.), आदर्श राज्य, सुखसमृध्दिनुं राज्य (न.).

– राम (पु.) – राम रामी, सलाम (स्त्री.).

– राम ठोकणे – (१) सलाम भरवी; (२) विदाय लेवी, राजीनामुं आपवुं.

– लीला (स्त्री.) – रामलीला (स्त्री.), रामचरितनुं भवाई जेवुं नाटक (न.).

– वरदायिनी (स्त्री.) – तुळजापुरनी भवानी (स्त्री.) (छत्रपति भोसलाओनुं कुळ दैवत).

– म्हणणे (लाक्ष.) – मरवुं, राम बोलवा.

– माचे नाव, – मा शिवा गोविंदा – अभावना अर्थमां (उदा. 'सभ्यता म्हणाल तर रामाचे नाव' किंवा 'रामा शिवा गोविंदा').

रामायण (न.) – (१) रामायण, रामचरित (न.); (२) वीतक कथा (स्त्री.); (२) टायलुं (न.), लांबी कहाणी (स्त्री.).

रामा (पु.) – रामो, घरकाम करनारो मराठी नोकर (पु.).

रामोशी (पु.) – रामोशी (–सी) (पु.), एक पछात जाति के तेनो माणस.

राय (पु.) – राय, राजा, मोटा माणसनी उपाधि.

– आवळा (पु.) – एक खाटुं फळ.

रायणी (स्त्री.) – रायणी (स्त्री.), एक फळ.

रायते (न.) – रायतुं (न.), दही ने राई नांखीने करेलुं कचुंबर.

रायवळ (वि.) – (१) कुदरती रीते ऊगेलुं (कलमी नहि तेवुं); (२) साग–सीसम–सिवायनुं इतर जातीनुं लाकडुं.

राव (पु.) – (१) राजा; (२) पुंल्लिंगी व्यक्तिनामने लगाडातो मानदर्शक शब्द ('रामराव'); (३) प्रतिष्ठित पुरुष.

– रंक (पु.ब.व.) – राजा ने रंक, श्रीमंत–गरीब बधा (पु.ब.व.).

रावणी (स्त्री.) – चामडियानुं कुंडुं (न.).

रावणे (स. क्रि.) – चामडुं केळववुं.

रावा (पु.) – पोपट, राघु (पु.).

राशी (स्त्री.) – राशि, नक्षत्रनां बार झूमखामांनुं प्रत्येक (मेष, वृषभ इ.).

– स लागणे – पीछो पकडवो, पूठे पडवूं.

राष्ट्र [सं.] (न.) – राष्ट्र (न.) : (१) पोताने एक देशनी प्रजा मानतो लोकसमूह (पु.); देश .

– पती (पु.) – राष्ट्रनो प्रमुख, 'प्रेसिडेंट'.

– वाद (पु.) – राष्ट्रना हितने प्राधान्य आपतो मत (न.) राष्ट्रीयतानी भावनावाळो विचार.

रास (स्त्री.) – (१) रास(–श), ढगलो (पु.); (२) राशी (स्त्री.) 'जुओ'.

– (पु.) – रास (पु.), सामुदायिक नृत्यनो एक प्रकार के तेवुं नृत्य करतां गवातुं गीत (न.).

– खेळणे – रास रमवा.

– नहाण (न.) – विवाहप्रसंगे वर पक्षनी स्त्रीओने वधुपक्षनी स्त्रीओ नवडावे छे ते समारंभ.

रासवट (वि.) – सामान्य, नीचला दरज्जानुं.

रासबेरी [इं.] (स्त्री.) – रासबरी, सोडा लेमननी जातनुं एक पीणुं, 'रास्पबरी'

रास्त [फा.] (वि.) – रास्त, वाजबी, योग्य, साचुं.

रास्ता (पु.) – महाराष्ट्री साडीनो एक प्रकार.

रास्ना (पु.) – रास्नां (स्त्री.), एक दवानो कंद (पु.).

राहट (स्त्री.) – चालचलणूक, रीत (स्त्री.).

राहणी (स्त्री.) – रहेणी (स्त्री.), रहेवानी रीत, रहेणी – करणी.

राहणे (अ.क्रि.) – (१) रहेवुं, वसवुं, वास्तव्य करवुं, (२) थोभवुं, अटकवुं; (३) मावुं, समावुं ('या पिशवीत इतक्या वस्तू राहिल्या'); (४) टकवुं, ठरवुं; (५) बाकी रहवेवुं ('हे काम करायचे राहिले'); (६) शांत पडवुं, स्वस्थ थवुं.

राहुटी (स्त्री.) – रावटी (–ठी) (स्त्री.), नानो तंबू (पु.).

– उभी करणे, – टाकणे – रावटी ऊभी करवी, – नाखवी.

राहू दे, राहू दे! (ड. अ.) राख राख ! ('राहू दे राहू दे, बघितलं तुझं बळ काय ते!'); रहेवा दे!

राहवणे (क्रि.) – रहेवावुं: (१) रही शकावुं ('माझ्याने येथे राहवत नाही'); (२) सहेवावुं ('मला राहवले नाही. मी उठून ताडकन् बोललो').

– वून घेणे, राहण्यास लावणे – रहेवडावुं, राखी लेवुं.

राहून राहून (अ.) – रही रहीने, फरीफरीने.

राळ (स्त्री.) – राळ (स्त्री.), राजन (न.), 'रेझिन', बेरजो (पु.), पर्वतमां थता एक झाडनो गुंदर जे ज्वालाग्राही होय छे).

– उडविणे (लाक्ष:) – व्यर्थ निंदा करवी.

– साळ (स्त्री.) – रद्यो सद्यो रद्दी माल.

राळा (पु.) – एक जातनुं खडधान्य (न.).

राक्षशीण (स्त्री.) – राक्षसणी, राक्षसी (स्त्री.).

राक्षस [सं.] (पु.) – राक्षस: (१) अकराळ विकाराळ पुरुष: (२) क्रुर पुरुष; (३) अति बलवान पुरुष.

रिकब (–बी), रिकाबी – जुओ, 'रकाब'.

रिकामटेकडा (वि.) – नवरुं, बेकार.

रिकामा (वि.) – (१) खाली; (२) नवरुं, बेकार.

रिघणे (अं. क्रि.) (१) पेसवुं, अंदर घूसवुं; (२) नीकळवुं, रींगवुं, पसार थवुं; (३) बनवुं.

रिघाव (–वा) (पु.) – पेसार (–रो), प्रवेश (पु.).

रिंगण (न.) – (१) गोळाकारे – चक्कर – फरवुं ते; (२) जुओ 'रंगण'.

– घालणे – गोळाकारे फरवुं, चक्कर मारवुं.

रिंगणी, रिंगी (स्त्री.) – (१) अरीठो (पु.), एक फळ (जे कपडां धोवामां वपराय छे); (२) विदर्भमां वपराती तद्दन छोटी बेलगाडी.

रिचणे (सं.क्रि.) – ठांसीने भरवुं, ठांसवुं.

रिचव (–वि) णे (१) ओळववुं, पचावी पाडवुं; (२) ठोंसवुं.

रिझणे (अ.क्रि.) – रीझवुं, संतुष्ट–खुश–थवुं.

रिझविणे (स.क्रि.) – रीझववुं, रीझे एम करवुं.

रिठा (पु.) – जुओ 'रिंगणी'.

रिता (वि.) – खाली, ठालुं, रिक्त.

– तेपण (न.), **–णा** (पु.) –खालीपणुं (न.), ठालापणुं.

– ते करणे – ठालववुं.

रिपरिप (स्त्री.) – (१) वरसादनी फरफर (स्त्री.); (२) कचकच (स्त्री.).

रिपेरी [इं.] (स्त्री.) – रिपेरकाम, समारकाम (न.), मरम्मत (स्त्री.).

रियाज़ [अ.] (पु.) – रियाज (पु.): (१) महेनत (स्त्री.), परिश्रम (पु.); (२) अभ्यास (पु.).

रियासत [अ.] (स्त्री.) – रियासत, हकूमत, देशी राज्य.

रिवाज़ [अ.] (पु.) – रिवाज (पु.): (१) शिरस्तो, धारो (पु.), (२) चाल (स्त्री.).

रिवीट [इं] (पु.) – रिवेट, खीलानो एक प्रकार.

– करणे – रिवेटथी जोडवुं.

रिश्तेदार [फा.] (पु.) – रिश्तेदार (पु.), सगुं, संबंधी.

रिश्वत [अ.] (स्त्री.) – रिश्वत, लांच (स्त्री.).

रिसाला (पु.) – रसालो (पु.), घोडेसवार पलटन (स्त्री.).

– लदार (पु.) – रसालदार (पु.).

री (स्त्री.) – (१) संगीतमां सप्त स्वरमांनो बीजो 'रिषभ' स्वर; (२) लावणीनी टेकमांआखरे जे 'री री' उच्चार होय छे ते.

– ओढणे (१) लावणी गानारनो आखरनो 'री' साथीओ-ए आगळ चलाववो; (२) (लाक्ष.) टेको आपवो.

रीघ (स्त्री.) – (१) तांतो (पु.), हार, पंक्ति (स्त्री.); (२) पेसवुं ते, प्रवेश.

– नसणे – पेसवा न मळवुं.

– लागणे – तांतो लागवो, गिरदी थवी.

रीत (स्त्री.) – रीत (स्त्री.), रवाब, शिरस्तो, धारो (पु.).

– भात (स्त्री.) – (१) रीतभात, चालचलणनी शिस्त (स्त्री.); (२) कारवहेवार (पु.), सामाजिक वहीवट अने वहेवार (पु.)

–सर (अ.) – रीतसर, रीतप्रमाणे.

रीम [इं.] (न.) – रीम (न.), वीस घा (कागळना) (पु.ब.व.).

रीस (पु. न.) –(१) रींछ (न.); (२) गुस्सो (पु.), रीस (स्त्री.) नाराजी (स्त्री.).

रीळ (न.,स्त्री.) – रील (न., स्त्री.): (१) दोरो वीटेली गरगडी के भूंगळी (स्त्री.); (२) सिनेमा फ़िल्मनी वींटाळेली पट्टी.

रुई (स्त्री. पु.) – (१) कपास (पु.); (२) बीज काढी लीधेलो कपास, रु (न.); (३) एक जातनी जंगली गाय.

रुका (–क्का) (पु.) – (१) बे पैसानो जुनो सिक्को (पु.); (२) पैसा, धन, द्रव्य.

रुकार (पु.) – रुकार, होकारो (पु.).

रुकावट [हि.] (स्त्री.) – रुकावट, अडचण, बाधा (स्त्री.), विघ्न (न.).

रुख [हि.] (पु.) – रुख (पु.), वलण (न.).

रुखरुख (स्त्री.) –(१) बेचेनी (स्त्री.), उचाट (पु.); (२) खूंच (स्त्री.).

रुखवत (न.)-मोसाळुं (न.), माबापतरफथी छोकरीने सीमंत वखते जे रीत आपवामां आवे छे ते .

रुखा (वि.) –(१) लूखुं, शुष्क, सुखुं; (२) स्नेहहीन, कठोर; (३) लीलोतरी के पाणीविहोणुं (प्रदेश इ.).

रुच (–चि) कर (ख.) – रुचिकर, स्वादिष्ट.

रुचणे (स.क्रि.) –रुचवुं, गमवुं.

रुचि (–ची) [सं.] (क्रि.) –रुचि (स्त्री.), भाव, गमो स्वाद, (पु.).

रुचिर [सं.] (क्रि.) –रुचिर : (१) मनोहर, सुंदर; (२) रुचि थाय एवुं, भावे अेवुं.

रुज़णे (अ. क्रि.) – (१) बीजे अंकुर धरवो, पीलो फूटवो, ऊगवुं; (२) (लाक्ष.) मनमां ऊतरवुं.

रुज़वण (स्त्री.) – वावणी (स्त्री.).

रुज़विणे (स. क्रि.) – (१) बीज वाववुं– रोपवुं; (२) (लाक्ष.) मनमां उतारवुं.

रुज़ामा [फा.] (पु.) – रू भरेली बिछात (स्त्री.).

रुज़(–जु.)वात (स्त्री.) – (१) रजुआत (स्त्री.), रजु करवुं ते; (२) रूबरू करवुं ते, सामे हाजर करीने खातर – जमा करवी ते.

– करणे – रूबरू करवुं.

रुजु (वि.) – रजू, हाजर, दाखल.

– करणे – रजू–सादर–करवुं.

– होणे – हाजर–दाखल–थवुं.

रुझणे (अ.क्रि.) – रुझावुं, रूझवुं, घा पुराई जई उपर नवी चामडी आववी.

रुंजणे (अ.क्रि.) – गुंजार करवो.
रुंजी (स्त्री.) – गुंजार, गुंजारव (पु.).
– घालणे – गुंजार करतां चक्करो लगाववी.
रुटुखुटु (अ.) – (१) बहु धीरे धीरे; (२) जेमतेम.
रुणझुण (स्त्री.) – झुणझुण (न.), झांझरनो अवाज.
– णे (अ. क्रि.) – झणकारवुं.
रुंड [सं.] (न.) – रुंड, माथुं, डोकुं (न.).
रुतणे (अ.क्रि.) – (१) कळवुं, खूंती जवुं; (२) भोंकावुं, कोंचावुं.
रुद्रावतार (पु.) – रुद्र जेवुं क्रोधी–उग्र– भयानक रूप.
–धारण करणे – रुद्रावतार धरवो, गुस्से थवुं.
रुद्राक्ष – (पु.) रुद्राक्ष (पु., स्त्री.), एक वृक्ष के तेनुं गोल खडबचडुं बी (न.) (जे शिवप्रतीक मनाय छे).
रुंद (वि.) – पहोळुं, चोडुं .
रुंदावणे (अ., क्रि.) – पहोळावुं.
– (स. क्रि.) – पहोळाववुं.
रुंदी (स्त्री.) (१) पहोळाई, चोडाई (स्त्री.); (२) कापडनो पनो (पु.).
रुंधणे (अ.क्रि.) – रुंधावुं, रोकावुं.
– (स. क्रि.) – रूंधवुं, रोकवुं, अटकाववुं.
रुपणे (अ. क्रि.) – (१) भोंकावुं, कोंचावुं; (२) 'रुतणे' जुओ.
रुप (–पा) या (पु.) – रूपियो (पु.).
रूपे (न.) – रूपुं (न.).
– री (वि.) – रूपेरी.
रुबाब [अ.] (पु.) – रुआब, रोफ (पु.).
रुमझुम (स्त्री.) – रूमझुम (स्त्री.), जुओ 'रुणझुण'.
रुमणा (पु.), **–णी** (स्त्री.), –णे (न.) – हळनो हाथो, हळनो दस्तो (पु.).
रुमाल [फ.] (पु.) – (१) रूमाल (पु.), (हाथ मों लूछवानो) लुगडानो ककडो (पु.); (२) फेंटो, साफो (पु.); (३) बस्तो, दफ्तर के कागळो व. बांधवानु कपडुं (न.); (४) तेमां बांधेला कागळो.
रुसणे (अ. क्रि.) – रूसवुं, रिसावुं, रीसवुं, नाराज थवुं.
रुसवा (पुं.) – रीस, अक्का (स्त्री.).
– काढणे – समजाववुं, मनाववुं, मनामणां करवां.
रुळणे (अ.क्रि.) – (१) टेवावुं, कोठे पडवुं, रागे पडवुं; (२) झूलवुं, लटकवुं.
रुळलेला (वि.) – (१) आव-जाथी लीसो थयेलो (मार्ग); (२) रुढ, वपराशमां रहेलुं, पलोटायेलुं.
– रु (पु.) – रू (न.).
– दार (वि.) – रू भरेलुं.
रूढ [सं.] (वि.) – रूढ, प्रचलित, चालतुं आवेलुं ने दृढ थयेलुं.
– णे (अ. क्रि.) – रूढ थवुं, वपराश मां आववुं.
– विणे (स. क्रि.) – (१) रूढ करवुं, प्रघात पाडवो; (२) जाहेर करवुं.
रूढी [सं.] (स्त्री.) – रूढि (स्त्री.), दृढ थयेली रीति के रिवाज, प्रथा (स्त्री.).
–ग्रस्त [सं.] (वि.) – रूढिग्रस्त, रूढिमां जकडायेलुं.
रूप [सं.] (न.) – रूप (न.): (१) चहेरानो घाट (पु.), शकल, सूरत (स्त्री.), (२) सौंदर्य (न.); (३) बनावटी वेश, सोंग ('इंद्राने गौतमांचे रूप घेतले'); (४) (व्याक.) प्रत्यय इ. लगाडीने बनेलो शब्द के पद.
– करणे – निरूपण करवुं, समजाववुं.
– डे (न.) – सुंदर रूप.
– रंग (पु.) – (१) रुप ने रंग, बाह्य आकार (पु.); (२) देखाव (पु.).
– रेषा (स्त्री.) – रूपरेषा (स्त्री.); (१) सामान्य स्वरूप (न.); (२) खरडो (पु.).
– लावण्य (न.) – सौंदर्य, देखावडापणुं (न.).
रूपक [सं.] (न.) – रूपक (न.): (१) एक अर्थालंकार, (जेमां उपमेय उपमान साथे एकरूप बताववामां आवे छे); (२) तालनो एक प्रकार.
रूपांतर [सं.] (न.) – रूपांतर, अन्य रूप, रूपमां बदल.
रूबरु [हि.] (अ.) – रूबरू, समक्ष.
रूळ (पु.) – (१) गोळ आंकणी (स्त्री.); (२) रेलवेनो पाटो (पु.).
रे (अ.) – रे, ए, अरे, अल्या, ओ (संबोधन).
रेकणे (अ. क्रि.) – (१) रेंकवुं, भेंसवुं, बांघडवुं; (२) भेंसना जेवा अवाजथी बोलवुं.
रेकला (पु.) – एक्को, छकडो (पु.).
रेकार्ड [इं.] (न.) – रेकर्ड (न.): (१) नोंध (स्त्री.); (२) दफ्तर, फाइल (न.); (३) ग्रोमोफोन वाजानी थाळी (स्त्री.); (४) [लाक्ष.]पराकाष्ठा (स्त्री.), उच्चांक (पु.).
रेख(–खा) टणे (श.क्रि.) (१) रेखवुं; (२) आलेखवुं.
रेखणी (स्त्री.) – आंकणी (स्त्री.).
रेखणे (स. क्रि.) – (१) रेखवुं, रेखा दोरवी; (२) आंकवुं,

कोरवुं; (३) मनमां ठसवुं; (४) चांपीचीपेने गोठववुं; (५) छाप बेसाडवी.

रेखीव (वि.) – (१) रेखीतुं; (२) प्रमाणसर; (३) घाटदार.

रेघ (स्त्री.) – रेखा, लीटी (स्त्री.), आंको (पु.).

– काढणे – रेखा करवी, लीटी खेंचवी, – दोरवी.

– मारणे (१) लीटी मारवी; (२) (लाक्ष.) मर्यादा आंकवी, बांधवी.

रेघणी (स्त्री.) – आंकणुं (न.).

रेघोटी (स्त्री.) – लीटो (पु.).

– ट्या ओढणे – लीटा ताणवा.

रेंगणे (अ. क्रि.) – (१) मंदताथी काम करवुं; (२) रीखवुं, घूंटणिये पडवुं, बाळके घूंटणवडे चालवुं

रेंगाळणे (अ. क्रि.) – (१) घोळाया करवुं; (२) खोटी थवुं; (३) विचारनुं मनमां घूंटाया करवुं; (४) रसळवुं, नकामा आमतेम फर्या करवुं.

– णी (स्त्री.) – लासर, रसळाजी (स्त्री.), नकामो वखत काढवो ते.

रेच (पु.) – रेच, जुलाब (पु.).

– क (वि.) – रेचक, रेच–जुलाब–करे एवुं.

– क(न.) – रेचनुं औषध

– घेणे – रेच लेवो, रेचनुं औषध लेवुं.

– देणे –(१) रेच आपवो (२)(लाक्ष.) दम आपी काम कढाववुं.

– होणे – रेच थवो.

रेचा (पु.) – चरखो, कपास लोढवानो संचो (पु.).

रेज (पु.) – धातुनो रज (पु.), रेणू (न.).

– गण (पु. ब. व.) – (१) सोना चांदीना रज, –कण (पु.); (२) कपडुं वेतऱ्याबाद पडेला ककडा (पु. ब. व.).

– गी (स्त्री.) – (१) परचूर (–ट) ण (न.), खुरदो (पु.): (२) फोडेला पथ्थरना के लाकडाना ककडा.

रेजा (पु.) – (१) ऊंची लूगडानो नानो ककडो (पु.), रेजो (पु.); (२) कपडानो टुकडो (पु.); (३) बारीनो लोखंडी गज (पु.); (४) भूको (पु.) (५) कारीगरनां हाथनीचेनो मजूर (पु.).

रेटणे (स. क्रि.) – (१) धकेलवुं, दबाववुं; (२) चीवटथी काम पार पाडवुं; (३) ठांसवुं.

रेटा (–ट्या) (पु.) – जोर (पु.), बळ (न.).

रेटारेटी (स्त्री.) – (१) धक्कामुक्की (स्त्री.); (२) गिरदी (स्त्री.).

रेडा (पु.) – पाडो, भेंसनो नर (पु.).

रेडी (स्त्री.) – पाडी (स्त्री.), भेंसनुं मादा बच्चुं (न.).

रेडकू (न.) – पाडुं, भेंसनुं बच्चुं (न.).

रेणू [सं.] (पु.) – (१) रेणु (पु., स्त्री.), धूळ, रज (स्त्री.); (२) पराग (फूलना) (पु.).

रेत [सं.] (न.) – रेत, वीर्य (न.).

रेताड (–ळ) (वि.) – रेताळ, रेतीवाळुं.

रेती (स्त्री.) – रेती, रेत, वालुका (स्त्री.).

रेंद (न.) – (१) शराबनी दुकान (स्त्री.); (२) दारू गाळवानुं फड (न.); (३) ताडी माडीनो गुत्तो, – इजारो (पु.).

रेंदा (पु.) – (१) कादव, कीचड (पु.); (२) छाण–मूतरनी गंदकी (स्त्री.); (३) कचरोपूंजो (पु.); (४) लगदो, लोंदो (पु.).

– ड (वि.) – गारावाळुं, कळणभरेलुं.

– वणे (अ.क्रि.) – (१) कळूंठुं थवुं; (२) परू भरवुं.

रेंदेकरी (पु.) – ताडी–माडीनो इजारदार (पु.).

रेफ [सं.] (पु.) – रेफ (पु.), जोडाक्षरमां पूर्वोच्चारित रकार बतावतुं " ‘ ' आवुं चिह्न.

रेबड (न.) – रेबचो (पु.), पाणी घणुं ढोळावाथी थयेलो कीचड (पु.).

रेम्याडोक्या (वि.) – बूंठ, बुठ्ठुं, मतिमंद, भेजावगरनो.

रेल (स्त्री.) – (१) रेल (स्त्री.), महापूर (पु.); (२) समृद्धि (स्त्री.), वैपुल्य (न.), रेलछेल (स्त्री.); (३) झीणी रेती (स्त्री.) (४) रेलवे मार्ग.

– चेल (स्त्री.) – रेलछेल, समृद्धि (स्त्री.).

– णे (अ. क्रि.) – (१) अठिंगावुं, अढेलावुं; (२) लचवुं, नमवुं.

रेव (स्त्री.) – कांकरी (स्त्री.).

रेव(–वा) चिनी (स्त्री.) – रेवेची (स्त्री.), एक जातनो वनस्पतिनो गुंदर (पु.).

रेवड (स्त्री.) – कामळानी दशीओमां रेशम के रंगीन सुतर वळावी गूंथावीने करेलो गोफजेवो पट्टो (पु.).

– भरणे – आंतरीओमां रेशम के रंगीन सूतर गुंथाववुं.

रेवडी (स्त्री.) – (१) रेवडी (स्त्री.), खांड के गोळनी चासणीमां तल भेळवी कराती एक वानी (२) (लाक्ष.) फजेती (स्त्री.).

– उडविणे – रेवडी उडाववी, फजेती करवी, ठठ्ठा करवी.

– उडणे – रेवडी थवी , फजेती थवी.
रेवण (स्त्री.) – (१) उतरण (स्त्री.), ढाळ (पु.); (२) कळण (न.); (३) रोडां (न. ब. प.).
रेवा (पु.) – कांकरो (पु.).
रेशा (स्त्री.) – रेसो, तंतु (पु.).
रेशीम (न.) – रेशम (पु.).
– **माची गाठ** (स्त्री.) – (लाक्ष.) रेशमनी गाठ (स्त्री.), तेवो अतूट संबंध (पु.).
रेस (स्त्री.) – रेस (स्त्री.), घोडदोडनी शरत (स्त्री.) के तेने लगतो जुगार (पु.).
– **भर** (अ.) – जरीक, अत्यल्प.
रोकड (स्त्री.) – रोकड (स्त्री.), रोकडा पैसा (पु. ब. व.), नगद नाणुं (न.), 'कॅश'.
– **किंमत** (स्त्री.) – रोकड किंमत (स्त्री.), रोकडे लेतां आपवानी किंमत.
– **ज़मा** (स्त्री.) – रोकड जमा (स्त्री.), 'कॅश डिपॉझिट'.
– **जबाब** (पु.) – रोकडो जवाब (पु.), चोख्खी ना (स्त्री.).
– **बाज़ार** (पु.) – शेरबाजारमां शेर वेच्या पछी एकठी थती मूडी (स्त्री.).
– **वही** (स्त्री.) – रोकड मेळ (पु.), रोकडेथी आप्या-लीधाना हिसाबनी चोपडी.
– **पैसा** (पु.) – रोकडनाणुं (न.), 'रेडी मनी'
– **शिल्लक** (स्त्री.) – रोकड सिलक (स्त्री.), 'कॅशबॅलन्स'.
– **हिशेब** (पु.) – रोकड हिसाब (पु.), 'कॅशअकांउंट'.
रोकडा (वि.) – (१) स्पष्ट, चोख्खुं, (२) रास्त; (३) लागलागट के तरत दीधेलो जवाब).
– **जबाब** (पु.) – रोकडो जवाब, चोख्खो जवाब (पु.).
रोकडी (वि.) – रोकडने लगतुं.
– **कारकून** (पु.) – रोकडियो, 'कॅशियर'.
हुंडी (स्त्री.) – दर्शनी हूंडी (स्त्री.).
रोख (वि.) – रोकडुं, रोकड, नगदी.
– **ठोक** (वि.) – (१) सरस, सीधुं; (२) नगद, रोकडुं.
– **पाल** (पु.) – रोकडियो (पु.).
– (पु.) – (१) रुख (पु.), वळण (न.), दिशा (स्त्री.); (२) कटाक्ष (पु.).
रोखणे (स. क्रि.) – (१) रोकवुं, अटकाववुंः (२) ताकवुं, निशान बांधवुं.
रोखा (पु.) – लेख, दस्तावेज (पु.).
– **रोखी** (स्त्री.) – रूबरू भेट के बोलाचाली (स्त्री.).
रोखी (स्त्री.) – रोकड (स्त्री.).
– (अ.) – नगद पैसा लईने.
रोखे बाज़ार (पु.) – शेरनी लेवडदेवडनुं बजार, शेर बजार (न.), 'स्टॉक् एक्स्चेन्ज'.
रोग [सं.] (पु.) – रोग, मरज (पु.), व्याधि (स्त्री.).
– **ट** (वि.) – रोगियल, रोगियुं, रोगिष्ट.
– **टणे** (अ. क्रि.) – (१) कीड लागवी (वनस्पतिने); (२) रोग ऊपडवो.
– **निदान** [स.] (न.) – रोग निदान (न.), – परीक्षा (स्त्री.).
– **राई (–यी)**(स्त्री.) – रोगराई (स्त्री., न.), रोग वळगाड वगेरेनी पीडा, रोगचाळो (पु.).
रोगण (न.) – रोगान (पु. न.), तेल, मीण, लाख, इ. नुं एक जातनुं मिश्रण.
रोंगा (वि.) – सूकुं, कृश, सुकलकडी.
रोचक [सं.] (वि.) – रोचक, रुचे–गमे–एवुं.
रोज़ [फा.] (पु.) – रोज (पु.): (१) दिवस (पु.); (२) एक दिवसनी मजूरी (स्त्री.).
– (अ.) – रोज : (१) दररोज; (२) हंमेशा, नित्य.
– **करी** (पु.) – रोजिंदार, दहाडियो (पु.).
– **काम** (न.) – रोज मजूरीनुं काम.
– **कीर्द** (स्त्री.) – रोजमेळ (पु.).
– **चा** (वि.) – रोजिंदुं.
– **च्या रोज़** (अ.) – रोज रोज, रोजंदा, रोज ने रोज.
– **खर्डा** (पु.) – रोजखरडो, –मेळ (पु.).
– **गार** (पु.) – रोजगार, कामधंधो (पु.).
– **गारी विनिमय कार्यालय** (न.) – उद्योग विनिमय केंद्र, 'एम्प्लॉयमेंट एक्स्‌चेंज'.
– **गारी** (स्त्री.) – रोजगार (पु.), रोजिंदारी (स्त्री.).
– **गुज़ारा** (पु.) – रोजी, रोजनी गुजरान (स्त्री.).
– **गुदस्त** [फा.] (अ.) – आगले रोज.
– **नामा** (पु.) – अदालतनां रोजना कामनुं टांचण (न.).
– **निशी** (स्त्री.) – रोजनीशी, डायरी, दैनंदिनी (स्त्री.).
– **मजुरी** (स्त्री.) – रोजिंदारी, रोजनी मजूरी (स्त्री.).
रोजा [अ.] (पु.) – रोजो (पु.), दिवसनो उपवास

(इस्लामी व्रत).

– करणे, – राखणे – रोजो करवो, – राखवो.

रोजंदारी (स्त्री.) – रोजिंदारी, रोजना वेतनपर ठरावेली मजूरी.

रोझा [अ.] (पु.) – दरगाह, दरघा (स्त्री.).

रोट (पु.) – (१) रोटलो, भाखरो (पु.) (जाडी भाखरी); (२) रोटी, पांउ रोटी (स्त्री.).

रोटी (स्त्री.) – रोटली, रोटी (स्त्री.).

– व्यवहार (पु.) – रोटीवहेवार, साथे जमवा–जमाडवा नो संबंध.

रोठा (पु.) – रोठो (पु.), मोटी सफेद सोपारी (स्त्री.).

रोडका (वि.) – सुकलकडी, कृश.

रोडगा (पु.) – रोटलो, भास (पु.) (जाडो).

रोडा (पु.) – रोडुं (न.): (१) ईंटना ककडा (न.); (२) पथ्थरनी कपची (स्त्री.).

रोप (न.), **रोपा** (पु.) – रोप, नानो छोड (पु.).

रोपटे (न.) – छोडवुं (न.).

रोपण (न.) – रोपण (न.), –णी (स्त्री.).

रोपणे (स. क्रि.) – (१) रोपवुं, वाववुं; (२) खोडवुं.

रोब (पु.) – रोफ (ब.) दबदबो (पु.).

रोम [सं.] (पु., न.) – रोम (पु.), रूंवाटुं, रूवुं (न.).

रोमांच [सं.] (पु.) – रोमांच (पु.), रूवांटी (स्त्री.).

– चित (वि.) – रोमांचित,

रोमाळ (वि.) – केशाळ.

रोंबाट (पु.) – होळीमां शोरबकोर करनाराओनुं टोळुं (न.).

रोरावणे (अ. क्रि.) – (१) रवरववुं; (२) मोटो अवाज करवो (३) घूघववुं (दरियाना मोजाना आवाज जेवुं.)

रोवण (स्त्री.) – (१) जमीननुं पोचापणुं (न.); (२) धोवाण (न.), पाणीना प्रवाहथी माटीनुं धोवाई जवुं ते.

रोवणे (सं. क्रि.) – (१) खोडवुं, रोपवुं; (२) वाववुं; (३) घोंचवुं; पेसाडवुं; (४) दबाई राखवुं.

– (अ. क्रि.) खूंतवुं, अंदर जई चोंटी जवुं.

रोष [सं.] (पु.) – (१) रोष, रीस, गुस्सो (पु.); (२) नाराजी, प्रसन्नता (स्त्री.).

रोषणाई (स्त्री.) – रोशनाई, रोशनी (स्त्री.).

रोहिणी [सं.] (स्त्री.) – रोहिणी (स्त्री.), चोथुं नक्षत्र (न.).

– चे जळ (न.) – मृग जळ (न.); झांझवुं.

रौनक [फा.] (स्त्री.) – शोभा, कांति (स्त्री.), सौंदर्य (न.).

ऱ्हस्व [सं.] (वि.) – ऱ्हस्व : (१) टूंकुं; (२) टूंक ध्वनिनुं, – स्वरनुं.

ऱ्हास [सं.] (पु.) – ऱ्हास : (१) धीमे थतो जतो क्षय, घटाडो (पु.); (२) नाश; (३) पडती.

ल

लक(–क्क)डकोट (पु.)–लक्कडकोट (पु.): (१) लाकडानो कोट के आंतरो (पु.); (२) वहाणमांथी ज्यां लाकडां ऊतरे छे ते डक्को (पु.).

लकडखाना (पु.) – (१) लाकडानी कोणी (स्त्री.); (२) इमारती के बाळवानां लाकडां मूकवानी कोटडी (स्त्री.).

लकडा (पु.) – (१) तकादो (पु.); (२) चांपणी (स्त्री.); दबाण (न.).

– लावणे (१) चांपवुं, चांप करवी; (२) तकादो करवो.

लकडी [हिं.] (स्त्री.) – (१) लाकडी, सोटी (स्त्री.); लाठी (स्त्री.); (२) लक्कडशी चीकी (स्त्री.).

लकब (स्त्री.) – (१) लटक, खूबी, ढब, शैली (स्त्री.); (२) खोड, आदत (स्त्री.).

लकवा (पु.) – लकवो, पक्षाघात (पु.).

लकाकणे, लकलकणे (अ. क्रि.) – (१) चमकवुं, चकचकवुं, झळकवुं; (२) झबूकवुं.

लकाकी (स्त्री.) – चमकारो, चळकार, झगझगाट बपु.).

लकेर (–री) (स्त्री.) –(१) रेषा (–खा) (स्त्री.); (२) तान (संगीत); (३) छटा,लकीर. (स्त्री.)

लक्ख (वि.) – स्पष्ट, चोख्खुं.

लक्तर (न.) – चींथरुं, फांटेलुं लूगडुं (न.); लीरुं.

लखपती (पु.) – लखपति, लाखो रूपियांनो धनी (पु.).

लखलख (वि.) – लखलख, चळकतुं.

– णे (अ. क्रि.) – लखलखवुं, चकचकवुं. झळकवुं.

– खाट (पु.) – लखलखाट , झगझगाट (पु.).

लखलाभ (पु.) – (१) मोटो लाभ; (२) भाग्यशाळी लाभ (पु.).

– होणे – मोटो लाभ थवो.

लखोटा (पु.) – (१) लखोटो, सीलबंध बीडो (पु.); (२)

लिफाफो (पु.); परबीडियुं (न.).

लग (पु.) – लग, गे (स्त्री.), टेको (पु.) (मोभनो).

लगट (स्त्री.) – (१) बाझवुं– वळगवुं– ते; (२) लागटुं (न.), गाढो संबंध; (३) अडोअड करेली चडाई (स्त्री.) हाथोहाथ लडाई.

– करणे – (१) बाझवुं, वळगवुं; (२) चोंटवुं; (३) अडोअड चडाई करवी.

लगदून (अ.) – अडोअड, बराबर अडकीने.

लगड (–डी) (स्त्री.) – (१) लगडी, सोना के चांदीनी पाट (स्त्री.).

लगडणे (अ. क्रि.) – (१) वळगवुं, चोंटवुं; (२) (झाड) फळोथी लदावुं.

लगत (स्त्री.) – (१) लगत (स्त्री.); (२) नजदीक, पासे (३) साथ, संगाथ, संघात (पु.).

– (अ.) – (१) लगत; पासे, जोडे, लागीने; (२) लगोलग.

लगदा (पु.) – लगदो, लोंदो (पु.), चीकणा नरम पदार्थनो लोचो.

लगबग (स्त्री.) – उतावळ, घाई (स्त्री.).

लगभग (अ.) – लगभग, आशरे.

लगाम (पु.) – लगाम, काझगी (स्त्री.).

– घालणे – (१) लगाम घालवी; (२) (लाक्ष.) नियंत्रणमां राखवुं.

लगाव (–वि) णे (स. क्रि.) – लगाववुं, मारवुं.

लग (–गी) न – लग्न, लगन (न.), विवाह (पु.).

– सराई (स्त्री.) – लगन गाळो (पु.), लगनसरा (स्त्री.).

लगोलग (अ.) – तरत, ताबडतोब.

लग्गा (पु.) – अणधार्यो लाभ (पु.), खाट (स्त्री.).

– साधणे – अणधार्यो लाभ थवो, खाटवुं (स. क्रि.).

लग्न [सं.] (न.) – (१) लग्न (न.), (२) पृथ्वी एक राशीमां रहे तेटलो समय; (३) मुहूर्त (पु.).

– उरकणे – लगन उकेलवुं, –पताववुं, – पूरुं करवुं.

– करणे – लग्न करवुं, परणवुं (सं क्रि.).

– काढणे – लग्न मांडवुं.

– पारपाडणे – लगन उकेलवुं.

– मोडणे – लगन तूटवुं.

–चिठी (स्त्री.) – (१) लग्नना मुहूर्तनुं जोशीए करेलुं टीपणुं (न.); (२) कंकोतरी (–त्री) (स्त्री.).

– घडी (स्त्री.) – लगन घडी (स्त्री.), लग्ननुं मुरत.

– टीप (स्त्री.) – लगनपडी (स्त्री.) , –पडो (पु.), कन्याने त्यां लग्ननो शुभदिवस लखी वरतरफथी मोकलातुं कंकुनुं पडीकुं (न.).

– पत्रिका (स्त्री.) – लग्नपत्रिका, कंकोतरी (त्री) (स्त्री.).

– सोहळा (पु.) – लग्नवरो (पु.), लग्न निमित्ते थतो समारंभ (पु.)

लघवी (–घ्वी) (स्त्री.) – मूतर (न.), पेशाब (पु.).

– करणे – मूतरवुं, पेशाब करवो.

लघळ (वि.) – चोटडुं, चोटडूक, चोटण(–णुं.), खुशामतीयुं.

– पणा (पु.) – पळशी (–सी), खुशामत (स्त्री.), पूछडामां पेसवुं ते .

– पणा करणे – पूछडामां पेसवुं.

लघु [सं.] (वि.) – लघुः (१) नानुं; (२) हलकुं; (३) ह्रस्व, टूंकुं.

– उद्योग (पु.) – नानुं– अल्पप्रमाणनुं– कारखानुं (न.).

– कथा (स्त्री.) – लघुकथा, नानी वार्ता (स्त्री.) टूंकी वार्ता.

– तम साधारण विभाज्य (न.) – (गणित) लघुतम साधारण भाज्य (न.).

– लिपी (स्त्री.) – लघुलिपि (स्त्री.), 'शॉर्टहॅंड'.

– लेखन – लघुलेखन (न.), लघुलिपिमां लखवुं ते.

– शंका (स्त्री.) – जुओ 'लघवी'.

लंका (स्त्री.) (सामान्यनाम) – कदरूपी छोकरी (स्त्री.).

– केंची पार्वती (स्त्री.) – (व्यंगा) अलंकारहीन सुवासणी (स्त्री.).

लंगडणे (अ. क्रि.) – लंगडावुं, लंगडुं चालवुं. खोडावुं, खोडंगवुं.

लंगडा (वि.) – लंगडुं, खोडुं, पांगळुं, अटंग.

– (पु.) – लेंगडा जातनी केरी (स्त्री.).

– डी (स्त्री.) – लंगडी, खोडीखमची (एक रमत) (स्त्री.)

– डी (वि. स्त्री.) – (१) पांगळी, खोडी (वि. स्त्री.); (२) (लाक्ष.) आधार विनानी.

– सबब (स्त्री.) – आधारविनानी सबब (स्त्री.); अपूरतुं – न समजायं एवुं समर्थन (न.).

लंग(–घ)णे (अ. क्रि.) – लेवाई जवुं, लबडी जवुं, सुकाई जवुं.

लंगर (न.) – (१)मोटुं रसोडुं (न.) (२) वहाणनुं लंगर.
– खाना (पु.) – लंगरखानुं, अन्नछत्र, सदाव्रत (न.).
लंगोट (–टा) (पु.) – लंगोट (पु.).
– कसणे – (१) लंगोट कसवो; (२) (लाक्ष.) कुस्तीमाटे तैयार थवुं.
– बंद (वि.) – कछोटी बंध, ब्रह्मचारी.
– टी (स्त्री.) – लंगोटी, कछोटी (स्त्री.).
– टीयार (पु.) – लंगोटियो (पु.), बाळपणनो मित्र.
लंघणे (सं. क्रि.) – उल्लंघवुं.
लंघन [सं.] (न.) – लंघन, लांघण (न.), लांघो, कडाको, उपवास (पु.).
लचक (स्त्री.) – लचक (स्त्री.): (१) करमोड (स्त्री.), मचकोड (पु.); (२) शृंगारनी लचकानी चाल.
– भरणे – करमोडावुं, करमोड खावी.
(३) साथ, संगाथ, संघात (पु.).
– णे (अ. क्रि) – (१) करमोडावुं; (२) लचकवुं, नखरां करीने चालवुं.
लचका (पु.) – बचकुं (न.), कटकोबटको (पु.).
– तोडणे – बचकुं भरवुं, डाफुं मारवुं.
लचांड (न.) – लचांड, झंझट (न.), नकामी पीडा, बला (स्त्री.); लफरुं.
लचाळ (वि.) – (१) वाचाळ; (२) चाडखोर; (३) लांचखोर.
– ळी – (स्त्री.) – चाडी, चुगली (स्त्री.).
– ळी करणे – चाडी–चुगली–करवी.
लज्ज़त [अ.] (स्त्री.) – ल (–लि) ज्जत (स्त्री.), रस, स्वाद (पु.), रुचि (स्त्री.).
– दार (वि.) – लिज्जत–लहेजत–लिज्जतदार, रुचिकर.
लज्जायमान [सं.] (वि.) – लज्जायमान, लाजतुं, शरमिंदुं.
लज्जास्पद [सं.] (वि.) – लज्जास्पद, शरमजनक.
लज्जित [सं.] (वि.) – लज्जित, शरमायेलुं.
लट (स्त्री.) – (१) सूतरना अमुक तारनी आंटी (स्त्री.); (२) लट, थोडा वाळनी कपाळपरनी सेर (स्त्री.).
लटक (स्त्री.) – (१) लटक, खूबी, शैली (स्त्री.); (२) खोड, आदत (स्त्री.).
लटकणे (अ. क्रि.) – लटकवुं: (१) टंगावुं, लंबडवुं; (२) (लाक्ष.) वच्चे रखडी पडवुं, आधार रहित थवुं.
लटकता (वि.) – (१) लटकतुं, झझूमतुं; (२) अध्धरताल.
–ती तलवार (स्त्री.) – (लाक्ष.) माथे झझूमतो भय (पु.).
लटका (वि.) – (१) खोटुं, कृत्रिम, बनावटी; (२) रही गयेलुं, जूठुं पडी गयेलुं (अंग);
लटकाव (–वि) णे (स. क्रि.) – लटकाववुं, टंगाववुं.
लटपट (स्त्री.) – (१) लबाडी (स्त्री.); (२) लटपट, खटपट (स्त्री.); (३) उतावळ, घाई (स्त्री.) (४) थरकाट (पु.); (५) डगडगो (पु.).
– णे (अ. क्रि.) – (१) डगडगवुं, अडबडवुं; (२) थरकवुं, गभरावुं.
– पंची (स्त्री.) – (१) लबाडी (स्त्री.); (२) खटपट, घालमेल (स्त्री.).
– टीत (वि.) – (१) डगडगतुं; (२) काचा पायानुं.
– ट्या (वि.) – खटपटी, कारस्तानी.
लटांबर (न.) – लटकतो–लबडातो–परिवार (पु.), लंगार (स्त्री.).
लट्टू (वि.) – लट्टु आसक्त, आशक,
लठ (स्त्री.) – लठ, डंगोरो (पु.) लाठी. (स्त्री.)
– बाजी (स्त्री.) – लाठीबाजी, डांडाई (स्त्री.).
लठाईत (वि.) – लाठीबाज, लाठी चलावनारुं.
लठ्ठ (वि.) – (१) लठ्ठ, स्थूल; (२) फोफुं.
लठ्ठालठ्ठी (स्त्री.) – (१) अथडाअथडी (स्त्री.); (२) बाथंबाथी (स्त्री.).
लठ्ठंभारती (वि.) – (१) जाडुं, लठ्ठ, (२) फोफुं.
लड (–डी) (स्त्री.) – लडी, सर (स्त्री.),
लडदू (वि. पु.) – (१) लडधु, लठ्ठ, अलमस्त; (२) बेकार.
लडबड (स्त्री.) – (१) अडबडियुं, लथडियुं (न.); (२) डगडगाट (पु.).
– णे (अ. क्रि.) – (१) लडबडवुं, लथडी पडवुं, (२) डगडगवुं.
लडिवाळ (वि.) – लाडलुं, लाडकवायुं.
– पणा (पु.) – लाड (न.), ललक (स्त्री.), अछोछांयडा (पु. बं. व.).
– पणा करणे – अछोअछो करवुं, लाड लडाववा.
लढणे (अ. क्रि.) – लडवुं: (१) झघडवुं; (२) युध्द करवुं.
लढत (स्त्री.) – लडत (स्त्री.); (१) लडाई (स्त्री.); (२) झूझ (स्त्री.).
लढवैया (पु.) – लडवैयो, योध्दो (पु.).
लढविणे (स. क्रि.) – (१) लडाववुं; (२) योजवुं, लागु करवुं, ('त्याने एक युक्ती लढविली').

लढा (पु.) – (१) सामनो (पु.); (२) लडाई (स्त्री.).
- **– ई** (स्त्री.) – लडाई (स्त्री.).
- **– ऊ** (वि.) – लडायक, लडाईना कामनुं.
- **– देणे** – झूझवुं, झघडवुं, सामनो करवो.

लंड (वि.) – (१) पाखंडी, नास्तीक; (२) लंड, डांडगुं, बदमाश.
- – (न.) – पुरुषनुं जननेन्द्रिय (न.).

लंडी (वि.) – (१) नामर्द, बीकण; (२) लंड, डांडगुं,.

लत (स्त्री.) – लत, (स्त्री.), व्यसन (न.).
- **– कोडगा** (वि.) – निर्लज्ज, कोरगुं, नफ्फट.
- **– लागणे** – लत पडवी, लागवी.

लता [सं.] (स्त्री.) – लता, वेल (स्त्री.).

लत्ता [सं.] (स्त्री.) – लत्ता, लात (स्त्री.).

लत्ता [फा.] (पु.) – (१) लत्तो (पु.), शहेरनो एक भाग, महोल्लो (पु.), फळियुं (न.); (२) लत्तां, लूगडां (न. ब. व.).

लदाव (पु.) – (१) कमाननीचेनुं पूरण (न.); (२) लदायेलो बोजो (पु.).

लद्दा (पु.) – लगदो (पु.)

लप (स्त्री.) – (१)लपवुं ते;बलचवुं ते;

लपका (पु.) – लप (–ब) को (पु.), गंदी चीजनो लचको (पु.).

लप (–पा) टणे (न.) – लटपटियुं (न.), अस्त्रो घसवानी चामडानी पटी (स्त्री.).

लप (–पा) टणे (अ. क्रि.) – चीटकवुं, वळगवुं, चोंटवुं.

लपणे (अ. क्रि.) – (१) लपावुं, संतावुं, छुपावुं; (२) लचवुं, नमवुं.

लपंडाव (पु.) – (१) संताकूकडी (स्त्री.); (२) लप्पन-छप्पन (स्त्री. न.); छूपी खटपट, छुपामणी (स्त्री.).

लपविणे (स. क्रि.) – छुपाववुं, संताडवुं.

लपूनछपून, लपतछपत (अ.) – छूपाछूप.

लपेट (पु. स्त्री.) **– टा** (पु.) – (१) लपेटो (पु.); (२) ओरण (न.),

–णे [सं. क्रि.] – (१) लपेटवुं, वींटवुं; (२) समेटवुं आटोपवुं.
- **– टून नेणे** – चालाकीथी नभावी लेवुं.

लफंगा (–ग्या) (वि.) – लफंगो, ऐयार, लुच्चुं, ठग.

लफंगे (न.) – (१) लफंगाई (स्त्री.), (२) लफरुं (न.).

लफडे (न.) – लफरुं, लचांड (न.), भांजघड, बला, लप (स्त्री.).

लफ्फा (पु.) – लप्पो (पु.), भरचक कसबवाळो लपेटो (पु.) (२) अेक घरेणुं.
- **– फ्फेदार** (वि.) – (१) लप्पादार, खूब जरीवाळुं; (२) मोटा पालववाळुं.

लबलब (स्त्री.) – वलवल (स्त्री.) , वगर पूछे बोल बोल करवुं ते.

लबलबीत (वि.) – तरबोळ, तद्दन पलळेलुं, लबदायेलुं.

लबाड (वि.) – लबाड (–डी), जुठ्ठुं बोलवानी टेववाळुं.
- **– डी** (स्त्री.) – (१) लबाडी (स्त्री.), जूठाणुं (न.); (२) कपट (न.).

लबेकरी (पु.) – दूत, कासद (पु.).

लब्धप्रतिष्ठ, – प्रतिष्ठित (वि.) – (१) (व्यंगा.) खोटी प्रतिष्ठा वाळुं; (२) लाखेणुं, प्रतिष्ठित, आबरूदार.

लभ्य [सं.] (न.) लाभ (पु.) प्राप्ति (स्त्री.).
- – (वि.) – मळवाजेवुं.
- **– भ्यांश** (पु.) – लाभ (पु.), कमाई (स्त्री.).

लमाण (पु.) – बळदोनी पीठउपर पोठ भरी माल लई जनार–आवनार वणजाराजेवी एक जमात के तेनो आदमी.

लंपट [सं.] (वि.) – लंपट, लट्टु, इंद्रियासक्त.

लंब [सं.] (पु.) – (१) ओळंबो (पु.); (२) लंबक (पु.).

लंबक [सं.] (पु.) – लंबक, लोलक (पु.).

लंबाटा (वि.) – लांबटंगियुं.

लंबे करणे – मारवुं, पीटवुं,

लंबोदर [सं.] (पु.) – लंबोदर, गणपति (पु.).
- – (वि.) – लंबोदर, दुंदाळुं.

लय [सं.] (पु. स्त्री.) – (१) एकतानता (स्त्री.); (२) ताल (पु.) के तेनी गति (स्त्री.); (३) प्रलय, लोप, नाश (पु.).
- **– पावणे** – लय पामवुं, लोपवुं, नष्ट थवुं.
- **– लागणे** – एकतान थई जवुं, तन्मय थवुं, लीन थवुं.

ललकार (पु.), ललकारी, ललकारणी (स्त्री.) – ललकार (पु.) : (१) राजानुं आगमन जाहेर करवुं ते; (२) बूम पाडवी ते.

ललकारणे (अ. स. क्रि.) – ललकारवुं : (१) लांबे स्वरे बोलवुं; (२) बूम पाडवी.

ललाट [सं.] (न.) – ललाट, कपाळ (न.).
- **– रेखा** (स्त्री.) – ललाटरेखा, भाग्यमां लखेलुं ते,

दैवरेखा.

ललित [सं.] (पु.) – ललित : (१) प्रिय, गमे एवुं; (२) मनोहर, सुंदर.

– कला (स्त्री.) –ललितकला (–ळा) (स्त्री.), भाव – सौंदर्य प्रकटावती कळा (नाट्य, संगीत, नृत्य, चित्र इ.).

लव [सं.] (पु.) – लव (पु.) : (१) अंश (पु.); (२) निमेषनो छठ्ठो भाग.

– (वि.) – अल्प, थोडुं.

– मात्र (वि.) – थोडु, जरा पण, यत्किंचित्.

– लेश (पु.) – लवलेश, बहु ज थोडो अंश (पु.).

– लेश (वि.) – तलमात्र, जरापण.

– (स्त्री.) – रुवांटी (स्त्री.), कुमळा ने झीणा वाळ (पु.).

लव (–लौ) कर (अ.) – जलदी, झट, थोडा समयमां.

लवंग (स्त्री.) – लवं (–विं) ग (स्त्री.).

– गी (वि.) – लवंगियुं, लवंग जेटलुं.

–गी मिरची (स्त्री.) – (१) लवंगियुं मरचुं (न.); (२) लवंगियो टेटो (पु.).

लवचिक (वि.) – लवचीक, भांगे नहि वळे एवुं नरम.

लवडसवड (स्त्री.) – उतावळ, घाई (स्त्री.).

लवंडणे (सं. क्रि) – उथलाववुं, ढोळवुं.

– (अ. क्रि.) – (१) ऊथल (–ला) वुं, गबडवुं; (२) लेटवुं, आडा पडवुं.

लवण [सं.] (न.) – लवण, मीठुं, निमक (न.).

लवण (न.) (स्त्री.) –(१) नीचाण (न.); (२) खांचो, खाडो (पु.); (३) ढोळो, ढाळ (पु.).

लवणा (वि.) – नमणुं, वांकुं.

लवणी (स्त्री.) – खांच, खोबण (स्त्री.).

लवणे (अ. क्रि) – (१) लचवुं; (२) नमवुं; (३) फरकवुं (पोपचुं इ.).

लवलव (स्त्री.) – लवलव, वलवल (स्त्री.); लवारो, बकबकाट (पु.).

लवाज़मा [अ.] (पु.) – रसालो (पु.) : (१) घोडेसवार पलटन इ.; (२) धनवानना सेवक, दासदासी इ..

लवाद (पु.) – लवाद, पंच (पु.).

लवादी (स्त्री.) – लवादनामुं, पंचातनामुं (न.).

लव्हाळा (पु.) – पाणीमां ऊगतुं एक जातनुं घास (न.).

लश्क (–ष्क)र (न.) – लश्कर, सैन्य (न.).

लस (स्त्री.) – रसी (स्त्री.).

लसणे (अ. क्रि.) – सालवुं, खूंचवुं.

लसलस (स्त्री.) – (१) उत्कंठा (स्त्री.) : (२) वलवल (स्त्री.), घडी पण सखणुं न रहेवुं ते.

– णे (अ. क्रि.) – (१) वलवल करवी, सखणुं न बेसवुं; (२) सखत तपवुं, गरम थवुं; (३) कीडाओ उभराववा; (४) चळकवुं; (५) अति उत्कंठित थवुं; (६) वटवटवुं, खाड खाड करवुं.

लसूण (न. पु.) – लसण (न.).

– बी, – कुडी (स्त्री.) – लसणनी कळी (स्त्री.).

लस्सी (स्त्री.) – लस्सी (स्त्री.), मठाजेवुं छाशनुं एक पीणुं.

लहंगा (पु.) – लेंघो (पु.).

लहडणे (अ. क्रि.) – (१) लहेकवुं, लटकवुं, झूसवुं; (२) (झाड) फळोथी लदाई जवुं, लची पडवुं.

लहर (स्त्री.) – (१) लहेर (स्त्री.), मोगुं (न.), तरंग (पु.); (२) मरजी, 'मूड'.

– री (वि.) – तरंगी, अप्तरंगी, चंचळ.

लहान (वि.) – (१) नानुं; (२) उमरथी छोटुं.

– खुरी (गाय) (वि. स्त्री.) – नाना कदनी (गाय व.).

– पण (न.) – नानपण, बचपण,बाळपण (न.).

– मोठा (वि.) – उच्चनिच, नानुं मोटुं.

– सर, –सा (वि.) – नानशीक, नानकडुं, नानेरुं.

– सान (वि.) – (१) नानुंसूनुं; (२) नजीवुं, साधारण.

लळा (पु.) – नेहडो, प्रेम, नेह, स्नेह,(पु.) लागणी (स्त्री.).

– लागणे – नेहडो लागवो, प्रेम थवो.

लळित (न.) – दशावतारनी भवाई (स्त्री.), – नुं लोकनाट्य (न.).

लक्ष (न.) – लक्ष, ध्यान, चित्त (न.).

– (वि.) – लक्ष, लाख (संख्यावाचक).

– असणे – ध्यान रहेवुं.

– काढणे – ध्यान काढी लेवुं, ध्यानबहार करवुं.

– जाणे – ध्यान जवुं.

– ठेवणे – लक्ष–ध्यान राखवुं, नजर राखवी.

– देणे – लक्ष–ध्यान आपवुं, –देवुं.

– नसणे – ध्यान–चित्त– न होवुं.

– वेधणे, –खेचणे – ध्यान खेंचवुं, – दोरवुं.

– वेधी (पु.) – ध्यान खेंची ले एवुं.

– क्षात येणे – लक्षमां–ध्यानमां आववुं, – मां ऊतरवुं.

– क्षात न येणे – ध्यानमां न ऊतरवुं, ध्यान बहार रहेवुं.

– क्षात घेणे – ध्यानमां लेवुं.

– क्षात ठेवणे – ध्यानमां राखवुं.

– चौऱ्याऐंशी योनी (स्त्री. ब. व.) – लखचोराशीना फेरा.

लक्षण [सं.] (न.) – लक्षण (न.): (१) चिह्न (न.), निशानी (स्त्री.); (२) भिन्न गुणधर्म, ध्यान खेंचे एवो गुणधर्म; (३) तेवा गुणधर्मनी व्याख्या (स्त्री.); (४) रोगनां चिह्नो (न. ब. व.).

लक्षणीय [सं.] (वि.) – लक्षणीय, ध्यान आपवा जेवुं, ध्यानमां लेवा जेवुं.

लक्षावधी – (वि.) – लक्षावधि, लाखो.

लक्ष्मीपुत्र (पु.) – श्रीमंत मनुष्य.

लक्ष्य [सं.] (न.) – लक्ष्य (न.): (१) ध्येय (न.); (२) ताकवानुं निशान (न.); (३) अवधान, चित्त (न.); (४) शिकारनुं सावज (न.).

लाक (–ख) णे (स. क्रि.) – (१) सांध करवुं, सांधवुं, जोडवुं; (२) लाखवुं, लाख चडाववी.

लाकूड (न.) – (१) लाकडुं, बळतण (न.), काठी (स्त्री.); (२) कबाड (न.), काट (–ठ) (पु.); (३) इमारती लाकडुं (न.).

– तोड्या (पु.) – कठियारो (पु.).

– फाटा (पु.) – लाकडकूकड (न.), लाकडाना ककडा वगेरे.

लाख (स्त्री.) – लाख (स्त्री.), एक लाल कृमिज पदार्थ.

– (वि.) – जुओ 'लक्ष' (वि.) .

– माणूस (न.) – लाखेणुं– सुलक्षणी– माणस (न.).

– खाची गोष्ट– (लाक्ष.) अतिमहत्वनी वात, घणी उपयोगी वात.

लाखी (वि.) – लाखी, लाखनुं बनावेलुं, लाखियुं.

लाखो (वि.) – जुओ 'लक्षावधी'.

लाखोली (स्त्री.) – (१) लाखनी संख्यामां रहेली चीजो; (२) (लाक्ष.) गाळोनो वर्षाव.

लाखोपती (पु.) – लाखोपति, लाखो रूपियानो धणी (पु.).

लाग (पु.) – (१) लाग, ताकडो (पु.), तक (स्त्री.); (२) प्रयत्न, प्रयास (पु.); (३) बेत, मनसूबो (पु.); (४) दुर्दैवनो आघात (पु.); (५) फळोनो पाक (पु.); (६) चोळीना बगलनो टुकडो (पु.); (७) आधार (पु.), टेकण (न.); (८) मादकपणुं (न.); (९) पशुने थतो एक रोग; (१०) अणधार्यो लाभ (पु.); (११) लूट (स्त्री.); (१२) पत्तो (पु.), भाळ (स्त्री.); (१३) मगदूर, ताकात (स्त्री.); (१४) वाट, छटकबारी (स्त्री.); (१५) मेळ (पु.).

– दवडणे – लाग खोवो, – गुमाववो.

– लागणे – लाग साधवो, दाव साधवो.

– लावणे – लाग ताकवो, तक साधवी.

– गावर असणे – लाग ताकवो.

– गी लागणे – रस्ते पडवुं, वगे पडवुं, सराडे चडवुं.

– गी लावणे – गोठववुं, रस्ते पाडवुं.

लाग (–घ)ट (वि.) – (१) हेताळ, मायाळु; (२) चोटडुं; (३) खटके – साले एवुं (भाषण); (४) चेपी.

लागण (स्त्री.) – (१) खेडण (न.); (२) वावण (न.); (३) रोगनो चेप (पु.) (४) चेपथी बाधित संख्या.

लागणे (स. क्रि) – लागवुं (स. क्रि.) (१) वागवुं, अथडावुं, झपटावुं ('मला दगड लागला' = मने पथ्थर लाग्यो); (२) लागणी–असर–थवी, मन दुभावुं– दूभवुं, दुःखी थवुं ('ही गोष्ट त्याच्या मनाला लागली' = आ वात एने लागी आवी); (३) हाजत के प्रेरणा (इच्छा) थवी ('मला भूक लागते' = मने भूख लागे छे'); (४) (आंख) मळवीः ('नुकताच त्याचा डोळा लागला = हमणां ज एनी आंख मळी छे'); (५) लागु पडवुं, बेसतुं आववु, अनुकूल नीवडवुं ('या कुलुपाला ही किल्ली लागते' = आ ताळाने आ कूंची लागे छे'); (६) लागु थवुं, वळगवुं ('तो नोकरीला लागला' = ए नोकरीए लाग्यो'); (७) किंमत पडवी, खर्च थवुं ('चाकूला तीन रुपये लागले' = चप्पूने त्रण रूपिया लाग्या); (८) जणावुं, अनुभव थवो ('आंबा गोड लागला' = केरी मीठी लागी); (९) झपटावुं, वळगवुं ('भूत लागले' = भूत लाग्युं, वळग्युं); (१०) संबंध के सगाई होवी ('हा माझा मामा लागतो' = ए मारो मामो थाय छे); (११) जडवुं, मळवुं ('इथे पाणी लागेल' = अहीं पाणी लागशे); (१२) जोइवुं, आवश्यक थवुं ('या कामाला धैर्य लागते' = आ कामने माटे हिंमत जोईऐ'; (१३) मुख्य क्रियापदने सहायक तरीके जोडवाथी ते क्रियानो आरंभ सूचित थाय छे ('मूल रडू लागले' = बाळक रोवा लाग्युं); (१४) संबंध के स्पर्श थवो ('त्याला वाईट संगत लागली' = एने बूरी संगत लागी).

– पाणी लागणे – (१) (लाक्ष.) संगतनी असर थवी, –नो प्रभाव पडवो ('मित्राचे तुला पाणी लागले'); (२)

जमीनमां पाणी लागवुं (कुवामां पाणी लाग्युं).

– पायी लागणे – पगे लागवुं, नमवुं.

लागत, –किंमत (स्त्री.) – मूळ किंमत.

– गुण (पु.) – संगतिनी असर (स्त्री.).

लागभाग (पु.) – चिह्न (न.), संभव (पु.).

लागवग (स्त्री.) – वगवसीलो (पु.).

लागवड (स्त्री.) – (१) खेडाण (स्त्री.); (२) खेतीनो खर्च (पु.).

लागला (–ली)च (अ.) – तरत ज, झट, तत्काळ.

लागाबांधा (पु.) – लागो, संबंध (पु.), सगपण (न.) ऋणानुबंध, (पु.) लेणादेणी (स्त्री.).

लागावळ (स्त्री.) – आभडछेट (स्त्री.).

लागी (स्त्री.) – (१) योग्यता, लायकात (स्त्री.); (२) झापट, भूतबाधा (स्त्री.).

– (वि.) – (१) सबंधित, जोडेलुं; (२) योग्य, लायक.

– चा असणे – लायकीनुं होवुं.

– लागणे – मार्गे पडवुं, सराडे चडवुं.

लागीर (स्त्री. न.) – (१) भूत, पिशाच (न.); (२) अडफट (स्त्री.).

– लागणे – झपटावुं, अडफटमां आववुं.

लागू (वि.) – लागु: (१) संबंध्द, संबंधित; (२) बंधबेसतुं, अनुकूल आवतुं (३) परिणामकारी; (४) योग्य, घटतुं.

– असणे – लागु होवुं, संबंधित होवुं ('हा कायदा त्याला लागू आहे').

– करणे – लागु करवुं, जोडवुं, बंधबेसतुं करवुं.

– पडणे – लागु पडवुं, परिणामकारी थवुं.

– होणे – लागु थवुं.

लागून असणे – संबंधित होवुं, लागवगमां होवुं; (२) अडोअड होवुं

लागोपाठ (अ.) – लागलागट, एक पछी एक, वाराफरती.

लाघव [सं.] (न.) – (१) चातुर्य (न.), होशियारी (स्त्री.); (२) कुशळता (स्त्री.); (३) नानम, हलकाई (स्त्री.).

लाघवी (वि.) – (१) हेताळ; (२) आर्जवी; (३) खुशामती.

– पणा (पु.) – (१) हेताळपणुं (न.); (२) आर्जव (न.); (३) खुशामतीपणुं (न.).

लांगूल [सं.] (न.) – लांगूल, पूछडूं (न.).

– चालन [सं.] (न.) – (१) पूंछडुं हलाववुं ते; (२) (लाक्ष.) जी लब्बे करवुं ते; खुशामत करवी ते.

लाच़ (स्त्री.) – लांच, रिश्वत (स्त्री.).

–खाऊ, –खोर (वि.) – लांचखाउ, –खोर, लांचीयो.

– खाणे – लांच खावी, – लेवी.

– देणे – लांच आपवी.

– लुच़पत (स्त्री.) – लांच रिश्वत, – रुशवत (स्त्री.).

– लुच़पत करणे – लांच खावी, आडो हाथ मारवो.

लाच़ावणे (अ. क्रि.) – (१) लत लागवी; (२) लांच खावा टेवावुं; (३) लोभावुं, ललचावुं.

लाचार (वि.) – (१) लाचार; विवश, निरूपाय; (२) ओशियाळुं, दीन.

– री (स्त्री.) – (१) लाचारी, विवशता (स्त्री.); (२) ओशियाळापणुं (न.), दीनता (स्त्री.).

लाज़ (स्त्री.) – लाज (स्त्री.): (१) शरम, ओशंक (स्त्री.), संकोच (पु.); (२) मर्यादा (स्त्री.), मलाजो (पु.).

– आणणे – लजाववुं, शरमाववुं.

– उघडी करणे – (१) आबरू उघाडी पाडवी, (२) अेब उघाडी पाडवी.

– काढणे – (१) घूंघटो ताणवो, लाज काढवी; (२) अवमान करवो.

– कोळून पिणे – लाज मूकवी, नफ्फट थवुं.

– झाकणे, –राखणे – लाज राखवी, आबरू जाळववी.

– ट, –रा (वि.) – लाजाळुं, शरमाळ.

– लज्जा (स्त्री.) – लाजशरम, लाज लजामणी (स्त्री.), संकोच (पु.).

– णे (अ. क्रि.) – लाजवुं, शरमावुं.

लाजबाब [फा.] (वि.) – (१) निरुत्तर, चुप, (२) अनुपम.

लाज़विणे – (१) लजाववुं, शरमाववुं, (२) झांखु पाडवुं.

लाज़ाळू (वि.) – लाजाळुं, लज्जाशील, शरमाळ.

– (न.) – लजामणी, लाजाळी (स्त्री.), एक छोड जेनां पानां स्पर्शथी संकोचाय छे.

लाजिरवाणा (वि.) – लजामणुं, शरम–लज्जा–जनक, लाज ऊपजावे तेवुं.

लाज़ेकाज़ेने, –स्तव (अ.) – शरमाशरमी, शरमने लीधे.

लाज़ेने चूर होणे – शरमिंदुं थवुं, झखवाणुं– छोभुं–पडवुं.

लाट (पु.) – (१) लाट, जथो, समुच्चय (पु.); (२) मोटो साहेब, 'लॉर्ड'.

– (स्त्री.) – लाट (स्त्री.): (१) घाणीनुं ऊभुं लाकडुं (न.); (२) तरंग (पु.) मोजुं (न.), मोजो (पु.); (३) धरी (स्त्री.) (गाडुं, रेंटियो व. नी); (४) खाट (स्त्री.), 'लॉटरी'; (५) नवी फॅशननी लहेर (स्त्री.); (६) जमीन

– **टांग्या** (वि.) – लंबूश, लांबटंगियुं.
– **डा** (वि.) – लांबुं.
– **ण** (स्त्री.) – (१) लंबाण, लांबी करेली वात (स्त्री.); (२) विलंब (पु.), वार, ढील (स्त्री.).
– **डा** (पु.) – (लाक्ष.) सर्प (पु.).
– **बसणे** – (लाक्ष.) (स्त्री.) दूर बेसवुं, रजस्वला थवुं.
– **णीवर टाकणे** – ढील–वार–करवी, खोरंभे नाखवुं, मुल्तवी राखवुं, मांडी वाळवुं.
– **णीवर पडणे** – मुल्तवी रहेवुं.
लांबणे (अ. क्रि.) – (१) लंबावुं; (२) वधवुं; (३) मुल्तवी रहेवुं.
लांबवा लांबव (स्त्री.) – चोराचोर (–री) (स्त्री.), लूटी जवुं ते.
लांबविणे (सं. क्रि.) – (१) लंबाववुं; (२) पसारवुं; (३) लंबाई वधारवी; (४) छूपीथी लई लेवुं, चोरवुं; (५) जुओ 'लांबणीवर टाकणे'.
लांबी (स्त्री.) – (१) लंबाई (स्त्री.); (२) लांपी (स्त्री.), सफेदी ने बेलतेलनी मिश्र करीने बनावेली लूगदी (स्त्री.) (तड व. भरवा माटे).
लांबून (पु.) – दूरथी.
लायक [अ.] (वि.) – लायक, योग्य, पात्र.
– **की** (स्त्री.) – लायकी, लायकात, योग्यता, पात्रता (स्त्री.).
लाल (वि.) – लाल, रातुं.
– (पु.) – (१)माणेक रत्न (न.); (२) वहालो दीकरो (पु.).
– **पाणी** (न.) – लाल पाणी (न.), दारू, शराब (पु.).
– **बत्ती** – (स्त्री.) – लालबत्ती (स्त्री.), थोभवानी सूचना, भयनी सूचना.
– **भडक** (वि.) – लालचटक, –चोळ, खूब लाल.
– **सर** (वि.) – जरीक लाल.
– **होणे** – लाल थई जवुं: (१) खूब गुस्से थवुं; (२) तपावाथी खूब गरम थवुं.
लालचावणे (अ. क्रि.) – ललचावुं, लोभावुं.
लालची (वि.) – लालची, लोभी.
लालटेन (पु.) – लालटेन, फानस (न.).
लालन [सं.] (न.) – लाड लडाववां ते.
– **पालन** (न.) – (१) लाडथी पालन करवुं ते; (२) लाडकोडथी उछेर (पु.).

लालसा [सं.] (स्त्री.) – लालसा (स्त्री.), अभिलाषा, तीव्र इच्छा (स्त्री.).
लालित्य [सं.] (न.) – लालित्य (न.): (१) सुंदरता मनोहरता (स्त्री.); (२) मोहकता (स्त्री.); (३) नाजुकपणुं (न.), कोमलता (स्त्री.); (४) कलात्मता (स्त्री.); (५) (स्त्रीना) प्रेमप्रदर्शक हावभाव (पु.ब.व.).
लाली – लाली, रताश (स्त्री.).
लालूच (स्त्री.) – लालच (स्त्री.), लोभ (पु.), प्रलोभन (न.).
– **दाखविणे** – लालच बतावबी, ललचाववुं, प्रलोभन बताववुं.
लाव (स्त्री.) – (१) बाळभक्षक राक्षसी (स्त्री.); (२) भयानक स्त्री.
लावणी (स्त्री.) – (१) पेरणी, वावणी (स्त्री.); (२) लावणी, ग्रामीण गीतोनो एक ढंग.
– **पत्रक** (न.) – खेडाणनीचेनी गाम जमीननी नोंधवही (स्त्री.).
लावणे (स. क्रि.) – (१) लगाडवुं, चोंटाडवुं('तिकीट लावले') (२) पेरवुं, वाववुं; (३) फरज पाडवी ('करायला लावले'); (४) गोठववुं ('भांडी लावली').
– **वून घेणे** – (१) चोंटाडी लेवुं (' तो गुन्हा त्यांनी स्वतःला लावून घेतला'); (२) लगाडावुं, दुःख पामवुं ('त्यांनी ती गोष्ट मनाला लावून घेतली'); (३) वांसी लेवुं ('दार लावून घेतले'); (४) टूंकुं वस्त्र पहेरवुं.
– **वून पाहणे** – तुलना करी जोवुं, सरखावी जोवुं.
– **वून बोलणे** – ठपको आपवो, मन दुभाय तेम बोलवुं.
लावण्य [सं.] (न.) – लावण्य, सौंदर्य (न.).
– **खनी, –खाणी** (स्त्री.) – रूपांदे, अत्यंत रूपवती स्त्री.
लावतोड (स्त्री.) – दोंडादोडी, धमाल (स्त्री.).
लावसट (स्त्री.) – जुओ 'लाव'
लावालाव (स्त्री.) – (१) चाडी, चुगली (स्त्री.); (२) गोठवण (–णी) (स्त्री.).
– **करणे** – (१) चाडी चुगली करवी; (२) (सामान) गोठववुं, मांडवुं.
लावी (स्त्री.) – लावरी, एक मादा पक्षी (स्त्री.).
लास (पु.) – (१) मसो (पु.), चामडी परनो तल (पु); (२) लाश (–स) (स्त्री.), मडदुं (न.).
– (वि.) – बेहोश, तर.

सपाट करवानो 'रोलर' (पु.).

– उठणे, –उसळणे – (१) लाट ऊठवी, –ऊछळवी; (२) कोई नवी फॅशन के नवुं वातावरण फेलावुं.

– लागणे – खाटी जवुं, लॉटरी लागवी, अचानक मोटो लाभ थवो.

लाटण (न.) – रोटली वणती वखते लगाडातो लोट (पु.); अटामण (न.).

लाटणे (स. क्रि.) – (१)वणवुं; (२) रेंट (पाणी काढवानो) चलाववो; (२) पचावी पाडवुं, हाथ करवुं.

– (न.) – वेलण (न.).

लाटा (पु.) – (१) केळवेली कणकनो के कोई पण आटानो लांबो वींटो (पु.); लाटो (२) राशि (स्त्री.), ढगलो (पु.).

लाटालाट (स्त्री.) – लबाडीथी के चोरी छूपीथी लुच्चाओए लूट करवी ते.

लाटी (स्त्री.) – (१) रोटली के पापड वीणवापहेलां करातो वींटो (पु.): (२) लाकडानो थांभलो के मोभ (पु.).

लाठ (वि.) – (१) लांठ, डांडगुं, (२) समर्थ, शूर.

लाठाई (स्त्री.) – डांडाई (स्त्री.).

लाठी (स्त्री.) – लाठी (स्त्री.), डंडो (पु.).

– चालविणे – लाठी चलाववी.

लाड (पु.) – लाड (न.), चाग (पु.), ललक (स्त्री.).

– करणे – लाड करवां, अछो अछो करवुं, लाडवुं.

– का (वि.) – लाडलुं, लाडकुं, वहालुं.

– पुरविणे – लाड करवां, – लडाववां.

लाडावणे (स. क्रि.) – लाडथी बहेकावी मूकवुं, लाडघेला थवुं.

लाडिकपणा (पु.) – ललक (स्त्री.), लालन (न.).

लाडीगोडी (स्त्री.) – सवासलां (न. ब. व.), खुशामत (स्त्री.), मनामणां (न. ब. व.).

– लावणे, –करणे – सवासलां करवां, खुशामत करवी, ललोपतां करवां.

लाडू (पु.) – (१) लाडु (पु.); (२) पिंडो, गोळो (पु.).

लाडे लाडे बोलणे – (१) लाडथी बोलवुं, (२) वहाल बनावी के नखरां करीने बोलवुं, कालुंकालुं बोलवुं.

लाडोबा (वि. पु.) – लाडो, लाडकवाळो, लाडलो.

लाणी (स्त्री.) – लाणी, कापणी (स्त्री.).

लांडगा (पु.) – वरु (पु. न.).

लांडा (वि.) – (१) टूंकुं; (२) ठूंठुं; (३) (लाक्ष.) नकामुं

– कारभार (पु.) – नकामुं दखल करवुं– माथुं मारवुं– ते.

– बुच्चा (वि.) – बूचुं, घरेणां वगरनुं.

लांडोर (स्त्री.) – ढेल, ढेलडी (स्त्री.).

लाथ (स्त्री.) – लात (स्त्री.), पाटुं (न.).

– मारणे – लात मारवी, पाटुं मारवुं.

लाथ (–था)डणे (सं. क्रि.) – (१) लात मारीने धकेलवुं, –हडसेलवुं; (२) (लाक्ष.) फिटकारवुं.

लाथाळ (वि.) – लात मारवानी टेववाळुं.

– ळी (स्त्री.) – लातलाता (स्त्री.), सामसामी लातो मारवी ते.

लादणी (स्त्री.) – (१) लादवुं ते; (२) भंडार (न.), धान्यनुं कोठार (न.); (३) बोजो, भार (पु.).

लादणे (स. क्रि.) – (१) लादवुं, बोजो मूकवो; (२) (लाक्ष.) पराणे कराववुं.

लादा (पु.) – (१) लादेडो, धोबीना पोठियापर लादेलो गांसडो (पु.); (२) बोजो (पु.), (३) लोंदो (पु.).

लादी (स्त्री.) – लादी, फरस, छाट (स्त्री.).

– बसविणे – लादी जडाववी, –बेसाडवी, फरसबंधी करवी.

लाधणे (अ. क्रि.) – लाधवुं, दैवयोगथी प्राप्त थवुं, लाभवुं.

लापट (वि.) – (१) तकलादी; (२) ढीलुं, डगडगुं; (३) (लाक्ष.) कोरगुं, निर्लज्ज.

लापणिका [सं.] (स्त्री.) – (१) लंबाण करीने कहेली वात (स्त्री.); (२) कपटी सलाह (स्त्री.); (३) विवेचन (न.); (४) कुभांड, तहोमत (न.).

लापशी (स्त्री.) – लापशी (–सी), घउंनी खीर (स्त्री.).

लाफा (स्त्री. ब. व.) – (१) जपाटा (पु. ब. व.); (२) वधारीने कहेवुं ते.

लाभ [सं.] (पु.) – लाभ (पु.) : (१) प्राप्ति (स्त्री.); (२) फायदो, नफो (पु.); (३) बचत (स्त्री.).

– हानी (स्त्री.) – लाभ हानि (स्त्री.), लाभालाभ (पु.)

लाभणे (सं. क्रि.) – लाभवुं, प्राप्त थवुं, मळवुं.

लाभांश [सं.] (पु.) – नफानो हिस्सो, 'डिव्हिडंड' (पु.).

लामण दिवा (पु.) – सांकळथी टंगावेलो तेलनो दीवो (पु.).

लांब (वि.) – लांबुं, दीर्घ.

– (अ.) – दूर, छेटे.

– कान्या (वि.) – लांबा कानवाळुं.

– कान्या (पु.) – गधेडुं (न.), लंबकर्ण

लासणी (स्त्री.) – डाम, चपको (पु.).
लासणे (सं. क्रि.) – डामवुं.
लासरे (न.) – केशाळ लाखुं, शरीरउपर जन्मथी पडेलुं चाठुं.
लासे (न.) – (१) तल, मसो (पु.); (२) लाखुं (न.).
लाही (स्त्री.) – (१) लाय, बळतरा , अगन (स्त्री.); (२) धाणी (स्त्री.).
– अंगाची लाही होणे – (१) अंगार ऊठवो, दाझ चडवी; (२) खूब तपावुं, धखारो थवो.
लाहो (पु.) – (१) लाभ (पु.); (२) छंद, नाद (पु.).
लाळ (स्त्री.) – लाळ (स्त्री.).
– घोटणे – (लाक्ष.) लाळां चाववां, खुशामत के आजीजी करवी.
– णे – लाळ पडवी.
– सुटणे – लाळ छूंटवी, मोंमां पाणी आववुं.
लाळी (स्त्री.) **लाळेरे** (न.) – लाळियुं (न.), (बाळकना मोढामांथी पडती लाळथी पहेरण न बगडे तेमाटे) बाळकना गळामां बांधेलुं कपडुं.
लाळया (वि.) – लाळियुं, घणी लाळ बहार पडती होय तेवुं.
लाक्षणिक [सं.] (वि.) – लाक्षणिक, लक्षणाथी सूचित थतुं; (२) बाह्य अर्थथी बीजो गर्भित अर्थ बतावतुं.
लिखाई (स्त्री.) – (१) हस्ताक्षर (न.); (२) लखवानुं वलण (न.), –नी ढब, लखामण (स्त्री.), लखाण (न.).
लिखापढी (स्त्री.) – (१) लखापट्टी (–डी) (स्त्री.), वारंवार लखीने जणाववुं ते; (३) पत्रव्यवहार (पु.).
लिखावट (स्त्री.) – लखावट, लखवानी ढब (स्त्री.).
लिखित [सं.] (वि.) – लिखित, लखायेलुं.
– (न.) – लख्यालेख (पु.), विधिए लखेलो लेख.
लिगाड (न.) – (१) लफरुं, लचांड (न.); (२) बंधन (न.), बोजो थाय तेवी जवाबदारी (स्त्री.).
लिगाडया (वि.) – झघडो पेदा करनार, कारस्तानी.
लिंग [सं.] (न.) – लिंग (न.) : (१) चिह्न (न.); (२) नामनी जाति बतावतुं चिह्न; (३) शिवभगवाननुं प्रतीक लिंग; (४) पुरुषनुं जननेंद्रिय (न.).
– गळयातले लिंग (न.) – (१) लिंगायत पंथमां गळामां लटकावे छे ते लिंग; (२) (लाक्ष.) आंखनी कीकी (स्त्री.), अति वहालुं माणस.
लिडबिडणे (अ. क्रि.) – लबदावुं, खरडावुं.
– (सं. क्रि.) – लबदाववुं, खरडाववुं.
लि (–लिं) पणे (सं. क्रि.) – लीपवुं; छाणमाटीनी गारनो लेप करवो.
लिप्त [अ.] (वि.) – लिप्त, आसक्त, फसायेलुं.
लिप्ताळा (वि.) – (१) गुनामां फसावेलुं; (२) ओशियाळुं उपकारना भार नीचे दबायेलुं.
लिफाफा [अ.] (पु.) – लिफाफो (पु.), परबीडियुं (न.).
लिबलिबीत (वि.) – (१) पोचुं, नरम; (२) लबदायेलुं.
लिबास [अ.] (पु.) – लेबास, पोशाक (पु.).
लिंपण (न.) – लींपण (न.).
लिंब (पु.) – लीमडो (पु.).
– लोण (न.) – मीठुं, लींबु आदि उतारीने फेंकवानुं बला दूर करवानुं साहित्य.
– लोण उतरणे – मीठुं, लींबु उतारीने अलाबला काढवी, नजर उतारवी.
लिंबु (पु.) – लिंबु, लींबु (पु.).
लिलाम (–व) (पु.) – लिलाम (न.), हराजी (स्त्री.).
लिवलिवीत (वि.) – (१) नबळुं; (२) नरम, मजबूत नहि एवुं, ढीलुं.
लिह (–हि) णे (स. क्रि.) – लखवुं.
– (न.) – लेखन (न.), लखवानी क्रिया.
– पुसणे (न.) – लेखन, वाचन इ.
लिहिणावळ (स्त्री.) – लखाई, लखवानुं महेनताणुं (न.).
लीक (–ख) (स्त्री.) – लीख (स्त्री.), जू नामनां जंतुना ईंडां (न.ब.व.).
लीद (स्त्री.) – लाद (स्त्री.), घोडा–गधेडानु छाण (न.).
लुकडा (वि.) – पातळुं, एकवडियुं.
लुकलुकणे (अ. क्रि.) – झबूकवुं.
लुगडे (न.) – साडलो, साल्लो (पु.).
लुंगणे (अ. क्रि.) – जुओ 'लंगणे'.
लुंगावणे (सं. क्रि.) – लूटवुं, पडाववुं, पडावी लेवुं.
लुंगासुंगा (वि.) – (१) साधारण, क्षुद्र, अदनुं; (२) दुर्बळ (३) जेवुं तेवुं.
लुंगी (स्त्री.) – लुंगी (स्त्री.), काछडी वाळयावगर केडे वींटवानुं वस्त्र.
लुचक (वि.) – चुगलखोर.
लुचणे (सं. क्रि.) –बाळके थान चूसवुं.
लुचपणे (अ. क्रि.) – लंगडावुं, खोडंगवुं, खोडुं चालवुं.
लुचपत (स्त्री.) – लांच, रिश्वत (स्त्री.) (हमेशा 'लाच' शब्द साथे जोडीने).
लुच्चा (वि.) – लुच्चुं, कपटी, धूर्त.

–च्चेगिरी (स्त्री.) – लुच्चाई (स्त्री.), लुच्चापणुं (न.).

लुंचणे (सं. क्रि.) – लुंचवुं, चीमटाथी वाळ टूंपवा.

लुटणे (सं. क्रि.) – (१) लूटवुं. झूटवी लेवुं: (२) मनमानतुं लईजवु.

लुटपुटणे (अ. क्रि.) – जुओ 'लटपटणे'.

लुटविणे (सं. क्रि.) – (१) लुटाववुं, लूट करावववी; (२) यथेच्छ लई जवा देवुं, दान करवुं.

लुटारू (पु.) – लुटारु (–रो), कतोदियो, वाटपाडु (पु.) धाडपाडु.

लुटालूट (स्त्री.) – लूटालूट (स्त्री.).

लुटुपुटीचा (वि.) – (१) नकली, (२) बाळरमतमांनुं मोटेरानुं अनुकरण करवा करेलुं

लुड (ढ) कणे (अ. क्रि.) – लूठवुं, गबडवुं.

लुडबुड (स्त्री.) – दखलगिरी, दरम्यानगौरी (स्त्री.).

– णे (अ. क्रि.) – (१) वच्चे दखल करवी; माथुं मारवुं; (२) धक्के चडवुं, धक्को खावो.

– डया (वि.) – दखलियुं, पंचातखोर.

लुडाखुडा (वि.) – (१) दूबळुं; (२) थाक्योपाक्यो (३) लोथपोथ, (४) जरठ, घरडो.

लुंडा (वि.) – (१) लूलुं; (२) ठूंठुं, पांगळुं.

– भुंडा (वि.) – (१) नवरुं, बेकार; (२) कंगाल.

लुतरा (वि.) – (१) चुगलखोर; (२) गप्पी; (३) निंदाखोर.

लुप्त [सं.] (वि.) – (१) लुप्त, लोप पामेलुं, देखातुं बंध थयेलुं; (२) चालु नहि एवुं (३) लखतां के बोलतां रही गयेलुं; (४) भूलेलुं.

– प्राय (वि.) – लुप्तप्राय, लुप्तजेवुं, नष्टजेवुं.

लुबरा (–ब्रा) (वि.) – (१) बीजानी वच्चे बोलवानी टेववाळो; (२) खुशामतियो.

लुबाडणे (सं. क्रि.) – लूटवुं, ओळववुं, पडावी लेवुं.

लुबाडणूक (स्त्री.) – जबरदस्तीथी झूंटी लेवुं ते.

लुला (–ळा) (वि.) – लूलो, अपंग.

लुसलुशीत (वि.) – (१) नरम, (२) सुंवाळुं; (३) कुमळुं, कोमल.

लू, लूक (स्त्री.) – लू, लूक (–ख) (स्त्री.), गरम पवननी लाय (स्त्री.).

लूट (स्त्री.) – लूट (स्त्री.): (१) लूटवुं ते; (२) लूटेलो माल (पु.); (३) (लाक्ष.) आर्थिक शोषण (न.); (४) रेलछेल, समृध्दि (स्त्री.).

– करणे – (१) लूटवुं, लूट करवी; (२) यथेच्छ लई जवुं.

– फाट (स्त्री.) – लूटफाट (स्त्री.).

– मारणे – लूट करवी, लूटवुं, धाड पाडवी.

लूत (स्त्री.) – लूखरी, लूखस (स्त्री.), कूतराने थतो खुजलीनो रोग.

– भरणे – कूतरानुं अंग लूखसथी भरी जवुं.

लेइणे (स. क्रि.) – जुओ 'लेणे'.

लेक (पु.) (ग्रामीण) – दीकरो (पु.).

– (स्त्री.) – दीकरी (स्त्री.).

– रू (न.) – बाळक, छोकरूं (न.).

– रेबाळे(न.ब.व.) – छोकरांछैयां (न.ब.व.), वस्तार (पु.).

लेका ! (उद्‌गार अ.) – अल्या !.

लेकुरेपण (न.) – बाळपण, बचपण (न.).

लेकुरवाळा (वि.) – (१) छोकरांछैयांवाळुं; बचरवाळ; (२) वस्तारी.

लेख (पु.) – (१) लेख, निबंध (पु.); (२) दस्तावेज (पु.).

– क (पु.) – (१) लेखक (पु.); (२) साहित्यकार (पु.).

– णी (स्त्री.) – लेखणी (–नी), कलम (स्त्री.).

– णीबहाद्दर (वि.) – कलमकश, कलमबहादुर, कलमबाज.

– णे (सं क्रि.) – लेखवुं, हिसाबमां–गणतरीमां–लेवुं, गणकारवुं.

– निक (पु.) – लहियो; कलमनवीश (पु.).

लेखा (पु.) – (१) लेखुं (न.), गणतरी (स्त्री.), हिसाब (पु.); (२) अंदाज (पु.); (३) दस्तावेज (पु.);

– अधिकारी (पु.) – हिसाबी विभागनो अधिकारी (पु.).

– निरीक्षक (पु.) – हिसाब तपासणी विभागनो अधिकारी, 'ऑडिटर'.

– परीक्षक (पु.) – हिसाबचोकसी (पु.).

– पाल (पु.) – हिसाबनीस, 'अकौंटंट'.

– समिती (स्त्री.) – शासकीय हिसाबनी तपासणी करनांर समिति, 'पब्लिक अकौन्ट्स कमिटी'.

– देवी (स्त्री.) – करजखत, लेखपत्र (न.).

लेखिक (पु.) – जुओ 'लेखनिक'.

लेखिका (स्त्री.) – लेखिका; स्त्रीलेखक (स्त्री.).

लेखी (वि.) – लिखित, लेखित, लखेलुं.

– (अ.) – गणतरीमां, हिसाबमां, मतमां ('माझ्या

लेखी या गोष्टीला शून्य किंमत आहे').
लेचापेचा (वि.) – ढचुपचुं, डगमगुं, अस्थिर.
लेजि (–जि) म [फा.] (न. स्त्री.) – लेजीम (स्त्री.).
लेटणे (अ. क्रि.) – (१) लेटवुं, आडा थवुं; (२) अढेलवुं.
लेणदेण (स्त्री.) – (१) लेणदेण (स्त्री.); (२) लेणादेणी (स्त्री.), ऋणानुबंध (पु.).
लेणे (सं. क्रि.) – लेवुं, पहेरवुं, धारण करवुं.
– (न.) – (१) अलंकार (पु.); (२) गुफामांनुं कोतरकाम (न.).
लेंड (न.), **लेंडी** (स्त्री.) – लींडुं (न.), लींडी (स्त्री.).
– **ओहोळ** (पु.) – वहेळो (पु.).
– **पिंपळी** (स्त्री.) – लींडी पीपर, एक वनस्पति के तेनुं फळ.
– **टाकणे** – लींडी करवी.
– **गाळणे** (१) लींडुं मूकवुं, लींडाजेवुं अघवुं; (२) रमतमां दोष करवाथी भिल्लु बाद थवो.
लेंडा(–ढा)र (न.) – लींडांजेवी संतति (तिरस्कार व्यंजक).
लेंड्या गाळणे (१) लींडां मूकवां; (२) (लाक्ष.) गर्भगळित थवुं, भयभीत थवुं.
लेप (पु.) – लेप (पु.) : (१) लीपण (न.); (२) उवटणुं (न.); (३) आभडछेट (स्त्री.) (४) पातळो थर (पु.); (५) खरड (स्त्री.).
लेपटणे, लेपणे (स. क्रि.) – (१) चोपडवुं; (२) लेप लगाडवो; (३) लीपवुं; (४) अभडावुं.
लेपाटा (पु.) – लेप (पु.), खरड (स्त्री.).
लेपाळा (पु.) – वासण इ. पर चडेलो चीकणो लेप (पु.).
लेवविणे (सं. क्रि.) – 'लेणे' नुं प्रेरक, लेवडा(–रा)ववुं, पहेरावववुं.
लेश [सं.] (पु.) – लेश, अत्यल्प अंश (पु.).
– (वि.) – अल्प, घणुं थोडुं, जराक.
– **मात्र** (वि.) – लेशमात्र, बहु ज थोडुं.
– **मात्र (अ.)** – जराक पण.
लेस [इं.] (स्त्री.) – लेस, फीत, जरीनी के बुट्टीवाळी किनार,तोई, (स्त्री.);
– **दार** (वि.) – लेस्वाळुं, फीतवाळुं, गूंथेली किनारवाळुं.
लोई (स्त्री.) – लोई, मोटी कामळ (स्त्री.).
लोक [सं.] (पु.) – लोक (पु.): (१) प्रजा (स्त्री.); (२) जनसमाज (पु.); (३) नागरिक (पु.); (४) पुराणोक्त मळतो लोक ('गोलोक', 'स्वर्लोक' जेवो).
– **कथा** (स्त्री.) – (१) लोकवार्ता, लोकोमां प्रचलित वार्ता (स्त्री.); (२) दंतकथा (स्त्री).
– **गंगा** (स्त्री.) – लोकरूपी गंगा (स्त्री.); समाज.
– **गीत** (न.) – लोकगीत, सामान्य लोकोमां के गामडांना लोकोमां प्रचलित लोकोमांथी ज कोईए रचेला गीत.
– **तंत्र** (न.) – लोकतंत्र, प्रजातंत्र, लोकसत्ताक राज्यतंत्र (न.).
– **नायक** (पु.) – लोकनायक, लोकोनो नेता (पु.).
– **नियुक्त** (वि.) – लोकनियुक्त, लोकोए पसंद करीने चूंटेलुं.
– **नीती** (स्त्री.) – लोकनीति (स्त्री.) : (१) लोको चलावे ते नीति (स्त्री.) के राज्यनुं वलण (न.); (२) चालरीत, रूढी (स्त्री.).
– **पाळ** (पु.) – (१) राजा, राज्यसंचालक शासक (पु.); (२) दिक्पाल (पु.).
– **प्रवाद** (पु.) – (१) लोकवायका, अफवा (स्त्री.); (२) लोक बत्रीशी (स्त्री.), लोकोमां बोलावुं ते (वखाण के वगोवणी).
– **प्रवाह** (पु.) – (१) लोकोनी भीड (स्त्री.); (२) 'लोकरीत' जुओ.
– **प्रसादन** (न.) – (१) लोकोनी आराधना (स्त्री.); (२) लोकसंपर्क (पु.), 'पब्लिक रिलेशन्स'.
– **प्रशस्त** (वि.) – लोकोओ वखाणेलुं, लोकमान्य एवुं.
– **बाह्य** (वि.) – लोकोए बहिष्कार करेलुं, लोकविरुध्द.
– **भाषा** [सं.] (स्त्री.) – लोकोमां प्रचलित एवी भाषा, लोकोनी बोली (स्त्री.).
– **मत** (न.) – लोकमत (न.).
– **मतानुवर्ती** [सं.] (वि.) – लोकमतानुवर्ती, लोकोना मत प्रमाणे चालतुं.
– **मर्यादा** (स्त्री.) – (१) लोकामां प्रचलित रूढी (स्त्री.); (२) लोकलाज (स्त्री.) (३) लोकोविषे आदरभाव (पु.).
– **माता** (स्त्री.) – लोकमाता, नदी (स्त्री.).
– **मानस** (न.) – लोकमानस, सार्वजनिक मत के इच्छा.
– **मान्य** (वि.)– लोकमान्य, लोकोए मान्य करेलुं,– आदरेलुं.

– **मान्य** (पु.) – लोकमान्य तिलक महाराज (पु.).

– **रंजन** – (१) जुओ 'लोक प्रसादन'; (२) लोकोना खेल विनोद (पु.ब.व.).

– **रीत** (स्त्री.) – लोकरीति (स्त्री.), सामान्य चालचलण (स्त्री.).

– **लज्जा** (स्त्री.) – लोकलाज (स्त्री.), लोकोमां नामोशी थवानो डर (पु.).

– **लेखा** (पु.) – शासकीय जमाखरच, 'पब्लिक अकौंट्स'.

– **शाही** (स्त्री.) – लोकशाही (स्त्री.), लोकतंत्र (न.), 'डेमॉक्रसी'.

– **संख्या** (स्त्री.) – लोकसंख्या, लोकवस्ती, (स्त्री.).

– **संग्रह** [सं.] (पुं) – लोकसंग्रह (पु.) : (१) विधविध लोकोनो संग्रह (पु.); (२) समाज टकी रहे ए रीते समाज व्यवस्थानुं रक्षण (न.) (३) लोकोने आदर्श थाय एवुं आचरण (न.); (४) अमुक उद्दिष्ट तरफ लोकोने पोतानी साथे लई जवातुं धोरण (न.).

– **सत्ताक** (वि.) – प्रजासत्ताक, प्रजानी वहीवट वाळुं.

– **समजूत** (स्त्री.) (१) लोकलागणी (स्त्री.); (२) लोकोनी मान्यता (स्त्री.); (३) मात्र लोकोनो संतोष (पु.).

– **संपादणी** (स्त्री.) –(१) लोकाराधन (न.); (२) लोकोने खुश राखवा करेलो देखाव (पु.).

लोकर (स्त्री.) – ऊन (न. स्त्री.).

– **री** (वि.) – ऊनी.

लोकाचार (पु.) – जुओ 'लोकरीत'.

लोकानुछंदी (वि.) – (१) लोक नचावे तेवी रीते नाचनार; (२) लोक माने ते माननारुं.

लोकांती (अ.) – जाहेरमां, लोकोमां, समुदायमां.

लोकापवाद (पु.) – लोकापवाद, लोकोनो दोषारोप (पु.).

लोखंड (न.) – लोखंड, लोढुं (न.).

– **डाचे चणे** (पु.ब.व.) – (लाक्ष.) लोढाना चणा (पु.ब.व.), महामुश्केल काम (न.).

– **डी** (वि.) – लोखंडी : (१) लोढानुं बनावेलुं; (२) लोखंड जेवुं–घणुं मजबूत.

लोंगर (पु.) – लूम (स्त्री.), लूमखो (पु.), झूमखो (पु.).

लोचट (वि.) – चोटणुं.

लोंचण (स्त्री.) – लुंचन, लोचन,– माथाना वाळ टूंपी नाखवानुं साधन.

लोट (पु.) – (१) लोढ, पूरनो घोडो, जोमदार प्रवाहनो लाटो–मोजो (पु.); (२) गतिमान् वस्तुनो धक्को (पु.) घोंघ

– **गाडा** (पु.) – ठेलो (पु.)

– **पोट** (स्त्री.) – (१) कोईपण चीजनी बे बाजुओ; (२) आळोटण (न.); (३) हांसीमजाक (स्त्री.); (४) रेलछेल (स्त्री.)

लोटके (न.) – लोटको (पु.); ढोचकुं (न.)

लोटणा (पु.) – झाडु (न.), सावरणो (पु.).

लोटणे (सं. क्रि.) – (१) धकेलवुं, ठेलवुं; (२) वासवुं (बारणुं), ठालुं वासवुं.

– (अ. क्रि.) – (१) वाळवुं (पूंजो इ.); (२) वीतवुं ('बहुत काळ लोटला'); (३) संख्याबंध चडी आववुं ('शकांचे सैन्य लोटले').

लोटा (पु.) – लोटो, अबखोरो (पु.).

लोटांगण (न.) – (१) दंडवत (पु.); (२) आळोटवुं ते.

लोटालोट (–टी) (स्त्री.) – धकाधकी, ठेलाठेल (स्त्री.).

लोटी (स्त्री.) – लोटी (स्त्री.), नानो लोटो (पु.).

लोठया (पु.) – धिंगडमल्ल (पु.).

– (वि.) – (१) अगडबंब; (२) डांडगो, धिंगो.

लोड (पु.) – गोळ ने लांबो आडो तकियो, – अढेलवानुं साधन.

लोड (–ढ) णा (पु.) – डेरो (पु.), डफणुं, कोटियुं (न.), हेड (स्त्री.), तोफानी ढोरने गळे बंधातुं लाकडुं (न.).

लोढणे (न.) – 'लोडणा' जुओ.

– **(स. क्रि.)** – लोढवुं, चरखाथी पीलवुं (कपास), ओटवुं.

लोढाई (स्त्री.) – लोढाई, लोढामण (स्त्री.), लोढवानुं महेनताणुं (न.).

लोण (न.) – (१) लूण, मीठुं, निमक (न.); (२) लूणी (स्त्री.), आटापाटानी रमतमां जीतना चिह्न रूपे पाटबहार आवतां लेवाती धूळनी चपटी (स्त्री.).

– **उतरणे** – राईमीठुं उतारी टुचको करवो, नजर उतारवी.

– **पाट, लोंपाट** (पु.) – आटापाटा (पु.).

– **कढी, –थाप** (स्त्री.) – मनगमती थाप (स्त्री.)

– **कढे** (वि.) **(तूप)** – ताजेतरनुं, घरगथ्थुं (घी).

लोणचे (न.) – (१) अथाणुं (न.); (२) लूणचां (न.ब.व.).

– **घालणे** – (१) अथाणुं बनाववुं; (२) आथवुं.

लोणा (पु.) – (१) लूणो (पु.); ओज (न.); (२) पशुना शरीर परनी कांति (स्त्री.).

लोणार (न.) – मीठानो अगर (पु.); (२) चूनखडी (स्त्री.).

– री (पु.) – चूनखडीनो धंधो करनार, चुनारो (पु.).

लोणी (न.) – माखण (न.).

– लावणे – (१) माखण चोंटाडवुं, –चोपडवुं; (२) (लाक्ष.) खुशामत करवी, सल्लो पच्चो करवुं.

लोद(–ध) (स्त्री.) – (१) लोथ, लाश (स्त्री.), मडदुं (न.); (२) खाईपीईने पुष्ट थयेलुं शरीर (न.); (३) पोटलो (पु.) ; (४) फणस जेवुं मोटुं फळ (न.); (५) मोटो गोळ पथ्थर (पु.).

लोधडा, लोधा, लोद्या (वि.) – (१) लोधो, लांबो ने मजबूत बांधानो; (२प काम विना आळसुं पडेलुं.

लोप [सं.] (पु.) – लोप (पु.), अलोप–लुप्त–थवुं ते.

– णे (अ. क्रि.) – (१) अलोप थवुं; (२) अस्त पामवुं; (३) नाश पामवुं.

– विणे (स. क्रि.) – (१) निस्तेज–अलोप–करवुं; (२) नष्ट करवुं.

लोभ [सं.] (पु.) – (१) लोभ (पु.), लालच (स्त्री.); (२) हेत (न.), भाव (पु.).

– सुटणे – लोभावुं, ललचावुं.

लोभावणे (अ. क्रि.) – (१) लोभावुं, ललचावुं; (२) मोह पामवुं.

लोभाविष्ट, लोभी (वि.) – लोभियुं, लोभी, हावरुं; (२) चिंगूस, कंजूस.

लोंब (पु.), **लोंबर** (पु. न.) – डांगर, घउं वग़ी डूंडी (स्त्री.).

लोंबकळणे (अ. क्रि.) – लटकवुं, झूलवुं, टिंगावुं.

लोंबकळा (पु.) – लटकातुं रहेवुं ते.

लोंबट (–द) (वि.) – नाळियेर, कोकम व. नो लूमखो (पु.).

लोंबणे (अ. क्रि.) – टिंगावुं.

लोंबी (स्त्री.) – 'लोंब' जुओ.

लोंबी झोंबी (स्त्री.) – झटाझटी, बाथंबाथी (स्त्री.).

लोलक (पु.) – (१) लोलक (न.), लटकती–झूलती कोईपण वस्तु (जेम के– घंट के घडियाळ नो लंबक); (२) पासादार काचनो ककडो (पु.).

लोलिंगत (वि.) – (१) लंपट, आसक्त; (२) हावरुं.

लोलुप [सं.] (वि.) – लोलुप : (१) आसक्त; (२) मोहवश थयेलुं; (३) अधीर, कामातुर.

लोलो (पु.) – छंद (पु.), लगनी (स्त्री.).

– घालणे – (१) भिखारीए पीछो पकडवो; (२) सुस्ती थी वांचवुं के कंठ करवुं.

– लागणे – छंद लागवो, लगनी लागवी.

लोह [सं.] (न.) – लोह, लोढुं (न.).

– चुंबक (पु.) – लोहचुंबक (न.).

– भस्म (न.) – लोहभस्म (स्त्री.), दवामाटे कराती लोहनी भस्म, एक रसायण.

– मार्ग (पु.) – लोहमार्ग (पु.), (१) रेलवे (स्त्री.); (२) रेलवेनो पाटो (पु.)

लोहार (पु.) – लुहार (पु.).

– साळ (पु.) – लुहार कामनो विभाग.

लोही (स्त्री.) – लोहकढा, लोढानी कढाई (स्त्री.).

लोळ (पु.) – ज्वाळानो भभूको (पु.).

लोळणे (अ. क्रि.) – आळोटवुं, लोटवुं, गबडवुं.

लोळण (न.) – आळोटण (न.).

– घेणे (न.) – आळोटवुं, गबडवुं.

लोळविणे (सं. क्रि.) – (१) आळोटाववुं; (२) (लाक्ष.) भोंयभेगुं करवुं, चीत करवुं (कुस्ती इ. मां).

लोळा (पु.) – (१) कणकनो वाटो, गोळ लांबो वींटो (पु.); (२) लोंदो (पु.); (३) लोलक (न.), लटकती के झूलती वस्तु; (४) पडजीभ (स्त्री.).

– गोळा (पु.) – लोंदो, अडदाळो (पु.).

– गोळा (वि.) – लोथपोथ.

– गोळा होणे – (१) लोथपोथ थई जवुं; (२) भेंचो ऊडवो, अडदाळो नीकळवो.

– गोळा करून टाकणे – अडदाळो काढवो.

लोळी (स्त्री.) – (१) पडजीभ (स्त्री.); (२) कणकनो के पापडना लोटनो लंबगोळ वींटो (पु.); (३) बेल के गायना गळानुं लटकतुं चामडुं.

लौकिक [सं.] (वि.) – लौकिक : (१) लोकोमां प्रचलित–रूढ; (२) आ लोकनुं, दुन्यवी.

– (पु.) – (१) नामना, प्रासिध्दि, ख्याति (स्त्री.); (२) पत, प्रतिष्ठा; (३) समाज व्यवहार, लोकरूढी.

लौंडा [हिं.] (पु.) – (१) लूंडो, गुलाम (पु.); (२) छोकरो(पु.).

– डी (स्त्री.) –(१) लूंडी, दासी(स्त्री.); (२) छोकरी(स्त्री.).

लौंद (वि.) – (१) जड, सुस्त; (२) लठ्ठ.

लौल्य [सं.] (न.) – लौल्य (न.); लोलुपता, आसक्ति (स्त्री.).

व

व [फा.] (अ.) – व, अने.

वई (स्त्री.) – (१) वाड (स्त्री.), आंगण व. नी आजुबाजु करेली आड (स्त्री.); (२) राच (पु.); साळमां जेना वती ताणो ऊंचो नीचो थाय छे ते दोरीथी करेली बनावट.

वकट [तेलगू] (न.; स्त्री.) – वकट (पु.), गिल्लीदंडानी रमतमांनो पहेलो दाव (पु.).

वकर (पु., स्त्री) – मान (पु.), प्रतिष्ठा, पत (स्त्री.).

वकाल (–ला) त [अ.] (स्त्री.) – वकालत (स्त्री.) : (१) वकीलीनो धंधो (पु.); (२) राजदूतनुं कार्यालय, 'एम्बसी'; (३) विष्टी (स्त्री.), सुलेह के समाधानीनी वाटाघाट (४) मुखत्यारी (स्त्री.).

वकील [अ.] (पु.) – (१) वकील (पु.); (२) एलची, राजदूत (पु.).

– देणे – वकील करवो, – रोकवो.

– ली (स्त्री.) – वकीली (स्त्री.), वकीलनो व्यवसाय (पु.).

वकूब [अ.] (पु.) – (१) वकूफ, अक्कल (स्त्री.), डहापण (न.); (२) कौवत (न.), ताकात, ओखात, अवकात (स्त्री.).

वक्त [अ.] (पु., स्त्री.) –वखत (स्त्री.) : (१) समय, काळ (पु.), वेळा (स्त्री.); (२) ताक, लाग (पु.); (३) कटोकटीनी वेळा (स्त्री.); (४) अनुकूल काळ (पु.).

– बेवक्त (अ.) – वखत बेवखत, अवारनवार, गमे त्यारे.

– शीर (वि.) – वखतसर, समयसर.

– शीरपणे (अ.) – समय साचवीने.

वक्तव्य [सं.] (न.) – वक्तव्य (न.) : (१) भाषण (न.); (२) बोलवानुं ते.

वक्ता [सं.] (पु.) – वक्ता (पु.) : (१) बोलनार; (२) भाषणकला जाणनार.

वक्त्री [सं.] (स्त्री.) – स्त्री वक्ता.

वक्फ [सं.] (पु.) – मुसलमानोनो धर्मादो (पु.).

वक्र [सं.] (वि.) – वक्र, वांकुं.

– तुंड [सं.] (वि.) – वांका मोढानुं.

– तुंड (पु.) –वक्रतुंड, गणेश देवतानुं नाम.

– दृष्टी (स्त्री.) – वक्रदृष्टि : (१) बोडी नजर (स्त्री.); (२) क्रोध दृष्टि.

– क्रोक्ती [सं.] (स्त्री.) – वक्रोक्ति (स्त्री.) : (१) कटाक्षभर्यु वचन; (२) एक काव्यालंकार.

वखर (पु., न.) – वखर (पु.), रांपडी (स्त्री.), घास काढी नाखवानुं खेतोनुं एक ओजार.

– णे (सं. क्रि.) – रांपवुं, रांपलवुं, रांपडी फेरववी.

वखवख (स्त्री.) – वखवख (स्त्री.), भूखनी व्याकुळता, खाउं खाउं करवुं ते.

– णे (अ. क्रि.) – वखवखवुं, खाउं खाउं करवुं.

वखा (पु.) – रातब (स्त्री.), रोज नियमित पुरुं पाडवानुं भथ्थुं के सीधुं (न.).

– घालणे – रातब पूरी पाडवी.

वखार (स्त्री.) –वखार, कोठी (स्त्री.); कोठार (न.); गोदाम (स्त्री.).

– घालणे – वखार करवी, जथाबंध माल भरवानी दूकान काढवी.

वग (स्त्री.) – (१) (कोई मोटा माणसनी) ओथ (स्त्री.); (२) संबंध, गाढ परिचय (पु.); (३) प्रतिष्ठा (स्त्री.); (४) तमाशामां गवातुं कोई देवतानुं आख्यान (न.).

– वशीला (पु.) – वगवसीलो (पु.), मोटा माणस साथे गाढ परिचय.

वगळ (स्त्री.) – सार काढी लीधापछी रहेलो कचरो (पु.).

वगळणे (स. क्रि.) – (१) बाद करवुं, छोडी देवुं; (२) मूकी देवुं, पडतुं मूकवुं, आघुं मूकवुं, (३) ओळंगवुं.

वगैरे (अ.) – वगेरे, इत्यादि.

वघळ (पु.) – वहोळो (पु.), नाळुं (न.).

वंकनाळ (स्त्री.) – नाळ (पु.), गर्भने पोषण आपती दूटी साथे जोडायेली लांबी नळी, ओर (स्त्री.).

वंगण (न.) – ऊंजण (न.).

वंगणे (अ. क्रि.) – (१) नमवुं, वांकुं वळी जवुं; (२) नरम पडवुं; (३) ठेकाणे आववुं.

वंगविणे (सं. क्रि.) – (१) नमाववुं, वांकुं वाळवुं; (२) नरम करवुं; (३) ठेकाणे लाववुं.

वचक (पु.) – धाक, सत्ता (स्त्री.), दोर (पु.).

– णे (अ. क्रि.) – धाक खावी.

– कून असणे – धाकमां होवुं, दोरनीचे होवुं.

वचन [सं.] (न.) – (१) वचन, वेण (न.); (२) बोल (पु.); (३) कोल (पु.), प्रतिज्ञा (स्त्री.); (४) अर्थभर्युं वाक्य (न.).

– चिठ्ठी (स्त्री.) – कबूलात पत्र, कबूलातनामुं (न.).

– भाक (स्त्री.) – मोढे करेलो करार, कोलकरार (पु.).

– नाचा खरा, –धड (वि.) – वचननो साचो, वचननी साथे ईमान राखनार.

– अर्ध्या वचनात असणे, –राहणे – आमन्यामां रहेवुं.

वचपा (पु.) – (१) भरपाई (स्त्री.); (२) वळतर (न.), बदलो (पु.).

– काढणे – (१) कसर काढवी; (२) बदलो लेवो.

वज़ (स्त्री.) – संभाळ, काळजी, निगाह (स्त्री.).

– राखणे – संभाळ राखवी.

वज़न (न.) – वजन (न.) : (१) भार, तोल (पु.); (२) मोभो, कार, वक्कर (पु.).

– दार (वि.) – वजनदार : (१) वजन–भार–वाळुं; (२) मोभादार, वक्कर वाळुं.

– पडणे – कार पडवो प्रभाव, –रूआब पडवो.

– नी (वि.) – वजनी.

वज़ा (वि.) – (१) बाद; (२) सदृश, जेवुं ('चाळवजा इमारत').

–, – बाकी (स्त्री.) – (१) बादबाकी, बाद करवानी रीत (स्त्री.); (२) बाद करतां रहेली रकम (स्त्री.).

– करणे – बाद करवुं.

– सूट (स्त्री.) – वजनमापमां आपेली छूट (स्त्री.).

वजीर [अ.] (पु.) – वजीर (पु.) : (१) मुख्य प्रधान (पु.); (२) शेतरंजनुं एक महोरुं(न.).

–री, वजीरात (स्त्री.) – वजीरी, वजीरात (स्त्री.), मुख्य प्रधानपद (न.).

वजू [अ.] (न.) – वजू (न.), नमाज पहेलां हाथ, पग, मों धोवां ते.

– करणे – वजू करवुं.

वज्र [सं.] (न.) – वज्र (न.) : (१) इंद्र देवतानुं शस्त्र (न.); (२) हीरो (पु.); (३) वीजळी (स्त्री.).

– गाठ (स्त्री.) – पक्की–न छूटे एवी–गाठ (स्त्री.).

– चूडेमंडित (वि.) –सुवासिनीने अपातुं सौभाग्यसूचक विशेषण, जेनो चूडो एटले सौभाग्यचिह्न अभंग छे एवी (स्त्री).

– टीक (स्त्री.) – स्त्रीओना गळानुं एक सोनानुं घरेणुं (न.).

– देही (वि.) – मजबूत बांधानुं, जेना शरीरने कोईपण बाधा थाय नहि तेवुं.

– नाद (पु.) – वीजळीनो कडकडाट (पु.).

– परीक्षा (स्त्री.) – कठिन–कडी–कसोटी (स्त्री.).

– पात (पु.) – (१) वीजळीनुं पडवुं ते; (२) तेना जेवो भयंकर आघात (पु.).

– मिठी (स्त्री.) – न छूटे एवी बाथ (स्त्री.).

– मुष्टी (स्त्री.) – अति भयंकर मुक्कामार (पु.).

– लेप (वि.) – (१) चिरंतन, कायमनुं, कदीपण भूंसाय नहि तेवुं.

– शलाका (स्त्री.) – मकानने वीजळीना आघातथी बचाववा गोठवेली धातुनी पट्टी (स्त्री.).

– संकल्प (पु.) – दृढ–अडग–न फरे तेवो–संकल्प.

– हृदयी (वि.) – वज्रजेवा कठिन हृदयनुं, मक्कम दिलनुं.

वंचक [सं.] (वि.) – वंचक, ठगारुं, कपटी.

वंचना [सं.] (स्त्री.) – (१) ठगाई (स्त्री.); (२) छेतरपींडी (स्त्री.).

वंचित [सं.] (वि.) – (१) धुतायेलुं, ठगायेलुं; (२) विमुख, विहोणुं.

वंजार, –रा, –री (पु.) – वणजारो (पु.), बळदोनी पीठपर माल लादी देश विदेश जतो वेपारी.

वंजारीण (स्त्री.) – वणजारी (स्त्री.), वणजारांनी स्त्री.

वंजीभारा (पु.) – वंजी, खपाटियांनी भारी (स्त्री.).

वट (–ट्ट) (वि.) – (१) वट, कुल; (२) मुख्य.

वटकण (न.) – टेकण (न.) – टेको (पु.).

वटणी (स्त्री.) – चरखो (पु.), कपास लोढवानो हाथसंचो (पु.).

वटणे (सं. क्रि.) – ओटवुं, लोढवुं (सं. क्रि.) (२) वटाववुं (चेक वटला–वटवला).

वटवट (स्त्री.) – वलवल (स्त्री.), लवारो (पु.).

– णे (अ. क्रि.) – वलवलवुं, बहु बोलवुं.

वट (–टा) विणे (सु. क्रि.) – वटाववुं : (१) मोटा सिक्कानुं परचूरण नाणुं लेवुं; (२) हूंडी, नोट व. नां नाणां करवां.

वटवाघूळ (न.) – वडवाग (–गो) ळ (स्त्री.), वटवागळुं, चामाचिडीयुं (न.).

वटहुकूम (पु.) – वटहुकुम, 'ऑर्डीनन्स'.

वटारणे (सं. क्रि.) – आंख ऊंची करवी.
वटाव (पु.) – वटाव (पु.).
वठणी (स्त्री.) – गोठो (पु.), ढोर बांधवानुं स्थान.
– स आणणे (लाक्ष.) – ठेकाणे लाववुं, पांशरुं करवुं.
वठणे (अ. क्रि.) – (१) (झाड) सुकाई जवुं; (२) ऊपसवुं (सिक्को वगैरे); (३) ठीक ऊतरवुं (सोंग, वेश); (४) असरकारक नीपजवुं.
– (स. क्रि.) – जुओ 'वटणे'.
वठविणे (सं. क्रि.) – (१) ठीक ऊतरे एम करवुं, ठीक बजाववुं; (२) सूकवी नाखवुं (झाडने); (३) ऊपसे एम करवुं, उपसाववुं.
वड (पु.) – वड, वटवृक्ष (पु.).
– डाची साल पिंपळाला – (लाक्ष.) एक घटनानो संबंध भलती ज घटनानी साथे जोडवो ते.
वडगण (न.) – अटकण (न.), ऊगट (स्त्री.).
वडवाग्नी [सं.] (पु.) – वडवाग्नि, समुद्रमां रहेलो अग्नि (पु.).
वडस (पु.) – आंखनी कीकी आगळ आवतो धोळो पडदो (पु.).
वडा (पु.) – वडुं (न.), अडदनी दाळना लोटनी एक तळेली वानी.
– ड्याचे तेल वांग्यावर – (लाक्ष.) एकनो गुस्सो बीजापर उतारवो.
वडार (–री) (पु.) – पथ्थर टांकवानो ने छापरुं–उपरवटो बनाववानो धंधो करनार मजूर (पु.) के तेनी जमात (स्त्री.).
– रीण (स्त्री.) – ते जमातनी स्त्री.
वडी (स्त्री.) – वडी (स्त्री.).
वडील (वि.) – वडील : (१) उमरथी मोटुं; (२) मुरब्बी.
– (पु.) – (१) बाप, पिता (पु.); (२) वडील माणस.
– की (स्त्री.) – वडीलाई (स्त्री.), वडीलपणुं (न.), मुरब्बीपणुं (न.).
– कीचा मान राखणे – उमर सामे जोवुं, मोटी उमरनी कदर करवी. वडीलनी आमन्या राखवी.
– धारे (वि.) – वडेरुं.
– मुलगा (पु.) – आतो, ज्येष्ठ पुत्र (पु.).
वढे (न.) – बदलो (पु.), वेर (न.); (२) मोबदलो (पु.); भरपाई (स्त्री.)..
वण (पु.) – घा, सोळ (पु.), मारनो शरीरपर पडेलो आंको (पु.), चाठुं (न.), व्रण (पु. न.).
वणवण (स्त्री.) – रखडपट्टी (स्त्री.), भटकियां (न.ब.व.).
वणवा (पु.) – दव, दावानळ (पु.).
वणिक [सं.] (पु.) – वणिक, वाणियो, वेपारी (पु.).
वंडी (स्त्री.) – धाबापरनो कठेरो (पु.), पडी न जाय ते माटे करेली आड (स्त्री.).
वतन [अ.] (न.) – वतन (न.) : (१) मूळगाम (न.) के देश (पु.); (२) इनाम तरीके मळेली जमीन के जागीर (स्त्री.); (३) वंशपरंपराथी चालती आवेली चाकरी के निर्वाहनुं साधन (न.).
– दार (पु.) – वतनदार (पु.).
– वाडी (स्त्री.) – वतनवाडी, स्थावर मिलकत (स्त्री.).
वतनी (वि.) – वतनी, मूळ रहीश.
वत (–ता) रणे (अ. क्रि.) – झपट–अडफट–मां आववुं.
वती, वतीने (अ.) – वती, माटे, बदले ('राजांच्या वतीने मी आलो आहे'), तरफथी.
वत्स [सं.] (न.) – वत्स (न., पु.) : (१) बाळक (न.); (२) वाछरडुं (न.).
वत्सल [सं.] (वि.) – वत्सल, मायाळु, स्नेहाळ (बाळकप्रत्ये).
– ता (स्त्री.) – वत्सलता (स्त्री.), वात्सल्य (न.), बाळक विषे हेत (न.)
वदणूक (स्त्री.) – (१) मोढे आपेली कबूलात (स्त्री.); (२) रजूआत (स्त्री.).
वदणे – (स. क्रि.) – वदवुं, बोलवुं.
वदंता (स्त्री.) – वायका, अफवा (स्त्री.).
वदविणे (सं. क्रि.) – वदाववुं, वदवानी–बोलवानी–फरज पाडवी.
वद्य [सं.] (पु.) – वद्य, वद (स्त्री.), कृष्णपक्ष (पु.).
– (वि.) – वद्य, वद, कृष्णपक्षनी.
वध [सं.] (पु.) – वध (पु.), हत्या (स्त्री.), खून (पु.), कतल (स्त्री.).
वधारणे (अ. क्रि.) – (१) वधवुं, वधारो थवो; (२) तेजी थवी (भाव–किंमत मां).
वधारा (पु.) – (१) वधारो (पु.), वध, वृध्दि (स्त्री.); (२) उमेरो (पु.).
वधू [सं.] (स्त्री.) – (१) वधु, वहु (स्त्री.); (२) कन्या, परणती छोकरी (स्त्री.).
– पक्ष (पु.) – कन्यापक्ष (पु.).

वन [सं.] (न.) – वन, जंगल (न.).
  – चर (वि.) – वनचर, वनमां रहेतुं.
  – चर (पु.) – वनचर (पु.); (१) जंगली माणस; (२) वांदरो (पु.); (३) ऋषि, मुनी (पु.).
  – परिक्षेत्राधिकारी (पु.) – विशिष्ट जंगलक्षेत्रनो अधिकारी (पु.); 'फॉरेस्ट रेंज ऑफीसर' .
  – भोजन (न.) – वनभोजन (न.).
  – राज (पु.) – वनराज, शेर, सिंह (पु.).
  – वास (पु.) – (१) वनवास (पु.), वनमां करेलो वास; (२) (लाक्ष.) रखडवानी स्थिति, घरबार विनानी स्थिति; (३) आपदा (स्त्री.).
  – वासी (वि.) – (१) वनवासी, वन–जंगलमां–रहेतुं; (२) अनाथ, अभागी.
  – श्री (स्त्री.) – वनसौंदर्य (न.).
वनस्पती [सं.] (स्त्री.) – वनस्पति (स्त्री.) : (१) झाड व. (२) औषधना गुणभर्यो झाडपालो (पु.).
वनाळी (स्त्री.) – वनराई (स्त्री.) : (१) झाडोनी लांबी हार (स्त्री.); (२) लांबो जंगलनो प्रदेश.
वनेचर [सं.] (पु.) – (१) वांदरो (पु.); (२) वन्य पशु (न.).
वंदणे (सं क्रि.) – (१) वंदवुं, नमन करवुं; (२) आदर करवो.
वंद्य [सं.] (वि.) – वंद्य, वंदन करवा जेवुं, आदरणीय, पूज्य.
वंध्य [सं.] (वि.) – वांझियुं.
वंध्या [सं.] (वि. स्त्री.) – वांझणी.
  – पुत्र (पु.) – (लाक्ष.) (वांझणीना पुत्र जेवी) असंभवित वात (स्त्री.).
वफा [अ.] (स्त्री.) – ईमान (न.), निष्ठा (स्त्री.).
वमन [सं.] (न.) – वमन (न.), ऊलटी (स्त्री.).
वय (न.) – वय (न.), उमर (स्त्री.) : (१) जुवानी (स्त्री.) ('तो वयात आला'); (२) घडपण (न.) ('आता त्यांचे वय झाले').
  – होणे – वय–उमर–थवी; घडपण आववुं.
  – सा (स्त्री.) – जिंदगी, आयु (स्त्री.).
  –स्क, –स्कर (वि.) – वयस्क : (१) वयमां आवेलुं; (२) प्रौढ, आधेड, उमर थयेलुं.
  – यात येणे – वयमां आववुं, जुवान थवुं.
वर [सं.] (पु.) – वर (पु.); इच्छाजोग मागुं (न.) वरदान.
  – देणे – वर आपवो, इच्छाजोग आपवुं.
  – मागणे – वर मागवो.
वर [सं.] (पु.) – वर (पु.) : (१) वर राजा, परणनार पुरुष (पु.); (२) पति (पु.).
  – घोडा (पु.) – वरघोडो (पु.), परणवा नीकळेला वरनी सवारी (स्त्री.).
  – दक्षिणा (स्त्री.) – कन्याना पितातरफथी वरने अपाती रकम (स्त्री.), वांकडो (पु.), पहेरामणी, परठण (स्त्री.).
  – पक्ष (पु.) – वरपक्ष (पु.).
  – प्रस्थान (न.) – वर परणवा नीकळवो ते.
  – माय (स्त्री.) – वरनी मा (स्त्री.).
  – मूळ (न.) – वरने तेडवा जवुं ते.
वर [सं.] (वि.) – वर, श्रेष्ठ, सरस.
  – कस (वि.) – अतिशुध्द, श्रेष्ठ प्रकारनुं (सोनुं).
वर (अ.) – (१) उपर; (२) ऊंचुं; (३) उपरांत; (४) लगी, सुधी ('आजवर').
  – कड (वि.) – उपरांत : (१) वधारेनुं; (२) अन्य, बाकीनुं.
  – करणी (वि.) – उपरचोटियुं, उपलकियुं, उपर उपरनुं.
  – काम (न.) – अवरकाम (न.), गौण काम, फुटकळ–परचूरण काम.
  – कोट (पु.) – सौथी उपर पहेरातो मोटो लांबो डगलो, 'ओवरकोट'.
  – खर्च (पु.) – वधारानो के अन्य खरच (पु.).
  – खाली होणे – ऊंचां नीचां थवुं, उपरनीचे थवुं.
  – चढ (वि.) – (१) सरस, आगळुं; (२) जबर, जोरावर.
  – चढपणा (पु.) – सरसाई (स्त्री.), सत्तानो रोब (पु.).
  – चष्मा (पु.) – उपरापणुं (न.), सरसाई, अधिकार, रोब.
  – पंग (वि.) – उपरछल्लुं
  – पं (–पां) गी (अ.) – उपरटपके, उपरउपरथी.
  – चा (वि.) – (१) वरिष्ठ; (२) उपरनुं, उपलाण.
  – उचलणे, – घेणे – ऊंचकवुं, उपर उठाववुं.
वरई, वरी (स्त्री.) – वरी (स्त्री.), एक तृणधान्य, मोरियो.
वरकस (वि.) **(धान्य, जमीन)** – हलकुं, हलकी जातनी – ओछा कसनी जमीन.
वरख (पु.) – (१) पानुं (पुस्तकनुं) (न.), (२) वरक

(–ख) (पु.), सोनाचांदीनी छेक पातळी पतरी (स्त्री.); (३) तानो चोथो हिस्सो (पु.).

वरंग (–घ) ळ (स्त्री.) – उतार, ढोळाव (पु.).

– णे (अ. क्रि.) – ढोळावुं.

वरघाट (पु.) – (१) उपरनो घाट, – आकार (पु.); (२) घाट उपरनो प्रदेश.

वरचणे (सं. क्रि.) – लोढवुं.

वरचेवर (अ.) – (१) फरीफरी, पुनः पुनः; (२) वारेवारे.

वरच्यावर (अ.) – (१) अध्धरने अध्धर; (२) उपर ने उपर; (३) तरत ज.

वरंड (स्त्री.) – (१) घासनो भारो (पु.); (२) अनाजनी राशि (स्त्री.); (३) जमीननी हद दर्शावतुं ऊंचाण (न.).

वरं (–रां) डा (पु.) – (१) पथ्थरोनो अस्तव्यस्त पडेलो ढगलो (पु.); (२) पथ्थरो गोठवीने करेली वाड (स्त्री.); वंडो (३) घरनो आगळपडतो भाग (जेने मोखरे जाळी लगाडेली होय छे).

वरढाण (स्त्री.) – दुर्गंध (स्त्री.)

वरण (न.) – चडेली दाळ (स्त्री.).

वरणा (पु.) – एक जातना वाल (पु. ब. व.).

वरणे (स. क्रि.) – वरवुं : (१) वर तरीके पसंद करवुं; (२) पसंद करवुं, स्वीकारवुं.

वरत (–ता) वळा, वरताळा (पु.) – (१) तोल के गणतरी उपर अपातो वधारो (पु.); (२) वटाव (पु.), 'कमिशन'.

वरती, – कडे (अ.) – पश्चिमतरफ.

वरदहस्त [सं.] (पु.) – (१) कृपा दर्शावतो हाथ (पु.); (२) पूर्ण कृपा (स्त्री.).

वरदळ (स्त्री.) – छाज (न.), छापरामां घास व. नुं करातुं आच्छादन के ते वस्तुओ.

वरदी (–र्दी) (स्त्री.) – वरदी (स्त्री.) : (१) कहेण, खबर (स्त्री.), संदेश (पु.); (२)आज्ञा (स्त्री.), हुकम (पु.); (३) सिपाईनो गणवेश, 'युनिफॉर्म'; (४) कामनुं ठरावेलुं माप.

– देणे – वरदी पहोंचाडवी, जाण करवी.

– पुरी करणे – कामनुं ठरावेलुं माप पुरुं करवुं.

– पुस्तक (न.) – हुकमनी नोंद वही (स्त्री.).

वरधार (अ.) – मुशळधार.

वरपणे (सं. क्रि.) – जुओ 'ओरपणे'.

वरपिका (वि.) – झाडपर पाकेलुं.

वरमणे (अ. क्रि.) – झंखवावुं, भोठुं–खसियाणुं–पडवुं.

वरबा (–भा) (पुं.) – (१) बांध (खेतजमीननो) (पु.); (२) कांस (पु.); (३) ढीमणुं (न.).

वरबंटा (पु.) – उपरवटो, उपरवटणो (पु.), निसातरो.

– फिरविणे – (लाक्ष.) नख्खोद वाळवुं, पायमाली करवी.

वरवंडा (पु.) – जुओ 'वरंडा'.

वरवा (पु.) – (१) वधारांनी सिलक (स्त्री.); (२) मुख्य अनाजनी साथे दुय्यम अनाज बाववामां आवे छे ते; (३) (वहाणे) लंगर नाखवुं ते.

– करणे – लंगर नाखवुं.

वरसणे (अ. क्रि.) – वरसवुं.

वरसविणी (वि.) – वरसे वरसे वेतर आपती (गाय. व.).

वरात (स्त्री.) – (१) वरनुं लग्नपछी नीकळतुं सरघस (न.); (२) वरात (स्त्री.), लगननी जान (स्त्री.).

– ती (वि.) – वरातमां भाग लेनार.

वरिष्ठ [सं.] (वि.) – वरिष्ठ, उपरी.

– (पु.) – वरिष्ठ – उपरनो – अधिकारी (पु.).

– पणा (पु.) – उपरीपणुं (न.).

वरी (स्त्री.) – जुओ 'वरई', मोरियो.

वरील (वि.) – उपलुं.

– प्रमाणे (अ.) – एजन, उपर बताव्याप्रमाणे.

वरोटा (पु.) – ओलाण (–णु), ऊरुं (न.), कोस खेंचनार बळदोनो ढोळवाळो मार्ग.

वर्ग [सं.] (पु.) – वर्ग (पु.) : (१) मोटा समुदायनो एक विशिष्ट भाग; (२) जात के जमात (स्त्री.); (३) (निशाळमांनुं) धोरण (न.), श्रेणी (स्त्री.); (४) एक संख्याने ते ज संख्यावडे गूणवुं ते; (५) कामनी के पदनी बदली (स्त्री.).

– लढा (पु.) – वर्गविग्रह, व्दंव्दोमांनो झघडो (पु.), 'क्लासस्ट्रगल'.

वर्गणी (स्त्री.) – वर्गणी (स्त्री.), लवाज़म (न.), फाळो (पु.).

– गोळा करणे – लवाजम उघराववुं. फाळो उघराववो.

– दार (पु.) – (१) (छापुं, मासिक व. नो) घराक (पु., न.); (२) फाळो भरनार, ग्राहक.

– बसविणे – लवाजम के फाळो नक्की करवो.

– देणे – लवाजम भरवुं.

वर्गावर्गी – (स्त्री.) – वर्गावर्गी (स्त्री.), कामनी के

अमलदारोनी बदलाबदली (स्त्री.).

वर्गीकरण (सं.) (न.) – वर्गीकरण (न.), वर्ग पाडवा ते. 'क्लासिफिकेशन'.

वर्गीकृत [सं.] (वि.) – अनुसूचित.

वर्चस्व (न.) – (१) प्राबल्य, प्रभुत्त्व, चलण (न.); (२) सरसाई (स्त्री.); (३) अधिकार (पु.), सत्ता (स्त्री.).

वर्ज (–र्ज्य) [सं.] (वि.) – वर्ज्य, तजवायोग्य, तजेलुं.

– णे (सं. क्रि.) – वर्जवुं, तजवुं, छोडी देवुं.

वर्ण [सं.] (पु.) – (१) वर्ण, रंग (पु.); (२) पूर्ण अक्षर, हरफ (न.); (३) हिंदुना चार वर्णोमांनो दरेक (ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य, शूद्र).

– क्रम (पु.) – अकारादि क्रम (पु.).

– चिकित्सा (स्त्री.) – विविध रंगोनी शीशीओमां भरेला पाणीपर सूर्य किरणोनी असर थयापछी ते पाणीनो दर्दीना उपचार माटे वापर (पु.), 'क्रोमोपथी'.

– माळा (स्त्री.) – वर्णमाला (–ळा) (स्त्री.), भाषाना मूळाक्षरो (पु.ब.व.).

– विपर्यय [सं.] (पु.) – वर्णविपर्यय, शब्दोमां वर्णो ऊलट सूलट थई जवा ते (जेम के 'उफराटा', 'उरफाटा'.

– संकर [सं.] (पु.) – वर्णसंकर (पु.) : (१) वर्णोनी भेळसेळ (स्त्री.); (२) भ्रष्टाचार.

वर्णन [सं.] (न.) – वर्णन (न.) : (१) ब्यान (न.); (२) प्रशंसा (स्त्री.).

वर्णावर्ण (पु.) – वर्णावर्ण (पु.), अनेक वर्णोना लोकोनो शंभुमेळो (पु.).

वर्णी (स्त्री.) – (१) पेसारो, प्रवेश (पु.); (२) सोई, व्यवस्था (स्त्री.); (३) पहोंच (स्त्री.), धारेले ठेकाणे पूगवुं ते.

– लागणे – (१) धारेले ठेकाणे पहोंच थवी; (२) सोई व्यवस्था थवी.

वर्तक (पु.) – (१) 'बेलिफ' जेवो एक गाम कामदार (पु.); (२) शासकीय वजन – माप विभागनो अधिकारी.

वर्तणूक (स्त्री.) – वर्तणूक (स्त्री.), वर्ताव (पु.), चालचलगत (स्त्री.).

वर्तणे (अ. क्रि.) – (१) वर्तवुं, आचरण करवुं; (२) थवुं, बनवुं, अस्तित्वमां आववुं.

वर्तन (न.) – जुओ 'वर्तणूक'.

वर्तमान [सं.] (वि.) – (१) वर्तमान, चालु, विद्यमान; (२) आधुनिक, सांप्रतनुं; (३) हयात, जीवतुं.

– (पु.) – वर्तमान (पु.); चालु काळ.

– (न.) – वर्तमान (न.ब.व.), समाचार (पु.), खबर (स्त्री.).

– पत्र (न.) – छापुं (न.), अखबार (पु., न.).

वर्तविणे (स. क्रि.) – भाखवुं, गणित करीने भविष्य कहेवुं.

वर्ती [सं.] – (समासमां) वर्ती, रहेनारुं ('निकटवर्ती').

वर्तुळ [सं.] (न.) – वर्तुळ (न.), कूंडाळुं (न.), गोळ (पु.).

वर्दळ (स्त्री.) – (१) लोकोनी आव जा (स्त्री.); (२) संमर्द (पु.), भीड, गरदी (स्त्री.).

– ळीवर येणे – हुंसातुंशीपर आववुं, झघडे चडवुं, सामसामे बोलाचाली करवी.

वर्दी (स्त्री.) – जुआ 'वरदी'.

वर्धापन दिन [सं.] (पु.) – वरसगांठ (स्त्री.).

वर्म [सं.] (न.) – वर्म (न.) : (१) मर्मभाग (पु.), नाजुक स्थान; (२) खूबी (स्त्री.), रहस्य (न.); (३) अगत्यनी बाब (स्त्री.): (४) एब (स्त्री.), दोष (पु.).

वर्ष [सं.] (न.) – वर्ष, वरस, साल (न.).

– गाठ (स्त्री.) – वरसगांठ (स्त्री.), जन्मदिन (पु.).

– घात (स्त्री.) – वर्षफळ (न.), वर्षनो वरतारो (पु.), – भविष्यकथन (न.).

– प्रतिपदा [सं.] (स्त्री.) – वर्षप्रतिपदा (स्त्री.), पडवो (पु.).

– फळ (न.) – वर्षफळ (न.), वर्षनो वरतारो (पु.).

– वीण (वि.) – वरसवेतरी (गाय व.).

– श्राध्द (न.) – वरशी (–सी) (स्त्री.).

– णे (अ. क्रि.) – वरसवुं : (१) वरसाद थवो; (२) वर्षाव थवो.

– र्षाचा दिवस (पु.) –वरस दहाडानो दहाडो (पु.), वरसमां एक वार आवतो दुर्लभ दिवस.

– र्षानुवर्ष (अ.) – वरसोवरस.

वर्षाव [सं.] (पु.) – वर्षाव, वरसाद (पु.).

वर्षासन (न.) – वर्षासन, वरषाशन (न.), वरसूंद (स्त्री.), वर्षे वर्षे मळती बांधी रकम.

वर्ष(–र्षी)ल (स्त्री.) – वतन भोगववानो केटलाक समयना गाळापछी वाराफरती आवतो वारो (पु.).

– दार (पु.) – तेनो हकदार (पु.).

वऱ्हाड (न.) – जान, जानोतर (स्त्री.).

– घर (न.) – जानवसो (पु.).

वऱ्हाडी (न.) – जानैयो (पु.); (२) वऱ्हाड प्रांतनो रहीश (पु.).

– ण (स्त्री.) –जानरडी (स्त्री.) जानमां गयेली स्त्री, (२) वऱ्हाड प्रांतनी स्त्री.

वलंदेज (पु.) – वलंदो (पु.), हॉलंड्नो रहेवासी (पु.), डच.

वलय [सं.] (न.) – (१) वलय, कंकण, कडुं (न.) (२) कुंडाळुं, (३) प्रभावळ (तेजोवलय).

– यांकित [सं.] (वि.) – वलयांकित, घेरायेलुं.

वलाट (–टी) (स्त्री.) – समुद्रतटथी, सह्याद्रिना तळेटीसुधीनी चडती जमीन (तेथी ऊलटुं 'खालाटी').

वल्गना [सं.] (स्त्री.) – वल्गना (स्त्री.); (१) फोगटनी बडाई (स्त्री.); (२) बकबक (स्त्री.).

वल्ली [सं.] (स्त्री.) – (१) वल्ली, वेल, लता (स्त्री.); (२) औषधयुक्त वनस्पति; (३) (लाक्ष.) वली, ओलियो (पु.), विचित्र स्वभावनो माणस.

वल्हविणे (स. क्रि.) – हलेसवुं, होडी चलाववी.

वल्हे (न.) – हलेसुं (न.) (होडी चलाववानो) चाटवो (पु.).

– करी (पु.) – हलेसादार (पु.).

वश [सं.] (वि.) – वश : (१) ताबे, शरणे, अधीन; (२) मोहित, मुग्ध.

– करणे – वश करवुं : (१) ताबे करवुं; (२) पोतानुं करवुं, अधीन करी लेवुं; (३) मुग्ध–मोहित–करवुं.

– होणे – वश थवुं : (१) अधीन थवुं, ताबे थवुं; (२) मोहित थवुं.

वशारणी (स्त्री.) – ताणी करवी ते.

– णे (सं. क्रि.) – ताणी करवी.

वशारन (न.) – पवायत करवी.

वशिंड (न.) – (आखला के उंटनी) कोंट खुंद, (स्त्री.).

वशियत [अ.] (स्त्री.) – वसियत (स्त्री.), वारसो (पु.).

– नामा (पु.) – वसियतनामुं (न.), 'विल', मृत्युपत्र.

वशीकरण [सं.] (न.) – वशीकरण (न.) : (१) वश करवुं ते; (२) वश करवानो मंत्र के विचार (पु.), जादु (स्त्री.).

वशीला (पु.) – (१) वसीलो (पु.); (२) वग, कारगत (स्त्री.).

– लागणे – वग चालवी, –पहोंचवी–लागवी.

– लावणे – वग चलाववी.

वंश [सं.] (पु.) – (१) वंश (पु.), ओलाद (स्त्री.); (२) वांस (पु.).

– परंपरा (स्त्री.) – वंश परंपरा (स्त्री.), वंशवेलो (पु.).

– परंपरागत (वि.) – वंशपरंपरागत, पेढी दर पेढी चालतु आवेलुं.

– शावळ (स्त्री.) – वंशावळी (–ळि) (स्त्री.), पेढीनामुं (न.).

वसणणे (अ. क्रि.) – ऊंघमां लववुं, – बरलवु.

वसणे (अ. क्रि.) – वसवुं, जईने रहेवुं, वसाहत करवी.

– (स. क्रि.) – व्रत लेवुं.

वसती (–स्ती) (स्त्री.) – वसति (–ती) (स्त्री.), वसवाट (पु.).

– गृह (न.) – वसतिगृह, रहेठाण (न.), बोर्डिंग.

वसन [सं.] (न.) – (१) वस्त्र, कपडुं (न.); (२) रहेवुं ते.

वसप (न.) – अणछो, वणछो, ओझप (पु.)

वसविणे (सं. क्रि.) – वसाववुं, वसे एम करवुं, प्रतिष्ठापना करवी.

वसंतपंचमी (स्त्री.) – वसंतपंचमी, माघ सुद पंचमी (स्त्री.).

वसला (पु.) – वसलो; जमीननो टुकडो (पु.).

वसवटा (पु.) – वसवाट (पु.).

वसवस (स्त्री.) – खिजवाट (पु.).

– सा (अ.) – खिजाईने.

– सा (पु.) – (१) वसवसो, अंदेशो, वहेम (पु.); (२) धाक (स्त्री.).

वसवा (पु.) – छाया (स्त्री.), पडछायो (पु.).

वसा (पु.) – व्रत (न.).

– घेणे – व्रत लेवुं.

– पाळणे – व्रत पाळवुं.

वसाहत (स्त्री.) – वसाहत (स्त्री.), 'कॉलोनी', वस्ती.

वसू (पु.) – आखलो, गोधो (पु.).

– (स्त्री.) – वळी, खोळी (स्त्री.).

वसूल [अ.] (पु.) – (१) वसूल (न.), मागता पेठे चूकते थयेली रकम; (२) महेसूल (स्त्री.) (३) वसूलात (स्त्री.).

– करणे – (१) वसूल करवुं; (२) उघराववुं.

– होणे – वसूल थवुं.

– दार (पु.) – वसूलदार, आवक के महेसूल उघरावनार (पु.).

– बाकी (स्त्री.) – वसूलबाकी, वसूल करवानी बाकी

रहेली महेसूल (स्त्री.).

– ली (स्त्री.) – (१) उघराणी (स्त्री.); (२) वसूलात, उघराई (स्त्री.).

– ली (वि.) – वसूलाती.

वस्तरा (पु.) – अस्त्रो (पु.).

वस्ताद (वि.) – उस्ताद, काबेल, समर्थ.

– (पु.) – (१) उस्ताद, गुरु (पु.); (२) तज्ज्ञ (पु.); (३) कावसशा, गठियो, पक्को माणस (पु.).

– गिरी (स्त्री.) – उस्तादी (स्त्री.).

वस्ती (स्त्री.) – (१) वसती (स्त्री.), मुकाम (पु.); (२) आबादी (स्त्री.).

– कर (पु.) – मुसाफर (पु.).

– चा (वि.) – आबादीनो .

– स राहणे – मुकाम करवो, उतारो–पडाव–नाखवो, रातवासो करवो.

वस्तु [सं.] (स्त्री.) – वस्तु (स्त्री.) : (१) पदार्थ (पु.), चीज, जणस (स्त्री.); (२) सार, सत्य (न.); (३) कथानो विषय, कथावस्तु.

– कथन (न.) – बीता–हकीकत–निवदेवी; –कहेवी ते

– गत्या (अ.) –कुदरती रीते, सहजे.

– जात [सं.] (न.) – उत्पन्न थयेली दरेक वस्तु, पदार्थमात्र.

– तः [सं.] (अ.) – वस्तुतः, खरुं जोता, खरी रीते.

– निष्ठ (वि.) – प्रत्यक्षने अनुसरतुं, वस्तुस्थितिविषे प्रामाणिक.

– पाठ (पु.) – प्रत्यक्ष दाखलो (पु.).

– स्थिति (स्त्री.) – खरी हकीकत, वास्तविक स्थिति (स्त्री.).

वस्त्र [सं.] (न.) – वस्त्र, कपडुं (न.).

– गाळ (वि.) – वस्त्रगाळ, कपडछीण.

– प्रावरण (न.) – पहेरवानुं ने ओढवानुं ते, कपडांलत्तां (न.ब.व.).

– स्त्रे देणे – (लाक्ष.) समारोहपूर्वक अधिकारपद आपवुं.

वस्मरणे (अ. क्रि.) – उंघमां बरलवुं.

वहन [सं.] (न.) – वहन (न.) : (१) ऊंचकीने लई जवुं ते; (२) उष्णता, वीजळी इ. वहेवी, जवी के फेलावी ते, 'कंडक्शन'.

व (–वा) हाण (स्त्री.) – चंपल (स्त्री.), पगरखुं, खासडुं (न.).

वहाळ, वोहोळ (पु.) – जुओ 'ओहोळ'.

वहिनी (स्त्री.) – भाभी, भाईनी बैरी (स्त्री.).

वहिमी (वि.) – जेने विषे वहेम छे तेवुं, संशयित, 'सस्पेक्टेड्'.

वहिला (वि.) – (१) पहेलुं, पूर्वेनुं ('पहिला' नी जोडे आवतो शब्द; 'पहिला वहिला') पहेलो वहेलो (२) अलग, विशिष्ट.

वहिली (स्त्री.) – नेनो, म्यानो (पु.).

वहिव (–वा) ट (स्त्री.) – वहीवट (पु.) : (१) कारभार (पु.); (२) शिरस्तो, रिवाज (पु.), प्रथा (स्त्री.); (३) लेवडदेवड (स्त्री.), संपर्क, वहेवार (पु.); (४) उपभोग, भोगवटो (पु.).

– दार (पु.) – वहीवटदार (पु.) : (१) व्यवस्थापक, कारभारी (पु.); (२) मुखत्यार, प्रतिनिधि (पु.); (३) अदालत तरफथी नीमायेलो कारभारी, 'रिसीव्हर'.

– णे (स. क्रि.) – (१) वहीवट चलाववो; (२) उपभोगवुं.

वही (स्त्री.) – (१) वही, चोपडी (स्त्री.); (२) नामानो चोपडो (पु.); (३) मटकाओनी उतरड (स्त्री.).

वहीत (वि. न.) – खेडाण (वि. न.), खेडेली (जमीन).

वहीम [अ.] (पु.) – वहेम, शक, संदेह, संशय (पु.).

वळ (पु.) – (१) वळ, आमळो, आंटो (पु.); (२) सळ, सोळ (स्त्री.).

वळकट (–टी) (स्त्री.) – (१) वींटो (पु.); (२) बिस्तरानी लपेट (स्त्री.).

वळखण (स्त्री.) – ओळखाण, माहिती (स्त्री.).

वळग (–घ) (स्त्री.) – पकड, बाथ (स्त्री.)

– णे (स. क्रि.) – (१)वळगवुं, बाथमां लेवुं; (२) टंगावुं; (३) पहोंची जवुं.

वळचण (स्त्री.) – नेव (–वुं) (स्त्री.).

–णीचे पाणी आढ्यास जाणे – नेवांनां पाणी मोभे चडवां, असंभवित वात संभववी.

– णीचा वासी (पु.) – पाडोशी (पु.).

वळण (न.) – (१)वांक (रस्तो, नदी इ. नो) (पु.); (२) मरोड (पु.); (३) वल (–ळ) ण (न.), मननी दिशा (स्त्री.); (४) शिस्त (स्त्री.); संस्कार (पु.); (५) नीति (स्त्री.), धोरण (न.); (६) वहीवट (स्त्री.), संबंध (पु.).

– दार (वि.) – वलण–मरोड–दार (अक्षर इ.).

– **बांधणे** – संबंध राखवो, वहीवट राखवी; (२) मित्राचारी राखवी.

– **णावर जाणे** – नी उपर जवुं, जात – खानदान – नुं पोत– प्रकाशवुं ('आपल्या वळणावर गेला').

– **णावर आणणे** – वाळवुं, मार्गे पाडवुं.

वळणे (अ. क्रि.) – वळवुं : (१) पाछा फरवुं, दिशा बदलवी, मों फेरववुं; (२) ढोर चराववां; (३) अंग झलाई जवुं, – अकडावुं; (४) वश थवुं ('पुष्कळ समजाविल्यावर तो वळला').

– **तर** (न.) – वळतर (न.), मोंबदलो (पु.).

– **ता देणे** – वळतुं करवुं, सामो प्रतिकार करवो.

– **ते करणे** – जमा करवुं.

वळवणी (स्त्री.), **वळवा** (पु.) – **वळवाचा पाऊस** (पु.) – (पूर्वदिशा तरफथी) पाछो वळेलो वरसाद (पु.) मावठुं (न.).

वळवळ (स्त्री.) – (१) वलवल (स्त्री.), वधारे पडती चंचळता (स्त्री.), अजंपो (पु.); (२) सळवळ (स्त्री.); सळवळाट (पु.).

– **णे** – (१) वलखां मारवां; (२) सळवळवुं.

वळविणे (स. क्रि.) – (१) वाळवुं; (२) वळाववुं.

वळसा (पु.) – (१) चक्कर (न.), आंटो, फेरो (पु.); (२) आयुर्वेदीय मात्रानो घसारो (पु.).

वळसे – वेलांट्या (स्त्री. ब. व.) – (१) वांधाओ (पु. ब. व.), हरकतो (स्त्री. ब.व.); (२) आनाकानी (स्त्री.).

वळी (स्त्री.) – (१) वळी, सोटीने छेडे जडाती खोळी (स्त्री.); (२) सळ (पु.); (३) वाटो (पु.), पेटपर वळती मोटी करचली (स्त्री.); (४) वळियुं (न.), घोडा व. नी पीठउपर मुकाती गादी.

– **पडणे** (१) सळ पडवो; (२) वारो पडवो; (३) गडी पडवी.

वळीव (वि.) – (१) आंटावाळु, वळवाळुं; (२) पूर्व दिशातरफथी फरेलो (वरसाद), मावठुं.

वळू (पु.) – आखलो, सांढ (पु.).

वळे (न.) – वींटी, खोळी (स्त्री.).

वक्ष, वक्षस्थल [सं.] (न.) – वक्ष, – स्थल (न.), छाती (स्त्री.), उर (न.).

वा [सं.] (अ.) – वा, अथवा, किंवा, के.

वा (स्त्री. ब. व.) – जूओ (स्त्री. ब. व.).

वा, वाह (उद्. अ.) – वाह, वाह रे वाह.

वाइला (वि.) – जुओ 'वहिला' (२).

वाई (स्त्री.) – वा, वात (पु.), वायुथी सांधामां थती पीडा.

वाईट (वि.) – बूरुं, खराब.

– **करणे** – बूरुं करवुं, अहित करवुं.

– **वाटणे** – कठवुं, कठण लागवुं, खूंचवुं, दुःख थवुं.

– **सवय** (स्त्री.) – बूरी आदत, कटेव (स्त्री.).

– **टावर असणे** – बुरुं करवानी ताकमां रहेवुं, अहित चिंतवुं.

वाईल, वैल (स्त्री.) – ओलो (पु.), चूलानी साथे जोडेलो नानो चूलो.

वाईसर [इं.] (पु.) – वाइसर, 'वॉशर'.

वाउगा (वि.) – फोगटनुं, निरर्थक, नकामुं.

वाक (–ख) (पु.) – वाख (णुं), ताडछाना रेसा (पु. ब. व.).

वाकडा (वि.) – वांकडुं, वांकुं, टेढुं, आडकतरुं, कोटुं.

– **तिकडा** (वि.) – वांकुचूंकुं, आडुं अवळुं.

– **डी नज़र –दृष्टी** (स्त्री.) – (१) वांकी नजर (स्त्री.); (२) बाडी आंख (स्त्री.).

– **डी वाट** (स्त्री.) – (१) आडी वाट, सीधी नहि तेवी वाट (स्त्री.), खोटो रस्तो (पु.); (२) धोरी मार्ग छोडीने लीधेली वाट.

वाकडे (न.) – (१) शत्रुत्व (न.), दुश्मनी (स्त्री.); (२) अहित (न.), अशुभ (न.); (३) हानि (स्त्री.).

– (वि.) – वांकुं, टेढुं; (२) अवळुं, ऊंधुं, खोटुं.

– **करणे** – ऊंधुं मारवुं, बगाडवुं, कथाळवुं (सं. क्रि.).

– **जाणे, वाकड्यांत शिरणे** – वायडुं थवुं, समजाव्युं न समजतां आडुं ज कर्या करवुं, जकी थवुं, आडा थवुं.

– **पाऊल** (न.) – (लाक्ष.) खोटी–भलती–चाल (स्त्री.) अनीतिने मार्गे जवुं.

– **ड्या मार्गाने** (अ.) – (१) आडे रस्ते; (२) आडे हाथे, ऊंधुं घालीने.

वाकण (न.) – वांक, वळांक, मरोड (पु.).

वाकणे (अ. क्रि.) – (१) नमवुं, लचवुं, दबावुं; (२) वाकुं वळी जवुं; (३) करमोडावुं, लचकावुं.

वाकनवीस, वाकनीस (पु.) – (१) अखबारनवीस, वृत्तांत लेखक (पु.); (२) राजानो के अमीरनो लहियो (पु.).

वाकबगार (वि.) – वाकेफ, वाकेफगार, कीट.

वाकविणे (सं. क्रि.) – (१) वाकुं वाळवुं; (२) नमाववुं; (३) मरडवुं, आमळवुं, करमोडवुं.

वाकस (स्त्री., न.) – फरशी (–सी), छोलणी (स्त्री.), सुतारनुं एक ओजार.
वाकसणे (सं. क्रि.) – फरशीथी छोलवुं (लाकडुं).
वाकळ (स्त्री.) – गोदडी (स्त्री.).
वाकी (स्त्री.) – स्त्रीओनुं एक बाहुभूषण, वांकियुं (न.).
वाकुडपणा (पु.) – (१) वांकाई, विरुध्दता (स्त्री.), दुश्मनी (स्त्री.); (२) कतरांश (पु.), ठरड (स्त्री.).
वाकुली (स्त्री.) – वांदरचेष्टा, वांदर नकल (स्त्री.), वांदरावेडा (पु.ब.व.); चाळा पाडवा ते
वाकोरा (पु.) – उझरडो (पु.).
वाको (–कु) रे (न.) – (१) वाफो (पु.), धरुवाडियुं, धरुनुं – रोपोनुं खेतर (न.); (२) खेडाणनी ज़मीननो टुकडो (पु.).
वाक्प्रचार [सं.] (पु.) – वाक्प्रचार, भाषामां रूढ थयेलो शब्दप्रयोग (पु.).
वाखो (पु.) – वाखो (पु.), मरकी (स्त्री.).
वाखाणणी (स्त्री.) – वखाण (न.), प्रशंसा (स्त्री.)
– **णे** (सं. क्रि.) – वखाणवुं, प्रशंसा करवी.
वागणूक (स्त्री.) – वर्तणूक, चालचलगत (स्त्री.).
वागणे (अ. क्रि.) – वर्तवुं, वरतवुं.
वागवणूक बस्त्री.) – नी साथे वर्तवानी रीत (स्त्री.), आचार (पु.).
वागविणे (सं. क्रि.) – (१) 'वागणे' नुं प्रेरक; (२) संबंध – वर्ताव राखवो ('त्यांनी तिला मुलीप्रमाणे वागविले'); (३) मनमां राखवुं ('मुलांनी ही गोष्ट नित्य मनांत वागवावी'); (४) वहेवुं, ('तिने नऊ महिने भार वागविला'); (५) संभाळवुं, उछेरवुं; (६) नभावी लेवुं.
वागुर (–रा) (स्त्री.) – फंद, फांदो (पु.), जाल (–ळ) (न.).
वागुऱ्या (स्त्री. सं. व.) – चींथरां (ऩ. ब. व.).
वागू (–घू) ळ (न.) – (१) वागोळ, वडवागळुं (न.); (२) कानचिमोरी (स्त्री.), कानचिमडियुं (न.).
वाघ (पु.) – (१) वाघ, शेर (पु.); (२) (लाक्ष.) शूर पुरुष, मरद (पु.).
– **नख** (न.) – वाघनख (न.); (१) एक पोलादी हथियार; (२) बाळकनुं गळामां लटकातुं एक घरेणुं.
– **बीळ** (न.) – वाघनी बोड (स्त्री.).
– **बनणे** – (१) वाघ बनवुं, पटापटानो वाघनो वेश करवो; (२) वाघजेवुं भयंकर के शूर बनवुं, शेर बनवुं.
– **मारणे** – (व्यंगा.) वाघ मारवो, मोटुं पराक्रम करवुं ('काय मोठा वाघ मारलास?').
– **घाची मावशी** (स्त्री.) – वाघनी माशी, बिलाडी (स्त्री.).
– **घापुढे गवत** – (लाक्ष.) आंधळानी आगळ आरसी, नकामी–निरुपयोगी वस्तु.
वाघीण (स्त्री.) – वाघण (स्त्री.) : (१) भार खान्नो–मालगाडीनो–डबो (पु.); (२) वाघनी मादा (स्त्री.).
वाघ्या (पु.) – मल्लारी देवनो अर्पित सेवक (पु.).
वाङ्निश्चय [सं.] (पु.) – वाग्दान (न.), सगाई (स्त्री.).
वाङ्मय [सं.] (न.) – वाङ्मय (न.), भाषानी साहित्यसंपत्ति (स्त्री.).
वांगे (न.) – रींगणुं (न.); वंताक.
– **होणे** – नाश थवो.
वांगी (स्त्री.) – रींगणी (स्त्री.), रींगणानुं छोड (न.).
– **भात** (पु.) – वांगी भात (पु.).
वाचणे (सं. क्रि.) – वांचवुं.
– (अ. क्रि.) – बचवुं, जीवतुं रहेवुं.
वाचक [सं.] (पु.) – (१) वाचक, वांचनार (पु.); (२) अर्थ दर्शावनार शब्द (पु.).
– (वि.) – (समासने अंते) दर्शक, बोधक, वाचक (संज्ञा वाचक, संख्यावाचक वि.).
वाचन (न.) – वांचन (न.).
– **माला** (स्त्री.) – वांचनमाळा (स्त्री.).
वाचविणे (सं. क्रि.) – बचाववुं, उगारवुं.
वाचा [सं.] (स्त्री.) – वाचा, वाणी, बोली (स्त्री.).
– **फुटणे** – वाचा फूटवी : (१) बोलवानी शक्ति आववी; (२) बोलवानी हिंमत आववी.
– **बसणे** – बोलवुं बंध थवुं.
– **विटाळणे** – वाणी वटाळवी, जूठुं बोलवुं, निंदा करवी.
– **बळ** (न.) – (१) वाणीनुं बळ; (२) मात्र बोलवामां ज बळ (न.).
– **ळ** (वि.) – वाचाळ, बहुबोलु, बोलकणुं.
– **ळता** (स्त्री.) – वाचाळपणुं (न.), बकबक (स्त्री.).
वाचून (न.) – विना, सिवाय, वगर.
वाच्यता (स्त्री.) – (१) परिस्फुटता (स्त्री.); (२) प्रसिध्दी, जाहेरात (स्त्री.); (३) चकचार, चर्चा (स्त्री.).
वाच्यार्थ [सं.] (पु.) – वाच्यार्थ, शब्दनो मूळ अर्थ (पु.).

वाज़ट (न.) – जुओ 'वाच्यता'.

– (वि.) – (१) वागतो घंट, वातोडियुं, **बोलकणुं** (२) जाहेर थयेलुं; (३) हुज्जतखोर.

वाज़णे (अ. क्रि.) – (१) वागवुं; (२) नाम–ध्वनि–करवो.

– थंडी वाज़णे – टाढ लागवी, –वावी.

– बाजा वाज़णे – (व्यंगा.) असिध्धि थवी. निष्फळ जवुं.

वाज़त गाज़त (अ.) – वाजतुं गाजतुं, वाजते गाजते.

वाज़ती घाट (न.) – (लाक्ष.) वाजतो घंट, वातोडियो माणस.

वाजंत्री (पु.) –वाजिंत्रो (पु.), वाजुं वगाडनार.

वाजंत्रें (न.) – वाजि (–जिं)त्र,वाद्य, वाजुं (न.)

वाज़विणे (सं. क्रि.) – वगाडवुं, बजाववुं.

वाज़वी (वि.) – ब्याजबी, योग्य, घटित.

वाज़ागाज़ा (पु.) – प्रसिध्धि, चकचार, चर्चा (स्त्री.).

वाज्याच्या शेंगा (स्त्री.ब.व.) – गवारनी शींगो (स्त्री. ब. व.).

वांझ (वि.) – वांझियुं.

– (स्त्री.) – वांझ, वांझणी, वंध्या (स्त्री.).

वांझोटा (वि.पु.) – वांझियो (पुरुष).

– टी (वि. स्त्री.) – वांझणी.

वाट (स्त्री.) – (१) वाट (स्त्री.); (२) रस्तो, मार्ग (पु.); (३) राह (स्त्री.); (४) उपाय (पु.); (५) नतीजो, निकाल (पु.); (६) आंबोई (स्त्री.).

– करणे – रस्तो करवो.

– काढणे – मार्ग काढवो : (१) वाट शोधी काढवी; (२) इलाज शोधी काढवो.

– चुकणे – वाट भूलवी.

– धरणे – (१) वाटे पडवुं; (२) रस्तो रोंकवो.

– पाडणे – (१) वाट करवी, रस्तो पाडवो; (२) वाट पाडवी, लूंटवुं.

– बसणे – आंबोई बेसवी.

– मारणे – वाट पाडवी, लूंटवुं.

– लागणे – (१) नष्ट थवुं, दूर थवुं; (२) निकाल थवो, फडचो लांववो; पतावट थवी.

– लावणे – (१) नष्ट करवुं; (२) निकाल करवो, पतावट करवी.

– सरणे – (१) वाट ओसरवी, – खूटवी, रस्तो ओछो थवो; (२) आंबोई खसवी.

– सुधारणे – (लाक्ष.)रस्तो पकडवो, वाटे पडवुं.

– खर्च (पु.) – **खर्ची** (स्त्री.) – वाटखरच (पु.); –खरची (स्त्री.).

– चाल (स्त्री.) – मुसाफरी (स्त्री.), प्रवास (पु.).

– चा चोर – (१) कोई पण आसामी (पु.); (२) अजाण्युं माणस (न.).

– मारी – वाट पाडवानो धंधो (पु.).

– मान्या (पु.) – वाटकूटियो, वाटपाडु, कतोदियो (पु.).

– वधे (न.) – जुओ 'वाटमारी'.

– सरू (पु.) – वाटसरु, वटेमार्गु (पु.).

– टेवर आणणे – रस्तापर लाववुं, पाटे चडाववुं.

– टेवर पडणे – (लाक्ष.) सहेजे मळवाजेवुं होवुं.

– टेस जाणे – चीडववुं, खीजववुं.

– टेस लागणे – वाटे पडवुं. चीले चडवुं.

– टेस लावणे – (१) रस्ते पाडवुं; (२) विदाय आपवी; (३) हांकी काढवुं.

वाट (–ड) गा (पु.) – वाटको, कटोरो (पु.).

वाटण (न.) – (१) वाटणियाथी वाटवुं ते; (२) वाटीने करेली लूगदी (स्त्री.).

वाटणी (स्त्री.) – (१) वाटणी, वहेंचणी (स्त्री.); (२) हिस्सो, फाळो (पु.).

वाटणे (स. क्रि.) – वाटवुं : (१) कचरवुं, लसोटवुं; (२) वहेंचवुं (सं. क्रि.).

वाटणे (स. क्रि.) – लागवुं.

– वाटेल त्या रीतीने, – तसे (अ.) – गमे ते रीते, अन्ये के मन्ये.

वाटप (न.) – वाटणी, वहेंचणी (स्त्री.).

वाटवा (पु.) – वाटवो, बटवो (पु.).

वाटा (पु.) – भाग, हिस्सो (पु.).

– उचलणे – हिस्सो लेवो.

– करणे – भाग पाडवो.

वाटाघाट (स्त्री.) – चर्चा, मसलत (स्त्री.), विचारविमर्श (पु.).

वाटाड्या (पु.) – अगुवो, भोमियो (पु.).

वाटाणा (पु.) – वटाणो (पु.), मटर (न.).

– ण्याच्या अक्षता लावणे – (लाक्ष.) नन्नो भणवो, नकार आपवो.

वाटी (स्त्री.) – (१) वाटी, वाडकी, कटोरी (स्त्री.); (२) ढींचण परनुं ढांकणुं (न.).

वाटीव (वि.) – वाटेलुं.
वाटेकरी (पु.) – भागीदार, हिस्सेदार.
वाटोळा (वि.) – गोल (–ळ).
वाटोळे (न.) – (१) गोल (–ळ) (पु.), वर्तुळ, कुंडाळुं (न.); (२) कच्चर घाण (पु.), नख्खोद (न.), पूरी पायमाली (स्त्री.).
– करणे – नख्खोद वाळवुं, सत्यानाश करवो.
– होणे – नख्खोद वळवुं, पूरी पायमाली थवी.
वाड (–डे, –ढ) (न.) – चीचु (न.), शेरडीना सांठानो टोच तरफनो कुमळो भाग.
वाड (स्त्री.) – (१) खुल्ली जगा (स्त्री.); (२) फुरसद (स्त्री.).
वाडकोड (न.) – लाड (पु.ब.व.).
वाडगे (न.) – (१) वाडो (पु.), घरपछवाडे आंतरेली खुल्ली जगा (स्त्री.); (२) वाड (स्त्री.).
वाडवडील (पु.ब.व.) – वडवा, पूर्वज. (पु.ब.व.)
वाडा (पु.) – मोटुं मकान (न.), मोटी इमारत (स्त्री.), वाडो (पु.).
वाडी (स्त्री.) – वाडी (स्त्री.) : (१) बाग, बगीचो (पु.); (२) नानो वाडो, पोळ (पु.); (३) गाम पासेनी अलग छोटी वस्ती (स्त्री.).
वाढ (स्त्री.) – (१) वधवुं–मोटुं थवुं–ते; (२) वधारो, उमेरो (पु.); (३) उछेर (पु.) (४) खिलावट (स्त्री.).
– णे (अ. क्रि.) – (१) वधवुं; (२) ऊछरवुं.
– णे (स. क्रि.) – (१) पीरसवुं; (२) आपवुं (भिक्षा).
– ता (वि.) – वधतुं.
– त्या अंगाचा (वि.) – (१) वधता कदनुं, – बांधानुं; (२) मोटुं, ढीलुं.
वाढदिवस (पु.) – वरसगांठ (स्त्री.), जन्म दिवस (पु.).
वाढवण (न.) – (१) पीरसवुं ते; (२) बढती, वृध्दि (स्त्री.); (३) बंगडी फूटवी ते; (४) सावरणो, झाडु (पु.).
वाढविणे (सं. क्रि.) – (१) वधारवुं; (२) उमेरवुं; (३) मोटुं करवुं, उछेरवुं, उछराववुं; (४) उफणाववुं (झाड).
वाढपी (पु.) – पीरसनार.
वाढावा (पु.) – वधारो (पु.).
वाढाचार (पु.) – (१) वातक (स्त्री.), लांबी लांबी वात (स्त्री.), टायलुं (न.); (२) फालतु विस्तार (पु.).
वाढी (पु.) – वाढो, सुतार (पु.).
वाढीदिढी (स्त्री.) – उछीनुं लीधेलुं अनाज दोढवीने आपवांनी बोली (स्त्री.).
वाढीव (वि.) – वधेलुं.
वाण (पु.) – (१) कपडानो नमूनो, –प्रकार (पु.); –नी भात (स्त्री.); (२) पास (पु.), सोबतनी असर (स्त्री.) ('गुण नाही पण वाण लागला').
– लागणे – पास लागवो, –बेसवो, सोबतनी असर थवी.
– (स्त्री.) – वाण, न्यूनता, अछत, तंगी (स्त्री.).
– पडणे – अछत थवी.
– मारणे – फीकुं–निस्तेज–थवुं.
वाण, वायन (न.) – (१) वायन (न.), सूपडामां फळ, कंकु, खंड एवां सौभाग्यद्रव्यो मूकी सुवासणने अपातुं दान; (२) अखियाणुं (न.), गोरने अपातुं दान (न.).
वाणगट (पु.) – एंघो (पु.) (वाणियामाटे ओचारातो तिरस्कार सूचक शब्द).
वाणवसा (पु.) – वायन आपवानुं व्रत.
वाणपण (न.) – (१) वाणियाई (स्त्री.); वाणियापणुं (न.); (२) गांधीवटुं (न.).
वाण सौदा (पु.) – करियाणुं व. गांधीवटानु सामान.
वाणा (पु.) – वाणो (पु.), (वणाटमां) आडो धागो (पु.).
वाणी (पु.) – (१) वाणियो (पु.); (२) गांधी (पु.).
– उदमी (पु.ब.व.) – नाना मोटा वेपारी (पु.ब.व.).
वाणी [सं.] (स्त्री.) – (१) वाणी, वाचा, भाषा (स्त्री.), वचन (न.); (२) जीभ (स्त्री.).
वाणीतिणीचा (वि.) – नीमनवसथी थयेलुं. सात खोटनुं.
वांड (वि.) – अडपलुं.
वात [सं.] (पु.) – (१) वात, पवन (पु.); (२) वात, पित्त, कफ आ शरीरना त्रण धातुओमांथी एक; (३) वातोन्माद, सन्निपात (पु.), 'डेलीरियम'.
– होणे – वात प्रकोप थवाथी सनेपात थवो.
वात (स्त्री.) – वाट, वाती, दिवेट (स्त्री.).
– चढविणे – वाट चडाववी, दिवेट मोटी करवी.
– चढणे, –मोठी होणे – वाट चडवी, दिवेट मोटी थवी.
वातट (–ड) (वि.) – चवड, चम्मड, झटतुटे–फाटे नहि एवुं.
वातानुकूलित [सं.] (वि.) – वातानुकूलित, 'एअरकण्डिशन्ड'.

वातायन [सं.] (न.) – खिडकी, बारी (स्त्री.).

वातावरण [सं.] (न.) – वातावरण (न.) : (१) पृथ्वीने वीटंळाई रहेलुं वायुनुं आवरण (न.); (२) परिस्थिति (स्त्री.), आजुबाजुना संयोगो (पु.ब.व.).

वाताहत (स्त्री.) – खानाखराबी, दाणादाण (स्त्री.).

वातूळ (वि.) – वातकर, –कारक.

वात्रट (वि.) – टीखळी, अटकचाळुं.

वात्सल्य [सं.] (न.) – बाळकप्रत्ये प्रेम (न.), – ममता (स्त्री.).

वाद [सं.] (पु.) – वाद (पु.) : (१) चर्चा (स्त्री.), शास्त्रार्थ (पु.); (२) तकरार, हुज्जल (स्त्री.), विवाद (पु.); (३) फरियाद (स्त्री.), दावो (पु.); (४) वैचारिक सिध्दांन्त (पु.) जेमके, 'मार्क्सवाद' व..

– **करणे** – (१) चर्चा करवी; (२) शास्त्रार्थ करवो.

– **घालणे** – हुज्जत करवी, विवाद करवो.

– **ग्रस्त** (वि.) – वादग्रस्त : (१) अनिर्णीत, हजी चर्चा मां रहेलुं; (२) संशययुक्त.

वादंग (न.) – वादावादी, वादविवादनी खेंचाखेंची (स्त्री.).

वादट (वि.) – भेजवाळुं.

वाद (–दा)डणे (सं. क्रि.) – ओइयां करवुं, गटक करी जवुं.

वादळ (न.) – तोफान (न.), झंझावात (पु.).

वादाळणे (अ. क्रि.) – भेज लागवो.

वादावादी (स्त्री.) – वादावाद (–दी), हुज्जत (स्त्री.).

वादी (पु.) – (१) वादी, फरियादी (पु.); (२) वेरी, शत्रु (पु.); (३) विशिष्ट मत के सिध्दान्त माननारो (जेमके 'व्दैतवादी', 'गांधीवादी' व.); (४) संगीत मां विशिष्ट रागमां रहेलुं विशिष्ट स्वरनुं मुख्यस्थान.

वादी (स्त्री.) – वाधट (–टी), साट (स्त्री.), चामडांनी सांकडीपटी के दोरी (स्त्री.).

वाद्य [सं.] (न.) – वाद्य, वाजुं (न.).

– **वृंद** [सं.] (पु.) – वाद्यमंडळ (न.), 'ऑर्केस्ट्रा', विविध वाद्योनो समूह.

वाधा (वि.) – वेरी, व्देषी, प्रतिस्पर्धी.

वानगी (स्त्री.) – वानगी (स्त्री.), नमूनो (पु.).

वानणे (स. क्रि.) – (१) वर्णववुं; (२) वखाणवुं, प्रशस्ति करवी.

वानर [सं.] (पु.) – वानर, वांदरो (पु.).

– **चेष्टा** (स्त्री.ब.व.) – वानरचेष्टा, अडपलां (न.ब.व.), वांदरावेडा.

वानरी (स्त्री.) – वांदरी (स्त्री.).

वानवसा (पु.) – (१) भोजनघर (न.); (२) घरनो वचलो ओरडो (पु.).

वानवा (स्त्री.) – संदिग्धता, अनिश्चितता, साशंकता (स्त्री.).

वाना (पु.) – वेपारनो माल (पु.); (२) (दवामांनुं) घटक द्रव्य (न.), 'इनग्रेडिअंट'.

वानी (स्त्री.) – कस (पु.), कसोटी (स्त्री.).

वांती (स्त्री.) – वांति, ऊलटी (स्त्री.).

वांधा (पु.), **–धे** (न.) – वांधो (पु.), हरकत, बाधा (स्त्री.), विघ्न (न.).

वाप (पु.) – वावणी (स्त्री.).

– **पेस येणे** – वावणी माटे तैयार होवुं (खेत).

वापर (पु.) – वापर (पु.), वपराश (स्त्री.).

– **णे** (स. क्रि.) – वापरवुं : (१) उपयोग करवो, उपयोगमां–वपराशमां–लाववुं; (२) खरचवुं ('ती रक्कम मी वापरली').

वापस (अ.) – वापस, पाछुं.

वापसणे (अ. क्रि.) – खेत वावणीमाटे योग्य थवुं.

वाप (–फ) सा (पु.) – उनाळापछी वरसाद थयाबाद जमीननी बीज लेवा लायक थयेली गरम स्थिति.

वाफ (स्त्री.) – (१) वराळ (स्त्री.); (२) लाळी (स्त्री), पशु मादानो रजःस्त्राव (पु.); (३) बफारो (पु.).

– **णे** (अ. क्रि.) – (१) बफावुं; (२) लाळी करवी, पशुनुं ऋतुमां आववुं.

वाफ(–फो)र (न.) – वाफर (न.), वराळनी शक्तिथी चालती बोट (स्त्री.), 'स्टीमबोट'.

वाफा (पु.) – (१) वाफो, क्यारो (पु.); (२) धरुवाडियुं (न.), उखाडीने रोपवा माटे उछेरेला रोपोनुं नानुं खेत (न.).

वाफारा (पु.) – बफारो, वराळनो शेक (पु.).

– **देणे** – बाफ आपवो.

वाभा, वाभाडा (पु.) – (१) चीर, फाड, तरड (स्त्री.); (२) चीथरुं (न.), लीरुं.

वाभाडे काढणे – (१) चीरवुं, फाडवुं; (२) चीथिंरां फाडवां; (३) (लाक्ष.) सखत ठपको आपवो.

वाम [सं.] (वि.) – वामः (१) डाबुं; (२) विरोधी; (३) अधम, नीच.

– **कुक्षी** (स्त्री.) – वामकुक्षि (स्त्री.); जम्यापछी डाबे

पडखे सूवुं ते.

– **मार्ग** (पु.) – वाममार्ग (पु.) : (१) तंत्रमार्ग, शक्ति संप्रदाय (पु.); (२) आडोमार्ग, दुराचारनो मार्ग (पु.)

वाम, वांब (पु., स्त्री.) – ताण, गोळो (पु.).

वामन [सं.] (वि.) – वामणुं, ठींगणुं.

वांबळ (स्त्री.) – भेजवाळी हवा (स्त्री.).

वाय (पु.) – वाय, वायु, वात (पु.).

– **गोळा** (पु.) – वातथी पेटमां थती चूंक (स्त्री.) पेटमां आवतो वायुनो गोळो.

– **चळ, –चाळ, –चाळा** (पु.) – वातभ्रम, उन्मादवायु (पु.).

–**ज़ाळ** (न.) – उष्णवातथी हाथपगने पडती तडो (स्त्री.ब.व.).

– **फट (–ळ)** (वि.) – वांफळ, फोगट, व्यर्थ.

– **बार** (पु.) – वांझियो बार (पु.) हवामां काढेलो बंदूकनो बार.

वायंगण (न.) – उनाळानी डांगरनी खेती (पाणी पाईने करेली) (स्त्री.).

वायदा [हिं.] (पु.) – वायदो (पु.), अमुक मुद्दतनो करार.

– **दे चिठ्ठी** (स्त्री.) – वायदाचिठ्ठी (स्त्री.), अमुक मुदते पेसा व. आपवानी कबूलातनुं लखाण (न.).

– **दे करणे** – लागलागट वायदाओ करता रहेवुं, वायदे चडवुं, टल्ले चडवुं.

वायन [सं.] (न.) – जुओ 'वाण'.

वाया (वि.) – फोगट, नकामुं, निरर्थक

– (अ.) – अकार, अकारज, व्यर्थ.

वायू [सं.] (पु.) – वायु (पु.) : (१) पंचमहाभूतोमांनुं एक; (२) पवन (पु.); (३) बादी (स्त्री.), पेटमां थतो वायु (पु.); (४) वाई (स्त्री.), वा (पु.), मृगी (स्त्री.), फेफरुं (न.); (५) सनेपात (पु.).

वार (पु.) – (१) वार, दिवस (पु.); (२) निश्चित के ठरावेलो दिवस (पु.) ('मी वार लावून जेवत असे'); (३) अठवाडियुं (न.) ('नोकरीला लागून तीन वार झाले'); (४) घा, प्रहार (पु.) ('तलवारीचा वार'); (५) ढील (स्त्री.), विलंब (पु.) (' वार लावू नकोस'); (६) लंबाई मापवानो गज (पु.), 'यार्ड'.

– **करी** (पु.) – वारकरी (पु.) : (१) अमुक वारे नेमथी इष्टदेवतानुं के तीर्थक्षेत्रनुं दर्शन करतो भक्त (पु.); (२) विठ्ठलभक्तिनो संप्रदाय.

– (अः) (प्रत्यय) – वार (जेम के 'क्रमवार', 'पाचवार').

– (स्त्री.) – ओर (स्त्री.), गर्भनुं वेष्टन (न.).

– **करणे** – घा करवो (तलवार जेवा हथियारनो).

– **लावणे** – (१) मोडुं करवुं, विलंब करवो; (२) कोईने त्यां जमवा जवा माटे दिवस नक्की करवो.

वारणे (अ. क्रि.) – गुजरी जवुं, मरवुं.

– (स. क्रि.) – वारवुं, निवारण करवुं, बाजूए हठाववुं, दूर करवुं.

वारंट [इं.] (न.) – वारंट (न.), पकडवानो सरकारी हुकम (पु.).

वारव (–वि)णे (स. क्रि.) – ऊपणवुं.

वारंवार [सं.] (अ.) – वारंवार, वारेवारे, वारेघडीए, फरीफरीने.

वारस (पु.) – वारस, वारसदार, केडवो (पु.).

– **नामा** (पु.) – वारसनामुं, वसियतनामुं (न.).

वारसा (पु.) – वारसो (पु.), ओघ (न.), वारसाई (स्त्री.).

–**त उतरणे, –येणे** – ओघे ऊतरवुं, बापना गुणदोष वारसामां ऊतरवा.

वारा (पु.) – पवन, वा (पु.), हवा (स्त्री.).

– **खाणे** – हवा खावी, वायरो खावो.

– **घालणे** – पवन नांखवो.

– **घेणे** – वायरो खावो.

– **न घेणे, – न लागू देणे** – तद्दन अलग – अस्पर्श्य–अलिप्त–रहेवुं.

– **पडणे** – वायरो न वावो, पवन न फूंकावो.

– **पिणे** – पवन भरावो, मस्ती चडवी.

– **सरणे** – वा छूटवो, –सरवो, पादवुं.

वारावा (–सा)र (स्त्री.) – अटोप, संकेलणी (स्त्री.).

वारी (स्त्री.) – (१) वारी (स्त्री.), क्रम (न.); (२) यात्राव्रत (न.); (३) खंडेराय देवताने नामे मागेली भिक्षा.

– (वि.)– नी जेम, सदृश, समान ('डझनावारी').

– (अ.) – तरीके ('बरफी नमुन्यावारीच संपली').

वारूळ (न.) – राफ, राफडो (पु.) दर.

– **फुटणे** – राफडो फाटवो.

वारे (न.) – (१) वायरो, पवन (पु.); (२) नवी कल्पना, नवी धून, 'फॅशन' (स्त्री.) (३) संसर्ग, चेप, पास (पु.) संगत, सोबत.

— **माप** (वि.) – अमाप, बेहद.

— **अंगावरून जाणे** – अंग रही जवुं, पक्षाघात थवो.

— **फिरणे** – (१) परिस्थिति पलटावी; (२) वृत्ति बदलावी, –पलटावी.

— **लागणे** – (१) पवन लागवो, पवनना माठी असर थवी; (२) पास लागवो, सोबतनी असर थवी.

— **वाहणे** – (१) पवन चालवो, –वावो, –नी फॅशन शरू थवी; (२) पवन फूंकावो.

— **न्याची मोट बांधणे** – (लाक्ष.) निरंकुश उपर अंकुश मूकवानां फांफां मारवां.

— **न्यावर सोडणे** – (१) आशरो काढी लेवो, नसीब उपर छोडवुं; (२) बेदरकारी–उपेक्षा–करवी.

— **न्यास उभे न राहणे** – संपर्क–संबंध न राखवो, छेटे रहेवुं.

वार्ता [सं.] (स्त्री.) – वार्ता (स्त्री.) : (१) समाचार (पु.), खबर (स्त्री.); (२) बीना, हकीकत (स्त्री.); (३) वायका, अफवा (स्त्री.); (४) संवाद (पु.), संभाषण (न.).

— **नसणे** – खबर न होवी.

— **हर** (पु.) – वार्ताहर, खबरपत्री (पु.).

वार्धक्य [सं.] (न.) – वार्धक्य (न.), घरडापो (पु.), घडपण (न.).

वार्षिक [सं.] (वि.) – वार्षिक, दरवर्षे, वर्षदरमियान.

— (न.) – वार्षिक, दर वरसे प्रकट थतुं पत्र – पत्रिका.

वाल (पु.) – वाल (पु.) : (१) त्रण रती जेटलुं तोल (न.); (२) एक कठोळ (पु.).

वाला (अ.) – (समासने अंते) वाळुं (जेमकेः 'घरवाला', 'मुंबईवाला', 'करणेवाला' व.).

वालिद [अ.] (पु.) – वालिद, बाप (पु.).

वाली (पु.) – वाली, रक्षक, पालक (पु.).

वाव (पु.) – (१) अवकाश (पु.), खाली जगा (स्त्री.); (२) अवसर (पु.), तक (स्त्री.) (३) फुरसद (स्त्री.).

— **देणे** – अवकाश के अवसर आपवो.

— **नसणे** – (१) अवकाश–अवसर– न होवो; (२) फुरसद न होवी.

— (स्त्री.) – वाम (पु.) (स्त्री.), बे हाथ पहोळा करतां छाती साथे थती लंबाईनुं माप.

वावगा (वि.) – विपरीत, भलतुं, गेरवाजवी.

वावझड (स्त्री.) – पवनना झपाटानी साथे आवतो वरसाद (पु.).

वावटळ (स्त्री.) – वंटोळ, वंटोळियो, वावंटोळ (पु.), वावाझोडुं (न.)

वावडा (वि.) – (१) अपथ्यकर, बाधक; (२) प्रतिकूळ, विरुध्द, 'ॲलर्जिक'.

वावडिंग (न.) – वावडिंग, वायवडिंग (न.); एक औषधीना बी.

वावडी (स्त्री.) – पतंग, कनकवो (पु.).

— **उडविणे** – पतंग उडाववो, – चगाववो.

— **ड्या उडणे** – (लाक्ष.) वायका फेलावी.

वावदूक (वि.) – (१) वाचाळ; (२) नकामो वाद करनार.

वावर (न.) – मोटुं खेतर (न.).

— (पु.) – (१) आव जा, अवरजवर (स्त्री.); (२) वावर, वापर (पु.); (३) काम धंधो (पु.).

— **णे** (अ. क्रि.) – (१) आवजा करवी; (२) हींडवुं, चालवुं; (३) कामधंधो करवो.

वावरी (स्त्री.) – खेतनी काळी माटी (स्त्री.).

वावशी (स्त्री.) – वावलुं (न.), आंखमां पडेलुं झीणुं फूल (न.).

वावसे (न.) – घेलछा (स्त्री.), गांडपण (न.).

वावी (स्त्री.) – झरूखो (पु.), बारणुं (न.).

वाशेरा, वासट (स्त्री.) – वास मारतुं.

वास (पु.) – वास, गंध (स्त्री.).

— **घेणे** – वास लेवी, सूंघवुं.

— **मारणे** – गंधावुं, बास मारवी.

— **सुटणे** – मघमघवुं, खुशबो फेलावी, महेकवुं.

वास [सं.] (पु.) – वास, वासो, मुकाम (पु.), वसती (स्त्री.), रहेठाण (न.).

— **करणे** – वास करवो : (१) मुकाम करवो; (२) रहेवुं, वसती करवी.

— **काढणे** – पत्तो काढवो.

वास (स्त्री.) – वाट, प्रतीक्षा, इंतेजारी (स्त्री.).

— **पाहणे** – इंतेजारी करवी, मळवा आतुर होवुं, प्रतीक्षा करवी.

वास [सं.] (न.) – वास, वस्त्र, लूगडुं (न.).

वासणे (सं. क्रि.) – (१) मों पहोळुं करवुं; (२) उघाडवुं, खोलवुं.

वासना [सं.] (स्त्री.) – वासना, इच्छा, कामना, मननी प्रवृत्ति (स्त्री.).

— **जाणे** — कामना थवी, मननी प्रवृत्ति थवी.
— **होणे** — इच्छा थवी.
वासर [सं.] (पु.) — वासर, दिवस, वार (पु.).
— **मणी** [सं.] (पु.) — वासरमणि, सूर्य (पु.).
वासरी (स्त्री.) — रोजनीशी, दैनंदिनी (स्त्री.).
वासरू (न.) — वाछरडुं, वाछरूं (न.).
— **रात लंगडी गाय शहाणी** — (लाक्ष.) आंधळामां काणो राजो (पु.) उज्जड गाम्म मां एरंडो प्रधान.
वासलात (स्त्री.) — (१) निकाल, फडचो, फेंसलो, तोड (पु.); (२) तजवीज, व्यवस्था (स्त्री.).
— **लागणे** — निकाल थवो, पतावट थवी.
— **लावणे** — निकाल—फेंसलो—करवो, पतावट करवी.
वासा (पु.) — वांस के तेनो सोटो (पु.).
वास्तपुस्त (स्त्री.) — खबर (स्त्री.), कुशळ समाचार (पु.).
— **करणे** — (१) समाचार लेवा, खबर राखवी; (२) संभाळ राखवी.
वास्तव [सं.] (वि.) — जुओ 'वास्तविक'.
— (न.) — वास्तव (न.), साची हकीकत, साची बीना (स्त्री.).
वास्तविक (वि.) — (१) खरेखरुं; (२) वाजबी, यथार्थ, रास्त.
— (अ.) — खरुं जोतां, खरेखर.
वास्तव्य [सं.] (स्त्री.) — वास्तव्य, रहेठाण (न.), मुकाम (पु.).
वास्तू [सं.] (स्त्री.) — वास्तु (न.) : (१) घर बांधवानी जगा (स्त्री.); (२) मकान (न.).
— **क्रिया** (स्त्री.) — नवा घरमां रहेवा जवानो धार्मिक विधि (पु.).
— **देवता** (स्त्री.) — (१) वास्तु एटले घर ए ज देवता; (२) वास्तुमां अदृश्य रूपे रहेती देवता.
— **पूजा, —शांती** (स्त्री.) — वास्तुमां अदृश्य रूपे रहेती देवतानी पूजा के शांति करवानो विधि.
— **विद्या** (स्त्री.) — वास्तुशास्त्र (न.).
वाह, वा: (उद्. अ.) — जुओ 'वा'.
वाहक (वि.) — वाहक : (१) वहेनारुं, ऊंचकनारुं; (२) खेंचनारुं; (३) लई जनारुं (वीजळी, गरमी व.).
वाहणे (अ. क्रि.) — (१) वहेवुं (नदी); (२) वावुं, पवन फूंकावो; (३) स्त्रववुं, झरवुं (घा, नाक इ.).
— (सं. क्रि.) — (१) वहेवुं, उंचकीने लई जवुं; (२) खेंचवुं; (३) लईजवुं; (४) आगळ धरवुं, अर्पण करवुं; (५) वहीवट चलाववी.
— **ता** (वि.) — वहेतुं.
— **ती गंगा** (स्त्री.) — (१) वहेती गंगा (स्त्री.), चालतो प्रवाह (पु.); (२) (लाक्ष.) चालती आमदानी (स्त्री.).
— **त्या गंगेत हात धुवून घेणे** — प्रचलित अनुकूळ समयनो फायदो उठाववो.
वाहतुक (स्त्री.) — वाहनोनो वहेवार (पु.).
वाहन [सं.] (न.) — वाहन (न.) : (१) आव जा माटे वपरातुं साधन; (२) माध्यम (न.).
— **व्यवहार** (पु.) — आव जा करवा माटे सार्वजनिक वाहनोनी व्यवस्था के तेनो वहेवार.
वाहवणे (अ. क्रि.) — (१) वहेवावुं, प्रवाहसाथे घसडतुं जवुं; (२) झरवुं, झरपवुं; (३) बहेकवुं, वंठी जवुं; (४) बोलतां विषयांतर करता जवुं.
वाहवा (स्त्री.) — प्रशंसा, वाहवाह (स्त्री.).
— **करणे** — वाहवाह—प्रशंसा—करवी, वाहवा कहेवी.
वाहाण (स्त्री.) — जूतियुं, खासडुं, पगरखुं (न.).
वाहाळ (पु.) — जुओ 'ओहोळ'.
वाहिनी [सं.] (स्त्री.) — (१) नदी; (२) सेना; (३) नस (स्त्री.).
वाहियात, वाह्यात [अ.] (वि.) — वाहियात : (१) फालतु, नकामुं; (२) खराब, अशिष्ट.
वाहून घेणे — (कोई कार्यने) पोतानी जातने अर्पण करवुं, जीवन समर्पण करवुं.
वाळ (न.) — (१) पूंछ, पूंछडुं (न.); (२) पूंछडाना वाळ (पु.ब.व.).
— (स्त्री.) — (१) बहिष्कारनी अवस्था; (२) चळणमांथी खसवुं—लोप पामवुं ते; (३) सडवानी स्थिति.
— **ळीत टाकणे** — नातबहार करवुं, बहिष्कृत करवुं.
वाळका (वि.) — (१) सुकेलुं, सूकुं; (२) सुकलकडी.
वाळकी (स्त्री.) — काकडीनो वेल (पु.).
वाळणे (अ. क्रि.) — (१) सुकावुं; (२) (शरीर) लेवाई जवुं.
वाळवण (न.) — अनाज वगेरेने तडको बतावयो ते, (२) सुकवणी.
वाळवंट (न.) — रण, रेतीनुं मेदान (न.).
वाळवी (स्त्री.) — ऊधई (स्त्री.).
— **लागलेला** (स्त्री.) — ऊधायेलुं.
वाळा (पु.) — (१) वीरणवाळो (पु.); (२) पगनुं एक घरेणुं

(न.) (३) खसनुं सुगंधी घास.

वाळी (स्त्री.) – स्त्रीओनुं नाकनुं घरेणुं (न.), नथ (स्त्री.).

वाळू (स्त्री.) – वाळु, वेळु, रेती, कांकरी (स्त्री.).

वाळूक (न.) – (१) काकडी (स्त्री.); (२) चीभडानी एक जात.

विकट (वि.) – विकट : (१) विकराळ, भयंकर; (२) मुश्केल, कठिन; (३) दुर्गम.

विकणे (सं. क्रि.) – वेचवुं, विक्रय करवो.

– ला जाणे – वेचावुं.

– त घेणे – वेचातुं लेवुं, खरीदवुं.

– त श्राध्द घेणे – नकामी पंचात वहोरी लेवी.

विकरा (पु.) – वेचाण (न.).

विकरी (–क्री) (स्त्री.) – वेचवुं ते, वेचाण (न.).

विकरा(क्रा)ळ (वि.) – विकराळ, भयंकर, डरामणुं.

विकल (सं) (वि.) – विकल(–ळ) :(१) विह्वळ, व्याकुळ, (२) खंडित, (३) अपंग

विकल्प [सं.](पु.) – विकल्प (पु.): (१) अंदेशो, शक (पु.); (२) कुतर्क (पु.); (३) अनेक वस्तुओमांथी कोईपण एकनी पसंदगी करवानी छूट (स्त्री.); (४) मतभेद, विरोध (पु.).

– ल्पाने, विकल्पेकरून (अ.) – विकल्पे, विकल्प तरीके, विकल्पमां.

विकसणे (अ. क्रि.) – विकसवुं, खीलवुं.

विकाऊ (वि.) – वेचाऊ. वेचाण माटेनुं.

विकार [सं.] (पु.) – विकार (पु.) : (१) बदल (पु.), रूपांतर (न.); (२) रोग (पु.), व्याधि (स्त्री.) (३) मनः– क्षोभ (पु.).

– री (वि.) – विकारी : (१) विकारवाळुं; (२) विकार करे तेवुं; (३) रोगी, मांदुं.

विकासविणे (सं. क्रि.) – विकासवुं, खिलाववुं, मोटुं–पहोळुं करवुं, उन्नत करवुं.

विकास [सं.] (पु.) – विकास (पु.), उन्नति, उत्क्रांति (स्त्री.).

– सी (वि.) – विकासी : (१) खीलतुं; (२) खूलतुं.

विकृत [सं.] (वि.) – विकृत : (१) विकार पामेलुं; (२) बगडेलुं, खराब; (३) बदल थयेलुं.

– ती (स्त्री.) – विकृति (स्त्री.) : (१) विकार, बदल (पु.), परिवर्तन (न.); (२) बगाड (पु.); (३) मननो बगाड (पु.); (४) मांदगी (स्त्री.).

विकेंद्रीकरण [सं.] (न.) – विकेंद्रीकरण (न.), केंद्रमांथी दूर करवुं ते.

विकोप [सं.] (पु.) – (१) प्रकोप, अति गुस्सो (पु.); (२) पराकाष्ठा (स्त्री.); (३) अनर्थ (पु.).

– पास जाणे – पराकाष्ठाए जवुं, बेशुमार थवुं.

विक्रम [सं.] (पु.) – विक्रम (पु.) : (१) पराक्रम (पु.), शौर्य (न.); (२) उच्चांक प्राप्त करवो ते.

विक्राळ (वि.) – जुओ 'विकराळ'.

विक्री (स्त्री.) – जुओ 'विकरी'.

विक्रेता (पु.) – विक्रेता, वेचनारो (पु.).

विख (न.) – विख, विष, झेर (न.).

विखार (पु.) – (१) झेर (न.); (२) झेरनो गुण (पु.); (३) झेरनी असर; (४) (लाक्ष.) व्देष, कीनो (पु.).

– णे (अ. क्रि.) – झेर चडवुं.

– रा (–री) (वि.) – झेरीलुं, झेरी.

विखुरणे (अ. क्रि.) – विखेरावुं, अलग अलग फेलावुं.

– (सं. क्रि.) – (१) विखेरावुं, वेरवुं; (२) फेलाववुं.

विख्यात [सं.] (वि.) – विख्यात, जाणीतुं, प्रसिध्द.

विगलित [सं.] (वि.) – विगलित : (१) गरेलुं, छूटुं थई नीचे पडेलुं; (२) टपकी गयेलुं.

विघटन (न.) – विघटन (न) : (१) छूटुं–अलग–थवुं ते; (२) पदार्थना रासायनिक घटकोने छूटा पाडवा के तेओ छूटा पडवाते; (३) अणबनाव, कुसंप (पु.).

विघरणे (अ. क्रि.) – वीघर (–रा)वुं, ओगळी जवुं.

विघातक [सं.] (वि.) – विघातक, हानिकर, बाधक.

विघ्न [सं.] (न.) – विघ्न (न.) : (१) संकट (न.); (२) नडतर, आडखील (स्त्री.); (३) अंतराय, काट (पु.).

– आणणे – अटकाव नाखवो; बाधा करवी, नडतर करवी.

– येणे – अंतराय आववो, –पडवो, नडतर आववी.

– संतोषी (वि.) – विघ्नसंतोषी, विघ्न करीने के थाय तेथी राजी थनारुं.

– हर्ता (वि.) – विघ्नहर्ता, विघ्न दूर करनारुं.

– हर्ता [सं.] (पु.) – विघ्नहर्ता गणेश.

– दूर करणे – काट काढवो, नडतर दूर करवी.

विचकट (वि.) – नठारू, अश्लील.

विचकटणे (सं. क्रि.) – (१) फाडवुं, चीरवुं; (२) अस्तव्यस्त करवुं; (३) विदारवुं.

विचकणे (सं. क्रि.) – दांत दखाडवा, हसवुं (माटे

व्यंगात्मक शब्द).

विचका (पु.) – (१) छबरडो, गोटाळो (पु.); (२) बगाड.

विचरणे (अ. क्रि.) – विचरवुं, आमतेम करवुं.

विचक्षण [सं.] (वि.) – विचक्षण : (१) सूक्ष्म दृष्टिवाळुं; (२) चतुर, होशियार; (३) चिकित्सक.

– णा (स्त्री.) – चिकित्सा (स्त्री.), बारीकीथी शोध लेवानी क्रिया.

विचार [सं.] (पु.) – विचार (पु.) : (१) चिंतवानी क्रिया (स्त्री.), चिंतन (न.); (२) मत (न.), अभिप्राय (पु.); (३) उद्देश, हेतु (पु.), (४) कल्पना (स्त्री.), मनसूबो (पु.); (५) निश्चय (पु.); (६) विवेक (पु.), मर्यादा (स्त्री.); (७) दूर दृष्टि (स्त्री.), (८) चिंता (स्त्री.).

– करणे – विचार करवो.

– ठरणे – निश्चय थवो.

– येणे – विचार आववो, मनमां आववुं.

– पूस (स्त्री.) – समाचार (पु), खबर, पूछताछ (स्त्री.).

विचारणा (स्त्री.) – (१) शोध, तपास (स्त्री.); (२) पूछताछ (स्त्री.); (३) तर्क (पु.), कल्पना (स्त्री.).

विचारणीय (वि.) – विचारणीय, विचार करवाजेवुं.

विचारणे (सं. क्रि.) – पूछवुं : (१) प्रश्न करवो; (२) खबर लेवी, कुशळ पूछवुं.

विचारी (वि.) – विचारी, विवेकी.

विचित्र (वि.) – (१) तरेहवार; (२) विलक्षण; (३) अवनवुं; (४) काबरचीतरुं.

विचुक (वि.) – असंबध्द, असंगत.

विजनवास [सं.] (पु.) – एकान्तवास (पु.)

विज़वटा (वि.) – (१) अटकाचाळुं, अडबंग, (२) उच्छृंखळ

विजातीय (वि.) – विजातीय, जुदी के बीजी जातनुं.

विज़ार (स्त्री.) – इजार, सुरवाळ, लेंघी (स्त्री.).

विज़ेरी (स्त्री.) – साथे राखी शकाय एवी वीजळीबत्ती (स्त्री.), 'बॅटरी'.

विज़ोड (वि.) – (१) कजोड; (२) विशोभित.

– जोडी (स्त्री.) – कजोडुं (न.), विशोभित दंपती (स्त्री.).

विझणे (अ. क्रि.) – ओ (–हो) लावुं, बुझावुं.

विझविणे (सं. क्रि.) – ओ (–हो) लववुं, बुझाववुं, बूझववुं, ठारवुं.

विंचरणे (सं. क्रि.) – (१) ओळवुं; (२) रू साफ करीने पींजवुं.

विंचू (पु.) – वींछी, वींछु (पु.).

विंचमोरा (पु.) – वीछुवो, पगने अंगुठे पहेरवानुं स्त्रीओनुं एक घरेणुं.

विंज़णवारा (पु.) – वींजणवारा (पु.ब.व.), पंखो नाखवो ते.

विंज़णा (पु.) – (१) वींजणो, पंखो (पु.); (२) झडपपंखो (पु.).

विटकर (स्त्री.) – (१) ईंटाळो (पु.); (२) ईंट (स्त्री.); (३) ईंटनो भूको (पु.).

विटका (वि.) – (१) फटकेलुं, रंग ऊडी गयेलुं; (२) सबडेलुं (शाक व.).

विट(–टे) बंदी (वि.) – ईंटबंधी (स्त्री.), ईंटोनुं बांधकाम (न.).

विटणे (अ. क्रि.) – (१) फटकवुं, रंगनुं ऊडी जवुं; (२) कंटाळवुं, अणगमो आववो; (३) (शाक, दाळ व. वासी थईने) बगडवुं, ऊतरी जवुं.

विटंबणे (सं. क्रि.) – विटंबणा करवी, फजेती करवी.

– (अ. क्रि.) – विटंबणा, फजेती थवी.

विटंबणा (स्त्री.) – विटंबणा (स्त्री.) : (१) फजेती (स्त्री.); (२) मुश्केलीनी स्थिति.

विटाळ (पु.) – (१) अभडामण (स्त्री.); (२) अटकाव (पु.), अटकामण (स्त्री.), रजोदर्शन (न.).

– करणे – (१) अभडाववुं; (२) छोवुं, अभडाईने अपवित्र थवुं.

– णे (स. क्रि.) – (१) अभडाववुं; (२) छोवुं.

– णे (अ. क्रि.) – (१) अभडावुं, भ्रष्ट थवुं; (२) छोवावुं, अडकीने अपवित्र थवुं.

– पाळणे – अटकाव पाळवो (स्त्री)'.

– येणे – अटकाव आववो, रजोदर्शन थवुं.

– विणे – छोवुं, अडकवुं, अडकीने अपवित्र करवुं.

– शी – (वि. स्त्री.) – अडकायेली, रजस्वला (स्त्री.).

– शी होणे – अटकाव आववो, दूर बेसवुं.

– होणे – अभडावुं, छोवावुं (अ. क्रि.)

विटाळे (न.) – ईंटाळो, ईंटो पाडवानो लाकडानो बीबो (पु.).

विटी (स्त्री.) – मोई,गिल्ली (स्त्री.).

– दांडू (पु.) – मोईदंडा (पु.ब.व.), गिलीदंडो.

विडंबन [सं.] (न.) – विडंबन (न.), उपहास (पु.),

कुचेष्टा (स्त्री.).

विडा (पु.) – बीडुं, पानबीडुं (न.).

– उचलणे – बीडुं उपाडवुं, –झडपवुं.

– देणे – विदाय आपवी.

– मांडणे – बीडुं धरवुं, – फेरववुं.

विडी (स्त्री.) – जुओ 'बिडी'.

– ओढणे, –पिणे – बीडी पीवी.

विढी (स्त्री.) – धातुनी खोळी; कुंडाळी (स्त्री.).

विणणे (सं. क्रि.) – (१) वणवुं; (२) गूंथवुं.

विणकर (स्त्री.) – (१) वणाट (पु.); (२) पोत (न.).

–, –री, (पु.) – वणकर (पु.).

विणकाम (न.) – वणाटकाम, वणतर (न.).

विणणावळ, विणाई (स्त्री.) – वणाई (स्त्री.), वणवानुं महेनताणुं (न.).

विणे (अ. क्रि.) – वियावुं, प्रसववुं, जणवुं.

वितंडवाद (पु.) – वितंडावाद (पु.), नकामी माथाझीक (स्त्री.).

वितंडा [सं.] (स्त्री.) – वितंडा, नकामी माथांझीक (स्त्री.).

वितरक (पु.) – प्रसारक, ठेकठेकाणे वहेंचवानुं काम करनार, 'डिस्ट्रिब्यूटर'.

वितरण (न.) – वितरण, वहेंची आपवुं ते.

वितळणे (अ. क्रि.) – ओगळवुं, घननुं प्रवाही थवुं.

वितळविणे (सं. क्रि.) – ओगाळवुं, घननुं प्रवाही करवुं.

वितुष्ट (न.) – वैमनस्य (न.), झघडो (पु.), वेर (न.).

वितुळणे (अ. क्रि.) – अलोप–अदृश्य–थवुं, नष्ट थवुं.

वित्त [सं.] (न.) – वित्त, धन (न.), पैसो (पु.); (२) मालमत्ता (स्त्री.).

– विभाग (पु.) – शासकीय अर्थविभाग, 'फायनान्स डिपार्टमेंट'.

विदग्ध [सं.] (वि.) – विदग्ध : (१) परिपक्व; (२) (लाक्ष.) निष्णात, कुशल.

विदा [अ.] (स्त्री.) – विदाय, रजा (स्त्री.), छूटा पडवुं ते.

– ई (स्त्री.) – (१) विदाय (स्त्री.); (२) वियोग (पु.); (३) विदाय वखते आपेली भेट (स्त्री.).

– करणे – विदाय आपवी.

विदारणे (सं. क्रि.) – विदारवुं : (१) ओदारवुं, चीरवुं, फांकवुं; (२) मारी नाखवुं.

विदारक [सं.] (वि.) – चीरी नाखे एवुं.

विदित [सं.] (वि.) – विदित, ज्ञात, जाणेलुं, जणावेलुं, जाणमां आवेलुं.

विदीर्ण [सं.] (वि.) – विदीर्ण, फाडेलुं, चिरायेलुं.

विदुषी [सं.] (वि.) – विद्वान स्त्री; पंडिता (स्त्री.),

विदूषक [सं.] (पु.) – विदूषक, मश्करो, रंगलो (पु.).

विध्द [सं.] (वि.) – विध्द : (१) वींधायेलुं, छेद पाडेलुं; (२) जकडायेलुं.

विद्यमान [सं.] (वि.) – विद्यमान : (१) हयात, जीवतुं; (२) हाजर; (३) चालु, वर्तमान, प्रचलित.

– ने (अ.) – विद्यमाने, वती, मारफते.

विद्या [सं.] (स्त्री.) – विद्या : (१) ज्ञान (न.); (२) शास्त्र (न.), कळा (स्त्री.).

विद्यापीठ [सं.] (न.) – विद्यापीठ; विद्या आपवानुं स्थान, 'युनिवर्सिटी'.

विद्यार्थी [सं.] (पु.) – विद्यार्थी (पु.), विद्यानो इच्छुक (पु.).

विद्यालय [सं.] (न.) – विद्यालय (न.), शाळा (स्त्री.).

विद्यावेतन [सं.] (न.) – शिष्यवृत्ति (स्त्री.), 'स्कॉलर्शिप'.

विद्रूप (वि.) – विरूप, कदरूपुं.

विद्रोह [सं.] (पु.) – विद्रोह, बळवो (पु.).

विद्वेष [सं.] (पु.) – विद्वेष, व्देष, शत्रुता, वेर.

विधवा [सं.] (वि. स्त्री.) – विधवा.

विधान [सं.] (न.) – (१) कथन करेलुं ते, प्रतिपादन, 'स्टेटमेंट'; (२) आज्ञा (स्त्री.); (३) नियम, कायदो (पु.); (४) विधि (पु.), पध्दति (स्त्री.).

– परिषद (स्त्री.) – विधानपरिषद (स्त्री.), राज्यना धारासभानुं उपलुं गृह (न.), 'लेजिस्लेटिव्ह कौन्सिल'.

– मंडळ (न.) – विधानमंडळ (न.), धारासभा (स्त्री.).

– सभा (स्त्री.) – विधान सभा (स्त्री.), धारासभानुं आमजनोना प्रतिनिधिओनुं (नीचलुं) गृह.

विधायक [सं.](वि.) – विधायक, रचनात्मक ('विनाशक' थी विरुध्द).

विधी [सं.] (पु.) – विधि (पु.) : (१) ब्रह्मदेव, विधाता (पु.); (२) धार्मिक क्रिया करवानी रीत के ते क्रिया (स्त्री.); (३) नियम (पु.); (४) आज्ञा (स्त्री.); शासकीय आदेश (पु.); (५) रीत, पध्दति (स्त्री.).

– निषेध (पु.) – विधिनिषेध (पु.) : (१) करवा योग्य अने न करवा जेवुं तेना नियम; (२) बंधन (न.), विवेक, सारासार विचार (वि.).

– मंडळ (न.) – जुओ 'विधानमंडळ'.

– लिखित [सं.] (न.) – दैवे लखी राखेलुं, विधीना लेख.

– विधान (न.) – शास्त्रविधि अने एने लगती क्रियाओ.

विधुर (वि. पु.) – विधुर, पत्नी मरी गयी छे तेवो (पुरुष).

विधेयक [सं.] (न.) – नवा कायदानो खरडो (पु.), 'बिल'.

विध्यर्थ [सं.] (पु.) – प्रेरणा – उपदेश – फरजनो अर्थ बतावतुं क्रियापदनुं रूप (उदा. : 'खोटे बोलू नये', 'अध्ययन करावे' इ.).

विध्वंस [सं.] (पु.) – विध्वंस, नाश (पु.), निकंदन (न.).

विनंती [सं.[(स्त्री.) – विनंति, प्रार्थना, अर्ज विज्ञप्ति (स्त्री.).

विनय [सं.] (पु.) – विनय (पु.) : (१) नम्रता, अदब (स्त्री.); (२) विवेक–संस्कार (पु.), सभ्यता (स्त्री.).

– शील (वि.) – विनयशील, नम्र, सभ्य आचारवाळुं.

– यी (वि.) – विनीत, विनयशील.

विनवणी (स्त्री.) – विनवणी, 'अपील'.

विनविणे (सं. क्रि.) – वीनववुं: (१) विनंति करवी; (२) आजीजी करवी.

विना (अ.) – विना, वगर, सिवाय.

– कारण (अ.) – वगर कारणे, कारण–निमित्त–विना.

– यास (अ.) – प्रयासविना, अलवे.

विनिमय [सं.] (पु.) – विनिमय, अदलोबदलो (पु.), आप–ले (स्त्री.).

विनियोग [सं.] (पु.) – विनियोग (पु.) : (१) उपयोग, (पु.), वपराश (स्त्री.); (२) व्यवस्था (स्त्री.).

विनीत [सं.] (वि.) – विनीत : (१) नम्र; (२) विवेकी; (३) सुशिक्षित.

विनोद [सं.] (पु.) – विनोद (पु.) : (१) हांसी–मजाक; (२) मनोरंजन (न.); (३) हास्यकारक वचन (न.)

– दी (वि.) – विनोदी.

विंध [सं.] (न.) – काणुं, वींध, वेह (न.).

विंधणे [सं. क्रि.) – वींधवुं : (१) वींध – वेह–पाडवुं; (२) कोचवुं, भोंकवुं.

विंधान (न.) – संधाण (–न), लक्ष्य, निशान (न.).

विंधारी (पु.) – वींधारो (पु.), मोती के कानने वेह–छिद्र पाडनारो.

विपत्ती [सं.] (स्त्री.) – विपत्ति, विपदा, आफत (स्त्री.).

विपरीत [सं.] (वि.) – विपरीत : (१) विरोधी, ऊलटुं; (२) अवळुं.

विपर्यस्त (वि.) – भलतुं, ऊलटुं.

विपर्यास [सं.] (पु.) – ऊंधी–अवळी–भूलभरेली के खोटी समज, गेरसमज (–जूत) (स्त्री.).

विपाक [सं.] (पु.) – विपाक, परिणाम, नतीजो (पु.).

विपुल [सं.] (वि.) – विपुल, खूब, पुष्कळ.

विभक्त [सं.] (वि.) – विभक्त, जुदुं पडेलुं, अलग थयेलुं.

– पणा (पु.) – विभक्तता (स्त्री.), आंतरो (पु.), जुदापणुं (न.).

विभक्ती [सं.] (स्त्री.) – विभक्ति (स्त्री.) : (१) विभक्तता (स्त्री.), जुदापणुं (न.); (२) नामनो क्रियासाथे संबंध दर्शावनार प्रत्यय (व्याक.).

विभागणी (स्त्री.) – विभागणी, वहेंचणी (स्त्री.).

विभागणे (सं. क्रि.) – विभागवुं, वहेंचणी करवी, वहेंचवुं.

विभिन्न [सं.] (पु.) – विभिन्न, पृथक्, अलग, जुदुं.

विभू [सं.] (पु.) – विभु (पु.) : (१) प्रभु, राजा (पु.); (२) श्रेष्ठ पुरुष (पु.)

विभूती [सं.](स्त्री.) – विभूति (स्त्री.): (१) श्रेष्ठ गुणवाळी व्यक्ति (स्त्री.);(२) महान् व्यक्ति; (3) पुण्यपुरुष (पु.); (४) भस्म, राख (स्त्री.); (५) ऐश्वर्य (न.).

विभ्रम [सं.] (पु.) – विभ्रम (पु.) : (१) नखरां (न.ब.व.), शृंगार चेष्टा (स्त्री.); (२) संशय (पु.); (३) भ्रांति (स्त्री.); (४) गभराट (उतावळनो) (पु.).

विमनस्क [सं.] (वि.) – विमनस्क : (१) अनमनुं, उदास, खिन्न; (२) व्यग्र, अस्थिर.

विमर्श [सं.] (पु.) – विमर्श (पु.) : (१) मसलत (स्त्री.); (२) समीक्षा (स्त्री.), आलोचन (न.); (३) तपास, शोध (स्त्री.).

विमा (पु.) – वीमो (पु.).

– उतरविणे – वीमो उतारवो.

– भरणे – वीमो भरवो, वीमानो हप्तो भरवो.

– दलाल (पु.) – वीमादलाल (पु.).

विमान [सं.] (न.) – विमान (न.).

विमुख [सं.] (न.) – विमुख : (१) पराङ्मुख, मों फेरवेलुं; (२) प्रतिकूळ, विरुध्द.

वियोग [सं.] (पु.) – वियोग (पु.) : (१) अलग पडवुं – दूर थवुं – ते; (२) विरह (पु.).

विरक्त [सं.] (वि.) – विरक्त, गृहसंसार–प्रपंच–विषे प्रेम न होय तेवुं.

विरंगुळा (पु.) – (१) आराम, विसावो (पु.), आसाएश

(स्त्री.); (२) मनोरंजन (न.).
विरघळणे (अ. क्रि.) – पीगळवुं, द्रववुं.
विरघळविणे (सं. क्रि.) – पिगळाववुं.
विरज़ण (न.) – (१) मेळवण, अधरकण (न.); (२) मेळवेलुं दूध (न.).
– **पडणे** – (लाक्ष.)बगडवुं.
– **णे** (सं. क्रि.) – अधरकवुं, आखरवुं, मेळववुं.
विरणे (अ. क्रि.) – (१) ओगळवुं, एकरस थवुं; (२) जरवुं, घसाई जवुं, जीर्ण थवुं; (३) अलोप–अदृश्य थवुं.
विरमणे (अ. क्रि.) – विरमवुं : (१) विराम लेवो; (२) थोभवुं, अटकवुं.
विरल (–ळ) (वि.) – विरल (–लुं.) :(१) दुर्लभ; (२) जूज.
विरविरीत (वि.) – (१) जरेलुं, जीर्ण; (२) झीणुं, छेक पातळु.
विरस (पु.) – (१) रसभंग (पु.); (२) निराशा (स्त्री.).
– **होणे** – (१) रसभंग थवो; (२) निराशा थवी.
विरहित [सं.] (वि.) – विहोणुं, विनानुं.
विरळा (वि.) – जूज, विरलुं, जवल्लुं, बहु थोडुं.
– (अ.) – जवल्ले, भाग्ये, क्वचित्.
विराजणे (अ. क्रि.) – विराजवुं, शोभवुं.
विराजमान [सं.] (वि.) – विराजमान, शोभतुं.
– **होणे** – (कोई मोटो माणस बेसे तेने लगतुं मानदर्शक) बेसवुं.
विराट [सं.] (वि.) – विराट, अतिभव्य, अतिविशाळ.
विराण (वि.) – 'वैराण' जुओ.
विराणी (स्त्री.) – विरहगीत (न.).
विराम [सं.] (पु.) – विराम (पु.) : (१) आराम, विसामो (पु.); (२) थोभवुं ते; (३) अंत (पु.); अवसान (न.).
– **घेणे** – आराम लेवो, थोभवुं.
– **चिह्न** (न.) – विरामचिह्न (व्याक.) (पूर्णविराम, स्वल्पविराम व).
विरालेपण (न.) – (१) एकरस थई जवुं ते; (२) लयावस्था (स्त्री.).
विरूढणे (अ. क्रि.) – (१) वधवुं, मोटुं थवुं; (२) अंकुरित थवुं.
विरूप [सं.] (वि.) – (१) विरूप, कदरूपुं, बेडोळ; (२) जुदी जातनुं.
विरेचन [सं.] (न.) – विरेचन (न.) : (१) पेट साफ करवानी दवा (स्त्री.); (२) जुलाब, दस्त (पु.).
– **चूर्ण** (न.) – पेट साफ करवानुं–जुलाबनुं–चूर्ण (न.).
विरोध [सं.] (पु.) – विरोध (पु.) : (१) प्रतिकूल–सामुं–थवुं ते; (२) शत्रुता (स्त्री.), वेर (न.); (३) प्रतिबंध, अटकाव (पु.).
–**धी**(वि.) –विरोधी:(१) विरोध–प्रतिबंध–करनारुं; (२) प्रतिकूल; (३)विरुध्द, ऊलटुं.
– **धी** (पु.) – विरोधी, सामावाळियो, सामा पक्षनो माणस (पु.).
विरोळा (पु.) – (१) खेतनी हद दर्शावतो बांध (पु.); (२) जलसर्प (पु.).
विलग (वि.) – अलग, भिन्न.
विलंब [सं.] (पु.) – विलंब (पु.), ढील, वार (स्त्री.).
– **लावणे** – विलंब करवो, ढील करवी, वार लगाडवी.
विलय [सं.] (पु.) – विलय (पु.) लय पामवुं–अलोप थवुं–ते.
विलसित [सं.] (वि.) – शोभतु, सुंदर.
– (न.) – विलास (पु.), चेष्टा (स्त्री.), नखरां (न.ब.व.).
विलक्षण (वि.) – विलक्षण : (१) अनूठुं, अनेरुं; (२) तरेहवार, विचित्र.
विलाप [सं.] (पु.) – विलाप, आक्रंद, शोक (पु.).
विलायत [अ.] (स्त्री.) – विलायत (स्त्री.) : (१) परदेश; (२) गोराओनो देश; (३) इंग्लंड.
– **ती** (वि.) – विलायती : (१) परदेशी; (२) इंग्लंडनुं; (३) विचित्र, अनेरुं.
विलेपन [सं.] (न.) – विलेपन (न.) : (१) लेप करवो–चोपडवुं–ते; (२) चोपडवानुं द्रव्य (न.).
विलोकणे [सं.] (सं. क्रि.) – विलोकवुं, जोवुं, देखवुं.
विल्हा (पु.), **विल्हे** (स्त्री.) – (१) सजातीय समूह, वर्ग (पु.); (२) प्रत (स्त्री.), दरज्जो (पु.); (३) प्रकार (पु.); (४) अंकित प्रदेश, प्रांत (पु.).
– **करणे, विल्हे लावणे** – (१) वर्गवार के खातावार मूकवुं; (२) फडचो लाववो, निकाल करवो.
– **वार** (अ.) – वर्ग–जाति–खाता–क्रमवार.
– **वारी** (स्त्री.) – वर्गीकरण (न.).
विल्हेवाट (स्त्री.) – (१) व्यवस्था (स्त्री.); (२) निकाल – तोड (पु.), पतावट (स्त्री.).
– **लावणे** – (१) तोड लाववो; (२) पतावट करवी.

विवंचना [सं.] (स्त्री.) – (१) चिंता, फिकर, काळजी (स्त्री.); (२) सारासारनो विचार, सूक्ष्म विचार.
विवर [सं.] (न.) – विवर (न.) : (१) दर, छद्र (न.); (२) गुफा (स्त्री.).
विवरण [सं.] (न.) – विवरण, विवेचन, स्पष्टीकरण (न.).
विवरणे (सं. क्रि.) – विवेचवुं, समजावी देवुं, स्पष्ट करवुं.
विवश [सं.] (वि.) – विवश : (१) पराधीन; (२) निरूपाय, लाचार.
विवशी (–सी) (स्त्री.) – (१) विघ्ननी देवता, राक्षसी, डाकण (स्त्री.); (२) कष्ट दशा, आपदा (स्त्री.).
विवस्त्र[सं.] (वि.) – विवस्त्र, नागुं, वस्त्रविहोणुं.
विवक्षा [सं.] (स्त्री.) – विवक्षा (स्त्री.) : (१) हेतु, इरादरे (पु.); (२) व्याख्यान, वर्णन (न.) (३) बोलवानी – कहेवानी – इच्छा.
विवक्षित [सं.] (वि.) – (१) विवक्षित, कहेलुं, कहेवा धारेलुं; (२) अमुक, फलाणुं, विशिष्ट.
विवाद [सं.] (पु.) – विवाद, झघडो (पु.), तीव्र मतभेद, दावो (पु.).
विवादात्मक (वि.) – विवाद, विवाद उत्पन्न करे एवुं, मतभेद थाय एवुं.
विवाह [सं.] (पु.) – विवाह (पु.), लग्न,
विविक्तपणे (अ.) – एकांतमां.
विविध [सं.] (वि.) – विविध, विधविध, अनेक प्रकारनुं.
विवेक [सं.] (पु.) – विवेक (पु.) : (१) सारासार विचार (पु.); (२) मर्यादा, सभ्यता (स्त्री.); (३) विनय.
विवेचन [सं.] (न.) – विवेचन (न.) : (१) टीका (स्त्री.), भाष्य, स्पष्टीकरण (न.); (२) चर्चा (स्त्री.).
विव्हळ [सं.] (वि.) – विह्वल (–ळ), बावरुं, बेबाकळुं, आतुर.
विव्हळणे (अ. क्रि.) – कणसवुं, कणकणवुं.
विशद [सं.] (वि.) – विशद, स्पष्ट, खुलासावाळुं.
विशारद [सं.] (वि.) – विशारद : (१) निपुण; (२) विव्दान्.
विशाल [सं.] (वि.) – विशाल, भव्य, विस्तीर्ण, अजराल.
विशिष्ट [सं.] (वि.) – (१) विशिष्ट, विशेषतावाळुं, असाधारण; (२) अमुक, फलाणुं.
विशी (स्त्री.) – (१) वीस वर्षनी उमर (स्त्री.); (२) वीस चीजोनो समुच्चय, –जथो (पु.).
विशेष [सं.] (वि.) – विशेष : (१) वधारे; (२) खास.
– (पु.) – विशेष (पु.) : (१) असाधारण गुण (पु.); (२) विशिष्टता (स्त्री.).
विशेषण [सं.] (न.) – विशेषण (व्याक.), नामनो गुण के संख्या दर्शावतो शब्द.
विशेषेकरून (अ.) – विशेषेकरीने, खास करीने.
विश्रंभालाप [सं.] (पु.) – हार्दिक संवाद (पु.).
विश्राम [सं.] (पु.) – विश्राम (पु.) : (१) विसामो, आराम (पु.); (२) आरामस्थान (न.).
– **करणे** – विश्राम करवो.
– **घेणे** – विश्राम–आराम–लेवो.
– **धाम** (न.) – विश्राम घर (न.).
विश्रांती (स्त्री.) – विश्रांति, आसाएश (स्त्री.), आराम (पु.).
– **स्थान** (न.) – आरामगृह (न.).
विश्रुत [सं.] (वि.) – विश्रुत : (१) प्रख्यात; (२) विदित, सांभळेलुं.
विश्लेषण [सं.] (न.) – (१) पृथक्करण (न.) घटकोने अलग अलग करवानी क्रिया (स्त्री.); (२) झीणी चर्चा (स्त्री.).
विश्वसनीय [सं.] (वि.) – विश्वसनीय, विश्वास – भरोंसो – राखवाजोग.
विश्वस्त [सं.] (वि.) – जेना उपर विश्वास राख्यो ते, विश्वासेलुं.
– (पु.) – अमीन, वाली (पु.), 'ट्रस्टी'.
– **पणा** (पु.) – अमानतदारी (स्त्री.), वालीचणुं (न.), 'ट्रस्टीशिप'.
विश्वास [सं.] (पु.) – विश्वास, भरोंसो (पु.)
–णे (अ. क्रि.) – विश्वासवुं, विश्वास करवो – मुकवो – राखवो.
विष [सं.] (न.) – विष (न.): (१) झेर (न.) (२) अति कडवो पदार्थ.
– **षाची परीक्षा पाहाणे** –(लाक्ष.) भयंकर साहस वहोरी लेवुं.
विषण्ण (वि.) – उदास, खिन्न.
विषम [सं.] (वि.) – विषम : (१) कठिन; (२) खाडा – टेकरावाळुं; (३) असमान; (४) एकी, बेवडे निःशेष भागी न शकाय एवी (संख्या).
– (न.) – विषम (न.) : (१) संकट (न.); (२) मुश्केली (स्त्री.).
– **(पु.)** – (१) मुदतियो ताव, विषमज्वर (पु.),

'टायफॉइड'; (२) भेदभाव (पु.).

विषय [सं.] (पु.) – विषय (पु.) : (१) इंद्रियग्राह्य वस्तु (स्त्री.); (२) कामभोग (पु.); (३) मुद्दो, मामलो (पु.); (४) वात (स्त्री.); (५) उद्देश, हेतु (पु.); (६) देश (पु.).

– काढणे – विषय काढवो, प्रकरण रजू करवुं, –उपस्थित करवुं.

– घेणे – विषय लेवो, अभ्यास के विवेचन माटे विषय पसंद करवो.

– क (वि.) – विषयक, – ने लगतुं.

विषयी (वि.) – विषयी; विषयासक्त, भोगासक्त, लंपट.

विषयी (अ.) – विषे, बाबतमां.

विषाद [सं.] (पु.) – विषाद, खेद (पु.), दुःख (न.).

विषारी (वि.) – झेरी, विषालुं.

विष्टा (–ष्ठा) [सं.] (स्त्री.) – विष्टा (स्त्री.), अघाण (न.), मळ (पु.).

विसक (–स्क) ट (पु.) – (पु.) – (१) अस्तव्यस्त स्थिति, अव्यवस्था (स्त्री.), गोटाळो (पु.).

– टाविस्कट (स्त्री.) – अस्तव्यस्तता, वेरणखेरण (न.).

विसकटणे (अ. क्रि.) – (१) वेरणखेरण–अस्तव्यस्त–थवुं; (२) आघुं पाछुं थवुं.

– (स. क्रि.) – अफरतफर–वेरणखेरण–करवुं; (२) वीखरवुं, वेरावुं.

विसकणे (अ. क्रि.) – गाय–भेंसनुं वसूकी जवुं.

विसक (स्क) ळ (स्त्री.) – छूटुं छूटुं थवुं ते, पांखापणुं (न.).

– ळीत (वि.) – (१) आछुं पांखुं, छूटुं छूटुं : (२) रनबन, अस्तव्यस्त, छूटुं छवायुं.

– ळीत होणे – रनबन थवुं, अस्तव्यस्त थवुं.

विसंगत [सं.] (वि.) – विसंगत, असंगत, असंबध्द.

विसण (न.) – समोवण (न.), पाणीनी गरमी ओछी करवा तेमां उमेरातुं ठंडुं पाणी.

– घालणे – समोववुं.

विसंबणे (अ. क्रि.) – (१) आशरे रहेवुं, निर्भर रहेवुं; (२) विश्वसवुं, विश्वासवुं.

विसर (पु.) – विसार (–रो) (पु.), विस्मरण (न.).

– णे (सं. क्रि.) – वीसरवुं, भूली जवुं, विसारवुं.

– पडणे – (१) विसारवुं, भूली जवुं; (२) ध्यानमांथी जवुं.

– पाडणे – भुलाववुं, विसराववुं.

– भोळा – विसराळ, भुलकणुं.

विसराळू (वि.) – विसराळ.

विसरून (अ.) – भूलथी, सरतचूकथी, विस्मरणथी.

विसर्जणे (सं. क्रि.) – विसर्जवुं : (१) त्यागवुं; (२) विदाय आपवी.

विसर्जन [सं.] (न.) – विसर्जन (न.) : (१) त्याग (पु.), तजवुं ते; (२) समाप्ति (स्त्री.) ('सभाविसर्जन') (३) मूर्तीनुं विसर्जन.

विसर्जित [सं.] (वि.) – विसर्जित, बरखास्त, समाप्त.

विसवटा (पु.) – विसामो, आराम (पु.).

विसवाट (न.) – वाड (स्त्री.).

विसंवाद [सं.] (पु.) – विसंवाद (पु.) : (१) असंगति (स्त्री.); (२) विरोध, भेद (पु.); (३) अणबनाव (पु.).

विसविशीत (वि.) – (१) ढीला पोतनुं; (२) जीर्ण शीर्ण.

विसळणे (सं. क्रि.) – वीछळवुं, पाणी रेडी हलावी साफ करवुं.

विसार (–रा) (पु.) – बानुं (न.), सोदाना साटा पोटे अगाउ अपायेलुं नाणुं (न.).

– देणे – बानुं आपवुं.

विसारणे (स. क्रि.) – दूर करवुं, धकेलवुं.

विसावणे (अ. क्रि.) – (१) विसामवुं, आराम–विसामो–लेवो; (२) आराम माटे मूकवुं ('तुझ्या पायी माझा विसावला माथा').

विसावा (पु.) – विसामो, आराम (पु.).

विसूकपणा (पु.) – निर्लज्जता, नफराई (स्त्री.).

विस्तरणे (अ. क्रि.) – विस्तरवुं, विस्तार पामवुं, फेलावुं.

विस्तव, विस्तू (पु.) – अंगार, देवता (पु.).

विस्तार [सं.] (पु.) – विस्तार, फेलावो (पु.), विशालता (स्त्री.).

– णे (अ. क्रि.) – विस्तरवुं, विस्तार पामवुं, विस्तरावुं.

– णे (स. क्रि.) – विस्तारवुं, लंबाववुं.

विस्तारी (स्त्री.) – पतराळी (स्त्री.).

विस्तृत [सं.] (वि.) – विस्तृत : (१) विस्तार वाळुं; (२) लंबाण पूर्वक करेलुं (विवेचन इ.).

विस्फारणे (सं. क्रि.) – पहोळुं के मोटुं करवुं (आंख).

विस्मय [सं.] (पु.) – विस्मय, अचंबो (पु.), आश्चर्य (न.).

– चकित (वि.) – आश्चर्यथी छक थयेलुं.

विस्मित [सं.] (वि.) – जुओ 'विस्मयचकित'.

विस्मर (पु.), **–ण** (न.) **विस्मृती** (स्त्री.)–विस्मरण (न.),

भूली जवुं ते, विस्मृति (स्त्री.).

विस्वा (–श्वा) (पु.) – एक वीघानो वीसमो हिस्सो (पु.).

– अठरा विश्वे (दारिद्र) (वि.) – पूर्ण, पूरतुं (दारिद्र) बधी रीते बधी बाजूथी कंगालियत.

विहरणे (अ. क्रि.) – विहरवुं, लहेर करवी.

विहार [सं.] (पु.) – विहार (पु.) : (१) क्रीडा (स्त्री.), खेल (पु.); (२) सुखसंचार (पु.), लहेरथी फरवुं ते; (३) बौध्धोनो मठ (पु.).

विहित [सं.] (वि.) – विहित, योग्य, उचित, हितकारी.

विहीण (स्त्री.) – वेवाण (स्त्री.).

विहीन [सं.] (वि.) – विहीन, विहोणुं, विनानुं.

विहीर (स्त्री.) – कूवो (पु.), वाव (स्त्री.).

विळखा (पु.) – बाथमां लेवुं ते; (२) वींटाळो (पु.), ऊंडळ (स्त्री.).

– घालणे – (१) वींटाळवुं, वींटवुं; (२) ऊंडळमां लेवु, बाझी पडवुं.

विळा (पु.) – ऊशियुं, दातरडुं (न.), कोयतो (पु.).

विळी (स्त्री.) – शाक इ. चीरवानुं पाटडाउपर जडायेलुं ओजार (न.).

विक्षिप्त (वि.) – (१) तरेहवार, विचित्र; (२) चक्रम, तरंगी.

विज्ञप्ती [सं.] (स्त्री.) – विज्ञप्ति, विनंति, अरजी (स्त्री.).

विज्ञापना [सं.] (स्त्री.) – विज्ञापना (स्त्री.), वडीलोने विनंति.

वीज (स्त्री.) – वीजळी, वीज (स्त्री.).

वीजणा (पु.) – वीजणो, पंखो (पु.).

वीजन (न.) – पंखो (पु.).

वीट (स्त्री.) – ईंट (स्त्री.).

– बंदी (स्त्री.) – ईंटबंधी (स्त्री.).

– भट्टी (स्त्री.) – ईंटवाडो (पु.).

वीट (पु.) – (१) सूग, चीतरी (स्त्री.); (२) अबखो, अणगमो (पु.), अरुची (स्त्री.).

– येणे – (१) सूग चडवी, –आववी; (२) अबखो आववो, अभाव आववो.

वीण (स्त्री.) – (१) वणाट, पोत (न.); (२) वेतर, जणतर (न.).

– (अ.) – विण, विना.

वीत (स्त्री.) – (१) वेतर, एक एक वारनुं जणतर (ढोरनुं) (न.); (२) वेंत (स्त्री.), हथेळीना अंगूठाना टेरवाथी ते टचली आंगळीना टेरवासुधीनुं लांबामां लांबुं अंतर.

– भर (वि.) – (१) वेंतियुं, वेंतजेवडुं; (२) (तुच्छकारमां) सावे नानुं.

वीर [सं.] (पु.) – वीर (पु.) : (१) वीरपुरुष; (२) वीरो, भाई (पु.).

– श्री (स्त्री.) – वीरकर्म करवानो ऊछळतो जोस (पु.) के झनून (स्त्री.).

वृत्त [सं.] (न.) – वृत्त (न.) : (१) बनेलुं ते; (२) समाचार (पु.), खबर (स्त्री.); (३) आचार (पु.), वर्तन (न.); (४) कवितानो छंद (पु.); (५) वर्तुळ (न.) गोळ (स्त्री.) 'कर्कवृत्त'.

– पत्र (न.) – वृत्तपत्र, छापुं, अखबार (न.).

वृत्तांत [सं.] (पु.) – (१) समाचार (पु.), खबर (स्त्री.); (२) हकीकत, बीना (स्त्री.).

वृत्ती [सं.] (स्त्री.) – वृत्ति (स्त्री.) : (१) मननुं वलण (न.), स्वभाव (पु.); (२) धंधो, व्यवसाय (पु.); (३) वर्तनक्रम (पु.); (४) आजीविका (स्त्री.), निर्वाहनुं साधन (न.); (५) टीका (स्त्री.), विवरण (न.); (६) साल, वर्षासन (न.).

वृथा [सं.] (अ.) – वृथा, व्यर्थ, नकामुं.

वृध्द [सं.] (वि.) – वृध्द : (१) वधेलुं; (२) घरडुं; (३) वडील, मुरब्बी; (४) गुणोने लीधे मोटुं.

– (पु.) – घरडो माणस (पु.).

– ध्दापकाळ (पु.) **–ध्दावस्था** (स्त्री.) – घडपण (न.).

वृध्दिंगत [सं.] (वि.) – वृध्दिंगत, वधी जतुं के गयेलुं, विस्तार पामेलुं.

वृध्दी [सं.] (स्त्री.) – वृध्दि (स्त्री.) : (१) वधारो (पु.); (२) विस्तार (पु.); (३) वृध्दिसूतक, बाळकना जन्मने लीधे लागेलुं सूतक (न.); (४) आबादी (स्त्री.), अभ्युदय (पु.); (५) व्याज.

वृंद [सं.] (पु.) – वृंद, समूह, जथो (पु.).

– वादन (न.) – अनेक वाद्योनुं मेळवाळुं एकसामटुं वादन, 'ऑर्केस्ट्रा'.

वृषण [सं.] (न.) – वृषण (न.) अंडकोश (पु.), अंड, पेळ (न.), गोळी (स्त्री.).

वृष्टी [सं.] (स्त्री.) – वृष्टि (स्त्री.), वर्षाव, वरसाद (पु.).

वेखंड (न.) – वेखंड (न.), एक औषधि (स्त्री.) घोडावज.

वेग [सं.] (पु.) – वेग (पु.) : (१) गति, झडप (स्त्री.);

(२) जोस, जुस्सो (पु.); (३) धाई, उतावळ (स्त्री.); (४) सणको, ताण, गोळो (पु.); (५) ऊंबेलो (पु.), झाडा के मूतरनी हाजत (स्त्री.); (६) आवेग (पु.), मननो उछाळो.

— वान् (वि.) — वेगवान्, झडपवाळुं.

वेगवेगळा (वि.) — अलगअलग.

वेगळा (वि.) — वेगळुं : (१) अलग, जूदुं; (२) अनेरुं, अनोखुं, विशेष.

— ले (वि.ब.व.) — अलग अलग, पृथक पृथक.

वेगळीक (स्त्री.) — (१) वेगळाई, जुदाई (स्त्री.), वेगळापणुं, (न.); (२) विभक्तपणुं, अलगपणुं (न.).

वेंग (स्त्री.) — ऊंडळ (स्त्री.).

— गेत घेणे — ऊंडळमां—बाथमां—लेवुं.

वेंगाडणे (सं. क्रि.) — (१) (मों) वांकुं करवुं, वकासवुं, फाडवुं; (२) (लाक्ष.) भीख मांगवी.

वेंघणे (सं. क्रि.) — अटोपवुं, पताववुं ('त्याने पर्वताचे शिखर वेंधले') (२) ऊंडळमां लेवुं.

— (अ. क्रि.) — (१) लटकवुं, झूलवुं, टंगावुं; (२) बाथ भीडवी.

वेच (पु.) — (१) खरच (पु.); (२) क्षय, नाश (पु.); (३) वीणणी, चूंटणी (स्त्री.).

— क (वि.) — चुनंदुं, चूंटेलुं, वीणेलुं.

— णे (सं. क्रि.) — (१) खरचवुं; (२) वापरवुं; (३) अर्पवुं; (४) गुमाववुं; (५) चूंटवुं, वीणवुं.

— णे (अ. क्रि.) — क्षीण थवुं, नष्ट थवुं.

वेचा (पु.) — चूंटेलो उतारो, चूंटी काढेलो भाग (पु.).

वेज़ (न.) — वेह, वींध काणुं. (न.)

— पाडणे — वींधवुं, काणुं पाडवुं.

वेंचणी (स्त्री.) — (१) टूंपण (न.), चूंटणी (स्त्री.); (२) वीणणी (स्त्री.).

— णे (सं. क्रि.) — (१) चूंटवुं; (२) टूंपवुं; (३) वीणवुं; (४) चणवुं, (पक्षीए) वीणीने खावुं.

वेटाळणी (स्त्री.) — वींटाळो, वींटो (पु.प.

— णे (सं. क्रि.) — वींटाळवुं, लपेटवुं.

वेटाळा (पु.), **—ळी** (स्त्री.), **—ळे (न.)** —वींटाळो, वींटो (पु.).

वेटोळे (न.) — वींटाळो (पु.).

वेठ (स्त्री.) — वेठ (स्त्री.) : (१) वगरदामनुं वैतरुं (न.); (२) फरजियात वैतरुं (न.).

— करणे — वेठ करवी — उतारवीः (१) फरजियात महेनत—मजूरी करवी; (२) अनिच्छाथी गमे तेम काम करवुं.

— करी (पु.) — वेठियो, वेठ करनारो, वेठे पकडेलो — वगर पैसानो नोकर (पु.).

— ठीस धरणे — वेठे पकडवुं.

वेड (न.) — गांडपण, पागलपणुं (न.); (२) घेलछा (स्त्री.); (३) धून (स्त्री.).

— काढणे — (१) गांडपण काढवुं, घेलछा करवी, गांडापेठे वर्तवुं; (२) गांडपण दूर करवुं.

— घेणे (१) — धून सवार थवी; (२) गांडपणनो ढोंग करवो.

— घेऊन पेडगावास जाणे — गांडपणनो ढोंग करवो.

— पांघरणे — गांडपणनो ढोंग करवो.

— पिकणे — बधे एक लहे फेलावी.

— भरणे — धून चडवी, — लागवी.

— लागणे — (१) गांडु थवुं; (२) लहे लागवी; (३) धून चडवी, पाछळ घेला थवुं.

— लावणे — (१) घेलुं — गांडुं घेलुं — करवुं; (२) नाद लगाडवो; (३) मोहित करवुं; (४) माथुं चसके एवी रीते पजववुं.

— पट, — गळ, — सर (वि.) — गांडियुं, पागल, गांडाजेवुं (वि.) — मंद बुध्दिनुं.

वेडा (वि.) — गांडुं, घेलुं, पागल.

— खुळा (वि.) — गांडुंतूर, छेक गांडुं.

— पीर (पु.) — धूनी माणस, ओलियो (पु.).

— बागडा (वि.) — भोळुं भाभुं, सादुं सीधुं.

— वाकडा (वि.) — (१) वाकुं चूंकुं; (२) आडुंत्रासुं; (३) खराब, भलतुं.

— विद्रा (वि.) — अभद्र ने भ्रमिष्ट.

वेडेचार (पु. ब. व.) — गांडछा (स्त्री.), गांडापणुं (न.), गांडाजेवुं वर्तन (न.); घेलछा (स्त्री.).

वेडेवाकडे (न.) — (१) आडुं अवळुं, वांकुं चूंकुं; (२) दुर्घटना (स्त्री.), बुरुं (न.).

— होणे — बुरुं थवुं, अकस्मात थवो, दुर्घटना थवी.

वेड्यांचा बाजार (पु.) — (लाक्ष.) — (१) मूर्खाईभर्युं वर्तन, (२) लोकोनुं मुर्खाईभर्युं वर्तन.

वेडावणे (स. क्रि.) — (१) मों मचकोडवुं; (२) चाळा पाडवा, कोईनी नकल करवी; (३) मोहित करवुं.

– (अ. क्रि.) – गांडु घेलुं थवुं, नादे चडवुं.

– (न.) – चाळा (पु. ब. व.), मश्करी खातर कोईनी नकल करवी ते.

वेढणे (स. क्रि.) – घेरवुं, घेरो घालवो, – नाखवो.

– ले जाणे (अ. क्रि.) – (१) घेरावुं, घेरो पडवो; (२) वींटाळावुं.

वेढा (पु.) – (१) घेरो (पु.); (२) वींटाळो (पु.); (३) दवानी मात्रानुं घसारण (न.).

– उठविणे – घेरो उठाववो.

– उठणे – घेरो ऊठवो, – हठवो.

– काढणे – (१) मात्रानुं घसारण करवुं; (२) जुओ 'वेढा उठविणे'.

– घालणे, – देणे – घेरो घालवो, – नाखवो, घेरवुं (स.क्रि.).

– पडणे – घेरो पडवो, घेराई जवुं.

वेण (स्त्री.), **वेणा** (स्त्री. ब. व.) – वीण, वेण, प्रसवनी पीडा (स्त्री.).

वेणी (स्त्री.) – वेणी (स्त्री.) : (१) चोटलो (पु.); (२) अंबोडे बांधवानो फूलनो गजरो (पु.).

– फणी (स्त्री.) – (स्त्रीए) वाळ संवारवा ते.

वेणु (पु., स्त्री.) – वेणु, वांसळी (स्त्री.).

वेत (न.) – वेतर (न.), (पशुनुं) जणतर (न.).

– (पु.) – नेतर, बेत (पु.).

वेतन (न.) – वेतन (न.), पगार, दरमायो (पु.).

– नी (वि.) – वेतनियुं, पगारदार.

वेताटी (स्त्री.) – नेतरनी सोटी, – छडी (स्त्री.).

वेताळ (पु.) – वेताल (–ळ) (पु.) : (१) भूत पिशाचो – नो राजा (पु.); (२) मडदामां पेठेलुं भूत (न.).

– पूर्वस्थळी येणे – पाछुं पूर्ववर्तन चालुं राखवुं.

वेदना [सं.] (स्त्री.) – वेदना, पीडा (स्त्री.), दरद (न.).

वेदमूर्ती (पु.) – वेदमूर्ति (पु.), वेदमां पारंगत ब्राह्मणनी उपाधि.

वेदवाक्य [सं.] (न.) – वेदवाक्य (न.) : (१) वेदनुं वचन; (२) तेना जेवुं प्रमाणभूत वचन (न.).

वेदविहित [सं.] (वि.) – वेदविहित, वेदे प्रमाणित करेलुं – योग्य ठरावेलुं.

वेदान्त [सं.] (पु.) – वेदान्त (पु.) : (१) वेदोनो अंतिम ज्ञानमय – बोधयुक्त– भाग, उपनिषदो; (२) वेदान्तदर्शन (न.).

वेदोक्त (सं.) (वि.) – वेदोक्त, वेदमां कहेलुं.

– (न.) – धर्मविधि (पु.).

वेध [सं.] (पु.) – (१) ध्यास (पु.), (२) नेम, निशानी (स्त्री.); (३) आकर्षकता; (४) काळजी, फिकर (स्त्री.); (५) बाधा (स्त्री.), विघ्न (न.); (६) चिंतन (न.); (७) सूर्य के चंद्रने ग्रहण लागवा पहेलांनो त्रण थी चार प्रहरनो समय; (८) छिद्र, वेह (न.); (९) आकाशस्थ गोलोनुं निरीक्षण (न.).

– घेणे (१) आकाशस्थ गोलोनुं निरीक्षण करवुं; (२) ताक लेवो.

– लागणे – वेध लागवो : (१) ग्रहण लागवानो समय शरू थवो; (२) (लाक्ष.) आगाही थवी; (३) – नी फिकर थवी.

– णे (स. क्रि.) – (१) नेम लेवी, – ताकवी; (२) भोंकवुं, टोंचवुं, वींधवुं, वेधवुं.

– क (वि.) – वेधक, ध्यान खेंचे एवुं.

– शाला [सं.] (स्त्री.) – वेधशाला (–ळा) (स्त्री.).

वेंधळा (वि.) – टापटीप – सुघडता – विनानो.

वेल (पु.), **वेली** (स्त्री.) – वेल (–ली), लता (स्त्री.).

– पत्ती, – बुट्टी (स्त्री.) – वेलबुट्टी (स्त्री.), ओरंगो (पु.).

– विस्तार (पु.) – (लाक्ष.) – वेलो, वंशविस्तार (पु.).

वेलची (स्त्री.), – **वेलदोडा** (पु.) – एलची, इलायची (स्त्री.), एलदोडो (पु.).

वेला (–ळा) (स्त्री.) – (१) वेला, वेलावली (स्त्री.), समुद्रनो रेताळ पट (पु.); (२) सागरनी मर्यादा (स्त्री.); (३) वेळा (स्त्री.), समय, वखत (पु.); (४) आपत्तिनो प्रसंग.

वेलांटी (स्त्री.) – वेलांटी (स्त्री.), 'इ' 'ई' कार वर्णोना अक्षरोनां 'ि', 'ी' आवां चिह्नो.

वेल्हाळ (वि.) – (१) प्रिय, लाडलुं, वहालुं; (२) सुंदर;.

– (पु.) – (१) प्रियकर, आशक (पु.); (२) प्रिया, माशुक (स्त्री.); (३) लंबाणयुक्त कथन (न.).

वेश (–स) (स्त्री.) – गामनो दरवाजो, झांपो (पु.).

– शीवर टांगणे – (लाक्ष.) जाहेर करवुं, जाहेर रीते रजू करवुं.

वेश्या [सं.] स्त्री.) – वेश्या, कसबण (स्त्री.).

वेष [सं.] (पु.) – वेष(–श) (पु.) : (१) पोशाक, पहेरवेश (पु.); (२) नाटकमां भजवातुं स्वांग (पु.).

– **धारी** (वि.) – वेशधारी, वेश लेनार.
– **भूषा** (स्त्री.) – पोशाक ने अलंकार पहेरवा ते.
– **षांतर** (न.) – वेशां (षां) – तर, बीजो वेष.
वेसण (स्त्री.) – तणी, नाथ (स्त्री.), बळदने नाके बांधेली राश (स्त्री.).
– **घालणे** – नाथवुं (स. क्रि.) : (१) (ढोरने) नाथ घालवी; (२) (लाक्ष.) अंकुशमा आणवुं.
वेळ (स्त्री., पु.) – (१) वेळ, वेळा (स्त्री.); (२) वखत, समय, काळ (पु.); (३) प्रसंग (पु.); (४) फुरसद, नवराश (स्त्री.); (५) वार (स्त्री.), विलंब (पु.); (६) आंटो, फेरो (पु.).
– **अवेळ** (स्त्री.), – **काळ** (पु.) – प्रसंग, लाग (पु.), परिस्थिती (स्त्री.), वेळवखत.
– **करणे** – मोडुं करवुं, विलंब करवो.
– **काढणे** – (१) समय विताडवो ('तेवढा वेळ कुठेतरी मी काढला'); (२) फुरसद मेळववी ('त्यातूनही त्याने वेळ काढला'); (३) जाणी जोईने मोडुं करवुं.
– **जाणणे** – समय – प्रसंग ओळखवो, – जाणवो.
– **टळणे** – वेळा वटवी, – वीतवी.
– **दवडणे** – वखत गुजारवो, समय विताववो.
– **भरणे** – समय भराई जवो : (१) वखत पूरो थई जवो; (२) अवकाश न रहेवो; (३) आखरकाळ आवी लागवो;
– **मारून नेणे** – अणी साचववी, समयसूचक वर्तवुं
– **येणे** – वेळ (–ळा) आववी, समय आववो,
– **संपणे** – समय थई जवो.
– **होणे** – (१) नियत समय पूरो थवो; (२) मोडुं थवुं.
– **च्या वेळी** (अ.) – वखतसर, नियमित.
– **भर** (अ.) – आखो दी.
वेळणी (स्त्री.) – चपणियुं शराव, छीबुं (न.), तासक (स्त्री.).
वेळणे (स.क्रि.) : (१) ऊकळता चोखामांथीं पेज काढवी; ओसाववुं; (२) मरडावुं, वांकुं वाळवुं.
वेळा (स्त्री.) – (१) वेळ, वेळा (स्त्री.), समय (पु.); (२) विशिष्ट काळ, प्रसंग (पु.); (३) 'वेला' जुओ.
– **पत्रक** (न.) – समयपत्र (न.), समयनी फाळवणीनी नोंध (स्त्री.).
वेळावणे (अ. क्रि.) – क्षीण थवुं, घसाई जवुं.
वेळा (अ.) – वार, वखत ('चार पाच वेळा मी बोललो').
वेळी (अ.) – (१) वखते; (२) प्रसंगे, समयपर.
– **अवेळी** (अ.) – वेळ अवेळ, गमे ते वखते.
– **च** (अ.) – बराबर समयपर – समय सर.
वेळेवारी (अ.) – वखतसर, मुदत पूरी थतां.
वेळोवेळी, –ळा (अ.) – वारेवारे, वारंवार, वखतोवखत.
वेळू (पु.) – वांस, वांसडो, बांबु (पु.).
वैकल्य [सं.] (नं.) – वैकल्य (न.) : (१) व्याकुळता; घबराट (स्त्री.); (२) अपूर्णता, खामी (स्त्री.); (३) पंगुता, शारीरिक वैगुण्य; (४) शारीरिक पीडा ('व्रत' शब्दनी जोडे हंमेशा आवतो शब्द – 'व्रतेवैकल्ये').
वैखरी [सं.] (स्त्री.) – वैखरी, वाणी, वाचा (स्त्री.).
वैगुण्य [सं.] (न.) – वैगुण्य (न.) : (१) खामी, कसूर, कसर (स्त्री.); (२) दोष (पु.), एब (स्त्री.).
वैचित्र्य [सं.] (न.) – (१) वैचित्र्य (न.), विचित्रता (स्त्री.); (२) विविधता, भिन्नता (स्त्री.).
वैताग (पु.) – (१) उद्वेग (पु.); (२) कंटाळो, थाक (पु.).
– **णे** (अ. क्रि.) – (१) त्रस्त थवुं; (२) थाक ऊपजवो, कंटाळो आववो.
वैद, –दू (पु.) – (१) जडीबूटीनी जाणकार एक रानी जमात; (२) ऊंटवैद (पु.).
– **गिरी** (स्त्री.) – ऊंटवैदुं (न.).
वैदिक [सं.] (वि.) – वेदोने लगतुं, वेद संबंधी.
– (पु.) – वेद पढेलो ब्राह्मण.
– **की** (स्त्री.) – वैदिक धर्मविधि करावीने चलावाती वृत्ति (स्त्री.), – पेशो (पु.), पौरोहित्य (न.).
वैद्य [स.] (पु.) – वैद्य (–द) (पु.), आयुर्वेदीय चिकित्सक
– **क** (न.) – आयुर्वेदीय चिकित्साशास्त्र, वैदुं (नं.).
– **की** (स्त्री.) – वैदुं (न.), वैद्यनो धंधो (पु.).
वैध [सं.] (वि.) – वैध : (१) धारा अनुसार; (२) विहित, योग्य; (३) कायदासर.
वैधव्य [सं.] (न.) – वैधव्य (न.), विधवापणुं (न.), रंडापो (पु.).
वैधानिक (वि.) – वैधानिक : (१) बंधारणसंबंधि; (२) बंधारणने अनुसरतुं; (३) कायदेसर.
वैपुल्य [सं.] (नं.) – वैपुल्य (न.), विपुलता, समृध्दि, रेलछेल (स्त्री.).
वैफल्य [सं.] (न.) – वैफल्य (न.), विफलता, यश न मळवाथी आवेली निराशा (स्त्री.).
वैभव (स.) (नं.) – वैभव (न.) : (१) ऐश्वर्य (न.) ; (२)

संपत्ति (स्त्री.); (२) मानमरतबो (पु.), शानशौकत (स्त्री.).

वैमनस्य [सं.] (न.) – वैमनस्य, वेर (न.), द्वेष (पु.), शत्रुता (स्त्री.).

वैमानिक (पु.) – वैमानिक, विमानी (पु.), 'पायलट'.

वैयक्तिक [स.] (वि.) – वैयक्तिक : (१) व्यक्तिने लगतुं; (२) व्यक्तिगत, अंगत, खानगी.

वैयर्थ [स.] (न.) – व्यर्थता, निरर्थकता (स्त्री.), नकामापणुं (न.).

वैयाकरणी [सं.] (पु.) – व्याकरणनो पंडित (पु.).

वैर [स.] (न.) – वेर (न.) (१) शत्रुत्व, शत्रुवट (स्त्री.); (२) अदावत (स्त्री.); (३) बदलो (पु.).

– करणे, –धरणे – वेर करवुं, अदावत राखवी.

– री (पु.) – वेरी, दुश्मन (पु.).

– रीण (स्त्री.) – वेरण, वैरिणी (स्त्री.).

वैरण (स्त्री.) – घासचारो (पु.).

– (न.) – ओरणी (स्त्री.), घंटिमां (एटले तेना मोढामा) सतत अनाज नाखता जवु ते.

– णे (स. क्रि.) – ओरवुं, – मां नाखवुं, दरेडो करवो.

वैरा (पु.) – (१) एक वखतनुं सीधुं (न.); (२) रसोईनुं साहित्य (न.).

वैरागर (न.) – (१) हीरा–रत्नो–नी खाण (स्त्री.); (२) पारसमणि (पु.).

वैराग्य [सं.] (न.) – वैराग्य (न.), वैराग (पु.), विरक्ति (स्त्री.).

वैराण (वि.) – वेरान, ऊजड.

– होणे – उज्जड थवुं, उजडावुं.

वैल (स्त्री.) – जुओ 'वाईल'.

वैषम्य [सं.] (न.) – वैषम्य (न.) : (१) विषमता, असमता (स्त्री.); (२) अदेखाई (स्त्री.).

वोखटे (न.) – खराब, बुरुं.

वोगरणे (स. क्रि.) – पीरसवुं.

वोल्हावणे (अ. क्रि.) – भीनुं–आर्द्र – थवुं.

वोळणे (अ. क्रि.) – (१) प्रसन्न थवुं, राजी थवुं: (२) तृप्त थवुं; (३) अनुकूल थवुं.

व्यक्त [सं.) (वि.) – व्यक्त : (१) साकार; (२) स्पष्ट, खुल्लुं.

व्यक्ती (स्त्री.) – व्यक्ति (स्त्री.) : (१) आसामी (स्त्री.), माणस (न.); (२) प्रगट रूप (न.); (३) पदार्थमात्रनो विशेष (पु.).

– दर्शन (न.) – (१) व्यक्तिनुं थतुं दर्शन; (२) व्यक्तिविशेषनुं आलेखेलुं शब्दचित्र (न.).

– वाचक (वि.) – (१) व्यक्ति विषेनुं; (२) जातने विषेनुं, अंगत, खानगी, 'पर्सनल' (न.).

– स्वातंत्र्य (न.) – व्यक्तिस्वातंत्र्य (न.), दरेक माणसनी स्वतंत्रता के तेनो हक.

व्यग्र [सं.] (वि.) – व्यग्र : (१) संचित, चिंतायुक्त; (२) गभरायेलुं; (३) अस्थिर.

व्यंग [सं.] (न.) – (१) अेब, खोडखांपण, खामी (स्त्री.); (२) अपंगपणुं (न.).

व्यंग [सं.] (वि.) – (१) व्यंग, अपंग्य; (२) गर्भित, आडकतरी रीते सूचवेलुं; (३) कटाक्षभर्युं.

– (न.) – वक्रोक्ति (स्त्री.).

– चित्र (न.) – टीकात्मक चित्र, 'कार्टून'.

– ग्योक्ति [सं.] (स्त्री.) – व्यंग्योक्ति, कटाक्षभर्युं वचन.

व्यंजक [सं.] (वि.) – दर्शक, सूचक.

व्यंजन [सं.] (न.) – व्यंजन (न.) : (१) स्वरनी जोड विना जेनुं उच्चारण अपूर्ण रहे छे तेवो वर्ण; (२) भोजनमां शाक, चटणी, अथाणुं जेवो रुचि पेदा करनारो पदार्थ (पु.); (३) वीजणो, पंखो (पु.).

व्यतिरिक्त (वि.) – व्यतिरिक्त, अतिरिक्त, सिवायनुं.

– (अ.) – उपरान्त, सिवाय.

व्यतीत [सं.] (वि.) – वितावेलुं, पसार करेलुं.

– करणे – विताववुं, पसार करवुं.

व्यत्यय [सं.] (पु.) – बाधा (स्त्री.), विघ्न (न.).

व्यथा [सं.] (स्त्री.) – व्यथा, पीडा (स्त्री.), दुःख (न.).

व्यथित [सं.] (वि.) – व्यथित, पीडित, दुःखी.

– होणे – दुःखी थवुं.

व्यथिष्ट (वि.) – लांबाकाळसुधी रोगथी पीडातुं.

व्यभिचार [सं.] (पु.) – व्यभिचार (पु.) : (१) निष्ठाद्रोह (पु.); (२) दुराचार (पु.), स्त्रीपुरुषनो आडो व्यवहार.

व्यय [सं.] (पु.) – व्यय; खरच, वापर (पु.).

व्यर्थ [सं.] (वि.) – व्यर्थ, नकामुं, निरर्थक, निष्फळ.

– (अ.) – फोगट, एळे, अकारथ.

– होणे – एळे जवुं.

व्यवच्छेदक [सं.] (वि.) – व्यवच्छेदक, अलग–जुदुं–पाडतुं, विशेषता बतावतुं.

व्यवधान [सं.] (न.) – (१) अवधान, ध्यान, लक्ष (न.); (२) अडथलो (पु.), विघ्न (न.).

व्यवसाय [सं.] (पु.) – व्यवसाय (पु.), धंधो, पेशो (पु.).

व्यवस्था [सं.] (स्त्री.) – व्यवस्था (स्त्री.) : (१) गोठवण, तजवीज (स्त्री.), बंदोबस्त (पु.) वहीवट.

– खर्च (पु.) – व्यवस्था खर्च, व्यवस्था करवा अंगेनो थतो खर्च.

– पक (पु.) – व्यवस्थापक, कारभारी, वहीवटदार (पु.).

व्यवस्थित (वि.) - व्यवस्थित, बराबर गोठवेलुं, ठीक, सुघड.

व्यवहार [सं] (पु.) – व्यवहार (पु.) : (१) हालचाल, क्रिया (स्त्री.); (२) वेपार धंधो (पु.); (३) लोकरीति (स्त्री.); (४) अरसपरस लेणदेणनो संबंध.

– कुशल (वि.) – व्यवहारकुशळ, लोकोसाथे संबंध राखवामां कुशळ – चबराक.

– दक्ष (वि.) – व्यवहारदक्ष.

– मूढ (वि.) – व्यवहारविषे अणसमजु, अवहेवारु, व्यवहारशून्य.

– वादी (वि.) – आदर्शने नहि पण व्यवहारने लक्षमां राखी वर्तवुं जोईए एवा सिध्धांतवाळुं.

– शुध्दी (स्त्री.) – व्यवहार शुध्दि (स्त्री.).

– शून्य (वि.) – अवहेवारु.

– री (वि.) – व्यवहार कुशळ; (२) धंधादार; (३) . प्रापंचिक.

यसन [सं.] (न.) – व्यसन (न.) : (१) लत, टेव (स्त्री.); (२) छंद, नाद (पु.); (३) कुटेव.

– लागणे – लत लागवी.

– नी (वि.) – व्यसनी, लतवाळुं.

व्यस्त [सं.] (वि.) – व्यस्त : (१) परस्पर विपरीत, ऊलटुं (प्रमाण) (गणित.); (२) वेरायेलुं, पृथक्; (३) गरक, लीन; (४) अस्वस्थ, अकळायेलुं.

व्याकुळ [सं.](वि.) – व्याकुळ, गाभरुं, बावरुं, अकळायेलुं

– णे (अ.क्रि.) – अमुझावुं, अकळावुं.

– ता (स्त्री.) – व्याकुळता, अमूंझण, कठ (स्त्री.).

व्याख्या [सं.] (स्त्री.) – व्याख्या (स्त्री.) : (१) स्पष्ट लक्षणोनुं कथन; (२) टीका (स्त्री.) भाष्य (न.).

व्याख्याता (पु.) – व्याख्याता (पु.) : (१) भाष्यकार, टीकाकार (पु.), (२) वक्ता.

व्याख्यान [सं.] (न.) – व्याख्यान (न.) : (१) समजा... भाषण, कोई विषयनुं विस्तारथी प्रतिपादन (न.); (... भाषण (न.).

व्याज़ [सं.] (न.) – व्याज (न.) : (१) नाणां वापरव... बद्दल मूळ रकमउपर आपवो पडतो वधारो (पु.); (... मिष, बहानुं (न.).

– खाऊ, – खोर (वि.) – व्याजखाउ, मोटे व्याजे ना... धीरनार.

– बट्टा (पु.) – व्याजवटुं (न.), व्याज ने वटावनो धं... (पु.).

व्याज़ाऊ (वि.) – व्याजुं, व्याजुकुं, व्याजे धीरेलुं.

व्याजोक्ती [सं.] (स्त्री.) – व्याजोक्ति (स्त्री.), उप... भाषण, भाव छुपावीने कहेवुं ते.

व्याध [सं.] (पु.) – व्याध, पारधी; शिकारी (पु.).

व्याधी [सं.] (स्त्री.) –व्याधि (पु.,स्त्री.), रोग, मरज (पु.).

व्याप [सं.] (पु.) – व्याप, विस्तार, पसारो (पु.).

– क (वि.) – व्यापक : (१) सर्वत्र फेलायेलु; (२) विशाळ.

– णे (स. क्रि.) – व्यापवुं; आवरवुं.

– णे (अ. क्रि.) – फेलावुं.

व्यापार [सं.] (पु.) – व्यापार (पु.) : (१) क्रिया (स्त्री.)... हालचाल; (२) वेपार, धंधो (पु.), वाणिज्य.

– री (पु.) – वेपारी (पु.).

व्यायाम [सं.] (पु.) – व्यायाम (पु.), कसरत (स्त्री.).

– शाळा (स्त्री.) – व्यायामशाळा, कसरतशाळा (स्त्री.) अखाडो (पु.).

व्यावसायिक (वि.) – व्यवसायने लगतुं.

– (पु.) – धंधावाळो.

व्यासंग [सं.] (पु.) – व्यासंग (१) अभ्यास, महावरो (पु.); (२... रियाज (पु.).

व्याही (पु.) – वेवाई (पु.).

व्याल [सं.] (पु.) – व्याल (–ळ), भुजंग, नागसाप (पु.).

व्याळी (स्त्री.) – वाळु (स्त्री.), राते भोजन करवुं ते.

व्यूह [सं.] (पु.) – व्यूह (पु.) : (१) सैन्यनी विशिष्ट रचना, – गोठवणी (स्त्री.); (२) मोरचो (पु.); (३) बेत (पु.), कारस्तान (न.), कावतरुं.

– रचणे – (१) व्यूह गोठववो, मोरचो बांधवो; (२) बेत घडवो, – रचवो; (३) कारस्तान करवुं.

व्रण [सं.) (पु.) – (१) व्रण, (पु., न.), घा (पु.); (२) सोळ (स्त्री.), चाठुं (न.).

व्रत [सं.] (न.) – व्रत (न.) : (१) धर्मवृत्तिथी करेलो निश्चय; (२) नियमपूर्वक आचारवानुं पुण्यकर्म (न.).

– बंध [सं.] (पु.) – उपनयन (न.), जनोई आपवानो विधि.

– वैकल्य (नं.) – अनेक व्रतो ने शरीरने कष्ट आपता नियमो (पु.ब.व.).

– स्थ [सं.](वि.) –व्रतस्थ : (१) व्रती, व्रत वधेलुं;(२) ब्रह्मचारी.

व्रात्य [सं.] (वि.) – (१) उपनयननो संस्कार न थयेलुं; (२) उपद्रवी; (३) ज्ञातिधर्मनो आचार न पाळनार; (४) तोफानी.

व्हिक्टोरिया [इं.] (स्त्री.) – (१) इंग्लंडनी एक माजी राणी; (२) तेना नामनी एक घोडा गाडी;.

श

शक [अ.] (पु.) – शक, संशय, वहेम, अंदेशो (पु.).

– [सं.] (पु.) – शक (पु.) : (१) सातवाहन राजाए चलावेली वर्षगणना (इ.स. ७८ थी); (२) शकलोक (पु.ब.व.); (३) राजानी कारकीर्दी (स्त्री.).

– कर्ता (वि.) – शककारी, शकप्रवर्तक.

– के (अ.) – शके, शाके, शक संवत् प्रमाणे.

शकट [सं.] (पु.) – शकट, गाडुं (न.).

शकणे (अ. क्रि.) – शकवुं : (१) सहायकारी क्रियापद; ते जे मुख्य क्रियापदसाथे जोडाय ते क्रिया करवा समर्थ होवुं एवो अर्थ थाय छे (उदा. 'मी हे काम करूं शकतो.); (२) संभवनो पण अर्थ बतावे छे ('ते ही गोष्ट करूं शकतील' = करण्याचा संभव आहे.)'.

शकल [सं.] (न.) – शकल (न.), भाग, खंड, टुकडो (पु.) (२) सिकंल, (स्त्री.) चहेरो (पु.).

शकुन [सं.] (पु.) – (१) शुकन (पु. नं.), चिह्न; (२) देवताए आपेलो कोल (पु.).

– गाठ (स्त्री.) – (१) भावी शुभनी खातरी (स्त्री.), –नो विश्वास (पु.); (२) विवाह थयापछी वधु ने वरना पालवोनी वाळेली गांठ (स्त्री.).

– गाठ बांधणे – (१) पाकी खातरी राखवी; (२) ठसावुं.

– वंती (स्त्री.) – (१) भविष्य जोवानी पोथी (स्त्री.); (२) शुभ भविष्य सूचवती वस्तु (स्त्री.).

शकुनी, – मामा (पु.) – (१) कौरवोनो मामा; (२) कपटी – कारस्तानी माणस.

शक्कल (स्त्री.) – (१) युक्ति, हिकमत (स्त्री.); (२) तोड, उपाय (पु.), योजना (स्त्री.).

– काढणे, – लढविणे – युक्ति लडाववी.

शक्ती [सं.] (स्त्री.) – शक्ति (स्त्री.) : (१) शरीरबळ (न.), जोर (पु.); (२) सामर्थ्य (न.), अवकात (स्त्री.); (३) एक जबरुं अस्त्र (पुराणकालनुं); (४) एक देवी

– पात [सं.] (पु.) – (१) शक्ति नीकळी जवी ते; (२) एक यौगिक क्रिया जेथी गुरु शिष्यने पोतानुं योगनुं सामर्थ्य बक्षे छे.

शक्य [सं.] (वि.) – शक्य, बनी शके तेवुं, संभवित.

शख्स [अ.] (पु.) – शखस, माणस (पु.), व्यक्ति (स्त्री.).

शंकरपाळे (न.) .– शक्करपारो (पु.), घउंना लोटनी शंक्वाकार एक तळेली मीठी वानी.

शंका [सं.] (स्त्री.) – शंका (स्त्री.) : (१) मनमां ऊठतो प्रश्न; (२) शक, वहेम, अंदेशो (पु.); (३) संकोच (पु.), लज्जा (स्त्री.).

– घेणे – शंका आववी, – लाववी, – करवी, वहेमावुं.

– धरणे, – बाळगणे – (१) शंका राखवी, (२) भय राखवुं.

– खोर, शंकेखोर (वि.) – (१) शंकाकार, शंका करनारुं; (२) शंकाशील, वहेमी, शंकी.

– कुशंका (स्त्री.) – शंकाकुशंका (स्त्री.).

शंकू [सं.] (पु.) – शंकु (न.) : (१) उपरतरफ आणियाळी थती जती गोळ बेठकवाळी घन आकृति 'कोन'; (२) एक हजार अबज (संख्या); (३) शूळी (स्त्री.); (४) जमीननी मापणी करती वखते काटखूणो जोवानुं साधन..

शंक्वाकार [सं.] (वि.) – शंकुना आकारनुं .

शंख [सं.] (पु.) – (१) शंख, शंखलो (पु.); (२) मोढापर मुठ्ठी मारीने कराती बूमराण.

– करणे – (१) मोढापर मुठ्ठी मारीने बूम ठोकवी; (२) बूम पाडवी, बराडो पाडवो.

– करायला लावणे –बराडा पडाववा जेवुं वेतरवुं, ऊंधुं

मारवुं.

– वाजणे (लाक्ष.) – देवाळुं नीकळवुं.

– वणी (न.) – (१) शंखनुं निर्मळ पाणी; (२) पाणी मिश्रित दूध के छाश (न.).

– शिरोमणी (पु.) – शंखभारथी, मूर्ख शिरोमणी (पु.).

शंखोबा (पु.) – ठोठ माणस (पु., न.).

शंखजिरे (पु.ब.व.) – शंखजीरुं (न.).

शठ – [स.] (वि.) – शठ, धूर्त, लुच्चुं, कपटी.

शड्डू (पु.) – (१) खम (स्त्री.); (२) साथळ थाबडवी ते (आह्वानात्मक).

– ठोकणे – (१) खम ठोकवी; (२) साथळ थाबडवी; (३) कुस्ती माटे सज्ज थवुं.

शत [सं.] (वि.) – शत, सो.

– कृत्य (न.) – महत्कृत्य (न.).

– गुण (वि.) – सोगणुं.

– धा (अ.) – शतधा, सो के अनेकरीते.

– पद (–दी) (स्त्री.) – (१) सो पगवाळुं जीवडुं (न.), कानखजूरो (पु.).

– पदी (स्त्री.) – सो पदवाळुं काव्य (न.).

– पावली (स्त्री.) – पसार (स्त्री.), आंटा मारवा ते, चंक्रमण (न.).

– मूर्ख (वि.) – अति मुर्ख.

– शः (अ.) – सो नी संख्यामां, सो सो बार.

शतरंज (स्त्री.) – शेतरंज, चतुरंग (पु.), बुध्दिबल (न.) (नी रमत).

तायुषी (वि.) – सो वरसनुं.

तावधानी (वि.) – शतावधानी, एक ज वखते सो वस्तुओ तरफ ध्यान आपवानी शक्तिवाळुं.

शनि [स.] (पु.) – (१) शनि, शनैश्चर (पु.); (२) (लाक्ष.) सतत सतामणी करे तेवो माणस.

– उदरी येणे – भाग्य खूलवुं, – फळवुं;.

– चा फेरा (पु.) – शनिनो फेरो, शनिनी दशा बेसवी ते, साडासातनो फेरो (पु.).

शनैः शनैः [सं.] (अ.) – शनैः शनैः, धीमे धीमे.

शपथ [सं.] (स्त्री.) – शपथ, सम, कसम (स्त्री.), सोगन, सोगंद (पु.ब.व.).

– करणे – कसम खाईने कहेवुं, प्रतिज्ञापूर्वक कहेवुं.

– घालणे – सोगन घालवा.

– घेणे, – वाहणे – सोगन खावा, –लेवा, कसम खावी.

– घ्यायला लावणे – सोगन खवडाववा, – आपवा.

– पत्र (न.) – सोगननामुं (न.).

शब्द [सं.] (पु.) – शब्द (पु.): (१) ध्वनि, अवाज (पु.); (२) वर्णोथी बनती अर्थवाहक रचना; (३) बोल (पु.), वचन (न.) ('तुम्हांला शब्द दिला').

– करणे – अवाज करवो.

– काढणे – मोढामांथी चूं के चां करवुं, बोल काढवो, हरफ काढवो.

– खाणे – लखतां के बोलतां शब्द छोडवो.

– खाली पडू न देणे, – झेलणे – पडतो बोल उपाडी लेवो.

– टाकणे – (१) भलामण करवी; (२) मागणी–याचना–करी जोवुं.

– ठेवणे, – लावणे – ठपको आपवो, दोष चडाववो, – लगाडवो.

– देणे – वचन आपवुं.

– पाळणे – वचन पाळवुं.

– बोलणे – हरफ काढवो, बोलवुं.

– कोडे (न.) – शब्दव्यूह (पु.), 'क्रॉसवर्ड पझल'.

– कोश (पु.) – शब्दकोश (पु.).

– चित्र (न.) – शब्दचित्र (न.), शब्दद्वारा–वर्णन करीने– खडुं करेलुं चित्र.

– जाल (न.) – वाग्जाल (न.), खाली शब्दोनो आडंबर (पु.).

– बध्द (वि.) – शब्दबध्द, शब्दोमां उतारेलुं.

– ब्रह्म (न.) – (१) शब्दरूपी ब्रह्म (न.); (२) वाणी – देवता (स्त्री.).

– वेधी (वि.) – शब्दवेधी, मात्र अवाज परथी नेम ताकीने मारवामां निपुण, शब्दभेदी; (२) टूंका शब्दोना सूचनथी आखो मतलब समजवानी शक्तिवाळुं; (३) मंत्रथी हानि पहोंचाडनारुं.

– शूर (वि.) – मात्र बोलवामां शूर.

शब्दावडंबर [सं.] (न.) – शब्दाडंबर, अर्थहीन भारे भारे शब्दोनो प्रयोग करवो ते.

शम [सं.] (पु.) – शम (पु.): (१) मनःशांति; (२) क्षमा; (३) सुलेह, समाधानी (स्त्री.).

शमणे (अ. क्रि.) – शमवुंः (१) शांत थवुं; (२) ओसरवुं.

शमविणे (स. क्रि.) – शम (–मा) ववुं.

शंभर (वि.) – सो.

– **टक्के** – सो टका, पूरेपूरुं.
– **नंबरी सोने** (न.) – सो टचनुं सोनुं.
– **वर्षे भरणे** – (लाक्ष.) आवी बनवुं, मरणनी घांटी आववी.
शयन [सं.] (न.) – शयन (न): (१) सूवुं ते; (२) शय्या, पथारी (स्त्री.).
शर [सं.] (पु.) – शर, बाण (पु.), तीर (न.).
– **पंजरी पडणे** – (लाक्ष.) मरणनी राह जोतां पडवुं; (२) मांदगीथी घसातं जवुं.
शरण [सं.] (न.) – शरण (न.), ओथ (स्त्री.), आशरो (पु.)
– **जाणे** – (१) शरणे जवुं; (२) ओथे जवुं, आशरो लेवो
– **येणे** – शरणे आववुं.
शरणागती (स्त्री.) – शरणागति, शरण जवानी हालत, लाचारीनी स्थिति.
– **पत्करणे** – शरणे जवुं, लाचार थवुं.
शरम [फा.] (स्त्री.) – शरमः (१) लज्जा, लाज (स्त्री.), (२) संकोच (पु.).
– **णे** (अ. क्रि.) – शरमावुं, लज्जित थवुं, संकोचावुं.
शरमिंधा (वि.) – शरमिंदुं, ओशियाळुं, ओठुं.
शराब (अ.) (स्त्री.) – शराब, दारू (पु.).
– **खाना** (पु.) – शराबखानुं (न.), दारूनुं पीठुं (न.).
– **पाणी** (न.) – नशा (स्त्री.); छाटो पाणी.
– **बी** (वि.) – शराबी, शराबखोर.
शरीर [सं.] (न.) – शरीर, तन (न.), देह (पु.), काया (स्त्री.).
– **कमावणे** – शरीर कसवुं.
– **वेचणे** – शरीर घसावी नाखवुं.
– **दंड** (पु.) – (१) शरीरने क्लेश थाय एवी सजा (स्त्री.); (२) शरीरने आपेला क्लेश.
– **प्रकृती** (स्त्री.) –शरीरनुं स्वास्थ्य (न.).
– **भोग** (पु.) – (१) शरीरना क्लेश (पु.ब.व.); (२) शारीरिक भोग (पु.).
– **यष्टी** (स्त्री.) – शरीरनो बांधो (पु.), कद (न.).
– **यात्रा** (स्त्री.) – (१) शरीरनी हलचल (स्त्री.), शरीर–नो व्यापार (पु.); (२) शरीरनो निर्वाह (पु.).
– **श्रम** (पु.) – शरीरश्रमः (१) शरीरनी महेनत (स्त्री.); (२) जातमहेनत (स्त्री.).
– **संपत्ती** (स्त्री.) – शरीरसंपत्ति (स्त्री.): (१) शरीरनुं बळ (न.); (२) आरोग्य, स्वास्थ्य (न.).
– **संबंध** (पु.) – (१) विवाह संबंध (पु.), सगाई (स्त्री.), सगपण (न.); (२) संभोग (पु.).
शर्त (स्त्री.) – शरत (स्त्री.).
शर्थ (स्त्री.) – (१) पराकाष्ठा, कमाल (स्त्री.); (२) आयास (पु.), जहेमत (स्त्री.).
शर्यत (स्त्री.) – (१) हरीफाई, स्पर्धा (स्त्री.); (२) चडसा चडसी (स्त्री.).
शल्य [सं.] (न.) – शल्य (न.): (१) कांटो, शूळ (पु.); (२) शरीर के मनमां सालतुं – पीडा करतुं कांई, दरद (न.).
– **क्रिया** [स्त्री.) – वाढकापनी क्रिया, 'सर्जिकल ऑपरेशन'.
– **तंत्र** [सं.] (न.) – वाढकापनुं शास्त्र, –तंत्र (न.), 'सर्जरी'.
शव [सं.] (न.) – शब, मडदुं (न.).
शष्प [सं.] (न.) – घासनुं तरणुं (न.).
शस्त्र [सं.] (न.) – शस्त्र, हथियार (न.).
– **क्रिया** (स्त्री.) – जुओ 'शल्यक्रिया'.
– **वर शस्त्र धरणे** – – नी साथे सखताईथी वर्तवुं, तलवारनी धारपर राखवुं.
शह [फा.] (पु.) – शह, शेह, धाक (स्त्री.), दाब (पु.).
– **देणे** – शेह आपवी, – देवी; बीजाउपर कोईनो दबाव नाखवो, –धाक बताववी.
शहर (न.) – शहेर (न.).
शहा [फा.] (पु.) – शाह (पु.): (१) बादशाह (पु.); (२) शराफ (पु.); (३) प्रमाणिक – वटवाळो – माणस (पु.).
– **जादा** (पु.) – शाहजादो, राजपुत्र (पु.).
– **जादी** (स्त्री.) – शाहजादी, राजपुत्री (स्त्री.).
– **जोग** (वि.) – शाहजोगः (१) प्रमाणिक; (२) सिकारवा लायक, कायदेसर (हूंडी).
शहाणपण (न.) – (१) शाणपण, डहापण (न.); (२) चतुराई (स्त्री.).
शहाणा (वि.) – (१) शाणुं, डाह्युं; (२) चतुर.
शहानिशा (स्त्री.) – (१) खराखोटानी तपास (स्त्री.); (२) चर्चा (स्त्री.); (३) रजुआत (स्त्री.).
शहामत [फा.] (स्त्री.) – (१) हिंमत (स्त्री.); (२) बहादुरी (स्त्री.); (३) करामत (स्त्री.); (४) चातुर्य (न.).

शहामृग [फा.] (पु. न.) – शाहमृग (न.).
शहारा (पु.) – रूंवाटो, कांटो (पु.).
– अंगावर शहारे येणे – शरीरे रूंवाटा ऊभा थवा.
शहाळे (न.) – त्रोफो (पु.), लीलुं नाळियेर (न.).
शहीद [फा.] (पु.) – शहीद, हुतात्मा (पु.).
शाई (स्त्री.) – शाही (स्त्री.).
शाक (स्त्री.) – शाक (न.), कंद–फळ–भाजी (स्त्री.).
– पाला (पु.), **–भाजी** (स्त्री.) – शाकपान, – पांदडुं (न.), शाकभाजी (स्त्री.).
शाकारणी (स्त्री.) – (छापरुं) संचारखुं ते.
– णे (सं. क्रि.) – छापरुं संचारखुं.
शाकारी (पु.) – संचारो (पु.).
शाकाहारी [सं.](वि.) – शांकाहारी, निरानिषाहारी
शाखा [सं.] (स्त्री.) – शाखा (स्त्री.): (१) डाळी (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) विभाग (पु.).
शागीर्द [फा.] (पु.) – (१) शागीर्द, शागरीत (–द), शिष्य, चेलो (पु.); (२) पाणियारो (पु.).
शाडू (स्त्री, पु.) – खडी, खडीमाटी, एक जातनी धोळी मरम माटी (स्त्री.).
शादी [फा.] (स्त्री.) – शादी (स्त्री.), मुसलमानोनो लग्नविधि.
शान [अ.] (स्त्री.) – शान (स्त्री.), शोभा (स्त्री.); (२) इज्जत, प्रतिष्ठा (स्त्री.).
– दार (वि.) – शानदार, छटादार, सुंदर.
– शोकी (वि.) – वरणागियुं, भपकाबाज.
– शौकत (अ.) (स्त्री.) – शानशौकत (स्त्री.), ठाठमाठ, भभको (पु.).
ांतवन (न.) – सांत्वन (न.), शांति करवी ते.
ांती [सं.] (स्त्री.) – शांति (स्त्री.), अमन (न.), नीरवता.
– ब्रह्म (न.) – (लाक्ष.) अति शांत – अविकारी – माणस (न.).
शाप [सं.] (पु.) – शाप (पु.), बददुवा (स्त्री.).
– णे (स. क्रि.) – शापवुं, शाप देवो.
शाबास! (उद्. अ.) – शाबाश!, वाह वाह!, धन्य!.
– की (स्त्री.) – शाबाशी, आफरीन (स्त्री.).
शाबीत (वि.) – साबित, पुरवार.
– होणे – साबित–पुरवार–थवुं.
– करून दाखविणे – पुरवार करी आपवुं.
– ती (स्त्री.) – साबिती, खातरी (स्त्री.), पुरावो (पु.).
शा (–सा) बूदाणे (पु.ब.व.) – सागु (–बु) दाणा, सागु (–बु) चोखा (पु.ब.व).
शाबूत (–द) (वि.) – साबुत : (१) आखुं, साजुं समुं, जेवुं ने तेवुं, नहि फूटे–तूटेलुं; (२) नक्कर, संगीन.
– ती (स्त्री.) – साबूती, सुरक्षितता (स्त्री.).
शाब्दिक [सं.] (वि.) – शाब्दिक : (१) शब्दनुं के शब्दने लगतुं; (२) मौखिक; (३) मात्र शब्दपूरतुं (आचारमां नहि).
– ज्ञान (न.) – मात्र शब्दोना अर्थनुं ज्ञान (अनुभवनुं नहि).
शामदान (न.) – शामदान (न.), मीणबत्तीनी दीवी (स्त्री.).
शामळू (वि.) – कांगु, नमालुं.
शामियाना [फा.] (पु.) – श (–शा) मियानो (पु.).
शार (न.), **शारी** (स्त्री.) – शारडी (स्त्री.), काणु पाडवानुं ओजार (न.), जुओ 'सामता'.
शाल [फा.] (स्त्री.) – शाल (स्त्री.).
– जोडी (स्त्री.) – दुशालो (पु.), कीमती बेवडी शाल (स्त्री.).
– जोडीतून–तला–मारणे –(लाक्ष.) वक्रोक्ति करवी.
शा (–श्या)लक [सं.] (पु.) – (१) साळो (पु.); (२) बनेवी (पु.).
शाला (–ळा) [सं.] (पु.) – शाला (स्त्री.); (१) निशाळ, पाठशाला (स्त्री.); (२) कोई व्यवसायनुं ठेकाणुं ('गोशाला', 'शिल्पशाळा' व.).
शालू (पु.) – सालु (पु.), स्त्रीओए पहेरवानुं झीणुं ने कीमती रंगीन वस्त्र.
शालोपयोगी (वि.) – निशाळना विद्यार्थीओने उपयोगी.
शाश्वत [सं.] (वि.) – शाश्वत, चिरंतन, कायमनुं.
शाश्वती (स्त्री.) – (१) कायमपणुं (न); (२) चिरंतनता (स्त्री.); (३) कायमपणानी खातरी, निश्चिति (स्त्री.).
शासक [सं.] (पु.) – शासक, शासनकर्ता (पु.), 'ॲडमिनिस्ट्रेटर'.
– कीय (वि.) – शासकीय, शासन के शासकने लगतुं.
शासन [सं.] (न.) – शासन (न.): (१) सजा (स्त्री.), दंड (पु.); (२) राज्यकारभार (पु.), राज्यवहीवट (स्त्री.); (३) राज्यवहीवट चलावनारी सत्ता (स्त्री.).
– कर्ता (पु.) – शासनकर्ता, राज्यकर्ता.

— **निर्णय** (पु.) — शासकीय ठराव, 'गव्हर्न्मेंट रेझोल्यूशन' (जी. आर्.).
— **यंत्रणा** (स्त्री.) — शासकीय कारभार व्यवस्था (स्त्री.), 'गव्हर्न्मेंट मशिनरी'.
— **संस्था** (स्त्री.) — शासन, सरकार (न.), 'गव्हर्न्मेंट'.
शास्ता [सं.] (पु.) — शास्ता, शासनकर्ता (पु.).
शास्त्र [सं.] (न.) — शास्त्रः (१) धर्मशास्त्र, धर्मविधिना नियमो इ.; (२) विज्ञान, कोईपण विषयनुं व्यवस्थित ज्ञान, 'सायन्स'.
शाही [फा.] (स्त्री.) — शाही, सत्ता (स्त्री.).
शाहिरकी, शाहिरी (स्त्री.) — शायरी (स्त्री.), कवित्व (न.).
शाहीर [अ.] (पु.) — शायर (पु.), कवि (२) वीररसनां काव्यो ललकारतो लोककवि.
शाळकरी (वि.) — निशाळियो.
— **सोबती** (पु.) — निशाळियो भाईबंद.
शाळा (स्त्री.) — 'शाला' जुओ.
— **मित्र** (पु.) — निशाळभाई.
शाळू (पु.) — रबी मोसममां थती जुवार (स्त्री.).
— **सोबती** (पु.) — (लाक्ष.) अल्पकाळनो सोबती, — साथी (पु.).
शिकणे (सं. क्रि.) — (१) शीखवुं, भणवुं, अध्ययन करवुं; (२) पाठ लेवो.
शिकंदर [फा.] (वि.) — सिकंदर, विजयी, फतेहमंद.
— **नशीब असणे** — नसीब पांसरुं होवुं.
शिकरण, शिक्रण (स्त्री.) — शिक(—ख)रण (न.), दूधमां केळां चोळीने कराती एक वानी.
शिक(—क्क)ल (स्त्री.) — सिक (—क्क) ल (स्त्री.), मुखवटो, चहेरो (पु.).
शिकलगार (पु.) — सिकलीगर (पु.), हथियार व. ने घसीने धार काढनारो, सराणियो (पु.).
शिकवण (स्त्री.) — (१) शिखामण, शीख, सलाह (स्त्री.); (२) कह्युं (न.), आज्ञा (स्त्री.); (३) शिखवणी (स्त्री.).
शिकविणे (सं. क्रि.) — (१) शीखववुं, भणाववुं; (२) सलाह आपवी.
शिकस्त [फा.] (स्त्री.) — कमाल, पराकाष्ठा (स्त्री.).
शिकाऊ (वि.) — शिखाउ.
शिकायत [अ.] (स्त्री.) — शिकायत, फरियाद, तकरार (स्त्री.).
शिकार [फा.] (स्त्री.) — शिकार (पु.), मृगया (स्त्री.).
— **करणे** — शिकार करवो.
— **होणे** — शिकार थवुं.
— **खाना** (पु.) — चीडियाखानुं, प्राणिसंग्रहालय (न.).
शिकारणे (सं. क्रि.) — शिकारवुं, स्वीकारवुं (हुंडी).
शिकारा [हिं.] (पु.) — शिकारो (पु.), (काश्मीरनी) घरवाली होडी (स्त्री.).
शिकारी (पु.) — शिकारी, पारधी (पु.).
शिकेकाई [फा.] (स्त्री.) — शिकाकई, चिकाखाई (स्त्री.).
शिक्का (पु.) — सिक्को (पु.), छाप, महोर (स्त्री.).
— **कट्यार** (स्त्री.) — मराठा साम्राज्यनां राजचिह्नो (न.ब.व.).
शिखंडी [सं.] (पु.) — (१) शिखा एटले छोगावाळो मोर (पु.); (२) नपुंसक माणस (न.).
शिखर [सं.] (न.) — (१) पर्वतनी के मंदिरनी टोच (स्त्री.); डांगरो (पु.); (२) टोच (स्त्री.).
— **परिषद** (स्त्री.) — टोचना–श्रेष्ठ–मुत्सद्दीओनी मजलिस (स्त्री.), 'समिट कॉन्फरन्स'.
— **गाठणे** — (१) शिखरे पहोंचवुं, (२) उंची जग्याओ पहोंचवुं.
— **रास जाणे** — (१) शिखरे जवुं, पराकाष्ठा थवी; (२) ऊंचा पदपर जवुं.
— **रास हात पोंचणे** — (लाक्ष.) कृत्यकृत्य थवुं; (२) गर्वथी फूलवुं.
शिखा [सं.] (स्त्री.) — शिखा, चोटली (स्त्री.).
— **नष्ट** (वि.) — चोटली वगरनुं.
— **नष्ट** (पु.) — मुसलमान के हिंद्वेतर माणस (पु.).
— **सूत्र** [सं.] (न.) — चोटली ने जनोई (ब्राह्मणनां खास धर्मचिह्नो).
शि(—शी)ग (स्त्री.) — कांठो (पु.), कांठानी कोर (स्त्री.).
— **गेस चढणे, —पोचणे** — कांठासुधी पहोंचवुं, छलोछल भरावुं.
शिगोशीग (अ.) — तद्दन कांठानी कोरसुधी, पूरेपूरुं, छलोछल.
शिगर (न.) — छोई (स्त्री.), पतराळा करवानी सळी, सांठा उपरनी पातळी चीप (स्त्री.).
शिगरी (स्त्री.) — अंकुर रूपे फूटतो पांदडानो वींटो (पु.).
शिग्राम (स्त्री.) — शि(—सि)गराम, एक प्रकारनी घोडागाडी (स्त्री.).
शिंक (स्त्री.) — छींक (स्त्री.).

— **णे** (अ. क्रि.) – छींकवुं, छींक खावी.
शिंकरणे (अ. क्रि.) – नाक नसीकवुं, – साफ करवुं.
शिंकाळ,–ळे (न.), **–ळी** (स्त्री.) – लोटो के कोईपण पात्रना गळामां छींका जेवी करेली योजना.
शिंके (न.) – शीं (–शी) कुं (न.), अध्धर लटकावाय एवो दोरडानो झोळी जेवो घाट.
शिंग (न.) – (१) शिंगडुं (न.); (२) रणशिंगडुं (न.), शिंगी (स्त्री.).
शिंगडे (न.) – शिंगडी (स्त्री.), बळदना शिंगडामाटेनो एक शणगार (पु.).
शिंगरू (न.) – वछेरो (पु.), घोडानुं बच्चुं (न.).
शिंगे फुटणे – (व्यंगा) अक्कल आववी, डहापण आववुं.
— **दाखविणे** – शिंगडां देखाडवां, – मांडवां, सामे थवुं.
— **मोडून वासरात शिरणे** – (लाक्ष.) (१) अज्ञपणानुं ढोंग करवुं; (२) जाणनारछतां अजाण जेवुं वर्तवुं.
— **शिंगांवर घेणे** – शिंगडे लेवुं, सामे थवुं, आक्रमण थवुं.
शिंगाडा (पु.) – शिंगाडुं (न.), पाणीमां ऊगती एक वेलनुं फळ.
शिंगाळ (–ळा)(पु.) – सिंगारा (स्त्री.), एक जातनी माछली.
शिंगाळ (वि.) – (१) लांबां शिंगडानुं; (२) शिंगडांथी मारतुं.
शिजणे (अ. क्रि.) – (१) चडवुं, ओसवावुं, रंधावुं; (२) (लाक्ष.) खूब चर्चावुं.
शिजविणे (सं. क्रि.) – रांधवुं, पक(–का)ववुं.
शिट (स्त्री.) – अघार, पक्षीनी विष्ठा (स्त्री.).
— **णे** (अ. क्रि.) – पक्षीए मळत्याग करवो.
शिटी (स्त्री.) – सीटी, सिसोटी (स्त्री.).
शिडकणे (अ. क्रि.) – झरमरवुं, छांटा पडवा, – थवा.
शिडकावणे (सं. क्रि.) – छांटवुं, छंटकोरवुं.
शिडकाव (–वा) (पु.) – (१) छांट (स्त्री.), छटकाव, छटकोर (पु.); (२) फरफर, झेण (स्त्री.).
शिडशिड (–डी) (स्त्री.) – झापटुं (न.), थोडा समयमाटे वरसादनुं एकदम टूटी पडवुं ते.
— (अ.) – चीडथी (बोलवुं).
— **णे** (अ. क्रि.) – झापटुं आववुं, –पडवुं.
शिडशिडा, शिडशिडीत (वि.) – सुकलकडी, पातळुं, एकवडियुं.
शिडी (स्त्री.) – सीडी, निसरणी (स्त्री.).
शिणक (स्त्री.) – सणको (पु.).
शिणणे (अ. क्रि.) – (१) थाकवुं; (२) कष्ट करवा, महेनत लेवी.
शिणवटा, शिणोटा (पु.) – थाक (पु.).
शिंट (स्त्री.) – जुओ 'शिट'.
शितबड (स्त्री.) – शीत (न.), रांधेला चोखाना भोंयपर पडेला दाणा (पु.ब.व.).
शि(–शी)तळ (वि.) – शीतळ, ठंडुं.
— **शिमगा** (पु.) – होळी पछीनो बीजो दिवस (पु.), धुळेटी (स्त्री.).
शितळाई (स्त्री.) – शीतलता, ठंडाई (स्त्री.).
शि(–सी)ताफळ (न.) – सीताफळ, अनूछ, अनाच (न.).
— **ळी** (स्त्री.) – सीताफळनुं झाड, अनूछडी (स्त्री.).
शिताफी (स्त्री.) – हिकमत, युक्ति, होशियारी (स्त्री.), चातुर्य (न.).
शिथिल [सं.] (वि.) – शिथिल : (१) ढीलुं पडी गयेलुं, नरम; (२) तमालुं, मंद.
शिदो(–धो)री (स्त्री.) – भाथुं (न.), मुसाफरीमां साथे लीधेलुं खावानुं.
शिधा (पु.) – (१) सीधुं (न); (२) अणसखडी, एठुं न गणाय एवुं कांचुं कोरुं खावानुं.
— **पाणी, –सामान (न.)** – सीधुं सामान (न.ब.व.), खावापीवानुं.
— **वाटप** (न.) – फाळवणी, वहेंचणी (स्त्री.), 'रेशनिंग'.
शिनळ, शिंदळ (वि.) – छिनाळ, दुःशील.
शिंतोडा (पु.) – छांटो (पु.).
शिंद(–दी) (स्त्री.) – खजूरी (स्त्री.).
शिंदी (स्त्री.) – खजूरीनो नीरो पकावी बनेलो दारू (पु.).
शिपट(–टी),(स्त्री.) **–टे** (न.) – झूमखो (पु.) (लीली सोपारीनो).
शिपटी (स्त्री.) – जुओ 'फोक'.
शिपणे (सं. क्रि.) – खळुं बनाववुं.
शिपत (–प्त)र (न.) – छाबडुं (न.), छाब (स्त्री.).
शिपाई [फा.] (पु.) – (१) सिपाई, लश्करनो जवान (पु.); (२) (डोळीनो) सांगडो (पु.); डोळी उपाडतां टेकण तरीके लेवातो लाकडानो दांडो (पु.); (३) बेलगाडीनी लांघणी (स्त्री.), गाडीना धूसर नीचे मूकाती घोडी.
— **गडी** (पु.) – सिपाई, जवान (पु.).

– **गिरी** (स्त्री.) – सिपाईगीरी (स्त्री.), सीपाईनी नोकरी (स्त्री), –काम (न.).

– **प्यादे** (पु.व.ब.) – सिपाईसपरां (न.ब.व.), पोलीस सिपाई वगेरे फूटकळ माणसो.

– **बाणा** (पु.) – लश्करी पेशो (पु.).

शिफारस [फा.] (स्त्री.) – शिफारस, भलामण (स्त्री.).

शिब(–प)का (पु.) – मोढापर छांटा मारवा ते.

शिबंदी (स्त्री.) – सिबंदी (स्त्री.), सिरबंदी, सम्राटने माटे सामंत राजाए पोताने खरचे राखेलुं लश्कर.

शिबिर [सं.] (न.) – शिबिर (पु., स्त्री.), छावणी (स्त्री.).

शिबे (न.) – वांसनी चीपोथी बनावेली चाळणी (स्त्री.).

शिमगा (पु.) – (१) होळीनो तहेवार (पु.); (२) अश्लील भाषण (न.), शोर (पु.).

– **करणे** – अश्लील बोलवुं, मोढापर मुठ्ठी मारीने बूमो पाडवी.

शिंप (स्त्री.) – छीप, सीप (स्त्री.).

– **ला** (पु.) – मोटी छीप (स्त्री.).

शिंपडणे (स. क्रि.) – सिंचवुं, सींचवु, छांटवुं.

शिंपणे (न.) – रंगनो खेल खेलवो ते, रंगपंचमी (स्त्री.).

– (स. क्रि.) – कांसथी पाणी पावुं.

शिंपी (पु.) – दरजी (पु.).

शिर [सं.] (न.) – शिर, सिर, माथुं (न.).

– **काण** (न.) – कतल, शिरोनी काटाकाट (स्त्री.), (लाक्ष.) समूळ उच्छेद (पु.).

– **खंड** (न.) – (१) कपाळे लगाडेलुं चंदननुं टीलुं (न.); (२) लसोटेला चंदननो गोळो (पु.).

– **जोर** (वि.) – शिरजोर, जबरु, जबरदस्त.

– **जोरी** (स्त्री.) – (१) सिरजोरी, जबरदस्ती, डांडाई (स्त्री.); (२) जोरो, जोरोतोरो (पु.).

– **टोप** (पु.) – शिरटोप (पु.), शिरस्त्राण, 'हेल्मेट'.

– **पाव** (पु.) – शिरपाव, सरपाव (पु.): (१) इनाम (न.); (२) माननी पाघडी (स्त्री.) –के वस्त्र (न.).

– **पेच** (पु.) – शिरपेच (पु.), पाघडी के फेंटापरनुं छोगुं (न.).

– **मुंडणे** – माथुं मूंडवुं.

– **सावंद्य** [सं.] (वि.) – शिरसावंद्य, आदरणीय, पूज्य, पगे लागवा जोग.

– **स्त्राण** [सं.] (न.) – जुओ 'शिरटोप'.

– **साष्टांग नमस्कार** [सं.] (पु.) – दंडवत प्रणाम (पु.).

– **हाती घेणे** – मरणियुं थवुं.

– **रावर घेणे** – माथे लेवुं.

– **री असणे** – (१) माथे रक्षक तरीके होवुं; (२) जवाबदारी होवी.

शिरकणे (अ. क्रि.) – घूसवुं, पेसवुं, जोरथी दाखल थवुं.

शिरकविणे (अ. क्रि.) – घुसाडवुं, पेसाडवुं, जोरथी दाखल करवुं.

शिरका (पु.) – सरको (पु.), ताडी, द्राक्ष व. नो खटाश चडेलो रस.

शिरकाव (पु.) – पेसारो, प्रवेश (पु.).

शिरटी (स्त्री.) – बारीक डाळीनी बनावेली सीधी सोटी (स्त्री.).

शिरणी (स्त्री.) – प्रसादी (स्त्री.), देव–गुरूए प्रसन्न थईने आपेली वस्तु.

शिरणे (अ. क्रि.) – जुओ 'शिरकणे'.

शिरविणे (सं. क्रि.) – जुओ 'शिरकविणे'.

शिरपट्टी (स्त्री.) – (१) ओतरंग (पु.नः), बारसाखनो उपलो भाग; (२) माथावेरो (पु.).

शिरशिरी (स्त्री.) – (१) रूवांटा (पु.ब.व.); (२) ठंडीने लीधे शरीर कंपे ते.

शिरस्ता (पु.) – शिरस्तो, धारो, रिवाज (पु.).

– **स्तेदार** (पु.) – शिरस्तेदार (पु.), कोरटनो अधिकारी.

शिरा (पु.) – (१) गामनी सीमा (स्त्री.); (२) कंसार (पु.); (३) अर्क, उकाळो (पु.).

शिराटी (स्त्री.) – डांगर वावा पहेलां जमीन बाळवा माटे एकठुं करेलुं बळतण (न.).

शिरामे (न.) – शीकली, शीकी (स्त्री.), बळदने मोढे बंधाती जाळी (स्त्री.).

शिराळ (न.) – वादळांनी छाया (स्त्री.).

– **शेट** (पु.) – औट घडीनुं राज्य करीने बधी प्रजाने संतोष आपनार एक श्रेष्ठी (लोककधामां).

– **शेटीचे राज्य** (न.) – औठ घडीनुं राज्य (न.).

शिरे (न.) – (१) झांखरुं (न.); (२) सुवावडपछी अपातो एक उकाळो (पु.).

शिलगणे (अ. क्रि.) – सळगवुं.

शिलगावणे (सं. क्रि.) – सळगाववुं, पेटाववुं.

शिलगावणी (स्त्री.) – (१) सळगाववुं ते; (२) (लाक्ष.) भंभेरणी (स्त्री.).

शि(–स)ळक (स्त्री.) – सणको (पु.), वेदना (स्त्री.).

– **मारणे** – सणका मारवा, – आववा.

शिल्लक (स्त्री.) – सिलक, बाकी (स्त्री.).

– **काढणे** – सिलक काढवी.

– **तपासणे, –मिळविणे** – सिलक मेळववी.

– **राहणे** – सिलक–बाकी–रहेवुं.

शिलंगण (न.) – (दशेराने दिवसे थतो) सीमोल्लंघन नो विधि.

शिला [सं.] (स्त्री.) – शिला (–ळा) (स्त्री.), मोटो पथ्थर (पु.).

शिलाई (स्त्री.) – सिवडामण (स्त्री.): (१) सीववानी रीत के क्रिया (स्त्री.); (२) सीववानुं महेनताणुं (न.).

शिलाजित (पु.) – शिलाजित (न.), एक पौष्टिक औषधि

शिलायुग [सं.] (न.) – शिलायुग (न.), अश्मयुग, जे काळे पथ्थरनां हथियार वपरातां ते प्राचीन युग; 'स्टोन एज'

शिलारस (पु.) – शिलारस (पु.), लेप–धूप वगेरेना काम मां आवतो एक जातनो गुंदर (पु.)

शिलालेख [सं.] (पु.) – शिलालेख, पथ्थर उपर कोतरेलो लेख (पु.)

शिलेदार (पु.) – शिलेदार (पु.), पोतानो घोडो लई जई लश्करमां चाकरी करतो योध्दो (पु.)

शिलेपाट (पु.) – रेलवेना पाटानी नीचे मुकातां लाकडी चोरस पाटियां (न.ब.व.)

शिलेभाले (पु.ब.व.) – हथियारो, शस्त्रो (न.ब.व)

शिलोत्री (पु.) – अगरियो, मीठागरनो मालिक (पु.)

शिल्प [सं.] (न.) – शिल्प (न.), कारीगरी, कळा (स्त्री.)

– **कार, शिल्पी** (पु.) – शिल्पकार, शिल्पी, कारीगर (पु.)

– **शास्त्र** (न.) – शिल्पशास्त्र (न.)

शिव [सं.] (वि.) – शिव, शुभ, मंगल

– (पु.) –शिव, महादेव (पु.)

– **शिव!** (उद्. अ) अरर, अरेरे (दुःख दर्शावतो उद्गार), हर हर

शिवटणे (सं. क्रि.) – हथियारने धार काढवी

शिवण (न.) – सीवण (न.)

शिवणावळ (स्त्री.) – शिवडामण (स्त्री.), सिलाई

शिवणे (सं. क्रि.) – सीववुं

शिवणे (सं. अ. क्रि.) – (१) अडवुं, अडकवुं, स्पर्शवुं; (२)

शिवदिनी, शिवरात्री (स्त्री.) – शिवरात्रि, शिवरात (स्त्री.)

शिवराई (स्त्री.) – शिवाजी महाराजे पाडेलो तांबानो सिक्को (पु.)

शिवराळ (वि.) – अश्लील, ग्राम्य, असभ्य

शिवशाही (स्त्री.) – छत्रपति शिवाजी महाराजनुं राज्यशासन (न.)

शिवशिवणे (अ. क्रि.) – (१) चळ आववी, –थवी; (२) स्फुरण चडवुं ; (३) कंपारी छूटवी

शिवळ (न.) – समोल, सांबेल, धूंसरीनी खीली (स्त्री.)

शिवळणे (अ. क्रि.) – शरीर थरथरवुं, –कंपवुं

शिवाय (अ.) – (१) सिवाय, वगर; (२) उपरांत, अलावा

– **चा** (वि.) – अलायदुं

शिवायला लावणे – (१) सिवडाववुं; (२) अडकाडवुं, स्पर्श कराववो

शिवार (न.) – गामनी सीमाडानी जमीन

शिवाशीव (स्त्री.) – अडाअडी, आभडछेट (स्त्री.), वटाळ, बोळावाडो (पु.)

– **करणे** – आभडवुं

– **होणे** – अभडावुं

शिवी (स्त्री.) – गाळ (स्त्री.)

– **गाळ** (स्त्री.) – गाळ (स्त्री.)

– **गाळ करणे** – गाळ भांडवी

शीशी (स्त्री.) – शीशी, बाटली (स्त्री.)

शिष्ट [सं.] (वि.) – (१) शिष्ट, सभ्य, संभावित, प्रतिष्ठित; (२) विद्वान; (३) (व्यंगा.) गर्विष्ठ, गुमानी

– **मंडळ** (न.) – प्रतिनिधि मंडळ (न.)

– **संप्रदाय** (पु.) – 'शिष्टाचार' जुओ

शिष्टाई (स्त्री.) – शिष्टाई, विष्टि (स्त्री.)

शिष्टागम [सं.] (पु.) – बडा महेमाननुं आगमन (न.)

शिष्टाचार [सं.] (पु.) – शिष्टाचार (पु.): (१) भद्र लोकोनी रीतभात (स्त्री.); (२) आदर सत्कार (पु.); (३) सभ्यता देखाडवाखातर करवानो आचार विधि, विवेक

शिष्य [सं.] (पु.) – शिष्य, विद्यार्थी (पु.)

– **परंपरा** (स्त्री.) – शिक्षित थयेला शिष्योनी मालिका

– **वृत्ती** (स्त्री.) – शिष्यवृत्ति, 'स्कॉलर्शिप'

– **संप्रदाय** (पु.) – अनुयायी वर्ग

शिसपेन (न.) – सीस (–सा) पेन (स्त्री.)

शिसव (पु.) **–वी** (स्त्री.) – शीशम, सीसम, अबनूस (न.)

शिसवी (वि.) – अबनूसी, शीशमनुं
शिसा (पु.) – शीशो, सीसो (पु.)
शिसारी (स्त्री.) – सूग, चीतरी, घृणा (स्त्री.), अणगमो (पु.)
शिसे (न.) – सीसुं (न.)
शिस्त (स्त्री.) – शिस्त (स्त्री.) – नियम बंधन (न.)
 – **धरणे** – सख्ताई वापरवी
 – **पाळणे** – शिस्तमां वरतवुं, शिस्त पाळवी
 – **वार, – शीर** (वि.) – शिस्तबध्द, नियमसर
शिळटी (स्त्री.) – (१) हवामांनी ठंडी (स्त्री.); (२) जमीननी अमी (स्त्री.)
शिळा (वि.) – (१) वासी; (२) ढीलुं, मंद, ठंडुं
शिळा [सं.] (स्त्री.) – शिला, पथ्थरनी छाट (स्त्री.)
 – **छाप** (पु.) – शिलाछाप (स्त्री.), शिळाउपर लखीने करेलुं छापकाम
शिळोपा (पु.) – (१) शीळप, ठंडक (स्त्री.); (२) टाढो पहोर (पु.); (३) फुरसदनो समय (पु.)
 – **प्याच्या गप्पा** (स्त्री. ब. व.) – टाढा पहोरनां गप्पा (न.ब.व.), फुरसदना समयनी वातो
शिक्षक [सं.] (पु.) – शिक्षक
शिक्षण [सं.] (न.) – (१) केळवणी (स्त्री.); (२) बोध, उपदेश (पु.)
शिक्षा [सं.] (स्त्री.) – शिक्षा, सजा (स्त्री.)
शी (स्त्री.) – छी (स्त्री.) (बाळभाषामां अघवुं ते)
शी:! (उद्. अ.) – छिः
शीघ्र [सं.] (वि.) – शीघ्र, तरतनुं
 – (अ.) – शीघ्र, जलदी
 – **कवित्व** (न.) – शीघ्र कविता करवानी शक्ति
 – **कवी** (पु.) – शीघ्र कविता बनावे तेवो कवि
 – **कोपी** (वि.) – शीघ्रकोपी, तरत गुस्से थई जाय तेवुं, तामसी
 – **बुध्दी** (वि.) – तरत समजी जाय एवी बुध्दिनुं
शीड (न.) – सढ, आभेस (पु.)
 – **उतरणे** – सढ उतारवो, – संकेलवो
 – **चढविणे** – सढ चडाववो
 – **काठी** (स्त्री.) – डोल, डोलकाठी (स्त्री.), वहाणनो कूवाथंभ (पु.)
शीण (पु.) – (१) थाक (पु.), (२) कंटाळो (पु.)
 – **भाग** (पु.) – थाक (पु.)
 – (स्त्री.) – उमर (स्त्री.) ('आमच्या मुलाच्याच शीणेचा हा आहे')
शीत [सं.] (न.) – शीत (न.), ठंडी, शरदी (स्त्री.)
 – **क** (न.) – थीजववानु यंत्र, 'कंडेन्सर'
 – **काल (–ळ)** (पु.) – शियाळो (पु.)
 – **गृह** (न.) – भीतरनी हवा हमेशा ठंड राखतो ओरडो (पु.), 'कोल्ड' स्टोरेज
 – **ज्वर** (पु.) – शीतज्वर, टाढियो ताव (पु.)
 – **ल (–ळ)** (वि.) – शीतळ, ठंडुं
 – **ळा** (स्त्री.) – शीतळा, बळिया (स्त्री.)
शीर (स्त्री.) – नस, रग (स्त्री.)
 – (न.) – जुओ 'शिर'
शीव, शींव (स्त्री.) – सीम (स्त्री.), सीमाडो (पु.), गामनी हद
 – **धोंडा** (पु.) – सीम बतावतो पथ्थर (पु.)
 – **शेजारी** (पु.) – सीमाडियो (पु.)
शीळ (स्त्री.) – (१) पथ्थरनी छाट, सलाटी (स्त्री.); (२) सिसोटी (स्त्री.)
शुकशुकाट (पु.) – (१) शूनकार (पु.); (२) सनसनाटी (स्त्री.); (३) स्तब्धता, शांतता (स्त्री.)
शुक्रिया [अ.] (स्त्री.) – आभार, आभारनो शब्द (पु.), धन्यवाद
शुक्ल [सं.] (वि.) – शुक्ल : (१) सफेद, धोळुं; (२) चांदनी –वाळुं
 – **काष्ठ** (न.) – लचांड (न.), बला (स्त्री.)
 – **पक्ष** [सं.] (पु.) – शुक्लपक्ष (पु.), सुद (स्त्री.)
शुध्द [सं.] (वि.) – शुध्दः (१) चोख्खुं, स्वच्छ; (२) पवित्र; (३) शुक्ल, चांदनीवाळुं
 – **लेखन** (न.) – व्याकरण के जोडणीना नियमानुसार लेखन (न.)
 – (स्त्री.) – शुध्द, सूध (स्त्री.), भान (न.)
 – **बुध्द** (स्त्री.) – सूधबूध (स्त्री.), भान
 – **जाणे** – सूध ऊडी जवी
 – **येणे** – सूध आववी, –वळवी
शुध्दी [सं.] (स्त्री.) – शुध्दि (स्त्री.): (१) शुध्दता, पवित्रता (स्त्री); (२) स्वच्छता (स्त्री.); (३) प्रायश्चित करीने शुध्द थवुं ते; (४) धर्मांतरित ने धर्म विधिथी पाछु मूळ धर्ममां आणवुं ते; (५) भान (न.), जागृति (स्त्री.); (६) सुधार (पु.), शोधन (न.)

– **करण** [सं.] (न.) – शुध्दि करवी ते, अशुध्दने शुध्द करवुं ते
– **पत्र** (न.) – शुध्दिपत्र (न.), छापनी भूलोना सुधारानी यादी
– **वर असणे** – भानपर होवुं
– **वर आणणे** – भानपर लाववुं
– **वर येणे** – शुध्दिपर आववुं

शुभ [सं.] (वि.) – शुभ, मंगल, कल्याणकारी
– (न.) – भलुं, कल्याण (न.)
– **चिंतक** (वि.) – शुभचिंतक, हितेच्छु.
– **वर्तमान** (न.) – (१) शुभ के सारो समाचार (पु.); (२) बायबलना 'नवा करार' ना चार अध्यायोपैकी दरेक
– **शकुन** (पु.) – सारो शुकन (पु.)

शकुनी (पु.) – शुभ शुकनियाळ

शुभाशुभ [सं.] (वि.) – शुभाशुभ शुभ के/अने अशुभ (न.) (१) शुकन (पु. न.); (२) सारी – माठी वेळा (स्त्री.)

शुभ्र [सं.] (वि.) – शुभ्र, सफेद, धोळुं

शुल्क [सं.] (न.) – शुल्क (न.): (१) मूल्य (न.) किंमत (स्त्री.); (२) (निशाळ व.नी) फी (स्त्री.) (३) लवाजम (न.)

शुश्रूषा [सं.] (स्त्री.) – शुश्रूषा (स्त्री.), मांदा वगेरेनी सेवाचाकरी मावजत (स्त्री.)

शुष्क [सं.] (वि.) – शुष्क : (१) सूकुं, लूखुं; (२) सार – विनानुं; (३) रस – भाव – विनानुं; (४) अरसिक; (५) नकामुं, निष्प्रयोजन

शून्य [सं.] (वि.) – शून्यः (१) खाली; (२) उज्जड, निर्जन; (३) (समासने अंते) रहित, विनानुं ('गृहिणीशून्य गृह')
– (न.) – शून्य (न.) ; (१) शून (स्त्री.), मींडु (न.); (२) खालीखम (न.); अभाव (पु.), कंई नहि ते
– **काढणे** – मींडुं करवुं, कूंडाळुं करवुं.
– **होणे** – (१) शूनकार थवुं; (२) बहेर मारवी, जड होवुं

शूर [सं.] (वि.) – शूर, निर्भय, पराक्रमयुक्त
– **वीर** (पु.) – शूरवीर, बहादुर, अडीखम

शूल [सं.] (पु.) – शूळ (न.) : (१) भालाजेवुं एक प्राचीन शस्त्र; (२) शूळी (स्त्री.)

शृंखला [सं.] (स्त्री.) – शृंखला (स्त्री.) : (१) सांकळ (स्त्री.); (२) बेडी (स्त्री.); (३) परंपरा, मालिका (स्त्री.), कडीबंध क्रम (पु.)

शृंग [सं.] (न.) – शृंग (न.) : (१) शिंगडुं (न.); (२) शिखर (न.), टोच (स्त्री.)

शृंगार [सं.] (पु.) – शृंगार (पु.) : (१) विलास (पु.), रति (स्त्री.); (२) शणगार, साज (पु.)
– **णी** (स्त्री.) – शणगारवुं ते; शणगार, साज (पु.)
– **णे** (सं. क्रि.) – शृंगारवुं, शणगारवुं
– **रिक** (वि.) – (१) शृंगारी, कामी; (२) शृंगाररस ऊपजावे एवुं

शे (वि.) – सो ('दोनशे'), शतकनी संख्या दर्शावतो प्रयोग

शेक (पु.) – शेक (पु.) : (१) शेकवुं ते; (२) गरमी (स्त्री.)
– **णे** (स. क्रि.) – शेकवुं, गरमी आपवी (शरीरना कोई अंगने)
– **णे** (अ. क्रि.) – (१) तापवुं; (२) वीतवुं, गुजरवुं, आवी पडवुं ('ते प्रकरण अंगावर शेकले')

शेकडा (पु.) – सेंकडो (पु.)
– (अ.) – सेंकडे ('शेकडा ४ टक्के व्याज)
– **डो** (वि.) – सेंकडो

शेकाटा (पु.) **शेकोटी** (स्त्री.) – तापणी (स्त्री.), तावणुं (न.)

शेखचिल्ली, शेखमहंमदी (स्त्री.) – शेखच(–स.)ल्लीपणुं (न.), हवाई किल्ला बांधवा ते

शेखी (स्त्री.) – शेखी, शेखाई, पतराजी, बडाई (स्त्री.)
– **मिरविणे** – शेखी करवी, – मारवी, – बडाई हांकवी

शेगडी (स्त्री.) – (१) शगडी, सगडी, अंगारी, अंगीठी (स्त्री.); (२) एसणुं (न.), सोनीनी नानी सगडी (स्त्री.)

शेगरा (पु.) – सीगरो (पु.), सुतारनुं पकडमां राखवानुं एक ओजार,

शेंग (स्त्री.) – शिंग, शींग (स्त्री.) : (१) कठोळ के वालनी बीयांवाळी पापडी (स्त्री.), (२) मगफळीनी शींग (स्त्री.)
– **दाणा** (पु.) – मगफळीनो दाणो (पु.),

शेज़ (स्त्री.) – (१) सेज, पथारी, शय्या (स्त्री.); (२) पीयळ (स्त्री.), कपाळमां करेली कंकुनी अर्चा (स्त्री.)
– **घर** (न.) – सूवानो ओरडो (पु.), शय्यागृह (स्त्री.);
– **पडणे, लागणे** – क्रम पडवो, परिपाटी पडवी,

शेज़ार (पु.) – पडोश (–स), पाडोश (पु.)
– **पाज़ार** (पु.) – आडोश पाडोश (पु.)

शेज़ारती (स्त्री.) – देवतानीं निद्रासमयनी आरती (स्त्री.)

शेज़ारी (पु.) – पाडोशी (पु.)
– **पाज़ारी** (पु.) – आडोशी पाडोशी (पु.)

शेज़ारीण (स्त्री.) – पाडोशण, पडोसण (स्त्री.)

शेज़ारीं, शेज़ाराला (अ.) – पडोशमां, अडीने
शेज़ी (स्त्री.) – पाडोशण (स्त्री.)
शेट (पु.) – शेठ, शेठियो (पु.) : (१) मालिक, धणी (पु.) (२) शाहुकार (पु.) (३) वाणियो (पु.)
– जी (पु.) –वेपारी, दुकानदार (पु.)
शेटाई (स्त्री.) – शेठाई (स्त्री.), शेठपणुं (न.)
शेटाणी (स्त्री.) – शेठाणी, शेठनी स्त्री.
शेड (स्त्री.) – (१) चीरी (स्त्री.); (२) मती (स्त्री.) (वणाटना काममां वपरातुं एक ओजार)
शेडा (पु.) – अछोडो (पु.), घडियाळनी सांकळी (स्त्री.); (२) दोरीनो टुकडो (पु)
शेण (न.) – छाण, गोबर (न.)
– काला, – खळा (पु.) छाणपाणीनुं पातळुं मिश्रण
– कूट (न.) – छाणानो टुकडो (पु.)
– खड्डा (पु.) – उकरडो, छाण नाखवानो खड्डो (पु.)
– खत (न.) – छाणनुं खातर, छाणमूतर (न.)
– पोहो (पु.) – छाणनो पोदळो (पु.)
– पोतेरे (न.) – अबोट (पु.), रसोईनी ने जमवानी जगाने छाणमाटीथी लीपवी ते
– सडा (पु.) – छाणमिश्रित पाणीनुं संमार्जन
– णा मेणाचा (वि.) – (१) कांगुं; (२) दूबळुं; (३) नाजुक
शेणी (स्त्री.) – जुओ 'गोवरी', छाणां
शेंडा (पु.) – टोच (स्त्री.) अग्र (पु.), छेडो (पु.)
– बुडखा (१) टोच ने थड; (२) (लाक्ष.) समूळ वृत्तांत, (पु.)
– ना बुडखा – (लाक्ष.) (१) असंगत वात, (२) आधाररहित वात
शेंडेनक्षत्र (न.) – धूमकेतु, पूछडियो तारो (पु.)
– फळ (न.) – (१) छेल्लुं फळ (न.); (२) (लाक्ष.) छेल्लुं संतान (न.)
शेंडी (स्त्री.) – चोटली (स्त्री.)
– पकडणे – (लाक्ष.) चोटली पकडवी, खसे नहि एम कबजामां लेवुं
शेत (न.) – खेत, खेतर (न.)
– करी (पु.) – खेडु, खेडूत (पु.)
– काम (न.) – खेडाण (न.), खेती (स्त्री.)
– करणे – खेती करवी
– की (स्त्री.) – खेतीनो धंधो (पु.)
– वड (स्त्री. न.) – खेतरोनी जमीन
– ती (स्त्री.) – खेती (स्त्री.), खेडाण (न.)
– तीवाडी (स्त्री.) – खेतीवाडी (स्त्री.)
– भाती (स्त्री.) – खेती ने तेने लगतो धंधो
शेंद (पु.) – बांबूना चीपोनी माटीथी लीपेली भींत (स्त्री.)
– घालणे – तेवी भींत ऊभी करवी
शेंदणे (स. क्रि.) – (१) कूवामांथी पाणी काढवुं; (२) पाणी काढीने सिंचवुं
शेंदरी (वि.) – सिंदूरियुं, सिंदूरना रंगनुं
शेंदाड (न.) – चीभडुं, फूट (न.)
– शिपाई (पु.) – डरपोक के नकली सिपाई (पु.)
शेंदूर (पु.) – सिंदूर (न.)
– उतरणे – तेल–सिंदूरनो मूर्तिउपरनो पड पडवो, (लाक्ष.) मोटाई के देवत्वनो डोळ उघाडो पडवो
– चढविणे, – लावणे – वाघो चडाववो, तेल–सिंदूरनो लेप चढाववो
शेंदेलोण (न.) – सिंधव (न. पु.), खनिज मीठुं (न.)
शेप (स्त्री.) – वरियाळी (स्त्री.)
शेपटणे (स. क्रि.) – (१) पूंछडां आमळवां (बळदना); (२) बळदोने झपाटाभेर हांकवुं
शेपटा (पु.) – वेणीनो लांबो छेडो (पु.), वाळनी वाळेली लट (स्त्री.)
शेपटी (स्त्री.) **शेपूट** (न.) – पूछ, पूछडुं (न.) पूंछडी (स्त्री.)
– अडकणे – गूंचावुं, सपडावुं
– घालणे – (लाक्ष.) बी जवुं, डरवुं; (२) बीने नासवुं
– हालविणे – पूंछडी पटपटाववी, (लाक्ष.) जी लब्बे करवुं, कदमबोसी करवी
शेपाळ्या (स. क्रि.) – स्त्रीलंपट, कामी
शेफारणे (अ. क्रि.) – फूलवुं, छकी जवुं, गर्वथी भरवुं
शेम, शेंब (स्त्री.) – आम (पु), जळस (न.)
शेमला (पु) – फेंटानो पालव (पु.)
शेंबडा (वि.) – लीटियुं, नाक सतत बहेतुं होय एवुं
शेंबी (स्त्री.) – जुओ 'शिंगडे'
शेंबूड (पु) – लींट (न. स्त्री.), शेडा (पु. ब. व.)
शेर (पु.) – शेर (पु.) : (१) एक जूनुं वजन, मणनो चाळीसमो भाग; (२) वाघ के सिंह (पु.); (३) उर्दू के फारसी कविता के तेनी कडी (स्त्री.); (४) 'शेर' [इं.], भाग, हिस्सो (पु.), (लाक्ष.) अन्नोदक नो संबंध

– (वि.) – पराक्रमी; जबर

शेरडी (स्त्री.) – बकरी (स्त्री.)

शेरणी (स्त्री.) – (१) गोळनी चाकी, भेली (स्त्री.) (२) मानता कर्या पछी वहेंचाती प्रसादी (स्त्री.), प्रसादनी मीठाई (स्त्री.)

शेरवा (पु.) – सेरवो, मांस उकाळीने बनावेलो रस (पु.)

शेरवाणी (–नी) (स्त्री.) – शेरवाणी (–नी) (स्त्री.), एक प्रकारनो लांबो कोट (पु.)

शेरा (पु.) – (१) अभिप्रायनी टूंकी नोंध (स्त्री.); (२) टिप्पणी, टीका (स्त्री.)

– मारणे, – लिहिणे – शेरो करवो, – मारवोः (१) अभिप्राय बतावववो; (२) टीका टिप्पणी करवी

शेरी (स्त्री.) – (१) शेरी, सांकडी गली (स्त्री.), फळियुं (न.) (२) रजवाडानी खानगी मालीकीनी जमीन

शेल (न.) – (१) उच्चपद (न.); (२) चुनंदो भाग; (३) शिर (न.)

शेलका (वि.) – (१) चुनंदुं; (२) उत्तम, सरस

शेला (पु.) – शेलुं (न.), कसबी खेस (पु.)

– पागोटे (न.) – मानचांद (पु.)

शेलाटा (वि. पु.) – ऊंचो ने एकवडियो

– टी (वि. स्त्री.) – पातळी ने ऊंची, एक वडा बांधानी, सुंदर स्त्री.

शेले (न.) – (१) धूं (–झूं) सरी (स्त्री.); (२) भार, बोजो (पु.)

शेव (स्त्री.) – (१) सफरजनना जातिनुं एक फळ (न.), नासपाती (स्त्री.); (२) शे (–से) व

– गाठी (स्त्री.) – शेव गांठिया (पु.ब.व.)

– (पु.) – (१) छेडो; (२) पालव (पु.); (३) भागोळ (स्त्री.)

– घालणे – (१) पालव हलावीने बोलाववुं; (२) पालवथी दीवो ओलववो

– घेणे – ओसरवुं, ओछु थवुं (दुःख)

– देणे – साथ– संगत करवी

– बाधणे – खराब संगतनी माठी असर थवी

– लावणे – (१) मदद करवी, सहाय आपवी; (२) जमीन उपरछल्ले उझरडवी

– येणे – कन्याने अटकाव् आववो, –रजः स्राव थवो

शेवगा (पु.) – सरगवो (पु.)

– ग्याची शेंग (स्त्री.) – सरगवानी शिंग (स्त्री.)

शेवट (पु.) – (१) आखर (स्त्री.), अंजाम, परिणाम (पु.); (२) छेडो, केडो (पु.); (३) अंत (पु.), समाप्ति (स्त्री.)

– (न.) – टोच, अग्र (न.)

– चा (वि.) – अंतिम, अंतियुं, छेल्लुं

– णे (स. क्रि.) – (१) (चप्पु व. ने) धार काढवी, पानुं तीक्ष्ण करवुं; (२) शेड फोडवी, धारा नीकळे एम करवुं

शेवटी (अ.) – अंते, आखरे

शेवती (स्त्री.) – सीमंत (न.), अघय(–र)णी (स्त्री.), पहेलोवहेलो गर्भ रहेवानी क्रिया

शेवते (न.), **–त्ता** (पु.) – भिलामांना तेलनुं दूधमां नाखेलुं टीपुं (न.)

शेवंती (स्त्री.) – सेवती, गुलदावरी (स्त्री.)

शेवरी (स्त्री.) – शीमळ(–ळो) (पु.), शाल्मली (पु.)

शेवरे (न.) – बिलाडीनो टोप, कूतरानो कान (पु.), शिलींध (न.), एक वनसपति

शेवा (पु.) – झांखरुं (न.)

शेवाळ (न.) – शेवाळ; पाणीमां थती लील (स्त्री.)

– णे (अ. क्रि.) – लील – शेवाळ – बाझवी

शेष [सं.] (वि.) – शेष, बाकी रहेलुं

– पूर्ती (स्त्री.) – बाकी रहेलुं पूरुं करवुं ते

शेस (स्त्री.) – (१) कोई देवाताने अर्पेली कन्यानो तेनी साथे विवाह करवानो विधि (२) पियळ, कपाळमां करेली कंकुनी अर्चा (स्त्री.)

– भरणे – वेश्यानी कन्यानो के देवदासीनो दीक्षाविधि करवो, एटले कोईपण पुरुष साथे पहेलो संग करावववो

– गाठ (स्त्री.) – सहेजे छूटे एवी गांठ

शेळपट (वि.) – (बकरी जेवुं) कांगुं, नमालुं; (२) डरकण, बीकण

शेळी (स्त्री.) – बकरी (स्त्री.)

शैथिल्य [सं.] (न.) – शैथिल्य, ढीलापणुं (न.), सुस्ताई (स्त्री.)

शैली (स्त्री.) – शैली, ढब, रीत (स्त्री.)

शोख, शौक [अ] (पु.) –शोख (पु.) : (१) नाद, छंद (पु.); (३) होंश, इच्छा, कोड (स्त्री.); (३) मोजमजा, रंगबाजी (स्त्री.)

शोखीन, शौकीन (वि.) –शोखी, शोखीन, शोखीलुं, रसीलुं

शोचनीय [सं.] (वि.) – शोचनीय, शोच–शोक–दुःख–पस्तावो–करवायोग्य

शोध [सं.] (पु.) – (१) शोध, खोळ, तपास (स्त्री.); (२)

सुधार (पु.), शुध्दि (स्त्री.)
— क (वि.) — शोधक : (१) शोध करनारुं; (२) शुध्द करनारुं
— णे (स. क्रि.) — (१) शोधवुं, खोळवुं; (२) गाळवुं, गाळीने शुध्द करवुं; (३) तपासवुं, तपासीने दुरस्त करवुं
— पत्र (न.) — शुध्दिपत्र (न.),
शोधाशोध (स्त्री.) — शोधाशोध, शोधंशोधा (स्त्री.), बधे त्यां शोध, शोधखोळ (स्त्री.)
शोप (स्त्री.) — वरियाळी (स्त्री.)
शोभणे (अ. क्रि.) — शोभवुं, ओपवुं
शोभविणे (सं. क्रि.) — (१) शोभाववुं; (२) ऊजळुं करवुं
शोभा [सं.] (स्त्री.) — (१) शोभा, कांति (स्त्री.), ओप (पु.); (२) (लाक्ष.) फजेती (स्त्री.) (३) एन, शोभा, आबरू (स्त्री.)
— करणे — (१) सजाववुं, शणगारवुं; (२) (व्यंग्या.) फजेती करवी, बेआबरू करवी
— राहणे — शोभा— एन — आबरू — रहेवी
— आणणे — ओप आपवो, शोभा आणवी, शणगारवुं
— येणे — ऊजळुं थवुं, शोभवुं
शोभिवंत — (१) शोभित, सुंदर, शोभतुं; (२) शणगारायेलुं
शोर [फा.] (पु.) — शोर, कोलाहल, घोंघाट (पु.प
शोष [सं.] (पु.) — शोष, सोस (पु.), प्यास, तरस (स्त्री.)
— पडणे — शोष पडवो, तरस लागवी,तरसथी गळुं सुकावुं.
— णे (स. क्रि.) — शोषवुं, चूसी लेवुं, चूसी सूकुं करी नाखवुं
— क (वि.) — शोषक, चूसी लेनारुं
शौक [अ.] (पु.) — 'शोख' जुओ
शौच [सं.] (पी.) — शौच (पु.); (१) शुचिता, पवित्रता (स्त्री.); (२) मलोत्सर्ग (पु.)
— करणे — शौच करवो, मलोत्सर्ग करवो
— कूप (पु.) — शौचकूप, कूआनो संडास (पु.)
— खड्डा (पु.) — खाडानो संडास
— विधि [सं.] (पु.) — शौचविधि, मलोत्सर्ग, मळत्याग नी क्रिया (पु.)
— चास जाणे — शौच जवुं, झाडे जवुं
श्मशान [सं.] (न.) — श्मशान, मसाण (न.)
— वैराग्य (न.) — श्मशान पूरतुं—क्षणिक—वैराग्य (न.)
श्मश्रू [सं.] (स्त्री.) — श्मश्रु (स्त्री.), दाढी—मूछना वाळ (पु.ब.व.)
— करणे — दाढी मूछनी हजामत करवी
श्येन [सं.] (पु.) — बाज पक्षी (पु.)
श्रध्दा [सं.] (स्त्री.) — श्रध्दा (स्त्री.) : (१) भक्तियुक्त विश्वास (पु.); (२) आस्था (स्त्री.प
— ळू (वि.) — श्रध्दाळु
श्रमणे (अ. क्रि.) — (१) श्रमवुं, महेनत करवी; (२) थाकवुं
श्रमविणे (स. क्रि.) — (१) महेनत कराववी; (२) थकाववुं
श्रमी (वि.) — श्रमी : (१) काम करनारुं, श्रमजीवी; (२) महेनतु
श्राध्द [सं.] (न.) — (१) पितरोनी तर्पणक्रिया (स्त्री.); (२) श्रध्दाथी करेलुं ते
— पक्ष (पु.ब.व.) — श्राध्दपक्ष, शरादि(—धि)यां (न.ब.व.), भाद्रपद वदना दिवसो
— करणे — श्राध्द करवुं, सारवुं, सरावतुं
श्राप (पु.) — श्राप, शाप (पु.), बददुआ (स्त्री.)
श्रावक (पु.) — जैन के बौध्दधर्मी गृहस्थ (पु.)
श्रावणी [सं.] (स्त्री.) — (१) नवी जनोई पहेरवानो विधि; (२) श्रावण पूर्णिमा (स्त्री.)
श्री [सं.] (स्त्री.) — श्री (स्त्री.) : (१) लक्ष्मी, संपत्ति (स्त्री.); (२) शोभा (स्त्री.)
— कार (पु.) — 'श्री' शब्द मथाळे लखावो ते
— खंड (न.) — (१) श्रीखंड, शिखंड (न.); (२) चंदन (न.)
— गणेश (पु.) — प्रारंभ (पु.)
— पाद (पु.) — श्रीपात, संन्यासी, विरागी (पु.)
— फळ (न.) — श्रीफळ, नाळियेर (न.)
— मंत (वि.) — श्रीमंत, धनवान
— मुख (न.) — (१) श्रीमुख, पूज्य ने पवित्र माणसनुं मुख (न.); (२) (तिरस्कारमां) डाचुं, मों (न.)
— मुखात भडकावणे — थप्पड मारवी, तमाचो चोडी देवो
— शिल्लक (स्त्री.) — अवल सिलक (स्त्री.)
श्रुत [सं.] (वि.) — श्रुत, सांभळेलुं
— करणे — संभळाववुं, सुणाववुं
श्रुतिका (स्त्री.) — संभळावीने (एटले आकाशवाणीपर) भजवेली नाटिका (स्त्री.)
श्रेढी [सं.] (स्त्री.) — श्रेढी, उत्तरोत्तर चढतुं थतुं जवुं ते, 'प्रोग्रेशन'

श्रेणी [सं.] (स्त्री.) – श्रेणि(–णी) (स्त्री.) : (१) पंक्ति, हार (स्त्री.); (२) श्रेढी (स्त्री.)

श्रेय [सं.] (स्त्री.) – (१) श्रेय, कल्याण (न.); (२) पुण्यनुं फळ (न.)

– स्कर [सं.] (वि.) – श्रेयस्कर, हितकर, कल्याणकारी

श्रेष्ठ [सं.] (वि.) – श्रेष्ठ, सर्वोच्च, सर्वोत्तम

श्रेष्ठी [सं.] (पु.) – श्रेष्ठी, शेठ, महाजननो आगेवान (पु.)

श्रोता [सं.] (पु.) – श्रोता, सांभळनार (पु.)

– वर्ग (पु.) – सांभळनार समुदाय (पु.)

श्रोत्री, श्रोत्रीय (पु.) – (१) वेदपारंगत ब्राह्मण (पु.); (२) अग्निहोत्री (पु.)

श्लाघ्य [सं.] (वि.) – श्लाघ्यः (१) योग्य, घटित; (२) प्रशंसनीय

श्लेष [सं.] (पु.) – श्लेष (पु.) एक ज शब्दमांथी नीकळतो बीजो अर्थ, एक भाषालंकार (पु.)

श्वशुर [सं.] (पु.) – श्वशुर, ससरो (पु.)

श्वा, श्वान [सं.] (पु.) – श्वानं, कूतरो (पु.)

श्वापद [सं.] (न.) – श्वापद, जंगली पशु (न.)

श्वेत [सं.] (न.) – श्वेत, शुभ्र, धोळुं, सफेद

– कुष्ठ [सं.] (न.) – शरीरनी चामडी धोळी थवानो कोढ (पु.)

श्वेतांबर [सं.] (पु.) – श्वेतांबर (पु.) : (१) सफेद वस्त्रवाळो (पु.); (२) जैन धर्मनो एक संप्रदाय के तेनो अनुयायी (पु.)

ष

षट् [सं.] (वि.) – षट्, छ

– क [सं.] (न.) – षट्क, छकडुं (न.), छ नो समुच्चय (पु.)

– कर्णी (अ.) – (१) छ कानों पर–एटले त्रीजा माणसना कानपर; (२) जाहेर

– होणे – (१) फूटवुं, उघाडुं पडी जवुं; (२) जाहेर थवुं, फेलावुं

– कोण [सं.] (पु.) – षट्कोण (पु.), छ खूणावाळी आकृति, 'हेक्झॅगॉन'

षड्ज [सं.] (पु.) – षड्ज, संगीतना सप्त स्वरोमांनो पहेलो स्वर 'सा'

– लावणे – पहेलो स्वर लगाडवो, –काढवो – महेफिलनो प्रारंभ करवो

षड्रिपू [सं.] (पु.ब.व.) – षड्रिपु, (कामक्रोधादि) छ शत्रुओ (पु.ब.व.)

षष्टी [सं.] (स्त्री.) – षष्टि (स्त्री.) : (१) साठ वरस; (२) साठ वरस पूरां थवांनो उत्सव (पु.)

– करणे – (१) साठ वरस पूरां थवांनो उत्सव करवो; (२) (व्यंग्योक्ति) वखोडवुं, वगोववुं, फजेती करवी

षष्ठी [सं.] (स्त्री.) – षष्ठी (स्त्री.) : (१) छठ, पखवाडियानी छठी तिथि (स्त्री.); (२) छठी विभक्ति (स्त्री.); (३) बाळकना जन्मनो छठो दिवस (पु.); (४) सोळ मातृदेवताओमांनी एक (स्त्री.)

षंढ [सं.] (पु.) – षंढ, नपुंसक, हीजडो (पु.)

षोक, षौकी – 'शोख' 'शोखीन' जुओ

षोडशोपचार [सं.] (पु.) –पूजाना सोळ उपचार (पु.ब.व.)

स

स (अ.) – साथे, सहित ए अर्थनो प्रत्यय (जेम के 'सादर', 'सगुण' इ.)

सइ (–ई), सय (स्त्री.) – (१) याद (स्त्री.), स्मरण (न.); (२) गबी (स्त्री.); (३) सखी, साहेली, बहेनपणी (स्त्री.)

सईस [अ.] (पु.) – स (–सा)ईस, घोडावाळो, रावत (पु.)

सऊळ (वि.) – सहेज खारुं

सकट, सगट (अ.) – सहित, साथे, सुध्दा, मळीने

सकर्मक (वि.) – सकर्मक, कर्मवाळुं (क्रियापद) (व्याक.)

सकल (–ळ) [सं.] (वि.) – सकल (–ळ), तमाम, बधा

सकलात (–द) – सकलात (–द) (स्त्री.), एक जातनुं ऊननुं कापड (न.), बनात (स्त्री.)

सकस (वि.) – कसदार, पुष्टिदायक

सकळिक (वि.) – बधा, सर्व
सकाम [सं.] (वि.) – सकामः (१) इच्छावाळुं; (२) कामनाथी करेलुं के थयेलुं; (३) स्वार्थी; (४) कामी, लंपट
सकारण (अ.) – कारणसर
सकाळ (पु., स्त्री) – सवार (स्त्री.)
– ळी (अ.) – सवारे
सकृत्‌दर्शनी (अ.) – (१) दृष्टिक्षेप थतां, जोतांवेत; (२) उपर उपर जोतां
सकेशा [सं.] (वि. स्त्री.) – माथांना वाळ नहि मूंडेली (विधवा)
सक्त (–ख्त) [फा.] (वि.) – सखत, सख्त : (१) उग्र आकरुं; (२) कठण, मजबूत; (३) कठोर (४) कष्टप्रद, सश्रम
– मजूरी (स्त्री.) – सखत सजा (स्त्री.), सश्रम कारावास (पु.)
सक्ती (स्त्री.) – (१) सखती, सखताई (स्त्री.); (२) जुलम (पु.) (३) फरजियात करवुं
सक्रिय [सं.] (वि.) – सक्रिय, अमली २) क्रियाशील
सखल (वि.) – नीचलुं, नीचाणवाळुं,
– (न.) – नीचाण (न.), ढोळाव (पु.), हेठलाण (न.)
– वट (वि.) – छीछरुं
सखा [सं.] (पु.) – सखा, मित्र (पु.)
सखी [सं.] (स्त्री.) – सखी, साहेली, बहेनपणी (स्त्री.)
सखी [अ.] (वि.) – सखी, उदार, दानशूर
– चा लाल (पु.) – सखीनो लाल, घणो उदार माणस (पु.)
सखेद [सं.] (वि.) – सखेद, खेदयुक्त
– (अ.) – खेद साथे
सखोल (वि.) – (१) अति ऊंडुं; (२) गंभीर, गूढ
सख्खा (वि.) – सगो
सख्य [सं.] (न.) – सख्य (न.), मैत्री (स्त्री.)
सगपण (न.) – सगपण (न.), लोहीनो संबंध
सगळा (वि.) – सघळुं, तमाम, समग्र
– ळीकडे (अ.) – सर्वत्र, बधे
– ळे मुसळ केरांत – (लाक्ष.) आखुं कोळुं शाकमां, तद्दन स्पष्ट होवा छतां थयेली सरतचूक (स्त्री.)
सगा (पु.) –सगा, आप्त जन (न.)
– ई (स्त्री.) – सगाई (स्त्री.) : (१) सगवाड (स्त्री.) (न.); (२) लग्न संबंध
– सोयरा (पु.) – सगासंबंधी (न.)
– गेसोयरे (पु.ब.व.) – सगांसांई, सगांसंबंधी (न.ब.व.)
सगोत्र [सं.] (वि.) – सगोत्र, एक गोत्रनुं
सघन (वि.) – सघन : (१) गाढ, घन; (२) नक्कर, 'सॉलिड'
संकट [सं.] (न.) – (१) संकट (न.), आपत्ति (स्त्री.); (२) विघ्न (न.)
– घालणे – भीड पाडवी, हठ लेवी, संकडामणमां नाखवुं
– टळणे – संकट दूर थवुं, अणी चूकवी
– पडणे – भीड पडवी, मुश्केली थवी, संकडावु
– टाला उभे असणे – आपत्तिवखते आधार थवुं
संकल्प [सं.] (पु.) – संकल्प (पु.): (१) इरादो, मनसबो (पु.); (२) निश्चय (पु.); (३) अमुक फळ मळे ते माटे अमुक कार्यक्रम करवानो उच्चार करवो ते
– विकल्प (पु.) – (१) संकल्प विकल्प (पु.ब.व.), तर्कवितर्क; (२) मननो डगमगाट–अनिश्चय (पु.); (३) शंकाकुशंका (स्त्री.ब.व.)
संकष्ट (न.) – (१) संकट (न.), अडचन (स्त्री.); (२) भारे कष्ट (पु.)
– चतुर्थी, संकष्टी (स्त्री.) – संकटचतुर्थी, – चोथ (स्त्री.) (स्त्री.), एक गणेशव्रत, वद्यपक्षनी चोथ (स्त्री.)
संकीर्ण [सं.] (वि.) – संकीर्ण : (१) सेळभेळ थयेलुं, मिश्र; (२) अटपटुं, गूंचवण भरेलुं; (३) भरचक, खींचोखीच
संकुचित [सं.] (वि.) – संकुचित : (१) संकोच पामेलुं; (२) सांकडा मननुं, स्वार्थी; (३) बिडायेलुं
संकेत [सं.] (पु.) – संकेत (पु.) : (१) इशारो (पु.); (२) अणसार (–रो) (पु.)
संकोच [सं.] (पु.) – संकोच (पु.) : (१) संकडाश (स्त्री.); (२) आंचको (पु.), खचकावुं ते; (३) ओझपो (पुं) शरम, लज्जा (स्त्री.); (४) बिडावुं ते
– णे (अ. क्रि.) – (१) संकोचावुं, ओझप(–पा)वुं, ओशंकावुं; (२) खचकावुं, अचकावुं
– ची (वि.) – संकोचशील
संक्रमण [सं.] (न.) – संक्रमण (न.) : (१) एक अवस्थामांथी बीजीमां जवुं ते; (२) ओळंगवुं ते; (३) सूर्ये एक राशिमांथी बीजी राशिमां जवुं ते
संक्रांत, –ति[सं.] (स्त्री.) – संक्रांत (–ति) (स्त्री.)

उतराण (स्त्री.) उत्तरायण (न.)
– (वि.) – संचारित, एक जगाएथी बीजी जगाए पहोंचतुं करेलुं
– येणे – (लाक्ष.) संकट आववुं, आफत आववी
संख्या [सं.] (स्त्री.) – संख्या (स्त्री.) : (१) अंक, आंकडो (पु.); (२) गणना, गणतरी (स्त्री.)
– **मोजणे** – गणतरी करवी
– **लिहिणे** – संख्या मांडवी, आंकडो लखवो
– **शास्त्र** (न.) – आंकडाशास्त्र (न.) 'स्टॅटिस्टिक्स'
संग [सं.] (पु.) – संग (पु.) : (१) संबंध (पु.), संगति, मैत्री (स्त्री.); (२) संभोगक्रिया
– [फा.] (पु.) – संग, पथ्थर (पु.)
– **जिरे** (पु.) – शंखजीरुं (न.)
– **तरास** (पु.) – संगतराश, सलाट (पु.)
– **मरवर** (पु.) – संगेमरमर, आरसपहाण (पु.)
संगत (–ती) [सं.] (स्त्री.) – संगत (–ती) (स्त्री.), संगाथ (पु.)
– **वार** (अ.) – संगतवार, आगळपाछळना संबंध साथे
– **सोबत** (स्त्री.) – (१) साथ, संघात (पु.), सोबत (स्त्री.); (२) सहवास (पु.); (३) साथी सोबती (पु.)
संगनमत (न.) – (१) एकमत होवुं ते, संप, मेळ (पु.); (२) संतलस, खानगी मसलत (स्त्री.)
संगम [सं.] (पु.) – संगम, मेळाप, समागम (पु.): बे नदीओना प्रवाह अथवा नदी अने सागर भेगा मळे अे स्थान
संगर [सं.] (पु.) – संगर, संग्राम (पु.), युध्द (न.)
संगरात (पु.) – सलाट (पु.)
सं (–सां)गाती (पु.) – संगाथी, सोबती (पु.)
संगी (वि.) – साथ – संगत – करतुं
– (पु.) – संगी, सोबती (पु.)
संगीन (वि.) – संगीन : (१) मजबूत, टकाउ; (२) वजनदार; (३) व्यवस्थित, बराबर गोठवेलुं
– (स्त्री.) – संगीन (स्त्री.), 'बेयॉनेट'
संगे (अ.) – संगाथे, साथे
संगोपन [सं.] (न.) – संगोपन, पालनपोषण (न.), उछेर (पु.)
संगोपणे (स. क्रि.) – संगोपवुं, उछराववुं
संग्रह [सं.] (पु.) – संग्रह, संघरो (पु.)
– **करणे** – संघरवुं
– **ही असणे** – (१) संग्रहमां होवुं; (२) ताबामां – पासे – होवुं; (३) परिवारमां होवुं
संग्रहणी [सं.] (स्त्री.) – संग्रहणी, संघरणी, झाडानो एक रोग
संग्रही (वि.) – (१) संग्रह करतुं; (२) संग्रहखोर, अयोग्य संग्रह करनार
संघटक (वि.) – संघटक, संगठक (पु.), 'ऑर्गनायझर'
संघटन [सं.] (न.) – संघटन, संगठन (न.)
– **ना** (स्त्री.) – संघटित –संगटित – स्थिती, संघटना (स्त्री.)
संघर्ष [सं.] (पु.) – संघर्ष (पु.) : (१) घसाघस (स्त्री.); (२) झघडो, कलह (पु.); (३) झूझ (स्त्री.)
संघट्टण (न.) – (१) संघट्टन, मिलन (न.); (२) निकट संबंध, घरोबो (पु.)
सच़कार (पु.) – बानुं (न.)
सचिंत (वि.) – सचिंत, चिंतायुक्त
– **होणे** – चिंता लागवी, उचाटमां पडवुं
सचिव [सं.] (पु.) – सचिव (पु.) : (१) प्रधान, मंत्री (पु.); (२) शासकीय विभागनो मुख्य अधिकारी, –कारभारी (पु.), 'सेक्रेटरी'
– **वालय** (न.) – अनेक शासकीय विभागोनां ने मंत्रिमंडळनां कार्यालयोनी इमारत
सचेष्ट [सं.] (वि.) – सचेष्ट : (१) हालचाल करनारुं; (२) सजीव, चेतनायुक्त
सचैल [सं.] (वि.) – सचैल, कपडांसहित
सच़ोटी (स्त्री.) – नेकी, प्रामाणिकता (स्त्री.)
सच्चा (वि.) – सच्चुं, इमानी, असल
सच्छिद्र [सं.] (वि.) – छिद्राळु (वि.), 'पोरस'
सज़ण(–न), –णा (पु.) – प्रियकर (पु.)
–णी (–नी) (स्त्री.) – सजनी, प्रिया (स्त्री.)
सज़णे (अ. क्रि.) – (१) सज–तैयार–थवुं; (२) सजावुं, शणगार करवो
सज़विणे (सं. क्रि.) – सजाववुं : (१) सज कराववुं; (२) शणगारवुं; (३) कळा–आरास्तगी–करवी
सज़ा [फा.] (स्त्री.) – सजा, शिक्षा (स्त्री.)
सज़ाई, सज़ावट (स्त्री.) – (१) सजाई, सजावट (स्त्री.); (२) कळा, आरास्तगी (स्त्री.)
सजातीय [सं.] (वि.) – सजातीय, समान जाति के वर्गनुं
सजावार [फा.] (अ.) – पध्दतिसर, योग्य रीते
सजीव [सं.] (वि.) – सजीव, जीवतुं, चेतनायुक्त

सजुगरा (पु.) – बाजरी (स्त्री.)
सज्ज (वि.) – सज्ज (–ज), तैयार, सिध्द
सज्जड (वि.) – सज्जड, सजड, मजबूत, सख्त
सज्जन [सं.] (वि.) – सज्जन, भला स्वभावनुं
– (पु.) – सज्जन, सदाचारी माणस (पु.)
सज्जा (पु.) – (१) छजुं (न.), झरूखो (पु.), बारी बहार काढेलुं झझूमतुं बांधकाम (न.) (२) घरना माळउपरनी हवावाली ओरडी (स्त्री.); (३) नाटकगृहनी 'गॅलरी' (स्त्री.) (४) खेडाती जमीननी अखंड पट्टी (स्त्री.)
सज्जीखार (पु.) – साजीखार (पु.)
संच (पु.) – सट, समान वस्तुओनो समूह (पु.); (२) टोळुं, मंडळ (न.); (३) साहित्य (न.), सामग्री (स्त्री.)
संचणे (अ. क्रि.) – (१) संचावुं, एकठुं – भेगुं – थवुं; (२) व्यापी रहेवुं
संचय [सं.] (पु.) – संचय (पु.), भेगुं करवुं ते
संचरणे (अ.क्रि.) – (१) संचरवुं, दाखल थवुं, व्यापी जवुं; (२) झपटावुं; (३) टहेलवुं, आम तेम फरवुं
संचलन (न.) – दळनी कवायत, लश्करी तालीम, 'परेड'
संचा (पु.) – (१) संचो (पु.); यंत्र (न.); (२) कंईक बनावट (स्त्री.)
संचार [सं.] (पु.) – (१) संचार (पु.), परिभ्रमण (न.), टहेलवुं ते; (२) झापट (भूतपिशाचनी) (स्त्री.)
– **बंदी** (स्त्री.) – हरवा फरवानी बंधी, 'कर्फ्यु' (स्त्री.)
– **णे** (अ. क्रि.) – (१) संचरवुं, दाखल थवुं; (२) झपटावुं
संचालक [सं.] (पु.) – संचालक, संस्था चलावनार (पु.)
संचालन [सं.] (न.) – संचालन (न.), (संस्था) चलाववी ते
–नालय (न.) – शासकीय विभाग (पु.), ते विभागनुं कार्यालय (न.)
संचित [सं.] (न.) – (१) संचित (न.), पूर्वजन्मनुं एकठुं थयेलुं पाप–पुण्य (न.); (२) एकठुं करेलुं धन (न.)
संजाप(–ब) [हिं.] (पु.) – (१) संजाप (–ब), लूगडानी रंगीन नक्षीदार कोर (स्त्री.); (२) घारी (स्त्री.); चोटली-फरता राखेला टूंका वाळ
– **दार** (वि.) – संजाप (–ब)दार, किनारीदार (वस्त्र)
सट (स्त्री.) – (१) छठ्ठी, षष्ठि देवता (स्त्री.); (२) ते देवतानी पूजा (स्त्री.)
सटकन् (अ.) – सट, सटक, झट, सडाक दईने
सटकणे (अ. क्रि.) – सटकवुंः (१) छटकी जवुं; (२) नासी जवुं
सटका (पु.) – (१) फटकारो, फटको (पु.); (२) धक्को (पु.)
सटकावणे (सं. क्रि.) – (१) फटको मारवो; (२) फटकारवुं; (३) वढवुं, फिटकारवुं
सटरफटर (न.) – सटरपटर, परचुरण (न.), महत्वविनानुं
सटवी, सटवाई (स्त्री.) – छठ्ठीनी देवता (स्त्री.)
– **ची अक्षरे** (न.ब.व.) – (लाक्ष.) छठ्ठीए कपाळपर लखेलुं भविष्य (न.); छठ्ठीनो लेख
सटासट (अ.) – (१) झटपट, त्वराथी; (२) लागलागट
सटीक (वि.) – टीका–भाष्य – विवरण – सहित
सटीप (वि.) – नोंधो सहित
सटीसामाशी (अ.) – भाग्ये, जवल्ले, कोक वखत, क्वचितज,
सट्टा (पु.) – सट्टो (पु.)
–ट्टेबाजी (स्त्री.) – सट्टाबाजी (स्त्री.)
सड (पु.) – (१) जार – बाजरीनुं खेतमां रहेलुं ठूंठुं (न.); (२) बाडलुं, अडण (न.)
– (स्त्री.) – (१) पध्दत, वहीवट (स्त्री.); (२) छड (स्त्री.), छडवुं ते
सडक (स्त्री.) – (१) सडक (स्त्री.), पाको रस्तो (पु.); (२) रेशमी गोफ (पु.); (३) पातळियो (पु.), पातळो पण नीरोगी मनुष्य
– (वि.) – (१) घणुं लांबुं; (२) ठेठनुं; (३) ऊभुं, टट्टार ('लांब' नी जोडमां)
सडकणे (सं.) – (१) मार मारवो, पीटवुं; (२) 'सडसड' एवो वरसादना छांटा नो छपरापर अवाज थवो
सडका (वि.) – सडेलुं, बगडेलुं, कोही गयेलुं
सडकून (अ.) – चांपीने, दाबीने, ठांसीने
सडण (न.) – छड (स्त्री.)
– **णावळ** (स्त्री.) – छडवानुं महेनताणुं (न.), छडामणी (स्त्री.)
सडणे (सं. क्रि.) – छडवुं, खांडवुं
– (अ. क्रि.) – कोही जवुं, सडवुं
सडपातळ (वि.) – एकवडियुं, पातळुं
सडसडीत (वि.) – (१) भगरुं; (२) एकवडियुं
सडा (वि.) – छडुंः (१) साथ विनानुं, एकलुं; (२) एक–लवायुं

– (पु.) – गोबर मिश्रित पाणी छांटवुं ते, तेनुं सिंचन (न.)

– टाकणे – गोबरपाणी सींचवुं, आंगणुं छांटवुं

– कारभार (पु.) – खुल्लो–सरळ–वहेवार (पु.)

– फटिंग (वि.पु.) –एकलवालो, छडेछडो लग्न न करेलो (पुरुष); वांढो

सडाका (पु.) – (१) वरसादनुं झापटुं (न.); (२) सिंचन (न.)

सडी (वि. स्त्री.) – एकलवायी, लग्न न करेली के अपत्यविनानी (स्त्री)

– फौज (स्त्री.) – एकलानी साथे लई जवाय तेटली फोजनी टुकडी (स्त्री.)

– बायको (स्त्री.) – छैयांविनानी स्त्री.

– साट (वि. स्त्री.) – वांझ, वांझणी

– स्वारी (स्त्री.) – कोई मोटा माणसनुं साथीओवगर बहार नीकळवुं ते

सडिक (वि.) – छडेलुं, खांडेलुं

सडेतोड (वि.) – रोकडुं, साफसाफ, चोख्खेचोख्खुं

सडेल (वि.) – जुओ 'सडका'

सढळ, सढळ हाताचा (वि.) – सखी, उदार , हाथनो छूट्टो

सण (पु.) – (१) तहेवार (पु.); (२) शण (न.)

– करी (पु.) – टाणानिमित्ते जेमने अन्न वहेंची आपवानो रिवाज छे तेवा आश्रित वगैरे

– वार (पु.) – वार तहेवार, वार परब (पु.), टाणुंटचकुं (न.)

सणक (स्त्री.) – (१) सणको (पु.), वेदना (स्त्री.); (२) मनमां उठेलो आवेग (पु.)

– उठणे, –निघणे – (१) सणका उठवा–मारवा; (२) अचानक प्रेरणा थवी

सणकाडी (स्त्री.) – वाख काढी लीधापछी रहेती शणनी सळी (स्त्री.)

सणगर (पु.) – कामळानो वणकर (पु.)

सणंग (पु.) – (१) वणेलुं कपडुं (न.); (२) ताको (पु.)

सणकारा (पु.) – जुओ 'सणक'

सणसणणे (अ. क्रि.) – सणसणवुं: (१) ऊकळतां पाणीनो अवाज थवो; (२) हवा चिरातां अवाज थवो

सणसणीत (वि.) – (१) सज्जड, मजबूत; (२) रोकडुं, साफ; (३) तीखुं, तमतमुं

सणसर (वि.) – सज्जड, मजबूत

संडास (पु.) – संडास (पु.), पायखानुं, जाजरू (न.)

सत (न.) – सत्त्व, तेज (न.)

– घेणे – कसोटीए चडाववुं, परीक्षा करवी.

– जाणे – सत्त्व खोवावुं, हीर गुमाववुं

– सोडणे – टेक छोडवी, सत्त्व गुमाववुं

– ना गत – ना छूटको ना आरो

– पत (स्त्री.) – पत, पतीज (स्त्री.)

– तास जागणे – (१) टेकने ईमानदार रहेवुं; (२) सत बताववुं, पोताना सत्यनो परचो आपवो

सतत (अ.) – सतत, हंमेशा, नित्य

सतरंग (–ज) (पु.) – शेतरंज (पु.)

सतरंजी (स्त्री.) – शेतरंजी (स्त्री.), आथरण (न.), आछर (पु.)

सताड (वि.) **(उघडा)** – पूरेपूरुं (खुल्लुं),

सतार (स्त्री.) – स(–सि)तार (स्त्री.), एक तंतुवाद्य, वीणा (स्त्री.)

सतावणे (सं. क्रि.) – सतावव़ुं, पजववुं, हेरान करवुं

सती (स्त्री.) – सती (स्त्री.) : (१) पतिव्रता स्त्री; (२) पतिना शवसाथे जातने बाळी लेती स्त्री; (३) दक्षप्रजापतिनी कन्या (स्त्री.)

– चा लाल (पु.) – पवित्र पुरुष (पु.)

– जागविणे – सती थयेली स्त्री उपर जापतो राखवो

– चे वाण (न.) – (१) सतीत्वनुं व्रत (न.); (२) (लाक्ष.) अतिकठिन व्रत

सतेज (वि.) – सतेज, कांतिमान

सतेले (न.) – बोगरणुं (न.)

सत्कार [सं.] (पु.) – सत्कार (पु.), गौरव (न.) सन्मान

– णे (सं. क्रि.) – सत्कारवुं, गौरव करवो

सत्ता [सं.] (स्त्री.) – सत्ता (स्त्री.) : (१) होवापणुं (न.); (२) अधिकार, अमल (पु.), (३) स्वामित्व (न.), मालकी (स्त्री.); (४) बळ (न.), जोर (पु.)

– धारी (वि.) – सत्ताधारी, सत्तावान

– धीश (पु.) – सत्ताधीश, राजा, राज्यकर्ता (पु.)

– त्तेचा (वि.) – (१) अधीन, वश; (२) मालिकीनुं; (३) ताबानीचेनुं

सत्तू (पु.) – सक्तु, साथवो (पु.)

सत्य [सं.] (न.) – सत्य, खरापणुं (न.), वास्तविकता (स्त्री.), तथ्य (न.)

– वादी (वि.) – सत्यवादी, सत्य बोलनार

– व्रती (वि.) – सत्यव्रत
– संकल्प (वि.) – सत्यसंकल्प, जेनो संकल्प साचो छे तेवुं
सत्याग्रह (पु.) – सत्याग्रह (पु.) : (१) सत्यने विषे आग्रह; (२) सत्य के न्याय्य हकविषे करातुं अहिंसक युध्द
सत्यानाश (पु.) – सत्यानाश (पु.), पायमाली (स्त्री.)
सत्त्या (पु.) – सत्तो (पु.) (पानानुं एक सात चिह्नोवाळुं पत्तुं)
सत्र [सं.] (न.) – (१) सत्र (न.); अमुक दिवसोसुधी चालतुं यज्ञ के विधिकर्म; (२) विद्यासंस्थामां ठरावेलो शिक्षणकाल (पु.); 'टर्म' (३) सदाव्रत, अन्नछत्र (न.)
सत्वर [सं.] (न.) – सत्वर, जलदी, उतावळ करीने
सत्त्व [सं.] (न.) – (१) सत्त्व (न.) :(१) अस्तित्व (न.); (२) सारभूत अंश, अर्क (पु.); (३) कस (पु.), बळ, पराक्रम (पु.); (४) तेज, पाणी (न.); (५) स्वभाव (पु.); (६) मोटप (स्त्री.), मोटापणुं (न.); (७) प्राणि (न.)
– घेणे, –पाहणे – कस लेवो, –जोवो, –काढवो
– सोडणे – (१) पोतानो कस – पराक्रम छोडी देवो; (२) स्वभावधर्म छोडवो
– गुण (पु.) – सत्त्वगुण (पु.) : (१) प्रकृतिना त्रण गुणोमांथी एक; (२) सात्त्विक, मृदु स्वभाव; सज्जनता (स्त्री.)
– धीर (वि.) – स्वभाव–टेक–तेज नुं पालन करनारुं
– रक्षण (न.) – पोतानी टेकनुं पालन (न.)
– शील (वि.) – सत्त्वशील, सद्गुणी, सज्जन
– शुध्दी (स्त्री.) – चित्त – अंतर – शुध्दि (स्त्री.)
– स्थ [सं.] (वि.) – (१) सत्त्व गुणपर स्थिर रहेनार; (२) सात्त्विक, सत्त्व स्वभाववाळुं
सदन [सं.] (न.) – सदन, गृह, घर, निवासस्थान (न.)
सदय [सं.] (वि.) – सदय, दयावान्
सदर [अ] (वि.) – सदर : (१) मुख्य, वडुं, श्रेष्ठ; (२) पूर्ण, निःसंकोच ('सदर परवानगी', 'सदर माफी' इ.); (३) सदरहु, पूर्वोक्त
– (स्त्री.) – सदर (न.) : (१) मुख्य कचेरी (स्त्री.); (२) राजसभा (स्त्री.), दरबार (पु.)
– (न.) – कटार (स्त्री.), स्तंभ (पु.) (वृत्तपत्रनो), 'कॉलम'
– अदालत (स्त्री.) – सदर अदालत (स्त्री.), वडी अदालत, 'हाइकोर्ट'
– अमीन (पु.) – सदर अमीन, जडजथी ऊतरतो वडो न्यायाधिकारी (पु.)
– असामी (पु.) – आसामी, पैसादार –प्रतिष्ठित– माणस (पु.)
– परवानगी (स्त्री.) – पूर्ण रजा, आनाकानी विना रजा (स्त्री.)
– प्रमाणे (अ.) – उपर कह्युं ते प्रमाणे, एजन
– बाज़ार (पु.) – सदरबजार (पु., स्त्री., न.), मुख्य बजार, लश्करी छावणीमां भरातो बजार
– रेची खोली (स्त्री.) – सभागृह–दरबार– पासेनो ओरडो (पु.)
– रेवर (अ.) – (१) खुल्ला दरबारमां; (२) चोगानमां
– रेस (अ.) – (१) दरबारमां; (२) कचेरीमां
सदरहू (वि.) – सदरहु, पूर्वोक्त
सदरा (पु.) – सदरो (पु.)
सदसद्विवेक [सं.] (पु.) – सदसद्विवेक (पु.)
सदस्य [सं.] (पु.) – सदस्य, सभ्य, सभासद (पु.)
सदा (अ.) – सदा, हंमेशा
– कदा, –न कदा (अ.) **सर्वदा** – (१) हंमेशा, सतत; (२) सदंतर
सदार (वि.) – सध्धर, पैसादार ('नादार' थी ऊलटुं)
सदारत [अ.] (स्त्री.) – प्रमुखपणुं (न.)
सदावर्त (न.) – सदाव्रत, अन्नछत्र (न.)
सद्दी (स्त्री.) – (१) चडतीनो काळ (पु.); (२) जाहोजलाली (स्त्री.)
सदृढ [सं.] (वि.) – मजबूत, दृढ
सदृश [सं.] (वि.) – सदृश, समान, जेवुं
सदेव (वि.) – दैववान्, भाग्यवान्
– पण (न.) – भाग्य (न.)
सदैव (अ.) – सदा, हंमेशा
सदोदित [सं.] (अ.) – सदोदित, सदा, हंमेशा
सदोष [सं.] (वि.) – सदोष : (१) दोषवाळुं; (२) एब–भूल–वाळुं, (३) न्यूनवाळुं
सद्गद, सद्गदित (अ.) – गळगळुं
सद्दट (वि.) – सज्जड, मजबूत
सदभाग्य [सं.] (न.) – सुभाग्य (न.)
सद्यः [सं.] (अ.) – (१) तरत ज; (२) आजे ज
– कालीन (वि.) – आजकालनुं, सांप्रतनुं, हालनुं

— **फलदायी** (वि.) — तरत फळ आपे एवुं

सधन (वि.) — सधन, धनवान्

सधर (वि.) — पाकुं, दृढ, मजबूत

सधवा [सं.] (वि. स्त्री.) — सुवासण, जेनो पति हयात छे तेवी

सध्या (अ.) — हम(—व)णां, हाल

सन (पु.) — सन (स्त्री.), ईसवी सन

— (अ.) — सने, सनप्रमाणे

सनई (स्त्री.) — पिपूडी, पीपी (स्त्री.); शरणाई

सनक (स्त्री.) — जुओ 'सणक (२)'

सनद (अ.) (स्त्री.) — सनद, सनंद (स्त्री.), परवानो (पु.)

— **शीर** (वि.) — कायदासर, विधिअनुसार, वैध

सनदी (वि.) — सन(—नं)दी; राजपत्रित, 'गॅझेटेड'

— **नोकर** (पु.) — राजपत्रित—शासनमान्य—नोकर, 'गॅझटेड् पब्लिक सर्व्हंट'

सनागर (वि.) — सुंदर, शोभित

सनाट (**—टा**) (पु.) — (१) झपाटो (पु.); (२) जुस्सो, आवेश (पु.); (३) दणदण के सणणण एवो अवाज

— (वि.) — गंजावर, प्रंचड, अफाट, अतिभव्य

सनसनाटी (वि.) — आश्चर्य के हबकनी स्तब्धता उपजावती

— (स्त्री.) — आश्चर्य के हबकनी स्तब्धतानी व्यापक असर (स्त्री.)

सनातन [सं.] (वि.) — सनातन : (१) शाश्वत; (२) परापूर्वेथी चालतुं आवेलुं

— **धर्म** (पु.) — वेदकाळथी चालतो आवेलो वैदिक के हिंदु धर्म (पु.)

— **नी** (वि.) — वैदिक धर्मनो अनुयायी (२) रूढी — चुस्त, जूनवाणी

सनाथ [सं.] (वि.) — पालक के आश्रयदातानो आधार होय तेवुं

संत (पु.) — संत, सत्पुरुष, साधुपुरुष (पु.)

— **मंडळी** (स्त्री.) — भगवद्भक्त मंडळी (स्त्री.)

संतत (अ.) — जुओ 'सतत'

— **धार** (स्त्री.) — अखंडधारा, संततधारा, इच्छनधारा (स्त्री.)

संतती [सं.] (स्त्री.) — संतति, ओलाद (स्त्री.)

संतान [सं.] (न.) — संतान, अपत्य (न.)

संताप (पु.) — (१) क्रोध, गुस्सो (पु.); (२) उकळाट, उताण, कढापो (पु.)

— **णे** (अ. क्रि.) — (१) क्रोधे भरावुं; (२) ऊकळवुं, ऊखडी पडवुं, कढवुं

— **विणे** (सं. क्रि.) — चीडववुं, गुस्से करवुं, खीजववुं

संतापी (वि.) — तापट, क्रोधी, चीढियुं, तामसी

संतोषणे (अ. क्रि.) — संतोषावुं, तृप्त थवुं

संतोषविणे (सं. क्रि.) — संतोषवुं, राजी करवुं

संत्रा (पु.), **संत्रे** (न.) — संतरुं, नारिंग (न.)

संत्री (पु.) — संत्री, पहेरेगीर, चोकीदार (पु.), 'सेंट्री'

संथ (वि.) — धीमुं, मंद

— (अ.) — धीमेथी

संथा [सं.] (स्त्री.) — (१) पाठनी दीक्षा (स्त्री.); (२) गोखण (न.)

संदर्भ [सं.] (पु.) — संदर्भ (पु.), अनुसंधान (न.), संगति (स्त्री.)

संदला (पु.) — सल्लो, सागोळ (पु.)

संदाणी (स्त्री.), संदान (न.) — नानी एरण (स्त्री.)

संदिग्ध [सं.] (वि.) — संदिग्ध : (१) अस्पष्ट, मोघम; (२) संदेहयुक्त

संदूक [अ.] (स्त्री.) — संदूक, पेटी (स्त्री.), इसकोतरो

संदेश [सं.] (पु.) — (१) संदेश(**—शो**) (पु.), कहेण (न.); (२) एक बंगाली मीठाई (स्त्री.)

संदेह [सं.] (पु.) — संदेह, संशय, वहेम (पु.)

संध [सं.] (पु.) — (१) संध, सांधो (पु.); (२) संप, मेळ (पु.), ऐक्य (न.)

संधान (न.) — संधाण(—न) (न.) : (१) लागवग (स्त्री.); (२) जोग, लाग (पु.); (३) लक्ष, अवधान (न.); (४) निशान ताकवानी क्रिया

— **गवसणे** — मोटो लाभ थवो

— **ठेवणे** — अवधान राखवुं

— **बांधणे** — लागवग वापरवी, संधान लगाडवुं

संधि(—धी) [सं.] (पु.) — संधि(—धी) (पु., स्त्री.); (१) बे स्वरोनुं जोडाण (न.) (व्याक.); (२) मेळ, मिलाप (पु.), तह, सुलेह (स्त्री.); (३) सांधो (पु.), जोडाण (न.); (४) बे काळ के युगवच्चेनो समय (पु.) 'ट्रॅन्झीशन'

— (स्त्री.) — लाग, ओधियो (पु.), तक (स्त्री.)

— **काल(—ळ)** (पु.) — संधिकाल (पु.), दिवसने रातनी साथे जोडतो समय, जूनो काळ ने नवो काळ एमने जोडतो मध्य काळ

– **प्रकाश** [सं.] (स्त्री.) – संध्याकाळनो आछो प्रकाश (पु.)

– **वात** (पु.) – संधिवा (पु.), शरीरना सांधा रही जाय तेवो रोग

संध्याकाळ [सं.] (स्त्री.) – संध्याकाळ, सांज (स्त्री.)

सन्नाटा [हि.] (पु.) – जुओ 'सनाट', नीरवता, स्तब्धता

सन्निध [सं.] (अ.) – सन्निध, पासे, नजीक

सन्निपात [सं.] (पु.) – सनेपात (पु.), सखत तावथी थतो भ्रम, 'डेलीरियम'

सन्मान्य [सं.] (वि.) – सन्मान्य, सन्माननीय

सन्मुख [सं.] (वि.) – जुओ 'संमुख', सामे

सपक (वि.) – स्वाद रहित, बेस्वाद

सपका, सपकारा (पु.) – छटकाव, छटकारो (पु.)

सपशेल (अ.) – पूरी रीते, पूर्णतः

सपाट (वि.) – सपाट, खाडा टेकरा विनानुं

– **करणे** – सपाट करवुं, (लाक्ष.) साफ करवुं, उध्वस्त करवुं

– **होणे** (१) सपाट थवुं; (२) (लाक्ष.) उध्वस्त थवुं

सपाटा (पु.) – सपाटो, झपाटो (पु.)

– **टे बंध** (अ.) – सपाटाबंध, कडेडाट

– **दून** (अ.) – (१) जोरथी, सपासप; (२) खूब, अतिशय

सपाटी (स्त्री.) – सपाटी (स्त्री.), सपाट पथरायेलो पृष्ठभाग के तल प्रदेश (पु.)

सपाता (स्त्री.ब.व.) – सपाट (स्त्री.), एडी वगरना चंपल (पु.)

सपीट (न.) – (१) घउंनो लोट; (२) मेदो (पु.)

सपूत (पु.) – सपूत (पु.), कुलदीपक पुत्र

सप्तपदी [सं.] (स्त्री.) – सप्तपदी (स्त्री.)

सप्तमी [सं.] (स्त्री.) – सप्तमी, सातम (स्त्री.) : (१) सातमी तिथि (स्त्री.); (२) सातमी विभक्ति (व्याक.)

सप्ताह [सं.] (पु.) – (१) सप्ताह (पु.), अठ्वाडियुं (न.); (२) सप्ताह (स्त्री.), सात दिवस चालतुं भागवतनुं पारायणे के तेनी कथा

सप्रचीत (वि.) – स्वानुभवनुं

सप्रेम (वि.) – सप्रेम, प्रेमपूर्वक

सफर [अ.] (स्त्री.) – सफर, मुसाफरी (स्त्री.), प्रवास (पु.)

सफरचंद (न.) – सफरजन (न.)

सफरी (पु.) – खलासी, वहाणवटी (पु.)

सफळ (वि.) – सफल (–ळ), सिध्द, सार्थक

सफा [अ.] (वि.) – सफा : (१) साफ, स्वच्छ; (२) खलास, पूरुं, निःशेष

– **करणे** – तद्दन साफ करवुं, बाकी न राखवी

सफाई [अ.] (स्त्री.) – (१) सफाई, स्वच्छता, साफसूफी, वाळझूड (स्त्री.); (२) ओप, चळकाट, ढोळ (पु.); (३) हथोटी (स्त्री.), कौशल्य (न.); (४) मेळ, मनमेळ, संप (पु.); (५) स्पष्टता (स्त्री.); खुलासो (पु.); (६) हिसाबनो सुधार वगेरे

– (अ.) – साफसाफ, पूरेपूरी रीते ('त्याने ते सफाई नाकबूल केले')

– **दार** (वि.) – (१) सफाईदार, टापटीपवाळुं; (२) कुशळतापूर्ण, सुंदर

सफेत (वि.) – सफेद, धोळुं

सफेता (पु.) – धोळो रंग (पु.)

सफेती (स्त्री.) – (१) सफेदी, धोळी भूकी (स्त्री.); (२) धोळाश (स्त्री.); (३) चूना वडे धोळवुं ते

सबजा (–ब्जा) [फा.] (पु.) – सबजो, डमरो (पु.)

सबजी (ब्जी) [फा.] (स्त्री.) – सबजी, शाकभाजी (स्त्री.), भाजीपालो (पु.)

– **मंडी** [हि.] (स्त्री.) – सबजीमंडी (स्त्री.), शाकबाजार (पु.)

सबंध (वि.) – (१) आखुं, सळंग; (२) बधुं, तमाम

सबनीस [फा.] (पु.) – सबनीस, दफ्तरदार (पु.)

सबब[अ.] (स्त्री.) – सबब (पु.), निमित्त, बहानुं, मिष (न.)

– [अ.] – सबब (–बे), ए कारणथी, एटले

– **काढणे** – सबब काढवो, बहानुं शोधवुं

– **सांगणे** – सबब–कारण–कहेवुं, बहानुं काढवुं

सब(–भ)र (वि.) – सगर्भा, सभ्भर, गर्भवती; (२) भरेलुं

सबरनिबर (वि.) – (१) भेळसेळ; (२) भलुं बूरुं

सबळ (वि.) – सबळ (–ळुं); (१) बळवान, जोरदार; (२) दृढ, मजबूत

सबाह्य [सं.] (अ.) – अंतर्बाह्य, अंदर ने बहार

– **अभ्यंतर** [सं.] (न.) – (१) अंतर्मन ने बाह्य इंद्रियो (न.ब.व.); (२) विचार अने आचार (पु.)

– **अभ्यंतर** (अ.) – (१) मनसहित कायाथी; (२) विचार आचारथी

सबूर (–री) (स्त्री.) – सबूर (–री), सबूराई, धीरज (स्त्री.)

सभा [सं.] (स्त्री.) – सभा (स्त्री.) : (१) कोई कारणसर – निमित्ते–भेगो थयेलो लोकसमूह; (२) विद्वान्–पंडितोनुं मंडळ (न.)

– **गृह** [सं.] (न.) – सभागृह : (१) भेगु थवानो खंड के मोटो ओरडो, 'हॉल' (पु.); (२) (लाक्ष.), सभासदोनो समूह (पु.); 'हाउस'

– **जन** (पु.) – सभामांनो दरेक माणस (पु.)

– **धीट** (वि.) – सभानी सामे भाषण करवामां धीट

– **पती** (पु.)– सभापति, सभानो अध्यक्ष, प्रमुख, सदर (पु.)

– **सद** (पु.) – सभा के मंडळनो घटक, सदस्य, सभ्य (पु.)

सभागी (वि.) – (१) भाग्यवान् ; (२) शुभ, लाभदायक

सभोवती, सभोवताली, सभोवत्ती, सभोवार (अ.) – चारे बाजु, चोदिश, आजुबाजु, आसपास

सम [सं] (वि.) – सम : (१) सरखुं, समान; (२) बे वडे निःशेष भागी शकाय एवी (संख्या)

– (स्त्री.) – सम (पु.), तालनुं आरंभस्थान (संगीत)

– **कक्ष** (वि.) – समकक्ष; एक ज के तुल्य कक्षांनुं–वर्गनुं, सरखुं

– **कालीन** (वि.) – समकालीन, एक ज काळमां साथे विद्यमान

– **तोल** (वि.) – समतोल : (१) सरखा वजननुं; (२) समान वृत्तिवाळुं

– **दर्शी** [सं.] (वि.) – समदर्शी, निःपक्षपाती

–**दृष्टी** (वि.) – जुओ 'समदर्शी'

– **रस** (वि.) – (१) एकरस, भळी गयेलुं, गुलतान; (२) सहानुंभूतियुक्त

– **रूप** (वि.) – समरुप, समान रूपवाळुं

– **वयस्क** (वि.) – समवयस्क, सरखी उंमरनुं, समोवडियुं

– **शीतोष्ण** (वि.) – समशीतोष्ण, ठंडी ने गरमी समान होय तेवुं, एतदाल

– **समान** (वि.) – (१) बराबर, समान; (२) तुल्य, सरभर, सरखे सरखुं

समई (स्त्री.) – समई, पित्तळनी दीवी (स्त्री.)

समग्र [सं.] (वि.) – समग्र, सघळुं, तमाम, समस्त

समज़ (पु.,स्त्री.) – (१) समज, अक्कल, आकलन शक्ति (स्त्री.); (२) कल्पना, धारणा (स्त्री.)

– **णे** (स. क्रि.) – समजवुं, जाणवुं, कळवुं

– **णे** (अ. क्रि.) – गळे ऊतरवुं

– **दार** (वि.) – समजदार, समजु, समजणुं

समज़ावणी (स्त्री.) – (१) समजूत (–ती) समजाववुं ते; (२) मनामणी (स्त्री.)

समज़ावणे (स. क्रि.) – (१) समजाववुं, पटाववुं मनाववुं

समजूत (स्त्री.) – समजूत, धारणा, कल्पना (

– **दार** (वि.) – जुओ 'समजदार', समजु

– **पाडणे** – पटाववुं, गळे उतारवुं, समजाववुं

समजून–उमजून (अ.) – जाणीजोईने, जाणी इरादाथी

समजून घेणे – (१) समजी लेवुं; (२) आपसमां स करी लेवुं

समझौता [हिं.] (पु.) – समाधानी (स्त्री.), सुलेह (पु.)

समंजस (वि.) – समजणुं, शाणुं, समणु

समंध (पु.) – ब्राह्मणनुं पिशाच (न.)

समन्स [इं.] (न.) – समन्स (पु.), अदालती तेडुं (न.

– **काढणे** – समन्स काढवो

– **निघणे** – समन्स नीकळवो

समय [सं.] (पु.) – समय, काळ, वेळ (पु.)

– **सूचक** – समयसूचक, तरतबुध्दिवाळुं, अकलक

– **ज्ञ** (वि.) – समयज्ञ, समय–परिस्थिति–जाणना

– **येणे** – वेळा आववी, आपदानो प्रसंग आवी पडव

– **यानुकूल** (वि.) – समयानुकूल, समयने अनुकूल जे समये जे योग्य तेवुं

– **योचित** (वि.) – जुओ 'समयानुकूल'

समर [सं.] (पु., न.) – समर (पु., न.), युद्ध (न.)

– **धीर** (वि.) – शूर; पराक्रमी

– **रांगण** [सं.] (न.) – समरांगण, रणांगण (युद्धभूमि (स्त्री.)

समर्थ [सं.] (वि.) – (१) समर्थ, समरथ, बळवान्; काबेल

समर्थक (वि.) – समर्थक, समर्थन करनार, पुष्टि आ बाजु लेतुं,

समर्थन (नं.) – समर्थन (न.) : (१) पुष्टि (स्त्री.), (पु.), (२) दलीलोथी पुरवार करवुं ते

– **करणे** – पुष्टि आपवी, टेको आपवो

– **देणे** – पुरवार करवुं,

समर्पक [सं.] (वि.) – **समर्पक, बंधबेसतुं**, उचित
समवेत [सं.] (अ.) – साथे, सहित
समशेर [फा.] (स्त्री.) – शमशेर, तलवार (स्त्री.)
समस्त [सं.] (वि.) – समस्त, सघळुं, तमाम
समस्या [सं.] (स्त्री.) – समस्या (स्त्री.) : (१) प्रश्न,कोयडो (पु.); (२) उखाणुं (न.)
– उभी राहणे – मोटो प्रश्न उभो थवो
– पुरविणे – समस्या पूरवी, समस्यापूर्ति करवी
– पूर्ती (स्त्री.) – समस्यापूर्ति (स्त्री.), समस्या ––उखाणा–नो योग्य जवाब आपवो ते
समक्ष (अ.) – समक्ष, रूबरू
समक्षा (स्त्री.) – प्रत्यक्ष दर्शन (न.), रजूआत (स्त्री.)
समक्षासमक्ष (अ.) – रूबरू, समक्ष, सामसामे
समाईक (वि.) – (१) सामटुं, एकठुं, अविभक्त; (२) पंतियाळुं, सहियारुं
– कुटुंब (न.) – अविभक्त कुटुंब (न.)
समागम [सं.] (पु.) – समागम (पु.) : (१) संयोग, मेळाप (पु.); (२) स्त्री–पुरुष संग (पु.); (३) सोबत, संगत (स्त्री.)
समाचार [सं.] (पु.) – समाचार (पु.) : (१) खबर, वार्ता (स्त्री.); (२) पूछगा(–ता)छ (स्त्री.), कुशळ पूछवुं ते
– घेणे – (१) खबर काढवी; (२) पूछगाछ करवी; (२) (व्यंगा.) वढवुं, ठपको आपवो, मारवुं
समाज [सं.] (पु.) – समाज (पु.) : (१) जमात (स्त्री.); (२) लोक (पु.) (३) मंडल (–ळ) (न.)
– धारणा [सं.] (स्त्री.) – समाजधारणा (स्त्री.); समाज टकावी राखवो ते, समाजनी संभाळ (स्त्री.)
–वाद,– सत्तावाद (पु.) – समाजवाद (पु.)
– शास्त्र (न.) – समाजशास्त्र, समाजनी धारणा ने व्यवस्थानुं शास्त्र
समाटणे, समादून घेणे (अ. क्रि.) – बीजाने समावी लईने चालवुं; (२) समेटी लेवुं
समाधानी (वि.) – संतोषी, तृप्त
– (स्त्री.) – समाधानी (स्त्री.) : (१) सुलेह संप (पु.); (२) चित्तनी शांति, निरांत (स्त्री.); (३) निवेडो (पु.); (४) तडजोड (स्त्री.)
समाधी [सं.] (स्त्री.) – समाधि (स्त्री.) : (१) चित्तलय (पु.); (२) मननी एकाग्रता, तन्मयता (स्त्री.); (३) जीवतां पाणीमां पोतानी जातने डुबाडवुं के माटीमां दटाई देवुं ते; (४) साधु के वेरागीने दाटेली जगापर करेली देरी (स्त्री.)
– करणे, – बांधणे – साधुनी–दाटेली जगापर देरी चणवी
– घेणे – समाधि लेवी
– लागणे – समाधि चडवी, – लागवी
– लावणे – समाधि चडाववी
समान [सं.] (वि.) – समान : (१) सरखुं, एक ज योग्यता – लायकात–नुं, तुल्य; (२) सदृश, आबेहुब; (२) सपाट
– शील (वि.) – समानशील, समान–एक ज–स्वभाव–वाळुं
समाप्ती [सं.] (स्त्री.) – समाप्ति (स्त्री.), छेवट, अंत (पु.), पुरुं करवुं ते
समारंभ [सं.] (पु.) – समारंभ (पु.) : (१) ठाठमाठथी करेलो प्रारंभ (पु.); (२) धामधूमवाळो उत्सव (पु.), उजवणी (स्त्री.)
समाराधन (न.), **–ना** (स्त्री.) – (१) उजाणी (स्त्री.), उत्सवकाळनुं भोजन (न.), भंडारो (पु.); (२) प्रसन्न करी लेवानी साधना (स्त्री.)
समारोप [सं.] (पु.) – समारोप (पु.), छेवट, उपसंहार (पु.), समाप्ति (स्त्री.),
समालोचन [सं.] (न.), – ना (स्त्री.) – समालोचन (न.), – ना (स्त्री.), टीका (स्त्री.), परीक्षण, समीक्षण (न.) समापन
स(–सा)मावणे (अ. क्रि.) – (१) समावुं, मावुं; (२) प्रचलित तंत्रमां गोठवाई जवुं
समाविष्ट [सं.] (वि.) – समाविष्ट, समायेलुं, समावेश पामेलुं
समावेश [सं.] (पु.) – समावेश, समास (पु.), समावुं ते
समास [सं.] (पु.) – समास (पु.), बे के वधारे शब्दोना जोडाणथी थयेलो शब्द (व्याक.) (पु.); (२) हांसियो (पु.), लखवाना कागळपर डाबी बाजुए कोरी रखाती पटी, 'मार्जिन'
समिती [सं.] (स्त्री.) – समिति, मंडळी, 'कमिटी' (स्त्री.)
समीकरण [सं.] (न.) – समीकरण (न.), 'ईक्वेशन' (गणित)
समीप [सं.] (अ.) – समीप, नजीक, पासे
समीक्षण [सं.] (न.) – समीक्षण (न.), आलोचना, टीका (स्त्री.), परीक्षण

समीक्षा [सं.] (स्त्री.) – समीक्षा, आलोचना (स्त्री.)
समुचित [सं.] (वि.) – समुचित, उचित, योग्य
समुच्चय [सं.] (पु.) – समुच्चय, संग्रह, समूह, जथो (पु.)
– येकरून (अ.) – कुल मळीने
समुद्र [सं.] (पु.) – समुद्र, सागर, दरियो (पु.)
– किनारा, –तट (पु.) – समुद्र कांठो, – किनारो (पु.)
समुदाय [सं.] (पु.) – समुदाय, जमाव, भरावो (पु.), टोळुं (न.)
समूह [सं.] (पु.) – समूह (पु.), टोळुं (न.)
समूळ (वि.) – समूळ (–ळुं), मूलसहित
समृध्द [सं.] (वि.) – समृध्द, संपन्न, आबाद
– ध्दी (स्त्री.) – समृध्दि, आबादी, जाहोजलाली (स्त्री.)
समेट (पु.) – मेळ, संप (पु.), समाधानी (स्त्री.)
– णे (स. क्रि.) – समेटवुं, आटोपवुं, एकठुं – भेगुं – करवुं
– णे (अ. क्रि.) – (१) एकठुं थवुं; (२) एकमत थवुं, कजियो पतवो; (३) पती जवुं, समाप्त – पूरुं – थवुं
समेत (अ.) – समेत, समवेत, सुध्धां, सहित
समेळ, संबळ (स्त्री.) – एक चामडानुं वाद्य (न.)
समोर (अ.) – सामे, आगळ
– रासमोर (अ.) – सामसामे (–मुं)
– रून (अ.) – सामेथी
संप (पु.) – (१) संप, मेळ (पु.), ऐक्य (न.); (२) (लाक्ष.) एकठा मळीने कामबंधी (स्त्री.), (३) हडताळ
– करणे, संपावर जाणे – संप करी काम बंध पाडवुं
– चालविणे – कामबंधी शरू राखवी
– तोडणे, – मोडणे – (१) संप तोडवो, ऐक्य तोडवुं; (२) कामबंधी असफळ करवी
– फोड्या (वि.) – संपतोडुं
संपणे (अ. क्रि.) – (१) खलास थवुं; (२) पूरुं थवुं
संपविणे – (१) पुरुं करवुं; (२) समाप्त – खलास – करवुं
संपर्क [सं.] (पु.) – संपर्क, संबंध (पु.)
– अधिकारी (पु.) – लोकोनी साथे संपर्क राखनारो अधिकारी, 'लॉयसाँ ऑफीसर'
संपादक [सं.] (पु.) – संपादक (पु.) : (१) संपादन करनार, प्राप्त करनार; (२) पत्र के पत्रिकानो तंत्री (पु.)
– कीय (न.) – संपादकनो – तंत्रीनो – लेख (पु.)
संपादणी, संपादणूक (स्त्री.) – (१) प्राप्त करवुं ते; (२) बहानुं (न.), डोळ (पु.)?
संपादणे (स. क्रि.) – (१) संपादवुं, मेळववुं, प्राप्त करवुं; (२) तंत्रीनुं काम करवुं
संपुट [सं.] (न.) – (१) बे पोली वस्तुओनां मों एक उपर मूकी करेलो घाट (पु.); (२) हाथना पंजा तेप्रमाणे जोडवा ते
संपुष्ट (न.) – (१) देव राखवानी नानी डबी (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) संक्षेप (पु.), टूंकावेलुं रुप के आकार
– ष्टात येणे (लाक्ष.) – (१) संकेलावुं, आटोपावुं; (२) संक्षिप्त थवुं
संप्रति [सं.] (अ.) – संप्रति, हालमां
संप्रदाय [सं.] (पु.) – संप्रदाय (पु.) : (१) रिवाज (पु.), चालु वहीवट (स्त्री.); (२) पंथ (पु.); (३) गुरु–परंपरागत आचार
संबंध [सं.] (पु.) – संबंध (पु.) : (१) संपर्क (पु.); (२) जोडवुं ते, बांधवानी क्रिया; (२) सगाई (स्त्री.)
– जोडणे – संबंध जोडवो, – बांधवो
– सोडणे – संबंध छोडवो, – तोडवो
संबंधी (वि.) – संबंधी, सगुं
– (अ.) – विषे, – ने अंगे
संबळी (स्त्री.) – सांबळी (स्त्री.), पूजापो राखवानी नेतरनी पेटी,
संबोधणे (स. क्रि.) – संबोधवुं ; (१) उद्देशीने बोलवुं; (२) समजाववुं, बोध आपवो
संबोधन [सं.] (न.) – संबोधन (न.) : (१) जगाडवुं ते; (२) समजाववुं – जणाववुं – ते; (३) बोलाववुं ते; (४) बोलाववा वपरातो शब्द (पु.)
संभव [सं.] (पु.) – संभव (पु.) : (१) जन्म (पु.), उत्पत्ति (स्त्री.); (२) शक्यता, संभावना (स्त्री.)
– असणे – संभव होवो, शक्यता होवी
– होणे – संभव – जन्म – थवो
– णे (अ. क्रि.) – संभववुं : (१) उत्पन्न थवुं, बनवुं; (२) संभव होवा, बनी शकवुं
संभवित (वि.) – संभवित, शक्य
संभार [सं.] (पु.) – संभार (पु.) : (१) ढगलो (पु.), राशि (स्त्री.); (२) संग्रह (पु.); (३) सामग्री (स्त्री.), साहित्य (न.)
संभावना [सं.] (स्त्री.) – संभावना (स्त्री.) : (१) शक्यता (स्त्री.), ; (२) अंदाज तर्क (पु.); (३) आदरपूर्वक

सत्कार (पु.); (४) दक्षिणा, भेट (स्त्री.); (५) औचित्य (न.)

संभावित [सं.] (वि.) – सभ्य, शिष्ट, प्रतिष्ठित

संभाषण [सं.] (न.) – संभाषण (न.), वातचीत (स्त्री.)

सं (–सां)भाळ (पु.) – संभाळ (स्त्री.), प्रतिपाळ (पु.), जतन (न.),

– **णे** (स. क्रि.) – (१) संभाळवुं, जतन करवुं, पालनपोषण करवुं; (२) जाळववुं, साचववुं

– **णे** (अ. क्रि.) – सावचेत – सावधान – रहेवुं, गफलतमां न रहेवुं

– **ळून घेणे** – नभावी लेवुं, संभाळी लेवुं

संभ्रम [सं.] (पु.) – संभ्रम (पु.) : (१) गभराट, अकळाट (पु.), अमूंझण (स्त्री.); (२) भ्रांति (स्त्री.), गोटाळो (पु.); (३) उत्कंठा (स्त्री.); (४) त्वरा, धांधल (स्त्री.); (५) भूल (स्त्री.), गेरसमज (पु.)

संमती [सं.] (स्त्री.) – संमति (स्त्री.) : (१) सहमति, अनुमति, मान्यता (स्त्री.); (२) रजा, परवानगी (स्त्री.)

– **वय** (न.) – संमतिवय (पु. न.), संभोगनी संमति आपी शके तेमाटेनुं स्त्रीनुं योग्य वय

संमर्द [सं.] (पु.) – संमर्द (पु.), भीड, गिरदी (स्त्री.)

संमार्जन [सं.] (न.) – संमार्जन (न.), वाळझूड, साफसूफ (स्त्री.) (पाणी के छाणमिश्रित पाणी छांटीने करेली)

– **नी** (स्त्री.) – सावरणी (स्त्री.), झाडु (न.)

संमिश्र, संमिश्रित [सं.] (वि.) – भळेलुं, भेळसेळ थयेलुं

संमीलन [सं.] (न.) – (१) संमिलन (न.), भेगुं मळवुं ते, मिलन (न.); (२) मिश्रण (न.)

संमेलन (न.) – संमेलन (न.), भेगुं थवुं ते, मेळावडो (पु.)

संमुख [सं.] (वि.) – सामुं, मोढासामे आवेलुं

– (अ.) – रूबरू, सामसामे

सय (स्त्री.)– जुओ 'सई'

सयुक्तिक [सं.] (वि.) – सयुक्तिक, युक्ति के प्रमाण साथेनुं, तर्कसंगत, वाजबी

संयुक्त [सं.] (वि.) – संयुक्त : (१) जोडायेलुं; (२) घणाए मळीने करेलुं

– **राष्ट्र संघ** (पु.) – संयुक्त राष्ट्र संघ, 'यूनो' (युनायटेड नेशन्स ऑर्गनायझेशन)

संयोग [सं.] (पु.) – संयोग (पु.) : (१) जोडावुं ते; (२) एकबीजासाथे संबंध (पु.); (२) समागम; (४) मिश्रण (न.),मेळवणी (स्त्री.); (५) संजोग (पु.),परिस्थिति (स्त्री.)

– **वशात्** (अ.) – संयोगवशात्, संजोगवशात्, दैवयोगे, संजोगोने लीधे

संयोजक [सं.] (पु.) – योजना करणार, घडी काढनार

सर (वि.) – सर : (१) ताबे, अंकित, जितायेलुं; (२) मुख्य ('सरदेशमुख', 'सरनोबत')

– (पु.) – सर (स्त्री.) : (१) गळामां पहेरवानी सेर – सांकळी (स्त्री.); (२) माळखुं (न.); (३) छड, वांस (पु.)

– (स्त्री.) – (१) बरोबरी, योग्यता, तुल्यता (स्त्री.) ('हापुसची सर या आंब्याला नाहीं'); (२) वरसादनुं झापटुं (न.); (३) लागणीनो ऊभरो

– [सं.] (न.) – सर, सरोवर (न.)

– (प्रत्यय) – (शब्दने अंते) आछापणुं के झांख सूचवतो (प्रत्यय) ('काळसर')

– **तपास** (पु.) – **तपासणी (स्त्री.)** – सरतपास, मुख्य तपास (स्त्री.) (अदालतमां थती)

– **धोपट** (वि.) – (१) सरियाम, धोरी (रस्तो); (२) सरळ, निष्कपट

– **मिसळ** (स्त्री.) – भेळसेळ (स्त्री.)

– **मिसळ** (वि.) – एक बीजामां ओतप्रोत, एकाकार,

– **रहा, सर्रास** (अ.) – (१) सार्वत्रिक रीते; (२) अबाध रीते,

– **शेवट** (पु.) – तद्दन टोचनो भाग, छेडो, अग्र (पु.)

– **सक(–ग)ट** (अ.) – एकंदरे, सरेराशे

– **सहा** (अ.) – सरेराशे, निरपवाद रीते

– **साल** (न.) – चालु आखुं साल (न.)

– **हद्द** (स्त्री.) – सरहद्द, देश–प्रदेश–नी सीम (स्त्री.)

सरकगाठ (स्त्री.) – सैडका गांठ (स्त्री.), एक छेडो खेंचवाथी छूटी जाय तेवी गांठ,

सरकट (स्त्री.) – झरमर, वरसादनी फरफर (स्त्री.)

सरकटणे (अ. क्रि.) – सरकी पडवुं, लपसवुं

सरकणे (अ. क्रि.) – (१) चळवुं; (२) सरकवुं, खसवुं; (३) लपसवुं; (४) आगळ वधवुं

सरकत (स्त्री.) – सरकत (स्त्री.), पंतियाळो धंधो, भागीनो धंधो (पु.)

– **दार, सरकती** (पु.) – सरकतदार, भागीदार (पु.)

– **ती** (वि.) – सरकती, पंतियाळुं, भागीनुं

सर्रकन, सर्रदिशी (अ.) – 'सर्र' एवा अवाजनी साथे, झट

सरकपडदा (पु.) – सरकावी शकाय तेवो गोठवेलो पडदो (पु.)

– फास (पु.) – फांसो, गाळो (पु.)

सरकविणे (स. क्रि.) – (१) सरकाववुं, बाजुपर हटाववुं, खसाववुं; (२) आगळ धपाववुं–मूकवुं

सरकार (न., स्त्री.) – सरकार (स्त्री.), शासन (न.), 'गव्हर्न्मेंट'

– ज़मा (वि.) – जप्त, जपत, सरकारे कबजे करेलुं

– धारा (पु.) – जमीन महेसूल (स्त्री.)

– वाडा (पु.) – सरकार वाडो, राजानो महेल (पु.)

– स्वारी (स्त्री.) – खुद – जाते – राजा के धनी (पु.)

– री (वि.) – (१) सरकारी, शासकीय; (२) सार्वजनिक

सरकी (स्त्री.) – कपाशियो (पु.)

सरजा (पु.) – (१) खेडाणमां के हरीफाईमां सहुथी आगळ रहेतो बळद; (२) सिंह (पु.)

सरंजाम (पु.) – (१) साहित्य (न.), सामग्री (स्त्री.), उपकरण (न.ब.व.); (२) लश्करी सामग्री (स्त्री.); (३) इतमाम, रसालो (पु.); (४) फोज राखवामाटे आपेली इनाम जमीन

– दार (पु.) – इनामदार, सरदार (पु.)

सरट, सरडा (पु.) – सरडो, काचिंडो (पु.)

सरण (न.) – चेह, मडदाने बाळवानी चिता (स्त्री.)

सरणी [सं.] (स्त्री.) – सरणी (स्त्री.) : (१) पगरस्तो (पु.); (२) माळखुं (न.); (३) शैली, इबारत (स्त्री.); (४) पध्दति, रीत (स्त्री.)

सरणे (अ. क्रि.) – (१) हालवुं; (२) चळवुं; (३) सरकवुं; (४) खलास–पुरुं–थवुं; (५) पार पडवुं

सरता (वि.) – छेल्लुं, आखरनुं

– पालव (पु.) – (१) मोसमनी आखर (स्त्री.); (२) आखरे आवती कंपळ (स्त्री.)

– पुरता (वि.) – (१) पूरतुं थयेलुं; (२) भरपूर; (३) पूरुं थईने बाकी रहेलुं,

– ते शेवटी (अ.) – अंते, आखरे, छेवटे, आखरमां

सरदणे, सरदावणे (अ. क्रि.) – (१) भेज लागवो, भीनाश लागवी, हवाई जवुं; (२) (लाक्ष.) नाउमेद थवुं, उमंग ओसरवो

सरदी, सर्दी (स्त्री.) – शरदी (स्त्री.), सळेखम (न.)

सरनामा [फा.] (पु.) – (१) खिताब, इल्काब (पु.), पदवी (स्त्री.); (२) पत्रलेखननो औपचारिक प्रारंभ (पु.); (३) प्रास्ताविक रूपे लखेलुं लखाण (न.)

सरपंच (पु.) – सरपंच, पंचनो वडो (पु.)

सरपटणे (अ. क्रि.) – (१) पेटे चालवुं; (२) भाखोडियां भरवां, घूंटणपर चालवुं

सरपण (न.) – सरपण, ईंधन, बळतण (न.)

सरपेच [फा.] (पु.) – सरपेच, शिरपेच (पु.)

सरपोस [फा.] (पु.) – सरपोश (पु.) : (१) उपर नाखवानुं – पाथरवानुं – आच्छादन (न.); (२) गलेफ (पु.)

सरफराजी [फा.] (स्त्री.) – सरफराजी, बढती (स्त्री.), उच्चपदे चडाववुं ते

सरफास (पु.) – सैडक गांठ (स्त्री.)

सरबटणे (अ. क्रि.) – खरडावुं, लबदावुं

सरबत [अ.] (न.) – शरबत (पु., न.)

सरबती (वि.) – शरबती, आच्छा रंगनुं

– गहु (पु.) – शरबती घउं (पु. ब. व.) घउंनी एक सारी जात (स्त्री.)

– लिंबू (पु.) – शरबती लींबु (लीबूनी एक जात)

सरबत्ती (स्त्री.) – (१) बंदूक के तोपना दारूने सळगावतां थता भडाकाओ (पु. ब. व.), (२) लागलागट ठपकाओ आपवा – वगोववुं – ते

सरबरा (स्त्री.) – बरोबरी (स्त्री.)

सरबरा, सरबराई [फा.] (स्त्री.) – सरभरा (स्त्री.) : (१) आदरसत्कार (पु.); (२) मावजत; सेवाचाकरी (स्त्री.)

सरबरीत (वि.) – छूटा पाणीवाळुं

– होणे – (लाक्ष) गभराई जवुं, अकळावुं

सरमट (–ड), सरमाड (न.) – (जुवार– बाजरीनो) सरियो (पु.), सरोडुं (न.)

सरवट (न.) – सरवडुं, सरवडियुं, रही रहीने पडतुं वरसादनुं झापटुं (न.)

सरवा (पु.) – खेतरमां के खळामां शेष रहेला दाणा भेगा करवा ते

सरशी (स्त्री.) – (१) सरसाई (स्त्री.), चडियातापणुं (न.); (२) जय (पु. स्त्री.), जीत, फतेह (स्त्री.)

– होणे – (१) सरसाई थवी; (२) जीत थवी

– करणे – (१) सरसाई करवी, सरसवुं; (२) जीत – फतेह – मेळववी

– (अ.) – (१) वेंत ('पडल्यासरशी उठला'); (२) सरसुं ('छाती सरशी धरले')

सरस (वि.) – (१) सरस; (२) चडियातुं, श्रेष्ठ

– (पु.) – सरस, सरेश (–स) (पु.), पशुनी खरीथी

बनतो एक चीकणो पदार्थ

सरसर (–रा) (अ.) – (१) सररर; (२) झटझट, त्वराथी

सरसव, सरसू (स्त्री.) – सरसव (पु.), एक तेली बी (न.)

सरसा, सरिसा (वि.) – समान, तुल्य, सरखुं

– (अ.) – जुओ 'सरशी (अ.)'; (२) साथे, संगाथे: (३) नजीक, पासे

सरसावणे (अ. क्रि.) – (१) आगळ धपवुं, धसवुं; (२) ऊठ्वुं, खीलवुं; (३) उद्युक्त थवुं

सरळ (वि.) – सरल (–ळ), सीधुं

– व्याज (न.) – सादुं व्याज (न.)

सरळी (स्त्री.) – स्वतंत्रता, छूट (स्त्री.),

सराईत (वि.) – (१) टेवायेलु; (२) कुशळ, चालाक

सराटी (स्त्री.) – झांखरां (न.ब.व.)

सराटा (पु.) – (१) गोखरुं (पु.); (२) कांटो, शूळ (पु.); (३) सावरणो (पु.); (४) तावेथो (पु.)

सराफ (पु.) – (१) शराफ, नाणावटी (पु.); (२) सोना–चांदीनो वेपारी (पु.)

– कट्टा, सराफा (पु.) – शराफ (श्राफ) बजार, नाणाबजार (न.), झवेरी बजार

– फी (स्त्री.) – सोनाचांदीनो वेपार (पु.)

सराव (पु.) – (१) अभ्यास, महावरो (पु.); (२) टेव (स्त्री.)

– णे (अ. क्रि.) – टेवावुं, महावरो पडवो

सरासरी (स्त्री.) – सरासरी, सरेराशे (स्त्री.), नानीमोटी रकमोनो जुमलो करीने कढाती मान, अडसट्टो (न.)

– (अ.) – (१) सरासरी, सरेराशे; (२) शुमारे, अंदाजथी

सरी (स्त्री.) – (१) चास (पु.), खेडवाथी पडतो लांबो आंको (पु.); (२) धातुनो तार (पु.); (३) स्त्रीनो गळानो एक अलंकार

सरोबरी (स्त्री.) – बरोबरी, तुल्यता (स्त्री.), सरखापणुं (न.)

सर्प [सं.] (पु.) – सर्प, सांप (पु.)

सर्पिणी (स्त्री.) – सर्पिणी, सापण (स्त्री.)

सर्व [सं] (वि.) – सर्व, बधुं, सघळुं

– गत [सं.] (वि.) – सर्वगत, सर्वत्र रहेलुं, सर्वव्यापी

– गामी (वि.) – (१) बधे जतुं; (२) जुओ 'सर्वगत'

– तः (अ.) – सर्वतः (१) चोतरफ; (२) बधी बाजुएथी; (३) सर्व प्रकारे

– तोभद्र (पु.) – सर्वतोभद्र (पु.), चारे बाजु दरवाजा–वाळुं मंदिर के महेल

– तोभद्र (वि.) – बधी रीते मंगल, – सुंदर

– तोमुख (वि.) – सर्वतोमुख : (१) बधी बाजु मुखवाळुं; (२) दरेक प्रकारनुं; (३) पूर्ण, व्यापक

– तंत्र स्वतंत्र (वि.) – अनिबंध, पूर्ण स्वतंत्र

– त्र (अ.) – सर्वत्र, दरेक स्थळे

– था (अ.) – सर्वथा : (१) सर्व प्रकारे, बधी रीते; (२) खचीत, अवश्य; (३) पूर्णतः

– दा (अ.) – सर्वदा, हंमेशा, निरंतर

– संमत (वि.) – सर्वसंमत, सर्वमान्य

– साधारण, – सामान्य (वि.) – सर्वसाधारण, – सामान्य : (१) सौने लागु पडतुं; (२) आम

– स्व (न.) – सर्वस्व (न.), पोतानुं बधुं, बधी मालमत्ता (स्त्री.)

– स्वी (अ.) – (१) पूरी रीते, पूर्णतः; (२) सर्वस्व अर्पीने

– ज्ञ (वि.) – सर्वज्ञ, बधुं जाणनारुं

सर्वंकष [सं] (वि.) – (१) सर्वंकष, सर्व शक्तिमान; (२) सर्वनाश करनारुं; (३) सर्वस्पर्शी, सर्वांगीण

सर्वांगीण (वि.) – बधा अंगोने स्पर्श करतुं

सर्वातोंडी (अ.) – बधाना मोढामां, लोकोमां, सर्वत्र

सर्वात्मना (अ.) – तनमनथी

सर्वार्थी (अ.) – दरेक रीते, बधी दृष्टिए

सर्वांशी (अ.) – (१) सर्वांशे, पूर्णतः, बधी रीते; (२) बधा अंगोथी

सर्वोपयोगी (वि.) – सर्वोपयोगी : (१) बधाने उपयोग थाय एवुं; (२) बधाने उपकारक एवुं

सर्वोपरी (वि.) – सर्वश्रेष्ठ, वरिष्ठ

– (अ.) – बधी रीते

सल (न.) – (१) शल्य (न.), कांटो (पु.); (२) शूळ (पु.); (३) पेटमां रहेलो मृतगर्भ (पु.)

–णे (अ. क्रि.) – सालवुं, भोंकावुं

सलकडे (न.), **–डी** (स्त्री.) – मरदनां कांडानुं सोनानुं घरेणुं (न.)

सलग (वि.) – (१) सळंग, अखंड; (२) अडीनुं, संबध्द

सलगी (स्त्री.) – (१) लागटुं (न.), गाढो संबंध (पु.); (२) घरवट (स्त्री.); (३) दोस्ती (स्त्री.)

सलतनत [अ.] (स्त्री.) – (१) राजसत्ता (स्त्री.), साम्राज्य

(न.); (२) चतुरंग सैन्य

सलमा (पु.) – सलमो (पु.), झीकचळकमां वपरातो गोळ समेटेलो तार (पु.)

सलाम [अ.] (पु., स्त्री.) – सलाम (स्त्री.), (मुसलमानो–मां) आदरदर्शक प्रणाम (पु.)

– करणे – सलाम करवी, – भरवी

सलामत [अ.] (वि.) – सलामतः (१) सुरक्षित; (२) हयात ने तंदुरुस्त

– ती (स्त्री.) – सलामती (स्त्री.) : (१) सुरक्षितता; (२) हयाती (स्त्री.); (३) क्षेम (न.)

सलामी (स्त्री.) – सलामी (स्त्री.) : (१) नमस्कार (पु.); (२) सलाम दाखल अपातुं मान के भेट (स्त्री.); (3) कुस्ती शरू करती वखते एकबीजानो आदर करवानी रीत (स्त्री.)

सलूक, सलोखा [अ.] (पु.) – (१) सलूक (स्त्री.), मेळ, स्नेह (पु.); (२) सुलेह, तह (स्त्री.)

सल्ला [अ.] (पु., स्त्री.) – सलाह (स्त्री.) : (१) शिखामण (स्त्री.); (२) अभिप्राय (पु.)

– गार (पु.) – सलाहकार (पु.)

संल्लग्न [सं.] (वि.) – संल्लग्न, लागेलुं, बळगेलुं, चोंटेलुं

सवकणे (अ. क्रि.) – टेव पडवी, लत लागवी; (२) पेधुं पडवुं

सवंग (वि.) – सोंघुं, सस्तुं

– णे (अ. क्रि.) – सोंघुं थवुं

सवंगडी (पु.) – (१) साथी,, संगाथी; (२) भिल्लु (पु.) (रमतमां)

सवंगाई (स्त्री.) – सोंघारत, सस्ताई (स्त्री.)

सवघड (वि.) – सहेलुं, सुकर ('अवघड' थी ऊलटुं)

सवड (स्त्री.) – (१) सगवड (स्त्री.); (२) फुरसद, नवराश (स्त्री.)

सवत (स्त्री.) – शोक्य (स्त्री.), पतिनी बीजी विवाहित स्त्री, सपत्नी (स्त्री.)

सवता (वि.) – अलग, वेगळुं, जुदुं

– सुभा (पु.) – अलग – वेगळो – पक्ष, – पंथ (पु.), (लाक्ष.) जूदो चोको

सवय (स्त्री.) – (१) आदत, खो, अणछ (स्त्री.); (२) लत, टेव (स्त्री.); (३) सहींडु (न.), अभ्यासथी महावरो पडी जवो ते

सवलत (स्त्री.) – (१) छूट (स्त्री.); (२) सगवड (स्त्री.)

सवा (वि.) – सवा, एक ने पा

– ई (वि.) – सवायुं, (लाक्ष.) चडियातुं

– ईकी (स्त्री.) – सवायां (न.ब.व.), सवाना आंक (पु.ब.व.)

सवारी [फा.] (स्त्री.) – (१) सवारी (स्त्री.); सवार थवुं ते; (२) वाहनमां जतो उतारु (पु.)

सवाल [अ.] (पु.) – सवाल : (१) प्रश्न (पु.); (२) मागणी (स्त्री.) (लीलाममां)

– करणे – सवाल करवो, प्रश्न पूछवो

– टाकणे – सवाल नाखवो, मागणी करवी

– जबाब (पु.) – सवाल जवाब (पु.) : (१) प्रश्नोत्तर (न.) : (२) बोलाबोली (स्त्री.); (३) तमाशानी लावणीनो एक प्रकार

सविनय [सं.]·(वि.) – सविनय, विनयसहित, शिष्टतापूर्ण

– कायदेभंग (पु.) – सविनय भंग, – कानून भंग (पु.)

सविशेष [सं.] (वि.) – सविशेष : (१) विशिष्टतावाळुं, असाधारण; (२) मुख्य, उत्तम

– (अ.) – (१) खासकरीने; (२) विवरणनी साथे

सविस्तर (वि.) – विस्तार सहित, –युक्त, विगतवार

– (अ.) – विस्तारपूर्वक

सवे (अ.) – सह, सहित, साथे, जोडे

सवे (स्वये), सवेच (अ.) – (१) जाते ज; (२) तत्काळ, तरत, ताबडतोब

सवेळ (–ळा) (स्त्री.) – प्रातःकाळ (पु.), परोढ (पु., न.)

सव्य [सं.] (वि.) – सव्य, डाबुं

– साची [सं.] (वि.) – सव्यसाची, डाबे हाथे पण जमणा हाथ जेटलु ज कुशळताथी काम करी शकनार

– व्यापसव्य (न.) – सव्यापसव्य (न.) : (१) डाबुं जमणुं (न.); (२) (लाक्ष.) कडाकूट, पंचात (स्त्री.)

सव्याज (वि.) – व्याजसहित

संवत् [सं.] (पु.) – संवत, विक्रमे शरू करेलो वर्षारंभ (इ. स. मां ५६ उमेरीने संवत नीकळे छे)

संवर्धन [सं.] (न.) – संवर्धन (न.) : (१) उछेर (पु.), पालनपोषण (न.); (२) सर्वांगीण परिपोष (पु.)

संवाद [सं.] (पु.) – संवाद (पु.) : (१) वातचीत (स्त्री.); (२) चर्चा (स्त्री.); (३) मेळ (पु.), (४) एकमत थवुं ते

– दी (वि.) – संवादी : (१) संवाद करनारुं; (२) सहमत, अनुकूल; (३) एक रागवाळुं, एकमतनुं

संवाहन [स] (न.) – (१) चंपी – मालिश – करवी ते; (२) वहन करवुं – लई जवुं – ते
संवाहक (वि.) – वहन करी लई जतुं (वीजळी इ. नुं)
– मार्ग (पु.) – बीजलहरीओ मारफते संदेश मोकलवा ऊभी करेली ताराओनी योजना, 'ट्रॅन्समिशन लाइन'
संविधान [सं.] (न.) – संविधान (न.), व्यवस्था (स्त्री.), आयोजन (न.); (२) संदर्भ (पु.), अनुसंधान (न.); (३) (देशनुं के संस्थानुं) बंधारण (न.), 'कॉन्स्टिट्यूशन'
संविधानक [सं.] (न.) – संविधानक, नाटकनुं वस्तु, कथासूत्र (न.)
संविभाग [सं.] (पु.) – संविभाग (पु.) : (१) समान वहेंचणी (स्त्री.); (२) हिस्सो (पु.)
संवेदना [सं.] (स्त्री.) – संवेदना (स्त्री.): (१) भान (न.), जाण (स्त्री.), बोध (पु.); (२) प्रतीति (स्त्री.)
सशस्त्र [सं] (वि.) – सशस्त्र, शस्त्रसहित
सशास्त्र (वि.) – शास्त्रना विधिसहित
– (अ.) – शास्त्रविधि अनुसार
संशय [सं.] (पु.) – संशय (पु.) : (१) संदेह, शक (पु.); (२) अंदेशो, वहेम (पु.)
– असणे – संदेह – वहेम – होवो
– येणे, – उठणे – संशय आववो, – ऊपजवो
– टाकणे – संशय तजवो
– घेणे – अंदेशो आणवो, – लाववो
संशोधन [सं.] (न.) – संशोधन (न.) : (१) शोध खोळ (स्त्री.), 'रीसर्च'; (२) शुध्दि, दुरस्ती (स्त्री.)
ससकार (पु.) – जुओ 'सचकार'
ससा (पु.) – ससलो (पु.)
ससाणा (पु.) – बाज, शकरो (पु.)
ससेमिरा (पु.) – (१) लागलागट तगादो (पु.); (२) पीछो (पु.), केडे पडवुं ते
ससेहोलपट (स्त्री.) – फनाफातिया (पु.ब.व.), समूळगो नाश (पु.)
सस्ता (वि.) – सस्तुं, सोंघुं
सस्तन [सं.] (वि.) – स्तनवाळुं.
सस्ताई (स्त्री.) – सस्ताई (स्त्री.)
सस्तावणे (अ. क्रि.) – सस्तुं थवुं
सस्मित [सं.] (वि.) – सस्मित, स्मित (मंद हास्य) करतुं, मलकातुं
– (अ.) – स्मित साथे, जरा मलकाईने

संसर्ग [सं.] (पु.) – संसर्ग (पु.) : (१) चेप (पु.); (२) संगति (स्त्री.); (३) परस्परवहेवार (पु.प.)
– जन्य (वि.) – संसर्गजन्य, संसर्गथी ऊपजतुं, – थतुं, चेपी
– लागणे – चेप लागवो
संसार [सं.] (पु.) – संसार (पु.) : (१) घर प्रपंच, – संसार (पु.); (२) जन्म मरणनी घटमाळ (स्त्री.); (३) दुनियादारी (स्त्री.)
संस्कार [सं] (पु.) – संस्कार (पु.) : (१) चित्त उपर पडती – पडेली – छाप (स्त्री.); (२) सारा–नरसा परिणाम (पु.ब.व.); (३) धार्मिक विधि (सोळ संस्कारो छे); (४) शिक्षण (न.); (५) औषधि के रसायणउपर पुट चडाववानी कृति (स्त्री.)
संस्कारिता (स्त्री.) – संस्कारीपणुं (न.), शिष्ट आचारोनुं वलण (न.), 'कल्चर'
संस्था [सं.] (स्त्री.) – संस्था (स्त्री.) : (१) स्थापित मंडळ (न.), – व्यवस्था (स्त्री.); (२) स्थापित वहीवट के रूढी ('लग्नसंस्था')
संस्थान (न.) – संस्थान (न.), रियासत, (स्त्री.), रजवाडुं (न.)
संस्थानिक (पु.) – रियासतनो राजा (पु.)
संस्थापणे (स. क्रि.) – संस्थापवुं, स्थापन करवुं
संस्थापक [सं.] (पु.) – संस्थापक, स्थापन करनार
सह [सं.] (अ.) – समासमां 'सहित' 'साथेनुं' एवो अर्थ दर्शावतो पूर्वप्रत्यय ('सहवास')
– कार (पु.) – सहकार (पु.), साथे मळीने काम करवुं ते, पोतानी मदद् आपवी ते
– कारिता (स्त्री.) – सहकारिता (स्त्री.) : (१) मळीने काम करवानी वृत्ति (स्त्री.); (२) भागीदारी (स्त्री.), भागियापणुं (न.), सहियारुं
– कारी (वि.) – सहकारी : (१) सहकार करनारुं, मळीने काम करनारुं; (२) भागीदार, सहियारुं
– गमन (न.) – सहगमन (न.) : (१) साथे जवुं ते; (२) सती थवुं ते
– चर (पु.) – सहचर, सोबती (पु.)
– चरी, – चारिणी (स्त्री.) – सहचरी, सहचारिणी (स्त्री.): (१) हंमेशा साथे रहेनारी (स्त्री.); (२) धर्मपत्नी (स्त्री.)
– धर्मी (वि.) – सहधर्मी, समान धर्म – स्वभाव –

वाळुं

– धर्मिणी (स्त्री.) – सहधर्मिणी, सहधर्मचारिणी, धर्मपत्नी (स्त्री.)

– पाठी (पु.) – सहपाठी, साथे भणनार, सहाध्यायी (पु.)

– भागी (वि.) – भागियुं, भागीदार, साथी

– भोजन (न.) – सहभोजन : (१) बधी ज्ञातिओना लोकोए मळीने करेलुं भोजन (न.); (२) एकत्र भोजन

– मत (वि.) – सहमत, संमत, एकमत

– मती (स्त्री.) – सहमती, संमति (स्त्री.)

– मंत्री (पु.) – सहमंत्री, जोडियो मंत्री. 'जॉइंट सेक्रेटरी'

– यात्रा (स्त्री.) – सहयात्रा (स्त्री.), साथे कराती यात्रा

– योग (पु.) – जुओ 'सहकार'

– वर्तमान (अ.) – साथे, सहित

– वास (पु.) – सहवास (पु.), सोबत, संगत (स्त्री.)

– शिक्षण (न.) – सहशिक्षण (न.), छोकरा – छोकरीओने एकत्र शिक्षण आपवुं ते

– संवेदना (स्त्री.) – सहानुभूतिपूर्वक लागणी (स्त्री.)

सहज [सं.] (वि.) – सहज : (१) साथे जन्मेलुं, उपजत, स्वयंभु; (२) स्वाभाविक, कुदरती

– ता (स्त्री.) – सहजता, स्वाभाविकता (स्त्री.)

सहज़ (अ.) – (१) स्वाभाविक रीते; (२) खास कारणविना; (३) सहेलाईथी, लीलया

– गत्या, – रीत्या (अ.) – (१) सहेजे, अमस्तुं, अमथुं; (२) सहेलाईथी; (३) स्वाभाविक रीते

– गुण (पु.) – उपजत गुण, जन्मथी मळेलो गुण

– प्रेरणा (स्त्री.) – (१) सहज बुध्दि (स्त्री.); (२) स्वाभाविक वृत्ति (स्त्री.); (२) हाजत (स्त्री.)

सहज़ासहजी (अ.) – (१) संजोगथी, (२) सहेजे, सहेलाईथी

सहणे (स. क्रि.) – सहेवुं, सहन करवुं, वेठवुं, खमवुं

सहन (न.) – सहन, सहेवुं – खमवुं – ते

– करणे – जुओ 'सहणे'

– शक्ती (स्त्री.) – सहनशक्ति, सहन करवानी शक्ति, सहिष्णुता

– शील (वि.) – सहनशील, शांत, धीर

सहल (स्त्री.) – (१) मुसाफरी, 'टुअर'; (२) सहेल (स्त्री.), आम तेम मजामा फरवुं ते

सहसा (अ.) – घणुं करीने, बहुधा

सहस्रावधी (वि.) – सहस्रावधि, हजारनी संख्यांमा होतुं, हजारो

सहाण (स्त्री.) – (१) ओरशि(–सि)यो (पुं), सुखड इ. घसवानो पथ्थर (पु.); (२) शाण (पु.), कसोटीनो पथ्थर (पु.); (३) सराण (स्त्री.), धार काढवानो पथ्थर; (४) ओरसडी (स्त्री.) नानो ओरशियो (पु.)

सहानुभूती (स्त्री.) – सहानुभाव, समभाव (पु.); दिलसोजी (स्त्री.)

सहाय (–य्य) (न.) – सहायता, मदद (स्त्री.)

– क (वि.) – सहायक, मददगार

सहारा (पु.) – (१) आशरो (पु.), ओथ (स्त्री.); (२) सहारो (पु.), हूंफ (स्त्री.)

सहिष्णु [सं.] (वि.) – सहिष्णु, सहनशील, धीर

सही (स्त्री.) – सही, स्वाक्षरी (स्त्री.), हस्ताक्षर, दस्कत (न.), अक्षर (पु.ब.व.)

– करणे – (१) सही करवी, हस्ताक्षर करवुं, मतुं करवुं, अक्षर करवा; (२) सही – नक्की – करवुं

– (वि.) – सही, खरुं, साचुं, योग्य

– असणे – खरुं– योग्य – होवुं

– सलामत (वि.) – सहीसलामत, सुरक्षित

– सलामत (अ.) – सुरक्षित रीते

– सही (वि.) – आबेहूब, बराबर तेवुं ज

सहृदय (वि.) – सहृदय (१) समभावी; (२) दयाळु; (३) रसज्ञ, रसिक

सहेतुक [सं.] (वि.) – सहेतुक, हेतुवाळुं

– पणे (अ.) – सकारण, कारणसर

सहेली (स्त्री.) – सहेली, सखी (स्त्री.), सहियर

सह्य [सं.] (वि.) – सह्य, सही शकाय एवुं

– (पु.) – सह्याद्रि (पु.)

सळ (न.) – (१) जुओ 'सल'; (२) चामडानी दोरी (स्त्री.); (३) सळ, सेळ (स्त्री.)

सळई, सळी (स्त्री.) – सळी (स्त्री.), सळियो (पु.)

सळक (स्त्री.) – जुओ 'सणक'

– णे (अ. क्रि.) – (१) सळकवुं, सणका नाखवा; (२) छटकी जवुं

सळनळ, सळनळीत (वि.) – (१) सीधुं, सरळ; (२) सळंग, सांधो के जोडरहित

सळभेसळ (स्त्री.) – सेळभेळ (स्त्री.)

सळमिसळ (स्त्री.) – भेळसेळ, खिचडी (स्त्री.)
– (अ.) – एकत्र, सेळभेळ थईने
सळसळ (स्त्री.) – सळवळाट (पु.)
– णे (अ. क्रि.) – (१) सळवळवुं; (२) ससडवुं, खूब ऊकळवुं; (३) चळ आववी, – थवी; (४) तणावुं, टसटसवुं (आंचळ)
सळा (स्त्री.) – साट (स्त्री.), चामडानी लांबी ने पातळी पटी (स्त्री.)
सळी (स्त्री.) – (१) जुओ 'सळई'; (२) अडपलुं (न.), छेडती (स्त्री.)
– काढणे – छेडती काढवी
सळो की पळो करणे – अति सताववुं, – हेरान करवुं
सळंग (वि.) – सळंग, आखुं
संक्षिप्त [सं.] (वि.) – संक्षिप्त, टूंकुं
संक्षेप [सं.] (पु.) – संक्षेप (पु.) : (१) टूंकाण, सार (न.); (२) अपूर्णांकना अंश ने छेदनो सामान्य गुणक काढी नाखी ते अपूर्णांकने टूंकुं रूप आपवुं ते
सज्ञान (वि.) – (१) डाह्युं, समजदार; (२) पुख्त, उमरे पहोंचेलुं
संज्ञक [सं.] (वि.) – नामक
संज्ञा [सं.] (स्त्री.) – संज्ञा (स्त्री.) : (१) नाम (न.), (२) भान (न.), चेतना, शुध्दि (स्त्री.); (३) ज्ञान (न.), संवेदना (स्त्री.); (४) सान, निशानी (स्त्री.)
– वान (स्त्री.) – (१) शुध्दि – भान – होय तेवुं; (२) ज्ञाता, विद्वान्; (३) संवेदनाशील
सा (पु.) – जुओ 'षड्ज'
– (प्रत्यय) (नामने अंते) – 'सदृश' एवा अर्थमां (नाम, विशेषण ने क्रियापदने ते लगाडाय छे; जेमके : 'पांडुसा दिसतो', 'बरासा नवरा पहा', 'गेलासा वाटतो' इ.)
साइखडे (न.) – कळथी के सुत्रोथी नाचतुं पूतळुं (न.), कठपुतळी
सा (–सां)ई (पु.) – सांई, स्वामी, वेरागी, साधु (पु.)
साईस (पु.) – 'सईस' जुओ
साकटणे (न.) – लाकडुं फोडती वखते तेनी नीचे आधार माटे मुकातुं ठूंठुं (न.)
साकटी (स्त्री.) – वांसनी सोटी (स्त्री.)
साकणे (अ. क्रि.) – थीजवुं, जमवुं
साकविणे (स. क्रि.) – थिजाववुं, जमाववुं
साकव (पु., न.) – कामचलाउ पूल (पु.), काचो पूल
साकळणे (अ. क्रि.) – जुओ 'साकणे'
साकळा (पु.) – (१) घट्टपणुं (न.); (२) मळनी गांठ (स्त्री.)
साका (पु.) – (१) सोनामां भेळवेलो भेग (पु.); (२) कांप (पु.), काळो चीकणो ठरेलो कादव (पु.); (३) पाणी–तळे ओगळ्यावगर ठरेलो पदार्थ; (४) वेतर्या पछी बाकी रहेलुं कपडुं (न.)
साकार [सं.] (वि.) – साकार, आकारवाळुं
– णे (अ. क्रि.) – साकार थवुं, मूर्त थवुं, आकार लेवो, प्रत्यक्ष थवुं
साकांक्ष (वि.) – (१) उत्सुक; (२) इच्छुक; (३) साशंक
साकोली (स्त्री.) – कळण (न.)
साख (स्त्री.) – पत, आबरू (स्त्री.), आंट (स्त्री.)
– सुरत (वि.) – (१) प्रमाणसर, टापटीपियुं; (२) पध्धतिसर, सशास्त्र
– सुरत (अ.) – प्रत्यक्ष, छचोक, आंखसामे
– नाहीशी होणे – पत जवी, – खोवी, शाख जवी, आंट जवी, – तूटवी
– वाढणे – आंट बेसवी, पत वधवी
साखर (स्त्री.) – साकर, शक्कर, खांड, चीनी (स्त्री.)
– काजू (पु.) – काजूकळिया (स्त्री. ब. व.)
– गोटी (स्त्री.) – गोटी जेवडी नानी मधुर केरीनी एक जात
– झोप (स्त्री.) – परोढ समयनी ऊंघ (स्त्री.)
– पाणी (न.) – महेमानगत (स्त्री.); (२) अभ्यागतने अपातुं पेय के खावानुं (न.)
– पारा (पु.) – शक्करपारो (पु.)
– पुडा (पु.) – कन्यानुं सगपण, वेविशाळ (न.)
– फुटाणे (पु.ब.व.) – साकरिया, –चणा (पु.ब.व.)
– पेरणे, – पसरणे – (१) साकरनुं चूर्ण पदार्थउपर छांटवुं; (२) (लाक्ष.) साकर पीरसवी, मीठुं मीठुं बोलवुं
– रेची साल काढणे – अति झीणवट करवी
साखळ (–ळी) – (१) सांकळ (स्त्री.); (२) बेडी (स्त्री.); (३) सांकळुं, पगनुं एक घरेणुं (न.); (४) अछोडो (पु.)
– दंड (पु.) – मोटी जाडी सांकळ (हाथीने बांधवानी), जंजीर (स्त्री.)
साग, सागवान (पु.) – साग, सागवान (पु.)
सागलाग (पु.) – (१) मननुं वलण (न.), प्रवृत्ति (स्त्री.);

(२) बेत, मनसूबो (पु.), योजना (स्त्री.)
सागळ (स्त्री.) – बकरानुं सुंवाळुं चामडुं (न.)
सागुती (स्त्री.) – बकरानुं मांस (न.)
सागू (पु.) – सागु (जेना थडना गरना सागुचोखा बनावे छे ते ताड जेवुं एक झाड (न.)
– दाणा (पु.) – जुओ 'शाबूदाणा'
साग्र [सं.] (वि.) – साग्र, समग्र, संपूर्ण
– संगीत (वि.) – संपूर्ण रीते भजवेलुं (नाटक, कोई कार्य इ.)
सांकडा (वि.) – सांकडुं : (१) पहोळाईमां ओछुं; (२) मुश्केल
– (पु.) – साटी (स्त्री.), गाडीनुं माणसो बेसवानुं चोकठुं (न.)
सांकडे (न.) – सांकड (स्त्री.) : (१) संकडामण, भीड (स्त्री.); (२) संकट (न.)
– घालणे – जुओ 'संकट घालणे',
सांक(–ग)शी (स्त्री.) – ढांकणोवाळो नानो करंडियो (पु.)
सांका (पु.) – (१) कांप (पु.); (२) सत्त्व (न.)
सांकेतिक [सं.] (वि.) – सांकेतिक : (१) संकेतोथी बनावेलुं; (२) पारिभाषिक
सांग (स्त्री.) – (१) सांग (पु., स्त्री. न.) : (२) बरछी जेवुं एक शस्त्र (न.); (३) कहेण (न.), संदेश (पु.)
– काम्या (वि.) – कह्युं तेटलुं काम करे एवुं, पोतानी बुध्दि न चलावे तेवुं
– णी (स्त्री.) – (१) शिखामण, सलाह (स्त्री.); (२) कहेण, खबर (स्त्री.), संदेश (पु.)
– [सं.] (वि.) – सांग, बधा अंगोसहित (विधिकर्म) 'यथासांग'
सांगड (स्त्री.) – (१) तरापो (पु.); (२) अनेक लाकडां के होडीओने भेगुं बांधवुं ते
– घालणे – संबंध जोडवो, अन्वय करवो; (२) संगति बताववी
– बांधणे – तरापो बनाववो, – जोडवो
सांगणे (स. क्रि.) – (१) कहेवुं; (२) संदेशो पहोंचाडवो
सांगता (वि.) – कहेनार, निवेदक
– [सं.] (स्त्री.) – पूर्तता, समाप्ति (स्त्री.)
सांगाडा (पु.) – (१) हाडपिंजर (न.); (२) खोखुं, चोकठुं (न.)
सांगाडी (स्त्री.) – संघाडो (पु.)
सांगात (–ती) (पु.) – संगाथ (–थी), साथी (पु.)
सांगावा (पु.) – (१) कहेण (न.); (२) संदेशो (पु.); (२) नोतरुं (न.)
सांगी (स्त्री.) – (१) कहेण (न.); (२) शिखामण (स्त्री.); (३) आदेश (पु.)
– वांगी, – ने, –सांगोवांगी – मोढामोढ सांभळीने, कोईना कहेवापरथी
सांगोपांग [सं.] (वि.) – सांगोपांग, पूर्ण विधिसहित, पूरी रीते, यथासांग
सांगून येणे – वरने माटे कन्यानुं सूचन थवुं, मागुं आववुं
साच़ (न.) – साच, सत्य (न.)
साच़णे (अ. क्रि.) – भेगुं – एकठुं – थवुं, जमा थवुं, संग्रह–संचय–थवो,
साच़विणे (स. क्रि.) – भेगुं–एकठुं – जमा करवुं, संग्रह – संचय – करवो
साच़ा (पु.) – साचो (पु.), बीबुं, ओढुं (–थुं) (न.)
साज़ (पु.) – साज (पु.), शणगार के तेनुं साहित्य
– सरंजाम (पु.) – साज सरंजाम (पु.), साजसामान (न.), सजवानी साधन सामग्री (स्त्री.)
साजण (–न) (पु.) – जुओ 'सजणा'
– णी (–नी) (स्त्री.) – जुओ 'सजणी'
साज़णे (अ. क्रि.) – छाजवुं, शोभवुं, सारुं देखावुं
साज़रा (वि.) – साजरुं, शोभीतुं, ऊजळुं
– गोज़ (–जि)रा (वि.) – रूपाळुं,
– करणे – ऊजववुं, धामधूम के आनंदथी प्रसंग मनाववो
साजिंदा (पु.) – साजिंदो (पु.), गानार – नाचनार कलावंतणनी कोई वाद्य साथे साथ करनार कलावंत
साजीखार (पु.) – जुओ 'सज्जीखार'
साजूक (वि.) (तूप) – ताजुं ने रुचिकर – घेर बनावेलुं – चोख्खुं (घी)
सांज़ (स्त्री.) – सांज (–झ), संध्याकाळ (पु.)
– करणे, – करून येणे – सांज करवी, मोडुं करीने सांजे आववुं
– होणे – सांज थवी, – पडवी
– दिवा (पु.), **– वात** (स्त्री.) – सांजदीवो (पु.)
– वणी (स्त्री.) – सांजनुं दोहवुं ते
– वेळ, – वेळा (स्त्री.) – संध्याकाळ (पु.), रोळी

कोळी (सांजनी) वेळा (स्त्री.)
– **सकाळ** (अ.) – सांजसवार, आखो दी, आठे पहोर
सांज्ञा (पु.) – (१) रवो (पु.); (२) रवानी वानी (मीठी के तीखी) (स्त्री.); (३) सांजो (पु.) संजोरीमां भरवानो मावो
सांज्ञावणे (भावे प्रयोग) – सांज थवी, पडवी
सांज्ञे (न.) – नजर काढवानी – उतारवानी चीजो (स्त्री. ब. व.)
सांज्ञोरी (स्त्री.) – संजोरी (स्त्री.), सांजो भरीने करेली रोटली जेवी वानी
साट (पु.) – (१) साटको, साट जोडेलो चाबूक (पु.); (२) वांसनो बनावेलो मांचडो (पु.)
– (न.) – केरीनो रस के फणसनो (गर छूंदीने पातळ करेलो) रस एक थाळीमां पाथरीने तडकामां सूकवी थती पोळी, फणस के आंबापोळी (स्त्री.)
साटणे (स. क्रि.) – थोकमां माल खरीदवो
साटपा (पु.) – संघरो, संचय (पु.)
साट(ठ)मारी (स्त्री.) – साट (–ठ)मारी (स्त्री.) जंगली जानवरोने लडाववानी रमत
– **ऱ्या** (पु.) – साटमार (पु.)
साटा (पु.) – (१) साटो (पु.), कोईपण गाडीनो वचलो माल भरवानो भाग (पु.), गाडीनुं चोकठुं (न.); (२) मोबदलो (पु.)
साटी (स्त्री.) – गाडीनी बैठकनो भाग,–नुं खोखुं (न.)
साटे (न.) – साटुं (न.), खरीदीनो सोदो (पु.), – नी बोली (स्त्री.), मूल ठेरववुं ते
– **खत** (न.) – (१) साटाखत (न.), साटाकरार (पु.), सोदाविषेनुं लखत (न.), तेनो करार; (२) सोदानी आखी किंमतने बदले अगाउ अपातो हफ्तो (पु.)
– **लोटे** (न.) – साटुं (न.) : (१) मालने बदले माल –कन्याने बदले कन्या – आपवानो वहेवार (पु.); (२) बदलो, अवेज (पु.)
साटोप (वि.) – (१) माफक, प्रमाणसर; (२) व्यवहारकुशळ
– (पु.) – (१) मोटो प्रयास (पु.); (२) जुस्सो, आवेश (पु.)
साटोरी (स्त्री.) – (१) जुओ 'सांजोरी'; (२) घूघरो (पु.), एक मीठाई (स्त्री.)
साठण (न.), **साठवण** (स्त्री.) – (१) संघरो, संचय (पु.); (२) संघरो करवानुं पात्र (न.) (मोटुं पीप के कोठी)
साठणे (अ. क्रि.) – (१) जमा – एकठुं–थवुं; (२) संचय थवो, संघरावुं, वहोरावुं; (३) समावुं
साठविणे (स. क्रि.) – (१) जमा–एकठुं–करवुं; (२) संघरो–संचय–करवो
साठळणे (अ. क्रि.) – उमर थयापछी बुद्धि मंद थवी
साठा (पु.) – (१) संघरो, संग्रह, संचय (पु.); (२) भरती
साठी (स्त्री.) – साठ वर्षनी उमर (स्त्री.)
– **बुद्धि** (स्त्री.) – घडपणनी बुद्धि (स्त्री.)
साठी (अ.) (शब्दयोगी) – माटे, वास्ते, सारुं
साडी (स्त्री.) – साडलो (पु.), साल्ली (स्त्री.)
साडू, साडूभाऊ (पु.) – साडु, साडुभाई (पु.), साळी एटले पत्नीनी बहेन नो वर
साडे (वि.) – साडा (–डी), पूर्णांक ने उपर अडधुं ('साडेतीन')
– **करणे** – (१) खाताना पैसा खलास–शून्य–करवा; (२) काढी मूकवुं
– **साती** (स्त्री.) – (१) शनीनो साडासातनो फेरो (पु.); (२) मोटी दीर्घ काळ चालती आपदा, पनोती (स्त्री.)
साणा (पु.) – सराण (स्त्री.), धार काढवानो पथ्थर (पु.)
साणे (न.) – साणुं (न.), दीवाल के छप्परमांनो झरोखो (पु.)
सांड, सांडणी (स्त्री.) – सांढ, सांढणी, ऊंटडी (स्त्री.)
– **स्वार** (पु.) – सांढणी सवार (पु.), ऊंटडी उपर बेसीने जलदी जतो टपाली (पु.)
सांड (स्त्री.) – (१) नीक (स्त्री.); (२) जलाशयमां वधेलुं बहार काढवानुं बारणुं; (३) गुमाववानी आदत (स्त्री.); (४) उपेक्षा (स्त्री.), दुर्लक्ष (न.); (५) त्याग, तजी देवुं ते; (६) तजेली स्त्री, छांडेली स्त्री
– **देणे** – जवा देवुं, जवानी रजा आपवी
– **पाणी**(न.) – मोरीनुं पाणी (न.)
सांडणे (स. क्रि.)– (१) ढोळवुं; (२) गुमाववुं; (३) तजवुं, छोडवुं,
सांडवा (पु.) – (१) 'सांड, (२)' जुओ; (२) नहेर (स्त्री.), कांस (पु.); (३) बंधारा उपरनी वाट (स्त्री.)
सांडस (–शी) (स्त्री.) – साणस (–शी), सांडशी (स्त्री.), अंकोडो (पु.)
सांडसूट (स्त्री.) – माल (अनाज, तेल, गोळ व.) ना लाववा – लई जवामां थती नुकसानीनी छूट (स्त्री.)

सांडीमांडी (स्त्री.) – (१) विधि निषेध (पु.); (२) कष्ट (पु.); तकलीफ (स्त्री.)
सांडोसांड (अ.) – कांठासुधी, छलोछल
सातपुती (वि. स्त्री.) – सात छोकरावाळी
सातवळा, सातोळा (पु.) – सात महिने जन्मेलुं
सातरे (न.) – सात दिवसोने काळ (पु.)
सातत्य [सं.] (न.) – सातत्य (न.), अखंडितता (स्त्री.)
सातरणे (अ. क्रि.) – चोफेर फेलावुं
साता (वि.) – साते
  – जन्मांचा वैरी (पु.) – हाडवेरी (पु.), जनम जनमनो शत्रू
  – नवसांचा (वि.) – घणा आयासथी लाधेलुं,
  – सामासांनी (पु.) – घणा आयासथी, मुश्केलीथी
सातू (पु.) – सत्तु (पु.), साथवो
साथ (स्त्री.) – (१) साथ, संगाथ, सोबत (स्त्री.); (२) सहयोग (पु.) (गायन, वादन इ. मां.); (३) वावड (–ट) (पु.), रोगनो फेलावो (पु.)
  – साथ करणे – (गायन व. मां) साथ करवी (वाद्य इ. नी.)
  – देणे (१) संगत – सोबत – करवी; (२) सहयोग आपवो
  – पसरणे, – येणे – वावड फेलाववो
साथरी (स्त्री.) – (१) साथरी, साथरानी चटाई (स्त्री.), दर्भनी सादडी (स्त्री.); (२) पथारी (स्त्री.)
साथी (पु.) – साथी, संगाथी, सोबती, सहकारी (पु.)
  – दार (पु.) – साथी, साक्षीदार (पु.)
साद (पु. स्त्री.) – साद (पु.) : (१) अवाज, सूर (पु.); (२) घांटो (पु.), बूम (स्त्री.)
  – घालणे – साद करवो, बूम पाडी बोलाववुं
  – मिळणे – अनुकूळ प्रतिसाद–जवाब – मळवो
  – विणे (स. क्रि.) – दांडी पीटी के बूम पाडी जाहेर करवुं
सादर [सं.] (वि.) – सादर, आदरसहित, विनयभर्युं
  – (अ.) – आदर राखीने, अदबसाथे
  – असणे – (सेवामां) हाजर ने सज्ज होवुं
  – करणे – रजु करवुं
  – होणे – (१) हाजर थवुं; (२) रजुं थवुं
सादळ (वि.) – भेजवाळुं
  – णे (अ. क्रि.) – भेजवाळुं थवुं, हवाई जवुं

सादिल[अ.] (स्त्री.) – (१) नैमित्तिक खर्च; (२) प खर्च
  – वार [अ.] (स्त्री.) – (१) नैमित्तिक, अणधार्युं
साद्यन्त [सं.] (वि.) – साद्यंत, अवलथी आखर सघळुं, समग्र
साधक [सं.] (पु.) – साधक, उपासक, ईश्वरप्रा मोक्षनी साधना करनार (पु.)
  – (वि.) – साधक : (१) कोईपण कार्यनी सि उपयोगी; (२) साधी शकनारुं, उपकारक
  – बाधक (वि.) – साधक बाधक, अनुकूळ – प्रति
साधणे (स. क्रि.) – (१) साधवुं, सिध्द करवुं, पार (२) संपादवुं, प्राप्त करवुं
  – (अ. क्रि.) – (१) सिध्द थवुं, पार पडवुं; अनुकूळ आववुं
साधणी (–नी) (स्त्री.) – साधनी (स्त्री.), ('लेवल') जोवानुं कडिया सुतारनुं ओजार (न.)
  – त असणे – बरोबर –समतल होवुं
साधणी, साधणूक (स्त्री.) – (१) साधवुं ते, साधवा के करवानो प्रयत्न; (२) संपादन (न.), प्राप्ति (स मेळववुं ते; (३) मेळववानुं कसब (न.), – (स्त्री.)
साधन [सं.] (न.) – साधन (न.) : (१) उपकरण, अं (न.), सामग्री (स्त्री.); (२) उपाय (पु.), (स्त्री.); (३) तप (न.), साधना (स्त्री.)
  – सामग्री (स्त्री.) – उपकरणो इ. साहित्य (न.)
  – हीन (वि.) – साधन के धन व. अन्य उपकर होय तेवुं, गरीब
साधना [सं.] (स्त्री.) – साधना (स्त्री.) : (१) उपा तपश्चर्या (स्त्री.); (२) अभ्यास (पु.)
साधलाध (स्त्री.) – नसीब (न.), दैवजोग (पु.)
साधा (वि.) – सादुं, आडंबरविनानुं
  – धी कैद (स्त्री.) – मजूरी विनानी केद (स्त्री.)
  – धेपण (न.), **–णा** (पु.) – सादाई, सादगी (स्त्री.) सादापणुं (न.)
साधार [सं.] (वि.) – साधार, आधार–प्रमाण–सहित
साधारण [सं.] (वि.) – साधारण : (१) सामान्य, खास नहिं एवुं; (२) थोडुं घणुं; (३) हलकी कोटीनुं
साधु [सं.] (वि.) – (१) सज्जन; (२) राग द्वेष विरहित
  – (पु.) – साधु पुरुष, संत (पु.)

साध्य [सं.] (न.) – साध्य (न.) : (१) मेळववानुं ते; (२) ध्येय, उद्दिष्ट (न.)
– (वि.) – साधी शकाय – मेळवी शकाय – तेवुं

साध्वी [सं.] (वि. स्त्री.) – शीलवती, सदाचारी
– (स्त्री.) – साध्वी (स्त्री.) : (१) स्त्री संत; (२) पतिव्रता अथवा शीलवती स्त्री

सान (वि.) – (१) नानुं, थोडीं उमरनुं; (२) थोडुं, अल्प; (३) कनिष्ठ, हलका दर्जानुं
– **थोर** (वि.) (ब.व.) – नाना मोटा (ब.व.)

सानुनासिक [सं.] (वि.) – अनुनासिक सहित, नाकमांथी उच्चारसहित

सांत्वन [सं.] (न.), **–ना** (स्त्री.) – जुओ 'शांतवन'

सांद (–दी) – (स्त्री.) – (१) आडपासुं (न.), खाणो खाचरो (पु.); (२) शेरी (स्त्री.); (३) घर पाछळनो वाडो (पु.)
– **कोपरा** (पु.) – आडपासुं (न.), खूणो खाचरो (पु.), कोईना देखवामां न आवे एवी जगा (स्त्री.)
– **बोळ** (पु.) – सांकडी शेरी (स्त्री.)
– **त पडणे** – आडपासे – खूणामां – अंधारामां पडवुं, – पडी रहेवुं, (लाक्ष.) कोईनी पण नजर बहार रहेवुं
– **दोसांदी** (अ.) – खूणा खांचामां

सांद्र [सं.] (वि.) – (१) चोंटेलुं, चीकणुं; (२) अडनुं; (३) घन, गाढ; (४) घाटुं, जाडुं; (५) सुंवाळुं, नाजुक

सांध (स्त्री.) (१) सांध (स्त्री.); (२) सांधो (पु.); (३) गूंतो (पु.); (४) चीर, फाड, तरड (स्त्री.)
– **काम** (न.) – सांधणी, सांधवानी क्रिया के कुशळता (स्त्री.)
– **णी** (स्त्री.) – सांधण (न.), सांधवुं ते
– **णे** (स. क्रि.) – सांधवुं : (१) जोडवुं, सांधो करवो; (२) (धातुने) रेणवुं
– **णे** (अ. क्रि.) – संधावुं, सांधो बेसवो
– **मोड** (स्त्री.) – चणतरमां पथ्थरोनो के ईंटोनो सांधो जोडवो ते

सांधा (पु.) – (१) सांधो (पु.); (२) संधि (पु.), शरीरमानी सांधानी जगा
– **बसणे** – संधावुं, सांधो बेसवो, – मळवो
– **सांध** (स्त्री.) – (१) अनेक चीजोनो भेगो मेळ बेसवो तेः (२) तडजोड (स्त्री.); (३) सुलेह (स्त्री.)
– **धे धरणे** – सांधानुं झलाई जवुं – अकडावुं, सांधा रही जवा, संधी वा

साप (पु.) – साप, सर्प, भुजंग (पु.)
– **किरडू** (न.) – एरुं झांझरूं (न.), साप वगेरे झेरी जानवर

सापट (स्त्री.) – तरड (स्त्री.), चीरो (पु.)

सापडणे (अ. क्रि.) – (१) मळवुं, प्राप्त थवुं, सांपडवुं; (२) जडवुं, हाथ लागवुं; (३) सपडावुं, फसावुं, पकडावुं

सापडविणे (अ. क्रि.) – (१) सपडाववुं ('सापडणे' नुं प्रेरक)

सापती (स्त्री.) – जोतर (–रुं) (न.)

सापळा (पु.) – (१) फांदो (पु.); (२) पिंजरुं (न.); (३) उंदरियुं : उंदर पकडवानुं पिंजरुं (न.)
– **ळ्यात सापडणे** – फांदामां फसावुं (वाच्यार्थे ने लाक्षणिक)

सापेक्ष [सं.] (वि.) – सापेक्ष : (१) (कशानी साथे) संबंधित, अवलंबित; (२) अपेक्षा राखतुं

साप्ताहिक [सं.] (वि.) – साप्ताहिक, सप्ताह ने लगतुं, अठवाडिक
– (न.) – साप्ताहिक, दर सप्ताहमां नीकळती पत्रिका (स्त्री.), अठवडिक (न.)

साफ [अ.] (वि.) – (१) साफ, सफा, स्वच्छ, (२) चोख्खुं, स्पष्ट (साफ कही देवुं)
– **करणे** (वि.) – साफ करवुं : (१) स्वच्छ करवुं; (२) पूरुं करवुं; (३) नष्ट करवुं
– **सफा** (वि.) – साफसूफ
– **सफाई** (स्त्री.) – साफसूफी, सफाई (स्त्री.)

साफा (पु.) – साफो, फेंटो (पु.)
– **बांधणे** – साफो बांधवो, – पहेरवो

साबड, साबडा (–ळा) (वि.) – साबडबोयुं, भोळुं, निष्कपटी

साबण, साबू (पु.) – साबु (–बू) (पु.)
– **लावणे** – साबु लगाडवो, साबु देवो

साबर (स्त्री.), – **निवडुंग (पु.)** – एक जातनो थुवेर (पु.), कांटाळी वनस्पति, थोरियुं (न.)

साभार [सं.] (अ.) – साभार, आभार–सहित, कृतज्ञतापूर्वक

साभिप्राय [सं.] (अ.) – साभिप्राय : (१) अभिप्राय – मत– प्रदर्शन – साथे; (२) सहेतुक, मनमां कंईक राखीने

साम(–मु)ग्री (स्त्री.) – सामग्री (स्त्री.), साहित्य, सामान (न.),

सामग्र्याने (अ.) – बधुं ध्यानमां लईने, समग्रताथी, सामटी रीते, एकंदरे

सामता (पु.) – साय(–र)डी (स्त्री.), काणुं पाडवानुं सुतारनुं ओजार

सामना (पु.) – सामनो (पु.) : (१) विरोध (पु.); (२) झूझ (स्त्री.), द्वंद्व (न.)

सामनेवाला [हिं.] (पु.) – (१) सामेनो माणस (पु.); (२) विरोधी, प्रतिस्पर्धी (पु.)

सामयिक [सं.] (वि.) – (१) समयोचित; (२) नियत समये नीकळतुं

– (न.) – नियत समये नीकळतुं छापुं (न.); (२) जैन धर्मीयोनी धर्मक्रिया

सामर्थ्य [सं.] (न.) – सामर्थ्य (न.) : (१) समर्थता (स्त्री.), बळ (न.); (२) क्षमता, काबेलियत (स्त्री.)

सामसूम (न. स्त्री.) – (१) शूनकार (पु.), नीरवता (स्त्री.); (२) उज्जडपणुं

सामक्षा (स्त्री.) – (१) प्रत्यक्ष दर्शन (न.), साक्षात्कार (पु.); (२) रजूआत (स्त्री.)

सामाईक (वि.) – जुओ 'समाइक'

सामाजिक [सं.] (वि.) – (१) समाजने – लोकोने – लगतुं; (२) समाजनी चालरीत, वळण. उद्योग–संपत्ति एवा विषयोने लगतुं

सामान (न.) – (१) सामान; (२) साहित्य, सरंजाम (न.); (२) (घोडानो) साज (पु.), पलाण (न.)

– **सुमान** (न.) – सामानसुमान, सरसामान (न.), घरवाखरो (पु.)

सामावणे (अ. क्रि.) – समावुं

सामिल (वि.) – शामिल, सामेल, जोडायेंलुं

सामिली (स्त्री.) – शामिलगीरी (स्त्री.), शामिल होवापणुं

सामुदायिक (वि.) – (१) समुदायनुं, समुदायने लगतुं; (२) आखा समुदाये मळीने करवा जेवुं

सामुद्रधुनी [सं.] (स्त्री.) – सामुद्रधुनी (स्त्री.) बे मोटा समुद्रोने जोडनारी खाडी (स्त्री.)

सामुद्रिक [सं.] (न.) – मुद्राना के शरीरनां चिह्नो उपरथी भविष्य के शुभाशुभ फळ जाणवानुं शास्त्र (न.)

– (पु.) – ते शास्त्रनो जाणकार (पु.)

सामोपचार [सं] (पु.) – सामोपचार, सामोपाय (पु.), समजूतीनां वचननो प्रयोग, साम दाम दंड व. मांथी सामनो उपयोग

सामोरा (अ.) – संमुख, रूबरू, सामे

– **जाणे** – सामैयुं करवुं, सामेथी लेवा जवुं

साम्य [सं.] (न.) – साम्य (न.) : (१) समानता (स्त्री.); (२) सादृश्य (न.)

सांप्रत [सं.] (अ.) – सांप्रत, आजकाल, वर्तमानकाळमां

सांप्रदायिक [सं.] (वि.) – सांप्रदायिक, संप्रदायसंबंधी

सांब (पु.) – (१) सांब, शिव, महादेव (पु.); (२) भोळुं माणस (न.)

– **बाचा अवतार** (वि.) – तद्दन भोळुं

– **बापुढचा** (वि.) – नंदी जेवुं भोट

सांबर (न., पु.) – साबर (न.)

– **शिंग** (न.) – साबरनुं शिंगडुं (न.)

सांबळी (स्त्री.) – जुओ 'संबळी'

सांबार (न.) – कोथमीर

– **रे** (न.) – आमटी (स्त्री.), आमली – गोळ मिश्रित दाळ (स्त्री.)

सांभाळ (पु.) – जुओ 'संभाळ'

साय (स्त्री.) – (१) मलाई (स्त्री.), दूधपरनी तर (स्त्री.); (२) राब ऊकळता उपर आवती पोपडी (स्त्री.)

सायकल [इं.] (स्त्री.) – सायकल (स्त्री.)

सायबा (–वा)न [फा.] (न.) – सायबान (न.), मकानमां तडको आवतो अटकाववा बंधातो पडदो (पु.)

सायसंगीत (वि.) – (१) बंधबेसतुं, बराबर मळतुं; (२) तद्दन साचुं

सायसंगीन (वि.) – (१) सुसज्ज, तैयार; (२) सांग, पूरेपुरुं

सायास (पु.) – आयास, प्रयास (पु.), महेनत (स्त्री.)

सायासी (वि.) – महेनतु

सायाळ (स्त्री.) – शाहुडी (स्त्री.), जमीनमां बोड करीने रहेतुं अणीदार पीछांवाळुं एक प्राणि

सार (न.) – (१) एक जातनी खारी मीठी कढी के पेय; (२) सत्त्व, अर्क; (३) गाभो (पु.); (४) (लाक्ष.) सारांश (पु.), तात्पर्य (न.)

– **रूप** (वि.) – साररूप, सार– तात्पर्य–तरीके काढेलुं

सारक [सं.] (वि.) – सारक, सहेजरीते मळत्याग करावे एवुं (औषध), रेचक

सारखा (वि.) – (१) सरखुं, समान; (२) सदृश

– **अमक्यासारखा होणे** – फलाणा जेवुं – समान – थवुं;

(२) – उपर पडवुं
सारंग (पु.) – (१) सारंग, वहाणनो मुख्य टंडेल (पु.); (२) संगीतनो एक राग; (३) हरिण, मृग (पु.)
सारंगप (–पा)ट (पु.) – सारी (स्त्री.), सोगटी के पासो वडे रमाती बाजी – रमत (स्त्री.)
सारंगी (स्त्री.) – सारंगी (स्त्री.), एक तंतु वाद्य (न.)
– वाला (पुं.) – सारंगियो (पु.)
सारजा (स्त्री.) – शारदा (देवी) (स्त्री.)
सार ढेकर (पु.) – छारा – छारैया – पित्तवाळा तीखा ओडकार (पु.)
सारण (न.) – कोईपण वानीमां पूरवानी वस्तु, पूरण (न.)
– (स्त्री.) – सारणी, नहेर, नीक (स्त्री.)
सारणी (स्त्री.) – (१) रीत (स्त्री.), विधि (पु.), सूत्र (न.) 'फॉर्म्युला'; (२) कोठो (पु.), कोष्टक (न.) 'टेबल'; (२) नहेर, नीक (स्त्री.)
सारणे (स. क्रि.) – (१) खलास करवुं; (२) सारवुं, पार पाडवुं; (३) आघुं मूकवुं; (४) खसेडवुं, सरकाववुं
– (अ. क्रि.) – आगळ धपाववुं
सारवण (न.) – (१) लींपवुं ते; (२) लींपैवा माटे पाणीमां बनावेलुं छाणमाटीनुं मिश्रण (न.)
सारवणे (स. क्रि.) – ली (–लीं)पवुं, अबोट देवुं
सारवान [फा.] (पु.) – सारवान, ऊंटवाळो (पु.)
सारवासारव (स्त्री.) – (१) अबोटमाटे पोतुं फेरववुं ते; (२) (लाक्ष.) खोटुं समर्थन (न.), बहानां करवां ते
सारा (पु.) – (१) जमीन महेसूल, सारापटी (स्त्री.), जमीन धारो (पु.); (२) सांथ (स्त्री.), गणोत (स्त्री. न.); (३) आंखनुं फूल (न.) के पडदो (पु.)
सारा (वि.) – आखुं, तमाम, सर्व
सारांश [सं.] (पु.) – सारांश, तात्पर्य, भावार्थ, मतलब
सारासार विचार [सं.] (पु.) – सारासार विचार, सारा–नरसानो विचार (पु.)
सारी (स्त्री.) – सारी, सोगटीनी रमत (स्त्री.)
– पाट (पु.) – जुओ 'सारंगपाट'
सारोळा (पु.) – सरवाळो (पु.) : (१) संख्याओने भेगी उमेरवी ते; (२) भेगी उमेरीने थती कुल रकम (स्त्री.)
सार्थ [सं.] (पु.) – काफलो, समुदाय (पु.)
– वाह [सं.] (स्त्री.) – सार्थवाह, वणजारो (पु.)
– (वि.) – सार्थ, अर्थसहित
सार्थक [सं.] (व.) – सार्थक (न.) : (१) कृतकृत्यता (स्त्री.); (२) सफळता, सिध्दि, कारगत, (स्त्री.)
– होणे – की लागणे – सफळ थवुं, कारगत थवुं
सार्वत्रिक [सं.] (वि.) – सार्वत्रिक : (१) सर्व जगाए थतुं : (२) बधे लागु पडे एवुं
सार्वमत (न.) – तमाम लोकोनुं मत
साल [फा.] (न.) – (१) साल, वरस, वर्ष (न.); (२) बधे लागु पडे एवुं
सार्वमत (न.) – तमाम लोकोनुं मत
साल [फा.] (नं.) – (१) साल, वरस, वर्ष (न.); (२) छालुं, फोतरुं (न.)
– करी (पु.) – (१) एक सालपूरती वहीवट के भोगवटो करनार; (२) सालपूरतुं नीमेलुं माणस (न.)
– गिरा [फा.] (पु.) – जन्मदिवस (पु.), वरसगांठ (स्त्री.)
– गुदस्त [फा.] (न.) – साल गुदस्त (स्त्री.), गतवर्ष (न.)
– झाडा (पु.) – साल आखरनो पूरतो हिसाब (पु.)
– दार (पु.) – जुओ 'सालकरी'
– बोली (स्त्री.) – सालपूरतो करार (पु.)
– मजकूर (न.) – चालु साल (न.)
– वारी (स्त्री.) – सालवारी, बनावोनी सालभरनी नोंध (स्त्री.)
साल (स्त्री.) – (१) पातळी छाल, कपोटी (स्त्री.); (२) चामडी (स्त्री.)
– ट, –टे (न.) – (१) फोतरुं, छोतरुं, (न.); (२) चामडी (स्त्री.)
– पट (न.) – (१) त्वचा, चामडी (स्त्री.); (२) छोतरुं (न.)
– पापडी (स्त्री.) – छालजेवो पातळो चोखाना लोटनो एक जातनो पापड (पु.)
सालस (वि.) – सालस, भलुं, सरळ स्वभाववाळुं
साला (पु.) – जुओ 'श्यालक'
सालाबाद [फा.] (अ.) – वार्षिक
साली (वि.) – सालियुं, वार्षिक ('एकसाली')
सालीना (अ.) – दरसाल, प्रतिवर्ष
सालोसाल (अ.) – सालोसाल, हरसाल
सालंकृत [सं.] (वि.) – अलंकारसहित
साव (वि.) – प्रामाणिक, पतवाळुं
– (पु.) – पतवाळुं माणस

सावकार (पु.) – शा(–सा)हुकार, पेढीवाळो, शराफ, नाणावटी (पु.)

– री, सावकारकी (स्त्री.) – नाणावटुं (न.), नाणां धीरवानो धंधो (पु.)

सावकाश [सं.] (अ.) – (१) सावकाश. सगवडे; (२) धीमे, आस्ते रहीने

– शी (स्त्री.) – (१) सगवड (स्त्री.); (२) धीमापणुं (न.)

– शीने (अ.) – जुओ 'सावकाश'

सावचित (वि.) – सावचेत, सचेत, सावधान, दक्ष

– पणे (अ.) – सावचेतीथी, सावधानीथी

सावज़ (न.) – शिकार (पु.), श्वापद (न.)

सावट (न., स्त्री.) – (१) ओझट (स्त्री.), ओछायो (पु.); (२) ओझम, वणछो (पु.)

– पडणे – (१) ओछावुं, छायो पडवो; (२) वणछानीचे आववुं

सावडणे (स. क्रि.) – एकठुं – भेगुं – करवुं

सावत्र (वि.) – सावकुं, ओरमायुं, ओरमान

– आई (स्त्री.) – सावकी मा, अपर मा (स्त्री.)

– आई आणणे – ओरमायुं करवुं, (बालकने) सावकी मा आणवी

– पणा करणे – ओरमायुं करवुं, आरेमायापेठे वर्तवुं, भेदभाव करवो (पहेलीना बाळक साथे)'

सावध (वि.) – सावध, सावचेत, दक्ष, जागरूक.

रवधान (वि.) – जुओ 'सावध'.

रणे (सं. क्रि.) – (१) ठेकाणे करवुं; (२) भेगुं करवुं; (३) आटोपवुं.

– (अ. क्रि.) – (१) ठेकाणे आववुं; (२) शरीर वळवुं, – सुधारवुं.

सावर(–री) (स्त्री.) – आकडो, शीमळो (पु.), आकडी (स्त्री.).

– रीचा रू (पु.) – आकडीनां तूर (न.ब.व.) शीमळानुं रू.

सावली (स्त्री.) – (१) छायो, ओछायो (पु.), छांयडो (पु.), छाया (स्त्री.); (२) ओळो (पु.), पडछायो (पु.).

– करणे – छाया करवी, छांयडो करवो; (२) शिरछत्र जेवो आधार आपवो.

– पडणे – (१) छाया पडवी, ओळो पडवो; (२) (लाक्ष.) माठी संगतनी बुरी असर थवी.

– पडू न देणे, – स उभे न राहणे – ओळो न लेवो, स्पर्श पण थवा न देवो, जरा पण संबंध आववा न देवो.

– ला जाणे – ओळे जवुं, ओळो लेवो. छायडा नीचे आशरो लेवो.

सावळ (न., स्त्री.) – ताड–माडनी मोटी डाळी (स्त्री.).

सावळणे (अ. क्रि.) – (१) बळिया शीमणा थवा; (२) तेना डाघ अलोप थता जवा

सावळा (वि.) – श्यामळुं, शीमणुं.

– (पु.) – श्यामवर्ण कृष्ण (पु.).

– गोंधळ (पु.) – न देखाय तेवी–छूपी–अंधाधूंध (स्त्री.).

साविका [सं.] (स्त्री.) – सुयाणी, दाई (स्त्री.).

साशंक [सं.] (वि.) – साशंक, शंकायुक्त.

– राहणे – साशंक रहेवुं, अंदेशो राखवो.

सासर (न.) – सासरुं (न.).

सासरा (पु.) – ससरो (पु.) (वर के वहुनो पिता).

सासुरवाडी (स्त्री.) – वहुना पितानुं घर (न.).

सासुरवाशी, – वाशीण (स्त्री.) – (१) सासरवासण (–णी) (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) परतंत्र स्त्री.

सासुरवास (पु.) – (१) सासरवास, सासरामां निवास (पु.); (२) (लाक्ष.) सासरामां थती हेरानगत, सतामणी (स्त्री.).

सासू (स्त्री.) – सासु (स्त्री.) (वर के वहुनी मा)

सास्ना [सं.] (वि.) – सास्ना, गायके बळदने गळे लबडती चामडी (स्त्री.).

सांसर्गिक [सं.] (वि.) – सांसर्गिकः (१) चेपी, संसर्ग फेलावनारुं; (२) संसर्गनो परिणाम थाय तेवुं.

साहचर्य [सं.] (वि.) – साहचर्य (न.), साथे रहेवुं–जवुं ते, संगाथ, साथ (पु.).

साहजिक (वि.) – साहजिक, स्वाभाविक, कुदरती.

– पणे (अ.) – सहेजे, स्वाभाविक रीते.

साहणे (स. क्रि.) – सहेवुं, वेठवुं, खमवुं. सहन करवुं.

साहस [सं.] (न.) – साहस (न.): (१) जोखम भरेलुं कार्य (न.); (२) अविचारी कार्य; (३) जोखम होवा छतां हाम भीडी झंपलावुं ते.

– करणे – साहस खेडवुं, –करवुं, –आदरवुं.

– सी (वि.) – साहसी, छातीचलुं, उस्तवार, जबरुं.

साहाय्य [सं.] (न.) – सहाय (न.), मदद (स्त्री.).

साहित्य [सं.] (न.) – साहित्य (न.) : (१) साधन (न.),

सामग्री (स्त्री.); (२) वाङ्मय (न.).

– कार (पु.) – साहित्यकार, लेखक, साक्षर (पु.).

– त्यिक (वि.) – (१) साहित्यने लगतुं; (२) साहित्यमां छाजे एवुं

– त्यिक (पु.) – जुओ 'साहित्यकार'

– परिषद (स्त्री.) – साहित्य परिषद, साहित्यविषे चर्चा इ. करनारी साहित्यिकोनी सभा (स्त्री.).

साहेब [अ.] (पु.) – साहेब (पु.): (१) मालिक, धणी, सेठ (पु.); (२) कोई पण मोटो माणस (पु.); (३) गोरो, टोपीवाळो (पु.); (४) वरिष्ठ अधिकारी (पु.).

– लोक (पु.ब.व.) – साहेब लोक, गोराओ (पु.ब.व.)

– बी (स्त्री.) – शेठाई (स्त्री.).

– (वि.) – साहेब जेवुं.

साहोत्रा (पु.) – दर साल सेंकडे छ व्याजनो दर (पु.).

साह्य (न.) – साह्य (न.), सहायता, मदद (स्त्री.).

– कारी (वि.) – सहायकारी, मददगार.

साळ (स्त्री.) – (१) साळ, डांगर (स्त्री.); (२) साळ (स्त्री.), वणकरनुं वणवानुं ओजार (न.); (३) कारखानुं (न.) (सुतार, लुहार इ. नुं काम करवानुं खातुं).

साळ, सायाळ (स्त्री.) – जुओ 'साळू'.

साळढाळ (वि.) – (१) उदार, खरचाळू, हाथनुं छूटुं; (२) विचारी, सौम्य; (३) सालस

साळणे (सं.क्रि.) – (१) ताछ(–स)वुं; (२) छोलवुं; (३) ताछियुं करवुं– कापवुं.

साळमाळ (वि.) – घणुं ज लांबुं, लांबुंलचक.

साळसूद (वि.) – सालस, निष्कपट, सरळ.

साळी (पु.) – वणकर, साळवी (पु.).

– माळी (पु.ब.व.) – (लाक्ष.) उत्पादक श्रमजीवी वर्ग (पु.).

– (स्त्री.) – साळी, वहुनी बहेन (स्त्री.).

साळू, साळुंद्री (स्त्री.) – कंक (पु.), साहुडी (स्त्री.).

साळुता (पु.) – झाडु, सावरणी (स्त्री.).

साक्ष (स्त्री.) – साक्षी, साख, शाहेदी (स्त्री.).

– घालणे – साख करवी, साक्षी तरीके सही करवी.

– देणे – साक्षी आपवी, –पूरवी.

साक्षर (वि.) – साक्षर, वांचवा – लखवानी आवडतवाळुं.

साक्षा (स्त्री.) – प्रतीति (स्त्री.), अनुभव (पु.).

साक्षात् [सं.] (अ.) – साक्षात् : (१) नजरोनजर, प्रत्यक्ष; (२) जाते, पंडे.

साक्षी, साक्षीदार (पु.) – साक्षीदार, शाहेद (पु.).

साक्षीभूत [सं.] (वि.) – साक्षीदार थईने रहेलुं.

साक्षेप [सं.] (पु.) – (१) प्रयास, आयास, प्रयत्न; महेनत (स्त्री.); (२) नेम, नियम (पु.).

– पी (वि.) – प्रयत्नशील, महेनती.

सिकलगार (पु.) – सिकलीगर, सराणियो (पु.).

सिंचन [सं.] (न.) – सिंचन (न.) : (१) सींचवुं–छाटवुं–रेडवुं ते; (२) झाडने पाणी पावुं ते.

सिंचवणी (स्त्री.) – छांटवानुं के झाडने पावानुं पाणी (न.).

सिध्द [सं.] (वि.) – सिध्द: (१) तैयार, सज्ज; (२) सफळ; (३) निश्चित, साबित; (४) निष्णात.

– (पु.) – सिध्दि प्राप्त करेलो पुरुष (पु.), सिध्द पुरुष.

– ता (स्त्री.) – सिध्दता, तैयारी, सज्जता (स्त्री.).

– साधक (पु.ब.व.) – गुरुशिष्यनुं ढोंग करनारी जोडी (स्त्री.), एक ज कारस्तानमां सामिल बन्ने.

सिध्दी [सं.] (स्त्री.) – सिध्दि (स्त्री.) : (१) सफळता (स्त्री.); (२) दैवी के यौगिक सामर्थ्य (न.), चमत्कार करवानी शक्ति (स्त्री.); (३) तैयारी (स्त्री.).

– स नेणे – सफळ करवुं, संपूर्ण रीते सफळ करवुं.

सिलसिला [हिं.] (पु.) – क्रम (पु.), परंपरा (स्त्री.).

सिंह [सं.] – सिंह, शेर (पु.).

– द्वार (न.) – मुख्यद्वार (न.).

– नाद (पु.) – सिंहनाद (पु.), –गर्जना (स्त्री.), तेनाजेवो मोटो नाद (पु.).

–हाचा वाटा (पु.) – मोटो हिस्सो (पु.).

– हावलोकन (न.) – सिंहावलोकन (न.): (१) सिंहनी जेम आगळ गया पछी गरदन पाछी वाळीने जोवुं ते; (२) गत इतिहास तरफ–पोताना भूतकाळ तरफ जोवुं ते.

सिंहीण (स्त्री.) – सिंहण (स्त्री.).

सीधा (वि.) – सीधुं, सरळ.

सीमंत (पु.) – सीमंत (न.), स्त्रीओनो सेंथो (पु.).

सीमा [सं.] (स्त्री.) – सीमा (स्त्री.): (१) हद, मर्यादा (स्त्री.); (२) पराकाष्ठा, कमाल (स्त्री.).

– ठरविणे, –बांधणे – सीमा–हद–बांधवी.

– होणे – हद थवी, पराकाष्ठा थवी

– ओलांडणे, – सोडणे – सीमा– हद ओळंगवी; (लाक्ष.) मर्यादा छोडवी.

सीमांत [सं.] (पु.) – सीमांत (पु.) : (१) हदनो छेवट (पु.); (२) सरहद (स्त्र), सीमाडो (पु.)

– पूजन (न.) – गामडानी सीमा सुधी जई वरनुं पूजन एटले सत्कार करवो ते; (२) जाननुं सामैयुं करवुं.
सीमोल्लंघन [सं.] (न.) – सीमोल्लंघन (न.): (१) सीमा ओळंगीने बहार जवुं ते; (२) जुओ 'शिलंगण'.
सु [सं.] (उपसर्ग) – सुः (१) सारुं, मनगमतुं; (२) सारी रीते.
सुई (स्त्री.) – सोय (स्त्री.).
सुईण (स्त्री.) – सुयाणी, दाई (स्त्री.).
सुकट (स्त्री.) – सूकी नच्छी (स्त्री.).
सुकणे (अ.क्रि.) – सुकावुं (१) शुष्क थवुं; (२) निस्तेज – फीकुं–थवुं.
सुकती (स्त्री.) – ओट, ओसरती (स्त्री.).
सुकवण (स्त्री.) – सूकवा माटे तडकामां मूकवुं ते
सुकविणे (सं. क्रि.) – सुकाववुं, सूकववुं.
सुका (पु.) – सूको, जरदो, तमाकूनो भूको (पु.).
– (वि.) – सूकुं : (१) शुष्क, भीनाशविनानुं; (२) कृश, दूबळुं.
सुकाण(–णू) (न.) – सुकान (न.).
सुकाण्या(न्या) (पु.) – सुकानी (पु.), सुकान फेरवनार खलासी.
सुकाळ (पु.) – सुकाळ (पु.) : (१) पाक सारुं उतर्यानो काळ; (२) रेलछेल (स्त्री.).
सुख [सं.] (न.) – सुख (न.), आनंद के आरामनी संवेदना (स्त्री.).
– रूप (वि.) – सुखरूप : (१) आनंदमय; (२) साजुं–समुं, सुरक्षित.
– रूप (अ.) – सुखे, सुरक्षितरीते.
– वस्तू (वि.) – सुखवस्तुं, खाधेपीधे सुखी.
– विणे (सं. क्रि.) – सुख आपवुं, आनंद आपवो.
– संतोष (पु.), **– समाधान** (न.) – सुखशाता (स्त्री.).
– संतोषाने (अ.) – खुशीथी.
सुखावणे (अ. क्रि.) – आनंद पामवुं, खुश थवुं.
सुखाचा घास (पु.) – सुखनो रोटलो (पु.), भारे कष्ट के दुःख विना मळतो रोटलो के अन्न.
सुखावह (वि.) – सुखावह, सुख आपतुं.
सुखासुखी (अ.) – (१) स्वेच्छाथी; (२) अमस्तुं, अमथुं, अहेतुक, विनाकारण.
सुखेनैव [सं.] (अ.) – (१) खुशीथी; (२) अनायासे, सहेजे; (३) सहेलाईथी.
सुग(–घ)ड (न.) – नानुं माटलुं (न.), कुलडी (स्त्री.)
सुगरण, सुगरीण (स्त्री.) – (१) सुग(–घ)री (एक पक्षी) (स्त्री.); (२) रसोईना पदार्थ करवामां कुशळ स्त्री.
– णीचे घर (न.) **– णीचा खोपा** (पु.) – सुगरीनो माळो (पु.).
सुगावा (पु.) – भाळ (स्त्री.), पत्तो, ताग (पु.).
सुगी (स्त्री.) – (१) पाक आववानी मोसम (स्त्री.); (२) सुकाळ (पु.).
सुग्रास (वि.) – स्वादिष्ट, रुचिकर.
सुघटित (वि.) – (१) घाटदार, घाटीलुं; (२) सुघटित, सारी रीते रचेलुं.
सुंघणे (सं. क्रि.) – सूंघवुं, सोडवुं, नाकथु अंदर खेंची लेवुं.
सुचणे (अ. क्रि.) – सूझवुं, सूझी आववुं, स्फुरवुं, मनमां ऊठवुं.
सुचविणे (सं. क्रि.) – सूचववुं, सुझाडवुं.
सुचित (वि.) – नचिंत, शांत, स्वस्थ.
– पणा (पु.) – निरांत (स्त्री.), सुकून (न.), शांति (स्त्री.).
– पणे (अ.) – निरांते.
सुचित्त (वि.) – सावचेत, सावध, दक्ष.
सुज़णे (अ. क्रि.) – सूजवुं, फूलवुं, ऊपसवुं, सोजो चडवो.
सुजनी (स्त्री.) – (१) गरभ सुतराउ रेशमी कपडुं (न.); (२) दुलाई (स्त्री.).
सुज़रा, सुज़लेला (वि.) – सूजेलुं, ऊपसी आवेलुं.
सुज़विणे (सं. क्रि.) – सुजाड(–व)वुं.
सुज़ाण (वि.) – सुजाण, समजु, शाणुं.
सुटणूक, सुटका (स्त्री.) – छूटको, छूटकारो, उगार, आरोवारो (पु.).
सुटणे (अ. क्रि.) – छूटवुं : (१) छूटा– मुक्त–थवुं; (२) उद्भववुं, बहार पडवुं; (परसेवो, दुर्गंध व.), (३) अलग थवुं; (४) वछूटवुं, ऊकलवुं (गांठ); (५) कोईपण क्रियापद साथे जोडवाथी ते क्रिया 'जोसथी', 'स्वैर', 'वेगथी' करवा लागवुं एवो अर्थ थाय छे ('तो बोलत सुटला', 'ती पळत सुटली' इ.).
सुटसुटीत (वि.) – (१) मोकळुं, छूटुं; (२) हलकुं, हलका वजननुं; (३) सगवडवाळुं, फावतुं; (४) चपळ ने चालाक; (५) छडुं, एकलुं, साथ विनानुं.
सुटा (वि.) – (१) छूटो, छूटक; (२) छडो.
– पडणे – छूटां पडवुं.

सुटावणे, (अंगाने) सुटणे (अ. क्रि.) – (१) दूंद छूटवी; (२) ढीलुं थवुं (३) शरीर फूली जवुं, स्थूळ थवुं.
सुटी (–ट्टी) (स्त्री.) – छुटी (–ट्टी), रजा (स्त्री.).
सुडका (पु.) – **के** (न.) – (१) जूना कपडानो पटको (पु.); (२) शरीरपर मात्र लंगोटी होय तेवुं माणस.
सुडी (स्त्री.) – (१) कणसलांसहित जुवार–बाजरीना सांठानी गंजी (स्त्री.); (२) गंजी (स्त्री.).
सुढाळ (वि.) – (१) घाटीलुं; (२) पाणीदार.
सुणा (पु.) – श्वान, कूतरो (पु.).
सुंठ (स्त्री.) – सूंठ (स्त्री.).
सुतक (न.) – सूतक, उठमणुं (न.) कुटुंबना मरण पछी तेर दिवस शोक अने धार्मिक क्रिया पाळवानो काळ.
  – असणे, – लागणे – सूतकनी आभडछेट लागवी.
  – संपणे – सूतक ऊतरवुं.
  – की (वि.) – सूतकी.
  – की (स्त्री.) – सलाटनो हाथोडो (पु.).
सुतपुती, सुतपुतली (स्त्री.) – कपासना रूनो बनावेलो मणि (पु.).
सुतराम् [सं.] (अ.) – कोईपण रीते, बिलकुल, सर्वथा (नकार दर्शावतां) ('हे घडण्याची सुतराम् शक्यता नाही').
सुतळी (स्त्री.) – सूतळी, शणनी पातळी दोरी (स्त्री.).
सुताचा–सुतळीचा–तोडा (पु.) – (१) सूतळीनो ककडो (पु.); (२) (लाक्ष.) क्षुद्र वस्तु.
सुताडा (पु.) – (१) सुतराउ जाडुं कपडुं (न.); (२) हलकी कीमतनो साल्लो (पु.), (३) जाड सूतरनी जाजम (स्त्री.).
[illegible] (पु.) – सुता(–था)र (पु.).
  – [illegible] (स्त्री.) – [illegible] (स्त्री.), [illegible] (पु.).
[illegible] (पु.) – (लाक्ष.) अस्थिपंजर माणस.
  – सुदाम्याचे पोहे (पु.ब.व.) – (लाक्ष.) नजीवी छतां भावभक्तिनी भेट (स्त्री.).
सुदृढ (वि.) – सुदृढ, मजबूत, हृष्टपुष्ट.
सुद्धा (अ.) – (१) सुध्धा, मळीने, साथे; (२) पण (शब्दयोगी अ.).
[illegible] (अ. क्रि.) – सुधरवुं : (१) दुरस्त थवुं; (२) सारुं थवुं.
  – (स. क्रि.) – (१) सुधारवुं, सुधारो करवो; (२) समारवुं, दुरस्त करवुं.
सुधा [सं.] (स्त्री.) – सुधा (स्त्री.) : (१) अमृत (न.); (२) चूनो (पु.).
  – (वि.) – सरळ, सीधो.
सुधार (पु.) – सुधार (–रो) (पु.), दुरस्ती (स्त्री.).
  – क (पु.) – सुधारक, समाजमां सुधारो करनार कार्यकर्ता (पु.).
  – णा (स्त्री.) – सुधारणा (स्त्री.), सुधारो (पु.).
  – णे (स. क्रि.) – सुधारवुं, सुधारो करवो, दुरस्ती करवी.
सुनका, सुना (वि.) – (१) खाली; (२) बूचुं, नागुं; (३) ऊजड; (४) निर्जन.
सुनसान (स्त्री. न.) – शूनकार (पु.), नीरवता (स्त्री.).
  – (वि.) – शूनमून.
सुनावणी (स्त्री.) – सुनावणी (स्त्री.), न्यायाधीशनी आगळ फरियाद संभळाववी ते.
  – करणे – सुनावणी करवी.
  – होणे – सुनावणी थवी, – नीकळवी.
सुनवणे (सं. क्रि.) – (१) संभळाववुं; (२) (लाक्ष.) कडक वेण कहेवा.
सुन्न (वि.) – संज्ञाशून्य, संवेदनाहीन, सूनमून.
  – पडणे – संवेदनारहित थवुं.
सुन्नी (पु.) – एक मुसलमानी धर्म संप्रदाय के तेनो अनुयायी (पु.).
सुंता (स्त्री.) – सुन्नत (स्त्री.), एक इस्लामी संस्कार जेमां पुरुषना जननेंद्रियनी पोषनाली चामडी [illegible] आवे छे.
सुपडे, सुपली (स्त्री.) – [illegible]
[illegible] (स्त्री.) – सोपारी [illegible]
  – [illegible] – (लाक्ष.) [illegible]
[illegible] (वि.) – उपजाउ, फळद्रूप.
सुपूर्द(–र्त), सुप्रत (वि.) – सुपरत, [illegible]
सुप्त [सं.] (वि.) – सुप्त : (१) सूतेलुं, [illegible] (२) ढांकेलुं.
सुप्रतिष्ठित [सं.] (वि.) – सुप्रतिष्ठित : (१) सारी प्रतिष्ठावाळुं, आबरूदार; (२) सुस्थिर.
[illegible] (वि.) – सवळुं, सूलटुं ('उफराट्या' [illegible]).
सुफल (–ळ) – सुफळ.
सुबक (वि.) – घाटदार, छटादार, शानदार.

सुबत्ता (स्त्री.) – आबादानी, जाहोजलाली, समृध्दि, रेलछेल (स्त्री.).
सुबुध्द (वि.) – (१) समजदार, समजणुं; (२) ज्ञानी; (३) होशियार.
सुबोध [सं.] (वि.) – बाळबोध, झट समझाय तेवुं.
– (पु.) – सारो उपदेश (पु.).
सुभग [सं.] (वि.) – सुभग : (१) सुंदर, मनोहारी; (२) सुभागी.
सुभा (–बा) [फा.] (पु.) – सूभो (पु.).
सुभिक्ष [सं.] (वि.) – (१) आबादी (स्त्री.); (२) सोंघाई (स्त्री.).
सुभेदार (पु.) – सूबो, सूबेदार (पु.).
सुमसाम (स्त्री.) – जुओ 'सुनसान'.
सुमार (पु.) – (१) शुमार (पु.); (अ) सुमार, अंदाज, आशरो, अडसट्टो (पु.); (आ) हिसाब (पु.), गणतरी (स्त्री.); (२) लगभग वखत (स्त्री.); (३) मर्यादा (स्त्री.), विवेक (पु.).
– (वि.) – (१) खराब; (२) मध्यम प्रकारनुं, साव साधारण.
– णे (अ. क्रि.) – जरा सोजो आववो.
सुमारी (स्त्री.) – शुमारी, गणतरी (स्त्री.).
सुमारे (अ.) – शुमारे, आशरे, अंदाजे, लगभग.
सुंब(–भ) (पु.) – काथी (स्त्री.).
सुयटा (पु.) **– टी** (स्त्री.) – नाळियेरनो के केळनो शणगो (पु.).
सुयंत्र, सुयंत्रित (वि.) – विना मुश्किल, अबाध रीते, सुनियंत्रित, व्यवस्थित.
सुयेर (पु.) – वरधसुंबाळुं, वृध्दिसूतक (न.).
सुरई (स्त्री.) – सुराई(–ही) (स्त्री.), चंबु, भोटवो (पु.).
सुरकरी (पु.) – सूर पूरनार (गानारने).
सुर(–ळ) कांडी (स्त्री.) – पाणीमां उपरथी मारेलो भूसको (पु.).
सुरकुतणे (अ. क्रि.) – कोकडावुं, करचलीओ पडवी.
सुरकुती (स्त्री.) – करचली (स्त्री.).
सुरखी (स्त्री.) – सुर्खी, लाली (स्त्री.).
सुरगाठ (स्त्री.) – सेकडा – सरकणी – गांठ (स्त्री.)–
सुरंगी (स्त्री.) – सोरंगी (स्त्री.), एक वनस्पति जेनो लाल रंग बने छे.
सुरण (पु.) – सूरण, कंठाल (न.), एक कंद.
सु(–सू)रत [सं.] (स्त्री.) – सूरत, मुखाकृति (स्त्री.), चहेरो (पु.), रूप (न.).
सुरमा [फा.] (पु.) – सुरमो (पु.), आंखनुं एक अंजन.
– घालणे – सुरमो आंजवो.
सुरवंट (पु.) – कामळियो (पु.).
सुरवा (पु.) – जुओ 'सुयटा'.
सुरवार (स्त्री.) – सुरवाल (–ळ) (स्त्री.), पायजामो, चोरणो (पु.).
सुरस (वि.) – रसवाळुं, मजेदार, मजेनुं.
सुरसा (वि.) – बन्नेबाजु टोचवाळो खीलो (पु.).
सुरसुरी (स्त्री.) – शूर चडवुं.
सुरळी (स्त्री.) – वींटो (पु.).
सुरळीत (अ.) – अबाध रीते, सुखरूप, सहीसलामत, कुशळपूर्वक.
सुरक्षा [सं.] (स्त्री.) – जापतापूर्वक रक्षण (न.).
– समिति (स्त्री.) – संयुक्त राष्ट्रसंघनी दुर्बळ राष्ट्रघटकोना सरंक्षण माटे अने राष्ट्र राष्ट्रमां शांति – सुलेह राखवामाटे नीमायेली समिती (स्त्री.), 'सिक्युरिटी कौन्सिल'.
सुरा [सं.] (स्त्री.) – सुरा (स्त्री.), दारू, शराब (पु.).
– (पु.) – छरो, जमैयो (पु.), कटार (स्त्री.).
– मारी (स्त्री.) – जमैयाथी खूनरेजी, – खूनामरकी (स्त्री.).
सुराख (पु.) – काणुं (न.).
सुरी (स्त्री.) – छु(–छू)री (स्त्री.).
सुरुंग (पु.) – सुरंग (स्त्री.).
सुरुवात (स्त्री.) – (१) शरूआत, पहेल (स्त्री.); (२) ऊगम (पु.), प्रारंभ.
सुरू (अ.) – (१) शरू; (२) चालु.
– (पु.) – शरु, सरु (पु.), एक घणुं ऊंचुं जतुं सरळ ने टोचदार झाड.
– दार – शरुना झाड जेवुं सरळ ने ऊंचुं
सुरेख (वि.) – सुरेख, प्रमाणसर, सुंदर.
सुरेल (वि.) – सुरीलुं, नाद मधुर.
सुर्ती (वि.) – चांदीनुं (नाणुं),
सुलखणी (स्त्री.) – सोनानो कस जोवो ते, सोनानी परीक्षा (स्त्री.).
सुल(–ला)खणे (सं. क्रि.) – सोनानो कस काढवो, –जोवो.
सुलगणे (अ. क्रि.) – सळगवुं, बळवुं, लागवुं.

सुलगावणे (सं. क्रि.) – सळगाववुं, पेटाववुं.
सुलतान [अ.] (पु.) – सुलतान : (१) मुसलमानी राजा, बादशाह (पु.); (२) (लाक्ष.) जुलमी सत्ताधीश (पु.).
– नी (स्त्री.) – जुलमशाही (स्त्री.).
सुलभ [सं.] (वि.) – सुलभ, सहेलाईथी मळे एवुं.
सुव(–व्व)र (पु. न.) – सूवर (पु., न.), भूंड, डुक्कर (न.).
सुवर्ण [सं.] (न.) – (१) सुंदर रंग (पु.); (२) सोनुं, सुवर्ण (न.).
– कार [सं.] (पु.) – सुवर्णकार, सोनी (पु.).
– मध्य (पु.) – वचलो–कोई बाजुना अतिपणा वगरनो–सोनेरी मार्ग (पु.).
– जयंती (स्त्री.) – पच्चासमी उंमर थता ऊजवाती वरसगांठ (स्त्री.), सुवर्ण महोत्सव (पु.).
सुवाच्य [सं.] (वि.) – वांचवाजोग, सारी रीते लखेलुं.
सुवास [सं.] (पु.) – सुवास, सारी वास, सुगंध (–धी) (स्त्री.).
सुवासिक (वि.) – सुवासित, खुशबोदार.
सुवासिनी, सुवाशीन(–ण) – (स्त्री.) – सुवासण, सुवासिणी, (स्त्री.), सोहागण.
सुविद्य [सं.] (वि.) – सुशिक्षित.
सुशी (स्त्री.) – सूशी (स्त्री.), एक जातनुं लीटीवाळुं कापड (न.).
सुशील [सं.] (वि.) – सुशील :(१) सच्चरित; (२) विवेकी, विनीत.
सुशोभित (वि.) – सुशोभित, घणुं शोभीतुं.
सुश्राव्य [सं.] (वि.) – सांभळवा आकर्षक, कर्णमधुर.
सुष्ट [सं.] (वि.) – सज्जन ('दुष्ट' ना ऊलटुं), भलुं, उपकारी.
सुसकार(–रा), सुस्कारा (पु.) – उसास, निसासो (पु.).
सुसकारणे, सुस्कारणे (अ. क्रि.) – उसास नाखवो, निसासो नाखवो, – मूकवो.
सुसंगत [सं.] (वि.) – सुसंगत, बराबर अनुबध्द – बंधबेसतुं.
सुसंबध्द [सं.] (वि.) – सुसंगत.
सुसमारणे (अ. क्रि.) – शरीर सूजवुं.
सुसर (स्त्री.) – मगर (पु.).
सुसाट(–टा) (पु.) – सुसवाट(–टो) (पु.), सूसववानो – वहेता के वींधाता पवननो के तेने मळतो – अवाज (पु.).
– (अ.) – सू सू अवाज करतां, धूम, आवेशथी.
सुसूत्र [सं.] (वि.) – सुसंगत, तर्कसंगत.
सुस्त [फ.] (वि.) – सुस्त, आळसु.
सुस्तावणे (अ. क्रि.) – (१) सुस्त थवुं; (२) सुस्त लागवी, आळस आववुं.
सुस्वर (वि.) – कर्णमधुर, उत्तम स्वरवाळुं.
सुहागी (स्त्री.) – टंकणखार, 'बोरॅक्स'.
सुहृद [सं.] (पु.) – सुहृद, मित्र, हितचिंतक (पु.).
सुळका (पु.) – पर्वतनो शिखर जेवो भाग (पु.), कराड (स्त्री.)
सुळसुळाट (पु.) – भरमार, भीड (स्त्री.).
सुळा (पु.) – (१) शूळ (न.), शूळी (स्त्री.); (२) जुओ 'सुळका'; (३) खीली जेवो दात.
सुज्ञ [सं.] (वि.) – सुज्ञ : (१) डाह्युं, समजुं; (२) विद्वान.
सूं बाल्या करणे – छटकवुं, सटकवुं, नासी जवुं.
सूक्त [सं] (न.) – सूक्त (न.) : (१) वेदमंत्रोनो – ऋचाओनो – समूह (पु.) (२) प्रशस्त भाषण (न.) (३) बोधपर सुवचन.
सूक्तासूक्त (न.) – (१) भलुंबूरूं, सारुनरसुं; (२) विधि निषेध मानवुं ते.
सूचक (वि.) – सूचक : (१) सूचवतुं; (२) गर्भित सूचनवाळुं.
सूचन [सं.] (न.) – सूचन (न.), सूचववुं ते, सूचना (स्त्री.).
सूचना [सं.] (स्त्री.) – सूचना (स्त्री.): (१) सूचववुं के सूचवेलुं ते; (२) सलाह (स्त्री.); (३) इशारो (पु.) चेतवणी (स्त्री.).
– पत्र (न.) – सूचना पत्र (न.), 'नोटीस'.
सूचित [सं.] (वि.) – सूचित, सूचवायेलुं.
सूची [सं.] (स्त्री.) – सूचि(–ची) (स्त्री.) : (१) यादी, क्रमानुसार नोंध (स्त्री.); (२) सोय (स्त्री.).
सूज़ (स्त्री.) – सूज (स्त्री.), सोजो (पु.), उपसाट (पु.).
सूट (स्त्री.) – छूट, माफी (स्त्री.), जतुं करवुं ते.
– पत्र (न.) – फारगतनामुं (न.).
सूड (पु.) – बदलो (पु.), वेर (न.).
– घेणे, –उगविणे – बदलो वाळवो, वेरवाळवुं, –लेबुं.
सूत (न.) – सूतर (न.), धागो, तांतणो (पु.).
– जमणे – मैत्री जामवी, – बंधावी, संबंध थवो.
– धरणे –जीव जोवा नाक सामे धागो धरवो (मरणघडीओ).

— **नसणे** — मैत्री न होवी, संबंध न होवो.

सूतिका [सं.] (स्त्री.) — सूतिका, सुवावडी स्त्री.

— **गृह** (न.) — सुवावडखानुं (न.).

सूत्र [सं.] (न.) — सूत्र (न.) : (१) सूतर (न.), धागो, तांतणो (पु.); (२) दोरो (पु.); (३) चावी, युक्ति (स्त्री.) ('त्याला हालवायला हे सूत्र उपयोगी'); (४) यंत्र के रसायणनी कृति के पध्दति (स्त्री.), 'फॉर्म्युला'; (५) अतिसंक्षिप्त बहुसूचक वाक्य ('ब्रह्मसूत्रे', 'योगसूत्रे' इ.); (६) ओळंबो (पु.); (७) (लाक्ष.) संबंध (पु.), मैत्री (स्त्री.) ('त्या दोघांचे चांगले सूत्र आहे').

— **जोडणे** — (१) संबंध जोडवो; (२) अन्वय करवो, — बेसाडवो.

— **असणे** — संबंध होवो.

— **धार** [सं.] (पु.) — सूत्रधार (पु.), नाटकनी प्रस्तावना के नांदी करनार नट (पु.).

सून (स्त्री.) — वहु, पुत्रवधु (स्त्री.).

— **बाई** (स्त्री.) — वहुराणी (स्त्री.), वहुबेटी (स्त्री.).

सूप (न.) — सूपडुं (न.).

— **वाजणे** — (लाक्ष.) (लग्न इ.) समारंभ समाप्त थवो.

सूर (पु.) — (१) सूर, स्वर (पु.); (२) पाणीमां भूसको (पु.).

— **काढणे** — (१) सूर काढवो; (२) (व्यंगा.) रडवुं.

— **धरणे** — सूर पूरवो, मददरूपे साथे गावा लागवुं के वाद्य वगाडवुं.

— **मारणे** — पाणीमां ऊंचेथी भूसको मारवो.

सूर्यवंशी (वि.) — (१) सूर्यवंशमां जन्मेलुं; (२) (व्यंगा.) सूरज ऊग्यापछी जागतुं,

सूळ (पु.) — शूळ (न.), शूळी (स्त्री.).

— **सुळावर (सुळी) देणे** — शूळीए चडाववुं, शूळी आपवी.

— **सुळावरची पोळी** (स्त्री.) — जीवलेण काम (न.).

सेज (स्त्री.) — जुओ 'शेज'.

सेतु [सं.] (पु.) — सेतु, पुल (पु.).

सेंद्रिय [सं.] (वि.) — सेन्द्रिय : (१) इंद्रियवाळुं, सजीव, (२) प्राणिज.

सेव (पु.) — (स्त्रीओनो) माथापर लेवातो साल्लानो पालव (पु.).

सेवक [सं.] (पु.) — सेवक, चाकर, नोकर.

सेवन [सं.] (स्त्री.) — सेवन (न.) : (१) उपभोग, स्वीकार, लेवुं ते; (२) अनुभव करवो ते, (३) उपय ते; (४) पूजा, उपासना (स्त्री.); 'अन्नसेवन'.

सेवा [सं.] (स्त्री.) — सेवा (स्त्री.) : (१) चा (स्त्री.) (२) मांदानी के अपंग नी शुश्रूषा; भावथी बीजाने उपयोगी थवुं ते.

— **चाकरी** (स्त्री.) — सेवाचाकरी, सारवा (स्त्री.); शुश्रूषा.

— **वेकरी** (पु.) — (१) मंदिरमां पूजा इ. दे करतो सेवक; (२) चाकर, गुलाम (पु.).

सैतान [अ.] (पु.) — शयतान, शेतान (पु.).

— **नीपणा** (पु.) — शेतानियत (स्त्री.), शेता

सैर (स्त्री.) — सहेल (स्त्री.), आनंदथी आमतेम

— (अ.) — स्वैर, स्वच्छंदथी.

— **भैर** (अ.) — (१) अस्वस्थताथी, बेचे आमतेम

सैराट (वि.) — (१) स्वच्छंदी, तरंगी; (२) जि (३) डांड.

सैरावैरा (अ.) — दशोदिश, आमतेम, अहींतहीं.

सैल (वि.) — ढीलुं.

— **भुस** — ढीलुं ढस.

— **सोडणे** — ढीलुं मूकवुं.

सैलावणे (सं. क्रि.) — ढीलुं करवुं.

— (अ. क्रि.) — ढीलुं पडवुं, — थवुं.

सैली (स्त्री.) — कंठी, मोतिओनी सेर (स्त्री.).

सोई(—य) (स्त्री.) — (१) सोई, सगवड अनुकूळता (स्त्री.|); (२) व्यवस्था, जोगवा (स्त्री.).

— **करणे** — जोगवाई करी देवी, गोठवण कर करी आपवी.

— **चे होणे** — अनुकूळ पडवुं, सगवडभर्यूं होवुं.

— **सुमार** (पु.) — (१) औचित्य (न.); (२) (३) मर्यादा (स्त्री.), विवेक (पु.).

— **सोईने** (अ.) — (१) धीमे रहीने; सगवडथी; (३) हळवे, धीरे.

— **स्कर, —वार** (वि.) — सगवडियुं, फावतुं,

सोकणे, सोकावणे (अ. क्रि.) — (१) छंदे लागवी; (२) लत लागवी, — पडवी (३) पेंघु

सोकाजी, —राव (पु.) — (१) फक्कड—छेल मा

(२) आयताराम (पु.).

सो (–सौ) गंद [फा.] (स्त्री.) – सोगन, सोगंद (पु.ब.व.), शपथ (स्त्री.).

– घेणे, –वाहणे – सोगन खावा, – लेवा.

– घ्यावयास लावणे – सोगन लेवडाववा.

सोखता (पु.) – शाहीचूस (पु.).

सोगळा (वि.) – ढीलो.

सोगा (पु.) – पहेरेला लूगडानो लटकतो पालव (पु.); धोतीयानी छूटी पाटली. (स्त्री.)

सोंग (पु.) – (१) सोंग, स्वांग (पु.); (२) ढोंग (पु.).

– करणे – ढोंग करवुं.

– घेणे – (१) वेश लेवो, स्वांग लेवो, – धरवो; (२) ढोंग करवो.

– संपादणी (स्त्री.) – लीधेला सोंगनो बराबर भाग भजववो ते.

सोंगटी, सोकटी (स्त्री.) – सोक (–ग)टी, कूटी (स्त्री.)

– मारणे – कूटी मारवी, – खावी.

– ट्यांचा खेळ (पु.) – चोप(–पा)ट (पु.), सोगटांनी रमत (स्त्री.).

– ट्यांचा पट (पु.) – चोप(–पा)ट (पु.), सोगटां रमवानुं पाटियुं के कपडुं (न.).

सोंगणी (स्त्री.) – कापणी, लणणी (स्त्री.).

सोंगणे (सं. क्रि.) – लणवुं.

सोंगाडा (वि.) – ढोंगी,

–ड्या (पु.) – तमाशामांनुं विनोदी पात्र (न.), रंगलो (पु.).

सोजी (स्त्री.) – (१) रवो (पु.); (२) चोखा शेकी करेलो भात (पु.).

सोजीर [इ.] (पु.) – गोरो सैनिक 'सोल्जर'.

सोज्वळ (वि.) – (१) निर्मळ, शुध्द; (२) पवित्र, कलंकविनानुं; (३) चमकदार.

सोट (पु.) – (१) छड, वांस (पु.); (२) ऊंचो सीधो थांभलो (पु.).

– गा, सोटा (पु.) – (१) सोटो, डंगोरो (पु.); (२) लाठी (स्त्री.).

सोड (स्त्री.) – (१) छूट, रजा (स्त्री.); (२) छूटकारो (पु.); मुक्ति (स्त्री.); (३) सवलत, सवड (स्त्री.).

– खत (न.) **– चिठी** (स्त्री.) – फारगतीखत (न.), छूटाछेडा आपतुं लखाण (न.).

– ण, सोडवण (स्त्री.) – नाळियेर (फळ) उपरनुं रेसावाळुं कवच (न.).

सोडणे (स. क्रि.) – (१) छोडवुं; (२) तजवुं; (३) जवा देवुं; (४) छूट आपवी, माफ करवुं.

सोडत (स्त्री.) – जुगारनो एक प्रकार, 'लॉटरी'.

सोडवण, –वणूक (स्त्री.) – छुटकारो, छूटको (पु.).

सोडविणे (सं. क्रि.) – छोडाववुं, मुक्त करवुं.

सोंड (स्त्री.) – सूंढ (स्त्री.) (हाथीनी, कोसनी).

– दोर (पु.) – वरत (पु., स्त्री.), कोस खेचवानो दोर (पु.).

सोदणे (सं. क्रि.) – छणवुं, बारीक कपडाथी गाळवुं,

सोदर [सं.] (वि.) – सहोदर, सगुं.

सोदा (वि.) – सोदुं, लुच्चुं.

सोदेगिरी (स्त्री.) – सोदाई (स्त्री.), दोंगाई.

सोन (वि.) – 'सोना'नुं समास करती वखते थतुं रूप (जेमके 'सोनखत') (२) सोनानुं; (३) सोनाना रंगनुं; (३) सोनानी किंमतनुं.

– काव (स्त्री.) – सोनागेरू (पु.).

– किडा (पु.) – आगियो (पु.).

– केळ (स्त्री.) – सोनेरी केळ (स्त्री.) के केळुं (न.).

– खत (न.) – मळनुं खातर (न.).

– चाफा (पु.) – सोनचंपो (पु.), पीळो चंपो.

– वणी – सोनापाणी (न.), जेमां गरम सोनुं बोळ्युं होय ते पाणी.

– सळा (स्त्री.) – सोनासळी (स्त्री.), एक जातनुं कसबी कापड (न.).

सोनामुखी (स्त्री.) – सोनामुखी (स्त्री.), एक रेचक वनस्पति.

सोनार (पु.) – सोनी, सोनार (पु.).

– की (स्त्री.) – सोनीनो धंधो (पु.).

– राने कान टोचणे – (लाक्ष.) अधिकारी व्यक्तिए कठोर शब्द कहेवा.

– रीण (स्त्री.) – सोनारण (स्त्री.).

सोने (न.) – सोनुं, कंचन (न.).

– होणे – (लाक्ष.) (१) मरणपछी उत्तम गति मळवी; (२) सार्थक थवुं.

सोनेरी (वि.) – सोनेरी, सोनल.

– टोळी (स्त्री.) – सोनेरी टोळी (स्त्री.), दगाबाजीनां कामो चालाकीथी करतुं ठगोनुं टोळुं (न.).

— **सोन्याचा दिवस** (पु.) – (लाक्ष.) सोनानो सूरज (पु.), आनंदनो – सौख्यनो–दिवस (पु.).

— **सोन्याहून पिवळे** – (लाक्ष.) – उत्तम, उत्कृष्ट, बहेतर.

सोपट(–टे) (न.) – केळनी छाल (स्त्री.).

सोपणे (सं. क्रि.) – सोंपवुं, सुपरत करवुं.

सोपविणे (सं. क्रि.) – जुओ 'सोपणे'.

सोपीव (वि.) – सोंपेलुं, सुपरत.

सोपस्कार (पु.ब.व.) – (१) उपाय, इलाज (पु.); (२) अतिशय संभाळ (स्त्री.).

सोपा (पु.) – ओश (–स)री, पड(–र)साळ (स्त्री.), घरनो आगलो खंड (पु.)

— (वि.) – सहेलुं, आसान.

सोपान [सं.] (पु.) – सोपान, जीनो, दादरो (पु.), सीडी, निसरणी (स्त्री.).

सोबत (स्त्री.) – सोबत, साथ, संगति (स्त्री.).

सोमट (वि.) – जुओ 'कोमट', स्हेज गारम, कोकरवायुं.

सोय (स्त्री.) – जुओ 'सोई'.

सोयर (पु.) – जुओ 'सुयेर'.

— **गत** (स्त्री.) – सगुं, सगपणुं (न.).

सोयरा (पु.) – (१) सगुं, संबंधी, वेवाई संबंधी (न.); (२) जार, यार (पु.).

सोयरीक (स्त्री.) – सगपणुं (न.), लग्नसंबंध जोडवो ते.

सोयरे धायरे (पु.ब.व.) – सगांसंबंधी (न.ब.व.).

सोल (पु.) – (१) मजबूत जाडो दोर (पु.); (२) कोकंब, कोकम (न.); (३) पगरखाना तळेनुं चामडुं (न.).

— **कढी** (स्त्री.) – कोकमनी कढी (स्त्री.).

सोलणे (सं. क्रि.) – (१) छोलवुं; (२) उधेडवुं, उतरडवुं (चामडुं).

— (अ. क्रि.) – छाल नीकळवी, उझरडावुं.

सोलाणा (पु.) – पोपटो (पु.), लीलवाना दाणा.

सोलीव (वि.) – (१) छाल काढेलुं; (२) असली, गाभा– मानुं; (३) पाकुं, पाकेलुं, पूर्ण.

सोवळा (वि.) – (१) सोळुं; (२) चोखडियुं, वटाळविनानुं (३) शुचिर्भूत (४) अबोटियुं पहेरेलो.

— **ळी होणे** – विधवाए वाळ मूंडवा.

सोवळे (न.) – अबोटियुं (न.), रसोई करती के जमती वखते पहेरवानुं रेशमी शणनुं के ऊननुं वस्त्र.

— **असणे** – सोळामां होवुं, कोईने न अडाय एवी शुध्द स्थितिमां होवुं.

— **करी** (पु.) – रसोइयो (पु.).

सोशी (स्त्री.), **सोस** (पु.) – हाव, हवस (पु.) (स्त्री.).

सोशीक (वि.) – सहनशील, खडतल, खरवाण

सोसणे (सं. क्रि.) – सोसवुं, वेठवुं, सहन करवुं

— (अ. क्रि.) – फाववुं, गोठवुं, अनुकूळ अ

सोसाटा (पु.) –जुओ 'सुसाट(–टा).

— **ट्याचा वारा** (पु.) – सुसवाट करतो प

सोसायटी [इं.] (स्त्री.) – सोसायटी, सह (स्त्री.).

सोहळा (पु.) – समारंभ, उत्सव (पु.).

सोळभोळ (वि.) – (१) डांडगुं; (२) ऊनड, र

सोळा आणे (वि.) – सोळ– सोळेसोळ– यशस्वी.

सोक्षमोक्ष (पु.) – फडचो, निकाल, आखरनो f

सौजन्य [सं.] (न.) – सौजन्य (न.), भ विवेक.

सौदा (पु.) – (१) सोदो, खरीदी–वेचाण नो (२) वेपार वहेवार (पु.); (३) वायदे ना करारथी करेली खरीदी (स्त्री.).

सौदागर (पु.) – वेपारी, कीमती मालनो वेपारी

सौदण(–णी) (स्त्री.) – धोबीनुं कपडां उक (न.).

सौंदर्य [सं.] (न.) – सौंदर्य, रूपाळापणुं, (न.), सुंदरता (स्त्री.).

सौभाग्य [सं.] (न.) – सौभाग्य (न.) : (१ (न.); (२) सोहाग (पु.), हेवातन (न.).

सौम्य [सं.] (वि.) – सौम्य : (१) मृदु, नरम (२) सात्त्विक; (३) शांत.

सौर [सं.] (वि.) – सूर्यने लगतुं, सूर्य उपर आ

— **मास** (पु.) – सौरमास (पु.).

— **वर्ष** (न.) – सौरवर्ष (न.).

सौरस (पु.) – (१) रस, आनंद (पु.); (२) ३ (३) योग्यता (स्त्री.); (४) मनीषा (स्त्री.).

सौष्ठव [सं] (न.) – सौष्ठव (न.), सुंदर सुडोलपणुं (न.).

सौहार्द [सं] (न.) – सौहार्द (न.): (१) स्नेह आत्मीयता (स्त्री.); (२) आस्था (स्त्री.).

स्कंध [सं] (पु.) – स्कंध (पु.) : (१) खभो (पु.); (२) अध्याय (पु.); (३) डाळी (स्त्री.); (४) थड (न.).

स्क्रू [इं.] (पु.) – स्क्रू, पेचवाळो खीलो (पु.).

– ड्रायव्हर [इं.] (पु.) – स्क्रू ड्रायवर, खोलवणुं, पेचियुं (न.).

स्खलन [सं.] (न.) – स्खलन (न.) : (१) च्युंत थवुं ते; (२) भूल, चूक (स्त्री.); (३) टपकवुं–झरवुं–पडवुं ते.

स्तन [सं.] (पु.) – स्तन (पु.), थान (न.), धाई (स्त्री.).

स्तबक [सं] (पु.) – स्तबक, फूलनो गुच्छो (पु.), फूलनो गोटो.

स्तब्ध [सं] (पु.) – स्तब्धः (१) मूंगुं, मूक, मौन; (२) चकित.

स्तव [सं] (पु.) – स्तव (पु.), स्तुति (स्त्री.).

– (अ.) – माटे, –ने कारणे ('यास्तव मी ते काम स्वीकारले').

स्तंभ [सं.] (पु.) – स्तंभ (पु.) : (१) थांभलो (पु.); (२) कटार (छापामांनी) (स्त्री.), 'कॉलम'.

स्तंभक [सं] (वि.) – स्तंभक, रोकतुं, अटकावतुं.

स्तोभ [सं] (न.) – स्तोम (पु.) : (१) बडाश, स्तुति (स्त्री.); (२) अवास्तव प्रतिष्ठा (स्त्री.).

– माजविणे – अवास्तव प्रतिष्ठा गावी, – मचाववी.

स्त्री (स्त्री.) – स्त्री. : (१) ओरत, बैरी, बाई (स्त्री.); (२) पत्नी, वहु (स्त्री.).

– चरित (–त्र) (न.) – स्त्रीचरित (–त्र) (न.), स्त्रीनी वर्तणूक, – नी चतुराई (स्त्री.); (लाक्ष.) ढोंग.

– धन [सं.] (वि.) – स्त्रीधन, कन्यागत, पल्लुं (न.), स्त्रीनुं पोतानी मालीकीनुं धन.

स्त्रैण [सं] (वि.) – स्त्रैण : (१) स्त्रीजेवुं; (२) बीकण ने वेवलुं; (३) नामर्द; (४) स्त्री लंपट.

स्थगित (वि.) – स्थगित : (१) थंभी गयेलुं, रोकायेलुं; (२) तहकूब, मोकूफ, मुल्तवी.

– ता (स्त्री.) – स्थगितता, मोकूफी (स्त्री.).

– ता आणणे – मोकूफी लाववी.

– ठेवणे – स्थगित –मोकूफ – राखवुं.

स्थपति [सं] (पु.) – स्थपति, शिल्पी, स्थापत्य जाणनार, 'आर्किटेक्ट' (पु.).

स्थळ [सं] (न.) – स्थळ (न.) : (१) जगा (स्त्री.), स्थान (न.); (२) अनेक खेतोनो मळीने बनेलो जमीननो टुकडो, 'प्लॉट'; (३) वर ने माटे कन्या अथवा कन्याने माटे वर.

– चर [सं] (वि.) – जमीनपर चालतुं.

– प्रत (स्त्री.) – कचेरीनी फाइलमां रहेती प्रत–नकल (स्त्री.).

– मार्ग (पु.) – खुश्की मार्ग.

– पाहणे – वरने माटे कन्या के कन्याने माटे वर शोधवो.

स्थान [सं] (न.) – स्थान (न.) : (१) जगा (स्त्री.), ठेकाणुं (न.); (२) रहेठाण (न.); (३) होद्दो (पु.), पद, अधिकारपद (न.).

– भ्रष्ट [सं] (वि.) – स्थानभ्रष्ट, पदभ्रष्ट, होद्दाउपरथी काढी मूकेलुं.

– महात्म्य [सं] (न.) – स्थान माहात्म्य (न.) : (१) विशिष्ट स्थाननुं धार्मिक महत्त्व (न.); (२) पदने अंगे आवेलुं मोटापणुं (न.).

स्थानिक [सं] (न.) – स्थानिक, ते ते स्थाननुं के स्थानने लगतुं, 'लोकल'.

– स्वराज्य (न.) – स्थानिक स्वराज (–ज्य) (न.), सुधराई जेवुं खातुं (न.).

स्थापणे (स. क्रि.) – स्थापवुं : (१) स्थापना करवी; (२) प्रस्थापित करवुं, सिध्द करवुं.

स्थायिक, स्थायी (वि.) – स्थायी : (१) टकाउ, कायम रहे तेवुं; (२) कायम निवासी.

स्थायीभाव (पु.) – स्थिर भाव.

स्थावर [सं] (वि.) – स्थावर : (१) अचल, स्थिर; (२) खसी शके नहि तेवुं ('जंगम' थी ऊलटुं).

स्थितिस्थापक [सं] (वि.) – स्थितिस्थापक, पोतानी मूळ स्थिति ने चाली जाय तेवुं.

स्थिरस्थावर (न.) – (गडबडगोटो नष्ट थई) शांति ने व्यवस्थानी प्रस्थापना (स्त्री.).

– होणे – शांति ने व्यवस्था फरी पाछी आववी.

स्थूल [सं] (वि.) – स्थूल : (१) जाडुं, मोटुं; (२) लठ्ठ; (३) फोफुं; (४) सामान्य इंद्रियोने ग्राह्य एवुं.

– दृष्टी (स्त्री.) – उपर उपरनी दृश्टि (स्त्री.).

स्थैर्य [सं] (वि.) – स्थैर्य (न.), स्थिरता (स्त्री.).

स्नातक [सं] (पु.) – स्नातक, विद्यापीठनो पदवीधारी, 'ग्रॅज्युएट'.

स्नायू [सं.] (न.) – स्नायू (पु.).

स्निग्ध [सं] (वि.) – स्निग्ध : (१) चीकणुं; (२) स्नेहाळ,

हेताळ.

स्नुषा [सं] (स्त्री.) – स्नुषा, दीकरानी वहु (स्त्री.).

स्नेह [सं] (पु.) – स्नेह (पु.) : (१) तेल (न.), चीकणो पदार्थ (पु.); (२) मित्रता, मैत्री (स्त्री.); (३) प्रेम, वहाल (न.).

– संबंध (पु.) – स्नेहसंबंध, स्नेहथी जोडेलो संबंध (पु.); स्नेहनी सगाई (स्त्री.).

स्नेहालु (वि.) – स्नेहाळ, हेताळ, प्रेमळ.

स्पर्धा [सं.] (स्त्री.) – स्पर्धा (स्त्री.) : (१) हरीफाई, सरसाई (स्त्री.); (२) ईर्षा (स्त्री.).

स्पर्श [सं.] (पु.) – स्पर्श (पु.) : (१) अडवुं ते; (२) संसर्ग (पु.); (३) लव, अंश, लेश (पु.).

–ास्पर्श (पु.) – (१) स्पर्श करवो–न करवो ते; (२) आभडछेट (स्त्री.).

स्पष्ट [सं] (वि.) – स्पष्ट : (१) खुल्लुं, उघाडुं, (२) [illegible] करेलुं, समजावेलुं, चोख्खुं.

– वक्ता [सं] (पु.) – स्पष्टवक्ता, खराबोलो, चोख्खे चोख्खुं कही देनारो (पु.).

स्पष्टीकरण (न.) – स्पष्टीकरण (न.), खुलासो (पु.).

स्फटिक (पु.) – स्फटिक (पु.), एक जातनो सफेद कींमती पथ्थर के रत्न.

– मणी (पु.) – स्फटिकमणि (पु.).

स्फुट [सं] (वि.) – (१) स्फुट, स्पष्ट, उघाडुं; (२) फुटकर; (३) विकसित.

स्फुंद (पु.) **–न** (न.) [सं.] – स्फुंदन; डूसकुं (न.).

स्फुरण [सं.] (न.) – स्फुरण (न.) : (१) स्फुरवुं ते, स्फूर्ति (स्त्री.); (२) फरकवुं ते.

– णे (सं. क्रि.) – (१) स्फुरवुं, ऊगवुं, ऊमगवुं; (२) फरकवुं (३) स्फूर्ति आववी (काव्य के लेखनी).

स्फुल्लिंग [सं.] (पु.) – स्फुलिंग, तणखो (पु.), चिणगी (स्त्री.), चिनगारी.

स्फूर्ती [सं] (स्त्री.) – स्फूर्ति (स्त्री.) : (१) स्फुरणा (स्त्री.); (२) चेतना, प्रेरणा (स्त्री.).

स्फोट [सं] (पु.) – स्फोट (पु.) : (१) जोरथी फूटवुं ते, आवरण फोडीने नीकळवुं ते, धडाको (पु.); (२) उघाडुं करवुं ते.

– क [सं] (वि.) – स्फोटक : (१) स्फोट करे–फूटे एवुं (२) धडाको करे एवुं.

स्मरण [सं] (न.) – स्मरण (न.), याद (स्त्री.), संभारण (न.).

– वही (स्त्री.) – स्मरण पोथी, स्मरणिका (स्त्री.), 'नोटबुक'.

स्मरणे (सं. क्रि.) – स्मरवुं, समरवुं, याद करवुं, संभारवुं.

– (अ. क्रि.) – याद आववुं, संभारवुं.

स्मशान [सं] (न.) – श्मशान, मसाण (न.).

स्मारक [सं] (वि.) – स्मारक, स्मरण करी आपतुं, याद आपतुं.

– (न.) – स्मारक (न.), यादगीरीनुं प्रतीक (न.).

स्मित [सं.] (न.) – स्मित (न.), मंद हास्य (न.), मलकाट.

– हास्य (न.) – स्मित हास्य (न.), जरा मलकावुं–मंद मंद हसवुं– ते.

स्मृती [सं] (स्त्री.) – स्मृति (स्त्री.) : (१) स्मरण (न.), यादगीरी (स्त्री.), संभारणुं (न.); (२) वडीलोपासेथी सांभळेलो उपदेश (पु.); (३) आचारनियमोनो ग्रंथ (पु.), (जेमके 'मनुस्मृति', 'याज्ञवल्क्यस्मृति' इ.)

स्र(–स्रा)व [सं] (पु.) – (१) स्राव (पु.), स्रवण (न.), स्रववुं–झरवुं–ते; (२) (लाक्ष.) गर्भपात (पु.).

स्रवणे (अ. क्रि.) – स्रववुं, झरवुं.

स्व [सं.] (वि.) – स्व, पोतीकुं, पोतानुं.

– कीय [सं] (वि.) – स्वकीय, पोतानुं, पोताना कुटुंब–मांनुं.

– गत [सं] (वि.) – स्वगत, मनमां कहेलुं.

– (अ.) – स्वगत, पोतानी साथे ज, मनमां (बोलातुं होय तेम).

स्वच्छ [सं.] (वि.) – स्वच्छ, निर्मळ, चोख्खुं.

स्वच्छंद [सं] (पु.) – स्वच्छंद (पु.), पोतानी मर्जीप्रमाणे वर्तवुं ते.

स्वतः (सर्व.) – पोते (सर्व.), खुद.

– (अ.) – (१) जाते, पंडे; (२) स्वयं, आपोआप, पोतानी मेळे.

– चा (वि.) – पोतानुं, अंगत.

स्वत्व [सं.] (न.) – स्वत्वः (१) व्यक्तिमत्व (न.); (२) स्वमान (न.); (३) मालिकी (स्त्री.), पोतानुं होवानो भाव (पु.).

– हानी (स्त्री.) – मालिकी हक गुमाववो ते.

– निवृत्ती (स्त्री.) – पोतानो हकनो त्याग (पु.).

स्वदस्तूर (न.) – (१) पोतानुं दस्कत (न.); (२) पोताने हाथे लखेलुं ते.

स्वन [सं.] (पु.) – स्वन, ध्वनि, अवाज (पु.).

– नातीत (वि.) – अवाजना वेगथी पण वधारे वेगवाळुं, 'सुपरसोनिक'.

स्वप्न [सं.] (न.) – स्वप्न (न.) : (१) ऊंघमां भासतो देखाव (पु.), समणुं (न.); (२) मनोराज्य (न.).

– द्रष्टा (पु.) – स्वप्नद्रष्टा (पु.): (१) भविष्यनुं दर्शन करनार; (२) आदर्शद्रष्टा (पु.).

– ळू (वि.) – स्वप्नालु (–ळु) : (१) स्वप्नदर्शी, स्वप्ना जोया करनारुं, कल्पित सृष्टिमां विहरनारुं; (२) [illegible]णशी.

– न्नी नसणे – (लाक्ष.) कल्पनामां पण न होवुं.

स्वभाव [सं] (पु.) – स्वभाव (पु.); (१) प्रकृतिधर्म (पु.); (२) जन्मजात गुण (पु.); (३) वृत्ति (स्त्री.).

– तः (अ.) (१) स्वाभाविक रीते; (२) प्रकृतिधर्मथी.

– चित्रण (न.) – व्यक्तिना स्वभावविशेषोनुं शब्दांकन.

– सिद्ध (वि.) – नैसर्गिक, कुदरती.

स्वयं [सं] (अ.) – स्वयंः (१) जाते खुद; (२) आपोआप, पोतानी मेळे.

– (सर्व.) – खुद, पोत, जाते.

– निर्णय (पु.) – (१) पोते करेलो निर्णय (पु.); (२) प्रजाए पोताना राज्यशासन संबंधी पोते करेलो निर्णय, 'सेल्फ डिटरमिनेशन'.

– पाक (पु.) – (१) पोते हाथे करेली रसोई (स्त्री.); (२) जुओ 'स्वैपाक'.

– भू (वि.) – (१) पोतानी मेळे ज उत्पन्न थयेलुं; (२) पोतानी बुध्दिथी चालनारुं.

– वर (न.) – स्वयंवर (न.), कन्याओ पोते वरनी पसंदगी करवी ते.

– सेवक (पु.) – स्वयंसेवक (पु.).

स्वर [सं] (पु.) – स्वर : (१) सूर (संगीतनो) (पु.); (२) अवाज, ध्वनि (पु.).

स्वरूप [सं] (न.) – स्वरूप (न.) : (१) पोत्तानुं रूप; (२) कोईपण वस्तुनी रूपरेखा (स्त्री.); (३) आत्मरूप (न.).

स्वर्ग [सं] (न.) – स्वर्ग (न.), स्वर्लोक, देवोनो लोक (पु.).

– वासी (वि.) – स्वर्गवासी, स्वर्गस्थ (मृत).

– दोन बोटे उरणे (लाक्ष.) स्वर्ग बे आंगळ बाकी होवुं, [illegible] होवुं.

– वर हात पोचणे –(१) स्वर्गमां धजा रोपवी, मोटुं पराक्रम करी यश मेळववुं; (२) बहु फुलाई जवुं.

स्वर्गीय (वि.) – स्वर्गीय : (१) स्वर्गने लगतुं, स्वर्गसाथे संबंधित, (२) अलौकिक, दिव्य.

स्वल्प [सं.] (वि.) – स्वल्प, थोडुं, जरीक.

स्वस्त (वि.) – सस्तुं, सोंघुं.

– स्ताई (स्त्री.) – सस्ताई, सोंघाई (स्त्री.).

स्वस्ति [सं.] (अ.) – स्वस्ति, 'शुभ थाओ' एवो उद्गार.

स्वस्तिक [सं] (न.) – स्वस्तिक (न.), साथियो (पु.).

– काढणे – साथिया पुरवा.

स्वस्थ [सं] (वि.) – स्वस्थ : (१) निरांतवाळुं, नचिंत; (२) तंदुरस्त, नीरोगी.

– ता (स्त्री.) – स्वस्थता (स्त्री.) : (१) आराम (पु.); (२) निरांत (स्त्री.).

स्वागत [सं.] (न.) – स्वागत (न.), आवकार, सत्कार (पु.).

– करणे – स्वागत करवुं, आवकारवुं (सं. क्रि.).

स्वाद [सं] (पु.) – स्वाद (पु.) : (१) रस, आनंद; (२) सुरुचि (स्त्री.); (३) मजा.

स्वादिष्ट (वि.) – स्वादिष्ट, रोचक.

स्वादु [सं.] (वि.) – स्वादु, स्वादिष्ट, रुचिकर.

स्वाधीन [सं] (वि.) – स्वाधीन : (१) पोते पोताना वशमां रहेनारुं; (२) अंकित, अधीन, वश; (३) स्वतंत्र.

स्वाध्याय [सं] (पु.) – स्वाध्याय (पु.), पोतानुं अध्ययन.

स्वाभिमान [सं] (पु.) – स्वाभिमान (पु.), स्वमान (पु.).

स्वामित्व [सं] (न.) – स्वामित्व, धणीपणुं (न.), मालिकी (स्त्री.).

स्वामी (पु.) – स्वामी (पु.) : (१) मालिक (पु.); (२) पति (पु.); (३) राजा (पु.); (४) संन्यासी, यती (पु.).

– भक्त (पु.) – स्वामीनिष्ठ.

स्वायत्त [सं] (वि.) – स्वायत्त, पोताने अधीन एवुं, स्वतंत्र,

स्वार (पु.) – (१) सवार, असवार (पु.); (२) रावत (पु.).

स्वारस्य (न.) – (१) रस (पु.), अभिरुचि (स्त्री.); (२) खूबी (स्त्री.), मर्म (न.); (३) उत्तमता (स्त्री.).

स्वारी (स्त्री.) – (१) सवारी (स्त्री.); (२) मोटा माणसने–माटे वपरातो मानदर्शक शब्द ('महाराजांची स्वारी'); (३) चढाई (स्त्री.), हल्लो (पु.), ('गडावर स्वारी केली').

– करणे – चढाई करवी.

स्वार्थ [सं] (पु.) – स्वार्थ (पु.), पोतानुं हित (न.), पोतानी मतलब (स्त्री.).

— परायण (वि.) — स्वार्थपरायण, स्वार्थी, पोतानुं ज हित जोनारुं, आपमतलबी.

— बुध्दी (स्त्री.) — मतलबी बुध्दि.

स्वार्थी (वि.) — स्वार्थी, स्वार्थीलुं, आपमतलबी.

स्वाश्रयी (वि.) — स्वाश्रयी, पोतानी शक्तिउपर निर्भर, आपझलुं, पगभर.

स्वाहा [सं.] (स्त्री.) — स्वाहा (स्त्री.) : (१) अग्निमां आहुति (स्त्री.); (२) ते आपती वखते उच्चारातो शब्द.

— करणे — स्वाहा करवुं, गटाप करवुं, ओइयां करवुं, खाई जवुं.

स्वाक्षर (न.) **—री** (स्त्री.) — दस्कत, हस्ताक्षर (न.), मतुं, सही.

स्वीकारणे (सं. क्रि.) — स्वीकारवुं: (१) अंगीकार करवो; (२) आदरवुं; (३) मान्य—कबूल—करवुं.

स्वीकृत (वि.) — स्वीकृत : (१) स्वीकारेलुं; (करेलुं.

— ती (स्त्री.) — स्वीकार (पु.) : (१) अंगीव (२) संमति, मान्यता, मंजूरी (स्त्री.).

स्वेच्छाचारी (वि.) — जुओ 'स्वच्छंदी'.

स्वैपाक (पु.) — रसोई (स्त्री.).

— करणे — रसोई करवी, रांधवुं.

— पाणी (न.) — रसोई ने तेने लगतुं बधुं काम

— की (पु.) — रसोइयो (पु.).

— कीण (स्त्री.) — रसोयण (स्त्री.).

स्वैर [सं] (अ.) — 'स्वैर, मर्जीमां आवे तेम वर्तना 'स्वच्छंदी'.

स्वोपार्जित [सं] (वि.) — स्वोपार्जित. पोते कमाये रळेलुं, आपकमाईनुं.

ह

हकनाक, हकनाहक (अ.) — नाहक, खालीपीली, व्यर्थ, वगरकारणे.

हकालपट्टी (स्त्री.) — हकालपट्टी (स्त्री.), हकाली काढवुं, पाणीचुं आपवुं.

हकीक (—ग)त [अ.] (स्त्री.) — हकीकत (स्त्री.) : (१) बीना (स्त्री.), बनाव (पु.); (२) हेवाल (पु.), खरी खबर (स्त्री.).

हकीम [अ.] (पु.) — हकीम (पु.), यूनानी वैदुं करनारो, युनानी वैद (पु.).

— मी (स्त्री.) — हकीमी (स्त्री.), हकीमनो धंधो (पु.).

क [अ.] (पु.) — हक(—क्क); अधिकार, दावो (पु.).

— दार (वि.) — हकदार, हक धरावनारुं, अधिकारी.

— सांगणे — हक करवो, दावो करवो.

— सांगणे — हक करवो, दावो करवो.

हंगामा [फा.] (पु.) — कुस्तीनी दंगल, —हंगामो (पु.), शोरबकोर (पु.).

हंगाम [फा.] (पु.) — हंगाम (पु.), मोसम, ऋतु (स्त्री.).

— शीर (वि.) — हंगाम—मोसम—ने अनुकूळ एवुं, ऋतुप्रमाणे.

— मी — हंगामी : (१) मोसम पूरतुं; (२) थोडा वखत माटेनुं; (३) कामचलाउ.

हजर (वि.) — हाजर, उपस्थित.

— जबाबी (वि.) — हाजर जवाबी, प्रसंगने अ तरत जवाब आपे एवुं.

— करणे — हाजर करवुं, सामे उपस्थित करवुं.

— राहणे — हाजर रहेवुं.

— होणे — हाजर — उपस्थित—थवुं.

हजाम (अ.) (पु.) — हजाम, वाळंद (पु.).

हजामत (स्त्री.) — हजामत (स्त्री.).

— करणे — (१) हजामत करवी; (२) (लाक्ष.) वेण संभळाववुं, ऊधडुं लेवुं.

हजारा [फा.] (पु.) — अनेक धाराओनो फुवारो (पु.).

हजारी (स्त्री.) — घणां काणांवाळी झारी (स्त्री.).

हजारो (वि.) — हजारो : (१) सहस्त्रो; (२) अ अगणित.

हजी(—जे)री (स्त्री.) — हाजरी (स्त्री.) : (१) उपि (स्त्री.); (२) हाजरीनी नोंधपोथी (स्त्री.); (३) न (पु.).

— घेणे — हाजरी लेवी : (१) हाजरीनी नोंध क (२) (लाक्ष.) झाटकणी काढवी, खबर लेवी.

— लागणे — हाजरी नोंधाववी

हट् (अ.) — हट, 'दूर था' ना अर्थनो उद

(तिरस्कार वाचक).

हटकणे (सं. क्रि.) – (१) हाटकवुं, बोलाववुं; (२) पूछवुं, तपास करवी; (३) थोभाववुं; (४) आह्वान करवुं, पडकारवुं.

हटकून (अ.) – (१) चोक्कसरीतेः (२) अचूक, चूक्याविना.

हटणे (अ. क्रि.) – हठवुं, पाछा खसवुं.

हटतट (पु.) – हठाग्रह (पु.), जिद. (स्त्री.)

हटवाद (पु.) – हठीलाई (स्त्री.), हठीलापणुं (न.), दुराग्रह (पु.), जिद्दीपणुं.

– दी (वि.) – हठीलुं, दुराग्रही, जिद्दीलुं.

– दीपणा (पु.) – हठीलापणुं (न.), दुराग्रह (पु.) जिद्दीपणुं.

हटविणे (सं. क्रि.) – (१) हठाववुं, पाछा खसेडवुं; (२) पराभूत करवुं, हराववुं.

हट्ट (पु.) – हठ (पु.), जिद, अड, अडप (स्त्री.).

– करणे, –धरणे – हठ पकडवी, – लेवी, आड लेवी.

– जिरणे – हठ ढीली पडवी.

– सोडणे – हठ मूकवी, – छोडवी.

– ट्रास पेटणे – हठे चडवु, जिद पकडवी.

हट्टी (वि.) – हठीलुं, आडुं, जक्की.

– पणा (पु.) – हठीलापणुं (न.).

हड (अ.) – हड(–डे), कूतराने हांकी काढवानो उद्गार.

– हड (स्त्री.) – हडेहडे, अवगणना, हडतगड (स्त्री.), बधेथी जाकारो मळवो– तिरस्कार थवो ते.

हडकणे (अ. क्रि.) – सुकावुं (शरीर) : (१) कृश थवुं; (२) सूकीने कडक थवुं.

हडकुळा (वि.) – करकाटियुं, पातळुं.

हडगा (वि.) – बायलुं, स्त्रैण.

हडप (न.) – (१) तारण (न.); (२) पानदान (न.).

– (वि.) – गुम, लापता.

– करणे, हडपणे (सं. क्रि.) – बथावी पाडवुं, पचावी पाडवुं, अयोग्य रीते लई लेवुं.

– होणे – गुम थवुं.

हडपा (पु.) – (१) संदूक (स्त्री.); (२) पंखो (पु.); (३) दादरबारी (स्त्री.), दादरनुं नानुं बारणुं (न.); (४) कमाडवाळुं कबाट (न.); (५) अनाज संघरवानो मोटो पेटारो (पु.).

हडपी, हडपेकरी (पु.) – पानदान लई फरतो नोकर (पु.).

हडबड (स्त्री.) – गडबड (स्त्री.), गोंधळ (पु.).

– णे (अ. क्रि.) – हडबडवुं, गभरावुं, नाहिंमत थवुं.

– डाट (पु.) – हडबडाट, गभराट (पु.).

हडसणे (सं. क्रि.) – (१) झटवुं, खूंचववुं; (२) ठांसवुं; (३) अफाळवुं, टिचाववुं.

हडसणी (स्त्री.) – आंचको, खेंचोटो (पु.).

– हडसून खडसून (अ.) – (१) साफ साफ, सचोट रीते; (२) फरी फरी ताकीद आपीने; (३) खेंची खेंचीने; (४) रोकडी रीते.

हडहडणे (अ. क्रि.) – जुओ 'हडकणे'.

हडळ(–ळी) (स्त्री.) – पिशाचिनी (स्त्री.), डाकण.

हड्डी [हिं] (स्त्री.) – (१) हाडकुं (न.); (२) शरीरनां हाडकां (न.ब.व.).

– नरम करणे – हाडकां भांगवां, खूब पीटवुं.

हणगोबा (पु.) – (१) हडफो, जडसो, मूर्ख माणस (पु.); (२) सुस्त–निष्क्रिय माणस.

हंडा (पु.) – (१) अंघोळियुं (न.), – यो (पु.); उनामणुं (न.), हांडो (पु.).

हंडी (स्त्री.) – (१) हांल्ली (स्त्री.), धातुनुं मोटुं वासण (न.); (२) हांडी (स्त्री.), दीवो मूकवानुं लटकतुं काचनुं वासण.

हंडीबाग (पु.) – मदारी के गारुडीनो मददगार (पु.).

हत् (अ.) – हत, हांकी काढतां बोलातो उद्गार, छट्.

हतप्रभ [सं] (वि.) – हतप्रभ, जेनुं तेज–सत्त्व–प्रभाव नष्ट थयो छे तेवुं.

– भागी – हतभाग्य, कमनसीब, दुर्दैवी.

– वीर्य (वि.) – हतवीर्य, बळरहित.

– ताश (वि.) – हताश, निराश, नासीपास.

ह(–हा)तगा (पु.) – अगथियो (पु.), एक झाड.

हत्ता (पु.) – दंडनी कसरत वखते बन्ने हाथनीचे लेवाता आधारोमांनो दरेक.

हत्ती (पु.) – हाथी (पु.).

– ण (स्त्री.) – हाथ(–थी)ण (स्त्री.).

– चा अंकुश (पु.) – (लाक्ष.) तडामार काम करी लेतो माणस (पु.).

– दारी झुलणे – (लाक्ष.) हाथी आंगण झूलवा, खूब पैसादार होवुं, गजान्त लक्ष्मी होवी.

– चे मढे (न.) – (लाक्ष.) घणुं भारे–नहि ऊंचकावाय–एवुं काम.

– खाना (पु.) – हाथीखानुं, हाथीथान (न.).

— **पांढरा हत्ती बांधणे** — (लाक्ष.) धोळो हाथी बांधवो, गजाउपरांतना खर्चमां ऊतरी पडाय एवुं करवुं.
हत्यार (न.) — (१) हथियार, शस्त्र (न.); (२) ओजार (न.).
— **बंद, हत्यारी** (वि.) — हथियारबंध, सशस्त्र.
— **बंदी** (स्त्री.) — हथियारबंधी (स्त्री.), हथियार राखवानी मना (स्त्री.)
हत्या [सं] (स्त्री.) — हत्या (स्त्री.), घात, वध (पु.).
— **कांड** (न.) — हत्याकांड (न.), संहार (पु.), कतल (स्त्री.), फनाफातिया (पु.ब.व.).
— **रा** (वि.) — हत्यारुं, हत्या करनारुं, घातकी.
हत्त्या (पु.) — हाथो, दस्तो (पु.).
ह(—हा)दरणे (अ. क्रि.) — (१) ध्रुजवुं, कंपवुं; (२) डगडगवुं; (३) (लाक्ष.) गभराई जवुं; (४) धक्को लागवो.
ह(—हा)दरा (पु.) — (१) कंप, ध्रुजारो (पु.); (२) धक्को (पु.).
— **बसणे** — धक्को खावो, हडसेलो वेठवो.
हदीस [अ.] (स्त्री.) — हदीस (स्त्री.), महमद पयगंबर साहेबनां वचनो के फरमानोनो संग्रह, मुसलमानोनो स्मृतिग्रंथ.
हद्द [अ.] (स्त्री.) — हद (स्त्री.) : (१) मर्यादा, सीमा, अवध (स्त्री; (२) पराकाष्ठा, कमाल (स्त्री.).
— **ठरविणे** — हद बांधवी.
— **होणे** — हद आववी, —थवी, पराकाष्ठा थवी.
— **ओलांडणे** — हद ओळंगवी, —वटाववी.
— **करणे** — हद करवी, कमाल करवी.
हन(—नु)वट, हनुवटी (स्त्री.) — हडपची (स्त्री.).
हपाप (पु.) — (१) हाव, हवस (पु.), लोभललुता (स्त्री.); (२) जुलम, त्रास (पु.).
— **णे** (अ. क्रि.) — हवस धरवी, अति लोभ धरवो.
— **पाचा माल गपापा** — अटाउनो माल बटाउमां जवो, लोभी ए मेळवेलुं चोरीमां जवुं.
— **पी** (स्त्री.) — भय (न.), धासको (पु.).
हपीस [इं.] (न.) — कचेरी (स्त्री.), कार्यालय (न.), 'ऑफिस'.
ह(—हा)पूस (पु.) — केरीनी एक अत्युत्कृष्ट जात, हापुस.
हप्ता (पु.) — हप(—फ)तो, कष्टो (पु.), कांधुं (न.), किस्त (स्त्री.).
— **प्तेबंदी** (स्त्री.) — किस्तबंधी (स्त्री.), कांधो (पु.).
हबक (स्त्री.) — (१) हबक, हेबक, धास्ती, फाळ (स्त्री.); (२) धंधामां आवेली खोटनो धक्को (३) आंचको, धक्को (पु.).
— [इं.] (पु.) — एक रंग.
— **णे** (अ. क्रि.) — हबकवुं, चोंकवुं, हेबतावुं.
— **णे** (सं. क्रि.) — (१) हडसेलवुं, धकेलवुं; (२) लूंटवुं, झूंटवी लेवुं.
हबका (पु.) — (१) धक्को, आंचको (पु.); (२) मोढामां मारेलो पाणीनो झपेटो (पु.).
— **बसणे** — (१) धक्को लागवो, हडसेलो मळवो; (२) चोंकवुं.
— **मारणे** — मोढापर पाणीनो झपेटो मारवो.
हबशी (पु.) — हबशी (—सी) (पु.) : (१) आफ्रिकानो वतनी; (२) सिद्दी (पु.).
हबसाण (पु.न.) — हबशीओनो देश, अबिसीनिया, एथि — ओपिया.
हबेलंडी (स्त्री.) — गबराट (पु.), गभराटनी धांधल (स्त्री.).
— **उडणे** — गभराट थवो.
हमखास (अ.) — चोक्कस, नक्की, खातरीथी.
हमचौरस (वि.) — समचोरस.
हमरस्ता (पु.) — राजमार्ग, सर्वाजनिक रस्तो (पु.), धोरी मार्ग.
हमरीतुमरी (स्त्री.) — हुंसातुंशी, खेंचाखेंची, रकझक, तेरी मेरी (स्त्री.).
हमशाधुमशा (पु.) — धिंगाणुं (न.).
— **घालणे, —माजविणे** — धिंगाणुं मचाववुं.
हमाणी, हमीण(—णी) (स्त्री.) — हमियाणी, कष(—स)णी, वांसळी, पैसा भरवानी लांबी सांकडी कोथळी (स्त्री.).
हमाम [अ.] (पु.) — अंघोळ, स्नान (न.).
— **खाना** [अ.] (पु.) — हमामखानुं, स्नानगृह (न.).
— **दस्ता** (पु.) — हमामदस्तो (पु.), खांडणी पराई (स्त्री.), खांडणीनो दस्तो (पु.), पराई (स्त्री.).
हमामा (पु.) — (१) गोवाळियाओनी एक रमत; (२) धिंगाणुं (न.); (३) अस्तव्यस्त पडेली चीजो.
हमाल [अ.] (पु.) — हमाल, बोजो उपाडनार मजूर, 'कूली' (पु.).
— **ली** (स्त्री.) — हमाली, हमालनुं काम के तेनुं महेनताणुं (न.).

हमी (स्त्री.) – हामी, बांयधरी (स्त्री.)
– दार (पु.) – हामी, हामीदार, अमीन (पु.).
– देणे – हामी भरवी, बांयधरी आपवी.
हमेशा [अ.] (अ.) – हमेशां, नित्य, हंमेश.
हंबरडा (पु.) – आक्रोश (पु.), पोक (स्त्री.).
– फोडणे – आक्रोश करवो, पोक मूकवी.
हंबा (पु.) – हंभा, हंभारव, गायना बांघडवानो अवाज (पु.).
हंबीर, –राव (पु.) – (१) अमीर, सरदार; (२) मोटो माणस (पु.).
हयगय (स्त्री.) – (१) उपेक्षा, बेदरकारो (स्त्री.); (२) ढील, वार (स्त्री.).
हयात (–ती) (स्त्री.) – हयाती, जिंदगीं (स्त्री.), हयातपणुं (न.).
हयात (वि.) – हयात, जीवतुं, विद्यमान.
हर [फा.] (वि.) – हर, हरेक, दरेक, प्रत्येक.
– एक (वि.) – हरेक.
– कसबी, –हुन्नरी (वि.) – हरहुन्नरी, कसबी, कुशळ
– कामी, – काम्या (वि.) – (१) कोईपण काममाटे उपयोगी; (२) गमे ते काम करे एवुं.
– कोणी (वि.) – हरकोई.
– घडी (अ.) – हरघडी, घडीघडी, वारेघडीए, वारंवार.
– तऱ्हा (स्त्री.) – (१) हर उपाय (पु.); (२) युक्ति–प्रयुक्ति (स्त्री.).
– दम (अ.) – हर क्षणे, क्षणेक्षणे.
हरक (न. पु.) – एक जातनुं जाडुं सफेद कापड (न.).
हरकत [अ.] (स्त्री.) – (१) हरकत (स्त्री.), वांधो (पु.); (२) नडतर (स्त्री.); (३) गायनमां विशिष्ट कुशळताथी लेवातो आलाप.
– करणे – हरकत करवी, – नाखवी.
– घेणे – वांधो उठाववो.
– येणे, – होणे – हरकत आववी, –नडवी, –थवी, बाधा पडवी, –आववी.
– खोर (वि.) – हरकती, आडुं.
– नाही! (उद्. अ.) – वांधो नहि!, कंई नहि!.
हर(–ल)कारा (पु.) – हलकारो (पु.) : (१) खेपियो, कासद (पु.); (२) दूत, जासूस (पु.).
– कारगिरी (स्त्री.) – जासूसी (स्त्री.), दूतकर्म (न.).
हरखणे (अ. क्रि.) – हरखवुं, हर्ष पामवुं.
हर(–री)ण (पु., न.) – हर(–री)ण (न.).
– णी (स्त्री.) – (१) हर(–री)णी (स्त्री.); (२) (काव्य.) एक वृत्त.
हरण [सं.] (न.) – हरण (न.), छीनवुं ते, हरी–उपाडी–जवुं ते.
– करणे – उपाडी जवुं, छीनवी लेवुं.
हरणे (सं. अ. क्रि.) – जुओ 'हारणे'.
हरताळ (स्त्री.) – हडताल(–ळ) (स्त्री.), एक उपधातु.
– फासणे – (१) हडताल मारवी; लखेलुं के आरेखेलुं भूंसी नाखवुं; (२) रद करवुं.
– लागणे – रद थवुं.
हरताळ (पु.) – हडताल (–ळ), कामबंधी, बजारबंधी (स्त्री.).
– पडणे – हडताल पडवी, कामधंधो के बजार बंध थवो.
– पाडणे – बजार के काम बंध पाडवुं.
हरतालिका [सं.] (स्त्री.) – (१) कुमारी पार्वती के तेनी मूर्ति (स्त्री.); (२) भादरवो सुद त्रीजीए थतुं स्त्रीओनुं व्रत.
हर(–रि)दास (पु.) – हरदास (पु.), हरिकीर्तन–कथा करनार.
– सी तट्टू (न.) –अतिधीमी चाले चालतुं टट्टु (न.).
हरपणे (स. क्रि.) – गुमाववुं, खोवुं.
– (अ. क्रि.) – (१) नष्ट थवुं, गुमावुं; (२) (लाक्ष.) –मां लीन थवुं.
हरभरा (पु.) – चणो (पु.).
– ऱ्याची पेंडी (स्त्री.) – चणापणी (स्त्री.), चणानो पोपटावाळो छोडवो (पु.).
– ऱ्याच्या झाडावर चढविणे – (लाक्ष.) ऊंचे चडाववुं, खोटी स्तुति करवी, गर्वथी फुलाय एम करवुं.
हरवणे (स. क्रि.) – गुमाववुं, खोवुं.
हरळ (पु.) – कंकर (पु.).
हरळी (स्त्री.) – (१) दरो (पु.), दूर्वा (स्त्री.); (२) घांटो (पु.), हांक (स्त्री.).
– देणे – हांक देवी.
हरहर! (उद्. अ.) – शिव शिव! (दुःखनो उद्गार).
– महादेव (उद्.ग.) – मराठाओनो रणघोष (पु.).
हराम [अ.] (वि.) – हराम, निषिध्द, मना करेलुं.

— **खोर** (वि.) — हरामखोर.
— **खोरी** (स्त्री.) — हरामखोरी (स्त्री.).
— **जादा** (वि.) — हरामजादुं.
— **माचा** (वि.) — हरामनुं; अन्यायथी मेळवेलुं, अनुतनुं.
हरास (पु.) — हराजी, लिलाम (स्त्री.).
हरि [सं.] (पु.) — हरि (पु.) : (१) विष्णु, कृष्ण; (२) घोडा; (३) सिंह; (४) वांदरो.
— **गण** (पु.) — वानरसेना (स्त्री.).
— **जन** (पु.) — (१) हरिनो दास, हरिभक्त; (२) अस्पृश्य मनाती कोमोने गांधीजीए आपेलो नवो मानदर्शक शब्द.
— **जागर** (पु.) — अग्यारसनी रात्रे करातुं हरिकीर्तन (न.).
— **पाठ** (पु.) — ज्ञानदेवना करेला विशिष्ट अभंग (पु.).
— **चा लाल** (पु.) — हरिनो लाल : (१) भक्त (पु.); (२) माणसाईवाळो माणस (पु.).
हरित [सं.] (वि.) — हरित, लीलुं.
— **क्रांती** (स्त्री.) — (१) खेतीना धंधामां क्रांति (स्त्री.); (२) धान्यनी रेलछेल (स्त्री.).
हरोल [हि.] (स्त्री.) — (१) हार, ओळ (स्त्री.); (२) लश्करनो पाछलो भाग.
हर्ष [सं.] (पु.) — हर्ष, आनंद, उमंग (पु.).
— **णे** (अ. क्रि.) — हर्षवुं, हर्ष पामवुं.
— **वायू** (पु.) — अतिहर्षथी थतो उन्माद (पु.).
— **वेडा** (वि.) — हरखघेलुं, उछरंगी.
— **वेडा होणे** (१) हरखघेलुं थवुं, किंगलावुं; (२) अडधुं अडधुं थई जवुं.
[सं.] (पु.) — (१) हळ (पु.); (२) व्यंजन (न.).
कट (वि.) — हलकट, हलका मननुं, आछकला स्वभावनुं
लकडी (स्त्री.) — हिंदोळानी उपरनी कडी (स्त्री.).
हलकल्लोळ (पु.) — हलकाहोल, कोलाहल, घोंघाट (पु.).
हलका (—गा) (पु.) — आंकडी, कडी (स्त्री.) (पारणा के हिंडोळानी दोरीओ बांधवा माटे बनावेली).
हलका (वि.) — हलकुं : (१) वजनमां ओछुं; (२) नीच, ओछुं.
— **फराळ** (पु.) — हलको नास्तो (पु.), पचवामां हलकी चीजोनो नास्तो.
— **फूल** (वि.) — हलकुं फूल, घणुं हलकुं.
— **केच** (अ.) — हळवे, हळवेथी, धीमे रहीने.

— **क्या कानाचा** (वि.) — काचा काननुं.
— **क्या कुळीचा** (वि.) — कमजात, ओछुं पात्र.
— **क्या जातीचा** (वि.) — कजात, नीचा वरणनो
— **क्या बुध्दीचा** (वि.) — मतिमंद.
— **क्या मनाचा** (वि.) — हलकी — क्षुद्र — भावन
हलगरजी(—र्जी) (वि.) — (१) बेदरकार; (२) सुस्त ढीलुं.
हलगी (स्त्री.) — लेजीम रमतीवखते वगाडातुं डफ मोटुं एक चामडानुं वाद्य (न.).
हलधर [सं.] (पु.) — (१) बलरामनुं नाम; (२ चलावतो खेडूत (पु.).
हलन्त (वि.) — हलन्त, व्यंजनान्त.
हलवा (पु.) — (१) हलवो (पु.); एक मीठाई (स्त्री.); साकरनी चासणीने पुट चडावेला तल (पु.ब.व.).
हलवाई (पु.) — हलवाई, कंदोई, सुखडियो (पु.).
हलविणे (सं. क्रि.) — (१) हलाववुं; (२) चळाववुं, ख
हलाकी(—खी) (स्त्री.) — हलाकी (स्त्री.) : (१) कंगालियत (स्त्री.); (२) हेरानगत, दुर्दशा.
हलाल [अ.] (वि.) — हलाल, विहित, धर्मप्रमाण.
— **करणे** — हलाल करवुं, इस्लामी विधि अनुसार म
— **खोर** (वि.) — हलालखोर (पु.) : (१) भंगियो (२) खाटकी (पु.), कसाई (पु.); (३) प महेनतपर जीवनार.
हल्या (पु.) — पाडो, भेंसनो नर (पु.).
— **हल्या करणे** — जोर जोरथी हांकवुं.
हल्लक (वि.) — लेवाई गयेलुं, थाकी गयेलुं.
हल्लर (पु.) — हालरडुं (न.), बाळकने झुलावतां गीत (न.).
हल्ला (पु.) — हल्लो, हुमलो (पु.), चडाई (स्त्री.).
— **करणे** — हुमलो करवो, चडाई करवी, धसी ऊलटवुं.
हल्ली (अ.) — हाल, आजकाल, सांप्रत.
हवा [अ.] (स्त्री.) — हवा (स्त्री.), पवन, वायु (पु.).
— **खाणे** — हवा खावी.
— **खेळणे** — हवा चालवी, पवन आववो.
— **पाणी** (न.) — हवापाणी (न.ब.व.), (स्थान आबोहवा (स्त्री.).
— **फेर** (पु.) — हवाफेर (पु.).
— **बंद** (वि.) — हवा बंध.

– शीर, हवेशीर (वि.) – हवावालुं.

– ई (वि.) – हवाई.

– ई जहाज (न.) – हवाई जहाज, विमान (न.).

हवाल (पु., स्त्री.) – हवाल (पु.) : (१) अवस्था, हालत (स्त्री.); (२) हेवाल (पु.).

– त (स्त्री.) – सोंपण, सुपरत (स्त्री.).

– दार (पु.) – हवालदार (पु.), सिपाईओनो एक अधिकारी.

– दिल (वि.) – (१) अकळविकळ, बावरुं; (२) नाहिंमत.

हवाला [अ.] (पु.) – हवालो (पु.) : (१) भरोंसो, विश्वास (पु.); (२) हामी, बांयधरी (स्त्री.); (३) भाळवणी, सुपरत (स्त्री.); (४) मुखत्यारी (स्त्री.).

– देणे – हवालो आपवो.

– पार पाडणे – हवालो पूरो करवो.

हवाली (अ.) – हवाले, ताबे.

– करणे – हवाले करवुं, ताबे करवुं

हवेली (स्त्री.) – हवेली (स्त्री.) : (१) मोटुं ने सुंदर बांधणीनुं मकान; अनेक माळाओनुं मकान (२) वैष्णवोनुं मंदिर (न.).

हव्यास (पु.) – (१) हवस (पु.); (२) छंद (पु.), व्यसन (न.), अकरांतियापणुं.

हशम [अ.] (न.) – हशम (पु.) : (१) सिपाई, सैनिक (पु.); (२) नोकरचाकर (पु.ब.व.).

हशा (पु.) – हसाहस (–सी) (स्त्री.).

हशीखुशी (स्त्री.) – (१) खुशी, प्रसन्नता (स्त्री.); (२) मोजमजा (स्त्री.), आनंद (पु.).

हशील [अ.] (न.) – (१) खर्च (पु.), किंमत (स्त्री.); (२) हांस(–सि)ल (न.), दाण, कर (पु.); (३) माल, दम (पु.), सत्त्व (न.).

ह(–हा)सडणे (सं. क्रि.) – (१) आंचकवुं, आचकासाथे लेवुं; (२) धमकाववुं, धघडाववुं.

हसणे (अ. क्रि.) – हसवुं : (१) हांसी करवी; (२) दांत काढवा.

हसतमुख (वि.) – हसणुं, हसतुं, हसतुं पंखी.

हसरा (वि.) – हसणुं, हसतुं.

हसविणारा (वि.) – हसामणुं.

हसविणे (सं. क्रि.) – हसाववुं.

हसू (न.) – हसुं (न.), हसी (स्त्री.).

हसे (न.) – (लाक्ष.) फजेती (स्त्री.).

– होणे – फजेती थवी.

हसून गोड करणे – हसी काढवुं.

हस(–श)बी (स्त्री.) – (१) हमियाणी (स्त्री.), (२) पोठ (स्त्री.).

हसळी (स्त्री.) – हांसडी (स्त्री.); (१) गळा आगळनुं हाडकुं (न.); (२) गळानुं एक घरेणुं (न.).

हस्त [सं] (पु.) – हस्त (पु.) : (१) हाथ (पु.); (२) हस्त नक्षत्र.

– क (पु.) – साथी, साथीदार (पु.).

– कौशल्य (न.) – हस्तकौशल्य (–ल) (न.).

– गत (वि.) – हस्तगत, प्राप्त.

– चापल्य (न.) – हाथनी चपलता (स्त्री.) (जादु के चोरी करती वखते चालती).

– दोष (पु.) – (१) हाथनो–लखाणनो–दोष (पु.); (२) हाथे करेलो वीर्यपात (पु.).

– पत्रक (न.) – हाथोहाथ वहेंचातुं पत्रक.

– परीक्षा (स्त्री.) – हाथ जोईने भविष्य भाखवुं ते.

– सामुद्रिक (न.) – जुओ 'हस्तपरीक्षा'

– लिखित (न.) – हस्तलेख (पु.), हस्तप्रत, हाथप्रत (स्त्री.)

– व्यवसाय (पु.) – हाथथी करवानो हुन्नरनो धंधो (पु.), हस्तोद्योग (पु.).

– क्षेप (पु.) – हस्तक्षेप (पु.), वच्चे दखल करवी ते.

हस्तांतर [सं] (न.) – हस्तांतर (न.), हाथफेर (पु.), मालिकी एक हाथमांथी बीजा हाथमा जवी ते.

हस्ताक्षर (न.) – हस्ताक्षर (न.) : (१) हाथे लखेलुं ते; (२) सही (स्त्री.), मतुं.

हस्तीदंत (पु.) – हाथी दांत (पु.).

हस्ते (अ.) – हस्ते, हाथे, मारफते.

– परहस्ते (अ.) – हाथोहाथ, (२) कोईने पण मारफते.

हळ (पु.) – हळ (पु.), जमीन खेडवानुं ओजार (न.).

हळकुंड (न.) – हळद, हळदर नो गाठीयो (पु.).

– अर्ध्या हळकुंडाने पिवळे होणे – (लाक्ष.) अल्पयशथी फूली जवुं.

हळद (स्त्री.) – हळद, हळदर–नो भूको (पु.).

–(–दी) लागणे – विवाहनी तैयारी थवी, पीठी चोळाववी.

हळवट, हळवे (वि.) – (१) ओछा दिवसोमां पाकती

(डोंगर); (२) खराबानी (जमीन).

हळवा, हळुवार (वि.) – नाजुक–भावनाशील–मननुं, लागणीप्रधान.

– ल्या भुकेचा (वि.) – भूख न खमी शके एवुं.

हळहळ (स्त्री.) – (१) करुणा, अनुकंपा (स्त्री.); (२) खरखरो; पस्तावो (पु.).

– णे (अ. क्रि.) – (१) खरखरो–पस्तावो–करवो; (२) अनुकंपवुं, अनुकंपाथी द्रववुं.

हळू (अ.) – धीमे, हळवे, मंदचालथी.

– च (अ.) – (१) आस्ते रहीने; (२) छूपी थी, छूपाछूप, चुपचाप.

– हळू (अ.) – आस्ते आस्ते, धीमेधीमे.

हा (पु.) **हा** (स्त्री.) **हे** (न.) – आ, ए.

हाक (स्त्री.) – हांक (स्त्री.), बोलाववुं ते.

– देणे, –मारणे – बूम पाडवी, साद देवो.

हाकटणे (सं. क्रि.) – (१) डांडी पीटवी; (२) जोरथी बूमो पाडवी; (३) हाकोटा पाडवा.

हाकणे (सं. क्रि.) – हांकवुं.

हाकलणे (सं. क्रि.) – हांकी काढवुं, काढी मूकवुं, –मेलवुं.

हाका (पु.) – हाको (पु.), बूमराण (स्त्री.), हाकोटा.

– घालणे – हांको मारवी, बूमराण व. करी शिकारने घेरवो ते.

– मारणे – (१) बूमो पाडवी; (२) फरियादो करवी; (३) चडभडवुं; (४) काम ऊंचुं रहेवुं.

हाकाटा (पु.) – बूमाबूम (स्त्री.), हाकोटा.

– टी (स्त्री.) – (१) फरियाद (स्त्री.); (२) तकरार (स्त्री.); (३) आग्रहपूर्वक मोटे अवाजे करेली मागणी (स्त्री.).

ाकाहाक (स्त्री.) – बुमाटो (पु.), बूमराण.

ारणे (सं. क्रि.) – (होडी इ.) हंकारवुं, हांकवुं.

ा [अ.] (पु.) – हाकेम, सूबो, अमलदार (पु.).

ी (स्त्री.) – हाकेमी, सत्ता (स्त्री.), अमल (पु.).

(स्त्री.) – अघवुं, झाडे फरवुं.

ओक (स्त्री.) – अघओक (स्त्री.).

ागमूत (स्त्री.) – अघमूतर (स्त्री.).

हागंदारी (स्त्री.) – (१) अघणखाड (स्त्री.); (२) अघवाड (स्त्री.), – डो (पु.); (३) अघारो (पु.).

हागुरडा (वि.) – (१) अघणशी(–सी); (२) अघण नहि धोयेलुं.

हागरा (वि.) – अघणियुं.

हागलेमुतले (वि.) – (लाक्ष.) क्षुद्र, नजीवी [illegible] काम.

हागवण (स्त्री.) – अघायण (स्त्री.).

हागविणे (सं. क्रि.) – अघाववुं.

हाज [अ.] (स्त्री.) – हज, मक्कानी यात्रा (स्त्री.).

हाजत [अ.] (स्त्री.) – हाजत, नैसर्गिक [illegible] इ. नी.) (स्त्री.).

हाजी [अ.] (पु.) – हाजी, मक्कानो जात्राळु (पु.).

हां (अ.) – हां, संमतिनो के सामो पडकार आपवानो उद्गार.

हां हां (अ.) – (१) ठीक ठीक; (२) मना करतो उद्गार ('हां हां, पुढे येऊ नका').

हां हां म्हणता (अ.) – जोत जोतामां, पलकवारमां.

हांजी हांजी (स्त्री.) – जीलब्बे, खुशामत (स्त्री.).

– करणे – जी लब्बे – जी जी – करवुं, खुशामत करवी.

हाट (पु.) – हाट (स्त्री., न.) (खास करीने [illegible] दुकानो), बजार (पु.).

हॉटेल [इं.] (न.) – होट(–टे)ल (स्त्री.).

हाड (न.) – हाड (न.) : (१) हाडकुं, अस्थि (न.); (२) बांधो (पु.), काठुं (न.).

– कुळा (वि.) – जुओ 'हडकुळा'.

– गात (न.) – बांधो (पु.), काठुं (न.).

– पेर (न.) – काठुं (न.).

– वैर (न.) – हाडवेर (न.), हाडोहाडनुं वेर.

– वैरी (पु.) – हाडवेरि (पु.).

– ज्वर (पु.) – हाडज्वर, हाडनो ताव, जीर्णज्वर (पु.).

– निखळणे – हाडकुं ऊतरवुं, – ऊलरी [illegible]

– [illegible] – हाडकुं [illegible] –बेसा[illegible]

हाडे [illegible] – (१) हाडकां (न.ब.व.) [illegible] हाड पं(–पिं)जर (न.), हाडकांनो मा[illegible]

– घुसळणे – खूब पीडवुं, –सताववुं, [illegible]

– निघणे – हाडकां पांसळां गणवां.

– रंगविणे – हाडकां रंगवा, खूब पीटवुं.

– सैल करणे – हाडकां रझळाववां, खूब पीडवुं.

– गोळा करणे – हाडकां पधराववां, मरी गयेलानां फूल तीर्थमां नाखवांनी विधि करवी.

हाडाचा (वि.) – स्वभावथी, मूळे, असलमां.

– खरा (वि.) – हाडनो खरो, तनमनथी काम

करवावाळो, कामचोर नहि एवो.

— गरीब (वि.) — हाडनो रांक, स्वभावे गरीब.

— सापळा (पु.) — हाडपं(—पीं)जर, कंकाल (न.).

हाडूक (न.) — नानुं हाडकुं (न.), कर्कर (पु.).

हाडोहाड (अ.) — हाडे(—डो)हाड, छेक हाडकांसुधी, हाडके हाडके, घणे ऊंडे सुधी.

हाड्यावण (पु.) — हाडियो व्रण (पु.).

हाण (स्त्री.) — हाण (स्त्री.), प्रहार, घा(पु.).

— णे (सं. क्रि.) — हणवुं, प्रहार करवो.

हाणाहाणी (स्त्री.) — मारामारी (सत्री.).

हाणून पाडणे — निष्फळ करवुं, भांगी पाडवुं.

हात (पु.) — हाथ (पु.) : (१) सामेलगीरी, भागीदारी (स्त्री.) ('यात माझा हात नाही'); (२) अखत्यार ताबो, हवालो (पु.) ('हे सारे तुमच्या हाती'); (३) कोणीथी वचली अंगळीना सुधीनी लंबाईनुं माप (न.); (४) पत्तांनी रमतमां एक भागे जितायेलो दाव (पु.); (५) बाजु, दिशा ('डाव्या हाताकडे त्यांचे घर आहे'); (६) लग्नसंबंध, पाणिग्रहण ('जनकाने तिचा हात रामाच्या हाती दिला'); (७) हाथनो कसब (पु.) ('दुकानात त्याने आपला हात दाखविला'); (८) रेलवे नो हाथ (पु.), 'सिग्नल'.

— असणे — हाथ होवो, सामेलगीरी (भागीदारी) होवी.

— आखडणे — हाथ खेंची झालवो, खंचावुं, खरचपर अकुंश राखवो.

— आटोपणे, —आवरणे — हाथ खेंची पकडवो, खमचावुं, अटकवुं.

— उगारणे, —उचलणे — हाथ उगामवो, —उठाववो (मारवा माटे).

— ओवाळणे — (लाक्ष.)(तुच्छता दर्शाववा कोईना मोढा सामे) हाथ फेरववा.

— करणे — (१) हाथ करवो, निशानी करवी; (२) हथियार के लाठी फेरववी.

— कापून देणे — हाथ—कांडां—कापी आपवा, कबूलत करीने बंधाई जवुं.

— खंडा असणे — प्रवीण—कुशळ—निपुण होवुं.

— गहाण ठेवणे — कामने हाथ न लगाडवो.

— गुंतणे — (१) हाथ कापी आपवा, सही—कबूलात वगेरेथी बंधाई जवुं; (२) काममां संडोवावुं.

— घालणे — (१) हाथ घालवो, दखल करवी; (२) ध्यान आपवुं, हाथ उपर लेवुं.

— घेणे — हाथ करवो (पत्तांनी रमतमां).

— चालविणे — हाथ चलाववो : (१) झपाटाबंध काम करवुं; (२) हाथ वडे मारवुं; (३) झपाटाबंध खावा मंडवुं.

— चालणे — हाथ चालवो : (१) हाथवडे मारवुं; (२) (काम मां) झपाटो थवो; (३) हाथवडे काम थई शकवुं.

— चोळणे, — चोळत बसणे — (लाक्ष.) — हाथ चोळवा, गुमाव्यापछी बळापो करवो.

— चेपणे — हाथ दाबवो, —चोपडवो, लांच आपवी.

— जोडणे — हाथ जोडवा : (१) नमस्कार करवा; (२) विनंति प्रार्थना—करवी; (३) थाकवुं, कंटाळवुं, हारवुं; (३) तोबा पोकारवी, त्रासी जवुं.

— झाडणे — (१) हाथ खंखेरवा, जोखमदारी काढी नाखवी; (२) काममांथी फारग थवुं.

— टाकणे (१) हातवडे मारवुं; (२) हाथ मारवा, वामियां भरवां (तरतां).

— टेकणे — (लाक्ष.) (१) थाकी जवुं; (२) असमर्थ थवुं.

— दाखविणे — हाथ देखाडवो : (१) ताकातनो परचो आपवो; (२) भविष्य जोवडाववा हाथ धरवो.

— दाबणे — हाथ दाबवो, लांच आपवी.

— देणे — (१) हाथ आपवो, मदद करवी, साथे जोडावुं; (२) (रंगवामां) हाथ देवो, —मारवो.

— धरणे — (१) हाथ झालवो, — पकडवो, रोकवुं, अटकाववुं; (२) बराबरी करवी ('या कामी त्याचा हात धरील असा कोणी नाही').

— धरून जाणे — पर पुरुष साथे (स्त्रीए) नासी जवुं.

— धुणे — (लाक्ष.) — हाथ धोई नाखवा, जोखमदारी मांथी छूटा थवुं.

— धुवून घेणे — (लाक्ष.) पोतानो स्वार्थ साधवो.

— धुवून पाठीस लागणे — हाथपग धोईने मंडवुं, आदुं खाईने पाछळ पडवुं.

— नाचविणे — हाथ नचाववा, हाथना चाळा करवा.

— पडणे — काम के खाद्य अनेकोए पुरुं करवुं.

— पसरणे — हाथ धरवो, — लंबाववो, याचना करवी.

— पाय गळणे — हाथ पग भागी जवा, —गळी जवा, होश कोश उडी जवा, हिंमत हारी बेसवुं; (२) साव अशक्त बनी जवुं.

— पाय गाळणे — धीरज—हिंमत—गुमाववी.

– पाय गुंडाळणे – हाथपग झलाई जवा, अक्कड थई जवुं.

– पाय झाडणे – हाथपग पछाडवा.

– पाय ताणणे – हाथ पग जोडीने बेसी रहेवुं, पग उपर–पग चडाववा, आळसुं–निष्क्रिय–थवुं.

– पाय पसरणे – (१) पगपेसारो करवो; (२) पसारो करवो.

– पाय हलविणे – हाथ पग हलाववा, उद्योग करवो, प्रयत्नशील रहेवुं.

– पोचणे – (१) संबंध–संपर्क–होवो; (२) वसीलो होवो; (३) कृतकृत्य थवुं.

– फिरणे – सफाई–टापटीप–थवी.

– फिरविणे – (१) हाथ फेरववो, सुधारो वधारो करवो; (२) आखरनुं–पूर्ण–रूप आपवुं.

– बसणे – हाथ बेसवो, कुशळता आववी.

– भार लावणे – हाथ आपवो, मदद करवी.

– मारणे – (१) (तरतां) हाथ मारवा, वामियां भरवां; (२) हाथ मारवो, चोरी करवी, उठाववुं; (३) चांपीने खावुं.

– मिळविणे – हाथ मिलाववो, हस्तमेलाप करवो, दोस्ती करवी.

– मिळवणी करणे – (१) हाथ मिलाववो; (२) एक गांठ करवी, संप–मेळ–करवो.

– राखणे – (१) अंग (काममांथी)चोरवुं; (२) करकसर करवी.

– राखून – हाथ राखीने, करकसरथी.

– लावणे – (लाक्ष.) – हाथ लगाडवो, मदद करवी.

– वळणे – हाथ वळवो, –ठरवो, टेवावुं, हाथ बेसवो; (२) हाथमां वाई आववी.

– सापडणे – सपडावुं, फसावुं, पकडाई जवुं.

– सैल सोडणे – (लाक्ष.) (१) खूब खर्च करवो; (२) खूब दान आपवुं; (३) छूटथी मारवुं.

– हाती देणे – हाथमां हाथ आवो : (१) परणवुं (२) परणाववुं.

– हालवीत येणे – हाथ हलावता आववुं, खाली हाथे–कार्यसिध्दि कर्याविना–पाछुं फरवुं.

– चा येणे (गणित) – वद्दी आववी ('पाचातून चार गेले, हातचा आला एक').

– उगावा (पु.) – (१) हाथ खंखरेवा ते; (२) वेर (न.), बदलो (पु.); (३) करजनी उघराणी (स्त्री.).

– उचल (स्त्री.) – उपाड(–डो) (पु.).

– उसना (वि.) – हाथउछीनुं.

– उसनी रक्कम (स्त्री.) – ऊचको (पु.), ऊचक लीधेली रकम (स्त्री.).

– कडी (स्त्री.) – हाथकडी, हाथबेडी (स्त्री.).

– कसब (न.) – (१) हाथ कसब, हाथनी कारीगरी (स्त्री.); (२) (लाक्ष.) हाथचालाकी (स्त्री.).

– काम (न.) – हाथकाम (न.),

– खंडा (पु.) – प्राविण्य (न.), कुशळता (स्त्री.).

– खर्च (पु.) **–र्ची** (स्त्री.) – हाथ खरची (स्त्री.), घूटक के परचूरण खर्च करवामाटेनी रकम.

– गाडी (स्त्री.) – हाथगाडी (स्त्री.).

– गुण (पु.) – (१) हाथनो गुण (साजुं करवानो व.); (२) (लाक्ष.) हाथचालाकी.

– घाई (स्त्री.) – (१) घणी उतावळ (स्त्री.); (२) चकमक, मारामारी (स्त्री.), हाथोहाथनी लडाई.

– चरक (पु.) – हाथचरक (न.), हाथवडे चलावातुं चरक– शेरडीनुं कोलुं (न.).

– चलाखी (स्त्री.) – हाथचालाकी (स्त्री.), हस्तकौशल्य (न.) (जादुना खेलमां इ.).

– चाळा (पु.) – हाथना चाळा (पु.ब.व.).

– णी (स्त्री.) – (१) काथानी थेली (स्त्री.); (२) खरेरो (पु.); (३) चामडुं ठोकवानुं चमारनुं एक ओजार.

– पेटी (स्त्री.) – बाजानी पेटी (स्त्री.),

– भट्टी (स्त्री.) – भठ्ठी (स्त्री.), दारू गाळवानुं फड (न.).

– भार (पु.) – सहाय (न.), मदद (स्त्री.).

– माग (पु.) – हाथसाळ (स्त्री.).

– मिळवणी (स्त्री.) – (१) हाथमेळाप, हाथ मेळावो (पु.); (२) सामेलगीरी, भागीदारी (स्त्री.).

– मोजा (पु.) – हाथमोजुं (न.).

– रहाट (पु.) – हाथे खेंचवानो रेंट (पु.) (कूवापरनो).

– री (स्त्री.) – (१) सादडी, चटाई (स्त्री.); (२) सतरंजी (स्त्री.).

– रूमाल (पु.) – हाथरूमाल (पु.).

– विणाई (स्त्री.) – हाथवणाट (न.).

– सूत (न.) – हाथे कांतेलुं सूतर (न.).

– सडी (वि.) – हाथछडनुं.

– **चा मळ** (पु.) – रमतवात (स्त्री.).

– **ची गोष्ट** (स्त्री.) – (१) हाथनी–शक्तिनी–अधिकारनी–वात (स्त्री.); (२) अडकलुं (न.), सहेज वात (स्त्री.).

हाता(–त्या) (पु.) – हाथो (पु.) : (१) मूठ के दस्तो (पु.); (२) गोटीलो (पु.).

– **तापध्दती** (स्त्री.) – हाथो (पु.) (वेपारीओ कपडानी आडमां आंगळीओनी निशानीथी भाव ठरावे छे ते पध्दति).

– **खालचा** (वि.) – हाथनीचेनुं, दुय्यम.

– **खाली** (अ.) – हाथनीचे, दुय्यम तरीके.

– **चा उदार, –सढळ** (वि.) – हाथनो मोकळो, –छूटो.

– **च्या बोटांवर मोजण्याइतके** – आंगळीने वेढे गणाय अेटलां.

– **ज़ोगता, –वर** (अ.) – हाथवेंत (–वेतमां), बहु पासे, नजीक.

– **त कंकण बांधणे** – (लाक्ष.) बीडुं उठाववुं, अमुक काम करवानी प्रतिज्ञा करवी.

– **त बांगड्या भरणे** – कांडे बांगडी पहेरवी, (लाक्ष.) नामर्दाई बताववी.

– **त हात घालणे** – जुओ 'हात हाती देणे'.

– **तून जाणे** – हाथथी जवुं : (१) काबूमांथी जवुं; (२) बहेकी जवुं.

– **तोंडाशी गांठ पडणे** – (१) मोढामां कोळियो लेवो; (२) कोई काम त्वराथी शरू थवुं.

– **पायां पडणे** – हाथेपगे पडवुं, कालावाला करवा.

– **ला लागणे** – हाथ लागवुं, जडवुं, सांपडवुं.

– **ला हात लावणे** – संमति आपवी.

– **वर काढणे** – हाथउछीनुं करज लेवुं.

– **वर तुरा देणे** – छटकवुं, नासी जवुं, पोबारा गणवा.

– **वर दिवस काढणे** – घणी मुश्केलीथी जीविका चलाववी.

– **वर हात मारणे** – वचनबध्द थवुं.

– **वेगळे करणे** – (१) ऊंचुं मूकवुं, –मेलवुं; (२) पूरुं करवुं.

– **सरसा** (अ.) – चालु कामनी साथे ज.

– **ळ, –ळू** (वि.) – हाथवावडुं, चोटी जाय एवुं.

– **ळणे** (सं. क्रि.) – (१) हाथ धरवुं; (२) हाथ उपर लेवु; करवानुं शरू करवुं.

हाती घेणे – (१) उपाडवुं; (२) हाथ धरवुं; (३) हाथ उपर लेवुं.

– **पायी सुटणे** – (१) कोई हानि न थतां छूटवु; (२) सुखरूप प्रसूति थवी.

हातोटी (स्त्री.) – हथोटी (स्त्री.): (१) हाथनो कसब (पु.), आवडत, आंट (स्त्री.).

– **साधणे** – हथोटी आववी, आंट बेसवी.

हातोडा (पु.) – हथोडो (पु.).

– **डी** (स्त्री.) – हथोडी (स्त्री.).

हातोपा (पु.) – बांय (शर्टनी) (स्त्री.).

हातोहात (अ.) – हाथोहाथ, चपचप, झटझट.

– **फसविणे** – सूतुं वेचवुं, अजाणतां छेतरी जवुं.

हातोळा, हातवळा (पु.) – लखवानो– अक्षर सुंदर काढवानो–कसब (पु.).

हानी (स्त्री.) – हानि (स्त्री.) : (१) नुकसान (न.); (२) घट (स्त्री.), घटाडो (पु.).

हाय (स्त्री.) – हाय (स्त्री.) : (१) आह (स्त्री.); (२) दुःखनो उद्‌गार; (२) दुःखनो शाप.

– **घेणे, –खाणे** – (१) झूरवुं, शोकमां डूबी रहेवुं; (२) धास्ती पडवी, –लागवी; (३) हिंमत हारवी.

– **मोकलणे, –पत्करणे** – पस्तावुं, पश्चात्ताप करवो.

– **से वाटणे** – निरांत वळवी, हाश थवुं.

– **हाय करणे** – हाय पोकारवी, आह भरवी.

हार (स्त्री.) – हार (स्त्री.): (१) पराजय (पु.); (२) ओळ, पंक्ति (स्त्री.).

– **खाणे** – हार खावी, पराजित थवुं.

– **जाणे** – (१) हार खावी; (२) पाछुं पडवुं.

– **घेणे, – पत्करणे** – हार मानवी, – कबूलवी.

– **जीत** (स्त्री.) – हार जीत (स्त्री.), जय–पराजय (पु.), यश–अपयश (न.).

– **णे** (अ. क्रि.) – हारवुं : (१) पराजित थवुं; (२) थाकी जवुं, हताश थवुं.

– **बंद** (अ.) – हारबंध, पंक्तिमां.

– **विणे** (सं. क्रि.) – हराववुं: (१) पराजित करवुं; (२) पाछुं पाडवुं.

हार (पु.) – हार (पु.), मोटी माळा (स्त्री.).

– **घालणे** – हार पहेराववो, लग्नमां हार पहेराववो–लग्न थवा.

हारपणे (अ. क्रि.) – जुओ 'हरपणे'.

हारा (पु.) – मोटो टोपलो (पु.).
हारी (स्त्री.) – हार, पंक्ति (स्त्री.).
  – ने (अ.) – हारमां, पंक्तिमां.
  – (अ.) – कबजामां, ताबामां.
  – आणणे – कबजामां लेवुं.
  – जाणे – कबजामां–ताबे–जवुं.
हार्द (न.) – हार्द (न.) : (१) हृदय, अंतरंग (न.); (२) मर्म, रहस्य (न.); (३) भावार्थ.
हार्दिक (वि.) – हार्दिक, खरा अंतरना.
हाल (पु.) – (१) कष्ट (पु.); (२) हेरानगत (स्त्री.); (३) दुर्दशा, कफोडी स्थिति (स्त्री.).
  – अपेष्टा (स्त्री.ब.व.) – हेरानगत (स्त्री.), कष्टदशा (स्त्री.).
  – चाल (स्त्री.) – हालचाल, हरफर (स्त्री.), हालवुं चालवुं ते, हलनचलन (न.).
  – हवाल (स्त्री.) – खबरअंतर (पु.ब.व.), माहिती (स्त्री.), कुशल(–ळ) (न.).
  – काढणे, – भोगणे – कष्ट सहेवा, दुर्दशा भोगवी.
हालणे (अ. क्रि.) – हालवुं : (१) गतिमान् थवुं; (२) खसवुं, चळवुं; (३) चाल्या जवुं.
हालत [अ.] (स्त्री.) – हालत (स्त्री.), स्थिति, दशा, अवस्था (स्त्री.).
हालविणे (सं. क्रि.) – (१) हलाववुं, ऊंचुनीचुं करी गति के चालना आपवी; (२) जुओ 'हलविणे'.
हाव (स्त्री.) – (१) हवस, लोभ (पु.); (२) हिंमत, हाम (स्त्री.).
  – धरणे – हवस करवी, लोभी थवुं.
  – भरणे – हाम भीडवी, हिंमत करवी.
  – रट, –रा (वि.) – (१) हवसखोर, हवसी, लोभी; (२) खाउधर (–रूं).
  – रे (न.) – हवस (पु.).
  – रे सुटणे – हवस थवो, लोभ ऊपजवो.
हावळा (पु.) – ओळा, लीला चणाना पोपटा (पु.ब.व.).
हासडणे (सं. क्रि.) – (१) आचकवुं, आचका साथे लई लेवुं, जोरथी खेंचवुं; (२) लूंटवुं; (३) झाटकवुं.
हास्य [सं] (न.) – हास्य, हसूं (न.).
  – स्यास्पद (वि.) – (१) हास्यास्पद, हसवायोग्य; (२) उपहास करवायोग्य.
हा हाः कार [सं] (पु.) – हाहाकार (पु.), अनर्थ.
  – माजणे – हाहाकार वर्तवो, – फेलावो.
हाळ (पु.) – (१) हवेडो, ढोरने पाणी पावानो कुंड (पु.); (२) तमण (स्त्री.), भोंय खोदीने करेलो चूलो (पु.); (३) खाई (स्त्री.), धगता कोलसा नो ऊंडो खाडो (पु.); (४) डुंगरमां वहेतो वहेळो (पु.).
  – (स्त्री.) – (१) मोटो टोपलो (पु.); (२) फेरी वेचाण (न.); (३) फेरी वेचाणनो माल (पु.).
हाळी (स्त्री.) – हांक (स्त्री.).
हिकमत [अ.] (स्त्री.) – हिकमत, युक्ति, करामत (स्त्री.).
  – ती (–त्या) (वि.) – हिकमती : (१) युक्तिबाज; (२) शोधक, करामती.
हिंग (पु.) – हिंग (स्त्री.), एक झाडनो उग्र वासवाळो रस (पु.), वघारणी (स्त्री.).
  – डा (पु.) – हिंगडो (पु.), हलकी जातनी हिंग (स्त्री.).
  – गाष्टक [सं] (न.) – हिंगाष्टक (न.).
हिंगूळ (पु.) – हिंगळो, हिंगळोक (पु.), (गंधक ने पारा मिश्रित एक लाल पदार्थ).
हिज़डा (पु.) – हीजडो, रांडवो (पु.) नान्यतर जाती.
हिज़रात [अ.] (स्त्री.) – हिजरत (स्त्री.), वतनथी छूटा पडवुं के वतन छोडवुं ते.
हिडसणे (सं. क्रि.) – धुतकारवुं, तुच्छकारवुं.
हिडिंबा [सं.] (स्त्री.) – (हिडिंब राक्षसनी पुत्री उपरथी) धींगी ने कदरूपी स्त्री.
हिडिस (वि.) – बीभत्स, चीतरी चडे तेवुं.
हिणकस (वि.) – (१) हलकुं, हलकी जातनुं: (२) भेगवाळुं, भेगटुं, मिश्र; (३) हलकट, नीच.
हिणविणे (सं. क्रि.) – (१) हीन लेखीने मानहानि करवी; (२) लंजाडवुं; (३) ओछुं आणवुं.
  – वणी (स्त्री.) – (१) मानहानि (स्त्री.); (२) शरमाववुं ते.
हिंडणे (अ. क्रि.) – (१) हरवुं, फरवुं, चालवुं; (२) रखडवुं, भटकवुं.
हिंडविणे (सं. क्रि.) – 'हिंडणे' नुं प्रेरक, रखडाववुं, फेरववुं.
हित [सं.] (न.) – हित, कल्याण (न.).
  – कारी (वि.) – हितकारी.
  – गूज (न.) – कानगोष्टी, मननी वात (स्त्री.).
  – चिंतक (पु.) – हितचिंतक, मित्र (पु.).
  – वादी (वि.) – हितनी वात कहेनार.

– **शत्रू** (पु.) – हितशत्रु, हितमां आडे आवनार (पु.).
– **संबंध** (पु.) – हितसंबंध, स्वार्थ (पु.).
– **तोपदेश** [सं.] (पु.) – (१) 'हितोपदेश' नामनो एक संस्कृत ग्रंथ; (२) हितोपदेश, हितनो बोध (पु.).
हिं(–हें) दकळणे (अ. क्रि.) – ऊघलवुं, छलकावुं.
हिंदवी (वि.) – हिंदवी, हिंदनुं, भारतीय.
हिंदोल(–ळ) (पु.) – हिंडोळो (–ळ), झूलो,(पु.).
हिंदोळणे (सं. क्रि.) – (हिंडोळामां मूकी) हींचका नाखवा.
हिमट, हिंपुटा (वि.) – खिन्न, उदास, नाराज.
हिंपुटी (वि.) – भोंठुं, निराश.
हिमटा (वि.) – कृपण, कंजूस.
हिमायत [अ.] (स्त्री.) – हिमायत, तरफदारी (स्त्री.), समर्थन (न.).
– **ती** (वि.) – हिमायती, समर्थक.
हिंमत [अ.] (स्त्री.) – हिंमत, छाती (स्त्री.), धैर्यबळ, धाडस (न.).
हिय्या (पु.) – 'हिंमत' जुओ.
– **करणे** – हिंमत बतावबी, –करवी, धाडस करवुं.
– **य्येबाज** (वि.) – हिंमतवान, धाडसी.
हिरडा (पु.) – हरडे (स्त्री.) हरडी नामना झाडनुं फळ, हरीतकी (स्त्री.).
हिरडी (स्त्री.) – अवाळुं, पेढुं (न.).
– **सुजणे** – अवाळुं आववुं.
हिरमुसणे (अ. क्रि.) – गमगीन–खिन्न–थवुं.
– **लेला** (वि.) – गमगीन, खिन्न.
हिरमोड (पु.) – मनभंग, आशाभंग (पु.).
– **होणे** – आशाभंग थवो, निराशा थवी.
हिरवट (वि.) – (१) लीलाशवाळुं; (२) आछुं काचुं; (३) (लाक्ष.) स्वभावनुं उग्र.
हिरवळ (स्त्री.) – लीलोतरी (स्त्री.).
हिरवा (वि.) – (१) लीलुं; (२) काचुं.
हिरा (पु.) – हीरो (पु.), एक रत्न.
हिराकस (पु.) – हीराकशी (–सी) (स्त्री.), शाही तथा रंग व. मां वपरातुं एक द्रव्य.
हिराखत (न.) – मनुष्यना मूतरनुं खातर (न.).
हिरावणे (सं. क्रि.) – छीनवी लेवुं, झूंटवी लेवुं.
हिरीरी (स्त्री.) – (१) जोश, जुस्सो (पु.); (२) उत्साह, उमंग (पु.).
हिलाल (पु.) – मशाल (स्त्री.).
– **ल्या** (पु.) – मशालची (पु.).
हिं(–हीं)व (न.) – (१) ओस (पु., स्त्री), झाकळ (स्त्री., न.), हीकळ (न.), ठार (पु. न.); (२) टाढ (स्त्री.); (३) टाढियो ताव (पु.).
– **भरणे** – टाढ चडवी, तावनी कणकणी आववी.
– **णे** (अ. क्रि.) – टाढथी कंपवुं, – थरथरवुं. धूजवुं.
– **ताप** (पु.) – टाढियो ताव (पु.).
हिवसणे (अ. क्रि.) – गमगीन थवुं.
हिवसा (पु.) – (१) ठंडुं; (२) धीमुं, शांत, सौम्य.
हिंवाळा (पु.) – शियाळो (पु.).
हिशे(–शो)ब (पु.) – हिसाब (पु.).
– **ठिशेब** (पु.) – हिसाब किताब (पु.).
– **बी** (वि.) – हिसाबी : (१) हिसाब राखनारुं; (२) हिसाबने लगतुं; (३) गणीने नक्की करेलुं, चोक्कस; (४) सरळ, व्यवस्थित; (५) गणतरीबाज.
हिसकणे, हिसकावणे (अ. क्रि.) – आचकवुं, झूंटी लेवुं.
हिसका (पु.) – (१) आंचको, उलांचो, अचकारो (पु.); (२) (लाक्ष.) गुस्सानी कृति (स्त्री.).
– **देणे** (१) आंचको आपवो; (२) एंचवुं, खेंचवुं (कनकवो).
– **बसणे** – (१) आचको खावो, –लागवो.
– **खाणे** – हींचको खावो
– **हिसक** (स्त्री.) – एंचाएंची (स्त्री.).
हि(–हिं)सणे (अ. क्रि.) – खूंखारवुं, हणहणवुं.
हिसळणे (अ. क्रि.) – उछाळवुं.
हिस्सा (पु.) – हिस्सो, फाळो, भाग (पु.), पांती (स्त्री.).
– **स्सेदार** (पु.) – हिस्सेदार, पांतीदार (पु.).
–**स्सेरशी** (स्त्री.) – पांती (स्तरी.), परिमाणना विभाग पाडीने हिसाब गणवानी एक रीत.
हिळणे मिळणे (अ. क्रि.) – हळवुं मळवुं.
ही (अ.) – सुध्धां, पण ('**तोही बोलला**').
हीण (–न) (न.)– भेग, पाडो (पु.), तांबा वगेरे हलकी धातुनो (सोनुं व.) ऊंची धातुमां भेग.
– (वि.) – हीणुं : (१) अधम, नीच; (२) हलकुं, ऊतरतुं; (३) भेगवाळुं.
– **कट (–स)** (वि.) – जुओ 'हिणकस'.
– **वर** (पु.) – हीणवर, नानो के ऊतरती कक्षानो वर (पु.).
हीर (पु.) – (१) नारियेळ–फोफळना पातानी सळी (स्त्री.);

(२) हीर, सत्त्व, नूर (न.).

– (स्त्री.) – चडसाचडसी, स्पर्धा (स्त्री.).

हीरक [सं] (पु.) – हीरो (पु.).

– जयंती (स्त्री.) – साठ वर्ष पूरां थयांनी वरसगांठ (स्त्री.).

– महोत्सव (पु.) – साठ वर्ष पूरां थयांनी उजवणी (स्त्री.).

हुकणे (अ. क्रि.) – नेम चूकवी, निशान चूकवी.

– (स. क्रि.) – चूकवुं, खोवुं (गाडी, तक वगेरे).

हुकमत [अ.] (स्त्री.) – हकूमत, सत्ता (स्त्री.), अधिकार (पु.).

– चालविणे – हकूमत चलावणी, अधिकार चलाववो.

हुकमी (वि.) – (१) हुकमप्रमाणे चालनारुं; (२) अचूक असरकारक.

हुका(–क्का) [अ.] (पु.) – हुक्को, हूको (पु.), तमाकु पीवानुं एक साधन.

हुकी (स्त्री.) – (शियाळोनो) हूको हूको (पु.), लाळी (स्त्री.).

– उठणे – लाळी करवी, हूको हूको ऊठवो.

हुक्की (स्त्री.) – ऊभरो (पु.), प्रेरणा (स्त्री.), अचानक मन थवुंते.

– येणे – ऊभरो चडवो, – आववो, प्रेरणा थवी.

हुकूम [अ.] (पु.) – हुकम (पु.) : (१) आज्ञा (स्त्री.), फरमान (न.); (२) सर (पु.), (पत्तांनी रमतमां अमुक पत्तानुं) प्राधान्य (न.).

– उतरणे – (पत्तांनी रमतमां) हुकम ऊतरवो –नाखवो.

– करणे – हुकम आपवो, –करवो, – छोडवो, आज्ञा करवी, फरमान काढवुं.

– पाळणे – हुकम पाळवो, आज्ञानुं पालन करवुं.

– बोलणे – सर पाडवा, – बोलवा (पत्तांनी रमतमां).

– नामा (पु.) – हुकमनामुं (न.), कोर्टनो लेखी चुकादो (पु.).

हुंकार [सं.] (पु.) – (१) हुंकार (–रो) (पु.); (२) होकारो (पु.); (३) टापशी (स्त्री.).

– देणे – टापशी पूरवी, होंकारो पूरवो, –देवो.

हुंग (स्त्री.) – सोड (पु., स्त्री.), सूंघवुं ते, वास (स्त्री.).

– णे (सं. क्रि.) – सूंघवुं, सोडवुं.

हुच्च (वि.) – (१) हलकट; (२) भरोंसो मूकवा अपात्र.

हुज़ऱ्या (पु.) – हजूरियो (पु.), तहेनातमां रहेनार नोकर.

हुज़राहुज़ूर (अ.) – समक्ष, रूबरू, हाजराहजूर.

– (स्त्री.) – समक्ष हाजर करवुं– रजु करवुं– ते, रजूआत (स्त्री.).

हुज़रीण (स्त्री.) – हजूरियण (स्त्री.), स्त्री–हजूरियो, नोकरडी, दासी.

हुजूर (पु.) – राजा के कोई मोटा अमलदारमाटे नोकरो – तरफथी वपरातो शब्द.

– (अ.) – समक्ष, रूबरू.

– कामगार (पु.) – राजानो खास सेवक (पु.).

– खर्च (पु.) – राजानो अंगत खर्च (पु.).

– पक्ष (पु.) – इंग्लंडनो टोरी पक्ष (पु.).

– पागा (स्त्री.) – राजानो रसालो (पु.), राजानी घोडेसवार पलटन (स्त्री.).

– बाज़ार (पु.) – (१) नगरनो मुख्य भाग (पु.); (२) ते उपरनो अमलदार (पु.).

– सनदी (पु.) – राजा तरफथी मळेली जमीननो वतनदार (पु.).

– स्वारी (स्त्री.) – महाराजासाहेब जाते.

– रात (स्त्री.) – हजूरात, हजूरनी खडी फोज, अंगरक्षक सेना (स्त्री.).

हुज्ज़त [अ.] (स्त्री.) – (१) हुज्जत, तकरार, घसाघस (स्त्री.).

– घालणे – तकरार–घसाघस–करवी.

हुटहुट(–टी) (स्त्री.) – झंखना, तीव्र चिंता, धखारी (स्त्री.).

हुडवा (पु.) – छाणांनो ढगलो (पु.).

हुडकावणे (सं. क्रि.) – जुओ 'धुडकावणे'

हुडकणे (सं. क्रि.) – शोधवुं, खोळवुं.

हुडहुडी (स्त्री.) – ठंडीनी धुजारी (स्त्री.), कंपारो (पु.).

– भरणे – ठंडीनी धुजारी थवी.

हुडा (पु.) – (१) गंज (पु.), गंजी (स्त्री.); (२) छाणांनो लीपेलो ढगलो (पु.).

हुडुत् (उद्‌गार. अ.) – धुत्, धुत्कारवानो उद्‌गार.

हुंडणावळ (स्त्री.) – हूंडियामण (स्त्री.).

हुंडा (पु.) – (१) परठ, परठण (स्त्री.), वांकडो (पु.); (२) तेलघाणीनी लाट (स्त्री.); (३) पोंक (–ख) (पु.), दूध भरायेलां कणसलांने भूंजीने काढेला कण.

हुंडारणे (स. क्रि.) – (१) (पशुए) माथाना हडसेलाथी

एकदम फेंकी देवुं; (२) खसेडवुं, धिक्कारवुं.

हुंडी (स्त्री.) – हूंडी (स्त्री.), 'चेक'.

– दर्शनी (वि.) – हूंडी रोकडी.

– मुदतीची (वि.) – हूंडी मुदतनी.

– शहाजोग (वि.) – हूंडी शाहजोग.

– भरणे – हूंडी भरवी.

– स्वीकारणे – हुंडी स्वीकारवी.

हुंडेकरी (पु.) – माल धक्केथी लई जवा–आववानुं काम करतो एजंट (पु.).

हुतात्मा (पु.) – हुतात्मा, शहीद (पु.).

हुतुतु (पु.) – (१) हुतुतुतु (न.); कबड्डीनी रमत, (२) धिंगाणुं (न.).

हु(–हुं)दडणे (अ. क्रि.) – नाचवुं, कूदवुं,

हुद्दा (पु.) – होद्दो, ओध्धो (पु.).

– द्देदार (पु.) – होद्देदार (पु.).

हुन(–न्न)र (पु.) – हुन्नर (पु.), कला(–ळा) (स्त्री.), कसब (पु.).

हुंदका (पु.) – डूसकुं (न.).

– के देणे – डूसकां खावां.

हुंदाडणे (सं. क्रि.) – (१) जुओ 'हुंडारणे'; (२) शिंगडे चडाववुं.

हूबेहूब (वि.) – हूबहू, आबेहूब.

हुमणदांडगा (वि.) – डांडुं, लांठ.

हुमणी – (वाछरडाए गायने) माथानो धक्को देवो ते.

हुमला (पु.) – हुमलो (पु.).

हुमसणे (अ. क्रि.) – (१) हाय पोकारीने रडवुं; (२) डूसकां खातां रोवुं.

हुंब (वि.) – (१) डांडगट; (२) अनाडी.

हुरडा (पु.) – पोक (पु.).

– भाजणे – पोक पाडवा.

हुरमूज (स्त्री.) – गेरूजेवी एक विशिष्ट रंगनी माटी (स्त्री.).

हुर्रेवडी (स्त्री.) **हुर्यो** (स्त्री.) – हुरियो (पु.), फजेती (स्त्री.), भवाडो (पु.).

– उडविणे – हुरियो बोलाववी, फजेतो करवो.

हुरशी (स्त्री.) – (१) उमंग, उत्साह (पु.); (२) स्फुरण (न.).

हुरहुर (स्त्री.) – (१) फिकर, चिंता (स्त्री.); (२) विरह–दुःख

– लागणे – (१) विरहदुःख लागवुं; (२) फिकर–चिंता–थवी.

हुरळ (स्त्री.) – (१) हरख (पु.); (२) भूरकी (स्त्री.).

– णे (अ. क्रि.) – हरखावुं, हरखघेला थवुं.

हुरूप (पु.) – उमंग, उत्साह (पु.).

– येणे – उमंग लागवो.

हुलकावणी (स्त्री.) – (१) फोसलामण (–णी) (स्त्री.); (२) भुलवणी (स्त्री.), भूलमां नाखवुं ते.

– देणे, –दाखविणे – दावपेच रमवो, भमाववुं, भूलववुं.

हुलगा (पु.) – कळथी (स्त्री.).

हुल्लड (स्त्री.) – हुल्लड (स्त्री.), हल्लो, तोफान, बखेडो (पु.).

– खोर (वि.) – हुलाडखोर.

– माजविणे – हुल्लड मचाववी.

हुशार (वि.) – (१) होशियार, बुध्धिशाळी; (२) सावध, सावचेत.

– णे – सावध थवुं.

– री (स्त्री.) – (१) होशियारी (स्त्री.); (२) दक्षता, सावचेती (स्त्री.).

हुश्श! (उ.अ.) – हाश! (जंपनो उद्गार).

– करणे – हाश करवी, जंपवुं.

हुसकटणे (सं. क्रि.) – उशे(–से)टवुं, आमतेम फेंकवुं–फेंदवुं.

हुसकणे, हुसकावणे (सं. क्रि.) – हांकी काढवुं, काढी मूकवुं.

हुसकारणे (अ. क्रि.) – निसासो नाखवो.

हुळहुळ (स्त्री.) – (१) सळवळ (स्त्री.); (२) वलूर, चळ, खणज (स्त्री.).

– णे (अ. क्रि.) – (१) सळवळवुं, शरीरपर जीवडुं चालतुं होय तेवी लागणी थवी; (२) वलूरवुं.

हुळहुळा (वि.) – नाजुक– संवेदनाशील–चामडीनुं.

हुळा (पु.) – ओळा, चणाना शेकेला पोपटा (पु.ब.व.).

हूक (स्त्री.) – (१) सणको (पु.); (२) लचक (स्त्री.); (३) लाळी (शियाळनी) (स्त्री.).

– [इं.] (पु.) – हूक, आंकडावाळो खीलो (पु.).

हूड (वि.) – तोफानी, चांदवुं, अडपलुं.

हून (अ.) – (१) थी ('पुण्याहून'); (२) करतां ('याहून मरण बरें').

हूप (न.) – हूप, वांदरानो अवाज (पु.).

हूल (स्त्री.) – (१) वायका, अफवा, गप (स्त्री.); (२) फोसलामणी, भुलवणी (स्त्री.).

– **उठविणे** – गप–अफवा–फेलाववी.

हृदय [सं] (न.) – हृदय, हैयुं, दिल (न.).

– **उघडे करणे** – हैयुं खोलवुं.

– **दाटणे, –भरून येणे** – हैयुं भराई आववुं.

– **विरघळणे** – हृदय पीघळवुं.

– **फुटणे** – हैयुं फाटवुं.

– **विकार** (पु.) – हृदय विकार (पु.).

– **याशी धरणे** – हैये दाबवुं, छातीए चांपवुं.

– **यंगम** (वि.) – हृदयंगम, मनोहारी.

– **शून्य** (वि.) – हृदयशून्य, कठोर, लागणीहीन.

हृद्गत (न.) – हृद्गत, आंतरिक भाव (पु.).

हृद्रोग (पु.) – हृद्रोग (पु.), हृदयनो रोग; (२) ऊंडी चिंता.

हृष्टपुष्ट (वि.) – (१) सुखी, समाधानी ने पुष्ट; (२) शरीरे खूब जाडुं.

हेकट(–ड) – (वि.) – हठीलुं, हठ्ठी, दुराग्रही, जिद्दीलुं.

हेकणा (वि.) – काणुं, एक आंखवाळुं.

हेका (पु.) – हठ (स्त्री.), दुराग्रह (पु.), जिद्द (स्त्री.).

हेकेखोर (वि.) – हठ्ठी, हठीलुं, जिद्दी.

हेंग(–गा)ड (वि.) – (१) अनाडी; (२) कदरूपुं; (३) जंगली; (४) दुराग्रही.

– **मत** (न.) – (१) अनाडी बुध्दि (स्त्री.); (२) हठीलापणुं (न.).

हेजीब (पु.) – राजदूत, एलची (पु.).

हेट (स्त्री.) – दक्षिण दिशा (स्त्री.).

– **करी** (पु.) – तळकोंकणनो रहीश (पु.).

हेटाळणी, हेटाळी (स्त्री.) – अवगणना (स्त्री.), तिरस्कार (पु.), धुतकारवुं ते.

हेटाळणे (सं. क्रि.) – अवगणवुं, धुतकारवुं.

हेड (स्त्री.) – हेड, वेचवाना बळदोनो काफलो (पु.).

हेडसावणे, हेडावणे (स. क्रि.) – धिक्कारवुं, तुच्छकारवुं.

हेड्या (पु.) – अधोवायो, ढोरनो वेपारी (पु.).

हेतुकपण (न.) – अभिलाष (पु.), सकामता (स्त्री.).

हेतू [सं.] (पु.) – हेतु (पु.) : (१) उद्देश (पु.); (२) निमित्त, कारण (न.); (३) इच्छा, मनीषा (स्त्री.); (४) बेत, मनसूबो (पु.).

हेदर (पु.) – दीवालनी मजबूती माटे वच्चे वच्चे पेसाडेलो डीलजेवो पथ्थर (पु.)

हेंदरट, हेंदरा (वि.) – (१) गंदुं, गलिच; (२) बाघुं, गतागम विनानुं, मूर्ख.

हेर (पु.) – हेर, जासूस (पु.).

– **णी** (स्त्री.) – हेरियुं (न.), छानुं मानुं जोवुं – निहाळवुं–ते, जासूसी करवी.

– **णे** (सं. क्रि.) – हेरवुं, धारीने के छूपी रीते जोवुं, निहाळवुं.

हेल (पु.) – (१) हेल, बोजो, भार (पु.); (२) लहेको (पु.), वर्ण लंबावीने के स्वर ताणीने बोलवुं ते.

– **करी** (पु.) – हेलकरी, हमाल, मजूर (पु.).

– **काढून बोलणे** – स्वर ताणीने के लंबावीने बोलवुं.

हेलकावा (पु.) – (१) हेलो, हेलारो, आंचको (पु.); (२) झपाटो (पु.);

– **वणे** (अ. क्रि.) – (१) छलकावुं; (२) आंचको–धक्को–खावो; (३) आमतेम डोलवुं.

हेलकाविणे (सं. क्रि.) – (१) हिंदोळवुं, झुलाववुं; (२) छलकाववुं.

हेलप(–पा)टणे (अ. क्रि.) – अथडवुं, रखडवुं, आंटा मारवा.

– (स. क्रि.) – रखडाववुं, धक्के चडाववुं.

हेलपाटा (पु.) – आंटो, फेरो (पु.), आथडियुं (न.) धक्का फेरा.

– **घालणे, –मारणे** – आंटो मारवो, अथडवुं (न.), धक्का फेरा खावा.

– **टे खाणे** – आंटा मारवा, आथडियां खावां, फेरा खावा.

हेला (पु.) – पाडो (पु.) (भेंसनो).

हेलावणे (अ. क्रि.) – (१) ऊभरावुं; (२) छलकावुं.

हेवा (पु.) – अदेखाई (स्त्री.), अमरख, मत्सर (पु.).

– **दावा** (पु.) – शत्रुत्व, वेर (न.).

– **वेखोर** (वि.) – अदेखुं, मत्सरी.

हेळ (स्त्री.) – (१) हवा(–वे)डो (पु.); (२) वहेळो (पु.); (३) वहेळामां खोदेलो कूवो (पु.).

हेळणा (स्त्री.) – हेलना, अवगणना (स्त्री.), तिरस्कार (पु.).

हेळसांड (स्त्री.) – उपेक्षा, बेदरकारी (स्त्री.); दुर्लक्ष (न.).

हेळा (पु.) – क्षण (पु.).

– (अ.) – (१) थतां ज, झट, पलभरमां; (२) सहज, अनायास.

– **मात्रे** (अ.) – थतां ज, तत्काळ.

हेळी मेळी (स्त्री.) – हळमळ (स्त्री.), हळवुं मळवुं ते, मेळ (पु.).
– ने (अ.) – हळीमळीने.
हैजा (पु.) – महामारी (स्त्री.), कोगळियुं (न.).
हैदोस [अ.] (पु.) – धिंगाणुं (न.), हलकाहोल (पु.).
– धूला (पु.) – अलाव वखते थतुं धिंगाणुं (न.).
हैबत (स्त्री.) – हेबक (–त), धास्ती, हबक (स्त्री.).
– खाणे – हेबक खावी, हेबताई जवुं.
हैरत [अ.] (स्त्री.) – (१) हेरत, नवाई (स्त्री.); (२) हेबक, धास्ती (स्त्री.).
हैराण (वि.) – हेरान, त्रस्त, कंटाळेलुं.
– गत (स्त्री.) – (१) हेरानगत, मुश्केली (स्त्री.), त्रास (पु.).; (२) पजवणी (स्त्री.).
– होणे – हेरान थवुं, त्रासवुं, कंचावुं.
हैवान [अ.] (पु.) – (१) हेवान, पशु, ढोर (न.); (२) लागणी वगरनो आदमी (पु.).
हो (अ.) – हो, हां (संमतिदर्शक उद्‌गार).
– ला हो करणे – हां मा हां मेळववी.
– ना करणे – हा ना – आनाकानी – करवी.
– कार (पु.) – होकारो, रुकार (पु.).
– कारणी (स्त्री.) –मोटेथी पाडेली बूम,– हांक (स्त्री.).
– कारणे (अ. क्रि.) – होकारो करवो, बराडो पाडवो.
होकायंत्र (न.) – होका, –यंत्र (न.), दिशा पारखवानुं यंत्र.
होड (स्त्री.) – (१) होड, शरत (स्त्री.); (२) करार (पु.).
– लावणे – होडमां ऊतरवुं, होड मारवी.
होडके (न.) – होडकुं (–लुं), ओडवुं (न.).
होडी (स्त्री.) – होडी, पनाई (स्त्री.), मछवो (पु.).
होणे (अ. क्रि.) – (१) थवुं, बनवुं; (२) जन्मवुं, अवतरवुं ('मुलगा झाला').
– ऊन जाणे – बनी चूकवुं, थई जवुं.
– ता की नव्हता करणे – समूळ नष्ट करवुं, हता न होता करी नांखवा.
होतकरू (वि.) – होनहार : (१) होनार, थनार; (२) नीवडे एवुं आशास्पद.
होन (पु.)– होन, इतिहासकाळनो एक सोनानो सिक्को (पु.)
होपळ, –सुती (वि.) – (१) भोपाळुं, पोल, पोकळ; (२) कम अक्कल, मूढ; (३) अव्यवस्थित.
होमणे (सं. क्रि.) – होमवुं : (१) यज्ञमां– होम मां– नाखवुं; (२) बलिदान करवुं.
होय (अ.) – (१) हां, होकारोदर्शक उद्‌गार; (२) बराबर (ए अर्थनो उद्‌गार).
– बा (वि. पु.) – हां मा हां मेळवतुं, खुशामती.
होरपळणे (अ. क्रि.) – दाझवुं, बळवुं.
होरा (पु.) – (१) होरा (पु.), भविष्य शास्त्र (न.); (२) अंदाज (पु.).
– चालणे, –पाहणे – अंदाज चालवो, अटकळ बांधवी.
होला (पु.) – होलो (पु.), होलुं (न.), तेतर पक्षी.
होलिका [सं.] (स्त्री.) – होलिका, होळी (स्त्री.).
– कोत्सव [अ.] (पु.). – होलिकोत्सव, होळीनो तहेवार (पु.) (फागण पूर्णिमानो).
होश [फा.] (पु.) – होश (पु.) : (१) भान (न.), शुद्धि (स्त्री.); (२) उत्साह, उमंग (पु.).
होळी (स्त्री.) – (१) जुओ 'होलिका'; (२) आग (स्त्री.), सळगेलुं ते.
– करणे – होळी करवी, सळगाववुं, बाळवुं, लगाडवुं.
– चे होळकर – (लाक्ष.) तमासगीर, तमासबीन, दूर रही तमाशो जोनारां.
हौद (पु.) – होज (पु.), पाणीनो मोटो कुंड (पु.).
हौदा (पु.) – (१) होद्दो, काठडो, कठपंजर (पु.), उघाडी अंबाडी (स्त्री.); (२) कुस्ती खेलवामाटे **बनावेलो** विस्तीर्ण खाडो.
हौशी (वि.) – शोखी, शोखीन.
हौस (स्त्री.) – होंस, इच्छा (स्त्री.), शोख (पु.), उमंग.

क्ष

क्ष (न.) – न नामुं माणस (न.).
– किरण (पु.) – क्ष किरण, 'एक्सरे'.
क्षण [सं.] (पु.)– क्षण (पु.) : (१) समयनो लघुतम अंश (पु.); (२) जूज समय (पु.); (३) ब्राह्मणने श्राध्दनुं नोतरुं अपाववुं ते; (४) श्राध्द भोजन (न.).
– णे, क्षण देणे – श्राध्दमाटे ब्राह्मणने नोतरवुं.

– **बुध्दी** (वि.) – चंचल–अस्थिर–बुध्दिवाळुं.
– **भंगुर** (वि.) – क्षणभंगुर, नश्वर.
– **भर** (अ.) – क्षणभर, क्षणमात्र.
क्षणिक (वि.) – क्षणिक, क्षणपूरतुं.
क्षणेक (अ.) – क्षणेक, जरावार.
क्षणोक्षणी, क्षणक्षणा (अ.) – क्षणक्षणे, हर क्षणे.
क्षत [सं.] (न.) – क्षत (न.), घा(पु.), नानो छेद, व्रण (पु.).
क्षती (स्त्री.) – क्षति (स्त्री.) : (१) नुकसान (न.), हानि (स्त्री.); (२) ऊणप, खोड (स्त्री.); (३) चोट (स्त्री.); (४) नाश (पु.).
क्षत्र [सं.] (न.) – क्षात्रवर्ग (पु.).
क्षत्रप (पु.) – सिकंदरे नीमेलो सूबादार, 'सेट्रप'.
क्षपणक [सं.] (पु.) – क्षपणक, जैन के बौध्द यति (पु.).
क्षम [सं] (वि.) – क्षम : (१) समर्थ, काबेल; (२) लायक; (३) जोगुं, छाजतुं; (३) सहिष्णु, सहन करी शके एवुं.
– **ता** (स्त्री.) – क्षमता (स्त्री.), लायकी (स्त्री.), समर्थता (स्त्री.).
क्षमा [सं.] (स्त्री.) – क्षमा (स्त्री.) : (१) माफी (स्त्री.); (२) पृथिवी (स्त्री.); (३) सहिष्णुता.
क्षमापन [सं.] (न.) – क्षमापन (न.), क्षमा मागवी ते.
क्षय [सं] (पु.) – क्षय (पु.) : (१) घसारो (पु.); (२) एक रोग (शरीर घसातुं जवानो) (३) अलोप थतुं जवुं ते.
– **तिथी** [सं.] (स्त्री.) – क्षयतिथि (स्त्री.), सूर्योदयने वखते लोप पामती तिथि.
क्षयी (वि.) – क्षयी, क्षयवाळुं, क्षयरोगी.
क्षरणे (अ. क्रि.) – झरवुं, झमवुं.
क्षात्र [सं.] (वि.) – क्षात्र, क्षत्रियनुं के तेने लगतुं.
– (न.) – क्षत्रियपणुं (न.).
– **धर्म** (पु.) – क्षात्रधर्म, क्षत्रियोनो धर्म.
क्षार [सं] (पु.) – क्षार (पु.) : (१) खाराशवाळुं द्रव्य; (२) मीठुं (न.).
– **भूमी** (स्त्री.) – खाराटवाळी जमीन (स्त्री.).
क्षालन [सं] (न.) – क्षालन (न.), पखाळवुं–धोवुं–ते.
क्षितिज [सं] (न.) – क्षितिज (न.).
क्षिती [सं.] (स्त्री.) – (१) परवा, दरकार (स्त्री.); (२) पृथिवी (स्त्री.).
क्षीण [सं.] (वि.) – क्षीण, नबळुं, घसाई गयेलुं, लेवायेलुं.
क्षीर [सं.] (न.) – क्षीर (न.) : (१) दूध (न.); (२) पाणी (न.); (३) खीर (स्त्री.); (४) झाडनुं दूध.
क्षुण्ण [सं.] (वि.) – क्षुण्ण : (१) खांडेलुं के द[illegible] पगतळे वटायेलुं; (३) अभ्यस्त, टेवायेलुं.
क्षुद्र [सं.] (वि.) – क्षुद्र, नजीवुं, तुच्छ.
– **घंटिका** [सं.] (स्त्री.) – झीणी घूघरी (स्त्री.
क्षुल्लक (वि.) – क्षुल्लक, तुच्छ, नजीवुं.
क्षेत्र [सं.] (न.) – क्षेत्र (न.) : (१) स्थान (न[illegible] (स्त्री.); (२) खुल्ली जगा (स्त्री.), मेदान (न[illegible] खेतर (न.), जमीन (स्त्री.); (४) कार्य के ध[illegible] अवकाश (पु.); (५) रणांगण (न.) (६) [illegible] (न.).
– **जीवी** (वि.) – (१) खेतीउपर जीविका च[illegible] (२) तीर्थक्षेत्रमां आवता जात्राळुओपर निर्वाह क[illegible]
– **पाळ** [सं.] (पु.) – क्षेत्रपाळ : (१) [illegible] (स्त्री.), ग्रामरक्षक देव (पु.).; (२) खेतरनो [illegible] (पु.); (३) राजा (पु.); (४) (क्रिकेटनी [illegible] क्षेत्ररक्षण करनार भिल्लु (पु.).
– **फळ** (न.) – क्षेत्रफळ (न.): (१) क्षेत्रना [illegible] माप (न.); (२) जमीननी लंबाई पहोळाई [illegible] 'एरिया'.
– **संन्यास** (पु.) – एक क्षेत्र पकडी राखीने बाव[illegible] त्याग, क्षेत्रसंन्यास (पु.).
– **त्रोपाध्याय** (पु.) – पंड्या(–ड्यो), पंडो[illegible] गोर (पु.).
क्षेपक [सं.] (न.) – क्षेपक (न.), पाछळथी [illegible] घुसाडेली– उमेरेली–कृति (स्त्री.).
क्षेपणास्त्र [सं.] (न.) – अणुशक्तिथी फेंकवानुं अस्त्र
क्षेम [सं.] (न.) – क्षेम (न.) : (१) सुखशांति, (स्त्री); (२) कल्याण (न.); (३) आरोग्य (न.)
– **कुशल** (न.) – क्षेमकुशल(–ळ) (न.), समाचार (पु.ब.व.).
क्षोभ [सं.] (पु.) – क्षोभ (पु.) : (१) व्यग्रता–अस्वस्थता–बेचेनी (स्त्री.); (२) [illegible] (पु.).
– **णे** (अ. क्रि.) – क्षोभ पामवुं, क्षुब्ध थवुं.
क्षौर [सं.] (पु.) – क्षौर, मुंडन (न.), हजामत (स्त्री.)
– **कर्म** [सं] (न.) – क्षौरकर्म, मुंडन (न.), करवी ते.

ज्ञ

ज्ञ [सं.] (उपसर्ग) – ज्ञ ('जाणतुं', 'जाणनार' ए अर्थनो उपसर्ग) ('सर्वज्ञ').

ज्ञात [सं.] (वि.) – ज्ञात : (१) जाणेलुं; (२) प्रसिध्द, जाणीतुं.

ज्ञाता [सं.] (पु.) – ज्ञाता (पु.) : (१) जाणनारो, माहितगार (पु.); (२) विव्दान्.

ज्ञाती [सं.] (स्त्री.) – ज्ञाति, न्यात, नात (स्त्री.).

– **बंधू** (पु.) – ज्ञातिबंधु, नातभाई (पु.).

– **भोजन** (न.) – नातनुं जमण (न.), नातवरो (पु.).

ज्ञान [सं.] (न.) – ज्ञान (न.) : (१) जाण (स्त्री.), जाणवुं ते; (२) माहिती (स्त्री.); (३) भान (न.), प्रतीति (स्त्री.); (४) आत्मा ने परमात्माने जाणवुं ते.

– **कळा** (स्त्री.) – (१) जाण (स्त्री.); (२) ज्ञाननो प्रकाश (पु.).

– **कोश** (पु.) – ज्ञानकोश (पु.), विश्वनी बधी उपयोगी वस्तुओनी माहितीनो संग्रह, 'एन्सायक्लोपीडिया'

– **गोष्टी** (स्त्री.) – ज्ञान–विज्ञान विषे चर्चा.

– **चक्षू** (वि.) – ज्ञान ए ज जेनी आँख छे तेवुं, ज्ञानरूपी आंखवाळुं.

– **तंतू** (पु.) – ज्ञानतंतु (पु.), ज्ञानरज्जु (स्त्री.), ज्ञानेंद्रियोने मगजसाथे सांधतो तंतु.

– **विज्ञान** (न.) – ज्ञान विज्ञान : (१) आत्मज्ञान ने सृष्टिज्ञान; (२) सामान्य अने विशेष ज्ञान (न.).

ज्ञापक [सं.] (वि.) – ज्ञापक, जणावनारुं.

ज्ञेय [सं.] (वि.) – ज्ञेय, जाणवायोग्य.

– (न.) – (१) ब्रह्म (न.); (२) आत्मा (पु.); (३) जाणी लेवानी वस्तु.

एन्सायक्लोपीडिया

परिशिष्ट

अंकलिपी

मराठी अंक	मराठी उच्चार	गुजराती अंक	गुजराती उच्चार
१	एक	૧	एक
२	दोन	૨	बे
३	तीन	૩	त्रण
४	चार	૪	चार
५	पाच	૫	पांच
६	सहा	૬	छ
७	सात	૭	सात
८	आठ	૮	आठ
९	नऊ	૯	नव
१०	दहा	૧૦	दस
११	अकरा	૧૧	अगियार
१२	बारा	૧૨	बार
१३	तेरा	૧૩	तेर
१४	चौदा	૧૪	चौद
१५	पंधरा	૧૫	पंदर
१६	सोळा	૧૬	सोळ
१७	सतरा	૧૭	सत्तर
१८	अठरा	૧૮	अढार
१९	एकोणीस	૧૯	ओगणीस
२०	वीस	૨૦	वीस
२१	एकवीस	૨૧	एकवीस
२२	बावीस	૨૨	बावीस
२३	तेवीस	૨૩	तेवीस
२४	चोवीस	૨૪	चोवीस
२५	पंचवीस	૨૫	पचीस
२६	सव्वीस	૨૬	छव्वीस
२७	सत्तावीस	૨૭	सत्तावीस
२८	अठ्ठावीस	૨૮	अठ्ठावीस
२९	एकोणतीस	૨૯	ओगणत्रीस
३०	तीस	૩૦	त्रीस
३१	एकतीस	૩૧	एकत्रीस
३२	बत्तीस	૩૨	बत्रीस
३३	तेहतीस	૩૩	तेत्रीस
३४	चौतीस	૩૪	चौत्रीस

मराठी अंक	मराठी उच्चार	गुजराती अंक	गुजराती उच्चार
३५	पस्तीस	૩૫	पांत्रीस
३६	छत्तीस	૩૬	छत्रीस
३७	सदतीस	૩૭	साडत्रीस
३८	अडतीस	૩૮	आडत्रीस
३९	एकोणचाळीस	૩૯	ओगणचालीस
४०	चाळीस	૪૦	चालीस
४१	एकेचाळीस	૪૧	एकतालीस
४२	बेचाळीस	૪૨	बेतालीस
४३	त्रेचाळीस	૪૩	तेंतालीस
४४	चव्वेचाळीस	૪૪	चुम्माळीस, चूंवाळीस
४५	पंचेचाळीस	૪૫	पिस्ताळीस
४६	सेहेचाळीस	૪૬	छेंताळीस
४७	सत्तेचाळीस	૪૭	सुडतालीस
४८	अठ्ठेचाळीस	૪૮	अडताळीस
४९	एकोणपन्नास	૪૯	ओगणपचास
५०	पन्नास	૫૦	पचास
५१	एक्कावन्न	૫૧	एकावन
५२	बावन्न	૫૨	बावन
५३	त्रेपन्न	૫૩	तेपन, त्रेपन
५४	चोपन्न	૫૪	चोपन
५५	पंचावन्न	૫૫	पंचावन
५६	छप्पन्न	૫૬	छप्पन
५७	सत्तावन्न	૫૭	सत्तावन
५८	अठ्ठावन्न	૫૮	अठ्ठावन
५९	एकूणसाठ	૫૯	ओगणसाठ
६०	साठ	૬૦	साठ
६१	एकसष्ट	૬૧	एकसठ
६२	बासष्ट	૬૨	बासठ
६३	त्रेसष्ट	૬૩	तेसठ, त्रेसठ
६४	चौसष्ट	૬૪	चोसठ
६५	पासष्ट	૬૫	पासठ
६६	सहासष्ट	૬૬	छासठ
६७	सदुसष्ट	૬૭	सडसठ
६८	अडुसष्ट	૬૮	अडसठ
६९	एकोणसत्तर	૬૯	ओगणसित्तेर
७०	सत्तर	૭૦	सित्तेर
७१	एकाहत्तर	૭૧	एकोतेर

मराठी अंक	मराठी उच्चार	गुजराती अंक	गुजराती उच्चार
७२	बाहत्तर	૭૨	बोतेर
७३	त्र्याहत्तर	૭૩	तोतेर
७४	चौऱ्याहत्तर	૭૪	चुंमोतेर
७५	पंचाहत्तर	૭૫	पंचोतेर
७६	शहात्तर	૭૬	छोतेर
७७	सत्याहत्तर	૭૭	सित्तोतेर
७८	अठ्ठ्याहत्तर	૭૮	इठ्ठोतेर, अठ्ठ्योतेर
७९	एकोणऐंशी	૭૯	ओगण्याएंशी
८०	ऐंशी	૮૦	एंशी
८१	एक्क्याऐंशी	૮૧	एक्याशी
८२	ब्यांऐंशी	૮૨	ब्याशी
८३	त्र्यांऐंशी	૮૩	त्र्याशी
८४	चौऱ्याऐंशी	૮૪	चोराशी
८५	पंच्याऐंशी	૮૫	पंचाशी
८६	शहाऐंशी	૮૬	छ्याशी
८७	सत्त्याऐंशी	૮૭	सत्याशी
८८	अठ्ठ्याऐंशी	૮૮	अठ्याशी
८९	एकोणनव्वद	૮૯	नेव्याशी
९०	नव्वद	૯૦	नेवुं
९१	एक्क्याण्णव	૯૧	एकाणुं
९२	ब्याण्णव	૯૨	बाणुं
९३	त्र्याण्णव	૯૩	त्राणुं
९४	चौऱ्याण्णव	૯૪	चोराणुं
९५	पंचाण्णव	૯૫	पंचाणुं
९६	शहाण्णव	૯૬	छन्नुं
९७	सत्याण्णव	૯૭	सत्ताणुं
९८	अठ्ठ्याण्णव	૯૮	अठ्ठाणुं
९९	नव्याण्णव	૯૯	नव्वाणुं
१००	शंभर	૧૦૦	सो
१०१	एकशे एक	૧૦૧	एकसो एक
१५०	एकशे पन्नास	૧૫૦	एकसो पचास, दोढसो
२००	दोनशे	૨૦૦	बसो
१०००	एक हज़ार	૧૦૦૦	एक हजार
१००००	दहा हजार	૧૦૦૦૦	दस हजार
१०००००	एक लाख	૧૦૦૦૦૦	एक लाख
२६२४७५६३	दोन कोटी बासष्ट लक्ष सत्तेचाळीस हजार पाचशे त्रेसष्ट	૨૬૨૪૭૫૬૩	बे करोड बासठ लाख सुडतालीस हजार पांचसो त्रेसठ

मराठी	गुजराती
पाव	पा
अर्धा	अडधुं
पाऊण	पोणुं
दीड	दोढ
सवा दोन	सवा बे
अडीच	अढी
साडे	साढा (ढे)
औट (साडेतीन)	ऊठ (–ठु), औठ (साढात्रण)

पाढे म्हणण्याची रीत (आंकना गडिया बोलवानी रीत)

२ × १ = २	बे एक बे	बे एका बे
२ × २ = ४	बे दुणे चार	बे दु चार
२ × ३ = ६	बे त्रिके सहा	बे तरी छ
२ × ४ = ८	बे चोक आठ	बे चोक आठ
२ × ५ = १०	बे पंचे दहा	बे पंचा दस
२ × ६ = १२	बे सखे बारा	बे छक बार
२ × ७ = १४	बे साते चौदा	बे साता चौद
२ × ८ = १६	बे आठे सोळा	बे अठा सोळ
२ × ९ = १८	बे नवे अठरा	बे नवा अढार
२ × १० = २०	बे दाहे वीस	बे दान वीस

बेरजेची क्रिया बोलण्याची रीत (बेरीजनी क्रिया बोलवानी रीत)

```
  ४५३६
+ ३४८७
------
  ८०२३
```

सात आणि सहा तेरा, तेराशी तीन हातचा आला एक; एक आणि आठ नऊ, नऊ नि तीन बारा, बाराचे दोन हातचा आला एक; एक नि चार पाच, पाच नि पाच दहाचे शून्य, हातचा आला एक, एक नि तीन चार, चार नि चार आठ – एकूण बेरीज आठ हजार तेवीस.

सात ने छ तेर, तेरना त्रण वद्दी आवी एक; एक ने आठा नव, नव ने त्रण बार, बारना बे वद्दी आवी एक; एक ने चार पांच, पांच ने पांच दसनुं मींडुं, वद्दी आवी एक, एक ने त्रण चार, चार ने चार आठ, सरवाळे – आठ हजार ने तेवीस